I g z

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIA
SACRA
VERSICULIS DISTINCTA.

Digitized by Google

Ex Typographiis PETRI GUILLIMIN, ANT. BEAUJOLLIN, & ANT. LAURENT.

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIA
SACRA
VULGATÆ EDITIONIS,
SIXTI V.
PONTIFICIS MAXIMI
IUSSU RECOGNITA,
ET CLEMENTIS VIII.
AUCTORITATE EDITA;
DISTINCTA VERSICULIS,
CUM INDICE MATERIARUM,
Nec non Epiſtolarum, & Evangeliorum.

LUGDUNI,
Apud ANTONIUM BEAUJOLIN,
in vico Tomaſſino.

M. DC. LXXXIV.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO
AD LECTOREM.

IN multis magníſque beneficiis, quæ per ſacram Tridentinam Synodum Eccleſiæ ſuæ Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quod inter tot Latinas editiones Divinarum Scripturarum, ſolam veterem, ac vulgatam, quæ longo tot ſæculorum uſu in Eccleſia probata fuerat, graviſſimo Decreto authenticam declaravit. Nam, ut illud omittamus, quòd ex recentibus editionibus non paucæ ad hæreſes hujus temporis confirmandas licenter detortæ videbantur: ipſa certè tanta verſionum varietas atque diverſitas, magnam in Eccleſia Dei confuſionem parere potuiſſet. Jam enim hac noſtra ætate illud ferè eveniſſe conſtat, quod [Præf. in Joſue.] S. Hieronymus tempore ſuo accidiſſe teſtatus eſt, tot ſcilicet fuiſſe exemplaria, quot codices; cùm unuſquiſque pro arbitrio ſuo adderet vel detraheret. Hujus autem veteris ac vulgatæ Editionis tanta ſemper fuit auctoritas, támque excellens præſtantia, ut eam cæteris omnibus Latinis editionibus longè anteferendam eſſe, apud æquos judices in dubium revocari non poſſet. Qui namque in ea Libri continentur (ut à Majoribus noſtris quaſi per manus traditum nobis eſt) partim ex ſancti Hieronymi tranſlatione, vel emendatione, ſuſcepti ſunt; partim retenti ex antiquiſſima quadam editione Latina, quam ſanctus Hieronymus communem [S. Hier. in c. 49. Iſa.] & Vulgatam.

Sanctus Auguſtinus Italam, ſanctus Gregorius Veterem tranſlationem appellat. [S. Auguſt. Lib. 4. Doctr. Chriſt. c. 15. S. Greg. Epiſt. Dedic. ad Leand. c. 5. in fine.] Ac de Veteris quidem hujus ſive Italæ editionis ſinceritate atque præſtantia, præclarum ſancti Auguſtini teſtimonium extat in ſecundo Libro de Doctrina Chriſtiana, ubi Latinis omnibus editionibus, quæ tunc plurimæ circumferebantur, Italam præferendam cenſuit, quòd eſſet, ut ipſe loquitur, verborum tenacior cum perſpicuitate ſententiæ. De ſancto verò Hieronymo multa extant veterum Patrum egregia teſtimonia: cum enim ſanctus Auguſtinus hominem doctiſſimum, ac trium linguarum peritiſſimum vocat; atque ejus tranſlationem ipſorum quoque Hebræorum teſtimonio veracem eſſe confirmat. [S. Aug. ubi ſup. Lib. 18. de Civ. Dei cap. 43. Lib. 10 Moral. 24. Lib. 6. Etym. c. 5.] Eumdem ſanctus Gregorius ita prædicat, ut ejus tranſlationem, quam novam appellat, ex Hebræo eloquio cuncta veriùs transfudiſſe dicat: atque idcircò digniſſimam eſſe, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Iſidorus non uno in loco Hieronymianam verſionem ceteris omnibus anteponit, eámque ab Eccleſiis Chriſtianis communiter recipi ac probari affirmat, quòd ſit in verbis clarior, & veracior in ſententiis. Sophronius quoque vir eruditiſſimus, ſancti Hieronymi tranſlationem non Latinis modò, ſed etiam Græcis valdè probari animadvertens, tanti eam fecit, ut Pſalterium & Prophetas ex Hieronymi verſione in Græcum eleganti ſermone tranſtulerit. Porrò qui ſecuti ſunt, viri doctiſſimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anſelmus, Petrus Damiani, Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonaventura, ceteríque omnes, qui his nongentis annis in Eccleſia floruerunt, ſancti Hieronymi verſione ita ſunt uſi, ut ceteræ, quæ penè innumerabiles erant, quaſi lapſæ de manibus Theologorum, penitus obſoleverint. Quare non immeritò Catholica Eccleſia, ſanctum [Lib. 1. de Divinis offic. 12.] Hieronymum Doctorem maximum, atque ad Scripturas ſacras interpretandas divinitus excitatum, ita celebrat, ut jam difficile non ſit illorum omnium damnare

Digitized by Google

nare judicium, qui vel tam eximij Doctoris lucubrationibus non acquieſcunt, vel etiam meliora, aut certè paria, præſtare ſe poſſe confidunt. Ceterùm ne tam fidelis tranſlatio, támque in omnes partes Eccleſiæ utilis, vel injuria temporum, vel impreſſorum incuria, vel temerè emendantium audacia, ulla ex parte corrumperetur, eadem ſacroſanctâ Synodus Tridentina illud Decreto ſuo ſapienter adjecit, ut hæc ipſa vetus ac vulgata Editio emendatiſſimè, quoad fieri poſſet, imprimeretur: neque ulli liceret eam ſine facultate & approbatione Superiorum excudere. Quo Decreto ſimul typographorum temeritati ac licentiæ modum impoſuit; & Paſtorum Eccleſiæ, in tanto bono quàm diligentiſſimè retinendo & conſervando, vigilantiam atque induſtriam excitavit. Et quamvis inſignium Academiarum Theologi in Editione vulgata priſtino ſuo nitori reſtituenda magna cum laude laboraverint: quia tamen in tanta re nulla poteſt eſſe nimia diligentia; & codices manuſcripti complures & vetuſtiores Summi Pontificis juſſu conquiſiti, atque in Urbem advecti erant; & demum, quoniam executio generalium Conciliorum, & ipſa Scripturarum integritas ac puritas, ad curam Apoſtolicæ Sedis potiſſimùm pertinere cognoſcitur: ideò Pius IV. Pontifex Maximus, pro ſua in omnes Eccleſiæ partes incredibili vigilantia, lectiſſimis aliquot ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, aliiſque tum Sacrarum litterarum, tum variarum linguarum peritiſſimis viris, eam provinciam demandavit, ut vulgatam editionem Latinam, adhibitis antiquiſſimis codicibus manuſcriptis, inſpectis quoque Hebraicis Græcíſque Bibliorum fontibus; conſultis denique veterum Patrum commentariis, accuratiſſimè caſtigarent. Quod itidem inſtitutum Pius V. proſecutus eſt. Verùm Conventum illum, ob varias graviſſimáſque Sedis Apoſtolicæ occupationes jam dudum intermiſſum, Sixtus V. divina providentia ad ſummum Sacerdotium evocatus, ardentiſſimo ſtudio revocavit, & opus tandem confectum typis mandari juſſit. Quod cùm jam eſſet excuſum, & ut in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animadvertens non pauca in ſacra Biblia præli vitio irrepſiſſe, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus ſub incudem revocandum cenſuit atque decrevit. Id verò cùm morte præventus præſtare non potuiſſet, Gregorius XIV. qui poſt Vrbani VII. duodecim dierum Pontificatum Sixto ſucceſſerat, ejus animi intentionem executus, perficere aggreſſus eſt, ampliſſimis aliquot Cardinalibus, aliíſque doctiſſimis viris, ad hoc iterùm deputatis. Sed eo quoque, & qui illi ſucceſſit, Innocentio IX. breviſſimo tempore de hac luce ſubtractis; tandem ſub initium Pontificatus Clementis VIII. qui nunc Eccleſiæ univerſæ gubernacula tenet, opus, in quod Sixtus V. intenderat, Deo benè juvante perfectum eſt. Accipe igitur Chriſtiane Lector, eodem Clemente Summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia, veterem ac vulgatam ſacræ Scripturæ Editionem, quanta fieri potuit diligentia caſtigatam: quam quidem ſicut omnibus numeris abſolutam, pro humana imbecillitate affirmare difficile eſt, ita ceteris omnibus, quæ ad hanc uſque diem prodierunt: emendatiorem puriorémque eſſe, minimè dubitandum. Et verò quamvis in hac Bibliorum recognitione, in codicibus manuſcriptis, Hebræis Græcíſque fontibus, & ipſis veterum Patrum commentariis conferendis, non mediocre ſtudium adhibitum fuerit; in hac tamen pervulgata Lectione, ſicut nonnulla conſultò mutata, ita etiam alia quæ mutanda videbantur, conſultò immutata relicta ſunt: tum quòd ita faciendum eſſe, ad offenſionem populorum vitandam, S. Hieronymus non ſemel admonuit: tum quòd facilè fieri poſſe credendum eſt, ut majores noſtri, qui ex Hebræis, & Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum & emendatiorum librorum habuerint, quàm ij qui poſt illorum ætatem ad nos pervenerunt; qui fortaſſe, tam longo tempore identidem deſcribendo, minus puri atque integri evaſerunt: tum denique, quia ſacræ Congregationi Ampliſſimorum Cardinalium, aliíſque eruditiſſimis viris ad hoc opus à Sede Apoſtolica delectis,

Epiſt. ad Sumiam & Fretellam. Præf. Evang. ad Damaſum.

propoſitum

Digitized by Google

propoſitum non fuit, novam aliquam editionem cudere, vel antiquum interpretem ulla ex parte corrigere, vel emendare; ſed ipſam veterem ac vulgatam editionem Latinam, à mendis veterum Librariorum, necnon pravarum emendationum erroribus repurgatam, ſuæ priſtinæ integritati ac puritati, quoad ejus fieri potuit, reſtituere; eáque reſtituta, ut quàm emendatiſſimè imprimeretur juxta Concilij Oecumenici Decretum, pro viribus operam dare. Porrò in hac Editione nihil non canonicum, nihil adſcititium, nihil extraneum apponere viſum eſt: atque ea cauſa fuit, cur Liber III. & IV Eſdræ inſcripti, quos inter Canonicos libros ſacra Tridentina Synodus non annumeravit, ipſa etiam Manaſſæ regis Oratio, quæ neque Hebraïcè, neque Græcè quidem exſtat, neque in manuſcriptis antiquioribus invenitur, neque pars eſt ullius Canonici libri, extra Canonicæ ſcripturæ ſeriem poſita ſint: & nullæ ad marginem concordantiæ (quæ poſthac inibi apponi non prohibentur) nullæ notæ, nullæ variæ lectiones, nullæ denique præfationes, nulla argumenta ad librorum initia conſpiciantur. Sed ſicut Apoſtolica Sedes induſtriam eorum non damnat, qui concordantias locorum, varias lectiones, præfationes ſancti Hieronymi, & alia id genus in aliis editionibus inſeruerunt: ita quoque non prohibet, quin alio genere characteris in hac ipſa Vaticana editione ejuſmodi adjumenta, pro ſtudioſorum commoditate atque utilitate in poſterum adjiciantur; ita tamen, ut lectiones variæ ad marginem ipſius Textus minimè annotentur.

CLEMENS

Digitized by Google

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUM ſacrorum Bibliorum vulgatæ Editionis Textus, ſummis laboribus ac vigiliis reſtitutus, & quàm accuratiſſimè mendis expurgatus, Benedicente Domino, ex noſtra Typographia Vaticana in lucem prodeat; Nos, ut in poſterum idem Textus incorruptus, ut decet, conſervetur, opportunè providere volentes, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne intra decem annos, à data præſentium numerandos, tam citra, quàm ultra montes, alibi quàm in noſtra Vaticana Typographia, à quoquam imprimatur. Elapſo autem præfato decennio, eam cautionem adhiberi præcipimus, ut nemo hanc ſanctarum Scripturarum editionem typis mandare præſumat, niſi habito priùs exemplari in Typographia Vaticana excuſo; cujus exemplaris forma, ne minimâ quidem particulâ de Textu mutatâ, additâ, vel ab eo detractâ, niſi aliquid occurrat, quod Typographycæ incuriæ manifeſtè adſcribendum ſit, inviolabiliter obſervetur. Si quis verò Typographus in quibuſcumque Regnis, Civitatibus, Provinciis, & locis tam noſtræ S. R. E. ditioni in temporalibus ſubjectis, quàm non ſubjectis, hanc eandem Sacrarum Scripturarum editionem intra decennium prædictum quoquo modo, elapſo autem decennio, aliter quàm juxta hujuſmodi exemplar, ut præfertur, imprimere, vendere, venales habere, aut aliàs edere vel evulgare; aut ſi quis Bibliopola à ſe vel ab aliis quibuſvis, poſt datam præſentium, hujus editionis impreſſos libros, ſeu imprimendos à præfato reſtituto & correcto Textu in aliquo diſcrepantes, ſeu ab alio, quàm à Typographo Vaticano, intra decennium excuſos, pariter vendere, venales proponere, vel evulgare præſumpſerit, ultra amiſſionem omnium librorum, & alias arbitrio noſtro infligendas pœnas temporales; etiam majoris excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrat: à qua niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo conſtitutus, abſolvi non poſſit. Mandamus itaque univerſis & ſingulis, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, cæteriſque Eccleſiarum & locorum etiam regularium Prælatis, ut præſentes litteras in ſuis quiſque Eccleſiis & Juriſdictionibus ab omnibus inviolatè perpetuò obſervari curent ac faciant. Contradictores per Cenſuras Eccleſiaſticas, aliáque opportuna juris & facti remedia, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis; Nonobſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac in Generalibus, Provincialibus, vel Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus, ac quarumcumque Eccleſiarum, Ordinum, Congregationum, Collegiorum, atque Univerſitatum, etiam ſtudiorum generalium juramento, confirmatione Apoſtolica vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, ac privilegiis indultis, ac litteris Apoſtolicis in contrarium quomodocumque emanatis, & emanandis: quibus omnibus ad hunc effectum latiſſimè derogamus, ac derogatum eſſe decernimus. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis etiam in ipſis voluminibus impreſſis eadem, in judicio & extra, fides ubique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, ſub Annulo Piſcatoris, die IX. *Novembris,* M. D. XCII. *Pontificatus noſtri anno* I.

M. VESTRIUS BARBIANUS.

DE

Digitized by Google

DE CANONICIS SCRIPTURIS DECRETUM, EX CONCILIO TRIDENTINO,

SESSIONE QUARTA.

SACROSANCTA, Oecumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu ſancto legitimè congregata, præſidentibus in ea eiſdem tribus Apoſtolicæ Sedis Legatis, hoc ſibi perpetuò antè oculos proponens, ut ſublatis erroribus, puritas ipſa Evangelij in Eccleſia conſervetur.

Et infrà.

Sacrorum verò librorum Indicem huic Decreto adſcribendum cenſuit, ne cui dubitatio ſuboriri poſſit, quinam ſint, qui ab ipſa Synodo ſuſcipiuntur. Sunt verò infraſcripti: Teſtamenti veteris, Quinque Moyſi, id eſt, Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Joſue, Judicum, Ruth: Quattuor Regum: Duo Paralipomenon: Eſdræ primus, & ſecundus, qui dicitur Nehemias: Tobias, Judith, Eſther, Job, Pſalterium Davidicum centum quinquaginta Pſalmorum, Parabolæ, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus, Iſaias, Jeremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetæ minores: id eſt, Oſea, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, Duo Machabæorum, primus, & ſecundus. Teſtamenti Novi: Quattuor Evangelia, ſecundùm Matthæum, Marcum, Lucam, & Joannem: Actus Apoſtolorum à Luca Evangeliſta conſcripti: Quattuordecim Epiſtolæ Pauli Apoſtoli; Ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, duæ ad Theſſalonicenſes, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri Apoſtoli duæ: Joannis Apoſtoli tres: Jacobi Apoſtoli una: Judæ Apoſtoli una: & Apocalypſis Joannis Apoſtoli. Si quis autem libros ipſos integros cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro ſacris & canonicis non ſuſceperit, & traditiones prædictas ſciens & prudens contempſerit, anathema ſit.

PRIVILEGIUM REGIS.

LUDOVICUS DEI GRATIA GALLIÆ ET NAVARRÆ REX, Chariſſimis noſtris Conſiliariis, Supremæ Curiæ Senatoribus, ſupplicum libellorum Regiæ noſtræ Curiæ Magiſtris, Ballivis, Seneſchallis, Præfectis, eorúmque Legatis, & quibuſcumque aliis Judicibus & Adminiſtris, ſalutem dicimus. Nobis humiliter expoſitum fuit à parte dilecti noſtri PETRI GUILLIMIN, Bibliopolæ & Typographi urbis noſtræ Lugdunenſis, ſe cupere typis edere Librum inſequentem *Biblia Sacra vulgata Editionis Sixti V. juſſu recognita, & Clementis VIII. auctoritate edita, diſtincta verſiculis, &c.* Cui operi magnos impendit ſumptus, quos recuperare vix poſſet, ſi quicumque alius Bibliopola aut Typographus prædictum Librum juxta ejus exemplar imprimendum ſuſciperet: & ideo neceſſarias ad hoc auctoritatis noſtræ litteras enixè poſtulat. Quapropter Nos ejus votis annuentes, ipſi hunc Librum quo libuerit charactere, volumine & forma typis mandare concedimus Præſentibus, idque per decennium, à die quo primùm è prelo noſtrarum vi litterarum exierit; interdicentes ne quis Bibliopola Typographuſve, aut alius quicumque cujuſcumque autoritatis, eo currente tempore, in locis noſtræ ditionis, ſub quocumque quæſito prætextu, abſque ejus licentia, vel ab ipſo ejus habentium; imprimere aut imprimi curare, aut vendere auſu temerario præſumat, ſub amiſſionis Exemplarium pœna, nec non ter mille librarum mulcta, mediæ nobis, alterius verò partis Xenodochio univerſali, ab unoquoque tranſgreſſorum ſtatim perſolvendæ, cum indemnitate dicti exponentis: hac lege ut dicti libri duo Exemplaria in publica Bibliotheca noſtra, tertium in Muſæo noſtro caſtelli Luparæ, quartum in Bibliotheca dilecti noſtri Equitis Domini le Tellier, deponere teneatur: aliàs irritum hoc noſtrum eſſe Privilegium volumus. Mandamus itaque vobis, uti per vos ipſi frui liceat jure ſuo pacificè & omnimodè; & ut ne ſitis impedimento, ſed auxilio. Volumus autem ut Exemplari harum Præſentium initio aut calci prædicti libri appoſito fides habeatur perinde atque Præſentibus. Jubemus ergo Apparitores noſtros, aut eorum unum ad hoc requiſitum, nullâ aliâ petitâ facultate, in hac parte, oppoſitionibus, appellationibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque nonobſtantibus, munus ſuum obire: ſic enim Nobis placitum. Datum in Regio noſtro ſancti Germani Palatio, dicto en Laye, die ſecundo Julij, anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo nono, Regni noſtri trigeſimo-ſeptimo.

De mandato Regio,

LE PETIT.

Præſcriptum in actis Communitatis Bibliopolarum, & Typographorum Pariſienſium, Auguſti primo, Anno Domini 1679. juxta Senatuſconſultum diei 8. Aprilis, anni 1653. & Privati Conſilij decretum 27. Februarij 1665.

COUTEROT, Synd.

Deſiit Prælum 30. Martij 1684.

Suppeditata ſunt Exemplaria.

ORDO

Digitized by Google

ORDO LIBRORUM
VETERIS TESTAMENTI.

LIBRI PRIMÆ PARTIS.

Geneſis. 1
Exodus. 35
Leviticus. 63
Numeri. 83
Deuteronomium. 110
Ioſue. 135
Liber Judicum. 152
Ruth. 169
Regum primus. 172
Regum ſecundus. 196
Regum tertius. 215
Regum quartus. 238
Paralipomenon primus. 260
Paralipomenon ſecundus. 280
Eſdræ primus. 304
Eſdræ ſecundus. 311
Tobias. 321
Judith. 329
Eſther. 338
Job. 346
Liber Pſalmorum. 367
Proverbia Salomonis. 415
Eccleſiaſtes. 432
Canticum Canticorum. 437
Liber Sapientiæ. 440
Eccleſiaſticus. 452

LIBRI SECUNDÆ PARTIS.

Iſaias. 1
Jeremias. 35
Baruch. 78
Ezechiel. 83
Daniel. 119
Oſee. 132
Joel. 139
Amos. 141
Abdias. 145
Jonas. ibid.
Michæas. 147
Nahum. 150
Habacuc. 151
Sophonias. 153
Aggæus. 154
Zacharias. 156
Malachias. 162
Machabæorum primus. 164
Machabæorum ſecundus. 186

ORDO LIBRORUM
NOVI TESTAMENTI.

Evangelium ſecundùm Matthæum. 203
Evangelium ſecundùm Marcum. 226
Evangelium ſecundùm Lucam. 241
Evangelium ſecundùm Joannem. 266
Acta Apoſtolorum. 285
Pauli Epiſtola ad Romanos. 309
ad Corinthios prima. 319
ad Corinthios ſecunda. 328
ad Galatas. 335
ad Epheſios. 338
ad Philippenſes. 341
ad Coloſſenſes. 343
ad Theſſalonicenſes prima. 346
ad Theſſalonicenſes ſecunda. 348
ad Timotheum prima. 349
ad Timotheum ſecunda. 351
ad Titum. 353
ad Philemonem. 354
ad Hebræos. 355
Jacobi Epiſtola. 362
Petri Epiſtola prima. 364
Petri Epiſtola ſecunda. 367
Joannis Epiſtola prima. 369
Joannis Epiſtola ſecunda. 371
Ioannis Epiſtola tertia. ibid.
Judæ Epiſtola 372
Apocalypſis. 373
Oratio Manaſſæ. 385
Eſdræ liber tertius. ibid.
Eſdræ liber quartus. 393

LIBER

Digitized by Google

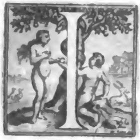
LIBER GENESIS,

HEBRAICE BERESITH.

Caput Primum.

De Mundi creatione, rerum creatarum diſtinctione & ornatu, déque hominis formatione, cui ſubjecit Deus omnia quæ creaverat.

A 1
Pſal. 32. b. 6. 135. a. 1. Eccli 18. a. 1. Act. 14. c 14. 17. e. 24.
** Heb. 11. a. 3.*

IN principio creavit
Deus cælum & terram.
2 Terra autem erat
inanis & vacua, & tene-
bræ erant ſuper faciem
abyſſi: & Spiritus Dei
ferebatur ſuper aquas.
3 Dixítque Deus: *
Fiat lux. Et facta eſt lux.
4 Et vidit Deus lucem quòd eſſet bona: Et
diviſit lucem à tenebris.
5 Appellavítque lucem Diem, & tenebras No-
ctem: Factúmque eſt veſpere & manè, dies unus.
6 Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in
medio aquarum: & dividat aquas ab aquis.
7 Et fecit Deus firmamentum, diviſítque
** Pſalm. 135. a. 6. 148. a. 4. Jere. 10. b. 12. 51. b. 15.*
aquas quæ erant ſub firmamento, ab his * quæ
erant ſuper firmamentum. Et factum eſt ita.
8 Vocavítque Deus firmamentum, Cælum:
& factum eſt veſpere & manè, dies ſecundus.
9 Dixit verò Deus: Congregentur aquæ, quæ
ſub cælo ſunt, in locum unum: & appareat ari-
B
da. Et factum eſt ita.
** Job. 38. a. 4. Pſal. 32. b. 7. 88. b. 12. 135. a. 6.*
10 Et vocavit Deus aridam, * Terram, con-
gregationéſque aquarum appellavit Maria. Et
vidit Deus quòd eſſet bonum.
11 Et ait: Germinet terra herbam virentem &
facientem ſemen, & lignum pomiferum faciens
fructum juxta genus ſuum, cujus ſemen in ſe-
metipſo ſit ſuper terram. Et factum eſt ita.
12 Et protulit terra herbam virentem, & fa-
cientem ſemen juxta genus ſuum, lignúmque fa-
ciens fructum, & habens unumquodque ſemen-
tem ſecundùm ſpeciem ſuam. Et vidit Deus
quòd eſſet bonum.
13 Et factum eſt veſpere & manè, dies tertius.
14 Dixit autem Deus: Fiant luminaria in fir-
mamento cæli, & dividant diem ac noctem, &
** Pſal. 135. a. 7.*
ſint * in ſigna & tempora, & dies & annos:
15 Ut luceant in firmamento cæli, & illumi-
nent terram. Et factum eſt ita.
16 Fecítque Deus duo luminaria magna: lu-
minare majus, ut præeſſet diei: & luminare
minus, ut præeſſet nocti: & ſtellas.
17 Et poſuit eas in firmamento cæli, ut luce-
rent ſuper terram,
18 Et præeſſent diei ac nocti, & dividerent lu-
cem ac tenebras. Et vidit Deus quòd eſſet bonum.
19 Et factum eſt veſpere & manè, dies quartus.
20 Dixit etiam Deus: Producant aquæ repti- C
le animæ viventis, & volatile ſuper terram ſub
firmamento cæli.
21 Creavítque Deus cete grandia, & omnẽ ani-
mam viventem atque motabilem, quam produxe-
rant aquæ in ſpecies ſuas, & omne volatile ſecun-
dùm genus ſuum. Et vidit Deus quòd eſſet bonũ.
22 Benedixítque eis, dicens: Creſcite, & mul-
tiplicamini, & replete aquas maris: avéſque mul-
tiplicentur ſuper terram.
23 Et factum eſt veſpere & manè, dies quintus.
24 Dixit quoque Deus: Producat terra animã
viventem in genere ſuo, juméta, & reptilia, & be-
ſtias terræ ſecũdũ ſpecies ſuas. Factúmque eſt ita.
25 Et fecit Deus beſtias terræ juxta ſpecies
ſuas, & jumenta & omne reptile terræ in genere
ſuo. Et vidit Deus quòd eſſet bonum,
26 Et ait: Faciamus hominem * ad imaginem ** Inf. 5. a. 1. 9. a. 6. 1 Cor. 11. b. 7. Col. 3. b. 10.*
& ſimilitudinem noſtram: & præſit piſcibus ma-
ris, & volatilibus cæli, & beſtiis, univerſæque ter-
ræ, omníque reptili quod movetur in terra.
27 Et creavit Deus hominem ad imaginem ** Sap. 2. c. 23. Eccl. 17. a. 1.*
ſuam: * ad imaginem Dei creavit illum, * maſ- ** Matt. 19. a. 4.*
culum & feminam creavit eos.
28 Benedixítque illis Deus, & ait: * Creſ- ** Inf. 8. c. 17. 9. a. 1.*
cite, & multiplicamini, & replete terram, &
ſubjicite eam, & dominamini piſcibus maris, & D
volatilibus cæli, & univerſis animantibus, quæ
moventur ſuper terram.
29 Dixítque Deus: Ecce dedi vobis omnem
herbam afferentem ſemen ſuper terram, & uni-
verſa ligna quæ habent in ſemetipſis ſementem
generis ſui, * ut ſint vobis in eſcam: ** Inf. 9. a. 3.*

Digitized by Google

30 Et cunctis animantibus terræ, omníque vo-
lucri cæli, & univerſis quæ moventur in terra,&
in quibus eſt anima vivens, ut habeant ad veſ-
cendum. Et factum eſt ita.
* Eccli. 39 b.21. Mar 7. d 37. 31 * Viditque Deus cuncta quæ fecerat: &
erant valdè bona. Et factum eſt veſperè, & ma-
nè, dies ſextus.

Caput II.

Deus, completo ſex diebus opificio, ſeptimo quieſcit, cui & benedixit: hominem in Paradiſum variis arboribus fructiferis, ac fluminibus inſignitum poſuit, cui Evam ex ipſius coſta in adjutorium formavit: ac matrimonium inſtituit.

A 1 IGitur perfecti ſunt cæli & terra, & omnis
ornatus eorum.
2 Complevítque Deus die ſeptimo opus ſuum
* Exod. 20 b 11. 31.d.17. Deut. 5. b. 14. Heb.4 b 4. quod fecerat: & * requievit die ſeptimo ab uni-
verſo opere quod patrarat.
3 Et benedixit diei ſeptimo: & ſanctificavit
illum: quia in ipſo ceſſaverat ab omni opere ſuo
quod creavit Deus ut faceret.
4 Iſtæ ſunt generationes cæli & terræ, quan-
do creata ſunt, in die quo fecit Dominus Deus
cælum & terram:
5 Et omne virgultum agri antequam oriretur
in terra, omnémque herbam regionis priuſquàm
germinaret: non enim pluerat Dñs Deus ſuper
terram, & homo non erat qui operaretur terram:
6 Sed fons aſcendebat è terra, irrigans univer-
ſam ſuperficiem terræ.
7 Formavit igitur Dominus Deus hominem de
limo terræ, & inſpiravit in faciem ejus ſpiraculũ
* 1.Cor. 15.f 45. vitæ, & * factus eſt homo in animam viventem.
B 8 Plantaverat autem Dominus Deus Paradi-
ſum voluptatis à principio: in quo poſuit homi-
nem quem formaverat.
9 Produxítque Dominus Deus de humo om-
ne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſua-
ve: lignum etiam vitæ in medio Paradiſi, li-
gnúmque ſcientiæ boni & mali.
10 Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis
ad irrigandum Paradiſum, qui inde dividitur
in quattuor capita.
* Eccli. 24.e 35. 11 Nomen * uni Phiſon: ipſe eſt qui circuit
omnem terram Hevilath, ubi naſcitur aurum:
12 Et aurum terræ illius optimum eſt: ibi in-
venitur bdellium, & lapis onychinus.
13 Et nomen fluvij ſecundi Gehon: ipſe eſt
qui circumit omnem terram Æthiopiæ.
14 Nomen verò fluminis tertij, Tygris: ipſe
C vadit contra Aſſyrios. Fluvius autem quartus,
ipſe eſt Euphrates.
15 Tulit ergo Dominus Deus hominem, &
poſuit eum in paradiſo voluptatis, ut operaretur
& cuſtodiret illum:
16 Præcepítque ei dicens: Ex omni ligno pa-
radiſi comede:
17 De ligno autem ſcientiæ boni & mali ne
comedas, in quocumque enim die comederis ex
eo, morte morieris.
18 Dixit quoque Dñs Deus: Non eſt bonũ eſſe
hominem ſolum:faciamus ei adjutoriũ ſimile ſibi.
19 Formatis igitur, Dominus Deus, de humo
cunctis animantibus terræ, & univerſis volatili-
bus cæli, adduxit ea ad Adam, ut videret quid
vocaret ea: omne enim quod vocavit Adam
animæ viventis, ipſum eſt nomen ejus.
20 Appellavítque Adam nominibus ſuis cun- D
cta animantia, & univerſa volatilia cæli, & om-
nes beſtias terræ: Adæ verò non inveniebatur
adjutor ſimilis ejus.
21 Immiſit ergo Dominus Deus ſoporem in
Adam: cúmque obdormiſſet, tulit unam de co-
ſtis ejus, & replevit carnem pro ea.
22 Et ædificavit Dñs Deus coſtã, quam tulerat
de Adam, in mulierẽ: & adduxit eam ad Adam.
23 Dixítque Adam: * Hoc nunc, os ex oſſi- * 1.Cor. 11.b.9.
bus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur Mat.19.
Virago, quoniam de viro ſumpta eſt. a. 5 Mar.10.
24 * Quamobrem relinquet homo patrem a.7 * Epheſ.
ſuum, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ: * & 5 g.31. * 1 Cor.
erunt duo in carne una. 6.d.16.
25 Erat autem uterque nudus, Adam ſcilicet
& uxor ejus: & non erubeſcant.

Caput III.

Serpentis aſtutia, primi parentes Dei præceptum tranſgrediuntur; atque indicta ſingulis pœna, è paradiſo pelluntur.

1 SEd & ſerpens erat callidior cunctis animan- A
tibus terræ quæ fecerat Dominus Deus. Qui
dixit ad mulierem: Cur præcepit vobis Deus ut
non comederetis de omni ligno paradiſi?
2 Cui reſpondit mulier: De fructu lignorum,
quæ ſunt in paradiſo, veſcimur:
3 De fructu verò ligni, quod eſt in medio pa-
radiſi, præcepit nobis Deus ne comederemus,&
ne tangeremus illud, ne fortè moriamur.
4 Dixit autem ſerpens ad mulierem: * Ne- * 2.Cor
quaquam morte moriemini. 11.a 3.
5 Scit enim Deus quòd in quocumque die
comederitis ex eo, aperientur oculi veſtri: &
eritis ſicut dij, ſcientes bonum & malum.
6 Vidit igitur mulier quòd bonum eſſet li-
gnum ad veſcendum, & pulchrum oculis, aſpe-
ctúque delectabile: & tulit de fructu illius, &
* comedit: dedítque viro ſuo, qui comedit. * Eccli.
7 Et aperti ſunt oculi amborum: cúmque co- 25.d 33 1 Tim.2.
gnoviſſent ſe eſſe nudos, conſuerunt folia ficus, d.14.
& fecerunt ſibi perizomata. B
8 Et cùm audiſſent vocem Domini Dei deam-
bulantis in paradiſo ad auram poſt meridiem,
abſcondit ſe Adam & uxor ejus à facie Domini
Dei in medio ligni paradiſi.
9 Vocavítque Dominus Deus Adam, & dixit
ei: Ubi es?
10 Qui ait: Vocem tuam audivi in paradiſo:
& timui eò quòd nudus eſſem: & abſcondi me.
11 Cui dixit: Quis enim indicavit tibi quòd
nudus eſſes, niſi quòd ex ligno de quo præcepe-
ram tibi ne comederes, comediſti?
12 Dixítque Adam: mulier quam dediſti mi-
hi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi.
13 Et dixit Dominus Deus ad mulierem:
Quare hoc feciſti? Quæ reſpondit: Serpens de-
cepit me, & comedi.
14 Et ait Dominus Deus ad ſerpentem: Quia C
feciſti hoc, maledictus es inter omnia animan-
tia, & beſtias terræ: ſuper pectus tuum gradie-
ris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ.
15 Inimicitias ponam inter te & mulierem,
&

Digitized by Google

& ſemen tuum & ſemen illius: ipſa conteret ca-
put tuum, & tu inſidiaberis calcaneo ejus.
16 Mulieri quoq; dixit: Multiplicabo ærumnas
tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios, &
* 1. Cor. 14. 34. ſub viri poteſtate eris, * & ipſe dominabitur tui.
17 Adæ verò dixit: Quia audiſti vocem uxoris
tuæ, & comediſti de ligno, ex quo præceperam
tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in
laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.
18 Spinas & tribulos germinabit tibi, & co-
medes herbam terræ.
D 19 In ſudore vultus tui veſcêris pane, donec
revertaris in terram de qua ſumptus es: quia
pulvis es, & in pulverem revertêris.
20 Et vocavit Adam nomen uxoris ſuæ Heva:
eò quòd mater eſſet cunctorum viventium.
21 Fecit quoque Dominus Deus Adæ & uxo-
ri ejus tunicas pelliceas, & induit eos:
22 Et ait: Ecce Adam quaſi unus ex nobis fa-
ctus eſt, ſciens bonum & malum: nunc ergo ne
fortè mittat manum ſuam, & ſumat etiam de li-
gno vitæ, & comedat, & vivat in æternum.
23 Et emiſit eum Dñs Deus de paradiſo volu-
ptatis, ut operaretur terram, de qua ſumptus eſt.
24 Ejecítq; Adam, & collocavit ante paradiſum
voluptatis Cherubim, & flammeum gladium at-
que verſatilem, ad cuſtodiendam viam ligni vitæ.

CAPUT IV.

Impius Cain pium Abel fratrem occidit, & à Deo punitus, ac profugus vitam agens, Henoch genuit, ſed & Adam Seth generavit, cui natus eſt Enos.

A 1 ADam verò cognovit uxorem ſuam He-
vam: quæ concepit & peperit Cain, di-
cens: Poſſedi hominem per Deum,
2 Rursúmque peperit fratrem ejus Abel. Fuit
autem Abel paſtor ovium, & Cain agricola.
3 Factum eſt autem poſt multos dies ut offer-
ret Cain de fructibus terræ munera Domino.
Heb. 11. a. 4. 4 Abel quoque obtulit de primogenitis gre-
gis ſui, & de adipibus eorum: & reſpexit Do-
minus ad Abel, & ad munera ejus.
5 Ad Cain verò, & ad munera illius non reſ-
pexit: iratúſque eſt Cain vehementer, & con-
cidit vultus ejus.
6 Dixitque Dominus ad eum: Quare iratus
es? & cur concidit facies tua?
B 7 Nonne ſi benè egeris, recipies: ſin autem
malè, ſtatim in foribus peccatum aderit? ſed ſub
te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.
8 Dixitque Cain ad Abel fratrẽ ſuum: Egredia-
mur foras. Cúmque eſſent in agro, cõſurrexit Cain
* Sap. 10. a. 3. Matth. 23. d. 35. 1. Joan. 3. b. 12. Juda b. 11. adversùs fratrem ſuum Abel, & * interfecit eum.
9 Et ait Dominus ad Cain: Ubi eſt Abel fra-
ter tuus? Qui reſpondit: Neſcio. Num cuſtos
fratris mei ſum ego?
10 Dixitque ad eum: Quid feciſti? vox ſan-
guinis fratris tui clamat ad me de terra.
11 Nunc igitur maledictus eris ſuper terram,
quæ aperuit os ſuum, & ſuſcepit ſanguinem fra-
tris tui de manu tua.
12 Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fru-
ctus ſuos: vagus & profugus eris ſuper terram.
13 Dixítque Cain ad Dominum: Major eſt
iniquitas mea, quàm ut veniam merear.
14 Ecce ejicis me hodie à facie terræ, & à facie C
tua abſcondar, & ero vagus & profugus in terra:
omnis igitur qui invenerit me, occidet me.
15 Dixítque ei Dominus: Nequaquam ita fiet,
ſed omnis qui occiderit Cain, ſeptuplum punie-
tur. Poſuítque Dominus Cain ſignum, ut non
interficeret eum omnis qui inveniſſet eum.
16 Egreſſúſque Cain à facie Domini, habitavit
profugus in terra ad orientalem plagam Eden.
17 Cognovit autem Cain uxorem ſuam, quæ
concepit & peperit Henoch; & ædificavit ci-
vitatem, vocavítque nomen ejus ex nomine filij
ſui, Henoch.
18 Porrò Henoch genuit Irad, & Irad genuit
Maviaël, & Maviaël genuit Mathuſaël, & Ma-
thuſaël genuit Lamech.
19 Qui accepit duas uxores, nomen uni Ada,
& nomen alteri Sella.
20 Genuítque Ada Iabel, qui fuit pater habi-
tantium in tentoriis, atque paſtorum.
21 Et nomen fratris ejus Iubal: ipſe fuit pater D
canentium cithara & organo.
22 Sella quoque genuit Tubalcain qui fuit
malleator, & faber in cuncta opera æris & ferri.
Soror verò Tubalcain, Noëma.
23 Dixitque Lamech uxoribus ſuis Adæ &
Sellæ: Audite vocem meam uxores Lamech, auſ-
cultate ſermonem meum: quoniam occidi vi-
rum in vulnus meum, & adoleſcentulum in li-
vorem meum.
24 Septuplum ultio dabitur de Cain: de La-
mech verò ſeptuagies ſepties.
25 Cognovit quoque adhuc Adam uxorem
ſuam: & peperit filium, vocavítque nomen ejus
Seth, dicens: Poſuit mihi Deus ſemen aliud pro
Abel, quem occidit Cain.
26 Sed & Seth natus eſt filius quem vocavit
Enos: iſte cœpit invocare nomen Domini.

CAPUT V.

Propagatio Adæ ac poſterorum, annique vitæ ipſorum uſque ad Noë.

1 HIc eſt liber generationis Adam. In die qua A
creavit Deus hominem, * ad ſimilitudi- * Sup. 1. d. 27. Infr. 9. b. 6. Sap. 2. d. 23. Eccl. 17. a. 1.
nem Dei fecit illum.
2 Maſculum & fœminam creavit eos, & be-
nedixit illis: & vocavit nomen eorum Adam, in
die quo creati ſunt.
3 Vixit autem Adam centum triginta annis,
& genuit ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam;
vocavítque nomen ejus Seth.
4 Et facti ſunt dies * Adam, poſtquam genuit * 1. Par. 1. a. 1.
Seth, octingenti anni: genuítque filios & filias.
5 Et factum eſt omne tempus quod vixit Adam
anni nongenti triginta, & mortuus eſt.
6 Vixit quoque Seth centum quinque annis,
& genuit Enos.
7 Vixítque Seth poſtquam genuit Enos, octin-
gentis ſeptem annis, genuítque filios & filias.
8 Et facti ſunt omnes dies Seth nongentorum B
duodecim annorum, & mortuus eſt.
9 Vixit verò Enos nonaginta annis, & genuit
Cainan.
10 Poſt cujus ortum vixit octingentis quinde-
cim annis & genuit filios & filias.

Digitized by Google

11 Factíque ſunt omnes dies Enos nongenti quinque anni, & mortuus eſt.

12 Vixit quoque Cainan ſeptuaginta annis, & genuit Malaleel.

13 Et vixit Cainan poſtquam genuit Malaleel, octingentis quadraginta annis, genuítque filios & filias.

14 Et facti ſunt omnes dies Cainan nongenti decem anni, & mortuus eſt.

15 Vixit autem Malaleel ſexaginta quinque annis, & genuit Jared.

16 Et vixit Malaleel poſtquam genuit Jared, octingẽtis triginta annis:& genuit filios & filias.

17 Et facti ſunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque anni, & mortuus eſt.

18 Vixitque Jared centum ſexaginta duobus annis, & genuit Henoch.

C 19 Et vixit Jared poſtquam genuit Henoch, octingentis annis & genuit filios & filias.

20 Et facti ſunt omnes dies Jared nongenti ſexaginta duo anni, & mortuus eſt.

Eccl.44. c.16. Hebr.11. a.5. 21 Porrò Henoch vixit ſexaginta quinque annis, & genuit Mathuſalam.

22 Et ambulavit Henoch cum Deo, & vixit, poſtquam genuit Mathuſalam, trecentis annis, & genuit filios & filias.

23 Et facti ſunt omnes dies Henoch trecenti ſexaginta quinque anni.

24 Ambulavitque cum Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus.

25 Vixit quoque Mathuſala centum octoginta ſeptem annis, & genuit Lamech.

26 Et vixit Mathuſala, poſtquam genuit Lamech, ſeptingentis octoginta duobus annis, & genuit filios & filias.

D 27 Et facti ſunt omnes dies Mathuſala nongenti ſexaginta novem anni, & mortuus eſt.

28 Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis, & genuit filium:

29 Vocavítque nomen ejus Noë, dicens: Iſte conſolabitur nos ab operibus & laboribus manuum noſtrarum, in terra cui maledixit Dominus.

B 30 Vixítque Lamech poſtquam genuit Noë, quingentis nonaginta quinque annis, & genuit filios & filias.

31 Et facti ſunt omnes dies Lamech ſeptingenti ſeptuaginta ſeptem anni, & mortuus eſt. Noë verò cum quingentorum eſſet annorum, genuit Sem, Cham, & Japheth.

Caput VI.

Hominis peccata fuere diluvij cauſa: Noë tamen juſtus inventus eſt, cui arca fabricanda mandatur, in qua ipſe & cunctorum animantium genera ſerventur.

A 1 Cumque cœpiſſent homines multiplicari ſuper terram, & filias procreaſſent,

2 Videntes filij Dei filias hominum quod eſſent pulchræ, acceperunt ſibi uxores ex omnibus, quas elegerant.

3 Dixítque Deus: Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt: eruntque dies illius centum viginti annorum.

4 Gigantes autem erant ſuper terram in diebus illis: poſtquam enim ingreſſi ſunt filij Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, iſti ſunt potentes à ſæculo viri famoſi.

5 Videns autem Deus quòd multa malitia hominum eſſet in terra, & * cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum omni tempore, * Inf. 8. d.21. Mat.15. c.19.

6 Pœnituit eum quòd hominem feciſſet in terra. Et tactus dolore cordis intrinſecus, B

7 Delebo, inquit, hominem, quem creavi à facie terræ, ab homine uſque ad animantia, à reptili uſque ad volucres cæli: pœnitet enim me feciſſe eos.

8 Noë verò invenit gratiam coram Domino.

9 Hæ ſunt generationes Noë: * Noë vir juſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis, cum Deo ambulavit. * Eccl. 44.c.17

10 Et genuit tres filios Sem, Cham, & Japheth.

11 Corrupta eſt autem terra coram Deo, & repleta eſt iniquitate.

12 Cúmque vidiſſet Deus terram eſſe corruptam (omnis quippe caro corruperat viam ſuam ſuper terram) C

13 Dixit ad Noë: Finis univerſæ carnis venit coram me: repleta eſt terra iniquitate à facie eorum, & ego diſperdam eos cum terra.

14 Fac tibi arcam de lignis lævigatis: manſiunculas in arca facies, & bitumine linies intrinſecus & extrinſecus.

15 Et ſic facies eam: Trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ, quinquaginta cubitorum latitudo, & triginta cubitorum altitudo illius.

16 Feneſtram in arca facies, & in cubito conſummabis ſummitatem ejus: oſtium autem arcæ pones ex latere: deorſum, cœnacula, & triſtega facies in ea.

17 Ecce ego adducam aquas diluvij ſuper terram, ut interficiam omnem carnem, in qua ſpiritus vitæ eſt ſubter cœlum: Univerſa quæ in terra ſunt, conſumentur. D

18 Ponámque fœdus meum tecum: & ingredieris arcam tu, & filij tui, uxor tua, & uxores filiorum tuorum, tecum.

19 Et ex cunctis animantibus univerſæ carnis bina induces in arcam, ut vivant tecum: maſculini ſexus & fœminini.

20 De volucribus juxta genus ſuum, & de jumentis in genere ſuo, & ex omni reptili terræ ſecundum genus ſuum: bina de omnibus ingredientur tecum, ut poſſint vivere.

21 Tolles igitur tecum, ex omnibus eſcis, quæ mandi poſſunt, & comportabis apud te: & erunt tam tibi quàm illis in cibum.

22 Fecit igitur Noë omnia, quæ præceperat illi Deus.

Caput VII.

Ingreſſo Noë cum ſuis in arcam, ſtatim aqua omnium montium cacumina centum quinquaginta diebus ſuperavit, reliquáque animantia ſubmerſit.

1 Dixítque Dominus ad eum: ingredere tu, & omnis domus tua in arcam: te enim * vidi juſtum coram me in generatione hac. A * Hebr. 11. b.7. 2.Pet.2. a.5.

2 Ex omnibus animantibus mundis tolle ſeptena & ſeptena, maſculum & fœminam: de animantibus verò immundis duo & duo, maſculum & fœminam.

3 Sed

Digitized by Google

3 Sed & de volatilibus cœli ſeptena & ſeptena, maſculum & fœminam: ut ſalvetur ſemen ſuper faciem univerſæ terræ.

4 Adhuc enim & poſt dies ſeptem ego pluam ſuper terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus: & delebo omnem ſubſtantiam quam feci, de ſuperficie terræ.

5 Fecit ergo Noë omnia quæ mandaverat ei Dominus.

B 6 Erátque ſexcentorum annorum quando diluvij aquæ inundaverunt ſuper terram. * *Matth. 24.c.37. Luc. 17. f. 26. 1.Petr.3. d. 20.*

7 Et ingreſſus eſt Noë & filij ejus, uxor ejus & uxores filiorum ejus cum eo, in arcam propter aquas diluvij.

8 De animantibus quoque mundis & immundis, & de volucribus, & ex omni quod movetur ſuper terram.

9 Duo & duo ingreſſa ſunt ad Noë in arcam, maſculus & fœmina, ſicut præceperat Dominus Noë.

10 Cumque tranſiſſent ſeptem dies, aquæ diluvij inundaverunt ſuper terram.

11 Anno ſexcenteſimo vitæ Noë, menſe ſecundo, ſeptimodecimo die menſis, rupti ſunt omnes fontes abyſſi magnæ, & cataractæ cæli apertæ ſunt

12 Et facta eſt pluvia ſuper terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

C 13 In articulo diei illius ingreſſus eſt Noë, & Sem, & Cham, & Japheth, filij ejus; uxor illius, & tres uxores filiorum ejus cum eis in arcam:

14 Ipſi & omne animal ſecundùm genus ſuum, univerſáque jumenta in genere ſuo, & omne quod movetur ſuper terram in genere ſuo, cunctúmque volatile ſecundùm genus ſuum, univerſæ aves, omnéſque volucres,

15 Ingreſſæ ſunt ad Noë in arcam; bina & bina ex omni carne, in qua erat ſpiritus vitæ.

16 Et quæ ingreſſa ſunt, maſculus & fœmina ex omni carne introïerunt, ſicut præceperat ei Deus: & incluſit eum Dominus de foris.

17 Factúmque eſt diluvium quadraginta diebus ſuper terram: & multiplicatæ ſunt aquæ, & elevaverunt arcam in ſublime à terra.

18 Vehementer enim inundaverunt: & omnia repleverunt in ſuperficie terræ: porrò arca ferebatur ſuper aquas.

D 19 Et aquæ prævaluerunt nimis ſuper terram: opertíque ſunt omnes montes excelſi ſub univerſo cœlo.

20 Quindecim cubitis altior fuit aqua ſuper montes, quos operuerat.

21 * Conſumptáque eſt omnis caro quæ movebatur ſuper terram, volucrum, animantium, beſtiarum, omniúmque reptilium, quæ reptant ſuper terram: univerſi homines, *Sap.10. a.4 Eccleſ. 39. c. 28. 1.Pet.3. d.20.*

22 Et cuncta, in quibus ſpiraculum vitæ eſt in terra, mortua ſunt.

23 Et delevit omnem ſubſtantiam, quæ erat ſuper terram, ab homine uſque ad pecus, tam reptile quàm volucres cœli: & deleta ſunt de terra: remanſit autem ſolus Noë, & qui cum eo erant in arca.

24 Obtinuerúntque aquæ terram centum quinquaginta diebus.

CAPUT VIII.

Imminutis paulatim aquis diluvij, poſt corvi ac columbæ emiſſionem, Noë cum univerſis qui in arca continebantur, egreditur: & altari extructo offert holocauſta.

1 RECordatus autem Deus Noë, cunctorúmque animantium, & omnium jumentorum, quæ erant cum eo in arca, adduxit ſpiritum ſuper terram, & imminutæ ſunt aquæ. A

2 Et clauſi ſunt fontes abyſſi, & cataractæ cœli: & prohibitæ ſunt pluviæ de cœlo.

3 Reverſæque ſunt aquæ de terra euntes & redeuntes: & cœperunt minui poſt centum quinquaginta dies.

4 Requievítque arca menſe ſeptimo, vigeſimoſeptimo die menſis, ſuper montes Armeniæ.

5 At verò aquæ ibant & decreſcebant uſque ad decimum menſem: decimo enim menſe, prima die menſis, apparuerunt cacumina montium.

6 Cumque tranſiſſent quadraginta dies, aperiẽs Noë feneſtrã arcæ, quam fecerat, dimiſit corvum? B

7 Qui egrediebatur, & non revertebatur, donec ſiccarentur aquæ ſuper terram.

8 Emiſit quoque columbam poſt eum, ut videret ſi jam ceſſaſſent aquæ ſuper faciem terræ.

9 Quæ cùm non inveniſſet ubi requieſceret pes ejus, reverſa eſt ad eum in arcam: aquæ enim erant ſuper univerſam terram: extendítque manum, & apprehenſam intulit in arcam.

10 Expectatis autem ultra ſeptem diebus aliis, rurſum dimiſit columbam ex arca.

11 At illa venit ad eum ad veſperam, portans ramum olivæ virentibus foliis in ore ſuo; intellexit ergo Noë quòd ceſſaſſent aquæ ſuper terram.

12 Expectavítque nihilominùs ſeptem alios dies: & emiſit columbam, quæ non eſt reverſa ultra ad eum. C

13 Igitur ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, prima die menſis, imminutæ ſunt aquæ ſuper terram: & aperiens Noë tectum arcæ, aſpexit, vidítque quòd exiccata eſſet ſuperficies terræ.

14 Menſe ſecundo, ſeptimo & vigeſimo die menſis, arefacta eſt terra.

15 Locutus eſt autem Deus ad Noë, dicens.

16 Egredere de arca, tu & uxor tua, filij tui & uxores filiorum tuorum tecum:

17 Cuncta animantia quæ ſunt apud te, ex omni carne, tam in volatilibus quàm in beſtiis & univerſis reptilibus, quæ reptant ſuper terram, educ tecum, & ingredimini ſuper terram: * creſcite & multiplicamini ſuper eam. *Sup.1. c.22. d.28. Infr.9. a.1. b.7.*

18 Egreſſus eſt ergo Noë, & filij ejus; uxor illius, & uxores filiorum ejus, cum eo. D

19 Sed & omnia animantia, jumenta, & reptilia quæ reptant ſuper terram, ſecundùm genus ſuum, egreſſa ſunt de arca.

20 Ædificavit autem Noë altare Domino: & tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocauſta ſuper altare.

21 Odoratúſque eſt Dominus odorem ſuavitatis, & ait: Nequaquam ultrà maledicam terræ propter homines: * ſenſus enim & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua: non igitur ultrà percutiam omnem animam viventem ſicut feci. *Sup.6. a.5 Matth. 15.c.19*

Digitized by Google

22 Cunctis diebus terræ, ſementis & meſſis,
frigus & æſtus, æſtas & hiems, nox & dies non re-
quieſcent.

Caput IX.

Deus Noë ac filiis e us benedicit, cunctáque animantia unà cum piſcibus in cibum tribuit, prohibito tamen illis ſanguine: fœdus inter Deum & homines de non inducendis amplius aquis diluvij, inde firmatur. Noë ebrium ridens filius Cham, in Chanaan filio maledicitur: Sem verò & Japheth benedicuntur.

A 1 BEnedixítque Deus Noë & filiis ejus. Et
* Sup. 1. dixit ad eos: * Creſcite & multiplicami-
c. 22. d. ni, & replete terram.
28. 8. c. 17. 2 Et terror veſter ac tremor ſit ſuper cuncta
animalia terræ, & ſuper omnes volucres cœli, cum
univerſis quæ moventur ſuper terram: omnes
piſces maris manui veſtræ traditi ſunt.
* Sup. 1. 3 Et omne quod movetur & vivit, * erit vobis
d. 29. in cibum: quaſi olera virẽtia tradidi vobis omnia;
* Levit. 4 * Excepto, quòd carnem cum ſanguine non
17. d. 14. comedetis.
5 Sanguinem enim animarum veſtrarum re-
quiram de manu cunctarum beſtiarum: & de
manu hominis, de manu viri & fratris ejus, re-
quiram animam hominis.
B 6 Quicumque * effuderit humanum ſangui-
* Matth. 26. e. 52. nem, fundetur ſanguis illius: * ad imaginem
* Apoc. 13. c. 10. quippe Dei factus eſt homo.
* Sup. 1. 7 * Vos autem creſcite & multiplicamini, &
d. 28. 8. c. 17. ingredimini ſuper terram, & implete eam.
8 Hæc quoque dixit Deus ad Noë, & ad filios
ejus cum eo.
9 Ecce ego ſtatuam pactum meum vobiſcum,
& cum ſemine veſtro poſt vos:
10 Et ad omnem animam viventem, quæ eſt
vobiſcum, tam in volucribus quàm in jumentis
& pecudibus terræ cunctis, quæ egreſſa ſunt de
arca, & univerſis beſtiis terræ.
* Iſa. 54. 11 * Statuam pactũ meum vobiſcum, & nequa-
d. 9. quam ultrà interficietur omnis caro aquis diluvij,
neque erit deinceps diluvium diſſipans terram.
12 Dixítque Deus: Hoc ſignum fœderis quod
do inter me & vos, & ad omnem animam viven-
tem, quæ eſt vobiſcũ in generationes ſempiternas:
13 Arcum meum ponam in nubibus, & erit
ſignum fœderis inter me & inter terram.
C 14 * Cúmque obduxero nubibus cœlum, ap-
* Eccli. 43. b. 12. parebit arcus meus in nubibus:
15 Et recordabor fœderis mei vobiſcum, &
cum omni anima vivente quæ carnem vegetat:
& non erunt ultrà aquæ diluvij ad delendum
univerſam carnem.
16 Eritque arcus in nubibus, & videbo illum,
& recordabor fœderis ſempiterni quod pactum
eſt inter Deum & omnem animam viventem
univerſæ carnis quæ eſt ſuper terram.
17 Dixítque Deus ad Noë. Hoc erit ſignum
fœderis, quod conſtitui inter me & omnem car-
nem ſuper terram.
18 Erant ergo filij Noë, qui egreſſi ſunt de ar-
ca, Sem, Cham, & Japheth: porrò Cham ipſe eſt
pater Chanaan.
19 Tres iſti filij ſunt Noë: & ab his diſſemi-
natum eſt omne genus hominum ſuper univer-
ſam terram.
20 Cœpítque Noë vir agricola exercere ter- D
ram, & plantavit vineam.
21 Bibénſque vinum inebriatus eſt, & nuda-
tus in tabernaculo ſuo.
22 Quod cùm vidiſſet Cham pater Chanaan,
verenda ſcilicet patris ſui eſſe nudata, nuntiavit
duobus fratribus ſuis foras.
23 At verò Sem & Japheth pallium impoſue-
runt humeris ſuis, & incedentes retrorſum, ope-
ruerunt verenda patris ſui: faciéſque eorum
averſæ erant, & patris virilia non viderunt.
24 Evigilans autem Noë ex vino, cùm didiciſ-
ſet quæ fecerat ei filius ſuus minor,
25 Ait: Maledictus Chanaan, ſervus ſervorum
erit fratribus ſuis.
26 Dixítque: Benedictus Dominus Deus Sem,
ſit Chanaan ſervus ejus.
27 Dilatet Deus Japheth, & habitet in taber-
naculis Sem, ſítque Chanaan ſervus ejus.
28 Vixit autem Noë poſt diluvium trecentis
quinquaginta annis.
29 Et impleti ſunt omnes dies ejus nongento-
rum quinquaginta annorum: & mortuus eſt.

Caput X.

Genealogia filiorum Noë, à quibus diviſa ſunt gentes poſt diluvium.

1 HÆ ſunt generationes filiorum Noë, Sem, A
Cham & Japheth: natíque ſunt eis filij 1. Par. 1. a. 5.
poſt diluvium.
2 Filij Japheth: Gomer, & Magog, & Madai,
& Javan, & Thubal, & Moſoch, & Thiras.
3 Porrò filij Gomer: Aſcenez & Riphath &
Thogorma.
4 Filij autem Javan: Eliſa & Tharſis, Cetthin,
& Dodanin.
5 Ab his diviſæ ſunt inſulæ gentium in regio-
nibus ſuis: unuſquiſque ſecundùm linguam
ſuam & familias ſuas in nationibus ſuis.
6 Filij autem Cham: Chus & Meſraïm, &
Phuth, & Chanaan.
7 Filij Chus: Saba, & Hevila, & Sabatha, &
Regma, & Sabathacha. Filij Regma: Saba, & Dadã.
8 Porrò Chus genuit Nemrod: ipſe cœpit B
eſſe potens in terra,
9 Et erat robuſtus venator coram Domino. Ob
hoc exivit proverbium: Quaſi Nemrod robuſtus
venator coram Domino.
10 Fuit autem principium regni ejus Babylon,
& Arach, & Achad & Chalanne, in terra Sennaar.
11 De terra illa egreſſus eſt Aſſur, & ædifica-
vit Niniven, & plateas civitatis, & Chale.
12 Reſen quoque inter Niniven & Chale:
hæc eſt civitas magna.
13 At verò Meſraïm genuit Ludim, & Ana-
mim, & Laabim, Nephtuim,
14 Et Phetruſim, & Chaſluim: de quibus
egreſſi ſunt Philiſthiim & Caphtorim.
15 Chanaan autem genuit Sidonem primoge-
nitum ſuum, Hethæum,
16 Et Jebuſæum, & Amorrhæum, Gergeſæum, C
17 Hevæum, & Aracæum: Sinæum,
18 Et Aradium, Samaræum, & Amathæum: &
poſt hæc diſſeminati ſunt populi Chananæorum.
19 Factíque ſunt termini Chanaan venien-
tibus

Digitized by Google

tibus à Sidone Geraram uſque Gazam,donec in-
grediaris Sodomam & Gomorrham,& Adamam,
& Seboim, uſque Leſa.
20 Hi ſunt filij Cham in cognationibus,& lin-
guis,& generationibus,terríſque & gentibus ſuis.
21 De Sem quoque nati ſunt, patre omnium
filiorum Heber, fratre Japheth majore.
*1.Par. 1.b.17. 22 * Filij Sem : Ælam & Aſſur, & Arphaxad,
& Lud, & Aram.
23 Filij Aram : Us,& Hul & Gether,& Mes.
24 At verò Arphaxad genuit Sale,de quo or-
tus eſt Heber.
25 Natíque ſunt Heber filij duo : nomen uni
D Phaleg,eò quòd in diebus ejus diviſa ſit terra:&
nomen fratris ejus Jectan.
26 Qui Jectan genuit Elmodad, & Saleph, &
Aſarmoth, Iare,
27 Et Aduram, & Uzal,& Decla,
28 Et Ebal, & Abimaël, Saba,
28 Et Ophir, & Hevila, & Jobab. omnes iſti
filij Jectan.
30 Et facta eſt habitatio eorum de Meſſa per-
gentibus uſque Sephar montem orientalem.
31 Iſti filij Sem,ſecundùm cognationes, & lin-
guas & regiones, in gentibus ſuis.
32 Hæ familiæ Noë juxta populos & nationes
ſuas.Ab his diviſæ ſunt gẽtes in terra poſt diluviũ.

CAPUT XI.

In turris Babel ædificatione, ſuperborum faſtus,ac lingua confunditur. Sem genealogia uſque ad Abram texitur.

Sap. 10. a.5. 1 ERat autem terra labii unius, & ſermonum
eorundem.
A 2 Cùmque proficiſcerentur de oriente , inve-
nerunt campum in terra Sennaar , & habitave-
runt in eo.
3 Dixítque alter ad proximum ſuum : Venite,
faciamus lateres, & coquamus eos igni. Habue-
rúntque lateres pro ſaxis,& bitumen pro cæmẽto.
4 Et dixerunt : Venite, faciamus nobis civita-
tem & turrim,cujus culmen pertingat ad cœlum:
& celebremus nomen noſtrum antequam divi-
damur in univerſas terras.
5 Deſcendit autem Dominus ut videret civi-
tatem & turrim , quam ædificabant filij Adam,
6 Et dixit:Ecce,unus eſt populus:& unũ labium
omnibus:cœperúntque hoc facere,nec deſiſtent à
cogitationibus ſuis, donec eas opere compleant.
B 7 Venite igitur , deſcendamus , & confunda-
mus ibi linguam eorum,ut non audiat unuſquiſ-
que vocem proximi ſui.
8 Atque ita diviſit eos Dominus ex illo loco in
univerſas terras & ceſſaverunt ædificare civitatẽ.
9 Et idcircò vocatum eſt nomen ejus Babel,
quia ibi confuſum eſt labium univerſæ terræ : &
inde diſperſit eos Dominus ſuper faciem cuncta-
rum regionum.
1.Par. 1.b.17. 10 Hæ ſunt generationes Sem: Sem erat cen-
tum annorum quando genuit Arphaxad, biennio
poſt diluvium.
11 Vixítque Sem poſtquam genuit Arphaxad,
quingentis annis:& genuit filios & filias.
12 Porrò Arphaxad vixit triginta quinque
annis, & genuit Sale.
13 Vixitque Arphaxad poſtquam genuit Sale,
trecentis tribus annis, & genuit filios & filias.
14 Sale quoque vixit triginta annis, & genuit
Heber.
15 Vixítque Sale poſtquam genuit Heber,qua-
dringentis tribus annis, & genuit filios & filias.
16 Vixit autem Heber triginta quattuor an-
nis, & genuit Phaleg.
17 Et vixit Heber poſtquã genuit Phaleg,qua- C
dringẽtis triginta annis : & genuit filios & filias.
18 Vixit quoque Phaleg triginta annis, & ge-
nuit Reu.
19 * Vixítque Phaleg poſtquam genuit Reu, *1.Par. 1.b.19.
ducentis novem annis: & genuit filios & filias.
20 Vixit autem Reu triginta duobus annis,&
genuit Sarug.
21 Vixit quoque Reu poſtquam genuit Sarug,
ducentis ſeptem annis : & genuit filios & filias.
22 Vixit verò Sarug triginta annis , & genuit
Nachor.
23 Vixítque Sarug poſtquam genuit Nachor,
ducentis annis : & genuit filios & filias.
24 Vixit autem Nachor viginti novem annis,
& genuit Thare.
25 Vixítque Nachor poſtquã genuit Thare,cen-
tum decẽ,& novem annis:& genuit filios & filias.
26 Vixítque Thare ſeptuaginta * annis,& ge- D *Joſ.24. a.2.
nuit Abram,& Nachor, & Aran.
27 Hæ ſunt autem generationes Thare:Thare *1.Par.1. b.26.
genuit Abram,Nachor, & Aran. Porrò Aran ge-
nuit Lot.
28 Mortuúſque eſt Aran ante Thare patrem
ſuum in terra nativitatis ſuæ in Ur Chaldæorum.
29 Duxerunt autem Abram & Nachor uxores:
nomẽ uxoris Abrã,Sarai: & nomẽ uxoris Nachor,
Melcha filia Aran,patris Melchæ,& patris Jeſchæ.
30 Erat autem Sarai ſterilis,nec habebat liberos.
31 * Tulit itaque Thare Abram filium ſuum,& *Joſ.24 a.2.
Lot filium Aran , filium filij ſui , & Sarai nurum 2.Eſdr. 9.b.7.
ſuam,uxorem Abram filij ſui,& eduxit eos de Ur *Judith 5.b.7.
Chaldæorum, * ut irent in terram Chanaan:ve- Act.7. a.2.
nerúntque uſque * Haran,& habitaverunt ibi.
32 Et facti ſunt dies Thare ducentorum quin-
que annorum , & mortuus eſt in Haran.

CAPUT XII.

Abram Dei mandato parens, promiſſáque accipiens, patria relicta, comitante Lot, Domino in Sichem ſacrificavit. Inde propter famem Ægyptum ingreſſus, uxorem ſuam vocat ſororem; quam in domum Regis ſublatam, poſteà ditatus recipit.

1 DIxit autem Dominus ad Abram:Egredere Act.7. a.3.
de terra tua,& de cognatione tua,& de do- A
mo patris tui,& veni in terrã quã monſtrabo tibi.
2 Faciámque te in gentem magnã,& benedicam
tibi,& magnificabo nomen tuũ,eríſq; benedictus.
3 Benedicam benedicentibus tibi, & maledi-
cam maledicentibus tibi, atque * IN TE benedi- *Inf.18 c.18 22. d.17.
centur univerſæ cognationes terræ.
4 Egreſſus eſt itaque* Abram ſicut præceperat Gal.3. b.8.
ei Dñs, & ivit cum eo Lot: ſeptuaginta quinque * Heb. 11.b.8.
annorum erat Abram cùm egrederetur de Haran.
5 Tulítque Sarai uxorẽ ſuam & Lot filium fra-
tris ſui univerſámque ſubſtantiã quã poſſederant
& animas quas fecerãt in Haran: & egreſſi ſunt ut
irent in terrã Chanaan.Cúmque veniſſent in eam,
6 Pertranſivit Abram terram uſque ad locum

Digitized by Google

Sichem, uſque ad convallem illuſtrem: Chananæus autem tunc erat in terra.

7 Apparuit autem Dominus Abram, & dixit ei: * Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. *Inf. 13. c. 15. 15. d. 18. 26. a. 4. Deuter. 34. b. 4.

8 Et inde tranſgrediens ad montem, qui erat contra orientem Bethel, tetendit ibi tabernaculum ſuum, ab occidente habens Bethel, & ab oriente Hai: ædificavit quoque ibi altare Domino, & invocavit nomen ejus.

9 Perrexítque Abram vadens, & ultrà progrediens ad meridiem.

C

10 Facta eſt autem fames in terra: deſcendítque Abram in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi: prævaluerat enim fames in terra.

11 Cúmque propè eſſet, ut ingrederetur Ægyptum, dixit Sarai uxori ſuæ: Novi quòd pulchra ſis mulier.

12 Et quòd cùm viderint te Ægyptij, dicturi ſũt: Uxor ipſius eſt: & interficiẽt me, & te reſervabũt.

13 * Dic ergo, obſecro te, quòd ſoror mea ſis: ut benè ſit mihi propter te, & vivat anima mea ob gratiam tui. *Infr. 20. c. 11.

14 Cùm itaque ingreſſus eſſet Abram Ægyptum, viderunt Ægyptij mulierem quòd eſſet pulchra nimis.

15 Et nuntiaverunt principes Pharaoni, & laudaverunt eam apud illum: & ſublata eſt mulier in domum Pharaonis.

16 Abram verò benè uſi ſunt propter illam:

D

fuerúntque ei oves, & boves, & aſini, & ſervi & famulæ, & aſinæ & cameli.

17 Flagellavit autem Dñs Pharaonem plagis maximis, & domũ ejus, propter Sarai uxorem Abram.

18 Vocavítque Pharao Abram, & dixit ei: Quidnam eſt hoc quod feciſti mihi? quare non indicaſti quòd uxor tua eſſet?

19 Quam ob cauſam dixiſti eſſe ſororem tuam, ut tollerem eam mihi in uxorem? Nunc igitur ecce conjux tua, accipe eam, & vade.

20 Præcepítq; Pharao ſuper Abrã viris: & deduxerunt eũ, & uxorẽ illius, & omnia quæ habebat.

CAPUT XIII.

Abram & Lot Ægyptum egreſſi, præ nimia opulentia ſeparantur; & Lot Iordanis fines eligente, Abram habitat in terra Chanaan: ubi rurſum Dei promiſſiones de multiplicando ſemine, terráque poſſidenda, accipit.

A

1 Aſcendit ergo Abram de Ægypto, ipſe & uxor ejus, & omnia quæ habebat, & Lot cum eo, ad Auſtralem plagam.

2 Erat autem dives valdè in poſſeſſione auri & argenti.

3 Reverſúſque eſt per iter, quo venerat, à meridie in Bethel, uſque ad locum ubi priùs fixerat tabernaculum inter Bethel & Hai:

4 In loco altaris * quod fecerat priùs, & invocavit ibi nomen Domini. *Supr. 12. b. 7.

5 Sed & Lot qui erat cum Abram, fuerunt greges ovium, & armenta, & tabernacula.

B

6 Nec poterat eos capere terra, ut habitarent ſimul: * erat quippe ſubſtantia eorum multa, & nequibant habitare communiter. *Infr. 36. a. 7.

7 Unde & facta eſt rixa inter paſtores gregum Abram & Lot. Eo autem tempore Chananæus & Pherezæus habitabant in terra illa.

8 Dixit ergo Abram ad Lot: Ne quæſo ſit jurgium inter me & te, & inter paſtores meos & paſtores tuos: fratres enim ſumus.

9 Ecce univerſa terra coram te eſt: recede à me, obſecro: ſi ad ſiniſtram ieris, ego dexteram tenebo: ſi tu dexteram elegeris, ego ad ſiniſtram pergam.

10 Elevatis itaque Lot oculis, vidit omnem circà regionem Jordanis, quæ univerſa irrigabatur, antequam ſubverteret Dominus Sodomam & Gomorrham, ſicut paradiſus Domini, & ſicut Ægyptus venientibus in Segor.

11 Elegítque ſibi Lot regionem circa Jordanem, & receſſit ab oriente: diviſíque ſunt alterutrum à fratre ſuo. C

12 Abram habitavit in terra Chanaan: Lot verò moratus eſt in oppidis, quæ erant circa Jordanem, & habitavit in Sodomis.

13 Homines autem Sodomitæ peſſimi erant, & peccatores coram Domino nimis.

14 Dixítque Dominus ad Abram, poſtquam diviſus eſt ab eo Lot: * Leva oculos tuos, & vide à loco, in quo nunc es; ad aquilonem & meridiem, ad orientem & occidentem. *Sup. 12. b. 7. inf. 15. c. 18. 26. a. 6.

15 Omnem terram, quam conſpicis, tibi dabo & ſemini tuo uſque in ſempiternum. Deut. 34. b. 4.

16 Faciámque ſemen tuum ſicut pulverem terræ: ſi quis poteſt hominum numerare pulverem terræ, ſemen quoque tuum numerare poterit. D

17 Surge, & perambula terram in longitudine, & in latitudine ſua: quia tibi daturus ſum eam.

18 Movens igitur tabernaculum ſuum Abram, venit & habitavit juxta convallem Mambre, quæ eſt in Hebron: ædificavitque ibi altare Domino.

CAPUT XIV.

Devictis quinque Regibus, ac ſpoliatis Sodomis, Lot cum pleriſque aliis captivus ducitur à quatuor Regibus victoribus: quos Abram perſecutus, omnes captivos, ſpoliaque reduxit; atque benedictione à Melchiſedech accepta, cuncta Regi Sodomorum reddidit.

1 Factum eſt autem in illo tempore, ut Amraphel Rex Sennaar, & Arioch Rex Ponti, & Chodorlahomor Rex Elamitarum, & Thadal Rex Gentium, A

2 Inirent bellum contra Bara regem Sodomorum, & contra Berſa regem Gomorrhæ, & contra Sennaab regem Adamæ, & cõtra Semeber regem Seboim, contráque regem Balæ, ipſa eſt Segor.

3 Omnes hi convenerunt in vallem Silveſtrem, quæ nunc eſt mare ſalis.

4 Duodecim enim annis ſervierant Chodorlahomor, & tertiodecimo anno receſſerunt ab eo.

5 Igitur quartodecimo anno venit Chodorlahomor, & reges qui erant cum eo: percuſſerúntque Raphaim in Aſtarothcarnaim, & Zuzim cum eis, & Emim in Save Cariathaim,

6 Et Chorræos in montibus Seir, uſque ad Campeſtria Pharan, quæ eſt in ſolitudine.

7 Reverſíque ſunt, & venerunt ad fontem Miſphat, ipſa eſt Cades: & percuſſerunt omnem regionem Amalecitarum, & Amorrhæum qui habitabat in Aſaſonthamar.

8 Et egreſſi ſunt, rex Sodomorum, & rex Gomorrhæ, rexque Adamæ, & rex Seboim, nec non B

Digitized by Google

non & rex Balæ, quæ eſt Segor: & direxerunt aciem contra eos in valle Silveſtri:

9 Scilicet adversùs Chodorlahomor regem Elamitarum, & Thadal regem Gentium, & Amraphel regem Sennaar, & Arioch regem Ponti: quattuor reges adverſus quinque.

10 Vallis autem Silveſtris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomorum, & Gomorrhæ, terga verterunt, cecideruntque ibi: & qui remanſerant, fugerunt ad montem.

11 Tulerunt autem omnem ſubſtantiam Sodomorum & Gomorrhæ, & univerſa quæ ad cibum pertinent, & abierunt:

C 12 Necnon & Lot & ſubſtantiam ejus, filium fratris Abram, qui habitabat in Sodomis.

13 Et ecce unus qui evaſerat, nuntiavit Abram Hebræo, qui habitabat in convalle Mambre Amorrhæi, fratris Eſcol, & fratris Aner: hi enim pepigerant fœdus cum Abram.

14 Quod cùm audiſſet Abram, captum videlicet Lot fratrem ſuum, numeravit expeditos vernaculos ſuos trecentos decem & octo, & perſecutus eſt uſque Dan.

15 Et diviſis ſociis, irruit ſuper eos nocte: percuſſítque eos, & perſecutus eſt eos uſque Hoba, quæ eſt ad lævam Damaſci,

16 Reduxítque omnem ſubſtantiam, & Lot fratrem ſuum cum ſubſtantia illius, mulieres quoque & populum.

17 Egreſſus eſt autem rex Sodomorum in occurſum ejus, poſtquam reverſus eſt à cæde Chodorlahomor, & regum qui cum eo erant in valle Save, quæ eſt vallis regis.

D [* Heb. 7. a. 1.] 18 * At verò Melchiſedech rex Salē, proferens panem & vinū, erat enim ſacerdos Dei altiſſimi,

19 Benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelſo, qui creavit cœlum & terram:

20 Et benedictus Deus excelſus, quo protegente, hoſtes in manibus tuis ſunt. Et dedit ei decimas ex omnibus.

21 Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi animas, cætera tolle tibi.

22 Qui reſpondit ei: Levo manum meam ad Dn̄m Deum excelſum poſſeſſorem cæli & terræ,

23 Quòd à filo ſubtegminis uſque ad corrigiam caligæ, non accipiam ex omnibus quæ tua ſunt, ne dicas. Ego ditavi Abram:

24 Exceptis his, quæ comederunt juvenes, & partibus virorum qui venerunt mecum, Aner, Eſcol, & Mambre: iſti accipient partes ſuas.

CAPUT XV.

Deus Abræ de poſteritate deſperanti filium promittit, cui credens Abram juſtificatur; & in ſignum promiſſæ terræ, præſcriptum à Domino offert ſacrificium, auditque ſuæ poſteritatis futuram peregrinationem.

A 1 HIs itaque tranſactis, factus eſt ſermo Domini ad Abram per viſionem dicens: Noli timere Abram, ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.

2 Dixítque Abram; Domine Deus, quid dabis mihi? ego vadam abſque liberis, & filius procuratoris domus meæ iſte Damaſcus Eliezer.

3 Addidítque Abram: Mihi autem non dediſti ſemen: & ecce vernaculus meus, hæres meus erit.

4 Statímque ſermo Domini factus eſt ad eum, dicens: Non erit hic hæres tuus, ſed qui egredietur de utero tuo, ipſum habebis hæredem. B

5 Eduxítque eum foras, & ait illi: * Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi potes. Et dixit ei: Sic erit ſemen tuum. [* Rom. 4. c. 18.]

6 * Credidit Abram Deo, & reputatum eſt illi ad juſtitiam. [* Rom. 4. a. 3. Gal. 3. a. 6. Iac. 2. d. 23.]

7 Dixítque ad eum: Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldæorum, ut darem tibi terram iſtam, & poſſideres eam. [a. 6.]

8 At ille ait: Domine Deus, unde ſcire poſſum, quòd poſſeſſurus ſim eam?

9 Et reſpondens Dominus: Sume, inquit, mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam.

10 Qui tollens, univerſa hæc, * diviſit ea per medium, & utráſque partes contra ſe altrinſecus poſuit: aves autem non diviſit. [* Jerem. 34. d. 18.]

11 Deſcenderúntque volucres ſuper cadavera, & abigebat eas Abram.

12 Cúmque ſol occumberet, ſopor irruit ſuper Abrā, & horror magnus, & tenebroſus invaſit eum. C

13 Dictúmque eſt ad eum: Scito prænoſcens quòd * peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & ſubjicient eos ſervituti, & affligent quadringentis annis. [* Act. 7. a. 6.]

14 Verumtamen gentem, cui ſervituri ſunt, ego judicabo, & poſt hæc egredientur cum magna ſubſtantia.

15 Tu autem ibis ad patres tuos in pace, ſepultus in ſenectute bona.

16 Generatione autem quarta revertentur huc: nedum enim completæ ſunt iniquitates Amorrhæorum uſque ad præſens tempus. D

17 Cùm ergo occubuiſſet ſol, facta eſt caligo tenebroſa, & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis tranſiens inter diviſiones illas.

18 In illo die * pepigit Dominus fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo dabo terrā hanc à fluvio Ægypti uſque ad fluvium magnū Euphraten. [* Sup. 12. b. 7. 13. c. 15. Inf. 26. a. 4. Deut. 34. b. 4. 3. Reg. 4. c. 21. 2. Par. 9. f. 26.]

19 Cinæos, & Cenezæos, Cedmonæos,

20 Et Hethæos, & Pherezæos, Raphaim quoque,

21 Et Amorrhæos, & Chananæos, & Gergeſæos, & Jebuſæos.

CAPUT XVI.

Agar à domina Sarai traditur Abræ uxor: quæ ubi concepiſſet, atque ob id dominam contemneret, ab illa afflicta, fugam init; ſed juſſu Angeli eidem ſubmiſſa, parit Iſmaëlem.

1 IGitur Sarai, uxor Abrā, non genuerat liberos: ſed habens ancillā Ægyptiam nomine Agar, A

2 Dixit marito ſuo: Ecce concluſit me Dominus, ne parerem, ingredere ad ancillam meam, ſi fortè ſaltem ex illa ſuſcipiam filios. Cúmque ille acquieſceret deprecanti,

3 Tulit Agar Ægyptiam ancillam ſuam, poſt annos decem quàm habitare cœperant in terra Chanaan: & dedit eam viro ſuo uxorem.

4 Qui ingreſſus eſt ad eam. At illa concepiſſe ſe videns, deſpexit dominam ſuam. B

5 Dixítque Sarai ad Abram: Iniquè agis contra me: ego dedi ancillam meam in ſinum tuum, quæ videns quòd conceperit, deſpectui me habet, judicet Dominus inter me & te.

6 Cui

Digitized by Google

6 Cui reſpondens Abram: Ecce, ait ancilla tua in manu tua eſt, utere ea ut libet. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit.

7 Cúmque inveniſſet eam Angelus Domini juxta fontem aquæ in ſolitudine, qui eſt in via Sur in deſerto,

8 Dixit ad illam: Agar ancilla Sarai, unde venis? & quò vadis? quæ reſpondit: A facie Sarai dominæ meæ ego fugio.

C 9 Dixítque ei angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, & humiliare ſub manu illius.

10 Et rurſum: Multiplicans, inquit, multiplicabo ſemen tuũ, & non numerabitur præ multitudine.

11 Ac deinceps: Ecce, ait, concepiſti, & paries filium: vocabíſque nomen ejus Iſmaël, eò quòd audierit Dominus afflictionem tuam.

12 Hic erit ferus homo, manus ejus contra omnes & manus omnium contra eum: & è regione univerſorum fratrum ſuorum figet tabernacula.

13 Vocavit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui vidiſti me. Dixit enim: Profectò hîc vidi poſteriora videntis me.

Infr. 14. g. 62. 14 Propterea appellavit puteum illũ, Puteum viventis & vidẽtis me. Ipſe eſt inter Cades & Barad.

15 Peperítque Agar Abræ filium: qui vocavit nomen ejus Iſmaël.

16 Octoginta & ſex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Iſmaëlem.

CAPUT XVII.

Abræ repetuntur promiſſiones, ipſius, & Sarai nomina immutantur, circumciſio præcipitur, filius ex Sara promittitur unà cum ſucceſſu Iſmaelis, & Abraham circumciſionis præceptum exequitur.

A 1 POſtquàm verò nonaginta & novem annorum eſſe cœperat, apparuit ei Dominus: dixítque ad eum: Ego Deus omnipotens: ambula coram me, & eſto perfectus.

2 Ponámque fœdus meum inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis.

3 Cecidit Abram pronus in faciem.

4 Dixítque ei Deus: Ego ſum, & pactum meum

* Eccl. 44 c 20. Rom. 4 c. 17. tecum, * eríſque pater multarum gentium.

5 Nec ultrà vocabitur nomen tuum Abram: ſed appellaberis Abraham: quia patrem multarum gentium conſtitui te.

6 Faciámque te creſcere vehementiſſimè, & ponam te in gentibus, regéſque ex te egredientur.

7 Et ſtatuam pactũ meum inter me & te, & inter ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis, fœdere ſẽpiterno: ut ſim Deus tuus, & ſeminis tui poſt te.

B 8 Dabóque tibi & ſemini tuo terram peregrinationis tuæ, omnem terram Chanaam in poſſeſſionem æternam, eróque Deus eorum:

* Act 7. a. 8. 9 Dixit iterùm Deus ad Abraham: * Et tu ergo cuſtodies pactum meum, & ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis.

10 Hoc eſt pactum meum quod obſervabitis inter me & vos, & ſemen tuum poſt te: Circumcidetur ex vobis omne maſculinum:

11 Et circumcidetis carnem præputii veſtri,

* Lev. 12. a 3. Luc 2. c 21. Rom. 4. b. 11. ut ſit * in ſignum fœderis inter me & vos.

12 Infans octo dierum circumcidetur in vobis, omne maſculinum in generationibus veſtris: tam vernaculus, quàm emptitius circumcidetur, & quicumque non fuerit de ſtirpe veſtra:

13 Eritque pactum meum in carne veſtra in fœdus æternum.

14 Maſculus, cujus præputij caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo: quia pactum meum irritum fecit.

15 Dixit quoque Deus ad Abraham Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, ſed Saram. C

16 Et benedicam ei, & ex illa dabo tibi filium cui benedicturus ſum, erítque in nationes, & reges populorum orientur ex eo.

17 Cecidit Abraham in faciem ſuam, & riſit, dicens in corde ſuo: Putaſne centenario naſcetur filius? & Sara nonagenaria pariet?

18 Dixítque ad eũ. Utinã Iſmaël vivat corã te.

19 Et ait Deus ad Abraham: * Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabíſque nomen ejus Iſaac, & conſtituam pactum meum illi in fœdus ſempiternum, & ſemini ejus poſt eum. * Infr. 18 b 10. 21. a. 1.

20 Super Iſmaël quoque exaudivi te: ecce, benedicam ei, & augebo & multiplicabo eum valdè: duodecim duces generabit, & faciam illum in gentem magnam.

21 Pactum verò meum ſtatuam ad Iſaac, quem pariet tibi Sara tempore iſto in anno altero. D

22 Cúmque finitus eſſet ſermo loquentis cum eo, aſcendit Deus ad Abraham.

23 Tulit autem Abraham Iſmaël filium ſuum, & omnes vernaculos domus ſuæ: univerſóſque quos emerat, cunctos mares ex omnibus viris domus ſuæ: & circumcidit carnem præputij eorum ſtatim in ipſa die, ſicut præceperat ei Deus.

24 Abraham nonaginta & novem erat annorum quando circumcidit carnem præputii ſui.

25 Et Iſmaël filius tredecim annos impleverat tempore circumciſionis ſuæ.

26 Eadem die circumciſus eſt Abraham & Iſmaël filius ejus.

27 Et omnes viri domus illius, tam vernaculi, quàm emptitij & alienigenæ pariter circumciſi ſunt.

CAPUT XVIII.

Angeli ab Abraham hoſpitio ſuſcepti, filium ex Sara promittunt: quæ ob id ridens, corripitur. Sodomorum everſio prædicitur, pro quibus Abraham ſæpius deprecatur.

1 APparuit autem ei Dominus in convalle Mambre ſedenti in oſtio tabernaculi ſui, in ipſo fervore diei. A Heb. 13. a. 2.

2 Cúmque elevaſſet oculos, apparuerunt ei tres viri ſtantes prope eum: quos cùm vidiſſet, cucurrit in occurſum eorum de oſtio tabernaculi, & adoravit in terram.

3 Et dixit: Domine, ſi inveni gratiam in oculis tuis, ne tranſeas ſervum tuum:

4 Sed afferam pauxillum aquæ, & lavate pedes veſtros, & requieſcite ſub arbore.

5 Ponámque buccellam panis, & confortate cor veſtrum, poſteà tranſibitis: idcircò enim declinaſtis ad ſervum veſtrum. Qui dixerunt: Fac ut locutus es.

6 Feſtinavit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixítque ei: Accelera, tria ſata ſimilæ commiſce, & fac ſubcinericios panes.

7 Ipſe verò ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum

Digitized by Google

vitulum tenerrimum & optimum, dedítque pue-
ro: qui feſtinavit & coxit illum.
8 Tulit quoque butyrum & lac, & vitulum
quem coxerat, & poſuit coram eis, ipſe verò ſta-
bat juxta eos ſub arbore.
9 Cúmque comediſſent, dixerunt ad eum:
Ubi eſt Sara uxor tua? ille reſpondit: Ecce in ta-
bernaculo eſt.
*Sup. 17 c. 19. Inf. 21. a1. Rom. 9. b. 9. 10 Cui dixit: * Revertens veniam ad te tempo-
re iſto, vita comite, & habebit filium Sara uxor
tua. Quo audito, Sara riſit poſt oſtiũ tabernaculi.
11 Erant autem ambo ſenes, provectæque æta-
tis, & deſierant Saræ fieri muliebria.
12 Quæ riſit occultè, dicens: Poſtquam con-
*1. Pet. 3. a. 6. ſenui, & * dominus meus vetulus eſt, voluptati
operam dabo?
13 Dixit autem Dominus ad Abraham. Quare
riſit Sara, dicens: Num verè paritura ſum anus?
14 Numquid Deo quidquam eſt difficile? jux-
ta condictum revertar ad te hoc eodem tempore,
vita comite, & habebit Sara filium.
15 Negavit Sara dicens, non riſi: timore perter-
rita. Dominus autẽ: Non eſt, inquit, ita: ſed riſiſti.
16 Cùm ergo ſurrexiſſent inde viri, direxerunt
oculos contra Sodomam: & Abraham ſimul gra-
diebatur, deducens eos.
17 Dixítque Dominus: Num celare potero
Abraham quæ geſturus ſum:
18 Cùm futurus ſit in gentem magnam, ac ro-
Sup. 12. a. 2. Inf. 22. d. 18 buſtiſſimam, & BENEDICENDÆ ſint in illo om-
nes nationes terræ?
C 19 Scio enim quòd præcepturus ſit filiis ſuis,
& domui ſuæ poſt ſe, ut cuſtodiãt viam Domini,
& faciant judicium & juſtitiam: ut adducat Dñs
propter Abraham omnia quæ locutus eſt ad eum.
20 Dixit itaque Dominus: Clamor Sodomo-
rum & Gomorrhæ multiplicatus eſt, & pecca-
tum eorum aggravatum eſt nimis.
21 Deſcendam & videbo, utrùm clamorem
qui venit ad me, opere compleverint: an non eſt
ita, ut ſciam.
22 Converterúntque ſe inde, & abierunt Sodo-
mam: Abraham verò adhuc ſtabat corã Domino.
23 Et appropinquans ait: Numquid perdes ju-
ſtum cum impio?
24 Si fuerint quinquaginta juſti in civitate,
peribunt ſimul? & non parces loco illi propter
quinquaginta juſtos, ſi fuerint in eo?
25 Abſit à te, ut rem hanc facias, & occidas
juſtum cum impio, fiátque juſtus ſicut impius,
non eſt hoc tuum: qui judicas omnem terram,
nequaquam facies judicium hoc.
26 Dixítque Dominus ad eum: Si invenero
Sodomis quinquaginta juſtos in medio civitatis,
dimittam omni loco propter eos.
D 27 Reſpondénſque Abraham ait: Quia ſemel
cœpi, loquar ad Dñm meũ, cùm ſim pulvis & cinis.
28 Quid ſi minus quinquaginta juſtis, quinque
fuerint? delebis, propter quadraginta quinque,
univerſam urbem? Et ait: Non delebo, ſi invene-
ro ibi quadraginta quinque.
29 Rurſúmque locutus eſt ad eum: Sin autem
quadraginta ibi inventi fuerint, quid facies? Ait:
Non percutiam propter quadraginta.

30 Ne quæſo, inquit, indigneris Domine ſi lo-
quar: Quid ſi ibi inventi fuerint triginta? Reſ-
pondit: Non faciam, ſi invenero ibi triginta.
31 Quia ſemel, ait, cœpi, loquar ad Dominum
meum: Quid ſi ibi inventi fuerint viginti? Ait:
Non interficiam propter viginti.
32 Obſecro, inquit, ne iraſcaris Domine, ſi lo-
quar adhuc ſemel: Quid ſi inventi fuerint ibi de-
cem? Et dixit: Non delebo propter decem.
33 Abiítque Dominus, poſtquam ceſſavit loqui
ad Abraham: & ille reverſus eſt in locum ſuum.

CAPUT XIX.

Lot, Angelis hoſpitio ſuſceptis, à Sodomitis vim patiture cum uxore & utraque filia à Sodomitico ereptus incendio, uxorem in via amiſit: tandémque inebriatus, cum utraque filia inceſtum ignorans commiſit, unde ortum habuerunt Moabitæ & Ammonitæ.

1 VEnerúntque duo Angeli Sodomam veſpe- A Heb. 13. a. 2.
re, & ſedente Lot in foribus civitatis. Qui
cùm vidiſſet eos, ſurrexit, & ivit obviàm eis,
adoravítque pronus in terram,
2 Et dixit: Obſecro, domini, declinate in do-
mum pueri veſtri, & manete ibi: lavate pedes ve-
ſtros, & manè proficiſcemini in viam veſtram.
Qui dixerunt: Minimè, ſed in platea manebimus.
3 Compulit illos oppidò ut diverterent ad
eum: ingreſsíſque domum illius fecit convivium,
& coxit azyma: & comederunt.
4 Prius autem quàm irent cubitum, viri civi-
tatis vallaverunt domum à puero uſque ad ſenem,
omnis populus ſimul.
5 Vocaverúntque Lot, & dixerunt ei: Ubi ſunt
viri qui introïerunt ad te nocte? educe illos huc,
ut cognoſcamus eos.
6 Egreſſus ad eos Lot, poſt tergum occludens
oſtium, ait:
7 Nolite, quæſo, fratres mei, nolite malum hoc
facere.
8 Habeo duas filias, quæ necdum cognoverunt B
virum: educam eas ad vos & abutimini eis ſicut
vobis placuerit, dummodò viris iſtis nihil mali fa-
ciatis, quia ingreſſi ſunt ſub umbra culminis mei.
9 At illi dixerunt: Recede illuc: Et rurſus:
Ingreſſus es, inquiunt, ut advena; numquid ut
judices? te ergo ipſum magis quàm hos affligе-
mus. * Vímque faciebant Lot vehementiſſimè: *2. Pet. 2. b. 8.
jámque propè erat ut effringerent fores.
10 Et ecce miſerunt manum viri. & introdu-
xerunt ad ſe Lot, clauſerúntque oſtium.
11 Et eos, qui foris erant, * percuſſerunt cæci- *Sap. 19. c. 16.
tate à minimo uſque ad maximum, ita ut oſtium
invenire non poſſent.
12 Dixerunt autem ad Lot: Habes hìc quem- C
piam tuorum? generum, aut filios, aut filias, om-
nes qui tui ſunt, educ de urbe hac:
13 Delebimus enim locum iſtum, eò quòd in-
creverit clamor eorum coram Domino, qui miſit
nos ut perdamus illos.
14 Egreſſus itaque Lot, locutus eſt ad generos
ſuos, qui accepturi erant filias ejus, & dixit: Surgi-
te, egredimini de loco iſto: quia delebit Dominus
civitatem hanc. Et viſus eſt eis quaſi ludẽs loqui.
15 Cúmque eſſet manè, cogebant eum Angeli,
dicentes: Surge, tolle uxorem tuam, & duas filias
quas

Digitized by Google

quas habes: ne & tu pariter pereas in ſcelere civitatis.

D 16 Diſſimulante illo, apprehenderunt manum ejus, & manum uxoris, ac duarum filiarum ejus, eò quòd parceret Dominus illi.

** Sap. 10 b. 6.* 17 * Eduxerúntque eum, & poſuerunt extra civitatem: ibíque locuti ſunt ad eum, dicentes: Salva animam tuam: noli reſpicere poſt tergum, nec ſtes in omni circà regione: ſed in monte ſalvum te fac, ne & tu ſimul pereas

18 Dixítque Lot ad eos: Quæſo Domine mi,

19 Quia invenit ſervus tuus gratiam coram te, & magnificaſti miſericordiam tuam, quam feciſti mecum, ut ſalvares animam meam, nec poſſum in monte ſalvari, ne fortè apprehendat me malum, & moriar:

20 Eſt civitas hæc juxtà, ad quam poſſum fugere, parva, & ſalvabor in ea: numquid non modica eſt, & vivet anima mea?

E 21 Dixítque ad eum: Ecce etiam in hoc ſuſcepi preces tuas, ut non ſubvertam urbem pro qua locutus es.

** Sap. 10. b. 6.* 22 * Feſtina & ſalvare ibi: quia non potero facere quidquam donec ingrediaris illuc. Idcircò vocatum eſt nomen urbis illius Segor.

23 Sol egreſſus eſt ſuper terram, & Lot ingreſſus eſt Segor.

** Deut. 29 d. 15. Iſai. 13. d. 19. Jere. 50. f. 40. Ezech. 16 f. 49. Oſ. 11. c. 8. Amos 4. d. 11. Luc. 17. f. 28. Judæ 1. b 7.* 24 * Igitur Dominus pluit ſuper Sodomam & Gomorrham ſulphur & ignem à Dño de cælo:

25 Et ſubvertit civitates has, & omnem circà regionem, univerſos habitatores urbium, & cuncta terræ virentia.

** Luc. 17. g. 32.* 26 * Reſpiciénſque uxor ejus poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam ſalis.

** Sup. 18. a. 1.* 27 Abraham autem conſurgens manè, ubi ſteterat * priùs cum Domino,

28 Intuitus eſt Sodomam & Gomorrham, & univerſam terram regionis illius: vidítque aſcendentem favillam de terra quaſi fornacis fumum.

F 29 Cùm enim ſubverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abrahæ, liberavit Lot de ſubverſione urbium in quibus habitaverat.

30 Aſcendítque Lot de Segor, & manſit in monte, duæ quoque filiæ ejus cum eo (timuerat enim manere in Segor) & manſit in ſpelunca ipſe, & duæ filiæ ejus cum eo.

31 Dixítque major ad minorem: Pater noſter ſenex eſt, & nullus virorum remanſit in terra qui poſſit ingredi ad nos juxta morẽ univerſæ terræ.

32 Veni, inebriemus eum vino, dormiamúſque cum eo, ut ſervare poſſimus ex patre noſtro ſemen.

33 Dederunt itaque patri ſuo bibere vinum nocte illa. Et ingreſſa eſt major, dormivítque cum patre: at ille non ſenſit, nec quando accubuit filia, nec quando ſurrexit.

G 34 Altera quoque die dixit major ad minorem: Ecce dormivi heri cum patre meo, demus ei bibere vinum etiam hac nocte, & dormies cum eo, ut ſalvemus ſemen de patre noſtro.

35 Dederunt etiam & illa nocte patri ſuo bibere vinum, ingreſſáque minor filia, dormivit cum eo: & ne tunc quidem ſenſit quando concubuerit, vel quando illa ſurrexerit.

36 Conceperũt ergo duæ filiæ Lot de patre ſuo.

37 Peperítque major filium, & vocavit nomen ejus Moab: ipſe eſt pater Moabitarum uſque in præſentem diem.

38 Minor quoque peperit filium, & vocavit nomen ejus Ammon, id eſt, filius populi mei: ipſe eſt pater Ammonitarum uſque hodie.

CAPUT XX.

Abrahæ in Geraris peregrinanti uxor à rege tollitur; quæ ad Domini juſſum cum magnis donis intacta redditur, & Abraham orante ſalus domui regis reſtituitur.

1 PRofectus inde Abraham in terram auſtralem habitavit inter Cades & Sur: & peregrinatus eſt in Geraris. A

2 Dixítque de Sara uxore ſua, Soror mea eſt. Miſit ergo Abimelech rex Geraræ, & tulit eam.

3 Venit autem Deus ad Abimelech per ſomnium nocte, & ait illi: En morieris propter mulierem quam tuliſti: habet enim virum.

4 Abimelech verò non tetigerat eam, & ait: Domine, num gentem ignorantem & juſtam interficies?

5 Nónne ipſe dixit mihi: Soror mea eſt: & ipſa ait: Frater meus eſt? in ſimplicitate cordis mei, & munditia manuum mearum, feci hoc.

6 Dixítque ad eum Deus: Et ego ſcio quòd ſimplici corde feceris: & ideò cuſtodivi te ne peccares in me, & non dimiſi ut tangeres eam. B

7 Nunc ergo redde viro ſuo uxorem, quia propheta eſt: & orabit pro te, & vives: ſi autem nolueris reddere, ſcito quòd morte morieris tu, & omnia quæ tua ſunt.

8 Statímque de nocte conſurgens Abimelech, vocavit omnes ſervos ſuos: & locutus eſt univerſa verba hæc in auribus eorum, timuerúntque omnes viri valdè.

9 Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, & dixit ei: Quid feciſti nobis? quid peccavimus in te, quia induxiſti ſuper me & ſuper regnum meum peccatum grande? quæ non debuiſti facere, feciſti nobis. C

10 Rurſúmque expoſtulans, ait: Quid vidiſti, ut hoc faceres?

11 Reſpondit Abraham: Cogitavi mecum, dicens: Forſitan non eſt timor Dei in loco iſto: & interficient me propter uxorem meam:

12 Aliàs autẽ & * verè ſoror mea eſt, filia patris mei, & non filia matris meæ, & duxi eã in uxorẽ. ** Sup. 11. c. 13.*

13 Poſtquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam: * Hanc miſericordiam facies mecum: In omni loco, ad quem ingrediemur, dices quòd frater tuus ſim. ** Infr. 21. c. 23.*

14 Tulit igitur Abimelech oves & boves, & ſervos & ancillas, & dedit Abraham: reddidítque illi Saram uxorem ſuam, D

15 Et ait: Terra coram vobis eſt, ubicumque tibi placuerit habita.

16 Saræ autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum ſunt, & quocumque perrexeris: mementóque te deprehenſam.

17 Orante autem Abraham, ſanavit Deus Abimelech & uxorem, ancilláſque ejus, & pepererũt:

18 Concluſerat enim Dominus omnem vulvã domus Abimelech propter Sarã uxorẽ Abrahæ.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XXI.

Naſcitur Iſaac, & ablactatur; Iſmaël verò cum matre domo pellitur in deſertis victurus. Abimelech cum Abraham fœdus medio juramento percuſſit.

A *Sup 17. c.19.18. b.10. *Gal.4. e.23. Heb.11. c.11.

1 VIſitavit autem Dominus Saram ſicut * promiſerat: & implevit quæ locutus eſt

2 Concepítque & * peperit filium in ſenectute ſua, tempore quo prædixerat ei Deus.

3 Vocavítque Abraham nomen filij ſui, quem genuit ei Sara, Iſaac:

*Sup. 17.b.10. Matth. 1.a.2.

4 Et circumcidit eum octavo die, ſicut * præceperat ei Deus:

5 Cùm centum eſſet annorum: hac quippe ætate patris, natus eſt Iſaac.

6 Dixítque Sara: Riſum fecit mihi Deus: quicumque audierit, corridebit mihi.

7 Rurſúmque ait: Quis auditurum crederet Abraham, quòd Sara lactaret filium, quem peperit ei jam ſeni?

8 Crevit igitur puer & ablactatus eſt: fecítque Abraham grande convivium in die ablactationis ejus.

9 Cúmque vidiſſet Sara filium Agar Ægyptiæ ludentem cum Iſaac filio ſuo, dixit ad Abraham:

*Gal.4. d.30.

10 * Ejice ancillam hanc, & filium ejus: non enim erit hæres filius ancillæ cum filio meo Iſaac.

11 Durè accepit hoc Abraham pro filio ſuo.

B

12 Cui dixit Deus: Non tibi videatur aſperum ſuper puero & ſuper ancilla tua: omnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem ejus: quia * in Iſaac vocabitur tibi ſemen.

*Rom. 9.b.7 Heb.11. d.18.

13 Sed & filium ancillæ faciam in gentem magnam, quia ſemen tuum eſt.

14 Surrexit itaque Abraham manè, & tollens panem & utrem aquæ, impoſuit ſcapulæ ejus, tradidítque puerum, & dimiſit eam. Quæ cum abiiſſet, errabat in ſolitudine Berſabee.

15 Cúmque conſumpta eſſet aqua in utre, abjecit puerum ſubter unam arborum, quæ ibi erant.

16 Et abiit, ſedítque è regione procul quantum poteſt arcus jacere. dixit enim: Non videbo morientem puerum: & ſedens contrà, levavit vocem ſuam & flevit.

17 Exaudivit autem Deus vocem pueri: vocavítque Angelus Dei Agar de cælo, dicens: Quid agis Agar? noli timere: exaudivit enim Deus vocem pueri de loco in quo eſt.

C

18 Surge, tolle puerum, & tene manum illius: quia in gentem magnam faciam eum.

19 Aperuítque oculos ejus Deus: quæ videns puteum aquæ, abiit, & implevit utrem, dedítque puero bibere.

20 Et fuit cum eo: qui crevit, & moratus eſt in ſolitudine, factúſque eſt juvenis ſagittarius.

21 Habitavítque in deſerto Pharan, & accepit illi mater ſua uxorem de terra Ægypti.

22 Eodem tempore dixit Abimelech, & Phicol princeps exercitus ejus, ad Abraham: Deus tecum eſt in univerſis quæ agis.

23 Jura ergo per Deum, ne noceas mihi, & poſteris meis, ſtirpíque meæ: ſed juxta miſericordiam, * quam feci tibi, facies mihi, & terræ in qua verſatus es advena.

*Sup. 20.d.14

24 Dixítque Abraham: Ego jurabo.

25 Et increpavit Abimelech propter puteum aquæ quem vi abſtulerant ſervi ejus.

26 Reſpondítque Abimelech: Neſcivi quis fecerit hanc rem: ſed & tu non indicaſti mihi, & ego non audivi præter hodie.

27 Tulit itaque Abraham oves & boves, & dedit Abimelech: percuſſerúntque ambo fœdus. D

28 Et ſtatuit Abraham ſeptē agnas gregis ſeorsū.

29 Cui dixit Abimelech: Quid ſibi volunt ſeptem agnæ iſtæ, quas ſtare feciſti ſeorſum?

30 At ille: Septem, inquit, agnas accipies de manu mea: ut ſint mihi in teſtimonium, quoniam ego fodi puteum iſtum.

31 Idcircò vocatus eſt locus ille Berſabee: quia ibi uterque juravit.

32 Et inierunt fœdus pro puteo juramenti.

33 Surrexit autē Abimelech, & Phicol Princeps exercitus ejus, reverſíque ſunt in terram Palæſtinorum. Abraham verò plantavit nemus in Berſabee, & invocavit ibi nomen Domini Dei æterni.

34 Et fuit colonus terrę Palęſtinorū diebus multis.

CAPUT XXII.

Fides & obedientia Abrahæ in filij ſui præcepta immolatione probatur, ſed ab ipſius immolatione prohibetur, promiſſioneſque ei confirmantur: & filij Nachor fratris Abrahæ numerantur.

1 QUæ poſtquam geſta ſunt, * tentavit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham, Abraham. At ille reſpondit: Adſum. A *[illegible] Heb.11. d.17.

2 Ait illi: Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Iſaac, & vade in terram viſionis: atque ibi offeres eum in holocauſtum ſuper unum montium quem monſtravero tibi.

3 Igitur Abraham de nocte conſurgens, ſtravit aſinum ſuum: ducens ſecum duos juvenes, & Iſaac filiū ſuum: Cúmque concidiſſet ligna in holocauſtum, abiit ad locum quem præceperat ei Deus.

4 Die autē tertio, elevatis oculis, vidit locū procul:

5 Dixítque ad pueros ſuos: Expectate hîc cum aſino: ego & puer illuc uſque properantes, poſtquam adoraverimus, revertemur ad vos.

6 Tulit quoque ligna holocauſti, & impoſuit ſuper Iſaac filium ſuū: ipſe verò portabat in manibus ignem & gladium. Cúmque duo pergerent ſimul, B

7 Dixit Iſaac patri ſuo: Pater mi. At ille reſpondit: Quid vis fili? Ecce, inquit, ignis & ligna: ubi eſt victima holocauſti?

8 Dixit autem Abraham: Deus providebit ſibi victimā holocauſti, fili mi. Pergebant ergo pariter:

9 Et venerunt ad locum quem oſtenderat ei Deus, in quo ædificavit altare, & deſuper ligna compoſuit: cúmque alligaſſet Iſaac filium ſuum: poſuit eum in altare ſuper ſtruem lignorum.

10 * Extendítque manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium ſuum. *Iac 2. d.21.

11 Et Ecce Angelus Domini de cælo clamavit, dicens: Abraham, Abraham. Qui reſpōdit: Adſum.

12 Dixítque ei: Non extendas manum tuam ſuper puerum, neque facias illi quidquam: nunc cognovi quòd times Deum, & non pepercisti unigenito filio tuo propter me.

13 Levavit Abraham oculos ſuos, vidítque poſt tergum arietem inter vepres hærentem cornibus, quem aſſumens obtulit holocauſtum pro filio.

14 Appellavítque nomen loci illius, Dominus

videt. Unde uſque hodie dicitur. In monte Dominus videbit.

15 Vocavit autem Angelus Domini Abraham ſecundo de cælo, dicens:

* Pſal. 104. a. 9. Eccli. 44. d. 21. 1. Mach. 2. f. 52. Luc. 1. g. 73. Heb. 6. c. 13. d. 17.
16 * Per memetipſum juravi, dicit Dominus: quia feciſti hanc rem, & non pepercisti filio tuo unigenito propter me.

17 Benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cæli, & velut arenam quæ eſt in littore maris: poſſidebit ſemen tuum portas inimicorum ſuorum.

D

* Sup. 12. a. 3. 18. b. 18. Inf. 26. b. 4. Eccli. 44. d. 25. Act. 3. d. 25.
18 Et * BENEDICENTUR in ſemine tuo omnes gentes terræ, quia obediſti voci meæ.

19 Reverſus eſt Abraham ad pueros ſuos, abierúntque Berſabee ſimul, & habitavit ibi.

20 His ita geſtis, nuntiatum eſt Abrahæ quòd Melcha quoque genuiſſet filios Nachor fratri ſuo,

21 Hus primogenitum, & Buz fratrem ejus, & Camuel patrem Syrorum,

22 Et Caſed, & Azau, Pheldas quoq; & Jedlaph,

23 Ac Bathuel, de quo nata eſt Rebecca: octo iſtos genuit Melcha, Nachor fratri Abrahæ.

24 Concubina verò illius, nomine Roma, peperit Tabee, & Gaham, & Tahas, & Maacha.

CAPUT XXIII.

Sara mortua plangitur, atque in ſpelunca duplici, quam Abraham ab Ephron cum agro præſenti emit pecunia, ſepelitur.

A 1 Vixit autem Sara centum viginti ſeptẽ annis.

2 Et mortua eſt in civitate Arbee, quæ eſt Hebron, in terra Chanaan: venítque Abraham ut plangeret & fleret eam.

3 Cúmque ſurrexiſſet ab officio funeris, locutus eſt ad filios Heth, dicens:

4 Advena ſum & peregrinus apud vos: date mihi jus ſepulchri vobiſcum, ut ſepeliam mortuũ meum.

5 Reſponderunt filij Heth, dicentes:

6 Audi nos domine, princeps Dei es apud nos: in electis ſepulchris noſtris ſepeli mortuum tuum: nullúſque te prohibere poterit quin in monumento ejus ſepelias mortuum tuum.

7 Surrexit Abraham, & adoravit populum terræ, filios videlicet Heth:

B 8 Dixítque ad eos: Si placet animæ veſtræ ut ſepeliam mortuum meum, audite me, & intercedite pro me apud Ephron filium Seor:

9 Ut det mihi ſpeluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri ſui: pecunia digna tradat eam mihi coram vobis in poſſeſſionem ſepulchri.

10 Habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth. Reſponditque Ephron ad Abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius, dicens:

C 11 Nequaquam ita fiat, domine mi, ſed tu magis auſculta quod loquor: Agrum trado tibi, & ſpeluncam quæ in eo eſt, præſentibus filiis populi mei, ſepeli mortuum tuum.

12 Adoravit Abraham coram populo terræ.

13 Et locutus eſt ad Ephron circumſtante plebe: Quæſo, ut audias me: Dabo pecuniam pro agro: ſuſcipe eam, & ſic ſepeliam mortuum meum in eo:

14 Reſponditque Ephron:

15 Domine mi, audi me: Terra, quam poſtulas, quadringentis ſiclis argenti valet: iſtud eſt pretium inter me & te: ſed quantum eſt hoc? ſepeli mortuum tuum.

16 Quod cùm audiſſet Abraham, appendit pecuniam, quam Ephron poſtulaverat, audientibus filiis Heth, quadringentos ſiclos argenti probatæ monetæ publicæ.

17 Confirmatúſque eſt ager quondam Ephronis, in quo erat ſpelunca duplex, reſpiciens Mambre, tam ipſe, quàm ſpelunca, & omnes arbores ejus in cunctis terminis ejus per circuitum. D

18 Abrahæ in poſſeſſionẽ, videntibus filiis Heth, & cunctis qui intrabant portam civitatis illius.

19 Atque ita ſepelivit Abraham Saram uxorem ſuam in ſpelunca agri duplici, quæ reſpiciebat Mambre, * hæc eſt Hebron in terra Chanaan. * Inf. 35. d. 27.

20 Et confirmatus eſt ager, & antrum quod erat in eo, Abrahæ in poſſeſſionem monumenti à filiis Heth.

CAPUT XXIV.

Servus Abrahæ ab ipſo adjuratus & in Meſopotamiam ad quærendam uxorem Iſaac miſſus, ſigno à Domino petito, Rebeccam invenit, & habito parentum ac fratris ipſiúſque conſenſu adducit ad Iſaac; quam ille ducit in uxorem, & ita ſuper matris morte accipit conſolationem.

1 Erat autem Abraham ſenex, dierúmq; multorũ: & Dominus in cunctis benedixerat ei. A

2 Dixítque ad ſervum ſeniorem domus ſuæ, qui præerat omnibus quæ habebat: * Pone manum tuam ſubter femur meum, * Inf. 47. g. 29.

3 Ut adjurem te per Dominum Deum cæli & terræ, ut non accipias uxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos habito:

4 Sed ad terram & cognationem meam proficiſcaris, & inde accipias uxorem filio meo Iſaac.

5 Reſpondit ſervus: Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum, de quo tu egreſſus es?

6 Dixítque Abraham: Cave nequando reducas filium meum illuc:

7 Dominus Deus cæli, qui tulit me de domo patris mei, & de terra nativitatis meæ, qui locutus eſt mihi, & juravit mihi, dicens: * Semini tuo dabo terram hanc: ipſe mittet Angelum ſuum coram te, & accipies inde uxorem filio meo: * Sup. 12. b. 7. 13. c. 15. 15. d. 18. Inf. 26. a. 4.

8 Sin autẽ mulier noluerit ſequi te, non teneberis juramento: filium meum tantùm ne reducas illuc.

9 Poſuit ergo ſervus manum ſub femore Abraham domini ſui, & juravit illi ſuper ſermone hoc.

10 Tulítque decem camelos de grege domini ſui, & abiit, ex omnibus bonis ejus portans ſecum, profectúſque perrexit in Meſopotamiam ad urbem Nachor. B

11 Cúmque camelos feciſſet accumbere extra oppidũ juxta puteum aquæ veſpere, tempore quo ſolent mulieres egredi ad hauriendam aquã, dixit:

12 Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obſecro, mihi hodie, & fac miſericordiam cum domino meo Abraham.

13 Ecce ego ſto prope fontem aquæ, & filiæ habitatorum hujus civitatis egredientur ad hauriendam aquam.

14 Igitur puella, cui ego dixero: Inclina hydriam tuam ut bibam: & illa reſpõderit, Bibe, quin & camelis tuis dabo potum: ipſa eſt, quam præparaſti

Digitized by Google

paraſti ſervo tuo Iſaac: & per hoc intelligam quòd feceris miſericordiam cum domino meo.

15 Necdum intra ſe verba compleverat, & ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, filij Melchæ uxoris Nachor fratris Abraham, habens hydriam in ſcapula ſua:

16 Puella decora nimis, virgóque pulcherrima, & incognita viro: deſcenderat autem ad fontem, & impleverat hydriam, ac revertebatur.

C 17 Occurrítque ei ſervus, & ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria tua.

18 Quæ reſpondit: Bibe domine mi, celeritérque depoſuit hydriã ſuper ulnã ſuam, & dedit ei potũ.

19 Cúmque ille bibiſſet, adjecit: Quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant.

20 Effundénſque hydriam in canalibus, recurrit ad puteum ut hauriret aquam: & hauſtam omnibus camelis dedit.

21 Ipſe autem contemplabatur eam tacitus, ſcire volens utrùm proſperum iter ſuum feciſſet Dominus, an non.

22 Poſtquam autem biberunt cameli, protulit vir inaures aureas, appendentes ſiclos duos, & armillas totidem pondo ſiclorum decem.

23 Dixítque ad eam: Cujus es filia? indica mihi: eſt in domo patris tui locus ad manendum?

24 Quæ reſpondit: Filia ſum Bathuëlis, filij Melchæ, quem peperit ipſi Nachor.

25 Et addidit, dicens: Palearum quoque & fœni plurimum eſt apud nos, & locus ſpatioſus ad manendum.

26 Inclinavit ſe homo, & adoravit Dominum,

27 Dicens: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non abſtulit miſericordiam & veritatem ſuam à domino meo, & recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei.

28 Cucurrit itaque puella, & nuntiavit in domum matris ſuæ omnia quæ audierat.

D 29 Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban, qui feſtinus egreſſus eſt ad hominem, ubi erat fons.

30 Cúmque vidiſſet inaures & armillas in manibus ſororis ſuæ, & audiſſet cũcta verba referentis: Hæc locutus eſt mihi homo: venit ad virum, qui ſtabat juxta camelos, & prope fontem aquæ:

31 Dixítque ad eum: Ingredere, benedicte Domini: cur foris ſtas? præparavi domum, & locum camelis.

32 Et introduxit eum in hoſpitium: ac deſtravit camelos, deditq; paleas & fœnum, & aquam ad lavandos pedes ejus, & virorũ qui venerant cum eo.

33 Et appoſitus eſt in conſpectu ejus panis. Qui ait: Non comedam, donec loquar ſermones meos. Reſpondit ei: Loquere.

34 At ille: Servus, inquit, Abraham ſum:

35 Et Dominus benedixit domino meo valdè, magnificatúſq; eſt: & dedit ei oves & boves, argentum & aurum, ſervos & ancillas, camelos & aſinos.

36 Et peperit Sara uxor domini mei filium domino meo in ſenectute ſua, deditque illi omnia quæ habuerat.

37 Et adjuravit me dominus meus, dicens: Non accipies uxorem filio meo de filiabus Chananæorum, in quorum terra habito:

38 Sed ad domum patris mei perges, & de cognatione mea accipies uxorem filio meo:

39 Ego verò reſpondi domino meo: Quid ſi noluerit venire mecum mulier?

40 Dominus ait, in cujus conſpectu ambulo, E
mittet angelum ſuum tecum, & diriget viam tuam: accipiéſque uxorem filio meo de cognatione mea & de domo patris mei.

41 Innocens eris à maledictione mea, cùm veneris ad propinquos meos, & non dederint tibi.

42 Veni ergo hodie ad fontem aquæ, & dixi: Domine Deus domini mei Abraham, ſi direxiſti viam meam, in qua nunc ambulo,

43 Ecce ſto juxta fontem aquæ; & virgo, quæ egredietur ad hauriendam aquam, audierit à me: Da mihi pauxillũ aquæ ad bibendũ ex hydria tua:

44 Et dixerit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis hauriam: ipſa eſt mulier quam præparavit Dominus filio domini mei.

45 Dúmque hæc tacitus mecum volverem, apparuit Rebecca veniens cum hydria, quam portabat in ſcapula: deſcendítque ad fontem, & hauſit aquam. Et aio ad eam: Da mihi paululum bibere.

46 Quæ feſtinans depoſuit hydriam de humero, & dixit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis tribuam potum. Bibi, & adaquavit camelos.

47 Interrogavíq; eam, & dixi: Cujus es filia? Quæ reſpõdit: Filia Bathuëlis ſum, filij Nachor, quẽ peperit ei Melcha. Suſpẽdi itaque inaures ad ornandam faciẽ ejus, & armillas poſui in manibus ejus.

48 Pronúſque adoravi Dominum, benedicens F
Domino Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere, ut ſumerem filiam fratris domini mei filio ejus.

49 Quamobrem ſi facitis miſericordiam & veritatem cum domino meo, indicate mihi: ſin autem aliud placet, & hoc dicite mihi, ut vadam ad dextram, ſive ad ſiniſtram.

50 Reſponderúntque Laban & Bathuel: A Domino egreſſus eſt ſermo: non poſſumus extra placitum ejus quidquam aliud loqui tecum.

51 En Rebecca coram te eſt, tolle eam, & proficiſcere, & ſit uxor filij domini tui, ſicut locutus eſt Dominus.

52 Quod cùm audiſſet puer Abraham, procidens adoravit in terram Dominum.

53 Prolatíſque vaſis argenteis, & aureis, ac veſtibus, dedit ea Rebeccæ pro munere, fratribus quoque ejus & matri dona obtulit.

54 Inito convivio, veſcẽtes pariter & bibentes manſerunt ibi. Surgens autem manè, locutus eſt puer: Dimittite me, ut vadam ad dominum meum.

55 Reſponderúntque fratres ejus & mater: Maneat puella ſaltem decem dies apud nos, & poſteà proficiſcetur.

56 Nolite, ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam: dimittite me ut pergam ad dominum meum.

57 Et dixerunt: Vocemus puellam, & quæramus ipſius voluntatem.

58 Cúmque vocata veniſſet, ſciſcitati ſunt: Vis ire cum homine iſto? Quæ ait: Vadam.

59 Dimiſerunt ergo eam & nutricem illius, ſervúmque Abraham, & comites ejus,

Digitized by Google

60 Imprecantes proſpera ſorori ſuæ, atque di-
centes: Soror noſtra es: creſcas in mille millia, &
poſſideat ſemen tuum portas inimicorum ſuorum.
61 Igitur Rebecca & puellæ illius, aſcenſis ca-
melis, ſecutæ ſunt virum: qui feſtinus revertebatur
ad dominum ſuum.
62 Eo autem tempore deambulabat Iſaac per
Sup.16. d.14. viam quæ ducit ad Puteum, cujus nomẽ eſt Vi-
ventis & vidẽtis: habitabat enim in terra auſtrali:
63 Et egreſſus fuerat ad meditandum in agro,
inclinata jam die: cúmque elevaſſet oculos, vidit
camelos venientes procul.
64 Rebecca quoque, conſpecto Iſaac, deſcen-
dit de camelo,
65 Et ait ad puerum: Quis eſt ille homo qui
venit per agrum in occurſum nobis? Dixítque
ei: Ipſe eſt dominus meus. At illa tollens citò
pallium, operuit ſe.
66 Servus autẽ cũcta quæ geſſerat, narravit Iſaac.
67 Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ
matris ſuæ, & accepit eam uxorem: & in tantum
dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte matris ejus
acciderat, temperaret.

Caput XXV.

Abraham multis ex Cetura ſuſceptis filiis mortuus eſt: Iſmaël quoque poſtquam duodecim genuit duces, moritur. Iſaac pro uxore ſua ſterili precatus, geminos genuit Eſaü & Iacob; quorum major vendidit minori primogenita.

A 1.Par.1. c.32. 1 Abraham verò aliam duxit uxorem nomi-
ne Ceturam:
2 Quæ peperit ei Zamran & Jecſan, & Madan,
& Madian, & Jesboc, & Sue.
3 Jecſan quoque genuit Saba, & Dadan. Filij
Dadan fuerunt, Aſſurim, & Latuſim, & Loomim.
4 At verò ex Madian ortus eſt Epha, & Opher, &
Enoch, & Abida, & Eldaa: omnes hi filij Ceturæ.
5 Dedítque Abrahã cuncta quæ poſſederat, Iſaac:
6 Filiis autem concubinarum largitus eſt mu-
nera, & ſeparavit eos ab Iſaac filio ſuo, dum ad-
huc ipſe viveret, ad plagam orientalem.
7 Fuerunt autem dies vitæ Abrahæ, centum
ſeptuaginta quinque anni.
8 Et deficiens mortuus eſt in ſenectute bona,
provectæque ætatis, & plenus dierum: congre-
gatúſque eſt ad populum ſuum.
9 Et ſepelierunt eum Iſaac & Iſmaël filij ſui in
ſpelunca duplici, quæ ſita eſt in agro Ephron filij
Seor Hethæi, è regione Mambre,
10 Quem emerat à filiis Heth: ibi ſepultus
eſt ipſe, & Sara uxor ejus.
B 11 Et poſt obitum illius benedixit Deus Iſaac
filio ejus, qui habitabat juxta puteum nomine
Viventis & videntis.
12 Hæ ſunt generationes Iſmaël filij Abrahæ,
quem peperit ei Agar Ægyptia famula Saræ:
13 Et hæc nomina filiorum ejus in vocabulis &
1.Par. 1.b.29. generationibus ſuis. Primogenitus Iſmaëlis Na-
baioth, deinde Cedar, & Adbeel, & Mabſam,
14 Maſma quoque, & Duma, & Maſſa,
15 Hadar, & Thema, & Jethur, & Naphis, &
Cedma.
16 Iſti ſunt filij Iſmaëlis: & hæc nomina per
caſtella & oppida eorum, duodecim principes
tribuum ſuarum.
17 Et facti ſunt anni vitæ Iſmaëlis centum tri-
ginta ſeptem, deficiénſque mortuus eſt, & appo-
ſitus ad populum ſuum.
18 Habitavit autem ab Hevila uſque Sur, quæ C
reſpicit Ægyptum introëuntibus Aſſyrios. coram
cunctis fratribus ſuis obiit.
19 Hæ quoque ſunt generationes Iſaac filij
Abraham: Abraham genuit Iſaac:
20 Qui cùm quadraginta eſſet annorum, du-
xit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de
Meſopotamia, ſororem Laban.
21 Deprecatúſque eſt Iſaac Dominum pro
uxore ſua, eò quòd eſſet ſterilis: qui exaudivit
eum, & dedit conceptum Rebeccæ.
22 Sed collidebantur in utero ejus parvuli; quæ
ait: Si ſic mihi futurum erat, quid neceſſe fuit con-
cipere? Perrexítque ut conſuleret Dominum.
23 Qui reſpondens ait: * Duæ gentes ſunt in *Rom. 9.c10.
utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividen-
tur, populúſque populum ſuperabit, & major ſer-
viet minori.
24 Jam tempus pariendi advenerat, & ecce ge-
mini in utero ejus reperti ſunt.
25 * Qui prior egreſſus eſt, rufus erat, & totus *Oſee 12 a 3.
in morem pellis hiſpidus: vocatúmque eſt nomen D
ejus Eſaü.* Protinus alter egrediens, plantam fra- *Matt. 1.a.2.
tris tenebat manu: & idcircò appellavit eũ Jacob.
26 Sexagenarius erat Iſaac quando nati ſunt ei
parvuli.
27 Quibus adultis, factus eſt Eſaü vir gnarus
venandi, & homo agricola: Jacob autem vir ſim-
plex habitabat in tabernaculis.
28 Iſaac amabat Eſaü, eò quòd de venationibus
illius veſceretur: & Rebecca diligebat Jacob.
29 Coxit autem Jacob pulmentum: ad quem
cùm veniſſet Eſaü de agro laſſus,
30 Ait: Da mihi de coctione hac rufa, quia
oppidò laſſus ſum. Quam ob cauſam vocatum
eſt nomen ejus * Edom. *Abd. a.1.
31 Cui dixit Jacob: Vende mihi primogenita tua. Heb.12. c16.
32 Ille reſpondit: En morior, quid mihi prode-
runt primogenita?
33 Ait Jacob: Jura ergo mihi. Juravit ei Eſaü,
& vendidit primogenita.
34 Et ſic accepto pane & lentis edulio, come-
dit, & bibit, & abiit; parvipendens quòd pri-
mogenita vendidiſſet.

Caput XXVI.

Iſaac ob famem in Geraris peregrinatus, poſt acceptam Terræ promiſſionem & ſeminis benedictionem, reprehenditur ab Abimelech, quòd Rebeccam dixerit ſuam eſſe ſororem: & paſtoribus ipſorum pro puteis jurgantibus, Abimelech cum Iſaac fœdus percuſſit.

1 Orta autem fame ſuper terram, poſt eam A
ſterilitatem quæ acciderat in diebus A-
braham, abiit Iſaac ad Abimelech regem Palæ-
ſtinorum in Gerara.
2 Apparuítque ei dominus, & ait: Ne deſcendas
in Ægyptum, ſed quieſce in terra quã dixero tibi.
3 Et peregrinare in ea, eróque tecum, & bene-
dicam tibi: tibi enim & ſemini tuo dabo uni-
verſas regiones has, * complens juramentum
quod ſpopondi Abraham patri tuo.
4 Et multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas cæli:
dabóque

B dabóque poſteris tuis univerſas regiones has:* & BENEDICENTUR in ſemine tuo omnes gẽtes terræ.

* Sup. 12. a. 3. 18. c. 18. 22. d. 17. Inf. 28. c. 14.

5 Eò quòd obedierit Abraham voci meæ, & cuſtodierit præcepta & mandata mea, & ceremonias legeſque ſervaverit.

6 Manſit itaque Iſaac in Geraris.

7 Qui cum interrogaretur à viris loci illius ſuper uxore ſua, reſpondit: Soror mea eſt: timuerat enim cõfiteri quòd ſibi eſſet ſociata cõjugio, reputãs ne fortè interficerent eũ propter illius pulchritudinẽ.

8 Cúmque pertranſiſſent dies plurimi, & ibidem moraretur, proſpiciens Abimelech rex Palæſtinorum per feneſtram, vidit eum jocantem cum Rebecca uxore ſua.

9 Et accerſito eo, ait: Perſpicuum eſt quòd uxor tua ſit: cur mentitus es eam ſororem tuam eſſe? Reſpondit: timui ne morerer propter eam.

C 10 Dixítque Abimelech: Quare impoſuiſti nobis? potuit coire quiſpiam de populo cum uxore tua, & induxeras ſuper nos grande peccatum. Præcepítque omni populo, dicens:

11 Qui tetigerit hominis hujus uxorem, morte morietur.

12 Sevit autem Iſaac in terra illa, & invenit in ipſo anno centuplum: benedixítque ei Dominus.

13 Et locupletatus eſt homo, & ibat proficiens atque ſuccreſcens, donec magnus vehementer effectus eſt:

14 Habuit quoque poſſeſſiones ovium & armentorum, & familiæ plurimùm. Ob hoc invidentes ei Palæſtini,

D 15 Omnes puteos, quos foderant ſervi patris illius Abraham, illo tempore obſtruxerunt, implentes humo:

16 In tantum, ut ipſe Abimelech diceret ad Iſaac: Recede à nobis, quoniam potentior nobis factus es valdè.

17 Et ille diſcedens, ut veniret ad torrentem Geraræ, habitarétque ibi:

18 Rurſum fodit alios puteos, quos foderant ſervi patris ſui Abraham, & quos, illo mortuo, olim obſtruxerant Philiſthiim: appellavítque eos eiſdem nominibus quibus antè pater vocaverat.

19 Foderúntque in Torrente, & repererunt aquam vivam.

20 Sed & ibi jurgium fuit paſtorum Geraræ adverſus paſtores Iſaac, dicentium: Noſtra eſt aqua, quam ob rem nomen putei, ex eo quod acciderat, vocavit Calumniam.

E 21 Foderunt autem & alium: & pro illo quoque rixati ſunt, appellavítque eum, Inimicitias.

22 Profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt: itaque vocavit nomen ejus, Latitudo, dicens: Nunc dilatavit nos Dominus, & fecit creſcere ſuper terram.

23 Aſcendit autem ex illo loco in Berſabee,

24 Ubi apparuit ei Dominus in ipſa nocte, dicẽs: Ego ſum Deus Abrahã patris tui, noli timere, quia ego tecum ſum: benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum propter ſervum meum Abraham.

F 25 Itaque ædificavit ibi altare: & invocato nomine Domini: extendit tabernaculum: præcepítque ſervis ſuis ut foderent puteum.

26 Ad quem locum cùm veniſſent de Geraris, Abimelech, & Ochozath amicus illius, & Phicol dux militum,

27 Locutus eſt eis Iſaac: Quid veniſtis ad me, hominem quem odiſtis, & expuliſtis à vobis?

28 Qui reſponderunt: Vidimus tecum eſſe Dominum, & idcircò nos diximus: Sit juramentum inter nos, & ineamus fœdus,

29 Ut non facias nobis quidquam mali, ſicut & nos nihil tuorum attigimus, nec fecimus quod te læderet: ſed cum pace dimiſimus auctum benedictione Domini.

30 Fecit ergo eis convivium, & poſt cibum & potum,

31 Surgentes manè, juraverunt ſibi mutuò: G dimiſítque eos Iſaac pacificè in locum ſuum.

32 Ecce autem venerunt in ipſo die ſervi Iſaac, annuntiantes ei de puteo quem foderant, atque dicentes: Invenimus aquam.

33 Unde appellavit eum, Abundantiam: & nomen urbi impoſitum eſt Berſabee, uſque in præſentem diem.

34 Eſaü verò quadragenarius duxit uxores, Judith filiam Beeri Hethæi, & Baſemath filiam Elon ejuſdem loci:

35 * Quæ ambæ offenderant animum Iſaac & Rebeccæ. * Inf. 27. g. 46.

CAPUT XXVII.

Jacob matris conſilio benedictionem loco Eſaü accepit; ad cujus odium fugiendum monetur à matre ut in Haran ad Laban concedat.

1 SEnuit autem Iſaac, & caligaverunt oculi A ejus, & videre non poterat: vocavítque Eſau filium ſuum majorem, & dixit ei: Fili mi? Qui reſpondit: Adſum.

2 Cui pater: Vides, inquit, quòd ſenuerim, & ignorem diem mortis meæ.

3 Sume arma tua, pharetram, & arcum, & egredere foras: cúmque venatu aliquid apprehenderis,

4 Fac mihi inde pulmentum ſicut velle me noſti, & affer ut comedam: & benedicat tibi anima mea antequam moriar.

5 Quod cùm audiſſet Rebecca, & ille abiiſſet in agrum ut juſſionem patris impleret,

6 Dixit filio ſuo Jacob: Audivi patrem tuum loquentem cum Eſaü fratre tuo, & dicentem ei:

7 Affer mihi de venatione tua, & fac cibos ut B comedam, & benedicam tibi coram Domino antequam moriar.

8 Nunc ergo fili mi, acquieſce conſiliis meis:

9 Et pergens ad gregem, affer mihi duos hœdos optimos, ut faciam ex eis eſcas patri tuo, quibus libenter veſcitur:

10 Quas cùm intuleris, & comederit, benedicat tibi priúſquam moriatur.

11 Cui ille reſpondit: Noſti quòd Eſaü frater meus homo piloſus ſit, & ego lenis:

12 Si attrectaverit me pater meus, & ſenſerit, timeo ne putet me ſibi voluiſſe illudere, & inducam ſuper me maledictionem pro benedictione.

13 Ad quem mater: In me ſit, ait, iſta maledictio, fili mi: tantùm audi vocem meam, & pergens affer quæ dixi.

14 Abiit, & attulit, dedítque matri. Paravit illa cibos, ſicut velle noverat patrem illius.

15 Et veſtibus Eſaü valdè bonis, quas apud ſe habebat domi induit eum:

16 Pelliculáſque hœdorum circumdedit manibus, & colli nuda protexit.

17 Deditque pulmentum, & panes, quos coxerat, tradidit.

C 18 Quibus illatis, dixit: Pater mi? At ille reſpondit: Audio. Quis es tu fili mi?

19 Dixítque Jacob: Ego ſum primogenitus tuus Eſaü: feci ſicut præcepiſti mihi: ſurge, ſede, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua.

20 Rurſúmque Iſaac ad filium ſuum: Quo modo, inquit, tam citò invenire potuiſti, fili mi? Qui reſpondit: Voluntas Dei fuit ut citò occurreret mihi quod volebam.

21 Dixítque Iſaac: Accede huc, ut tangam te fili mi, & probẽ utrùm tu ſis filius meus Eſaü, an non.

22 Acceſſit ille ad patrem, & palpato eo, dixit Iſaac: Vox quidem, vox Jacob eſt: ſed manus, manus ſunt Eſaü.

23 Et non cognovit eum, quia piloſæ manus ſimilitudinẽ majoris expreſſerãt. Benedicens ergo illi,

24 Ait: Tu es filius meus Eſaü? Reſpõdit, Ego ſum.

D 25 At ille: Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua, fili mi, ut benedicat tibi anima mea. Quos cùm oblatos comediſſet, obtulit ei etiam vinum, quo hauſto,

26 Dixit ad eum: Accede ad me, & da mihi oſculum, fili mi.

27 Acceſſit, & oſculatus eſt eum. Statímque ut ſenſit veſtimentorum illius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.

28 Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ, abundantiam frumenti & vini.

29 Et ſerviant tibi populi, & adorent te tribus: eſto dominus fratrum tuorum, & incurventur ante te filij matris tuæ: qui maledixerit tibi, ſit ille maledictus: & qui benedixerit tibi, bene-
E dictionibus repleatur.

30 Vix Iſaac ſermonem impleverat: & egreſſo Jacob foras, venit Eſaü,

31 Coctóſque de venatione cibos intulit patri, dicens: Surge pater mi, & comede de venatione filij tui: ut benedicat mihi anima tua.

32 Dixitque illi Iſaac: Quis enim es tu? Qui reſpondit: Ego ſum filius tuus primogenitus Eſaü.

33 Expavit Iſaac ſtupore vehementi: & ultrà quàm credi poteſt, admirans, ait: Quis igitur ille eſt qui dudum captam venationem attulit mihi, & comedi ex omnibus priuſquam tu venires? benedixíque ei, & erit benedictus.

34 Auditis Eſaü ſermonibus patris irrugiit clamore magno: & conſternatus ait: Benedic etiam & mihi, pater mi.

35 Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam.

F 36 At ille ſubjunxit: Juſtè vocatum eſt nomen ejus Jacob: ſupplantavit enim me en altera vice: * primogenita mea ante tulit, & nunc ſecundò ſurripuit benedictionem meam. Rurſúmque ad patrem: Numquid non reſervaſti, ait, & mihi benedictionem?

* Sup. 25. d. 34.

37 Reſpondit Iſaac: Dominum tuum illum conſtitui, & omnes fratres ejus ſervituti illius ſubjugavi: frumento & vino ſtabilivi eum, & tibi poſt hæc, fili mi, ultrà quid faciam?

38 Cui Eſaü: Num unam, inquit, tantùm benedictionem habes, pater? mihi quoque obſecro ut benedicas. Cúmque ejulatu magno fleret,

39 Motus Iſaac, dixit ad eum: * In pinguedine terræ, & in rore cæli deſuper, * Heb. 11. d. 20.

40 Erit benedictio tua. Vives in gladio, & fratri tuo ſervies: tempúſque veniet, cùm excutias & ſolvas jugum ejus de cervicibus tuis.

41 Oderat ergo ſemper Eſaü Jacob pro benedictione qua benedixerat ei pater: dixítque in corde ſuo: * Venient dies luctus patris mei, & occidam Jacob fratrem meum. G

* Abd. c. 10.

42 Nuntiata ſunt hæc Rebeccæ: quæ mittens & vocans Jacob filium ſuum, dixit ad eum: Ecce Eſaü frater tuus minatur ut occidat te.

43 Nunc ergo, fili mi, audi vocẽ meam, & conſurgens fuge ad Laban fratrem meum in Haran:

44 Habitabíſque cum eo dies paucos, donec requieſcat furor fratris tui,

45 Et ceſſet indignatio ejus, obliviſcatúrque eorum quæ feciſti in eum: poſteà mittã, & adducam te inde huc. cur utroque orbabor filio in uno die?

46 Dixítque Rebecca ad Iſaac: Tædet me vitæ meæ propter filias Heth: ſi acceperit Jacob uxorem de ſtirpe hujus terræ, nolo vivere. Sup. 26. g. 35.

Caput XXVIII.

Jacob in Meſopotamiam tranſiens, videt in ſomnis ſcalam cui innitebatur Dominus: & accepta de terra ac ſeminis multiplicatione promiſſione, experrectus votum Deo vovet.

1 Vocavit itaque Iſaac Jacob, & benedixit eum, præcepítque ei dicens: Noli accipere conjugem de genere Chanaan: A

2 Sed vade, & proficiſcere in Meſopotamiam Syriæ, ad domũ Bathuel patris matris tuæ, & accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui.

3 Deus autem omnipotens benedicat tibi, & creſcere te faciat, atque multiplicet: ut ſis in turbas populorum.

4 Et det tibi benedictiones Abrahæ, & ſemini tuo poſt te: ut poſſideas terram peregrinationis tuæ, quam pollicitus eſt avo tuo.

5 * Cúmque dimiſiſſet eum Iſaac, profectus venit in Meſopotamiam Syriæ ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris ſuæ. * Oſee 12. d. 12.

6 Videns autem Eſaü quòd benedixiſſet pater ſuus Jacob, & miſiſſet eum in Meſopotamiam Syriæ, ut inde uxorem duceret; & quòd poſt benedictionem præcepiſſet ei, dicens: Non accipies uxorem de filiabus Chanaan: B

7 Quódque obediens Jacob parentibus ſuis iſſet in Syriam:

8 Probans quoque quòd non libenter aſpiceret filias Chanaan pater ſuus:

9 Ivit ad Iſmaëlem, & duxit uxorem, abſque iis quas prius habebat, Maheleth filiam Iſmaël filij Abraham, ſororem Nabajoth.

10 Igitur egreſſus Jacob de Berſabee pergebat Haran.

11 Cúmque veniſſet ad quemdam locum, & vellet in eo requieſcere poſt ſolis occubitum, tulit

de

Digitized by Google

de lapidibus qui jacebant, & ſupponens capiti ſuo, dormivit in eodem loco.

C 12 Viditque in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens cælum: Angelos quoque Dei aſcendentes & deſcendētes per eam.

13 Et Dominum innixum ſcalæ dicentem ſibi: * Ego ſum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Iſaac: Terram, in qua dormis, tibi dabo & ſemini tuo.

*Inf. 35. a.1 48. a.3.

14 Eritque ſemen tuum quaſi pulvis terræ: * dilataberis ad Occidentem, & Orientem, & Septentrionem, & Meridiem: & † BENEDICENTUR IN TE & in ſemine tuo cunctæ tribus terræ.

* Deut. 12.e.20. 19.b.8. † Sup. 26.b.4.

15 Et ero cuſtos tuus quocumque perrexeris, & reducam te in terram hanc: nec dimittam niſi complevero univerſa quæ dixi.

16 Cúmque evigilaſſet Jacob de ſomno, ait: Verè Dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam.

D 17 Pavénſque, Quam terribilis eſt, inquit, locus iſte! non eſt hic aliud niſi Domus Dei, & porta cæli.

18 Surgens ergo Jacob manè tulit lapidem quem ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in titulum, * fundens oleum deſuper.

* Infr. 31.b.13.

19 Appellavitque nomen urbis Bethel, quæ priùs Luza vocabatur.

20 Vovit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, & cuſtodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum,

21 Reverſúſque fuero proſperè ad domum patris mei: erit mihi Dominus in Deum,

22 Et lapis iſte, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei: cunctorúmque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAPUT XXIX.

Jacob à Laban ſuſceptus, ſeptem annis pro Rachel ſervivit: cui cùm ſuppoſita eſſet Lia, ſeptem alios annos pro eadem implere coactus eſt: Rachele autem ſterili, Lia quatuor peperit filios.

A 1 PRofectus ergo Jacob venit in terram Orientalem.

2 Et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes juxta eum: nam ex illo adaquabantur pecora, & os ejus grandi lapide claudebatur.

3 Moríſque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem & refectis gregibus rurſum ſuper os putei ponerent.

4 Dixítque ad paſtores: Fratres, unde eſtis? Qui reſponderunt: De Haran.

5 Quos interrogans, Nunquid, ait, noſtis Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus.

6 Sanúſne eſt? inquit. Valet, inquiunt: & ecce Rachel filia ejus venit cum grege ſuo.

7 Dixítque Jacob: Adhuc multum diei ſupereſt, nec eſt tēpus ut reducantur ad caulas greges: date antè potum ovibus, & ſic eas ad paſtum reducite.

B 8 Qui reſponderunt: non poſſumus, donec omnia pecora congregentur, & amoveamus lapidem de ore putei, ut adaquemus greges.

9 Adhuc loquebantur, & ecce Rachel veniebat cum ovibus patris ſui: nam gregem ipſa paſcebat.

10 Quam cùm vidiſſet Jacob, & ſciret conſobrinam ſuam, ovéſque Laban avunculi ſui: amovit lapidem quo puteus claudebatur.

11 Et adaquato grege, oſculatus eſt eam: & elevata voce flevit,

12 Et indicavit ei quòd frater eſſet patris ſui, & filius Rebeccæ: at illa feſtinās nuntiavit patri ſuo.

13 Qui cùm audiſſet veniſſe Jacob filium ſororis ſuæ, cucurrit obviàm ei, complexúſque eum, & in oſcula ruens, duxit in domum ſuam. Auditis autem cauſis itineris,

14 Reſpondit: Os meum es; & caro mea: Et poſtquam impleti ſunt dies menſis unius,

15 Dixit ei: Num quia frater meus es, gratis ſervies mihi? dic quid mercedis accipias.

16 Habebat verò duas filias, nomen majoris Lia: minor verò appellabatur Rachel.

17 Sed Lia lippis erat oculis: Rachel decora facie, & venuſto aſpectu.

18 Quam diligens Jacob, ait: Serviam tibi pro Rachel filia tua minore, ſeptem annis. C

19 Reſpondit Laban: Melius eſt ut tibi eam dem quàm alteri viro, mane apud me.

20 Servivit ergo Jacob pro Rachel ſeptem annis: & videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine.

21 Dixítque ad Laban: Da mihi uxorem meam: quia jam tempus impletum eſt, ut ingrediar ad illam.

22 Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium, fecit nuptias.

23 Et veſpere Liam filiā ſuā introduxit ad eum.

24 Dans ancillam filiæ, Zelpham nomine. Ad quam cùm ex more Jacob fuiſſet ingreſſus, facto manè vidit Liam:

25 Et dixit ad ſocerum ſuum: Quid eſt quod facere voluiſti? nónne pro Rachel ſervivi tibi? quare impoſuiſti mihi?

26 Reſpondit Laban: Non eſt in loco noſtro conſuetudinis, ut minores antè tradamus ad nuptias.

27 Imple hebdomadam dierum hujus copulæ: & hanc quoque dabo tibi pro opere quo ſerviturus es mihi ſeptem annis aliis. D

28 Acquievit placito: & hebdomada tranſacta, Rachel duxit uxorem:

29 Cui pater ſervam Balam tradiderat.

30 Tandémque potitus optatis nuptiis, amorem ſequentis priori prætulit, ſerviens apud eum ſeptem annis aliis.

31 Videns autē Dominus quod deſpiceret Liā, aperuit vulvam ejus, ſorore ſterili permanente.

32 Quæ conceptum genuit filium, vocavítque nomen ejus Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam, nunc amabit me vir meus.

33 Rurſúmque concepit & peperit filium, & ait: Quoniam audivit me Dominus haberi contemptui, dedit etiam iſtum mihi, vocavítque nomen ejus Simeon.

34 Concepítque tertiò, & genuit alium filium: dixítque: Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eò quòd pepererim ei tres filios: & idcircò appellavit nomen ejus, Levi.

35 Quartò concepit. & peperit filium, & ait: Modò confitebor Domino. * & ob hoc vocavit eum, Judam: ceſſavítque párere.

* Matt. 1.a.2.

Digitized by Google

Caput XXX.

Rachel ſterilis & Lia parere ceſſans ancillas ſuas marito tradunt ex quibus ſingulæ binos ſuſcepiunt filios : præter quos Lia duos alios & filiam parit : Rachel verò Ioſeph : quibus natis, Laban de mercede paciſcitur cum Iacob, qui hoc modo plurimum ditatus eſt.

A 1 CErnens autem Rachel quòd infecunda
eſſet, invidit ſorori ſuæ,& ait marito ſuo:
Da mihi liberos, alioquin moriar.
2 Cui iratus reſpondit Jacob : Num pro Deo
ego ſum, qui privavit te fructu ventris tui ?
3 At illa : Habeo, inquit, famulam Balam : in-
gredere ad illam, ut pariat ſuper genua mea , &
habeam ex illa filios.
4 Dedítque illi Balam in conjugium, quæ,
5 Ingreſſo ad ſe viro , concepit , & peperit
filium.
6 Dixítque Rachel : Judicavit mihi Dominus,
& exaudivit vocem meam, dans mihi filium : &
idcircò appellavit nomen ejus, Dan.
B 7 Rurſúmque Bala concipiens peperit alterum,
8 Pro quo ait Rachel:Comparavit me Deus cũ
ſorore mea, & invalui:vocavítq;eum, Nephthali.
9 Sentiens Lia quòd parere deſiiſſet, Zelpham
ancillam ſuam marito tradidit.
10 Qua poſt conceptum edente filium,
11 Dixit: Feliciter : & idcircò vocavit nomen
ejus, Gad.
12 Peperit quoque Zelpha alterum.
13 Dixítque Lia : Hoc pro beatitudine mea :
Beatam quippe me dicent mulieres. propterea
appellavit eum, Aſer.
14 Egreſſus autem Ruben tempore meſſis triti-
ceæ in agrum , reperit mandragoras : quas matri
Liæ detulit. Dixítque Rachel : Da mihi partem
de mandragoris filii tui.
C 15 Illa reſpondit : Parúmne tibi videtur,quòd
præripueris maritum mihi,niſi etiam mandrago-
ras filii mei tuleris ? Ait Rachel : Dormiat tecum
hac nocte pro mandragoris filii tui.
16 Redeuntíque ad veſperam Iacob de agro,
egreſſa eſt in occurſum ejus Lia,& Ad me,inquit,
intrabis:quia mercede conduxi te pro mandrago-
ris filii mei. Dormivítque cum ea nocte illa.
17 Et exaudivit Deus preces ejus:concepítque
& peperit filium quintum,
18 Et ait : Dedit Deus mercedem mihi, quia
dedi ancillam meam viro meo. appellavítque no-
men ejus, Iſſachar.
19 Rurſum Lia cõcipiens,peperit ſextum filium,
20 Et ait : Dotavit me Deus dote bona : etiam
hac vice mecum erit maritus meus, eò quòd ge-
nuerim ei ſex filios : & idcircò appellavit nomen
ejus, Zabulon.
21 Poſt quem peperit filiam,nomine Dinam.
D 22 Recordatus quoque Dominus Rachelis,
exaudivit eam, & aperuit vulvam ejus.
23 Quæ concepit & peperit filium , dicens :
Abſtulit Deus opprobrium meum.
24 Et vocavit nomen ejus Joſeph , dicens :
Addat mihi Dominus filium alterum.
25 Nato autẽ Joſeph,dixit Iacob ſocero ſuo:Di-
mitte me ut revertar in patriã,& ad terrã meam.
26 Da mihi uxores, & liberos meos, pro qui-
bus ſervivi tibi, ut abeam : tu noſti ſervitutem
qua ſervivi tibi.
27 Ait illi Laban : Inveniam gratiam in con-
ſpectu tuo:experimento didici, quia benedixerit,
mihi Deus propter te :
28 Conſtitue mercedem tuam quam dem tibi.
29 At ille reſpõdit:Tu noſti quomodo ſervierim E
tibi,& quanta in manibus meis fuerit poſſeſſio tua.
30 Modicum habuiſti antequam venirem ad
te, & nunc dives effectus es : benedixítque tibi
Dominus ad introïtum meum. Juſtum eſt igitur
ut aliquando provideam etiam domui meæ.
31 Dixítque Laban: Quid tibi dabo? At ille ait:
Nihil volo : ſed ſi feceris quod poſtulo , iterùm
paſcam, & cuſtodiam pecora tua.
32 Gyra omnes greges tuos, & ſepara cunctas
oves varias & ſparſo vellere : & quodcumque
furvum , & maculoſum , variúmque fuerit , tam
in ovibus quàm in capris, erit merces mea.
33 Reſpondebítque mihi cras juſtitia mea,quã-
do placiti tempus advenerit coram te : & omnia
quæ non fuerint varia, & maculoſa, & furva,tam
in ovibus quàm in capris, furti me arguent.
34 Dixítque Laban: Gratum habeo quod petis.
35 Et ſeparavit in die illa , capras, & oves , & F
hircos,& arietes,varios atque maculoſos:cunctum
autem gregem unicolorem , id eſt, albi & nigri
velleris, tradidit in manu filiorum ſuorum.
36 Et poſuit ſpatium itineris trium dierum inter
ſe & generum, qui paſcebat reliquos greges ejus.
37 Tollens ergo Jacob virgas populeas virides,
& amygdalinas,& ex platanis , ex parte decorti-
cavit eas : detractíſque corticibus,in his quæ ſpo-
liata fuerant candor apparuit:illa verò quæ inte-
gra fuerant,viridia permanſerunt : atque in hunc
modum color effectus eſt varius.
38 Poſuítque eas in canalibus, ubi effundeba-
tur aqua : ut cùm veniſſent greges ad bibendum,
ante oculos haberent virgas, & in aſpectu earum
conciperent.
39 Factúmque eſt ut in ipſo calore coïtus oves G
intuerentur virgas,& parerent maculoſa,& varia,
& diverſo colore reſperſa.
40 Diviſítque gregem Jacob , & poſuit virgas
in canalibus ante oculos arietum : erant autem
alba & nigra quæque, Laban : cetera verò,Jacob,
ſeparatis inter ſe gregibus.
41 Igitur quando primo tempore aſcendeban-
tur oves,ponebat Jacob virgas in canalibus aqua-
rum ante oculos arietum & ovium , ut in earum
contemplatione conciperent :
42 Quando verò ſerotina admiſſura erat,& con-
ceptus extremus, non ponebat eas. Factáque ſunt
ea quæ erant ſerotina,Laban : & quæ primi tem-
poris, Jacob.
43 Ditatúſq;eſt homo ultra modũ,& habuit gre-
ges multos,ancillas & ſervos,camelos & aſinos.

Caput XXXI.

Jacob, jubente Domino, ad patrem cum omnibus ſuis tacitus revertitur, quem Laban inſequitur : Rachel autem patris idolis ablatis , ipſum quærentem aſtu decepit : tandémque Iacob & Laban inito fœdere,ad propria quiſque diſcedit.

1 POſtquam autem audivit verba filiorum La- A
ban dicentium : Tulit Jacob omnia quæ
fuerunt

fuerunt patris noſtri, & de illius facultate ditatus, factus eſt inclytus:

2 Animadvertit quoque faciem Laban, quòd non eſſet erga ſe ſicut heri & nudiuſtertius,

3 Maximè dicente ſibi Domino: Revertere in terram patrum tuorum, & ad generationem tuam, eróque tecum.

4 Miſit, & vocavit Rachel & Liam in agrum, ubi paſcebat greges,

5 Dixítque eis: Video faciem patris veſtri quòd non ſit erga me ſicut heri & nudiuſtertius: Deus autem patris mei fuit mecum.

6 Et ipſæ noſtis quòd totis viribus meis ſervierim patri veſtro.

7 Sed & pater veſter circumvenit me, & mutavit mercedem meam decem vicibus: & tamen non dimiſit eum Deus ut noceret mihi.

8 Si quando dixit: Variæ erunt mercedes tuæ: pariebant omnes oves varios fœtus. quando verò è contrario ait: Alba quæque accipies pro mercede: omnes greges alba pepererunt.

B 9 Tulítque Deus ſubſtantiam patris veſtri, & dedit mihi.

10 Poſtquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos, & vidi in ſomnis aſcendentes mares ſuper feminas, varios & maculoſos, & diverſorum colorum.

11 Dixítque Angelus Dei ad me in ſomnis: Jacob? Et ego reſpondi: Adſum.

12 Qui ait: Leva oculos tuos, & vide univerſos maſculos aſcendentes ſuper feminas, varios, maculoſos, atque reſperſos. Vidi enim omnia quæ fecit tibi Laban.

* Sup. 28.d.18. 13 Ego ſum Deus Bethel,* ubi unxiſti lapidem, & votũ voviſti mihi. Nunc ergo ſurge, & egredere de terra hac, revertens in terram nativitatis tuæ.

14 Reſponderúntque Rachel & Lia: Numquid habemus reſidui quidquam in facultatibus & hereditate domus patris noſtri?

15 Nónne quaſi alienas reputavit nos, & vendidit, comedítque pretium noſtrum?

16 Sed Deus tulit opes patris noſtri, & eas tradidit nobis, ac filiis noſtris: unde omnia quæ præcepit tibi Deus, fac.

C 17 Surrexit itaque Jacob, & impoſitis liberis ac conjugibus ſuis ſuper camelos, abiit.

18 Tulítque omnem ſubſtantiam ſuam, & greges, & quidquid in Meſopotamia acquiſierat, pergens ad Iſaac patrem ſuum in terram Chanaan.

19 Eo tempore ierat Laban ad tondendas oves, & Rachel furata eſt idola patris ſui.

20 Noluítque Jacob confiteri ſocero ſuo quòd fugeret.

21 Cúmque abiiſſet tam ipſe quàm omnia quæ juris ſui erant, & amne tranſmiſſo pergeret contra montem Galaad.

22 Nuntiatum eſt Laban die tertio quòd fugeret Jacob.

23 Qui, aſſumptis fratribus ſuis, perſecutus eſt eum diebus ſeptem: & comprehendit eum in Monte Galaad.

24 Vidítque in ſomnis dicentem ſibi Deum: Cave ne quidquam aſperè loquaris contra Jacob.

D 25 Jámque Jacob extenderat in monte tabernaculum: cúmque ille conſecutus fuiſſet eum cum fratribus ſuis, in eodem Monte Galaad fixit tentorium.

26 Et dixit ad Jacob: Quare ita egiſti, ut clam me abigeres filias meas quaſi captivas gladio?

27 Cur ignorante me fugere voluiſti, nec indicare mihi, ut proſequerer te cum gaudio, & canticis, & tympanis, & citharis?

28 Non es paſſus ut oſcularer filios meos & filias: ſtultè operatus es: & nunc quidem

29 Valet manus mea reddere tibi malum: ſed Deus patris veſtri heri dixit mihi: * Cave ne loquaris contra Jacob quidquam durius. * Inf. 48.c.16.

30 Eſto, ad tuos ire cupiebas, & deſiderio erat tibi domus patris tui: cur furatus es deos meos?

31 Reſpondit Jacob: Quòd inſcio te profectus ſum, timui ne violenter auferres filias tuas.

32 Quòd autem furti me arguis: apud quemcumque inveneris deos tuos, necetur coram fratribus noſtris. ſcrutare, quidquid tuorum apud me inveneris, & aufer. hæc dicens, ignorabat quòd Rachel furata eſſet idola. E

33 Ingreſſus itaque Laban tabernaculum Jacob & Liæ, & utriuſque famulæ, non invenit. Cúmque intraſſet tentorium Rachelis,

34 Illa feſtinans abſcondit idola ſubter ſtramenta cameli, & ſedit deſuper: ſcrutantíque omne tentorium, & nihil invenienti,

35 ait: Ne iraſcatur dominus meus quòd coram te aſſurgere nequeo: quia juxta conſuetudinem feminarum nunc accidit mihi. ſic deluſa ſolicitudo quærentis eſt.

36 Tuménſque Jacob, cum jurgio ait: Quam ob culpam meam, & ob quod peccatum meum ſic exarſiſti poſt me,

37 Et ſcrutatus es omnem ſuppellectilem meam? Quid inveniſti de cuncta ſubſtantia domus tuæ? pone hîc coram fratribus meis & fratribus tuis, & judicent inter me & te.

38 Idcircò viginti annis fui tecum? oves tuæ & capræ ſteriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi:

39 Nec captum à beſtia oſtendi tibi, ego damnum omne reddebam: quidquid furto peribat, à me exigebas: F

40 Die noctúque æſtu urebar, & gelu, fugiebátque ſomnus ab oculis meis.

41 Sícque per viginti annos in domo tua ſervivi tibi, quatuordecim pro filiabus, & ſex pro gregibus tuis: immutaſti quoque mercedem meam decem vicibus.

42 Niſi Deus patris mei Abraham, & timor Iſaac affuiſſet mihi, forſitan modò nudum me dimiſiſſes: afflictionem meam & laborem manuum mearum reſpexit Deus, & arguit te heri.

43 Reſpondit ei Laban: Filiæ meæ & filij, & greges tui, & omnia quæ cernis, mea ſunt: quid poſſum facere filiis & nepotibus meis?

44 Veni ergo & ineamus fœdus: ut ſit in teſtimonium inter me & te.

45 Tulit itaque Jacob lapidem, & erexit illum in titulum:

46 Dixítque fratribus ſuis: Afferte lapides. Qui congre

BIBLIOTECA ROMA
Digitized by Google

congregantes fecerunt tumulum,comederúntque
ſuper eum:
47 Quem vocavit Laban Tumulum teſtis: &
Jacob, Acervum teſtimonij, uterque juxta pro-
prietatem linguæ ſuæ.
G 48 Dixítque Laban: Tumulus iſte erit teſtis in-
ter me & te hodie, & idcircò appellatum eſt no-
men ejus Galaad, id eſt, Tumulus teſtis.
49 Intueatur & judicet Dominus inter nos
quando receſſerimus à nobis,
50 Si afflixeris filias meas,& ſi introduxeris alias
uxores ſuper eas: nullus ſermonis noſtri teſtis eſt
abſque Deo, qui præſens reſpicit.
51 Dixítque rurſus ad Jacob: En tumulus hic,
& lapis quem erexi inter me & te,
52 Teſtis erit: tumulus, inquam, iſte & lapis
ſint in teſtimonium,ſi aut ego tranſiero illum per-
gens ad te,aut tu prætericris,malum mihi cogitãs.
53 Deus Abraham, & Deus Nachor, judicet
inter nos, Deus patris eorum. Juravit ergo Jacob
per timorem patris ſui Iſaac:
54 Immolatíſque victimis in monte, vocavit
fratres ſuos ut ederent panem. Qui cum comediſ-
ſent, manſerunt ibi.
55 Laban verò de nocte conſurgens, oſculatus
eſt filios & filias ſuas, & benedixit illis: reverſúſ-
que eſt in locum ſuum.

CAPUT XXXII.

Jacob, viſis Angelis, nuntios & munera ad fratrem ſuum Eſaü territus mittit, intereà cum Angelo luctans, & benedictionem ac nominis mutationem tacto femoris nervo accepit.

A 1 JAcob * quoque abiit itinere quo cœperat:
fuerúntque ei obviàm Angeli Dei.
* Infr. 48.c.16.
2 Quos cùm vidiſſet,ait: Caſtra Dei ſunt hæc.
& appellavit nomen loci illius Mahanaim,id eſt,
Caſtra.
3 Miſit autem & nuntios ante ſe ad Eſaü fra-
trem ſuum in terram Seir, in regionem Edom:
4 Præcepítque eis,dicens: Sic loquimini domino
meo Eſaü: Hæc dicit frater tuus Jacob: Apud Labã
peregrinatus ſum, & fui uſque in præſentem diẽ.
5 Habeo boves,& aſinos,& oves,& ſervos,& an-
cillas: mittóque nunc legationem ad dominum
meum, ut inveniam gratiam in conſpectu tuo.
B 6 Reverſíque ſunt nuntij ad Jacob, dicentes:
Venimus ad Eſaü fratrem tuum,& ecce properat
tibi in occurſum cum quadringentis viris.
7 Timuit Jacob valdè: & perterritus diviſit po-
pulum qui ſecum erat, greges quoque & oves &
boves, & camelos, in duas turmas,
8 Dicens: Si venerit Eſaü ad unã turmã, & per-
cuſſerit eã,alia turma,quæ reliqua eſt, ſalvabitur.
9 Dixítque Jacob: Deus patris mei Abraham,
& Deus patris mei Iſaac: Domine qui dixiſti
mihi: Revertere in terram tuam, & in locum
nativitatis tuæ, & benefaciam tibi:
C 10 Minor ſum cunctis miſerationibus tuis, &
veritate tua quam explevisti ſervo tuo. In baculo
meo tranſivi Jordanem iſtum: & nunc cum dua-
bus turmis regredior.
11 Erue me de manu fratris mei Eſaü,quia valdè
eum timeo: ne fortè veniens percutiat matrem
cum filiis.
12 Tu locutus es quòd benefaceres mihi,& di-
latares ſemen meum ſicut arenam maris,quæ præ
multitudine numerari non poteſt.
13 Cúmque dormiſſet ibi nocte illa, ſeparavit D
de his quæ habebat, munera Eſaü fratri ſuo,
14 Capras ducentas, hircos viginti,oves ducen-
tas, & arietes viginti,
15 Camelos fœtas cum pullis ſuis triginta,vac-
cas quadraginta,& tauros viginti, aſinas viginti,
& pullos earum decem.
16 Et miſit per manus ſervorum ſuorum ſingu-
los ſeorſum greges, dixítque pueris ſuis: Antece-
dite me: & ſit ſpatium inter gregem & gregem.
17 Et præcepit priori dicens: Si obvium habue-
ris fratrem meum Eſaü: & interrogaverit te, Cujus
es? aut, Quò vadis? aut, Cujus ſunt iſta quæ ſequeris?
18 Reſpondebis: Servi tui Jacob, munera miſit E
domino meo Eſaü: ipſe quoque poſt nos venit.
19 Similiter dedit mandata ſecundo,& tertio,&
cunctis qui ſequebantur greges, dicens: Iiſdem
verbis loquimini ad Eſaü, cùm inveneritis eum.
20 Et addetis: Ipſe quoque ſervus tuus Jacob
iter noſtrum inſequitur: dixit enim: Placabo il-
lum muneribus quæ præcedunt,& poſteà videbo
illum, forſitan propitiabitur mihi.
21 Præceſſerunt itaque munera ante eum,ipſe
verò manſit nocte illa in caſtris.
22 Cúmque manè ſurrexiſſet,tulit duas uxo- F
res ſuas & totidem famulas,cum undecim filiis,&
tranſivit vadum Jaboc.
23 Traductíſque omnibus quæ ad ſe pertinebãt,
24 Manſit ſolus: & ecce vir luctabatur cum eo
uſque manè.
25 Qui cũ videret quòd eum ſuperare nõ poſſet,
tetigit nervum femoris ejus, & ſtatim emarcuit.
26 Dixítque ad eum: Dimitte me, jam enim aſ-
cendit aurora. Reſpondit: Non dimittam te, niſi
benedixeris mihi.
27 Ait ergo: Quod nomẽ eſt tibi? Reſpõdit: Jacob.
28 At ille, Nequaquã, inquit, Jacob appellabitur
nomẽ tuũ, ſed Iſraël: quoniã ſi cõtra Deum fortis
fuiſti, quantò magis contra homines prævalebis?
29 Interrogavit eum Jacob: Dic mihi, quo ap- G
pellaris nomine? Reſpondit: Cur quæris nomen
meum? Et benedixit ei in eodem loco.
30 Vocavítque Jacob nomen loci illius Phanuel,
dicens: Vidi Deum facie ad faciem,& ſalva facta
eſt anima mea.
31 Ortúſque eſt ei ſtatim ſol, poſtquam tranſgreſ-
ſus eſt Phanuel: ipſe verò claudicabat pede.
32 Quam ob cauſam non comedunt nervum
filij Iſraël, qui emarcuit in femore Jacob, uſque in
præſentem diem: eò quòd tetigerit nervum femo-
ris ejus, & obſtupuerit.

CAPUT XXXIII.

Jacob ab Eſaü occurrente benignè excipitur, agréque adigit ut munera accipiat, domúmque revertatur: & ſic Jacob in Salem profectus agri partem emit, fixiſque tabernaculis altare erexit:

1 ELevans autem Jacob oculos ſuos, vidit ve- A
nientem Eſaü, & cum eo quadringentos
viros: diviſitque filios Liæ & Rachel, ambarúm-
que famularum:
2 Et poſuit utramque ancillam, & liberos ea-
rum, in principio: Liam verò, & filios ejus, in
ſecundo

Digitized by Google

ſecundo loco : Rachel autē & Joſeph noviſſimos.
3 Et ipſe progrediens adoravit pronus in terram ſepties, donec appropinquaret frater ejus.
4 Currens itaque Eſaü obviàm fratri ſuo, amplexatus eſt eum : ſtringénſque collum ejus & oſculans flevit.
5 Levatíſque oculis, vidit mulieres & parvulos earum,& ait : Quid ſibi volunt iſti ? & ſi ad te
B pertinent ? Reſpondit : Parvuli ſunt, quos donavit mihi Deus ſervo tuo.
6 Et appropinquantes ancillæ & filij earum, incurvati ſunt.
7 Acceſſit quoque Lia cum pueris ſuis:& cùm ſimiliter adoraſſent, extremi Joſeph & Rachel adoraverunt.
8 Dixítque Eſau : Quænam ſunt iſtæ turmæ quas obviàm habui ? Reſpondit : Ut invenirem gratiam coram domino meo.
9 At ille ait : Habeo plurima,frater mi,ſint tua tibi.
10 Dixítque Jacob : Noli ita, obſecro:ſed ſi inveni gratiam in oculis tuis,accipe munuſculum
C de manibus meis:ſic enim vidi faciem tuam,quaſi viderim vultum Dei : eſto mihi propitius.
11 Et ſuſcipe benedictionem quam attuli tibi, & quam donavit mihi Deus tribuens omnia. Vix fratre compellente ſuſcipens,
12 Ait : Gradiamur ſimul, eróque ſocius itineris tui.
13 Dixítque Jacob : Noſti domine mi, quòd parvulos habeam teneros, & oves & boves fœtas, mecum:quas ſi plus in ambulando fecero laborare, morientur una die cuncti greges.
14 Præcedat dominus meus ante ſervum ſuum: & ego ſequar paulatim veſtigia ejus, ſicut videro parvulos meos poſſe, donec veniam ad dominum meum in Seir.
15 Reſpondit Eſaü : Oro te, ut de populo qui mecum eſt,ſaltem ſocii remaneant viæ tuæ. Non eſt,inquit, neceſſe : hoc uno tantùm indigeo, ut inveniam gratiam in conſpectu tuo domine mi.
16 Reverſus eſt itaque illo die Eſaü itinere quo venerat in Seir.
17 Et Jacob venit in Socoth : ubi ædificata do-
D mo & fixis tentoriis, appellavit nomen loci illius Socoth, id eſt tabernacula.
18 Tranſivítque in Salem urbem Sichimorum, quæ eſt in terra Chanaan, poſtquam reverſus eſt de Meſopotamia Syriæ:& habitavit juxta oppidū.
19 Emítque partem agri in qua fixerat tabernacula, à filiis Hemor patris Sichem,centum agnis.
20 Et erecto ibi altari, invocavit ſuper illud fortiſſimum Deum Iſraël.

Caput XXXIV.

Ob Dinæ raptum ac ſtuprum, Sichemitæ prius circumciſi, à Simeone & Levi Dinæ fratribus perimuntur, atque à reliquis Iacob filiis urbs eorum vaſtatur : quapropter Simeon & Levi à patre arguuntur.

A 1 EGreſſa eſt autem Dina filia Liæ ut videret mulieres regionis illius.
2 Quam cùm vidiſſet Sichem filius Hemor Hevæi, princeps terræ illius, adamavit eam : & rapuit,& dormivit cum illa, vi opprimens virginem.
3 Et conglutinata eſt anima ejus cum ea, triſtémque delinivit blanditiis.
4 Et pergens ad Hemor patrem ſuum, Accipe, inquit, mihi puellam hanc conjugem.
5 Quod cùm audiſſet Jacob, abſentibus filiis, & in paſtu pecorū occupatis,ſiluit donec redirēt.
6 Egreſſo autem Hemor patre Sichem ut loqueretur ad Jacob.
7 Ecce filij ejus veniebant de agro : auditóque quod acciderat, irati ſunt valdè, eò quòd fœdam rem operatus eſſet in Iſraël,&, violata filia Jacob, rem illicitam perpetraſſet.
8 Locutus eſt itaque Hemor ad eos : Sichem filij mei adhæſit anima filiæ veſtræ : date eam illi uxorem :
9 Et jungamus viciſſim connubia : filias veſtras tradite nobis, & filias noſtras accipite.
10 Et habitate nobiſcum:terra in poteſtate veſtra eſt, exercete, negotiamini, & poſſidete eam. B
11 Sed & Sichem ad patrem & ad fratres ejus ait : Inveniam gratiam coram vobis:& quæcumque ſtatueritis, dabo :
12 Augete dotem, & munera poſtulate, & libenter tribuam quod petieritis : tantùm date mihi puellam hanc uxorem.
13 Reſponderunt filij Iacob Sichem & patri ejus in dolo, ſævientes ob ſtuprum ſororis :
14 Non poſſumus facere quod petitis, nec dare ſororem noſtram homini incircumciſo : quod illicitum & nefarium eſt apud nos.
15 Sed in hoc valebimus fœderari, ſi volueritis eſſe ſimiles noſtri, & circumcidatur in vobis omne maſculini ſexus.
16 Tunc dabimus & accipiemus mutuò filias veſtras ac noſtras : & habitabimus vobiſcum,erimúſque unus populus.
17 Si autem circumcidi nolueritis, tollemus C
filiam noſtram, & recedemus.
18 Placuit oblatio eorum Hemor, & Sichem, filio ejus.
19 Nec diſtulit adoleſcens quin ſtatim quod petebatur expleret : amabat enim puellam valdè, & ipſe erat inclytus in omni domo patris ſui.
20 Ingreſſíque portam urbis,locuti ſunt ad populum.
21 Viri iſti pacifici ſunt,& volunt habitare nobiſcum : negotientur in terra, & exerceant eam, quæ ſpatioſa & lata cultoribus indiget : filias eorum accipiemus uxores, & noſtras illis dabimus.
22 Unum eſt,quo differtur tantum bonum : Si circumcidamus maſculos noſtros, ritum gentis imitantes.
23 Et ſubſtantia eorum, & pecora, & cuncta quæ poſſident, noſtra erunt : tantùm in hoc acquieſcamus, & habitantes ſimul, unum efficiemus populum.
24 Aſſenſíque ſunt omnes, circumciſis cunctis maribus.
25 Et ecce, die tertio quando graviſſimus vulnerum dolor eſt : arreptis, duo filij Iacob,Simeon D
& Levi fratres Dinæ gladiis,ingreſſi ſunt urbem confidenter : * interfectíſque omnibus maſculis, * inf. 49. a. 6.
26 Hemor & Sichem pariter necaverunt, tollentes Dinam de domo Sichem ſororem ſuam.
27 Qui

Digitized by Google

27 Quibus egreſſis, irruerunt ſuper occiſos ce-
teri filij Jacob: & depopulati ſunt urbem in ultio-
nem ſtupri.
28 Oves eorum, & armenta, & aſinos, cunctáque
vaſtantes quæ in domibus & in agris erant.
29 Parvulos quoque eorum & uxores duxerunt
captivas.
30 Quibus patratis audacter, Jacob dixit ad Si-
meon & Levi: Turbaſtis me, & odioſum feciſtis
me Chananæis & Pherezæis habitatoribus terræ
hujus. nos pauci ſumus: illi congregati percutient
me, & delebor ego, & domus mea.
31 Reſponderunt: Numquid ut ſcorto abuti
debuere ſorore noſtra?

Caput XXXV.

*Ubi Jacob idola ſuorum juxta Sichem defodiſſet, jubente Do-
mino aſcendit in Bethel, ubi Debora moritur: naſcitur Benja-
min cum morte matris Rachel: Ruben cum Bala dormit: numे-
rantur filij Jacob, cujus pater Iſaac moritur.*

A 1 INterea locutus eſt Deus ad Jacob: Surge, &
* Sup. 28.c.13. aſcende Bethel, & habita ibi, fácque altare
Deo qui * apparuit tibi quando fugiebas Eſaü
fratrem tuum.
2 Jacob verò convocata omni domo ſua, ait:
Abjicite deos alienos qui in medio veſtri ſunt, &
mundamini, ac mutate veſtimenta veſtra.
3 Surgite, & aſcendamus in Bethel, ut facia-
mus ibi altare Deo; qui exaudivit me in die
tribulationis meæ, & ſocius fuit itineris mei.
4 Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos
habebant, & inaures quæ erant in auribus eo-
rum: at ille infodit ea ſubter terebinthum, quæ
eſt poſt urbem Sichem.
5 Cúmque profecti eſſent, terror Dei invaſit
omnes per circuitum civitates, & non ſunt auſi
perſequi recedentes.
B 6 Venit igitur Jacob Luzam, quæ eſt in terra
Chanaan, cognomento Bethel: ipſe & omnis
populus cum eo.
7 Ædificavítque ibi altare, & appellavit no-
* Sup. 28.c.13 men loci illius, Domus Dei: ibi enim * apparuit
ei Deus cùm fugeret fratrem ſuum.
8 Eodem tempore mortua eſt Debora nutrix
Rebeccæ, & ſepulta eſt ad radices Bethel ſubter
quercum: vocatúmque eſt nomen loci illius,
Quercus fletus.
9 Apparuit autem iterùm Deus Jacob poſtquam
reverſus eſt de Meſopotamia Syriæ, benedixítq; ei,
* Sup. 32.f.28. 10 Dicens: * Non vocaberis ultrà Jacob, ſed
Iſraël erit nomen tuum. Et appellavit eum Iſraël.
11 Dixítque ei: Ego Deus omnipotens, creſ-
ce, & multiplicare: gentes & populi nationum ex
te erunt, reges de lumbis tuis egredientur.
12 Terrámque quam dedi Abraham & Iſaac,
dabo tibi & ſemini tuo poſt te.
C 13 Et receſſit ab eo.
14 Ille verò erexit titulum lapideum in loco
quo locutus fuerat ei Deus: libans ſuper eum li-
bamina, & effundens oleum:
15 Vocánſque nomen loci illius, Bethel.
16 Egreſſus autem inde, venit verno tempore
ad terram quæ ducit Ephratam: in qua cùm par-
turiret Rachel,
17 Ob difficultatem partus periclitari cœpit.
Dixítque ei obſtetrix: Noli timere, quia & hunc
habebis filium.
18 Egrediente autem anima præ dolore, & im-
minente jam morte, vocavit nomen filij ſui Beno-
ni, id eſt, filius doloris mei: pater verò appellavit
eum Benjamin, id eſt, filius dextræ.
19 Mortua eſt ergo Rachel, & ſepulta eſt in via
quæ ducit Ephratam, hæc eſt Bethlehem.
20 Erexítque Jacob titulum ſuper ſepulchrum * Infr.
ejus: * Hic eſt titulus monumenti Rachel, uſque 48.b.7.
in præſentem diem.
21 Egreſſus inde, fixit tabernaculum trans Tur-
rem gregis.
22 * Cúmque habitaret in illa regione, abiit * Infr. 49.a.4.
Ruben, & dormivit cum Bala concubina patris
ſui: quod illum minimè latuit. Erant autem filij D
Jacob duodecim.
23 Filij Liæ: primogenitus Ruben, & Simeon,
& Levi, & Judas, & Iſſachar, & Zabulon.
24 Filij Rachel: Joſeph & Benjamin.
25 Filij Balæ ancillæ Rachelis: Dã & Nephthali.
26 Filij Zelphæ ancillæ Liæ: Gad & Aſer: hi ſunt
filij Jacob, qui nati ſunt ei in Meſopotamia Syriæ.
27 Venit etiam ad Iſaac patrem ſuum in Mam-
bre, Civitatem Arbee, hæc eſt Hebron: in qua
peregrinatus eſt Abraham & Iſaac.
28 Et completi ſunt dies Iſaac centum octo-
ginta annorum.
29 Conſumptúſque ætate mortuus eſt: & ap-
poſitus eſt populo ſuo ſenex & plenus dierum:
& ſepelierunt eum Eſaü & Jacob filij ſui.

Caput XXXVI.

*Eſaü cum uxoribus & filiis à fratre Jacob ob nimiam
utriuſque opulentiam ſeparatur: filiorum Eſaü genealogia cum
habitatione deſcribitur.*

1 HÆ ſunt autem generationes Eſaü, ipſe eſt A
Edom.
2 Eſaü accepit uxores de filiabus Chanaan:
Ada filiam Elon Hethæi, & Oolibama filiam Anæ
filiæ Sebeon Hevæi:
3 Baſemath quoq; filiam Iſmaël ſororẽ Nabaioth.
4 * Peperit autem Ada, Eliphaz: Baſemath * 1 Par. 1.c.35.
genuit Rahuel:
5 Oolibama genuit Jehus & Ihelon & Core.
hi filij Eſaü qui nati ſunt ei in terra Chanaan.
6 Tulit autem Eſaü uxores ſuas & filios & filias,
& omnem animam domus ſuæ, & ſubſtantiam, &
pecora, & cuncta quæ habere poterat in terra
Chanaan: & abiit in alteram regionem, receſſít-
que à fratre ſuo Jacob.
7 * Divites enim erant valdè, & ſimul habita- * Sup. 13.b.6.
re non poterant: nec ſuſtinebat eos terra pere-
grinationis eorum præ multitudine gregum.
8 * Habitavítq; Eſaü in mõte Seir, ipſe eſt Edom. * Ioſ 24. a.4.
9 Hæ autem ſunt generationes Eſaü patris Edom
in monte Seir,
10 Et hæc nomina filiorum ejus: * Eliphaz fi- * 1 Par. 1.c.35.
lius Ada uxoris Eſaü: Rahuel quoque filius Baſe- B
math uxoris ejus.
11 Fuerúntque Eliphaz filij: Theman, Omar,
Sepho, & Gatham, & Cenez.
12 Erat autem Thamna, concubina Eliphaz
filij Eſaü: quæ peperit ei Amalech. hi ſunt filij
Ada uxoris Eſaü.

Digitized by Google

13 Filij autem Rahuel: Nahath & Zara, Samma & Meza. hi filij Baſemath uxoris Eſaü.
14 Iſti quoque erant filij Oolibama filiæ Anæ filiæ Sebeon, uxoris Eſaü, quos genuit ei, Jehus & Ihelon & Core.
15 Hi duces filiorum Eſaü: filij Eliphaz primogeniti Eſaü: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez,
16 Dux Core, dux Gathan, dux Amalech. hi filij Eliphaz in Terra Edom, & hi filij Ada.
17 Hi quoq; filij Rahuel filij Eſaü: dux Nahath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi autē duces Rahuel in terra Edom: iſti filij Baſemath uxoris Eſaü.
C 18 Hi autem filij Oolibama uxoris Eſaü: dux Jehus, dux Ihelon, dux Core. hi duces Oolibama filiæ Anæ uxoris Eſaü.
19 Iſti sūt filij Eſaü, & hi duces eorū: ipſe eſt Edom.
20 * Iſti ſunt filij Seir Horræi, habitatores terræ: Lotan, & Sobal, & Sebeon, & Ana,

* 1. Par. 1.38.

21 Et Diſon, & Eſer, & Diſan. hi duces Horræi, filij Seir, in Terra Edom.
22 Facti ſunt autem filij Lotan: Hori & Heman. erat autem ſoror Lotan. Thamna.
23 Et iſti filij Sobal: Aluan & Manahat & Ebal, & Sepho & Onam.
24 Et hi filij Sebeon: Aia & Ana. Iſte eſt Ana qui invenit aquas calidas in ſolitudine, cùm paſceret aſinos Sebeon patris ſui.
25 Habuítque filium Diſon, & filiam Oolibama.
26 Et iſti filij Diſon: Hamdan, & Eſeban, & Jethram, & Charan.
27 Hi quoq; filij Eſer: Balaam & Zavan, & Acan.
28 Habuit autem filios Diſan: Hus & Aram.
29 Hi duces Horræorum: dux Lotan, dux Sobal, dux Sebeon: dux Ana,
30 Dux Diſon, dux Eſer, dux Diſan: iſti duces Horræorum qui imperaverunt in Terra Seir.
D 31 Reges autem qui regnaverunt in Terra Edom antequam haberent regem filij Iſraël, fuerunt hi:
32 Bela filius Beor, noménque urbis ejus Denaba.
33 Mortuus eſt autem Bela, & regnavit pro eo Jobab filius Zaræ de Boſra.
34 Cúmque mortuus eſſet Jobab, regnavit pro eo Huſam de terra Themanorum.
35 Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percuſſit Madian in regione Moab: & nomen urbis ejus Avith.
26 Cúmque mortuus eſſet Adad, regnavit pro eo Semla de Maſreca.
37 Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Saül de fluvio Rohoboth.
38 Cúmque & hic obiiſſet, ſucceſſit in regnum Balanan filius Achobor.
39 Iſto quoque mortuo, regnavit pro eo Adar, noménque urbis ejus Phau: & appellabatur uxor ejus Meetabel, filia Matred filiæ Mezaab.
40 Hæc ergo nomina ducum Eſaü, in cognationibus, & locis, & vocabulis ſuis: dux Thamna, dux Alua, dux Jetheth,
41 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon,
42 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabſar,
43 Dux Magdiel, dux Hiram: hi duces Edom habitantes in terra imperij ſui, ipſe eſt Eſaü pater Idumæorum.

CAPUT XXXVII.

Ioſeph fratres apud patrem accuſans, viſáque ſomnia narrans, fratrum odium in ſe concitat: quare primum volentes illum occidere, conſilio Iudæ vendunt Iſmaëlitis inſcio Ruben: à patre autem lugetur, & in Ægypto Putiphari venditur.

1 HAbitavit autem Jacob in terra Chanaan, in qua pater ſuus peregrinatus eſt. A
2 Et hæ ſunt generationes ejus. Joſeph cùm ſedecim eſſet annorum, paſcebat gregem cum fratribus ſuis adhuc puer: & erat cum filiis Balæ & Zelphæ uxorum patris ſui: accuſavítque fratres ſuos apud patrem crimine peſſimo.
3 Iſraël autem diligebat Joſeph ſuper omnes filios ſuos, eò quòd in ſenectute genuiſſet eum: fecítque ei tunicam polymitam.
4 Videntes autem fratres ejus quòd à patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacificè loqui.
5 Accidit quoque ut viſum ſomniū referret fratribus ſuis: quæ cauſa majoris odij ſeminariū fuit. B
6 Dixítque ad eos: Audite ſomnium meum quod vidi:
7 Putabam nos ligare manipulos in agro: & quaſi conſurgere manipulū meum, & ſtare, veſtróſque manipulos circūſtantes adorare manipulū meum.
8 Reſponderunt fratres ejus. Numquid rex noſter eris? aut ſubjiciemur ditioni tuæ? Hæc ergo cauſa ſomniorum atque ſermonum, invidiæ & odij fomitem miniſtravit.
9 Aliud quoque vidit ſomnium, quod narrans fratribus ait: Vidi per ſomnium, quaſi ſolem, & lunam, & ſtellas undecim, adorare me.
10 Quod cùm patri ſuo & fratribus retuliſſet, increpavit eum pater ſuus, & dixit: Quid ſibi vult hoc ſomnium quod vidiſti? num ego & mater tua & fratres tui adorabimus te ſuper terram? C
11 Invidebant ei igitur fratres ſui: pater verò rem tacitus conſiderabat.
12 Cúmque fratres illius in paſcendis gregibus patris morarentur in Sichem,
13 Dixit ad eum Iſraël: Fratres tui paſcūt oves in Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo reſpōdente.
14 Præſtò ſum, ait ei: Vade, & vide ſi cuncta proſpera ſint erga fratres tuos, & pecora: & renuntia mihi quid agatur. Miſſus de Valle Hebron, venit in Sichem:
15 Invenítque eum vir errantem in agro, & interrogavit quid quæreret. D
16 At ille reſpondit: Fratres meos quæro, indica mihi ubi paſcant greges.
17 Dixítque ei vir: Receſſerunt de loco iſto: audivi autem eos dicentes: Eamus in Dothain. Perrexit ergo Joſeph poſt fratres ſuos, & invenit eos in Dothain.
18 Qui cùm vidiſſent eum procul, antequam accederet ad eos: cogitaverunt illum occidere:
19 Et mutuò loquebantur: Ecce ſomniator venit:
20 Venite, occidamus eū, & mittamus in ciſternam veterem: dicemúſque, Fera peſſima devoravit eum: & tūc apparebit quid illi proſint ſomnia ſua.
21 * Audiens autem hoc Ruben, nitebatur liberare eum de manibus eorum, & dicebat: E

* Inf. 42. d. 22.

22 Non interficiatis animam ejus, nec effundatis ſanguinem: ſed projicite eum in ciſternam hanc,

quæ eſt in ſolitudine, manúſque veſtras ſervate innoxias: hoc autem dicebat, volens eripere eum de manibus eorum, & reddere patri ſuo.

23 Confeſtim igitur ut pervenit ad fratres ſuos, nudaverunt eum tunica talari & polymita:

24 Miſerúntque eum in ciſternam veterem, quæ non habebat aquam.

25 Et ſedentes ut comederent panem, viderunt Iſmaëlitas viatores venire de Galaad: & camelos eorum portantes aromata, & reſinam, & ſtacten, in Ægyptum.

F 26 Dixit ergo Judas fratribus ſuis: Quid nobis prodeſt ſi occiderimus fratrem noſtrum, & celaverimus ſanguinem ipſius?

27 Melius eſt ut venumdetur Iſmaëlitis, & manus noſtræ non polluantur: frater enim & caro noſtra eſt. Acquieverunt fratres ſermonibus illius:

* Sap. 10.d.13. 28 * Et prætereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de ciſterna, vendiderunt eum Iſmaëlitis, viginti argenteis: qui duxerunt eum in Ægyptum.

29 Reverſúſque Ruben ad ciſternam, non invenit puerum:

30 Et ſciſſis veſtibus pergens ad fratres ſuos, ait: Puer non comparet, & ego quò ibo?

31 Tulerunt autem tunicam ejus, & in ſanguine hœdi, quem occiderant, tinxerunt:

G 32 Mittentes qui ferrent ad patrem, & dicerent: Hâc invenimus: vide utrũ tunica filij tui ſit, an nõ.

33 Quam cùm agnoviſſet pater, ait: Tunica filij mei eſt, fera peſſima comedit eum, beſtia devoravit Joſeph.

34 Sciſſíſque veſtibus indutus eſt cilicio, lugens filium ſuum multo tempore.

35 Congregatis autem cunctis liberis ejus ut lenirent dolorem patris, noluit conſolationem accipere, ſed ait: Deſcendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perſeverante in fletu,

36 Madianitæ vendiderunt Joſeph in Ægypto Putiphari eunucho Pharaonis, magiſtro militum.

CAPUT XXXVIII.

Judas ex uxore Chananæa tribus filiis ſuſceptis, primum & deinde ſecundum Thamar copulavit: quibus mortuis, eam inſcius pro ſcorto cognovit, quo concubitu Phares & Zaram genuit.

A 1 EOdem tempore deſcendens Judas à fratribus ſuis, divertit ad virum Odollamitem, nomine Hiram.

* 1 Par. 2.a.3. 2 * Viditque ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo Sue: & accepta uxore, ingreſſus eſt ad eam.

3 Quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Her.

* Num. 26.b.19. 4 * Rurſúmque concepto fœtu, natum filium vocavit Onan.

5 Tertium quoque peperit: quem appellavit Sela. quo nato, parere ultrà ceſſavit.

6 Dedit autem Judas uxorem primogenito ſuo Her, nomine Thamar.

B 7 * Fuit quoque Her primogenitus Judæ, nequam in conſpectu Domini: & ab eo occiſus eſt.

* Num. 26.b.19. 8 Dixit ergo Judas ad Onan filium ſuum: Ingredere ad uxorem fratris tui, & ſociare illi, ut ſuſcites ſemen fratri tuo.

9 Ille ſciens non ſibi naſci filios, introiens ad uxorem fratris ſui, ſemen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine naſcerentur.

10 Et idcircò percuſſit eum Dominus, quòd rem deteſtabilem faceret.

11 Quamobrẽ dixit Judas Thamar nurui ſuæ: Eſto vidua in domo patris tui, donec creſcat Sela filius meus: timebat enim ne & ipſe moreretur ſicut fratres ejus. Quæ abiit, & habitavit in domo patris ſui.

12 Evolutis autem multis diebus, mortua eſt filia C
Sue uxor Judæ: qui poſt luctum conſolatione ſuſcepta aſcendebat ad tonſores ovium ſuarum, ipſe & Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas.

13 Nuntiatúmque eſt Thamar quòd ſocer illius aſcenderet in Thamnas ad tondendas oves.

14 Quæ depoſitis viduitatis veſtibus, aſſumpſit theriſtrum: & mutato habitu, ſedit in bivio itineris, quod ducit Thamnam: eò quòd creviſſet Sela, & non eum accepiſſet maritum.

15 Quam cùm vidiſſet Judas, ſuſpicatus eſt eſſe meretricem: operuerat enim vultum ſuum, ne agnoſceretur.

16 Ingrediénſq; ad eã, ait: Dimitte me ut coëam D
tecũ: neſciebat enim quòd nurus ſua eſſet. Qua reſpõdẽte: Quid dabis mihi ut fruaris cõcubitu meo?

17 Dixit: Mittam tibi hœdum de gregibus. Rurſúmque illa dicente: Patiar quodvis, ſi dederis mihi arrhabonem, donec mittas quod polliceris.

18 Ait Judas: Quid tibi vis pro arrhabone dari? Reſpondit: Annulum tuum, & armillam, & baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coïtum mulier concepit,

19 Et ſurgens abiit: depoſitóque habitu, quem ſumpſerat, induta eſt viduitatis veſtibus.

20 Miſit autem Judas hœdum per paſtorem E
ſuum Odollamitem, ut reciperet pignus quod dederat mulieri: qui cùm non inveniſſet eam,

21 Interrogavit homines loci illius: Ubi eſt mulier quæ ſedebat in bivio? Reſpondentibus cunctis: Non fuit in loco iſto meretrix;

22 Reverſus eſt ad Judam, & dixit ei: Non inveni eam: ſed & homines loci illius dixerunt mihi, nunquam ſediſſe ibi ſcortum.

23 Ait Judas: Habeat ſibi, certè mendacij ar- F
guere nos non poteſt: ego miſi hœdum quem promiſeram, & tu non inveniſti eam.

24 Ecce autem poſt tres menſes nuntiaverunt Judæ, dicentes: Fornicata eſt Thamar nurus tua, & videtur uterus illius intumeſcere. Dixítque Judas: Producite eam ut comburatur.

25 Quæ cùm duceretur ad pœnam, miſit ad ſocerũ ſuum, dicens: De viro, cujus hæc ſunt, cõcepi: cognoſce cujus ſit annulus, & armilla, & baculus.

26 Qui, agnitis muneribus, ait: Juſtior me eſt: quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultrà non cognovit eam.

27 * Inſtante autem partu, apparuerunt gemini G
in utero: atque in ipſa effuſione infantium, unus * Mat. 1. a. 3.
protulit manum, in qua obſtetrix ligavit coccinum, dicens:

28 Iſte egredietur prior.

29 Illo verò retrahente manum, egreſſus eſt alter: dixítq; mulier: Quare diviſa eſt propter te maceria? & ob hãc cauſã vocavit nomen ejus Phares.

30 * Poſteà egreſſus eſt frater ejus, in cujus ma- * 1. Par. 2.a.4.
nu erat coccinum: quem appellavit Zara.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XXXIX.

Cùm proſperè ageret Ioſeph apud herum Putipharem, contemnens heram ſæpiùs de concubitu interpellantem, accuſatur apud dominum, & in carcerem conjicitur; ubi cuſtodis gratiam nactus, omnium vinctorum curam habet.

A 1 IGitur Joſeph ductus eſt in Ægyptũ, emítque eum Putiphar eunûchus Pharaonis, princeps exercitus, vir Ægyptius, de manu Iſmaëlitarum, à quibus perductus erat.

2 Fuitque Dominus cũ eo, & erat vir in cunctis proſperè agens: habitavítque in domo domini ſui,

3 Qui optimè noverat Dominum eſſe cum eo, & omnia, quæ gereret, ab eo dirigi in manu illius.

4 Invenítque Joſeph gratiam coram domino ſuo, & miniſtrabat ei, à quo præpoſitus omnibus, gubernabat creditam ſibi domum, & univerſa quæ ei tradita fuerant:

B 5 Benedixítque Dominus domui Ægyptij propter Joſeph, & multiplicavit tam in ædibus, quàm in agris cunctam ejus ſubſtantiam:

6 Nec quidquam aliud noverat: niſi panem quo veſcebatur. Erat autem Joſeph pulchra facie, & decorus aſpectu.

7 Poſt multos itaque dies injecit domina ſua oculos ſuos in Joſeph, & ait: Dormi mecum.

8 Qui nequaquam acquieſcens operi nefario, dixit ad eam: Ecce dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo ſua:

9 Nec quidquam eſt quod non in mea ſit poteſtate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor ejus es: quomodo ergo poſſum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?

C 10 Hujuſcemodi verbis per ſingulos dies, & mulier moleſta erat adoleſcẽti: & ille recuſabat ſtuprũ.

11 Accidit autem quadam die, ut intraret Joſeph domũ, & operis quippiam abſque arbitris faceret:

12 Et illa apprehenſa lacinia veſtimenti ejus, diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu ejus pallio fugit, & egreſſus eſt foras.

13 Cúmque vidiſſet mulier veſtem in manibus ſuis, & ſe eſſe contemptam,

14 Vocavit ad ſe homines domus ſuæ, & ait ad eos: En introduxit virum Hebræum, ut illuderet nobis: ingreſſus eſt ad me, ut coïret mecum: cúmque ego ſucclamaſſem,

15 Et audiſſet vocem meam, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras.

D 16 In argumentum ergo fidei retentum pallium oſtendit marito revertenti domum.

17 Et ait: Ingreſſus eſt ad me ſervus Hebræus quem adduxiſti ut illuderet mihi:

18 Cúmque audiſſet me clamare, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras.

19 His auditis dominus, & nimiùm credulus verbis conjugis, iratus eſt valdè:

Pſalm. 104. b. 18. 20 * Tradidítque Joſeph in carcerem, ubi vincti regis cuſtodiebantur, & erat ibi clauſus.

21 Fuit autem Dñs cum Joſeph, & miſertus illius dedit ei gratiã in cõſpectu principis carceris.

22 Qui tradidit in manu illius univerſos vinctos qui in cuſtodia tenebantur, & quidquid fiebat, ſub ipſo erat.

23 Nec noverat aliquid, cunctis ei creditis: Dñs enim erat cum illo, & omnia opera ejus dirigebat.

CAPUT XL.

Eunuchorum Pharaonis in carcere Ioſeph ſomnia interpretatus, alterum officio reſtituendum, alterum ſuſpendio finiendum prædixit: quæ omnia in Pharaonis natalitio evenerunt.

A 1 HIs ita geſtis, accidit ut peccarent duo eunuchi, pincerna regis Ægypti, & piſtor, domino ſuo.

2 Iratúſque contra eos Pharao (nam alter pincernis præerat, alter piſtoribus)

3 Miſit eos in carcerem principis militum in quo erat vinctus & Joſeph.

4 At cuſtos carceris tradidit eos Joſeph, qui & miniſtrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat, & illi in cuſtodia tenebantur.

5 Viderúntque ambo ſomnium nocte una juxta interpretationem congruam ſibi:

6 Ad quos cùm introiſſet Joſeph manè, & vidiſſet eos triſtes,

7 Sciſcitatus eſt eos dicens: Cur triſtior eſt hodie ſolito, facies veſtra?

B 8 Qui reſponderunt: Somnium vidimus, & non eſt qui interpretetur nobis. Dixítque ad eos Joſeph: Numquid non Dei eſt interpretatio? referte mihi quid videritis.

8 Narravit prior, præpoſitus pincernarum, ſomnium ſuum: Videbam coram me vitem,

10 In qua erant tres propagines, creſcere paulatim in gemmas, & poſt flores uvas matureſcere:

11 Calicémque Pharaonis in manu mea: tuli ergo uvas, & expreſſi in calicem quem tenebam, & tradidi poculum Pharaoni.

12 Reſpondit Joſeph: Hæc eſt interpretatio ſomnij: Tres propagines, tres adhuc dies ſunt:

13 Poſt quos recordabitur Pharao miniſterij tui, & reſtituet te in gradum priſtinum: dabíſque ei calicem juxta officium tuum, ſicut antè facere conſueveras.

C 14 Tantùm memento mei, cùm bene tibi fuerit, & facias mecum miſericordiam: ut ſuggeras Pharaoni ut educat me de iſto carcere:

15 Quia furto ſublatus ſum de terra Hebræorum, & hîc innocens in lacum miſſus ſum.

16 Videns piſtorum magiſter quòd prudenter ſomnium diſſolviſſet, ait: Et ego vidi ſomnium, Quòd tria caniſtra farinæ haberem ſuper caput meum:

17 Et in uno caniſtro quod erat excelſius, portare me omnes cibos qui fiunt arte piſtoria, avéſque comedere ex eo.

D 18 Reſpondit Joſeph: Hæc eſt interpretatio ſomnij. Tria caniſtra, tres adhuc dies ſunt:

19 Poſt quos auferet Pharao caput tuum, ac ſuſpendet te in cruce, & lacerabunt volucres carnes tuas.

20 Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat: qui faciens grande convivium pueris ſuis, recordatus eſt inter epulas magiſtri pincernarum, & piſtorum principis.

21 Reſtituítque alterum in locum ſuum, ut porrigeret ei poculum:

22 Alterum ſuſpendit in patibulo, ut conjectoris veritas probaretur.

23 Et tamen ſuccedentibus proſperis, præpoſitus pincernarum oblitus eſt interpretis ſui.

Digitized by Google

Caput XLI.

Somnia Pharaonis de bobus & ſpicis unicus Joſeph interpretatus, toti Ægypto præficitur; & ex Aſeneth data ſibi à Pharaone uxore duos ſuſtulit filios ante ſeptem famis annos.

A 1 POſt duos annos vidit Pharao ſomnium. Pu-
tabat ſe ſtare ſuper fluvium,
2 De quo aſcendebant ſeptem boves, pulchræ
& craſſæ nimis: & paſcebātur in locis paluſtribus.
3 Aliæ quoque ſeptem emergebant de flumi-
ne, fœdæ confectæque macie: & paſcebantur in
ipſa amnis ripa in locis virentibus:
4 Devoraverúntque eas, quarum mira ſpecies
& habitudo corporū erat. Expergefactus Pharao,
5 Rurſum dormivit, & vidit alterum ſomnium:
Septem ſpicæ pullulabant in culmo uno plenæ at-
que formoſæ:
6 Aliæ quoque totidem ſpicæ tenues & per-
cuſſæ uredine oriebantur,
7 Devorantes omnem priorum pulchritudi-
nem. Evigilans Pharao poſt quietem,
8 Et facto manè, pavore perterritus, miſit ad
omnes conjectores Ægypti, cunctóſque ſapien-
tes: & accerſitis narravit ſomnium, nec erat qui
interpretaretur.
B 9 Tunc demum reminiſcens pincernarum ma-
giſter, ait: Confiteor peccatum meum:
10 Iratus rex ſervis ſuis, me & magiſtrum piſto-
rum retrudi juſſit in carcerem principis militum:
11 Ubi una nocte uterque vidimus ſomnium
præſagum futurorum.
12 Erat ibi puer Hebræus, ejuſdem ducis mili-
tum famulus: cui narrantes ſomnia,
13 Audivimus quidquid poſteà rei probavit
eventus. ego enim redditus ſum officio meo: &
ille ſuſpenſus eſt in cruce.
14 Protinus ad regis imperium eductum de
carcere Joſeph totonderunt: ac veſte mutata, ob-
tulerunt ei.
15 Cui ille ait: Vidi ſomnia, nec eſt qui ediſ-
ſerat: quæ audivi te ſapientiſſimè conjicere.
16 Reſpondit Joſeph: abſque me Deus reſpon-
debit proſpera Pharaoni.
C 17 Narravit ergo Pharao quod viderat: Puta-
bam me ſtare ſuper ripam fluminis,
18 Et ſeptem boves de amne conſcendere, pul-
chras nimis, & obeſis carnibus: quæ in paſtu pa-
ludis virecta carpebant.
19 Et ecce, has ſequebantur aliæ ſeptem boves
in tantum deformes & macilentæ, ut numquam
tales in terra Ægypti viderim:
20 Quæ, devoratis & conſumptis prioribus,
21 Nullum ſaturitatis dedere veſtigium: ſed ſi-
mili macie & ſqualore torpebant. Evigilans, rur-
ſus ſopore depreſſus,
22 Vidi ſomnium: Septem ſpicæ pullulabant in
culmo uno plenæ atque pulcherrimæ.
23 Aliæ quoque ſeptem tenues & percuſſæ
uredine, oriebantur è ſtipula:
24 Quæ priorum pulchritudinem devorave-
runt. Narravi conjectoribus ſomnium, & nemo
eſt qui ediſſerat.
25 Reſpondit Joſeph: Somnium regis unum
eſt: quæ facturus eſt Deus, oſtendit Pharaoni.
D 26 Septem boves pulchræ, & ſeptem ſpicæ ple-
næ: ſeptem ubertatis anni ſunt: eamdemque vim
ſomnij comprehendunt.
27 Septem quoque boves tenues atque maci-
lentæ, quæ aſcenderunt poſt eas, & ſeptem ſpicæ
tenues, & vento urente percuſſæ: ſeptem anni
venturæ ſunt famis.
28 Qui hoc ordine complebuntur:
29 Ecce ſeptem anni venient fertilitatis ma-
gnæ in univerſa terra Ægypti:
30 Quos ſequentur ſeptē anni alij tantæ ſteri-
litatis, ut oblivioni tradatur cuncta retrò abundā-
tia: conſumptura eſt enim fames omnem terram,
31 Et ubertatis magnitudinem perditura eſt
inopiæ magnitudo.
32 Quòd autem vidiſti ſecundò ad eamdem
rem pertinens ſomnium: firmitatis indicium eſt,
eò quòd fiat ſermo Dei, & velocius impleatur.
33 Nunc ergo provideat rex virum ſapientem
& induſtrium, & præficiat eum Terræ Ægypti:
34 Qui conſtituat præpoſitos per cunctas re-
giones: & quintam partem fructuum per ſeptem
annos fertilitatis,
35 Qui jam nunc futuri ſunt, congreget in hor-
rea: & omne frumentum ſub Pharaonis poteſtate
condatur, ſervetúrque in urbibus.
36 Et præparetur futuræ ſeptem annorum fa- E
mi, quæ oppreſſura eſt Ægyptum, & non conſu-
metur terra inopia.
37 Placuit Pharaoni conſilium & cunctis mi-
niſtris ejus:
38 Locutúſque eſt ad eos: Num invenire po-
terimus talem virum, qui ſpiritu Dei plenus ſit?
39 Dixit ergo ad Joſeph: Quia oſtendit tibi
Deus omnia quæ locutus es, numquid ſapientio-
rem & conſimilem tui invenire potero?
40 *Tu eris ſuper domum meam, & ad tui oris *Pſ.104 b.21.
imperium cunctus populus obediet: uno tantùm 1. Mac. 2 f.53.
regni ſolio te præcedam. Act. 7. b.10.
41 Dixítque rurſus Pharao ad Joſeph: Ecce,
conſtitui te ſuper univerſam terram Ægypti.
42 Tulítque annulum de manu ſua, & dedit
eum in manu ejus: veſtivítque eum ſtola byſſina,
& collo torquem auream circumpoſuit.
43 Fecítque eum aſcendere ſuper currum ſuum
ſecundum, clamante præcone, ut omnes coram
eo genu flecterent, & præpoſitum eſſe ſcirent uni-
verſæ Terræ Ægypti.
44 Dixit quoque rex ad Joſeph: Ego ſum Pha- F
rao: abſque tuo imperio non movebit quiſquam
manum aut pedem in omni terra Ægypti.
45 Vertítque nomen ejus, & vocavit eum lingua
Ægyptiaca, Salvatorem mundi. Dedítque illi uxo-
rem Aſeneth filiā Putiphare ſacerdotis Heliopo-
leos. Egreſſus eſt itaque Joſeph ad terram Ægypti
46 (Triginta autem annorum erat quando ſte-
tit in conſpectu regis Pharaonis) & circuivit om-
nes regiones Ægypti.
47 Venítque fertilitas ſeptem annorum: & in
manipulos redactæ ſegetes congregatæ ſunt in
horrea Ægypti.
48 Omnis etiam frugum abundantia in ſingu-
lis urbibus condita eſt.
49 Tantáque fuit abundantia tritici, ut arenæ
maris coæquaretur, & copia mēſuram excederet.

50 * Nati

Digitized by Google

G 50 * Nati ſunt autem Joſeph filij duo antequam
* Infr. 48.a.20 49.a.5. veniret fames:quos peperit ei Aſeneth filia Puti-
phare ſacerdotis Heliopoleos.
51 Vocavítque nomen primogeniti,Manaſſes,
dicens:Oblivíſci me fecit Deus omnium laborum
meorum, & domus patris mei.
52 Nomen quoque ſecundi appellavit Ephraim,
dicens: Creſcere me fecit Deus in terra pauper-
tatis meæ.
53 Igitur tranſactis ſeptem ubertatis annis, qui
fuerant in Ægypto.
54 Cœperunt venire ſeptem anni inopiæ; quos
prædixerat Joſeph:& in univerſo orbe fames præ-
valuit, in cuncta autem terra Ægypti panis erat.
55 Qua eſuriente, clamavit populus ad Pha-
raonem,alimenta petens.Quibus ille reſpondit:Ite
ad Joſeph: & quidquid ipſe vobis dixerit, facite.
56 Creſcebat autem quotidie fames in omni
terra: aperuítque Joſeph univerſa horrea,& ven-
debat Ægyptiis: nam & illos oppreſſerat fames.
57 Omnéſque provinciæ veniebant in Ægyptũ,
ut emerent eſcas,& malum inopiæ temperarent.

Caput XLII.

Fratres Ioſeph in Ægyptum pro emendis frumentis à patre miſſi,ab eo cognoſcuntur, ac duriùs tractantur, & in carcerem conjiciuntur: tandem Simeone in vinculis relicto revertuntur, pecuniam in ſaccis unà cum frumento inſcij referentes.

A 1 Audiens autem Jacob quòd alimenta ven-
derentur in Ægypto,dixit filiis ſuis:Qua-
re negligitis?
2 Audivi quòd triticum venumdetur in Ægy-
pto: deſcendite, & emite nobis neceſſaria,ut poſ-
ſimus vivere, & non conſumamur inopia.
3 Deſcendentes igitur fratres Joſeph decem,ut
emerent frumenta in Ægypto,
4 Benjamin domi retento à Jacob, qui dixerat
fratribus ejus: Ne fortè in itinere quidquam pa-
tiatur mali:
5 Ingreſſi ſunt terram Ægypti cum aliis qui
pergebant ad emendum. Erat autem fames in
terra Chanaan.
B 6 Et Joſeph erat princeps in terra Ægypti, at-
que ad ejus nutum frumenta populis vendeban-
tur. Cúmque adoraſſent eum fratres ſui,
7 Et agnoviſſet eos,quaſi ad alienos duriùs lo-
quebatur, interrogans eos: Unde veniſtis? Qui
reſponderunt: De terra Chanaan, ut emamus
victui neceſſaria.
8 Et tamen fratres ipſe cognoſcens, non eſt
cognitus ab eis.
9 Recordatúſque ſomniorum, quæ aliquando
viderat, ait ad eos: Exploratores eſtis: ut videa-
tis infirmiora terræ veniſtis.
10 Qui dixerunt; Non eſt ita, domine, ſed
ſervi tui venerunt ut emerent cibos.
11 Omnes filij unius viri ſumus:pacifici veni-
mus,nec quidquam famuli tui machinãtur mali.
C 12 Quibus ille reſpondit: Aliter eſt: immunita
terræ hujus conſiderare veniſtis.
13 At illi: Duodecim,inquiunt,ſervi tui,fratres
ſumus,filij viri unius in terra Chanaan: minimus
cum patre noſtro eſt, alius non eſt ſuper.
14 Hoc eſt, ait, quod locutus ſum: Explorato-
res eſtis.
15 Jam nunc experimentum veſtri capiam:per
ſalutem Pharaonis non egrediemini hinc, donec
veniat frater veſter minimus.
16 Mittite ex vobis unum,& adducat eum: vos
autem eritis in vinculis, donec probentur quæ
dixiſtis utrùm vera an falſa ſint:alioquin per ſa-
lutem Pharaonis exploratores eſtis.
17 Tradidit ergo illos cuſtodiæ tribus diebus.
18 Die autem tertio eductis de carcere,ait:Fa-
cite quæ dixi, & vivetis: Deum enim timeo.
19 Si pacifici eſtis,frater veſter unus ligetur in D
carcere: vos autem abite, & ferte frumenta quæ
emiſtis in domos veſtras,
20 * Et fratrem veſtrum minimum ad me ad- * Inf. 43.a.5.
ducite,ut poſſim veſtros probare ſermones,& non
moriamini. Fecerunt ut dixerat,
21 Et locuti ſunt ad invicem: Meritò hæc pa-
timur,quia peccavimus in fratrem noſtrum, vi-
dentes anguſtiam animæ illius,dum deprecaretur
nos, & non audivimus: idcircò venit ſuper nos
iſta tribulatio.
22 E quibus unus Ruben, ait: Numquid non
dixi vobis: * Nolite peccare in puerum: & non * Sup. 37.d.22.
audiſtis me? en ſanguis ejus exquiritur.
23 Neſciebant autem quòd intelligeret Joſeph: E
eò quòd per interpretem loqueretur ad eos.
24 Avertítque ſe parumper, & flevit:& rever-
ſus locutus eſt ad eos.
25 Tollénſque Simeon,& ligans illis præſentibus,
juſſit miniſtris ut implerent eorum ſaccos tritico,
& reponerent pecunias ſingulorum in ſacculis
ſuis,datis ſuprà cibariis in viam: qui fecerunt ita.
26 At illi portantes frumenta in aſinis ſuis,
profecti ſunt.
27 Apertóque unus ſacco, ut daret jumento
pabulum in diverſorio, contemplatus pecuniam
in ore ſacculi,
28 Dixit fratribus ſuis:Reddita eſt mihi pecu-
nia,en habetur in ſacco.Et obſtupefacti turbatí-
que, mutuò dixerunt; Quidnam eſt hoc quod fe-
cit nobis Deus?
29 Venerúntque ad Jacob patrem ſuum in ter- F
ram Chanaan,& narraverunt ei omnia quæ acci-
diſſent ſibi, dicentes:
30 Locutus eſt nobis dominus terræ durè, &
putavit nos exploratores eſſe provinciæ.
31 Cui reſpondimus: Pacifici ſumus, nec ullas
molimur inſidias.
32 Duodecim fratres uno patre geniti ſumus:
unus non eſt ſuper, minimus cum patre noſtro
eſt in terra Chanaan.
33 Qui ait nobis: Sic probabo quòd pacifici
ſitis:Fratrem veſtrum unum dimittite apud me,&
cibaria domibus veſtris neceſſaria ſumite,&abite,
34 Fratrémque veſtrum minimum adducite ad
me,ut ſciam quòd non ſitis exploratores:& iſtum,
qui tenetur in vinculis,recipere poſſitis: ac dein-
ceps quæ vultis,emendi habeatis licentiam.
35 His dictis, cùm frumenta effunderent, ſin- G
guli repererunt in ore ſaccorum ligatas pecunias:
exterritíſque ſimul omnibus,
36 Dixit pater Jacob: Abſq; liberis me eſſe feciſtis,
Joſeph non eſt ſuper,Simeõ tenetur in vinculis, &
Benjamin auferetis: in me hæc omnia mala reci-
derunt.

Digitized by Google

37 Cui reſpondit Ruben: Duos filios meos interfice, ſi non reduxero illum tibi: trade illum in manu mea, & ego eum tibi reſtituam.

38 At ille: Non deſcendet, inquit, filius meus vobiſcũ: frater ejus mortuus eſt, & ipſe ſolus remãſit: ſi quid ei adverſi acciderit in terra ad quam pergitis deducetis canos meos cũ dolore ad inferos.

Caput XLIII.

Cogente fame ægrè impetrarunt fratres Ioſeph à patre, ut in Ægyptum revertentes cum muneribus ac duplici pecunia, Benjamin ſecum ducerent: qui educto Simeone de carcere, ſimul epulati ſunt cum Ioſeph.

A 1 INterim fames omnem terram vehementer premebat.

2 Conſumptíſque cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit Jacob ad filios ſuos: Revertimini, & emite nobis pauxillum eſcarum.

3 Reſpondit Judas: Denuntiavit nobis vir ille ſub atteſtatione juriſjurandi, dicens: Non videbitis faciem meam, niſi fratrem veſtrum minimum adduxeritis vobiſcum.

4 Si ergo vis eum mittere nobiſcum, pergemus pariter, & ememus tibi neceſſaria:

5 Sin autem non vis, non ibimus: vir enim, ut ſæpè diximus, denũtiavit nobis, dicens: * Non videbitis faciẽ meam abſque fratre veſtro minimo. * Sup. 42. d. 20.

B 6 Dixit eis Iſraël: in meam hoc feciſtis miſeriam, ut indicaretis ei & alium habere vos fratrẽ.

7 At illi reſponderunt: Interrogavit nos homo per ordinem noſtram progeniem: ſi pater viveret: ſi haberemus fratrem: & nos reſpondimus ei conſequenter juxta id quod fuerat ſciſcitatus: numquid ſcire poteramus quòd dicturus eſſet: Adducite fratrem veſtrum vobiſcum?

8 Judas quoque dixit patri ſuo: Mitte puerum mecum, ut proficiſcamur, & poſſimus vivere: ne moriamur nos & parvuli noſtri.

*Inf. 44. e. 32. 9 * Ego ſuſcipio puerum: de manu mea require illum. niſi reduxero, & reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore.

10 Si non interceſſiſſet dilatio, jam vice altera veniſſemus.

C 11 Igitur Iſraël pater eorum dixit ad eos: Si ſic neceſſe eſt, facite quod vultis; ſumite de optimis terræ fructibus in vaſis veſtris, & deferte viro munera, modicum reſinæ, & mellis, & ſtoracis, ſtactes, & terebinthi, & amygdalarum.

12 Pecuniam quoque duplicem ferte vobiſcum: & illam, quam inveniſtis in ſacculis, reportate, ne fortè errore factum ſit:

13 Sed & fratrem veſtrum tollite, & ite ad virũ.

14 Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: & remittat vobiſcum fratrem veſtrum quem tenet, & hunc Benjamin: ego autem quaſi orbatus abſque liberis ero.

15 Tulerunt ergo viri munera, & pecuniam duplicem, & Benjamin: deſcenderúntque in Ægyptum, & ſteterunt coram Joſeph.

D 16 Quos cùm ille vidiſſet, & Benjamin ſimul, præcepit diſpẽſatori domus ſuæ, dicens: Introduc viros domum, & occide victimas, & inſtrue convivium: quoniam mecum ſũt comeſturi meridie.

17 Fecit ille quod ſibi fuerat imperatum, & introduxit viros domum.

18 Ibíque exterriti, dixerunt mutuò: Propter pecuniam, quam retulimus priùs in ſaccis noſtris, introducti ſumus: ut devolvat in nos calumniã, & violẽter ſubjiciat ſervituti, & nos, & aſinos noſtros.

19 Quamobrem in ipſis foribus accedentes ad diſpenſatorem domus

20 Locuti ſunt: Oramus domine ut audias nos. * Jam antè deſcendimus ut emeremus eſcas: * Sup. 42. a. 3.

21 Quibus emptis, cùm veniſſemus ad diverſorium, aperuimus ſaccos noſtros: & invenimus pecuniam in ore ſaccorum: quam nunc eodem pondere reportavimus.

22 Sed & aliud attulimus argentum, ut emamus quæ nobis neceſſaria ſunt: non eſt in noſtra conſcientia quis poſuerit eam in marſupiis noſtris. E

23 At ille reſpondit: Pax vobiſcum, nolite timere: Deus veſter, & Deus patris veſtri, dedit vobis theſauros in ſaccis veſtris. nam pecuniam, quam dediſtis mihi, probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Simeon.

24 Et introductis domum, attulit aquam, & laverunt pedes ſuos, dedítque pabulum aſinis eorũ.

25 Illi verò parabant munera, donec ingrederetur Joſeph meridie: audierant enim quòd ibi comeſturi eſſent panem. F

26 Igitur ingreſſus eſt Joſeph domum ſuam, obtulerúntque ei munera, tenentes in manibus ſuis: & adoraverunt proni in terram.

27 At ille, clementer reſalutatis eis, interrogavit eos, dicens: Salvus ne eſt pater veſter ſenex, de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit?

28 Qui reſpõderunt: Soſpes eſt ſervus tuus pater noſter, adhuc vivit. Et incurvati, adoraverũt eum.

29 Attollens autem Joſeph oculos, vidit Benjamin fratrem ſuum uterinum, & ait: Iſte eſt frater veſter parvulus, de quo dixeratis mihi? Et rurſum: Deus, inquit, miſereatur tui, fili mi.

30 Feſtinavítque, quia commota fuerant viſcera ejus ſuper fratre ſuo, & erumpebant lacrymæ: & introiens cubiculum flevit. G

31 Rursúmque lota facie egreſſus, continuit ſe, & ait: Ponite panes.

32 Quibus appoſitis ſeorſum Joſeph, & ſeorſum fratribus, Ægyptiis quoque qui veſcebantur ſimul, ſeorſum (illicitum eſt enim Ægyptiis comedere cum Hebræis, & profanum putant hujuſcemodi convivium)

33 Sederunt coram eo, primogenitus juxta primogenita ſua, & minimus juxta ætatem ſuam. Et mirabantur nimis,

34 Sumptis partibus quas ab eo acceperant: majorq; pars venit Benjamin, ita ut quinque partibus excederet. Biberúntque & inebriati ſunt cum eo.

Caput XLIV.

Ioſeph abſconſo ſcypho ſuo in ſacco Benjamin, revocatos ab itinere fratres furti arguit; Iudas autem pro Benjamin ſe in ſervitutem offert.

1 PRæcepit autem Joſeph diſpenſatori domus ſuæ, dicens: Imple ſaccos eorum frumento, quantum poſſunt capere: & pone pecuniam ſingulorum in ſummitate ſacci. A

2 Scyphum autem meum argenteum, & pretium quod dedit tritici, pone in ore ſacci junioris. Factúmque eſt ita.

3 Et

Digitized by Google

3 Et orto manè, dimiſſi ſunt cum aſinis ſuis.

4 Jámque urbem exierant,& proceſſerant paululùm. tunc Joſeph accerſito diſpenſatore domus, Surge,inquit, & perſequere viros: & apprehenſis dicito : Quare reddidiſtis malum pro bono ?

B 5 Scyphus, quem furati eſtis,ipſe eſt in quo bibit dominus meus, & in quo augurari ſolet:peſſimam rem feciſtis.

6 Fecit ille ut juſſerat. Et apprehenſis per ordinem locutus eſt.

7 Qui reſponderunt:Quare ſic loquitur dominus noſter, ut ſervi tui tantum flagitij cõmiſerint.

8 Pecuniam, quam invenimus in ſummitate ſaccorum, reportavimus ad te de terra Chanaan: & quo modo conſequens eſt ut furati ſimus de domo domini tui aurum vel argentum ?

9 Apud quemcumque fuerit inventum ſervorum tuorum quod quæris,moriatur, & nos erimus ſervi domini noſtri.

C 10 Qui dixit eis:Fiat juxta veſtram ſententiam: apud quemcumque fuerit inventum, ipſe ſit ſervus meus, vos autem eritis innoxij.

11 Itaque feſtinatò deponentes in terram ſaccos, aperuerunt ſinguli.

12 Quos ſcrutatus,incipiens à majore uſque ad minimum, invenit ſcyphum in ſacco Benjamin.

13 At illi, ſciſſis veſtibus, oneratíſque rurſum aſinis, reverſi ſunt in oppidum.

14 Primúſque Judas cum fratribus ingreſſus eſt ad Joſeph (necdum enim de loco abierat) omnéſque ante eum pariter in terram corruerunt.

D 15 Quibus ille ait:Cur ſic agere voluiſtis?an ignoratis quòd non ſit ſimilis mei in augurãdi ſciẽtia?

16 Cui Judas:Quid reſpondebimus,inquit,domino meo?vel quid loquemur,aut juſtè poterimus obtendere? Deus invenit iniquitatem ſervorum tuorum:en omnes ſervi ſumus domini mei,& nos, & apud quem inventus eſt ſcyphus.

17 Reſpondit Joſeph : Abſit à me ut ſic agam : qui furatus eſt ſcyphum, ipſe ſit ſervus meus:vos autem abite liberi ad patrem veſtrum.

E 18 Accedens autem propiùs Judas,confidenter ait:Oro domine mi,loquatur ſervus tuus verbum in auribus tuis, & ne iraſcaris famulo tuo : tu es enim poſt Pharaonem

* Sup. 42.c.13. 19 Dominus meus. * Interrogaſti priùs ſervos tuos : Habetis patrem,aut fratrem ?

20 Et nos reſpondimus tibi domino meo : Eſt nobis pater ſenex, & puer parvulus, qui in ſenectute illius natus eſt ; cujus uterinus frater mortuus eſt : & ipſum ſolum habet mater ſua, pater verò tenerè diligit eum.

F 21 Dixiſtíque ſervis tuis : Adducite eum ad me, & ponam oculos meos ſuper illum.

22 Suggeſſimus dño meo.Non poteſt puer relinquere patrẽ ſuum:ſi enim illũ dimiſerit,morietur.

* Sup. 43.a.3. & 5. 23 * Et dixiſti ſervis tuis : Niſi venerit frater veſter minimus vobiſcum,non videbitis ampliùs faciem meam.

24 Cùm ergo aſcendiſſemus ad famulum tuum patrem noſtrum, narravimus ei omnia quæ locutus eſt dominus meus.

25 Et dixit pater noſter:Revertimini,& emite nobis parum tritici.

26 Cui diximus:Ire nõ poſſumus:ſi frater noſter minimus deſcẽderit nobiſcũ,proficiſcemur ſimul: alioquin illo abſẽte,nõ audemus videre faciẽ viri. G

27 Ad quæ ille reſpondit : * Vos ſcitis quòd duos genuerit mihi uxor mea. * Sup. 37.g.11. c.20.

28 Egreſſus eſt unus,& dixiſtis:Beſtia devoravit eum : & hucuſque non comparet.

29 Si tuleritis & iſtũ, & aliquid ei in via contigerit,deducetis canos meos cũ mœrore ad inferos.

30 Igitur ſi intravero ad ſervum tuum patrem noſtrum, & puer defuerit (cùm anima illius ex hujus anima pendeat)

31 Viderítque eum non eſſe nobiſcum, morietur,& deducent famuli tui canos ejus cum dolore ad inferos.

32 Ego propriè ſervus tuus ſim, qui in meam hunc recepi fidem,& ſpopondi dicens: * Niſi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. * Sup. 43 b.9.

33 Manebo itaque ſervus tuus pro puero in miniſterio domini mei,& puer aſcẽdat cũ fratribus ſuis.

34 Non enim poſſum redire ad patrem meum, abſente puero : ne calamitatis, quæ oppreſſura eſt patrem meum, teſtis aſſiſtam.

Caput XLV.

Ioſeph ſe fratribus manifeſtat, eóſque territos cum oſculo amplexatur : quare Pharao unà cum tota domo ſua exultans, præcepit ut advocetur pater cum univerſa domo ſua in Ægyptum : idem multis verbis denuntiat Ioſeph, fratréſque multis donatos muneribus ad patrem remittit.

1 NOn ſe poterat ultrà cohibere Joſeph multis coràm aſtantibus : unde præcepit ut egrederentur cuncti foras, & nullus intereſſet alienus agnitioni mutuæ. A

2 Elevavítque vocem cum fletu : quam audierunt Ægyptij, omníſque domus Pharaonis.

3 Et dixit fratribus ſuis : Ego ſum Joſeph : adhuc pater meus vivit ? Non poterant reſpondere fratres nimio terrore perterriti.

4 Ad quos ille clementer : Accedite, inquit,ad me. Et cùm acceſſiſſent propè, * Ego ſum,ait, Joſeph,frater veſter,quem vendidiſtis in Ægyptum. B * Act 7. b 13.

5 Nolite pavere, neq; vobis durum eſſe videatur quòd vendidiſtis me in his regionibus:*pro ſalute enim veſtra miſit me Deus ãte vos in Ægyptum. * Inf. 50 d.20.

6 Biennium eſt enim quòd cœpit fames eſſe in terra : & adhuc quinque anni reſtant,quibus nec arari poterit nec meti.

7 Præmiſítque me Deus ut reſervemini ſuper terram,& eſcas ad vivendum habere poſſitis.

8 Non veſtro conſilio, ſed Dei voluntate huc miſſus ſum : qui fecit me quaſi patrem Pharaonis, & dominum univerſæ domus ejus, ac principem in omni terra Ægypti. C

9 Feſtinate, & aſcendite ad patrem meum, & dicetis ei : Hæc mandat filius tuus Joſeph : Deus fecit me dominum univerſæ terræ Ægypti : deſcende ad me, ne moreris,

10 Et habitabis in terra Geſſen : eríſque juxta me tu,& filij tui,& filij filiorum tuorum,oves tuæ & armenta tua, & univerſa quæ poſſides.

11 Ibíque te paſcam (adhuc enim quinque anni reſidui ſunt famis) ne & tu pereas, & domus tua, & omnia quæ poſſides. D

12 En oculi veſtri, & oculi fratris mei Benjamin, vident quòd os meum loquatur ad vos,

13 Nuntiate patri meo univerſam gloriam meam, & cuncta quæ vidiſtis in Ægypto: Feſtinate, & adducite eum ad me.

14 Cúmque amplexatus recidiſſet in collum Benjamin fratris ſui, flevit: illo quoque ſimiliter flente ſuper collum ejus.

15 Oſculatúſque eſt Joſeph omnes fratres ſuos, & ploravit ſuper ſingulos: poſt quæ auſi ſunt loqui ad eum.

E 16 Auditúmque eſt, & celebri ſermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres Joſeph: & gaviſus eſt Pharao, atque omnis familia ejus.

17 Dixítque ad Joſeph ut imperaret fratribus ſuis, dicens: Onerantes jumenta, ite in terrã Chanaan,

18 Et tollite inde patrem veſtrum & cognationem, & venite ad me: & ego dabo vobis omnia bona Ægypti, ut comedatis medullam terræ.

19 Præcipe etiam ut tollant plauſtra de terra Ægypti, ad ſubvectionem parvulorum ſuorum ac conjugum: & dicito: Tollite patrem veſtrum & properate quantocyùs venientes.

F 20 Nec dimittatis quidquam de ſupellectili veſtra, quia omnes opes Ægypti, veſtræ erunt.

21 Feceruntque filij Iſraël, ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Joſeph plauſtra, ſecundùm Pharaonis imperium: & cibaria in itinere.

22 Singulis quoque proferri juſſit binas ſtolas: Benjamin verò dedit trecentos argenteos cum quinque ſtolis optimis:

23 Tantumdem pecuniæ & veſtium mittens patri ſuo, addens & aſinos decem, qui ſubveherent ex omnibus divitiis Ægypti: & totidem aſinas, triticum in itinere panéſque portantes.

24 Dimiſit ergo fratres ſuos, & proficiſcentibus ait: Ne iraſcamini in via.

G 25 Qui aſcendentes ex Ægypto, venerunt in terram Chanaan ad patrem ſuum Jacob.

26 Et nuntiaverunt ei, dicentes: Joſeph filius tuus vivit: & ipſe dominatur in omni terra Ægypti. Quo audito Jacob, quaſi de gravi ſomno evigilans, tamen non credebat eis.

27 Illi è contrà referebant omnem ordinem rei. Cúmque vidiſſet plauſtra, & univerſa quæ miſerat, revixit ſpiritus ejus,

28 Et ait: Sufficit mihi ſi adhuc Joſeph filius meus vivit: vadam & videbo illum antequam moriar.

CAPUT XLVI.

Iacob renovata Dei promiſſione cum univerſis filiis ac nepotibus, quorum nomina recenſentur, in Ægyptum deſcendit: cui occurrens Ioſeph, ſuadet ut Pharaoni ſe paſtores ovium dicant.

A 1 PRofectúſque Iſraël cum omnibus quæ habebat, venit ad Puteum juramenti. & mactatis ibi victimis Deo patris ſui Iſaac,

2 Audivit eum per viſionẽ noctis vocantẽ ſe, & dicentẽ ſibi: Jacob, Jacob, cui reſpõdit: Ecce adſum.

3 Ait illi Deus: Ego ſum fortiſſimus Deus patris tui: noli timere, deſcende in Ægyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi.

4 Ego deſcendam tecum illuc, & ego inde adducam te revertentem: Joſeph quoque ponet manus ſuas ſuper oculos tuos.

5 Surrexit autem Jacob à Puteo juramenti: *tulerúntq; eum filij cum parvulis & uxoribus ſuis in plauſtris quæ miſerat Pharao ad portãdũ ſenem, * Act. 7. b. 15.

6 Et omnia quæ poſſederat in Terra Chanaan: * venítque in Ægyptum cum omni ſemine ſuo, * Ioſ. 24. a. 5. Pſ 104. b. 23. Iſa. 52. b. 4.

7 Filij ejus, & nepotes, filiæ, & cuncta ſimul progenies.

8 Hæc ſunt autem nomina filiorum Iſraël, qui B ingreſſi ſunt in Ægyptum, ipſe cum liberis ſuis. * Primogenitus Ruben. * Exod. 1. a. 2. 6. c. 14. Numer. 26. a. 5.

9 Filij Ruben: Henoch & Phallu & Heſron & Charmi. 1. Par. 5. a. 1 & 3.

10 * Filij Simeon: Jamuel & Jamin & Ahod, & Jachin & Sohar, & Saul filius Chananitidis. * Exod. 6. c. 15. 1. Par. 4. d. 24.

11 * Filij Levi: Gerſon & Caath & Merari. * 1. Par 6. a. 1

12 * Filij Juda: Her & Onan & Sela & Phares & Zara. mortui ſunt autẽ Her & Onan in terra Chanaan. Natíque ſunt filij Phares: Heſron & Hamul. * 1. Par. 2. a. 3. 4. d. 21.

13 * Filij Iſſachar: Thola & Phua & Job & Semron. * 1. Par. 7. a. 1.

14 Filij Zabulon: Sared & Elon & Jahelel.

15 Hi filij Lia quos genuit in Meſopotamia Syriæ cum Dina filia ſua. omnes animæ filiorum ejus & filiarum, triginta tres.

16 Filij Gad: [illegible]on & Haggi & Suni & Eſebon & Heri & Arodi & Areli.

17 * Filij Aſer: Jamne & Jeſua & Jeſſui & Beria, Sara quoque ſoror eorum. Filij Be[illegible] ber & Melchiel. * 1. Par. [illegible]

18 Hi filij Zelphæ, quam de[illegible] ſuæ, & hos genuit [illegible] ſedecim [illegible]

19 Filij Rachel uxoris Jacob: Joſeph & Benjamin. C

20 * Natíque ſunt Joſeph filij in terra Æ[illegible]i, quos genuit ei Aſeneth filia Putiphare [illegible]dotis Heliopoleos: Manaſſes & Ephraim. * Sup. 41. g. 50.

21 Filij Benjamin: * Bela & Bechor & Aſbel & Gera & Naaman & Echi & Ros & Mophim & Ophim & Ared. * 1. Par. 7. b. 6. 8. a. 1.

22 Hi filij Rachel quos genuit Jacob: omnes animæ, quatuordecim.

23 Filij Dan: Huſim.

24 Filij Nephthali: Jaſiel & Guni & Jeſel & Sallẽ.

25 Hi filij Balæ, quam dedit Laban Racheli filiæ ſuæ: & hos genuit Jacob: omnes animæ, ſeptem.

26 Cunctæ animæ, quæ ingreſſæ ſunt cum Jacob in Ægyptum, & egreſſæ ſunt de femore illius, abſque uxoribus filiorum ejus, ſexaginta ſex.

27 Filij autẽ Joſeph, qui nati ſunt ei in terra Ægypti, animæ duæ. * Omnes animæ domus Jacob, quæ ingreſſæ ſunt in Ægyptum, fuere ſeptuaginta. * Deut. 10. d. 22.

28 Miſit autem Judam ante ſe ad Joſeph, ut nuntiaret ei, & occurreret in Geſſen.

29 Quò cùm perveniſſet, juncto Joſeph curru D ſuo, aſcendit obviàm patri ſuo ad eumdem locum: vidénſque eum, irruit ſuper collum ejus, & inter amplexus flevit.

30 Dixítque pater ad Joſeph: Jam lætus moriar, quia vidi faciem tuam, & ſuperſtitem te relinquo.

31 At ille locutus eſt ad fratres ſuos, & ad omnẽ domũ patris ſui: Aſcendam & nuntiabo Pharaoni, dicámque ei: Fratres mei, & domus patris mei, qui erant in Terra Chanaan, venerunt ad me:

32 Et ſunt viri paſtores ovium, curámque habẽt alendorum gregum: pecora ſua, & armenta, & omnia quæ habere potuerunt, adduxerunt ſecum.

33 Cúmque

Digitized by Google

33 Cúmque vocaverit vos, & dixerit: Quod eſt opus veſtrum?

34 Reſpondebitis: Viri paſtores ſumus ſervi tui ab infantia noſtra uſque in præſens, & nos & patres noſtri. Hæc autem dicetis, ut habitare poſſitis in Terra Geſſen: quia deteſtantur Ægyptij omnes paſtores ovium.

Caput XLVII.

Introducto Iacob cum filiis ad Pharaonem Terra Geſſen conceditur: fames tantùm premit Ægyptum, ut venditis pecoribus terram quoque vendere ſint coacti: quo factum eſt ut quinta pars fructuum regibus Ægypti perpetuò cedat, præterquam in poſſeſſionibus ſacerdotum. Poſt annos ſeptemdecim Iacob plurimùm ditatus adjurat Ioſeph de ſua ſepultura.

A 1 Ingreſſus ergo Ioſeph nuntiavit Pharaoni, dicens: Pater meus & fratres, oves eorum & armenta, & cuncta quæ poſſident, venerunt de Terra Chanaan: & ecce conſiſtunt in Terra Geſſen.

2 Extremos quoque fratrum ſuorum quinque viros conſtituit coram rege:

3 Quos ille interrogavit: Quid habetis operis? Reſponderunt: Paſtores ovium ſumus ſervi tui, & nos, & patres noſtri.

4 Ad peregrinandum in terra tua venimus: quoniam non eſt herba gregibus ſervorum tuorum, ingraveſcente fame in terra Chanaan: petimúſque ut eſſe nos jubeas ſervos tuos in Terra Geſſen.

B 5 Dixit itaque rex ad Joſeph: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te.

6 Terra Ægypti in conſpectu tuo eſt: in optimo loco fac eos habitare, & trade eis Terram Geſſen. Quòd ſi noſti in eis eſſe viros induſtrios, conſtitue illos magiſtros pecorum meorum.

7 Poſt hæc introduxit Joſeph patrem ſuum ad Regem, & ſtatuit eum corā eo: qui benedicens illi,

8 Et interrogatus ab eo: Quot ſunt dies annorum vitæ tuæ?

9 Reſpondit: Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum ſunt, parvi & mali, & non pervenerunt uſque ad dies patrum meorum quibus peregrinati ſunt.

C 10 Et benedicto rege, egreſſus eſt foras.

11 Joſeph verò patri & fratribus ſuis dedit poſſeſſionem in Ægypto in optimo terræ loco, Rameſſes, ut præceperat Pharao.

12 Et alebat eos, omnemque domum patris ſui, præbens cibaria ſingulis.

13 In toto enim orbe panis deerat & oppreſſerat fames terram, maximè Ægypti & Chanaan.

14 E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumēti, & intulit eam in ærariū regis.

D 15 Cúmque defeciſſet emptoribus pretium, venit cuncta Ægyptus ad Joſeph, dicens: Da nobis panes: quare morimur corā te, deficiente pecunia?

16 Quibus ille reſpondit: Adducite pecora veſtra, & dabo vobis pro eis cibos, ſi pretium non habetis.

17 Quæ cùm adduxiſſent, dedit eis alimenta pro equis, & ovibus, & bobus, & aſinis: ſuſtentavítque eos illo anno pro commutatione pecorum.

18 Venerunt quoque anno ſecundo, & dixerunt ei: Non celabimus dominum noſtrum, quòd deficiente pecunia, pecora ſimul defecerunt: nec clam te eſt, quòd abſque corporibus & terra nihil habeamus.

19 Cur ergo moriemur te vidente? & nos & terra noſtra tui erimus: eme nos in ſervitutem regiam, & præbe ſemina, ne pereunte cultore redigatur terra in ſolitudinem.

20 Emit igitur Joſeph omnem Terram Ægypti, E
vendentibus ſingulis poſſeſſiones ſuas præ magnitudine famis. Subjecítque eam Pharaoni,

21 Et cunctos populos ejus, à noviſſimis terminis Ægypti uſque ad extremos fines ejus,

22 Præter terram ſacerdotum quæ à rege tradita fuerat eis: quibus & ſtatuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, & idcircò non ſunt compulſi vendere poſſeſſiones ſuas.

23 Dixit ergo Joſeph ad populos: En ut cernitis, & vos & terram veſtram Pharao poſſidet: accipite ſemina, & ſerite agros,

24 Ut fruges habere poſſitis. Quintam partem regi dabitis: quatuor reliquas permitto vobis in ſementem, & in cibum familiis & liberis veſtris.

25 Qui reſponderunt: Salus noſtra in manu F
tua eſt: reſpiciat nos tantùm dominus noſter, & læti ſerviemus regi.

26 Ex eo tempore uſque in præſentem diem, in univerſa Terra Ægypti, regibus quinta pars ſolvitur, & factum eſt quaſi in legem, abſque terra ſacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit.

27 Habitavit ergo Iſraël in Ægypto, id eſt, in Terra Geſſen, & poſſedit eam: auctúſque eſt, & multiplicatus nimis.

28 Et vixit in ea decem & ſeptem annis: factíque ſunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta ſeptem annorum.

29 Cúmque appropinquare cerneret diem mor- G
tis ſuæ, vocavit filiū ſuum Joſeph, & dixit ad eum:
Si inveni gratiam in conſpectu tuo, * pone manū * Sup. 24.a.2.
tuam ſub femore meo: & facies mihi miſericordiā
& veritatem, ut non ſepelias me in Ægypto:

30 Sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac, condáſque in ſepulchro majorum meorum. Cui reſpondit Joſeph: Ego faciam quod juſſiſti.

31 Et ille: Jura ergo, inquit, mihi. Quo jurante, adoravit Iſraël Deum, converſus ad lectuli caput.

Caput XLVIII.

Iacob ægrotantem inviſit Ioſeph, cujus filios Manaſſen & Ephraim Iacob ſibi adoptat, ac benedicit, minorem contradicente Ioſeph majori præponens, & ſuprà fratres partem unam Ioſeph tribuens.

1 His ita tranſactis, nuntiatum eſt Joſeph quòd A
ægrotaret pater ſuus: qui, aſſumptis duobus filiis Manaſſe & Ephraim, ire perrexit.

2 Dictúmque eſt ſeni: Ecce filius tuus Joſeph venit ad te. Qui confortatus ſedit in lectulo.

3 Et ingreſſo ad ſe ait: Deus omnipotens * ap- * Sup.
paruit mihi in Luza, quæ eſt in terra Chanaan: 28.c.13.
Benedixítque mihi,

4 Et ait: Ego te augebo & multiplicabo, & faciam te in turbas populorum: dabóque tibi terram hāc, & ſemini tuo poſt te, in poſſeſſionē ſempiternam.

5 Duo ergo filij tui, qui * nati ſunt tibi in Terra * Sup.
Ægypti antequam huc venirem ad te, mei erunt: 41.f.50.
* Ephraim & Manaſſes, ſicut Ruben & Simeon * Ioſ.13.b.7.d.20.
reputabuntur mihi.

6 Reliquos autem quos genueris poſt eos, tui B
erunt,

erunt, & nomine fratrum ſuorum vocabuntur in
poſſeſſionibus ſuis.
7 Mihi enim, quando veniebam de Meſopota-
* Sup. 35 c.19. mia,* mortua eſt Rachel in terra Chanaan in ip-
ſo itinere, erátque vernum tempus: & ingrediebar
Ephratam, & ſepelivi eam juxta viam Ephratæ,
quæ alio nomine appellatur Bethlehem.
8 Videns autem filios ejus dixit ad eum: Qui
ſunt iſti?
9 Reſpondit: Filij mei ſunt, quos donavit mihi
Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad me, ut
benedicam illis.
10 Oculi enim Iſraël caligabant præ nimia ſe-
nectute, & clarè videre non poterat. Applicitóſ-
que ad ſe deoſculatus, & circumplexus eos,
11 Dixit ad filium ſuum? Non ſum fraudatus
aſpectu tuo: inſuper oſtendit mihi Deus ſemen
tuum.
12 Cúmque tuliſſet eos Joſeph de gremio pa-
tris, adoravit pronus in terram.
C 13 Et poſuit Ephraim ad dexteram ſuam, id eſt,
ad ſiniſtram Iſraël: Manaſſen verò in ſiniſtra ſua,
ad dexteram ſcilicet patris, applicuítque ambos
ad eum.
14 Qui extendens manum dexteram, poſuit
ſuper caput Ephraim minoris fratris: ſiniſtram
autem ſuper caput Manaſſe qui major natu erat,
commutans manus.
* Heb. 11.d.21. 15 * Benedixítque Jacob filiis Joſeph, & ait:
Deus in cujus conſpectu ambulaverunt patres
mei Abraham & Iſaac, Deus qui paſcit me ab
adoleſcentia mea uſque in præſentem diem:
* Sup. 31.d.19. 32 a 1. Mat. 18. b. 10. 16 * Angelus, qui eruit me de cunctis malis, be-
nedicat pueris iſtis: & invocetur ſuper eos nomen
meum, nomina quoque patrum meorũ Abraham
& Iſaac, & creſcãt in multitudinem ſuper terram.
D 17 Videns autem Joſeph quòd poſuiſſet pater
ſuus dexteram manum ſuper caput Ephraim,
graviter accepit: & apprehenſam manum pa-
tris levare conatus eſt de capite Ephraim, &
transferre ſuper caput Manaſſe.
18 Dixítque ad patrem: Non ita convenit,
pater: quia hic eſt primogenitus, pone dexteram
tuam ſuper caput ejus.
19 Qui renuens, ait: Scio: fili mi, ſcio: &
iſte quidem erit in populos, & multiplicabitur:
ſed frater ejus minor, major erit illo: & ſemen
illius creſcet in gentes.
20 Benedixítque eis in tempore illo, dicens:
In te benedicetur Iſraël, atque dicetur: Faciat
tibi Deus ſicut Ephraim, & ſicut Manaſſe. Con-
ſtituítque Ephraim ante Manaſſen.
21 Et ait ad Joſeph filium ſuum: En ego morior,
& erit Deus vobiſcum, reducétque vos ad ter-
ram patrum veſtrorum.
* Ioſ. 15. b. 7 16. a. 1. 22 Do tibi * partem unam extra fratres tuos, quã
* Ioſ. 24. b. 8. tuli de manu * Amorrhæi in gladio & arcu meo.

Caput XLIX.

Jacob ſingulis filiis ſuis benedicens, & quorundam defectus arguens, futura illis predicit, tandémque declarato ſepulturæ ſuæ loco moritur.

A 1 VOcavit autem Jacob filios ſuos, & ait eis:
Deut. 33 a. 6. Congregamini, ut annuntiem quæ ventu-
ra ſunt vobis in diebus noviſſimis.

2 Congregamini & audite filij Jacob, audite
Iſraël patrem veſtrum.
3 Ruben primogenitus meus, tu fortitudo
mea, & principium doloris mei: prior in donis,
major in imperio.
4 Effuſus es ſicut aqua, non creſcas, * quia aſ- *Sup. 35. d. 22.
cendiſti cubile patris tui, & maculaſti ſtratũ ejus. 1. Par. 5. a. 1.
5 Simeon & Levi fratres: vaſa iniquitatis bel-
lantia.
6 In conſilium eorum non veniat anima mea,
& in cœtu illorum non ſit gloria mea: * quia in * Sup. 34. d. 25.
furore ſuo occiderunt virum, & in voluntate
ſua ſuffoderunt murum.
7 Maledictus furor eorum, quia pertinax: & * Ioſ. 19. a. 1.
indignatio eorum, quia dura: * dividam eos in
Jacob, & diſpergam eos in Iſraël.
8 Juda, te laudabunt fratres tui: manus tua in B
cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filij
patris tui.
9 * Catulus leonis Juda: ad prædam fili mi * 1. Par. 5. a. 2.
aſcendiſti: requieſcens accubuiſti ut leo, & qua-
ſi leæna, quis ſuſcitabit eum?
10 * Non Auferetur ſceptrum de Juda, & * Ioan. 1. g. 45.
dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus Matt. 2. a. 6.
eſt, & ipſe erit expectatio gentium.
11 Ligans ad vineam pullum ſuum, & ad vi-
tem, ô fili mi, aſinam ſuam. Lavabit in vino ſto-
lam ſuam, & in ſanguine uvæ pallium ſuum.
12 Pulchriores ſunt oculi ejus vino, & dentes
ejus lacte candidiores.
13 Zabulon in littore maris habitabit, & in ſta-
tione navium pertingens uſque ad Sidonem.
14 Iſſachar aſinus fortis accubãs inter terminos.
15 Vidit requiem quòd eſſet bona, & terram
quòd optima, & ſuppoſuit humerum ſuum ad
portandum, factúſque eſt tributis ſerviens.
16 Dan judicabit populum ſuum ſicut & alia
tribus in Iſraël.
17 Fiat Dan coluber in via, ceraſtes in ſemita, C
mordẽs ungulas equi, ut cadat aſcenſor ejus retrò.
18 Salutare tuum expectabo Domine.
19 Gad, accinctus præliabitur ante eum: &
ipſe accingetur retrorſum.
20 Aſer pinguis panis ejus, & præbebit deli-
cias regibus.
21 Nephthali, cervus emiſſus, & dans eloquia
pulchritudinis.
22 * Filius accreſcens Joſeph, filius accreſcens & * 1. Par. 5. a. 1.
decorus aſpectu: filiæ diſcurrerunt ſuper murum.
23 Sed exaſperaverunt eum, & jurgati ſunt, in-
viderúntque illi habentes jacula.
24 Sedit in forti arcus ejus, & diſſoluta ſunt vin-
cula brachiorum & manuum illius per manus po-
tentis Jacob: inde paſtor egreſſus eſt lapis Iſraël.
25 Deus patris tui erit adjutor tuus, & omni-
potens benedicet tibi benedictionibus cæli deſu-
per, benedictionibus abyſſi jacentis deorſum, be-
nedictionibus uberum & vulvæ.
26 Benedictiones patris tui confortatæ ſunt be-
nedictionibus patrum ejus, donec veniret deſi-
derium collium æternorum: fiant in capite Jo-
ſeph, & in vertice Nazaræi inter fratres ſuos.
27 Benjamin lupus rapax, manè comedet præ-
dam, & veſpere dividet ſpolia.

28 Omnes

Digitized by Google

28 Omnes hi in tribubus Iſraël duodecim: hæc
locutus eſt eis pater ſuus benedixitque ſingulis,
benedictionibus propriis.
29 Et præcepit eis, dicens: Ego congregor ad
populum meum: ſepelite me cum patribus meis in
ſpelunca duplici quæ eſt in agro Ephron Hethæi,
*Sup. 23 d. 17. 30 Contra Mambre in terra Chanaan, * quam
emit Abraham cum agro ab Ephron Hethæo in
poſſeſſionem ſepulchri.
31 Ibi ſepelierunt eum & Saram uxorem ejus:
ibi ſepultus eſt Iſaac cum Rebecca conjuge ſua:
ibi & Lia condita jacet.
32 Finitíſque mandatis quibus filios inſtruebat,
collegit pedes ſuos ſuper lectulum, & obiit:
appoſitúſque eſt ad populum ſuum.

Caput L.

Joſeph corpus patris curans cum ſenioribus Ægypti proficiſcitur ut in terra Chanaan ſepeliat: quo magna ſolemnitate peracto, fratres ob irrogatam illi injuriam ſibi timentes, benignè ſuſcipit & conſolatur: qui ubi mandatum dediſſet de ſuis oſſibus in Terram Chanaan deferendis, in pace quievit.

A 1 QUod cernens Joſeph, ruit ſuper faciem patris
flens & deoſculans eum.
2 Præcepítque ſervis ſuis medicis ut aromatibus
condirent patrem.
3 Quibus juſſa explentibus, tranſierunt quadraginta
dies: iſte quippe mos erat cadaverum conditorũ,
flevítque eum Ægyptus ſeptuaginta diebus.
4 Et expleto planctus tempore, locutus eſt Joſeph
ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiam in
cõſpectu veſtro, loquimini in auribus Pharaonis:
5 Eò quòd pater meus adjuraverit me dicens:
*Sup. 47 d. 29 En morior, in ſepulchro meo * quod fodi mihi in
terra Chanaan, ſepelies me. Aſcendam igitur &
ſepeliam patrem meum ac revertar.
6 Dixítque ei Pharao: Aſcende & ſepeli patrem
tuum ſicut adjuratus es.
B 7 Quo aſcendente, ierunt cum eo omnes ſenes
domus Pharaonis, cunctíque majores natu Terræ
Ægypti:
8 Domus Joſeph cum fratribus ſuis, abſque parvulis
& gregibus, atque armentis, quæ dereliquerant
in Terra Geſſen.
9 Habuit quoque in comitatu currus & equites:
& facta eſt turba non modica.
10 Venerúntque ad Aream Atad, quæ ſita eſt
trans Jordanem: ubi celebrantes exequias planctu
magno atque vehemẽti, impleverũt ſeptem dies.
11 Quod cùm vidiſſent habitatores Terræ
Chanaan, dixerunt: Planctus magnus eſt iſte
Ægyptiis. Et idcircò vocatum eſt nomen loci illius,
Planctus Ægypti.
12 Fecerunt ergo filij Jacob ſicut præceperat eis:
13 Et portantes eum in Terram Chanaan, * ſepelierunt * Act. 7. b 16.
eum in ſpelunca duplici, * quam emerat * Sup. 23. c 16.
Abraham cum agro in poſſeſſionem ſepulchri
ab Ephron Hethæo contra faciem Mambre.
14 Reverſúſque eſt Joſeph in Ægyptum cum C
fratribus ſuis, & omni comitatu, ſepulto patre.
15 Quo mortuo, timentes fratres ejus, & mutuò
colloquentes: Ne fortè memor ſit injuriæ quã paſſus
eſt, & reddat nobis omne malũ quod fecimus,
16 Mandaverunt ei dicentes: Pater tuus præcepit
nobis antequam moreretur,
17 Ut hæc tibi verbis illius diceremus: Obſecro
ut obliviſcaris ſceleris fratrum tuorum, & peccati
atque malitiæ quam exercuerunt in te: nos quoque
oramus ut ſervis Dei patris tui dimittas iniquitatem
hanc. Quibus auditis flevit Joſeph.
18 Venerúntque ad eum fratres ſui: & proni
adorantes in terram dixerunt: Servi tui ſumus.
19 Quibus ille reſpondit: Nolite timere: num
Dei poſſumus reſiſtere voluntati?
20 * Vos cogitaſtis de me malum: ſed Deus vertit * Sup. 45 b. 5.
illud in bonum, ut exaltaret me, ſicut in præ- D
ſentiarũ cernitis, & ſalvos faceret multos populos.
21 Nolite timere: ego * paſcam vos & parvulos * Sup. 47 c. 12.
veſtros. conſolatúſque eſt eos, & blandè ac
leniter eſt locutus.
22 Et habitavit in Ægypto cum omni domo
patris ſui: vixítque centum decem annis. Et vidit
Ephraim filios uſque ad tertiam generationem.
*Filij quoque Machir filij Manaſſe nati ſunt * Num. 32 g. 39
in genibus Joſeph.
23 Quibus tranſactis, * locutus eſt fratribus *Heb 11. d. 12.
ſuis: Poſt mortem meam Deus viſitabit vos, &
aſcendere vos faciet de terra iſta ad terram quam
juravit Abraham, Iſaac, & Jacob.
24 Cúmque adjuraſſet eos atque dixiſſet:
Deus viſitabit vos: *aſportate oſſa mea vobiſcum * Exod. 13 d. 19. Joſ. 24. g. 32.
de loco iſto:
25 Mortuus eſt, expletis centum decem vitæ
ſuæ annis. Et conditus aromatibus, repoſitus eſt
in loculo in Ægypto.

LIBER EXODUS,

HEBRAICE VEELLE SEMOTH.

Caput Primum.

Nomina filiorum Iſraël qui Ægyptum ingreſſi ſunt; quorum multiplicationem novus Pharao fruſtra impedire nititur onerum impoſitione, maſculorum cæde ac ſubmerſione: de obſtetricum miſeratione, & earum à Deo præmiatione.

A 1 HÆc ſunt nomina filiorum Iſraël qui
Gen. 46. d. 8. ingreſſi ſunt in Ægyptũ cum Jacob:
ſinguli cũ domibus ſuis introierunt:
2 Ruben, Simeon, Levi, Judas,
3 Iſſachar, Zabulon & Benjamin,
4 Dan & Nephthali, Gad, & Aſer.
5 Erant igitur omnes animæ eorum qui egreſſi
ſunt de femore Jacob, ſeptuaginta: Joſeph autem
in Ægypto erat.
6 Quo mortuo, & univerſis fratribus ejus, omníque
cognatione illa,
7 * Filij Iſraël creverunt, & quaſi germinantes * Act. 7. c. 17.
multiplicati ſunt: ac roborati nimis, impleverunt
terram.
8 Surrexit intereà rex novus ſuper Ægyptum
qui ignorabat Joſeph:
9 Et ait ad populum ſuum: Ecce, populus B
filiorum

Digitized by Google

filiorum Iſraël multus, & fortior nobis eſt.
10 Venite, ſapienter opprimamus eum, ne fortè
multiplicetur: & ſi ingruerit contra nos bellum,
addatur inimicis noſtris, expugnatíſque nobis
egrediatur de terra.
11 Præpoſuit itaque eis magiſtros operum, ut
affligerent eos oneribus: ædificaverúntque urbes
tabernaculorum Pharaoni, Phitom & Rameſſes.
12 Quantóque opprimebant eos, tantò magis
multiplicabantur, & creſcebant:
13 Oderántque filios Iſraël Ægyptij, & affligebant illudentes eis:
C 14 Atque ad amaritudinem perducebant vitam
eorum operibus duris luti & lateris, omníque famulatu, quo in terræ operibus premebantur.
15 Dixit autem Rex Ægypti obſtetricibus Hebræorum: quarum una vocabatur Sephora, altera
Phua,
16 Præcipiens eis: Quando obſtetricabitis
Hebræas, & partus tempus advenerit: ſi maſculus
fuerit, interficite eum: ſi femina, reſervate.
17 Timuerunt autem obſtetrices Deum, &
non fecerunt juxta præceptum regis Ægypti, ſed
conſervabant mares.
D 18 Quibus ad ſe accerſitis, rex ait: Quídnam
eſt hoc quod facere voluiſtis, ut pueros ſervaretis?
19 Quæ reſponderunt: Non ſunt Hebrææ ſicut
Ægyptiæ mulieres: ipſæ enim obſtetricãdi habẽt
ſcientiam: & priuſquam veniamus ad eas, pariũt.
20 Benè ergo fecit Deus obſtetricibus: & crevit populus, confortatúſque eſt nimis.
21 Et quia timuerunt obſtetrices Deum, ædificavit eis domos.
22 Præcepit ergo Pharao omni populo ſuo, dicens: Quidquid maſculini ſexus natum fuerit, in
flumen projicite: quidquid feminini, reſervate.

CAPUT II.

Moyſes aquis expoſitus, & inde extractus, ac à matre ſua nutritus juſſu filiæ Pharaonis quæ ipſum adoptavit, propter Ægyptij cædem in Madian metu regis fugit, ubi accepta uxore filia ſacerdotis duos genuit filios.

A 1 EGreſſus eſt poſt hæc vir de domo Levi:* &
[* Inf. 6. c. 20.] accepit uxorem ſtirpis ſuæ.
[* Heb. 11. c. 23.] 2 Quæ concepit, & * peperit filium: & videns
eum elegantem, abſcondit tribus menſibus.
3 Cúmque jam celare non poſſet, ſumpſit fiſcellam ſcirpeam, & linivit eam bitumine ac pice:
poſuítque intus infantulum & expoſuit eum in
carecto ripæ fluminis,
4 Stante procul ſorore ejus, & conſiderante
eventum rei.
[* Act. 7. c. 21. Heb. 11. c. 23.] 5 * Ecce autem deſcendebat filia Pharaonis ut
lavaretur in flumine: & puellæ ejus gradiebãtur
per crepidinem alvei. Quæ cùm vidiſſet fiſcellam
in papyrione, miſit unã è famulabus ſuis: & allatã
6 Aperiens cernénſque in ea parvulum vagientem, miſerta ejus, ait: De infantibus Hebræorum
eſt hic.
B 7 Cui ſoror pueri: Vis, inquit, ut vadam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ nutrire poſſit
infantulum?
8 Reſpondit: Vade. Perrexit puella & vocavit
matrem ſuam.
9 Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe, ait,
puerum iſtum, & nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam. Suſcepit mulier, & nutrivit puerum: adultúmque tradidit filiæ Pharaonis.
10 Quem illa adoptavit in locum filij, vocavítque nomen ejus Moyſes, dicens: Quia de aqua
tuli eum.
11 In diebus illis poſtquam creverat Moyſes,* [* Heb. 11. c. 24.]
egreſſus eſt ad fratres ſuos: vidítque afflictionem
eorum, & virum Ægyptium percutientem quemdam de Hebræis fratribus ſuis.
12 Cúmque circumſpexiſſet huc atque illuc,
& nullum adeſſe vidiſſet, percuſſum Ægyptium
abſcondit ſabulo.
13 Et egreſſus die altero conſpexit duos Hebræos rixantes: dixítque ei qui faciebat injuriam:
Quare percutis proximum tuum?
14 Qui reſpondit: Quis te conſtituit principem C
& judicem ſuper nos? num occidere me tu vis, ſicut heri occidiſti Ægyptium? Timuit Moyſes, &
ait: Quomodo palàm factum eſt verbum iſtud?
15 Audivítque Pharao ſermonem hunc, &
quærebat occidere Moyſen: qui fugiens de conſpectu ejus, moratus eſt in terra Madian, & ſedit
juxta puteum.
16 Erant autem ſacerdoti Madian ſeptem filiæ,
quæ venerunt ad hauriendam aquam: & impletis
canalibus adaquare cupiebant greges patris ſui.
17 Supervenere paſtores, & ejecerunt eas: ſurrexítque Moyſes, & defenſis puellis, adaquavit
oves earum.
18 Quæ cùm revertiſſent ad Raguel patrem
ſuum, dixit ad eas. Cur velociùs veniſtis ſolito?
19 Reſponderunt: Vir Ægyptius liberavit nos
de manu paſtorum: inſuper & hauſit aquam nobiſcum, potúmque dedit ovibus.
20 At ille: Ubi eſt? inquit. Quare dimiſiſtis hominem? vocate eum ut comedat panem. D
21 Juravit ergo Moyſes quòd habitaret cum
eo. * Accepítque Sephoram filiam ejus uxorem: [* Inf. 18. a. 3. 1. Par. 23 b. 15.]
22 Quæ peperit ei filium, quem vocavit Gerſam, dicens: Advena fui in terra aliena. Alterum
verò peperit, quem vocavit Eliezer, dicens: Deus
enim patris mei adjutor meus eripuit me de manu Pharaonis.
23 Poſt multum verò temporis mortuus eſt
rex Ægypti: & ingemiſcentes filij Iſraël, propter
opera vociferati ſunt: aſcendítque clamor eorum
ad Deum ab operibus.
24 Et audivit gemitum eorum, ac recordatus eſt
fœderis quod pepigit cum Abrahã, Iſaac, & Jacob.
25 Et reſpexit Dominus filios Iſraël, & cognovit eos.

CAPUT III.

Dominus Moyſi, oves Iethro ſoceri paſcenti, in rubo apparens, mittit eum etiam renitentem ad filios Iſraël de manu Pharaonis liberandos ſpoliatis Ægyptiis.

1 MOyſes autem paſcebat oves Jethro ſoceri A
ſui ſacerdotis Madian: cúmque minaſſet
gregem ad interiora deſerti, venit ad montem
Dei Horeb.
2 * Apparuítque ei Dominus in flamma ignis [* Act. 7. d. 30.]
de medio rubi: & videbat quòd rubus arderet
& non combureretur.
3 Dixit ergo Moyſes: Vadam, & videbo viſionẽ
hanc

Digitized by Google

hanc magnam, quare non comburatur rubus.
B 4 Cernens autem Dominus quòd pergeret ad
videndum, vocavit eum de medio rubi, & ait:
Moyſes, Moyſes. Qui reſpondit: adſum.
5 At ille: Ne appropies, inquit, huc: ſolve cal-
ceamentum de pedibus tuis: locus enim, in quo
ſtas, terra ſancta eſt.
* Matt. 22. d. 32. Marc. 12. c. 26. Luc. 20. f. 37. 6 Et ait: *Ego ſum Deus patris tui, Deus Abrahã,
Deus Iſaac, & Deus Jacob. Abſcondit Moyſes fa-
ciem ſuã: non enim audebat aſpicere contra Deum.
7 Cui ait Dominus: Vidi afflictionem populi
mei in Ægypto, & clamorem ejus audivi propter
duritiam eorum qui præſunt operibus:
C 8 Et ſciens dolorem ejus, deſcendi ut liberem
eum de manibus Ægyptiorum, & educam de ter-
ra illa in terram bonam, & ſpatioſam, in terram quæ
fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Hethæi,
& Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi, & Jebuſæi.
9 Clamor ergo filiorum Iſraël venit ad me: vidíq;
afflictionem eorum, qua ab Ægyptiis opprimũtur.
10 Sed veni, & mittam te ad Pharaonem, ut edu-
cas populum meum, filios Iſraël de Ægypto.
11 Dixítque Moyſes ad Deum: Quis ſum ego
ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Iſraël
de Ægypto?
12 Qui dixit ei: Ego ero tecũ: & hoc habebis ſig-
nũ, quòd miſerim te: Cùm eduxeris populũ meum
de Ægypto, immolabis Deo ſuper montem iſtum.
D 13 Ait Moyſes ad Deum: Ecce ego vadam ad
filios Iſraël, & dicam eis: Deus patrum veſtrorum
miſit me ad vos. Si dixerint mihi: Quod eſt no-
men ejus? quid dicam eis?
14 Dixit Deus ad Moyſen: Ego sum qui sum.
Ait: Sic dices filiis Iſraël: qui est, miſit me ad vos.
15 Dixítque iterùm Deus ad Moyſen: Hæc dices
filiis Iſraël: Dominus Deus patrum veſtrorũ, Deus
Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob, miſit me ad
vos: hoc nomen mihi eſt in æternum, & hoc me-
moriale meum in generationem & generationem.
E 16 Vade, & congrega ſeniores Iſraël, & dices
ad eos: Dominus Deus patrum veſtrorum apparuit
mihi, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob,
dicens: Viſitans viſitavi vos, & vidi omnia quæ
acciderunt vobis in Ægypto:
17 Et dixi ut educam vos de afflictione Ægy-
pti, in terram Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi,
& Pherezæi, & Hevæi, & Jebuſæi, ad terram
fluentem lacte & melle.
F 18 Et audient vocem tuam: ingredieríſque tu,
& ſeniores Iſraël, ad regem Ægypti, & dices ad
eum: Dominus Deus Hebræorum vocavit nos:
ibimus viam trium dierum in ſolitudinem, ut im-
molemus Domino Deo noſtro.
19 Sed ego ſcio quòd non dimittet vos rex Æ-
gypti ut eatis, niſi per manum validam.
G 20 Extendam enim manum meam, & percutiam
Ægyptum in cunctis mirabilibus meis, quæ factu-
rus ſum in medio eorum: poſt hæc dimittet vos.
21 Dabóque gratiam populo huic coram Ægy-
* Inf. 11. a. 2. & 12. f. 35. ptiis: * & cùm egrediemini, non exibitis vacui:
22 Sed poſtulabit mulier à vicina ſua & ab hoſ-
pita ſua, vaſa argentea & aurea, ac veſtes: pone-
tíſque eas ſuper filios & filias veſtras, & ſpoliabi-
tis Ægyptum.

Caput IV.

Moyſes tribus ſignis à Deo acceptis, in Ægyptum cum uxore proficiſcitur: uxor circumcidit filium. Aaron fratri Moyſi occurrit, ſimúlque venerunt ad filios Iſrael.

1 Reſpondens Moyſes ait: Non credent mihi, A
neque audient vocem meam, ſed dicent:
Non apparuit tibi Dominus.
2 Dixit ergo ad eum: Quid eſt quod tenes in
manu tua? Reſpondit: Virga.
3 Dixitque Dñs: Projice eam in terram. Projecit,
& verſa eſt in colubrum, ita ut fugeret Moyſes.
4 Dixítque Dominus: Extende manum tuam,
& apprehende caudam ejus. Extendit, & tenuit,
verſáque eſt in virgam.
5 Ut credant, inquit, quòd apparuerit tibi Do-
minus Deus patrum ſuorum, Deus Abraham, Deus
Iſaac, & Deus Jacob.
6 Dixítque Dominus rurſum: Mitte manum B
tuam in ſinum tuum. Quam cùm miſiſſet in ſinum,
protulit leproſam inſtar nivis.
7 Retrahe, ait, manũ tuam in ſinum tuum. Retra-
xit, & protulit iterùm, & erat ſimilis carni reliquæ.
8 Si non crediderint, inquit, tibi, neque audierint
ſermonẽ ſigni prioris, credent verbo ſigni ſequẽtis.
9 Quòd ſi nec duobus quidem his ſignis credi-
derint, neque audierint vocem tuam: ſume aquam
fluminis, & effunde eam ſuper aridam, & quid-
quid hauſeris de fluvio, vertetur in ſanguinem.
10 Ait Moyſes: Obſecro Domine, non ſum elo- C
quẽs ab heri & nudiuſtertius: & ex quo locutus es
ad ſervũ tuũ, impeditioris & tardioris linguæ ſum.
11 Dixit Dominus ad eum: Quis fecit os homi-
nis? aut quis fabricatus eſt mutum & ſurdum, vi-
dentem & cæcum? nónne ego?
12 Perge igitur, * & ego ero in ore tuo: doce- * Matt. 10. b. 20.
bóque te quid loquaris.
13 At ille: Obſecro, inquit, Domine, mitte
quem miſſurus es.
14 Iratus Dñs in Moyſen, ait: Aaron frater tuus
levites, ſcio quòd eloquens ſit: ecce ipſe egreditur
in occurſum tuum, vidénſque te lætabitur corde.
15 Loquere ad eum, & pone verba mea in ore D
ejus: & ego ero in ore tuo, & in ore illius, * & * Inf. 7. a. 2.
oſtendam vobis quid agere debeatis.
16 Ipſe loquetur pro te ad populum, & erit os
tuũ: tu autem eris ei in his quæ ad Deum pertinẽt.
17 Virgam quoque hanc ſume in manu tua, in
qua facturus es ſigna.
18 Abiit Moyſes, & reverſus eſt ad Jethro ſoce-
rum ſuum, dixítque ei: Vadam & revertar ad fra-
tres meos in Ægyptum, ut videam ſi adhuc vi-
vant. Cui ait Jethro: Vade in pace.
19 Dixit ergo Dominus ad Moyſen in Madian: E
Vade, & revertere in Ægyptum: Mortui ſunt
enim omnes qui quærebant animam tuam.
20 Tulit ergo Moyſes uxorem ſuam, & filios
ſuos, & impoſuit eos ſuper aſinum, reverſúſque eſt
in Ægyptum, portans virgam Dei in manu ſua.
21 Dixítque ei Dominus revertenti in Ægy-
ptum: Vide ut omnia oſtenta quæ poſui in manu
tua, facias coram Pharaone: ego indurabo cor
ejus, & non dimittet populum.
22 Dicéſque ad eum: Hæc dicit Dominus: Fi-
lius meus primogenitus Iſraël.

Digitized by Google

23 Dixi tibi: Dimitte filium meum ut ſerviat
mihi; & noluiſti dimittere eum: ecce ego inter-
ficiam filium tuum primogenitum.
24 Cúmque eſſet in itinere, in diverſorio oc-
currit ei Dominus, & volebat occidere eum.
25 Tulit illicò Sephora acutiſſimam petram,&
circumcidit præputium filij ſui, tetigítque pedes
ejus, & ait: Sponſus ſanguinum tu mihi es.
26 Et dimiſit eum poſtquam dixerat: Sponſus
ſanguinum, ob circumciſionem.
G 27 Dixit autem Dominus ad Aaron: Vade in
occurſum Moyſi in deſertum.Qui perrexit obviàm
ei in Montem Dei, & oſculatus eſt eum.
28 Narravítque Moyſes Aaron omnia verba Do-
mini quibus miſerat eum:& ſigna quæ mãdaverat.
29 Venerúntque ſimul, & congregaverunt cun-
ctos ſeniores filiorum Iſraël.
30 Locutúſque eſt Aaron omnia verba quæ di-
xerat Dñs ad Moyſen: & fecit ſigna coram populo,
31 Et credidit populus. Audierúntque quòd vi-
ſitaſſet Dominus filios Iſraël, & quòd reſpexiſſet
afflictionem illorum: & proni adoraverunt.

CAPUT V.

Moyſes & Aaron Pharaoni Dei mandata referunt: quæ ille contemnens, gravius Iſraëlitas premit negatis paleis: quod audiens Moyſes orat pro eis Dominum.

A 1 POſt hæc ingreſſi ſunt Moyſes & Aaron,& di-
xerunt Pharaoni: Hæc dicit Dominus Deus
Iſraël: Dimitte populum meum ut ſacrificet mihi
in deſerto.
2 At ille reſpondit: Quis eſt Dominus ut au-
diam vocem ejus, & dimittam Iſraël? neſcio Do-
minum, & Iſraël non dimittam.
3 Dixerúntque: Deus Hebræorum vocavit nos,
ut eamus viam trium dierum in ſolitudinem, &
ſacrificemus Domino Deo noſtro: ne fortè acci-
dat nobis peſtis aut gladius.
4 Ait ad eos rex Ægypti: Quare Moyſes &
Aaron ſollicitatis populum ab operibus ſuis? ite ad
onera veſtra.
5 Dixítque Pharao: Multus eſt populus terræ,
videtis quòd turba ſuccreverit: quantò magis ſi
dederitis eis requiem ab operibus?
B 6 Præcepit ergo in die illo præfectis operum &
exactoribus populi, dicens:
7 Nequaquam ultrà dabitis paleas populo ad
conficiendos lateres, ſicut priùs: ſed ipſi vadant,
& colligant ſtipulas.
8 Et Menſuram laterum, quam priùs faciebant,
imponetis ſuper eos, nec minuetis quidquam: va-
cant enim, & idcircò vociferantur, dicentes: Ea-
mus, & ſacrificemus Deo noſtro.
9 Opprimantur operibus, & expleant ea: ut
non acquieſcant verbis mendacibus.
10 Igitur egreſſi præfecti operum & exactores,
ad populum dixerunt: Sic dicit Pharao: Non do
vobis paleas:
11 Ite, & colligite ſicubi invenire poteritis,nec
minuetur quidquam de opere veſtro.
12 Diſperſúſque eſt populus per omnem terram
Ægypti ad colligendas paleas.
C 13 Præfecti quoque operum inſtabant,dicentes:
Complete opus veſtrum quotidie, ut priùs facere
ſolebatis quando dabantur vobis paleæ.

14 Flagellatíque ſunt qui præerant operibus fi-
liorum Iſraël, ab exactoribus Pharaonis, dicenti-
bus: Quare non impletis menſuram laterum ſicut
priùs, nec heri, nec hodie?
15 Venerúntque præpoſiti filiorum Iſraël, &
vociferati ſunt ad Pharaonem, dicentes: Cur ita
agis contra ſervos tuos?
16 Paleæ non dantur nobis, & lateres ſimiliter
imperantur: en famuli tui flagellis cædimur, &
injuſtè agitur contra populum tuum.
17 Qui ait: Vacatis otio, & idcircò dicitis:
Eamus & ſacrificemus Domino.
18 Ite ergo, & operamini: paleæ non dabuntur
vobis, & reddetis conſuetum numerum laterum.
19 Videbántque ſe præpoſiti filiorum Iſraël in D
malo, eò quòd diceretur eis: non minuetur quid-
quam de lateribus per ſingulos dies.
20 Occurrerúntque Moyſi & Aaron, qui ſta-
bant ex adverſo, egredientibus à Pharaone:
21 Et dixerunt ad eos: Videat Dominus & ju-
dicet, quoniam fœtere feciſtis odorem noſtrum
coram Pharaone & ſervis ejus, & præbuiſtis ei
gladium, ut occideret nos.
22 Reverſúſque eſt Moyſes ad Dñm,& ait: Do-
mine, cur afflixiſti populũ iſtum?quare miſiſti me?
23 Ex eo enim quo ingreſſus ſum ad Pharaonem
ut loquerer in nomine tuo,afflixit populum tuum;
& non liberaſti eos.

CAPUT VI.

Conſolatur Deus Iſraëlitas per Moyſen, Terræ Chanaan promiſſione; recenſetúrque genealogia Ruben, Simeonis & Levi uſque ad Moyſen & Aaron.

1 DIxítque Dominus ad Moyſen: Nunc vide- A
bis quæ facturus ſim Pharaoni: per manum
enim fortem dimittet eos, & in manu robuſta eji-
ciet illos de terra ſua.
2 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
Ego Dominus
3 Qui apparui Abraham, Iſaac,& Jacob,in Deo
omnipotente: & nomen meum ADONAI non in-
dicavi eis.
4 Pepigíque fœdus cum eis, ut darem eis Ter-
ram Chanaan, terram peregrinationis eorum, in
qua fuerunt advenæ.
5 Ego audivi gemitum filiorum Iſraël,quo Ægy-
ptij oppreſſerunt eos: & recordatus ſum pacti mei.
6 Ideò dic filiis Iſraël: Ego Dñs qui educam vos
de ergaſtulo Ægyptiorum, & eruam de ſervitute:
ac redimam in brachio excelſo,& judiciis magnis.
7 Et aſſumam vos mihi in populum, & ero ve- B
ſter Deus: & ſcietis quòd ego ſum Dominus Deus
veſter qui eduxerim vos de ergaſtulo Ægyptiorũ:
8 Et induxerim in terram,ſuper quam levavi ma-
num meam ut darem eam Abraham,Iſaac,& Jacob:
dabóque illam vobis poſſidendam, ego Dominus.
9 Narravit ergo Moyſes omnia filiis Iſraël: qui
non acquieverunt ei, propter anguſtiam ſpiritus,
& opus duriſſimum.
10 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen,dicens:
11 Ingredere, & loquere ad Pharaonem regem
Ægypti, ut dimittat filios Iſraël de terra ſua.
12 Reſpondit Moyſes coram Domino: Ecce fi-
lij Iſraël non audiunt me:& quo modo audiet Pha-
rao, præſertim cùm incircumciſus ſim labiis?

13 Locu

Digitized by Google

C 13 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, & dedit mandatum ad filios Iſraël, & ad Pharaonem regem Ægypti, ut educerent filios Iſraël de Terra Ægypti.

* Gen. 46. b. 9. Numer. 26. a. 5. 1. Par. 5. a. 1. 14 * Iſti ſunt principes domorum per familias ſuas. Filij Ruben primogeniti Iſraëlis: Henoch & Phallu, Heſron & Charmi.

* 1. Par. 4. d. 24. 15 Hæ cognationes Ruben. * Filij Simeon: Jamuel & Jamin, & Ahed, & Jachin, & Soar, & Saul filius Chananitidis. hæ progenies Simeon.

16 Et hæc nomina filiorum Levi per cognationes ſuas: Gerſon & Caath & Merari. Anni autem vitæ Levi fuerunt centum triginta ſeptem.

* 1. Par. 6. a. 1. 23. a. 6. 15 * Filij Gerſon: Lobni & Semei, per cognationes ſuas.

* Num 3. c. 19. 26. g. 57. 58. 1. Par. 6. a. 2. 23. b. 18 18 * Filij Caath: Amram, & Iſaar, & Hebron, & Oziel. anni quoque vitæ Caath, centũ triginta tres.

19 Filij Merari: Moholi & Muſi. hæ cognationes Levi per familias ſuas.

D 20 Accepit autẽ Amram uxorẽ Jochabed patruelem ſuam: quæ peperit ei Aaron & Moyſen. Fueruntque anni vitæ Amram, cẽtum triginta ſeptem.

21 Filij quoque Iſaar: Core, & Nepheg, & Zechri.

22 Filij quoque Oziel: Miſaël, & Eliſaphan, & Sethri.

23 Accepit autem Aaron uxorem Eliſabeth, filiam Aminadab, ſororem Nahaſon, quæ peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.

24 Filij quoque Core: Aſer, & Elcana, & Abiaſaph. hæ ſunt cognationes Coritarum.

25 At verò Eleazar filius Aaron accepit uxorem de filiabus Phutiel: quæ peperit ei Phinees. hi ſunt principes familiarum Leviticarum per cognationes ſuas.

26 Iſte eſt Aaron & Moyſes, quibus præcepit Dominus ut educerent filios Iſraël de Terra Ægypti per turmas ſuas.

27 Hi ſunt, qui loquuntur ad Pharaonem regem Ægypti, ut educant filios Iſraël de Ægypto: iſte eſt Moyſes & Aaron,

28 In die qua locutus eſt Dominus ad Moyſen, in Terra Ægypti.

29 Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regem Ægypti, omnia quæ ego loquor tibi.

30 Et ait Moyſes coram Domino: En incircumciſus labiis ſum, quomodo audiet me Pharao?

Caput VII.

Moyſes & Aaron ad Pharaonem loquuntur, virgam vertunt in ſerpentem, & aquam virga percuſſam in ſanguinem: quæ etiam faciunt magi Pharaonis ſuis incantationibus, quam ob cauſam Pharao magis induratur.

A 1 DIxítque Dominus ad Moyſen: Ecce conſtitui te Deum Pharaonis: & Aaron frater tuus erit propheta tuus.

* Sup. 4. d. 15. 2 * Tu loquêris ei omnia quæ mando tibi: & ille loquetur ad Pharaonem, ut dimittat filios Iſraël de terra ſua.

3 Sed ego indurabo cor ejus, & multiplicabo ſigna & oſtenta mea in terra Ægypti,

4 Et non audiet vos: immittámque manum meam ſuper Ægyptum, & educam exercitum & populum meum filios Iſraël de terra Ægypti per judicia maxima.

5 Et ſcient Ægyptij quia ego ſum Dominus qui extenderim manum meam ſuper Ægyptum, & eduxerim filios Iſraël de medio eorum.

6 Fecit itaque Moyſes & Aaron ſicut præceperat Dominus: ita egerunt.

7 Erat autem Moyſes octoginta annorum, & Aaron octoginta trium, quando locuti ſunt ad Pharaonem.

8 Dixítque Dominus ad Moyſen & Aaron.

9 Cùm dixerit vobis Pharao, Oſtendite ſigna: dices ad Aaron: Tolle virgam tuam, & projice eam coram Pharaone, ac vertetur in colubrum.

10 Ingreſſi itaque Moyſes & Aaron ad Pharaonem, fecerunt ſicut præceperat Dominus. tulítque Aaron virgam coram Pharaone & ſervis ejus, quæ verſa eſt in colubrum. B

11 * Vocavit autem Pharao ſapientes & maleficos: & fecerunt etiam ipſi per incantationes Ægyptiacas & arcana quædam ſimiliter. * 2. Tim. 3. d. 8.

12 Projecerúntque ſinguli virgas ſuas, quæ verſæ ſunt in dracones: ſed devoravit virga Aaron virgas eorum.

13 Induratúmque eſt cor Pharaonis, & non audivit eos, ſicut præceperat Dominus.

14 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ingravatũ eſt cor Pharaonis, non vult dimittere populum

15 Vade ad eum manè, ecce egredietur ad aquas: & ſtabis in occurſum ejus ſuper ripam fluminis: & virgam, quæ converſa eſt in draconem, tolles in manu tua. C

16 Dicéſque ad eum: Dominus Deus Hebræorum miſit me ad te, dicens: Dimitte populum meum ut ſacrificet mihi in deſerto: & uſque ad præſens audire noluiſti.

17 Hæc igitur dicit Dominus: In hoc ſcies quòd ſim Dominus: ecce percutiam virga, quæ in manu mea eſt, aquam fluminis, & vertetur in ſanguinẽ.

18 Piſces quoque, qui ſunt in fluvio, morientur, & computreſcent aquæ, & affligentur Ægyptij bibentes aquam fluminis.

19 Dixit quoque Dominus ad Moyſen: Dic ad Aaron, Tolle virgam tuam, & extẽde manum tuam ſuper aquas Ægypti, & ſuper fluvios eorum, & rivos ac paludes, & omnes lacus aquarum, ut vertantur in ſanguinem: & ſit cruor in omni terra Ægypti, tam in ligneis vaſis quàm in ſaxeis.

20 Fecerúntque Moyſes & Aaron ſicut præceperat Dominus: * & elevans virgam percuſſit aquam fluminis coram Pharaone & ſervis ejus: quæ verſa eſt in ſanguinem. D * Iſ. 17. a. 5. Pſ. 77. e. 44.

21 Et piſces, qui erant in flumine, mortui ſunt: computruítque fluvius, & non poterant Ægyptij bibere aquam fluminis, & fuit ſanguis in tota Terra Ægypti.

22 * Fecerúntque ſimiliter malefici Ægyptiorum incantationibus ſuis; & induratum eſt cor Pharaonis, nec audivit eos, ſicut præceperat Dñs. * Sap. 17. b. 7.

23 Avertítque ſe, & ingreſſus eſt domum ſuam, nec appoſuit cor etiam hac vice.

24 Foderunt autem omnes Ægyptij per circuitum fluminis aquam ut biberent: non enim poterant bibere de aqua fluminis.

25 Impletíque ſunt ſeptem dies, poſtquam percuſſit Dominus fluvium.

Digitized by Google

Caput VIII.

Secunda Ægypti plaga eſt ranarum; pro quarum ablatione promittit Pharao populum dimittere, nec facit: quare additur tertia ſciniphum, & quarta muſcarum; propter quas rurſum promittit Pharao ſe filios Iſraël dimiſſurum, quod non facit.

A 1 DIxit quoque Dominus ad Moyſen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut ſacrificet mihi:

2 Sin autem nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis.

3 Et ebulliet fluvius ranas: quæ aſcendent, & ingredientur domum tuam, & cubiculum lectuli tui, & ſuper ſtratum tuum, & in domos ſervorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum:

4 Et ad te, & ad populum tuum, & ad omnes ſervos tuos, intrabunt ranæ.

5 Dixítque Dominus ad Moyſen: Dic ad Aaron: Extende manum tuam ſuper fluvios ac ſuper rivos & paludes, & educ ranas ſuper Terram Ægypti.

B 6 Et extendit Aaron manum ſuper aquas Ægypti, & aſcenderunt ranæ, operuerúntque Terram Ægypti.

* Sap. 17.b.7. 7 * Fecerunt autem & malefici per incantationes ſuas ſimiliter, eduxerúntque ranas ſuper Terram Ægypti.

8 Vocavit autem Pharao Moyſen & Aaron, & dixit eis: Orate Dominum ut auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam populum ut ſacrificet Domino.

9 Dixítque Moyſes ad Pharaonem: Conſtitue mihi quando deprecer pro te, & pro ſervis tuis, & pro populo tuo, ut abigantur ranæ à te & à domo tua & à ſervis tuis & à populo tuo: & tantùm in flumine remaneant.

C 10 Qui reſpondit: Cras. At ille: Juxta, inquit, verbum tuum faciam: ut ſcias quoniam non eſt ſicut Dominus Deus noſter.

11 Et recedent ranæ à te, & à domo tua, & à ſervis tuis, & à populo tuo: & tantùm in flumine remanebunt.

12 Egreſsíque ſunt Moyſes & Aaron à Pharaone: & clamavit Moyſes ad Dominum pro ſponſione ranarum quam condixerat Pharaoni.

D 13 Fecítque Dominus juxta verbum Moyſi: & mortuæ ſunt ranæ de domibus, & de villis, & de agris.

14 Congregaverúntque eas in immenſos aggeres, & computruit terra.

15 Videns autem Pharao quòd data eſſet requies, ingravavit cor ſuum, & non audivit eos, ſicut præceperat Dominus.

16 Dixítque Dominus ad Moyſen: Loquere ad Aaron: Extende virgam tuam & percute pulverem terræ: & ſint ſciniphes in univerſa terra Ægypti.

17 Fecerúntque ita. Et extendit Aaron manum, virgam tenens: percuſsítque pulverem terræ, & facti ſunt ſciniphes in hominibus, & in jumentis: omnis pulvis terræ verſus eſt in ſciniphes per totam Terram Ægypti.

18 Fecerúntque ſimiliter malefici incantationibus ſuis ut educerent ſciniphes, & non potuerunt: erántque ſciniphes tam in hominibus quàm in jumentis.

19 Et dixerunt malefici ad Pharaonem: Digitus Dei eſt hic. induratúmque eſt cor Pharaonis, E & non audivit eos ſicut præceperat Dominus.

20 Dixit quoque Dominus ad Moyſen: Conſurge diluculo, & ſta coram Pharaone: egredietur enim ad aquas: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum ut ſacrificet mihi.

21 Quod ſi non dimiſeris eum, ecce ego immittam in te, & in ſervos tuos, & in populum tuum, & in domos tuas, omne genus muſcarum: & implebuntur domus Ægyptiorum muſcis diverſi generis, & univerſa terra in qua fuerint.

22 Faciámque mirabilem in die illa Terram Geſſen, in qua populus meus eſt, ut non ſint ibi muſcæ: & ſcias quoniam ego Dominus in medio terræ. F

23 Ponámque diviſionem inter populum meum & populum tuum: cras erit ſignum iſtud.

24 Fecítque Dominus ita. * Et venit muſca graviſſima in domos Pharaonis & ſervorum ejus, & in omnem Terram Ægypti, corruptáque eſt terra ab hujuſcemodi muſcis. * Sap. 16.b.9.

25 Vocavítque Pharao, Moyſen & Aaron, & ait eis: Ite & ſacrificate Deo veſtro in terra hac.

26 Et ait Moyſes: Non poteſt ita fieri: abominationes enim Ægyptiorum immolabimus Domino Deo noſtro. quòd ſi mactaverimus ea quæ colunt Ægyptij coram eis, lapidibus nos obruent. G

27 Viam trium dierum pergemus in ſolitudinem: & ſacrificabimus Domino Deo noſtro * ſicut præcepit nobis. * Sup. 3.f.18.

28 Dixítque Pharao: Ego dimittam vos ut ſacrificetis Domino Deo veſtro in deſerto: veruntamen longiùs ne abeatis, rogate pro me.

29 Et ait Moyſes: Egreſſus à te, orabo Dominum: & recedet muſca à Pharaone, & à ſervis ſuis, & à populo ejus cras: veruntamen noli ultrà fallere, ut non dimittas populum ſacrificare Domino.

30 Egreſsúſque Moyſes à Pharaone, oravit Dominum.

31 Qui fecit juxta verbum illius: & abſtulit muſcas à Pharaone, & à ſervis ſuis, & à populo ejus: non ſuperfuit ne una quidem.

32 Et ingravatum eſt cor Pharaonis, ita ut nec hac quidem vice dimitteret populum.

Caput IX.

Quinta plaga eſt peſtis in jumentis, ſexta ulcerum, ſeptima grandinis; ad quam promittit Pharao ſe dimiſſurum populum ſi ceſſet; verùm nec id complet: nullus autem filiorum Iſraël in his malis ullum patiur damnum.

1 DIxit autem Dominus ad Moyſen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum ut ſacrificet mihi. A

2 Quòd ſi adhuc renuis, & retines eos:

3 Ecce manus mea erit ſuper agros tuos: & ſuper equos, & aſinos, & camelos, & boves, & oves, peſtis valdè gravis.

4 Et faciet Dominus mirabile, inter poſſeſſiones Iſraël, & poſſeſſiones Ægyptiorum, ut nihil omninò pereat ex his quæ pertinent ad filios Iſraël.

5 Conſtituítque Dominus tempus, diens: Cras faciet Dominus verbum iſtud in terra. B

6 Fecit ergo Dominus verbum hoc altera die: mortuáque ſunt omnia animantia Ægyptiorum de animalibus

Digitized by Google

animalibus verò filiorum Iſraël nihil omnino periit.

7 Et miſit Pharao ad videndum: nec erat quidquam mortuũ de his quæ poſſidebat Iſraël. Ingravatúmq; eſt cor Pharaonis,& non dimiſit populum.

8 Et dixit Dominus ad Moyſen & Aaron: Tollite plenas manus cineris de camino, & ſpargat illum Moyſes in cælum coram Pharaone:

9 Sítque pulvis ſuper omnem Terram Ægypti: erunt enim in hominibus & jumentis ulcera, & veſicæ turgentes, in univerſa Terra Ægypti.

10 Tulerúntque cinerem de camino, & ſteterunt coram Pharaone, & ſparſit illum Moyſes in cælum: factáque ſunt ulcera veſicarum turgentium in hominibus & jumentis:

G 11 Nec poterãt malefici ſtare corã Moyſe propter ulcera quæ in illis erant,& in omni Terra Ægypti.

12 Induravítque Dominus cor Pharaonis,& non audivit eos ſicut locutus eſt Dominus ad Moyſen.

13 Dixítque Dominus ad Moyſen: Manè conſurge, & ſta coram Pharaone. & dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum vt ſacrificet mihi.

14 Quia in hac vice mittã omnes plagas meas ſuper cor tuum,& ſuper ſervos tuos,& ſuper populum tuũ: ut ſcias quòd non ſit ſimilis mei in omni terra.

15 Nunc enim extendens manum percutiam te & populum tuum peſte, peribíſque de terra.

D * Rom. 9.d.17. 16 * Idcircò autem poſui te, ut oſtendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra.

17 Adhuc retines populum meum: & non vis dimittere eum?

18 En pluam cras hac ipſa hora grandinem multam nimis, qualis non fuit in Ægypto, à die qua fundata eſt, uſque in præſens tempus.

19 Mitte ergo jam nunc, & congrega jumenta tua, & omnia quæ habes in agro: homines enim, & jumenta,& univerſa quæ inventa fuerint foris, nec congregata de agris, ceciderítque ſuper ea grando, morientur.

20 Qui timuit verbum Dñi de ſervis Pharaonis, fecit confugere ſervos ſuos & jumenta in domos:

21 Qui autem neglexit ſermonem Domini, dimiſit ſervos ſuos & jumenta in agris.

E 22 Et dixit Dominus ad Moyſen: Extende manum tuam in cælum, ut fiat grando in univerſa Terra Ægypti ſuper homines,& ſuper jumenta,& ſuper omnem herbam agri in Terra Ægypti.

*Sap.16. c.16.& 19.d.19. 23 * Extendítque Moyſes virgam in cælum,& Dominus dedit tonitrua,& grandinem, ac diſcurrentia fulgura ſuper terram: pluítque Dominus grandinem ſuper terram Ægypti.

24 Et grando & ignis miſta pariter ferebantur: tantæque fuit magnitudinis,quanta antè nunquam apparuit in univerſa Terra Ægypti ex quo gens illa condita eſt.

25 Et percuſſit grando in omni Terra Ægypti cuncta quæ fuerunt in agris, ab homine uſque ad jumentum, cunctámque herbam agri percuſſit grando, & omne lignum regionis confregit.

F 26 Tantùm in terra Geſſen,ubi erant filij Iſraël, grando non cecidit.

27 Miſítque Pharao, & vocavit Moyſen & Aaron, dicens ad eos: Peccavi etiam nunc: Dominus juſtus: ego & populus meus, impij.

28 Orate Dominum ut deſinant tonitrua Dei, & grando: ut dimittam vos, & nequaquam hîc ultrà maneatis.

29 Ait Moyſes: Cùm egreſſus fuero de urbe, extendam palmas meas ad Dominum, & ceſſabunt tonitrua, & grando non erit: ut ſcias quia Domini eſt terra:

30 Novi autem, quòd & tu, & ſervi tui, necdum timeatis Dominum Deum.

31 Linum ergo & hordeum læſum eſt, eò quòd hordeum eſſet virens, & linum jam folliculos germinaret: G

32 Triticum autem & far non ſunt læſa, quia ſerotina erant.

33 Egreſſúſque Moyſes à Pharaone ex urbe, tetendit manus ad Dominum: & ceſſaverunt tonitrua & grãdo,nec ultrà ſtillavit pluvia ſuper terram.

34 Videns autem Pharao quòd ceſſaſſet pluvia, & grando, & tonitrua, auxit peccatum:

35 Et ingravatum eſt cor ejus, & ſervorum illius,& induratum nimis: nec dimiſit filios Iſraël, ſicut præceperat Dominus per manum Moyſi.

Caput X.

Octavum ſignum eſt locuſtarum; quibus ablatis, obduratus Pharao ne ſic quidem juxta condictum dimittit populum: quapropter novum additur, nempe tenebrarum denſiſſimarum, propter quas permittit Pharao ut exeant, ſed protinus idem denegat, Moyſique minatur.

1 ET dixit Dominus ad Moyſen: Ingredere ad Pharaonem: ego enim induravi cor ejus, & ſervorum illius: ut faciam ſigna mea hæc in eo, A

2 Et narres in auribus filij tui, & nepotum tuorum, quoties contriverim Ægyptios, & ſigna mea fecerim in eis: & ſciatis quia ego Dominus.

3 Introierunt ergo Moyſes & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Uſquequò non vis ſubjici mihi? dimitte populum meum, ut ſacrificet mihi.

4 * Sin autem reſiſtis,& non vis dimittere eum: ecce ego inducam cras locuſtam in fines tuos: * Sap. 16.b.9.

5 Quæ operiat ſuperficiem terræ, ne quidquam ejus appareat, ſed comedatur quod reſiduum fuerit grandini. corrodet enim omnia ligna quæ germinant in agris. B

6 Et implebunt domos tuas, & ſervorum tuorum,& omnium Ægyptiorum: quantam non viderunt patres tui, & avi ex quo orti ſunt ſuper terram uſque in præſentem diem. Avertítque ſe, & egreſſus eſt à Pharaone.

7 Dixerunt autem ſervi Pharaonis ad eum: Uſquequò patiemur hoc ſcandalum: dimitte homines, ut ſacrificent Domino Deo ſuo. nónne vides quòd perierit Ægyptus?

8 Revocaverúntque Moyſen & Aaron ad Pharaonem: qui dixit eis: Ite, ſacrificate Domino Deo veſtro: quinam ſunt qui ituri ſunt? C

9 Ait Moyſes: Cum parvulis noſtris & ſenioribus pergemus, cum filiis & filiabus, cum ovibus & armentis: eſt enim ſollemnitas Domini Dei noſtri.

10 Et reſpondit Pharao: Sic Dominus ſit vobiſcum, quo modo ego dimittam vos, & parvulos veſtros. cui dubium eſt quòd peſſimè cogitetis?

Digitized by Google

11 Non fiet ita, ſed ite tantùm viri, & ſacrificate Domino: hoc enim & ipſi petiſtis. Statímque ejecti ſunt de conſpectu Pharaonis.

D 12 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Extende manum tuam ſuper terram Ægypti ad locuſtam, ut aſcendat ſuper eam, & devoret omnem herbam quæ reſidua fuerit grandini.

13 Et extendit Moyſes virgam ſuper terram Ægypti: & Dominus induxit ventum urentem tota die illa & nocte: & manè facto, ventus urens levavit locuſtas.

14 Quæ aſcenderunt ſuper univerſam Terram Ægypti: & ſederunt in cunctis finibus Ægyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerant: nec poſteà futuræ ſunt.

E 15 Operuerúntque univerſam ſuperficiem terræ, vaſtantes omnia. Devorata eſt igitur herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando dimiſerat: nihilque omnino virens relictum eſt in lignis & in herbis terræ, in cuncta Ægypto.

16 Quamobrem feſtinus Pharao vocavit Moyſen & Aaron, & dixit eis: Peccavi in Dominum Deum veſtrum, & in vos.

17 Sed nunc dimittite peccatum mihi etiam hac vice, & rogate Dominum Deum veſtrum, ut auferat à me mortem iſtam.

18 Egreſſúſque Moyſes de conſpectu Pharaonis, oravit Dominum.

F 19 Qui flare fecit ventum ab occidente vehementiſſimum, & arreptam locuſtam projecit in Mare rubrum: non remanſit ne una quidem in cunctis finibus Ægypti.

20 Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec dimiſit filios Iſraël.

21 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Extende manum tuam in cælum: & ſint tenebræ ſuper Terram Ægypti, tam denſæ ut palpari queant.

22 Extenditque Moyſes manum in cælum: & factæ ſunt tenebræ horribiles in univerſa terra Ægypti tribus diebus.

*Sa. 17. a.2. 23 * Nemo vidit fratrem ſuum, nec movit ſe de
*Sap. 18. a.1. loco in quo erat: * Ubicumque autem habitabant
filii Iſraël, lux erat.

G 24 Vocavítque Pharao Moyſen & Aaron, & dixit eis: Ite, ſacrificate Domino: oves tantùm veſtræ & arměta remaneant, parvuli veſtri eant vobiſcum.

25 Ait Moyſes: Hoſtias quoque & holocauſta dabis nobis, quæ offeramus Domino Deo noſtro.

26 Cuncti greges pergẽt nobiſcũ: non remanebit ex eis ungula: quæ neceſſaria ſunt in cultum Dñi Dei noſtri: præſertim cùm ignoremus quid debeat immolari, donec ad ipſum locum perveniamus.

27 Induravit autem Dominus cor Pharaonis, & noluit dimittere eos.

28 Dixítque Pharao ad Moyſen: Recede à me, & cave ne ultrà videas faciem meam: quocumque die apparueris mihi, morieris.

29 Reſpondit Moyſes: Ita fiet ut locutus es, non videbo ultrà faciem tuam.

Caput XI.

Ante decimum ſignum quod prædicit Dominus, hortatur ad Ægypti ſpoliationem.

A 1 ET dixit Dominus ad Moyſen: Adhuc una plaga tangam Pharaonem & Ægyptum, & poſt hæc dimittet vos, & exire compellet.

2 * Dices ergo omni plebi, ut poſtulet vir ab *Sup. 3. c. 22. Inf. 12. c. 35.
amico ſuo, & mulier à vicina ſua, vaſa argentea,
& aurea.

3 Dabit autem Dominus gratiam populo ſuo
coram Ægyptiis. * Fuítque Moyſes vir magnus *Eccli. 45. a. 1.
valdè in Terra Ægypti, coram ſervis Pharaonis
& omni populo.

4 Et ait: Hæc dicit Dominus: Media nocte egrediar in Ægyptum: B

5 Et morietur omne primogenitum in terra Ægyptiorum, à primogenito Pharaonis qui ſedet in ſolio ejus, uſque ad primogenitum ancillæ quæ eſt ad molam, & omnia primogenita jumentorum.

6 Erítque clamor magnus in univerſa Terra Ægypti, qualis nec antè fuit, nec poſteà futurus eſt. C

7 Apud omnes autem filios Iſraël non mutiet canis ab homine uſque ad pecus: ut ſciatis quanto miraculo dividat Dominus Ægyptios & Iſraël.

8 Deſcendéntque omnes ſervi tui iſti ad me, & adorabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus qui ſubjectus eſt tibi: poſt hæc egrediemur. D

9 Et exivit à Pharaone iratus nimis. Dixit autem Dominus ad Moyſen. Non audiet vos Pharao, ut multa ſigna fiant in terra Ægypti.

10 Moyſes autem & Aaron fecerunt omnia oſtenta quæ ſcripta ſunt, coram Pharaone. Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec dimiſit filios Iſraël de terra ſua.

Caput XII.

Paſchalis agni ritu declarato ac celebrato, ejúſque ſanguine domorum ſuperliminaribus illito, cæſis omnibus Ægypti primogenitis, Iſraëlitæ cum divitiis Ægypti egrediuntur: de ritu Phaſe ac eſu azymorum, & tempore habitationis Iſraël in Ægypto.

1 DIxit quoque Dominus ad Moyſen & Aaron in Terra Ægypti: A

2 Menſis iſte, vobis principium menſium: primus erit in menſibus anni.

3 Loquimini ad univerſum cœtum filiorum Iſraël, & dicite eis: Decima die menſis hujus tollat unuſquiſque agnum per familias & domos ſuas.

4 Sin autem minor eſt numerus, ut ſufficere poſſit ad veſcendum agnum, aſſumet vicinum ſuum qui junctus eſt domui ſuæ, juxta numerum animarum quæ ſufficere poſſunt ad eſum agni.

5 Erit autem agnus abſque macula, maſculus, anniculus: juxta quem ritum tolletis & hœdum.

6 Et ſervabitis eum uſque ad quartam decimam diem menſis hujus: immolabítque eum univerſa multitudo filiorum Iſraël ad veſperam.

7 Et ſument de ſanguine ejus ac ponent ſuper utrumque poſtem, & in ſuperliminaribus domorum, in quibus comedent illum. B

8 Et edent carnes nocte illa aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus.

9 Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, ſed tantùm aſſum igni: caput cum pedibus ejus & inteſtinis vorabitis.

10 Nec remanebit quidquam ex eo uſque manè. ſi quid reſiduum fuerit, igne comburetis.

11 Sic autem comedetis illum: Renes veſtros accingetis, & calceamenta habebitis in pedibus,

tenentes

Digitized by Google

tenentes baculos in manibus, & comedetis feſti-
nanter: eſt enim Phaſe (id eſt tranſitus) Domini.
12 Et tranſibo per Terram Ægypti nocte illa,
percutiámque omne primogenitum in Terra
Ægypti ab homine uſque ad pecus: & in cunctis
diis Ægypti faciam judicia, ego Dominus.
13 Erit autem ſanguis vobis in ſignum in ædi-
bus in quibus eritis: & videbo ſanguinem, & tran-
ſibo vos: nec erit in vobis plaga diſperdens quando
percuſſero Terram Ægypti.
C 14 Habebitis autem hunc diem in monumen-
tum: & celebrabitis eam ſollemnem Domino in
generationibus veſtris cultu ſempiterno.
15 Septem diebus azyma comedetis: in die pri-
mo non erit fermentum in domibus veſtris: qui-
cúmque comederit fermentatum, peribit anima
illa de Iſraël, à primo die uſque ad diem ſeptimum.
16 Dies prima erit ſancta atque ſollemnis, &
dies ſeptima eadem feſtivitate venerabilis: nihil
operis facietis in eis, exceptis his quæ ad veſcen-
dum pertinent.
17 Et obſervabitis azyma: in eadem enim ipſa
die educam exercitum veſtrum de Terra Ægypti,
& cuſtodietis diem iſtum in generationes veſtras
ritu perpetuo.
* Lev. 23.a.5. Num. 28.c.16.
18 * Primo menſe, quartadecima die menſis ad
veſperam, comedetis azyma uſque ad diem vige-
ſimam primam ejuſdem menſis ad veſperam.
19 Septem diebus fermentum non invenietur
in domibus veſtris: qui comederit fermentatum,
peribit anima ejus de cœtu Iſraël, tam de advenis
quàm de indigenis terræ.
D 20 Omne fermentatum non comedetis: in cun-
ctis habitaculis veſtris edetis azyma.
21 Vocavit autem Moyſes omnes ſeniores filio-
rum Iſraël, & dixit ad eos: Ite tollentes animal
per familias veſtras, & immolate Phaſe.
* Heb. 11.e.28.
22 * Faſciculúmque hyſſopi tingite in ſanguine
qui eſt in limine, & aſpergite ex eo ſuperlimina-
re, & utrumque poſtem: nullus veſtrûm egredia-
tur oſtium domus ſuæ uſque manè.
23 Tranſibit enim Dominus percutiens Ægy-
ptios: cumque viderit ſanguinem in ſuperlimi-
nari, & in utroque poſte, tranſcendet oſtium do-
mus, & non ſinet percuſſorem ingredi domos ve-
ſtras & lædere.
24 Cuſtodi verbum iſtud legitimum tibi &
filiis tuis uſque in æternum.
25 Cúmque introieritis terram, quam Domi-
nus daturus eſt vobis ut pollicitus eſt, obſervabitis
ceremonias iſtas.
26 Et cùm dixerint vobis filij veſtri: Quæ eſt
iſta religio?
27 Dicetis eis: Victima tranſitus Domini eſt,
quando tranſivit ſuper domos filiorum Iſraël in
Ægypto, percutiens Ægyptios, & domos noſtras
liberans. Incurvatúſque populus adoravit.
28 Et egreſſi filij Iſraël fecerunt ſicut præcepe-
rat Dominus Moyſi & Aaron.
E 29 Factum eſt autem in noctis medio, percuſſit
Dominus omne primogenitum in Terra Ægypti,
à primogenito Pharaonis, qui in ſolio ejus ſede-
* Sup. 11.b.5. Sap. 18. a.5.
bat * uſque ad primogenitum captivæ quæ erat in
carcere, & omne primogenitum jumentorum.

30 Surrexítque Pharao nocte, & omnes ſervi
ejus, cunctáque Ægyptus, & ortus eſt clamor ma-
gnus in Ægypto: neque enim erat domus in qua
non jaceret mortuus.
31 Vocatíſque Pharao Moyſe & Aaron nocte,
ait: Surgite & egredimini à populo meo, vos & fi-
lij Iſraël: ite, immolate Domino ſicut dicitis.
32 Oves veſtras & armenta aſſumite ut petie-
ratis, & abeuntes benedicite mihi.
33 Urgebántque Ægyptij populum de terra exi-
re velociter, dicentes: Omnes moriemur.
34 Tulit igitur populus conſperſam farinam
antequam fermentaretur: & ligans in palliis, po-
ſuit ſuper humeros ſuos.
35 Fecerúntque filij Iſraël * ſicut præceperat * Sup. 11.a.4.
Moyſes: & petierunt ab Ægyptiis vaſa argentea
& aurea, veſtémque plurimam.
36 Dominus autem dedit gratiam populo co-
ram Ægyptiis ut commodarent eis: & ſpoliave-
runt Ægyptios.
37 Profectíque ſunt filij Iſraël de Rameſſe in F
Socoth, ſexcenta ferè millia peditum virorum, abſ-
que parvulis.
38 Sed & vulgus promiſcuum innumerabile
aſcendit cum eis, oves & armenta & animantia
diverſi generis multa nimis.
39 Coxerúntque farinam, quam dudum de
Ægypto conſperſam tulerant: & fecerunt ſubci-
nericios panes azymos: neque enim poterant fer-
mentari cogentibus exire Ægyptiis, & nullam fa-
cere ſinentibus moram: nec pulmenti quidquam
ocurrerat præparare.
40 Habitatio autem filiorum Iſraël qua manſe-
runt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta
annorum.
41 Quibus expletis, eadem die egreſſus eſt om-
nis exercitus Domini de Terra Ægypti.
42 Nox iſta eſt obſervabilis Domini, quando
eduxit eos de Terra Ægypti: hanc obſervare de-
bent omnes filij Iſraël in generationibus ſuis.
43 Dixítque Dominus ad Moyſen & Aaron: G
Hæc eſt religio Phaſe: Omnis alienigena non
comedet ex eo.
44 Omnis autem ſervus emptitius circumcide-
tur, & ſic comedet.
45 Advena & mercenarius non edent ex eo.
46 In una domo comedetur, nec efferetis de
carnibus ejus foras, nec * os illius confringetis. * Num. 9.b.12. Joan.19. g.36.
47 Omnis cœtus filiorum Iſraël faciet illud.
48 Quòd ſi quis peregrinorum in veſtram vo-
luerit tranſire coloniam, & facere Phaſe Domini,
circumcidetur priùs omne maſculinum ejus, &
tunc ritè celebrabit: erítque ſicut indigena terræ:
ſi quis autem circumciſus non fuerit, non veſce-
tur ex eo.
49 Eadem lex erit indigenæ & colono qui pe-
regrinatur apud vos.
50 Fecerúntque omnes filij Iſraël ſicut præce-
perat Dominus Moyſi & Aaron.
51 Et eadem die eduxit Dominus filios Iſraël
de Terra Ægypti per turmas ſuas.

Digitized by Google

Caput XIII.

Liberationis ab Ægypto Dominus religione Phaſe ac primogenitorum conſecratione meminiſſe jubet. Inde Iſraël per deſertum egrediens, oſſa Ioſeph ſecum defert, & columnæ ignis ac nubis ducatum accipit.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

*Inf. 34 c. 19. Lev. 27 c. 26. Num. 8. c. 16. Luc. 2. c. 23. 2 * Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis Iſraël, tam de hominibus quàm de jumentis: mea ſunt enim omnia.

3 Et ait Moyſes ad populum: Mementote diei hujus in qua egreſſi eſtis de Ægypto & de domo ſervitutis, quoniam in manu forti eduxit vos Dominus de loco iſto: ut non comedatis fermentatum panem.

4 Hodie egredimini menſe novarum frugum.

5 Cúmque introduxerit te Dominus in Terram Chananæi & Hethæi & Amorrhæi & Hevæi & Jebuſæi, quam juravit patribus tuis ut daret tibi, terram fluentem lacte & melle, celebrabis hunc morem ſacrorum menſe iſto.

6 Septem diebus veſcêris azymis: & in die ſeptimo erit ſollemnitas Domini.

7 Azyma comedetis ſeptem diebus: non apparebit apud te aliquid fermentatum, nec in cunctis finibus tuis.

B 8 Narrabíſque filio tuo in die illo, dicens: Hoc eſt quod fecit mihi Dominus quando egreſſus ſum de Ægypto.

9 Et erit quaſi ſignum in manu tua, & quaſi monumentum ante oculos tuos: & ut lex Domini ſemper ſit in ore tuo, in manu enim forti eduxit te Dominus de Ægypto.

10 Cuſtodies hujuſcemodi cultum ſtatuto tempore à diebus in dies.

11 Cùmque introduxerit te Dominus in Terram Chananæi, ſicut juravit tibi & patribus tuis, & dederit tibi eam:

*Inf. 22 d. 29. 34. c. 19. Ezech. 44. g. 30 12 * Separabis omne quod aperit vulvam Domino, & quod primitivum eſt in pecoribus tuis: quidquid habueris maſculini ſexus, conſecrabis Domino.

13 Primogenitum aſini mutabis ove: quod ſi non redemeris, interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis, pretio redimes.

C 14 Cúmque interrogaverit te filius tuus cras, dicens: Quid eſt hoc? reſpondebis ei: In manu forti eduxit nos Dominus de terra Ægypti, de domo ſervitutis.

15 Nam cùm induratus eſſet Pharao, & nollet nos dimittere, occidit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito hominis uſque ad primogenitum jumentorum: idcircò immolo Domino omne quod aperit vulvam maſculini ſexus, & omnia primogenita filiorum meorũ redimo.

Deut. 6. b. 8. 16 * Erit igitur quaſi ſignum in manu tua, & quaſi appenſum quid, ob recordationem, inter oculos tuos: eò quòd in manu forti eduxit nos Dominus de Ægypto.

17 Igitur cùm emiſiſſet Pharao populum, non eos duxit Deus per viam terræ Philiſthiim quæ vicina eſt: reputans ne fortè pœniteret eum, ſi vidiſſet adverſum ſe bella conſurgere, & reverteretur in Ægyptum.

D 18 Sed circumduxit per viam deſerti, quæ eſt juxta Mare rubrum: & armati aſcenderunt filij Iſraël de Terra Ægypti.

19 Tulit quoque Moyſes oſſa Joſeph ſecum: eò quòd adjuraſſet filios Iſraël dicens: * Viſitabit vos Deus, efferte oſſa mea hinc vobiſcum. * Gen. 50. d. 24.

20 Profectíque de Socoth caſtrametati ſunt in Etham in extremis finibus ſolitudinis.

21 * Dominus autẽ præcedebat eos ad oſtendendã viam, per diem in columna nubis, & per noctem in colũna ignis: ut dux eſſet itineris utroque tempore. * Num. 14. c. 14. 2. Eſd. 9. d. 19. 1. Cor. 10. a. 1.

22 Numquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem, coram populo.

Caput XIV.

Pharao Iſraëlem perſequens, & mare per ſiccum poſt illum ingrediens, cum univerſo equitatu ac curribus ſubmergitur.

1 LOcutus eſt autem Dominus ad Moyſen, dicens: A

2 Loquere filiis Iſraël: Reverſi caſtrametentur è regione Phihahiroth, quæ eſt inter Magdalum & mare contra Beelſephon: in conſpectu ejus caſtra ponetis ſuper mare.

3 Dicturúſque eſt Pharao ſuper filiis Iſraël: Coarctati ſunt in terra, concluſit eos deſertum.

4 Et indurabo cor ejus, ac perſequetur vos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu ejùs. ſciéntque Ægyptij quia ego ſum Dominus. Feceruntque ita.

5 Et nuntiatum eſt regi Ægyptiorũ quòd fugiſſet populus: immutatúmq; eſt cor Pharaonis & ſervorũ ejus ſuper populo, & dixerunt: Quid voluimus facere ut dimitteremus Iſraël, ne ſerviret nobis? B

6 Junxit ergo currum, & omnem populum ſuum aſſumpſit ſecum.

7 Tulítque ſexcentos currus electos, & quidquid in Ægypto curruum fuit: & duces totius exercitus.

8 Induravítque Dominus cor Pharaonis regis Ægypti, & perſecutus eſt filios Iſraël: at illi egreſſi erant in manu excelſa.

9 * Cúmque perſequerentur Ægyptij veſtigia præcedentium, repererunt eos in caſtris ſuper mare: omnis equitatus & currus Pharaonis, & univerſus exercitus, erãt in Phihahiroth cõtra Beelſephõ. *1. Mac. 4. a. 9. Ioſ. 24. b. 6.

10 Cúmque appropinquaſſet Pharao, levantes filij Iſraël oculos, viderunt Ægyptios poſt ſe: & timuerunt valdè: clamaverúntque ad Dominum, C

11 Et dixerunt ad Moyſen: Forſitan non erant ſepulchra in Ægypto, ideò tuliſti nos ut moreremur in ſolitudine: quid hoc facere voluiſti, ut educeres nos ex Ægypto?

12 Nónne iſte eſt ſermo, quem loquebamur ad te in Ægypto dicentes: Recede à nobis ut ſerviamus Ægyptiis? multò enim melius erat ſervire eis, quàm mori in ſolitudine.

13 Et ait Moyſes ad populum. Nolite timere: ſtate, & videte magnalia Domini quæ facturus eſt hodie: Ægyptios enim, quos nunc videtis, nequaquam ultrà videbitis uſque in ſempiternum.

14 Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis.

15 Dixítque Dominus ad Moyſen: Quid clamas ad me? Loquere filiis Iſraël ut proficiſcantur. D

16 Tu autem eleva virgam tuam, & extende manum tuam ſuper mare, & divide illud: ut gradiantur filij Iſraël in medio mari per ſiccum.

17 Ego

Digitized by Google

17 Ego autem indurabo cor Ægyptiorum ut
perſequantur vos: & glorificabor in Pharaone, &
in omni exercitu ejus, & in curribus & in equiti-
bus illius.
18 Et ſcient Ægyptij quia ego ſum Dominus,
cùm glorificatus fuero in Pharaone, & in curribus
atque in equitibus ejus.
19 Tollénſque ſe angelus Dei, qui præcedebat
caſtra Iſraël, abiit poſt eos: & cum eo pariter co-
lumna nubis, priora dimittens, poſt tergum.
E 20 Stetit inter caſtra Ægyptiorum & caſtra Iſ-
raël: & erat nubes tenebroſa, & illuminans noctem,
ita ut ad ſe invicem toto noctis tempore accedere
non valerent.
21 Cúmque extendiſſet Moyſes manum ſuper
mare, abſtulit illud Dominus flante vento vehe-
menti & urente tota nocte, & vertit in ſiccum: di-
viſáque eſt aqua.
* Pſ. 77. b. 13 22 * Et ingreſſi ſunt filij Iſraël per medium ſic-
104. d. 37. ci maris: erat enim aqua quaſi murus à dextra eo-
Pſ. 113. rum & læva.
a. 3. Heb. 11. 23 Perſequentéſque Ægyptij ingreſſi ſunt poſt
f. 29. eos, & omnis equitatus Pharaonis, currus ejus &
equites, per medium maris.
* Sap. 18. c. 18. 24 Jámque advenerat vigilia matutina,* & ecce
F reſpiciens Dominus ſuper caſtra Ægyptiorum per
columnam ignis & nubis, interfecit exercitum
eorum:
25 Et ſubvertit rotas curruum, ferebantúrque in
profundum. Dixerunt ergo Ægyptij: Fugiamus Iſ-
raëlem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos
26 Et ait Dominus ad Moyſen: Extende manum
tuam ſuper mare, ut revertantur aquæ ad Ægyptios
ſuper currus & equites eorum.
27 Cúmque extendiſſet Moyſes manum contra
mare, reverſum eſt primo diluculo ad priorem lo-
cum: fugientibúſque Ægyptiis occurrerunt aquæ,
& involvit eos Dominus in mediis fluctibus.
G 28 Reverſæque ſunt aquæ, & operuerunt cur-
rus & equites cuncti exercitus Pharaonis, qui ſe-
quentes ingreſſi fuerant mare: nec unus quidem
ſuperfuit ex eis.
29 Filij autem Iſraël perrexerunt per medium
ſicci maris, & aquæ eis erant quaſi pro muro à dex-
tris & à ſiniſtris:
30 Liberavítque Dominus in die illa Iſraël de
manu Ægyptiorum.
31 Et viderunt Ægyptios mortuos ſuper littus
maris, & manum magnam quam exercuerat Do-
minus contra eos: timuítque populus Dominum,
& crediderunt Domino, & Moyſi ſervo ejus.

Caput XV.

*Iſraëlitæ, gratiis Deo cum cantu peractis, venerunt in Ma-
rath: ubi amaritudine aquarum verſa in dulcedinem, venerunt
in Elim.*

A 1 TUnc * cecinit Moyſes & filij Iſraël carmen
* Sap. 10. d. 20. hoc Domino: & dixerunt: Cantemus Do-
mino: glorioſè enim magnificatus eſt, equum &
aſcenſorem dejecit in mare.
* Iſa. 12. a. 2. 2 * Fortitudo mea, & laus mea Dominus, & fa-
Pſ. 117. ctus eſt mihi in ſalutem: iſte Deus meus, & glo-
c. 14. rificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum.
3 Dominus quaſi vir pugnator, omnipotens no-
men ejus.
4 Currus Pharaonis & exercitum ejus projecit
in mare: electi principes ejus ſubmerſi ſunt in
Mari rubro.
5 Abyſſi operuerunt eos, deſcenderunt in pro-
fundum quaſi lapis.
6 Dextera tua Domine magnificata eſt in forti-
tudine: dextera tua, Domine, percuſſit inimicum.
7 Et in multitudine gloriæ tuæ depoſuiſti ad-
verſarios tuos: miſiſti iram tuam, quæ devoravit
eos ſicut ſtipulam.
8 Et in ſpiritu furoris tui congregatæ ſunt aquæ: B
ſtetit unda fluens, congregatæ ſunt abyſſi in medio
mari.
9 Dixit inimicus: Perſequar & comprehen-
dam, dividam ſpolia, implebitur anima mea: evagi-
nabo gladium meum, interficiet eos manus mea.
10 Flavit ſpiritus tuus, & operuit eos mare: ſub-
merſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementibus.
11 Quis ſimilis tui in fortibus Domine? quis ſi-
milis tui, magnificus in ſanctitate, terribilis atque
laudabilis, faciens mirabilia?
12 Extendiſti manũ tuam, & devoravit eos terra.
13 Dux fuiſti in miſericordia tua populo quem
redemiſti: & portaſti eum in fortitudine tua, ad
habitaculum ſanctum tuum
14 Aſcenderunt populi, & irati ſunt: dolores
obtinuerunt habitatores Philiſthiim.
15 Tunc conturbati ſunt principes Edom, ro-
buſtos Moab obtinuit tremor: obriguerunt omnes
habitatores Chanaan.
16 Irruat ſuper eos formido & pavor, in magni- C
tudine brachij tui: fiant immobiles quaſi lapis, do-
nec pertranſeat populus tuus Domine, donec per-
tranſeat populus tuus iſte, quem poſſediſti.
17 Introduces eos, & plantabis in monte here-
ditatis tuæ, firmiſſimo habitaculo tuo quod opera-
tus es Domine: ſanctuarium tuum Domine, quod
firmaverunt manus tuæ.
18 Dominus regnabit in æternum & ultrà.
19 Ingreſſus eſt enim eques Pharao cum cur-
ribus & equitibus ejus in mare: & reduxit ſuper
eos Dominus aquas maris: filij autem Iſraël ambu-
laverunt per ſiccum in medio ejus.
20 Sumpſit ergo Maria propheteſſa, ſoror Aa-
ron, tympanum in manu ſua: egreſſæque ſunt om-
nes mulieres poſt eam cum tympanis & choris,
21 Quibus præcinebat, dicens: Cantemus Do-
mino; glorioſè enim magnificatus eſt, equum & aſ-
cenſorem ejus dejecit in mare.
22 Tulit autem Moyſes Iſraël de mari rubro, &
egreſſi ſunt in deſertum Sur: ambulaverúntque
tribus diebus per ſolitudinem, & non invenie-
bant aquam.
23 Et venerunt in Mara, nec poterant bibere D
aquas de Mara, eò quòd eſſent amaræ: unde &
congruum loco nomen impoſuit, vocans illum Ma-
ra, id eſt amaritudinem.
24 Et murmuravit populus contra Moyſen, di-
cens: Quid bibemus?
25 At ille clamavit ad Dominum, qui oſtendit
ei lignum: quod * cùm miſiſſet in aquas, in dulce- * Judith 5. c. 15.
dinem verſæ ſunt. ibi conſtituit ei præcepta, atque Eccl. 38. a. 5.
judicia, & ibi tentavit eum,
26 Dicens: Si audieris vocem Domini Dei tui,
&

Digitized by Google

& quod rectum eſt coram eo feceris, & obedieris mandatis ejus, cuſtodieriſque omnia præcepta illius, cunctum languorem, quem poſui in Ægypto, non inducam ſuper te: ego enim Dominus ſanator tuus.

* Num. 33 b.9. 27 * Venerunt autem in Elim filij Iſraël, ubi erant duodecim fontes aquarum, & ſeptuaginta palmæ: & caſtrametati ſunt juxta aquas.

CAPUT XVI.

Murmurantibus in Sin pro cibo Iſraëlitis, pluit Dominus coturnices & Man ad ſaturitatem: juſſio Domini de eo colligendo, & in monumentum reponendo.

A Sap. 11. a.2. 1 PRofectíque ſunt de Elim, & venit omnis multitudo filiorum Iſraël in deſertum Sin, quod eſt inter Elim & Sinaï: quintodecimo die menſis ſecundi, poſtquam egreſſi ſunt de terra Ægypti.

2 Et murmuravit omnis congregatio filiorum Iſraël contra Moyſen & Aaron in ſolitudine.

3 Dixerúntque filij Iſraël ad eos: Utinam mortui eſſemus per manum Domini in terra Ægypti, quando ſedebamus ſuper ollas carnium, & comedebamus panem in ſaturitate: cur eduxiſtis nos in deſertum iſtud, ut occideretis omnem multitudinem fame?

B 4 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ecce, ego pluam vobis panes de cælo: egrediatur populus, & colligat quæ ſufficiunt per ſingulos dies: ut tentem eum utrùm ambulet in lege mea, an non.

5 Die autem ſexto parent quod inferant: & ſit duplum quàm colligere ſolebant per ſingulos dies.

6 Dixerúntque Moyſes & Aaron ad omnes filios Iſraël: Veſpere ſcietis quòd Dominus eduxerit vos de terra Ægypti:

7 Et manè videbitis gloriam Domini: audivit enim murmur veſtrum contra Dominum: nos verò quid ſumus, quia muſſitaſtis contra nos?

8 Et ait Moyſes: Dabit vobis Dominus veſpere carnes edere, & manè panes in ſaturitate: eò quòd audierit murmurationes veſtras quibus murmurati eſtis cõtra eum: nos enim quid ſumus? nec contra nos eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum.

C 9 Dixit quoque Moyſes ad Aaron: Dic univerſæ congregationi filiorum Iſraël: Accedite coram Domino: audivit enim murmur veſtrum.

10 Cúmque loqueretur Aaron ad omnem cœtum filiorum Iſraël, reſpexerunt ad ſolitudinem:
* Eccli. 45 a.3. & ecce * gloria Domini apparuit in nube.

11 Locutus eſt autem Dominus ad Moyſen, dicens:

12 Audivi murmurationes filiorum Iſraël, loquere ad eos: Veſpere comedetis carnes, & manè ſaturabimini panibus: ſcietíſque quòd ego ſum Dominus Deus veſter.

13 Factum eſt ergo veſpere, & aſcendens coturnix, cooperuit caſtra: manè quoque ros jacuit per circuitum caſtrorum.

* Num. 11. b.7. Pſal 77. c.24 Sap. 16. c.20. Joan 6. d.31. 14 Cúmque operuiſſet ſuperficiem terræ, * apparuit in ſolitudine minutum, & quaſi pilo tuſum, in ſimilitudinem pruinæ ſuper terram.

* 1. Cor. 10. a.3. 15 Quod cum vidiſſent filij Iſraël, dixerunt ad invicem: Manhu? quod ſignificat: Quid eſt hoc? ignorabant enim quid eſſet. Quibus ait Moyſes: * Iſte eſt panis, quẽ Dominus dedit vobis ad veſcendum.

16 Hic eſt ſermo, quem præcepit Dominus: Colligat unuſquiſque ex eo quantum ſufficit ad veſcendum: gomor per ſingula capita, juxta numerum animarum veſtrarum quæ habitant in tabernaculo ſic tolletis.

17 Fecerúntque ita filij Iſraël: & collegerunt alius plus, alius minus.

18 Et menſi ſunt ad menſuram gomor: * nec qui plus collegerat, habuit amplius: nec qui minus paraverat, reperit minus: ſed ſinguli juxta id quod edere poterant, congregaverunt. E * 2. Cor. 8. c.15.

19 Dixítque Moyſes ad eos: Nullus relinquat ex eo in manè.

20 Qui non audierunt eum, ſed dimiſerunt quidam ex eis uſque manè, & ſcatere cœpit vermibus, atque computruit. & iratus eſt contra eos Moyſes.

21 Colligebant autem manè ſinguli, quantum ſufficere poterat ad veſcendum: cúmque incaluiſſet ſol, liquefiebat.

22 In die autem ſexta collegerunt cibos duplices, id eſt duo gomor per ſingulos homines: venerunt autem omnes principes multitudinis, & narraverunt Moyſi.

23 Qui ait eis: Hoc eſt quod locutus eſt Dominus: Requies ſabbati ſanctificata eſt Domino cras. quodcunque operandum eſt, facite: & quæ coquenda ſunt coquite: quidquid autem reliquum fuerit, reponite uſque in manè.

24 Fecerúntque ita ut præceperat Moyſes, & non computruit, neque vermis inventus eſt in eo.

25 Dixítque Moyſes: Comedite illud hodie, F
quia ſabbatum eſt Domini: non invenietur hodie in agro.

26 Sex diebus colligite: in die autem ſeptimo ſabbatum eſt Domini, idcircò non invenietur.

27 Venítque ſeptima dies: & egreſſi de populo ut colligerent, non invenerunt.

28 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Uſquequò non vultis cuſtodire mandata mea, & legem meam?

29 Videte quòd Dominus dederit vobis ſabbatum, & propter hoc die ſexta tribuit vobis cibos duplices: maneat unuſquiſque apud ſemetipſum, nullus egrediatur de loco ſuo die ſeptimo.

30 Et ſabbatizavit populus die ſeptimo.

31 Appellavítque domus Iſraël nomen ejus Man: quod erat quaſi ſemen coriandri album, guſtúſque ejus quaſi ſimilæ cum melle.

32 Dixit autem Moyſes: Iſte eſt ſermo, quem G
præcepit Dominus: Imple gomor ex eo, & cuſtodiatur in futuras retrò generationes, ut noverint panem, quo alui vos in ſolitudine, quando educti eſtis de Terra Ægypti.

33 Dixítque Moyſes ad Aaron: Sume vas unum, & mitte ibi Man, quantum poteſt capere gomor: & repone coram Domino ad ſervandum in generationes veſtras,

34 Sicut præcepit Dominus Moyſi. Poſuítque illud Aaron in tabernaculo reſervandum.

35 * Filij autem Iſraël comederunt Man quadraginta annis, donec venirent in terram habitabilem: hoc cibo aliti ſunt, uſquequò tangerent fines terræ Chanaan. * 2. Eſdr. 9. d.21. Judith. 5. c.15.

36 Gomor autem decima pars eſt Ephi.

CAPUT

Digitized by Google

Caput XVII.

Rurſum murmurantibus in Raphidim pro aqua filiis Iſraël, dat Dominus aquam de petra: & in monte Moyſe extenſis manibus orante, vincunt ipſi Amalecitas.

A 1 IGitur profecta omnis multitudo filiorum Iſraël de deſerto Sin per manſiones ſuas, juxta ſermonem Domini, caſtrametati ſunt in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo.

* Num. 20.a.4. 2 * Qui jurgatus contra Moyſen, ait: Da nobis aquam, ut bibamus. Quibus reſpondit Moyſes: Quid jurgamini contra me? cur tentatis Dominũ?

3 Sitivit ergo ibi populus præ aquæ penuria, & murmuravit contra Moyſen, dicens: Cur feciſti nos exire de Ægypto, ut occideres nos, & liberos noſtros, ac jumenta, ſiti?

B 4 Clamavit autem Moyſes ad Dominum, dicens: Quid faciam populo huic? adhuc paululùm, & lapidabit me.

5 Et ait Dominus ad Moyſen: Antecede populum, & ſume tecum de ſenioribus Iſraël: & virgam qua * percuſſiſti fluvium, tolle in manu tua, & vade.

* Sup. 14.d.21. Pſal.77.b.15. 1.Cor.10.a.4.

6 En ego ſtabo ibi coram te, ſupra petram Horeb: percutiéſque petram, & exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit Moyſes ita coram ſenioribus Iſraël:

7 Et vocavit nomen loci illius, Tentatio, propter jurgium filiorum Iſraël, & quia tentaverunt Dominum, dicentes: Eſt ne Dominus in nobis, an non?

C 8 * Venit autem Amalec: & pugnabat contra Iſraël in Raphidim.

* Deut. 25.d.17. Judith.4.c.13. Sap.11.a.3.

9 Dixítque Moyſes ad Joſue: Elige viros: & egreſſus, pugna contra Amalec: cras ego ſtabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu mea.

10 Fecit Joſue ut locutus erat Moyſes, & pugnavit contra Amalec: Moyſes autem & Aaron & Hur aſcenderunt ſuper verticem collis.

11 Cúmque levaret Moyſes manus, vincebat Iſraël: ſin autem paululùm remiſiſſet, ſuperabat Amalec.

12 Manus autem Moyſi erant graves: ſumentes
D igitur lapidem, poſuerunt ſubter eum, in quo ſedit: Aaron autem & Hur ſuſtentabant manus ejus ex utraque parte. Et factum eſt ut manus illius non laſſarentur uſque ad occaſum ſolis.

13 Fugavítque Joſue Amalec, & populum ejus in ore gladij.

14 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Scribe hoc ob monimentum in libro, & trade auribus Joſue: delebo enim memoriam Amalec ſub cælo.

15 Ædificavítque Moyſes altare: & vocavit nomen ejus, Dominus exaltatio mea, dicens:

16 Quia manus ſolij Domini, & bellum Domini, erit contra Amalec, à generatione in generationem.

Caput XVIII.

Iethro ſocer Moyſi uxorem cum filiis ad eum reduxit: & auditis Dei operibus; cùm Domino ſacrificaſſet, ſanum conſilium Moyſi dedit in conſtituendis judiciorum magiſtratibus.

A 1 CUmque audiſſet Jethro, ſacerdos Madian, cognatus Moyſi, omnia quæ fecerat Deus Moyſi, & Iſraëli populo ſuo, & quòd eduxiſſet Dominus Iſraël de Ægypto:

2 Tulit Sephoram uxorem Moyſi quam remiſerat:

3 Et duos filios ejus, quorum unus vocabatur Gerſam, dicente patre: * Advena fui in terra aliena. * Sup. 2.d.22.

4 Alter verò Eliezer: Deus enim, ait, patris mei adjutor meus, & eruit me de gladio Pharaonis.

5 Venit ergo Jethro cognatus Moyſi, & filij ejus, & uxor ejus, ad Moyſen in deſertum, ubi erat caſtrametatus juxta montem Dei.

6 Et mandavit Moyſi, dicens: Ego Jethro cognatus tuus venio ad te, & uxor tua, & duo filij tui cum ea.

7 Qui egreſſus in occurſum cognati ſui, adoravit, & oſculatus eſt eum: ſalutaverúntque ſe mutuò verbis pacificis. Cúmque intraſſet tabernaculum,

8 Narravit Moyſes cognato ſuo cuncta quæ fecerat Dominus Pharaoni, & Ægyptiis propter Iſraël; univerſúmque laborem, qui accidiſſet eis in itinere, & quòd liberaverat eos Dominus. B

9 Lætatúſque eſt Jethro ſuper omnibus bonis, quæ fecerat Dominus Iſraëli, eò quòd eruiſſet eum de manu Ægyptiorum,

10 Et ait: Benedictus Dominus, qui liberavit vos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis, qui eruit populum ſuum de manu Ægypti.

11 Nunc cognovi, quia magnus Dominus ſuper omnes deos: eò quòd * ſuperbè egerint contra illos. * Sup. 1.b.14. 5.b.7. 10.c.10. 14.b.8.

12 Obtulit ergo Jethro cognatus Moyſi holocauſta & hoſtias Deo: venerúntque Aaron & omnes ſeniores Iſraël, ut comederent panem cum eo coram Deo. C

13 Altera autem die ſedit Moyſes, ut judicaret populum, qui aſſiſtebat Moyſi à manè uſque ad veſperam.

14 Quod cùm vidiſſet cognatus ejus, omnia ſcilicet quæ agebat in populo, ait: Quid eſt hoc quod facis in plebe? cur ſolus ſedes, & omnis populus præſtolatur de manè uſque ad veſperam?

15 Cui reſpondit Moyſes: Venit ad me populus quærens ſententiam Dei.

16 Cúmque acciderit eis aliqua diſceptatio, veniunt ad me ut judicem inter eos, & oſtendam præcepta Dei & leges ejus.

17 At ille: Non bonam, inquit, rem facis:

18 Stulto labore conſumeris & tu & populus iſte qui tecum eſt: ultra vires tuas eſt negotium, * ſolus illud non poteris ſuſtinere. * Deut. 1.c.12.

19 Sed audi verba mea atque conſilia, & erit Deus tecum. Eſto tu populo in his quæ ad Deum pertinent, ut referas quæ dicuntur ad eum:

20 Oſtendáſque populo ceremonias & ritum colendi, viámque per quam ingredi debeant, & opus quod facere debeant.

21 Provide autem de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint avaritiam, & conſtitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, D

22 Qui judicent populum omni tempore: quidquid autem majus fuerit, referant ad te, & ipſi minora tantummodò judicent: leviúſque ſit tibi, partito in alios onere.

23 Si hoc feceris, implebis imperium Dei, & præcepta

Digitized by Google

præcepta ejus poteris ſuſtentare: & omnis hic populus revertetur ad loca ſua cum pace.

24 Quibus auditis, Moyſes fecit omnia quæ ille ſuggeſſerat.

25 Et electis viris ſtrenuis de cuncto Iſraël, conſtituit eos principes populi, tribunos, & centuriones & quinquagenarios, & decanos.

26 Qui judicabant plebem omni tempore: quidquid autem gravius erat, referebant ad eum, faciliora tantummodò judicantes.

27 Dimiſítque cognatum ſuum qui reverſus abiit in terram ſuam.

CAPUT XIX.

Juxta montem Sinai commemorato liberationis ex Ægypto beneficio, populus ſanctificari jubetur, ut deſcendat Dominus in fulgure & tonitru, coram omni plebe Moyſi locuturus.

A Numer. 33.c.15. 1 MEnſe tertio egreſſionis Iſraël de Terra Ægypti, in die hac venerunt in ſolitudinem Sinai.

2 Nam profecti de Raphidim, & pervenientes uſq; in deſertum Sinai, caſtrametati ſunt in eodem loco, ibíque Iſraël fixit tentoria è regione montis.

* Act. 7.c.38. 3 * Moyſes autem aſcendit ad Deum, vocavítque eum Dominus de monte, & ait: Hæc dices domui Jacob, & annuntiabis filiis Iſraël:

* Deut. 29.a.2. 4 * Vos ipſi vidiſtis quæ fecerim Ægyptiis, quomodo portaverim vos ſuper alas aquilarum, & aſſumpſerim mihi.

5 Si ergo audieritis vocem meam, & cuſtodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de
* Pſ.23.a.1. cunctis populis: * mea eſt enim omnis terra.

* 1.Pet. 2.b.9. 6 * Et vos eritis mihi in regnum ſacerdotale, & gens ſancta. hæc ſunt verba quæ loquêris ad filios
B Iſraël.

7 Venit Moyſes: & convocatis majoribus natu populi, expoſuit omnes ſermones quos mandaverat Dominus.

8 Reſpondítque omnis populus ſimul: Cuncta quæ locutus eſt Dominus, faciemus. Cúmque retuliſſet Moyſes verba populi ad Dominum,

9 Ait ei Dominus: Jam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquentem ad te, & credat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo Moyſes verba populi ad Dominum.

10 Qui dixit ei: Vade ad populum, & ſanctifica illos hodie & cras, lavéntque veſtimenta ſua.

11 Et ſint parati in diem tertium: in die enim tertia deſcendet Dominus coram omni plebe ſuper montem Sinai.

C 12 Conſtituéſque terminos populo per circuitum, & dices ad eos: Cavete ne aſcendatis in mon-
* Hebr 12.e.18. tem, * nec tangatis fines illius: omnis qui tetigerit montem, morte morietur.

13 Manus non tanget eum, ſed lapidibus opprimetur, aut confodietur jaculis: ſive jumentum fuerit, ſive homo, non vivet, cùm cœperit clangere buccina, tunc aſcendant in montem.

14 Deſcendítque Moyſes de monte ad populum, & ſanctificavit eum. Cúmque laviſſent veſtimenta ſua,

15 Ait ad eos: Eſtote parati in diem tertium, & ne appropinquetis uxoribus veſtris.

16 Jámque advenerat tertius dies, & manè inclaruerat: & ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes denſiſſima operire montem, clangórque buccinæ vehementiùs perſtrepebat: & timuit populus qui erat in caſtris.

17 Cúmque eduxiſſet eos Moyſes in occurſum Dei de loco caſtrorum, ſteterũt ad radices montis.

18 * Totus autem mons Sinai fumabat: eò quòd D
deſcendiſſet Dominus ſuper eum in igne, & aſ- * Deut. 4.c.11.
cenderet fumus ex eo quaſi de fornace: erátque omnis mons terribilis.

19 Et ſonitus buccinæ paulatim creſcebat in majus, & prolixiùs tendebatur: Moyſes loquebatur, & Deus reſpondebat ei.

20 Deſcendítque Dominus ſuper montem Sinai in ipſo montis vertice, & vocavit Moyſen in cacumen ejus. Quò cùm aſcendiſſet,

21 Dixit ad eum: Deſcende, & conteſtare populum: ne fortè velit tranſcendere terminos ad videndum Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo.

22 Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum, ſanctificentur, ne percutiat eos.

23 Dixítque Moyſes ad Dominum: Non poterit vulgus aſcendere in montem Sinai: tu enim teſtificatus es, & juſſiſti, dicens: Pone terminos circa montem, & ſanctifica illum.

24 Cui ait Dominus: Vade, deſcende: aſcendéſque tu, & Aaron tecum. ſacerdotes autem & populus ne tranſeant terminos, nec aſcendant ad Dominum, ne fortè interficiat illos.

25 Deſcendítque Moyſes ad populum, & omnia narravit eis.

CAPUT XX.

Moyſes decalogum à Domino auditum territo populo narrat; ac terreum aut lapideum de inſectis lapidibus altare fieri jubet, ad quod non ſit per gradus aſcendendum.

1 LOcutúſque eſt Dñs cunctos ſermones hos: A
2 * Ego ſum Dominus Deus tuus, qui * Deut. 5.a.6.
eduxi te de terra Ægypti, de domo ſervitutis. Pſ. 80.c.11.

3 Non habebis deos alienos coram me. * Lev.

4 * Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimi- 26.a.1.
litudinem quæ eſt in cælo deſuper, & quæ in terra Deut.4.c.15.
deorſum, nec eorum quæ ſunt in aquis ſub terra. Ioſ.24.c.14.

5 Non adorabis ea, neque coles: ego ſum Do- Pſ.96.b.7.
minus Deus tuus fortis, zelotes, viſitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem eorum qui oderunt me:

6 Et faciens miſericordiam in millia his qui diligunt me, & cuſtodiunt præcepta mea. B

7 * Non aſſumes nomen Domini Dei tui in va- * Lev. 19.c.12.
num. nec enim habebit inſontem Dominus eum Deut. 5.b.11.
qui aſſumpſerit nomen Domini Dei ſui fruſtra. Matt.5.e.33.

8 * Memento ut diem ſabbati ſanctifices. * Inf.31.c.13.

9 Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Ezech. 20.b.12

10 Septimo autem die ſabbatum Domini Dei Deut. 5.
tui eſt: non facies omne opus in eo, tu, & filius b.13.
tuus & filia tua, ſervus tuus & ancilla tua, jumentum tuum, & advena qui eſt intra portas tuas.

11 * Sex enim diebus fecit Dominus cælum & *Gen.2.a.2.
terram, & mare, & omnia quæ in eis ſunt, & requievit in die ſeptimo, idcircò benedixit Dominus diei ſabbati, & ſanctificavit eum.

12 * Honora patrem tuum & matrem tuam, ut * Deut. 5.b.16.
ſis longævus ſuper terram, quam Dominus Deus Mat 15.a.4.
tuus dabit tibi. Ephes.6.a.2.

13 Non

Digitized by Google

C 13 * Non occides. *Matth. 5.c.21.

14 Non mœchaberis. Rom 7. b.7.13. c.9.

15 Non furtum facies.

16 Non loquêris contra proximum tuum falſum teſtimonium.

17 Non concupiſces domum proximi tui, nec deſiderabis uxorem ejus, non ſervum, non ancillam, non bovem, non aſinum, nec omnia quæ illius ſunt.

18 Cunctus autem populus videbat voces & lampades,& ſonitum buccinæ,montémque fumãtem: & perterriti ac pavore concuſſi,ſteterunt procul,

19 Dicentes Moyſi.Loquere tu nobis, & audiemus:non loquatur nobis Dñs, ne fortè moriamur.

20 Et ait Moyſes ad populum: Nolite timere: ut enim probaret vos venit Deus,& ut terror illius eſſet in vobis, & non peccaretis.

*Deut. 20.c.16. Heb 12. c.18 21 Stetitque populus de longè. * Moyſes autem acceſſit ad caliginem in qua erat Deus.

D 22 Dixit prætereà Dominus ad Moyſen: Hæc dices filiis Iſraël: Vos vidiſtis quòd de cœlo locutus ſim vobis.

23 Non facietis deos argenteos,nec deos aureos facietis vobis.

*Inf.27. b.8.38 a.7. 24 * Altare de terra facietis mihi, & offeretis ſuper eo holocauſta & pacifica veſtra,oves veſtras & boves, in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei: veniam ad te, & benedicam tibi.

*Deut. 27.a.5. Ioſ. 8. f.31. 25 * Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim levaveris cultrum ſuper eo, polluetur.

26 Non aſcendes per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua.

Caput XXI.

Præcepta judicialia quoad emptitios ſervos,& ancillas,furta, homicidia, parricidia, parentum maledicta, rixas, & talionis pœnas, atque cornupetam bovem.

A 1 HÆc ſunt judicia quæ propones eis.

*Deut. 15.c.12. Ierem. 34.c.14. 2 Si * emeris ſervum Hebræum, ſex annis ſerviet tibi: in ſeptimo egredietur liber gratis.

3 Cum quali veſte intraverit, cum tali exeat: ſi habens uxorem, & uxor egredietur ſimul.

4 Sin autem Dominus dederit illi uxorem, & pepererit filios & filias: mulier & liberi ejus erunt domini ſui, ipſe verò exibit cum veſtitu ſuo.

5 Quòd ſi dixerit ſervus: Diligo dominum meum & uxorem ac liberos, non egrediar liber:

B 6 Offeret eum dominus diis,& applicabitur ad oſtium & poſtes, perforabítque aurem ejus ſubula: & erit ei ſervus in ſæculum.

7 Si quis vendiderit filiam ſuam in famulam, non egredietur ſicut ancillæ exire conſueverunt.

8 Si diſplicuerit oculis domini ſui cui tradita fuerat,dimittet eam:populo autem alieno vendendi non habebit poteſtatem, ſi ſpreverit eam.

9 Sin autem filio ſuo deſponderit eam, juxta morem filiarum faciet illi.

10 Quòd ſi alteram ei acceperit, providebit puellæ nuptias, & veſtimenta,& pretium pudicitiæ non negabit.

11 Si tria iſta non fecerit, egredietur gratis abſque pecunia.

*Lev. 24.c.17. 12 * Qui percuſſerit hominem volens occidere, morte moriatur.

13 Qui autem non eſt inſidiatus,ſed Deus illum tradidit in manus ejus: * conſtituam tibi locum in quem fugere debeat. C *Deut. 19.a.3.

14 Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias: ab altari meo evelles eum, ut moriatur.

15 Qui percuſſerit patrem ſuum aut matrem, morte moriatur.

16 Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit eum, convictus noxæ morte moriatur.

17 * Qui maledixerit patri ſuo vel matri,morte moriatur. *Lev. 20.b.9. Prov. 20.c.20. Matth. 15.a.4. Marc.7. b.10.

18 Si rixati fuerint viri,& percuſſerit alter proximum ſuum lapide vel pugno, & ille mortuus non fuerit, ſed jacuerit in lectulo:

19 Si ſurrexerit, & ambulaverit foris ſuper baculum ſuum, innocens erit qui percuſſerit, ita tamen ut operas ejus & impẽſas in medicos reſtituat. D

20 Qui percuſſerit ſervum ſuum vel ancillam virga, & mortui fuerint in manibus ejus,criminis reus erit.

21 Sin autem uno die vel duobus ſupervixerit, non ſubjacebit pœnæ, quia pecunia illius eſt.

22 Si rixati fuerint viri,& percuſſerit quis mulierem prægnantem,& abortivum quidem fecerit, ſed ipſa vixerit: ſubjacebit damno quantum maritus mulieris expetierit, & arbitri judicaverint.

23 Sin autem mors ejus fuerit ſubſecuta, reddet animam pro anima,

24 * Oculum pro oculo, dentem pro dente,manum pro manu, pedem pro pede, E *Lev. 24.d.20. Deut. 19.d.21. Matth. 5.f.38.

25 Aduſtionem pro aduſtione, vulnus pro vulnere, livorem pro livore.

26 Si percuſſerit quiſpiam oculum ſervi ſui aut ancillæ, & luſcos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo quem eruit.

27 Dentem quoque ſi excuſſerit ſervo vel ancillæ ſuæ, ſimiliter dimittet eos liberos.

28 Si bos cornu percuſſerit virum aut mulierem,& mortui fuerint lapidibus obruetur: & non comedentur carnes ejus, dominus quoque bovis innocens erit.

29 Quòd ſi bos cornupeta fuerit ab heri & nudiuſtertius, & conteſtati ſunt dominum ejus, nec recluſerit eum,occiderítque virum aut mulierem: & bos lapidibus obruetur, & dñm ejus occident. F

30 Quòd ſi pretium fuerit ei impoſitum, dabit pro anima ſua quidquid fuerit poſtulatus.

31 Filium quoque & filiam ſi cornu percuſſerit, ſimili ſententiæ ſubjacebit.

32 Si ſervum ancillámque invaſerit,triginta ſiclos argenti domino dabit, bos verò lapidibus opprimetur. G

33 Si quis aperuerit ciſternam,& foderit,& non operuerit eam,cecideritque bos aut aſinus in eam,

34 Reddet dominus ciſternæ pretium jumentorum: quod autem mortuum eſt, ipſius erit.

35 Si bos alienus bovem alterius vulneraverit,& ille mortuus fuerit:vendent bovẽ vivum,& dividẽt pretium, cadaver autẽ mortui inter ſe diſpertient.

36 Sin autem ſciebat quòd bos cornupeta eſſet ab heri & nudiuſtertius, & non cuſtodivit eum dominus ſuus:reddet bovem pro bove, & cadaver integrum accipiet.

Digitized by Google

Caput XXII.

Furti damnique illati pœna, depoſiti, commodati atque ſtupri lex, idololatriæ ſupplicium: advenæ, vidua & pupillo nocentium pœna: mutui, uſuræ & pignoris lex, ac obedientia & decimarum.

A 1 SI quis furatus fuerit bovem, aut ovem, & occiderit vel vendiderit: quinque boves pro
2.Reg. 12.b.6. unobove reſtituet, & quattuor oves pro una ove.

2 Si effringens fur domum, ſive ſuffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit: percuſſor non erit reus ſanguinis.

3 Quòd ſi orto ſole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipſe morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipſe venumdabitur.

4 Si inventum fuerit apud eum quod furatus eſt: vivẽs. ſive bos, ſive aſinus, ſive ovis: duplũ reſtituet.

5 Si læſerit quiſpiam agrum vel vineam: & dimiſerit jumentum ſuum ut depaſcatur aliena: quidquid optimum habuerit in agro ſuo, vel in vinea, pro damni æſtimatione reſtituet.

B 6 Si egreſſus ignis invenerit ſpinas, & comprehenderit acervos frugum, ſive ſtantes ſegetes in agris, reddet damnum qui ignem ſuccenderit.

7 Si quis commendaverit amico pecuniam, aut vas in cuſtodiam, & ab eo qui ſuſceperat, furto ablata fuerint: ſi invenitur fur, duplum reddet.

8 Si latet fur, dominus domus applicabitur ad deos, & jurabit quòd non extenderit manum in rem proximi ſui,

9 Ad perpetrandam fraudem, tam in bove, quàm in aſino, & ove ac veſtimẽto, & quidquid damnum inferre poteſt: ad deos utriuſque cauſa perveniet: & ſi illi judicaverint, duplũ reſtituet proximo ſuo.

10 Si quis commendaverit proximo ſuo aſinum, bovem, ovem, & omne jumentum, ad cuſtodiam, & mortuum fuerit, aut debilitatum, vel captum ab hoſtibus, nullúſque hoc viderit:

11 Juſjurandum erit in medio, quòd non extenderit manum ad rem proximi ſui: ſuſcipiétque dominus juramentum: & ille reddere non cogetur.

C 12 * Quòd ſi furto ablatum fuerit, reſtituet dam-
*Gen. 31.f.39. num domino.

13 Si comeſtum à beſtia, deferat ad eum quod occiſum eſt, & non reſtituet.

14 Qui à proximo ſuo quidquam horum mutuò poſtulaverit, & debilitatum aut mortuum fuerit domino non præſente, reddere compelletur.

15 Quòd ſi impræſentiarum dominus fuerit, non reſtituet, maximè ſi conductum venerat pro mercede operis ſui.

*Deut. 22.d.28. 16 * Si ſeduxerit quis virginem necdum deſponſatam, dormieritque cum ea: dotabit eam, & habebit eam uxorem.

17 Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere conſueverunt.

18 Maleficos non patieris vivere.

19 Qui coierit cum jumento, morte moriatur.

*Lev. 19.a.4. 20 * Qui immolat diis, occidetur, præterquam Domino ſoli.

D 21 Advenam non contriſtabis, neque affliges eum: advenæ enim & ipſi fuiſtis in terra Ægypti.

*Zach. 7.c.10. 22 * Viduæ & pupillo non nocebitis.

23 Si læſeritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum:

24 Et indignabitur furor meus, percutiámque vos gladio, & erunt uxores veſtræ viduæ, & filij veſtri pupilli.

25 Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quaſi exactor, nec uſuris opprimes.

26 * Si pignus à proximo tuo acceperis veſti- *Deut. 24.c.13
mentum, ante ſolis occaſum reddes ei.

27 Ipſum enim eſt ſolum quo operitur, indumentum carnis ejus, nec habet aliud in quo dormiat: Si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia miſericors ſum.

28 Diis non detrahes, & * principi populi tui non maledices. *Act. 23.b.5. Ezech. 44.g.30.

29 Decimas tuas & primitias tuas non tardabis reddere: * primogenitũ filiorum tuorũ dabis mihi. *Sup. 13.a.2. b.12. Inf. 34.c.19.

30 De bobus quoque, & ovibus ſimiliter facies: ſeptem diebus ſit cum matre ſua, die octava reddes illum mihi.

31 Viri ſancti eritis mihi: * carnem, quæ à be- *Levit. 22.a.8.
ſtiis fuerit prægustata, non comedetis, ſed projicietis canibus.

Caput XXIII.

Leges præfixæ judicibus: bos & aſinus inimici ſervandus: non accipienda judicibus munera: de anni & diei ſeptimi quiete, tribúſque feſtis præcipuis: de Angelo in ducem itineris præmittendo, & præmiis ſervantium præcepta.

1 NOn ſuſcipies vocem mendacij: nec junges A
manum tuam ut pro impio dicas falſum teſtimonium.

2 Non ſequeris turbam ad faciendum malum; nec in judicio plurimorum acquieſces ſententiæ, ut à vero devies.

3 Pauperis quoque non miſereberis in judicio.

4 * Si occurreris bovi inimici tui, aut aſino erranti, reduc ad eum. *Deut. 22.a.1.

5 Si videris aſinum odientis te jacere ſub onere, non pertranſibis, ſed ſublevabis cum eo.

6 Non declinabis in judicium pauperis.

7 Mendacium fugies.* Inſontem & juſtum non occides: quia averſor impium. *Deut. 16.d.19. Eccl. 20. d.31.

8 * Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & ſubvertunt verba juſtorum. *Dan. 13.f.53.

9 Peregrino moleſtus non eris. ſcitis enim advenarum animas: quia & ipſi * peregrini fuiſtis in Terra Ægypti. B *Gen. 46.a.6.

10 Sex annis ſeminabis terram tuam, & congregabis fruges ejus.

11 Anno autem ſeptimo dimittes eam, & requieſcere facies, ut comedant pauperes populi tui: & quidquid reliquum fuerit, edant beſtiæ agri: ita facies in vinea & in oliveto tuo.

12 Sex diebus operaberis: ſeptimo die ceſſabis, C
ut requieſcat bos & aſinus tuus: & refrigeretur filius ancillæ tuæ, & advena.

13 Omnia quæ dixi vobis, cuſtodite. Et per nomen externorum deorum non jurabitis, neque audietur ex ore veſtro.

14 Tribus vicibus per ſingulos annos mihi feſta celebrabitis.

15 Sollemnitatem azymorum cuſtodies. Septem diebus comedes azyma, * ſicut præcepi tibi, tempore menſis novorum, quando egreſſus es de Ægypto: * non apparebis in conſpectu meo vacuus. *Sup. 13. a.3.4. Inf. 34. c.22. *Deut. 16.d.16. Eccli. 35.a.6.

16 Et

D 16 Et ſollemnitatem meſſis primitivorum operis tui, quæcúmque ſeminaveris in agro. ſollemnitatem quoque in exitu anni, quando congregaveris omnes fruges tuas de agro.

17 * Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum coram Domino Deo tuo. (* Inf. 34.c.23. Deutr. 16.d.16.)

18 Non immolabis ſuper fermento ſanguinem victimæ meæ, nec remanebit adeps ſollemnitatis meæ uſque manè.

19 * Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini Dei tui. * Non coques hœdum in lacte matris ſuæ. (*Inf. 14.d.26. *Deut. 14.c.21.)

20 Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via, & introducat in locum quem paravi.

21 Obſerva eum, & audi vocem ejus, nec contemnendum putes: quia non dimittet cùm peccaveris, & eſt nomen meum in illo.

E 22 * Quòd ſi audieris vocem ejus, & feceris omnia quæ loquor, inimicus ero inimicis tuis, & affligam affligentes te. (*Deut. 7.b.11.)

23 * Præcedétque te Angelus meus, & introducet te ad Amorrhæum, & Hethæum, & Pherezæum, Chananæúmque, & Hevæum, & Jebuſæum, quos ego conteram. (*Inf. 33.a.2. Ioſ. 24.c.11.)

24 Non adorabis deos eorum, nec coles eos: non facies opera eorum, ſed * deſtrues eos, & confringes ſtatuas eorum. (*Deut. 7.d.22.)

25 Servietíſque Domino Deo veſtro, ut benedicam panibus tuis & aquis, & auferam infirmitatem de medio tui.

F 26 Non erit infœcunda nec ſterilis in terra tua: numerum dierum tuorum implebo.

27 Terrorem meum mittam in præcurſum tuum, & occidam omnem populum, ad quem ingredieris: cunctorúmque inimicorum tuorum coram te terga vertam:

28 Emittens * crabrones priùs, qui fugabunt Hevæum, & Chananæum, & Hethæum, antequam introëas. (* Deut. 7.c.20.)

29 Non ejiciam eos à facie tua anno uno: ne terra in ſolitudinem redigatur, & creſcant contra te beſtiæ.

30 Paulatim expellam eos de conſpectu tuo, donec augearis, & poſſideas Terram.

31 Ponam autem terminos tuos à Mari rubro uſque ad Mare Palæſtinorum, & à deſerto uſque ad fluvium: tradam in manibus veſtris habitatores Terræ, & ejiciam eos de conſpectu veſtro.

32 * Non inibis cum eis fœdus, nec cum diis eorũ. (*Inf. 34.b.15. Deut. 7.a.2.)

33 Non habitent in terra tua, ne fortè peccare te faciant in me, ſi ſervieris diis eorum: quod tibi certè erit in ſcandalum.

Caput XXIV.

Oblatis Domino ſacrificiis, fœderiſque ſanguine in populum reſperſo, Moyſes, cæteris ad radicem montis manentibus, ſolus in montem aſcendit, ubi cum Domino quadraginta diebus permanſit.

A 1 Moyſi quoque dixit: Aſcende ad Dominum tu, & Aaron, Nadab, & Abiu, & ſeptuaginta ſenes ex Iſraël, & adorabitis procul.

2 Solúſque Moyſes adſcendet ad Dominum, & illi non appropinquabunt: nec populus aſcendet cum eo.

3 Venit ergo Moyſes & narravit plebi omnia verba Domini, atque judicia: reſponditque omnis populus una voce: Omnia verba Domini, quæ locutus eſt, faciemus.

4 Scripſit autem Moyſes univerſos ſermones Domini: & manè conſurgens ædificavit altare ad radices montis, & duodecim titulos per duodecim tribus Iſraël.

5 Miſitque juvenes de filiis Iſraël, & obtulerunt holocauſta, immolaverúntque victimas pacificas Domino, vitulos. B

6 Tulit itaque Moyſes dimidiam partem ſanguinis, & miſit in crateras: partem autem reſiduam fudit ſuper altare.

7 Aſſuméńſque volumen fœderis, legit audiente populo: qui dixerunt: Omnia quæ locutus eſt Dominus, faciemus, & erimus obedientes.

8 Ille verò ſumptum ſanguinem reſperſit in populum, & ait: Hic eſt * ſanguis fœderis quod pepigit Dominus vobiſcũ ſuper cunctis ſermonibus his. (*Heb. 9.c.20.)

9 Aſcenderúntque Moyſes & Aaron, Nadab & Abiu, & ſeptuaginta de ſenioribus Iſraël: C

10 Et viderunt Deum Iſraël: & ſub pedibus ejus quaſi opus lapidis ſapphirini, & quaſi cælum cum ſerenum eſt.

11 Nec ſuper eos qui procul receſſerant de filiis Iſraël, miſit manum ſuam, viderúntque Deum, & comederunt, ac biberunt.

12 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Aſcende ad me in montem, & eſto ibi: dabóque tibi tabulas lapideas, & legem ac mandata quæ ſcripſi, ut doceas eos.

13 Surrexerunt Moyſes & Joſue miniſter ejus: adſcendénſque Moyſes in montem Dei,

14 Senioribus ait: Expectate hîc donec revertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiſcum: ſi quid natum fuerit quæſtionis, referetis ad eos. D

15 Cúmque aſcendiſſet Moyſes, operuit nubes montem,

16 Et habitavit gloria Domini ſuper Sinai, tegens illum nube ſex diebus: ſeptimo autem die vocavit eum de medio caliginis.

17 Erat autem ſpecies gloriæ Domini, quaſi ignis ardens ſuper verticem montis, in conſpectu filiorum Iſraël.

18 Ingreſſúſque Moyſes medium nebulæ, aſcendit in montem: & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.

Caput XXV.

Jubetur primitiarum ac donorum oblatio ad Dei tabernaculum formandum, arcam, menſam, & candelabrum, cunctáque illis pertinentia.

1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A

2 Loquere filiis Iſraël, ut tollant mihi primitias, ab * omni homine qui offeret ultroneus, accipietis eas. (* Inf. 35.a.5.)

3 Hæc ſunt autem quæ accipere debetis: Aurum, & argentum, & æs,

4 Hyacinthum & purpuram, coccúmque bis tinctum, & byſſum, pilos caprarum,

5 Et pelles arietum rubricatas, pelléſque ianthynas, & ligna Setim:

6 Oleum ad luminaria concinnanda: aromata in unguentum, & thymiamata boni odoris.

Digitized by Google

7 Lapides onychinos & gemmas ad ornandum ephod ac rationale.

8 Faciéntque mihi ſanctuarium, & habitabo in medio eorum:

*Heb.9. a.2. 9 * Juxta omnem ſimilitudinem tabernaculi quod oſtendam tibi, & omnium vaſorum in cultum ejus: ſícque facietis illud:

10 Arcam de lignis ſetim compingite, cujus longitudo habeat duos & ſemis cubitos: latitudo cubitum & dimidium: altitudo, cubitum ſimiliter ac ſemiſſem.

11 Et deaurabis eam auro mundiſſimo intus & foris: faciéſque ſupra coronā auream per circuitum:

12 Et quattuor circulos aureos, quos pones per quattuor arcæ angulos: duo circuli ſint in latere uno, & duo in altero.

13 Facies quoque vectes de lignis ſetim, & operies eos auro.

B 14 Inducéſque per circulos qui ſunt in arcæ lateribus, ut portetur in eis:

15 Qui ſemper erunt in circulis, nec unquam extrahentur ab eis.

16 Ponéſq; in arca teſtificationē quam dabo tibi:

17 Facies & propitiatorium de auro mundiſſimo: duos cubitos & dimidium tenebit longitudo ejus, & cubitum ac ſemiſſem latitudo.

18 Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies, ex utraque parte oraculi.

19 Cherub unus ſit in latere uno, & alter in altero.

20 Utrumque latus propitiatorij tegant, expandentes alas & operientes oraculum, reſpiciántque ſe mutuò verſis vultibus in propitiatorium quo operienda eſt arca,

21 In qua pones teſtimonium quod dabo tibi.

C 22 Inde præcipiam, & loquar ad te ſupra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper arcam teſtimonij, cuncta quæ mandabo per te filiis Iſraël.

23 Facies & menſam de lignis ſetim, habentem duos cubitos longitudinis, & in latitudine cubitum, & in altitudine cubitum ac ſemiſſem.

24 Et inaurabis eam auro puriſſimo: faciéſque illi labium aureum per circuitum,

25 Et ipſi labio coronam interraſilem altam quattuor digitis: & ſuper illam alterā coronā aureolam.

26 Quattuor quoque circulos aureos præparabis, & pones eos in quattuor angulis ejuſdem menſæ per ſingulos pedes.

27 Subter coronam erunt circuli aurei, ut mittantur vectes per eos, & poſſit menſa portari.

28 Ipſos quoque vectes facies de lignis ſetim, & circumdabis auro ad ſubvehendam menſam.

29 Parabis & acetabula, ac phialas, thuribula, & cyathos, in quibus offerenda ſunt libamina, ex auro puriſſimo.

30 Et pones ſuper menſam panes propoſitionis in conſpectu meo ſemper.

D 31 Facies & candelabrum ductile de auro mundiſſimo, haſtile ejus, & calamos, ſcyphos, & ſphærulas, ac lilia, ex ipſo procedentia.

32 Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, & tres ex altero.

33 Tres ſcyphi quaſi in nucis modum per calamos ſingulos, ſphæruláque ſimul & lilium: & tres ſimiliter ſcyphi inſtar nucis in calamo altero, ſphæruláque ſimul & lilium. hoc erit opus ſex calamorum, qui producendi ſunt de haſtili:

34 In ipſo autē candelabro erunt quattuor ſcyphi in nucis modum, ſphærulæque per ſingulos, & lilia.

35 Sphærulæ ſub duobus calamis per tria loca, qui ſimul ſex fiunt, procedentes de haſtili uno.

36 Et ſphærulæ igitur & calami ex ipſo erunt, univerſa ductilia de auro puriſſimo.

37 Facies & lucernas ſeptem, & pones eas ſuper candelabrum, ut luceant ex adverſo.

38 Emunctoria quoque, & ubi quæ emuncta ſunt extinguantur, fiant de auro puriſſimo.

39 Omne pondus candelabri cum univerſis vaſis ſuis habebit talentum auri puriſſimi.

40 * Inſpice, & fac ſecundum exemplar quod tibi in Monte monſtratum eſt. *Heb.8. b.5. Act.7. f.44.

Caput XXVI.

Forma ac conſtructio tabernaculi Moyſaici, veli, arcæ, propitiatorij, menſæ, candelabri, & tentorij juxta ſuas quæque menſuras.

1 TAbernaculum verò ita facies: Decem cortinas de byſſo retorta, & hyacintho, ac purpura, coccóque bis tincto, variatas opere plumario facies. A

2 Longitudo cortinæ unius habebit viginti octo cubitos: latitudo, quattuor cubitorum erit. Unius menſuræ fient univerſa tentoria.

3 Quinque cortinæ ſibi jungentur mutuò, & aliæ quinque nexu ſimili cohærebunt.

4 Anſulas hyacinthinas in lateribus ac ſummitatibus facies cortinarum, ut poſſint invicē copulari.

5 Quinquagenas anſulas cortina habebit in utraque parte, ita inſertas, ut anſa contra anſam veniat, & altera alteri poſſit aptari. B

6 Facies & quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela jungenda ſunt, ut unum tabernaculum fiat.

7 Facies & ſaga cilicina undecim, ad operiendum tectum tabernaculi.

8 Longitudo ſagi unius habebit triginta cubitos: & latitudo, quattuor: æqua erit menſura ſagorum omnium.

9 E quibus quinque junges ſeorſum, & ſex ſibi mutuò copulabis, ita ut ſextum ſagum in fronte tecti duplices.

10 Facies & quinquaginta anſas in ora ſagi unius: ut conjungi cum altero queat: & quinquaginta anſas in ora ſagi alterius, ut cum altero copuletur.

11 Facies & quinquaginta fibulas æneas, quibus jungātur anſæ, ut unū ex omnibus operimentū fiat. C

12 Quod autem ſuperfuerit in ſagis quæ parantur tecto, id eſt, unum ſagum quod amplius eſt, ex medietate ejus operies poſteriora tabernaculi.

13 Et cubitus ex una parte pendebit, & alter ex altera, qui plus eſt in ſagorum longitudine, utrúmque latus tabernaculi protegens.

14 Facies & operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis: & ſuper hoc rurſum aliud operimentum de ianthinis pellibus.

15 Facies & tabulas ſtantes tabernaculi de lignis ſetim,

16 Quæ ſingulæ denos cubitos in longitudine habeant, & in latitudine ſingulos ac ſemiſſem.

17 In

D 17 In lateribus tabulæ, duæ incaſtraturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ connectatur: atque in hunc modum cunctæ tabulæ parabuntur.

18 Quarum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad auſtrum.

19 Quibus quadraginta baſes argenteas fundes, ut binæ baſes ſingulis tabulis per duos angulos ſubjiciantur.

20 In latere quoque ſecundo tabernaculi quod vergit ad Aquilonem, viginti tabulæ erunt,

E 21 Quadraginta habentes baſes argenteas. binæ baſes ſingulis tabulis ſupponentur.

22 Ad occidentalem verò plagam tabernaculi facies ſex tabulas,

23 Et rurſum alias duas quæ in angulis erigantur poſt tergum tabernaculi.

24 Eruntque conjunctæ à deorſum, uſque ſurſum, & una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis quæ in angulis ponendæ ſunt ſimilis junctura ſervabitur.

25 Et erunt ſimul tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſedecim, duabus baſibus per unam tabulam ſupputatis.

26 Facies & vectes de lignis ſetim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi,

27 Et quinque alios in altero, & ejuſdem numeri ad occidentalem plagam:

28 Qui mittentur per medias tabulas à ſummo uſque ad ſummum.

F 29 Ipſas quoque tabulas deaurabis, & fundes in eis annulos aureos, per quos vectes tabulata contineant: quos operies laminis aureis.

30 Et eriges tabernaculum juxta exemplar quod tibi * in Monte monſtratum eſt.

* Sup. 25. d. 40.

31 Facies & velum de hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo retorta, opere plumario & pulchra varietate contextum:

32 Quod appendes ante quattuor columnas de lignis ſetim, quæ ipſæ quidem deauratæ erunt, & habebunt capita aurea, ſed baſes argenteas.

G 33 Inſeretur autem velum per circulos, intra quod pones arcam teſtimonij, quo & Sanctuarium & Sanctuarij ſanctuaria dividentur.

34 Pones & propitiatorium ſuper arcam teſtimonij in Sancto ſanctorum:

35 Menſámque extra velum: & contra menſam candelabrum in latere tabernaculi meridiano: menſa enim ſtabit in parte Aquilonis.

36 Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo retorta, opere plumarij.

37 Et quinque columnas deaurabis lignorum ſetim, ante quas ducetur tentorium: quarum erunt capita aurea, & baſes æneæ.

CAPUT XXVII.

Altare & atrium tabernaculi, tentorium, columnæ & oleum lucernarum parari jubentur.

A 1 FAcies & altare de lignis * ſetim, quod habebit quinque cubitos in longitudine, & totidem in latitudine, id eſt, quadrum, & tres cubitos in altitudine.

* Inf. 38. a. 6.

2 Cornua autem per quattuor angulos ex ipſo erunt: & operies illud ære.

3 Faciéſque in uſus ejus lebetes ad ſuſcipiendos cineres, & forcipes atque fuſcinulas, & ignium receptacula. omnia vaſa ex ære fabricabis.

4 Craticulámque in modum retis æneam: per cujus quattuor angulos erunt quattuor annuli ænei.

5 Quos pones ſubter arulam altaris: eritque craticula uſque ad altaris medium.

6 Facies & vectes altaris de lignis ſetim duos, quos operies laminis æneis:

7 Et induces per circulos, eruntque ex utroque B
latere altaris ad portandum.

8 * Non ſolidum, ſed inane & cavum intrinſecus facies illud, ſicut tibi in Monte monſtratum eſt.

* Sup. 10. d. 24.

9 Facies & atrium tabernaculi, in cujus auſtrali plaga cõtra meridiẽ erunt tentoria de byſſo retorta: centum cubitos unum latus tenebit in longitudine.

10 Et columnas viginti cum baſibus totidẽ æneis, quæ capita cum cælaturis ſuis habebunt argentea.

11 Similiter & in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum, columnæ viginti, & baſes æneæ ejuſdem numeri, & capita earum cum cælaturis ſuis argentea.

12 In latitudine verò atrij, quod reſpicit ad oc- C
cidentem, erunt tentoria per quinquaginta cubitos, & columnæ decem, baſéſque totidem.

13 In ea quoque atrij latitudine, quæ reſpicit ad orientem, quinquaginta cubiti erunt.

14 In quibus quindecim cubitorũ tentoria lateri uno deputabũtur, columnæq; tres & baſes totidem.

15 Et in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia quindecim, colũnæ tres, & baſes totidem.

16 In introitu verò atrij fiet tentorium cubitorum viginti ex hyacintho & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo retorta, opere plumarij: columnas habebit quattuor, cum baſibus totidem.

17 Omnes columnæ atrij per circuitum veſtitæ erunt argenteis laminis, capitibus argenteis, & baſibus æneis.

18 In longitudine occupabit atrium cubitos D
centum, in latitudine quinquaginta, altitudo quinque cubitorum erit. fiétque de byſſo retorta, & habebit baſes æneas.

19 Cuncta vaſa tabernaculi in omnes uſus & ceremonias, tam paxillos ejus quàm atrij ex ære facies.

20 Præcipe filiis Iſraël ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum puriſſimum, pilóque contuſum: ut ardeat lucerna ſemper

21 In tabernaculo teſtimonij, extra velum quod oppanſum eſt teſtimonio: Et collocabunt eam Aaron & filij ejus, ut uſque manè luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per ſucceſſiones eorum à filiis Iſraël.

CAPUT XXVIII.

Pontificalia indumenta Aaronis & filiorum ejus deſcribuntur.

1 APplica quoque ad te Aaron fratrem tuum A
cum filiis ſuis de medio filiorum Iſraël, ut ſacerdotio fungantur mihi: Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar.

2 Faciéſque veſtem ſanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem.

3 Et loqueris cunctis ſapientibus corde, quos replevi ſpiritu prudentiæ, ut faciant veſtes Aaron, in quibus ſanctificatus miniſtret mihi.

4 Hæc autem erunt veſtimenta quæ facient:

Digitized by Google

Rationale, & ſuperhumerale, tunicam & lineam
ſtrictam, cidarim & balteum. Facient veſtimenta
ſancta fratri tuo Aaron & filiis ejus, ut ſacerdotio
fungantur mihi.
5 Accipiéntque aurum, & hyacinthum, & purpuram, coccúmque bis tinctum, & byſſum.
B 6 Facient autem ſuperhumerale de auro & hyacintho & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo
retorta, opere polymito.
7 Duas oras junctas habebit in utroque latere
ſummitatum, ut in unum redeant.
8 Ipſa quoque textura & cuncta operis varietas
erit ex auro, & hyacintho, & purpura, coccóque
bis tincto, & byſſo retorta.
9 Suméſque duos lapides onychynos, & ſculpes in eis nomina filiorum Iſraël:
10 Sex nomina in lapide uno, & ſex reliqua in
altero, juxta ordinem nativitatis eorum.
11 Opere ſculptoris & cælatura gemmarij ſculpes eos nominibus filiorum Iſraël, incluſos auro
atque circumdatos:
12 Et pones in utroque latere ſuperhumeralis,
memoriale filiis Iſraël. Portabítque Aaron nomina eorum coram Domino ſuper utrúmque humerum, ob recordationem.
C 13 Facies & uncinos ex auro,
14 Et duas catenulas ex auro puriſſimo ſibi invicem cohærentes, quas inſeres uncinis.
15 Rationale quoque judicij facies opere polymito juxta texturam ſuperhumeralis, ex auro, hyacinho, & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo
retorta.
16 Quadrangulum erit & duplex: menſuram palmi habebit tam in longitudine quàm in latitudine.
17 Ponéſque in eo quattuor ordines lapidum:
in primo verſu erit lapis ſardius, & topazius, &
ſmaragdus:
18 In ſecundo carbunculus, ſapphirus, & jaſpis:
19 In tertio ligurius, achates, & amethyſtus:
20 In quarto chryſolithus, onychynus, & beryllus. incluſi auro erunt per ordines ſuos.
21 Habebúntque nomina filiorum Iſraël: duodecim nominibus cælabuntur, ſinguli lapides nominibus ſingulorum per duodecim tribus.
D 22 Facies in rationali catenas ſibi invicem cohærentes ex auro puriſſimo:
23 Et duos annulos aureos, quos pones in utraque rationalis ſummitate:
24 Catenáſque aureas junges annulis, qui ſunt
in marginibus ejus:
25 Et ipſarum catenarum extrema duobus copulabis uncinis in utroque latere ſuperhumeralis
quod rationale reſpicit.
26 Facies & duos annulos aureos, quos pones in
ſummitatibus rationalis, in oris, quæ è regione
ſunt ſuperhumeralis, & poſteriora ejus aſpiciunt.
27 Nec non & alios duos annulos aureos, qui
ponendi ſunt in utroque latere ſuperhumeralis
deorſum, quod reſpicit contra faciem juncturæ inferioris, ut aptari poſſit cum ſuperhumerali,
28 Et ſtringatur rationale annulis ſuis cum annulis ſuperhumeralis vitta hyacinthina, ut maneat
junctura fabrefacta, & à ſe invicem rationale &
ſuperhumerale nequeant ſeparari.
29 Portabítque Aaron nomina filiorum Iſraël E
in rationali judicij ſuper pectus ſuum, quando ingredietur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æternum.
30 Pones autem in rationali judicij Doctrinam
& Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron quando ingredietur coram Domino: & geſtabit judicium filiorum Iſraël in pectore ſuo, in conſpectu
Domini ſemper.
31 Facies & tunicam ſuperhumeralis totam
hyacinthinam,
32 In cujus medio ſupra erit capitium, & ora
per gyrum ejus textilis, ſicut fieri ſolet in extremis veſtium partibus, ne facilè rumpatur.
33 Deorſum verò, ad pedes ejuſdem tunicæ, F
per circuitum, quaſi mala punica facies, ex hyacintho: & purpura, & cocco bis tincto, mixtis in
medio tintinnabulis,
34 Ita ut tintinnabulum ſit aureum & malum
punicum, rursúmque tintinnabulum aliud aureum & malum punicum.
35 * Et veſtietur ea Aaron in officio miniſterij, ut audiatur ſonitus quando ingreditur & egreditur Sanctuarium in conſpectu Domini, & non
moriatur. *Eccli. 45.b.11
36 Facies & laminam de auro puriſſimo: in qua
ſculpes opere cælatoris, Sanctum Domino.
37 Ligabíſque eam vitta hyacinthina, & erit ſuper tiaram,
38 Imminens fronti pontificis. Portabítque Aaron iniquitates eorum, quæ obtulerunt & ſanctificaverunt filij Iſraël, in cunctis muneribus & donariis ſuis. Erit autem lamina ſemper in fronte ejus,
ut placatus ſit eis Dominus.
39 Stringéſque tunicam byſſo, & tiaram byſſinam facies, & balteum opere plumarij. G
40 Porrò filiis Aaron tunicas lineas parabis, &
balteos ac tiaras, in gloriam & decorem:
41 Veſtiéſque his omnibus Aaron fratrem tuum
& filios ejus cum eo. Et cunctorum conſecrabis
manus, ſanctificabíſque illos, ut ſacerdotio fungantur mihi.
42 Facies & feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis ſuæ, à renibus uſque ad femora:
43 Et utentur eis Aaron & filij ejus quando ingredientur tabernaculum teſtimonij, vel quando
appropinquant ad altare ut miniſtrent in Sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum ſempiternum erit Aaron, & ſemini ejus poſt eum.

CAPUT XXIX.

Quæ fuerit ſacerdotum conſecratio, ritúſque oblationis pro illis, & qui his oblationibus veſcentur: ac de duobus agnis anniculis quotidie offerendis.

1 SEd & hoc facies, ut mihi in ſacerdotio conſecrentur. * Tolle vitulum de armento, & A *Lev. 8 a.2.
arietes duos immaculatos,
2 Panéſque azymos, & cruſtulam abſque fermento, quæ conſperſa ſit oleo, lagana quoque azyma oleo lita: de ſimila triticea cuncta facies.
3 Et poſita in caniſtro offeres: vitulum autem &
duos arietes.
4 Et Aaron ac filios ejus applicabis ad oſtium
tabernaculi teſtimonij. Cúmque laveris patrem
cum filiis ſuis aqua,

5 Indues

Digitized by Google

5 Indues Aaron veſtimentis ſuis, id eſt, linea & tunica, & ſuperhumerali & rationali, quod conſtringes balteo.

6 Et pones tiaram in capite ejus: & laminam ſanctam ſuper tiaram,

B 7 Et oleum unctionis fundes ſuper caput ejus: atque hoc ritu conſecrabitur.

8 Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingeſque balteo.

9 Aaron ſcilicet & liberos ejus, & impones eis mitras: eruntque ſacerdotes mihi religione perpetua. Poſtquam initiaveris manus eorum,

* Levit. 8.a.3. 10 * Applicabis & vitulum coram tabernaculo teſtimonij. Imponéntque Aaron & filij ejus manus ſuper caput illius,

11 Et mactabis eum in conſpectu Domini, juxta oſtium tabernaculi teſtimonij.

12 Sumptúmque de ſanguine vituli pones ſuper cornua altaris digito tuo, reliquum autem ſanguinem fundes juxta baſim ejus.

* Levit. 3.a.3. 13 * Sumes & adipem totum qui operit inteſtina: & reticulum jecoris ac duos renes, & adipem qui ſuper eos eſt, & offeres incenſum ſuper altare:

C 14 Carnes verò vituli & corium & fimum combures foris extra caſtra, eò quòd pro peccato ſit.

15 Unum quoque arietem ſumes, ſuper cujus caput ponent Aaron & filij ejus manus:

16 Quem cum mactaveris, tolles de ſanguine ejus, & fundes circa altare.

17 Ipſum autem arietem ſecabis in fruſta: lotáque inteſtina ejus ac pedes pones ſuper conciſas carnes, & ſuper caput illius.

18 Et offeres totum arietem in incenſum ſuper altare: oblatio eſt Domino odor ſuaviſſimus victimæ Domini.

19 Tolles quoque arietem alterum, ſuper cujus caput Aaron & filij ejus ponent manus.

20 Quem cum immolaveris, ſumes de ſanguine ejus, & pones ſuper extremum auriculæ dextræ Aaron & filiorum ejus, & ſuper pollices manus eorum ac pedis dextri, fundeſque ſanguinem ſuper altare per circuitum.

D 21 Cúmque tuleris de ſanguine qui eſt ſuper altare, & de oleo unctionis, adſperges Aaron & veſtes ejus, filios & veſtimenta eorum. Conſecratíſque ipſis & veſtibus,

22 Tolles adipem de ariete, & caudam & arvinam, quæ operit vitalia ac reticulum jecoris, & duos renes atque adipem qui ſuper eos eſt, armúmque dextrum, eò quòd ſit aries conſecrationis:

23 Tortámque panis unius, cruſtulam conſperſam oleo, laganum de caniſtro azymorum, quod poſitum eſt in conſpectu Domini:

24 Poneſque omnia ſuper manus Aaron & filiorum ejus & ſanctificabis eos elevans coram Domino.

25 Suſcipieſque univerſa de manibus eorum: & incendes ſuper altare in holocauſtum, odorem ſuaviſſimum in cōſpectu Domini, quia oblatio ejus eſt.

26 Sumes quoque pectuſculum de ariete quo initiatus eſt Aaron, ſanctificabíſque illud elevatum coram Domino, & cedet in partem tuam.

E 27 Santificabíſque & pectuſculum conſecratum, & armum quem de ariete ſeparaſti,

28 Quo initiatus eſt Aaron & filij ejus, cedéntque in partem Aaron & filiorum ejus jure perpetuo à filiis Iſraël: quia primitiva ſunt & initia de victimis eorum pacificis quæ offerunt Domino.

29 Veſtem autem ſanctam, qua utetur Aaron, habebunt filij ejus poſt eum, ut ungantur in ea, & conſecrentur manus eorum.

30 Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit conſtitutus de filiis ejus, & qui ingredietur tabernaculum teſtimonij ut miniſtret in Sanctuario.

31 Arietem autem conſecrationis tolles, & coques carnes ejus in loco ſancto:

32 Quibus veſcetur Aaron & filij ejus. * Panes quoque, qui ſunt in caniſtro in veſtibulo tabernaculi teſtimonij comedent, * Levit. 8.f.31. 24.b.9. Mat. 12. a.4.

33 Ut ſit placabile ſacrificium, & ſanctificentur offerentium manus. Alienigena non veſcetur ex eis, quia ſancti ſunt.

34 Quòd ſi remanſerit de carnibus conſecratis, ſive de panibus uſque manè, combures reliquias igni: non comedentur quia ſanctificata ſunt.

35 Omnia quæ præcepi tibi, facies ſuper Aaron F & filiis ejus. Septem diebus conſecrabis manus eorum.

36 Et vitulum pro peccato offeres per ſingulos dies ad expiandum. Mundabíſque altare cùm immolaveris expiationis hoſtiam, & unges illud in ſanctificationem.

37 Septem diebus expiabis altare, & ſanctificabis, & erit Sanctum ſanctorum. omnis qui tetigerit illud, ſanctificabitur.

38 Hoc eſt quod facies in altari. * Agnos anniculos duos per ſingulos dies jugiter, * Num. 28.a.3.

39 Unum agnum manè, & alterum veſpere,

40 Decimam partem ſimilæ conſperſæ oleo tuſo, quod habeat menſuram quartam partem hin, & vinum ad libandum ejuſdem menſuræ in agno uno.

41 Alterum verò agnum offeres ad veſperam juxta ritum matutinæ oblationis, & juxta ea quæ diximus in odorem ſuavitatis:

42 Sacrificium eſt Domino, oblatione perpetua G in generationes veſtras, ad oſtium tabernaculi teſtimonij coram Domino, ubi conſtituam ut loquar ad te.

43 Ibíque præcipiam filiis Iſraël, & ſanctificabitur altare in gloria mea.

44 Sanctificabo & tabernaculum teſtimonij cum altari, & Aaron cum filiis ſuis, ut ſacerdotio fungantur mihi.

45 Et habitabo in medio filiorum Iſraël, eróque eis Deus,

46 Et ſcient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de Terra Ægypti, ut manerem inter illos, ego Dominus Deus ipſorum.

CAPUT XXX.

Inſtitutio altaris thymiamatis, & pecunia in uſus tabernaculi exigenda, labij ænei conſtruendi, unctionis thymiamatis, & reliquorum quæ ad tabernaculum ſpectant.

1 FAcies quoque altare ad adolendum thymiama, de lignis ſetim, A

2 Habens cubitum longitudinis, & alterum latitudinis, id eſt quadrangulum, & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipſo procedent:

 3 Veſtiéſque

Digitized by Google

3 Veſtiéſque illud auro puriſſimo, tam craticulam ejus, quàm parietes per circuitum, & cornua. Faciéſque ei coronam aureolam per gyrum,
4 Et duos annulos aureos ſub corona per ſingula latera, ut mittantur in eos vectes, & altare portetur.
5 Ipſos quoque vectes facies de lignis ſetim, & inaurabis.
6 Ponéſque altare contra velum, quod ante arcam pendet teſtimonij coram propitiatorio quo tegitur teſtimonium, ubi loquar tibi.
7 Et adolebit incenſum ſuper eo Aaron, ſuave fragrans, manè. Quando componet lucernas, incendet illud:
8 Et quando collocabit eas ad veſperum, uret thymiama ſempiternum coram Domino in generationes veſtras.
9 Non offeretis ſuper eo thymiama compoſitionis alterius, nec oblationem, & victimam, nec libabitis libamina.
B 10 Et deprecabitur Aaron ſuper cornua ejus ſemel per annum, in ſanguine quod oblatum eſt pro peccato, & placabit ſuper eo in generationibus veſtris. Sanctum ſanctorum erit Domino.
11 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
* Num. 1.a.2. 12 * Quando tuleris ſummam filiorum Iſraël juxta numerum, dabunt ſinguli pretium pro animabus ſuis Domino, & non erit plaga in eis cùm fuerint recenſiti.
13 Hoc autem dabit omnis qui tranſit ad nomen, dimidium ſicli juxta menſuram templi. *Siclus viginti obolos habet. Media pars ſicli offeretur Domino.

* Lev. 27.d.25 Num. 3.f.47. Ezech. 41.d.12

14 Qui habetur in numero, à viginti annis & ſuprà, dabit pretium.
15 Dives non addet ad medium ſicli, & pauper nihil minuet.
16 Suſceptámque pecuniam, quæ collata eſt à filiis Iſraël, trades in uſus tabernaculi teſtimonij, ut ſit monimentum eorum coram Domino, & propitietur animabus eorum.
17 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
C 18 Facies & labrum æneum cum baſi ſua ad lavandum: ponéſque illud inter tabernaculum teſtimonij & altare. Et miſſa aqua,
19 Lavabunt in ea Aaron & filij ejus manus ſuas ac pedes,
20 Quando ingreſſuri ſunt tabernaculum teſtimonij, & quando acceſſuri ſunt ad altare, ut offerant in eo thymiama Domino,
21 Ne fortè moriantur. legitimum ſempiternum erit ipſi, & ſemini ejus per ſucceſſiones.
22 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen,
23 Dicens: Sume tibi aromata primæ myrrhæ & electæ quingentos ſiclos, & cinnamomi medium, id eſt, ducentos quinquaginta ſiclos, calami ſimiliter ducentos quinquaginta,
24 Caſiæ autem quingentos ſiclos, in pondere ſanctuarij, olei de olivetis menſuram hin:
25 Faciéſque unctionis oleum ſanctum, unguentum compoſitum opere unguentarij,
26 Et unges ex eo tabernaculum teſtimonij, & arcam teſtamenti,
27 Menſámque cum vaſis ſuis, candelabrum, & utenſilia ejus, altaria thymiamatis
28 Et holocauſti, & univerſam ſupellectilem quæ ad cultum eorum pertinet.
29 Sanctificabíſque omnia, & erunt ſancta ſanctorum: qui tetigerit ea, ſanctificabitur.
30 Aaron & filios ejus unges, ſanctificabíſque eos, ut ſacerdotio fungantur mihi.
31 Filiis quoque Iſraël dices: Hoc oleum unctionis ſanctum erit mihi in generationes veſtras. D
32 Caro hominis non ungetur ex eo, & juxta compoſitionem ejus non facietis aliud, quia ſanctificatum eſt, & ſanctum erit vobis.
33 Homo quicumque tale compoſuerit, & dederit ex eo alieno, exterminabitur de populo ſuo.
34 Dixítque Dominus ad Moyſen: Sume tibi aromata, ſtacten & onycha, galbanum boni odoris, & thus lucidiſſimũ, æqualis ponderis erunt omnia.
35 Faciéſque thymiama compoſitum opere unguentarij, mixtum diligenter, & purum, & ſanctificatione digniſſimum.
36 Cúmque in tenuiſſimum pulverem univerſa contuderis, pones ex eo coram tabernaculo teſtimonij, in quo loco apparebo tibi. Sanctum ſanctorum erit vobis thymiama.
37 Talem compoſitionem non facietis in uſus veſtros, quia ſanctum eſt Domino.
38 Homo quicumque fecerit ſimile, ut odore illius perfruatur, peribit de populis ſuis.

Caput XXXI.

Deputantur à Domino Beſeleel & Ooliab ad extructionem tabernaculi ac cæterorum quæ dicta ſunt: de ſabbati obſervatione, & de tabulis à Domino Moyſi datis.

1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A
2 Ecce, vocavi ex nomine Beſeleel filium Uri filij Hur de tribu Juda,
3 Et implevi eum ſpiritu Dei, ſapientia, & intelligentia, & ſcentia in omni opere,
4 Ad excogitandum quidquid fabrefieri poteſt ex auro, & argento, & ære,
5 Marmore & gemmis, & diverſitate lignorum.
6 Dedíque ei ſocium Ooliab filium Achiſamech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi poſui ſapientiam: ut faciant cũcta quæ præcepi tibi, B
7 Tabernaculum fœderis, & arcam teſtimonij, & propitiatorium, quod ſuper eam eſt, & cuncta vaſa tabernaculi,
8 Menſámque & vaſa ejus, candelabrum puriſſimum cum vaſis ſuis, & altaria thymiamatis,
9 Et holocauſti, & omnia vaſa eorum, labrum cum baſi ſua,
10 Veſtes ſanctas in miniſterio Aaron ſacerdoti & filiis ejus, ut fungantur officio ſuo in ſacris.
11 Oleum unctionis, & thymiama aromatum in Sanctuario, omnia quæ præcepi tibi, facient.
12 Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
13 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: * Videte ut ſabbatum meum cuſtodiatis: quia ſignum eſt inter me & vos in generationibus veſtris: ut ſciatis, quia ego Dominus qui ſanctifico vos. C

* Supr. 20.b.8. Ezech. 20.b.12.

14 Cuſtodite ſabbatum meum, ſanctum eſt enim vobis: qui polluerit illud, morte morietur: qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi ſui.
15 Sex diebus facietis opus: in die ſeptimo ſabbatum

Digitized by Google

ſabbatum eſt, requies ſancta Domino. omnis qui
D feccrit opus in hac die, morietur.
16 Cuſtodiant filij Iſraël Sabbatũ, & celebrent il-
lud in generationibus ſuis. Pactum eſt ſempiternũ
17 Inter me & filios Iſraël, ſignúmque perpe-
Gen. 2. a. 2. tuum. * Sex enim diebus fecit Dominus cælum &
terram, & in ſeptimo ab opere ceſſavit.
18 Dedítque Dominus Moyſi, completis hujuſ-
* Deut. 9. b. 10. cemodi ſermonibus in monte Sinai, * duas tabulas
teſtimonij lapideas, ſcriptas digito Dei.

Caput XXXII.

Ob vitulum adoratum Moyſes Deum precatur, tabulas frangit, vitulum comburit, & Aarone objurgato idololatras occidi jubet, cæteriſque veniam impetrat.

A 1 VIdens autem populus quòd moram faceret
deſcendendi de monte Moyſes, congrega-
* Act. 7. e. 40. tus adverſus Aaron, dixit: * Surge, fac nobis deos,
qui nos præcedant: Moyſi enim huic viro, qui nos
eduxit de terra Ægypti, ignoramus quid acciderit.
2 Dixítque ad eos Aaron: Tollite inaures au-
reas, de uxorum filiorúmque & filiarum veſtrarum
auribus, & afferte ad me.
3 Fecítque populus quæ juſſerat, deferens inau-
res ad Aaron.
* Pſ. 105 c. 19. 4 * Quas cùm ille accepiſſet, formavit opere
fuſorio, & fecit ex eis vitulum conflatilem. Dixe-
rúntque: Hi ſunt dij tui Iſraël, qui te eduxerunt
de Terra Ægypti.
5 Quod cùm vidiſſet Aaron, ædificavit altare
coram eo, & præconis voce clamavit, dicens: Cras
ſolemnitas Domini eſt.
B 6 Surgentéſque manè, obtulerunt holocauſta,
* 1. Cor. 10. b. 7. & hoſtias pacificas, & * ſedit populus manducare,
& bibere, & ſurrexerunt ludere.
7 Locutus eſt autem Dominus ad Moyſen, di-
* Deut. 9. c. 12. cens: * Vade, deſcende: peccavit populus tuus,
quem eduxiſti de Terra Ægypti.
8 Receſſerunt citò de via, quam oſtendiſti eis:
fecerúntque ſibi vitulum conflatilem, & adorave-
* 3 Reg. 12. g. 28 runt, atque immolantes ei hoſtias, dixerunt: * Iſti
ſunt dij tui Iſraël, qui te eduxerunt de Terra
Ægypti.
* Inf. 33 a. 3. Deut. 9. c. 13. 9 Rurſúmque ait Dominus ad Moyſen: * Cerno
quòd populus iſte duræ cervicis ſit:
10 Dimitte me, ut iraſcatur furor meus contra
C eos, & deleã eos, faciámque te in gentem magnam.
11 Moyſes autem orabat Dominum Deum
Numer. 14. c. 13. ſuum, dicens: * Cur, Domine, iraſcitur furor tuus
* Pſ. 105 d. 25. contra populum tuum, quem eduxiſti de Terra
Ægypti, in fortitudine magna, & in manu robuſta?
12 Ne quæſo dicant Ægyptij: Callidè eduxit
eos, ut interficeret in montibus, & deleret è terra:
quieſcat ira tua, & eſto placabilis ſuper nequitia
populi tui.
13 Recordare Abraham, Iſaac, & Iſraël, ſervo-
rum tuorum, quibus juraſti per temetipſum, dicens:
* Gen. 12. b. 7. 15. b. 7. 48. c. 16. * Multiplicabo ſemen veſtrum ſicut ſtellas cæli: &
univerſam terram hanc, de qua locutus ſum, dabo
ſemini veſtro & poſſidebitis eam ſemper.
D 14 Placatúſque eſt Dominus ne faceret malum
quod locutus fuerat adverſus populum ſuum.
15 Et reverſus eſt Moyſes de monte, portans
duas tabulas teſtimonij in manu ſua, ſcriptas ex
utraque parte,
16 Et factas opere Dei: ſcriptura quoque Dei
erat ſculpta in tabulis.
17 Audiens autem Joſue tumultum populi vo-
ciferantis, dixit ad Moyſen: Ululatus pugnæ audi-
tur in caſtris.
18 Qui reſpondit: Non eſt clamor adhortan-
tium ad pugnam, neque vociferatio compellen-
tium ad fugam: ſed vocem cantantium ego audio.
19 Cúmque appropinquaſſet ad caſtra, vidit vi-
tulum, & choros: iratúſque valdè projecit de ma-
nu tabulas, & confregit eas ad radicem montis.
20 Arripiénſque vitulum quem fecerant, com- E
buſſit, & contrivit uſque ad pulverem, quem ſpar-
ſit in aquam, & dedit ex eo potum filiis Iſraël.
21 Dixítque ad Aaron: Quid tibi fecit hic po-
pulus, ut induceres ſuper eum peccatum maximũ?
22 Cui ille reſpondit: Ne indignetur Dominus
meus: tu enim noſti populum iſtum, quòd pronus
ſit ad malum:
23 Dixerunt mihi: Fac nobis deos, qui nos præ-
cedant: huic enim Moyſi, qui nos eduxit de Ter-
ra Ægypti, neſcimus quid acciderit.
24 Quibus ego dixi: Quis veſtrûm habet au-
rum? Tulerunt, & dederunt mihi: & projeci illud
in ignem, egreſsúſque eſt hic vitulus.
25 Videns ergo Moyſes populum quòd eſſet
nudatus, (ſpoliaverat enim eum Aaron propter ig-
nominiã ſordis, & inter hoſtes nudũ conſtituerat)
26 Et ſtans in porta caſtrorum, ait: Si quis eſt F
Domini, jungatur mihi. Congregatique ſunt ad
eum omnes filij Levi:
27 Quibus ait: Hæc dicit Dominus Deus Iſ-
raël: Ponat vir gladium ſuper femur ſuum: ite, &
redite de porta uſque ad portam per medium ca-
ſtrorum, & occidat unuſquiſque fratrem, & ami-
cum, & proximum ſuum.
28 Fecerúntque filij Levi juxta ſermonem Moy-
ſi, ceciderúntque in die illa quaſi viginti tria mil-
lia hominum.
29 Et ait Moyſes: Conſecraſtis manus veſtras
hodie Domino, unuſquiſque in filio, & in fratre
ſuo, ut detur vobis benedictio.
30 Facto autem altero die, locutus eſt Moyſes G
ad populum: Peccaſtis peccatum maximum: aſcen-
dam ad Dominum, ſi quomodo quivero eum de-
precari pro ſcelere veſtro.
31 Reverſúſque ad Dominum, ait: Obſecro, pec-
cavit populus iſte peccatum maximum, fecerúnt-
que ſibi deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam,
32 Aut ſi non facis, dele me de libro tuo quem
ſcripſiſti.
33 Cui reſpondit Dominus: Qui peccaverit
mihi, delebo eum de libro meo:
34 Tu autem vade, & duc populum iſtum quò
locutus ſum tibi: angelus meus præcedet te. Ego
autẽ in die ultionis viſitabo & hoc peccatũ eorum.
35 Percuſſit ergo Dominus populum pro reatu
vituli, quem fecerat Aaron.

Caput XXXIII.

Minis Dei in populum ſedatis à Moyſe, populus luget delictum: loquitur Dominus cum Moyſe facie ad faciem, qui cupit videre faciem & gloriam Domini.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, di- A
cens: Vade, aſcende de loco iſto tu, & popu-
lus

Digitized by Google

lus tuus quem eduxiſti de Terra Ægypti, in terram quam juravi Abraham, Iſaac, & Jacob, dicens: * Semini tuo dabo eam:

Gen. 12. b. 7.

2 Et * mittam præcurſorem tui angelum, ut ejiciam * Chananæum, & Amorrhæum, & Hethæum, & Pherezæum, & Hevæum, & Jebuſæum,

*Sup. 32. g. 34. Deut. 7. d. 22. * Io 24. c. 11.*

3 Et intres in terram fluentem lacte & melle. Non enim aſcendam tecum, * quia populus duræ cervicis es: ne fortè diſperdam te in via.

Sup. 32. b. 9. Deut. 9. c. 13.

4 Audiénſque populus ſermonem hunc peſſimum, luxit: & nullus ex more indutus eſt cultu ſuo.

5 Dixítque Dominus ad Moyſen: Loquere filiis Iſraël: Populus duræ cervicis es, ſemel aſcendam in medio tui, & delebo te. Jam nunc depone ornatum tuum, ut ſciam quid faciam tibi.

6 Depoſuerunt ergo filij Iſraël ornatum ſuum à monte Horeb.

B

7 Moyſes quoque tollens tabernaculum, tetendit extra caſtra procul, vocavítque nomen ejus, Tabernaculum fœderis. Et omnis populus, qui habebat aliquam quæſtionem, egrediebatur ad Tabernaculum fœderis, extra caſtra.

8 Cúmque egrederetur Moyſes ad tabernaculum, ſurgebat univerſa plebs, & ſtabat unuſquiſque in oſtio papilionis ſui, aſpiciebántque tergum Moyſi, donec ingrederetur tentorium.

9 Ingreſſo autem illo tabernaculum fœderis, deſcendebat columna nubis, & ſtabat ad oſtium, loquebaturque cum Moyſe.

10 Cernentibus univerſis quòd columna nubis ſtaret ad oſtium tabernaculi. Stabántque ipſi, & adorabant per fores tabernaculorum ſuorum.

C

11 Loquebatur autem Dominus ad Moyſen facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum. Cúmque ille reverteretur in caſtra, miniſter ejus Joſue filius Nun, puer non recedebat de Tabernaculo.

12 Dixit autem Moyſes ad Dominum: Præcipis ut educam populum iſtum: & non indicas mihi quem miſſurus es mecum, præſertim cùm dixeris: Novi te ex nomine, & inveniſti gratiam coram me.

13 Si ergo inveni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam, ut ſciam te, & inveniam gratiam ante oculos tuos: reſpice populum tuum gentem hanc.

14 Dixítque Dominus: Facies mea præcedet te, & requiem dabo tibi.

15 Et ait Moyſes. Si non tu ipſe præcedas, ne educas nos de loco iſto.

16 In quo enim ſcire poterimus ego & populus tuus inveniſſe nos gratiam in conſpectu tuo, niſi ambulaveris nobiſcum, ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant ſuper terram?

D

17 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Et verbum iſtud, quod locutus es, faciam: inveniſti enim gratiam coram me, & teipſum novi ex nomine.

18 Qui ait: Oſtende mihi gloriam tuam.

19 Reſpondit: Ego oſtendam omne bonum tibi, & vocabo in nomine Domini coram te: & * miſerebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit.

Rom. 9. c. 15.

20 Rurſúmque ait: Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, & vivet.

21 Et iterum: Ecce, inquit, eſt locus apud me, & ſtabis ſupra petram.

22 Cúmque tranſibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & protegam dextera mea, donec tranſeam:

23 Tollámque manum meam, & videbis poſteriora mea: faciem autem meam videre non poteris.

CAPUT XXXIV.

Moyſes reparatis tabulis, prohibitàque Gentium ſocietate & idololatria, datiſque præceptis de primogenitis, ſabbato, azymis, cæteriſque feſtis, poſt 40. dierum jejunium cornutus de monte deſcendit, ac velata facie populo loquitur.

A

1 AC deinceps: * Præcide, ait, tibi duas tabulas lapideas inſtar priorum, & ſcribam ſuper eas verba, quæ habuerunt tabulæ quas fregiſti.

Deut. 10. a. 1.

2 Eſto paratus manè, ut aſcendas ſtatim in montem Sinai, ſtabíſque mecum ſuper verticē montis.

3 Nullus aſcendat tecum, nec videatur quiſpiam per totum montem: boves quoque & oves non paſcantur è contrà.

4 Excîdit ergo duas tabulas lapideas, quales anteà fuerant: & de nocte conſurgens aſcendit in montem Sinai, ſicut præceperat ei Dominus, portans ſecum tabulas.

5 Cúmque deſcendiſſet Dominus per nubem, ſtetit Moyſes cum eo, invocans nomen Domini.

6 Quo tranſeunte co[illegible] eo, ait: Dominator Domine Deus, miſeric[illegible] & cle[illegible] patiens & [illegible]tæ miſerationis, ac verax,

7 Qui * cuſtodis miſericordiam in millia: qui aufers iniquitatem, & ſcelera, atque peccata, * nullúſque apud te per ſe innocens eſt. * Qui reddis iniquitatem patrum filiis ac nepotibus, in tertiam & quartam progeniem.

*Deut. 5. a. 10. Ier. 32. c. 18. * Pſalm. 142. a. 2. * Ier. 32. c. 18. Deut. 5. a. 9.*

8 Feſtinúſque Moyſes, curvatus eſt pronus in terram, & adorans

B

9 Ait: Si inveni gratiam in conſpectu tuo Domine, obſecro ut gradiaris nobiſcum (populus enim duræ cervicis eſt) & auferas iniquitates noſtras atque peccata, nóſque poſſideas.

10 Reſpondit Dominus: * Ego inibo pactum videntibus cunctis, ſigna faciam quæ nunquam viſa ſunt ſuper terram, nec in ullis gentibus: ut cernat populus iſte, in cujus es medio, opus Domini terribile quod facturus ſum.

Deut. 5. a. 2. Ier. 32. 40.

11 Obſerva cuncta quæ hodie mando tibi: ego ipſe ejiciam ante faciem tuam Amorrhæum, & Chananæum, & Hethæum, Pherezæum quoque, & Hevæum, & Jebuſæum.

12 Cave ne unquam cum habitatoribus terræ illius jungas amicitias, quæ ſint tibi in ruinam:

13 Sed aras eorum deſtrue, confringe ſtatuas, lucóſque ſuccide:

14 Noli adorare Deum alienum. Dominus zelotes nomen ejus, Deus eſt æmulator.

15 * Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum: ne, cùm fornicati fuerint cum diis ſuis, & adoraverint ſimulachra eorum, vocet te quiſpiam ut comedas de immolatis.

Sup. 23. g. 32. Deut. 7. a. 2.

16 * Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis: ne poſtquam ipſæ fuerint fornicatæ, fornicari faciant & filios tuos in deos ſuos.

3. Reg. 11. a. 2.

17 Deus

Digitized by Google

17 Deos conflatiles non facies tibi.
C 18 Sollemnitatem azymorum cuſtodies. Septem
diebus veſcêris azymis, ſicut præcepi tibi, in tem-
pore menſis novorum: menſe enim verni temporis
egreſſus es de Ægypto.
* Sup. 13.a.2. b.12.22 d.29. 19 * Omne quod aperit vulvam generis maſcu-
lini, meum erit, de cunctis animantibus, tam de bo-
bus, quàm de ovibus, meum erit.
20 Primogenitum aſini redimes ove: ſin autem
nec pretium pro eo dederis, occidetur. Primoge-
nitum filiorum tuorum redimes: nec apparebis in
conſpectu meo vacuus.
21 Sex diebus operaberis, die ſeptimo ceſſabis
arare & metere.
* Sup. 23.c.15. 22 * Sollemnitatem Hebdomadarum facies ti-
bi in primitiis frugum meſſis tuæ triticeæ, & ſol-
lemnitatem, quando redeunte anni tempore cun-
cta conduntur.
* Sup. 23.d.17 Deut. 16.d.16. 23 * Tribus temporibus anni apparebit omne
maſculinum tuum in conſpectu omnipotentis Do-
mini Dei Iſraël.
24 Cùm enim tulero gentes à facie tua, & dilata-
vero terminos tuos, nullus inſidiabitur terræ tuæ,
aſcendente te, & apparente in conſpectu Domini
Dei tui ter in anno.
D * Sup. 23.d.18.19. 25 * Non immolabis ſuper fermento ſanguinem
hoſtiæ meæ: neque reſidebit manè de victima ſol-
lemnitatis Phaſe.
26 Primitias frugum terræ tuæ offeres in domo
* Sup. 23.d.19 Domini Dei tui. * Non coques hœdum in lacte
matris ſuæ.
27 Dixítque Dominus ad Moyſen: Scribe tibi
* Sup. 24.d.11. verba hæc, quibus & tecum & cum Iſraël * pepi-
gi fœdus.
* Deut. 9.b.9. c.18. 28 Fuit ergo ibi cum Domino * quadraginta
dies & quadraginta noctes: panem non comedit, &
* Deut. 4.b.13. aquam non bibit, & ſcripſit in tabulis * verba
fœderis decem.
29 Cúmque deſcenderet Moyſes de monte Si-
nai, tenebat duas tabulas teſtimonij, & ignorabat
quód cornuta eſſet facies ſua ex conſortio ſermo-
nis Domini.
30 Videntes autem Aaron & filij Iſraël cornutam
Moyſi faciem, timuerunt propè accedere.
31 Vocatíque ab eo, reverſi ſunt tam Aaron
quám principes ſynagogæ. Et poſtquam locutus eſt
ad eos,
32 Venerunt ad eum etiam omnes filij Iſraël:
quibus præcepit cuncta quæ audierat à Domino
in monte Sinai.
* 2. Cor. 3.c.13. 33 Impletíſque ſermonibus, * poſuit velamen
ſuper faciem ſuam.
34 Quod ingreſſus ad Dominum, & loquens cum
eo, auferebat donec exiret, & tunc loquebatur ad
filios Iſraël omnia quæ ſibi fuerant imperata.
35 Qui videbant faciem egredientis Moyſi eſſe
cornutam, ſed operiebat ille rurſus faciem ſuam,
ſi quando loquebatur ad eos.

CAPUT XXXV.

*Præcipitur ſabbatum, petuntur primitiæ & donaria ac arti-
fices ad conſtruenda omnia quæ dicta ſunt, quibus deputati à
Domino dicuntur Beſeleel & Ooliab.*

A 1 IGitur congregata omni turba filiorum Iſraël,
dixit ad eos: Hæc ſunt quæ juſſit Dñs fieri.
2 Sex diebus facietis opus: ſeptimus dies erit
vobis ſanctus, ſabbatum, & requies Domini: qui
fecerit opus in eo, occidetur.
3 Non ſuccendetis ignem in omnibus habitacu-
lis veſtris per diem ſabbati.
4 Et ait Moyſes ad omnem catervam filiorum
Iſraël: Iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus,
dicens:
5 Separate apud vos primitias Domino: *Omnis * Sup. 25.a.2.
voluntarius & prono animo offerat eas Domino:
aurum & argentum, & æs,
6 Hyacinthum & purpuram, coccúmque bis
tinctum, & byſſum, pilos caprarum,
7 Pelléſque arietum rubricatas, & ianthinas,
ligna ſetim,
8 Et oleum ad luminaria concinnanda, ut con-
ficiatur unguentum, & thymiama ſuaviſſimum,
9 Lapides onychinos, & gemmas ad ornatum
ſuperhumeralis & rationalis.
10 Quiſquis veſtrûm ſapiens eſt, veniat, & fa-
ciat quod Dominus imperavit.
11 Tabernaculum ſcilicet & tectum ejus, atque
operimentum, annulos & tabulata cum vectibus,
paxillos & baſes:
12 Arcam & vectes, propitiatorium, & velum B
quod ante illud oppanditur:
13 Menſam cum vectibus & vaſis, & propoſitio-
nis panibus:
14 Candelabrum ad luminaria ſuſtentanda,
vaſa illius & lucernas, & oleum ad nutrimenta ig-
nium:
15 Altare thymiamatis, & vectes, & oleum un-
ctionis & thymiama ex aromatibus: Tentorium ad
oſtium tabernaculi:
16 Altare holocauſti, & craticulam ejus æneam
cum vectibus & vaſis ſuis: labrum & baſim ejus:
17 Cortinas atrii cum columnis & baſibus, ten-
torium in foribus veſtibuli,
18 Paxillos tabernaculi & atrij cum funiculis
ſuis:
19 Veſtimenta quorum uſus eſt in miniſterio
ſanctuarij, veſtes Aaron pontificis ac filiorum ejus,
ut ſacerdotio fungantur mihi.
20 Egreſſáque omnis multitudo filiorum Iſraël
de conſpectu Moyſi,
21 Obtulerunt mente promptiſſima atque de- C
vota primitias Domino, ad faciendum opus taber-
naculi teſtimonij. Quidquid ad cultum & ad ve-
ſtes ſanctas neceſſarium erat,
22 Viri cum mulieribus præbuerunt, armillas &
inaures, annulos & dextralia: omne vas aureum in
donaria Domini ſeparatum eſt.
23 Si quis habebat hyacinthum, & purpuram,
coccúmque bis tinctum, byſſum & pilos capra-
rum, pelles arietum rubricatas, & ianthinas,
24 Argenti æríſque metalla obtulerunt Domino,
lignáque ſetim in varios uſus.
25 Sed & mulieres doctæ quæ neverant, dede-
runt hyacinthum, purpuram, & vermiculum, ac
byſſum,
26 Et pilos caprarum, ſponte propria cuncta
tribuentes.
27 Principes verò obtulerunt lapides onychi-
nos, & gemmas ad ſuperhumerale & rationale.
28 Aroma

Digitized by Google

28 Aromatáque & oleum ad luminaria concinnanda & ad præparandum unguentum,ac thymiama odoris ſuaviſſimi componendum.

D 29 Omnes viri & mulieres mente devota obtulerunt donaria,ut fierent opera quæ juſſerat Dominus per manum Moyſi. Cuncti filij Iſraël voluntaria Domino dedicaverunt.

* Sup. 31. a. 2. 30 Dixitque Moyſes ad filios Iſraël: * Ecce,vocavit Dominus ex nomine Beſeleel filium Uri filij Hur de tribu Juda.

31 Implevítque eum ſpiritu Dei,ſapientia & intelligentia, & ſcientia, & omni doctrina,

32 Ad excogitandum, & faciendum opus in auro & argento, & ære,

33 Sculpendíſque lapidibus, & opere carpentario, quidquid fabrè adinveniri poteſt,

34 Dedit in corde ejus: Ooliab quoque filium Achiſamech de tribu Dan:

35 Ambos erudivit ſapientia, ut faciant opera abietarij, polymitarij,ac plumarij,de hyacintho,ac purpura, coccóque bis tincto, & byſſo, & texant omnia, ac nova quæque reperiant.

CAPUT XXXVI.

Oblatis plus quàm opus eſſet donariis, paratur tabernaculum juxta omnes partes ſuas, nempe cortinas, ſaga opertoria, tabulata, vectes, velum & tentorium.

A Sup. 26. a. 1. 1 FEcit ergo Beſeleel, & Ooliab, & omnis vir ſapiens,quibus dedit Dominus ſapientiam & intellectum, ut ſcirent fabrè operari quæ in uſus Sanctuarij neceſſaria ſunt, & quæ præcepit Dominus.

1. Par. 21. d. 29. 2 Cúmque vocaſſet eos Moyſes,& omnem eruditum virum,cui dederat Dominus ſapientiam, & qui ſponte ſua obtulerant ſe ad faciendum opus,

3 Tradidit eis univerſa donaria filiorum Iſraël. Qui cùm inſtarent operi, quotidie manè vota populus offerebat.

4 Unde artifices venire compulſi,

5 Dixerunt Moyſi: Plus offert populus quàm neceſſarium eſt.

6 Juſſit ergo Moyſes præconis voce cantari:Nec vir nec mulier quidquam offerat ultrà in opere Sanctuarij. Sícque ceſſatum eſt à muneribus offerendis,

7 Eò quòd oblata ſufficerent & ſuperabundarent.

B 8 Fecerúntque omnes corde ſapientes ad explendum opus tabernaculi,cortinas decem,de byſſo retorta, & hyacintho, & purpura coccóque bis tincto, opere vario & arte polymita:

9 Quarum una habebat in longitudine viginti octo cubitos, & in latitudine quattuor. una menſura erat omnium cortinarum.

10 Conjunxitque cortinas quinque,alteram alteri, & alias quinque ſibi invicem copulavit.

11 Fecit & anſas hyacinthinas in ora cortinæ unius ex utroque latere,& in ora cortinæ alterius ſimiliter,

12 Ut contra ſe invicem venirent anſæ, & mutuò jungerentur.

13 Unde & quinquaginta fudit circulos aureos, qui morderent cortinarum anſas, & fieret unum tabernaculum.

14 Fecit & ſaga undecim de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi:

15 Unum ſagum in longitudine habebat cubitos triginta, & in latitudine cubitos quattuor: unius menſuræ erant omnia ſaga:

16 Quorum quinque junxit ſeorſum, & ſex alia ſeparatim.

17 Fecítque anſas quinquaginta in ora ſagi unius,& quinquaginta in ora ſagi alterius, ut ſibi invicem jungerentur.

18 Et fibulas æneas quinquaginta,quibus necteretur tectum, ut unum pallium ex omnibus ſagis fieret.

19 Fecit & opertorium tabernaculi de pellibus G arietum rubricatis: aliúdque deſuper velamentum de pellibus ianthinis.

20 Fecit & tabulas tabernaculi de lignis ſetim ſtantes.

21 Decem cubitorum erat longitudo tabulæ unius:& unum ac ſemis cubitū latitudo retinebat.

22 Binæ incaſtraturæ erant per ſingulas tabulas, ut altera alteri jungeretur. Sic fecit in omnibus tabernaculi tabulis.

23 E quibus viginti ad plagam meridianam erant contra Auſtrum,

24 Cum quadraginta baſibus argenteis. Duæ baſes ſub una tabula ponebantur ex utraque parte angulorum, ubi incaſtraturæ laterum in angulis terminantur.

25 Ad plagam quoque tabernaculi,quæ reſpicit ad Aquilonem, fecit viginti tabulas,

26 Cum quadraginta baſibus argenteis,duas baſes per ſingulas tabulas.

27 Contra occidētem verò, id eſt,ad eam partem tabernaculi, quæ mare reſpicit, fecit ſex tabulas,

28 Et duas alias per ſingulos angulos tabernaculi retrò:

29 Quæ junctæ erant à deorſum uſque ſurſum, & in unam compaginem pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte per angulos:

30 Ut octo eſſent ſimul tabulæ, & haberent baſes argenteas ſedecim, binas ſcilicet baſes ſub ſingulis tabulis.

31 Fecit & vectes de lignis ſetim, quinque ad D continendas tabulas unius lateris tabernaculi,

32 Et quinque alios ad alterius lateris coaptandas tabulas: & extra hos, quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare.

33 Fecit quoque vectem alium, qui per medias tabulas ab angulo uſque ad angulum perveniret.

34 Ipſa autem tabulata deauravit, fuſis baſibus earum argenteis. Et circulos eorum fecit aureos, per quos vectes induci poſſent: quos & ipſos laminis aureis operuit.

35 Fecit & velum de hyacintho, & purpura, vermiculo,ac byſſo retorta, opere polymitario, varium atque diſtinctum:

36 Et quattuor columnas de lignis ſetim, quas cum capitibus deauravit, fuſis baſibus earum argenteis.

37 Fecit & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo, byſſóque retorta, opere plumarij: & columnas quinque cum capitibus ſuis, quas operuit auro, baſeſque earum fudit æneas.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XXXVII.

Formatur arca, propitiatorium, menſa, candelabrum, lucerna, altare thymiamatis, ipſúmque thymiama.

A 1 FEcit autem Beſeleel & arcam de lignis ſetim, habentem duos ſemis cubitos in longitudine, & cubitum ac ſemiſſem in latitudine, altitudo quoque unius cubiti fuit & dimidij: veſtivítque eam auro puriſſimo intus ac foris.

2 Et fecit illi coronam auream per gyrum,

3 Conflans quattuor annulos aureos per quattuor angúlos ejus: duos annulos in latere uno, & duos in altero.

4 Vectes quoque fecit de lignis ſetim, quos veſtivit auro,

5 Et quos miſit in annulos, qui erant in lateribus arcæ ad portandum eam.

6 Fecit & propitiatorium, id eſt oraculum, de auro mundiſſimo, duorum cubitorum & dimidij in longitudine, & cubiti ac ſemis in latitudine.

7 Duos etiam Cherubim ex auro ductili, quos poſuit ex utraque parte propitiatorij:

B 8 Cherub unum in ſummitate unius partis, & Cherub alterum in ſummitate partis alterius: duos Cherubim in ſingulis ſummitatibus propitiatorij,

9 Extendentes alas, & tegentes propitiatorium, ſeque mutuò & illud reſpicientes.

10 Fecit & menſam de lignis ſetim in longitudine duorũ cubitorum, & in latitudine unius cubiti, quæ habebat in altitudine cubitum ac ſemiſſem.

11 Circumdedítque eam auro mundiſſimo, & fecit illi labium aureum per gyrum,

12 Ipſíque labio coronam auream interraſilem quattuor digitorum, & ſuper eamdem, alteram coronam auream.

13 Fudit & quattuor circulos aureos, quos poſuit in quattuor angulis per ſingulos pedes menſæ

14 Contra coronam: miſítque in eos vectes, ut poſſit menſa portari.

15 Ipſos quoque vectes fecit de lignis ſetim, & circumdedit eos auro.

C 16 Et vaſa ad diverſos uſus menſæ, acetabula, phialas, & cyathos, & thuribula, ex auro puro, in quibus offerenda ſunt libamina.

17 Fecit & candelabrum ductile de auro mundiſſimo. De cujus vecte calami, ſcyphi, ſphærulæque ac lilia procedebant:

18 Sex in utroque latere, tres calami ex parte una, & tres ex altera:

19 Tres ſcyphi in nucis modum per calamos ſingulos, ſphærulæque ſimul & lilia: & tres ſcyphi inſtar nucis in calamo altero, ſphærulæque ſimul & lilia. Æquum erat opus ſex calamorum, qui procedebant de ſtipite candelabri.

20 In ipſo autem vecte erant quattuor ſcyphi in nucis modum, ſphærulæque per ſingulos ſimul & lilia:

21 Et ſphærulæ ſub duobus calamis per loca tria, qui ſimul ſex fiunt calami procedentes de vecte uno.

22 Et ſphærulæ igitur, & calami ex ipſo erant univerſa ductilia ex auro puriſſimo.

D 23 Fecit & lucernas ſeptem cum emunctoriis ſuis, & vaſa ubi ea quæ emuncta ſunt extinguantur, de auro mundiſſimo.

24 Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vaſis ſuis.

25 Fecit & altare thymiamatis de lignis ſetim, per quadrum ſingulos habens cubitos, & in altitudine duos: è cujus angulis procedebant cornua.

26 Veſtivítque illud auro puriſſimo, cum craticula ac parietibus & cornibus.

27 Fecítque ei coronam aureolam per gyrum, & duos annulos aureos ſub corona per ſingula latera, ut mittãtur in eos vectes, & poſſit altare portari.

28 Ipſos autem vectes fecit de lignis ſetim, & operuit laminis aureis.

29 Compoſuit & oleum ad ſanctificationis unguentum, & thymiama de aromatibus mundiſſimis, opere pigmentarij.

CAPUT XXXVIII.

Formatur altare holocauſti, cum labio æneo & atrio, oblatáque donaria recenſentur.

1 FEcit & altare holocauſti de lignis ſetim, quinque cubitorum per quadrum, & trium in altitudine: A 2.Par.1.b.5.

2 Cujus cornua de angulis procedebant, operuítque illud laminis æneis.

3 Et in uſus ejus paravit ex ære vaſa diverſa, lebetes, forcipes, fuſcinulas, uncinos, & ignium receptacula.

4 Craticulámque ejus in modum retis fecit æneam, & ſubter eam in altaris medio arulam,

5 Fuſis quattuor annulis per totidem retiaculi ſummitates, ad immittendos vectes ad portandum:

6 Quos & ipſos fecit de lignis ſetim, & operuit laminis æneis:

7 Induxítque in circulos, qui in lateribus altaris eminebant. *Sup. 27.b.8. Ipſum autem altare non erat *ſolidum, ſed cavum ex tabulis, & intus vacuum.

8 Fecit & labrum æneum cum baſi ſua de ſpeculis mulierum, quæ excubabant in oſtio tabernaculi.

9 Fecit & atrium, in cujus auſtrali plaga erant tentoria de byſſo retorta, cubitorum centum, B

10 Columnæ æneæ viginti cum baſibus ſuis, capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea.

11 Æquè ad ſeptentrionalem plagam, tentoria, columnæ, baſéſque & capita columnarum, ejuſdem menſuræ, & operis, ac metalli, erant.

12 In ea verò plaga, quæ ad Occidentem reſpicit, fuerunt tentoria cubitorum quinquaginta, columnæ decem cum baſibus ſuis æneæ, & capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea.

13 Porrò contra Orientem, quinquaginta cubitorum paravit tentoria:

14 E quibus quindecim cubitos columnarum trium, cum baſibus ſuis unum tenebat latus.

15 Et in parte altera (quia inter utráque introitum tabernaculi fecit) quindecim æquè cubitorum erant tentoria, columnæque tres, & baſes totidem.

16 Cuncta atrij tentoria byſſus retorta texuerat.

17 Baſes columnarum fuere æneæ, capita autem earum cum cunctis cælaturis ſuis, argentea: ſed & ipſas columnas atrij veſtivit argento. C

18 Et in introitu ejus opere plumario fecit tentorium ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac byſſo retorta, quód habebat viginti cubitos in longitudine,

Digitized by Google

tudine, altitudo verò quinque cubitorum erat, juxta menſurã, quam cuncta atrij tentoria habebant.
19 Columnæ autem in ingreſſu fuere quattuor cum baſibus æneis, capitáque earum & cælaturæ argenteæ.
20 Paxillos quoque tabernaculi & atrij per gyrum fecit æneos.
21 Hæc ſunt inſtrumenta tabernaculi teſtimonij, quæ enumerata ſunt juxta præceptum Moyſi in ceremoniis Levitarum per manum Ithamar filij Aaron ſacerdotis:
22 Quæ Beſeleel filius Uri filij Hur de tribu Juda, Domino per Moyſen jubente, compleverat,
23 Juncto ſibi ſocio Ooliab filio Achiſamech de tribu Dan: qui & ipſe artifex lignorum egregius fuit, & polymitarius atque plumarius ex hyacintho, purpura, vermiculo & byſſo.
D 24 Omne aurum quod expenſum eſt in opere Sanctuarij, & quod oblatum eſt in donariis, viginti novem talentorum fuit, & ſeptingentorum triginta ſiclorum, ad menſuram Sanctuarij.
25 Oblatum eſt autem ab his qui tranſierunt ad numerum, à viginti annis & ſuprà, de ſexcentis tribus millibus & quingentis quinquaginta, armatorũ.
26 Fuerunt prætereà centum talenta argenti, è quibus conflatæ ſunt baſes Sanctuarij, & introitus ubi velum pendet.
27 Centum baſes factæ ſunt de talentis centum, ſingulis talentis per baſes ſingulas ſupputatis.
28 De mille autem ſeptingentis & ſeptuaginta quinque, fecit capita columnarum, quas & ipſas veſtivit argento.
29 Æris quoque oblata ſunt talenta ſeptuaginta duo millia, & quadringenti ſuprà ſicli,
30 Ex quibus fuſæ ſunt baſes in introitu tabernaculi teſtimonij, & altare æneum cum craticula ſua, omniáque vaſa quæ ad uſum ejus pertinent,
31 Et baſes atrij tam in circuitu quàm in ingreſſu ejus, & paxilli tabernaculi atque atrij per gyrum.

CAPUT XXXIX.

Pontificalia ſacerdotaliáque conficiuntur ornamenta, totúmque injunctum opus perficitur.

A 1 DE hyacintho verò & purpura, vermiculo
Sup. 28. 6. ac byſſo, fecit veſtes, quibus indueretur Aaron quando miniſtrabat in ſanctis, ſicut præcepit Dominus Moyſi.
2 Fecit igitur ſuperhumerale de auro, hyacintho, & purpura, coccóq; bis tincto, & byſſo retorta,
3 Opere polymitario; inciditque bracteas aureas, & extenuavit in fila, ut poſſent torqueri cum priorum colorum ſubtegmine,
4 Duáſque oras ſibi invicem copulatas in utroque latere ſummitatum,
5 Et balteum ex eiſdem coloribus, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
B 6 Paravit & duos lapides onychinos, aſtrictos & incluſos auro, & ſculptos arte gemmaria nominibus filiorum Iſraël:
7 Poſuítque eos in lateribus ſuperhumeralis, in monimentum filiorum Iſraël, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
8 Fecit & rationale opere polymito juxta opus ſuperhumeralis, ex auro, hyacintho, purpura, coccóque bis tincto, & byſſo retorta:
9 Quadrangulum, duplex, menſuræ palmi.
10 Et poſuit in eo gemmarum ordines quattuor. C
In primo verſu erat ſardius, topazius, ſmaragdus.
11 In ſecundo, carbunculus, ſapphirus, & jaſpis.
12 In tertio, ligurius, achates, & amethyſtus.
13 In quarto, chryſolithus, onychinus, & berillus, circumdati & incluſi auro per ordines ſuos.
14 Ipſíque lapides duodecim, ſculpti erant nominibus duodecim tribuum Iſraël, ſinguli per nomina ſingulorum.
15 Fecerunt in rationali & catenulas ſibi invicem cohærentes, de auro puriſſimo:
16 Et duos uncinos, totidémque annulos aureos. Porrò annulos poſuerunt in utroq; latere rationalis,
17 E quibus penderent duæ catenæ aureæ, quas inſeruerunt uncinis, qui in ſuperhumeralis angulis eminebant.
18 Hæc & antè & retrò ita conveniebant ſibi, D
ut ſuperhumerale & rationale mutuò necterentur,
19 Stricta ad balteum, & annulis fortiùs copulata, quos jungebat vitta hyacinthina, ne laxa fluerent, & à ſe invicem moverentur, ſicut præcepit Dominus Moyſi.
20 Fecerunt quoque tunicam ſuperhumeralis totam hyacinthinam,
21 Et capitium in ſuperiori parte contra medium, orámque per gyrum capitij textilem:
22 Deorſum autem ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac byſſo retorta.
23 Et tintinnabula de auro puriſſimo, quæ po- E
ſuerunt inter malogranta, in extrema parte tunicæ per gyrum:
24 Tintinnabulum autem aureum, & malum punicum, quibus ornatus incedebat pontifex quando miniſterio fungebatur, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
25 Fecerunt & tunicas byſſinas opere textili Aaron & filiis ejus:
26 Et mitras cum coronulis ſuis ex byſſo:
27 Feminalia quoque linea, byſſina:
28 Cingulum verò de byſſo retorta, hyacintho, purpura, ac vermiculo bis tincto, arte plumaria, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
29 Fecerunt & laminam ſacræ venerationis de F
auro puriſſimo, ſcripſerúntque in ea opere gemmario, Sanctum Domini:
30 Et ſtrinxerunt eam cum mitra vitta hyacinthina, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
31 Perfectum eſt igitur omne opus tabernaculi & tecti teſtimonij: fecerúntque filij Iſraël cuncta quæ præceperat Dominus Moyſi.
32 Et obtulerunt tabernaculum & tectum & univerſam ſupellectilem, annulos, tabulas, vectes, columnas ac baſes.
33 Opertorium de pellibus arietum rubricatis, & aliud operimentum de ianthinis pellibus,
34 Velum: arcam, vectes, propitiatorium,
35 Menſam cũ vaſis ſuis & propoſitionis panibus:
36 Candelabrum, lucernas, & utenſilia earum G
cum oleo:
37 Altare aureum, & unguentum, & thymiama ex aromatibus:
38 Et tentorium in introitu tabernaculi:
39 Altare æneum, retiaculum, vectes, & vaſa
ejus

Digitized by Google

ejus omnia: labrum cum baſi ſua: tentoria atrij,&
columnas cum baſibus ſuis:
40 Tentorium in introitu atrij, funiculóſque
illius & paxillos. Nihil ex vaſis defuit, quæ in mi-
niſterium tabernaculi, & in tectum fœderis juſſa
ſunt fieri.
41 Veſtes quoque, quibus ſacerdotes utuntur
in Sanctuario, Aaron ſcilicet & filij ejus,
42 Obtulerunt filij Iſraël, ſicut præceperat Dñs.
43 Quæ poſtquam Moyſes cuncta vidit com-
pleta, benedixit eis.

CAPUT XL.

Primo menſe tabernaculum erigendum & conſecrandum præcipitur; quo facto, majeſtate Dei repletur, nube tabernaculum continuè operiente, niſi dum eſſet proficiſcendum.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
2 Menſe primo, prima die menſis, eriges
tabernaculum teſtimonij,
3 Et pones in eo arcam, demittéſque ante illam
velum:
4 Et illata menſa, pones ſuper eam quæ ritè præ-
cepta ſunt. Candelabrum ſtabit cum lucernis ſuis,
5 Et altare aureum in quo adoletur incenſum,
coram arca teſtimonij; Tentorium in introitu ta-
bernaculi pones,
6 Et ante illud altare holocauſti:
7 Labrum inter altare & tabernaculum, quod
implebis aqua.
8 Circumdabíſque atrium tentoriis, & ingreſ-
ſum ejus.
9 Et aſſumpto unctionis oleo unges tabernacu-
lum cum vaſis ſuis, ut ſanctificentur:
10 Altare holocauſti & omnia vaſa ejus:
B 11 Labrum cum baſi ſua: omnia unctionis oleo
conſecrabis, ut ſint Sancta ſanctorum.
12 Applicabíſque Aaron & filios ejus ad fores
tabernaculi teſtimonij, & lotos aqua
13 Indues ſanctis veſtibus, ut miniſtrent mihi,
& unctio eorum in ſacerdotium ſempiternum
proficiat.
14 Fecítque Moyſes omnia quæ præceperat
Dominus.
15 Igitur menſe primo anni ſecundi, prima die
menſis collocatum eſt tabernaculum.
* Num. 7.a.1. 16 * Erexítque Moyſes illud, & poſuit tabulas
ac baſes & vectes, ſtatuítque columnas,
17 Et expandit tectum ſuper tabernaculum, im-
poſito deſuper operimento, ſicut Dominus impe-
raverat.
18 Poſuit & teſtimonium in arca, ſubditis in-
frà vectibus, & oraculum deſuper.
19 Cúmque intuliſſet arcam in tabernaculum,
appendit ante eam velum, ut expleret Domini
juſſionem.
20 Poſuit & menſam in tabernaculo teſtimonij
ad plagam Septemtrionalem extra velum,
21 Ordinatis coràm propoſitionis panibus, ſicut
præceperat Dominus Moyſi.
22 Poſuit & candelabrum in tabernaculo teſti- C
monij è regione menſæ in parte auſtrali,
23 Locatis per ordinem lucernis, juxta præce-
ptum Domini.
24 Poſuit & altare aureum ſub tecto teſtimonij
contra velum,
25 Et adolevit ſuper eo incenſum aromatum, ſi-
cut juſſerat Dominus Moyſi.
26 Poſuit & tentorium in introitu tabernaculi
teſtimonij,
27 Et altare holocauſti in veſtibulo teſtimonij,
offerens in eo holocauſtum, & ſacrificia, ut Do-
minus imperaverat.
28 Labrum quoque ſtatuit inter tabernaculum D
teſtimonij & altare, implens illud aqua.
29 Laverúntque Moyſes & Aaron ac filij ejus
manus ſuas & pedes,
30 Cùm ingrederentur tectum fœderis, & acce-
derent ad altare, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
31 Erexit & atrium per gyrum tabernaculi &
altaris, ducto in introitu ejus tentorio. Poſtquam
omnia perfecta ſunt,
32 * Operuit nubes tabernaculum teſtimonij, * Num. 9.c.15. 3 R.g. 8.b.10.
& gloria Domini implevit illud.
33 Nec poterat Moyſes ingredi tectum fœde-
ris, nube operiente omnia, & majeſtate Domini
coruſcante, quia cuncta nubes operuerat.
34 Si quando nubes tabernaculum deſerebat,
proficiſcebantur filij Iſraël per turmas ſuas:
35 Si pendebat deſuper, manebant in eodem
loco.
36 Nubes quippe Domini incubabat per diem
tabernaculo, & ignis in nocte, videntibus cunctis
populis Iſraël per cunctas manſiones ſuas.

LIBER LEVITICUS,

HEBRAICE VAICRA.

CAPUT PRIMUM.

Varius ritus ac modus holocauſtorum, armentorum, pecudum & avium offerendorum.

A 1 VOCAVIT autem Moyſen, &
locutus eſt ei Dominus de ta-
bernaculo teſtimonij, dicens:
2 Loquere filiis Iſraël, & di-
ces ad eos: Homo, qui obtule-
rit ex vobis hoſtiam Domino
de pecoribus, id eſt, de bobus
& ovibus offerens victimas,
3 *Si holocauſtum fuerit ejus oblatio, ac de armen- * Exod. 29.b.10.
to, maſculum immaculatũ offeret ad oſtium taber-
naculi teſtimonij, ad placandum ſibi Dominum.
4 Ponétque manum ſuper caput hoſtiæ, & acce- B
ptabilis erit, atque in expiationem ejus proficiens.
5 Immolabítque vitulum coram Domino, & of-
ferent filij Aaron ſacerdotes ſanguinem ejus, fun-
dentes per altaris circuitum, quod eſt ante oſtium
tabernaculi.
6 Detractáque pelle hoſtiæ, artus in fruſta con-
cident,

7 Et ſubjicient in altari ignem, ſtrue lignorum ante compoſita:

8 Et membra quæ ſunt cæſa, deſuper ordinantes, caput videlicet, & cuncta quæ adhærent jecori,

9 Inteſtinis & pedibus lotis aqua: adolebítque ea ſacerdos ſuper altare in holocauſtum & ſuavem odorem Domino.

C 10 Quòd ſi de pecoribus oblatio eſt, de ovibus ſive de capris holocauſtum, maſculum abſque macula offeret:

11 Immolabítque ad latus altaris, quod reſpicit ad Aquilonem, coram Domino: ſanguinem verò illius fundent ſuper altare filij Aaron per circuitum:

12 Dividéntque membra, caput, & omnia quæ adhærent jecori: & ponent ſuper ligna, quibus ſubjiciendus eſt ignis:

D 13 Inteſtina verò & pedes lavabunt aqua: Et oblata omnia adolebit ſacerdos ſuper altare, in holocauſtum & odorem ſuaviſſimum Domino.

14 Si autem de avibus, holocauſti oblatio fuerit Domino, de turturibus, aut pullis columbæ,

15 Offeret eam ſacerdos ad altare: & retorto ad collum capite, ac rupto vulneris loco, decurrere faciet ſanguinem ſuper crepidinem altaris:

16 Veſiculam verò gutturis, & plumas projiciet prope altare ad orientalem plagam, in loco in quo cineres effundi ſolent,

17 Confringétque aſcellas ejus, & non ſecabit, neque ferro dividet eam, & adolebit ſuper altare, lignis igne ſuppoſito. Holocauſtum eſt & oblatio ſuaviſſimi odoris Domino.

CAPUT II.

Ritus oblationis ſacrificiorum ſimilæ oleo conſperſæ, thuris, panum, laganorum, atque primitiarum, addito in omnibus ſale, nuſquam autem fermento, nec melle.

A 1 ANima cùm obtulerit oblationem ſacrificij Domino, ſimila erit ejus oblatio, fundétque ſuper eam oleum, & ponet thus,

2 Ac deferet ad filios Aaron ſacerdotes: quorum unus tollet pugillum plenum ſimilæ & olei, ac totum thus, & ponet memoriale ſuper altare in odorem ſuaviſſimum Domino.

* Eccli. 7 d.34. 3 * Quod autem reliquum fuerit de ſacrificio, erit Aaron & filiorum ejus, Sanctum ſanctorum de oblationibus Domini.

B 4 Cùm autem obtuleris ſacrificium coctum in clibano: de ſimila, panes ſcilicet abſque fermento, conſperſos oleo, & lagana azyma oleo lita.

5 Si oblatio tua fuerit de ſartagine, ſimilæ conſperſæ oleo, & abſque fermento,

6 Divides eam minutatim, & fundes ſuper eam oleum.

7 Sin autem de craticula fuerit ſacrificium, æquè ſimila oleo conſpergetur:

8 Quam offerens Domino, trades manibus ſacerdotis.

C 9 Qui cùm obtulerit eam, tollet memoriale de ſacrificio, & adolebit ſuper altare, in odorem ſuavitatis Domino;

10 Quidquid autem reliquum eſt, erit Aaron & filiorum ejus, Sanctum ſanctorum de oblationibus Domini.

11 Omnis oblatio quæ offertur Domino, abſque fermento fiet, nec quidquam fermenti ac mellis adolebitur in ſacrificio Domino.

12 Primitias tantùm eorum offeretis ac munera: ſuper altare verò non imponentur in odorem ſuavitatis. D

13 Quidquid obtuleris ſacrificij, * ſale condies, * Mar. 9 g.48.
nec auferes ſal fœderis Dei tui de ſacrificio tuo. In omni oblatione tua offeres ſal.

14 Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino de ſpicis adhuc virentibus, torrebis igni, & confringes in morem farris, & ſic offeres primitias tuas Domino,

15 Fundens ſuprà oleum, & thus imponens, quia oblatio Domini eſt.

16 De qua adolebit ſacerdos in memoriam muneris, partem farris fracti, & olei, ac totum thus.

CAPUT III.

Quo pacto offerantur hoſtiæ pacificorum, nempe de bobus, ovibus, agnis, & capris.

1 QUòd ſi hoſtia pacificorum fuerit ejus oblatio, & de bobus voluerit offerre, marem ſive feminam, immaculata offeret coram Domino. A

2 Ponétque manum ſuper caput victimæ ſuæ, quæ immolabitur in introitu tabernaculi teſtimonij, fundéntque filij Aaron ſacerdotes ſanguinem per altaris circuitum.

3 Et offerent de hoſtia pacificorum in oblationem Domino,* adipem qui operit vitalia, & quidquid pinguedinis eſt intrinſecus: * Exod. 29.b.13

4 Duos renes cum adipe quo teguntur ilia, & reticulum jecoris cum renunculis.

5 Adolebúntque ea ſuper altare in holocauſtum, lignis igne ſuppoſito: in oblationem ſuaviſſimi odoris Domino. B

6 Si verò de ovibus fuerit ejus oblatio & pacificorum hoſtia, ſive maſculum obtulerit, ſive feminam, immaculata erunt.

7 Si agnum obtulerit coram Domino,

8 Ponet manum ſuam ſuper caput victimæ ſuæ, quæ immolabitur in veſtibulo tabernaculi teſtimonij: fundéntque filij Aaron ſanguinem ejus per circuitum altaris.

9 Et offerent de pacificorum hoſtia ſacrificium Domino: adipem & caudam totam C

10 Cum renibus & pinguedinem quæ operit ventrem atque univerſa vitalia, & utrumque renunculum cum adipe qui eſt juxta ilia, reticulúmque jecoris cum renunculis.

11 Et adolebit ea ſacerdos ſuper altare, in pabulum ignis & oblationis Domini.

12 Si capra fuerit ejus oblatio, & obtulerit eam Domino,

13 Ponet manum ſuam ſuper caput ejus: immolabítque eam in introitu tabernaculi teſtimonij. Et fundent filij Aaron ſanguinem ejus per altaris circuitum.

14 Tolléntque ex ea in paſtum ignis Dominici, adipem qui operit ventrem, & qui tegit univerſa vitalia: D

15 Duos renunculos, cum reticulo quod eſt ſuper eos juxta ilia, & arvinam jecoris cum renunculis:

16 Adolebítque ea ſuper altare ſacerdos, in alimoniam ignis, & ſuaviſſimi odoris. Omnis adeps, Domini erit

17 Jure

Digitized by Google

17 Jure perpetuo in generationibus, & cunctis
habitaculis veſtris: nec ſanguinem nec adipem
omnino comedetis.

Caput IV.

Modus offerendi hoſtias ſacerdotis, principis, & multitudinis per ignorantiam peccantis.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
2 Loquere filiis Iſraël: Anima quæ peccaverit per ignorantiam, & de univerſis mandatis
Domini, quæ præcepit ut non fierent, quidpiam
fecerit:
3 Si ſacerdos qui unctus eſt, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato ſuo
vitulum immaculatum, Domino:
4 Et adducet illum ad oſtium tabernaculi teſtimonij coram Domino: ponétque manum ſuper caput ejus, & immolabit eum Domino.
5 Hauriet quoque de ſanguine vituli, inferens illum in tabernaculum teſtimonij.
B 6 Cúmque intinxerit digitum in ſanguine, aſperget eo ſepties coram Domino contra velum
Sanctuarij.
7 Ponétque de eodem ſanguine ſuper cornua
altaris thymiamatis gratiſſimi Domino, quod eſt
in tabernaculo teſtimonij, omnem autem reliquum
ſanguinem fundet in baſim altaris holocauſti in
introitu tabernaculi.
8 Et adipem vituli auferet pro peccato, tam eum
qui vitalia operit, quã omnia quæ intrinſecus ſunt:
9 Duos renunculos, & reticulum quod eſt ſuper eos juxta ilia, & adipem jecoris cum renũculis,
10 Sicut aufertur de vitulo hoſtiæ pacificorum:
& adolebit ea ſuper altare holocauſti.
C 11 Pellem verò & omnes carnes cum capite
& pedibus & inteſtinis & fimo,
12 Et reliquo corpore efferet extra caſtra in locum mundum, ubi cineres effundi ſolent: incendétque ea ſuper lignorum ſtruem, quæ in loco effuſorum cinerum cremabuntur.
13 Quòd ſi omnis turba Iſraël ignoraverit, &
per imperitiam fecerit quod contra mandatum
Domini eſt,
14 Et poſteà intellexerit peccatum ſuum, offeret pro peccato ſuo vitulum, adducétque eum ad
oſtium tabernaculi.
D 15 Et ponent ſeniores populi manus ſuper caput ejus coram Domino. Immolatóque vitulo in
conſpectu Domini,
16 Inferet ſacerdos, qui unctus eſt, de ſanguine
ejus in tabernaculum teſtimonij,
17 Tincto digito aſpergẽs ſepties contra velum.
18 Ponétque de eodem ſanguine in cornibus
altaris quod eſt coram Domino in tabernaculo teſtimonij: reliquum autem ſanguinem fundet juxta baſim altaris holocauſtorum, quod eſt in oſtio
tabernaculi teſtimonij.
19 Omnémque ejus adipem tollet, & adolebit
ſuper altare:
20 Sic faciens & de hoc vitulo quo modo fecit
& priùs, & rogante pro eis ſacerdote, propitius erit
eis Dominus.
21 Ipſum autem vitulum efferet extra caſtra, atque comburet ſicut & priorem vitulum: quia eſt
pro peccato multitudinis.
22 Si peccaverit princeps, & fecerit unum è E
pluribus per ignorantiã, quod Dñi lege prohibetur,
23 Et poſteà intellexerit peccatum ſuum; offeret hoſtiam Dño, hircum de capris immaculatum.
24 Ponétque manum ſuam ſuper caput ejus:
cúmque immolaverit eum in loco ubi ſolet mactari holocauſtum coram Dño, quia pro peccato eſt,
25 Tinget ſacerdos digitum in ſanguine hoſtiæ
pro peccato, tangens cornua altaris holocauſti, &
reliquum fundens ad baſim ejus.
26 Adipem verò adolebit ſuprà, ſicut in victimis pacificorum fieri ſolet: rogabítque pro eo ſacerdos, & pro peccato ejus, & dimittetur ei.
27 Quòd ſi peccaverit anima per ignorantiam, F
de populo terræ, ut faciat quidquam de his quæ
Domini lege prohibentur, atque delinquat,
28 Et cognoverit peccatum ſuum, offeret capram immaculatam.
29 Ponétque manum ſuper caput hoſtiæ quæ
pro peccato eſt, & immolabit eã in loco holocauſti.
30 Tollétque ſacerdos de ſanguine in digito
ſuo: & tangens cornua altaris holocauſti, reliquum
fundet ad baſim ejus.
31 Omnem autem adipem auferens, ſicut auferri ſolet de victimis pacificorum, adolebit ſuper altare in odorem ſuavitatis Domino: rogabítque G
pro eo, & dimittetur ei.
32 Sin autem de pecoribus obtulerit victimam
pro peccato, ovem ſcilicet immaculatam;
33 Ponet manum ſuper caput ejus, & immolabit eã in loco ubi ſolent cædi holocauſtorũ hoſtiæ.
34 Sumétque ſacerdos de ſanguine ejus digito
ſuo, & tangens cornua altaris holocauſti, reliquum
fundet ad baſim ejus.
35 Omnem quoque adipem auferens, ſicut auferri ſolet adeps arietis qui immolatur pro pacificis; cremabit ſuper altare in incenſum Domini:
rogabítque pro eo, & pro peccato ejus, & dimittetur ei.

Caput V.

De hoſtiis pro peccatis ex ſilentio veritatis, immunditia, errore, juramento, ſacrorum abuſu atque ignorantia.

1 SI peccaverit anima, & audierit vocem jurantis, teſtíſque fuerit quòd aut ipſe vidit aut A
conſcius eſt: niſi indicaverit, portabit iniquitatem
ſuam.
2 Anima quæ tetigerit aliquid immundum, ſive quod occiſum à beſtia eſt, aut per ſe mortuum,
aut quodlibet aliud reptile: & oblita fuerit immunditiæ ſuæ, rea eſt, & deliquit:
3 Et ſi tetigerit quidquam de immunditia hominis juxta omnem impuritatem qua pollui ſolet,
oblitáque cognoverit poſteà, ſubjacebit delicto.
4 Anima, quæ juraverit, & protulerit labiis ſuis,
ut vel malè quid faceret, vel benè, & idipſum juramento & ſermone firmaverit, oblitáque poſteà
intellexerit delictum ſuum,
5 Agat pœnitentiam pro peccato, &
6 Offerat de gregibus agnam ſive capram, orabítque pro ea ſacerdos & pro peccato ejus: B
7 Sin autem non potuerit offerre pecus, offerat
* duos turtures, vel duos pullos columbarum, Domino, unum pro peccato, & alterum in holocauſtum, * Inf. 12. 8. Luc. 2. c. 24.

Digitized by Google

8 Dabítque eos ſacerdoti: qui primum offerens pro peccato, retorquebit caput ejus ad pennulas, ita ut collo hæreat,& non penitus abrumpatur.
9 Et aſperget de ſanguine ejus parietem altaris. quidquid autem reliquum fuerit, faciet diſtillare ad fundamentum ejus, quia pro peccato eſt.
10 Alterum verò adolebit in holocauſtum, ut fieri ſolet: rogabítque pro eo ſacerdos & pro peccato ejus, & dimittetur ei.
C 11 Quòd ſi non quiverit manus ejus duos offerre turtures, aut duos pullos columbarum, offeret pro peccato ſuo ſimilæ partem ephi decimam. non mittet in eam oleum, nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato eſt.
12 Tradétque eam ſacerdoti, qui plenum ex ea pugillum hauriens, cremabit ſuper altare in monimentum ejus qui obtulerit,
13 Rogans pro illo & expians, reliquam verò partem ipſe habebit in munere.
14 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
15 Anima, ſi prævaricans ceremonias, per errorem, in his quæ Domino ſunt ſanctificata peccaverit, offeret pro delicto ſuo arietem immaculatum de gregibus, qui emi poteſt duobus ſiclis, juxta pondus Sanctuarij:
D 16 Ipſúmque quod intulit damni reſtituet, & quintam partem ponet ſupra tradens ſacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, & dimittetur ei.
17 Anima ſi peccaverit per ignorantiam, fecerítque unum ex his quæ Domini lege prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquitatem ſuam:
18 Offeret arietem immaculatum de gregibus ſacerdoti, juxta menſuram æſtimationémque peccati: qui orabit pro eo, quia neſciens fecerit: & dimittetur ei,
19 Quia per errorem deliquit in Dominum.

CAPUT VI.

Oblatio pro peccato ex certa ſcientia commiſſo: leges holocauſti, ignis perpetui, ſingulorum ſacrificiorum & oblationum ſacerdotis in die unctionis ſuæ: & in genere de hoſtia pro peccato: quive & quando his veſci poſſint.

A 1 LOcutus eſt Dominus ad Moyſen: dicens:
2 Anima quæ peccaverit, & contempto Domino, negaverit proximo ſuo depoſitum quod fidei ejus creditum fuerat, vel vi aliquid extorſerit, aut calumniam fecerit,
3 Sive rem perditam invenerit, & inficians inſuper pejeraverit, & quodlibet aliud ex pluribus fecerit, in quibus ſolent peccare homines,
4 Convicta delicti, reddet
5 Omnia quæ per fraudem voluit obtinere, integra, & * quintam inſuper partem domino cui damnum intulerat.
* Num. 5.a.7.
6 Pro peccato autem ſuo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum ſacerdoti, juxta æſtimationem menſurámque delicti:
7 Qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro ſingulis quæ faciendo peccavit.
8 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
9 Præcipe Aaron & filiis ejus. Hæc eſt lex holocauſti: Cremabitur in altari tota nocte uſque
B manè: ignis ex eodem altari erit.
10 Veſtietur tunica ſacerdos & feminalibus lineis: tollétque cineres quos vorans ignis exuſſit, & ponens juxta altare,
11 Spoliabitur prioribus veſtimentis, indutúſque aliis, efferet eos extra caſtra, & in loco mundiſſimo uſque ad favillam conſumi faciet.
12 Ignis autem in altari ſemper ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubjiciens ligna manè per ſingulos dies, &, impoſito holocauſto, deſuper adolebit adipes pacificorum.
13 Ignis eſt iſte perpetuus, qui nunquam deficiet in altari.
14 Hæc eſt lex ſacrificij & libamentorum, quæ offerēt filij Aaron coram Domino, & coram altari.
15 Tollet ſacerdos pugillum ſimilæ, quæ conſperſa eſt oleo, & totum thus, quod ſuper ſimilam poſitum eſt: adolebítque illud in altari, in monimentum odoris ſuaviſſimi Domino.
16 Reliquam autem partem ſimilæ comedet C
Aaron cum filiis ſuis, abſque fermento: & comedet in loco Sancto atrij tabernaculi.
17 Ideò autem non fermentabitur, quia pars ejus in Domini offertur incenſum. Sanctum ſanctorum erit ſicut pro peccato atque delicto.
18 Mares tantùm ſtirpis Aaron comedent illud. Legitimum ac ſempiternum erit in generationibus veſtris de ſacrificiis Domini. omnis qui tetigerit illa, ſanctificabitur.
19 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
20 Hæc eſt oblatio Aaron & filiorum ejus, quam offerre debent Domino in die unctionis ſuæ. Decimam partem ephi offerent ſimilæ in ſacrificio ſempiterno, medium ejus manè, & medium ejus veſperè:
21 Quæ in ſartagine oleo conſperſa frigetur. Offeret autem eam calidam, in odorem ſuaviſſimum Domino,
22 Sacerdos qui jure patri ſucceſſerit: & tota D
cremabitur in altari.
23 Omne enim ſacrificium ſacerdotum igne conſumetur, nec quiſquam comedet ex eo.
24 Locutus eſt autem Dominus ad Moyſen, dicens:
25 Loquere Aaron & filiis ejus: iſta eſt lex hoſtiæ pro peccato. In loco ubi offertur holocauſtum, immolabitur coram Domino. Sanctũ ſanctorum eſt.
26 Sacerdos qui offert, comedet eam in loco ſancto, in atrio tabernaculi.
27 Quidquid tetigerit carnes ejus, ſanctificabitur. Si de ſanguine illius veſtis fuerit aſperſa, lavabitur in loco ſancto.
28 Vas autem fictile, in quo cocta eſt, confringetur. quòd ſi vas æneum fuerit, defricabitur, & lavabitur aqua.
29 Omnis maſculus de genere ſacerdotali veſcetur de carnibus ejus, quia Sanctũ ſanctorum eſt.
30 Hoſtia enim quæ cæditur pro peccato, * cujus ſanguis infertur in tabernaculum teſtimonij ad expiandum in Sanctuario, non comedetur, ſed comburetur igni.
* Heb. 13.b.11. Sup. 4. a.5.

CAPUT VII.

Ritus oblationis hoſtiæ pro delicto, & hoſtiæ ac victimæ pacificorum: adeps & ſanguis in univerſum comedi prohibentur.

1 HÆc quoque lex hoſtiæ pro delicto, Sancta A
ſanctorum eſt:
2 Idcircò ubi immolabitur holocauſtum, mactabitur

Digitized by Google

ctabitur & victima pro delicto: ſanguis ejus per gyrum altaris fundetur.

3 Offerent ex ea caudam & adipem qui operit vitalia:

4 Duos renunculos, & pinguedinem quæ juxta ilia eſt, reticulúmque jecoris cum renunculis.

5 Et adolebit ea ſacerdos ſuper altare: incenſum eſt Domini pro delicto.

6 Omnis maſculus de ſacerdotali genere, in loco ſancto veſcetur his carnibus, quia ſanctum ſanctorum eſt.

7 Sicut pro peccato offertur hoſtia, ita & pro delicto: utriuſque hoſtiæ lex una erit: ad ſacerdotem, qui eam obtulerit, pertinebit.

8 Sacerdos qui offert holocauſti victimam, habebit pellem ejus.

9 Et omne ſacrificium ſimilæ, quod coquitur in clibano, & quidquid in craticula vel in ſartagine præparatur, ejus erit ſacerdotis à quo offertur:

B 10 Sive oleo conſperſa ſive arida fuerint, cunctis filiis Aaron menſura æqua per ſingulos dividetur.

11 Hæc eſt lex hoſtiæ pacificorum quæ offertur Domino:

12 Si pro gratiarum actione oblatio fuerit, offerent panes abſque fermento conſperſos oleo, & lagana azyma uncta oleo, coctámque ſimilam, & collyridas olei admiſtione conſperſas:

13 Panes quoque fermentatos, cum hoſtia gratiarum, quæ immolatur pro pacificis:

14 Ex quibus unus pro primitiis offeretur Domino, & erit ſacerdotis qui fundet hoſtiæ ſanguinem.

15 Cujus carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quidquam uſque manè.

16 Si voto vel ſponte quiſpiam obtulerit hoſtiam, eadem ſimiliter edetur die: ſed & ſi quid in craſtinum remanſerit, veſci licitum eſt:

17 Quidquid autem tertius invenerit dies, ignis abſumet.

18 Si quis de carnibus victimæ pacificorum die tertio comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti: quin potiùs quæcumque anima tali ſe edulio contaminaverit, prævaricationis rea erit.

C 19 Caro, quæ aliquid tetigerit immundum, non comedetur, ſed comburetur igni: qui fuerit mundus veſcetur ex ea.

20 Anima polluta quæ ederit de carnibus hoſtiæ pacificorum, quæ oblata eſt Domino, peribit de populis ſuis.

21 Et quæ tetigerit immunditiam hominis, vel jumenti, ſive omnis rei quæ polluere poteſt, & comederit de hujuſcemodi carnibus, interibit de populis ſuis.

22 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens.

23 Loquere filiis Iſraël: Adipem ovis, & bovis, & capræ, non comedetis.

24 Adipem cadaveris morticini, & ejus animalis quod à beſtia captum eſt, habebitis in varios uſus.

25 Si quis adipem, qui offerri debet in incenſum Domini, comederit, peribit de populo ſuo.

26 Sanguinem quoque omnis animalis non ſumetis in cibo, tam de avibus quàm de pecoribus.

27 Omnis anima, quæ ederit ſanguinem, peribit de populis ſuis.

28 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

29 Loquere filiis Iſraël, dicens: Qui offert victimam pacificorum Domino, offerat ſimul & ſacrificium, id eſt, libamenta ejus.

30 Tenebit manibus adipem hoſtiæ, & pectuſculum: cùmque ambo oblata Domino conſecraverit, tradet ſacerdoti, D

31 Qui adolebit adipem ſuper altare, pectuſculum autem erit Aaron & filiorum ejus.

32 Armus quoque dexter de pacificorum hoſtiis cedet in primitias ſacerdotis.

33 Qui obtulerit ſanguinem & adipem, filiorum Aaron, ipſe habebit & armum dextrum in portione ſua.

34 Pectuſculum enim elevationis, & armum ſeparationis, tuli à filiis Iſraël de hoſtiis eorum pacificis, & dedi Aaron ſacerdoti, & filiis ejus, lege perpetua, ab omni populo Iſraël.

35 Hæc eſt unctio Aaron & filiorum ejus in ceremoniis Domini, die qua obtulit eos Moyſes ut ſacerdotio fungerentur,

36 Et quæ præcepit eis dari Dominus à filiis Iſraël religione perpetua in generationibus ſuis.

37 Iſta eſt lex holocauſti, & ſacrificij pro peccato, atque delicto, & pro conſecratione & pacificorum victimis:

38 Quam conſtituit Dominus Moyſi in monte Sinai, quando mandavit filiis Iſraël ut offerrent oblationes ſuas Domino in deſerto Sinai.

CAPUT VIII.

Aaronis & filiorum ejus conſecratio, ac tabernaculi ſupellectilisſque ejus unctio.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs: A
2 Tolle Aaron cum filiis ſuis, veſtes eorum, & unctionis oleum, vitulum pro peccato, duos arietes, caniſtrum cum azymis.

3 Et congregabis omnem cœtum ad oſtium tabernaculi.

4 Fecit Moyſes ut Dominus imperaverat. Congregatáque omni turba ante fores tabernaculi,

5 Ait: Iſte eſt ſermo, quem juſſit Dominus fieri.

6 Statímque obtulit Aaron & filios ejus. Cúmque laviſſet eos,

7 Veſtivit Pontificem ſubucula linea, accingens eum balteo, & induens eum tunica hyacinthina, & deſuper humerale impoſuit,

8 Quod adſtringens cingulo aptavit rationali, in quo erat Doctrina & Veritas.

9 Cidari quoque texit caput: & ſuper eam, contra frontem, poſuit laminam auream conſecratam in ſanctificatione, ſicut præceperat ei Dominus. B

10 Tulit & unctionis oleum quo linivit tabernaculum cum omni ſupellectili ſua.

11 Cúmque ſanctificans aſperſiſſet altare ſeptem vicibus, unxit illud, & omnia vaſa ejus, labrúmque cum baſi ſua ſanctificavit oleo.

12 * Quod fundens ſuper caput Aaron, unxit eum, & conſecravit. * Eccl. 45 c. 18.

13 Filios quoque ejus oblatos veſtivit tunicis lineis, cinxit balteis, impoſuítque mitras, ut juſſerat Dominus.

14 Obtulit & vitulum pro peccato. cúmque C
F 4 ſuper

Digitized by Google

ſuper caput ejus poſuiſſet Aaron, & filij ejus manus ſuas,

15 Immolavit eum : hauriens ſanguinem, & tincto digito, tetigit cornua altaris per gyrum. quo expiato & ſanctificato, fudit reliquum ſanguinem ad fundamenta ejus.

16 Adipem verò qui erat ſuper vitalia, & reticulum jecoris, duóſque renunculos cum arvinulis ſuis, adolevit ſuper altare :

17 Vitulum cum pelle & carnibus, & fimo, cremans extra caſtra, ſicut præceperat Dominus.

18 Obtulit & arietem in holocauſtum, ſuper cujus caput cùm impoſuiſſent Aaron & filij ejus manus ſuas,

19 Immolavit eum, & fudit ſanguinem ejus per circuitum altaris.

20 Ipſúmque arietem in fruſta concidens caput ejus, & artus, & adipem adolevit igni,

D 21 Lotis priùs inteſtinis & pedibus, totúmque ſimul arietem incendit ſuper altare, eò quòd eſſet holocauſtum ſuaviſſimi odoris Domino, ſicut præceperat ei.

22 Obtulit & arietem ſecundum in conſecratione ſacerdotum : poſuerúntque ſuper caput ejus Aaron & filij ejus manus ſuas.

23 Quem cùm immolaſſet Moyſes, ſumens de ſanguine ejus, tetigit extremum auriculæ dextræ Aaron, & pollicem manus ejus dextræ, ſimiliter & pedis.

E 24 Obtulit & filios Aaron. cúmque de ſanguine arietis immolati tetigiſſet extremum auriculæ ſingulorum dextræ, & pollices manus ac pedis dextri, reliquum fudit ſuper altare per circuitum:

25 Adipem verò, & caudam, omnémque pinguedinem quæ operit inteſtina reticulúmque jecoris, & duos renes cum adipibus ſuis & armo dextro ſeparavit.

26 Tollens autem de caniſtro azymorum quod erat coram Domino, panem abſque fermento, & collyridam conſperſam oleo, laganúmque, poſuit ſuper adipes & armum dextrum,

27 Tradens ſimul omnia Aaron & filiis ejus. Qui poſtquam levaverunt ea coram Domino,

F 28 Rurſum ſuſcepta de manibus eorum, adolevit ſuper altare holocauſti, eò quòd conſecrationis eſſet oblatio, in odorem ſuavitatis ſacrificij Domino.

29 Tulítque pectuſculum, elevans illud coram Domino, de ariete conſecrationis in partem ſuam, ſicut præceperat ei Dominus.

30 Aſſuménſque unguentum & ſanguinem qui erat in altari, aſperſit ſuper Aaron & veſtimenta ejus, & ſuper filios illius ac veſtes eorum.

G 31 Cúmque ſanctificaſſet eos in veſtitu ſuo, præcepit eis, dicens: Coquite carnes ante fores tabernaculi, & ibi comedite eas. panes quoque conſecrationis edite qui poſiti ſunt in caniſtro, ſicut præcepit mihi Dominus, dicens: * Aaron & filij ejus comedent eos:

* Exod. 29. 32. Inf. 24. 9.

32 Quidquid autem reliquum fuerit de carne & panibus, ignis abſumet.

33 De oſtio quoque tabernaculi non exibitis ſeptem diebus, uſque ad diem quo complebitur tempus conſecrationis veſtræ. ſeptem enim diebus finitur conſecratio:

34 Sicut & impræſentiarum factum eſt, ut ritus ſacrificij compleretur.

35 Die ac nocte manebitis in tabernaculo obſervantes cuſtodias Domini, ne moriamini: ſic enim mihi præceptum eſt.

36 Fecerúntque Aaron & filij ejus cuncta quæ locutus eſt Dominus per manum Moyſi.

Caput IX.

Primitiis ſacrificiorum pro ſacerdote ac populo Deo redditis, Aaron populo benedixit, gloria Domini apparuit, igníſque holocauſtum devoravit.

1 Facto autem octavo die, vocavit Moyſes Aaron & filios ejus, ac majores natu Iſraël, dixítque ad Aaron : A

2 * Tolle de armento vitulum pro peccato, & arietem in holocauſtum, utrumque immaculatum, & offer illos coram Domino.

* Exod. 29. 1.

3 Et ad filios Iſraël loquêris: Tollite hircum pro peccato, & vitulum atque agnum anniculos, & ſine macula, in holocauſtum,

4 Bovem & arietem pro pacificis: & immolate eos coram Domino, in ſacrificio ſingulorum ſimilam conſperſam oleo offerentes. hodie enim Dominus apparebit vobis.

5 Tulerunt ergo cuncta quæ juſſerat Moyſes ad oſtiũ tabernaculi: ubi cùm omnis multitudo aſtaret, B

6 Ait Moyſes: Iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus: facite, & apparebit vobis gloria ejus.

7 Et dixit ad Aaron: Accede ad altare, & immola pro peccato tuo: offer holocauſtum, & deprecare pro te & pro populo. cúmque mactaveris hoſtiam populi, ora pro eo, ſicut præcepit Dominus.

8 Statímque Aaron accedens ad altare, immolavit vitulum pro peccato ſuo:

9 Cujus ſanguinem obtulerunt ei filij ſui: in quo tingens digitum, tetigit cornua altaris, & fudit reſiduum ad baſim ejus.

10 Adipémque & renunculos, ac reticulum jecoris, quæ ſunt pro peccato, adolevit ſuper altare, ſicut præceperat Dominus Moyſi:

11 Carnes verò & pellem ejus extra caſtra combuſſit igni.

12 Immolavit & holocauſti victimam: obtulerúntque ei filij ſui ſanguinem ejus, quem fudit per altaris circuitum. C

13 Ipſam etiam hoſtiam in fruſta conciſam, cum capite & membris ſingulis obtulerunt. quæ omnia ſuper altare cremavit igni,

14 Lotis aqua priùs inteſtinis & pedibus.

15 Et pro peccato populi offerens mactavit hircum: expiatóque altari,

16 Fecit holocauſtum:

17 Addens in ſacrificio libamenta, quæ pariter offeruntur, & adolens ea ſuper altare, abſque ceremoniis holocauſti matutini.

18 Immolavit & bovem atque arietem, hoſtias pacificas populi: obtulerúntque ei filij ſui ſanguinem, quem fudit ſuper altare in circuitum.

19 Adipem autem bovis, & caudam arietis, renunculóſque cum adipibus ſuis, & reticulũ jecoris D

20 Poſuerunt ſuper pectora. cúmque cremati eſſent adipes ſuper altare,

21 Pectora eorum, & armos dextros, ſeparavit Aaron, elevans coram Dño, ſicut præceperat Moyſes.

22 Et

Digitized by Google

21 Et extendens manus ad populum, benedixit
ei. Síque completis hoſtiis pro peccato, & holo-
cauſtis & pacificis, deſcendit.
23 Ingreſſi autem Moyſes & Aaron in taberna-
culum teſtimonij, & deinceps egreſſi benedixe-
*2.Mac. runt populo. * apparuítque gloria Domini omni
2.b.10. multitudini:
24 Et ecce egreſſus ignis à Domino, devoravit
holocauſtum, & adipes qui erant ſuper altare. Quod
cùm vidiſſent turbæ, laudaverunt Dominum,
ruentes in facies ſuas.

Caput X.

Igne Nadab & Abiu conſumpti planguntur à populo, non à ſacerdotibus: vino autem ſacerdotibus interdicto, præcipitur ut reſiduum ablationis comedant.

A 1 ARreptíſque Nadad & Abiu filij Aaron thu-
* Num. ribulis,* poſuerunt ignem & incenſum de-
3.a.4. ſuper, offerentes coram Domino ignem alienum:
26.g.61. quod eis præceptum non erat.
1. Par. 24.a.2.
2 Egreſſúſque ignis à Domino, devoravit eos,
& mortui ſunt coram Domino.
3 Dixítque Moyſes ad Aaron: Hoc eſt quod
locutus eſt Dominus. Sanctificabor in iis qui ap-
propinquant mihi, & in conſpectu omnis populi
glorificabor. Quod audiens tacuit Aaron.
4 Vocatis autem Moyſes Miſaële & Eliſaphan
filiis Oziel, patrui Aaron, ait ad eos: Ite & tollite
fratres veſtros de conſpectu Sanctuarij, & aſpor-
tate extra caſtra.
5 Confeſtímque pergentes, tulerunt eos ſicut
jacebant, veſtitos lineis tunicis, & ejecerunt foras,
ut ſibi fuerat imperatum.
B 6 Locutúſque eſt Moyſes ad Aaron, & ad Elea-
zar, & Ithamar filios ejus: Capita veſtra nolite nu-
dare, & veſtimenta nolite ſcindere, ne fortè mo-
riamini, & ſuper omnem cœtum oriatur indigna-
tio. Fratres veſtri, & omnis domus Iſraël, plangant
incendium quod Dominus ſuſcitavit:
7 Vos autem non egrediemini fores tabernacu-
li, alioquin peribitis: oleum quippe ſanctæ unctio-
nis eſt ſuper vos. Qui fecerunt omnia juxta præ-
ceptum Moyſi.
8 Dixit quoque Dominus ad Aaron:
9 Vinum & omne quod inebriare poteſt, non
bibetis tu & filij tui, quando intratis in tabernacu-
lum teſtimonij, ne moriamini: quia præceptum
ſempiternum eſt in generationes veſtras.
10 Et ut habeatis ſcientiam diſcernendi inter
ſanctum & profanum, inter pollutum & mundum:
11 Doceatíſque filios Iſraël omnia legitima mea
quæ locutus eſt Dominus ad eos per manũ Moyſi.
C 12 Locutúſque eſt Moyſes ad Aaron, & ad Elea-
zar, & Ithamar, filios ejus, qui erant reſidui: Tol-
lite ſacrificium, quod remanſit de oblatione Do-
mini, & comedite illud abſque fermento juxta
altare, quia Sanctum ſanctorum eſt.
13 Comedetis autem in loco ſancto: quod da-
tum eſt tibi & filiis tuis de oblationibus Domini,
ſicut præceptum eſt mihi.
14 Pectuſculum quoque quod oblatum eſt, &
armum qui ſeparatus eſt, edetis in loco mundiſ-
ſimo tu & filij tui, & filiæ tuæ tecum. tibi enim ac
liberis tuis repoſita ſunt de hoſtiis ſalutaribus filio-
rum Iſraël:
15 Eò quòd armum & pectus, & adipes, qui
cremantur in altari, elevaverunt coram Domino,
& pertineant ad te, & ad filios tuos, lege perpetua,
ſicut præcepit Dominus.
16 * Inter hæc, hircum, qui oblatus fuerat pro D
peccato, cùm quæreret Moyſes, exuſtum reperit: *2. Mac.
iratúſque contra Eleazar & Ithamar filios Aaron, 2.c.11.
qui remanſerant, ait:
17 Cur non comediſtis hoſtiam pro peccato in
loco ſancto, quæ Sancta ſanctorum eſt, & data vo-
bis ut portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis
pro ea in conſpectu Domini,
18 Præſertim cùm de ſanguine illius non ſit il-
latum intra ſancta, & comedere debueritis eam in
Sanctuario, ſicut præceptum eſt mihi?
19 Reſpondit Aaron: Oblata eſt hodie victima
pro peccato, & holocauſtum coram Domino: mihi
autem accidit, quod vides. quomodo potui come-
dere eam, aut placere Domino in ceremoniis,
mente lugubri?
20 Quod cùm audiſſet Moyſes, recepit ſatisfa-
ctionem.

Caput XI.

Animalium mundorum ab immundis ſeparatio, eorúmque uſus, ut ſancti ſint filij Iſraël ſicut & Dominus.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aa- A
ron, dicens:
2 Dicite filiis Iſraël: * Hæc ſunt animalia quæ * Deut.
comedere debetis de cunctis animantibus terræ: 14.a.3.
3 Omne quod habet diviſam ungulam, & rumi-
nat in pecoribus, comedetis.
4 Quidquid autem ruminat quidem, & habet
ungulam, ſed non dividit eam, ſicut camelus &
cetera, non comedetis illud, & inter immunda
reputabitis.
5 Chœrogryllus qui ruminat, ungulámque non
dividit, immundus eſt.
6 Lepus quoque: nam & ipſe ruminat, ſed un-
gulam non dividit.
7 Et * ſus: qui cùm ungulam dividat, non ru- *2. Mac.
minat. 6.d.18.
8 Horum carnibus non veſcemini, nec cadave-
ra contingetis, quia immunda ſunt vobis.
9 Hæc ſunt quæ gignuntur in aquis, & veſci li- B
citum eſt. Omne quod habet pinnulas & ſquamas,
tam in mari quàm in fluminibus & ſtagnis, come-
detis.
10 Quidquid autem pinnulas & ſquamas non
habet, eorum quæ in aquis moventur & vivunt,
abominabile vobis
11 Execrandúmque erit, carnes eorum non co-
medetis, & morticina vitabitis.
12 Cuncta quæ non habent pinnulas & ſqua-
mas in aquis, polluta erunt.
13 Hæc ſunt quæ de avibus comedere non de-
betis, & vitanda ſunt vobis: Aquilam, & gryphem,
& haliæetum,
14 Et milvum ac vulturem juxta genus ſuum,
15 Et omne corvini generis in ſimilitudinem
ſuam,
16 Struthionem, & noctuam, & larum, & acci-
pitrem juxta genus ſuum:
17 Bubonem, & mergulum, & ibin,
18 Et cygnum, & onocrotalum, & porphyrionem,
19 Hero

Digitized by Google

C 19 Herodionem & charadrion juxta genus ſuum, upupam quoque, & veſpertilionem.

20 Omne de volucribus quod graditur ſuper quattuor pedes, abominabile erit vobis.

21 Quidquid autem ambulat quidem ſuper quattuor pedes, ſed habet longiora retrò crura, per quæ ſalit ſuper terram,

22 Comedere debetis, ut eſt bruchus in genere ſuo, & attacus atque ophiomachus, ac locuſta, ſingula juxta genus ſuum.

23 Quidquid autem ex volucribus quattuor tantùm habet pedes, execrabile erit vobis:

24 Et quicumque morticina eorum tetigerit, polluetur, & erit immundus uſque ad veſperum:

D 25 Et ſi neceſſe fuerit ut portet quidpiam horum mortuum, lavabit veſtimenta ſua, & immundus erit uſque ad occaſum ſolis.

26 Omne animal quod habet quidem ungulam, ſed non dividit eam, nec ruminat, immundum erit: & qui tetigerit illud, contaminabitur.

27 Quod ambulat ſuper manus, ex cunctis animantibus quæ incedunt quadrupedia, immundum erit: qui tetigerit morticina eorum, polluetur uſque ad veſperum.

28 Et qui portaverit hujuſcemodi cadavera, lavabit veſtimenta ſua, & immundus erit uſque ad veſperum: quia omnia hæc immunda ſunt vobis.

E 29 Hæc quoque inter polluta reputabuntur de his quæ moventur in terra, muſtela & mus & crocodilus, ſingula juxta genus ſuum,

30 Mygale, & chamæleon, & ſtellio, & lacerta, & talpa:

31 Omnia hæc immunda ſunt: qui tetigerit morticina eorum, immundus erit uſque ad veſperum:

32 Et ſuper quod ceciderit quidquam de morticinis eorum, polluetur, tam vas ligneum & veſtimentum quàm pelles & cilicia. & in quocumque fit opus, tingentur aqua, & polluta erunt uſque ad veſperum, & ſic poſteà mundabuntur.

33 Vas autem fictile, in quod horum quidquam intrò ceciderit, polluetur, & idcircò frangendum eſt.

34 Omnis cibus quem comedetis, ſi fuſa fuerit ſuper eum aqua, immundus erit: & omne liquens quod bibitur de univerſo vaſe, immundum erit.

F 35 Et quidquid de morticinis hujuſcemodi ceciderit ſuper illud, immundum erit: ſive clibani, ſive chytropodes, deſtruentur, & immundi erunt.

36 Fontes verò & ciſternæ, & omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit, polluetur.

37 Si ceciderit ſuper ſementē, non polluet eam.

38 Si autem quiſpiam aqua ſementem perfuderit, & poſteà morticinis tacta fuerit, illicò polluetur.

39 Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere, qui cadaver ejus tetigerit, immundus erit uſque ad veſperum:

40 Et qui comederit ex eo quippiam, ſive portaverit, lavabit veſtimenta ſua, & immundus erit uſque ad veſperum.

41 Omne quod reptat ſuper terram, abominabile erit, nec aſſumetur in cibum.

G 42 Quidquid ſuper pectus quadrupes graditur, & multos habet pedes, ſive per humum trahitur, non comedetis, quia abominabile eſt.

43 Nolite contaminare animas veſtras, nec tangatis quidquam eorum, ne immundi ſitis.

44 Ego enim ſum Dominus Deus veſter: * ſancti eſtote, quia ego ſanctus ſum. Ne polluatis animas veſtras in omni reptili quod movetur ſuper terram. * 1. Pet. 1. c. 16.

45 Ego enim ſum Dominus, qui eduxi vos de Terra Ægypti, ut eſſem vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego ſanctus ſum.

46 Iſta eſt lex animantium ac volucrum, & omnis animæ viventis quæ movetur in aqua & reptat in terra,

47 Ut differentias noveritis mundi & immundi & ſciatis quid comedere & quid reſpuere debeatis.

Caput XII.

Puerperæ immunditia, & mundatio cum oblatione.

1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A

2 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: * Mulier, ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus, juxta dies ſeparationis menſtruæ. * Luc. 2. c. 22.

3 * Et die octavo circumcidetur infantulus: * Luc. 2. c. 21. Ioan. 7. c. 22.

4 Ipſa verò triginta tribus diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. Omne ſanctum non tanget, nec ingredietur in Sanctuarium, donec impleantur dies purificationis ſuæ. B

5 Sin autem feminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus juxta ritum fluxus menſtrui, & ſexaginta ſex diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ.

6 Cúmque expleti fuerint dies purificationis ſuæ, pro filio, ſive pro filia, deferet agnum anniculum in holocauſtum, & pullum columbæ ſive turturem pro peccato, ad oſtium tabernaculi teſtimonij, & tradet ſacerdoti, C

7 Qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, & ſic mundabitur à profluvio ſanguinis ſui. iſta eſt lex parientis maſculum aut feminam.

8 Quòd ſi non invenerit manus ejus, nec potuerit offerre agnum, ſumet * duos turtures vel duos pullos columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccato. orabítque pro ea ſacerdos, & ſic mundabitur. D *Sup. 5. b 7. c. 21. Luc. 2. c. 24.

Caput XIII.

Lex & cognitio lepræ in homine & veſtimento.

1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, & Aaron, dicens: A

2 Homo, in cujus cute & carne ortus fuerit diverſus color ſive puſtula, aut quaſi lucens quippiam, id eſt plaga lepræ, adducetur ad Aaron ſacerdotem, vel ad unum quemlibet filiorum ejus.

3 Qui cùm viderit lepram in cute, & pilos in album mutatos colorem, ipſámque ſpeciem lepræ humiliorem cute & carne reliqua; plaga lepræ eſt, & ad arbitrium ejus ſeparabitur.

4 Sin autem lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne reliqua, & pili coloris priſtini, recludet eum ſacerdos ſeptem diebus,

5 Et conſiderabit die ſeptimo: & ſiquidem lepra ultrà non creverit, nec tranſierit in cute priores terminos, rurſum recludet eum ſeptem diebus aliis.

6 Et

Digitized by Google

6 Et die ſeptimo contemplabitur: ſi obſcurior
fuerit lepra, & non creverit in cute, mundabit
eum, quia ſcabies eſt: lavabítque homo veſtimen-
ta ſua, & mundus erit.
B 7 Quòd ſi poſtquam à ſacerdote viſus eſt, &
redditus munditiæ, iterùm lepra creverit; addu-
cetur ad eum,
8 Et immunditiæ condemnabitur.
9 Plaga lepræ ſi fuerit in homine, adducetur ad
ſacerdotem,
10 Et videbit eum. Cúmque color albus in cu-
te fuerit, & capillorum mutaverit aſpectum, ipſa
quoque caro viva apparuerit:
11 Lepra vetuſtiſſima judicabitur, atque inolita
cuti. Contaminabit itaque eum ſacerdos, & non
recludet, quia perſpicuæ immunditiæ eſt.
12 Sin autem effloruerit diſcurrens lepra in
cute, & operuerit omnem cutem à capite uſ-
que ad pedes, quidquid ſub aſpectum oculorum
cadit,
13 Conſiderabit eum ſacerdos, & teneri lepra
mundiſſima judicabit: eò quòd omnis in cando-
rem verſa ſit, & idcircò homo mundus erit.
14 Quando verò caro vivens in eo apparuerit,
15 Tunc ſacerdotis judicio polluetur, & inter
immundos reputabitur. caro enim viva ſi lepra aſ-
pergitur, immunda eſt.
16 Quòd ſi rurſum verſa fuerit in alborem, &
totum hominem operuerit,
17 Conſiderabit eum ſacerdos, & mundum eſſe
decernet.
18 Caro autem & cutis in qua ulcus natum eſt
& ſanatum,
C 19 Et in loco ulceris cicatrix alba apparuerit, ſi-
ve ſubrufa, adducetur homo ad ſacerdotem:
20 Qui cùm viderit locum lepræ humiliorem
carne reliqua, & pilos verſos in candorem, conta-
minabit eum: plaga enim lepræ orta eſt in ulcere.
21 Quòd ſi pilus coloris eſt priſtini, & cicatrix
ſubobſcura, & vicina carne non eſt humilior, re-
cludet eum ſeptem diebus.
22 Et ſi quidem creverit, adjudicabit eum lepræ.
23 Sin autem ſteterit in loco ſuo, ulceris eſt ci-
catrix, & homo mundus erit.
24 Caro autem & cutis quam ignis exuſſerit, &
ſanata albam ſive rufam habuerit cicatricem,
25 Conſiderabit eam ſacerdos, & ecce verſa eſt
in alborem, & locus ejus reliqua cute eſt humilior:
contaminabit eum, quia plaga lepræ in cicatrice
orta eſt.
D 26 Quòd ſi pilorum color non fuerit immuta-
tus, nec humilior plaga carne reliqua, & ipſa lepræ
ſpecies fuerit ſubobſcura, recludet eum ſeptem
diebus,
27 Et die ſeptimo contemplabitur: ſi creverit
in cute lepra, contaminabit eum.
28 Sin autem in loco ſuo candor ſteterit non
ſatis clarus, plaga combuſtionis eſt, & idcircò
mundabitur, quia cicatrix eſt combuſturæ.
29 Vir, ſive mulier, in cujus capite vel barba
germinaverit lepra, videbit eos ſacerdos.
30 Et ſiquidem humilior fuerit locus carne re-
liqua, & capillus flavus ſolitóque ſubtilior; conta-
minabit eos, quia lepra capitis ac barbæ eſt.

31 Sin autem viderit locum maculæ æqualem
vicinæ carni, & capillum nigrum: recludet eum
ſeptem diebus,
32 Et die ſeptimo intuebitur. Si non creverit E
macula, & capillus ſui coloris eſt, & locus plagæ
carni reliquæ æqualis:
33 Radetur homo abſque loco maculæ, & in-
cludetur ſeptem diebus aliis.
34 Si die ſeptimo viſa fuerit ſtetiſſe plaga in lo-
co ſuo, nec humilior carne reliqua, mundabit eum,
lotiſque veſtibus ſuis mundus erit.
35 Sin autem poſt emundationem rurſus cre-
verit macula in cute,
36 Non quæret ampliùs utrùm capillus in fla-
vum colorem ſit immutatus, quia apertè immun-
dus eſt.
37 Porrò ſi ſteterit macula, & capilli nigri fue-
rint, noverit hominem ſanatum eſſe, & confiden-
ter eum pronuntiet mundum.
38 Vir, ſive mulier, in cujus cute candor appa-
ruerit,
39 Intuebitur eos ſacerdos. ſi deprehenderit
ſubobſcurum alborem lucere in cute, ſciat non
eſſe lepram, ſed maculam coloris candidi, & ho-
minem mundum.
40 Vir, de cujus capite capilli fluunt, calvus &
mundus eſt:
41 Et ſi à fronte ceciderint pili, recalvaſter &
mundus eſt.
42 Sin autem in calvitio ſive in recalvatione
albus vel rufus color fuerit exortus,
43 Et hoc ſacerdos viderit, condemnabit eum F
haud dubiè lepræ, quæ orta eſt in calvitio.
44 Quicumque ergo maculatus fuerit lepra, &
ſeparatus eſt ad arbitrium ſacerdotis,
45 Habebit veſtimenta diſſuta, caput nudum,
os veſte contectum, contaminatum ac ſordidum
ſe clamabit.
46 Omni tempore, quo leproſus eſt & immun-
dus, ſolus habitabit extra caſtra.
47 Veſtis lanea ſive linea, quæ lepram habuerit,
48 In ſtamine atque ſubtegmine, aut certè pel-
lis, vel quidquid pelle confectum eſt,
49 Si alba vel rufa macula fuerit infecta, lepra
reputabitur, oſtendetúrque ſacerdoti.
50 Qui conſideratam recludet ſeptem diebus:
51 Et die ſeptimo rurſus aſpiciens ſi deprehen-
derit creviſſe, lepra perſeverans eſt: pollutum judi-
cabit veſtimentum, & omne in quo fuerit inventa:
52 Et idcircò comburetur flammis.
53 Quòd ſi eam viderit non creviſſe,
54 Præcipiet, & lavabunt id in quo lepra eſt, re-
cludétque illud ſeptem diebus aliis.
55 Et cùm viderit faciem quidem priſtinam G
non reverſam, nec tamen creviſſe lepram, immun-
dum judicabit, & igne comburet, eò quòd in-
fuſa ſit in ſuperficie veſtimenti vel per totum,
lepra.
56 Sin autem obſcurior fuerit locus lepræ, poſt-
quam veſtis eſt lota, abrumpet eum, & à ſolido di-
videt.
57 Quòd ſi ultrà apparuerit in his locis quæ
priùs immaculata erant, lepra volatilis & vaga: de-
bet igne comburi.

58 Si

Digitized by Google

58 Si ceſſaverit. lavabit aqua ea quæ pura ſunt, ſecundò, & munda erunt.

59 Iſta eſt lex lepræ veſtimenti lanei & linei, ſtaminis, atque ſubtegminis, omniſque ſupellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat, vel contaminari.

CAPUT XIV.

Lepræ expiandæ ſacrificia pro homine, domo, ac veſtimento.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 Hic eſt ritus leproſi, quando mundandus eſt: * Adducetur ad ſacerdotem:

* Matt. 8.a.4.

3 Qui egreſſus de caſtris, cùm invenerit lepram eſſe mundatam,

4 * Præcipiet ei qui purificatur, ut offerat duos paſſeres vivos pro ſe, quibus veſci licitum eſt, & lignum cedrinum, vermiculúmque & hyſſopum.

* Mar 1. d. 44. Luc. 5. c.14.

5 Et unum ex paſſeribus immolari jubebit in vaſe fictili ſuper aquas viventes:

6 Alium autem vivum cum ligno cedrino, & cocco & hyſſopo, tinget in ſanguine paſſeris immolati,

7 Quo aſperget illum, qui mundandus eſt, ſepties, ut jure purgetur: & dimittet paſſerem vivum, ut in agrum avolet.

8 Cúmque laverit homo veſtimenta ſua, radet omnes pilos corporis, & lavabitur aqua: purificatúſque ingredietur caſtra, ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum ſuum ſeptem diebus,

9 Et die ſeptimo radet capillos capitis, barbámque & ſupercilia, ac totius corporis pilos. Et lotis rurſum veſtibus & corpore,

B 10 Die octavo aſſumet duos agnos immaculatos, & ovem anniculam abſque macula, & tres decimas ſimilæ in ſacrificium, quæ conſperſa ſit oleo, & ſeorſum olei ſextarium.

11 Cúmque ſacerdos purificans hominem, ſtatuerit eum, & hæc omnia coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij,

12 Tollet agnum, & offeret eum pro delicto, oleíque ſextarium. & oblatis ante Dñm omnibus,

13 Immolabit agnũ, ubi ſolet immolari hoſtia pro peccato, & holocauſtum, id eſt, in loco ſancto. Sicut enim pro peccato, ita & pro delicto ad ſacerdotem pertinet hoſtia: Sancta Sanctorum eſt.

14 Aſſuménſque ſacerdos de ſanguine hoſtiæ, quæ immolata eſt pro delicto, ponet ſuper extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & ſuper pollices manus dextræ & pedis:

15 Et de olei ſextario mittet in manum ſuam ſiniſtram,

16 Tingétque digitum dextrum in eo, & aſperget coram Domino ſepties.

C 17 Quod autem reliquum eſt olei in læva manu, fundet ſuper extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & ſuper pollices manus ac pedis dextri, & ſuper ſanguinem qui effuſus eſt pro delicto,

18 Et ſuper caput ejus.

19 Rogabítque pro eo coram Domino, & faciet ſacrificiũ pro peccato. tunc immolabit holocauſtũ,

20 Et ponet illud in altari cum libamentis ſuis, & homo ritè mundabitur.

21 Quòd ſi pauper eſt, & non poteſt manus ejus invenire quæ dicta ſunt, pro delicto aſſumet agnum ad oblationem, ut roget pro eo ſacerdos, decimámque partem ſimilæ conſperſæ oleo in ſacrificium, & olei ſextarium,

22 * Duóſque turtures ſive duos pullos columbæ, quorum unus ſit pro peccato, & alter in holocauſtum:

* Sup. 5. b.7 c.11. 12 d 8. Luc. 2. c.24.

23 Offerétque ea die octavo purificationis ſuæ ſacerdoti, ad oſtium tabernaculi teſtimonij coram Domino.

24 Qui ſuſcipiens agnum pro delicto, & ſextarium olei, levabit ſimul: D

25 Immolatóque agno, de ſanguine ejus ponet ſuper extremum auriculæ dextræ illius qui mundatur, & ſuper pollices manus ejus ac pedis dextri:

26 Olei verò partem mittet in manum ſuam ſiniſtram,

27 In quo tingens digitum dextræ manus aſperget ſepties coram Domino:

28 Tangétque extremum dextræ auriculæ illius qui mundatur, & pollices manus ac pedis dextri, in loco ſanguinis qui effuſus eſt pro delicto:

29 Reliquam autem partem olei, quæ eſt in ſiniſtra manu, mittet ſuper caput purificati, ut placet pro eo Dominum:

30 Et turturem ſive pullum columbæ offeret,

31 Unum pro delicto, & alterum in holocauſtum cum libamentis ſuis.

32 Hoc eſt ſacrificium leproſi, qui habere non poteſt omnia in emundationem ſui.

33 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens:

34 Cùm ingreſſi fueritis Terram Chanaan, quam ego dabo vobis in poſſeſſionem, ſi fuerit plaga lepræ in ædibus, E

35 Ibit cujus eſt domus, nuntians ſacerdoti, & dicet: Quaſi plaga lepræ videtur mihi eſſe in domo mea.

36 At ille præcipiet ut efferant univerſa de domo, priuſquam ingrediatur eam, & videat utrùm leproſa ſit, ne immunda fiant omnia quæ in domo ſunt: Intrabítq; poſteà ut conſideret lepram domus:

37 Et cùm viderit in parietibus illius quaſi valliculas pallore ſive rubore deformes, & humiliores ſuperficie reliqua,

38 Egredietur oſtium domus, & ſtatim claudet illam ſeptem diebus.

39 Reverſúſque die ſeptimò, conſiderabit eam. ſi invenerit creviſſe lepram,

40 Jubebit erui lapides in quibus lepra eſt, & projici eos extra civitatem in locum immundum: F

41 Domum autem ipſam radi intrinſecus per circuitum, & ſpargi pulverem raſuræ extra urbem in locum immundum,

42 Lapidéſque alios reponi pro his qui ablati fuerint, & luto alio liniri domum.

43 Sin autem poſtquam eruti ſunt lapides, & pulvis eraſus, & alia terra lita,

44 Ingreſſus ſacerdos viderit reverſam lepram, & parietes reſperſos maculis, lepra eſt perſeverans, & immunda domus:

45 Quam ſtatim deſtruent, & lapides ejus ac ligna, atque univerſum pulverem projicient extra oppidum in locum immundum.

45 Qui intraverit domum quando clauſa eſt, immundus erit uſque ad veſperum:

47 Et

Digitized by Google

47 Et qui dormierit in ea, & comederit quippiam, lavabit veſtimenta ſua.

G 48 Quòd ſi introiens ſacerdos viderit lepram non creviſſe in domo, poſtquam denuò lita fuerit, purificabit eam reddita ſanitate:

49 Et in purificationem ejus ſumet duos paſſeres, lignúmque cedrinum, & vermiculum atque hyſſopum:

50 Et immolato uno paſſere in vaſe fictili ſuper aquas vivas,

51 Tollet lignum cedrinum, & hyſſopum, & coccum, & paſſerem vivum, & tinget omnia in ſanguine paſſeris immolati, atque in aquis viventibus, & aſperget domum ſepties,

52 Purificabítque eam tam in ſanguine paſſeris quàm in aquis viventibus, & in paſſere vivo, lignóque cedrino & hyſſopo atque vermiculo.

53 Cúmque dimiſerit paſſerem avolare in agrum liberè, orabit pro domo, & jure mundabitur.

54 Iſta eſt lex omnis lepræ & percuſſuræ,

55 Lepræ veſtium & domorum,

56 Cicatricis & erumpentium papularum, lucẽtis maculæ, & in varias ſpecies, coloribus immutatis,

57 Ut poſſit ſciri quo tempore mundum quid, vel immundum ſit.

CAPUT XV.

Seminiflui viri & menſtruoſæ mulieris expiatio.

A 1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens:

2 Loquimini filiis Iſraël, & dicite eis: Vir, qui patitur fluxum ſeminis, immundus erit.

3 Et tunc judicabitur huic vitio ſubjacere, cùm per ſingula momenta adhæſerit carni ejus, atque concreverit fœdus humor.

4 Omne ſtratum, in quo dormierit, immundum erit, & ubicumque ſederit.

5 Si quis hominum tetigerit lectum ejus, lavabit veſtimenta ſua: & ipſe lotus aqua, immundus erit uſque ad veſperum.

6 Si ſederit ubi ille ſederat, & ipſe lavabit veſtimenta ſua: & lotus aqua, immundus erit uſque ad veſperum.

7 Qui tetigerit carnem ejus, lavabit veſtimenta ſua: & ipſe lotus aqua, immundus erit uſque ad veſperum.

8 Si ſalivam hujuſcemodi homo jecerit ſuper eum qui mundus eſt, lavabit veſtimenta ſua: & lotus aqua, immundus erit uſque ad veſperum.

B 9 Sagma, ſuper quo ſederit, immundum erit:

10 Et quidquid ſub eo fuerit qui fluxum ſeminis patitur, pollutum erit uſque ad veſperum. Qui portaverit horum aliquid, lavabit veſtimenta ſua: & ipſe lotus aqua, immundus erit uſque ad veſperũ.

11 Omnis, quem tetigerit qui talis eſt, non lotis antè manibus, lavabit veſtimenta ſua: & lotus aqua, immundus erit uſque ad veſperum.

12 Vas fictile quod tetigerit, confringetur: vas autem ligneum lavabitur aqua.

13 Si ſanatus fuerit qui hujuſcemodi ſuſtinet paſſionem, numerabit ſeptem dies poſt emundationem ſui, & lotis veſtibus & toto corpore in aquis viventibus, erit mundus.

14 Die autem octavo ſumet duos turtures, aut duos pullos columbæ, & veniet in conſpectum Domini ad oſtium tabernaculi teſtimonij, dabítque eos ſacerdoti,

15 Qui faciet unum pro peccato, & alterum in holocauſtum: rogabítque pro eo coram Domino, ut emundetur à fluxu ſeminis ſui.

16 Vir de quo egreditur ſemen coitus, lavabit aqua omne corpus ſuum: & immundus erit uſque ad veſperum.

17 Veſtem & pellem, quam habuerit, lavabit aqua, & immunda erit uſque ad veſperum. C

18 Mulier, cum qua coierit, lavabitur aqua, & immunda erit uſque ad veſperum.

19 Mulier, quæ redeunte menſe patitur fluxum ſanguinis, ſeptem diebus ſeparabitur.

20 Omnis qui tetigerit eam, immundus erit uſque ad veſperum.

21 Et in quo dormierit vel ſederit diebus ſeparationis ſuæ, polluetur.

22 Qui tetigerit lectũ ejus, lavabit veſtimenta ſua: & ipſe lotus aqua, immundus erit uſq;ad veſperũ.

23 Omne vas, ſuper quo illa ſederit, quiſquis attigerit, lavabit veſtimenta ſua: & ipſe lotus aqua, pollutus erit uſque ad veſperum.

24 Si coierit cum ea vir tempore ſanguinis menſtrualis, immundus erit ſeptem diebus: & omne ſtratum, in quo dormierit, polluetur. D

25 Mulier, quæ patitur multis diebus, fluxum ſanguinis non in tempore menſtruali, vel quæ poſt menſtruum ſanguinem fluere non ceſſat, quamdiu ſubjacet huic paſſioni, immunda erit quaſi ſit in tempore menſtruo.

26 Omne ſtratum in quo dormierit, & vas in quo ſederit, pollutum erit.

27 Quicumq; tetigerit ea, lavabit veſtimenta ſua: & ipſe lotus aqua, immundus erit uſq;ad veſperum.

28 Si ſteterit ſanguis, & fluere ceſſaverit, numerabit ſeptem dies purificationis ſuæ:

29 Et die octavo offeret pro ſe ſacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum ad oſtium tabernaculi teſtimonij:

30 Qui unum faciet pro peccato, & alterum in holocauſtum, rogabítque pro ea coram Domino, & pro fluxu immunditiæ ejus.

31 Docebitis ergo filios Iſraël ut caveant immunditiam, & non moriantur in ſordibus ſuis, cùm polluerint tabernaculum meum quod eſt inter eos.

32 Iſta eſt lex ejus, qui patitur fluxum ſeminis, & qui polluitur coitu,

33 Et quæ menſtruis tẽporibus ſeparatur, vel quæ jugi fluit ſanguine, & hominis, qui dormierit cũ ea,

CAPUT XVI.

Quando & quomodo ſacerdos ingredi debeat Sanctuarium, ipſúmque expiare unà cum tabernaculo & altari, emiſſarium caprum abigere, & feſtum expiationum celebrare.

1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, poſt mortem duorum filiorum Aaron, quando * offerentes ignem alienum interfecti ſunt: A

* Sup. 10.a.1.

2 Et præcepit ei, dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum, * ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium, quod eſt intra velum coram propitiatorio quo tegitur arca, ut non moriatur (quia in nube apparebo ſuper oraculum)

* Exod. 30.b.10. Heb. 9. b 7.

3 Niſi hæc antè fecerit: Vitulum pro peccato offeret, & arietem in holocauſtum.

4 Tunica linea veſtietur, feminalibus lineis verenda celabit: accingetur zona linea, cidarim lineā imponet capiti: hæc enim veſtimenta ſunt ſancta: quibus cunctis, cùm lotus fuerit, induetur.

B 5 Suſcipiétque ab univerſa multitudine filiorum Iſraël duos hircos pro peccato, & unum arietem in holocauſtum.

6 Cúmque obtulerit vitulum, & oraverit pro ſe & pro domo ſua,

7 Duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij:

8 Mittenſque ſuper utrumque ſortem unam Domino, & alteram capro emiſſario:

9 Cujus exierit ſors Domino, offeret illum pro peccato:

10 Cujus autem in caprum emiſſarium, ſtatuet eum vivum coram Domino, ut fundat preces ſuper eo, & emittat eum in ſolitudinem.

11 His ritè celebratis, offeret vitulum, & rogans pro ſe & pro domo ſua, immolabit eum:

12 Aſſumptóque thuribulo, quod de prunis altaris impleverit, & hauriens manu compoſitum thymiama in incenſum, ultrà velum intrabit in ſancta:

C 13 Ut poſitis ſuper ignem aromatibus, nebula eorum & vapor operiat oraculum, quod eſt ſupra teſtimonium, & non moriatur.

14 Tollet quoque de ſanguine vituli, & aſperget digito ſepties contra propitiatoriū ad orientem.

15 Cúmque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet ſanguinem ejus intra velum, ſicut præceptum eſt de ſanguine vituli, ut aſpergat è regione oraculi,

16 Et expiet Sanctuarium ab immunditiis filiorum Iſraël, & à prævaricationibus eorum, cunctiſque peccatis. Juxta hunc ritum faciet tabernaculo teſtimonij, quod fixum eſt inter eos in medio ſordium habitationis eorum.

D 17 * Nullus hominum ſit in tabernaculo, quando pontifex ſanctuarium ingreditur, ut roget pro ſe & pro domo ſua, & pro univerſo cœtu Iſraël, donec egrediatur. *Luc.1.a.10.*

18 Cùm autem exierit ad altare quod coram Domino eſt, oret pro ſe, & ſumptum ſanguinem vituli atque hirci fundat ſuper cornua ejus per gyrum:

19 Aſpergénſque digito ſepties, expiet, & ſanctificet illud ab immunditiis filiorum Iſraël.

20 Poſtquam emundaverit Sanctuarium, & tabernaculum, & altare, tunc offerat hircum viventem:

21 Et poſita utraque manu ſuper caput ejus, confiteatur omnes iniquitates filiorum Iſraël, & univerſa delicta atque peccata eorum: quæ imprecans capiti ejus, emittet illum per hominem paratum, in deſertum.

E 22 Cúmque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram ſolitariam, & dimiſſus fuerit in deſerto,

23 Revertetur Aaron in tabernaculum teſtimonij, & depoſitis veſtibus, quibus priùs indutus erat cùm intraret Sanctuarium, relictiſque ibi,

24 Lavabit carnem ſuam in loco ſancto, induetúrque veſtibus ſuis. Et poſtquam egreſſus obtulerit holocauſtum ſuum ac plebis, rogabit tam pro ſe quàm pro populo:

25 Et adipem, qui oblatus eſt pro peccatis, adolebit ſuper altare.

26 Ille verò, qui dimiſerit caprum emiſſarium, lavabit veſtimenta ſua & corpus aqua, & ſic ingredietur in caſtra.

27 Vitulum autem & hircum, qui pro peccato fuerant immolati, & quorum ſanguis illatus eſt in Sanctuarium ut expiatio compleretur, aſportabunt foras caſtra, * & comburent igni tam pelles quàm carnes eorum ac fimum: F *Heb.13.b.11.*

28 Et quicumque combuſſerit ea, lavabit veſtimēta ſua & carnē aqua, & ſic ingredietur in caſtra.

29 Erítque vobis hoc legitimum ſempiternum: * Menſe ſeptimo, decima die menſis, affligetis animas veſtras, nullúmque opus facietis, ſive indigena, ſive advena qui peregrinatur inter vos. *Inf.23.e.27.28.*

30 In hac die expiatio erit veſtri, atque mundatio ab omnibus peccatis veſtris: coram Domino mundabimini. G

31 Sabbatum enim requietionis eſt, & affligetis animas veſtras religione perpetua.

32 Expiabit autem ſacerdos, qui unctus fuerit, & cujus manus initiatæ ſunt ut ſacerdotio fungatur pro patre ſuo: induetúrque ſtola linea & veſtibus ſanctis,

33 Et expiabit ſanctuarium & tabernaculum teſtimonij atque altare, ſacerdotes quoque & univerſum populum.

34 Erítque vobis hoc legitimum ſempiternum, ut oretis pro filiis Iſraël, & pro cunctis peccatis eorum ſemel in anno. Fecit igitur ſicut præceperat Dominus Moyſi.

Caput XVII.

Nuſquam niſi ad oſtium tabernaculi ſacrificandum, atque à ſanguine & morticino abſtinendum.

1 Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A

2 Loquere Aaron & filiis ejus, & cunctis filiis Iſraël, dicens ad eos: Iſte eſt ſermo quem mandavit Dominus, dicens:

3 Homo quilibet de domo Iſraël, ſi occiderit bovem aut ovem, ſive capram, in caſtris vel extra caſtra,

4 Et non obtulerit ad oſtium tabernaculi oblationem Domino, ſanguinis reus erit: quaſi ſi ſanguinem fuderit, ſic peribit de medio populi ſui.

5 Ideò ſacerdoti offerre debent filij Iſraël hoſtias ſuas, quas occident in agro, ut ſanctificentur Domino ante oſtium tabernaculi teſtimonij, & immolent eas hoſtias pacificas Domino.

6 Fundétque ſacerdos ſanguinem ſuper altare Domini ad oſtium tabernaculi teſtimonij, & adolebit adipem in odorem ſuavitatis Domino: B

7 Et nequaquam ultrà immolabunt hoſtias ſuas dæmonibus, cum quibus fornicati ſunt. Legitimum ſempiternum erit illis & poſteris eorum.

8 Et ad ipſos dices: Homo de domo Iſraël, & de advenis qui peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocauſtum ſive victimam,

9 Et ad oſtiū tabernaculi teſtimonij non adduxerit eā, ut offeratur Domino, interibit de populo ſuo.

10 Homo quilibet de domo Iſraël, & de advenis qui peregrinantur inter eos, ſi comederit ſanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, & diſperdam eam de populo ſuo, C

11 Quia

Digitized by Google

11 Quia anima carnis in ſanguine eſt: & ego de-
di illum vobis, ut ſuper altare in eo expietis pro
animabus veſtris, & ſanguis pro animæ piaculo ſit.
12 Idcircò dixi filiis Iſraël: Omnis anima ex
vobis non comedet ſanguinem, nec ex advenis qui
peregrinantur apud vos.
13 Homo quicumque de filiis Iſraël, & de ad-
venis qui peregrinantur apud vos, ſi venatione at-
que aucupio ceperit feram vel avem, quibus veſci
licitum eſt, fundat ſanguinem ejus, & operiat il-
lum terra.
D 14 * Anima enim omnis carnis in ſanguine eſt: *Gen. 9.a.4. Sup.7. c.26.
unde dixi filiis Iſraël: Sanguinem univerſæ carnis
non comedetis, quia anima carnis in ſanguine eſt:
& quicumque comederit illum, interibit.
15 Anima quæ comederit morticinum, vel ca-
ptum à beſtia, tam de indigenis, quàm de adve-
nis, lavabit veſtimenta ſua & ſemetipſum aquã, &
contaminatus erit uſque ad veſperum: & hoc or-
dine mundus fiet.
16 Quòd ſi non laverit veſtimenta ſua & cor-
pus, portabit iniquitatem ſuam.

Caput XVIII.

Gradus conjugij illiciti, ad gentium opera fugienda in varia carnali turpitudine.

A 1 LOcutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
2 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: Ego
Dominus Deus veſter:
3 Juxta conſuetudinem Terræ Ægypti, in qua
habitaſtis, non facietis: & juxta morem Regionis
Chanaan, ad quam ego introducturus ſum vos, non
agetis, nec in legitimis eorum ambulabitis.
4 Facietis judicia mea, & præcepta mea ſerva-
bitis & ambulabitis in eis. Ego Dñs Deus veſter.
*Ezech. 20.b.11. Rom 10. a.5. Gal.3. b.12. 5 * Cuſtodite leges meas atque judicia, quæ fa-
ciens homo, vivet in eis. Ego Dominus.
6 Omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non
accedet, ut revelet turpitudinem ejus. Ego Dñs.
7 Turpitudinem patris tui & turpitudinem ma-
tris tuæ non diſcooperies: mater tua eſt. non re-
velabis turpitudinem ejus.
8 Turpitudinem uxoris patris tui non diſcoo-
peries. turpitudo enim patris tui eſt.
B 9 Turpitudinem ſororis tuæ ex patre, ſive ex
matre, quæ domi vel foris genita eſt, non revelabis.
10 Turpitudinem filiæ filij tui vel neptis ex fi-
lia non revelabis: quia turpitudo tua eſt.
11 Turpitudinem filiæ uxoris patris tui, quam
peperit patri tuo, & eſt ſoror tua, non revelabis.
12 Turpitudinem ſororis patris tui non diſcoo-
peries: quia caro eſt patris tui.
13 Turpitudinem ſororis matris tuæ non reve-
labis, eò quòd caro ſit matris tuæ.
14 Turpitudinem patrui tui non revelabis, nec
accedes ad uxorem ejus, quæ tibi affinitate con-
jungitur.
15 Turpitudinem nurus tuæ non revelabis, quia
uxor filij tui eſt, nec diſcooperies ignominiã ejus.
16 Turpitudinem uxoris fratris tui non reve-
labis: quia turpitudo fratris tui eſt.
C 17 Turpitudinem uxoris tuæ & filiæ ejus non
revelabis. Filiam filij ejus, & filiam filiæ illius non
ſumes, ut reveles ignominiam ejus: quia caro
illius ſunt, & talis coitus inceſtus eſt.

18 Sororem uxoris tuæ in pellicatum illius non
accipies, nec revelabis turpitudinem ejus adhuc
illa vivente.
19 Ad mulierem quæ patitur menſtrua, non ac-
cedes, nec revelabis fœditatem ejus.
20 Cum uxore proximi tui non coibis, nec ſe-
minis commiſtione maculaberis.
21 * De ſemine tuo non dabis ut conſecretur *Inf. 20.a.2.
idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dñs.
22 Cum maſculo non commiſcearis coitu femi-
neo, quia abominatio eſt.
23 Cum omni pecore non coibis, nec macula- D
beris cum eo. * Mulier non ſuccumbet jumento, *Inf.20. c.16.
nec miſcebitur ei: quia ſcelus eſt.
24 Nec polluamini in omnibus his, quibus con-
taminatæ ſunt univerſæ gentes, quas ego ejiciam
ante conſpectum veſtrum,
25 Et quibus polluta eſt terra: cujus ego ſcelera
viſitabo, ut evomat habitatores ſuos.
26 Cuſtodite legitima mea atque judicia, & non
faciatis ex omnibus abominationibus iſtis, tam in-
digena quàm colonus qui peregrinantur apud vos.
27 Omnes enim execrationes iſtas fecerunt ac-
colæ terræ, qui fuerunt ante vos, & polluerunt eam.
28 Cavete ergo ne & vos ſimiliter evomat,
cùm paria feceritis, ſicut evomuit gentem, quæ
fuit ante vos.
29 Omnis anima, quæ fecerit de abominatio-
nibus his quippiam, peribit de medio populi ſui.
30 Cuſtodite mandata mea. Nolite facere quæ
fecerunt hi qui fuerunt ante vos, & ne polluami-
ni in eis. Ego Dominus Deus veſter.

Caput XIX.

Varia præcepta moralia ac judicialia.

1 LOcutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A
2 Loquere ad omnem cœtum filiorum
Iſraël, & dices ad eos: * Sancti eſtote: quia ego Sup. 11.g.44. 1. Pet 1. c.16.
ſanctus ſum, Dominus Deus veſter.
3 Unuſquiſque patrem ſuum, & matrem ſuam ti-
meat. Sabbata mea cuſtodite. Ego Dñ Deus veſter.
4 Nolite converti ad idola, nec deos conflati-
les faciatis vobis. Ego Dominus Deus veſter.
5 Si immolaveritis hoſtiam pacificorum Domi-
no, ut ſit placabilis,
6 Eo die quo fuerit immolata, comedetis eam,
& die altero: quidquid autem reſiduum fuerit in
diem tertium, igne comburetis.
7 Si quis poſt biduum comederit ex ea, profa-
nus erit, & impietatis reus.
8 Portabitque iniquitatem ſuam, quia ſanctum B
Dñi polluit, & peribit anima illa de populo ſuo.
9 * Cùm meſſueris ſegetes terræ tuæ, non ton- *Inf.23 d.22.
debis uſque ad ſolum ſuperficiem terræ: nec rema-
nentes ſpicas colliges.
10 Neque in vinea tua racemos & grana deci-
dentia congregabis, ſed pauperibus & peregrinis
carpenda dimittes. ego Dominus Deus veſter.
11 Non facietis furtum. Non mentiemini, nec C
decipiet unuſquiſque proximum ſuum.
12 * Non perjurabis in nomine meo, nec pol- *Exod. 20.b.7.
lues nomen Dei tui. ego Dominus. *Eccl. 10.a.6.
13 * Non facies calumniam proximo tuo, nec *Deut. 24.c.14.
vi opprimes eum. * Non morabitur opus merce- Tob 4. c.15.
narij tui apud te uſque manè.

14 Non maledices ſurdo, nec coram cæco po-
nes offendiculum: ſed timebis Dominum Deum
tuum, quia ego ſum Dominus.
15 Non facies quod iniquum eſt, nec injuſtè
*Deut 1.c.17. 16.d 19. Prov. 24 c 13. Eccli. 42 a.1. Jac.2. a.2. judicabis:*Non conſideres perſonam pauperis,nec
honores vultum potentis.Juſtè judica proximo tuo.
16 Non eris criminator, nec ſuſurro in populo.
Non ſtabis contra ſanguinem proximi tui.ego Dñs.
17 * Non oderis fratrem tuum in corde tuo, ſed
*.1.Ioan 2 b 1. 3.c.14. * publicè argue eum, ne habeas ſuper illo peccatũ.
18 Non quæras ultionem, nec memor eris in-
D juriæ civium tuorum. * Diliges amicum tuum ſi-
*Eccl. 19.b 13. Mat 18. b 15 Luc. 17. a.3. *Mat.5. g.43.22 d 39. Luc.6. d 27 Rom.13 c.9. cut teipſum. ego Dominus.
19 Leges meas cuſtodite. Jumentum tuum non
facies coire cum alterius generis animantibus.
Agrum tuum non ſeres diverſo ſemine. Veſte quæ
ex duobus texta eſt, non induêris.
20 Homo ſi dormierit cum muliere coitu ſemi-
nis, quæ ſit ancilla etiam nubilis, & tamen pretio
non redempta, nec libertate donata: vapulabunt
E ambo, & non morientur, quia non fuit libera.
21 Pro delicto autem ſuo offeret Domino ad
oſtium tabernaculi teſtimonij arietem:
22 Orabítque pro eo ſacerdos, & pro peccato
ejus coram Domino,& repropitiabitur ei,dimitte-
turque peccatum.
23 Quando ingreſſi fueritis terram, & plantave-
ritis in ea ligna pomifera,auferetis præputia eorum:
poma quæ germinant, immunda erunt vobis, nec
edetis ex eis.
24 Quarto autem anno omnis fructus eorum
ſanctificabitur laudabilis Domino.
25 Quinto autem anno comedetis fructus, con-
gregantes poma quæ proferunt. ego Dominus
Deus veſter.
26 Non comedetis cum ſanguine. Non augura-
bimini, nec obſervabitis ſomnia.
27 Neque in rotundum attondebitis comam:nec
radetis barbam.
28 Et ſuper mortuo non incidetis carnem ve-
F ſtram, neque figuras aliquas aut ſtigmata facietis
vobis. ego Dominus.
29 Ne proſtituas filiam tuam, ne contaminetur
terra, & impleatur piaculo.
30 Sabbata mea cuſtodite,& Sanctuarium meum
metuite. ego Dominus.
31 Non declinetis ad magos, nec ab ariolis ali-
quid ſciſcitemini,ut polluamini per eos.ego Domi-
nus Deus veſter.
32 Coram cano capite conſurge, & honora per-
ſonã ſenis:& time Dñm Deum tuum.ego ſum Dñs.
*Exod. 22. d. 21. 33 * Si habitaverit advena in terra veſtra, &
moratus fuerit inter vos, non exprobretis ei.
G 34 Sed ſit inter vos quaſi indigena: & diligetis
eum quaſi voſmetipſos: fuiſtis enim & vos adve-
næ in Terra Ægypti.ego Dominus Deus veſter.
35 Nolite facere iniquum aliquid in judicio, in
regula, in pondere, in menſura.
36 Statera juſta, & æqua ſint pondera, juſtus
modius, æquúſque ſextarius. Ego Dominus Deus
veſter, qui eduxi vos de Terra Ægypti.
37 Cuſtodite omnia præcepta mea, & univerſa
judicia, & facite ea. ego Dominus.

Caput XX.

Morte plectendi ſunt qui de ſemine ſuo Moloch offerunt, qui magos aut ariolos conſulunt, qui parentibus maledicunt, qui varios exercent coitus illicitos.

1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A
2 Hæc loquêris filiis Iſraël: Homo de fi-
liis Iſraël, & de advenis qui habitant in Iſraël,* ſi- *Sup.18 e.21.
quis dederit de ſemine ſuo idolo Moloch, morte
moriatur: populus terræ lapidabit eum.
3 Et ego Ponam faciem meam contra illum:ſuc-
cidámque eum de medio populi ſui,eò quòd dede-
rit de ſemine ſuo Moloch, & contaminaverit
Sanctuarium meum, ac pollucrit nomen ſanctum
meum.
4 Quòd ſi negligens populus terræ, & quaſi
parvipendens imperium meum, dimiſerit homi-
nem qui dedit de ſemine ſuo Moloch, nec volue-
rit eum occidere:
5 Ponam faciem meam ſuper hominem illum,
& ſuper cognationem ejus,ſuccidámque & ipſum,
& omnes qui conſenſerunt ei ut fornicaretur cum
Moloch, de medio populi ſui.
6 Anima,quæ declinaverit ad magos & ariolos.
& fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam
contra eam,& interficiã illam de medio populi ſui.
7 * Sanctificamini & eſtote ſancti,quia ego ſum *1 Pet. 1.c.16.
Dominus Deus veſter.
8 Cuſtodite præcepta mea,& facite ea:Ego Do- B
minus qui ſanctifico vos.
9 * Qui maledixerit patri ſuo, aut matri, morte *Exod. 21 c.17. Prov. 20.c.20 Matt. 15 a 4. Marc.7. b 10.
moriatur: patri matríque maledixit, ſanguis ejus
ſit ſuper eum.
10 * Si mœchatus quis fuerit cum uxore alte-
rius,& adulterium perpetraverit cum conjuge pro- *Deut. 22.c. 22. Ioan. 8. a.5.
ximi ſui,morte moriantur,& mœchus & adultera.
11 Qui dormierit cum noverca ſua, & revela-
verit ignominiam patris ſui,morte moriantur am-
bo: ſanguis eorum ſit ſuper eos.
12 Si quis dormierit cũ nuru ſua,uterq; moriatur,
quia ſcelus operati ſunt:ſanguis eorũ ſit ſuper eos.
13 Qui dormierit cum maſculo, coitu femineo,
uterque operatus eſt nefas, morte moriantur: ſit
ſanguis eorum ſuper eos.
14 Qui ſupra uxorem filiam, duxerit matrem C
ejus,ſcelus operatus eſt:vivus ardebit cum eis, nec
permanebit tantum nefas in medio veſtri.
15 Qui cum jumento & pecore coierit, morte
moriatur: pecus quoque occidite.
16*Mulier quæ ſuccubuerit cuilibet jumẽto,ſimul *Sup.18 d.23.
interficietur cum eo: ſanguis eorum ſit ſuper eos.
17 Qui acceperit ſororem ſuam, filiam patris
ſui, vel filiam matris ſuæ, & viderit turpitudinem
ejus, illáque conſpexerit fratris ignominiam: nefa-
riam rem operati ſunt: occidentur in conſpectu
populi ſui,eò quòd turpitudinem ſuam mutuò re-
velaverint & portabunt iniquitatem ſuam.
18 Qui coierit cum muliere in fluxu menſtruo,
& revelaverit turpitudinem ejus, ipſáque ape-
ruerit fontem ſanguinis ſui, interficientur ambo
de medio populi ſui.
19 Turpitudinem materteræ & amitæ tuæ non D
diſcooperies: qui hoc fecerit, ignominiam carnis
ſuæ nudavit, portabunt ambo iniquitatem ſuam.
20 Qui coierit cum uxore patrui,vel avunculi ſui,
&

Digitized by Google

& revelaverit ignominiam cognationis ſuæ, portabunt ambo peccatũ ſuum: abſque liberis morientur.

21 Qui duxerit uxorem fratris ſui, rem facit illicitam, turpitudinem fratris ſui revelavit: abſque liberis erunt.

22 Cuſtodite leges meas, atque judicia, & facite ea: ne & vos evomat terra quam intraturi eſtis & habitaturi.

23 Nolite ambulare in legitimis nationum, quas ego expulſurus ſum ante vos. Omnia enim hæc fecerunt, & abominatus ſum eas.

E 24 Vobis autem loquor: Poſſidete terram eorum, quam dabo vobis in hereditatem, terram fluentem lacte & melle. Ego Dominus Deus veſter, qui ſeparavi vos à ceteris populis.

25 Separate ergo & vos jumentum mundum ab immundo, & avem mundam ab immunda: ne polluatis animas veſtras in pecore, & avibus, & cunctis quæ moventur in terra, & quæ vobis oſtendi eſſe polluta.

*1. Pet. 1.c.16. 26 * Eritis mihi ſancti, quia ſanctus ſum ego Dñs, & ſeparavi vos à ceteris populis, ut eſſetis mei.

* Deut 18.b.11. 1. Reg. 28.b.7. 27 * Vir, ſive mulier in quibus pythonicus, vel divinationis fuerit ſpiritus, morte moriantur. lapidibus obruent eos: ſanguis eorum ſit ſuper illos.

CAPUT XXI.

Quibus funeribus intereſſe poſſint ſacerdotes, & quales ducere uxores; quive inepti ſint ad ſacerdotium: & de filia ſacerdotis fornicante.

A 1 DIxit quoque Dominus ad Moyſen: Loquere ad ſacerdotes filios Aaron, & dices ad eos: Ne contaminetur ſacerdos in mortibus civium ſuorum,

2 Niſi tantùm in conſanguineis, ac propinquis, id eſt, ſuper patre, & matre, & filio, & filia, fratre quoque,

3 Et ſorore virgine quæ non eſt nupta viro:

4 Sed nec in principe populi ſui contaminabitur.

*Sup.19. e 27. Ezech. 44.f.20. 5 * Non radent caput, nec barbam, neque in carnibus ſuis facient inciſuras.

6 Sancti erunt Deo ſuo, & non polluent nomen ejus: incenſum enim Domini, & panes Dei ſui offerunt, & ideò ſancti erunt.

* Sup. 19.f.29. 7 * Scortum & vile proſtibulum non ducent uxorem, nec eam quæ repudiata eſt à marito: quia conſecrati ſunt Deo ſuo,

B 8 Et panes propoſitionis offerunt. Sint ergo ſancti, quia & ego ſanctus ſum, Dominus, qui ſanctifico eos.

9 Sacerdotis filia ſi deprehenſa fuerit in ſtupro, & violaverit nomen patris ſui, flammis exuretur.

10 Pontifex, id eſt, ſacerdos maximus inter fratres ſuos, ſuper cujus caput fuſum eſt unctionis oleum, & cujus manus in ſacerdotio conſecratæ ſunt, veſtitúſque eſt ſanctis veſtibus, caput ſuum non diſcooperiet, veſtimenta non ſcindet:

11 Et ad omnem mortuum non ingredietur omnino. ſuper patre quoque ſuo & matre non contaminabitur.

C 12 Nec egredietur de ſanctis, ne polluat Sanctuarium Domini, quia oleum ſanctæ unctionis Dei ſui ſuper eum eſt. ego Dominus.

*Ezech. 44.f.22. 13 * Virginem ducet uxorem:

14 Viduam autem & repudiatam, & ſordidam, atque meretricem non accipiet, ſed puellam de populo ſuo:

15 Ne commiſceat ſtirpem generis ſui vulgo gentis ſuæ: quia ego Dominus qui ſanctifico eum.

16 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

17 Loquere ad Aaron: Homo de ſemine tuo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo ſuo,

18 Nec accedet ad miniſterium ejus: ſi cæcus fuerit, ſi claudus, ſi parvo vel grandi vel torto naſo,

19 Si fracto pede, ſi manu,

20 Si gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi jugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel herniosus.

21 Omnis qui habuerit maculam de ſemine Aaron ſacerdotis, non accedet offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo: D

22 Veſcetur tamen panibus qui offeruntur in Sanctuario,

23 Ita dumtaxat, ut intra velum non ingrediatur, nec accedat ad altare, quia maculam habet, & contaminare non debet Sanctuarium meum. Ego Dominus qui ſanctifico eos.

24 Locutus eſt ergo Moyſes ad Aaron, & ad filios ejus, & ad omnem Iſraël, cuncta quæ fuerant ſibi imperata.

CAPUT XXII.

Ab eſu ſanctificatorum qui abſtinere debeant, & quæ debeant offerri.

1 LOcutus quoque eſt Dñs ad Moyſen, dicens: A

2 Loquere ad Aaron & ad filios ejus, ut caveant ab his quæ conſecrata ſunt filiorum Iſraël, & non contaminent nomen ſanctificatorum mihi, quæ ipſi offerunt. ego Dominus.

3 Dic ad eos, & ad poſteros eorum. Omnis homo, qui acceſſerit de ſtirpe veſtra ad ea quæ conſecrata ſunt, & quæ obtulerunt filij Iſraël Domino, in quo eſt immunditia, peribit coram Domino. ego ſum Dominus.

4 Homo de ſemine Aaron, qui fuerit leproſus, aut patiens fluxum ſeminis, non veſcetur de his quæ ſanctificata ſunt mihi, donec ſanetur. Qui tetigerit immundum ſuper mortuo, & ex quo egreditur ſemen quaſi coitus,

5 Et qui tangit reptile, & quodlibet immundum, cujus tactus eſt ſordidus,

6 Immundus erit uſque ad veſperum, & non veſcetur his quæ ſanctificata ſunt: ſed cùm laverit carnem ſuam aqua,

7 Et occubuerit ſol, tunc mundatus veſcetur de ſanctificatis, quia cibus illius eſt.

8 * Morticinum & captum à beſtia non comedent, nec polluentur in eis. ego ſum Dominus. * Sup. 17.d.15. Exod 22.d.31. Deut. 14.e.21. Ezech. 44.e.31.

9 Cuſtodiant præcepta mea, ut non ſubjaceant peccato, & moriantur in Sanctuario, cùm polluerint illud. ego Dominus qui ſanctifico eos.

10 Omnis alienigena non comedet de ſanctificatis, inquilinus ſacerdotis & mercenarius non veſcentur ex eis. B

11 Quem autem ſacerdos emerit, & qui vernaculus domus ejus fuerit, hi comedent ex eis.

12 Si filia ſacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit: de his quæ ſanctificata ſunt, & de primitiis non veſcetur.

 13 Sin

13 Sin autem vidua, vel repudiata, & abſque liberis reverſa fuerit ad domum patris ſui: ſicut puella conſueverat, aletur cibis patris ſui. Omnis alienigena comedendi ex eis non habet poteſtatem.

14 Qui comederit de ſanctificatis per ignorantiam, addet quintam partem cum eo quod comedit, & dabit ſacerdoti in Sanctuarium.

15 Nec contaminabunt ſanctificata filiorum Iſraël, quæ offerunt Domino:

C 16 Ne fortè ſuſtineant iniquitatem delicti ſui, cum ſanctificata comederint. ego Dominus qui ſanctifico eos.

17 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

18 Loquere ad Aaron & filios ejus, & ad omnes filios Iſraël, dicéſque ad eos: Homo de domo Iſraël, & de advenis qui habitant apud vos, qui obtulerit oblationem ſuam, vel vota ſolvens, vel ſponte offerens, quidquid illud obtulerit in holocauſtum Domini,

19 Ut offeratur per vos, maſculus immaculatus erit ex bobus, & ovibus, & ex capris:

20 Si maculam habuerit, non offeretis, neque erit acceptabile.

21 * Homo qui obtulerit victimam pacificorum Domino, vel vota ſolvens, vel ſponte offerens, tam de bobus quàm de ovibus, immaculatum offeret, ut acceptabile ſit: omnis macula non erit in eo.

* Deut. 15 d.21 Eccli. 35 b.14.

22 Si cæcum fuerit, ſi fractum, ſi cicatricem habens, ſi papulas, aut ſcabiem, aut impetiginem: non offeretis ea Domino, nec adolebitis ex eis ſuper altare Domini.

D 23 Bovem & ovem, aure & cauda amputatis, voluntariè offerre potes, votum autem ex eis ſolvi non poteſt.

24 Omne animal quod vel contritis, vel tuſis, vel ſectis ablatíſque teſticulis eſt, non offeretis Domino, & in terra veſtra hoc omnino ne faciatis.

25 De manu alienigenæ non offeretis panes Deo veſtro, & quidquid aliud dare voluerit: quia corrupta, & maculata ſunt omnia: non ſuſcipietis ea.

26 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

27 Bos, ovis, & capra, cùm genita fuerint, ſeptem diebus erunt ſub ubere matris ſuæ: die autem octavo, & deinceps offerri poterunt Domino.

28 Sive illa bos, ſive ovis, non immolabuntur una die cum fœtibus ſuis.

29 Si immolaveritis hoſtiam pro gratiarum actione Domino, ut poſſit eſſe placabilis,

30 Eodem die comedetis eam, non remanebit quidquam in manè alterius diei. ego Dominus.

31 Cuſtodite mandata mea, & facite ea. ego Dominus.

32 Ne polluatis nomen meum ſanctum, ut ſanctificer in medio filiorum Iſraël. Ego Dominus qui ſanctifico vos,

33 Et eduxi de Terra Ægypti, ut eſſem vobis in Deum. ego Dominus.

CAPUT XXIII.

Sollemnitates Sabbati, Paſcha, Primitiarum, Hebdomadarum; Meſſis, Tubarum, Expiationis, ac Tabernaculorum, & quibus ritibus peragi debeant.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: Hæ ſunt feriæ Domini, quas vocabitis ſanctas.

3 Sex diebus facietis opus: dies ſeptimus, quia ſabbati requies eſt, vocabitur ſanctus. omne opus non facietis in eo. ſabbatum Domini eſt in cunctis habitationibus veſtris.

4 Hæ ſunt ergo feriæ Domini ſanctæ, quas celebrare debetis temporibus ſuis.

5 * Menſe primo, quartadecima die menſis ad veſperum, Phaſe Domini eſt: * Exod. 12.c.18. Num 28.c.16.

6 Et quintadecima die menſis hujus, ſollemnitas azymorum Domini eſt. Septem diebus azyma comedetis.

7 Dies primus erit vobis celeberrimus, ſanctúſque: Omne opus ſervile non facietis in eo:

8 Sed offeretis ſacrificium in igne Domino ſeptem diebus. dies autem ſeptimus erit celebrior & ſanctior, nullúmque ſervile opus facietis in eo. B

9 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

10 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: Cùm ingreſſi fueritis terram, quam ego dabo vobis, & meſſueritis ſegetem, feretis manipulos ſpicarum, primitias meſſis veſtræ, ad ſacerdotem:

11 Qui elevabit faſciculum coram Domino, ut acceptabile ſit pro vobis, altero die Sabbati, & ſanctificabit illum:

12 Atque in eodem die quo manipulus conſecratur, cædetur agnus immaculatus, anniculus in holocauſtum Domini.

13 Et libamenta offerentur cum eo, duæ decimæ ſimilæ conſperſæ oleo in incenſum Domini, odorémque ſuaviſſimum: liba quoque vini, quarta pars hin.

14 Panem, & polentam, & pultes non comedetis ex ſegete, uſque ad diem qua offeretis ex ea Deo veſtro. Præceptum eſt ſempiternum in generationibus, cunctíſque habitaculis veſtris. C

15 * Numerabitis ergo ab altero die Sabbati, in quo obtuliſtis manipulum primitiarum, ſeptem hebdomadas plenas, *Deut. 16.b.9.

16 Uſque ad alteram diem expletionis hebdomadæ ſeptimæ, id eſt, quinquaginta dies: & ſic offeretis ſacrificium novum Domino

17 Ex omnibus habitaculis veſtris, panes primitiarum duos de duabus decimis ſimilæ fermentatæ, quos coquetis in primitias Domini.

18 Offeretíſque cum panibus ſeptem agnos immaculatos anniculos, & vitulum de armento unum, & arietes duos, & erunt in holocauſtum cum libamentis ſuis, in odorem ſuaviſſimum Domino.

19 Facietis & hircum pro peccato, duóſque agnos anniculos hoſtias pacificorum.

20 Cúmque elevaverit eos ſacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent in uſum ejus. D

21 Et vocabitis hunc diem celeberrimum, atque ſanctiſſimum: omne opus ſervile non facietis in eo. Legitimum ſempiternum erit in cunctis habitaculis, & generationibus veſtris.

22 * Poſtquam autem meſſueritis ſegetem terræ veſtræ, non ſecabitis eam uſque ad ſolum: nec remanentes ſpicas colligetis, ſed pauperibus & peregrinis dimittetis eas. Ego ſum Dñs Deus veſter. * Sup. 19.b.9.

23 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

24 * Loquere filiis Iſraël: Menſe ſeptimo, prima die menſis, erit vobis ſabbatum, memoriale, clangentibus tubis, & vocabitur ſanctum: * Num. 29.a.1.

25 Omne

Digitized by Google

25 Omne opus ſervile non facietis in eo, & of-
feretis holocauſtum Domino.
26 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, di-
cens:
*Sup. 16. f. 29. Num 29. a. 7. Joan 7. f. 37.
27 * Decimo die menſis hujus ſeptimi, dies ex-
piationum erit celeberrimus, & vocabitur ſanctus:
affligetíſque animas veſtras in eo, & offeretis ho-
locauſtum Domino.
E 28 Omne opus ſervile non facietis in tempore
diei hujus: quia dies propitiationis eſt, ut propi-
tietur vobis Dominus Deus veſter.
29 Omnis anima, quæ afflicta non fuerit die
hac, peribit de populis ſuis:
30 Et quæ operis quippiam fecerit, delebo eam
de populo ſuo.
31 Nihil ergo operis facietis in eo: legitimum
ſempiternum erit vobis in cunctis generationibus,
& habitationibus veſtris.
32 Sabbatum requietionis eſt, & affligetis ani-
mas veſtras die nono menſis: A veſpera uſque ad
veſperam celebrabitis ſabbata veſtra.
F 33 Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
34 Loquere filiis Iſraël: A quintodecimo die
menſis hujus ſeptimi, erunt feriæ tabernaculorum
ſeptem diebus Domino.
35 Dies primus vocabitur celeberrimus atque
ſanctiſſimus. omne opus ſervile non facietis in eó.
36 Et ſeptem diebus offeretis holocauſta Do-
mino. dies quoque octavus erit celeberrimus at-
que ſanctiſſimus, & offeretis holocauſtum Domi-
no; eſt enim cœtus atque collectæ: omne opus ſer-
vile non facietis in eo.
37 Hæ ſunt feriæ Domini, quas vocabitis cele-
berrimas atque ſanctiſſimas, offeretíſque in eis
oblationes Domino, holocauſta & libamenta jux-
ta ritum uniuſcujuſque diei:
38 Exceptis ſabbatis Domni, doníſque veſtris,
& quæ offeretis ex voto, vel quæ ſponte tribuetis
Domino.
C 39 A quintodecimo ergo die menſis ſeptimi,
quando congregaveritis omnes fructus terræ ve-
ſtræ, celebrabitis ferias Domini ſeptem diebus. die
primo & die octavo erit ſabbatum, id eſt, requies.
40 Sumetíſque vobis die primo fructus arboris
pulcherrimæ, ſpathuláſque palmarum, & ramos li-
gni denſarum frondium, & ſalices de torrente, & læ-
tabimini coram Domino Deo veſtro.
41 Celebrabitíſque ſollemnitatem ejus ſeptem
diebus per annum. legitimum ſempiternum erit
in generationibus veſtris. Menſe ſeptimo feſta
celebrabitis,
42 Et habitabitis in umbraculis ſeptem diebus.
omnis, qui de genere eſt Iſraël, manebit in taber-
naculis:
43 Ut diſcant poſteri veſtri, quod in taberna-
culis habitare fecerim filios Iſraël, cùm educerem
eos de terra Ægypti. Ego Dominus Deus veſter.
44 Locutúſque eſt Moyſes ſuper ſollemnitati-
bus Domini ad filios Iſraël.

Caput XXIV.

Ritus concinnandarum lucernarum, panum propoſitionis; pœna blaſphemorum ac talionis.

A 1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
2 Præcipe filiis Iſraël, ut afferant tibi
oleum de olivis puriſſimum, ac lucidum, ad con-
cinnandas lucernas jugiter,
3 Extra velum teſtimonij in tabernaculo fœde-
ris. Ponétque eas Aaron à veſpere uſque ad ma-
nè coram Domino, cultu ritúque perpetuo in ge-
nerationibus veſtris.
4 Super candelabrum mundiſſimum ponentur
ſemper in conſpectu Domini.
5 Accipies quoque ſimilam, & coques ex ea duo-
decim panes, qui ſinguli habebunt duas decimas:
6 Quorum ſenos altrinſecus ſuper menſam pu- B
riſſimam coram Domino ſtatues:
7 Et pones ſuper eos thus lucidiſſimum, ut ſit pa-
nis in monimentum oblationis Domini.
8 Per ſingula ſabbata mutabuntur coram Do-
mino ſuſcepti à filiis Iſraël fœdere ſempiterno:
9 Eruntque Aaron & filiorum ejus, ut come-
dant eos in loco ſancto: quia Sanctum ſanctorum
eſt de ſacrificiis Domini jure perpetuo.
10 Ecce autem egreſſus filius mulieris Iſraëliti-
dis, quem pepererat de viro Ægyptio inter filios
Iſraël, jurgatus eſt in caſtris cum viro Iſraëlita.
11 Cúmque blaſphemaſſet nomen, & maledi-
xiſſet ei, adductus eſt ad Moyſen. (Vocabatur autē
mater ejus Salumith, filia Dabri de tribu Dan)
12 Miſerúntque eum in carcerem, donec noſ-
ſent quid juberet Dominus.
13 Qui locutus eſt ad Moyſen,
14 Dicens: Educ blaſphemum extra caſtra, & C
ponant omnes qui audierunt, manus ſuas ſuper ca-
put ejus, & lapidet eum populus univerſus.
15 Et ad filios Iſraël loquêris: Homo, qui male-
dixerit Deo ſuo, portabit peccatum ſuum:
16 Et qui blaſphemaverit nomen Domini, mor-
te moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multi-
tudo, ſive ille civis, ſive peregrinus fuerit. Qui
blaſphemaverit nomen Domini, morte moriatur.
17 * Qui percuſſerit, & occiderit hominem, * Exod. 21. b. 12.
morte moriatur.
18 Qui percuſſerit animal, reddet vicarium, id
eſt, animam pro anima.
19 Qui irrogaverit maculam cuilibet civium
ſuorum: ſicut fecit, ſic fiet ei:
20 * Fracturam pro fractura, oculum pro oculo, D
dentem pro dente reſtituet. qualem inflixerit ma- * Exod. 21. e. 24. Deut. 19. d. 21. Matt. 5. f. 38.
culam, talem ſuſtinere cogetur.
21 Qui percuſſerit jumentum, reddet aliud. Qui
percuſſerit hominem, punietur.
22 Æquum judicium ſit inter vos, ſive pere-
grinus, ſive civis peccaverit: quia ego ſum Domi-
nus Deus veſter.
23 Locutúſque eſt Moyſes ad filios Iſraël: &
eduxerunt eum, qui blaſphemaverat, extra caſtra,
ac lapidibus oppreſſerunt. Fecerúntque filij Iſraël
ſicut præceperat Dominus Moyſi.

Caput XXV.

Septimi & quinquageſimi anni lex, non ſumenda à fratribus uſura, nec ipſi ſervitute perpetua opprimendi ſunt, ſed magis ab advenis potentibus redimendi.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen in A
monte Sinai, dicens:
2 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: Quandò
ingreſſi fueritis terram quam ego dabo vobis, ſab-
batizes ſabbatum Domino.

* Exod. 23. b.10.

3 * Sex annis ſeres agrum tuum, & ſex annis putabis vineam tuam, colligéſque fructus ejus:

4 Septimo autem anno ſabbatum erit terræ, requietionis Domini: agrum non ſeres,& vineam non putabis.

5 Quæ ſponte gignet humus, non metes: & uvas primitiarum tuarum non colliges quaſi vindemiam: annus enim requietionis terræ eſt:

6 Sed erunt vobis in cibum, tibi & ſervo tuo, ancillæ & mercenario tuo,& advenæ qui peregrinantur apud te:

7 Jumentis tuis & pecoribus, omnia quæ naſcuntur, præbebunt cibum.

8 Numerabis quoque tibi ſeptem hebdomadas annorum, id eſt, ſepties ſeptem, quæ ſimul faciunt annos quadraginta novem:

9 Et clanges buccina menſe ſeptimo, decima die menſis,propitiationis tempore in univerſa terra veſtra.

B 10 Sanctificabíſque annum quinquageſimum, & vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus terræ tuæ: ipſe eſt enim jubileus. Revertetur homo ad poſſeſſionem ſuam, & unuſquiſque rediet ad familiam priſtinam:

11 Quia jubileus eſt & quinquageſimus annus. Non ſeretis,neque metetis ſponte in agro naſcentia,& primitias vindemiæ non colligetis,

12 Ob ſanctificationem jubilei, ſed ſtatim oblata comedetis.

13 Anno jubilei redient omnes ad poſſeſſiones ſuas.

14 Quando vendes quippiam civi tuo,vel emes ab eo, ne contriſtes fratrem tuum,ſed juxta numerum annorum jubilei emes ab eo,

15 Et juxta ſupputationem frugum vendet tibi.

16 Quantò plures anni remanſerint poſt jubileum,tantò creſcet & pretium:& quantò minus temporis numeraveris, tantò minoris & emptio conſtabit. tempus enim frugum vendet tibi.

17 Nolite affligere contribules veſtros, ſed timeat unuſquiſque Deum ſuum, quia ego Dominus Deus veſter.

C 18 Facite præcepta mea,& judicia cuſtodite,& implete ea,ut habitare poſſitis in terra abſque ullo pavore,

19 Et gignat vobis humus fructus ſuos, quibus veſcamini uſque ad ſaturitatem, nullius impetum formidantes.

20 Quòd ſi dixeritis: Quid comedemus anno ſeptimo, ſi non ſeverimus, neque collegerimus fruges noſtras?

21 Dabo benedictionem meam vobis anno ſexto,& faciet fructus trium annorum:

22 Seretíſque anno octavo, & comedetis veteres fruges uſque ad nonum annum: donec nova naſcantur, edetis vetera.

23 Terra quoque non vendetur in perpetuum: quia mea eſt, & vos advenæ & coloni mei eſtis.

24 Unde cuncta regio poſſeſſionis veſtræ ſub redemptionis conditione vendetur.

25 Si attenuatus frater tuus vendiderit poſſeſſiunculam ſuam, & voluerit propinquus ejus, poteſt redimere quod ille vendiderat.

26 Sin autem non habuerit proximum, & ipſe pretium ad redimendum potuerit invenire:

27 Computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit: & quod reliquum eſt, reddet emptori, ſícque recipiet poſſeſſionem ſuam. D

28 Quòd ſi non invenerit manus ejus ut reddat pretium, habebit emptor quod emerat, uſque ad annum jubileum. In ipſo enim omnis venditio redibit ad dominum & ad poſſeſſorem priſtinum.

29 Qui vendiderit domum intra urbis muros, habebit licentiam redimendi,donec unus impleatur annus.

30 Si non redemerit, & anni circulus fuerit evolutus, emptor poſſidebit eam, & poſteri ejus in perpetuum,& redimi non poterit etiam in jubileo

31 Sin autem in villa fuerit domus, quæ muros non habet, agrorum jure vendetur. ſi antè redempta non fuerit, in jubileo revertetur ad dominum.

32 Ædes Levitarum, quæ in urbibus ſunt, ſemper poſſunt redimi:

33 Si redemptæ non fuerint, in jubileo revertentur ad dominos, quia domus urbium Levitarum pro poſſeſſionibus ſunt inter filios Iſraël. E

34 Suburbana autem eorum non veneant, quia poſſeſſio ſempiterna eſt.

35 Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus manu, & ſuſceperis eum quaſi advenam & peregrinum, & vixerit tecum,

36 Ne accipias uſuras ab eo, nec amplius quàm dediſti. time Deum tuum, ut vivere poſſit frater tuus apud te.

37 Pecuniam tuam non dabis ei ad uſuram, & frugum ſuperabundantiam non exiges.

38 Ego Dominus Deus veſter,qui eduxi vos de Terra Ægypti, ut darem vobis Terram Chanaan, & eſſem veſter Deus. F

39 Si paupertate compulſus vendiderit ſe tibi frater tuus, non eum opprimes ſervitute famulorum,

40 Sed quaſi mercenarius & colonus erit: uſque ad annum jubileum operabitur apud te,

41 Et poſteà egredietur cum liberis ſuis, & revertetur ad cognationem & ad poſſeſſionem patrum ſuorum.

42 Mei enim ſervi ſunt, & ego eduxi eos de Terra Ægypti. non veneant conditione ſervorum:

43 Ne affligas eum per potentiam, ſed metuito Deum tuum.

44 Servus & ancilla ſint vobis de nationibus quæ in circuitu veſtro ſunt.

45 Et de advenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his nati fuerint in terra veſtra, hos habebitis famulos:

46 Et hereditario jure tranſmittetis ad poſteros, ac poſſidebitis in æternum: fratres autem veſtros filios Iſraël ne opprimatis per potentiam.

47 Si invaluerit apud vos manus advenæ atque peregrini, & attenuatus frater tuus vendiderit ſe ei, aut cuiquam de ſtirpe ejus: G

48 Poſt venditionem poteſt redimi. Qui voluerit ex fratribus ſuis, redimet eum,

49 Et patruus, & patruelis, & conſanguineus, & affinis. Sin autem & ipſe potuerit, redimet ſe,

50 Supputatis dumtaxat annis à tempore venditionis ſuæ uſque ad annum jubileum: & pecunia, qua

Digitized by Google

qua venditus fuerat, juxta annorum numerum & rationem mercenarij ſupputata.

51 Si plures fuerint anni qui remanent uſque ad jubileum, ſecundùm hos reddet & pretium.

52 Si pauci, ponet rationem cum eo juxta annorum numerum, & reddet emptori quod reliquum eſt annorum.

53 Quibus antè ſervivit mercedibus imputatis: non affliget eum violenter in conſpectu tuo.

54 Quòd ſi per hæc redimi non potuerit, anno jubileo egredietur cum liberis ſuis.

55 Mei enim ſunt ſervi, filij Iſraël, quos eduxi de terra Ægypti.

Caput XXVI.

Dei præcepta ſervantibus bona promittuntur, non ſervantibus verò plurima mala.

A 1 EGo Dominus Deus veſter: * Non facietis vobis idolum & ſculptile, nec titulos erigetis, nec inſignem lapidem ponetis in terra veſtra, ut adoretis eum. ego enim ſum Dominus Deus veſter.

* Exod. 20.a.4. Deut. 5. a.8. Pſal. 96. b.7.

2 Cuſtodite ſabbata mea, & pavete ad Sanctuarium meum. ego Dominus.

* Deut. 28.a.1.

3 * Si in præceptis meis ambulaveritis, & mandata mea cuſtodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus ſuis,

4 Et terra gignet germen ſuum, & pomis arbores replebuntur.

5 Apprehendet meſſium tritura vindemiam, & vindemia occupabit ſementem; & comedetis panem veſtrum in ſaturitate, & abſque pavore habitabitis in terra veſtra:

B 6 Dabo pacem in finibus veſtris, dormietis, & non erit qui exterreat. Auferam malas beſtias: & gladius non tranſibit terminos veſtros.

7 Perſequemini inimicos veſtros, & corruent coram vobis.

8 Perſequentur quinque de veſtris centum alienos, & centum de vobis decem millia: cadent inimici veſtri gladio in conſpectu veſtro.

9 Reſpiciam vos, & creſcere faciam: multiplicabimini, & firmabo pactum meum vobiſcum.

10 Comedetis vetuſtiſſima veterum, & vetera novis ſupervenientibus projicietis.

11 Ponam tabernaculum meum in medio veſtri, & non abjiciet vos anima mea.

* 2.Cor. 6.d.16.

12 * Ambulabo inter vos, & ero Deus veſter, vóſque eritis populus meus.

13 Ego Dominus Deus veſter: qui eduxi vos de Terra Ægyptiorum, ne ſerviretis eis, & qui confregi catenas cervicum veſtrarum, ut incederetis erecti.

* Deut. 28.b.15. Thren. 2. f.17. Malac. 2.a.2.

14 * Quòd ſi non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea,

15 Si ſpreveritis leges meas, & judicia mea contempſeritis, ut non faciatis ea quæ à me conſtituta ſunt, & ad irritũ perducatis pactum meum:

C 16 Ego quoque hæc faciam vobis: Viſitabo vos velociter in egeſtate & ardore, qui conficiat oculos veſtros, & conſumat animas veſtras. Fruſtrà ſeretis ſementem, quæ ab hoſtibus devorabitur.

17 Ponam faciem meam contra vos, & corruetis coram hoſtibus veſtris, & ſubjiciemini his qui oderunt vos. fugietis, nemine perſequente.

18 Sin autem nec ſic obedieritis mihi, addam correptiones veſtras ſeptuplũ propter peccata veſtra,

19 Et conteram ſuperbiam duritiæ veſtræ. Dabóque vobis cælum deſuper ſicut ferrum, & terram æneam.

20 Conſumetur incaſſum labor veſter. non proferet terra germen, nec arbores poma præbebunt.

21 Si ambulaveritis ex adverſo mihi, nec volueritis audire me, addam plagas veſtras in ſeptuplum propter peccata veſtra: D

22 Immittámque in vos beſtias agri, quæ conſumant vos, & pecora veſtra, & ad paucitatem cuncta redigant, deſertæque fiant viæ veſtræ.

23 Quòd ſi nec ſic volueritis recipere diſciplinam, ſed ambulaveritis ex adverſo mihi:

24 Ego quoque contra vos adverſus incedam, & percutiam vos ſepties propter peccata veſtra.

25 Inducámque ſuper vos gladium ultorem fœderis mei. Cúmque confugeritis in urbes, mittam peſtilentiam in medio veſtri, & trademini in manibus hoſtium.

26 Poſtquam confregero baculum panis veſtri: ita ut decem mulieres in uno clibano coquant panes, & reddant eos ad pondus: & comedetis, & non ſaturabimini.

27 Sin autem nec per hæc audieritis me, ſed ambulaveritis contra me:

28 Et ego incedam adverſus vos in furore contrario, & corripiam vos ſeptem plagis propter peccata veſtra, E

29 Ita ut comedatis carnes filiorum veſtrorum & filiarum veſtrarum.

30 Deſtruam excelſa veſtra, & ſimulachra confringam. Cadetis inter ruinas idolorum veſtrorum, & abominabitur vos anima mea,

31 In tantum ut urbes veſtras redigam in ſolitudinem, & deſerta faciam Sanctuaria veſtra, nec recipiam ultrà odorem ſuaviſſimum.

32 Diſperdámq; terram veſtram, & ſtupebunt ſuper ea inimici veſtri, cùm habitatores illius fuerint.

33 Vos autem diſpergam in Gentes, & evaginabo poſt vos gladium, eritque terra veſtra deſerta, & civitates veſtræ dirutæ.

34 Tunc placebunt terræ ſabbata ſua cunctis diebus ſolitudinis ſuæ: quando fueritis

35 In terra hoſtili, ſabbatizabit, & requieſcet in ſabbatis ſolitudinis ſuæ, eò quòd non requieverit in ſabbatis veſtris, quando habitabatis in ea.

36 Et qui de vobis remanſerint, dabo pavorem F
in cordibus eorum in regionibus hoſtium, terrebit eos ſonitus folii volantis, & ita fugient quaſi gladium: cadent, nullo perſequente,

37 Et corruent ſinguli ſuper fratres ſuos quaſi bella fugientes, nemo veſtrum inimicis audebit reſiſtere.

38 Peribitis inter Gentes, & hoſtilis vos terra conſumet.

39 Quòd ſi & de iis aliqui remanſerint, tabeſcent in iniquitatibus ſuis, in terra inimicorum ſuorum, & propter peccata patrum ſuorum & ſua affligentur:

40 Donec confiteantur iniquitates ſuas, & majorum ſuorum, quibus prævaricati ſunt in me, & ambulaverunt ex adverſo mihi.

41 Am

41 Ambulabo igitur & ego contra eos, & inducam illos in terram hoſtilem, donec erubeſcat incircumciſa mens eorum: tunc orabunt pro impietatibus ſuis.

G 42 Et recordabor fœderis mei, quod pepigi cum Jacob, Iſaac, & Abraham. Terræ quoque memor ero:

43 Quæ cùm relicta fuerit ab eis, complacebit ſibi in ſabbatis ſuis, patiens ſolitudinem propter illos. Ipſi verò rogabunt pro peccatis ſuis, eò quòd abjecerint judicia mea, & leges meas deſpexerint.

44 Et tamen etiam cùm eſſent in terra hoſtili, non penitus abjeci eos, neque ſic deſpexi ut conſumerentur, & irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim ſum Dominus Deus eorum,

45 Et recordabor fœderis mei priſtini, quando eduxi eos de Terra Ægypti in conſpectu Gentium, ut eſſem Deus eorum. ego Dominus. Hæc ſunt judicia atque præcepta & leges, quas dedit Dominus inter ſe & filios Iſraël in monte Sinai per manum Moyſi.

Caput XXVII.

Variorum generum vota, & illorum ac decimarum perſolutio.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: Homo qui votum fecerit, & ſpoponderit Deo animam ſuam, ſub æſtimatione dabit pretium.

3 Si fuerit maſculus à vigeſimo anno uſque ad ſexageſimum annum, dabit quinquaginta ſiclos argenti ad menſuram Sanctuarij:

4 Si mulier, triginta.

5 A quinto autem anno uſque ad vigeſimum, maſculus dabit viginti ſiclos: femina decem.

6 Ab uno menſe uſque ad annum quintum, pro maſculo dabuntur quinque ſicli: pro femina, tres.

7 Sexagenarius & ultrà maſculus dabit quindecim ſiclos: femina decem.

8 Si pauper fuerit, & æſtimationem reddere non valebit, ſtabit coram ſacerdote: & quantum ille æſtimaverit, & viderit eum poſſe reddere, tantum dabit.

9 Animal autem quod immolari poteſt Domino, ſi quis voverit, ſanctum erit.

10 Et mutari non poterit, id eſt, nec melius malo, nec pejùs bono. quòd ſi mutaverit: & ipſum quod mutatum eſt, & illud pro quo mutatum eſt, conſecratum erit Domino.

B 11 Animal immundum, quod immolari Domino non poteſt, ſi quis voverit, adducetur ante ſacerdotem.

12 Qui judicans utrùm bonum an malum ſit, ſtatuet pretium.

13 Quod ſi dare voluerit is qui offert, addet ſupra æſtimationem quintam partem.

14 Homo ſi voverit domum ſuam, & ſanctificaverit Domino, conſiderabit eam ſacerdos utrùm bona an mala ſit, & juxta pretium, quod ab eo fuerit conſtitutum, venumdabitur:

15 Sin autem ille qui voverat, voluerit redimere eam, dabit quintam partem æſtimationis ſupra, & habebit domum.

16 Quòd ſi agrum poſſeſſionis ſuæ voverit, & conſecraverit Domino: juxta menſuram ſementis æſtimabitur prætium. ſi triginta modiis hordei ſeritur terra, quinquaginta ſiclis venumdetur argẽti.

17 Si ſtatim ab anno incipientis jubilei voverit agrum, quanto valere poteſt, tanto æſtimabitur.

18 Sin autem poſt aliquantum temporis: ſupputabit ſacerdos pecuniam juxta annorum, qui reliqui ſunt, numerum uſque ad jubileum, & detrahetur ex pretio.

19 Quòd ſi voluerit redimere agrum ille qui voverat, addet quintam partem æſtimatæ pecuniæ, & poſſidebit eum. C

20 Sin autem noluerit redimere, ſed alteri cuilibet fuerit venumdatus, ultra eum qui voverat, redimere non poterit:

21 Quia cùm jubilei venerit dies, ſanctificatus erit Domino, & poſſeſſio conſecrata ad jus pertinet ſacerdotum.

22 Si ager emptus eſt, & non de poſſeſſione majorum ſanctificatus fuerit Domino,

23 Supputabit ſacerdos juxta annorum numerum uſque ad jubileum pretium: & dabit ille qui voverat eum, Domino.

24 In Jubileo autem revertetur ad priorem dominum, qui vendiderat eum, & habuerat in ſorte poſſeſſionis ſuæ.

25 Omnis æſtimatio ſiclo ſanctuarij ponderabitur. * Siclus viginti obolos habet. ** Exod. 30.c.13. Num. 3.f.47. Ezech. 45.d.12.*

26 Primogenita, quæ ad Dominum pertinent, nemo ſanctificare poterit & vovere: ſive bos, ſive ovis fuerit, Domini ſunt,

27 Quòd ſi immundum eſt animal, redimet qui obtulit juxta æſtimationem tuam, & addet quintam partem pretij. ſi redimere noluerit, vendetur alteri, quantocumque à te fuerit æſtimatum. D

28 Omne quod Domino conſecratur, ſive homo fuerit, ſive animal, ſive ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quidquid ſemel fuerit conſecratum, ſanctum ſanctorum erit Domino.

29 Et omnis conſecratio, quæ offertur ab homine, non redimetur, ſed morte morietur.

30 Omnes decimæ terræ, ſive de frugibus, ſive de pomis arborum, Domini ſunt, & illi ſanctificantur.

31 Si quis autem voluerit redimere decimas ſuas, addet quintam partem earum.

32 Omnium decimarum bovis & ovis & capræ, quæ ſub paſtoris virga tranſeunt, quidquid decimum venerit, ſanctificabitur Domino.

33 Non eligetur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur. ſi quis mutaverit: & quod mutatum eſt, & pro quo mutatum eſt, ſanctificabitur Domino, & non redimetur.

34 Hæc ſunt præcepta, quæ mandavit Dominus Moyſi ad filios Iſraël in monte Sinai.

Digitized by Google

LIBER NUMERI, HEBRAICE VAIEDABBER.

Caput Primum.

Numeratis duodecim tribuum bellicis viris, filii Levi ad deferendum tabernaculum inſtituuntur.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus ad
Moyſen in deſerto Sinai in taber-
naculo fœderis, prima die menſis
ſecundi, anno altero egreſſionis eo-
rum ex Ægypto, dicens:
* Exod. 30.d.12. 2 * Tollite ſummam univerſæ congregationis
filiorum Iſraël per cognationes & domos ſuas, &
nomina ſingulorum, quidquid ſexus eſt maſculini
3 A vigeſimo anno & ſupra, omnium virorum
fortium ex Iſraël, & numerabitis eos per turmas
ſuas, tu & Aaron.
4 Eruntque vobiſcum principes tribuum ac
domorum in cognationibus ſuis,
B 5 Quorum iſta ſunt nomina: De Ruben, Eliſur
filius Sedeur.
6 De Simeon, Salamiel filius Suriſaddai.
7 De Juda, Nahaſſon filius Aminadab.
8 De Iſſachar, Nathanael filius Suar.
9 De Zabulon, Eliab filius Helon.
10 Filiorum autem Joſeph, de Ephraim, Eliſama
filius Ammiud, de Manaſſe, Gamaliel filius Pha-
daſſur.
11 De Benjamin, Abidan filius Gedeonis.
12 De Dan, Ahiezer filius Amiſaddai.
13 De Aſer, Phegiel filius Ochran.
14 De Gad, Eliaſaph filius Duel.
15 De Nephthali, Ahira filius Enan,
16 Hi nobiliſſimi principes multitudinis per tri-
bus & cognationes ſuas, & capita exercitus Iſraël:
17 Quos tulerunt Moyſes & Aaron cum omni
vulgi multitudine:
C 18 Et congregaverunt primo die menſis ſecun-
di, recenſentes eos per cognationes, & domos, ac
familias, & capita, & nomina ſingulorum à vige-
ſimo anno & ſupra,
19 Sicut præceperat Dominus Moyſi. Numera-
tíque ſunt in deſerto Sinai.
20 De Ruben primogenito Iſraëlis per genera-
tiones & familias ac domos ſuas, & nomina capi-
tum ſingulorum, omne quod ſexus eſt maſculini à
vigeſimo anno & ſupra, procedentium ad bellum,
21 Quadraginta ſex millia quingenti.
22 De filiis Simeon per generationes ac fami-
lias ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt
per nomina & capita ſingulorum, omne quod ſe-
xus eſt maſculini à vigeſimo anno & ſupra, pro-
cedentium ad bellum,
23 Quinquaginta novem millia trecenti.
24 De filiis Gad per generationes & familias
ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt per
nomina ſingulorum à viginti annis & ſupra, om-
nes qui ad bella procederent,
D 25 Quadraginta quinque millia ſexcenti quin-
quaginta.
26 De filiis Juda per generationes & familias
ac domos cognationum ſuarum, per nomina ſin-
gulorum à vigeſimo anno & ſupra, omnes qui po-
terant ad bella procedere,
27 Recenſiti ſunt ſeptuaginta quattuor millia
ſexcenti.
28 De filiis Iſſachar, per generationes & fami-
lias ac domos cognationum ſuarum, per nomina
ſingulorum à vigeſimo anno & ſupra, omnes qui
ad bella procederent,
29 Recenſiti ſunt quinquaginta quattuor mil-
lia quadringenti.
30 De filiis Zabulon per generationes & fami-
lias ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt
per nomina ſingulorum à vigeſimo anno & ſupra,
omnes qui poterant ad bella procedere,
31 Quinquaginta ſeptem millia quadringenti. E
32 De filiis Joſeph, filiorum Ephraim per gene-
rationes & familias ac domos cognationum ſua-
rum recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à vi-
geſimo anno & ſupra, omnes qui poterant ad bella
procedere,
33 Quadraginta millia quingenti.
34 Porrò filiorum Manaſſe per generationes &
familias ac domos cognationum ſuarum recenſiti
ſunt per nomina ſingulorum à viginti annis & ſu-
pra, omnes qui poterant ad bella procedere,
35 Triginta duo millia ducenti.
36 De filiis Benjamin per generationes & fa-
milias ac domos cognationum ſuarum recenſiti
ſunt nominibus ſingulorum à vigeſimo anno &
ſupra, omnes qui poterant ad bella procedere,
37 Triginta quinque millia quadringenti.
38 De filiis Dan per generationes & familias
ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt no-
minibus ſingulorum à vigeſimo anno & ſupra,
omnes qui poterant ad bella procedere,
39 Sexaginta duo millia ſeptingenti.
40 De filiis Aſer per generationes & familias F
ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt per
nomina ſingulorum à vigeſimo anno & ſupra, om-
nes qui poterant ad bella procedere,
41 Quadraginta millia & mille quingenti.
42 De filiis Nephthali per generationes & fa-
milias ac domos cognationum ſuarum recenſiti
ſunt nominibus ſingulorum à vigeſimo anno & ſu-
pra, omnes qui poterant ad bella procedere,
43 Quinquaginta tria millia quadringenti.
44 Hi ſunt, quos numeraverunt Moyſes & Aa-
ron, & duodecim principes Iſraël, ſingulos per do-
mos cognationum ſuarum.
45 Fuerúntque omnis numerus filiorum Iſraël
per domos & familias ſuas à vigeſimo anno & ſu-
pra, qui poterant ad bella procedere,
46 Sexcenta tria millia virorum quingenti
quinquaginta.
47 Levitæ autem in tribu familiarum ſuarum
non ſunt numerati cum eis.
48 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: G

49 Tri

Digitized by Google

49 Tribum Levi noli numerare, neque pones ſummam eorum cum filiis Iſraël:

50 Sed conſtitue eos ſuper tabernaculum teſtimonij & cuncta vaſa ejus, & quidquid ad ceremonias pertinet. Ipſi portabunt tabernaculum & omnia utenſilia ejus: & erunt in miniſterio, ac per gyrum tabernaculi metabuntur.

51 Cùm proficiſcendum fuerit, deponent Levitæ tabernaculum: cùm caſtrametandum, erigent. quiſquis externorum acceſſerit, occidetur.

52 Metabuntur autem caſtra filij Iſraël unuſquiſque per turmas & cuneos atque exercitum ſuum.

53 Porrò Levitæ per gyrum tabernaculi figent tentoria, ne fiat indignatio ſuper multitudinẽ filiorum Iſraël, & excubabunt in cuſtodiis tabernaculi teſtimonij.

54 Fecerunt ergo filij Iſraël juxta omnia quæ præceperat Dominus Moyſi.

CAPUT II.

Qua tribus ad quamvis mundi plagam ordinentur, recenſitis familiarum principibus.

A 1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens:

2 Singuli per turmas, ſigna, atque vexilla, & domos cognationum ſuarum, caſtrametabuntur filij Iſraël, per gyrum tabernaculi fœderis.

3 Ad Orientem Judas figet tentoria per turmas exercitus ſui: erítque princeps filiorum ejus Nahaſſon filius Aminadab,

4 Et omnis de ſtirpe ejus ſumma pugnantium, ſeptuaginta quattuor millia ſexcenti.

5 Juxta eum caſtrametati ſunt de tribu Iſſachar, quorum princeps fuit Nathanaël filius Suar.

6 Et omnis numerus pugnatorum ejus, quinquaginta quattuor millia quadringenti.

7 In tribu Zabulon princeps fuit Eliab filius Helon.

8 Omnis de ſtirpe ejus exercitus pugnatorum, quinquaginta ſeptem millia quadringenti.

9 Univerſi qui in caſtris Judæ annumerati ſunt, fuerunt centum octoginta ſex millia quadringenti: & per turmas ſuas primi egredientur.

10 In caſtris filiorum Ruben ad meridianam
B plagam erit princeps Eliſur filius Sedeur:

11 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati ſunt, quadraginta ſex millia quingenti.

12 Juxta eum caſtrametati ſunt de tribu Simeon: quorum princeps fuit Salamiel filius Suriſaddai.

13 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati ſunt, quinquaginta novem millia trecenti.

14 In tribu Gad princeps fuit Eliaſaph filius Duel.

15 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati ſunt, quadraginta quinque millia ſexcenti quinquaginta.

16 Omnes qui recenſiti ſunt in caſtris Ruben, centum quinquaginta millia & mille quadringenti quinquaginta per turmas ſuas: in ſecundo loco proficiſcentur.

17 Levabitur autem tabernaculum teſtimonij per officia Levitarum & turmas eorum, quomodo erigetur, ita & deponetur. Singuli per loca & ordines ſuos proficiſcentur.

C 18 Ad occidentalem plagam erunt caſtra filiorum Ephraim, quorum princeps fuit Eliſama filius Ammiud.

19 Cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati ſunt, quadraginta millia quingenti.

20 Et cum eis tribus filiorum Manaſſe, quorum princeps fuit Gamaliel filius Phadaſſur.

21 Cunctúſque exercitus pugnatorum ejus, qui numerati ſunt, triginta duo millia ducenti.

22 In tribu filiorum Benjamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis.

23 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui recenſiti ſunt, triginta quinque millia quadringenti.

24 Omnes qui numerati ſunt in caſtris Ephraim, centum octo millia centum per turmas ſuas: tertij proficiſcentur.

25 Ad Aquilonis partẽ caſtrametati ſunt filij Dan: quorum princeps fuit Ahieſer filius Ammiſaddai.

26 Cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati ſunt, ſexaginta duo millia ſeptingenti.

27 Juxta eum fixere tentoria de tribu Aſer: D
quorum princeps fuit Phegiel filius Ochran.

28 Cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati ſunt, quadraginta millia & mille quingenti.

29 De tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.

30 Cunctus exercitus pugnatorum ejus, quinquaginta tria millia quadringenti.

31 Omnes qui numerati ſunt in caſtris Dan, fuerunt centum quinquaginta ſeptem millia ſexcenti: & noviſſimi proficiſcentur.

32 Hic numerus filiorum Iſraël, per domos cognationum ſuarum & turmas diviſi exercitus, ſexcenta tria millia quingenti quinquaginta.

33 Levitæ autem non ſunt numerati inter filios Iſraël: ſic enim præceperat Dominus Moyſi.

34 Fecerúntque filij Iſraël juxta omnia quæ mandaverat Dominus. Caſtrametati ſunt per turmas ſuas, & profecti per familias ac domos patrum ſuorum.

CAPUT III.

Levitæ in tabernaculi miniſterium aſſumpti numerantur, cum ſuis principibus ac miniſteriis, & loco primogenitorum Iſraël ſuſcipiuntur, reliqua primogenita numerum Levitarum excedentia pretio redimuntur.

1 HÆ ſunt generationes Aaron & Moyſi, in A
die qua locutus eſt Dominus ad Moyſen in monte Sinai.

2 * Et hæc nomina filiorum Aaron: primogenitus ejus Nadab, deinde Abiu & Eleazar, & Ithamar. * Exod. 6 d. 23.

3 Hæc nomina filiorum Aaron ſacerdotum qui uncti ſunt, & quorum repletæ & conſecratæ manus ut ſacerdotio fungerentur.

4 * Mortui ſunt enim Nadab & Abiu, cùm offerrent ignem alienum in conſpectu Domini in deſerto Sinai, abſque liberis: functíque ſunt ſacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron patre ſuo. * Lev. 10. a. 1. & 1. Par. 24. a. 24.

5 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

6 Applica tribum Levi, & fac ſtare in conſpectu Aaron ſacerdotis ut miniſtrent ei, & excubent,

7 Et obſervent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo teſtimonij,

8 Et cuſtodiant vaſa tabernaculi, ſervientes in miniſterio ejus.

9 Dabíſque dono Levitas

10 Aaron

Digitized by Google

B 10 Aaron & filiis ejus, quibus traditi ſunt à filiis Iſraël. Aaron autem & filios ejus conſtitues ſuper cultum ſacerdotij. Externus, qui ad miniſtrandum acceſſerit, morietur.

11 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

12 Ego tuli Levitas à filiis Iſraël pro omni primogenito, qui aperit vulvam in filiis Iſraël, eruntque Levitæ mei.

13 * Meum eſt enim omne primogenitum: ex quo percuſſi primogenitos in Terra Ægypti: ſanctificavi mihi quidquid primum naſcitur in Iſraël ab homine uſque ad pecus, mei ſunt: ego Dominus.

* Exod. 13.a.2. Inf. 8. c.16.

14 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen in deſerto Sinai, dicens:

C 15 Numera filios Levi per domos patrum ſuorum & familias, omnẽ maſculum ab uno menſe & ſupra.

16 Numeravit Moyſes, ut præceperat Dominus,

17 * Et inventi ſunt filij Levi per nomina ſua, Gerſon & Caath & Merari.

* Exod. 6.c.16.

18 Filij Gerſon: Lebni & Semei.

19 Filij Caath: Amram & Jeſaar, Hebron & Oziel.

20 Filij Merari: Moholi & Muſi.

21 De Gerſon fuere familiæ duæ, Lebnitica, & Semeitica:

22 Quarum numeratus eſt populus ſexus maſculini ab uno menſe & ſupra, ſeptem millia quingẽti.

23 Hi poſt tabernaculum metabuntur ad Occidentem,

24 Sub principe Eliaſaph filio Lael.

25 Et habebunt excubias in tabernaculo fœderis,

D 26 Ipſum tabernaculum & operimentum ejus, tentorium quod trahitur ante fores tecti fœderis, & cortinas atrij: tentorium quoque quod appenditur in introitu atrij tabernaculi, & quidquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi & omnia utenſilia ejus.

27 Cognatio Caath habebit populos Amramitas & Jeſaaritas & Hebronitas & Ozielitas. Hæ ſunt familiæ Caathitarum recenſitæ per nomina ſua:

28 Omnes generis maſculini ab uno menſe & ſupra, octo milia ſexcenti habebunt excubias Sanctuarij,

29 Et caſtrametabuntur ad meridianam plagã.

30 Princépſq; eorum erit Eliſaphan filius Oziel:

E 31 Et cuſtodient arcam, menſámque & candelabrum, altaria & vaſa Sanctuarij, in quibus miniſtratur, & velum, cunctámque hujuſcemodi ſupellectilem.

32 Princeps autem principum Levitarum Eleazar filius Aaron ſacerdotis, erit ſuper excubitores cuſtodiæ Sanctuarij.

33 At verò de Merari erunt populi Moholitæ & Muſitæ recenſiti per nomina ſua:

34 Omnes generis maſculini ab uno menſe & ſupra, ſex millia ducenti.

35 Princeps eorum Suriel filius Abihaiel: in plaga ſeptentrionali caſtrametabuntur.

36 Erunt ſub cuſtodia eorum tabulæ tabernaculi & vectes, & columnæ ac baſes earum, & omnia quæ ad cultum hujuſcemodi pertinent:

37 Columnæque atrij per circuitum cum baſibus ſuis, & paxilli cum funibus.

38 Caſtrametabuntur ante tabernaculum fœderis, id eſt ad orientalem plagam, Moyſes & Aaron cum filiis ſuis, habentes cuſtodiam Sanctuarij in medio filiorum Iſraël. quiſquis alienus acceſſerit, morietur. F

39 Omnes Levitæ, quos numeraverunt Moyſes & Aaron juxta præceptum Domini per familias ſuas in genere maſculino à menſe uno & ſupra, fuerunt viginti duo millia.

40 Et ait Dominus ad Moyſen: Numera primogenitos ſexus maſculini de filiis Iſraël ab uno menſe & ſupra, & habebis ſummam eorum.

41 Tolléſque Levitas mihi pro omni primogenito filiorum Iſraël, ego ſum Dominus: & pecora eorum pro univerſis primogenitis pecorum filiorum Iſraël.

42 Recenſuit Moyſes, ſicut præceperat Dominus, primogenitos filiorum Iſraël.

43 Et fuerunt maſculi per nomina ſua, à menſe uno & ſupra, vinginti duo millia ducenti ſeptuaginta tres. G

44 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:

45 Tolle Levitas pro primogenitis filiorum Iſraël, & pecora Levitarum pro pecoribus eorum, eruntque Levitæ mei. ego ſum Dominus.

46 In pretio autem ducentorum ſeptuaginta trium, qui excedunt numerum Levitarum de primogenitis filiorum Iſraël,

47 Accipies quinque ſiclos per ſingula capita ad menſuram Sanctuarij.* Siclus habet viginti obolos.

* Exod. 30.b.13. Lev.27. c.25. Inf.18. c.16. Ezech. 45.a.12.

48 Dabíſque pecuniam Aaron & filiis ejus, pretium eorum qui ſupra ſunt.

49 Tulit igitur Moyſes pecuniam eorum qui fuerant ampliùs, & quos redemerant à Levitis

50 Pro primogenitis filiorum Iſraël, mille trecentorum ſexaginta quinque ſiclorum juxta pondus Sanctuarij,

51 Et dedit eam Aaron & filiis ejus juxta verbum quod præceperat ſibi Dominus.

CAPUT IV.

Ritus & officia Levitarum juxta cujuſque familiam diſtribuuntur.

1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens: A

2 Tolle ſummam filiorum Caath de medio Levitarum per domos & familias ſuas,

3 A trigeſimo anno & ſupra, uſque ad quinquageſimum annum, omnium qui ingrediuntur ut ſtent & miniſtrent in tabernaculo fœderis.

4 Hic eſt cultus filiorum Caath: Tabernaculum fœderis, & Sanctum ſanctorum

5 Ingredientur Aaron & filij ejus, quando movenda ſunt caſtra, & deponent velum quod pendet ante fores, involvéntque eo arcam teſtimonij,

6 Et operient rurſum velamine ianthinarum pellium extendéntque deſuper pallium totum hyacinthinum, & inducent vectes.

7 Menſam quoque propoſitionis involvent hyacinthino pallio, & ponent cum ea thuribula & mortariola, cyathos & crateras ad liba fundenda: panes ſemper in ea erunt:

8 Extendéntque deſuper pallium coccineum, quod rurſum operient velamento ianthinarum pellium, & inducent vectes.

Digitized by Google

9 Sument & pallium hyacinthinum quo operient candelabrum cum lucernis & forcipibus ſuis & emunctoriis & cunctis vaſis olei, quæ ad concinnandas lucernas neceſſaria ſunt:

10 Et ſuper omnia ponent operimentum ianthinarum pellium, & inducent vectes.

B 11 Nec non & altare aureum involvent hyacinthino veſtimento, & extendent deſuper operimentum ianthinarum pellium, inducéntque vectes.

12 Omnia vaſa, quibus miniſtratur in Sanctuario, involvent hyacinthino pallio, & extendent deſuper operimentum ianthinarum pellium, inducéntque vectes.

13 Sed & altare mundabunt cinere, & involvent illud purpureo veſtimento,

14 Ponéntque cum eo omnia vaſa, quibus in miniſterio ejus utuntur, id eſt ignium receptacula, fuſcinulas ac tridentes, uncinos & batilla. Cuncta vaſa altaris operient ſimul velamine ianthinarum pellium, & inducent vectes.

15 Cúmque involverint Aaron & filij ejus Sanctuarium & omnia vaſa ejus in commotione caſtrorum, tunc intrabunt * filij Caath ut portent involuta: & non tangent vaſa Sanctuarij, ne moriantur. Iſta ſunt onera filiorum Caath in tabernaculo fœderis:

* 1 Par. 23.6.13.

16 Super quos erit Eleazar filius Aaron ſacerdotis, ad cujus curam pertinet oleum ad concinnandas lucernas, & compoſitionis incenſum, & ſacrificium, quod ſemper offertur, & oleum unctionis, & quidquid ad cultum tabernaculi pertinet, omniúmque vaſorum, quæ in Sanctuario ſunt.

17 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens:

18 Nolite perdere populum Caath de medio Levitarum:

19 Sed hoc facite eis, ut vivant, & non moriantur, ſi tetigerint Sancta ſanctorum. Aaron & filij ejus intrabunt, ipſíque diſponent opera ſingulorum, & divident quid portare quis debeat.

20 Alij nulla curioſitate videant quæ ſunt in Sanctuario priuſquam involvantur, alioquin moriētur.

21 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

C 22 Tolle ſummam etiam filiorum Gerſon per domos ac familias & cognationes ſuas.

23 A triginta annis & ſupra, uſque ad annos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediuntur & miniſtrant in tabernaculo fœderis.

24 Hoc eſt officium familiæ Gerſonitarum,

25 Ut portent cortinas tabernaculi & tectum fœderis operimentum aliud, & ſuper omnia velamen ianthinum tentoriúmque quod pendet in introitu tabernaculi fœderis,

26 Cortinas atrij, & velum in introitu quod eſt ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare pertinent, funiculos, & vaſa miniſterij,

27 Jubente Aaron & filiis ejus, portabunt filij Gerſon: & ſcient ſinguli cui debeant oneri mancipari.

28 Hic eſt cultus familiæ Gerſonitarum in tabernaculo fœderis, eruntque ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis.

29 Filios quoque Merari per familias & domos patrum ſuorum recenſebis,

30 A triginta annis, & ſupra, uſque ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium miniſterij ſui & cultum fœderis teſtimonij.

31 Hæc ſunt onera eorum: portabunt tabulas tabernaculi & vectes ejus, columnas ac baſes earum,

32 Columnas quoque atrij per circuitum cum baſibus & paxillis & funibus ſuis. Omnia vaſa & ſupellectilem ad numerum accipient, ſícque portabunt.

33 Hoc eſt officium familiæ Meraritarum & D
miniſterium in tabernaculo fœderis: erúntque ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis.

34 Recenſuerunt igitur Moyſes & Aaron & principes ſynagogæ filios Caath per cognationes & domos patrum ſuorum,

35 A triginta annis & ſupra, uſque ad annum quinquageſimum, omnes qui ingrediuntur ad miniſterium tabernaculi fœderis:

36 Et inventi ſunt duo millia ſeptingenti quinquaginta.

37 Hic eſt numerus populi Caath qui intrant tabernaculum fœderis: hos numeravit Moyſes & Aaron juxta ſermonem Dñi per manum Moyſi.

38 Numerati ſunt & filij Gerſon per cognationes & domos patrum ſuorum,

39 A triginta annis & ſupra, uſque ad quinquageſimum annum, omnes qui ingrediuntur ut miniſtrent in tabernaculo fœderis:

40 Et inventi ſunt duo millia ſexcenti triginta.

41 Hic eſt populus Gerſonitarum, quos numeraverunt Moyſes & Aaron juxta verbum Domini.

42 Numerati ſunt & filij Merari per cognationes & domos patrum ſuorum,

43 A triginta annis & ſupra, uſque ad annum quinquageſimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi fœderis:

44 Et inventi ſunt tria millia ducenti.

45 Hic eſt numerus filiorum Merari, quos recenſuerunt Moyſes & Aaron juxta imperium Domini per manum Moyſi.

46 Omnes qui recenſiti ſunt de Levitis, & quos recenſeri fecit ad nomen Moyſes, & Aaron, & principes Iſraël, per cognationes & domos patrum ſuorum,

47 A triginta annis & ſupra, uſque ad annum quinquageſimum, ingredientes ad miniſterium tabernaculi, & onera portanda,

48 Fuerunt ſimul octo millia quingenti octoginta.

49 Juxta verbum Domini recenſuit eos Moyſes, unumquemque juxta officium & onera ſua, ſicut præceperat ei Dominus.

CAPUT V.

Qui immundi extra caſtra arcendi: ſatisfactio tranſgreſſionis per negligentiam: de primitiis ac oblationibus, & lege zelotypiæ.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A
2 Præcipe filiis Iſraël, ut ejiciant de caſtris omnem leproſum, & qui ſemine fluit, pollutúſque eſt ſuper mortuo:

3 Tam maſculum quàm feminam ejicite de caſtris, ne contaminent ea cùm habitaverim vobiſcū.

4 Fecerúntque ita filij Iſraël, & ejecerunt eos extra caſtra, ſicut locutus erat Dominus Moyſi.

5 Locu

Digitized by Google

5 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

6 Loquere ad filios Iſraël: Vir, ſive mulier, cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ ſolent hominibus accidere, & per negligentiam tranſgreſſi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint,

7 Confitebuntur peccatum ſuum, & reddent ipſum caput, quintámque partem deſuper, ei in quem peccaverint.

8 Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino, & erit ſacerdotis, excepto ariete, qui offertur pro expiatione, ut ſit placabilis hoſtia.

9 Omnes quoque primitiæ, quas offerunt filij Iſraël, ad ſacerdotem pertinent:

B 10 Et quidquid in Sanctuarium offertur à ſingulis, & traditur manibus ſacerdotis, ipſius erit.

11 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens.

12 Loquere ad filios Iſraël, & dices ad eos: Vir cujus uxor erraverit, maritúmque contemnens

13 Dormierit cum altero viro, & hoc maritus deprehendere non quiverit, ſed latet adulterium, & teſtibus argui non poteſt, quia non eſt inventa in ſtupro:

14 Si ſpiritus zelotypiæ concitaverit virum contra uxorem ſuam, quæ vel polluta eſt, vel falſa ſuſpicione appetitur,

15 Adducet eam ad ſacerdotem, & offeret oblationem pro illa, decimam partem ſati farinæ hordeaceæ: non fundet ſuper eam oleum, nec imponet thus: quia ſacrificium zelotypiæ eſt, & oblatio inveſtigans adulterium.

16 Offeret igitur eam ſacerdos, & ſtatuet coram Domino.

C 17 Aſſumétque aquam ſanctam in vaſe fictili, & pauxillum terræ de pavimento tabernaculi mittet in eam.

18 Cúmque ſteterit mulier in conſpectu Domini, diſcooperiet caput ejus, & ponet ſuper manus illius ſacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ: ipſe autem tenebit aquas amariſſimas, in quibus cum execratione maledicta congeſſit.

19 Adjurabítque eam, & dicet: Si non dormivit vir alienus tecum, & ſi non polluta es deſerto mariti thoro, non te nocebunt aquæ iſtæ amariſſimæ, in quas maledicta congeſſi.

20 Sin autem declinaſti à viro tuo, atque polluta es, & concubuiſti cum altero viro:

21 His maledictionibus ſubjacebis: Det te Dominus in maledictionem, exemplúmque cunctorum in populo ſuo: putreſcere faciat femur tuum, & tumens uterus tuus diſrumpatur.

22 Ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & utero tumeſcente putreſcat femur. Et reſpondebit mulier, Amen, amen.

D 23 Scribétque ſacerdos in libello iſta maledicta, & delebit ea aquis amariſſimis, in quas maledicta congeſſit,

24 Et dabit ei bibere. Quas cùm exhauſerit,

25 Tollet ſacerdos de manu ejus ſacrificium zelotypiæ, & elevabit illud coram Domino, imponétque illud ſuper altare: ita dumtaxat ut priùs

26 Pugillum ſacrificij tollat de eo quod offertur, & incendat ſuper altare: & ſic potum det mulieri aquas amariſſimas.

27 Quas cùm biberit, ſi polluta eſt, & contempto viro adulterij rea, pertranſibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computreſcet femur: erítque mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo.

28 Quòd ſi polluta non fuerit, erit innoxia, & faciet liberos.

29 Iſta eſt lex zelotypiæ. Si declinaverit mulier à viro ſuo, & ſi polluta fuerit,

30 Maritúſque zelotypiæ ſpiritu concitatus adduxerit eam in conſpectu Domini, & fecerit ei ſacerdos juxta omnia quæ ſcripta ſunt:

31 Maritus abſque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem ſuam.

CAPUT VI.

Nazaræorum conſecratio & oblatio, quibúſque verbis ſacerdotes populo benedicerent.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs. A

2 Loquere ad filios Iſraël, & dices ad eos: Vir, ſive mulier, cùm fecerint votum ut ſanctificentur, & ſe voluerint Domino conſecrare:

3 A vino, & omni quod inebriare poteſt, abſtinebunt. Acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quidquid de uva exprimitur non bibent: uvas recentes ſiccáſque non comedent

4 Cunctis diebus quibus ex voto Domino conſecrantur: quidquid ex vinea eſſe poteſt, ab uva paſſa uſque ad acinum non comedent.

5 Omni tempore ſeparationis ſuæ * novacula non tranſibit per caput ejus, uſque ad completum diem quo Domino conſecratur. Sanctus erit, creſcente cæſarie capitis ejus.

* *Iudic. 13. a. 5.*

6 Omni tempore conſecrationis ſuæ ſuper mortuum non ingredietur, B

7 Nec ſuper patris quidem & matris & fratris ſororíſque funere contaminabitur, quia conſecratio Dei ſui ſuper caput ejus eſt.

8 Omnibus diebus ſeparationis ſuæ ſanctus erit Domino.

9 Sin autem mortuus fuerit ſubitò quiſpiam coram eo, polluetur caput conſecrationis ejus: quod radet illicò in eadem die purgationis ſuæ, & rurſum ſeptima.

10 In octava autem die offeret duos turtures, vel duos pullos columbæ ſacerdoti in introitu fœderis teſtimonij.

11 Faciétque ſacerdos unum pro peccato, & alterum in holocauſtum, & deprecabitur pro eo, quia peccavit ſuper mortuo: ſanctificabítque caput ejus in die illo:

12 Et conſecrabit Domino dies ſeparationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato: ita tamen ut dies priores irriti fiant, quoniam polluta eſt ſanctificatio ejus.

13 Iſta eſt lex conſecrationis. Cúm dies, quos ex voto decreverat, complebuntur: adducet eum ad oſtium tabernaculi fœderis,

14 Et offeret oblationem ejus Domino, agnum anniculum immaculatum in holocauſtum, & ovem anniculam immaculatam pro peccato, & arietem immaculatum, hoſtiam pacificam, C

15 Caniſtrum quoque panum azymorum qui conſperſi ſint oleo, & lagana abſque fermento uncta oleo, ac libamina ſingulorum:

16 Quæ offeret ſacerdos coram Domino, &

Digitized by Google

faciet tam pro peccato, quàm in holocauſtum.
17 Arietem verò immolabit hoſtiam pacificam
Domino, offerens ſimul caniſtrum azymorum, &
libamenta quæ ex more debentur.
* Act. 21.d.24 18 * Tunc radetur Nazaræus ante oſtium ta-
bernaculi fœderis cæſarie conſecrationis ſuæ: tol-
létque capillos ejus, & ponet ſuper ignem, qui eſt
ſuppoſitus ſacrificio pacificorum.
D 19 Et armum coctum arietis, tortámque abſque
fermento unam de caniſtro, & laganum azymum
unum, & tradet in manus nazaræi, poſtquam ra-
ſum fuerit caput ejus.
20 Suſceptáque rurſum ab eo, elevabit in con-
ſpectu Domini: & ſanctificata ſacerdotis erunt, ſi-
cut pectuſculum, quod ſeparari juſſum eſt, & fe-
mur. Poſt hæc poteſt bibere nazaræus vinum.
21 Iſta eſt lex nazaræi, cùm voverit oblationem
ſuam Domino tempore conſecrationis ſuæ, exce-
ptis his quæ invenerit manus ejus. juxta quod
mente devoverat, ita faciet ad perfectionem ſan-
ctificationis ſuæ.
22 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
23 Loquere Aaron & filiis ejus: Sic benedicetis
filiis Iſraël, & dicetis eis:
* Eccli. 36.c.19. 24 * Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te.
25 Oſtendat Dominus faciem ſuam tibi, & mi-
ſereatur tui.
26 Convertat Dominus vultum ſuum ad te, &
det tibi pacem.
27 Invocabúntque nomen meum ſuper filios
Iſraël, & ego benedicam eis.

Caput VII.

Oblationes principum duodecim tribuum in dedicationem tabernaculi, & altaris: loquitur Dominus Moyſi de propitiatorio.

A 1 Factum * eſt autem in die qua complevit
* Exod. 40.b.16. Moyſes, tabernaculum, & erexit illud: un-
xítque & ſanctificavit cum omnibus vaſis ſuis, al-
tare ſimiliter & omnia vaſa ejus.
2 Obtulerunt principes Iſraël & capita familia-
rum, qui erant per ſingulas tribus, præfectíque
eorum qui numerati fuerant,
3 Munera coram Domino, ſex plauſtra tecta
cum duodecim bobus. Unum plauſtrum obtulere
duo duces, & unum bovem ſinguli, obtulerúnt-
que ea in conſpectu tabernaculi.
4 Ait autem Dominus ad Moyſen:
5 Suſcipe ab eis ut ſerviant in miniſterio ta-
bernaculi, & trades ea Levitis juxta ordinem mi-
niſterij ſui.
6 Itaque cùm ſuſcepiſſet Moyſes plauſtra & bo-
ves, tradidit eos Levitis.
7 Duo plauſtra & quattuor boves dedit filiis
Gerſon, juxta id quod habebant neceſſarium.
8 Quattuor alia plauſtra & octo boves dedit fi-
liis Merari, ſecundùm officia & cultum ſuum, ſub
manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis.
9 Filiis autem Caath non dedit plauſtra & bo-
ves: quia in Sanctuario ſerviunt, & onera propriis
portant humeris.
10 Igitur obtulerunt duces in dedicationem al-
taris, die qua unctum eſt, oblationem ſuam ante
altare.
B 11 Dixítque Dñs ad Moyſen: Singuli duces per
ſingulos dies offerant munera in dedicationem
altaris.
12 Primo die obtulit oblationem ſuam Naaſſon
filius Aminadab de tribu Juda:
13 Fuerúntque in ea, acetabulum argenteum
pondo centum triginta ſiclorum, phiala argentea
habens ſeptuaginta ſiclos, juxta pondus Sanctuarij,
utrumq; plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiũ:
14 Mortariolum ex decem ſiclis aureis, plenum
incenſo:
15 Bovem de armento, & arietem, & agnum an-
niculum in holocauſtum:
16 Hircúmque pro peccato:
17 Et in ſacrificio pacificorum boves duos, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnos anniculos
quinque. hæc eſt oblatio Nahaſſon filij Aminadab.
18 Secundo die obtulit Nathanaël filius Suar,
dux de tribu Iſſachar,
19 Acetabulum argenteum appendens centum
triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſe-
ptuaginta ſiclos, juxta pondus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
20 Mortariolum aureum habens decem ſiclos,
plenum incenſo:
21 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
22 Hircúmque pro peccato:
23 Et in ſacrificio pacificorum boves duos, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnos anniculos
quinque. hæc fuit oblatio Nathanaël filij Suar.
24 Tertio die princeps filiorum Zabulon, Eliab
filius Helon,
25 Obtulit acetabulum argenteum appendens C
centum triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tem ſeptuaginta ſiclos, ad põdus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
26 Mortariolum aureum appendens decem ſi-
clos, plenum incenſo:
27 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
28 Hircúmque pro peccato:
29 Et in ſacrificio pacificorum boves duos, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnos anniculos
quinque. hæc eſt oblatio Eliab filij Helon.
30 Die quarto princeps filiorum Ruben, Eliſur
filius Sedeur,
31 Obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tem ſeptuaginta ſiclos, ad põdus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
32 Mortariolum aureum appendens decem ſi-
clos, plenum incenſo:
33 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
34 Hircúmque pro peccato:
35 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos anniculos quin-
que. hæc fuit oblatio Eliſur filij Sedeur.
36 Die quinto princeps filiorum Simeon, Sala-
miel filius Suriſaddai,
37 Obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tem ſeptuaginta ſiclos, ad põdus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
38 Morta

Digitized by Google

38 Mortariolum aureum appendens decem ſi-
clos, plenum incenſo:
39 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
40 Hircúmque pro peccato:
D 41 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quin-
que. hæc fuit oblatio Salamiel filij Suriſaddai.
42 Die ſexto princeps filiorum Gad, Eliaſaph
filius Duel,
43 Obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tẽ ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
44 Mortariolum aureum appendens decem ſi-
clos, plenum incenſo:
45 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
46 Hircúmque pro peccato:
47 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnos anniculos
quinque. hæc fuit oblatio Eliaſaph filij Duel.
48 Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim,
Eliſama filius Ammiud,
49 Obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tẽ ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
50 Mortariolum aureum appendens decem ſi-
clos, plenum incenſo:
51 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
52 Hircúmque pro peccato:
E 53 Et in hoſtias pacificorum, boves duos, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnos anniculos
quinque. hæc fuit oblatio Eliſama filij Ammiud.
54 Die octavo princeps filiorum Manaſſe, Ga-
maliel filius Phadaſſur,
55 Obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tẽ ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
56 Mortariolum aureum appendens decem ſi-
clos, plenum incenſo:
57 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
58 Hircúmque pro peccato;
59 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos anniculos quin-
que. hæc fuit oblatio Gamaliel filij Phadaſſur.
60 Die nono princeps filiorum Benjamin, Abi-
dan filius Gedeonis,
61 Obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialã argenteam habentem
ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrumque
plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
62 Et mortariolum aureum appendens decem
ſiclos, plenum incenſo:
63 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
64 Hircúmque pro peccato:
F 65 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos anniculos quin-
que. hæc fuit oblatio Abidan filij Gedeonis.

66 Die decimo princeps filiorum Dan, Ahie-
ſer filius Ammiſaddai,
67 Obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tem ſeptuaginta ſiclos, ad põdus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
68 Mortariolum aureum appendens decem ſi-
clos, plenum incenſo:
69 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
70 Hircúmque pro peccato:
71 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos anniculos quin-
que. hæc fuit oblatio Ahieſer filij Ammiſaddai.
72 Die undecimo princeps filiorum Aſer, Phe-
giel filius Ochran,
73 Obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tem ſeptuaginta ſiclos, ad põdus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
74 Mortariolum aureum appendens decem ſi-
clos, plenum incenſo:
75 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
76 Hircúmque pro peccato:
77 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arietes
quinque, hircos quinque, agnos anniculos quin-
que. hæc fuit oblatio Phegiel filij Ochran.
78 Die duodecimo princeps filiorum Neph-
thali, Ahira filius Enan,
79 Obtulit acetabulum argenteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argenteam haben-
tem ſeptuaginta ſiclos, ad põdus Sanctuarij, utrum-
que plenum ſimila oleo conſperſa in ſacrificium:
80 Mortariolum aureum appendens decem ſi- G
clos, plenum incenſo:
81 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
82 Hircúmque pro peccato:
83 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnos anniculos
quinque. hæc fuit oblatio Ahira filij Enan.
84 Hæc in dedicatione altaris oblata ſunt à
principibus Iſraël, in die qua conſecratum eſt. ace-
tabula argentea duodecim: phialæ argenteæ duo-
decim: mortariola aurea duodecim:
85 Ita ut centũ triginta ſiclos argenti haberet unũ
acetabulũ, & ſeptuaginta ſiclos haberet una phia-
la: id eſt, in commune vaſorum omnium ex argento
ſicli duo millia quadringenti, pondere Sanctuarij.
86 Mortariola aurea duodecim plena incenſo,
denos ſiclos appendentia pondere Sanctuarij: id
eſt, ſimul auri ſicli centum viginti:
87 Boves de armento in holocauſtum duode-
cim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, &
libamenta eorum: hirci duodecim pro peccato.
88 In hoſtias pacificorum, boves viginti quat-
tuor, arietes ſexaginta, hirci ſexaginta, agni anni-
culi ſexaginta. Hæc oblata ſunt in dedicatione al-
taris, quando unctum eſt.
89 Cúmq; ingrederetur Moyſes tabernaculum fœ-
deris, ut cõſuleret oraculum, audiebat vocẽ loquen-
tis ad ſe de propitiatorio quod erat ſuper arcã teſti-
monij inter duos Cherubim, unde & loquebatur ei.

Digitized by Google

CAPUT VIII.

Candelabri & lucernarum ſitus ac forma: atáſque & conſecratio Levitarum.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 Loquere Aaron, & dices ad eum: Cùm poſueris ſeptem lucernas, candelabrum in auſtrali parte erigatur. Hoc igitur præcipe ut lucernæ contra boream è regione reſpiciant ad menſam panum propoſitionis, contra eam partem, quam candelabrum reſpicit, lucere debebunt.

3 Fecítque Aaron, & impoſuit lucernas ſuper candelabrum, ut præceperat Dominus Moyſi.

4 Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili, tam medius ſtipes, quàm cuncta quæ ex utroque calamorum latere naſcebantur, juxta exemplum quod oſtendit Dominus Moyſi, ita operatus eſt candelabrum.

5 Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

6 Tolle Levitas de medio filiorum Iſraël, & purificabis eos

B 7 Juxta hunc ritum: Aſpergantur aqua luſtrationis, & radant omnes pilos carnis ſuæ. Cúmque laverint veſtimenta ſua, & mundati fuerint,

8 Tollent bovem de armentis, & libamentum ejus ſimilam oleo conſperſam: bovem autem alterum de armento tu accipies pro peccato:

9 Et applicabis Levitas coram tabernaculo fœderis, convocata omni multitudine filiorum Iſraël.

10 Cúmque Levitæ fuerint coram Domino, ponent filij Iſraël manus ſuas ſuper eos.

11 Et offeret Aaron Levitas, munus in conſpectu Dñi à filiis Iſraël, ut ſerviant in miniſterio ejus.

12 Levitæ quoque ponent manus ſuas ſuper capita boum, è quibus unum facies pro peccato, & alterum in holocauſtum Dñi, ut depreceris pro eis.

13 Statuéſque Levitas in conſpectu Aaron & filiorum ejus, & conſecrabis oblatos Domino,

C 14 Ac ſeparabis de medio filiorum Iſraël, ut ſint mei.

15 Et poſteà ingredientur tabernaculum fœderis ut ſerviant mihi. Sícque purificabis & conſecrabis eos in oblationem Domini: quoniam dono donati ſunt mihi à filiis Iſraël.

** Exod. 13. a 2. Sup. 3. b. 13. Luc. 2. e. 23.*

16 * Pro primogenitis quæ aperiunt omnem vulvam in Iſraël, accepi eos.

17 Mea ſunt enim omnia primogenita filiorum Iſraël, tam ex hominibus quàm ex jumentis. Ex die quo percuſſi omne primogenitum in Terra Ægypti, ſanctificavi eos mihi:

18 Et tuli Levitas pro cunctis primogenitis filiorum Iſraël:

19 Tradidíque eos dono Aaron & filiis ejus de medio populi, ut ſerviant mihi pro Iſraël in tabernaculo fœderis, & orent pro eis, ne ſit in populo plaga, ſi auſi fuerint accedere ad Sanctuarium.

D 20 Fecerúntque Moyſes & Aaron & omnis multitudo filiorum Iſraël ſuper Levitis quæ præceperat Dominus Moyſi.

21 Purificatíque ſunt, & laverunt veſtimenta ſua. Elevavítque eos Aaron in conſpectu Domini, & oravit pro eis,

22 Ut purificati ingrederentur ad officia ſua in tabernaculũ fœderis coram Aaron & filiis ejus. Sicut præceperat Dñs Moyſi de Levitis, ita factũ eſt.

23 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

24 Hæc eſt lex Levitarum: A viginti quinque annis & ſupra, ingredientur ut miniſtrent in tabernaculo fœderis.

25 Cúmque quinquageſimum annum ætatis impleverint, ſervire ceſſabunt:

26 Erúntque miniſtri fratrum ſuorum in tabernaculo fœderis, ut cuſtodiant quæ ſibi fuerint commendata, opera autem ipſa non faciant. Sic diſpones Levitis in cuſtodiis ſuis.

CAPUT IX.

Quo tempore debeant mundi Phaſe celebrare, & quo immundi: nubes tabernaculum operiens ducit exercitum.

1 LOcutus eſt Dominus ad Moyſen in deſerto Sinai, anno ſecundo poſtquam egreſſi ſunt de Terra Ægypti, menſe primo, dicens: A

2 * Faciant filij Iſraël Phaſe in tempore ſuo: ** Exod. 12. a. 3.*

3 Quartadecima die menſis hujus ad veſperam, juxta omnes ceremonias & juſtificationes ejus.

4 Præcepítque Moyſes filiis Iſraël ut facerent Phaſe.

5 Qui fecerunt tempore ſuo: quartadecima die menſis ad veſperam, in monte Sinai. Juxta omnia quæ mandaverat Dominus Moyſi, fecerunt filij Iſraël.

6 Ecce autem quidam immundi ſuper anima hominis, qui non poterant facere Phaſe in die illo, accedentes ad Moyſen & Aaron,

7 Dixerunt eis: Immundi ſumus ſuper anima hominis, quare fraudamur ut non valeamus oblationem offerre Dño in tempore ſuo inter filios Iſraël? B

8 Quibus reſpondit Moyſes: State ut conſulam quid præcipiat Dominus de vobis.

9 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

10 Loquere filiis Iſraël: Homo qui fuerit immundus ſuper anima, ſive in via procul in gente veſtra, faciat Phaſe Domino,

11 In menſe ſecundo, quartadecima die menſis ad veſperam: cum azymis & lactucis agreſtibus comedent illud:

12 Non relinquent ex eo quidpiam uſque manè, * & os ejus non confringent, omnem ritum Phaſe obſervabunt. ** Exod. 12. g 46. Ioan. 19. g. 36.*

13 Si quis autem & mundus eſt, & in itinere non fuit, & tamen non fecit Phaſe, exterminabitur anima illa de populis ſuis, quia ſacrificium Domino non obtulit tempore ſuo: peccatum ſuum ipſe portabit.

14 Peregrinus quoque & advena ſi fuerint apud vos, facient phaſe Domino juxta ceremonias & juſtificationes ejus. Præceptum idem erit apud vos tam advenæ quàm indigenæ. C

15 * Igitur die qua erectum eſt tabernaculum, operuit illud nubes. A veſpere autem ſuper tentorium erat quaſi ſpecies ignis uſque manè. ** Exod. 40. b. 16. d 32. Sup. 7. a. 1.*

16 Sic fiebat jugiter: per diem operiebat illud nubes, & per noctem quaſi ſpecies ignis.

17 Cúmque ablata fuiſſet nubes quæ tabernaculum protegebat, tunc proficiſcebantur filij Iſraël: & in loco ubi ſtetiſſet nubes, ibi caſtrametabantur.

18 Ad imperium Domini proficiſcebantur, & ad imperium illius figebant tabernaculum. * Cunctis diebus quibus ſtabat nubes ſuper tabernaculum, manebant in eodem loco: *1. * Cor. 10. a. 1.*

19 Et

Digitized by Google

D 19 Et ſi eveniſſet ut multo tempore maneret
ſuper illud,erant filij Iſraël in excubiis Domini,&
non proficiſcebantur
20 Quot diebus fuiſſet nubes ſuper tabernacu-
lum. Ad imperium Domini erigebant tentoria,&
ad imperium illius deponebant.
21 Si fuiſſet nubes à veſpere uſque manè,& ſta-
tim diluculo tabernaculum reliquiſſet, proficiſce-
bantur:&, ſi poſt diem & noctem receſſiſſet,diſſi-
pabant tentoria.
22 Si verò biduo aut uno menſe vel longiori
tempore fuiſſet ſuper tabernaculum, manebant fi-
lij Iſraël in eodem loco, & non proficiſcebantur:
ſtatim autem ut receſſiſſet, movebant caſtra.
23 Per verbum Domini figebant tentoria, &
per verbum illius proficiſcebantur, erántque in
excubiis Domini juxta imperium ejus per manum
Moyſi.

Caput X.

Uſus tubarum: quo ordine mota ſint caſtra de deſerto Sinai: orat Moyſes cognatum Hobab ut cum ipſis proficiſcatur. & verba quæ loquebatur Moiſes cùm elevaretur vel deponeretur arca.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen,dicens:
2 Fac tibi duas tubas argenteas ductiles,
quibus convocare poſſis multitudinem quando
movenda ſunt caſtra.
3 Cúmque increpueris tubis, congregabitur ad
te omnis turba ad oſtium tabernaculi fœderis.
4 Si ſemel clangueris, venient ad te principes,
& capita multitudinis Iſraël.
5 Si autem prolixior atque conciſus clangor
increpuerit, movebunt caſtra primi qui ſunt ad
orientalem plagam.
6 In ſecundo autem ſonitu & pari ululatu tubæ,
levabunt tentoria qui habitant ad meridiem. &
juxta hunc modum reliqui facient, ululantibus
tubis in profectionem.
7 Quando autem congregandus eſt populus,
ſimplex tubarum clangor erit, & non conciſè
ululabunt.
8 Filij autem Aaron ſacerdotes clangent tubis:
erítque hoc legitimum ſempiternum in genera-
tionibus veſtris.
B 9 Si exieritis ad bellum de terra veſtra contra
hoſtes, qui dimicant adverſum vos, clangetis ulu-
lantibus tubis,& erit recordatio veſtri coram Do-
mino Deo veſtro, ut eruamini de manibus inimi-
corum veſtrorum.
10 Si quando habebitis epulum, & dies feſtos,
& calendas, canetis tubis ſuper holocauſtis, & pa-
cificis victimis,ut ſint vobis in recordationem Dei
veſtri. ego Dominus Deus veſter.
11 Anno ſecundo, menſe ſecundo,vigeſima die
menſis, elevata eſt nubes de tabernaculo fœderis:
12 Profectiq; ſunt filij Iſraël per turmas ſuas de de-
ſerto Sinai,& recubuit nubes in ſolitudine Pharan:
13 Moverúntque caſtra primi juxta imperium
Domini in manu Moyſi.
*Sup. 1.b.7. 14 * Filij Juda per turmas ſuas: quorum prin-
ceps erat Nahaſſon filius Aminadab.
15 In tribu filiorum Iſſachar fuit princeps Na-
thanaël filius Suar.
16 In tribu Zabulon erat princeps Eliab filius
Helon.
17 Depoſitúmque eſt tabernaculum, quod por-
tantes egreſſi ſunt ſunt filij Gerſon & Merari.
18 Profectíque ſunt & filij Ruben, per turmas
& ordinem ſuum quorum princeps erat Heliſur
filius Sedeur.
19 In tribu autem filiorum Simeon, princeps C
fuit Salamiel filius Suriſaddai.
20 Porrò in tribu Gad erat princeps Eliaſaph
filius Duel.
21 Profectíque ſunt & Caathitæ portantes San-
ctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur, do-
nec venirent ad erectionis locum.
22 Moverunt caſtra & filij Ephraim per turmas
ſuas, in quorum exercitu princeps erat Eliſama fi-
lius Ammiud.
23 In tribu autem filiorum Manaſſe princeps
fuit Gamaliel filius Phadaſſur.
24 Et in tribu Benjamin erat dux Abidan filius
Gedeonis.
25 Noviſſimi caſtrorum omnium profecti ſunt
filij Dan per turmas ſuas,in quorum exercitu prin-
ceps fuit Ahiezer filius Ammiſaddai.
26 In tribu autem filiorum Aſer erat princeps
Phegiel filius Ochran.
27 Et in tribu filiorum Nephthali princeps fuit
Ahira filius Enan.
28 Hæc ſunt caſtra, & profectiones filiorum Iſ-
raël per turmas ſuas quando egrediebantur.
29 Dixítque Moyſes Hobab filio Raguel Ma-
dianitæ,cognato ſuo: Proficiſcimur ad locum,quem
Dñs daturus eſt nobis: veni nobiſcum, ut benefa-
ciamus tibi: quia Dominus bona promiſit Iſraëli.
30 Cui ille reſpondit: Non vadam tecum, ſed D
revertar in terram meam in qua, natus ſum.
31 Et ille: Noli,inquit, nos relinquere: tu enim
noſti in quibus locis per deſertum caſtra ponere
debeamus, & eris ductor noſter.
32 Cúmque nobiſcum veneris, quidquid opti-
mum fuerit ex opibus, quas nobis traditurus eſt
Dominus,dabimus tibi.
33 Profecti ſunt ergo de Monte Domini viam
trium dierum, arcáque fœderis Domini præcede-
bat eos, per dies tres providens caſtrorum locum.
34 Nubes quoque Domini ſuper eos erat per
diem cùm incederent.
35 Cúmqı elevaretur arca, dicebat Moyſes: * * Pſ. 67. a. 1.
Surge Domine, & diſſipentur inimici tui, & fu-
giant qui oderunt te, à facie tua.
36 Cùm autem deponeretur, aiebat: Rever-
tere Domine ad multitudinem exercitus Iſraël.

Caput XI.

Murmuris pœna plexi Iudæi coturnicum carnes impetrant: turbatóque Moyſi ſpiritu, Deus illius onus in ſeptuaginta ſeniores partitur, qui omnes prophetant, punitúrque populus propter carnium concupiſcentiam.

1 INtereà ortum eſt * murmur populi, quaſi do- A
lentium pro labore, contra Dominum. Quod * Pſ. 77. c. 19.
cùm audiſſet Dominus,iratus eſt. Et * accenſus in eos 1 Cor. 10. c. 10.
ignis Dñi devoravit extremam caſtrorum partem. * Pſ. 77. c. 21.
2 Cúmque clamaſſet populus ad Moyſen, ora-
vit Moyſes ad Dominum, & abſorptus eſt ignis.
3 Vocavítque nomen loci illius, Incenſio: eò
quòd incenſus fuiſſet contra eos ignis Domini.
4 Vulgus quippe promiſcuum, quod aſcende-

rat cum eis flagravit deſiderio;ſedens & flens,junctis ſibi pariter filiis Iſraël,& ait: * Quis dabit nobis ad veſcendum carnes?

* 1.Cor. 10.a.3.

B 5 Recordamur piſcium quos comedebamus in Ægypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porríque & cepe, & allia.

6 Anima noſtra arida eſt,nihil aliud reſpiciunt oculi noſtri niſi Man.

7 * Erat autem Man quaſi ſemen coriandri, coloris bdellij.

* Exod. 16.d.14. Pſal.77. c.24 Sap.16. c.20. Ioan 6. d.31.

8 Circuibátque populus, & colligens illud, frangebat mola, ſive terebat in mortario, coquens in olla,& faciens ex eo tortulas ſaporis quaſi panis oleati.

9 Cúmque deſcenderet nocte ſuper caſtra ros, deſcendebat pariter & Man.

10 Audivit ergo Moyſes flentem populum per familias, ſingulos per oſtia tentorij ſui. Iratúſque eſt furor Domini valdè. ſed & Moyſi intoleranda res viſa eſt.

G 11 Et ait ad Dominum: Cur afflixiſti ſervum tuum? quare non invenio gratiam coram te:& cur impoſuiſti pondus univerſi populi hujus ſuper me?

12 Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, ut dicas mihi: Porta eos in ſinu tuo ſicut portare ſolet nutrix infantulum, & defer in terram, pro qua juraſti patribus eorum?

13 Unde mihi carnes ut dem tantæ multitudini?flent contra me, dicentes: Da nobis carnes ut comedamus.

14 Non poſſum ſolus ſuſtinere omnem hunc populum, quia gravis eſt mihi.

15 Sin aliter tibi videtur, obſecro ut interficias me, & inveniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis.

16 Et dixit Dominus ad Moyſen: Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſraël, quos tu noſti quòd ſenes populi ſint ac magiſtri: & duces eos ad oſtium tabernaculi fœderis, faciéſque ibi ſtare tecum,

D 17 Ut deſcendam & loquar tibi: & auferam de ſpiritu tuo,tradámque eis, ut ſuſtentent tecum onus populi, & non tu ſolus graveris.

18 Populo quoque dices: Sanctificamini: cras comedetis carnes. ego enim audivi vos dicere: Quis dabit nobis eſcas carnium? benè nobis erat in Ægypto. Ut det vobis Dominus carnes, & comedatis:

19 Non uno die, nec duobus, vel quinque aut decem, nec viginti quidem,

20 Sed uſque ad menſem dierum, donec exeat per nares veſtras, & vertatur in nauſeam, eò quòd repuleritis Dominum, qui in medio veſtri eſt, & fleveritis coram eo, dicentes: Quare egreſſi ſumus ex Ægypto?

E 21 Et ait Moyſes: Sexcenta millia peditum hujus populi ſunt.& tu dicis:Dabo eis eſum carnium menſe integro?

22 * Numquid ovium & boum multitudo cædetur, ut poſſit ſufficere ad cibum? vel omnes piſces maris in unum congregabuntur, ut eos ſatient?

* Ioan. 6.b.16

23 Cui reſpondit Dominus: * Numquid manus Domini invalida eſt? Jam nunc videbis utrùm meus ſermo opere compleatur.

* Iſai. 59.a.1.

24 Venit igitur Moyſes,& narravit populo verba Domini,congregans ſeptuaginta viros de ſenibus Iſraël, quos ſtare fecit circa tabernaculum.

F 25 Deſcendítque Dominus per nubem,& locutus eſt ad eum auferens de ſpiritu qui erat in Moyſe, & dans ſeptuaginta viris.Cúmque requieviſſet in eis Spiritus, prophetaverunt, nec ultrà ceſſaverunt.

26 Remanſerant autem in caſtris duo viri, quorum unus vocabatur Eldad, & alter Medad, ſuper quos requievit ſpiritus. nam & ipſi deſcripti fuerant, & non exierant ad tabernaculum.

27 Cúmque prophetarent in caſtris, cucurrit puer, & nuntiavit Moyſi,dicens: Eldad & Medad prophetant in caſtris.

28 Statim Joſue filius Nun, miniſter Moyſi, & electus è pluribus, ait: Domine mi Moyſes prohibe eos.

29 At ille: Quid, inquit, æmularis pro me?quis tribuat ut omnis populus prophetet, & det eis Dominus Spiritum ſuum?

30 Reverſúſque eſt Moyſes, & majores natu Iſraël in caſtra.

G 31 * Ventus autem egrediens à Domino, arreptans trans mare coturnices detulit, & demiſit in caſtra itinere quantum uno die confici poteſt, ex omni parte caſtrorum per circuitum, volabántque in aëre duobus cubitis altitudine ſuper terram.

* Pſ.77. c.26.27.

32 Surgens ergo populus toto die illo, & nocte, ac die altero, congregavit coturnicum,qui parum, decem coros: & ſiccaverunt eas per gyrum caſtrorum.

33 * Adhuc carnes erant in dentibus eorum,nec defecerat hujuſcemodi cibus: & ecce furor Domini concitatus in populum, percuſſit eum plaga magna nimis.

* Pſ.77. d.30.

34 Vocatúſque eſt ille locus, Sepulchra concupiſcentiæ:ibi enim ſepelierunt populum qui deſideraverat. Egreſſi autem de Sepulchris concupiſcentiæ, venerunt in Haſeroth, & manſerunt ibi.

CAPUT XII.

Aaron & Maria in mitiſſimum Moyſen murmurant, apud quos Deus Moyſen laudat à familiaritate erga Dominum: Maria lepra percuſſa, & ſeptem diebus à populo ſeparata, ſanitati reſtituitur.

A 1 LOcutáque eſt Maria & Aaron contra Moyſen propter uxorem ejus Æthiopiſſam,

2 Et dixerunt: Num per ſolum Moyſen locutus eſt Dominus? nónne & nobis ſimiliter eſt locutus? Quod cùm audiſſet Dominus,

3 (Erat enim Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines qui morabantur in terra)

4 Statim locutus eſt ad eum,& ad Aaron & Mariam: Egredimini vos tantùm tres ad tabernaculum fœderis. Cúmque fuiſſent egreſſi,

5 Deſcendit Dominus in columna nubis,& ſtetit in introitu tabernaculi vocans Aaron & Mariam. Qui cùm iſſent,

6 Dixit ad eos: Audite ſermones meos: Si quis fuerit inter vos propheta Domini,in viſione apparebo ei, vel per ſomnium loquar ad illum.

C 7 At non talis ſervus meus Moyſes, * qui in omni domo mea fideliſſimus eſt:

* Heb. 3.a.2.

8 * Ore enim ad os loquor ei: & palàm, & non per

* Exod. 33.d.11.

Digitized by Google

per ænigmata & figuras Dominum videt. Quare
ergo non timuiſtis detrahere ſervo meo Moyſi?
C 9 Iratúſque contra eos, abiit:
10 Nubes quoque receſſit quæ erat ſuper taber-
naculum: & ecce Maria apparuit candens lepra
quaſi nix. Cúmque reſpexiſſet eam Aaron, & vi-
diſſet perfuſam lepra,
11 Ait ad Moyſen: Obſecro domine mi, ne im-
ponas nobis hoc peccatum quod ſtultè cōmiſimus,
D 12 Ne fiat hæc quaſi mortua, & ut abortivum
quod projicitur de vulva matris ſuæ. ecce jam me-
dium carnis ejus devoratum eſt à lepra.
13 Clamavítque Moyſes ad Dominum, dicens:
Deus, obſecro, ſana eam.
14 Cui reſpondit Dominus: Si pater ejus ſpuiſ-
ſet in faciem illius, nónne debuerat ſaltem ſeptem
diebus rubore ſuffundi? Separetur ſeptem diebus
extra caſtra, & poſteà revocabitur.
15 Excluſa eſt itaque Maria extra caſtra ſep-
tem diebus: & populus non eſt motus de loco illo,
donec revocata eſt Maria.

CAPUT XIII.

Miſſi exploratores ad conſiderandam terram promiſſionis, palmitem cum botro aliiſque fructibus in fertilitatis ſignum referunt; qui tamen univerſi, præter Caleb & Ioſue, murmur in populo concitant.

A 1 PRofectúſque eſt populus de Haſeroth, fixis
tentoriis in deſerto Pharan.
2 Ibíque locutus eſt Dominus ad Moyſen, di-
cens:
3 Mitte viros, qui conſiderent Terram Cha-
naan, quam daturus ſum filiis Iſraël, ſingulos de
ſingulis tribubus, ex principibus.
4 Fecit Moyſes quod Dominus imperaverat, de
deſerto Pharan mittens principes viros, quorum
iſta ſunt nomina.
B 5 De tribu Ruben, Sammua filium Zechur.
6 De tribu Simeon, Saphat filium Huri.
7 De tribu Juda, Caleb filium Jephone.
8 De tribu Iſſachar, Igal filium Joſeph.
9 De tribu Ephraim, Oſee filium Nun.
10 De tribu Benjamin, Phalti filium Raphu.
11 De tribu Zabulon, Geddiel filium Sodi.
12 De tribu Joſeph, ſceptri Manaſſe, Gaddi fi-
lium Suſi.
13 De tribu Dan, Ammiel filium Gemalli.
14 De tribu Aſer, Sthur filium Michaël.
15 De tribu Nephthali, Nahabi filium Vapſi.
16 De tribu Gad, Guel filium Machi.
C 17 Hæc ſunt nomina virorum quos miſit
Moyſes ad conſiderandam Terram: vocavítque
Oſee filium Nun, Joſue.
18 Miſit ergo eos Moyſes ad conſiderandam
Terram Chanaan, & dixit ad eos: Aſcendite per
meridianam plagam. Cúmque veneritis ad montes,
19 Conſiderate Terram, qualis ſit: & populum
qui habitator eſt ejus, utrùm fortis ſit an infir-
mus: ſi pauci numero an plures:
20 Ipſa terra bona an mala: urbes quales, mu-
ratæ an abſque muris:
21 Humus, pinguis an ſterilis, nemoroſa an
abſque arboribus. Confortamini, & afferte nobis
de fructibus Terræ. Erat autem tempus quando
jam præcoquæ uvæ veſci poſſunt.
22 Cúmque aſcendiſſent, exploraverunt Terram D
à deſerto Sin, uſque Rohob intrantibus Emath.
23 Aſcenderúntque ad meridiem, & venerunt
in Hebron, ubi erant Achiman & Siſai & Thol-
mai filij Enac. nam Hebron ſeptem annis ante Ta-
nim urbem Ægypti condita eſt.
24 * Pergentéſque uſque ad Torrentem botri, * Deut. 1.d.24.
abſciderunt palmitem cum uva ſua, quem porta-
verunt in vecte duo viri. De malis quoque gra-
natis & de ficis loci illius tulerunt:
25 Qui appellatus eſt Nehelescol, id eſt, Tor- E
rens botri, eò quòd botrum portaſſent inde filij
Iſraël.
26 Reverſíque exploratores Terræ poſt qua-
draginta dies, omni regione circuita,
27 Venerunt ad Moyſen & Aaron & ad om-
nem cœtum filiorum Iſraël in deſertum Pharan,
quod eſt in Cades. Locutíque eis & omni multi-
tudini oſtenderunt fructus Terræ:
28 Et narraverunt, dicentes: Venimus in Ter- F
ram, ad quam miſiſti nos, quæ re vera fluit lacte
& melle, ut ex his fructibus cognoſci poteſt:
29 Sed cultores fortiſſimos habet, & urbes gran-
des atque muratas. Stirpem Enac vidimus ibi.
30 Amalec habitat in meridie, Hethæus & Je-
buſæus & Amorrhæus in montanis: Chananæus
verò moratur juxta mare & circa fluenta Jordanis.
31 Inter hæc Caleb compeſcens murmur popu-
li, qui oriebatur contra Moyſen, ait: Aſcendamus,
& poſſideamus Terram, quoniam poterimus obti-
nere eam.
32 Alij verò, qui fuerant cum eo, dicebant: Ne- G
quaquam ad hunc populum valemus aſcendere,
quia fortior nobis eſt.
33 Detraxerúntque Terræ, quam inſpexerant,
apud filios Iſraël, dicentes: Terra, quam luſtravi-
mus, devorat habitatores ſuos: populus, quem
aſpeximus, proceræ ſtaturæ eſt.
34 Ibi vidimus monſtra quædam filiorum Enac
de genere giganteo: quibus comparati, quaſi lo-
cuſtæ videbamur.

CAPUT XIV.

Murmur populi fruſtrà ſedare conantur Joſue & Caleb: iratum Dominum placat Moyſes: omnes morti in deſerto addicuntur præter Caleb ac Ioſue; & pugnantes Iſraëlitæ contra Domini voluntatem cæduntur ab hoſtibus.

1 IGitur vociferans omnis turba flevit nocte illa. A
2 Et murmurati ſunt contra Moyſen & Aa-
ron cuncti filij Iſraël, dicentes:
3 Utinam mortui eſſemus in Ægypto: & in hac
vaſta ſolitudine utinam pereamus, & non inducat
nos Dominus in Terram iſtam, ne cadamus gla-
dio, & uxores ac liberi noſtri ducantur captivi.
Nónne melius eſt reverti in Ægyptum?
4 Dixerúntque alter ad alterum: Conſtituamus
nobis ducem, & revertamur in Ægyptum.
5 Quo audito Moyſes & Aaron ceciderunt proni
in terram coram omni multitudine filiorum Iſraël.
6 * At verò Joſue filius Nun, & Caleb filius Je- * Eccli. 45.b.9. 1 Mach. 2.f.55.56.
phone, qui & ipſi luſtraverant terram, ſciderunt
veſtimenta ſua,
7 Et ad omnem multitudinem filiorum Iſraël
locuti ſunt: Terra, quam circuivimus, valdè bo-
na eſt.

Digitized by Google

8 Si propitius fuerit Dominus, inducet nos in eam, & tradet humum lacte & melle manantem.

9 Nolite rebelles eſſe contra Dominum: neque timeatis populum Terræ hujus, quia ſicut panem ita eos poſſumus devorare. receſſit ab eis omne præſidium: Dominus nobiſcum eſt, nolite metuere.

10 Cúmque clamaret omnis multitudo, & lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Domini ſuper tectum fœderis cunctis filiis Iſraël.

11 Et dixit Dominus ad Moyſen: Uſquequò detrahet mihi populus iſte? Quouſque non credent mihi, in omnibus ſignis quæ feci coram eis?

12 Feriam igitur eos peſtilentia, atque conſumam: te autem faciam principem ſuper gentem magnam, & fortiorem quàm hæc eſt.

13 Et ait Moyſes ad Dominum: Ut audiant Ægyptij, de quorum medio eduxiſti populum iſtum,

C 14 Et habitatores Terræ hujus, qui audierunt quòd tu Domine in populo iſto ſis, & facie videa-
* Exod. 13.d.21. ris ad faciem, * & nubes tua protegat illos, & in columna nubis præcedas eos per diem, & in columna ignis per noctem:

15 Quòd occideris tantam multitudinem quaſi unum hominem, & dicant:

16 Non poterat introducere populum in ter-
* Exod. 32.f.28. ram, pro qua juraverat: * idcircò occidit eos in ſolitudine.

17 Magnificetur ergo fortitudo Domini ſicut juraſti, dicens:

*Pſ.102 b.8. 18 * Dominus patiens & multæ miſericordiæ,
* Exod. 34.a.7. * auferens iniquitatem & ſcelera, nullúmque in-
* Exod. 20.a.5. noxium derelinquens, qui * viſitas peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem.

D 19 Dimitte, obſecro, peccatum populi hujus ſecundùm magnitudinem miſericordiæ tuæ, ſicut propitius fuiſti egredientibus de Ægypto uſque ad locum iſtum.

20 Dixítque Dñs: Dimiſi juxta verbum tuum.

21 Vivo ego: & implebitur gloria Domini univerſa terra.

22 Attamen omnes homines qui viderunt majeſtatem meam, & ſigna quæ feci in Ægypto & in ſolitudine, & tentaverunt me jam per decem vices, nec obedierunt voci meæ,

* Deut. 1.f.35. 23 * Non videbunt Terram pro qua juravi patribus eorum, nec quiſquam ex illis qui detraxit mihi, intuebitur eam.

* Ioſ.14. b.6. 24 * Servum meum Caleb, qui plenus alio ſpiritu ſecutus eſt me, inducam in terram hanc, quam circuivit: & ſemen ejus poſſidebit eam.

E 25 Quoniam Amalecites & Chananæus habitant in vallibus. Cras movete caſtra, & revertemini in ſolitudinem per viam Maris rubri.

26 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens:

27 Uſquequò multitudo hæc peſſima murmurat contra me? querelas filiorum Iſraël audivi.

28 Dic ergo eis: Vivo ego, ait Dominus: ſicut locuti eſtis audiente me, ſic faciam vobis.

*Pſ.105 d.26. 29 * In ſolitudine hac jacebunt cadavera veſtra. Omnes qui numerati eſtis à viginti annis & ſupra, & murmuraſtis contra me,

* Deut. 1.f.35. 30 * Non intrabitis Terram, ſuper quam levavi manum meam ut habitare vos facerem, præter Caleb filium Jephone, & Joſue filium Nun.

31 Parvulos autem veſtros, de quibus dixiſtis quòd prædæ hoſtibus forent, introducam: ut videant Terram, quæ vobis diſplicuit.

32 Veſtra cadavera jacebunt in ſolitudine.

33 Filij veſtri erunt vagi in deſerto annis quadraginta, & portabunt fornicationem veſtram, donec conſumantur cadavera patrum in deſerto,

34 Juxta numerum quadraginta dierum, quibus conſideraſtis Terram: * annus pro die imputabitur. * Et quadraginta annis recipietis iniquitates veſtras, & ſcietis ultionem meam: F *Ezech. 4.b.6. * Pſ.94. b.10.

35 Quoniam ſicut locutus ſum, ita faciam omni multitudini huic peſſimæ, quæ conſurrexit adverſum me: in ſolitudine hac deficiet, & morietur.

36 * Igitur omnes viri, quos miſerat Moyſes ad contemplandam Terram, & qui reverſi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem, detrahentes Terræ quòd eſſet mala, * 1.Cor. 10.c.10. Heb.3. d.17. Iudæ b.5.

37 Mortui ſunt atque percuſſi in conſpectu Dñi.

38 Joſue autem filius Nun, & Caleb filius Jephone, vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad conſiderandam Terram.

39 Locutúſque eſt Moyſes univerſa verba hæc ad omnes filios Iſraël, & luxit populus nimis. G

40 Et ecce manè primo ſurgentes aſcenderunt verticem montis, atque dixerunt: Parati ſumus aſcendere ad locum, de quo Dominus locutus eſt: quia peccavimus.

41 Quibus Moyſes: Cur, inquit, tranſgredimini verbum Dñi, quod vobis non cedet in proſperum?

42 * Nolite aſcendere: non enim eſt Dominus vobiſcum: ne corruatis coram inimicis veſtris. * Deut. 1.g.42.

43 Amalecites & Chananæus ante vos ſunt, quorum gladio corruetis, eò quòd nolueritis acquieſcere Domino, nec erit Dominus vobiſcum.

44 At illi contenebrati aſcenderunt in verticem montis. Arca autem teſtamenti Domini & Moyſes non receſſerunt de caſtris.

45 Deſcendítque Amalecites & Chananæus, qui habitabat in monte: & percutiens eos atque concidens, perſecutus eſt eos uſque Horma.

CAPUT XV.

Quæ libamenta ingreſſis terram offerenda ſint, ac primitiæ ſeparandæ: pœna peccati per ignorantiam aut ſuperbiam commiſſi: lapidatur qui Sabbato ligna collegit: fimbriæ ac vittæ per quattuor angulos palliorum ponendæ.

1 LOcutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A

2 Loquere ad filios Iſraël, & dices ad eos: Cùm ingreſſi fueritis Terram habitationis veſtræ, quam ego dabo vobis,

3 Et feceritis oblationem Domino in holocauſtum, aut victimam, vota ſolventes, vel ſponte offerentes munera, aut in ſollemnitatibus veſtris adolentes odorem ſuavitatis Domino, de bobus ſive de ovibus:

4 Offeret quicunq; immolaverit victimam, ſacrificium ſimilæ, decimam partem ephi, conſperſæ oleo, quod menſuram habebit quartam partem hin.

5 Et vinum ad liba fundenda ejuſdem menſuræ dabit in holocauſtum ſive in victimam. Per agnos ſingulos

6 Et arietes erit ſacrificium ſimilæ duarum decimarum, quæ conſperſa ſit oleo tertiæ partis hin:

7 Et

Digitized by Google

7 Et vinum ad libamentum tertiæ partis ejuſdem menſuræ offeret in odorem ſuavitatis Dño.

B 8 Quando verò de bobus feceris holocauſtum aut hoſtiam, ut impleas votum vel pacificas victimas,

9 Dabis per ſingulos boves ſimilæ tres decimas conſperſæ oleo quod habeat medium menſuræ hin:

10 Et vinum ad liba fundenda ejuſdem menſuræ in oblationem ſuaviſſimi odoris Domino.

11 Sic facies.

12 Per ſingulos boves & arietes & agnos & hœdos:

13 Tam indigenæ quàm peregrini

14 Eodem ritu offerent ſacrificia.

15 Unum præceptum erit atque judicium tam vobis quàm advenis terræ.

16 Locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

17 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos:

18 Cùm veneritis in terram quam dabo vobis,

19 Et comederitis de panibus regionis illius, ſeparabitis primitias Domino

20 De cibis veſtris. Sicut de areis primitias ſeparatis,

21 Ita & de pulmentis dabitis primitiva Dño.

22 Quòd ſi per ignorantiam præterieritis quidquam horum, quæ locutus eſt Dñs ad Moyſen,

23 Et mandavit per eum ad vos, à die qua cœpit jubere & ultrà,

C 24 Oblitáque fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armento, holocauſtum in odorem ſuaviſſimum Domino, & ſacrificium ejus ac liba, ut ceremoniæ poſtulant, hircúmque pro peccato:

25 Et rogabit ſacerdos pro omni multitudine filiorum Iſraël: & dimittetur eis, quoniam non ſponte peccaverunt, nihilominus offerentes incenſum Domino pro ſe & pro peccato atq; errore ſuo:

26 Et dimittetur univerſæ plebi filiorum Iſraël, & advenis qui peregrinantur inter eos: quoniam culpa eſt omnis populi per ignorantiam.

27 Quòd ſi anima una neſciens peccaverit, offeret capram anniculam pro peccato ſuo:

28 Et deprecabitur pro ea ſacerdos, quòd inſcia peccaverit coram Domino: impetrabítque ei veniam, & dimittetur illi.

29 Tam indigenis quàm advenis una lex erit omnium, qui peccaverint ignorantes.

30 Anima verò, quæ per ſuperbiam aliquid commiſerit, ſive civis ſit ille, ſive peregrinus, (quoniam adverſus Dominum rebellis fuit) peribit de populo ſuo:

D 31 Verbum enim Domini contempſit, & præceptum illius fecit irritum: idcircò delebitur, & portabit iniquitatem ſuam.

32 Factum eſt autem, cùm eſſent filij Iſraël in ſolitudine, & inveniſſent hominem colligentem ligna in die Sabbati,

33 Obtulerunt eum Moyſi & Aaron & univerſæ multitudini.

34 Qui recluſerunt eum in carcerem, neſcientes quid ſuper eo facere deberent.

35 Dixítque Dominus ad Moyſen: Morte moriatur homo iſte, obruat eum lapidibus omnis turba extra caſtra.

36 Cúmque eduxiſſent eum foras, obruerunt lapidibus, & mortuus eſt ſicut præceperat Dñs.

37 Dixit quoque Dominus ad Moyſen:

38 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos * ut faciant ſibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas: * Deut. 22 b 12. Mat 23. a. 5.

39 Quas cùm viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, nec ſequantur cogitationes ſuas & oculos per res varias fornicantes,

40 Sed magis memores præceptorum Domini faciant ea, síntque ſancti Deo ſuo.

41 Ego Dominus Deus veſter, qui eduxi vos de Terra Ægypti, ut eſſem Deus veſter.

Caput XVI.

Core, Dathan & Abiron ſeditionem movent, hóſque vivos terra abſorbet, & ignis interficit 250. viros offerentes incenſum, & alios 14700. murmurantes conſumpſit incendium.

1 ECce autem Core filius Iſaar, filij Caath, filij Levi, & Dathan atque Abiron filij Eliab, Hon quoque filius Phelcth de filiis Ruben, A

2 Surrexerunt contra Moyſen, aliíque filiorum Iſraël ducenti quinquaginta viri proceres ſynagogæ, & qui tẽpore concilij per nomina vocabãtur.

3 * Cúmque ſtetiſſent adverſum Moyſen & Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo ſanctorum eſt, & in ipſis eſt Dominus. Cur elevamini ſuper populum Domini? * Eccli. 45. c. 22 1. Cor. 10. c. 10. Juda 1. b. 11.

4 Quod cùm audiſſet Moyſes, cecidit pronus in faciem:

5 Locutúſque ad Core & ad omnem multitudinem: Manè, inquit, notum faciet Dominus qui ad ſe pertineant, & ſanctos applicabit ſibi: & quos elegerit, appropinquabunt ei.

6 Hoc igitur facite: Tollat unuſquiſque thuribula ſua, tu Core, & omne concilium tuum. B

7 Et hauſto cras igne, ponite deſuper thymiama coram Domino: & quemcumque elegerit, ipſe erit ſanctus: multùm erigimini filij Levi.

8 Dixítque rurſum ad Core: Audite filij Levi:

9 Num parum vobis eſt, quòd ſeparavit vos Deus Iſraël ab omni populo, & junxit ſibi, ut ſerviretis ei in cultu tabernaculi, & ſtaretis coram frequentia populi, & miniſtraretis ei?

10 Idcircò ad ſe fecit accedere te & omnes fratres tuos filios Levi, ut vobis etiã ſacerdotium vindicetis,

11 Et omnis globus tuus ſtet contra Dominum? quid eſt enim Aaron ut murmuretis contra eum?

12 Miſit ergo Moyſes ut vocaret Dathan & Abiron filios Eliab. Qui reſponderũt: Non venimus.

13 Numquid parum eſt tibi quòd eduxiſti nos de terra, quæ lacte & melle manabat, ut occideres in deſerto, niſi & dominatus fueris noſtri?

14 Reverà induxiſti nos in terram, quæ fluit rivis lactis & mellis, & dediſti nobis poſſeſſiones agrorum & vinearum. an & oculos noſtros vis eruere? non venimus.

15 Iratúſque Moyſes valdè, ait ad Dominum: Ne reſpicias ſacrificia eorum: tu ſcis quòd ne aſellum quidem umquam acceperim ab eis, nec afflixerim quempiam eorum. C

16 Dixítque ad Core: Tu & omnis congregatio tua ſtate ſeorſum coram Domino, & Aaron die craſtino ſeparatim.

17 Tol

Digitized by Google

17 Tollite ſinguli thuribula veſtra, & ponite ſuper ea incenſum, offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula: Aaron quoque teneat thuribulum ſuum.

18 Quod cùm feciſſent,ſtantibus Moyſe & Aaron,

19 Et coacervaſſent adverſum eos omnem multitudinem ad oſtium tabernaculi, apparuit cunctis gloria Domini.

20 Locutúſque Dñs ad Moyſen & Aaron, ait:

21 Separamini de medio congregationis hujus, ut eos repentè diſperdam.

D 22 Qui ceciderunt proni in faciem, atque dixerunt: Fortiſſime Deus ſpirituum univerſæ carnis, num uno peccante,contra omnes ira tua deſæviet?

23 Et ait Dominus ad Moyſen:

24 Præcipe univerſo populo ut ſeparetur à tabernaculis Core, & Dathan & Abiron.

25 Surrexítque Moyſes, & abiit ad Dathan & Abiron: & ſequentibus eum ſenioribus Iſraël,dixit ad turbam:

26 Recedite à tabernaculis hominum impiorum,& nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum.

27 Cúmque receſſiſſent à tentoriis eorum per circuitum, Dathan & Abiron egreſſi ſtabant in introitu papilionum ſuorum, cum uxoribus & liberis, omníque frequentia:

28 Et ait Moyſes: In hoc ſcietis quòd Dominus miſerit me ut facerem univerſa quæ cernitis, & non ex proprio ea corde protulerim:

E 29 Si conſueta hominum morte interierint, & viſitaverit eos plaga, qua & ceteri viſitari ſolent, non miſit me Dominus:

30 Sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os ſuum deglutiat eos & omnia quæ ad illos pertinent, deſcenderíntque viventes in infernum, ſcietis quòd blaſphemaverint Dñm.

* Deut. 11.a.6. Pſ.104. c.17.18. 31 * Confeſtim igitur ut ceſſavit loqui, dirupta eſt terra ſub pedibus eorum:

32 Et aperiens os ſuum,devoravit illos cum tabernaculis ſuis & univerſa ſubſtantia eorum.

33 Deſcenderúntque vivi in infernum operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

34 At verò omnis Iſraël, qui ſtabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens: Ne forte & nos terra deglutiat.

35 Sed & ignis egreſſus à Dño, interfecit ducẽtos quinquaginta viros, qui offerebant incẽſum.

36 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:

37 Præcipe Eleazaro filio Aaron ſacerdoti ut tollat thuribula quæ jacent in incendio, & ignem huc illúcque diſpergat: quoniam ſanctificata ſunt

F 38 In mortibus peccatorum: producátque ea in laminas,& affigat altari,cò quòd oblatum ſit in eis incenſum Domino, & ſanctificata ſint, ut cernant ea pro ſigno & monimento filij Iſraël.

39 Tulit ergo Eleazar ſacerdos thuribula ænea, in quibus obtulerant hi quos incendium devoravit, & produxit ea in laminas, affigens altari:

40 Ut haberent poſteà filij Iſraël, quibus commonerentur, ne quis accedat alienigena, & qui non eſt de ſemine Aaron, ad offerendum incenſum Domino, ne patiatur ſicut paſſus eſt Core, & omnis congregatio ejus, loquente Dño ad Moyſen.

41 Murmuravit autem omnis multitudo filiorum Iſraël ſequenti die contra Moyſen & Aaron, dicens: Vos interfeciſtis populum Domini.

42 Cúmque oriretur ſeditio, & tumultus increſceret,

43 Moyſes & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis.Quod poſtquam ingreſſi ſunt, operuit nubes, & apparuit gloria Domini. G

44 Dixitque Dominus ad Moyſen:

45 Recedite de medio hujus multitudinis,etiam nunc delebo eos. Cúmque jacerent in terra,

46 Dixit Moyſes ad Aaron: Tolle thuribulum, & hauſto igne de altari, mitte incenſum deſuper, pergens citò ad populum ut roges pro eis: * jam enim ingreſſa eſt ira à Domino,& plaga deſævit. * Sap. 18.d.21.

47 Quod cùm feciſſet Aaron, & cucurriſſet ad mediam multitudinem, quam jam vaſtabat incendium, obtulit thymiama:

48 Et ſtans inter mortuos ac viventes,pro populo deprecatus eſt, & plaga ceſſavit.

49 Fuerunt autem qui percuſſi ſunt, quattuordecim millia hominum, & ſeptingenti, abſque his qui perierant in ſeditione Core.

50 Reverſúſq; eſt Aaron ad Moyſen ad oſtium tabernaculi fœderis poſtquam quievit interitus.

CAPUT XVII.

Sumptis virgis à duodecim tribuum principibus, ſola Aaronis virga floruit, ac fructum produxit, ſervatáque eſt in tabernaculo teſtimonij.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A

2 Loquere ad filios Iſraël,& accipe ab eis virgas ſingulas per cognationes ſuas, à cunctis principibus tribuum, virgas duodecim, & uniuſcujuſque nomen ſuperſcribes virgæ ſuæ.

3 Nomen autem Aaron erit in tribu Levi,& una virga cunctas ſeorſum familias continebit:

4 Ponéſque eas in tabernaculo fœderis coram teſtimonio, ubi loquar ad te.

5 Quem ex his elegero, germinabit virga ejus: B & cohibebo à me queremonias filiorum Iſraël,quibus contra vos murmurant.

6 Locutúſque eſt Moyſes ad filios Iſraël: & dederunt ei omnes principes virgas per ſingulas tribus:fuerúntq; virgæ duodecim abſque virga Aarõ.

7 Quas cùm poſuiſſet Moyſes coram Domino in tabernaculo teſtimonij:

8 Sequenti die regreſſus invenit germinaſſe C virgam Aaron in domo Levi: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui, foliis dilatatis,in amygdalas deformati ſunt.

9 Protulit ergo Moyſes omnes virgas de conſpectu Domini ad cunctos filios Iſraël: viderúntque & receperunt ſinguli virgas ſuas.

10 Dixítq; Dominus ad Moyſen: Refer virgam D Aaron in tabernaculum teſtimonij,* ut ſervetur ibi * Heb.9. a.4. in ſignum rebellium filiorum Iſraël, & quieſcant querelæ eorum à me, ne moriantur.

11 Fecítque Moyſes ſicut præceperat Dominus.

12 Dixerunt autem filij Iſraël ad Moyſen: Ecce conſumpti ſumus, omnes perivimus.

13 Quicumque accedit ad tabernaculum Domini, moritur. num uſque ad internecionem cuncti delendi ſumus?

Digitized by Google

Caput XVIII.

De onere ſacerdotum & excubiis Levitarum : primitiæ & oblationes ac ſacrificia ſacerdotibus , decima autem Levitis aſſignantur, qui earum decimam rurſum dabant Aaron.

A 1 DIxítque Dominus ad Aaron: Tu,& filij tui,
& domus patris tui tecum, portabitis ini-
quitatem Sanctuarij : & tu & filij tui ſimul ſuſti-
nebitis peccata ſacerdotij veſtri.
2 Sed & fratres tuos de tribu Levi, & ſceptrum
patris tui ſume tecum , præſtóque ſint , & mini-
ſtrent tibi : tu autem & filij tui miniſtrabitis in
tabernaculo teſtimonij.
3 Excubabúntque Levitæ ad præcepta tua , &
ad cuncta opera tabernaculi : ita dumtaxat, ut ad
vaſa Sanctuarij & ad altare non accedant,ne & illi
moriantur, & vos pereatis ſimul.
4 Sint autem tecum, & excubent in cuſtodiis
tabernaculi, & in omnibus ceremoniis ejus. Alie-
nigena non miſcebitur vobis.
5 Excubate in cuſtodia Sanctuarij, & in mini-
ſterio altaris : ne oriatur indignatio ſuper filios
Iſraël.
6 Ego dedi vobis fratres veſtros Levitas de me-
dio filiorum Iſraël, & tradidi donum Domino, ut
ſerviant in miniſteriis tabernaculi ejus.
7 Tu autem & filij tui cuſtodite ſacerdotium
veſtrum : & omnia quæ ad cultum altaris perti-
B nent, & intra velum ſunt, per ſacerdotes admini-
ſtrabuntur. ſi quis externus acceſſerit,occidetur.
8 Locutúſque eſt Dominus ad Aaron : Ecce
dedi tibi cuſtodiam primitiarum mearum.Omnia
quæ ſanctificantur à filiis Iſraël, tradidi tibi & fi-
liis tuis pro officio ſacerdotali legitima ſempiterna.
9 Hæc ergo accipies de his, quæ ſanctifican-
tur & oblata ſunt Domino. Omnis oblatio, & ſa-
crificium , & quidquid pro peccato atque delicto
redditur mihi,& cedit in Sancta ſanctorum, tuum
erit , & filiorum tuorum.
10 In Sanctuario comedes illud : mares tantùm
edent ex eo , quia conſecratum eſt tibi.
11 Primitias autem , quas voverint & obtule-
rint filij Iſraël, tibi dedi , & filiis tuis , ac filiabus
tuis , jure perpetuo. qui mundus eſt in domo tua,
veſcetur eis.
12 Omnem medullam olei, & vini, ac frumen-
ti , quidquid offerunt primitiarum Domino , tibi
dedi.
13 Univerſa frugum initia,quas gignit humus,
& Domino deportantur, cedent in uſus tuos : qui
mundus eſt in domo tua, veſcetur eis.
14 Omne quod ex voto reddiderint filij Iſraël,
tuum erit.
C 15 Quidquid primum erumpit è vulva cunctæ
carnis , quam offerunt Domino , ſive ex homini-
bus,ſive de pecoribus fuerit,tui juris erit:ita dum-
taxat, ut pro hominis primogenito pretium acci-
pias , & omne animal quod immundum eſt, redi-
mi facias,
16 Cujus redemptio erit poſt unum menſem,
* Exod. 30.b.13. ſiclis argenti quinque,pondere Sanctuarij.* Siclus
Levit. 27.e.25. viginti obolos habet.
Num. 3.f.47. 17 Primogenitum autem bovis & ovis & capræ
Ezech. non facies redimi,quia ſanctificata ſunt Domino.
45.d.12. ſanguinem tantùm eorum fundes ſuper altare, &
adipes adolebis in ſuaviſſimum odorem Domino.
18 Carnes verò in uſum tuum cedent, ſicut pe-
ctuſculum cōſecratum,& armus dexter,tua erunt.
19 Omnes primitias Sanctuarij , quas offerunt
filij Iſraël Domino , tibi dedi , & filiis ac filiabus
tuis jure perpetuo. Pactum ſalis eſt ſempiternum
coram Domino, tibi ac filiis tuis.
20 Dixítque Dominus ad Aaron:In terra eorum
nihil poſſidebitis, nec habebitis partem inter eos:
ego pars & hereditas tua in medio filiorum Iſraël.
21 Filiis autem Levi dedi omnes decimas Iſraë-
lis in poſſeſſionem , pro miniſterio quo ſerviunt
mihi in tabernaculo fœderis:
22 Ut non accedant ultrà filij Iſraël ad taberna-
culum, nec committant peccatum mortiferum,
23 Solis filiis Levi mihi in tabernaculo ſervien- D
tibus , & portantibus peccata populi. legitimum
ſempiternum erit in generationibus veſtris. * Ni- * Deut. 18.a.1.
hil aliud poſſidebunt,
24 Decimarum oblatione contenti, quas in
uſus eorum & neceſſaria ſeparavi.
25 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen,dicens:
26 Præcipe Levitis, atque denuntia : Cùm ac-
ceperitis à filiis Iſraël decimas , quas dedi vobis,
primitias earum offerte Domino, id eſt, decimam
partem decimæ ,
27 Ut reputetur vobis in oblationem primiti-
vorum , tam de areis quàm de torcularibus:
28 Et univerſis quorum accipitis primitias , of-
ferte Domino, & date Aaron ſacerdoti.
29 Omnia quæ offeretis ex decimis,& in dona-
ria Domini ſeparabitis, optima & electa erunt.
30 Dicéſque ad eos : Si præclara & meliora
quæque obtuleritis ex decimis , reputabitur vobis
quaſi de area & torculari dederitis primitias :
31 Et comedetis eas in omnibus locis veſtris,tam
vos quàm familiæ veſtræ:quia pretium eſt pro mi-
niſterio, quo ſervitis in tabernaculo teſtimonij.
32 Et non peccabitis ſuper hoc,egregia vobis &
pinguia reſervantes, ne polluatis oblationes filio-
rum Iſraël , & moriamini.

Caput XIX.

Ex cinere vaccæ rufæ fiebat aqua expiationis, qua variæ immunditiæ abluebantur: de moriente in tabernaculo , & vaſe non habente operculum, ac tangente cadaver hominis.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aa- A
ron, dicens :
2 Iſta eſt religio victimæ quam conſtituit Do-
minus.Præcipe filiis Iſraël, ut adducant ad te vac-
cam rufam ætatis integræ,in qua nulla ſit macula,
nec portaverit jugum :
3 Tradetíſque eam Eleazaro ſacerdoti * qui edu- * Heb.
ctā extra caſtra, immolabit in conſpectu omnium: 13 b.11.
4 Et tingens digitum in ſanguine ejus aſperget
contra fores tabernaculi ſeptem vicibus ,
5 Comburétque eam cunctis videntibus , tam
pelle & carnibus ejus , quàm ſanguine & fimo
flammæ traditis.
6 Lignum quoque cedrinum , & hyſſopum,
coccúmque bis tinctum ſacerdos mittet in flam-
mam, quæ vaccam vorat.
7 Et tunc demum,lotis veſtibus & corpore ſuo, B
ingredietur in caſtra, commaculatúſque erit uſ-
que ad veſperum.

Digitized by Google

8 Sed & ille qui combuſſerit eam, lavabit veſtimenta ſua & corpus, & immundus erit uſque ad veſperum.

9 Colliget autem vir mundus cineres vaccæ, & effundet eos extra caſtra in loco puriſſimo, ut ſint multitudini filiorum Iſraël in cuſtodiam, & in aquam aſperſionis: quia pro peccato vacca combuſta eſt.

10 Cúmque laverit, qui vaccæ portaverat cineres, veſtimenta ſua, immundus erit uſque ad veſperum. Habebunt hoc filij Iſraël & advenæ, qui habitant inter eos, ſanctum jure perpetuo.

11 Qui tetigerit cadaver hominis, & propter hoc ſeptem diebus fuerit immundus:

C 12 Aſpergetur ex hac aqua die tertio & ſeptimo, & ſic mundabitur. Si die tertio aſperſus non fuerit, ſeptimo non poterit emundari.

13 Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, & aſperſus hac commiſtione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, & peribit ex Iſraël: quia aqua expiationis non eſt aſperſus, immundus erit, & manebit ſpurcitia ejus ſuper eum.

14 Iſta eſt lex hominis qui moritur in tabernaculo: Omnes qui ingrediuntur tentorium illius, & univerſa vaſa quæ ibi ſunt, polluta erunt ſeptem diebus.

15 Vas, quod non habuerit operculum, nec ligaturam deſuper, immundum erit.

16 Si quis in agro tetigerit cadaver occiſi hominis, aut per ſe mortui, ſive os illius, vel ſepulchrum, immundus erit ſeptem diebus.

17 Tolléntque de cineribus combuſtionis atque peccati, & mittent aquas vivas ſuper eos in vas.

D 18 In quibus cùm homo mundus tinxerit hyſſopum, aſperget ex eo omne tentorium, & cunctam ſupellectilem, & homines hujuſcemodi contagione pollutos:

19 Atque hoc modo mundus luſtrabit immundum tertio & ſeptimo die. expiatúſque die ſeptimo, lavabit & ſe & veſtimenta ſua, & immundus erit uſque ad veſperum.

20 Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio Eccleſiæ: quia ſanctuarium Domini polluit, & non eſt aqua luſtrationis aſperſus.

21 Erit hoc præceptum legitimum ſempiternum. Ipſe quoque qui aſpergit aquas, lavabit veſtimenta ſua: Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus erit uſque ad veſperum.

22 Quidquid tetigerit immundus, immundum faciet: & anima quæ horum quippiam tetigerit, immunda erit uſque ad veſperum.

Caput XX.

Maria moritur: murmuranti populo aqua contradictionis è petra fluit: negantéque tranſitum Edom, diſcedunt ad montem Hor: ibi conſecrato in ſummum ſacerdotem Eleazaro, moritur Aaron pater ipſius.

A 1 VEnerúntque filij Iſraël, & omnis multitudo in deſertum Sin, menſe primo: & manſit populus in Cades. Mortuáque eſt ibi Maria, & ſepulta in eodem loco.

2 Cúmque indigeret aqua populus, convenerunt adverſum Moyſen & Aaron:

3 Et verſi in ſeditionem, dixerunt: Utinam periiſſemus inter fratres noſtros coram Domino.

4 * Cur eduxiſtis Eccleſiam Domini in ſolitu- * Exod. 17. a. 1.
dinem, ut & nos & noſtra jumenta moriamur?

5 Quare nos feciſtis aſcendere de Ægypto, & adduxiſtis in locum iſtum peſſimum, qui ſeri non poteſt, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malogranata, inſuper & aquam non habet ad bibendum?

6 Ingreſſúſque Moyſes & Aaron, dimiſſa multitudine, tabernaculum fœderis, corruerunt proni in terram, clamaverúntque ad Dominum, atque dixerunt: Domine Deus audi clamorem hujus populi, & aperi eis theſaurum tuum fontem aquæ vivæ, ut ſatiati, ceſſet murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini ſuper eos.

7 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: B

8 Tolle virgam, & congrega populum, tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram coram eis, & illa dabit aquas. Cúmque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo & jumenta ejus.

9 * Tulit igitur Moyſes virgam quæ erat in con- * Exod. 17. b. 5. 6.
ſpectu Domini, ſicut præceperat ei,

10 Congregata multitudine ante petram, di- Sap 11. a. 4.
xítque eis: Audite rebelles & increduli: * Num de * Pſ 77. b. 15. c. 20.
petra hac vobis aquam poterimus ejicere? 1. Cor. 10. a. 4.

11 Cúmque elevaſſet Moyſes manum, percutiens virga bis ſilicem, egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ, ita ut populus biberet & jumenta.

12 Dixítque Dominus ad Moyſen & Aaron:
* Quia non credidiſtis mihi, ut ſanctificaretis me * Deut. 1. ſ. 37.
coram filiis Iſraël, non introducetis hos populos in Terram, quam dabo eis.

13 Hæc eſt aqua contradictionis, ubi jurgati ſunt filij Iſraël contra Dominum, & ſanctificatus eſt in eis.

14 Miſit intereà nuntios Moyſes de Cades ad C
regem Edom, qui dicerent: Hæc mandat frater tuus Iſraël: Noſti omnem laborem, qui apprehendit nos.

15 Quo modo deſcenderint patres noſtri in Ægyptum, & habitaverimus ibi multo tempore, afflixerintque nos Ægyptij, & patres noſtros:

16 Et quomodo clamaverimus ad Dominum, & exaudierit nos, miſeritque angelum, qui eduxerit nos de Ægypto. Ecce in urbe Cades, quæ eſt in extremis finibus tuis, poſiti,

17 Obſecramus ut nobis tranſire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, ſed gradiemur via publica, nec ad dexteram nec ad ſiniſtram declinantes, donec tranſeamus terminos tuos.

18 Cui reſpondit Edom: Non tranſibis per me, alioquin armatus occurram tibi.

19 Dixerúntque filij Iſraël: Per tritam gradiemur viam: & ſi biberimus aquas tuas nos & pecora noſtra, dabimus quod juſtum eſt: nulla erit in pretio difficultas, tantùm velociter tranſeamus.

20 At ille reſpondit: Non tranſibis. Statímque egreſſus eſt obvius, cum infinita multitudine, & manu forti,

21 Nec voluit acquieſcere deprecanti, ut concederet

Digitized by Google

deret tranſitum per fines ſuos, quamobrem diver-
tit ab eo Iſraël.
D 21 Cúmque caſtra moviſſent de Cades, vene-
runt in montem Hor, qui eſt in finibus terræ
Edom:
23 Ubi locutus eſt Dominus ad Moyſen.
24 Pergat, inquit, Aaron ad populos ſuos: non
enim intrabit Terram quam dedi filiis Iſraël, cò
quòd incredulus fuerit ori meo, ad aquas contra-
dictionis.
*Inf. 33. e. 38. Deut. 32. g. 50 25 * Tolle Aaron & filium ejus cum eo, & du-
ces eos in montem Hor.
26 Cúmque nudaveris patrem veſte ſua, in-
dues ea Eleazarum filium ejus: Aaron colligetur,
& morietur ibi.
27 Fecit Moyſes ut præceperat Dñs: & aſcen-
derunt in montem Hor coram omni multitudine.
28 Cúmque Aaron ſpoliaſſet veſtibus ſuis, in-
duit eis Eleazarum filium ejus.
29 Illo mortuo in montis ſupercilio, deſcendit
cum Eleazaro.
30 Omnis autem multitudo videns occubuiſſe
Aaron, flevit ſuper eo triginta diebus per cunctas
familias ſuas.

Caput XXI.

Vincitur ab Iſraël rex Chananæus: ſerpentes in populum ob itineris tædium murmurantem immittuntur, quorum morſibus erectus ſerpens æneus medetur: Sehon & Og reges vincuntur.

A 1 Quod cùm audiſſet Chananæus rex Arad,
qui habitabat ad meridiem, veniſſe ſcilicet
Iſraël per exploratorum viam, pugnavit contra il-
lum, & victor exiſtens, duxit ex eo prædam.
2 At Iſraël voto ſe Domino obligans ait: Si tra-
dideris populum iſtum in manu mea, delebo ur-
bes ejus.
3 Exaudivítque Dominus preces Iſraël, & tra-
didit Chananæum, quem ille interfecit ſubverſis
urbibus ejus: & vocavit nomen loci illius Horma,
id eſt, anathema.
B 4 Profecti ſunt autem & de monte Hor, per
viam quæ ducit ad Mare rubrum, ut circumirent
terram Edom. Et tædere cœpit populum itineris
ac laboris.
5 Locutúſque contra Deum & Moyſen, ait: Cur
eduxiſti nos de Ægypto, ut moreremur in ſolitu-
dine? Deeſt panis, non ſunt aquæ: anima noſtra jam
nauſeat ſuper cibo iſto leviſſimo.
*Iudith 8. e. 25. Sap. 16. a. 5. 1. Cor. 10. b. 9. 6 * Quamobrem miſit Dominus in populum
ignitos ſerpentes, ad quorum plagas & mortes plu-
rimorum,
7 Venerunt ad Moyſen, atque, dixerunt: Pecca-
vimus, quia locuti ſumus contra Dominum & te:
ora ut tollat à nobis ſerpentes. Oravítque Moyſes
pro populo,
C 8 Et locutus eſt Dominus ad eum: Fac ſerpen-
tem æneum, & pone eum pro ſigno: qui percuſſus
aſpexerit eum, vivet.
*Ioan. 3. b. 14. 9 * Fecit ergo Moyſes SERPENTEM ÆNEUM, &
poſuit eum pro ſigno: quem cùm percuſſi aſpice-
rent, ſanabantur.
10 Profectíque filij Iſraël caſtrametati ſunt in
Oboth.
11 Unde egreſſi fixere tentoria in Jeabarim, in
ſolitudine, quæ reſpicit Moab contra orientalem
plagam.
12 Et inde moventes, venerunt ad Torrentem
Zared.
13 Quem relinquentes caſtrametati ſunt contra
Arnon, quæ eſt in deſerto, & prominet in fini-
bus Amorrhæi. * ſiquidem Arnon terminus eſt *Iudic. 11. c. 18.
Moab, dividens Moabitas & Amorrhæos.
14 Unde dicitur in libro bellorum Dñi: Sicut D
fecit in Mari rubro, ſic faciet in torrentibus Arnon.
15 Scopuli torrentium inclinati ſunt ut requieſ-
cerent in Ar, & recumberent in finibus Moabitarũ.
16 Ex eo loco apparuit puteus, ſuper quo locu-
tus eſt Dominus ad Moyſen: Congrega populum,
& dabo ei aquam.
17 Tunc cecinit Iſraël carmen iſtud: Aſcendat
puteus. Concinebant:
18 Puteus, quem foderunt principes, & para-
verunt duces multitudinis in datore legis, & in
baculis ſuis. De ſolitudine, Matthana.
19 De Matthana in Nahaliel: de Nahaliel in
Bamoth.
20 De Bamoth, vallis eſt in regione Moab, in E
vertice Phaſga, quod reſpicit contra deſertum.
21 * Miſit autem Iſraël nuntios ad Sehon re- *Deut. 2. e. 26. Iudic 11 d. 19.
gem Amorrhæorum, dicens:
22 Obſecro ut tranſire mihi liceat per terram
tuam, non declinabimus in agros & vineas, non
bibemus aquas ex puteis, via regia gradiemur, do-
nec tranſeamus terminos tuos.
23 Qui concedere noluit ut tranſiret Iſraël per
fines ſuos: quin potiùs exercitu congregato, egreſ-
ſus eſt obviàm in deſertum, & venit in Jaſa, pugna-
vítque contra eum.
24 * A quo percuſſus eſt in ore gladij, & poſ- *Pſal. 134. b. 11. Amos 2. a. 9.
ſeſſa eſt terra ejus ab Arnon uſque Jeboc, & filios
Ammon: quia forti præſidio tenebantur termini
Ammonitarum.
25 Tulit ergo Iſraël omnes civitates ejus, & F
habitavit in urbibus Amorrhæi, in Heſebon ſcili-
cet, & viculis ejus.
26 Urbs Heſebon fuit Sehon regis Amorrhæi,
qui pugnavit contra regem Moab: & tulit omnem
terram, quæ ditioni illius fuerat, uſque Arnon.
27 Idcircò dicitur in Proverbio: Venite in He-
ſebon, ædificetur, & conſtruatur civitas Sehon:
28 Ignis egreſſus eſt de Heſebon, flamma de op-
pido Sehon, & devoravit Ar Moabitarum, & ha-
bitatores excelſorum Arnon.
29 * Væ tibi Moab, periſti popule Chamos. De- *Iudic. 11 d. 24. 3 Reg. 11. b. 7.
dit filios ejus in fugam, & filias in captivitatem,
regi Amorrhæorum, Sehon.
30 Jugum ipſorum diſperiit ab Heſebon uſque
Dibon, laſſi pervenerunt in Nophe, & uſque Me-
daba.
31 Habitavit itaque Iſraël in Terra Amorrhæi.
32 Miſítque Moyſes qui explorarent Jazer: cu- G
jus ceperunt viculos, & poſſederunt habitatores.
33 * Verterúntque ſe, & aſcenderunt per viam *Deut. 3. a. 1. 29. a. 7.
Baſan, & occurrit eis Og rex Bazan cum omni po-
pulo ſuo, pugnaturus in Edrai.
34 Dixítque Dominus ad Moyſen: Ne timeas
eum, quia in manu tua tradidi illum, & omnem
populum ac terram ejus, faciéſque illi ſicut feciſti

Digitized by Google

Sehon regi Amorrhæorum habitatori Heſebon.
35 Percuſſerunt igitur & hunc cum filiis ſuis,
univerſúmque populum ejus uſque ad internecio-
nem, & poſſederunt terram illius.

Caput XXII.

Bis vocatur Balaam à rege Balac, ut Iſraëlitis malediceret; quem Angelus aſina loquente corripit.

A 1 PRofectíque caſtrametati ſunt in campeſtri-
bus Moab, ubi trans Jordanem Jericho ſi-
ta eſt.
2 Videns autem Balac filius Sephor omnia quæ
fecerat Iſraël Amorrhæo,
3 Et quòd pertimuiſſent eum Moabitæ,& impe-
tum ejus ferre non poſſent,
4 Dixit ad majores natu Madian: Ita delebit hic
populus omnes, qui in noſtris finibus commoran-
tur, quo modo ſolet bos herbas uſque ad radices
carpere. Ipſe erat eo tempore rex in Moab.
* Ioſ. 24. c. 9. 5 * Miſit ergo nuntios ad Balaam filium Beor
ariolum, qui habitabat ſuper flumen terræ filio-
rum Ammon, ut vocarent eum, & dicerent: Ecce
egreſſus eſt populus ex Ægypto, qui operuit ſu-
perficiem terræ, ſedens contra me.
B 6 Veni igitur,& maledic populo huic,quia for-
tior me eſt: ſi quo modo poſſim percutere & ejice-
re eum de terra mea. novi enim quòd benedictus
ſit cui benedixeris, & maledictus in quem male-
dicta congeſſeris.
7 Perrexerúntque ſeniores Moab, & majores
natu Madian, habentes divinationis pretium in
manibus. Cúmque veniſſent ad Balaam, & nar-
raſſent ei omnia verba Balac:
C 8 Ille reſpondit: Manete hîc nocte, & reſpon-
debo quidquid mihi dixerit Dominus. Manenti-
bus illis apud Balaam, venit Deus, & ait ad eum:
9 Quid ſibi volunt homines iſti apud te?
10 Reſpondit: Balac filius Sephor rex Moabi-
tarum miſit ad me,
11 Dicens: Ecce populus qui egreſſus eſt de Æ-
gypto, operuit ſuperficiem terræ: veni, & male-
dic ei, ſi quo modo poſſim pugnans abigere eum.
12 Dixítque Deus ad Balaam: Noli ire cum
eis, neque maledicas populo: quia benedictus eſt.
13 Qui manè conſurgens dixit ad principes:
Ite in terram veſtram, quia prohibuit me Domi-
nus venire vobiſcum.
14 Reverſi principes dixerunt ad Balac: Noluit
Balaam venire nobiſcum.
15 Rurſum ille multò plures & nobiliores quàm
antè miſerat, miſit.
16 Qui cùm veniſſent ad Balaam,dixerunt: Sic di-
cit Balac filius Sephor: Ne cuncteris venire ad me:
D 17 Paratus ſum honorare te,& quidquid volue-
ris dabo tibi: veni, & maledic populo iſti.
* Inf. 24. c. 13. 18 Reſpondit Balaam: * Si dederit mihi Balac
plenam domum ſuam argenti & auri, non potero
immutare verbum Domini Dei mei, ut vel plus,
vel minus loquar.
19 Obſecro ut hîc maneatis etiam hac nocte,&
ſcire queam quid mihi rurſum reſpondeat Dñs.
20 Venit ergo Deus ad Balaam nocte,& ait ei:
Si vocare te venerunt homines iſti,ſurge, & vade
cũ eis: ita dumtaxat, quod tibi præcepero, facias.
21 Surrexit Balaam manè, & ſtrata aſina ſua
profectus eſt cum eis.
22 * Et iratus eſt Deus. Stetítque angelus Do- * 2. Pet. 2. c. 15.
mini in via contra Balaam, qui inſidebat aſinæ,&
duos pueros habebat ſecum.
23 Cernens aſina angelum ſtantem in via, eva- E
ginato gladio, avertit ſe de itinere, & ibat per
agrum. Quam cùm verberaret Balaam, & vellet
ad ſemitam reducere,
24 Stetit angelus in anguſtiis duarum mace-
riarum, quibus vineæ cingebantur.
25 Quem videns aſina, junxit ſe parieti, & at-
trivit ſedentis pedem. At ille iterùm verberabat eã:
26 Et nihilominus angelus ad locum anguſtum
tranſiens, ubi nec ad dexteram nec ad ſiniſtram
poterat deviare, obvius ſtetit
27 Cúmque vidiſſet aſina ſtantem angelum,
concidit ſub pedibus ſedentis. qui iratus vehe-
mentiùs cædebat fuſte latera ejus.
28 Aperuítque Dominus os aſinæ,& locuta eſt:
Quid feci tibi? cur percutis me? ecce jam tertiò?
29 Reſpondit Balaam: Quia commeruiſti, & il- F
luſiſti mihi, utinam haberem gladium, ut te per-
cuterem.
30 Dixit aſina: Nónne animal tuum ſum, cui
ſemper ſedere conſuèviſti uſque in præſentem
diem? dic quid ſimile umquam fecerim tibi. At
ille ait: Numquam.
31 Protinus aperuit Dominus oculos Balaam,
& vidit angelum ſtantem in via evaginato gla-
dio, adoravítque eum pronus in terram.
32 Cui angelus: Cur,inquit,tertiò verberas aſi-
nam tuam? Ego veni ut adverſarer tibi,quia per-
verſa eſt via tua, mihíque contraria.
33 Et niſi aſina declinaſſet de via, dans locum
reſiſtenti, te occidiſſem, & illa viveret.
34 Dixit Balaam: Peccavi,neſciens quòd tu ſta-
res contra me: & nunc ſi diſplicet tibi ut vadam,
revertar.
35 Ait angelus: Vade cum iſtis,& cave ne aliud
quàm præcepero tibi loquaris. Ivit igitur cum
principibus.
36 Quod cùm audiſſet Balac, egreſſus eſt in G
occurſum ejus, in oppido Moabitarum,quod ſitum
eſt in extremis finibus Arnon.
37 Dixítque ad Balaam: Miſi nuntios ut voca-
rem te, cur non ſtatim veniſti ad me? an quia mer-
cedem adventui tuo reddere nequeo?
38 Cui ille reſpondit: Ecce adſum: numquid lo-
qui potero aliud, niſi quod Deus poſuerit in ore
meo?
39 Perrexerunt ergo ſimul, & venerunt in ur-
bem, quæ in extremis regni ejus finibus erat.
40 Cúmque occidiſſet Balac boves & oves,miſit
ad Balaam,& principes qui cum eo erant, munera.
41 Manè autem facto duxit eum ad excelſa
Baal,& intuitus eſt extremam partem populi.

Caput XXIII.

Balaam loco maledictionis, benedicit ſemel ac iterùm populo Iſraël, multa de illo vaticinatus.

1 DIxítque Balaam ad Balac: Ædifica mihi A
hîc ſeptem aras, & para totidem vitulos,
ejuſdémque numeri arietes.
2 Cúmque feciſſet juxta ſermonem Balaam,im-
poſuerunt ſimul vitulum & arietem ſuper aram.
3 Dixítque

Digitized by Google

3 Dixítque Balaam ad Balac: Sta pauliſper juxta holocauſtum tuum, donec vadam, ſi fortè occurrat mihi Dominus, & quodcumque imperaverit, loquar tibi.

4 Cúmque abiiſſet velociter, occurrit illi Deus. Locutúſque ad eum Balaam: Septem, inquit, aras erexi, & impoſui vitulum & arietem deſuper.

5 Dominus autem poſuit verbum in ore ejus, & ait: Revertere ad Balac, & hæc loquêris.

6 Reverſus invenit ſtantem Balac juxta holocauſtum ſuum, & omnes principes Moabitarum:

7 Aſſumptáque parabola ſua, dixit: De Aram adduxit me Balac rex Moabitarum, de montibus Orientis: Veni, inquit, & maledic Jacob: propera, & deteſtare Iſraël.

B 8 Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? Qua ratione deteſter, quem Dominus non deteſtatur?

9 De ſummis ſilicibus videbo eum, & de collibus conſiderabo illum. Populus ſolus habitabit, & inter gentes non reputabitur.

10 Quis dinumerare poſſit pulverem Jacob, & noſſe numerum ſtirpis Iſraël? Moriatur anima mea morte juſtorum, & fiant noviſſima mea horum ſimilia.

11 Dixítque Balac ad Balaam: Quid eſt hoc quod agis? Ut malediceres inimicis meis vocavi te: & tu è contrario benedicis eis.

12 Cui ille reſpondit: Num aliud poſſum loqui, niſi quod juſſerit Dominus?

13 Dixit ergo Balac: Veni mecum in alterum locum unde partem Iſraël videas, & totum videre non poſſis, inde maledicito ei.

14 Cúmque duxiſſet eum in locum ſublimem, ſuper verticem montis Phaſga, ædificavit Balaam ſeptem aras, & impoſitis ſuprà vitulo atque ariete,

C 15 Dixit ad Balac: Sta hîc juxta holocauſtum tuum, donec ego obvius pergam.

16 Cui cùm Dominus occurriſſet, poſuiſſétque verbum in ore ejus, ait: Revertere ad Balac, & hæc loquêris ei.

17 Reverſus invenit eum ſtantem juxta holocauſtum ſuum, & principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balac: Quid, inquit, locutus eſt Dominus?

18 At ille aſſumpta parabola ſua, ait: Sta Balac, & auſculta, audi fili Sephor:

19 Non eſt Deus quaſi homo, ut mentiatur: nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo, & non faciet? locutus eſt, & non implebit?

20 Ad benedicendum adductus ſum, benedictionem prohibere non valeo.

21 Non eſt idolum in Jacob, nec videtur ſimulachrum in Iſraël. Dominus Deus ejus cum eo eſt, & clangor victoriæ regis in illo.

* Inf. 24. 8. 22 * Deus eduxit illum de Ægypto, cujus fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis.

D 23 Non eſt augurium in Jacob, nec divinatio in Iſraël. Temporibus ſuis dicetur Jacob & Iſraëli quid operatus ſit Deus.

24 Ecce populus ut leæna conſurget, & quaſi leo erigetur: non accubabit donec devoret prædam, & occiſorum ſanguinem bibat.

25 Dixítque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei, nec benedicas.

26 Et ille ait: Nónne dixi tibi, quòd quidquid mihi Deus imperaret, hoc facerem?

27 Et ait Balac ad eum: Veni, & ducam te ad alium locum: ſi fortè placeat Deo ut inde maledicas eis.

28 Cúmque duxiſſet eum ſuper verticem montis Phogor, qui reſpicit ſolitudinem.

29 Dixit ei Balaam: Ædifica mihi hîc ſeptem aras, & para totidem vitulos, ejuſdémque numeri arietes.

30 Fecit Balac ut Balaam dixerat: impoſuítque vitulos & arietes per ſingulas aras.

CAPUT XXIV.

Balaam tertiò benedicit, & proſpera vaticinatur de Iſraël, & de Chriſto: item de Amalecitis, Cinæis, & Romanis.

1 Cumque vidiſſet Balaam quòd placeret Domino ut benediceret Iſraëli, nequaquam abiit ut antè perrexerat, ut augurium quæreret: ſed dirigens contra deſertum vultum ſuum, A

2 Et elevans oculos, vidit Iſraël in tentoriis commorantem per tribus ſuas: & irruente in ſe ſpiritu Dei,

3 Aſſumpta parabola ait: Dixit Balaam filius Beor: dixit homo, cujus obturatus eſt oculus:

4 Dixit auditor ſermonum Dei, qui viſionem Omnipotentis intuitus eſt, qui cadit, & ſic aperiuntur oculi ejus:

5 Quàm pulchra tabernacula tua Jacob, & tentoria tua Iſraël!

6 Ut valles nemoroſæ, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula quæ fixit Dominus, quaſi cedri prope aquas.

7 Fluet aqua de ſitula ejus, & ſemen illius erit in aquas multas. Tolletur propter Agag, rex ejus, & auferetur regnum illius. B

8 Deus eduxit illum de Ægypto, * cujus fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis. Devorabunt gentes hoſtes illius, oſſáque eorum confringent, & perforabunt ſagittis. * Sup. 23. d. 22.

9 Accubans dormivit ut leo, & quaſi leæna, quam ſuſcitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi, erit & ipſe benedictus: qui maledixerit, in maledictione reputabitur.

10 Iratúſque Balac contra Balaam, comploſis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus è contrario tertiò benedixiſti:

11 Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnificè honorare te, ſed Dominus privavit te honore diſpoſito.

12 Reſpondit Balaam ad Balac: Nónne nuntiis tuis, quos miſiſti ad me, dixi: C

13 * Si dederit mihi Balac plenam domum ſuam argenti & auri, non potero præterire ſermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo: ſed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar? * Sup. 22. d. 18.

14 Verumtamen pergens ad populum meum, dabo conſilium, quid populus tuus populo huic faciat extremo tempore.

15 Sumpta igitur parabola, rurſum ait: Dixit Balaam filius Beor: dixit homo, cujus obturatus eſt oculus:

16 Dixit auditor ſermonum Dei, qui novit

Digitized by Google

doctrinam Altiſſimi, & viſiones Omnipotentis vi-
det, qui cadens apertos habet oculos.
17 Videbo eum, ſed non modò: intuebor illum,
*Mat. 2 a.2. ſed non propè. * ORIETUR STELLA ex Jacob, &
conſurget virga de Iſraël: & percutiet duces Moab,
vaſtabítque omnes filios Seth.
D 18 Et erit Idumæa poſſeſſio ejus: hereditas Seir
cedet inimicis ſuis: Iſraël verò fortiter aget.
19 De Jacob erit qui dominetur, & perdat reli-
quias civitatis.
20 Cúmque vidiſſet Amalec, aſſumens parabo-
lam, ait: Principium Gentium Amalec, cujus ex-
trema perdentur.
21 Vidit quoque Cinæum, & aſſumpta parabola,
ait: Robuſtum quidem eſt habitaculum tuum: ſed
ſi in petra poſueris nidum tuum,
22 Et fueris electus de ſtirpe Cin, quamdiu po-
teris permanere: Aſſur enim capiet te.
23 Aſſumptáque parabola iterùm locutus eſt:
Heu, quis victurus eſt, quando iſta faciet Deus?
*Dan. 11.a.30. 24 * Venient in trieribus de Italia, ſuperabunt
Aſſyrios, vaſtabúntque Hebræos, & ad extremum
etiam ipſi peribunt.
25 Surrexítque Balaam, & reverſus eſt in locum
ſuum. Balac quoque via, qua venerat, rediit.

CAPUT XXV.

Ob fornicationem Iſraël cum Madianitis jubet Deus principes ſuſpendi: ipſique Phinees dat perpetuum ſacerdotium, eò quòd divino zelo Zambri & Cozbi pugione confodiſſet.

A 1 MOrabatur autem eo tempore Iſraël in Set-
tim, & fornicatus eſt populus cum filiabus
Moab,
2 Quæ vocaverunt eos ad ſacrificia ſua. At illi
comederunt & adoraverunt deos earum.
*Joſ.22. d.17. 3 * Initiatúſque eſt Iſraël Beelphegor: & iratus
Dominus,
*Deut. 4.a.3. 4 Ait ad Moyſen: * Tolle cunctos principes po-
puli, & ſuſpende eos contra ſolem in patibulis: ut
avertatur furor meus ab Iſraël.
*Exod. 32.f.27 5 Dixítque Moyſes ad Judices Iſraël: * Occidat
unuſquiſque proximos ſuos, qui initiati ſunt Beel-
B phegor.
6 Et ecce unus de filiis Iſraël intravit coram fra-
tribus ſuis ad ſcortum Madianitidem, vidente
Moyſe, & omni turba filiorum Iſraël, qui flebant
ante fores tabernaculi.
*Pſ.105 e.30. 1.Mac. 2.c.26. 1.Cor. 10.b.8. 7 * Quod cùm vidiſſet Phinees filius Eleazari
filij Aaron ſacerdotis, ſurrexit de medio multitu-
dinis, & arrepto pugione,
C 8 Ingreſſus eſt poſt virum Iſraëlitem in lupanar,
& perfodit ambos ſimul, virum ſcilicet & mulie-
rem, in locis genitalibus. Ceſſavítque plaga à filiis
Iſraël.
9 Et occiſi ſunt viginti quattuor millia hominũ.
10 Dixítque Dominus ad Moyſen:
11 Phinees filius Eleazari filij Aaron ſacerdotis
avertit iram meam à filiis Iſraël: quia zelo meo
commotus eſt contra eos, ut non ipſe delerem filios
Iſraël in zelo meo.
*Eccli. 45.d.30 1 Mac. 2.f.45. 12 Idcircò loquere ad eum: * Ecce do ei pacem
fœderis mei,
13 Et erit tam ipſi quàm ſemini ejus pactum ſa-
cerdotij ſempiternum, quia zelatus eſt pro Deo
ſuo, & expiavit ſcelus filiorum Iſraël,
14 Erat autem nomen viri Iſraëlitæ, qui occiſus D
eſt cum Madianitide, Zambri filius Salu, dux de
cognatione & tribu Simeonis.
15 Porrò mulier Madianitis, quæ pariter inter-
fecta eſt, vocabatur Cozbi, filia Sur principis nobi-
liſſimi Madianitarum.
16 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
17 * Hoſtes vos ſentiãt Madianitæ, & percutite eos: *Inf.31 a.2.
18 Quia & ipſi hoſtiliter egerunt contra vos, &
decepêre inſidiis per idolum Phogor, & Cozbi fi-
liam ducis Madian ſororem ſuam, quæ percuſſa eſt
in die plagæ pro ſacrilegio Phogor.

CAPUT XXVI.

Numerantur Iſraëlitæ per ſingulas tribus, qui bello apti, ſunt Terram promiſſionis ingreſſuri.

1 POſtquam noxiorum ſanguis effuſus eſt, di- A
xit Dominus ad Moyſen, & Eleazarum filium
Aaron ſacerdotem:
2 * Numerate omnem ſummam filiorum Iſraël à *Sup. 1.a.2.3.
viginti annis & ſupra, per domos & cognationes
ſuas, cunctos qui poſſunt ad bella procedere.
3 Locuti ſunt itaque Moyſes & Eleazar ſacer-
dos in campeſtribus Moab ſuper Jordanem contra
Jericho, ad eos qui erant
4 A viginti annis & ſupra, ſicut Dominus im-
peraverat, quorum iſte eſt numerus:
5 Ruben primogenitus Iſraël. * hujus filius, He- *Gen. 46 b.9.
noch, à quo familia Henochitarum: & Phallu, à Exod.6. c.14.
quo familia Phalluitarum: 1.Par. 5.a.1.
6 Et Heſron, à quo familia Heſronitarum: &
Charmi, à quo familia Charmitarum.
7 Hæ ſunt familiæ de ſtirpe Ruben: quarum
numerus inventus eſt, quadraginta tria millia &
ſeptingenti triginta.
8 Filius Phallu, Eliab.
9 Hujus filij, Namuel & Dathan & Abiron. iſti
ſunt Dathan & Abiron principes populi, * qui ſur- *Sup. 16.a.1.
rexerunt contra Moyſen & Aaron in ſeditione Co- B
re, quando adverſus Dominum rebellaverunt:
10 Et aperiens terra os ſuum devoravit Core,
morientibus plurimis, quando combuſſit ignis du-
centos quinquaginta viros. Et factum eſt grande
miraculum,
11 Ut, Core pereunte, filij illius non perirent.
12 Filij Simeon per cognationes ſuas: Namuel,
ab hoc familia Namuelitarum: Jamin, ab hoc fa-
milia Jaminitarum: Jachin, ab hoc familia Jachini-
tarum:
13 Zare, ab hoc familia Zareitarum: Saul, ab
hoc familia Saulitarum.
14 Hæ ſunt familiæ de ſtirpe Simeon, quarum
omnis numerus fuit, vinginti duo millia ducenti.
15 Filij Gad per cognationes ſuas: Sephon, ab
hoc familia Sephonitarum: Aggi, ab hoc familia
Aggitarum: Suni, ab hoc familia Sunitarum:
16 Ozni, ab hoc familia Oznitarum: Her, ab
hoc familia Heritarum:
17 Arod, ab hoc familia Aroditarum: Ariel, ab
hoc familia Arielitarum.
18 Iſtæ ſunt familiæ Gad, quarum omnis nume-
rus, fuit, quadraginta millia quingenti.
19 * Filij Juda, Her & Onan, qui ambo mortui *Gen. 38.a.3.
ſunt in Terra Chanaan.
20 Fuerúntque filij Juda, per cognationes ſuas: C
Sela

Digitized by Google

Sela,à quo familia Selaitarum:Phares,à quo familia
Phareſitarum : Zare, à quo familia Zareitarum.
21 Porrò filij Phares:Heſron, à quo familia Heſ-
ronitarum:& Hamul,à quo familia Hamulitarum.
22 Iſtæ ſunt familiæ Juda,quarum omnis nume-
rus fuit, ſeptuaginta ſex millia, quingenti.
23 Filij Iſſachar, per cognationes ſuas : Thola, à
quo familia Tholaitarum : Phua , à quo familia
Phuaitarum :
24 Jaſub, à quo familia Jaſubitarum : Semran, à
quo familia Semranitarum.
25 Hæ ſunt cognationes Iſſachar, quarum nu-
merus fuit ſexaginta quattuor millia trecenti.
26 Filij Zabulon per cognationes ſuas : Sared,à
quo familia Sareditarum : Elon, à quo familia Elo-
nitarum : Jalel,à quo familia Jalelitarum.
27 Hæ ſunt cognationes Zabulon, quarum nu-
merus fuit, ſexaginta millia quingenti.
28 Filij Joſeph per cognationes ſuas, Manaſſe
& Ephraim.
D 29 De Manaſſe ortus eſt Machir, à quo familia
* Ioſ. 17. a. 1. Machiritarum. * Machir genuit Galaad, à quo fa-
milia Galaaditarum.
30 Galaad habuit filios : Jezer, à quo familia Je-
zeritarum : & Helec, à quo familia Helecitarum :
31 Et Aſriel,à quo familia Aſrielitarum : & Se-
chem, à quo familia Sechemitarum :
* Inf. 17. a. 1. 32 Et Semida, à quo familia Semidaitarum. * &
Hepher, à quo familia Hepheritarum.
33 Fuit autem Hepher pater Salphaad , qui fi-
lios non habebat , ſed tantùm filias, quarum iſta
* Ibid. ſunt nomina: * Maala, & Noa, & Hegla , & Mel-
cha, & Therſa.
34 Hæ ſunt familiæ Manaſſe, & numerus ea-
rum,quinquaginta duo millia ſeptingenti.
35 Filij autem Ephraim per cognationes ſuas,
fuerunt hi : Suthala,à quo familia Suthalaitarum :
Becher, à quo familia Becheritarum : Thehen , à
quo familia Thehenitarum.
E 36 Porrò filius Suthala fuit Heran , à quo fami-
lia Heranitarum.
37 Hæ ſunt cognationes filiorum Ephraim,qua-
rum numerus fuit, triginta duo milli quingenti.
38 Iſti ſunt filij Joſeph per familias ſuas. Filij
Benjamin in cognationibus ſuis : Bela, à quo fami-
lia Belaitarum : Aſbel, à quo familia Aſbelitarum:
Ahiram, à quo familia Ahiramitarum :
39 Supham, à quo familia Suphamitarum:Hu-
pham, à quo familia Huphamitarum.
40 Filij Bela:Hered & Noëman.De Hered, fami-
lia Hereditarũ:de Noëman,familia Noëmanitarũ.
41 Hi ſunt filij Benjamin per cognationes ſuas,
quorum numerus fuit, quadraginta quinque mil-
lia ſexcenti.
42 Filij Dan per cognationes ſuas : Suham, à
quo familia Suhamitarum. hæ ſunt cognationes
Dan per familias ſuas.
43 Omnes fuere Suhamitæ, quorum numerus
erat, ſexaginta quattuor millia quadringenti,
44 Filij Aſer per cognationes ſuas:Jemna, à quo
familia Jemnaitarum:Jeſſui,à quo familia Jeſſuita-
rum : Brie, à quo familia Brieitarum.
45 Filij Brie: Heber,à quo familia Heberitarum:
& Melchiel, à quo familia Melchielitarum.
46 Nomen autem filiæ Aſer, fuit Sara.
47 Hæ cognationes filiorum Aſer, & numerus
eorum, quinquaginta tria millia quadringenti.
48 Filij Nephthali per cognationes ſuas:Jeſiel, à F
quo familia Jeſielitarum : Guni , à quo familia
Gunitarum :
49 Jeſer,à quo familia Jeſeritarum : Sellem,à quo
familia Sellemitarum.
50 Hæ ſunt cognationes filiorum Nephthali
per familias ſuas : quorum numerus, quadraginta
quinque millia quadringenti.
51 Iſta eſt ſumma filiorum Iſraël, qui recenſiti
ſunt, ſexcenta millia,& mille ſeptingenti triginta.
52 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen,dicẽs :
53 Iſtis dividetur terra juxta nùmerum vocabu-
lorum in poſſeſſiones ſuas.
54 Pluribus majorem partem dabis,& paucio-ri-
bus minorem : ſingulis, ſicut nunc recenſiti ſunt,
tradetur poſſeſſio :
55 Ita dumtaxat ut ſors Terram Tribubus di-
vidat & familiis.
56 Quidquid ſorte contigerit, hoc vel plures
accipiant, vel pauciores.
57 * Hic quoque eſt numerus filiorum Levi per * Exod. 6. a. 16.
familias ſuas : Gerſon , à quo familia Gerſonita-
rum:Caath,à quo familia Caathitarum : Merari , à
quo familia Meraritarum.
58 Hæ ſunt familiæ Levi:Familia Lobni, fami- G
lia Hebroni, familia Moholi, familia Muſi, familia
Core. At verò Caath genuit Amram :
59 Qui habuit uxorem Jochabed filiam Levi,
quæ nata eſt ei in Ægypto.hæc genuit Amram vi-
ro ſuo filios Aaron & Moyſen, & Mariam ſororem
eorum.
60 De Aaron orti ſunt Nadab & Abiu,& Elea-
zar & Ithamar:
61 * Quorum Nadab & Abiu mortui ſunt, cùm * Sup. 3. a. 4.
obtuliſſent ignem alienum coram Domino. Lev. 10. a. 1.
62 Fuerúntque omnes qui numerati ſunt , vi- 1. Par.
ginti tria millia generis maſculini , ab uno menſe 24. a. 2.
& ſuprà : quia non ſunt recenſiti inter filios Iſraël,
nec eis cum ceteris data poſſeſſio eſt.
63 Hic eſt numerus filiorum Iſraël qui deſcripti
ſunt à Moyſe & Eleazaro ſacerdote, in campeſtri-
bus Moab ſupra Jordanem contra Jericho.
64 * Inter quos,nullus fuit eorum qui antè nu- * 1. Cor.
merati ſunt à Moyſe & Aaron in deſerto Sinai: 10. a. 5.
65 * Prædixerat enim Dominus, quòd omnes * Sup.
morerentur in ſolitudine. Nullúſque remanſit ex 14. d. 23. 24.
eis, niſi Caleb filius Jephone, & Joſue filius Nun.

CAPUT XXVII.

*Filiæ Salphaad patri ſuccedunt in hereditatem : dicitque Do-
minus Moyſen moriturum , ubi ex monte Terram promiſſionis
conſpexerit.*

1 ACceſſerunt * autem filij Salphaab, filiæ He- A
pher, filij Galaad, filij Machir, filij Manaſſe, * Sup. 26. d.
qui fuit filius Joſeph: quarum ſunt nomina, Maala, 32. 33.
& Noa, & Hegla, & Melcha, & Therſa. Inf. 36. a. 1.
2 Steterúntque coram Moyſe & Eleazaro ſacer- Ioſ. 17.
dote, & cunctis principibus populi ad oſtium ta- a. 1.
bernaculi fœderis, atque dixerunt :
3 Pater noſter mortuus eſt in deſerto , nec fuit
in ſeditione , quæ * concitata eſt contra Domi- * Sup.
num ſub Core,ſed in peccato ſuo mortuus eſt : hic 16. a. 1.

non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia ſua, quia non habuit filium? Date nobis poſſeſſionem inter cognatos patris noſtri.

B 4 Retulítque Moyſes cauſam earum ad judicium Domini.

5 Qui dixit ad eum:

6 Juſtam rem poſtulant filiæ Salphaad: da eis poſſeſſionem inter cognatos patris ſui, & ei in hereditatem ſuccedant.

7 Ad filios autem Iſraël loquêris hæc.

8 Homo cùm mortuus fuerit abſque filio, ad filiam ejus tranſibit hereditas.

9 Si filiam non habuerit, habebit ſucceſſores fratres ſuos.

10 Quòd ſi & fratres non fuerint, dabitis hereditatem fratribus patris ejus.

11 Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hereditas his qui ei proximi ſunt. erítque hoc filiis Iſraël ſanctum lege perpetua, ſicut præcepit Dominus Moyſi.

* Deut. 32. g. 49. 12 Dixit quoque Dominus ad Moyſen: * Aſcende in montem iſtum Abarim, & contemplare inde Terram, quam daturus ſum filiis Iſraël.

C 13 Cúmque videris eam, ibis & tu ad populum tuum, ſicut ivit frater tuus Aaron:

* Sup. 20. c. 12. Deut. 32. g. 51. 14 * Quia offendiſtis me in deſerto Sin in contradictione multitudinis, nec ſanctificare me voluiſtis coram ea ſuper aquas. hæ ſunt aquæ contradictionis in Cades deſerti Sin.

15 Cui reſpondit Moyſes:

16 Provideat Dominus Deus ſpirituum omnis carnis, hominem, qui ſit ſuper multitudinem hanc:

17 Et poſſit exire & intrare ante eos: & educere eos vel introducere, ne ſit populus Domini ſicut oves abſque paſtore.

D 18 Dixítque Dominus ad eum: * Tolle Joſue

* Deut. 3. d. 21. filium Nun, virum in quo eſt Spiritus, & pone manum tuam ſuper eum.

19 Qui ſtabit coram Eleazaro ſacerdote & omni multitudine:

20 Et dabis ei præcepta cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ, ut audiat eum omnis ſynagoga filiorum Iſraël.

21 Pro hoc, ſi quid agendum erit, Eleazar ſacerdos conſulet Dominum. Ad verbum ejus egredietur & ingredietur ipſe, & omnes filij Iſraël cum eo, & cetera multitudo.

22 Fecit Moyſes ut præceperat Dominus. Cúmque tuliſſet Joſue, ſtatuit eum coram Eleazaro ſacerdote & omni frequentia populi.

23 Et impoſitis capiti ejus manibus, cuncta replicavit quæ mandaverat Dominus.

CAPUT XXVIII.

Sacrificia quotidiana & diei ſeptimi ac calendarum, & de duabus ſollemnitatibus Azymorum & Hebdomadarum.

A 1 Dixit quoque Dominus ad Moyſen:

2 Præcipe filiis Iſraël, & dices ad eos: Oblationem meam & panes, & incenſum odoris ſuaviſſimi offerte per tempora ſua.

* Exod. 29. f. 38. 3 Hæc ſunt ſacrificia quæ offerre debetis: * Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocauſtum ſempiternum:

4 Unum offeretis manè, & alterum ad veſperũ:

5 Decimam partem ephi ſimilæ, quæ conſperſa ſit oleo puriſſimo, & habeat quartam partem hin.

6 Holocauſtum juge eſt quod obtuliſtis in monte Sinai in odorem ſuaviſſimum incenſi Domini.

7 Et libabitis vini quartam partem hin per agnos ſingulos in Sanctuario Domini.

8 Alterúmque agnum ſimiliter offeretis ad veſperam juxta omnem ritum ſacrificij matutini, & libamentorum ejus, oblationem ſuaviſſimi odoris Domino.

9 * Die autem ſabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, & duas decimas ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio, & liba * Matt. 12. a. 5. B

10 Quæ ritè funduntur per ſingula ſabbata in holocauſtum ſempiternum.

11 In calendis autem offeretis holocauſtum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos ſeptem immaculatos,

12 Et tres decimas ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio per ſingulos vitulos: & duas decimas ſimilæ oleo conſperſæ per ſingulos arietes:

13 Et decimam decimæ ſimilæ ex oleo in ſacrificio per agnos ſingulos. holocauſtum ſuaviſſimi odoris atque incenſi eſt Domino.

14 Libamenta autem vini, quæ per ſingulas fundenda ſunt victimas, iſta erunt: media pars hin per ſingulos vitulos, tertia per arietem, quarta per agnum. hoc erit holocauſtum per omnes menſes, qui ſibi anno vertente ſuccedunt.

15 Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocauſtum ſempiternum cum libamentis ſuis. C

16 * Menſe autem primo, quartadecima die menſis, Phaſe Domini erit, * Exod. 12. c. 18. Levit. 23. a. 5.

17 Et quintadecima die ſollemnitas: ſeptem diebus veſcentur azymis.

18 Quarum dies prima venerabilis & ſancta erit: omne opus ſervile non facietis in ea.

19 Offeretiſque incenſum holocauſtum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos ſeptem:

20 Et ſacrificia ſingulorum ex ſimila quæ conſperſa ſit oleo, tres decimas per ſingulos vitulos, & duas decimas per arietem,

21 Et decimam decimæ per agnos ſingulos: id eſt, per ſeptem agnos.

22 Et hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis,

23 Præter holocauſtum matutinum quod ſemper offeretis.

24 Ita facietis per ſingulos dies ſeptem dierum in fomitem ignis, & in odorem ſuaviſſimum Domino, qui ſurget de holocauſto, & de libationibus ſingulorum. D

25 Dies quoque ſeptimus celeberrimus & ſanctus erit vobis: omne opus ſervile non facietis in eo.

26 Dies etiam primitivorum, quando offeretis novas fruges Domino, expletis hebdomadibus, venerabilis & ſancta erit: omne opus ſervile non facietis in ea.

27 Offeretiſque holocauſtum in odorem ſuaviſſimum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, & agnos anniculos immaculatos ſeptem:

28 Atque

Digitized by Google

28 Atque in ſacrificiis eorum ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas per ſingulos vitulos, per arietes duas,

29 Per agnos decimam decimæ, qui ſimul ſunt agni ſeptem. hircum quoque

30 Qui mactatur pro expiatione: præter holocauſtum ſempiternum & liba ejus.

31 Immaculata offeretis omnia cum libationibus ſuis.

Caput XXIX.

Sollemnitates menſis ſeptimi, & quid in eis offerendum ſit: nempè ſollemnitas tubarum, expiationis, & tabernaculorum quæ octo diebus varias habent oblationes.

A 1 MEnſis etiam ſeptimi prima dies venerabilis & ſancta erit vobis. omne opus ſervile non facietis in ea, quia dies clangoris eſt & tubarum.

2 Offeretiſque holocauſtum in odorem ſuaviſſimum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, & agnos anniculos immaculatos ſeptem:

3 Et in ſacrificiis eorum, ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas per ſingulos vitulos, duas decimas per arietem,

4 Unam decimam per agnum, qui ſimul ſunt agni ſeptem:

5 Et hircum pro peccato, qui offertur in expiationem populi,

6 Præter holocauſtum calendarum cum ſacrificiis ſuis, & holocauſtum ſempiternum cum libationibus ſolitis. eiſdem ceremoniis offeretis in odorem ſuaviſſimum incenſum Domino.

* Lev. 16.f.29. 23.e.7. 7 * Decima quoque dies menſis hujus ſeptimi erit vobis ſancta atque venerabilis, & affligetis animas veſtras: omne opus ſervile non facietis in ea.

8 Offeretiſque holocauſtum Domino in odorem ſuaviſſimum, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos ſeptem:

B 9 Et in ſacrificiis eorum, ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas per ſingulos vitulos, duas decimas per arietem,

10 Decimam decimæ per agnos ſingulos, qui ſunt ſimul agni ſeptem:

11 Et hircum pro peccato, abſque his quæ offerri pro delicto ſolent in expiationem, & holocauſtum ſempiternum, cum ſacrificio & libaminibus eorum.

12 Quintadecima verò die menſis ſeptimi, quæ vobis ſancta erit atque venerabilis, omne opus ſervile non facietis in ea, ſed celebrabitis ſollemnitatem Domino ſeptem diebus.

13 Offeretiſque holocauſtum in odorem ſuaviſſimum Domino, vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim:

14 Et in libamentis eorum, ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas per vitulos ſingulos, qui ſunt ſimul vituli tredecim: & duas decimas arieti uno, id eſt, ſimul arietibus duobus,

15 Et decimam decimæ agnis ſingulis, qui ſunt ſimul agni quattuordecim:

C 16 Et hircum pro peccato, abſque holocauſto ſempiterno, & ſacrificio, & libamine ejus.

17 In die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim:

18 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:

19 Et hircum pro peccato, abſque holocauſto ſempiterno, ſacrificióque & libamine ejus.

20 Die tertio offeretis vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:

21 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:

22 Et hircum pro peccato, abſque holocauſto ſempiterno, ſacrificióque & libamine ejus.

23 Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:

24 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:

25 Et hircum pro peccato abſque holocauſto ſempiterno, ſacrificióque ejus & libamine.

26 Die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:

27 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:

28 Et hircum pro peccato, abſque holocauſto ſempiterno, ſacrificióque ejus & libamine.

29 Die ſexto offeretis vitulos octo, arietes duos, D
agnos anniculos immaculatos quattuordecim:

30 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:

31 Et hircum pro peccato, abſque holocauſto ſempiterno, ſacrificióque ejus & libamine.

32 Die ſeptimo offeretis vitulos ſeptem, & arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim:

33 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:

34 Et hircum pro peccato abſque holocauſto ſempiterno, ſacrificióque ejus & libamine.

35 Die octavo, qui eſt celeberrimus, omne opus ſervile non facietis,

36 Offerentes holocauſtum in odorem ſuaviſſimum Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos ſeptem:

37 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:

38 Et hircum pro peccato, abſque holocauſto ſempiterno, ſacrificióque ejus & libamine.

39 Hæc offeretis Domino in ſollemnitatibus veſtris: præter vota & oblationes ſpontaneas in holocauſto, in ſacrificio, in libamine, & in hoſtiis pacificis.

Caput XXX.

De voto ac juramento virorum, & quando puellarum & uxorum vota ſeu juramenta rata ſint, vel irrita.

1 NArravítque Moyſes filiis Iſraël omnia quæ A
ei Dominus imperarat:

2 Et locutus eſt ad principes tribuum filiorum Iſraël: Iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus:

3 Si quis virorum votum Domino voverit, aut ſe conſtrinxerit juramento: non faciet irritum verbum ſuum, ſed omne quod promiſit implebit.

4 Mulier ſi quippiam voverit, & ſe conſtrinxerit juramento, quæ eſt in domo patris ſui, & in ætate adhuc puellari: ſi cognoverit pater votum quod pollicita eſt, & juramentum quo obligavit animam ſuam, & tacuerit, voti rea erit:

5 uid q uid pollicita eſt & juravit, opere cõplebit.

6 Sin

Digitized by Google

6 Sin autem ſtatim ut audierit, contradixerit
pater: & vota & juramenta ejus irrita erunt, nec
obnoxia tenebitur ſponſioni, eò quòd contradi-
xerit pater.
7 Si maritum habuerit, & voverit aliquid, &
ſemel de ore ejus verbum egrediens animam ejus
obligaverit juramento:
8 Quo die audierit vir, & non contradixerit,
voti rea erit, reddétque quodcumque promiſerat.
C 9 Sin autem audiens ſtatim contradixerit, &
írritas fecerit pollicitationes ejus, verbáque qui-
bus obſtrinxerat animam ſuam: propitius erit ei
Dominus.
10 Vidua & repudiata quidquid voverint, reddét.
11 Uxor in domo viri cùm ſe voto conſtrinxerit
& juramento,
12 Si audierit vir, & tacuerit, nec contradixe-
rit ſponſioni, reddet quodcumque promiſerat.
13 Sin autem extemplò contradixerit, non te-
nebitur promiſſionis rea: quia maritus contradi-
xit, & Dominus ei propitius erit.
D 14 Si voverit, & juramento ſe conſtrinxerit, ut
per jejunium, vel ceterarum rerum abſtinentiam
affligat animam ſuam, in arbitrio viri erit ut fa-
ciat, ſive non faciat.
15 Quòd ſi audiens vir tacuerit, & in alteram
diem diſtulerit ſententiam: quidquid voverat atq;
promiſerat, reddet: quia ſtatim ut audivit, tacuit.
16 Sin autem contradixerit poſtquam reſcivit,
portabit ipſe iniquitatem ejus.
17 Iſtæ ſunt leges, quas conſtituit Dominus
Moyſi, inter virum & uxorem, inter patrem &
filiam, quæ in puellari adhuc ætate eſt, vel quæ
manet in parentis domo.

CAPUT XXXI.

Cæſis Madianitis virgines ſolæ reſervantur, ſubſtantia ex æquo dividitur pugnantibus & plebi, primitiæ Sacerdoti ac Levitis traduntur, gratiæ Deo cum donariis offeruntur.

A 1 LOcutúſque eſt Dóminus ad Moyſen, dicens:
2 Ulciſcere priùs filios Iſraël de Madiani-
tis, & ſic colligêris ad populum tuum.
* Sup. 25.d.17. 3 Statímque Moyſes, * Armate, inquit, ex vo-
bis viros ad pugnam, qui poſſint ultionem Domi-
ni expetere de Madianitis.
4 Mille viri de ſingulis tribubus eligantur ex
Iſraël, qui mittantur ad bellum.
5 Dederuntque millenos de ſingulis tribubus, id
eſt, duodecim millia expeditorum ad pugnam:
6 Quos miſit Moyſes cum Phinees filio Eleaza-
ri ſacerdotis, vaſa quoque ſancta, & tubas ad clan-
gendum tradidit ei.
7 Cúmque pugnaſſent contra Madianitas atque
viciſſent, omnes mares occiderunt,
* Ioſ.13. e.22 8 * Et reges eorum, Evi, & Recem, & Sur, &
Hur, & Rebe, quinque principes gentis: Balaam
B quoque filium Beor interfecerunt gladio.
9 Ceperúntque mulieres eorum, & parvulos,
omniáque pecora, & cunctam ſupellectilem: quid-
quid habere potuerant depopulati ſunt:
10 Tam urbes quàm viculos & caſtella flamma
conſumpſit.
11 Et tulerunt prædam, & univerſa quæ ce-
perant tam ex hominibus quàm ex jumentis,
12 Et adduxerunt ad Moyſen, & Eleazarum
ſacerdotem, & ad omnem multitudinem filiorum
Iſraël. reliqua autem utenſilia portaverunt ad ca-
ſtra in campeſtribus Moab juxta Jordanem contra
Jericho.
13 Egreſſi ſunt autem Moyſes & Eleazar ſacer- C
dos, & omnes principes ſynagogæ, in occurſum
eorum extra caſtra.
14 Iratúſque Moyſes principibus exercitus, tri-
bunis, & centurionibus qui venerant de bello,
15 Ait: Cur feminas reſervaſtis?
16 * Nónne iſtæ ſunt, quæ deceperunt filios * Sup. 25.d.18.
Iſraël ad ſuggeſtionem Balaam, & prævaricari
vos fecerunt in Domino ſuper peccato Phogor, un-
de & percuſſus eſt populus?
17 * Ergo cunctos interficite quidquid eſt ge- * Iud. 21.b.11.
neris maſculini, etiam in parvulis: & mulieres,
quæ noverunt viros in coitu, jugulate:
18 Puellas autem & omnes feminas virgines
reſervate vobis:
19 Et manete extra caſtra ſeptem diebus. Qui
occiderit hominem, vel occiſum tetigerit, luſtra-
bitur die tertio & ſeptimo.
20 Et de omni præda, ſive veſtimentum fuerit,
ſive vas, & aliquid in utenſilia præparatum de ca-
prarum pellibus, & pilis, & ligno, expiabitur.
21 Eleazar quoque ſacerdos, ad viros exercitus D
qui pugnaverant, ſic locutus eſt: Hoc eſt præce-
ptum legis, * quod mandavit Dominus Moyſi: * Lev 6. d.28.11. e.33.15. b.12.
22 Aurum, & argentum, & æs, & ferrum, &
plumbum, & ſtannum,
23 Et omne quod poteſt tranſire per flammas,
igne purgabitur. quidquid autem ignem non po-
teſt ſuſtinere, aqua expiationis ſanctificabitur:
24 Et lavabitis veſtimenta veſtra die ſeptimo,
& purificati poſteà caſtra intrabitis.
25 Dixit quoque Dominus ad Moyſen:
26 Tollite ſummam eorum quæ capta ſunt, ab
homine uſque ad pecus, tu & Eleazar ſacerdos &
principes vulgi.
27 Dividéſque ex æquo prædam, inter eos qui
pugnaverunt egreſsíque ſunt ad bellum, & inter
omnem reliquam multitudinem:
28 Et ſeparabis partem Domino ab his qui pu- E
gnaverunt & fuerunt in bello, unam animam de
quingentis, tam ex hominibus quàm ex bobus &
aſinis & ovibus,
29 Et dabis eam Eleazaro ſacerdoti, quia pri-
mitiæ Domini ſunt.
30 Ex media quoque parte filiorum Iſraël acci-
pies, quinquageſimum caput hominum, & boum,
& aſinorum, & ovium, cunctorum animantium,
& dabis ea Levitis, qui excubant in cuſtodiis ta-
bernaculi Domini.
31 Fecerúntque Moyſes & Eleazar, ſicut præ-
ceperat Dominus.
32 Fuit autem præda, quam exercitus ceperat,
ovium ſexcenta ſeptuaginta quinque millia,
33 Boum ſeptuaginta duo millia,
34 Aſinorum ſexaginta millia & mille:
35 Animæ hominum ſexus feminei, quæ non
cognoverant viros, triginta duo millia.
36 Datáque eſt media pars his qui in prælio
fuerant, ovium trecenta triginta ſeptem millia
quingentæ:

37 Et

Digitized by Google

F 37 E quibus in partem Domini ſupputatæ ſunt
oves ſexcentæ ſeptuaginta quinque.
38 Et de bobus triginta ſex millibus, boves ſeptuaginta & duo:
39 De aſinis triginta millibus quingentis, aſini
ſexaginta unus:
40 De animabus hominum ſedecim millibus,
ceſſerunt in partem Domini triginta duæ animæ.
41 Tradiditque Moyſes numerum primitiarum
Domini Eleazaro ſacerdoti, ſicut fuerat ei imperatum,
42 Ex media parte filiorum Iſraël, quam ſeparaverat his qui in prælio fuerant.
43 De media verò parte quæ contigerat reliquæ multitudini, id eſt, de ovibus trecentis triginta ſeptem millibus quingentis,
44 Et de bobus triginta ſex millibus,
45 Et de aſinis triginta millibus quingentis,
46 Et de hominibus ſedecim millibus,
G 47 Tulit Moyſes quinquageſimum caput, & dedit Levitis, qui excubabant in tabernaculo Domini, ſicut præceperat Dominus.
48 Cúmque acceſſiſſent principes exercitus ad
Moyſen, & tribuni, centurionéſque, dixerunt:
49 Nos ſervi tui recenſuimus numerum pugnatorum, quos habuimus ſub manu noſtra: & ne
unus quidem defuit.
50 Ob hanc cauſam offerimus in donariis Domini ſinguli quod in præda auri potuimus invenire, periſcelides & armillas, annulos & dextralia,
ac murænulas, ut depreceris pro nobis Dominum.
51 Suſceperúntque Moyſes & Eleazar ſacerdos, omne aurum in diverſis ſpeciebus,
52 Pondo ſedecim millia, ſeptingentos quinquaginta ſiclos, à tribunis & centurionibus.
53 Unuſquiſque enim quod in præda rapuerat,
ſuum erat.
54 Et ſuſceptum intulerunt in tabernaculum
teſtimonij, in monimentum filiorum Iſraël coram
Domino.

Caput XXXII.

Filiis Ruben, Gad & dimidiæ tribui Manaſſe portio datur trans Jordanem, modò fratres ſuos in Terram promiſſionis armati præcedant.

A 1 Filij autem Ruben & Gad habebant pecora
multa, & erat illis in jumentis infinita ſubſtantia. Cúmque vidiſſent Jazer & Galaad aptas
animalibus alendis terras,
2 Venerunt ad Moyſen & ad Eleazarum ſacerdotem, & principes multitudinis, atque dixerunt:
3 Ataroth, & Dibon, & Jaſer, & Nemra, Heſebon, & Eleale, & Saban, & Nebo, & Beon,
4 Terra, quam percuſſit Dominus in conſpectu
filiorum Iſraël, regio uberrima eſt ad paſtum animalium: & nos ſervi tui habemus jumẽta plurima:
5 Precamúrque ſi invenimus gratiam coram te,
ut des nobis famulis tuis eam in poſſeſſionem, nec
facias nos tranſire Jordanem.
B 6 Quibus reſpondit Moyſes: Numquid fratres
veſtri ibunt ad pugnam, & vos hîc ſedebitis?
7 Cur ſubvertitis mentes filiorum Iſraël, ne tranſire audeant in locum, quem eis daturus eſt Dñs?
8 Nónne ita egerunt patres veſtri, quando miſi
de Cadeſbarne ad explorandam terram?
9 * Cúmque veniſſent uſque ad Vallem botri, *Sup. 13. d 24.
luſtrata omni regione, ſubverterunt cor filiorum
Iſraël, ut non intrarẽt fines, quos eis Dominus dedit.
10 Qui iratus juravit, dicens:
11 Si videbunt homines iſti, qui aſcenderunt
ex Ægypto, à viginti annis & ſupra, Terram, quam
ſub juramento pollicitus ſum Abraham, Iſaac &
Jacob: & noluerunt ſequi me,
12 Præter Caleb filium Jephone Cenezæum, C
& Joſue filium Nun: iſti impleverunt voluntatem
meam.
13 Iratúſque Dominus adverſum Iſraël, circumduxit eum per deſertum quadraginta annis, donec
conſumeretur univerſa generatio, quæ fecerat malum in conſpectu ejus.
14 Et ecce, inquit, vos ſurrexiſtis pro patribus
veſtris, incrementa & alumni hominum peccatorum, ut augeretis furorem Domini contra Iſraël.
15 Quòd ſi nolueritis ſequi eum, in ſolitudine
populum derelinquet, & vos cauſa eritis necis
omnium.
16 At illi propè accedentes, dixerunt: Caulas
ovium fabricabimus, & ſtabula jumentorum, parvulis quoque noſtris urbes munitas:
17 Nos autem ipſi armati & accincti pergemus D
ad prælium ante filios Iſraël, donec introducamus
eos ad loca ſua. Parvuli noſtri, & quidquid habere
poſſumus, erunt in urbibus muratis, propter habitatorum inſidias.
18 Non revertemur in domos noſtras, uſque
dum poſſideant filij Iſraël hereditatem ſuam:
19 Nec quidquam quæremus trans Jordanem,
quia jam habemus noſtram poſſeſſionem in orientali ejus plaga.
20 Quibus Moyſes ait: * Si facitis quod promittitis, expediti pergite coram Domino ad pugnã: *Joſ. 1. c. 14.
21 Et omnis vir bellator armatus Jordanem
tranſeat, donec ſubvertat Dominus inimicos ſuos,
22 Et ſubjiciatur ei omnis Terra: tunc eritis inculpabiles apud Dominum & apud Iſraël, & obtinebitis regiones, quas vultis coram Domino. E
23 Sin autem quod dicitis, non feceritis, nulli
dubium eſt quin peccetis in Deum: & ſcitote
quoniam peccatum veſtrum apprehendet vos.
24 Ædificate ergo urbes parvulis veſtris, & caulas & ſtabula ovibus ac jumentis: & quod polliciti
eſtis implete.
25 * Dixerúntque filij Gad & Ruben ad Moyſen: Servi tui ſumus, faciemus quod jubet dominus noſter. *Joſ. 4. c. 12.
26 Parvulos noſtros, & mulieres, & pecora, ac
jumenta relinquemus in urbibus Galaad:
27 Nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, ſicut tu domine loqueris.
28 Præcepit ergo Moyſes Eleazaro ſacerdoti, & F
Joſue filio Nun, & principibus familiarum per tribus Iſraël, & dixit ad eos:
29 * Si tranſierint filij Gad & filij Ruben vobiſcum Jordanem, omnes armati ad bellum coram
Domino, & vobis fuerit Terra ſubjecta: date eis
Galaad in poſſeſſionem. *Deut. 3. b. 12. Joſ. 13. b 8. 12. a. 4.
30 Sin autem noluerint tranſire armati vobiſcum in Terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca.

31 Reſpon

31 Reſponderúntque filij Gad, & filij Ruben: Si-
cut locutus eſt dominus ſervis ſuis, ita faciemus:
32 Ipſi armati pergemus coram Domino in Ter-
ram Chanaan, & poſſeſſionem jam ſuſcepiſſe nos
confitemur trans Jordanem.
* Ioſ. 22. 4. 33 * Dedit itaque Moyſes filiis Gad & Ruben,
& dimidiæ tribui Manaſſe filij Joſeph regnum
Sehon regis Amorrhæi, & regnum Og regis Ba-
ſan, & terram eorũ cum urbibus ſuis per circuitum
G 34 Igitur extruxerunt filij Gad, Dibon, & Ata-
roth, & Aroer,
35 Et Etroth, & Sophan, & Jazer, & Jegbaa,
36 Et Bethnemra, & Betharan, urbes munitas,
& caulas pecoribus ſuis.
37 Filij verò Ruben ædificaverunt Heſebon, &
Eleale, & Cariathaim,
38 Et Nabo, & Baalmeon, verſis nominibus, Sa-
bama quoque: imponentes vocabula urbibus quas
extruxerant.
* Gen. 50. d. 22. 39 * Porrò filij Machir, filij Manaſſe, perrexe-
runt in Galaad, & vaſtaverunt eam interfecto
Amorrhæo habitatore ejus.
40 Dedit ergo Moyſes Terram Galaad Machir
filio Manaſſe, qui habitavit in ea.
41 Jair autem filius Manaſſe abiit & occupa-
vit vicos ejus, quos appellavit Havoth Jair, id eſt,
Villas Jair.
42 Nobe quoque perrexit, & apprehendit Cha-
nath cum viculis ſuis: vocavítque eam ex nomine
ſuo Nobe.

Caput XXXIII.

Manſionibus 42 filiorum Iſraël per varia loca in deſerto recenſitis, Chananæi à Domino jubentur interimi.

A 1 HÆ ſunt manſiones filiorum Iſraël, qui egreſ-
ſi ſunt de Ægypto per turmas ſuas in ma-
nu Moyſi & Aaron,
2 Quas deſcripſit Moyſes juxta caſtrorum loca,
quæ Domini juſſione mutabant.
3 Profecti igitur de Rameſſe menſe primo,
quintadecima die menſis primi, altera die Phaſe,
filij Iſraël in manu excelſa, videntibus cunctis
Ægyptiis,
4 Et ſepelientibus primogenitos, quos percuſſe-
rat Dominus (nam & in diis eorum exercuerat ul-
tionem)
5 Caſtrametati ſunt in Soccoth.
B 6 Et de Soccoth venerunt in Etham, quæ eſt in
extremis finibus ſolitudinis.
* Exod. 14. a. 2. 7 * Inde egreſſi venererunt contra Phihahiroth,
quæ reſpicit Beelſephon, & caſtrametati ſunt ante
Magdalum.
8 Profectíque de Phihahiroth, tranſierunt per
medium mare in ſolitudinem: & ambulantes tri-
bus diebus per deſertum Etham, caſtrametati ſunt
in Mara.
* Exod. 15. d. 27. 9 * Profectíque de Mara venerunt in Elim, ubi
erant duodecim fontes aquarum, & palmæ ſeptua-
ginta: ibíque caſtrametati ſunt.
10 Sed & inde egreſſi, fixerunt tentoria ſuper
Mare rubrum. Profectíque de Mari rubro,
11 Caſtrametati ſunt in deſerto Sin.
12 Unde egreſſi venerunt in Daphca.
13 Profectíque de Daphca, caſtrametati ſunt in
Alus.
14 Egreſsíque de Alus, in Raphidim fixere ten-
toria, * ubi populo defuit aqua ad bibendum. * Exod. 17. a. 1.
15 Profectíque de Raphidim, caſtrametati ſunt C
in deſerto Sinai.
16 Sed & de ſolitudine * Sinai egreſſi, venerunt * Exod. 19. a. 2.
ad ſepulchra concupiſcentiæ.
17 * Profectíque de ſepulchris concupiſcentiæ, * Sup. 11. g. 34.
caſtrametati ſunt in Haſeroth.
18 * Et de Haſeroth venerunt in Rethma. * Sup. 13. a. 1.
19 Profectíque de Rethma, caſtrametati ſunt
in Remmomphares.
20 Unde egreſſi, venerunt in Lebna.
21 De Lebna, caſtrametati ſunt in Reſſa.
22 Egreſsíque de Reſſa, venerunt in Ceelatha.
23 Unde profecti, caſtrametati ſunt in monte
Sepher.
24 Egreſſi de monte Sepher, venerunt in Arada.
25 Inde proficiſcentes, caſtrametati ſunt in
Maceloth.
26 Profectíque de Maceloth, venerunt in Tha-
hath.
27 De Thahath, caſtrametati ſunt in Thare.
28 Unde egreſſi, fixere tentoria in Methca.
29 Et de Methca, caſtrametati ſunt in Heſmona.
30 Profectíque de Heſmona, venerunt in Mo-
ſeroth.
31 Et de Moſeroth, caſtrametati ſunt in Bene- D
jaacan.
32 * Profectíque de Benejaacan, venerunt in * Deut. 10. b. 7.
montem Gadgad.
33 Unde profecti, caſtrametati ſunt in Jetebatha.
34 Et de Jetebatha, venerunt in Hebrona.
35 Egreſsíque de Hebrona, caſtrametati ſunt in
Aſiongaber.
36 * Inde profecti, venerunt in deſertum Sin, * Sup. 20. a. 1.
hæc eſt Cades.
37 Egreſsíque de Cades, caſtrametati ſunt in E
monte Hor, in extremis finibus Terræ Edom.
38 * Aſcenditque Aaron ſacerdos in montem * Sup. 20. d. 25.
Hor, jubente Domino: & ibi mortuus eſt anno
quadrageſimo egreſſionis filiorum Iſraël ex Ægy- Deut. 32. g 5
pto, menſe quinto, prima die menſis,
39 Cùm eſſet annorum centum viginti trium.
40 Audivítque Chananæus rex Arad, qui habi-
tabat ad meridiem, in Terram Chanaan veniſſe fi-
lios Iſraël.
41 Et profecti de monte Hor, caſtrametati ſunt
in Salmona.
42 Unde egreſſi, venerunt in Phunon.
43 Profectíque de Phunon, caſtrametati ſunt
in Oboth.
44 Et de Oboth, venerunt in Iieabarim, quæ eſt F
in finibus Moabitarum.
45 Profectíque de Iieabarim, fixere tentoria in
Dibongad.
46 Unde egreſſi, caſtrametati ſunt in Helmon-
deblathaim.
47 Egreſsíque de Helmondeblathaim, venerunt
ad montes Abarim contra Nabo.
48 Profectiq; de montibus Abarim, tranſierunt
ad campeſtria Moab, ſupra Jordanẽ contra Jericho.
49 Ibíque caſtrametati ſunt de Bethſimoth uſque
ad Abelſatim in planioribus locis Moabitarum,
50 Ubi locutus eſt Dominus ad Moyſen:

51 Præci

Digitized by Google

51 Præcipe filiis Iſraël, & dic ad eos: Quando tranſieritis Jordanem intrantes Terram Chanaan,

G 52 Diſperdite cunctos habitatores Terræ illius: *confringite titulos,& ſtatuas comminuite, atque omnia excelſa vaſtate,

*Deut. 7.a.5. Iudic. 2.a.2.

53 Mundantes terram, & habitantes in ea. ego enim dedi vobis illam in poſſeſſionem,

54 Quam divideritis vobis ſorte. Pluribus dabitis latiorem, & paucis anguſtiorem. Singulis ut ſors ceciderit, ita tribuetur hereditas.Per tribus & familias poſſeſſio dividetur.

55 Sin autem nolueritis interficere habitatores Terræ:qui remanſerint, erunt vobis quaſi clavi in oculis, & lanceæ in lateribus, & adverſabuntur vobis in Terra habitationis veſtræ:

56 Et quidquid illis cogitaveram facere, vobis faciam.

Caput XXXIV.

Terra promiſſionis ſitus & limites juxta varias orbis plagas;eáque ſorte dividenda precipitur, additis illorum nominibus qui eam dividant.

A 1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen,dicẽns: 2 Præcipe filiis Iſraël, & dices ad eos: Cùm ingreſſi fueritis Terram Chanaan, & in poſſeſſionem vobis ſorte ceciderit, his finibus terminabitur.

*Ioſ.15. a.1.

3 * Pars meridiana incipiet à ſolitudine Sin, quæ eſt juxta Edom: & habebit terminos contra Orientem mare ſalſiſſimum.

4 Qui circuibunt auſtralem plagam per aſcenſum Scorpionis, ita ut tranſeant in Senna, & perveniant à Meridie uſque ad Cadeſbarne, unde egredientur confinia ad villam nomine Adar, & tendent uſque ad Aſemona.

B 5 Ibíque per gyrum terminus ab Aſemona uſque ad Torrentem Ægypti, & maris magni littore finietur.

6 Plaga autem occidentalis à mari magno incipiet, & ipſo fine claudetur.

7 Porrò ad ſeptemtrionalem plagam à mari magno termini incipient, pervenientes uſque ad montem altiſſimum,

8 A quo venient in Emath uſque ad terminos Sedada:

9 Ibúntque confinia uſque ad Zephrona, & villam Enan.hi erunt termini in parte Aquilonis.

10 Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa Enan uſque Sephama,

11 Et de Sephama deſcendent termini in Rebla contra fontem Daphnim: inde pervenient contra Orientem ad mare Cenereth,

C 12 Et tendent uſque ad Jordanem, & ad ultimum ſalſiſſimo claudentur mari. Hanc habebitis Terram per fines ſuos in circuitu.

13 Præcepítque Moyſes filiis Iſraël dicens: Hæc erit Terra, quam poſſidebitis ſorte, & quam juſſit Dominus dari novem tribubus,& dimidiæ tribui.

14 Tribus enim filiorum Ruben per familias ſuas, & tribus filiorum Gad juxta cognationum numerum, media quoque tribus Manaſſe,

15 Id eſt, duæ ſemis tribus, acceperunt partem ſuam trans Jordanem contra Jericho ad orientalem plagam.

16 Et ait Dominus ad Moyſen:

17 * Hæc ſunt nomina virorum qui Terram vobis divident,Eleazar ſacerdos, & Joſue filius Nun, *Ioſ.14. a.1.2.

18 Et ſinguli principes de tribubus ſingulis,

19 Quorum iſta ſunt vocabula: De tribu Juda, D Caleb filius Jephone.

20 De tribu Simeon, Samuel filius Ammiud.

21 De tribu Benjamin, Elidad filius Chaſelon.

22 De tribu filiorum Dan, Bocci filius Jogli.

23 Filiorum Joſeph de tribu Manaſſe, Hanniel filius Ephod.

24 De tribu Ephraim, Camuel filius Sephtan.

25 De tribu Zabulon,Eliſaphan filius Pharnach.

26 De tribu Iſſachar, dux Phaltiel filius Ozan.

27 De tribu Aſer, Ahiud filius Salomi.

28 De tribu Nepthali, Phedael filius Ammiud.

29 Hi ſunt, quibus præcepit Dominus ut dividerent filiis Iſraël Terram Chanaan.

Caput XXXV.

Aſſignari jubentur urbes & ſuburbana Levitis; & urbes refugij pro homicidio non voluntario: lex homicidij voluntarij, & non voluntarij: unius teſtimonio nemo puniendus.

1 Hæc quoque locutus eſt Dominus ad Moyſen in campeſtribus Moab ſupra Jordanem, A contra Jericho:

2 * Præcipe filiis Iſraël ut dent Levitis de poſſeſſionibus ſuis *Ioſ.21. a.2.

3 Urbes ad habitandum, & ſuburbana earum per circuitum: ut ipſi in oppidis maneant,& ſuburbana ſint pecoribus ac jumentis:

4 Quæ à muris civitatum forinſecus, per circuitum, mille paſſuum ſpatio tendentur.

5 Contra Orientem duo millia erunt cubiti, & contra Meridiem ſimiliter erunt duo millia:ad mare quoque, quod reſpicit ad Occidentem, eadem menſura erit, & ſeptemtrionalis plaga æquali termino finietur. erúntque urbes in medio, & foris ſuburbana.

6 * De ipſis autem oppidis,quæ Levitis dabitis, ſex erunt in fugitivorum auxilia ſeparata,ut fugiat ad ea qui fuderit ſanguinem: & exceptis his, alia quadraginta duo oppida, *Ioſ. 20.a.2. Deut. 4. f.41.

7 Id eſt, ſimul quadraginta octo cum ſuburbanis ſuis.

8 Ipſæque urbes, quæ dabuntur de poſſeſſionibus filiorum Iſraël, ab his qui plus habent, plures B auferentur: & qui minus, pauciores. ſinguli juxta menſuram hereditatis ſuæ dabunt oppida Levitis.

9 Ait Dominus ad Moyſen:

10 Loquere filiis Iſraël,& dices ad eos:*Quando tranſgreſſi fueritis Jordanem in Terram Chanaan, *Deut. 19.a.2. Ioſ.20. a.2.

11 Decernite quæ urbes eſſe debeant in præſidia fugitivorum,qui nolẽtes ſanguinem fuderint:

12 In quibus cùm fuerit profugus, cognatus occiſi non poterit eum occidere, donec ſtet in conſpectu multitudinis, & cauſa illius judicetur.

13 * De ipſis autem urbibus, quæ ad fugitivorum ſubſidia ſeparantur, *Deut. 4.f.41. Ioſ.20. c.7.d.8.

14 Tres erunt trans Jordanem, & tres in Terra Chanaan,

15 Tam filiis Iſraël quàm advenis atque peregrinis, ut confugiat ad eas qui nolens ſanguinem fuderit.

16 Si quis ferro percuſſerit,& mortuus fuerit qui C percuſſus eſt:reus erit homicidij,& ipſe morietur.

Digitized by Google

17 Si lapidem jecerit,& ictus occubuerit: ſimi-
liter punietur.
18 Si ligno percuſſus interierit: percuſſoris ſan-
guine vindicabitur.
19 Propinquus occiſi, homicidam interficiet:
ſtatim ut apprehenderit eum, interficiet.
* Deut. 19.a.11. 20 * Si per odium quis hominem impulerit, vel
jecerit quippiam in eum per inſidias:
21 Aut cùm eſſet inimicus, manu percuſſerit, &
ille mortuus fuerit: percuſſor, homicidij reus erit.
cognatus occiſi ſtatim ut invenerit eum, jugulabit.
22 Quòd ſi fortuitu, & abſque odio
23 Et inimicitiis, quidquam horum fecerit,
24 Et hoc audiente populo fuerit comproba-
tum, atque inter percuſſorem & propinquum ſan-
guinis quæſtio ventilata:
D 25 Liberabitur innocens de ultoris manu, &
reducetur per ſententiam in urbem, ad quam con-
fugerat, manebítque ibi, donec ſacerdos magnus,
qui oleo ſancto unctus eſt, moriatur.
26 Si interfector extra fines urbium, quæ exu-
libus deputatæ ſunt,
27 Fuerit inventus, & percuſſus ab eo qui ultor
eſt ſanguinis: abſque noxa erit qui eum occiderit.
28 Debuerat enim profugus uſque ad mortem
Pontificis in urbe reſidere. poſtquam autem ille
obierit, homicida revertetur in terram ſuam.
29 Hæc ſempiterna erunt, & legitima in cun-
ctis habitationibus veſtris.
30 Homicida ſub teſtibus punietur: ad unius
teſtimonium nullus condemnabitur.
31 Non accipietis pretium ab eo qui reus eſt
ſanguinis, ſtatim & ipſe morietur.
32 Exules & profugi ante mortem Pontificis
nullo modo in urbes ſuas reverti poterunt:
33 Ne polluatis terram habitationis veſtræ,
quæ inſontium cruore maculatur: nec aliter ex-
piari poteſt, niſi per ejus ſanguinem, qui alterius
ſanguinem fuderit.
34 Atque ita emundabitur veſtra poſſeſſio, me
commorante vobiſcum. ego enim ſum Dominus
qui habito inter filios Iſraël.

Caput XXXVI.

*Tribus per connubia non miſceantur, ne poſſeſſiones confun-
dantur.*

1 ACceſſerunt * autem & principes familia- A
rum Galaad filij Machir, filij Manaſſe de * Sup. 27.a.1.
ſtirpe filiorum Joſeph: locutíque ſunt Moyſi co-
ram principibus Iſraël, atque dixerunt:
2 Tibi domino noſtro præcepit Dominus ut
Terram ſorte divideres filiis Iſraël, & ut filiabus
Salphaad fratris noſtri dares poſſeſſionem debi-
tam patri:
3 Quas ſi alterius tribus homines uxores acce-
perint, ſequetur poſſeſſio ſua, & tranſlata ad aliam B
tribum, de noſtra hereditate minuetur.
4 Atque ita fiet, ut cùm jubileus, id eſt, quinqua-
geſimus annus remiſſionis advenerit, confundatur
ſortiũ diſtributio, & aliorũ poſſeſſio ad alios trãſeat.
5 Reſpõdit Moyſes filiis Iſraël & Domino præci-
piente, ait: Rectè tribus filiorum Joſeph locuta eſt.
6 Et hæc lex ſuper filiabus Salphaad à Domino C
promulgata eſt. * Nubant quibus volunt, tantum * Tob. 7. c.14.
ut ſuæ tribus hominibus:
7 Ne commiſceatur poſſeſſio filiorum Iſraël de
tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores
de tribu & cognatione ſua:
8 Et cunctæ feminæ de eadem tribu maritos ac-
cipient: ut hereditas permaneat in familiis,
9 Nec ſibi miſceantur tribus, ſed ita maneant
10 Ut à Domino ſeparatæ ſunt. Fecerúntque
filiæ Salphaad, ut fuerat imperatum:
11 Et nupſerunt, Maala, & Therſa, & Hegla, &
Melcha, & Noa, filiis patrui ſui
12 De familia Manaſſe, qui fuit filius Joſeph: &
poſſeſſio, quæ illis fuerat attributa, manſit in tribu
& familia patris earum.
13 Hæc ſunt mandata atque judicia, quæ man-
davit Dominus per manũ Moyſi ad filios Iſraël, in
campeſtribus Moab ſupra Jordanem cõtra Jericho.

LIBER DEUTERONOMII,

HEBRAICE ELLE HADDEBARIM.

Caput Primum.

*Brevis Epilogus eorum quæ Iſraëli in deſerto contigerant,
pœnáque infideli populo inflicta.*

A 1 HÆc ſunt verba, quæ locutus eſt
Moyſes ad omnem Iſraël trans
Jordanem in ſolitudine campe-
ſtri, contra Mare rubrum, inter
Pharan & Thophel & Laban &
Haſeroth, ubi auri eſt plurimum:
2 Undecim diebus de Horeb per viam montis
Seir uſque ad Cadeſbarne.
3 Quadrageſimo anno, undecimo menſe, pri-
ma die menſis, locutus eſt Moyſes ad filios Iſraël
omnia quæ præceperat illi Dominus, ut diceret eis:
* Num. 21.a.24. 4 * Poſtquam percuſſit Sehon regem Amor-
rhæorum, qui habitabat in Heſebon: & Og regem
Baſan, qui manſit in Aſtaroth, & in Edrai,
5 Trans Jordanem in terra Moab. Cœpítque B
Moyſes explanare legem, & dicere:
6 Dominus Deus noſter locutus eſt ad nos in
Horeb, dicens: Sufficit vobis quòd in hoc monte
manſiſtis:
7 Revertimini, & venite ad montem Amor-
rhæorum, & ad cætera quæ ei proxima ſunt cam-
peſtria atque montana & humiliora loca contra
Meridiem, & juxta littus maris, Terram Chana-
næorum, & Libani uſque ad flumen magnum
Euphraten.
8 En, inquit, tradidi vobis: ingredimini & poſſi-
dete eam, ſuper qua juravit Dominus patribus ve-
ſtris, Abraham, Iſaac, & Jacob, ut daret illam eis,
& ſemini eorum poſt eos.

9 Dixíque

Digitized by Google

9 Dixique vobis illo tempore.

* Exod. 18.d.18. 10 * Non poſſum ſolus ſuſtinere vos: quia Dominus Deus veſter multiplicavit vos, & eſtis hodie, ſicut ſtellæ cæli, plurimi.

C 11 (Dominus Deus patrum veſtrorum addat ad hunc numerum multa millia, & benedicat vobis ſicut locutus eſt.)

12 Non valeo ſolus negotia veſtra ſuſtinere, & pondus ac jurgia.

13 Date ex vobis viros ſapientes & gnaros, & quorum converſatio ſit probata in tribubus veſtris, ut ponam eos vobis principes.

14 Tunc reſpondiſtis mihi: Bona res eſt, quam vis facere.

15 Tuliſque de tribubus veſtris viros ſapientes & nobiles, & conſtitui eos principes, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios ac decanos, qui docerent vos ſingula.

* Joan. 7.d.24. 16 Præcepique eis, dicens: Audite illos, & * quod juſtum eſt judicate: ſive civis ſit ille, ſive peregrinus.

D * Inf. 16. d.19. Levit.19. c.15. Prov. 24.c.23 Eccl.42. a.1. Jac.2. a.1. 17 * Nula erit diſtantia perſonarum, ita parvum audietis ut magnum: nec accipietis cujuſquam perſonam, quia Dei judicium eſt. Quòd ſi difficile vobis viſum aliquid fuerit, referte ad me, & ego audiam.

18 Præcepíque omnia quæ facere deberetis.

19 Profecti autem de Horeb, tranſivimus per eremum terribilem & maximam, quam vidiſtis, per viam montis Amorrhæi, ſicut præceperat Dominus Deus noſter nobis. Cúmque veniſſemus in Cadeſbarne,

20 Dixi vobis: Veniſtis ad montem Amorrhæi, quem Dominus Deus noſter daturus eſt nobis.

21 Vide Terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi: aſcende, & poſſide eam, ſicut locutus eſt Dominus Deus noſter patribus tuis: noli timere, nec quidquam paveas.

* Num. 13.a.3. 22 * Et acceſſiſtis ad me omnes, atque dixiſtis: Mittamus viros qui conſiderent Terram: & renuntient per quod iter debeamus aſcendere, & ad quas pergere civitates.

23 Cúmque mihi ſermo placuiſſet, miſi ex vobis duodecim viros, ſingulos de tribubus ſuis.

24 Qui cùm perrexiſſent, & aſcendiſſent in montana, venerunt uſque ad Vallem botri: & conſiderata terra,

E 25 Sumentes de fructibus ejus, ut oſtenderent ubertatem, attulerunt ad nos, atque dixerunt: Bona eſt terra, quam Dominus Deus noſter daturus eſt nobis.

26 Et noluiſtis aſcendere, ſed increduli ad ſermonem Domini Dei noſtri

27 Murmuraſtis in tabernaculis veſtris, atque dixiſtis: Odit nos Dominus, & idcircò eduxit nos de Terra Ægypti, ut traderet nos in manu Amorrhæi, atque deleret.

28 Quò aſcendemus? nuntij terruerunt cor noſtrum, dicentes: Maxima multitudo eſt, & nobis ſtatura procerior: urbes magnæ, & ad cælum uſque munitæ, filios Enacim vidimus ibi.

29 Et dixi vobis: Nolite metuere, nec timeatis eos.

30 Dominus Deus, qui ductor eſt veſter pro vobis ipſe pugnabit, ſicut fecit in Ægypto cunctis videntibus.

31 Et in ſolitudine (ipſe vidiſti) portavit te Dominus Deus tuus, ut ſolet homo geſtare parvulum filium ſuum, in omni via per quam ambulaſtis, donec veniretis ad locum iſtum.

32 Et nec ſic quidem credidiſtis Domino Deo veſtro,

33 * Qui præceſſit vos in via, & metatus eſt locum in quo tentoria figere deberetis, nocte oſtendens vobis iter per ignem, & die per columnam nubis. * Exod. 13.d.21 Num. 14.c.14.

34 Cúmque audiſſet Dominus vocem ſermonum veſtrerum, iratus juravit & ait.

35 * Non videbit quiſpiam de hominibus generationis hujus peſſimæ Terram bonam, quam ſub juramento pollicitus ſum patribus veſtris: * Num. 14.d.23. Pſal.94. d.11.

36 Præter Caleb filium Jephone. ipſe enim videbit eam, & ipſi dabo Terram, quam calcavit, & filiis ejus, quia ſecutus eſt Dominum.

37 Nec miranda indignatio in populum, cùm mihi quoque iratus Dominus propter vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc:

38 Sed Joſue filius Nun miniſter tuus, ipſe intrabit pro te. hunc exhortare & robora, & ipſe ſorte Terram dividet Iſraëli.

39 Parvuli veſtri, de quibus dixiſtis quòd captivi ducerentur, & filij qui hodie boni ac mali ignorant diſtantiam, ipſi ingredientur: & ipſis dabo Terram, & poſſidebunt eam.

40 Vos autem revertimini & abite in ſolitudinem per viam maris rubri. G

41 * Et reſpondiſtis mihi: Peccavimus Domino: aſcendemus & pugnabimus, ſicut præcepit Dominus Deus noſter. Cúmque inſtructi armis pergeretis in montem, * Num. 14.g.40

42 Ait mihi Dominus: Dic ad eos: * Nolite aſcendere, neque pugnetis, non enim ſum vobiſcum: ne cadatis coram inimicis veſtris. * Num. 14.g.42.

43 Locutus ſum, & non audiſtis: ſed adverſantes imperio Domini, & tumentes ſuperbia, aſcendiſtis in montem.

44 Itaque egreſſus Amorrhæus, qui habitabat in montibus, & obviàm veniens, perſecutus eſt vos, ſicut ſolent apes perſequi: & cecidit de Seir uſque Horma.

45 Cúmque reverſi ploraretis coram Domino, nõ audivit vos, nec voci v ſtræ voluit acquieſcere.

46 Sediſtis ergo in Cadeſbarne multo tempore.

CAPUT II.

Beneficiorum populo exhibitorum repetitio, pugna contra Ammon & Moab prohibitio, regiſque Sehon & terræ ipſius expugnatio.

1 PRofectíque inde venimus in ſolitudinem, quæ ducit ad Mare rubrum, ſicut mihi dixerat Dominus: & circuivimus montem Seir longo tempore. A

2 Dixítque Dominus ad me:

3 Sufficit vobis circuire montem iſtum: ite contra Aquilonem:

4 Et populo præcipe, dicens: Tranſibitis per terminos fratrum veſtrorum filiorum Eſaü, qui habitant in Seir, & timebunt vos.

5 Videte ergo diligenter ne moveamini contra

Digitized by Google

eos. neque enim dabo vobis de terra eorum quantum poteſt unius pedis calcare veſtigium, quia in poſſeſſionem Eſaü dedi montem Seir.

6 Cibos emetis ab eis pecunia, & comedetis: aquam emptam haurietis, & bibetis.

B 7 Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum: novit iter tuum, quomodo tranſieris ſolitudinem hanc magnam, per quadraginta annos habitans tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit.

8 Cúmque tranſiſſemus fratres noſtros filios Eſaü, qui habitabant in Seir, per viam campeſtrem de Elath, & de Aſiongaber, venimus ad iter, quod ducit in deſertum Moab.

9 Dixítque Dominus ad me: Non pugnes contra Moabitas, nec ineas adverſus eos prælium: non enim dabo tibi quidquam de terra eorum, quia filiis Loth tradidi Ar in poſſeſſionem.

10 Emim primi fuerunt habitatores ejus, populus magnus, & validus, & tam excelſus, ut de Enacim ſtirpe,

11 Quaſi gigantes crederentur, & eſſent ſimiles filiorũ Enacim. Deniq; Moabitæ appellãt eos Emim.

C 12 In Seir autem priùs habitaverunt Horrhæi: quibus expulſis atque deletis, habitaverunt filij Eſaü, ſicut fecit Iſraël in terra poſſeſſionis ſuæ, quam dedit illi Dominus.

13 Surgentes ergo ut tranſiremus torrentem Zared, venimus ad eum.

14 Tempus autem, quo ambulavimus de Cadeſbarne uſque ad tranſitum torrentis Zared, triginta & octo annorum fuit: donec conſumeretur omnis generatio hominum bellatorum de caſtris, ſicut juraverat Dominus:

15 Cujus manus fuit adverſum eos, ut interirent de caſtrorum medio.

16 Poſtquam autem univerſi ceciderunt pugnatores,

17 Locutus eſt Dominus ad me, dicens:

18 Tu tranſibis hodie terminos Moab, urbem nomine Ar:

D 19 Et accedens in vicina filiorum Ammon, cave ne pugnes contra eos, nec movearis ad prælium: non enim dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filiis Loth dedi eam in poſſeſſionem.

20 Terra gigantum reputata eſt: & in ipſa olim habitaverunt gigantes, quos Ammonitæ vocant Zomzommim,

21 Populus magnus, & multus, & proceræ longitudinis, ſicut Enacim, quos delevit Dominus à facie eorum: & fecit illos habitare pro eis,

22 Sicut fecerat filiis Eſaü, qui habitant in Seir, delens Horrhæos, & terram eorum illis tradens, quam poſſident uſque in præſens.

23 Hevæos quoque, qui habitabant in Haſerim uſque Gazam, Cappadoces expulerunt: qui egreſſi de Cappadocia deleverunt eos, & habitaverunt pro illis.

E 24 Surgite & tranſite torrentem Arnon: ecce tradidi in manu tua Sehon regem Heſebon Amorrhæum, & terram ejus incipe poſſidere, & committe adverſus eum prælium.

25 Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos, qui habitant ſub omni cælo: ut audito nomine tuo paveant, & in morem parturientium contremiſcant, & dolore teneantur.

26 * Miſi ergo nuntios de ſolitudine Cademoth ad Sehon regem Heſebon verbis pacificis, dicens. * Num. 21. c. 21.

27 Tranſibimus per terram tuam, publica gradiemur via: non declinabimus neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram.

28 Alimenta pretio vende nobis, ut veſcamur: aquam pecunia tribue, & ſic bibemus. Tantùm eſt ut nobis concedas tranſitum,

29 Sicut fecerunt filij Eſaü, qui habitant in Seir, F & Moabitæ, qui morantur in Ar: donec veniamus ad Jordanem, & tranſeamus ad Terram quam Dominus Deus noſter daturus eſt nobis.

30 Noluítque Sehon rex Heſebon dare nobis tranſitum: quia induraverat Dominus Deus tuus ſpiritum ejus, & obfirmaverat cor illius, ut traderetur in manus tuas, ſicut nunc vides.

31 Dixítque Dominus ad me: * Ecce cœpi tibi tradere Sehon, & terram ejus, incipe poſſidere eam. * Amos. 2. c. 9.

32 Egreſſúſque eſt Sehon obviàm nobis cum omni populo ſuo ad prælium in Jaſa.

33 Et tradidit eum Dominus Deus noſter nobis: percuſſimúſque eum cum filiis ſuis & omni populo ſuo.

34 Cunctáſque urbes in tempore illo cepimus, interfectis habitatoribus earum, viris ac mulieri- G bus & parvulis. non reliquimus in eis quidquam.

35 Abſque jumentis, quæ in partem venere prædantium: & ſpoliis urbium quas cepimus

36 Ab Aroër, quæ eſt ſuper ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle ſitum eſt, uſque Galaad. Non fuit vicus & civitas, quæ noſtras effugeret manus: omnes tradidit Dominus Deus noſter nobis.

37 Abſque terra filiorum Ammon, ad quam non acceſſimus: & cunctis quæ adjacent torrenti Jeboc, & urbibus montanis, univerſíſque locis à quibus nos prohibuit Dominus Deus noſter.

Caput III.

Pugna contra Og regem Baſan, & lectus ejus, atque ſors duarum tribuum & ſemis citra Iordanem: precatur Moyſes ut liceat ei Terram promiſſam ingredi.

1 ITaque converſi aſcendimus per iter Baſan: A * egreſſúſque eſt Og rex Baſan in occurſum nobis cum populo ſuo ad bellandum in Edrai. * Num. 21. c. 33 Inf 29. a. 7.

2 Dixítque Dominus ad me: Ne timeas eum: quia in manu tua traditus eſt cum omni populo ac terra ſua: faciéſque ei * ſicut feciſti Sehon regi Amorrhæorum, qui habitavit in Heſebon. * Num. 21. c. 24.

3 * Tradidit ergo Dominus Deus noſter in manibus noſtris etiam Og regem Baſan, & univerſum populum ejus: percuſſimúſque eos uſque ad internecionem, * Num. 21. c. 35.

4 Vaſtantes cunctas civitates illius uno tempore. non fuit oppidum, quod nos effugeret: ſexaginta urbes, omnem regionem Argob regni Og in Baſan.

5 Cunctæ urbes erant munitæ muris altiſſimis, portíſque & vectibus, abſque oppidis innumeris, quæ non habebant muros.

6 Et delevimus eos, ſicut feceramus Sehon regi Heſebon, diſperdentes omnem civitatem, viróſque ac mulieres & parvulos:

Digitized by Google

7 Jumenta autem & ſpolia urbium diripuimus.
8 Tulimúſque illo in tempore terram de manu
duorum regum Amorthæorum,qui erant trans Jor-
danẽ:à torrente Arnon uſque ad montẽ Hermon,
9 Quem Sidonij Sarion vocant, & Amorrhæi
Sanir:
10 Omnes civitates, quæ ſitæ ſunt in planitie,
& univerſam Terram Galaad & Baſan uſque ad
Selcha & Edrai civitates regni Og in Baſan.
11 Solus quippe Og rex Baſan reſtiterat de ſtir-
pe gigantum. Monſtratur lectus ejus ferreus, qui
eſt in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos
habens longitudinis, & quattuor latitudinis ad
menſuram cubiti virilis manus.
12 Terrámque poſſedimus tempore illo ab Aroër
quæ eſt ſuper ripam torrentis Arnon, uſque ad
mediam partem montis Galaad: & civitates illius
* Num. 32.f.29. * dedi Ruben & Gad.
13 Reliquam autem partem Galaad, & omnem
Baſan regni Og, tradidi mediæ tribui Manaſſe,
omnem regionem Argob: cunctáque Baſan voca-
tur Terra gigantum.
14 Jair filius Manaſſe poſſedit omnem regionem
Argob uſque ad terminos Geſſuri & Machati. Vo-
cavítque ex nomine ſuo Baſan,Havoth Jair,id eſt,
Villas Jair, uſque in præſentem diem.
C 15 Machir quoque dedi Galaad.
16 Et tribubus Ruben & Gad dedi de Terra
Galaad uſque ad Torrentem Arnon medium tor-
rentis, & confinium uſque ad torrentem Jeboc,
qui eſt terminus filiorum Ammon:
17 Et planitiem ſolitudinis, atque Jordanem, &
terminos Cenereth uſque ad mare deſerti, quod
eſt ſalſiſſimum, ad radices montis Phaſga contra
orientem.
18 Præcepíque vobis in tempore illo, dicens:
Dominus Deus veſter dat vobis terram hanc in
hereditatem, expediti præcedite fratres veſtros fi-
lios Iſraël omnes viri robuſti:
19 Abſque uxoribus, & parvulis, atque jumen-
tis. Novi enim quòd plura habeatis pecora, & in
urbibus remanere debebunt, quas tradidi vobis,
20 Donec requiem tribuat Dominus fratribus
veſtris, ſicut vobis tribuit: & poſſideant ipſi etiam
Terram,quam daturus eſt eis trans Jordanem:tunc
revertetur unuſquiſque in poſſeſſionem ſuam,
D quam dedi vobis.
* Num 27.d.18 21 * Joſue quoque in tempore illo præcepi, di-
cens: Oculi tui viderunt quæ fecit Dominus Deus
veſter duobus his regibus: ſic faciet omnibus re-
gnis, ad quæ tranſiturus es.
22 Ne timeas eos: Dominus enim Deus veſter
pugnabit pro vobis.
23 Precatúſque ſum Dñm in tempore illo, dicẽs:
24 Domine Deus, tu cœpiſti oſtendere ſervo
tuo magnitudinem tuam, manúmque fortiſſimam.
neque enim eſt alius Deus, vel in cælo, vel in ter-
ra,qui poſſit facere opera tua, & comparari forti-
tudini tuæ.
25 Tranſibo igitur,& videbo Terram hanc op-
timam trans Jordanem, & montem iſtum egre-
gium, & Libanum.
26 Iratúſque eſt Dominus mihi propter vos,nec
exaudivit me, ſed dixit mihi: Sufficit tibi: ne-
quaquam ultrà loquaris de hac re ad me.
27 Aſcende cacumen Phaſgæ, oculos tuos cir-
cumfer ad occidentem, & ad aquilonem,auſtrúm-
que & orientem, & aſpice. * nec enim tranſibis * Inf. 31.a.2. 34.b.4.
Jordanem iſtum.
28 Præcipe Joſue,& corrobora eum atque con-
forta: quia ipſe præcedet populum iſtum, & divi-
det eis Terram quam viſurus es.
29 Manſimúſque in valle contra fanum Phogor.

CAPUT IV.

Exhortatur Moyſes ad ſervanda Dei præcepta, comminando tranſgreſſoribus, prohibet omnem imaginem quæ ad idololatriam induceret, ſuam prædicit mortem, tréſque urbes refugij ſeparat.

1 ET nunc Iſraël audi præcepta & judicia,quæ A
ego doceo te: ut faciens ea, vivas, & ingre-
diens poſſideas Terram, quam Dominus Deus
patrum veſtrorum daturus eſt vobis.
2 Non addetis ad verbum quod vobis loquor,
nec auferetis ex eo: cuſtodite mandata Domini
Dei veſtri quæ ego præcipio vobis.
3 * Oculi veſtri viderunt omnia quæ fecit Do- * Num. 25.a.4.
minus contra Beelphegor, quomodo contriverit
omnes cultores ejus de medio veſtri.
4 Vos autem qui adhæretis Domino Deo ve-
ſtro, vivitis univerſi uſque in præſentem diem.
5 Scitis quòd docuerim vos præcepta atque
juſtitias, ſicut mandavit mihi Dominus Deus
meus:ſic facietis ea in Terra,quam poſſeſſuri eſtis:
6 Et obſervabitis & implebitis opere. Hæc eſt
enim veſtra ſapientia & intellectus coram popu-
lis,ut audientes univerſa præcepta hæc,dicant: En
populus ſapiens & intelligens, gens magna.
7 Nec eſt alia natio tam grandis, quæ habeat B
deos appropinquantes ſibi,ſicut Deus noſter adeſt
cunctis obſecrationibus noſtris.
8 Quæ eſt enim alia gens ſic inclyta, ut habeat
ceremonias, juſtáque judicia, & univerſam legem,
quam ego proponam hodie ante oculos veſtros?
9 Cuſtodi igitur temetipſum, & animam tuam
ſolicitè. Ne obliviſcaris verborum, quæ viderunt
oculi tui,& ne excidant de corde tuo cunctis die-
bus vitæ tuæ. Docebis ea filios ac nepotes tuos,
10 A die in quo ſtetiſti coram Domino Deo
tuo in Horeb quando Dominus locutus eſt mihi,
dicens: Congrega ad me populum,ut audiant ſer-
mones meos, & diſcant timere me omni tempore
quo vivunt in terra, doceántque filios ſuos.
11 * Et acceſſiſtis ad radices montis, qui arde- * Exod. 19.d.18.
bat uſque ad cælum: eránque in eo tenebræ, &
nubes, & caligo,
12 Locutúſque eſt Dominus ad vos de medio
ignis. Vocem verborum ejus audiſtis, & formam
penitus non vidiſtis.
13 Et oſtendit vobis pactum ſuum, quod præ-
cepit ut faceretis, & decem verba, quæ ſcripſit in
duabus tabulis lapideis.
14 Mihíque mandavit in illo tempore ut doce- C
rem vos ceremonias & judicia, quæ facere debe-
retis in Terra, quam poſſeſſuri eſtis.
15 Cudodite igitur ſolicitè animas veſtras.Non
vidiſtis aliquam ſimilitudinem, in die qua locu-
tus eſt vobis Dominus in Horeb de medio ignis:
16 Ne fortè decepti faciatis vobis ſculptam ſimi-

Digitized by Google

litudinem, aut imaginem maſculi vel feminæ,

17 Similitudinem omnium jumentorum quæ ſunt ſuper terram, vel avium ſub cælo volantium,

18 Atque reptilium quæ moventur in terra, ſive piſcium qui ſub terra morantur in aquis:

19 Ne fortè elevatis oculis ad cælum, videas Solem & Lunam, & omnia aſtra cæli, & errore deceptus adores ea & colas quæ creavit Dominus Deus tuus in miniſterium cunctis gentibus, quæ ſub cælo ſunt.

20 Vos autem tulit Dominus, & eduxit de fornace ferrea Ægypti, ut haberet populum hereditarium, ſicut eſt in præſenti die.

* Sup. 1.f.37. 21 * Iratúſque eſt Dominus contra me propter ſermones veſtros, & juravit ut non tranſirem Jordanem, nec ingrederer Terram optimam, quam daturus eſt vobis.

D 22 Ecce morior in hac humo, non tranſibo Jordanem: vos tranſibitis, & poſſidebitis terram egregiam.

23 Cave ne quando obliviſcaris pacti Domini Dei tui, quod pepigit tecum: & facias tibi ſculptam ſimilitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit:

* Heb. 12.g.29. 24 * Quia Dominus Deus tuus ignis conſumens eſt, Deus æmulator.

25 Si genueritis filios ac nepotes, & morati fueritis in Terra, deceptíque feceritis vobis aliquam ſimilitudinem, patrantes malum coram Domino Deo veſtro, ut eum ad iracundiam provocetis:

26 Teſtes invoco hodie cælum & terram, citò perituros vos eſſe de Terra, quam tranſito Jordane poſſeſſuri eſtis: non habitabitis in ea longo tempore, ſed delebit vos Dominus,

27 Atque diſperget in omnes gentes, & remanebitis pauci in nationibus, ad quas vos ducturus eſt Dominus.

28 Ibíque ſervietis diis, qui hominum manu fabricati ſunt, ligno & lapidi qui non vident, nec audiunt, nec comedunt, nec odorantur.

29 Cúmque quæſieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum: ſi tamen toto corde quæſieris, & tota tribulatione animæ tuæ.

E 30 Poſtquam te invenerint omnia quæ prædicta ſunt, noviſſimo tempore reverteris ad Dominum Deum tuum, & audies vocem ejus.

31 Quia Deus miſericors, Dominus Deus tuus eſt: non dimittet te, nec omnino delebit, neque obliviſcetur pacti, in quo juravit patribus tuis.

32 Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt ante te ex die quo creavit Deus hominem ſuper terram, à ſummo cælo uſque ad ſummum ejus, ſi facta eſt aliquando hujuſcemodi res, aut umquam cognitum eſt,

33 Ut audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis, ſicut tu audiſti & vixiſti:

34 Si fecit Deus ut ingrederetur, & tolleret ſibi Gentem de medio nationum, per tentationes, ſigna, atque portenta, per pugnam, & robuſtam manum, extentúmque brachium, & horribiles viſiones, juxta omnia quæ fecit pro vobis Dominus Deus veſter in Ægypto, videntibus oculis tuis:

35 Ut ſcires quoniam Dominus ipſe eſt Deus, & non eſt alius præter eum.

36 De cælo te fecit audire vocem ſuam, ut doceret te, & in terra oſtendit tibi ignem ſuum maximum, & audiſti verba illius de medio ignis,

37 Quia dilexit patres tuos, & elegit ſemen eorum poſt eos. * Eduxítque te præcedens in virtute ſua magna ex Ægypto, * Exod. 13.d.21.

38 Ut deleret nationes maximas & fortiores te in introitu tuo: & introduceret te, darétque tibi terram earum in poſſeſſionem, ſicut cernis in præſenti die.

39 Scito ergo hodie, & cogitato in corde tuo quòd Dominus ipſe ſit Deus in cælo ſurſum, & in terra deorſum, & non ſit alius.

40 Cuſtodi præcepta ejus atque mandata, quæ ego præcipio tibi: ut bene ſit tibi, & filiis tuis poſt te, & permaneas multo tempore ſuper Terram, quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi. G

41 * Tunc ſeperavit Moyſes tres civitates trans Jordanem ad orientalem plagam, * Num. 35.b.14

42 Ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum ſuum, nec ſibi fuerit inimicus ante unum & alterum diem, & ad harum aliquam urbium poſſit evadere:

43 * Boſor in ſolitudine, quæ ſita eſt in terra campeſtri de tribu Ruben: & Ramoth in Galaad, quæ eſt in tribu Gad: & Golan in Baſan, quæ eſt in tribu Manaſſe. * Ioſ.20.d.8.

44 Iſta eſt lex, quam propoſuit Moyſes coram filiis Iſraël,

45 Et hæc teſtimonia & ceremoniæ atque judicia, quæ locutus eſt ad filios Iſraël, quando egreſſi ſunt de Ægypto,

46 Trans Jordanem in valle contra fanum Phogor in terra Sehon regis Amorrhæi, qui habitavit in Heſebon, quem percuſſit Moyſes. Filij quoque Iſraël egreſſi ex Ægypto

47 Poſſederunt terram ejus, & terram Og regis Baſan, duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Jordanem ad ſolis ortum:

48 Ab Aroër, quæ ſita eſt ſuper ripam torrentis Arnon, uſque ad montem Sion, qui eſt & Hermon,

49 Omnem planitiem trans Jordanem ad orientalem plagam, uſque ad mare ſolitudinis, & uſque ad radices montis Phaſga.

CAPUT V.

Præceptorum Decalogi repetitio & explanatio: & de timore filiorum Iſraël, cùm Dei vocem audiſſent, & montem ardere vidiſſent.

1 VOcavítque Moyſes omnem Iſraëlem, & dixit ad eum: Audi Iſraël ceremonias atque judicia quæ ego loquor in auribus veſtris hodie: diſcite ea, & opere complete. A

2 Dominus Deus noſter pepigit nobiſcum fœdus in Horeb.

3 Non cum patribus noſtris iniit pactum, ſed nobiſcum qui in præſentiarum ſumus, & vivimus.

4 Facie ad faciem locutus eſt nobis in monte de medio ignis.

5 Ego ſequeſter & medius fui inter Dominum & vos in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba ejus. timuiſtis enim ignem, & non aſcendiſtis in montem, & ait:

6 * Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te de Terra Ægypti, de domo ſervitutis. * Exod. 20.a.2. Levit. 26.a.1. Pſal. 80.b.11.

7 * Non

** Exod. 20. a 5. Pſal 80. b. 10.*

7 * Non habebis deos alienos in conſpectu meo.

** Exod. 20. a. 4. Levit. 26 a 11. Pſal. 96. b. 7.*

8 * Non facies tibi ſculptile, nec ſimilitudinem omnium, quæ in cælo ſunt deſuper, & quæ in terra deorſum, & quæ verſantur in aquis ſub terra.

** Exod. 34. b. 14.*

9 * Non adorabis ea, & non coles. Ego enim ſum Dominus Deus tuus: Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum ſuper filios in tertiam & quartam generationem his qui oderunt me,

10 Et faciens miſericordiam in multa millia diligentibus me, & cuſtodientibus præcepta mea.

** Exod. 20. b 7. Lev. 19. c. 12. Mat. 5. e. 33.*

11 * Non uſurpabis nomen Domini Dei tui fruſtrà: quia non erit impunitus qui ſuper re vana nomen ejus aſſumpſerit.

B

12 Obſerva diem Sabbati, ut ſanctifices eum, ſicut præcepit tibi Dominus Deus tuus.

13 Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua.

** Gen. 2. a. 2. Exod 20. b. 10. Heb. 4. b. 4.*

14 * Septimus dies Sabbati eſt, id eſt, requíes Domini Dei tui. Non facies in eo quidquam operis tu, & filius tuus, & filia, ſervus & ancilla, & bos, & aſinus, & omne jumentum tuum, & peregrinus qui eſt intra portas tuas: ut requieſcat ſervus tuus, & ancilla tua, ſicut & tu.

15 Memento quòd & ipſe ſervieris in Ægypto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus in manu forti, & brachio extento. Idcircò præcepit tibi ut obſervares diem Sabbati.

C

** Exod. 20. c. 12. Eccli 3. b. 9. Mat. 15. a. 4. Marc 7. b 10 Ephes. 6. a. 2.*

16 * Honora patrem tuum & matrem, ſicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut longo vivas tempore, & benè ſit tibi in Terra, quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi.

17 Non occides.

18 Neque mœchaberis.

19 Furtúmque non facies.

20 Nec loquêris contra proximum tuum falſum teſtimonium.

** Mat. 5. d 28. Rom. 7. b. 7.*

21 * Non concupiſces uxorem proximi tui: non domum, non agrum, non ſervum, non ancillam, non bovem, non aſinum & univerſa quæ illius ſunt.

22 Hæc verba locutus eſt Dominus ad omnem multitudinem veſtram in monte de medio ignis & nubis, & caliginis, voce magna, nihil addens ampliùs: & ſcripſit ea in duabus tabulis lapideis, quas tradidit mihi.

23 Vos autem poſtquam audiſtis vocem de medio tenebrarum, & montem ardere vidiſtis, acceſſiſtis ad me omnes principes tribuum, & majores natu, atque dixiſtis:

D

24 Ecce oſtendit nobis Dominus Deus noſter majeſtatem & magnitudinem ſuam. vocem ejus audivimus de medio ignis, & probavimus hodie, quòd loquente Deo cum homine, vixerit homo.

25 Cur ergo moriemur, & devorabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus ultrà vocem Domini Dei noſtri, moriemur.

26 Quid eſt omnis caro, ut audiat vocem Dei viventis, qui de medio ignis loquitur ſicut nos audivimus, & poſſit vivere?

27 Tu magis accede: & audi cuncta quæ dixerit Dominus Deus noſter tibi: loquerísque ad nos, & nos audientes faciemus ea.

28 Quod cùm audiſſet Dominus, ait ad me: Audivi vocem verborum populi hujus quæ locuti ſunt tibi: benè omnia ſunt locuti.

29 Quis det talem eos habere mentem, ut timeant me, & cuſtodiant univerſa mandata mea in omni tempore, ut benè ſit eis & filiis eorum in ſempiternum?

30 Vade & dic eis: Revertimini in tentoria veſtra.

31 Tu verò hîc ſta mecum, & loquar tibi omnia mandata mea, & ceremonias atque judicia: quæ docebis eos, ut faciant ea in Terra, quam dabo illis in poſſeſſionem.

32 Cuſtodite igitur & facite quæ præcepit Dominus Deus vobis: non declinabitis neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram:

33 Sed per viam, quam præcepit Dominus Deus veſter, ambulabitis, ut vivatis, & benè ſit vobis, & protelentur dies in terra poſſeſſionis veſtræ.

Caput VI.

Dominus ex toto corde diligendus, ejúſque mandata ſolicitè ſervanda, & poſteris inculcanda.

1 HÆc ſunt præcepta, & ceremoniæ, atque judicia, quæ mandavit Dominus Deus veſter ut docerem vos, & faciatis ea in Terra, ad quam tranſgredimini poſſidendam: A

2 Ut timeas Dominum Deum tuum, & cuſtodias omnia mandata & præcepta ejus, quæ ego præcipio tibi, & filiis, ac nepotibus tuis, cunctis diebus vitæ tuæ, ut prolongentur dies tui.

3 Audi Iſraël, & obſerva ut facias quæ præcepit tibi Dominus, & benè ſit tibi, & multipliceris ampliùs, ſicut pollicitus eſt Dominus Deus patrum tuorum tibi terram lacte & melle manantem.

4 Audi Iſraël, Dominus Deus noſter, Dominus unus eſt.

5 * Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. B

** Inf 11. b. 13. Mat. 22. d. 37. Marc. 12. c 30. Luc. 10. c. 27.*

6 Erúntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo:

7 Et narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis ſedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque conſurgens.

8 Et ligabis ea quaſi ſignum in manu tua, erúntque & movebuntur inter oculos tuos,

9 Scribéſque ea in limine & oſtiis domus tuæ.

10 Cúmque introduxerit te Dominus Deus tuus in Terram, pro qua juravit patribus tuis, Abraham, Iſaac, & Jacob: & dederit tibi civitates magnas & optimas, quas non ædificaſti,

11 Domos plenas cunctarum opum, quas non extruxiſti, ciſternas, quas non fodiſti, vineta & oliveta, quæ non plantaſti,

12 Et comederis, & ſaturatus fueris:

13 Cave diligenter, ne obliviſcaris Domini, qui eduxit te de Terra Ægypti, de domo ſervitutis. * Dominum Deum tuum timebis, & illi ſoli ſervies, ac per nomen illius jurabis.

** Inf 10. d 20 Matt 4. b. 10. Luc. 4. b 8.*

14 Non ibitis poſt deos alienos cunctarum Gentium, quæ in circuitu veſtro ſunt:

15 Quoniam Deus æmulator, Dominus Deus tuus in medio tui: nequando iraſcatur furor Domini Dei tui contra te, & auferat te de ſuperficie terræ.

* Mat. 4.a.7. Luc. 4. b.12.

16 * Non tentabis Dominum Deum tuum, ſicut tentaſti in loco tentationis.

17 Cuſtodi præcepta Domini Dei tui, ac teſtimonia & ceremonias, quas præcepit tibi:

18 Et fac quod placitum eſt & bonum in conſpectu Domini, ut benè ſit tibi: & ingreſſus poſſideas terram optimam, de qua juravit Dominus patribus tuis,

19 Ut deleret omnes inimicos tuos coram te, ſicut locutus eſt.

20 Cúmque interrogaverit te filius tuus cras, dicens: Quid ſibi volunt teſtimonia hæc, & ceremoniæ, atque judicia, quæ præcepit Dominus Deus noſter nobis?

D 21 Dices ei: Servi eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti:

22 Fecítque ſigna atque prodigia magna & peſſima in Ægypto contra Pharaonem, & omnem domum illius, in conſpectu noſtro,

23 Et eduxit nos inde, ut introductis daret Terram, ſuper qua juravit patribus noſtris.

24 Præcepítque nobis Dominus, ut faciamus omnia legitima hæc, & timeamus Dominum Deum noſtrum, ut benè ſit nobis cunctis diebus vitæ noſtræ, ſicut eſt hodie.

25 Erítque noſtri miſericors, ſi cuſtodierimus & fecerimus omnia præcepta ejus coram Domino Deo noſtro, ſicut mandavit nobis.

CAPUT VII.

Nulla cum Gentibus ſocietas contrahenda, ſed earum aræ, luci ac ſimulachra delenda: memoratis Dei beneficiis promutit in omnibus auxilium & ubertatem, modò ejus præcepta obſervent.

A 1 CUm introduxerit te Dominus Deus tuus in Terram, quam poſſeſſurus ingrederis, & deleverit Gentes multas coram te, * Hethæum & Gergezæum, & Amorrhæum, Chananæum, & Phereſæum, & Hevæum, & Jebuſæum, ſeptem Gentes multò majoris numeri quã tu es, & robuſtiores te:

* Exod 23.c.23. 33.a.2.

2 Tradiderítque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas uſque ad internecionem. * Non inibis cum eis fœdus, nec miſereberis earum,

* Exod. 23.f.32. 34.b.15.

3 Neque * ſociabis cum eis conjugia. Filiam tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius accipies filio tuo:

* Exod. 34.b.16

4 Quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me, & ut magis ſerviat diis alienis. iraſcetúrque furor Domini, & delebit te citò.

5 Quin potiùs hæc facietis eis: * Aras eorum ſubvertite, & confringite ſtatuas, lucóſque ſuccidite, & ſculptilia comburite.

* Exod. 23.e.24. Inf.12. a.3. 16.d.21.

6 * Quia populus ſanctus es Domino Deo tuo. Te * elegit Dominus Deus tuus, ut ſis ei populus peculiaris de cũctis populis, qui ſunt ſuper terram.

* Inf.14. a.2. * Inf.26. d.18.

B 7 Non quia cunctas gentes numero vincebatis, vobis junctus eſt Dominus, & elegit vos, cùm omnibus ſitis populis pauciores:

8 Sed quia dilexit vos Dominus, & cuſtodivit juramentum, quod juravit patribus veſtris: eduxítque vos in manu forti, & redemit de domo ſervitutis, de manu Pharaonis regis Ægypti.

9 Et ſcies, quia Dominus Deus tuus, ipſe eſt Deus fortis & fidelis, cuſtodiens pactum & miſericordiam diligentibus ſe, & his qui cuſtodiunt præcepta ejus, in mille generationes:

10 Et reddens odientibus ſe ſtatim, ita ut diſperdat eos, & ultrà non differat, protinus eis reſtituens quod merentur.

11 Cuſtodi ergo præcepta & ceremonias atque judicia, quæ ego mando tibi hodie ut facias.

12 Si poſtquam audieris hæc judicia, cuſtodieris ea & feceris, cuſtodiet & Dominus Deus tuus pactum tibi, & miſericordiam quam juravit patribus tuis:

13 Et diliget te ac multiplicabit, benedicétque fructui ventris tui, & fructui terræ tuæ, frumento tuo, atque vindemiæ, oleo, & armentis, gregibus ovium tuarum ſuper Terram, pro qua juravit patribus tuis ut daret eam tibi.

14 Benedictus eris inter omnes populos. * Non erit apud te ſterilis utriuſque ſexus, tam in hominibus quàm in gregibus tuis. C

* Exod. 23.f.26.

15 Auferet Dominus à te omnem languorem: & infirmitates Ægypti peſſimas, quas noviſti, non inferet tibi, ſed cunctis hoſtibus tuis.

16 Devorabis omnes populos, quos Dominus Deus tuus daturus eſt tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec ſervies diis eorum, ne ſint in ruinam tui.

17 Si dixeris in corde tuo: Plures ſunt gentes iſtæ quàm ego, quo modo potero delere eas?

18 Noli metuere, ſed recordare quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni, & cunctis Ægyptiis,

19 Plagas maximas, quas viderunt oculi tui, & ſigna atque portenta, manúmque robuſtam, & extentum brachium, ut educeret te Dominus Deus tuus. ſic faciet cunctis populis, quos metuis.

20 * Inſuper & crabrones mittet Dominus Deus tuus in eos, donec deleat omnes atque diſperdat qui te fugerint, & latere potuerint.

* Exod. 23.f.28. Ioſ.24. c.12.

21 Non timebis eos, quia Dominus Deus tuus in medio tui eſt, Deus magnus & terribilis: D

22 Ipſe conſumet nationes has in conſpectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter: ne fortè multiplicentur contra te beſtiæ terræ.

23 Dabítque eos Dominus Deus tuus in conſpectu tuo: & interficiet illos donec penitus deleantur.

24 Tradétque reges eorum in manus tuas, & diſperdes nomina eorum ſub cælo: nullus poterit reſiſtere tibi, donec conteras eos.

25 * Sculptilia eorum igne combures: non concupiſces argentum & aurum, de quibus facta ſunt, neque aſſumes ex eis tibi quidquam, ne offendas, propterea quia abominatio eſt Domini Dei tui.

* 2.Mac. 12.g.40.

26 Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema, ſicut & illud eſt. Quaſi ſpurcitiam deteſtaberis, & velut inquinamentum ac ſordes abominationi habebis, quia anathema eſt

CAPUT VIII.

Commemorantur beneficia & afflictiones quæ Dominus eis in deſerto immiſerat, ne illorum & Dei ſui fiant immemores.

1 OMne mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, cave diligenter ut facias: ut poſſitis vivere, & multiplicemini, ingreſſíque poſſideatis Terram, pro qua juravit Dominus patribus veſtris. A

2 Et recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per

Digitized by Google

per deſertum, ut affligeret te atque tentaret, & nota fierent quæ in tuo animo verſabantur, utrùm cuſtodires mandata illius, an non.

3 Afflixit te penuria, & dedit tibi cibum Manna, quod ignorabas tu & patres tui. ut oſtenderet tibi quòd non * in ſolo pane vivat homo, ſed in omni verbo quod egreditur de ore Dei. *Mat.4.4. Luc.4.4.

4 Veſtimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam vetuſtate defecit,& pes tuus non eſt ſubtritus, en quadrageſimus annus eſt.

B 5 Ut recogites in corde tuo, quia ſicut erudit filium ſuum homo, ſic Dominus Deus tuus erudivit te,

6 Ut cuſtodias mandata Domini Dei tui, & ambules in viis ejus, & timeas eum.

7 Dominus enim Deus tuus introducet te in terrã bonam,terram rivorum aquarúmque & fontium:in cujus campis & mõtibus erumpunt fluviorũ abyſſi:

8 Terram frumenti, hordei, ac vinearum, in qua ficus, & malogranata, & oliveta naſcuntur: terram olei ac mellis.

9 Ubi abſque ulla penuria comedes panem tuum, & rerum omnium abundantia perfrueris: cujus lapides ferrum ſunt,& de montibus ejus æris metalla fodiuntur:

C 10 Ut cùm comederis, & ſatiatus fueris, benedicas Domino Deo tuo pro terra optima, quam dedit tibi.

11 Obſerva,& cave ne quando obliviſcaris Domini Dei tui,& negligas mandata ejus atque judicia & ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie:

12 Ne poſtquam comederis & ſatiatus fueris, domos pulchras ædificaveris,& habitaveris in eis,

13 Habuerîſque armenta boum, & ovium greges,argenti & auri cunctarúmque rerum copiam,

14 Elevetur cor tuum, & non reminiſcaris Domini Dei tui, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo ſervitutis.

15 Et ductor tuus fuit in ſolitudine magna atque terribili, * in qua erat ſerpens flatu adurens, & ſcorpio ac dipſas, & nullæ omnino aquæ: * qui eduxit rivos de petra duriſſima, *Num. 20.b 9. 21 b 6. *Exod. 17 b 6.

16 * Et cibavit te Manna in ſolitudine, quod neſcierunt patres tui. Et poſtquam afflixit ac probavit, ad extremum miſertus eſt tui, *Exod. 16.d.14.

D 17 Ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea & robur manus meæ, hæc mihi omnia præſtiterunt.

18 Sed recorderis Domini Dei tui, quòd ipſe vires tibi præbuerit, ut impleret pactum ſuum, ſuper quo juravit patribus tuis, ſicut præſens indicat dies.

19 Sin autem oblitus Domini Dei tui, ſecutus fueris deos alienos, coluerîſque illos & adoraveris: ecce nunc prædico tibi quòd omnino diſpereas.

20 Sicut Gentes, quas delevit Dominus in introitu tuo, ita & vos peribitis, ſi inobedientes fueritis voci Domini Dei veſtri.

CAPUT IX.

Reprimitur elatio,ne futuras victorias ſibi ſed ſoli Domino adſcribant, cùm ſemper Deo adverſati ſint.

A 1 Audi Iſraël: Tu tranſgredieris hodie Jordanem,ut poſſideas nationes maximas & fortiores te, civitates ingentes & ad cælum uſque muratas,

2 Populum magnum atque ſublimem, filios Enacim, quos ipſe vidiſti, & audiſti, quibus nullus poteſt ex adverſo reſiſtere.

3 Scies ergo hodie quòd Dominus Deus tuus ipſe tranſibit ante te, ignis devorans atque conſumens, qui conterat eos & deleat atque diſperdat ante faciem tuam velociter, ſicut locutus eſt tibi.

4 Ne dicas in corde tuo, cùm deleverit eos Dominus Deus tuus in conſpectu tuo: Propter juſtitiam meam introduxit me Dominus ut terram hanc poſſiderem,cùm propter impietates ſuas iſtæ deletæ ſint nationes.

5 Neque enim propter juſtitias tuas,& æquitatem cordis tui, ingrederis ut poſſideas terras earum: ſed quia illæ egerunt impiè, introëunte te deletæ ſunt: & ut compleret verbum ſuum Dominus, quod ſub juramento pollicitus eſt patribus tuis, Abraham, Iſaac, & Jacob.

6 Scito ergo quòd non propter juſtitias tuas Dominus Deus tuus dederit tibi terram hãc optimam in poſſeſſionem,cùm duriſſimæ cervicis ſis populus. B

7 Memento,& ne obliviſcaris, quomodo ad iracundiam provocaveris Dominum Deum tuum in ſolitudine. Ex eo die, quo egreſſus es ex Ægypto uſque ad locum iſtum, ſemper adverſum Dominum contendiſti.

8 * Nam in Horeb provocaſti eum, & iratus delere te voluit, *Exod. 17.b.6. 19 a 3. 31.d.18. 32 d. 15.

9 Quando aſcendi in montem, ut acciperem tabulas lapideas,tabulas pacti quod pepigit vobiſcum Dominus: & perſeveravi in monte quadraginta diebus ac noctibus, panem non comedens, & aquam non bibens.

10 * Deditque mihi Dominus duas tabulas lapideas ſcriptas digito Dei, & continentes omnia verba quæ vobis locutus eſt in monte de medio ignis, quando concio populi congregata eſt. *Exod. 31.d.18.

11 Cúmque tranſiſſent quadraginta dies, & totidem noctes, dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas, tabulas fœderis,

12 Dixitque mihi: * Surge, & deſcende hinc citò: quia populus tuus, quem eduxiſti de Ægypto,deſeruerunt velociter viam quam demonſtraſti eis, fecerúntque ſibi conflatile. *Exod. 32.b 7. C

13 Rursúmque ait Dominus ad me: Cerno quòd populus iſte duræ cervicis ſit:

14 Dimitte me ut conteram eum, & deleam nomen ejus de ſub cælo, & conſtituam te ſuper Gentem, quæ hac major & fortior ſit.

15 Cúmque de monte ardente deſcenderem, & duas tabulas fœderis utraque tenerem manu,

16 Vidiſſémque vos peccaſſe Domino Deo veſtro, & feciſſe vobis vitulum conflatilem,ac deſeruiſſe velociter viam ejus,quam vobis oſtenderat:

17 Projeci tabulas de manibus meis, confregíque eas in conſpectu veſtro.

18 Et procidi ante Dominum ſicut priùs,quadraginta & diebus & noctibus panem non comedens, & aquam non bibens, propter omnia peccata veſtra quæ geſſiſtis contra Dominum, & eum ad iracundiam provocaſtis:

19 Timui enim indignationem & iram illius, qua adverſum vos concitatus,delere vos voluit. Et exaudivit me Dominus etiam hac vice.

20 Adver

Digitized by Google

20 Adverſum Aaron quoque vehementer iratus, voluit eum conterere, & pro illo ſimiliter deprecatus ſum.

21 Peccatum autem veſtrum quod feceratis, id eſt vitulum, arripiens, igne combuſſi, & in fruſta comminuens, omninóque in pulverem redigens, projeci in torrentem, qui de monte deſcendit.

D

22 * In incendio quoque & in tentatione, & in Sepulchris concupiſcentiæ provocaſtis Dominum:

* Num. 11 a.1. 16.a.2. 21.b.5.

23 Et quando miſit vos de Cadeſbarne, dicens: Aſcendite & poſſidete Terram, quam dedi vobis, & contempſiſtis imperium Domini Dei veſtri, & non credidiſtis ei, neque vocem ejus audire voluiſtis:

24 Sed ſemper fuiſtis rebelles à die qua noſſe vos cœpi.

25 Et jacui coram Domino quadraginta diebus ac noctibus, quibus eum ſuppliciter deprecabar, ne deleret vos ut fuerat comminatus:

26 Et orans dixi: Domine Deus, ne diſperdas populum tuum, & hereditatem tuam, quam redemiſti in magnitudine tua, quos eduxiſti de Ægypto in manu forti.

27 Recordare ſervorum tuorum, Abraham, Iſaac, & Jacob: ne aſpicias duritiam populi hujus, & impietatem atque peccatum:

28 Ne fortè dicant habitatores terræ, de qua eduxiſti nos. Non poterat Dominus introducere eos in Terram, quam pollicitus eſt eis, & oderat illos: idcircò eduxit, ut interficeret eos in ſolitudine.

29 Qui ſunt populus tuus & hereditas tua, quos eduxiſti in fortitudine tua magna, & in brachio tuo extento.

CAPUT X.

Tabularum ſecundarum inſtauratio, Levitarum officia: timor & dilectio Dei ad ſervanda præcepta movere debent: præputium cordis circumcidendum, peregrini amandi, & per Dei nomen jurandum.

A

1 IN * tempore illo dixit Dominus ad me: Dola tibi duas tabulas lapideas, ſicut priores fuerunt, & aſcende ad me in montem: faciéſque arcam ligneam,

* Exod. 34.a.1.

2 Et ſcribam in tabulis verba quæ fuerunt in his quas antè confregiſti, ponéſque eas in arca.

3 Feci igitur arcam de lignis Settim. Cúmque dolaſſem duas tabulas lapideas inſtar priorum, aſcendi in montem, habens eas in manibus.

4 Scripſítque in tabulis, juxta id quod priùs ſcripſerat, verba decem, quæ locutus eſt Dominus ad vos in monte de medio ignis, quando populus congregatus eſt: & dedit eas mihi.

5 Reverſúſque de monte, deſcendi, & poſui tabulas in arcam, quam feceram, quæ hucuſque ibi ſunt, ſicut mihi præcepit Dominus.

B

6 * Filij autem Iſraël moverunt caſtra ex Beroth filiorum Jacan in Moſara, ubi * Aaron mortuus ac ſepultus eſt, pro quo, ſacerdotio functus eſt Eleazar filius ejus.

* Num. 33.d.31 * Num 20.d. 28 29.

7 Inde venerunt in Gadgad: de quo loco profecti, caſtrametati ſunt in Jetebatha, in Terra aquarum atque torrentium.

8 Eo tempore ſeparavit tribum Levi, ut portaret arcam fœderis Domini, & ſtaret coram eo in miniſterio, ac benediceret in nomine illius uſque in præſentem diem.

9 Quam ob rem non habuit Levi partem, neque poſſeſſionem cum fratribus ſuis: quia ipſe Dominus poſſeſſio ejus eſt, ſicut promiſit ei Dominus Deus tuus.

10 Ego autem ſteti in monte, ſicut priùs, quadraginta diebus ac noctibus: exaudivítque me Dominus etiam hac vice, & te perdere noluit. C

11 Dixítque mihi: Vade, & præcede populum, ut ingrediatur, & poſſideat Terram, quam juravi patribus eorum ut traderem eis.

12 Et nunc Iſraël, quid Dominus Deus tuus petit à te, niſi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus & diligas eum, ac ſervias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua:

13 Cuſtodiáſque mandata Domini, & ceremonias ejus, quas ego hodie præcipio tibi, ut benè ſit tibi?

14 En Domini Dei tui cælum eſt, & cælum cæli, terra, & omnia quæ in ea ſunt:

15 Et tamen patribus tuis conglutinatus eſt Dominus, & amavit eos, elegítque ſemen eorum poſt eos, id eſt vos, de cunctis Gentibus, ſicut hodie comprobatur.

16 Circumcidite igitur præputium cordis veſtri, & cervicem veſtram ne induretis ampliùs: D

17 Quia Dominus Deus veſter, ipſe eſt Deus deorum, & Dominus dominantium, Deus magnus & potens, & terribilis, qui * perſonam non accipit, nec munera.

* 2. Par. 19.b.7. Iob.14. b.19. Sup 6. b 8. Eccl. 35 b. 5. Act.10. e.34. Rom 2. b.11. Gal.2. b.6.

18 Facit judicium pupillo & viduæ, amat peregrinum, & dat ei victum atque veſtitum.

19 Et vos ergo amate peregrinos, quia & ipſi fuiſtis advenæ in Terra Ægypti.

20 * Dominum Deum tuum timebis, & ei ſoli ſervies: ipſi adhærebis, jurabíſque in nomine illius.

* Sup.6. b.13. Mat 4. b.10. Luc 4. b 8.

21 Ipſe eſt laus tua, & Deus tuus, qui fecit tibi hæc magnalia & terribilia, quæ viderunt oculi tui.

22 * In ſeptuaginta animabus deſcenderunt patres tui in Ægyptum: & ecce nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus ſicut aſtra cæli.

* Gen. 46.c.27 Exod.1. a.5.

CAPUT XI.

Recenſentur varia Dei beneficia, multáque bona promittuntur ſervantibus ejus præcepta, mala autem non ſervantibus, hoc eſt benedictio & maledictio.

1 AMa itaque Dominum Deum tuum, & obſerva præcepta ejus & ceremonias, judicia atque mandata omni tempore. A

2 Cognoſcite hodie quæ ignorant filij veſtri, qui non viderunt diſciplinam Domini Dei veſtri, magnalia ejus, & robuſtam manum, extentúmque brachium,

3 Signa & opera quæ fecit in medio Ægypti Pharaoni regi, & univerſæ terræ ejus,

4 Omníque exercitu Ægyptiorum, & equis ac curribus: quomodo operuerint eos aquæ maris rubri, cùm vos perſequerentur, & deleverit eos Dominus uſque in præſentem diem:

5 Vobíſque quæ fecerit in ſolitudine, donec veniretis ad hunc locum:

6 Et * Dathan atque Abiron filiis Eliab, qui fuit filius Ruben: quos * aperto ore ſuo terra abſorbuit,

* Num. 16 a.1. * Num. 16.a.32.

Digitized by Google

ſorbuit, cum domibus & tabernaculis, & univerſa
ſubſtantia eorum, quam habebant in medio Iſraël.
7 Oculi veſtri viderunt omnia opera Domini
magna quæ fecit,
8 Ut cuſtodiatis univerſa mandata illius, quæ
ego hodie præcipio vobis, & poſſitis introire, &
B poſſidere Terram, ad quam ingredimini,
9 Multóque in ea vivatis tempore: quam ſub
juramento pollicitus eſt Dominus patribus veſtris,
& ſemini eorum, lacte & melle manantem.
10 Terra enim ad quam ingrederis poſſidendam,
non eſt ſicut Terra Ægypti, de qua exiſti, ubi jacto
ſemine in hortorũ morem aquæ ducuntur irriguæ:
11 Sed montuoſa eſt & campeſtris, de cælo ex-
pectans pluvias.
12 Quam Dominus Deus tuus ſemper inviſit,
& oculi illius in ea ſunt à principio anni uſque ad
finem ejus.
*Sup. 10. c. 12. 13 * Si ergo obedieritis mandatis meis, quæ ego
hodie præcipio vobis, ut diligatis Dominum
Deum veſtrum, & ſerviatis ei in toto corde ve-
ſtro, & in tota anima veſtra:
14 Dabit pluviam terræ veſtræ temporaneam
& ſerotinam, ut colligatis frumentum, & vinum,
& oleum,
15 Fœnúmque ex agris ad paſcenda jumenta, &
ut ipſi comedatis ac ſaturemini.
16 Cavete ne fortè decipiatur cor veſtrum, &
recedatis à Domino, ſerviatíſque diis alienis, &
adoretis eos:
17 Iratúſque Dominus claudat cælum, & plu-
C viæ non deſcendant, nec terra det germen ſuum,
pereatíſque velociter de terra optima, quam Do-
minus daturus eſt vobis.
*Sup. 6. 16. 18 * Ponite hæc verba mea in cordibus & in
animis veſtris, & ſuſpendite ea pro ſigno in ma-
nibus, & inter oculos veſtros collocate.
19 Docete filios veſtros ut illa meditentur, quan-
do ſederis in domo tua, & ambulaveris in via, &
accubueris atque ſurrexeris.
20 Scribes ea ſuper poſtes & januas domus
tuæ:
21 Ut multiplicentur dies tui, & filiorum tuo-
rum, in Terra, quam juravit Dominus patribus
tuis, ut daret eis quamdiu cælum imminet terræ.
22 Si enim cuſtodieritis mandata quæ ego præ-
cipio vobis, & feceritis ea, ut diligatis Dominum
Deum veſtrum, & ambuletis in omnibus viis ejus,
adhærentes ei,
23 Diſperdet Dominus omnes gentes iſtas an-
te faciem veſtram, & poſſidebitis eas, quæ majo-
res & fortiores vobis ſunt.
*Ioſ. 1. 4. 24 * Omnis locus, quem calcaverit pes veſter,
veſter erit. A deſerto, & à Libano, à flumine ma-
gno Euphrate uſque ad mare occidentale erunt
termini veſtri.
25 Nullus ſtabit contra vos: terrorem veſtrum
& formidinem dabit Dominus Deus veſter ſuper
D omnem terram quam calcaturi eſtis, ſicut locutus
eſt vobis.
26 En propono in conſpectu veſtro hodie be-
nedictionem & maledictionem:
27 Benedictionem, ſi obedieritis mandatis Do-
mini Dei veſtri, quæ ego hodie præcipio vobis:
28 Maledictionem, ſi non obedieritis mandatis
Domini Dei veſtri, ſed recesſeritis de via, quam
ego nunc oſtendo vobis, & ambulaveritis poſt
deos alienos, quos ignoratis.
29 Cùm verò introduxerit te Dominus Deus
tuus in Terram ad quam pergis habitandam, po-
nes benedictionem ſuper montem Garizim, ma-
ledictionem ſuper montem Hebal:
30 Qui ſunt trans Jordanem, poſt viam quæ
vergit ad ſolis occubitum, in Terra Chananæi,
qui habitat in campeſtribus contra Galgalam,
quæ eſt juxta vallem tendentem & intrantem
procul.
31 Vos enim tranſibitis Jordanem, ut poſſidea-
tis Terram, quam Dominus Deus veſter daturus
eſt vobis, ut habeatis & poſſideatis illam.
32 Videte ergo ut impleatis ceremonias atque
judicia, quæ ego hodie ponam in conſpectu veſtro.

Caput XII.

Præcipit exterminari idololatriam, decimas ac primitias reddi, ſacrificia certo loco exolvi, & comedi; ſanguinémque vitari.

1 HÆc ſunt præcepta atque judicia, quæ fa- A
cere debetis in Terra, quam Dominus
Deus patrum tuorum daturus eſt tibi, ut poſ-
ſideas eam cunctis diebus quibus ſuper humum
gradieris.
2 Subvertite omnia loca, in quibus coluerunt
gentes, quas poſſeſſuri eſtis, deos ſuos ſuper mon-
tes excelſos, & colles, & ſubter omne lignum
frondoſum.
3 * Diſſipate aras eorum, & confringite ſtatuas, *Sup. 7. d. 25.
lucos igne comburite, & idola comminuite: diſ- 1 Matt. 12. g. 40.
perdite nomina eorum de locis illis.
4 Non facietis ita Domino Deo veſtro:
5 Sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus
veſter de cunctis tribubus veſtris, ut ponat nomen
ſuum ibi, & habitet in eo, venietis:
6 Et offeretis in loco illo holocauſta & victi-
mas veſtras, decimas & primitias manuum veſtra-
rum, & vota atque donaria, primogenita boum
& ovium.
7 Et comedetis ibi in conſpectu Domini Dei
veſtri: ac lætabimini in cunctis, ad quæ miſeritis
manum vos & domus veſtræ, in quibus benedi-
xerit vobis Dominus Deus veſter.
8 Non facietis ibi quæ nos hîc facimus hodie,
ſinguli quod ſibi rectum videtur.
9 Neque enim uſque in præſens tempus veni-
ſtis ad requiem, & poſſeſſionem, quam Dominus
Deus veſter daturus eſt vobis.
10 Tranſibitis Jordanem, & habitabitis in Ter- B
ra, quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis,
ut requieſcatis à cunctis hoſtibus per circuitum:
& abſque ullo timore habitetis
11 In loco quem elegerit Dominus Deus ve-
ſter, ut ſit nomen ejus in eo. Illuc omnia, quæ
præcipio, conferetis, holocauſta, & hoſtias, ac
decimas, & primitias manuum veſtrarum: &
quidquid præcipuum eſt in muneribus, quæ vo-
vebitis Domino.
12 Ibi epulabimini coram Domino Deo veſtro,
vos & filij ac filiæ veſtræ, famuli & famulæ, atque
Levites qui in urbibus veſtris commoratur. neque
enim

Digitized by Google

enim habet aliam partem & poſſeſſionem inter vos.

13 Cave ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris:

14 Sed in eo, quem elegerit Dominus, in una tribuum tuarum offeres hoſtias, & facies quæcumque præcipio tibi.

15 Sin autem comedere volueris,& te eſus carnium delectaverit, occide, & comede juxta benedictionem Domini Dei tui,quam dedit tibi in urbibus tuis: ſive immundum fuerit, hoc eſt,maculatum & debile: ſive mundum, hoc eſt, integrum & ſine macula, quod offerri licet, ſicut capream & cervum, comedes,

16 Abſque eſu dumtaxat ſanguinis, quem ſu-
C per terram quaſi aquam effundes.

17 Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti, & vini, & olei tui, primogenita armentorum & pecorum, & omnia quæ voveris, & ſponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum:

18 Sed coram Domino Deo tuo comedes ea, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus & filia tua, & ſervus & famula, atque Levites qui manet in urbibus tuis: & lætaberis & reficieris coram Domino Deo tuo, in cunctis ad quæ extenderis manum tuam.

19 Cave ne derelinquas Levitem in omni tempore quo verſaris in terra.

* Gen. 18. c. 14 Exo 14 c. 14 Inf. 19. b. 8.

20 * Quando dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos, ſicut locutus eſt tibi, & volueris veſci carnibus, quas deſiderat anima tua:

21 Locus autem, quem elegerit Dominus Deus tuus ut ſit nomen ejus ibi, ſi procul fuerit,occides de armentis & pecoribus, quæ habueris, ſicut præcepi tibi, & comedes in oppidis tuis, ut tibi placet.

22 Sicut comeditur caprea & cervus, ita veſcêris eis: & mundus & immundus in commune veſcentur.

23 Hoc ſolum cave, ne ſanguinem comedas. ſanguis enim eorum pro anima eſt:& idcircò non debes animam comedere cum carnibus:

24 Sed ſuper terram fundes quaſi aquam,

25 Ut benè ſit tibi & filiis tuis poſt te, cùm fe-
D ceris quod placet in conſpectu Domini.

26 Quæ autem ſanctificaveris & voveris Domino, tolles, & venies ad locum, quem elegerit Dominus:

27 Et offeres oblationes tuas carnem & ſanguinem ſuper altare Domini Dei tui: ſanguinem hoſtiarum fundes in altari: carnibus autem ipſe veſcêris.

28 Obſerva & audi omnia quæ ego præcipio tibi, ut benè ſit tibi & filiis tuis poſt te in ſempiternum, cùm feceris quod bonum eſt & placitum in conſpectu Domini Dei tui.

* Inf. 19. a. 1.

29 * Quando diſperdiderit Dominus Deus tuus ante faciem tuam gentes,ad quas ingredieris poſſidendas, & poſſederis eas, atque habitaveris in terra earum:

30 Cave ne imiteris eas, poſtquam te fuerint introëunte ſubverſæ, & requiras ceremonias earum, dicens: Sicut coluerunt gentes iſtæ deos ſuos, ita & ego colam.

31 Non facies ſimiliter Domino Deo tuo. Omnes enim abominationes, quas averſatur Dominus, fecerunt diis ſuis, offerentes filios & filias, & comburentes igni.

32 Quod præcipio tibi, hoc tantùm facito Domino: nec addas quidquam, nec minuas.

CAPUT XIII

Pſeudopropheta à Deo avertens occidi debet, quantumvis propinquus ſit vel amicus: imò & urbs vaſtari funditus, cujus habitatores id facere conati fuerint.

1 SI ſurrexerit in medio tui prophetes, aut qui A
ſomnium vidiſſe ſe dicat, & prædixerit ſignum atque portentum,

2 Et evenerit quod locutus eſt, & dixerit tibi: Eamus & ſequamur deos alienos quos ignoras, & ſerviamus eis:

3 Non audies verba prophetæ illius aut ſomniatoris: quia tentat vos Dominus Deus veſter, ut palàm fiat utrum diligatis eum, an non, in toto corde, & in tota anima veſtra.

4 Dominum Deum veſtrum ſequimini, & ipſum timete, & mandata illius cuſtodite, & audite vocem ejus: ipſi ſervietis, & ipſi adhærebitis.

5 Propheta autem ille, aut fictor ſomniorum in- B
terficietur: quia locutus eſt ut vos averteret à Domino Deo veſtro, qui eduxit vos de Terra Ægypti,& redemit vos de domo ſervitutis: ut errare te faceret de via, quam tibi præcepit Dominus Deus tuus: & auferes malum de medio tui.

6 Si tibi voluerit perſuadere frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus vel filia, ſive uxor quæ eſt in ſinu tuo,aut amicus,quem diligis ut animam tuam, clam dicens: Eamus, & ſerviamus diis alienis, quos ignoras tu, & patres tui,

7 Cunctarum in circuitu gentium, quæ juxta vel procul ſunt, ab initio uſque ad finem terræ,

8 Non acquieſcas ei, nec audias, neque parcat ei oculus tuus ut miſerearis & occultes eum,

9 Sed ſtatim interficies. * ſit primùm manus tua ſuper eum, & poſteà omnis populus mittat manum. * Inf. 17. b. 7.

10 Lapidibus obrutus necabitur: quia voluit D
te abſtrahere à Domino Deo tuo, qui eduxit te de Terra Ægypti, de domo ſervitutis:

11 Ut omnis Iſraël audiens timeat, & nequaquam ultrà faciat quippiam hujus rei ſimile.

12 Si audieris in una urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum, dicentes aliquos:

13 Egreſſi ſunt filij Belial de medio tui, & averterunt habitatores urbis ſuæ, atque dixerunt: Eamus, & ſerviamus diis alienis quos ignoratis:

14 Quære ſolicitè & diligenter, rei veritate perſpecta, ſi inveneris certum eſſe quod dicitur,& abominationem hanc opere perpetratam,

15 Statim percuties habitatores urbis illius in ore gladij, & delebis eam, ac omnia quæ in illa ſunt, uſque ad pecora.

16 Quidquid etiam ſupellectilis fuerit, congregabis in medio platearum ejus, & cum ipſa civitate ſuccendes, ita ut univerſa conſumas Domino Deo tuo, & ſit tumulus ſempiternus. non ædificabitur ampliùs,

Digitized by Google

17 Et non adhærebit de illo anathemate quid-
quam in manu tua: ut avertatur Dominus ab
ira furoris ſui, & miſereatur tui, multiplicétque
te ſicut juravit patribus tuis,
18 Quando audieris vocem Domini Dei tui,
cuſtodiens omnia præcepta ejus, quæ ego præ-
cipio tibi hodie, ut facias quod placitum, eſt in
conſpectu Domini Dei tui.

CAPUT XIV.

Gentium ritus ſuper mortuo fugiendus: animalium mundorum & immundorum diſcretio: & decimas eſſe ſolvendas.

A 1 Filij eſtote Domini Dei veſtri: non vos inci-
detis, nec facietis calvitium ſuper mortuo.
* Sup. 7. a. 6. Inf. 26. d. 18. 2 * Quoniam populus ſanctus es Domino Deo
tuo, & te elegit ut ſis ei in populum peculiarem,
de cunctis gentibus quæ ſunt ſuper terram.
* Levit. 11. a. 4. 3 * Ne comedatis quæ immunda ſunt.
4 Hoc eſt animal quod comedere debetis, Bo-
vem, & ovem, & capram,
5 Cervum & capream, bubalum, tragelaphum,
pygargum, orygem, camelopardalum.
6 Omne animal, quod in duas partes findit
ungulam, & ruminat, comedetis.
7 De his autem quæ ruminant, & ungulam
non findunt, comedere non debetis, ut camelum,
leporem, chœrogrillum: hæc quia ruminant, &
non dividunt ungulam, immunda erunt vobis.
8 Sus quoque quoniam dividit ungulam, &
B non ruminat, immunda erit. carnibus eorum non
veſcemini, & cadavera non tangetis.
9 Hæc comedetis ex omnibus quæ morantur in
aquis: Quæ habent pinnulas & ſquamas, comedite:
10 Quæ abſque pinnulis & ſquamis ſunt, ne
comedatis, quia immunda ſunt.
11 Omnes aves mundas comedite.
12 Immundas ne comedatis: aquilam ſcilicet,
& gryphem, & haliæetum,
13 Ixion, & vulturẽ ac milvum juxta genus ſuũ:
14 Et omne corvini generis,
15 Et Struthionem, ac noctuam, & larum, at-
que accipitrem juxta genus ſuum:
16 Herodium ac cygnum, & ibin,
17 Ac mergulũ, porphyrionẽ, & nycticoracem,
18 Onocrotalum, & charadrium, ſingula in ge-
nere ſuo, upupam quoque & veſpertilionem.
C 19 Et omne quod reptat & pennulas habet, im-
mundum erit, & non comedetur.
20 Omne quod mundum eſt, comedite.
21 Quidquid autem morticinum eſt, ne veſca-
mini ex eo. Peregrino, qui intra portas tuas eſt,
da ut comedat, aut vende ei: quia tu populus
ſanctus Domini Dei tui es. * Non coques hœ-
dum in lacte matris ſuæ.
* Exod. 23. d. 19. & 34. d. 26. 22 Decimam partem ſeparabis de cunctis fru-
ctibus tuis qui naſcuntur in terra per annos ſin-
gulos,
23 Et comedes in conſpectu Domini Dei tui,
in loco quem elegerit ut in eo nomen illius invo-
cetur, decimam frumenti tui, & vini, & olei, &
primogenita de armentis & ovibus tuis: ut diſcas
timere Dominum Deum tuum omni tempore.
24 Cùm autẽ longior fuerit via, & locus quem
D elegerit Dominus Deus tuus, tibíque benedixe-
rit, nec potueris ad eum hæc cuncta portare,

25 Vendes omnia, & in pretium rediges, por-
tabíſque manu tua, & proficiſcêris ad locum
quem elegerit Dominus Deus tuus:
26 Et emes ex eadem pecunia quidquid tibi
placuerit, ſive ex armentis, ſive ex ovibus, vi-
num quoque & ſiceram, & omne quod deſide-
rat anima tua: & comedes coram Domino Deo
tuo, & epulaberis tu & domus tua;
27 Et Levites qui intra portas tuas eſt: cave
ne derelinquas eum, quia non habet aliam par-
tem in poſſeſſione tua.
28 Anno tertio ſeparabis aliam decimam ex
omnibus quæ naſcuntur tibi eo tempore: & re-
pones intra januas tuas.
29 Veniétque Levites qui aliam non habet
partem nec poſſeſſionem tecum, & peregrinus
ac pupillus & vidua, qui intra portas tuas ſunt,
& comedent & ſaturabuntur: ut benedicat tibi
Dominus Deus tuus in cunctis operibus ma-
nuum tuarum quæ feceris.

CAPUT XV.

Lex remiſſionis ſeptimi anni in quos exerceatur: de ſervo Hebræo qui noluerit manumitti: de primogenitis Domino ſanctificandis & comedendis.

1 Septimo anno facies remiſſionem, A
2 Quæ hoc ordine celebrabitur. Cui de-
betur aliquid ab amico vel proximo ac fratre
ſuo, repetere non poterit, quia annus remiſſionis
eſt Domini.
3 A peregrino & advena exiges: civem & pro-
pinquum repetendi non habebis poteſtatem.
4 Et omnino indigens & mendicus non erit
inter vos: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus
in terra, quam traditurus eſt tibi in poſſeſſionem.
5 Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, &
cuſtodieris univerſa quæ juſſit, & quæ ego hodie
præcipio tibi, benedicet tibi, ut pollicitus eſt.
6 Fœnerabis gentibus multis, & ipſe à nullo
accipies mutuum. Dominaberis nationibus plu-
rimis, & tui nemo dominabitur.
7 Si unus de fratribus tuis, qui morantur intra
portas civitatis tuæ, in terra quam Dñs Deus tuus B
daturus eſt tibi, ad paupertatem venerit: non
obdurabis cor tuum, nec contrahes manum,
8 Sed aperies eam pauperi, * & dabis mutuum * Matt. 5. f. 42. Luc. 6. e. 34.
quo eum indigere perſpexeris.
9 Cave ne fortè ſubrepat tibi impia cogitatio, &
dicas in corde tuo: Appropinquat ſeptimus annus
remiſſionis: & avertas oculos tuos à paupere fratre
tuo, nolens ei quod poſtulat mutuũ commodare: ne
clamet contra te ad Dñm, & fiat tibi in peccatum.
10 Sed dabis ei: nec ages quippiam callidè in
ejus neceſſitatibus ſublevandis: ut benedicat ti-
bi Dominus Deus tuus in omni tempore, & in
cunctis ad quæ manum miſeris.
11 * Non deerunt pauperes in terra habita- * Matt. 26. a. 11.
tionis tuæ: idcircò ego præcipio tibi, ut aperias
manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum
verſatur in terra. C
12 * Cùm tibi venditus fuerit frater tuus He-
bræus, aut Hebræa, & ſex annis ſervierit tibi, * Exod. 21. a. 2. Jer. 34. c. 14.
in ſeptimo anno dimittes eum liberum:
13 Et quem libertate donaveris, nequaquam
vacuum abire patiêris:

Digitized by Google

14 Sed dabis viaticum de gregibus, & de
area, & torculari tuo, quibus Dominus Deus
tuus benedixerit tibi.
15 Memento quòd & ipſe ſervieris in Terra
Ægypti,& liberaverit te Dominus Deus tuus,&
idcircò ego nunc præcipio tibi.
16 Sin autem dixerit: Nolo egredi: eò quòd
diligat te, & domum tuam, & benè ſibi apud
te eſſe ſentiat:
17 Aſſumes ſubulam, & perforabis aurem
ejus in janua domus tuæ, & ſerviet tibi uſque in
æternum. ancillæ quoque ſimiliter facies.
18 Non avertas ab eis oculos tuos,quando dimi-
ſeris eos liberos:quoniam juxta mercedem merce-
D narij per ſex annos ſervivit tibi: ut benedicat tibi
Dominus Deus tuus in cũctis operibus quæ agis.
19 De primogenitis,quæ naſcuntur in armentis,
& in ovibus tuis,quidquid eſt ſexus maſculini,ſan-
ctificabis Dñ̃o Deo tuo.Non operaberis in primo-
genito bovis, & non tondebis primogenita oviũ.
20 In conſpectu Domini Dei tui comedes ea
per annos ſingulos, in loco quem elegerit Domi-
nus, tu & domus tua.
* Levit. 22. f. 20. 21. Eccli. 35. b. 14. 21 * Sin autem habuerit maculam,vel claudum
fuerit,vel cæcum,aut in aliqua parte deforme vel
debile, non immolabitur Domino Deo tuo.
22 Sed intra portas urbis tuæ comedes illud:
tam mundus quàm immundus ſimiliter veſcen-
tur eis, quaſi caprea & cervo.
23 Hoc ſolum obſervabis, ut ſanguinem eo-
rum non comedas, ſed effundes in terram quaſi
aquam.

Caput XVI.

Tres præcipuæ anni ſollemnitates, Azymorum, Hebdomadarum, & Tabernaculorum: de juſtis judicibus conſtituendis, & de cavendo ab occaſionibus idololatriæ.

A 1 OBſerva menſem novarum frugum, & ver-
ni primum temporis, ut facias Phaſe Do-
mino Deo tuo: quoniam in iſto menſe eduxit
te Dominus Deus tuus de Ægypto nocte.
2 Immolabíſque Phaſe Domino Deo tuo de
ovibus,& de bobus,in loco quem elegerit Domi-
nus Deus tuus,ut habitet nomen ejus ibi.
3 Non comedes in eo panem fermentatum:
Septem diebus comedes abſque fermento, affli-
ctionis panem, quoniam in pavore egreſſus es de
Ægypto: ut memineris diei egreſſionis tuæ de
Ægypto, omnibus diebus vitæ tuæ.
4 Non apparebit fermentum in omnibus ter-
minis tuis ſeptem diebus, & non remanebit de
carnibus ejus quod immolatum eſt veſpere in
die primo uſque manè.
B 5 Non poteris immolare Phaſe in qualibet ur-
bium tuarũ,quas Dñs Deus tuus daturus eſt tibi;
6 Sed in loco, quem elegerit Dominus Deus
tuus, ut habitet nomen ejus ibi: immolabis Pha-
ſe veſpere ad ſolis occaſum, quando egreſſus es
de Ægypto.
7 Et coques, & comedes in loco quem elege-
rit Dominus Deus tuus, manéque conſurgens
vades in tabernacula tua.
8 Sex diebus comedes azyma: & in die ſepti-
ma, quia collecta eſt Domini Dei tui, non fa-
cies opus.
9 Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea
die qua falcem in ſegetem miſeris.
10 Et celebrabis diem feſtum hebdomadarum
Dño Deo tuo,oblationem ſpontaneã manus tuæ,
quam offeres juxta benedictionem Dñi Dei tui:
11 Et epulaberis coram Domino Deo tuo, tu,
filius tuus,& filia tua, ſervus tuus,& ancilla tua,
& Levites qui eſt intra portas tuas, advena ac C
pupillus & vidua, qui morantur vobiſcum: in
loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut ha-
bitet nomen ejus ibi:
12 Et recordaberis quoniam ſervus fueris in
Ægypto: cuſtodiéſque ac facies quæ præcepta
ſunt.
13 Sollemnitatem quoque tabernaculorum ce-
lebrabis per ſeptem dies, quando collegeris de
area & torculari fruges tuas:
14 Et epulaberis in feſtivitate tua, tu, filius
tuus, & filia, ſervus tuus & ancilla, Levites quo-
que & advena, pupillus ac vidua qui intra por-
tas tuas ſunt.
15 Septem diebus Domino Deo tuo feſta cele-
brabis,in loco quem elegerit Dñs: benedicétque
tibi Dñs Deus tuus in cunctis frugibus tuis,& in
omni opere manuum tuarum,eríſque in lætitia.
16 Tribus vicibus per annum apparebit om-
ne maſculinum tuum in conſpectu Domini Dei D
tui, in loco quem elegerit: in ſollemnitate azy-
morum, in ſollemnitate hebdomadarum, & in
ſollemnitate tabernaculorum. * Non apparebit * Exod. 23. c. 15. 34. c. 20. Eccli. 35. a. 6.
ante Dominum vacuus:
17 Sed offeret unuſquiſque ſecundùm quod
habuerit juxta benedictionem Domini Dei ſui,
quam dederit ei.
18 Judices & magiſtros conſtitues in omnibus
portis tuis, quas Dñs Deus tuus dederit tibi, per
ſingulas trib⁹ tuas:ut judicẽt populũ juſto judicio,
19 Nec in alteram partem declinent.* Non ac- * Exod. 23. c. 8. Sup. 1. c. 17. Lev. 19. c. 15. Eccl. 20. d. 31.
cipies perſonam,nec munera:quia munera excæ-
cant oculos ſapientum,& mutant verba juſtorum.
20 Juſtè quod juſtum eſt perſequêris: ut vi-
vas & poſſideas Terram, quam Dominus Deus
tuus dederit tibi.
21 Non plantabis lucum, & omnem arborem
juxta altare Domini Dei tui.
22 Nec facies tibi, neque conſtitues ſtatuam:
quæ odit Dominus Deus tuus.

Caput XVII.

Hoſtia deligenda, idololatria punienda: in gravi difficultate ad ſummum ſacerdotem ejúſque concilium recurrendum, & quæ regi eligendo ſint obſervanda.

1 NOn immolabis Domino Deo tuo ovem & A
bovem, in quo eſt macula, aut quippiam
vitij: quia abominatio eſt Domino Deo tuo.
2 Cùm reperti fuerint apud te intra unam por-
tarum tuarum quas Dominus Deus tuus dabit ti-
bi,vir aut mulier qui faciant malum in conſpectu
Domini Dei tui,& tranſgrediantur pactum illius,
3 Ut vadant & ſerviant diis alienis, & ado-
rent eos, ſolem & lunam, & omnem militiam cæ-
li, quæ non præcepi:
4 Et hoc tibi fuerit nuntiatum, audiénſque
inquiſieris diligenter, & verum eſſe repereris,
& abominatio facta eſt in Iſraël:

5 Edu

Digitized by Google

5 Educes virum ac mulierem, qui rem ſceleratiſſimam perpetrarunt, ad portas civitatis tuæ, & lapidibus obruentur.

*Inf. 19. d. 15. Matt. 18. c. 16. 2. Cor. 13. a. 1.

6 * In ore duorum aut trium teſtium peribit qui interficietur. Nemo occidatur, uno contra ſe dicente teſtimonium.

B

*Supr. 13. b. 9.

7 Manus teſtium prima interficiet eum, * & manus reliqui populi extrema mittetur: ut auferas malum de medio tui.

8 Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram & lepram: & judicum intra portas tuas videris verba variari: ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dñs Deus tuus.

*2. Par. 19. c. 8.

9 * Veniéſque ad ſacerdotes Levitici generis, & ad judicem qui fuerit illo tempore: quæréſque ab eis qui indicabunt tibi judicij veritatem.

10 Et facies quodcumque dixerint qui præſunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te

11 Juxta legem ejus, ſequêriſque ſententiam eorum. nec declinabis ad dexteram neque ad ſiniſtram.

C

12 Qui autem ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, & decreto judicis, morietur homo ille, & auferes malum de Iſraël:

13 Cunctúſque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumeſcat ſuperbia.

14 Cùm ingreſſus fueris Terram quam Dñs Deus tuus dabit tibi, & poſſederis eam, habitaveríſque in illa, & dixeris: Conſtituam ſuper me regem, ſicut habent omnes per circuitum nationes:

15 Eum conſtitues, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non ſit frater tuus.

16 Cúmque fuerit conſtitutus, non multiplicabit ſibi equos, nec reducet populum in Ægyptum, equitatus numero ſublevatus, præſertim

D

cùm Dominus præceperit vobis, ut nequaquam ampliùs per eamdem viam revertamini.

17 Non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animum ejus, neque argenti & auri immenſa pondera.

18 Poſtquam autem ſederit in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi deuteronomium legis hujus in volumine, accipiens exemplar à ſacerdotibus Leviticæ tribus,

19 Et habebit ſecum, legétque illud omnibus diebus vitæ ſuæ, ut diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba & ceremonias ejus, quæ in lege præcepta ſunt.

20 Nec elevetur cor ejus in ſuperbiam ſuper fratres ſuos, neque declinet in partem dexteram vel ſiniſtram, ut longo tempore regnet ipſe, & filij ejus ſuper Iſraël.

CAPUT XVIII.

Sacerdotibus & Levitis pro poſſeſſione cedunt oblationes ac ſacrificia: cavenda omnis ſuperſtitio: de vero propheta ſuſcitando, & falſo propheta interficiendo.

A

*Nu. 18. c. 20. d. 23. 1. Cor. 9. b. 13. *Sup. 10. b. 9.

1 NOn * habebunt ſacerdotes & Levitæ, & omnes qui de eadem tribu ſunt partem & hereditatem cum reliquo Iſraël, quia ſacrificia Domini, & oblationes ejus comedent,

2 Et nihil aliud accipient de poſſeſſione fratrum ſuorum: Dominus enim ipſe eſt hereditas eorum, ſicut locutus eſt illis.

3 Hoc erit judicium ſacerdotum à populo, & ab his qui offerunt victimas: ſive bovem, ſive ovem immolaverint, dabunt ſacerdoti armum ac ventriculum:

4 * Primitias frumenti, vini & olei, & lanarum partem ex ovium tonſione. *Num. 18. b. 11.

5 Ipſum enim elegit Dominus Deus tuus de cunctis tribubus tuis, ut ſtet, & miniſtret nomini Domini ipſe, & filij ejus in ſempiternum.

6 Si exierit Levites ex una urbium tuarum ex omni Iſraël in qua habitat, & voluerit venire, deſiderans locum quem elegerit Dominus, B

7 Miniſtrabit in nomine Domini Dei ſui, ſicut omnes fratres ejus Levitæ, qui ſtabunt eo tempore coram Domino.

8 Partem ciborum eandem accipiet, quam & ceteri: excepto eo, quod in urbe ſua ex paterna ei ſucceſſione debetur.

9 Quando ingreſſus fueris Terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, cave ne imitari velis abominationes illarum gentium.

10 * Nec inveniatur in te qui luſtret filium ſuum aut filiam, ducens per ignem, aut qui ariolos ſciſcitetur, & obſervet ſomnia atque auguria, nec ſit maleficus, *Lev. 20. c. 27.

11 Nec incantator, nec qui pythones conſulat, nec divinos, * aut quærat à mortuis veritatem. *1. Reg. 28. b. 7.

12 Omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tuo. C

13 Perfectus eris, & abſque macula cum Domino Deo tuo.

14 Gentes iſtæ, quarum poſſidebis terram, augures & divinos audiunt: tu autem à Domino Deo tuo aliter inſtitutus es.

15 * PROPHETAM de gente tua & de fratribus tuis ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus: ipſum audies, *Joan. 1. g. 45. Act. 3. d. 22.

16 Ut petiſti à Domino Deo tuo * in Horeb, quando concio congregata eſt, atque dixiſti: Ultrà non audiam vocem Dñi Dei mei, & ignem hunc maximum ampliùs non videbo, ne moriar. *Exod. 20. c. 21.

17 Et ait Dominus mihi: Benè omnia ſunt locuti.

18 * Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrum ſuorum ſimilem tui: & ponam verba mea in ore ejus, loquetúrque ad eos omnia quæ præcepero illi. *Joan. 1. g. 45. D

19 Qui autem verba ejus, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor exiſtam.

20 Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi ut diceret, aut ex nomine alienorum deorum, interficietur.

21 Quòd ſi tacita cogitatione reſponderis: Quomodo poſſum intelligere verbum, quod Dominus non eſt locutus?

22 Hoc habebis ſignum: Quod in nomine Domini propheta ille prædixerit, & non evenerit: hoc Dñs non eſt locutus, ſed per tumorem animi ſui propheta confinxit: & idcircò non timebis eum.

Digitized by Google

CAPUT XIX.

Separandæ urbes refugij, & qui ad eas tutè confugient, & qui non: de veris falſiſque teſtibus, & de terminis non transferendis.

A 1 CUm diſperdiderit Dominus Deus tuus
gentes, quarum tibi traditurus eſt terram,
& poſſederis eam, habitaveríſque in urbibus
ejus & in ædibus:
* Num. 35 b. 11. Joſ 10. a. 2. 2 * Tres civitates ſeparabis tibi in medio Ter-
ræ, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in poſ-
ſeſſionem,
3 Sternens diligenter viam: & in tres æquali-
ter partes totam Terræ tuæ provinciam divides:
ut habeat è vicino qui propter homicidium pro-
fugus eſt, quò poſſit evadere.
4 Hæc erit lex homicidæ fugientis, cujus vi-
ta ſervanda eſt. Qui percuſſerit proximum ſuum
neſciens, & qui heri & nudiuſtertius nullum
contra eum odium habuiſſe comprobatur:
5 Sed abiiſſe cum eo ſimpliciter in ſilvam ad
ligna cædenda, & in ſuccisione lignorum ſecuris
fugerit manu, ferrúmque lapſum de manubrio
amicum ejus percuſſerit, & occiderit: hic ad
B unam ſupradictarum urbium confugiet, & vivet:
6 Ne forſitan proximus ejus, cujus effuſus eſt
ſanguis, dolore ſtimulatus, perſequatur, & ap-
prehendat eum ſi longior via fuerit, & percutiat
animam ejus, qui non eſt reus mortis: quia nul-
lum contra eum, qui occiſus eſt, odium priùs
habuiſſe monſtratur.
7 Idcircò præcipio tibi, ut tres civitates æqua-
lis inter ſe ſpatij dividas.
* Gen. 28. c. 14. Exod. 34. c. 24. Sup. 12. c. 20. 8 * Cùm autem dilataverit Dñs Deus tuus ter-
minos tuos, ſicut juravit patribus tuis, & dederit
tibi cunctam Terram, quam eis pollicitus eſt,
9 (Si tamen cuſtodieris mandata ejus, & fece-
ris quæ hodie præcipio tibi, ut diligas Domi-
num Deum tuum, & ambules in viis ejus omni
tempore) addes tibi tres alias civitates, & ſupra-
dictarum trium urbium numerum duplicabis:
10 Ut non effundatur ſanguis innoxius in me-
C dio Terræ, quam Dominus Deus tuus dabit tibi
poſſidendam, ne ſis ſanguinis reus.
* Num. 35. c. 20. 11 * Si quis autem odio habens proximum
ſuum, inſidiatus fuerit vitæ ejus, ſurgénſque per-
cuſſerit illum, & mortuus fuerit, fugerítque ad
unam de ſupradictis urbibus,
12 Mittent ſeniores civitatis illius, & arripient
eum de loco effugij, tradéntque in manu proxi-
mi, cujus ſanguis effuſus eſt, & morietur.
13 Non miſereberis ejus, & auferes innoxium
ſanguinem de Iſraël, ut benè ſit tibi.
14 Non aſſumes & transferes terminos proxi-
mi tui, quos fixerunt priores in poſſeſſione tua,
quam Dominus Deus tuus dabit tibi in Terra,
quam acceperis poſſidendam.
*Sup. 17. a. 6. Mat. 18. c. 16. 2. Cor. 13. a. 1. 15 * Non ſtabit teſtis unus contra aliquem,
quidquid illud peccati & facinoris fuerit: ſed in
ore duorũ aut trium teſtium ſtabit omne verbum.
16 Si ſteterit teſtis mendax contra hominem,
accuſans eum prævaricationis,
17 Stabunt ambo, quorum cauſa eſt, ante Do-
minum in conſpectu ſacerdotum & judicum
qui fuerint in diebus illis.
18 * Cúmque diligentiſſimè perſcrutantes, in- * Dan. 13. g. 62.
venerint falſum teſtem dixiſſe contra fratrem
ſuum mendacium:
19 Reddent ei ſicut fratri ſuo facere cogita-
vit & auferes malum de medio tui:
20 Ut audientes ceteri timorem habeant, &
nequaquam talia audeant facere.
21 Non miſereberis ejus, * ſed animam pro * Exod. 21. e. 25.
anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, 24. Lev. 24. d. 20.
manum pro manu, pedem pro pede exiges. Matt. 5. f. 38.

CAPUT XX.

Qui tempore pugnæ ſint domum remittendi: jura belli quomodo ſervanda: quæ arbores cedendæ ad machinas inſtruendas, & quæ relinquendæ.

1 SI exieris ad bellum contra hoſtes tuos, & A
videris equitatus & currus, & majorem
quàm tu habeas adverſarij exercitus multitudi-
nem, non timebis eos: quia Dominus Deus tuus
tecum eſt, qui eduxit te de Terra Ægypti.
2 Appropinquante autem jam prælio, ſtabit ſa-
cerdos ante aciem, & ſic loquetur ad populum:
3 Audi Iſraël, vos hodie contra inimicos ve-
ſtros pugnam committitis, non pertimeſcat cor
veſtrum, nolite metuere, nolite cedere, nec for-
midetis eos:
4 Quia Dominus Deus veſter in medio veſtri
eſt, & pro vobis contra adverſarios dimicabit, ut
eruat vos de periculo:
5 Duces quoque per ſingulas turmas audiente
exercitu proclamabunt: * Quis eſt homo qui * 1. Mach. 3. g. 56.
ædificavit domum novam, & non dedicavit eam?
vadat, & revertatur in domum ſuam, ne fortè
moriatur in bello, & alius dedicet eam.
6 Quis eſt homo qui plantavit vineam, &
necdum fecit eam eſſe communem, de qua veſci
omnibus liceat? vadat, & revertatur in domum B
ſuam, ne fortè moriatur in bello, & alius homo
ejus fungatur officio.
7 Quis eſt homo qui deſpondit uxorem, &
non accepit eam? vadat & revertatur in domum
ſuam, ne fortè moriatur in bello, & alius homo
accipiat eam.
8 His dictis addent reliqua, & loquentur ad
populum: * Quis eſt homo formidoloſus, & cor- * Judic. 7. a. 3.
de pavido? vadat & revertatur in domum ſuam,
ne pavere faciat corda fratrum ſuorum, ſicut ip-
ſe timore perterritus eſt.
9 Cúmque ſiluerint duces exercitus, & finem C
loquendi fecerint, unuſquiſque ſuos ad bellan-
dum cuneos præparabit.
10 Si quando acceſſeris ad expugnandam ci-
vitatem, offeres ei primùm pacem.
11 Si receperit, & aperuerit tibi portas, cun-
ctus populus, qui in ea eſt, ſalvabitur, & ſerviet
tibi ſub tributo.
12 Sin autem fœdus inire noluerit, & cœperit
contra te bellum, oppugnabis eam.
13 Cúmque tradiderit Dominus Deus tuus il-
lam in manu tua, percuties omne quod in ea ge-
neris maſculini eſt, in ore gladij,
14 Abſque mulieribus & infantibus, jumentis
& ceteris quæ in civitate ſunt. Omnem prædam
exercitui divides, & comedes de ſpoliis hoſtium
tuorum, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi.

Digitized by Google

15 Sic facies cunctis civitatibus,quæ à te pro-
cul valdè ſunt,& non ſunt de his urbibus,quas in
poſſeſſionem accepturus es.
D 16 De his autem civitatibus , quæ dabuntur
tibi , nullum omnino permittes vivere :
17 Sed interficies in ore gladij, Hethæum vi-
delicet,& Amorrhæum, & Chananæum, Phere-
zæum, & Hevæum, & Jebuſæum, ſicut præcepit
tibi Dominus Deus tuus :
18 Ne fortè doceant vos facere cunctas abo-
minationes, quas ipſi operati ſunt diis ſuis, &
peccetis in Dominum Deum veſtrum.
19 Quando obſederis civitatem multo tempo-
re , & munitionibus circumdederis ut expugnes
eam,non ſuccides arbores de quibus veſci poteſt,
nec ſecuribus per circuitum debes vaſtare regio-
nem : quoniam lignum eſt , & non homo , nec
poteſt bellantium contra te augere numerum.
20 Si qua autem ligna non ſunt pomifera,ſed
agreſtia,& in ceteros apta uſus,ſuccide,& inſtrue
machinas, donec capias civitatem,quæ contra te
dimicat.

CAPUT XXI.

Cautio ſuper homicidio occulto, muliere in bello capta, filio contumace, & eo qui ſuſpenſus eſt in ligno.

A 1 QUando inventum fuerit in terra,quam Do-
minus Deus tuus daturus eſt tibi,hominis
cadaver occiſi,& ignorabitur cædis reus ,
2 Egredientur majores natu, & judices tui, &
metientur à loco cadaveris ſingularum per cir-
cuitum ſpatia civitatum :
3 Et quam viciniorem ceteris eſſe perſpexerint,
ſeniores civitatis illius tollent vitulam de armen-
to,quæ non traxit jugum,nec terrã ſcidit vomere.
4 Et ducent eam ad vallem aſperam atque ſa-
xoſam , quæ numquam arata eſt , nec ſementem
recepit : & cædent in ea cervices vitulæ :
5 Accedéntque ſacerdotes filij Levi, quos ele-
gerit Dominus Deus tuus ut miniſtrent ei,& be-
nedicant in nomine ejus , & ad verbum eorum,
omne negotium , & quidquid mundum , vel im-
mundum eſt , judicetur.
B 6 Et venient majores natu civitatis illius ad
interfectum , lavabúntque manus ſuas ſuper vi-
tulam , quæ in valle percuſſa eſt ,
7 Et dicent : Manus noſtræ non effuderunt
ſanguinem hunc , nec oculi viderunt.
8 Propitius eſto populo tuo Iſraël, quem rede-
miſti Domine,& ne reputes ſanguinem innocen-
tem in medio populi tui Iſraël. Et auferetur ab eis
reatus ſanguinis :
9 Tu autem alienus eris ab innocentis cruore,
qui fuſus eſt, cùm feceris quod præcepit Do-
minus.
10 Si egreſſus fueris ad pugnam contra inimi-
cos tuos, & tradiderit eos Dominus Deus tuus in
manu tua, captivóſque duxeris,
11 Et videris in numero captivorum mulie-
rem pulchram , & adamaveris eam , voluerı́ſque
habere uxorem,
12 Introduces eam in domum tuam : quæ ra-
det cæſariem, & circumcidet ungues,
C 13 Et deponet veſtem , in qua capta eſt : ſe-
dénſque in domo tua , flebit patrem & matrem
ſuam uno menſe : & poſteà intrabis ad eam, dor-
miéſque cum illa, & erit uxor tua.
14 Si autem poſteà non ſederit animo tuo, di-
mittes eam liberam , nec vendere poteris pecu-
nia , nec opprimere per potentiam : quia humi-
liaſti eam.
15 Si habuerit homo uxores duas, unam dile-
ctam , & alteram odioſam , genuerı́ntque ex eo
liberos,& fuerit filius odioſæ primogenitus ,
16 Voluerítque ſubſtantiam inter filios ſuos
dividere : non poterit filium dilectæ facere pri-
mogenitum , & præferre filio odioſæ ,
17 * Sed filium odioſæ agnoſcet primogeni- *1. Par. 5. a. 1.
tum , dabítque ei de his quæ habuerit cuncta
duplicia : iſte eſt enim principium liberorum
ejus, & huic debentur primogenita.
18 Si genuerit homo filium contumacem & D
protervum, qui non audiat patris aut matris im-
perium, & coërcitus obedire contempſerit :
19 Apprehendent eum , & ducent ad ſeniores
civitatis illius , & ad portam judicij.
20 Dicéntque ad eos : Filius noſter iſte pro-
tervus & contumax eſt , monita noſtra audire
contemnit , comeſſationibus vacat , & luxuriæ
atque conviviis :
21 Lapidibus eum obruet populus civitatis :
& morietur, ut auferatis malum de medio veſtri,
& univerſus Iſraël audiens pertimeſcat.
22 Quando peccaverit homo quod morte ple-
ctendum eſt , & adjudicatus morti appenſus fue-
rit in patibulo :
23 Non permanebit cadaver ejus in ligno, ſed
in eadem die ſepelietur : * quia maledictus à *Gal. 3. b. 13.
Deo eſt qui pendet in ligno : & nequaquam con-
taminabis Terram tuam , quam Dominus Deus
tuus dederit tibi in poſſeſſionem.

CAPUT XXII.

Pietas in rem proximi exercenda : de veſte alterius ſexus, de invento nido , de circumdando tecto domus , de non commiſcendis rebus diverſi generis , de fimbriis , de ſignis virginitatis , de adulterio, de corrupta in urbe vel in agro , de uxore patris non ducenda.

1 NOn*videbis bovem fratris tui aut ovem er- A
rantẽ,& præteribis:ſed reduces fratri tuo, *Exod. 23. a. 4.
2 Etiam ſi non eſt propinquus frater tuus,nec
noſti eum : duces in domum tuam,& erunt apud
te quamdiu quærat ea frater tuus, & recipiat.
3 Similiter facies de aſino, & de veſtimento,
& de omni re fratris tui,quæ perierit : ſi invene-
ris eam, ne negligas quaſi alienam.
4 Si videris aſinum fratris tui aut bovem ceci-
diſſe in via,non deſpicies, ſed ſublevabis cum eo.
5 Non induetur mulier veſte virili , nec vir
utetur veſte feminea : abominabilis enim apud
Deum eſt qui facit hæc.
6 Si ambulans per viam,in arbore vel in terra
nidum avis inveneris, & matrem pullis vel ovis
deſuper incubantem : non tenebis eam cum filiis:
7 Sed abire patieris , captos tenens filios : ut
benè ſit tibi, & longo vivas tempore.
8 Cùm ædificaveris domũ novam,facies murum
tecti per circuitum:ne effũdatur ſanguis in domo
tua,& ſis reus labente alio & in præceps ruente.
9 Non ſeres vineam tuam altero ſemine : ne & B

Digitized by Google

ſementis quam ſeviſti, & quæ naſcuntur ex vinea, pariter ſanctificentur.

10 Non arabis in bove ſimul & aſino.

11 Non induêris veſtimento, quod ex lana linóque contextum eſt.

* Num. 15.d.38. 12 * Funiculos in fimbriis facies per quatuor angulos pallij tui, quo operieris.

13 Si duxerit vir uxorem, & poſteà odio habuerit eam,

14 Quæſierítque occaſiones quibus dimittat eam, objiciens ei nomen peſſimum, & dixerit: Uxorem hanc accepi, & ingreſſus ad eam non inveni virginem:

15 Tollent eam pater & mater ejus, & ferent ſecum ſigna virginitatis ejus ad ſeniores urbis qui in porta ſunt:

16 Et dicet pater: Filiam meam dedi huic uxorem: quam quia odit,

C 17 Imponit ei nomen peſſimum, ut dicat: Non inveni filiam tuam virginem: & ecce hæc ſunt ſigna virginitatis filiæ meæ. expandent veſtimentum coram ſenioribus civitatis:

18 Apprehendéntque ſenes urbis illius virum, & verberabunt illum,

19 Condemnantes inſuper centum ſiclis argenti, quos dabit patri puellæ: quoniam diffamavit nomen peſſimum ſuper virginem Iſraël: habebítque eam uxorem, & non poterit dimittere eam omnibus diebus vitæ ſuæ.

20 Quòd ſi verum eſt quod objicit, & non eſt in puella inventa virginitas:

21 Ejicient eam extra fores domus patris ſui, & lapidibus obruent viri civitatis illius, & morietur: quoniam fecit nefas in Iſraël, ut fornicaretur in domo patris ſui: & auferes malum de medio tui.

* Lev. 20 b. 10. 22 * Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque morietur, id eſt, adulter & adultera: & auferes malum de Iſraël.

23 Si puellam virginem deſponderit vir, & invenerit eam aliquis in civitate, & concubuerit cum ea,

D 24 Educes utrumque ad portam civitatis illius, & lapidibus obruentur: puella, quia non clamavit, cùm eſſet in civitate: vir, quia humiliavit uxorem proximi ſui. & auferes malum de medio tui.

25 Sin autem in agro repererit vir puellam, quæ deſponſata eſt, & apprehendens concubuerit cum ea, ipſe morietur ſolus:

26 Puella nihil patietur, nec eſt rea mortis: quoniam ſicut latro conſurgit contra fratrem ſuum, & occidit animam ejus, ita & puella perpeſſa eſt.

27 Sola erat in agro: clamavit, & nullus affuit qui liberaret eam.

28 Si invenerit vir puellam virginem, quæ non habet ſponſum, & apprehendens concubuerit cum illa, & res ad judicium venerit:

* Exod. 22 c.16. 29 * Dabit qui dormivit cum ea, patri puellæ quinquaginta ſiclos argenti, & habebit eam uxorem, quia humiliavit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ ſuæ.

30 Non accipiet homo uxorem patris ſui, nec revelabit operimentum ejus.

Caput XXIII.

De his qui ab eccleſia Dei arcendi ſunt vel admittendi: Idumæus & Ægyptius non ſunt abjiciendi, de pollutione nocturna, & de loco ad neceſſaria naturæ deputando: de ſervo fugitivo, de mercede proſtibuli, fugienda uſura erga fratres, de voto, de vinea & ſegete proximi.

1 NOn intrabit eunuchus, attritis vel amputatis teſticulis, & abſciſſo veretro, eccleſiam Domini. A

2 Non ingredietur mamzer, hoc eſt, de ſcorto natus, in eccleſiam Domini, uſque ad decimam generationem.

3 * Ammonites & Moabites etiam poſt decimam generationem non intrabunt eccleſiam Domini, in æternum: * 2.Eſd. 13.a.1.

4 Quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via quando egreſſi eſtis de Ægypto: & * quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Meſopotamia Syriæ, ut malediceret tibi: * Num. 22.a.5.

5 Et noluit Dominus Deus tuus audire Balaam, vertítque maledictionem ejus in benedictionem tuam, eò quòd diligeret te. B

6 Non facies cum eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus vitæ tuæ in ſempiternum.

7 Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus eſt: nec Ægyptium, quia advena fuiſti in terra ejus.

8 Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt in eccleſiam Domini.

9 Quando egreſſus fueris adverſus hoſtes tuos in pugnam, cuſtodies te ab omni re mala.

10 Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus ſit ſomnio, egredietur extra caſtra,

11 Et non revertetur, priuſquam ad veſperam lavetur aqua: & poſt ſolis occaſum regredietur in caſtra.

12 Habebis locum extra caſtra, ad quem egrediaris ad requiſita naturæ,

13 Gerens paxillum in balteo. cúmque ſederis, fodies per circuitum, & egeſta humo operies. C

14 Quo relevatus es (Dominus enim Deus tuus ambulat in medio caſtrorum ut eruat te, & tradat tibi inimicos tuos) & ſint caſtra tua ſancta, & nihil in eis appareat fœditatis, ne derelinquat te.

15 Non trades ſervum Domino ſuo, qui ad te confugerit.

16 Habitabit tecũ in loco qui ei placuerit, & in una urbium tuarũ requieſcet: ne contriſtes eum.

17 Non erit meretrix de filiabus Iſraël, nec ſcortator de filiis Iſraël.

18 Non offeres mercedem proſtibuli, nec pretium canis, in domo Domini Dei tui, quidquid illud eſt quod voveris: quia abominatio eſt utrumque apud Dominum Deum tuum.

19 Non fœnerabis fratri tuo ad uſuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem: D

20 Sed alieno. Fratri autem tuo abſque uſura, id quo indiget, commodabis: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo in Terra, ad quam ingredieris poſſidendam.

21 Cùm votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus. & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.

22 Si

Digitized by Google

22 Si nolueris polliceri, abſque peccato eris.

23 Quod autem ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſervabis, & facies ſicut promiſiſti Domino Deo tuo, & propria volūtate & ore tuo locutus es.

24 Ingreſſus vineam proximi tui, comede uvas quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas tecum.

25 Si intraveris in ſegetem amici tui, franges ſpicas, & manu conteres: falce autem non metes.

Caput XXIV.

Libellus repudij permittitur: miſericordia in debitores pauperes: non neganda merces: de judicio advenæ & pupilli, de reliquiis meſſis, ac vindemia.

A 1 SI * acceperit homo uxorem, & habuerit eam, & non invenerit gratiam ante oculos ejus propter aliquam fœditatem: ſcribet libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo ſua.

* Matt. 5. c. 31. 19. a. 7. Marc. 10. a. 4.

2 Cúmque egreſſa alterum maritum duxerit,

3 Et ille quoque oderit eam, dederítque ei libellum repudij, & dimiſerit de domo ſua, vel certè mortuus fuerit:

4 Non poterit prior maritus recipere eam in uxorem: quia polluta eſt, & abominabilis facta eſt coram Domino: ne peccare facias Terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradiderit tibi poſſidendam.

B 5 Cùm acceperit homo nuper uxorem, non procedet ad bellum, nec ei quippiam neceſſitatis injungetur publicæ, ſed vacabit abſque culpa domi ſuæ, ut uno anno lætetur cum uxore ſua.

6 Non accipies loco pignoris inferiorem, & ſuperiorem molam; quia animā ſuam oppoſuit tibi.

7 Si deprehenſus fuerit homo ſolicitans fratrem ſuum de filiis Iſraël, & vendito eo acceperit pretium, interficietur, & auferes malū de medio tui.

8 Obſerva diligenter ne incurras plagam lepræ, ſed facies quæcumque docuerint te ſacerdotes Levitici generis, juxta id quod præcepi eis, & imple ſolicitè.

* Num. 12. c. 10. 9 * Mementote quæ fecerit Dominus Deus veſter Mariæ in via, cùm egrederemini de Ægypto.

10 Cùm repetes à proximo tuo rem aliquam,
C quam debet tibi, non ingredieris domum ejus, ut pignus auferas:

* Exod. 22. d. 26. 11 * Sed ſtabis foris, & ille tibi proferet quod habuerit.

12 Sin autem pauper eſt, non pernoctabit apud te pignus,

13 Sed ſtatim reddes ei ante ſolis occaſum: ut dormiens in veſtimento ſuo, benedicat tibi, & habeas juſtitiam coram Domino Deo tuo.

* Levit. 19. c. 13. Tob. 4. c. 15. 14 * Non negabis mercedem indigentis; & pauperis fratris tui, ſive advenæ, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas eſt:

15 Sed eadem die reddes ei pretium laboris ſui ante ſolis occaſum, quia pauper eſt, & ex eo ſuſtentat animam ſuam: ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum.

* 4. Reg. 14. b. 6. 2. Par. 25. a. 4. Ezech. 18. e. 20. 16 * Non occidentur patres pro filiis, nec filij pro patribus, ſed unuſquiſque pro peccato ſuo morietur.

17 Non perverteſ judicium advenæ & pupilli, nec auferes pignoris loco viduæ veſtimentum.

18 Memento quòd ſervieris in Ægypto, & eruerit te Dominus Deus tuus inde. Idcircò præcipio tibi ut facias hanc rem.

19 Quando meſſueris ſegetem in agro tuo, & oblitus manipulum reliqueris, non revertêris ut tollas illum, ſed advenam, & pupillum, & viduam auferre patieris, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum.

20 Si fruges collegeris olivarum, quidquid remanſerit in arboribus, non revertêris ut colligas: ſed relinques advenæ, pupillo, ac viduæ.

21 Si vindemiaveris vineam tuam, non colliges remanentes racemos, ſed cedent in uſus advenæ, pupilli, ac viduæ.

22 Memento quòd & tu ſervieris in Ægypto, & idcircò præcipio tibi ut facias hanc rem.

Caput XXV.

Quot plagis reus cædendus, bovi trituranti os non alligandum, ſemen fratri ſuſcitandum, pœna mulieris verenda apprehendentis, non committenda in pondere & menſura injuſtitia, Amalecita delendi.

1 SI fuerit cauſa inter aliquos, & interpellaverint judices: quem juſtum eſſe perſpexerint, illi juſtitiæ palmam dabunt: quem impium, condemnabunt impietatis. A

2 Sin autem eum qui peccavit, dignum viderint plagis: proſternēt, & coram ſe facient verberari. Pro menſura peccati erit & plagarum modus:

3 Ita dumtaxat, * ut quadragenarium numerum non excedant: ne fœdè laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. * 2. Cor. 11. f. 24.

4 * Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. * 1. Cor. 9. b. 9. 1. Tim. 5. c. 18.

5 * Quando habitaverint fratres ſimul, & unus ex eis abſque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri, ſed accipiet eam frater ejus, & ſuſcitabit ſemen fratris ſui: * Matt. 22. c. 24. Marc. 12. b. 19. Luc. 20. e. 28.

6 Et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit, ut non deleatur nomen ejus ex Iſraël.

7 Sin autem noluerit accipere uxorem fratris ſui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis, & interpellabit majores natu, dicétque: * Non vult frater viri mei ſuſcitare nomen fratris ſui in Iſraël: nec me in conjugem ſumere. * Ruth. 4. b. 5.

8 Statímque accerſiri eum facient, & interrogabunt. Si reſponderit: Nolo eam uxorem accipere:

9 Accedet mulier ad eum coram ſenioribus, & tollet calceamentum de pede ejus, ſpuétque in faciem illius, & dicet: Sic fiet homini, qui non ædificat domum fratris ſui.

10 Et vocabitur nomen illius in Iſraël, Domus diſcalceati.

11 Si habuerint inter ſe jurgium viri duo, & unus contra alterum rixari cœperit, volénſque uxor alterius eruere virum ſuum de manu fortioris, miſerítque manum, & apprehenderit verenda ejus:

12 Abſcides manum illius, nec flectêris ſuper eam ulla miſericordia.

13 Non habebis in ſacculo diverſa pondera, majus & minus:

14 Nec erit in domo tua modius, major & minor.

15 Pondus habebis juſtum & verum, & modius

Digitized by Google

dius æqualis & verus erit tibi : ut multo vivas
tempore ſuper Terram, quam Dominus Deus
tuus dederit tibi.
D 16 Abominatur enim Dominus Deus tuus eum
qui facit hæc,& averſatur omnem injuſtitiam.
*Exod. 17. c. 8. 17 * Memento quæ fecerit tibi Amalec in
via quando egrediebaris ex Ægypto.
18 Quomodo occurrerit tibi:& extremos agmi-
nis tui,qui laſſi reſidebant,ceciderit,quãdo tu eras
fame & labore confectus, & non timuerit Deum.
19 Cùm ergo Dominus Deus tuus dederit tibi
requiem,& ſubjecerit cunctas per circuitum na-
tiones, in Terra,quam tibi pollicitus eſt : delebis
nomen ejus ſub cælo. Cave ne obliviſcaris.

CAPUT XXVI.

Primitiæ ac decimæ ubi & quibus exolvendæ, & ſub qua verborum forma.

A 1 CUmque intraveris Terram,quam Dominus
Deus tuus tibi daturus eſt poſſidendam, &
obtinueris eam, atque habitaveris in ea:
2 Tolles de cunctis frugibus tuis primitias, &
pones in cartallo , pergéſque ad locum , quem
Dominus Deus tuus elegerit , ut ibi invocetur
nomen ejus :
3 Accedéſque ad ſacerdotem,qui fuerit in die-
bus illis,& dices ad eum : Profiteor hodie coram
Domino Deo tuo,quòd ingreſſus ſum in Terram,
pro qua juravit patribus noſtris,ut daret eã nobis.
4 Suſcipiénſque ſacerdos cartallum de manu
tua, ponet ante altare Domini Dei tui :
5 Et loquêris in conſpectu Domini Dei tui :
Syrus perſequebatur patrem meum , qui deſcen-
dit in Ægyptum, & ibi peregrinatus eſt in pau-
ciſſimo numero: crevítque in gentem magnam
ac robuſtam & infinitæ multitudinis.
B 6 Affixerúntque nos Ægyptij , & perſecuti
ſunt imponentes onera graviſſima :
7 Et clamavimus ad Dominum Deum patrum
noſtrorum : qui exaudivit nos, & reſpexit humi-
litatem noſtram, & laborem, atque anguſtiam :
8 Et eduxit nos de Ægypto in manu forti , &
brachio extento, in ingenti pavore ,in ſignis at-
que portentis.
9 Et introduxit ad locum iſtum , & tradidit
nobis terram lacte & melle manantem.
10 Et idcircò nunc offero primitias frugũ Ter-
ræ,quam Dominus dedit mihi. Et dimittes eas in
conſpectu Dñi Dei tui, & adorato Dño Deo tuo.
11 Et epulaberis in omnibus bonis , quæ Do-
minus Deus tuus dederit tibi , & domui tuæ , tu
& Levites, & advena qui tecum eſt.
C 12 Quando compleveris decimam cunctarum
frugum tuarum anno decimarum tertio , dabis
Levitæ, & advenæ, & pupillo & viduæ,ut come-
dant intra portas tuas, & ſaturentur :
13 Loqueríſque in conſpectu Domini Dei tui:
Sup. 14 d. 29. Abſtuli quod ſanctificatum eſt de domo mea, &
dedi illud Levitæ & advenæ,& pupillo ac viduæ,
ſicut juſſiſti mihi : non præterivi mandata tua,
nec ſum oblitus imperij tui.
14 Non comedi ex eis in luctu meo, nec ſepa-
ravi ea in qualibet immunditia , nec expendi ex
his quidquam in re funebri.Obedivi voci Domi-
ni Dei mei,& feci omnia ſicut præcepiſti mihi.
15 * Reſpice de ſanctuario tuo, & de excelſo *Iſai. 63 d. 15 Baruc 2. c. 16
cælorum habitaculo,& benedic populo tuo Iſraël,
& Terræ quam dediſti nobis, ſicut juraſti patri-
bus noſtris, terræ lacte & melle mananti. D
16 Hodie Dominus Deus tuus præcepit tibi ut
facias mandata hæc atque judicia:& cuſtodias &
impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.
17 Dñm elegiſti hodie, ut ſit tibi Deus,& am-
bules in viis ejus, & cuſtodias ceremonias illius,
& mandata atque judicia,& obedias ejus imperio.
18 * Et Dominus elegit te hodie , ut ſis ei po- *Sup. 7. a. 6.
pulus peculiaris, ſicut locutus eſt tibi , & cuſto-
dias omnia præcepta illius :
19 Et faciat te excelſiorẽ cunctis gentibus quas
creavit in laudem,& nomẽ,& gloriam ſuam,ut ſis
populus ſanctus Domini Dei tui,ſicut locutus eſt.

CAPUT XXVII.

Altare lapideum erigendum, léxque lapidibus inſcribenda: benedictiones piorum, & maledictiones impiorum.

1 PRæcepit autem Moyſes & ſeniores Iſraël, A
populo dicentes: Cuſtodite omne manda-
tum quod præcipio vobis hodie.
2 Cúmque tranſieritis Jordanem in Terram,
quam Dominus Deus tuus dabit tibi , eriges in-
gentes lapides, & calce lævigabis eos.
3 Ut poſſis in eis ſcribere omnia verba legis hu-
jus,Jordane tranſmiſſo : ut introëas Terram,quam
Dominus Deus tuus dabit tibi , terram lacte &
melle manantem, ſicut juravit patribus tuis.
4 Quando ergo tranſieritis Jordanem , erigite
lapides, quos ego hodie præcipio vobis, in Mon-
te Hebal , & lævigabis eos calce :
5 Et ædificabis ibi altare Domino Deo tuo,
* de lapidibus quos ferrum non tetigit. *Exod. 2. d. 25. Joſ. 8. f. 31.
6 Et de ſaxis informibus & impolitis : & of-
feres ſuper eo holocauſta Domino Deo tuo,
7 Et immolabis hoſtias pacificas , comedéſque B
ibi , & epulaberis coram Domino Deo tuo.
8 Et ſcribes ſuper lapides omnia verba legis
hujus planè & lucidè.
9 Dixerúntque Moyſes & ſacerdotes Levitici
generis ad omnem Iſraëlem: Attende,& audi Iſ-
raël : hodie factus es populus Domini Dei tui :
10 Audies vocem ejus,& facies mandata atque
juſtitias, quas ego præcipio tibi.
11 Præcepítq; Moyſes populo in die illo,dicens:
12 Hi ſtabunt ad benedicendum populo ſuper
montem Garizim , Jordane tranſmiſſo : Simeon,
Levi, Judas, Iſſachar, Joſeph, & Benjamin.
13 Et è regione iſti ſtabunt ad maledicendum C
in monte Hebal: Ruben, Gad, & Aſer, & Zabu-
lon, Dan, & Nephthali.
14 * Et pronuntiabunt Levitæ, dicéntque ad *Dan. 9 c. 13.
omnes viros Iſraël excelſa voce.
15 Maledictus homo qui facit ſculptile & con-
flatile, abominationem Domini*, opus manuum
artificum , ponétque illud in abſcondito , & reſ-
pondebit omnis populus, & dicet : Amen.
16 Maledictus qui non honorat patrem ſuum,
& matrem. & dicet omnis populus : Amen.
17 Maledictus qui transfert terminos proximi
ſui. & dicet omnis populus : Amen.
18 Maledictus qui errare facit cæcum in iti-
nere. & dicet omnis populus : Amen.

19 Male

Digitized by Google

19 Maledictus qui pervertit judicium advenæ,
D pupilli,& viduæ. & dicet omnis populus: Amen.
20 Maledictus qui dormit cum uxore patris
ſui: & revelat operimentum lectuli ejus.& dicet
omnis populus: Amen.
21 Maledictus qui dormit cum omni jumento.
& dicet omnis populus: Amen.
22 Maledictus qui dormit cum ſorore ſua, filia
patris ſui, vel matris ſuæ. & dicet omnis popu-
lus: Amen.
23 Maledictus qui dormit cum ſocru ſua, &
dicet omnis populus: Amen.
24 Maledictus qui clàm percuſſerit proximum
ſuum. & dicet omnis populus: Amen.
25 Maledictus qui accipit munera, ut percu-
tiat animam ſanguinis innocentis. & dicet om-
nis populus: Amen.
26 Maledictus qui non permanet in ſermoni-
bus legis hujus, nec eos opere perficit. & dicet
omnis populus: Amen.

CAPUT XXVIII.

Multiplex promittitur obſervantibus legem benedictio, & tranſgredientibus maledictio.

A 1 SI autem audieris vocem Domini Dei tui,ut
facias atque cuſtodias omnia mandata ejus,
quæ ego præcipio tibi hodie, faciet te Dominus
Deus tuus excelſiorem cunctis gentibus, quæ
verſantur in terra.
2 Veniéntque ſuper te univerſæ benedictio-
nes iſtæ, & apprehendent te: ſi tamen præcepta
ejus audieris.
3 Benedictus tu in civitate, & benedictus in
agro.
4 Benedictus fructus ventris tui, & fructus ter-
ræ tuæ, fructúſque jumentorum tuorum, greges
armentorum tuorum, & caulæ ovium tuarum.
5 Benedicta horrea tua, & benedictæ reli-
B quiæ tuæ.
6 Benedictus eris tu ingrediens & egrediens.
7 Dabit Dominus inimicos tuos, qui conſur-
gunt adverſum te, corruentes in conſpectu tuo:
per unam viam venient contra te, & per ſeptem
fugient à facie tua.
8 Emittet Dominus benedictionem ſuper cel-
laria tua, & ſuper omnia opera manuum tuarum:
benedicétque tibi in terra, quam acceperis.
9 Suſcitabit te Dominus ſibi in populum ſan-
ctum, ſicut juravit tibi: ſi cuſtodieris mandata
Domini Dei tui, & ambulaveris in viis ejus.
10 Videbúntque omnes terrarum populi quòd
nomen Domini invocatum ſit ſuper te, & time-
bunt te.
11 Abundare te faciet Dominus omnibus bo-
nis, fructu uteri tui, & fructu jumentorum tuo-
rum, fructu terræ tuæ, quam juravit Dominus
patribus tuis, ut daret tibi.
12 Aperiet Dominus theſaurum ſuum opti-
mum, cælum, ut tribuat pluviam terræ tuæ in
tempore ſuo: benedicetque cunctis operibus
manuum tuarum. Et fœnerabis gentibus multis,
& ipſe à nullo fœnus accipies.
13 Conſtituet te Dominus in caput, & non in
caudam: & eris ſemper ſupra, & non ſubter: ſi
tamen audieris mandata Domini Dei tui quæ
ego præcipio tibi hodie,& cuſtodieris & feceris,
14 Ac non declinaveris ab eis, nec ad dexte-
ram, nec ad ſiniſtram, nec ſecutus fueris deos
alienos, neque colueris eos.
15 * Quòd ſi audire nolueris vocem Domini
Dei tui, ut cuſtodias, & facias omnia mandata
ejus, & ceremonias, quas ego præcipio tibi ho
die, venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ,
& apprehendent te.

* Levit. 26 b.14. Thren. 2.f.17. Baruc.1.d.20. Malach. 2.a.2.

16 Maledictus eris in civitate, maledictus in
agro.
17 Maledictum horreum tuum, & maledictæ
reliquiæ tuæ.
18 Maledictus fructus ventris tui, & fructus
terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges
ovium tuarum.
19 Maledictus eris ingrediens, & maledictus
egrediens.
20 Mittet Dominus ſuper te famem & eſu- C
riem, & increpationem in omnia opera tua, quæ
tu facies: donec conterat te, & perdat velociter,
propter adinventiones tuas peſſimas in quibus
reliquiſti me.
21 Adjungat tibi Dominus peſtilentiam, do-
nec conſumat te de terra, ad quam ingredieris
poſſidendam.
22 Percutiat te Dominus egeſtate, febri &
frigore, ardore & æſtu, & aëre corrupto, ac ru-
bigine, & perſequatur donec pereas.
23 Sit cælum, quod ſupra te eſt, æneum: &
terra, quam calcas, ferrea.
24 Det Dominus imbrem terræ tuæ, pulve-
rem, & de cælo deſcendat ſuper te cinis, donec
conteraris.
25 Tradat te Dominus corruentem ante hoſtes
tuos. per unam viam egrediaris contra eos, & per
ſeptẽ fugias,& diſpergaris per omnia regna terræ.
26 Sítque cadaver tuum in eſcam cunctis vola-
tilibus cæli,& beſtiis terræ,& non ſit qui abigat.
27 Percutiat te Dominus ulcere Ægypti, &
partem corporis,per quam ſtercora egeruntur,ſca-
bie quoque & prurigine: ita ut curari nequeas.
28 Percutiat te Dominus amentia & cæcita-
te ac furore mentis,
29 Et palpes in meridie ſicut palpare ſolet cæ-
cus in tenebris, & non dirigas vias tuas. Omní-
que tempore calumniam ſuſtineas, & opprimaris
violentia, nec habeas qui liberet te.
30 Uxorem accipias, & alius dormiat cum ea.
Domum ædifices, & non habites in ea. Plantes
vineam, & non vindemies eam.
31 Bos tuus immoletur coram te, & non co-
medas ex eo. Aſinus tuus rapiatur in conſpectu
tuo, & non reddatur tibi. Oves tuæ dentur ini-
micis tuis, & non ſit qui te adjuvet.
32 Filij tui & filiæ tuæ tradantur alteri popu-
lo, videntibus oculis tuis, & deficientibus ad
conſpectum eorum tota die, & non ſit fortitudo
in manu tua.
33 Fructus terræ tuæ,& omnes labores tuos,co-
medat populus quem ignoras: & ſis ſemper ca-
lumniam ſuſtinens,& oppreſſus cunctis diebus,
34 Et ſtupens ad terrorem eorum quæ vide-
bunt oculi tui.

35 Per

Digitized by Google

35 Percutiat te Dominus ulcere peſſimo in
genibus & in ſuris, ſanaríque non poſſis à planta
pedis uſque ad verticem tuum.
36 Ducet te Dñs & regem tuum, quem conſti-
tueris ſuper te, in gentem, quam ignoras tu & pa-
tres tui: & ſervies ibi diis alienis, ligno & lapidi.
37 Et eris perditus in proverbium ac fabulam
omnibus populis, ad quos te introduxerit Dñs.
* Mic. 6. d. 15. Aggæi 1. b. 6. 38 * Sementem multam jacies in terram, &
modicum congregabis: quia locuſtæ devora-
bunt omnia.
39 Vineam plantabis, & fodies: & vinum
non bibes, nec colliges ex ea quippiam: quo-
niam vaſtabitur vermibus.
40 Olivas habebis in omnibus terminis tuis,
& non ungêris oleo: quia defluent, & peribunt.
41 Filios generabis & filias, & non fruêris eis:
quoniam ducentur in captivitatem.
42 Omnes arbores tuas & fruges terræ tuæ
E rubigo conſumet.
43 Advena, qui tecum verſatur in terra, aſ-
cendet ſuper te, eritque ſublimior: tu autem deſ-
cendes, & eris inferior.
44 Ipſe fœnerabit tibi, & tu non fœnerabis ei.
Ipſe erit in caput, & tu eris in caudam.
45 Et venient ſuper te omnes maledictiones
iſtæ, & perſequentes apprehendent te, donec in-
tereas: quia non audiſti vocem Domini Dei tui,
nec ſervaſti mandata ejus & ceremonias, quas
præcepit tibi.
46 Et erunt in te ſigna atque prodigia, & in
ſemine tuo uſque in ſempiternum:
47 Eò quòd non ſervieris Domino Deo tuo
in gaudio, cordiſque lætitia, propter rerum om-
nium abundantiam:
48 Servies inimico tuo, quem immittet tibi
Dominus, in fame, & ſiti, & nuditate: & omni
penuria: & ponet jugum ferreum ſuper cervi-
cem tuam, donec te conterat.
49 Adducet Dominus ſuper te Gentem de
longinquo, & de extremis terræ finibus, in ſimi-
litudinem aquilæ volantis cum impetu: cujus
linguam intelligere non poſſis:
50 Gentem procaciſſimam, quæ non deferat
ſeni, nec miſereatur parvuli,
51 Et devoret fructum jumentorum tuorum,
ac fruges Terræ tuæ: donec intereas, & non re-
linquat tibi triticum, vinum, & oleum, armenta
boum, & greges ovium: donec te diſperdat,
52 Et conterat in cunctis urbibus tuis, & de-
ſtruantur muri tui firmi atque ſublimes, in qui-
bus habebas fiduciam in omni Terra tua. Obſi-
F deberis intra portas tuas in omni Terra tua, quam
dabit tibi Dominus Deus tuus:
* Thren. 4. b. 10. Baruc. 2. a. 3. 53 * Et comedes fructum uteri tui, & carnes
filiorum tuorum & filiarum tuarum, quas dede-
rit tibi Dominus Deus tuus, in anguſtia & va-
ſtitate qua opprimet te hoſtis tuus.
54 Homo delicatus in te, & luxurioſus valdè, in-
videbit fratri ſuo, & uxori, quæ cubat in ſinu ſuo,
55 Ne det eis de carnibus filiorum ſuorum,
quas comedet: eò quòd nihil aliud habeat in
obſidione & penuria, qua vaſtaverint te inimici
tui intra omnes portas tuas.
56 Tenera mulier & delicata, quæ ſuper ter-
ram ingredi non valebat, nec pedis veſtigium
figere, propter mollitiem & teneritudinem ni-
miam, invidebit viro ſuo, qui cubat in ſinu ejus,
ſuper filij & filiæ carnibus,
57 Et illuvie ſecundarum, quæ egrediuntur
de medio feminum ejus, & ſuper liberis qui ea-
dem hora nati ſunt. comedent enim eos clàm
propter rerum omnium penuriam in obſidione
& vaſtitate, qua opprimet te inimicus tuus intra
portas tuas.
56 Niſi cuſtodieris & feceris omnia verba le-
gis hujus, quæ ſcripta ſunt in hoc volumine, &
timueris nomen ejus glorioſum & terribile, hoc
eſt Dominum Deum tuum:
59 Augebit Dominus plagas tuas, & plagas ſe-
minis tui, plagas magnas & perſeverantes, infir-
mitates peſſimas & perpetuas.
60 Et convertet in te omnes afflictiones Ægy- G
pti, quas timuiſti, & adhærebunt tibi:
61 Inſuper & univerſos languores, & plagas,
quæ non ſunt ſcriptæ in volumine legis hujus, in-
ducet Dominus ſuper te, donec te conterat:
62 Et remanebitis pauci numero, qui priùs
eratis ſicut aſtra cæli præ multitudine, quoniam
non audiſti vocem Domini Dei tui.
63 Et ſicut antè lætatus eſt Dominus ſuper vos,
benè vobis faciens, vóſque multiplicans: ſic læta-
bitur diſperdens vos atque ſubvertens, ut aufera-
mini de Terra, ad quam ingredieris poſſidendam.
64 Diſperget te Dominus in omnes populos, à
ſummitate terræ uſque ad terminos ejus: & ſer-
vies ibi diis alienis, quos & tu ignoras & patres
tui, lignis & lapidibus.
65 In gentibus quoque illis non quieſces, ne-
que erit requies veſtigio pedis tui. Dabit enim
tibi Dominus ibi cor pavidum, & deficientes
oculos, & animam conſumptam mœrore:
66 Et erit vita tua quaſi pendens ante te. Ti-
mebis nocte & die, & non credes vitæ tuæ.
67 Manè dices: Quis mihi det veſperum? &
veſpere: Quis mihi det manè? propter cordis
tui formidinem, qua terreberis, & propter ea,
quæ tuis videbis oculis.
68 Reducet te Dominus claſſibus in Ægy-
ptum, per viam de qua dixit tibi ut eam ampliùs
non videres. Ibi venderis inimicis tuis in ſervos
& ancillas, & non erit qui emat.

CAPUT XXIX.

Fœdus & juramentum Iſraëlitarum cum Domino juxta Dei beneficia, & comminatio adverſus fœdifragos.

1 HÆc ſunt verba fœderis, quod præcepit A
Dominus Moyſi ut feriret cum filiis Iſraël
in Terra Moab, præter illud fœdus, quod cum
eis pepigit in Horeb.
2 Vocavítque Moyſes omnem Iſraël, & dixit
ad eos: * Vos vidiſtis univerſa, quæ fecit Domi- * Exod. 19. a. 4.
nus coram vobis in Terra Ægypti Pharaoni, &
omnibus ſervis ejus, univerſæque terræ illius,
3 Tentationes magnas, quas viderunt oculi
tui, ſigna illa portentáque ingentia,
4 Et non dedit vobis Dominus cor intelli-
gens, & oculos videntes, & aures quæ poſſunt
audire, uſque in præſentem diem.

5 Addu

Digitized by Google

* Sup. 8.a.2. 5 * Adduxit vos quadraginta annis per deſertũ, non ſunt attrita veſtiméta veſtra, nec calceamenta pedum veſtrorum vetuſtate conſumpta ſunt.

6 Panem non comediſtis, vinum & ſiceram non bibiſtis: ut ſciretis quia ego ſum Dominus Deus veſter.

* Sup. 3. a.1. 7 * Et veniſtis ad hunc locum: egreſſúſque eſt Sehon rex Heſebon, & Og rex Baſan, occurrentes nobis ad pugnam. Et percuſſimus eos,

8 Et tulimus terram eorum, ac tradidimus poſſi-
B dendã Ruben & Gad, & dimidiæ tribui Manaſſe.

9 Cuſtodite ergo verba pacti hujus, & implete ea: ut intelligatis univerſa quæ facitis.

10 Vos ſtatis hodie cuncti coram Domino Deo veſtro, principes veſtri, & tribus ac majores natu, atque doctores, omnis populus Iſraël,

11 Liberi & uxores veſtræ, & advena qui tecum moratur in caſtris, exceptis lignorum cæſoribus, & his qui comportant aquas.

12 Ut tranſeas in fœdere Domini Dei tui, & in jurejurando quod hodie Dominus Deus tuus percutit tecum:

13 Ut ſuſcitet te ſibi in populum, & ipſe ſit Deus tuus, ſicut locutus eſt tibi, & ſicut juravit patribus tuis, Abraham, Iſaac, & Jacob.

14 Nec vobis ſolis ego hoc fœdus ferio, & hæc juramenta confirmo,

15 Sed cunctis præſentibus & abſentibus.

16 Vos enim noſtis quo modo habitaverimus
C in terra Ægypti, & quo modo tranſierimus per medium nationum, quas tranſeuntes,

17 Vidiſtis abominationes & ſordes, id eſt, idola eorum, lignum & lapidem, argentum & aurum, quæ colebant.

18 Ne fortè ſit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus, cujus cor averſum eſt hodie à Domino Deo noſtro: ut vadat & ſerviat diis illarum Gentium: & ſit inter vos radix germinans fel & amaritudinem.

19 Cúmque audierit verba juramenti hujus, benedicat ſibi in corde ſuo, dicens: Pax erit mihi, & ambulabo in pravitate cordis mei: & abſumat ebria ſitientem,

20 Et Dominus non ignoſcat ei: ſed tunc quàm maximè furor ejus fumet, & zelus contra hominem illum, & ſedeant ſuper eum omnia maledicta, quæ ſcripta ſunt in hoc volumine: & deleat Dominus nomen ejus ſub cælo,

21 Et conſumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Iſraël, juxta maledictiones, quæ in libro legis hujus ac fœderis continentur.

22 Dicétque ſequens generatio, & filij qui
D naſcentur deinceps, & peregrini, qui de longè venerint, videntes plagas Terræ illius, & infirmitates, quibus eam afflixerit Dominus,

23 Sulphure & ſalis ardore comburens, ita ut ultrà non ſeratur, nec virens quippiam germi-
* Gen. 19.e.24. net, in exemplum * ſubverſionis Sodomæ & Gomorrhæ, Adamæ & Seboim, quas ſubvertit Dominus in ira & furore ſuo.

* 1. Reg. 9.b.8. Jer. 22. a.8. 24 Et dicent omnes Gentes: * Quare ſic fecit Dominus Terræ huic? quæ eſt hæc ira furoris ejus immenſa?

25 Et reſpondebunt: Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepigit cum patribus eorum, quando eduxit eos de Terra Ægypti:

26 Et ſervierunt diis alienis, & adoraverunt eos, quos neſciebant, & quibus non fuerant attributi:

27 Idcircò iratus eſt furor Domini contra Terram iſtam, ut induceret ſuper eam omnia maledicta, quæ in hoc volumine ſcripta ſunt:

28 Et ejecit eos de terra ſua in ira & in furore, & in indignatione maxima, projecítque in terram alienam, ſicut hodie comprobatur.

29 Abſcondita, Domino Deo noſtro: quæ manifeſta ſunt, nobis & filiis noſtris uſque in ſempiternum, ut faciamus univerſa verba legis hujus.

CAPUT XXX.

Vera pœnitentia Deum placat: preceptum nobis datum, non longè à nobis ſeparatur: proponitur bonum & malum: ut ultrò bonum eligentes, vivamus; & non pereamus, malo adhærentes.

1 CUm ergo venerint ſuper te omnes ſermo- A
nes iſti, benedictio, ſive maledictio, quam propoſui in conſpectu tuo: & ductus pœnitudine cordis tui in univerſis gentibus, in quas diſperſerit te Dominus Deus tuus,

2 Et reverſus fueris ad eum, & obedieris ejus imperiis, ſicut ego hodie præcipio tibi, cum filiis tuis, in toto corde tuo, & in tota anima tua:

3 Reducet Dominus Deus tuus captivitatem tuam, ac miſerebitur tui, & rurſum congregabit te de cunctis populis, in quos te antè diſperſit.

4 Si ad cardines cæli fueris diſſipatus, inde te retrahet Dominus Deus tuus,

5 * Et aſſumet, atque introducet in Terram, * 2. Mac. 1.f.29.
quam poſſederunt patres tui, & obtinebis eam: & benedicens tibi, majoris numeri te eſſe faciet
quàm fuerunt patres tui. B

6 Circumcidet Dominus Deus tuus cor tuum, & cor ſeminis tui: ut diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, ut poſſis vivere.

7 Omnes autem maledictiones has convertet ſuper inimicos tuos, & eos qui oderunt te & perſequuntur.

8 Tu autem revertêris, & audies vocem Domini Dei tui, faciéſque univerſa mandata quæ ego præcipio tibi hodie:

9 Et abundare te faciet Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum, in ſobole uteri tui, & in fructu jumentorum tuorum, in ubertate
terræ tuæ, & in rerum omnium largitate. Rever- C
tetur enim Dominus, ut gaudeat ſuper te in omnibus bonis, ſicut gaviſus eſt in patribus tuis:

10 Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, & cuſtodieris præcepta ejus & ceremonias, quæ in hac lege conſcripta ſunt: & revertaris ad Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua.

11 Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neque procul poſitum,

12 Nec in cælo ſitum, ut poſſis dicere: * Quis * Rom. 10.b.6.
noſtrûm valet ad cælum aſcendere, ut deferat illud ad nos, & audiamus atque opere compleamus?

13 Neque trans mare poſitum: ut cauſeris & dicas: Quis ex nobis poterit transfretare mare,

&

Digitized by Google

& illud ad nos uſque deferre : ut poſſimus audire & facere quod præceptum eſt ?

14 Sed juxta te eſt ſermo valdè, in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum.

15 Conſidera quòd hodie propoſuerim in conſpectu tuo vitam & bonum, & è contrario mortem & malum :

16 Ut diligas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, & cuſtodias mandata illius ac ceremonias atque judicia : & vivas, atque multiplicet te, benedicátque tibi in Terra, ad quam ingredieris poſſidendam.

D

17 Si autem averſum fuerit cor tuum, & audire nolueris, atque errore deceptus adoraveris deos alienos, & ſervieris eis :

18 Prædico tibi hodie quòd pereas, & parvo tempore moréris in Terra, ad quam, Jordane tranſmiſſo, ingredieris poſſidendam.

19 Teſtes invoco hodie cælum & terram, quòd propoſuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitam, ut & tu vivas, & ſemen tuum :

20 Et diligas Dominum Deum tuum, atque obedias voci ejus, & illi adhæreas (ipſe eſt enim vita tua, & longitudo dierum tuorum) ut habites in Terra, pro qua juravit Dominus patribus tuis, Abraham, Iſaac, & Jacob, ut daret eam illis.

CAPUT XXXI.

Moyſes Joſuë ſibi ſufficit in ducem, Deuteronomium ſcribi jubet, & in arca ſervari.

A 1 ABiit itaque Moyſes, & locutus eſt omnia verba hæc ad univerſum Iſraël,

2 Et dixit ad eos : Centum viginti annorum ſum hodie : non poſſum ultrà egredi, & ingredi, præſertim cùm & Dominus dixerit mihi : * Non tranſibis Jordanem iſtum.

* Num. 27 c.13. Sup. 3. d.27.

3 Dominus ergo Deus tuus tranſibit ante te : ipſe delebit omnes gentes has in conſpectu tuo, & poſſidebis eas : & Joſue iſte tranſibit ante te, ſicut locutus eſt Dominus.

* Num. 21.c.24.

4 Faciétque Dominus eis * ſicut fecit Sehon & Og regibus Amorrhæorum, & terræ eorum, delebítque eos.

* Sup. 7. a. 2.

5 Cùm ergo & hos tradiderit vobis,* ſimiliter facietis eis ſicut præcepi vobis :

6 Viriliter agite, & confortamini : nolite timere, nec paveatis ad conſpectum eorum : quia Dominus Deus tuus ipſe eſt ductor tuus, & non dimittet, nec derelinquet te.

B

7 Vocavítque Moyſes Joſuë, & dixit ei coram omni Iſraël : * Confortare, & eſto robuſtus : tu enim introduces populum iſtum in Terram, quam daturum ſe patribus eorum juravit Dominus, & tu eam ſorte divides.

* Joſ. 1. b.9.

8 Et Dominus qui ductor eſt veſter, ipſe erit tecum : non dimittet, nec derelinquet te : noli timere, nec paveas.

9 Scripſit itaque Moyſes legem hanc, & tradidit eam ſacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam fœderis Domini, & cunctis ſenioribus Iſraël.

10 Præcepítque eis, dicens: Poſt ſeptem annos, anno remiſſionis, in ſollemnitate tabernaculorum,

C

11 Convenientibus cunctis ex Iſraël, ut appareant in conſpectu Domini Dei tui in loco quem elegerit Dominus, leges verba legis hujus coram omni Iſraël, audientibus eis,

12 Et in unum omni populo congregato, tam viris quàm mulieribus, parvulis & advenis, qui ſunt intra portas tuas : ut audientes diſcant, & timeant Dominum Deum veſtrum, & cuſtodiant, impleántque omnes ſermones legis hujus.

13 Filij quoque eorum qui nunc ignorant ; ut audire poſſint, & timeant Dominum Deum ſuum cūctis diebus quibus verſantur in Terra, ad quam vos, Jordane tranſmiſſo, pergitis obtinendam.

14 Et ait Dominus ad Moyſen: Ecce propè ſunt dies mortis tuæ: voca Joſuë: & ſtate in tabernaculo D teſtimonij, ut præcipiam ei. Abierunt ergo Moyſes & Joſuë, & ſteterunt in tabernaculo teſtimonij :

15 Apparuítque Dominus ibi in columna nubis, quæ ſtetit in introitu tabernaculi.

16 Dixítque Dominus ad Moyſen : Ecce tu dormies cum patribus tuis, & populus iſte conſurgens fornicabitur poſt deos alienos in Terra, ad quam ingreditur ut habitet in ea : ibi derelinquet me, & irritum faciet fœdus, quod pepigi cum eo.

17 Et iraſcetur furor meus contra eum in die illo : & derelinquam eum, & abſcondam faciem meam ab eo, & erit in devorationem : invenient eum omnia mala & afflictiones, ita ut dicat in illo die : Verè quia non eſt Deus mecum, invenerunt me hæc mala.

18 Ego autem abſcondam, & celabo faciem E meam in die illo, propter omnia mala quæ fecit, quia ſecutus eſt deos alienos.

19 Nunc itaque ſcribite vobis canticum iſtud, & docete filios Iſraël : ut memoriter teneant, & ore decantent, & ſit mihi carmen iſtud pro teſtimonio inter filios Iſraël.

20 Introducam enim eum in Terrā, pro qua juravi patribus ejus, lacte & melle manantem. Cúmque comederint, & ſaturati, craſsíque fuerint, avertentur ad deos alienos, & ſervient eis : detrahéntque mihi, & irritum facient pactum meum.

21 Poſtquam invenerint eum mala multa & F afflictiones, reſpondebit ei canticum iſtud pro teſtimonio, quod nulla delebit oblivio ex ore ſeminis ſui. Scio enim cogitationes ejus, quæ facturus ſit hodie, antequam introducam eum in Terram, quam ei pollicitus ſum.

22 Scripſit ergo Moyſes canticum, & docuit filios Iſraël.

23 Præcepítque Dominus Joſuë filio, Nun, & ait : Confortare, & eſto robuſtus : tu enim introduces filios Iſraël in Terram, quam pollicitus ſum, & ego ero tecum.

24 Poſtquam ergo ſcripſit Moyſes verba legis hujus in volumine, atque complevit :

25 Præcepit Levitis, qui portabant arcam fœderis Domini, dicens :

26 Tollite librum iſtum, & ponite eum in latere arcæ fœderis Domini Dei veſtri : ut ſit ibi contra te in teſtimonium. G

27 Ego enim ſcio contentionem tuam, & cervicem tuam duriſſimā. Adhuc vivente me & ingrediente vobiſcum, ſemper contentioſè egiſtis contra Dñm : quantò magis cùm mortuus fuero ?

28 Con

Digitized by Google

28 Congregate ad me omnes majores natu per
tribus veſtras, atque doctores, & loquar audienti-
bus eis ſermones iſtos, & invocabo contra eos cæ-
lum & terram.
29 Novi enim quòd poſt mortem meam iniquè
agetis, & declinabitis citò de via, quam præcepi
vobis: & occurrent vobis mala in extremo tempo-
re, quando feceritis malum in conſpectu Domini,
ut irritetis eum per opera manuum veſtrarum.
30 Locutus eſt ergo Moyſes, audiente univer-
ſo cœtu Iſraël, verba carminis hujus, & ad finem
uſque complevit.

Caput XXXII.

Canticum Moyſi quo Dei refert beneficia, populique ingratitudinem ſæpiùs à Domino caſtigatam: jubetur Moyſes montem Abarim adſcendere, ut promiſſam terram contempletur.

A 1 AUdite cæli quæ loquor, audiat terra verba
oris mei.
2 Concreſcat ut pluvia doctrina mea, fluat ut
ros eloquium meum, quaſi imber ſuper herbam, &
quaſi ſtillæ ſuper gramina.
3 Quia nomen Domini invocabo: date mag-
nificentiam Deo noſtro.
4 Dei perfecta ſunt opera, & omnes viæ ejus
judicia: Deus fidelis, & abſque ulla iniquitate, ju-
ſtus & rectus.
5 Peccaverunt ei, & non filij ejus in ſordibus:
generatio prava atque perverſa.
6 Hæccine reddis Domino popule ſtulte & in-
ſipiens? numquid non ipſe eſt pater tuus, qui poſſe-
dit te, & fecit, & creavit te?
* Iob. 8. b. 8. 7 * Memento dierum antiquorum, cogita gene-
rationes ſingulas: interroga patrem tuum, & an-
nuntiabit tibi; majores tuos, & dicent tibi.
8 Quando dividebat Altiſſimus gentes: quando
B ſeparabat filios Adam, conſtituit terminos populo-
rum juxta numerum filiorum Iſraël.
9 Pars autem Domini, populus ejus: Jacob fu-
niculus hereditatis ejus.
10 Invenit eum in terra deſerta, in loco horro-
ris, & vaſtæ ſolitudinis: circumduxit eum, & do-
cuit: & cuſtodivit quaſi pupillam oculi ſui.
11 Sicut aquila provocans ad volandum pullos
ſuos, & ſuper eos volitans, expandit alas ſuas, & aſ-
ſumpſit eum, atque portavit in humeris ſuis.
12 Dominus ſolus dux ejus fuit: & non erat
cum eo Deus alienus.
13 Conſtituit eum ſuper excelſam terram: ut
comederet fructus agrorum, ut ſugeret mel de pe-
tra, oleúmque de ſaxo duriſſimo.
C 14 Butyrum de armento, & lac de ovibus cum
adipe agnorum, & arietum filiorum Baſan: & hir-
cos cum medulla tritici, & ſanguinem uvæ biberet
meraciſſimum.
15 Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitravit: in-
craſſatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum
factorem ſuum, & receſſit à Deo ſalutari ſuo.
16 Provocaverunt eum in diis alienis, & in abo-
minationibus ad iracundiam concitaverunt.
17 Immolaverunt dæmoniis, & non Deo, diis
quos ignorabant: novi recentéſque venerunt, quos
non coluerunt patres eorum.
18 Deum qui te genuit dereliquiſti, & oblitus
es Domini creatoris tui.
19 Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus
eſt: quia provocaverunt eum filij ſui & filiæ.
20 Et ait: Abſcondam faciem meam ab eis, &
conſiderabo noviſſima eorum: generatio enim per-
verſa eſt, & infideles filij.
21 Ipſi me provocaverunt in eo qui non erat
Deus, & irritaverunt in vanitatibus ſuis: & * ego * Ierem.
provocabo eos in eo qui non eſt populus, & in 15. b. 14.
gente ſtulta irritabo illos. Rom. 10. d. 19.
22 Ignis ſucccenſus eſt in furore meo, & arde- D
bit uſque ad inferni noviſſima: devorabítque ter-
ram cum germine ſuo, & montium fundamenta
comburet.
23 Congregabo ſuper eos mala, & ſagittas meas
complebo in eis.
24 Conſumentur fame, & devorabunt eos aves
morſu amariſſimo: dentes beſtiarum immittam
in eos, cum furore trahentium ſuper terram atque
ſerpentium.
25 Foris vaſtabit eos gladius, & intus pavor, ju-
venem ſimul ac virginem, lactentem cum homi-
ne ſene.
26 Dixi: Ubinam ſunt? ceſſare faciam ex ho-
minibus memoriam eorum.
27 Sed propter iram inimicorum diſtuli: ne for-
tè ſuperbirent hoſtes eorum, & dicerent: Manus
noſtra excelſa, & non Dominus, fecit hæc omnia.
28 Gens abſque conſilio eſt, & ſine prudentia.
29 * Utinam ſaperent, & intelligerent, ac noviſ- * Ierem. 9. d. 12.
ſima providerent.
30 Quo modo perſequatur unus mille, & duo E
fugent decem millia? nónne ideò, quia Deus ſuus
vendidit eos, & Dominus concluſit illos?
31 Non enim eſt Deus noſter ut dij eorum: &
inimici noſtri ſunt judices.
32 De vinea Sodomorum, vinea eorum, & de
ſuburbanis Gomorrhæ: uva eorum uva fellis, &
botri amariſſimi.
33 Fel draconum vinum eorum, & venenum
aſpidum inſanabile.
34 Nónne hæc condita ſunt apud me, & ſigna-
ta in theſauris meis?
35 * Mea eſt ultio, & ego retribuam in tem- * Ecc. 28. a. 1.
pore, ut labatur pes eorum: juxtà eſt dies perdi- Rom. 12. d. 19.
tionis, & adeſſe feſtinant tempora. Hebr. 10. f. 30.
36 Judicabit Dominus populum ſuum, & * in * 2 Mac.
ſervis ſuis miſerebitur: videbit quòd infirmata ſit 7. b. 6.
manus, & clauſi quoque defecerunt, reſiduíque
conſumpti ſunt.
37 Et dicet: * Ubi ſunt dij eorum, in quibus * Ierem.
habebant fiduciam? 2. f. 28.
38 De quorum victimis comedebant adipes, & F
bibebant vinum libaminum: ſurgant, & opitulen-
tur vobis, & in neceſſitate vos protegant.
39 Videte quòd ego ſim ſolus, & non ſit alius * 1. Reg.
Deus præter me: * ego occidam, & ego vivere fa- 2. a. 6. Tob. 13. a.
ciam: percutiam, & ego ſanabo, * & non eſt qui 2. Sup. 16. b. 13.
de manu mea poſſit eruere. * Iob. 10. f. 7. Sup.
40 Levabo ad cælum manum meam, & dicam: 16. c. 15.
Vivo ego in æternum.
41 Si acuero ut fulgur gladium meum, & ar-
ripuerit judicium manus mea: reddam ultionem
hoſtibus meis, & his qui oderunt me retribuam.

Digitized by Google

42 Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & gla-
dius meus devorabit carnes, de cruore occiſorum,
& de captivitate, nudati inimicorum capitis.
*2.Mac. 7.6. 43 * Laudate gentes, populum ejus, quia ſan-
guinem ſervorum ſuorum ulciſcetur: & vindictam
retribuet in hoſtes eorum, & propitius erit terræ
populi ſui.
F 44 Venit ergo Moyſes, & locutus eſt omnia
verba cantici hujus in auribus populi, ipſe & Joſue
filius Nun.
45 Complevítque omnes ſermones iſtos, loquens
ad univerſum Iſraël.
46 Et dixit ad eos: Ponite corda veſtra in omnia
verba, quæ ego teſtificor vobis hodie: ut mandetis
ea filiis veſtris cuſtodire & facere, & implere uni-
verſa quæ ſcripta ſunt legis hujus:
47 Quia non incaſſum præcepta ſunt vobis, ſed
ut ſinguli in eis viverent: quæ facientes longo per-
ſeveretis tempore in Terra, ad quam, Jordane tranſ-
miſſo, ingredimini poſſidendam.
48 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen in ea-
dem die, dicens:
49 Aſcende in montem iſtum Abarim, id eſt, tran-
ſituum, in montem Nebo, qui eſt in Terra Moab
contra Jericho: & vide Terram Chanaan, quam
ego tradam filiis Iſraël obtinendam, & morere in
monte.
*Nu.20 d.26.27 e 11. 50 Quem conſcendens jungêris populis tuis, *
ſicut mortuus eſt Aaron frater tuus in monte Hor,
& appoſitus populis ſuis:
*Nu.20 b.12.17. c.14. 51 * Quia prævaricati eſtis contra me, in medio
filiorum Iſraël, ad aquas contradictionis in Cades
deſerti Sin: & non ſanctificaſtis me inter filios
Iſraël.
52 E contrà videbis terram, & non ingrediêris
in eam, quam ego dabo filiis Iſraël.

Caput XXXIII.

Benedicit Moyſes moriturus duodecim tribubus Iſraël.

A 1 HÆc eſt benedictio, qua benedixit Moyſes,
homo Dei, filiis Iſraël ante mortem ſuam.
2 Et ait: Dominus de Sinai venit, & de Seir or-
tus eſt nobis: apparuit de monte Pharan, & cum eo
ſanctorum millia. In dextera ejus ignea lex.
*Sup. 3.a.1.5. & 5. 3 Dilexit populos, * omnes ſancti in manu il-
lius ſunt: & qui appropinquant pedibus ejus, acci-
pient de doctrina illius.
4 Legem præcepit nobis Moyſes, hereditatem
multitudinis Jacob.
5 Erit apud rectiſſimum rex, congregatis princi-
pibus populi cum tribubus Iſraël.
6 Vivat Ruben, & non moriatur, & ſit parvus in
numero.
B 7 Hæc eſt Judæ benedictio: Audi Domine vo-
cem Judæ, & ad populum ſuum introduc eum: ma-
nus ejus pugnabunt pro eo, & adjutor illius contra
adverſarios ejus erit.
8 Levi quoque ait: Perfectio tua, & doctrina tua
viro ſancto tuo, quem probaſti in tentatione, & ju-
dicaſti ad Aquas contradictionis.
9 Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ: Neſcio vos;
& fratribus ſuis: Ignoro vos: & neſcierunt filios
ſuos. Hi cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum
tuum ſervaverunt,
10 Judicia tua ô Jacob, & legem tuam ô Iſraël:
ponent thymiama in furore tuo, & holocauſtum
ſuper altare tuum.
11 Benedic Domine fortitudini ejus, & opera
manuum illius ſuſcipe. Percute dorſa inimicorum
ejus, & qui oderunt eum, non conſurgant.
12 Et Benjamin ait: Amantiſſimus Domini ha-
bitabit confidenter in eo: quaſi in thalamo tota die
morabitur, & inter humeros illius requieſcet.
13 Joſeph quoque ait: De benedictione Domini C
Terra ejus, de pomis cœli, & rore, atque abyſſo
ſubjacente.
14 De pomis fructuum ſolis ac lunæ.
15 De vertice antiquorum montium, de pomis
collium æternorum:
16 Et de frugibus terræ, & de plenitudine ejus.
Benedictio illius * qui apparuit in rubo, veniat ſu- *Exod. 3.a.2.
per caput Joſeph, & ſuper verticem nazaræi inter
fratres ſuos.
17 Quaſi primogeniti tauri pulchritudo ejus,
cornua rhinocerotis cornua illius: in ipſis ventila-
bit Gentes uſque ad terminos terræ. hæ ſunt mul-
titudines Ephraim: & hæc millia Manaſſe.
18 Et Zabulon ait: Lætare Zabulon in exitu
tuo, & Iſſachar in tabernaculis tuis.
19 Populos vocabunt ad montem: ibi immola-
bunt victimas juſtitiæ. Qui inundationem maris
quaſi lac ſugent, & theſauros abſconditos arena-
rum.
20 Et Gad ait: Benedictus in latitudine Gad: qua-
ſi leo requievit, cepítque brachium & verticem.
21 Et vidit principatum ſuum, quòd in parte ſua
doctor eſſet repoſitus: qui fuit cum principibus po-
puli, & fecit juſtitias Domini, & judicium ſuum
cum Iſraël.
22 Dan quoque ait: Dan catulus leonis, fluet D
largiter de Baſan.
23 Et Nepthali dixit: Nepthali abundantia per-
fruetur, & plenus erit benedictionibus Domini:
mare & meridiem poſſidebit.
24 Aſer quoque ait: Benedictus in filiis Aſer, ſit
placens fratribus ſuis, & tingat in oleo pedem ſuum.
25 Ferrum & æs calceamentum ejus. Sicut dies
juventutis tuæ, ita & ſenectus tua.
26 Non eſt Deus alius ut Deus rectiſſimi: aſcen-
ſor cœli auxiliator tuus. Magnificentia ejus diſcur-
runt nubes,
27 Habitaculum ejus ſurſum, & ſubter brachia
ſempiterna: ejiciet à facie tua inimicum, dicét-
que: Contere.
28 Habitabit Iſraël confidenter, & ſolus. Oculus
Jacob in terra frumenti & vini, cœlíque caligabunt
rore.
29 Beatus es tu Iſraël: quis ſimilis tui popule,
qui ſalvaris in Domino? ſcutum auxilij tui, &
gladius gloriæ tuæ: negabunt te inimici tui, & tu
eorum colla calcabis.

Caput XXXIV.

*Contemplata Terra moritur Moyſes, & occultè à Deo ſepul-
tus fletur à populo, illique Joſue ſubſtituitur: commendatur pro-
pheta Moyſes à Dei familiaritate, & factis per ipſum ſignis.*

1 AScendit * ergo Moyſes de campeſtribus A
Moab ſuper montem Nebo, in verticem *Sup.3. d.17. 2.Mac. 2.a.4.
Phaſga contra Jericho: oſtendítque ei Dominus
omnem Terram Galaad uſque Dan.

2 Et

Digitized by Google

2 Et univerſum Nephthali,terrámque Ephraim
& Manaſſe, & omnem terram Juda uſque ad ma-
re noviſſimum,
3 Et auſtralem partem , & latitudinem campi
Jericho civitatis palmarum uſque Segor.
Gen. 12.b.7. 13.d.15. 4 Dixítque Dominus ad eum: Hæc eſt Terra,
pro qua juravi Abraham, Iſaac, & Jacob, dicens :
B Semini tuo dabo eam. Vidiſti eam oculis tuis, &
non tranſibis ad illam.
5 Mortuúſque eſt ibi Moyſes ſervus Domini,
in terra Moab, jubente Domino:
6 Et ſepelivit eum in valle Terræ Moab con-
tra Phogor : & non cognovit homo ſepulchrum
ejus uſque in præſentem diem.
7 Moyſes centum & viginti annorum erat
quando mortuus eſt: non caligavit oculus ejus,nec
dentes illius moti ſunt.
8 Fleverúntque eum filij Iſraël in campeſtribus C
Moab triginta diebus: & completi ſunt dies plan-
ctus lugentium Moyſen.
9 Joſue verò filius Nun repletus eſt Spiritu ſa-
pientiæ, quia Moyſes poſuit ſuper eum manus
ſuas. Et obedierunt ei filij Iſraël,feceruntque ſicut
præcepit Dominus Moyſi.
10 Et non ſurrexit ultrà propheta in Iſraël ſicut
Moyſes, quem noſſet Dominus facie ad faciem,
11 In omnibus ſignis, atque portentis , quæ mi- D
ſit per eum,ut faceret in Terra Ægypti Pharaoni,
& omnibus ſervis ejus , univerſæque terræ illius,
12 Et cunctam manum robuſtam , magnáque
mirabilia , quæ fecit Moyſes coram univerſo Iſ-
raël.

LIBER JOSUE,
HEBRAICE JEHOSUA.

CAPUT PRIMUM.

Confortatus Joſue à Domino, monet populum ut ſe ad Jordanis tranſitum preparent; tribus autem Ruben, Gad, & dimidiam Manaſſe, ut fratres ad promiſſam Terram deducant.

A 1 ET factum eſt poſt mortem
Moyſi ſervi Domini , ut lo-
queretur Dominus ad Joſue
filium Nun miniſtrum Moy-
ſi, & diceret ei :
2 Moyſes ſervus meus mor-
tuus eſt : ſurge, & tranſi Jor-
danem iſtum, tu, & omnis populus tecum,in Ter-
ram, quam ego dabo filiis Iſraël.
*Deut. 11.e.24. 3 * Omnem locum, quem calcaverit veſtigium
pedis veſtri,vobis tradam,ſicut locutus ſum Moyſi.
4 A deſerto & Libano uſque ad fluvium ma-
gnum Euphraten, omnis terra Hethæorum uſque
ad mare magnum contra ſolis occaſum erit termi-
nùs veſter.
5 Nullus poterit vobis reſiſtere cunctis diebus
*Inf. 3 b.7. vitæ tuæ : * ſicut fui cum Moyſe , ita ero tecum :
Heb. 13. a.5. non dimittam, nec derelinquam te.
*Deut. 31.b.7. f.23. 6 * Confortare, & eſto robuſtus : tu enim ſorte
divides populo huic Terram , pro qua juravi pa-
3. Reg. 2 a. 2. tribus ſuis, ut traderem eam illis.
B 7 Confortare igitur, & eſto robuſtus valdè : ut
cuſtodias, & facias omnem legem, quam præcepit
tibi Moyſes ſervus meus: ne declines ab ea ad dex-
teram vel ad ſiniſtram , ut intelligas cuncta quæ
agis.
8 Non recedat volumen legis hujus ab ore tuo :
ſed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut cu-
ſtodias & facias omnia quæ ſcripta ſunt in eo:tunc
diriges viam tuam, & intelliges eam.
C 9 Ecce præcipio tibi, confortare , & eſto robu-
ſtus. Noli metuere,& noli timere:quoniam tecum
eſt Dominus Deus tuus in omnibus ad quæcum-
que perrexeris.
10 Præcepítque Joſue principibus populi , di-
cens : Tranſite per medium caſtrorum, & impe-
rate populo, ac dicite,
11 Præparate vobis cibaria, quoniam poſt diem
tertium tranſibitis Jordanem, & intrabitis ad poſ-
ſidendam Terram , quam Dominus Deus veſter
daturus eſt vobis.
12 Rubenitis quoque & Gaditis & dimidiæ
tribui Manaſſe ait :
13 Mementote ſermonis, quem præcepit vobis
Moyſes famulus Domini, dicens: Dominus Deus
veſter dedit vobis requiem,& omnem terram.
14 * Uxores veſtræ, & filij , ac jumenta mane- *Nu. 32 d.20
bunt in Terra , quam tradidit vobis Moyſes trans
Jordanem : vos autem tranſite armati ante fratres
veſtros, omnes fortes manu , & pugnate pro eis,
15 Donec det Dominus requiem fratribus ve-
ſtris ſicut & vobis dedit,& poſſideant ipſi quoque
Terram,quam Dominus Deus veſter daturus eſt D
eis : & ſic revertemini in Terram poſſeſſionis ve-
ſtræ, & habitabitis in ea, quam vobis dedit Moy-
ſes famulus Dñi trans Jordanem cõtra ſolis ortum.
16 Reſponderúntque ad Joſue, atque dixerunt :
Omnia, quæ pæcepiſti nobis , faciemus: & quo-
cumque miſeris, ibimus.
17 Sicut obedivimus in cunctis Moyſi, ita obe-
diemus & tibi:tantùm ſit Dominus Deus tuus te-
cum, ſicut fuit cum Moyſe.
18 Qui contradixerit ori tuo , & non obedierit
cunctis ſermonibus quos præceperis ei , moriatur.
tu tantùm confortare & viriliter age.

CAPUT II.

Miſſi exploratores in urbem Iericho, à Rahab meretrice promiſſa illi miſericordia, à morte liberantur.

1 MIſit igitur Joſue filius Nun de Setim duos A
viros exploratores in abſcondito : & dixit
eis:Ite, & conſiderate Terram, urbémque Jericho.
* Qui pergentes ingreſſi ſunt domum mulieris me- *Heb. 11.f.31.
retricis, nomine Rahab,& quieverunt apud eam. Iac. 2.d.25.
2 Nuntiatúmque eſt regi Jericho, & dictum :
Ecce viri ingreſſi ſunt huc per noctem de filiis
Iſraël, ut explorarent Terram,
3 Miſítque rex Jericho ad Rahab,dicens: Educ
viros, qui venerunt ad te, & ingreſſi ſunt domum
M 2 tuam:

Digitized by Google

tuam: exploratores quippe ſunt, & omnem Ter-
ram conſiderare venerunt.
* Inf. 6. a. 17. 4 * Tollénſque mulier viros, abſcondit, & ait:
Fateor, venerunt ad me, ſed neſciebam unde eſſent:
5 Cúmque porta clauderetur in tenebris, & il-
li pariter exierunt, neſcio quò abierunt: perſequi-
mini citò, & comprehendetis eos.
6 Ipſa autem fecit aſcendere viros in ſolarium
domus ſuæ, operuítque eos ſtipula lini, quæ ibi erat.
7 Hi autem qui miſſi fuerant, ſecuti ſunt eos
B per viam quæ ducit ad vadum Jordanis: illíſque
egreſſis ſtatim porta clauſa eſt.
8 Necdum obdormierant qui latebant, & ecce
mulier aſcendit ad eos, & ait:
9 Novi quòd Dominus tradiderit vobis Ter-
ram: etenim irruit in nos terror veſter, & elan-
guerunt omnes habitatores Terræ.
* Exod. 14. c. 21. 10 Audivimus quòd * ſiccaverit Dominus aquas
Maris rubri ad veſtrum introitum, quando egreſſi
* Num. 21. c. 24. eſtis ex Ægypto: * & quæ feceritis duobus Amor-
rhæorum regibus, qui erant trans Jordanem, Sehon
& Og, quos interfeciſtis.
11 Et hæc audientes pertimuimus, & elanguit
cor noſtrum, nec remanſit in nobis ſpiritus ad in
troitum veſtrum: Dominus enim Deus veſter, ipſe
eſt Deus in cælo ſurſum, & in terra deorſum.
* Inf. 6. d. 22. 12 * Nunc ergo jurate mihi per Dominum, ut
quomodo ego miſericordiam feci vobiſcum, ita
& vos faciatis cum domo patris mei: detíſque mi-
hi verum ſignum,
13 Ut ſalvetis patrem meum & matrem, fratres
C ac ſorores meas, & omnia quæ illorum ſunt, &
eruatis animas noſtras à morte.
14 Qui reſponderunt ei: Anima noſtra ſit pro
vobis in mortem, ſi tamen non prodideris nos.
cúmque tradiderit nobis Dominus terram, facie-
mus in te miſericordiam & veritatem.
15 Demiſit ergo eos per funem de feneſtra: do-
mus enim ejus hærebat muro.
16 Dixítq; ad eos: Ad montana conſcendite, ne for-
tè occurrant vobis revertẽtes: ibíque latitate tribus
diebus, donec redeant, & ſic ibitis per viam veſtrã.
17 Qui dixerunt ad eam: Innoxij erimus à ju-
ramento hoc, quo adjuraſti nos:
18 Si ingredientibus nobis terram, ſignum fue-
rit funiculus iſte coccineus, & ligaveris eum in
feneſtra, per quam demiſiſti nos: & patrem tuum
ac matrem, fratréſque & omnem cognationem
D tuam, congregaveris in domum tuam.
19 Qui oſtium domus tuæ egreſſus fuerit, ſanguis
ipſius erit in caput ejus, & nos erimus alieni. Cun-
ctorum autem ſanguis qui tecum in domo fuerint,
redundabit in caput noſtrũ, ſi eos aliquis tetigerit.
20 Quòd ſi nos prodere volueris, & ſermonem
iſtum proferre in medium, erimus mundi ab hoc
juramento, quo adjuraſti nos.
21 Et illa reſpondit: Sicut locuti eſtis, ita fiat.
dimitténſque eos ut pergerent, appendit funicu-
lum coccineum in feneſtra.
22 Illi verò ambulantes pervenerunt ad mon-
tana, & manſerunt ibi tres dies, donec reverteren-
tur qui fuerant perſecuti: quærentes enim per
omnem viam, non repererunt eos.
23 Quibus urbem ingreſſis reverſi ſunt, & deſ-
cenderunt exploratores de monte: & tranſmiſſo
Jordane, venerunt ad Joſue filium Nun, narrave-
rúntque ei omnia quæ acciderant ſibi,
24 Atque dixerunt: Tradidit Dominus om-
nem terram hanc in manus noſtras, & timore pro-
ſtrati ſunt cuncti habitatores ejus.

CAPUT III.

Siccatum Dei miraculo Jordanem populus tranſit.

1 IGitur Joſue de nocte conſurgens movit caſtra: A
egredientéſq; de Setim, venerunt ad Jordanem
ipſe & omnes filij Iſraël, & morati ſunt ibi tres dies.
2 Quibus evolutis tranſierunt præcones per ca-
ſtrorum medium,
3 Et clamare cœperunt: Quando videritis ar-
cam fœderis Domini Dei veſtri, & ſacerdotes
ſtirpis Leviticæ portantes eam, vos quoque con-
ſurgite, & ſequimini præcedentes:
4 Sítque inter vos & arcam ſpatium cubitorum
duûm milliũ: ut procul videre poſſitis, & noſſe per
quam viam ingrediamini: quia priùs non ambula-
ſtis per eam: & cavete ne appropinquetis ad arcam. B
5 Dixítque Joſue ad populum: Sanctificamini:
cras enim faciet Dominus inter vos mirabilia.
6 Et ait ad ſacerdotes: Tollite arcam fœderis,
& præcedite populum. Qui juſſa complentes, tu-
lerunt, & ambulaverunt ante eos.
7 Dixítque Dominus ad Joſue: Hodie inci-
piam exaltare te coram omni Iſraël: ut ſciant
quòd * ſicut cum Moyſe fui, ita & tecum ſim. * Sup. 1. a. 5.
8 Tu autem præcipe ſacerdotibus, qui portant
arcam fœderis, & dic eis: Cùm ingreſſi fueritis par-
tem aquæ Jordanis, ſtate in ea.
9 Dixítque Joſue ad filios Iſraël: Accedite huc,
& audite verbum Domini Dei veſtri.
10 Et rurſum: In hoc, inquit, ſcietis quòd Do- C
minus Deus vivens in medio veſtri eſt, & diſper-
det in conſpectu veſtro Chananæum & Hethæum,
Hevæum & Pherezæum, Gergeſæum quoque &
Jebuſæum & Amorrhæum.
11 * Ecce, arca fœderis Domini omnis terræ * Act. 7. f. 45.
antecedet vos per Jordanem.
12 Parate duodecim viros de tribubus Iſraël, ſin-
gulos per ſingulas tribus.
13 Et cùm poſuerint veſtigia pedum ſuorum,
ſacerdotes qui portant arcam Domini Dei uni-
verſæ terræ, in aquis Jordanis, aquæ quæ inferio-
res ſunt, decurrent atque deficient: quæ autem
deſuper veniunt, in una mole conſiſtent.
14 Igitur egreſſus eſt populus de tabernaculis
ſuis, ut tranſiret Jordanem: & ſacerdotes, qui por-
tabant arcam fœderis, pergebant ante eum.
15 Ingreſſíſque eis Jordanem, & pedibus eorum
in parte aquæ tinctis (Jordanis autem ripas alvei D
ſui tempore * meſſis impleverat) * Eccli. 24. c. 36.
16 Steterunt aquæ deſcendentes in loco uno, &
ad inſtar montis intumeſcentes apparebant pro-
cul, ab urbe quæ vocatur Adom uſque ad locum
Sarthan: quæ autem inferiores erant, in Mare ſo-
litudinis (quod nunc vocatur mortuum) deſcen-
derunt uſquequò omnino deficerent.
17 Populus autem incedebat cõtra Jericho: & ſa-
cerdotes, qui portabant arcam fœderis Dñi, ſtabant
ſuper ſiccam humum in medio Jordanis accincti,
omníſque populus per arentem alveum tranſibat.

CAPUT

Digitized by Google

Caput IV.

Duodecim lapides de Iordane ſiccato ad poſterorum memoriam colliguntur, aliique duodecim in ipſo Iordanis alveo ſtatuuntur.

A 1 QUibus tranſgreſſis, dixit Dominus ad Joſuë:

2 Elige duodecim viros ſingulos per ſingulas tribus:

3 Et præcipe eis, ut tollant de medio Jordanis alveo, ubi ſteterunt pedes ſacerdotum, duodecim duriſſimos lapides, quos ponetis in loco caſtrorum, ubi fixeritis hac nocte tentoria.

4 Vocavítque Joſuë duodecim viros, quos elegerat de filiis Iſraël, ſingulos de ſingulis tribubus,

5 Et ait ad eos: Ite ante arcam Domini Dei veſtri ad Jordanis medium, & portate inde ſinguli ſingulos lapides in humeris veſtris, juxta numerum filiorum Iſraël,

6 Ut ſit ſignum inter vos: & quando interrogaverint vos filij veſtri cras, dicentes: Quid ſibi volunt iſti lapides?

7 Reſpondebitis eis: Defecerunt aquæ Jordanis ante arcam fœderis Domini, cùm tranſiret eum: idcircò poſiti ſunt lapides iſti in monumentum filiorum Iſraël uſque in æternum.

B 8 Fecerunt ergo filij Iſraël ſicut præcepit eis Joſuë, portantes de medio Jordanis alveo duodecim lapides, ut Dominus ei imperarat, juxta numerum filiorum Iſraël, uſque ad locum in quo caſtrametati ſunt, ibíque poſuerunt eos.

9 Alios quoque duodecim lapides poſuit Joſue in medio Jordanis alveo: ubi ſteterunt ſacerdotes, qui portabant arcam fœderis: & ſunt ibi uſque in præſentem diem.

10 Sacerdotes autem, qui portabant arcam, ſtabāt in Jordanis medio, donec omnia complerentur, quæ Joſuë, ut loqueretur ad populū, præceperat Dn̄s, & dixerat ei Moyſes. Feſtinavítque populus, & trāſiit.

C 11 Cúmque tranſiſſent omnes, tranſivit & arca Domini, ſacerdotéſque pergebant ante populum.

12 Filij quoque Ruben, & Gad, & dimidia tribus Manaſſe, armati præcedebant filios Iſraël, * ſicut eis præceperat Moyſes.

* Num 32.f.28.

13 Et quadraginta pugnatorum millia per turmas, & cuneos, incedebant per plana atque campeſtria urbis Jericho.

14 In die illo magnificavit Dominus Joſue coram omni Iſraël, ut timerent eum, ſicut timuerant Moyſen, dum adviveret.

15 Dixítque ad eum:

16 Præcipe ſacerdotibus, qui portant arcam fœderis, ut aſcendant de Jordane.

17 Qui præcepit eis, dicēs: Aſcendite de Jordane.

D 18 Cúmque aſcendiſſent portantes arcam fœderis Domini, & ſiccam humum calcare cœpiſſent, reverſæ ſunt aquæ in alveum ſuum, & fluebant ſicut antè conſueverant.

19 Populus autem adſcendit de Jordane, decimo die menſis primi, & caſtrametati ſunt in Galgalis contra Orientalem plagam urbis Jericho.

20 Duodecim quoque lapides, quos de Jordanis alveo ſumpſerant, poſuit Joſuë in Galgalis.

21 Et dixit ad filios Iſraël: Quando interrogaverint filij veſtri cras patres ſuos, & dixerint eis: Quid ſibi volunt lapides iſti?

22 Docebitis eos, atque dicetis: Per arentem alveum tranſivit Iſraël Jordanem iſtum,

23 Siccante Domino Deo veſtro, aquas ejus in conſpectu veſtro, donec tranſiretis.

24 * Sicut fecerat priùs in mari rubro, quod ſiccavit donec tranſiremus:

* Exod. 14.e.21.

25 Ut diſcant omnes terrarum populi fortiſſimam Domini manum, ut & vos timeatis Dominum Deum veſtrum omni tempore.

Caput V.

Terrentur Chananai; circumciſio fit in Galgalis, & Phaſe celebratur. deficit manna ubi de fructibus terra edunt, & Angelus Domini Ioſuë apparet.

1 POſtquam ergo audierunt omnes reges Amorrhæorum, qui habitabant trans Jordanem ad Occidentalem plagam, & cuncti reges Chanaan, qui propinqua poſſidebant magni maris loca, quòd ſiccaſſet Dominus fluenta Jordanis coram filiis Iſraël donec tranſirent, diſſolutum eſt cor eorum, & non remanſit in eis ſpiritus, timentium introitum filiorum Iſraël. A

2 Eo tempore ait Dominus ad Joſue: Fac tibi cultros lapideos, & circūcide ſecundò filios Iſraël.

3 Fecit quod juſſerat Dominus, & circumcidit filios Iſraël in colle præputiorum.

4 Hæc autem cauſa eſt ſecundæ circumciſionis: Omnis populus, qui egreſſus eſt de Ægypto generis maſculini, univerſi bellatores viri, mortui ſunt in deſerto per longiſſimos viæ circuitus, B

5 Qui omnes circumciſi erant. Populus autem qui natus eſt in deſerto,

6 Per quadraginta annos itineris latiſſimæ ſolitudinis, incircumciſus fuit: donec conſumerentur qui non audierant vocem Domini, & quibus antè juraverat ut non oſtenderet eis Terram lacte & melle manantem.

7 Horum filij in locum ſucceſſerunt patrum, & circumciſi ſunt à Joſue: quia ſicut nati fuerant, in præputio erant, nec eos in via aliquis circūciderat. C

8 Poſtquam autem omnes circumciſi ſunt, manſerunt in eodem caſtrorū loco, donec ſanarentur.

9 Dixítque Dominus ad Joſue: Hodie abſtuli opprobrium Ægypti à vobis. Vocatúmque eſt nomen loci illius Galgala, uſque in præſentem diem.

10 Manſerúntque filij Iſraël in Galgalis, & fecerunt Phaſe, quartadecima die menſis, ad veſperum, in campeſtribus Jericho:

11 Et comederunt de frugibus Terræ die altero, azymos panes, & polentam ejuſdem anni. D

12 Defecítque manna poſtquam comederunt de frugibus Terræ, nec uſi ſunt ultrà cibo illo filij Iſraël, ſed comederunt de frugibus præſentis anni Terræ Chanaan.

13 Cùm autem eſſet Joſue in agro urbis Jericho, levavit oculos, & vidit virum ſtantem contra ſe, evaginatum tenentem gladium, perrexítque ad eum, & ait: Noſter es, an adverſariorum?

14 Qui reſpondit: Nequaquam, ſed ſum princeps exercitus Domini, & nunc venio.

15 Cecidit Joſue pronus in terram. Et adorans ait: Quid Dominus meus loquitur ad ſervum ſuū?

16 * Solve, inquit, calceamentum tuum de pedibus tuis: locus enim, in quo ſtas, ſanctus eſt. Fecítque Joſue ut ſibi fuerat imperatum.

* Exod. 3.b.5. Act. 7.d.33.

Digitized by Google

CAPUT VI.

Poſt varios ſeptem dierum circuitus, Iericho capta funditus deletur, ſervata Rabab cum ſuis; readificatori urbis maledi- ci,ur.

A 1 JEricho autem clauſa erat atque munita, timore filiorum Iſraël, & nullus egredi audebat aut ingredi.

2 Dixítque Dominus ad Joſuë: Ecce dedi in manu tua Jericho, & regem ejus, omnéſque fortes viros.

3 Circuite urbem cuncti bellatores ſemel per diem: ſic facietis ſex diebus.

4 Septimo autem die ſacerdotes tollant ſeptem buccinas, quarum uſus eſt in jubileo, & præcedant arcam fœderis: ſeptiéſque circuibitis civitatem, & ſacerdotes clangent buccinis.

5 Cúmque inſonuerit vox tubæ longior atque conciſior, & in auribus veſtris increpuerit, conclamabit omnis populus vociferatione maxima, & muri funditus corruent civitatis, ingredientúrque ſinguli per locum contra quem ſteterint.

6 Vocavit ergo Joſuë filius Nun ſacerdotes, & dixit ad eos: Tollite arcam fœderis: & ſeptem alij ſacerdotes tollant ſeptem jubileorum buccinas, & incedant ante arcam Domini.

7 Ad populum quoque ait: Ite & circuite civitatem, armati, præcedentes arcam Domini.

B 8 Cúmque Joſuë verba finiſſet, & ſeptem ſacerdotes ſeptem buccinis clangerent ante arcam fœderis Domini,

9 Omníſque præcederet armatus exercitus, reliquum vulgus arcam ſequebatur, ac buccinis omnia concrepabant.

10 Præceperat autem Joſuë populo, dicens: Non clamabitis, nec audietur vox veſtra, neque ullus ſermo ex ore veſtro egredietur: donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate, & vociferamini.

11 Circuivit ergo arca Domini civitatem ſemel per diem, & reverſa in caſtra, manſit ibi.

12 Igitur Joſuë de nocte conſurgente, tulerunt ſacerdotes arcam Domini,

13 Et ſeptem ex eis ſeptem buccinas, quarum in jubileo uſus eſt: præcedebántque arcam Domini ambulantes atque clangentes: & armatus populus ibat ante eos, vulgus autem reliquum ſequebatur arcam, & buccinis perſonabat.

14 Circuierúntque civitatem ſecundo die ſemel, & reverſi ſũt in caſtra. Sic fecerunt ſex diebus.

C 15 Die autem ſeptimo, diluculò conſurgentes circuierunt urbem, ſicut diſpoſitum erat, ſepties.

16 Cúmque ſeptimo circuitu clangerent buccinis ſacerdotes, dixit Joſuë ad omnem Iſraël: Vociferamini tradidit enim vobis Dominus civitatem:

17 Sitque civitas hæc anathema: & omnia quæ in ea ſunt, Domino. ſola Rahab meretrix vivat,

* Sup. 2.a.4. Hebr. 11.f.31. cum univerſis qui cum ea in domo ſunt: * abſcondit enim nuntios quos direximus.

18 Vos autem cavete, ne de his, quæ præcepta ſunt, quippiam contingatis, & ſitis prævaricationis rei, & omnia caſtra Iſraël ſub peccato ſint atque turbentur,

19 Quidquid autem auri & argenti fuerit, & vaſorum æneorum ac ferri, Domino conſecretur, repoſitum in theſauris ejus.

20 * Igitur omni populo vociferante, & clangentibus tubis, poſtquam in aures multitudinis vox ſonitúſque increpuit, muri illicò corruerunt: & aſcendit unuſquiſque per locum, qui contra ſe erat: * ceperúntque civitatem. * Heb. 11.f.30. * 2.Mac. 12.c.15.

21 Et interfecerunt omnia quæ erant in ea, à viro uſque ad mulierem, ab infante uſque ad ſenem. Boves quoque & oves & aſinos in ore gladij percuſſerunt.

22 Duobus autem viris, qui * exploratores miſſi fuerant, dixit Joſuë: Ingredimini domum mulieris meretricis, & producite eam, & omnia quæ illius ſunt, ſicut illi juramento firmaſtis. * Sup. 2. a 1.c.14.

23 * Ingreſsíque juvenes, eduxerunt Rahab, & parentes ejus, fratres quoque, & cunctam ſupellectilem ac cognationem illius, & extra caſtra Iſraël manere fecerunt. * Heb. 11.f.31. D

24 * Urbem autem, & omnia quæ erant in ea, ſuccenderunt, abſque auro & argento, & vaſis, æneis, ac ferro, quæ in ærarium Dñi conſecrarunt. * Inf. 8.a.2.

25 Rahab verò meretricem, & domum patris ejus, & omnia quæ habebat, fecit Joſuë vivere, & habitaverunt in medio Iſraël uſque in præſentem diem, eò quòd abſconderit nuntios, quos miſerat ut explorarent Jericho. In tempore illo imprecatus eſt Joſuë, dicens:

26 * Maledictus vir coram Domino, qui ſuſcitaverit & ædificaverit civitatem Jericho. In primogenito ſuo fundamenta illius jaciat; & in noviſſimo liberorum ponat portas ejus. * 3.Reg. 16.g.34.

27 Fuit ergo Dominus cum Joſuë, & nomen ejus vulgatum eſt in omni terra.

CAPUT VII.

Explorata Hai cedit populus Iſraël hoſtibus propter furtum de anathemate Iericho; quapropter poſt Ioſuë lamentationem, miſſa ſorte Achan lapidatur juſſu Domini.

1 FIlij * autem Iſraël prævaricati ſunt mandatum, & uſurpaverunt de anathemate. * Nam Acham filius Charmi, filij Zabdi, filij Zare de tribu Juda, tulit aliquid de anathemate: iratúſque eſt Dominus contra filios Iſraël. A * Inf. 22. d. 20. * 1.Par. 2.a.7.

2 Cúmque mitteret Joſuë de Jericho viros contra Hai, quæ eſt juxta Bethaven, ad Orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Aſcendite & explorate Terram. Qui præcepta complentes exploraverunt Hai.

3 Et reverſi dixerunt ei: Non aſcendat omnis populus, ſed duo vel tria millia virorum pergant, & deleant civitatem: quare omnis populus fruſtrà vexabitur contra hoſtes pauciſſimos?

4 Aſcenderunt ergo tria millia pugnatorum. Qui ſtatim terga vertentes,

5 Percuſſi ſunt à viris urbis Hai, & corruerunt ex eis triginta ſex homines: perſecutíque ſunt eos adverſarij de porta uſque ad Sabarim, & ceciderunt per prona fugientes: pertimuítque cor populi, & inſtar aquæ liquefactum eſt.

6 Joſuë verò ſcidit veſtimenta ſua, & pronus cecidit in terram coram arca Domini uſque ad veſperam, tam ipſe quàm omnes ſenes Iſraël: miſerúntque pulverem ſuper capita ſua,

7 Et dixit Joſuë: Heu Domine Deus, quid voluiſti traducere populum iſtum Jordanem fluvium, ut traderes nos in manus Amorrhæi, & perderes? B

uti

Digitized by Google

utinam ut cœpimus, manſiſſemus trans Jordanem.

8 Mi Domine Deus quid dicam, videns Iſraëlem hoſtibus ſuis terga vertentem?

9 Audient Chananæi, & omnes habitatores Terræ, & pariter conglobati circumdabunt nos, atque delebunt nomen noſtrum de terra: & quid facies magno nomini tuo?

10 Dixitque Dominus ad Joſuë: Surge, cur jaces pronus in terra?

11 Peccavit Iſraël, & prævaricatus eſt pactum meum: tulerúntque de anathemate, & furati ſunt atque mentiti, & abſconderunt inter vaſa ſua.

12 Nec poterit Iſraël ſtare ante hoſtes ſuos, eóſque fugiet: quia pollutus eſt anathemate. non ero ultrà vobiſcum, donec conteratis eum qui hujus ſceleris reus eſt.

* Levi. 20. a. 7. Sup. 3. b. 5. Num. 11. d. 18. 1. Reg. 16. b 5.

13 Surge, ſanctifica populum, & dic eis: * Sanctificamini in craſtinum: hæc enim dicit Dominus Deus Iſraël: Anathema in medio tui eſt Iſraël: non poteris ſtare coram hoſtibus tuis, donec deleatur ex te qui hoc contaminatus eſt ſcelere.

C 14 Accedetíſque manè ſinguli per tribus veſtras: & quamcumque tribum ſors invenerit, accedet per cognationes ſuas, & cognatio per domos, domúſque per viros.

15 Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehenſus, comburetur igni cum omni ſubſtantia ſua: quoniam prævaricatus eſt pactum Domini, & fecit nefas in Iſraël.

16 Surgens itaque Joſuë manè, applicuit Iſraël per tribus ſuas, & inventa eſt tribus Juda.

17 Quæ cùm juxta familias ſuas eſſet oblata, inventa eſt familia Zare. Illam quoque per domos offerens reperit Zabdi:

18 Cujus domum in ſingulos dividens viros, invenit Achan filium Charmi, filij Zabdi, filij Zare de tribu Juda.

19 Et ait Joſuë ad Achan: Fili mi, da gloriam Domino Deo Iſraël, & confitere, atque indica mihi quid feceris, ne abſcondas.

20 Reſpondítque Achan Joſuë, & dixit ei: Verè ego peccavi Domino Deo Iſraël, & ſic & ſic feci.

21 Vidi enim inter ſpolia pallium coccineum valdè bonum, & ducentos ſiclos argenti, regulámque auream quinquaginta ſiclorum: & concupiſcens abſtuli, & abſcondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentúmque foſſa humo operui.

22 Miſit ergo Joſuë miniſtros: qui currentes ad tabernaculum illius, repererunt cuncta abſcondita in eodem loco, & argentum ſimul.

D 23 Auferentéſque de tentorio tulerunt ea ad Joſuë, & ad omnes filios Iſraël, projecerúntque ante Dominum.

24 Tollens itaque Joſuë Achan filium Zare, argentúmque & pallium, & auream regulam, filios quoque & filias ejus, boves & aſinos, & oves, ipſúmque tabernaculum, & cunctam ſupellectilem: (& omnis Iſraël cum eo) duxerunt eos ad Vallem Achor:

25 Ubi dixit Joſuë: Quia turbaſti nos, exturbet te Dñs in die hac. Lapidavítque eum omnis Iſraël, & cuncta quæ illius erant, igne conſumpta ſunt.

* 1 Reg. 18. d. 17.

26 Congregaverúntque ſuper eum * acervum magnum lapidum, qui permanet uſque in præſentem diem. Et averſus eſt furor Domini ab eis. Vocatúmque eſt nomen loci illius, Vallis Achor, uſque hodie.

Caput VIII.

Expugnata Hai, rex ejus ſuſpenditur, erecto altari lapideo; Deuteronomium ſuper lapides ſcribitur, & populo benedicitur.

1 Dixit autem Dominus ad Joſuë: ne timeas, neque formides: tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum, & conſurgens aſcende in oppidum Hai. ecce tradidi in manu tua regem ejus: & populum urbémque & terram. A

2 Facieſque urbi Hai, & regi ejus, * ſicut feciſti Jericho, & regi illius: prædam verò, & omnia animantia diripietis vobis: pone inſidias urbi poſt eam. * Sup 6. d. 24.

3 Surrexítque Joſuë, & omnis exercitus bellatorum cum eo, ut aſcenderent in Hai: & electa triginta millia virorum fortium miſit nocte,

4 Præcepítque eis, dicens: Ponite inſidias poſt civitatem: nec longiùs recedatis: & eritis omnes parati.

5 Ego autem, & reliqua multitudo quæ mecum eſt, accedemus ex adverſo contra urbem. B Cúmque exierint contra nos, * ſicut antè fecimus, fugiemus, & terga vertemus: * Sup. 7. a. 4.

6 Donec perſequentes ab urbe longiùs protrahantur: putabunt enim nos fugere ſicut priùs.

7 Nobis ergo fugientibus, & illis perſequentibus, conſurgetis de inſidiis, & vaſtabitis civitatem: tradétque eam Dominus Deus veſter in manus veſtras.

8 Cúmque ceperitis, ſuccendite eam, & ſic omnia facietis, ut juſſi.

9 Dimiſítque eos, & perrexerunt ad locum inſidiarum, ſederúntque inter Bethel & Hai, ad Occidentalem plagam urbis Hai: Joſuë autem nocte illa in medio manſit populi,

10 Surgénſque diluculò recenſuit ſocios, & aſcendit cum ſenioribus in fronte exercitus, vallatus auxilio pugnatorum.

11 Cúmque veniſſent & aſcendiſſent ex adverſo civitatis, ſteterunt ad Septemtrionalem urbis plagam, inter quam & eos erat vallis media. C

12 Quinque autem millia viros elegerat, & poſuerat in inſidiis inter Bethel & Hai, ex occidentali parte ejuſdem civitatis:

13 Omnis verò reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat, ita ut noviſſimi illius multitudinis Occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo Joſuë nocte illa, & ſtetit in vallis medio.

14 Quod cùm vidiſſet rex Hai, feſtinavit manè, & egreſſus eſt cum omni exercitu civitatis, direxítque aciem contra deſertum, ignorans quòd poſt tergum laterent inſidiæ.

15 Joſuë verò & omnis Iſraël ceſſerunt loco, ſimulantes metum, & fugientes per ſolitudinis viam.

16 At illi vociferantes pariter, & ſe mutuò cohortantes, perſecuti ſunt eos. Cúmque receſſiſſent à civitate,

17 Et ne unus quidem in urbe Hai & Bethel remanſiſſet qui non perſequeretur Iſraël (ſicut eruperant aperta oppida relinquentes,) D

Digitized by Google

18 Dixit Dominus ad Joſuë: Leva clypeum, qui in manû tua eſt, contra urbem Hai, quoniam tibi tradam eam.

19 Cúmque elevaſſet clypeum ex adverſo civitatis, inſidiæ, quæ latebant, ſurrexerunt confeſtim: & pergentes ad civitatem, ceperunt, & ſuccenderunt eam.

20 Viri autem civitatis, qui perſequebantur Joſuë, reſpicientes & videntes fumum urbis ad cælum uſque conſcendere, non potuerunt ultrà huc illúcque diffugere: præſertim cùm hi qui ſimulaverant fugam, & tendebant ad ſolitudinem, con-
E tra perſequentes fortiſſimè reſtitiſſent.

21 Vidénſque Joſue & omnis Iſraël quòd capta eſſet civitas, & fumus urbis aſcenderet, reverſus percuſſit viros Hai.

22 Si quidem & illi qui ceperant & ſuccenderant civitatem, egreſſi ex urbe contra ſuos, medios hoſtium ferire cœperunt. Cùm ergo ex utraque parte adverſarij cæderentur, ita ut nullus de tanta multitudine ſalvaretur,

23 Regem quoque urbis Hai apprehenderunt viventem, & obtulerunt Joſuë.

24 Igitur omnibus interfectis, qui Iſraëlem ad deſerta tendentem fuerant perſecuti, & in eodem loco gladio corruentibus reverſi filij Iſraël percuſſerunt civitatem.

25 Erant autem qui in eodem die conciderant à viro uſque ad mulierem, duodecim millia hominum, omnes urbis Hai.

26 Joſuë verò non contraxit manum quam in ſublime porrexerat, tenens clypeum donec interficerentur omnes habitatores Hai.

27 Jumenta autem & prædam civitatis diviſe-
F runt ſibi filij Iſraël, ſicut præceperat Dñs Joſue.

28 Qui ſuccendit urbem, & fecit eam tumulum ſempiternum:

29 Regem quoque ejus ſuſpendit in patibulo uſque ad veſperam & ſolis occaſum. Præcepítque Joſuë, & depoſuerunt cadaver ejus de cruce: projecerúntque in ipſo introitu civitatis, congeſto ſuper eum magno acervo lapidum, qui permanet uſque in præſentem diem.

30 Tunc ædificavit Joſuë altare Domino Deo Iſraël in monte Hebal:

* Exod. 20.d.25 Deut. 27.b.5. 31 * Sicut præceperat Moyſes famulus Domini filiis Iſraël, & ſcriptum eſt in volumine legis Moyſi: Altare verò de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit: & obtulit ſuper eo holocauſta Domino, immolavítque pacificas victimas.

32 Et ſcripſit ſuper lapides Deuteronomium le-
G gis Moyſi, quod ille digeſſerat coram filiis Iſraël.

33 Omnis autem populus, & majores natu, ducéſque ac judices ſtabant ex utraque parte arcæ, in conſpectu ſacerdotum qui portabant arcam fœderis Domini, ut advena ita & indigena. Media pars eorum juxta montem Garizim, & media juxta montem Hebal, ſicut præceperat Moyſes famulus Domini. Et primùm quidem benedixit populo Iſraël.

34 Poſt hæc legit omnia verba benedictionis & maledictionis, & cuncta quæ ſcripta erant in legis volumine.

35 Nihil ex his quæ Moyſes juſſerat, reliquit intactum, ſed univerſa replicavit coram omni multitudine Iſraël, mulieribus ac parvulis & advenis, qui inter eos morabantur.

CAPUT IX.

Gabaonitæ ſimulatione longi itineris imponentes Joſuë & principibus Iſraëlitarum, medio ſacramento ſalvantur, inſecuto tamen murmure, perpetuo famulitio adſtringuntur.

1 QUibus auditis, cuncti reges trans Jordanem, A
qui verſabantur in montanis & campeſtribus, in maritimis ac littore magni maris, hi quoque qui habitabant juxta Libanum, Hethæus & Amorrhæus, Chananæus, Pherezæus, & Hevæus, & Jebuzæus,

2 Congregati ſunt pariter, ut pugnarent contra Joſuë & Iſraël uno animo, eadémque ſententia.

3 At hi qui habitabant in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat Joſue, Jericho & Hai:

4 Et callidè cogitantes, tulerunt ſibi cibaria, ſaccos veteres aſinis imponentes, & utres vinarios ſciſſos atque conſutos,

5 Calceamentáque perantiqua quæ ad indicium vetuſtatis pittaciis conſuta erant, induti veteribus veſtimentis: panes quoque quos portabant ob viaticum, duri erant, & in fruſta comminuti:

6 Perrexerúntque ad Joſuë, qui tunc morabatur in caſtris Galgalæ, & dixerunt ei, atque ſimul omni Iſraëli: De terra longinqua venimus, pācem vobiſcum facere cupientes: Reſponderúntque viri Iſraël ad eos, atque dixerunt:

7 Ne fortè in terra, quæ nobis ſorte debetur: ha- B
bitetis, & non poſſimus fœdus inire vobiſcum.

8 At illi ad Joſuë: Servi, inquiunt, tui ſumus. Quibus Joſuë ait: Quinam eſtis vos: & unde veniſtis?

9 Reſponderunt: De terra longinqua valdè venerunt ſervi tui in nomine Domini Dei tui. Audivimus enim famam potentiæ ejus, cuncta quæ fecit in Ægypto,

10 * Et duobus regibus Amorrhæorum qui fue- * Num. 21.e.24.
runt trans Jordanem, Sehon regi Heſebon, & Og regi Baſan qui erat in Aſtaroth:

11 Dixerúntque nobis ſeniores, & omnes habitatores Terræ noſtræ: Tollite in manibus cibaria ob longiſſimam viam, & occurrite eis, & dicite: Servi veſtri ſumus, fœdus inite nobiſcum.

12 En, panes quando egreſſi ſumus de domibus noſtris, ut veniremus ad vos, calidos ſumpſimus, nũc ſicci facti ſunt, & vetuſtate nimia comminuti.

13 Utres vini novos implevimus, nunc rupti ſunt & ſoluti. veſtes & calceamenta quibus induimur, & quæ habemus in pedibus ob longitudinem longioris viæ trita ſunt & penè conſumpta.

14 Suſceperunt igitur de cibariis eorum, & os
Domini non interrogaverunt. C

15 * Fecítque Joſuë cum eis pacem, & inito fœ- * 2. Reg. 21.a.2.
dere pollicitus eſt quòd non occiderentur: principes quoque multitudinis juraverunt eis.

16 Poſt dies autem tres initi fœderis, audierunt quòd in vicino habitarent, & inter eos futuri eſſent.

17 Moverúntque caſtra filij Iſraël, & venerunt in civitates eorum die tertio, quarum hæc vocabula ſunt, Gabaon, & Caphira, & Beroth, & Cariathiarim.

18 Et

Digitized by Google

18 Et non percuſſerunt eos, eò quòd juraſſent eis principes multitudinis in nomine Domini Dei Iſraël. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes.

19 Qui reſponderunt eis: Juravimus illis in nomine Domini Dei Iſraël, & idcircò non poſſumus eos contingere.

20 Sed hoc faciemus eis: Reſerventur quidem ut vivant, ne contra nos ira Domini concitetur, ſi
D pejeraverimus:

21 Sed ſic vivant, ut in uſus univerſæ multitudinis ligna cædant, aquáſque comportent. Quibus hæc loquentibus:

22 Vocavit Gabaonitas Joſuë, & dixit eis: Cur nos decipere fraude voluiſtis, ut diceretis: Procul valdè habitamus à vobis, cùm in medio noſtri ſitis?

23 Itaque ſub maledictione eritis, & non deficiet de ſtirpe veſtra ligna cædens, aquáſque comportans in domum Dei mei.

24 Qui reſponderunt: Nunciatum eſt nobis ſervis tuis, quòd promiſiſſet Dominus Deus tuus Moyſi ſervo ſuo ut traderet vobis omnem Terram, & diſperderet cunctos habitatores ejus. Timuimus igitur valdè, & providimus animabus noſtris, veſtro terrore compulſi, & hoc conſilium inivimus.

25 Nunc autem in manu tua ſumus: quod tibi bonum & rectum videtur, fac nobis.

26 Fecit ergo Joſue ut dixerat, & liberavit eos de manu filiorum Iſraël, ut non occiderentur.

27 Decrevítque in illo die eos eſſe in miniſterio cuncti populi, & altaris Domini, cædentes ligna, & aquas comportantes, uſque in præſens tempus, in loco quem Dominus elegiſſet.

CAPUT X.

Quinque reges oppugnantes Gabaon, immoto ſole unius diei ſpatio, vincuntur, & ex ſpelunca extracti ſuſpenduntur, pluréſque aliæ civitates capiuntur.

A 1 QUæ cùm audiſſet Adoniſedec rex Jeruſalem, quòd ſcilicet cepiſſet Joſue Hai, & ſubvertiſſet eam (ſicut enim fecerat Jericho & regi ejus, ſic fecit Hai & regi illius) & quòd transfugiſſent Gabaonitæ ad Iſraël, & eſſent fœderati eorum,

2 Timuit valdè. Urbs enim magna erat Gabaon, & una civitatum regalium, & major oppido Hai, omnéſque bellatores ejus fortiſſimi:

3 Miſit ergò Adoniſedec rex Jeruſalem ad Oham regem Hebron, & ad Pharam regem Jerimoth, ad Japhia quoque regem Lachis, & ad Dabir regem Eglon, dicens:

4 Ad me adſcendite, & ferte præſidium, ut expugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Joſue, & ad filios Iſraël.

5 Congregati igitur aſcenderunt quinque reges Amorrhæorum, rex Jeruſalem, rex Hebron, rex Jerimoth, rex Lachis, rex Eglon ſimul cum exercitibus ſuis, & caſtrametati ſunt circa Gabaon, oppugnantes eam.

B 6 Habitatores autem Gabaon urbis obſeſſæ miſerunt ad Joſue, qui tunc morabatur in caſtris apud Galgalam, & dixerunt ei: Ne retrahas manus tuas ab auxilio ſervorum tuorum: aſcende citò, & libera nos, férque præſidium: convenerunt enim adverſum nos omnes reges Amorrhæorum qui habitant in montanis.

7 Aſcendítque Joſue de Galgalis, & omnis exercitus bellatorum cum eo, viri fortiſſimi.

8 Dixítque Dominus ad Joſue: Ne timeas eos: in manus enim tuas tradidi illos: nullus ex eis tibi reſiſtere poterit.

9 Irruit itaque Joſue ſuper eos repentè, tota nocte aſcendens de Galgalis:

10 Et conturbavit eos Dominus à facie Iſraël: contrivítque plaga magna in Gabaon, ac perſecutus eſt eos per viam aſcenſus Beth horon, & percuſſit uſque Azeca & Maceda.

11 Cúmque fugerent filios Iſraël, & eſſent in C
deſcenſu Beth horon, Dominus miſit ſuper eos lapides magnos de cælo uſque ad Aſeca: & mortui ſunt multò plures lapidibus grandinis, quàm quos gladio percuſſerant filij Iſraël.

12 Tunc locutus eſt Joſue Domino, in die qua tradidit Amorrhæum in conſpectu filiorum Iſraël, dixítque coram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Aialon.

13 Steterúntque * Sol & Luna donec ulciſceretur ſe gens de inimicis ſuis. Nónne ſcriptum eſt hoc in libro juſtorum? Stetit itaque Sol in medio cæli, & non feſtinavit occumbere ſpatio unius diei.

* *Eccli. 46. a. 5. Iſai. 28. f. 21.*

14 Non fuit anteà nec poſteà tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Iſraël.

15 Reverſúſque eſt Joſue cum omni Iſraël in caſtra Galgalæ.

16 Fugerant enim quinque reges, & ſe abſconderant in ſpelunca urbis Maceda.

17 Nuntiatúmque eſt Joſue, quòd inventi eſſent quinque reges latentes in ſpelunca urbis Maceda.

18 Qui præcepit ſociis, & ait: Volvite ſaxa in- D
gentia ad os ſpeluncæ, & ponite viros induſtrios, qui clauſos cuſtodiant:

19 Vos autem nolite ſtare, ſed perſequimini hoſtes, & extremos quoſque fugientium cædite: nec dimittatis eos urbium ſuarum intrare præſidia, quos tradidit Dominus Deus in manus veſtras.

20 Cæſis ergo adverſariis plaga magna, & uſque ad internecionem pænè conſumptis, hi qui Iſraël effugere potuerunt, ingreſſi ſunt civitates munitas.

21 Reverſúſque eſt omnis exercitus ad Joſue in Maceda, ubi tunc erant caſtra, ſani & integro numero: nullúſq; contra filios Iſraël mutire auſus eſt.

22 Præcepítque Joſue, dicens: Aperite os ſpeluncæ, & producite ad me quinque reges, qui in ea latitant.

23 Fecerúntque miniſtri ut ſibi fuerat imperatum: & eduxerunt ad eum quinque reges de ſpelunca, regem Jeruſalem, regem Hebron, regem Jerimoth, regem Lachis, regem Eglon.

24 Cúmque educti eſſent ad eum, vocavit om- E
nes viros Iſraël, & ait ad principes exercitus qui ſecum erant: Ite, & ponite pedes ſuper colla regum iſtorum. Qui cùm perrexiſſent, & ſubjectorum colla pedibus calcarent,

25 Rurſum ait ad eos: Nolite timere, nec paveatis, confortamini & eſtote robuſti: ſic enim fa-

ciet

Digitized by Google

ciet Dominus cunctis hoſtibus veſtris, adverſum
quos dimicatis.
26 Percuſſítque Joſue, & interfecit eos, atque
ſuſpendit ſuper quinque ſtipites: fuerúntque ſuſ-
penſi uſque ad veſperum.
* Deut. 21.d.23 27 * Cúmque occumberet ſol, præcepit ſociis
ut deponerent eos de patibulis. Qui depoſitos pro-
jecerunt in ſpeluncam, in qua latuerant, & po-
ſuerunt ſuper os ejus ſaxa ingentia, quæ perma-
nent uſque in preſens.
28 Eodem quoque die Macedam cepit Joſue,
& percuſſit eam in ore gladij, regémque illius
F interfecit, & omnes habitatores ejus: non dimi-
ſit in ea ſaltem parvas reliquias. Fecítque regi Ma-
ceda, ſicut fecerat regi Jericho.
29 Tranſivit autem cum omni Iſraël de Ma-
ceda in Lebna, & pugnabat contra eam:
30 Quam tradidit Dominus cum rege ſuo in
manus Iſraël: percuſſerúntque urbem in ore gla-
dij, & omnes habitatores ejus, non dimiſerunt in
* Sup 6. a.1. ea ullas reliquias. Fecerúntque regi Lebna, * ſicut
fecerant regi Jericho.
31 De Lebna tranſivit in Lachis cū omni Iſraël:
& exercitu per gyrum diſpoſito oppugnabat eam.
32 Tradidítque Dominus Lachis in manus Iſ-
raël, & cepit eam die altero, atque percuſſit in
ore gladij, omnémque animam, quæ fuerat in ea,
ſicut fecerat Lebna.
33 Eo tempore aſcendit Horam rex Gazer,
ut auxiliaretur Lachis: quem percuſſit Joſue cum
omni populo ejus uſque ad internecionem.
34 Tranſivítque de Lachis in Eglon, & cir-
cumdedit,
35 Atque expugnavit eam eadem die: percuſſít-
que in ore gladij omnes animas quæ erant in ea,
juxta omnia quæ fecerat Lachis.
36 Aſcendit quoque cum omni Iſraël de Eglon
in Hebron, & pugnavit contra eam.
G 37 Cepit eam, & percuſſit in ore gladij, regem
quoque ejus, & omnia oppida regionis illius, uni-
verſáſque animas quæ in ea fuerant commoratæ:
non reliquit in ea ullas reliquias: ſicut fecerat
Eglon, ſic fecit & Hebron, cuncta quæ in ea re-
perit conſumens gladio.
38 Inde reverſus in Dabir,
39 Cepit eam atque vaſtavit: regem quoque
ejus atque omnia per circuitum oppida percuſſit in
ore gladij: non dimiſit in ea ullas reliquias: ſicut
fecerat Hebron & Lebna & regibus earum, ſic
fecit Dabir & regi illius.
40 Percuſſit itaque Joſue omnem Terram mon-
tanam & meridianam atque campeſtrem, & Aſe-
doth, cum regibus ſuis: non dimiſit in ea ullas re-
liquias, ſed omne quod ſpirare poterat interfecit,
ſicut præceperat ei Dominus Deus Iſraël.
41 A Cadeſbarne uſque Gazam. Omnem Ter-
ram Goſen uſque Gabaon,
42 Univerſóſque reges, & regiones eorum, uno
impetu cepit atque vaſtavit: Dominus enim Deus
Iſraël pugnavit pro eo.
43 Reverſúſque eſt cum omni Iſraël ad locum
caſtrorum in Galgala.

Caput XI.

Expugnat Ioſue Iabin cum aliis pluribus regibus ac populis, omnia ſervans quæ Dominus Moyſi præceperat.

1 QUæ cùm audiſſet Jabin rex Aſor, miſit ad A
Jobab regem Madon, & ad regem Seme-
ron, atque ad regem Achſaph:
2 Ad reges quoque Aquilonis, qui habitabant
in montanis & in planitie contra meridiem Cene-
roth, in campeſtribus quoque & in regionibus
Dor juxta mare:
3 Chananæum quoque ab Oriente & Occi-
dente, & Amorrhæum atque Hethæum ac Phe-
rezæum & Jebuſæum in montanis: Hevæum quo-
que qui habitabat ad radices Hermon in Terra
Maſpha.
4 Egreſſíque ſunt omnes cum turmis ſuis, po-
pulus multus nimis ſicut arena quæ eſt in littore
maris, equi quoque & currus immenſæ multitu-
dinis.
5 Convenerúntque omnes reges iſti in unum B
ad Aquas Merom, ut pugnarent contra Iſraël.
6 Dixítque Dominus ad Joſue: Ne timeas eos:
cras enim hac eadem hora ego tradam omnes iſtos
vulnerandos in conſpectu Iſraël: equos eorum ſub-
nervabis, & currus igne combures.
7 Venítque Joſue, & omnis exercitus cum eo,
adverſus illos ad Aquas Merom ſubito, & irrue-
runt ſuper eos.
8 Tradidítque illos Dominus in manus Iſraël.
Qui percuſſerunt eos, & perſecuti ſunt uſque ad
Sidonem magnam, & Aquas Maſerephoth, cam-
púmque Maſphe, qui eſt ad Orientalem illius par-
tem. Ita percuſſit omnes, ut nullas dimitteret ex
eis reliquias:
9 Fecítque ſicut præceperat ei Dominus, equos
eorum ſubnervavit, currúſque combuſſit igni.
10 Reverſúſque ſtatim cepit Aſor: & regem
ejus percuſſit gladio. Aſor enim antiquitus inter
omnia regna hæc principatum tenebat.
11 Percuſſítque omnes animas, quæ ibidem
morabantur: non dimiſit in ea ullas reliquias, ſed
uſque ad internecionem univerſa vaſtavit, ipſám-
que urbem peremit incendio.
12 Et omnes per circuitum civitates, regéſque C
earum cepit, percuſſit atque delevit, * ſicut præ- * Deut. 7.a.1.
ceperat ei Moyſes famulus Domini.
13 Abſque urbibus, quæ erant in collibus & in
tumulis ſitæ, ceteras ſuccendit Iſraël: unam tan-
tùm Aſor munitiſſimam flamma conſumpſit.
14 Omnémque prædam iſtarum urbium ac ju-
menta diviſerunt ſibi filij Iſraël, cunctis homini-
bus interfectis.
15 * Sicut præceperat Dominus Moyſi ſervo * Exod. 34.b.11.
ſuo, ita præcepit Moyſes Joſue, & ille univerſa Deut.
complevit: non præteriit de univerſis mandatis, 7.a.1.
nec unum quidem verbum quod juſſerat Domi-
nus Moyſi.
16 Cepit itaque Joſue omnem Terram mon-
tanam, & meridianam, terrámque Goſen, &
planitiem, & Occidentalem plagam, montémque
Iſraël, & campeſtria ejus:
17 Et partem montis quæ aſcendit Seir uſque Baal-
gad, per planitiem Libani ſubter montem Hermō:
omnes reges eorum cepit, percuſſit, & occidit:
18 Multo

Digitized by Google

D 18 Multo tempore pugnavit Joſue contra reges
iſtos.
19 Non fuit civitas quæ ſe traderet filiis Iſraël,
præter Hevæum,qui habitabat in Gabaon: omnes
enim bellando cepit.
20 Domini enim ſententia fuerat, ut indura-
rentur corda eorum,& pugnarent contra Iſraël &
caderent, & non mererentur ullam clementiam,
ac perirent, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
21 In illo tempore venit Joſue, & interfecit
Enacim de montanis, Hebron,& Dabir,& Anab,
& de omni monte Juda & Iſraël, urbéſque eorum
delevit.
22 Non reliquit ullum de ſtirpe Enacim, in
Terra filiorum Iſraël: abſque civitatibus Gaza,&
Geth,& Azoto, in quibus ſolis relicti ſunt.
23 Cepit ergo Joſue omnem terram, ſicut lo-
cutus eſt Dominus ad Moyſen, & tradidit eam in
poſſeſſionem filiis Iſraël,ſecundùm partes & tribus
ſuas, quievítque Terra à præliis.

CAPUT XII.

Numerantur reges 31. citra & ultra Iordanem, quos percuſſerant Moyſes & Ioſue.

A 1 HI ſunt reges, quos percuſſerunt filij Iſraël,&
poſſederunt Terram eorum trans Jordanem
ad ſolis ortum, à torrente Arnon uſque ad mon-
tem Hermon, & omnem Orientalem plagam quæ
reſpicit ſolitudinem.
2 Sehon rex Amorrhæorum, qui habitavit in
Heſebon, dominatus eſt ab Aroër, quæ ſita eſt ſu-
per ripam torrentis Arnon,& mediæ partis in val-
le,dimidiæque Galaad,uſque ad torrentem Jaboc,
qui eſt terminus filiorum Ammon.
B 3 Et à ſolitudine uſque ad mare Ceneroth con-
tra Orientem, & uſque ad mare deſerti, quod eſt
mare ſalſiſſimum, ad Orientalem plagam per viam
quæ ducit Bethſimoth: & ab auſtrali parte, quæ
ſubjacet Aſedoth, Phaſga.
4 Terminus Og regis Baſan, de reliquiis Ra-
phaim, qui habitavit in Aſtaroth, & in Edrai, &
dominatus eſt in monte Hermon, & in Salecha,
atque in univerſa Baſan,uſque ad terminos
5 Geſſuri,& Machati,& dimidiæ partis Galaad:
terminos Sehon regis Heſebon.
C 6 Moyſes famulus Domini,& filij Iſraël percuſ-
ſerunt eos, tradidítque Terram eorum Moyſes in
poſſeſſionem Rubenitis,& Gaditis,& dimidiæ tri-
bui Manaſſe.
7 Hi ſunt reges Terræ quos percuſſit Joſue, &
filij Iſraël, trans Jordanem ad Occidentalem pla-
gam,à Baalgad in campo Libani, uſque ad mon-
tem cujus pars aſcendit in Seir: tradidítque eam
Joſue in poſſeſſionem tribubus Iſraël, ſingulis par-
tes ſuas,
8 Tam in montanis quàm in planis atque cam-
peſtribus. In Aſedoth,& in ſolitudine, ac in me-
ridie Hethæus fuit & Amorrhæus, Chananæus &
Pherezæus, Hevæus & Jebuſæus.
D 9 Rex Jericho unus: rex Hai,quæ eſt ex latere
Bethel, unus:
10 Rex Jeruſalem unus, rex Hebron unus:
11 Rex Jerimoth unus, rex Lachis unus,
12 Rex Eglon unus, rex Gazer unus,
13 Rex Dabir unus, rex Gader unus,
14 Rex Herma unus, rex Hered unus,
15 Rex Lebna unus, rex Odullam unus,
16 Rex Maceda unus, rex Bethel unus,
17 Rex Taphua unus, rex Opher unus,
18 Rex Aphec unus, rex Saron unus,
19 Rex Madon unus, rex Aſor unus,
20 Rex Semeron unus, rex Achſaph unus,
21 Rex Thenac unus, rex Mageddo unus,
22 Rex Cades unus, rex Jachanan Carmeli unus,
23 Rex Dor, & provinciæ Dor unus, rex Gen-
tium Galgal unus,
24 Rex Therſa unus: omnes reges triginta unus.

CAPUT XIII.

Iubet Dominus Ioſue ut terram dividat, aſſignatis partibus Ruben, Gad & dimidia tribui Manaſſe trans Iordanem.

1 JOſue ſenex, provectæque ætatis erat, & dixit A
Dominus ad eum: Senuiſti, & longævus es,
terráque latiſſima derelicta eſt, quæ necdum ſorte
diviſa eſt:
2 Omnis videlicet Galilæa, Philiſthiim, & uni-
verſa Geſſuri.
3 A fluvio turbido,qui irrigat Ægyptum,uſque
ad terminos Accaron contra Aquilonem: Terra
Chanaan,quæ in quinque regulos Philiſthiim di-
viditur, Gazæos,& Azotios, Aſcalonitas,Gethæos,
& Accaronitas.
4 Ad meridiem verò ſunt Hevæi, omnis Terra
Chanaan, & Maara Sidoniorum, uſque Apheca
& terminos Amorrhæi,
5 Ejúſque confinia. Libani quoque regio contra
Orientem, à Baalgad ſub monte Hermon, donec
ingrediaris Emath.
6 Omnium qui habitant in monte, à Libano uſ-
que ad Aquas Maſerephoth, univerſíque Sidonij.
Ego ſum qui delebo eos à facie filiorum Iſraël. Ve-
niat ergo in partem hereditatis Iſraël,ſicut præce-
pi tibi.
7 Et nunc divide terram in poſſeſſionem novem B
tribubus, & dimidiæ tribui Manaſſe,
8 Cum qua Ruben & Gad poſſederunt terram,
* quam tradidit eis Moyſes famulus Domini,trans * Num. 32. 33
fluenta Jordanis ad orientalem plagam.
9 Ab Aroër,quæ ſita eſt in ripa torrentis Arnon,
& in vallis medio, univerſáque campeſtria Meda-
ba, uſque Dibon.
10 Et cunctas civitates Sehon,regis Amorrhæi,
qui regnavit in Heſebon, uſque ad terminos filio-
rum Ammon.
11 Et Galaad,ac terminum Geſſuri & Machati,
& omnem montem Hermon, & univerſam Baſan,
uſque ad Salecha.
12 Omne regnum Og in Baſan, qui regnavit in
Aſtarot & Edrai, ipſe fuit de reliquiis Raphaim:
percuſſítque eos Moyſes atque delevit.
13 Noluerúntque diſperdere filij Iſraël Geſſuri
& Machati: & habitaverunt in medio Iſraël uſ-
que in præſentem diem.
14 * Tribui autem Levi non dedit poſſeſſionem: * Num.
ſed ſacrificia & victimæ Domini Dei Iſraël, ipſa 18. & ſeq.
eſt ejus hereditas, ſicut locutus eſt illi.
15 Dedit ergo Moyſes poſſeſſionem tribui filio-
rum Ruben juxta cognationes ſuas.
16 Fuítque terminus eorum ab Aroër, quæ ſita
eſt in ripa torrentis Arnon, & in valle ejuſdem C
torren

Digitized by Google

torrentis media: univerſam planitiem, quæ ducit Medaba.

17 Et Heſebon, cunctóſque viculos earum, qui ſunt in campeſtribus: Dibon quoque & Bamothbaal, & oppidum Baalmaon,

18 Et Jaſſa, & Cedimoth, & Mephaath,

19 Et Cariathaim, & Sabama, & Sarathaſar in monte convallis.

20 Bethphogor & Aſedoth, Phaſga & Bethieſimoth.

21 Et omnes urbes campeſtres, univerſáque regna Sehon regis Amorrhæi, qui regnavit in Heſebon, * quem percuſſit Moyſes cum principibus Madian: Hevæum, & Recem, & Sur, & Hur, & Rebe duces Sehon habitatores Terræ.

* Num. 31.b.8.

22 Et Balaam filium Beor ariolum occiderunt filij Iſraël gladio cum ceteris interfectis.

23 Factúſque eſt terminus filiorum Ruben Jordanis fluvius. Hæc eſt poſſeſſio Rubenitarum per cognationes ſuas urbium & viculorum.

24 Dedítque Moyſes tribui Gad & filiis ejus per cognationes ſuas poſſeſſionẽ, cujus hæc diviſio eſt.

D 25 Terminus Jaſer, & omnes civitates Galaad, & dimidiam partem terræ filiorum Ammon, uſque ad Aroër, quæ eſt eſt contra Rabba.

26 Et ab Heſebon uſque Ramoth, Maſphe & Betonim: & à Manaim uſque ad terminos Dabir.

27 In valle quoque Betharan, & Bethnemra, & Socoth, & Saphon reliquam partem regni Sehon regis Heſebon. hujus quoque finis Jordanis eſt, uſque ad extremam partem maris Cenereth trans Jordanem ad orientalem plagam.

28 Hæc eſt poſſeſſio filiorum Gad per familias ſuas, civitates & villæ earum.

29 Dedit & dimidiæ tribui Manaſſe, filiiſque ejus juxta cognationes ſuas poſſeſſionem.

30 Cujus hoc principium eſt: à Manaim univerſam Baſan, & cuncta regna Og regis Baſan, omnéſque vicos Jair, qui ſunt in Baſan, ſexaginta oppida.

31 Et dimidiam partem Galaad, & Aſtaroth, & Edrai, urbes regni Og in Baſan: filiis Machir, filij Manaſſe, dimidiæ parti filiorum Machir juxta cognationes ſuas.

32 Hanc poſſeſſionem diviſit Moyſes in campeſtribus Moab trans Jordanem contra Jericho ad Orientalem plagam.

* Num. 18.c.20. 33 * Tribui autem Levi non dedit poſſeſſionem: quoniam Dominus Deus Iſraël ipſe eſt poſſeſſio ejus, ut locutus eſt illi.

CAPUT XIV.

Caleb accipit Hebron in hereditatem ſibi promiſſam, eò quòd aliis exploratoribus detrahentibus Terræ promiſſæ, ipſe ſecutus ſit Dominum.

A 1 HOc eſt quod poſſederunt filij Iſraël in Terra Chanaan, quam dederunt eis Eleazar ſacerdos & Joſue filius Nun, & principes familiarum per tribus Iſraël:

* Num. 34.c.13. 2 Sorte omnia dividentes, * ſicut præceperat Dominus in manu Moyſi, novem tribubus, & dimidiæ tribui.

3 Duabus enim tribubus, & dimidiæ dederat Moyſes trans Jordanem poſſeſſionem: abſque Levitis, qui nihil terræ acceperunt inter fratres ſuos:

4 Sed in eorum ſucceſſerunt locum filij Joſeph B in duas diviſi tribus, Manaſſe & Ephraim: nec acceperunt Levitæ aliam in Terra partem, niſi urbes ad habitandum, & ſuburbana earum ad alenda jumenta & pecora ſua.

5 Sicut præceperat Dominus Moyſi, ita fecerunt filij Iſraël, & diviſerunt Terram.

6 Acceſſerunt itaque filij Juda ad Joſue in Galgala, locutúſque eſt ad eum Caleb filius Jephone Cenezæus: * Noſti quid locutus ſit Dominus ad * Num. 14.d.24. Moyſen hominem Dei de me & te in Cadeſbarne.

7 Quadraginta annorum eram quando miſit me C Moyſes famulus Dñi de Cadeſbarne, ut conſiderarem Terram, nuntiavíque ei quod mihi verum videbatur.

8 Fratres autem mei, qui aſcenderant mecum, diſſolverunt cor populi: & nihilominùs ego ſecutus ſum Dominum Deum meum.

9 Juravítque Moyſes in die illo, dicens: Terra, quam calcavit pes tuus, erit poſſeſſio tua, & filiorum tuorum in æternum: quia ſecutus es Dominum Deum meum.

10 Conceſſit ergo Dominus vitam mihi, ſicut pollicitus eſt uſque in præſentem diem. Quadraginta & quinque anni ſunt, ex quò locutus eſt Dominus verbum iſtud ad Moyſen, quando ambulabat Iſraël per ſolitudinem: hodie octoginta quinque annorum ſum,

11 Sic valens, ut eo valebam tempore quando D ad explorandum miſſus ſum:* illius in me tempo- * Eccl. 46.b.11. ris fortitudo uſque hodie perſeverat, tam ad bellandum quàm ad gradiendum.

12 Da ergo mihi montem iſtum, quem pollicitus eſt Dominus, te quoque audiente, in quo Enacim ſunt & urbes magnæ atque munitæ: ſi fortè ſit Dominus mecum, & potuero delere eos, ſicut promiſit mihi.

13 Benedixítque ei Joſue: & tradidit ei Hebron in poſſeſſionem.

14 Atque ex eo fuit Hebron Caleb filio Jephone Cenezæo uſque in præſentem diem: quia ſecutus eſt Dominum Deum Iſraël.

15 Nomen Hebron antè vocabatur Cariath Arbe: Adam maximus ibi inter Enacim ſitus eſt: & Terra ceſſavit à præliis.

CAPUT XV.

Sors tribus Judæ, civitates & villæ eorum: Othoniel accipit Axam filiam Caleb, eò quòd obtinuerit Cariath Sepher, additúrque ei terra irrigua.

1 IGitur ſors filiorum Judæ per cognationes ſuas A iſta fuit: *A termino Edom, deſertum Sin con- * Num. 34.a.3. tra Meridiem, & uſque ad extremam partem auſtralis plagæ.

2 Initium ejus à ſummitate maris ſalſiſſimi, & à lingua ejus, quæ reſpicit Meridiem.

3 Egreditúrque contra Aſcenſum ſcorpionis, & pertranſit in Sina: aſcendítque in Cadeſbarne, & pervenit in Eſron, aſcendens ad Addar, & circuiens Carcaa.

4 Atque inde pertranſiens in Aſemona, & perveniens ad Torrentem Ægypti: eruntque termini ejus

Digitized by Google

ejus mare magnũ. Hic erit finis meridianæ plagæ.
5 Ab Oriente verò erit initium, mare ſalſiſſi-
mum uſque ad extrema Jordanis: & ea quæ reſpi-
ciunt ad Aquilonem, à lingua maris uſque ad eum-
dem Jordanis fluvium.
B 6 Aſcendítque terminus in Beth Hagla, & tranſ-
it ab Aquilone in Beth Araba: aſcendens ad la-
pidem Boën filij Ruben.
7 Et tendens uſque ad terminos Debera de
Valle Achor, contra Aquilonem reſpiciens Gal-
gala, quæ eſt ex adverſo Aſcenſionis Adommim,
ab auſtrali parte torrentis: tranſítque aquas, quæ
vocantur Fons ſolis: & erunt exitus ejus ad Fon-
tem Rogel.
8 Aſcendítque per convallem filij Ennom ex la-
tere Jebuſæi ad Meridiem, hæc eſt Jeruſalem: &
inde ſe erigens ad verticem montis, qui eſt con-
tra Geennom ad Occidentem in ſummitate vallis
Raphaim contra Aquilonem.
C 9 Pertranſítque à vertice montis uſque ad fon-
tem aquæ Nephtoa: & pervenit uſque ad vicos
montis Ephron: inclinatúrque in Baala, quæ eſt
Cariathiarim, id eſt, urbs ſilvarum.
10 Et circuit de Baala contra Occidentem, uſ-
que ad montem Seir: tranſítque juxta latus mon-
tis Jarim ad Aquilonem in Cheſlon: & deſcendit
in Bethſames, tranſítque in Thamna.
11 Et pervenit contra Aquilonem partis Acca-
ron ex latere: inclinatúrque Sechrona, & tranſit
montem Baala: pervenítque in Jebneel, & magni
maris contra Occidentem fine concluditur.
12 Hi ſunt termini filiorum Juda per circuitum
in cognationibus ſuis.
13 Caleb verò filio Jephone dedit partem in me-
dio filiorum Juda, ſicut præceperat ei Dominus:
D Cariath Arbe patris Enac, ipſa eſt Hebron.
* Jud. 1. c. 10. 14 * Delevítque ex ea Caleb tres filios Enac, Se-
ſai & Ahimam & Tholmai de ſtirpe Enac.
15 Atque inde conſcendens venit ad habita-
tores Dabir, quæ priùs vocabatur Cariath Sepher,
id eſt civitas litterarum.
16 Dixítque Caled: Qui percuſſerit Cariath
Sepher, & ceperit eam, dabo ei Axam filiam meam
uxorem.
17 Cepítque eam Othoniel filius Cenez frater Ca-
leb junior: dedítque ei Axam filiam ſuam uxorem.
18 Quæ cùm pergerent ſimul, ſuaſa eſt à viro ſuo
ut peteret à patre ſuo agrum, ſuſpiravítque ut ſe-
debat in aſino. Cui Caleb: Quid habes, inquit?
19 At illa reſpondit: Da mihi benedictionem:
Terram auſtralem & arentem dediſti mihi, junge
& irriguam. Dedit itaque ei Caleb irriguum ſu-
perius & inferius.
20 Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorum Juda per
cognationes ſuas.
E 21 Erántque civitates ab extremis partibus fi-
liorum Juda juxta terminos Edom à Meridie: Cab-
ſeel & Eder & Jagur,
22 Et Cina & Dimona & Adada,
23 Et Cades & Aſor & Jethnam,
24 Ziph & Telem & Baloth,
25 Aſor nova & Carioth, Heſron, hæc eſt Aſor.
26 Amam, Sama & Molada,
27 Et Aſergadda & Haſſemon & Bethphelet,
28 Et Haſerſual & Berſabee & Baziothia
29 Et Baala & Iim & Eſem,
30 Et Eltholad & Ceſil & Harma,
31 Et Siceleg & Medemena & Senſenna,
32 Lebaoth & Selim & Aën & Remmon. Om- F
nes civitates viginti novem, & villæ earum.
33 In campeſtribus verò: Eſtaöl & Sarea &
Aſena,
34 Et Zanoë & Ængannim & Taphua &
Enaim,
35 Et Jerimoth & Adullam, Socho & Azeca,
36 Et Saraim & Adithaim & Gedera & Gede-
rothaim: urbes quattuordecim, & villæ earum.
37 Sanan & Hadaſſa & Magdalgad,
38 Delean & Maſepha & Jecthel,
39 Lachis & Baſcath & Eglon,
40 Chebbon & Leheman & Cethlis
41 Et Gideroth & Bethdagon & Naama &
Maceda: civitates ſedecim, & villæ earum.
42 Labana & Ether & Aſan,
43 Jephtha & Eſna & Neſib,
44 Et Ceila & Achzib & Mareſa: civitates
novem, & villæ earum.
45 Accaron cum vicis & villulis ſuis.
46 Ab Accaron uſque ad mare: omnia quæ
vergunt ad Azotum & viculos ejus.
47 Azotus cum vicis & villulis ſuis. Gaza
cum vicis & villulis ſuis, uſque ad torrentem Æ-
gypti, & mare magnum terminus ejus.
48 Et in monte: Samir & Jether & Socoth
49 Et Danna & Cariathſenna, hæc eſt Dabir:
50 Anab & Iſtemo, & Anim, G
51 Goſen & Olon & Gilo: civitates undecim
& villæ earum.
52 Arab & Ruma & Eſaan,
53 Et Janum & Beththaphua & Apheca,
54 Athmatha & Cariatharbe, hæc eſt Hebron,
& Sior: civitates novem, & villæ earum,
55 Maon & Carmel & Ziph & Jota,
56 Jezrael & Jucadan & Zanoë,
57 Accain, Gabaa, & Thamna: civitates de-
cem, & villæ earum.
58 Halhul, & Beſſur, & Gedor,
59 Mareth, & Bethanoth, & Eltecon: civita-
tes ſex & villæ earum.
60 Cariathbaal, hæc eſt Cariathiarim urbs ſil-
varum, & Arebba: civitates duæ & villæ earum.
61 In deſerto Betharaba, Meddin, & Sachacha.
62 Et Nebſan, & civitas ſalis, & Engaddi: ci-
vitates ſex, & villæ earum.
63 Jebuſæum autem habitatorem Jeruſalem non
potuerunt filij Juda delere: habitavítque Jebuſæus
cum filiis Juda in Jeruſalẽ uſque in præſentẽ diem.

CAPUT XVI.

Sors Ephraim, urbes & viculi eorum; manſitque inter hos Chananæus tributarius.

1 Cecidit quoque ſors filiorum Joſeph, ab Jor- A
dane contra Jericho & aquas ejus ab Ori-
ente: ſolitudo quæ adſcendit de Jericho ad mon-
tem Bethel:
2 Et egreditur de Bethel Luza: tranſítque ter-
minum Archi, Atharoth.
3 Et deſcendit ad Occidentem juxta terminum
Jephleti, uſque ad terminos Beth horon inferioris,

& Gazer:finiuntúrque regioneſejus mari magno.
4 Poſſederúntque filij Joſeph Manaſſes &
Ephraim.
5 Et factus eſt terminus filiorum Ephraim per
cognationes ſuas:& poſſeſſio eorum contra Orien-
tem Atharoth Addar uſque Beth horon ſuperiorē.
C 6 Egrediuntúrque confinia in mare: Machme
thath verò Aquilonem reſpicit, & circuit termi-
nos contra Orientem in Thanathſelo: & pertran-
ſit ab Oriente Janoë.
7 Deſcendítque de Janoë in Atharoth & Naa-
ratha: & pervenit in Jericho,egreditúrque ad Jor-
danem.
D 8 De Taphua pertranſit contra mare in Vallem
arundineti, ſúntque egreſſus ejus in mare ſalſiſſi-
mum. Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorum Ephraim
per familias ſuas.
9 Urbéſque ſeparatæ ſunt filiis Ephraim in me-
dio poſſeſſionis filiorum Manaſſe, & villæ earum.
10 Et non interfecerunt filij Ephraim Chana-
næum,qui habitabat in Gazer:habitavítque Cha-
nanæus in medio Ephraim uſque in diem hanc
tributarius.

CAPUT XVII.

Mediæ tribui Manaſſe & filiabus Salphaad ſortes aſſignantur, & augetur ſors filiorum Ioſeph.

A 1 CEcidit autem ſors tribui Manaſſe(ipſe enim
eſt primogenitus Joſeph) Machir primoge-
nito Manaſſe patri Galaad,qui fuit vir pugnator,
habuítque poſſeſſionem Galaad & Baſan:
* Num. 26.d.30 2 * Et reliquis filiorum Manaſſe juxta familias
ſuas, filiis Abiezer, & filiis Helec,& filiis Eſriel,&
filiis Sechem,& filiis Hepher, & filis Semida. Iſti
ſunt filij Manaſſe filij Joſeph,mares, per cognatio-
nes ſuas.
* Nu.26 a.1.36.d.11. 3 * Salphaad verò filio Hepher filij Galaad fi-
lij Machir filij Manaſſe, non erant filij, ſed ſolæ fi-
liæ:quarum iſta ſunt nomina,Maala & Noa & He-
gla & Melcha & Therſa.
4 Venerúntque in conſpectu Eleazari ſacerdo-
tis, & Joſue filij Nun, & principum,dicentes:Do-
minus præcepit per manum Moyſi,ut daretur no-
bis poſſeſſio in medio fratrum noſtrorum. Dedít-
que eis juxta imperium Domini poſſeſſionem in
medio fratrum patris earum.
B 5 Et ceciderunt funiculi Manaſſe, decem, abſ-
que Terra Galaad & Baſan trans Jordanem.
6 Filiæ enim Manaſſe poſſederunt hereditatem
in medio filiorum ejus.Terra autem Galaad ceci-
dit in ſortem filiorum Manaſſe qui reliqui erant.
7 Fuítque terminus Manaſſe ab Aſer,Machme-
thath quæ reſpicit Sichem: & egreditur ad dex-
tram juxta habitatores Fontis Taphuæ.
8 Etenim in ſorte Manaſſe ceciderat Terra Ta-
phuæ, quæ eſt juxta terminos Manaſſe filiorum
Ephraim.
9 Deſcendítque terminus Vallis arundineti in
meridiem torrentis civitatum Ephraim, quæ in
medio ſunt urbiũ Manaſſe: terminus Manaſſe ab
Aquilone torrentis, & exitus ejus pergit ad mare:
C 10 Ita ut poſſeſſio Ephraim ſit ab Auſtro,& ab
Aquilone Manaſſe, & utramque claudat mare, &
conjungantur ſibi in tribu Aſer ab Aquilone,& in
tribu Iſſachar ab Oriente,
11 Fuítque hereditas Manaſſe in Iſſachar & in
Aſer Bethſan & viculi ejus,& Jeblaam cum vicu-
lis ſuis, & habitatores Dor cum oppidis ſuis, ha-
bitatores quoque Endor cum viculis ſuis:ſimiliter-
que habitatores Thenac cum viculis ſuis, & habi-
tatores Mageddo cum viculis ſuis, & tertia pars
urbis Nopheth.
12 Nec potuerunt filij Manaſſe has civitates ſub-
vertere,ſed cœpit Chananæus habitare in terra ſua.
13 Poſtquam autem convaluerunt filij Iſraël,ſub-
jecerunt Chananæos, & fecerunt ſibi tributarios,
nec interfecerunt eos.
14 Locutíque ſunt filij Joſeph ad Joſue,& dixe- D
runt:Quare dediſti mihi poſſeſſionem ſortis & fu-
niculi unius,cùm ſim tantæ multitudinis, & bene-
dixerit mihi Dominus?
15 Ad quos Joſue ait:Si populus multus es,aſcen-
de in ſilvam, & ſuccide tibi ſpatia in Terra Phe-
rezæi & Raphaim: quia anguſta eſt tibi poſſeſſio
montis Ephraim.
16 Cui reſponderunt filij Joſeph: Non poteri-
mus ad montana conſcendere, cùm ferreis curri-
bus utantur Chananæi, qui habitant in terra cam-
peſtri, in qua ſitæ ſunt Bethſan cum viculis ſuis,&
Jezraël mediam poſſidens vallem.
17 Dixítque Joſue ad domum Joſeph, Ephraim
& Manaſſe: Populus multus es,& magnæ fortitu-
dinis, non habebis ſortem unam.
18 Sed tranſibis ad montem,& ſuccides tibi, at-
que purgabis ad habitandum ſpatia:& poteris ul-
trà procedere cùm ſubverteris Chananæum,quem
dicis ferreos habere currus, & eſſe fortiſſimum.

CAPUT XVIII.

Mittuntur qui deſcribant Terram reliquarum ſeptem tribuum, & aſſignatur ſors Benjamin.

1 COngregatíque ſunt omnes filij Iſraël in Si- A
lo, ibíque fixerunt tabernaculum teſtimo-
nij, & fuit eis Terra ſubjecta.
2 Remanſerant autem filiorum Iſraël ſeptem tri-
bus, quæ necdum acceperant poſſeſſiones ſuas.
3 Ad quos Joſue ait: Uſquequò marcetis igna-
via, & non intratis ad poſſidendam Terram,quam
Dominus Deus patrum veſtrorum dedit vobis?
4 Eligite de ſingulis tribubus ternos viros, ut
mittam eos, & pergant atque circumeant Terram
& deſcribant eam juxta numerum uniuſcujuſque
multitudinis:referántque ad me quod deſcripſerint.
5 Dividite vobis Terram in ſeptem partes: Ju-
das ſit in terminis ſuis ab auſtrali plaga, & domus
Joſeph ab Aquilone.
6 Mediam inter hos Terram in ſeptem partes
deſcribite: & huc venietis ad me, ut coram Do-
mino Deo veſtro mittam vobis hîc ſortem:
7 Quia non eſt inter vos pars Levitarum,ſed ſa-
cerdotium Domini eſt eorum hereditas. Gad au-
tem & Ruben,& dimidia tribus Manaſſe,jam ac- B
ceperant poſſeſſiones ſuas trans Jordanem ad Ori-
entalem plagam: quas dedit eis Moyſes famulus
Domini.
8 Cúmque ſurrexiſſent viri,ut pergerent ad de-
ſcribendam Terram, præcepit eis Joſue, dicens:
Circuite Terram,& deſcribite eam,ac revertimini
ad me: ut hîc coram Domino,in Silo, mittam vo-
bis ſortem.

9 Itaque

Digitized by Google

9 Itaque perrexerunt:& luſtrantes eam, in ſeptem partes diviſerunt,ſcribentes in volumine.Reverſíque ſunt ad Joſue in caſtra Silo.

10 Qui miſit ſortes coram Domino in Silo, diviſítque Terram filiis Iſraël in ſeptem partes.

11 Et aſcendit ſors prima filiorum Benjamin per familias ſuas,ut poſſiderent Terram inter filios Juda & filios Joſeph.

12 Fuítque terminus eorum contra Aquilonem à Jordane: pergens juxta latus Jericho ſeptemtrionalis plagæ, & inde contra Occidentem ad montana conſcendens, & perveniens ad ſolitudinem Bethavem,

* Gen. 28.a 19.

13 Atque pertranſiens juxta * Luzan ad Meridiem, ipſa eſt Bethel: deſcendítque in Ataroth addar, in montem qui eſt ad Meridiem Beth horon inferioris:

C 14 Et inclinatur circuiens contra mare ad Meridiem montis qui reſpicit Beth horon contra Africum: ſúntque exitus ejus in Cariath baal,quæ vocatur & Cariathiarim, urbem filiorum Juda. Hæc eſt plaga contra mare, ad occidentem.

15 A Meridie autem ex parte Cariathiarim egreditur terminus contra mare, & pervenit uſque ad fontem aquarum Nephtoa.

16 Deſcendítque in partem montis qui reſpicit Vallem filiorum Ennom: & eſt contra ſeptemtrionalem plagam in extrema parte Vallis Raphaim. Deſcendítque in Geennom (id eſt, Vallem Ennom) juxta latus Jebuſæi ad Auſtrum: & pervenit ad Fontem Rogel,

17 Tranſiens ad Aquilonem, & egrediens ad Enſemes, id eſt, fontem ſolis:

18 Et pertranſit uſque ad tumulos, qui ſunt è
D regione Aſcenſus Adommim: deſcendítque ad Abenboën id eſt, lapidem Boën filij Ruben: & pertranſit ex latere Aquilonis ad campeſtria: deſcendítqne in planitiem,

19 Et prætergreditur contra Aquilonem Beth hagla: ſúntque exitus ejus contra linguam maris ſalſiſſimi ab Aquilone in fine Jordanis ad auſtralem plagam:

20 Qui eſt terminus illius ab Oriente. Hæc eſt poſſeſſio filiorum Benjamin per terminos ſuos in circuitu, & familias ſuas.

21 Fuerúntque civitates ejus, Jericho & Beth hagla & Vallis Caſis,

22 Beth Araba & Samaraim & Bethel

23 Et Avim & Aphara & Ophera,

24 Villa Emona & Ophni & Gabee: civitates duodecim, & villæ earum.

25 Gabaon & Rama & Beroth,

26 Et Meſphe & Caphara, & Amoſa,

27 Et Recem, Iarephel & Tharela,

28 Et Sela, Eleph, & Iebus quæ eſt Jeruſalem, Gabaath & Cariath: civitates quattuordecim, & villæ earum. Hæc eſt poſſeſſio filiorum Benjamin juxta familias ſuas.

CAPUT XIX.

Aſſignantur ſortes ſex tribubus Simeon, Zabulon, Iſſachar, Aſer, Nephthalim, Dan & Joſue.

A 1 ET egreſſa eſt ſors ſecunda filiorum Simeon per cognationes ſuas: fuítque hereditas

2 Eorum in medio poſſeſſionis filiorum Juda: Berſabee & Sabee & Molada

3 Et Haſerſual, Bala & Aſem

4 Et Eltholad, Bethul & Harma

5 Et Siceleg & Bethmarchaboth & Haſerſuſa

6 Et Bethlebaoth & Sarohen: civitates tredecim, & villæ earum.

7 Ain & Remmon & Athar & Aſan: civitates quattuor, & villæ earum:

8 Omnes viculi per circuitum urbium iſtarum uſque ad Baalath Beer Ramath contra auſtralem plagam. Hæc eſt hereditas filiorum Simeon juxta cognationes ſuas,

9 In poſſeſſione & funiculo filiorum Juda: quia major erat, & idcircò filij Simeon poſſederunt in medio hereditatis eorum.

10 Cecidítque ſors tertia filiorum Zabulon per cognationes ſuas: & factus eſt terminus poſſeſſionis eorum uſque Sarid.

11 Aſcendítque de Mari & Merala, & pervenit in Debbaſeth, uſque ad torrentem qui eſt contra Jeconam.

12 Et revertitur de Sared contra Orientem in fines Ceſeleththabor, & egreditur ad Dabereth, aſcendítque contra Japhie.

13 Et inde pertranſit uſque ad orientalem plagam Gethhepher & Thacaſin: & egreditur in Remmon, Amthar & Noa.

14 Et circuit ad Aquilonem Hanathon: ſúntque egreſſus ejus Vallis Jephtahel, B

15 Et Cateth & Naalol & Semeron & Jedala & Bethlehem: civitates duodecim, & villæ earum.

16 Hæc eſt hereditas tribus filiorum Zabulon per cognationes ſuas, urbes & viculi earum.

17 Iſſachar egreſſa eſt ſors quarta per cognationes ſuas.

18 Fuítque ejus hereditas, Jezraël & Caſaloth & Sunem

19 Et Hapharaim & Seon, & Anaharat

20 Et Rabboth & Ceſion, Abes,

21 Et Rameth, & Engannim, & Enhadda, & Bethpheſes.

22 Et pervenit terminus ejus uſque Thabor & Seheſima & Bethſames: erúntque exitus ejus Jordanis: civitates ſedecim, & villæ earum.

23 Hæc eſt poſſeſſio filiorum Iſſachar per cognationes ſuas, urbes & viculi earum.

24 Cecidítque ſors quinta tribui filiorum Aſer per cognationes ſuas:

25 Fuítque terminus eorum Halcath & Chali & Betem & Axaph.

26 Et Elmelech & Amaad & Meſſal: & pervenit uſque ad Carmelum maris & Sihor & Labanath.

27 Ac revertitur contra Orientem Bethdagon: & pertranſit uſque Zabulon & Vallem Jephthaël contra Aquilonem in Bethemec & Nehiel. Egreditúrque ad lævam Cabul, C

28 Et Abran & Rohob & Hamon & Cana, uſque ad Sidonem magnam.

29 Revertitúrque in Horma uſque ad civitatem munitiſſimam Tyrum, & uſque Hoſa: erúntque exitus ejus in mare de funiculo Achziba:

30 Et Amma & Aphec & Rohob. civitates vigintiduæ, & villæ earum.

Digitized by Google

31 Hæc eſt poſſeſſio filiorum Aſer per cognationes ſuas, urbéſque & viculi earum.

32 Filiorum Nephthali ſexta ſors cecidit per familias ſuas:

33 Et cœpit terminus de Heleph & Elon in Saananim, & Adami, quæ eſt Neceb, & Jebnaël uſque Lecum: & egreſſus eorum uſque ad Jordanẽ.

34 Revertitúrque terminus contra Occidentem in Azanotthabor, atque inde egreditur in Hucuca, & pertranſit in Zabulon contra Meridiem, & in Aſer contra Occidentem, & in Juda ad Jordanem contra ortum ſolis.

35 Civitates munitiſſimæ, Aſſedim, Ser, & Emath, & Reccath & Cenereth,

36 Et Edema & Arama, Aſor

37 Et Cedes & Edrai, Enhaſor

38 Et Jeron & Magdalel, Horem & Bethanath & Bethſames: civitates decem & novem, & villæ earum.

39 Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorum Nephthali per cognationes ſuas, urbes & viculi earum.

40 Tribui filiorum Dan per familias ſuas egreſſa eſt ſors ſeptima:

D 41 Et fuit terminus poſſeſſionis ejus Saraa & Eſthaol, & Hirſemes, id eſt, civitas ſolis,

42 Selebin & Aialon & Jethela,

43 Elon & Themna & Acron,

44 Elthece, Gebbethon & Balaath,

45 Et Jud & Bane & Barach & Gethremmon:

46 Et Meiarcon & Arecon, cum termino qui reſpicit Joppen,

47 Et ipſo fine concluditur. Aſcenderúntque filij Dan, & pugnaverunt contra Leſem, ceperúntque eam: & percuſſerunt eam in ore gladij, & poſſederunt, & habitaverunt in ea, vocantes nomen ejus Leſem Dan, ex nomine Dan patris ſui.

48 Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorum Dan, per cognationes ſuas, urbes & viculi earum.

49 Cúmque compleſſet ſorte dividere Terram ſingulis per tribus ſuas dederunt filij Iſraël poſſeſſionem Joſue filio Nun in medio ſui,

50 Juxta præceptum Domini, urbem quam poſtulavit, Thamnath Saraa in monte Ephraim: & ædificavit civitatem, habitavítque in ea.

51 Hæ ſunt poſſeſſiones, quas ſorte diviſerunt Eleazar ſacerdos & Joſue filius Nun, & principes familiarum, ac tribuum filiorum Iſraël, in Silo, coram Domino ad oſtium tabernaculi teſtimonij, partitíque ſunt Terram.

CAPUT XX.

Sex refugij civitates, & qui ad eas poſſint confugere: & quamdiu ibi remanere debeant.

A 1 ET locutus eſt Dominus ad Joſue, dicens: Loquere filiis Iſraël, & dic eis.

2 Separate urbes fugitivorum, * de quibus locutus ſum ad vos per manum Moyſi;

* Num. 35.b.10 Deut. 19 a.2.

3 Ut confugiat ad eas quicumque animam percuſſerit neſcius: & poſſit evadere iram proximi, qui ultor eſt ſanguinis.

4 Cùm ad unam harum confugerit civitatum, ſtabit ante portam civitatis, & loquetur ſenioribus urbis illius, ea quæ ſe comprobent innocentem: ſicque ſuſcipient eum, & dabunt ei locum ad habitandum.

5 Cúmque ultor ſanguinis eum fuerit perſecutus, non tradent in manus ejus: quia ignorans percuſſit proximum ejus, nec ante biduum, triduúmve, ejus probatur inimicus.

6 Et habitabit in civitate illa, donec ſtet ante judicium cauſam reddens facti ſui, & moriatur ſacerdos magnus, qui fuerit in illo tempore: tunc revertetur homicida, & ingredietur civitatem & domum ſuam de qua fugerat. C

7 Decreverúntque Cedes in Galilæa montis Nephthali, & Sichem in monte Ephraim, & Cariatharbe, ipſa eſt Hebron in monte Juda.

8 Et trans Jordanem contra Orientalem plagam Jericho, * ſtatuerunt Boſor, quæ ſita eſt in campeſtri ſolitudine, de tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Gaulon in Baſan de tribu Manaſſe. D

* Deut. 4.g.41.

9 Hæ civitates conſtitutæ ſunt cunctis filiis Iſraël, & advenis qui habitabant inter eos: ut fugeret ad eas qui animam neſcius percuſſiſſet, & non moreretur in manu proximi, effuſum ſanguinem vindicare cupientis, donec ſtaret ante populum expoſiturus cauſam ſuam.

CAPUT XXI.

Levitis aſſignantur civitates quadraginta octo cum ſuburbanis: & completa Dei promiſſione, pax & requies datur filiis Iſraël.

1 ACceſſerúntque principes familiarum Levi ad Eleazarum ſacerdotem, & Joſue filium Nun, & ad duces cognationum per ſingulas tribus filiorum Iſraël. A

2 Locutíque ſunt ad eos in Silo Terræ Chanaan, atque dixerunt: * Dominus præcepit per manum Moyſi, ut darentur nobis urbes ad habitandum, & ſuburbana earum ad alenda jumenta.

* Num. 35.a.2.

3 Dederúntque filij Iſraël de poſſeſſionibus ſuis juxta imperium Domini, civitates & ſuburbana earum.

4 Egreſſáque eſt ſors in familiam Caath filiorum Aaron ſacerdotis, de tribubus Juda, & Simeon, & Benjamin, civitates tredecim:

5 Et reliquis filiorum Caath, id eſt Levitis qui ſuperfuerant de tribubus Ephraim, & Dan, & dimidia tribu Manaſſe, civitates decem.

6 Porrò filiis Gerſon egreſſa eſt ſors, ut acciperent de tribubus Iſſachar & Aſer & Nephthali, dimidiáque tribu Manaſſe in Baſan, civitates numero tredecim:

7 Et filiis Merari per cognationes ſuas de tribubus Ruben & Gad & Zabulon, urbes duodecim.

8 Dederúntque filij Iſraël Levitis, civitates & ſuburbana earum, ſicut præcepit Dominus per manum Moyſi, ſingulis ſorte tribuentes.

9 De tribubus filiorum Juda & Simeon dedit Joſue civitates: * quarum iſta ſunt nomina. B

* 1 Par. 6.a.55.

10 Filiis Aaron per familias Caath Levitici generis (prima enim ſors illis egreſſa eſt)

11 Cariatharbe patris Enac, quæ vocatur Hebron, in monte Juda, & ſuburbana ejus per circuitũ.

12 * Agros verò & villas ejus, dederat Caleb filio Jephone ad poſſidendum.

* Sup. 14 d.14.

13 Dedit ergo filiis Aaron ſacerdotis Hebron confugij civitatem, ac ſuburbana ejus: & Lobnam cum ſuburbanis ſuis.

14 Et

Digitized by Google

14 Et Jether, & Eſtemo,
15 Et Holon, & Dabir,
16 Et Ain, & Jeta, & Bethſames, cum ſuburbanis ſuis: civitates novem, de tribubus, ut dictum eſt, duabus.
17 De tribu autem filiorum Benjamin, Gabaon, & Gabaë.
18 Et Anathoth, & Almon cum ſuburbanis ſuis: civitates quattuor.
19 Omnes ſimul civitates filiorum Aaron ſacerdotis, tredecim, cum ſuburbanis ſuis.
20 Reliquis verò per familias filiorum Caath Levitici generis, hæc eſt data poſſeſſio.
21 De tribu Ephraim urbes confugij, Sichem cum ſuburbanis ſuis in monte Ephraim, & Gazer
22 Et Cibſaim & Beth horon, cum ſuburbanis ſuis, civitates quattuor.
23 De tribu quoque Dan, Eltheco & Gabathon
C 24 Et Aialon & Gethremmon, cum ſuburbanis ſuis, civitates quattuor.
25 Porrò de dimidia tribu Manaſſe, Thanach & Gethrēmon, cum ſuburbanis ſuis civitates duæ.
26 Omnes civitates decem, & ſuburbana earum, datæ ſunt filiis Caath inferioris gradus.
27 Filiis quoque Gerſon Levitici generis dedit de dimidia tribu Manaſſe confugii civitates, Gaulon in Baſan, & Boſram, cum ſuburbanis ſuis, civitates duas.
28 Porrò de tribu Iſſachar, Ceſion, & Dabereth,
29 Et Jaramoth, & Engannim, cum ſuburbanis ſuis, civitates quattuor.
30 De tribu autem Aſer, Maſal & Abdon,
31 Et Helcath & Rohob, cum ſuburbanis ſuis, civitates quattuor.
32 De tribu quoque Nephthali civitates confugij, Cedes in Galilæa, & Hammoth Dor, & Carthan, cum ſuburbanis ſuis, civitates tres.
33 Omnes urbes familiarum Gerſon, tredecim, cum ſuburbanis ſuis.
34 Filiis autem Merari Levitis inferioris gradus per familias ſuas data eſt de tribu Zabulon, Jecnam & Cartha
35 Et Damna & Naalol, civitates quattuor cum ſuburbanis ſuis.
D 36 De tribu Ruben ultra Jordanem contra Jericho civitates refugij, Boſor in ſolitudine, Miſor & Jaſer & Jethſon & Mephaath, civitates quattuor cum ſuburbanis ſuis.
37 De tribu Gad civitates confugij, Ramoth in Galaad, & Manaim & Heſebon & Jaſer, civitates quattuor cum ſuburbanis ſuis.
38 Omnes urbes filiorum Merari per familias & cognationes ſuas, duodecim.
39 Itaque civitates univerſæ Levitarū in medio poſſeſſionis filiorum Iſraël fuerūt quadraginta octo
40 Cum ſuburbanis ſuis, ſingulæ per familias diſtributæ.
41 Dedítque Dominus Deus Iſraëli omnem Terram, quam traditurum ſe patribus eorum juraverat: & poſſederunt illam, atque habitaverunt in ea.
42 Datáque eſt ab eo pax in omnes per circuitum nationes: nullúſque eis hoſtium reſiſtere auſus eſt, ſed cuncti in eorum ditionem redacti ſunt.
43 Ne unum quidem verbum, quod illis præſtiturum ſe eſſe promiſerat, irritum fuit, ſed rebus expleta ſunt omnia.

CAPUT XXII.

Remiſſæ ad ſuam poſſeſſionem trans Iordanem, tribus Ruben & Gad & dimidia Manaſſe, ſuſpicionem movent ceteris tribubus propter extructum altare; ſed miſſi legati ſuſcipiunt juſtam eorum excuſationem.

1 EOdem tempore vocavit Joſue Rubenitas, & A
Gaditas, & dimidiam tribum Manaſſe,
2 Dixítque ad eos: Feciſtis omnia quæ præcepit vobis Moyſes famulus Domini: mihi quoque in omnibus obediſtis,
3 Nec reliquiſtis fratres veſtros longo tempore, uſque in præſentem diem, cuſtodientes imperium Domini Dei veſtri.
4 Quia igitur dedit Dominus Deus veſter fratribus veſtris quietem & pacem, ſicut pollicitus eſt: revertimini, & ite in tabernacula veſtra, & in terram poſſeſſionis, * quam tradidit vobis Moyſes famulus Domini trans Jordanem: *Num. 32. f. 33. ſup. 13. b 8.*
5 Ita dumtaxat, ut cuſtodiatis attentè, & opere compleatis mandatum & legem quam præcepit vobis Moyſes famulus Domini, ut diligatis Dominum Deum veſtrū, & ambuletis in omnibus viis ejus, & obſervetis mandata illius, adhæreatíſque ei ac ſerviatis in omni corde, & in omni anima veſtra.
6 Benedixítque eis Joſue, & dimiſit eos. Qui B
reverſi ſunt in tabernacula ſua.
7 Dimidiæ autem tribui Manaſſe poſſeſſionem Moyſes dederat in Baſan: & idcircò mediæ quæ ſuperfuit, dedit Joſue ſortem inter ceteros fratres ſuos trans Jordanem ad Occidentalem plagam. Cúmque dimitteret eos in tabernacula ſua, & benedixiſſet eis,
8 Dixit ad eos: In multa ſubſtantia atque divitiis revertimini ad ſedes veſtras, cum argento & auro, ære ac ferro, & veſte multiplici: dividite prædam hoſtium cum fratribus veſtris.
9 Reverſíque ſunt, & abierunt filij Ruben, & filij Gad, & dimidia tribus Manaſſe, à filiis Iſraël de Silo, quæ ſita eſt in Chanaan, ut intrarent Galaad Terram poſſeſſionis ſuæ, quam obtinuerant juxta imperium Domini in manu Moyſi.
10 Cúmque veniſſent ad tumulos Jordanis in C
Terram Chanaan, ædificaverunt juxta Jordanem altare infinitæ magnitudinis.
11 Quod cùm audiſſent filij Iſraël, & ad eos certi nuntij detuliſſent, ædificaſſe filios Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe, altare in Terra Chanaan, ſuper Jordanis tumulos, cōtra filios Iſraël:
12 Convenerunt omnes in Silo, ut aſcenderent & dimicarent contra eos.
13 Et interim miſerunt ad illos in Terram Galaad Phinees filium Eleazari ſacerdotis.
14 Et decem principes cum eo, ſingulos de ſingulis tribubus.
15 Qui venerunt ad filios Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe, in Terram Galaad: dixerúntque ad eos:
16 Hæc mandat omnis populus Domini: Quæ eſt iſta tranſgreſſio? Cur reliquiſtis Dominum Deum Iſraël, ædificantes altare ſacrilegum, & à D
cultu illius recedentes.

Digitized by Google

* Num.25.3. Deut.4.3.

17 An parum vobis eſt * quòd peccaſtis in Beelphegor,& uſque in præſentem diem macula hujus ſceleris in nobis permanet? multíque de populo corruerunt.

18 Et vos hodie reliquiſtis Dominum,& cras in univerſum Iſraël ira ejus deſæviet.

19 Quòd ſi putatis immundam eſſe terram poſſeſſionis veſtræ,tranſite ad Terram,in qua tabernaculum Domini eſt,& habitate inter nos:tantùm ut à Domino,& à noſtro conſortio non recedatis,ædificato altari præter altare Domini Dei noſtri.

* Sup. 7.a.1.

20 * Nónne Achan filius Zare præteriit mandatum Domini, & ſuper omnem populum Iſraël ira ejus incubuit? Et ille erat unus homo, atque utinam ſolus periiſſet in ſcelere ſuo.

21 Reſponderúntque filij Ruben & Gad, & dimidia tribus Manaſſe, principibus legationis Iſraël:

E 22 Fortiſſimus Deus Dominus,Fortiſſimus Deus Dominus, ipſe novit, & Iſraël ſimul intelliget: ſi prævaricationis animo hoc altare conſtruximus, non cuſtodiat nos,ſed puniat nos in præſenti:

23 Et ſi ea mente fecimus, ut holocauſta, & ſacrificium,& pacificas victimas ſuper eo imponeremus, ipſe quærat & judicet:

24 Et non ea magis cogitatione atque tractatu, ut diceremus: Cras dicent filij veſtri filiis noſtris: Quid vobis & Domino Deo Iſraël?

25 Terminum poſuit Dominus inter nos & vos, ô filij Ruben & filij Gad,Jordanem fluvium:& idcircò partem non habetis in Domino.Et per hanc occaſionem avertent filij veſtri filios noſtros à timore Domini: Putavimus itaque meliùs,

F 26 Et diximus: Extruamus nobis altare, non in holocauſta, neque ad victimas offerendas,

27 Sed in teſtimonium inter nos & vos, & ſobolem noſtram veſtrámque progeniem, ut ſerviamus Domino, & juris noſtri ſit offerre, & holocauſta, & victimas, & pacificas hoſtias: & nequaquam dicant cras filij veſtri filiis noſtris: Non eſt vobis pars in Domino.

28 Quòd ſi voluerint dicere, reſpondebunt eis: Ecce altare Domini, quod fecerunt patres noſtri, non in holocauſta,neque in ſacrificium, ſed in teſtimonium noſtrum ac veſtrum.

29 Abſit à nobis hoc ſcelus,ut recedamus à Domino,& ejus veſtigia relinquamus,extructo altari ad holocauſta,& ſacrificia,& victimas offerendas, præter altare Domini Dei noſtri, quod extructum eſt ante tabernaculum ejus.

30 Quibus auditis,Phinees ſacerdos, & principes legationis Iſraël,qui erant cum eo,placati ſunt: & verba filiorum Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe libentiſſimè ſuſceperunt.

G 31 Dixítque Phinees filius Eleazari ſacerdos ad eos: Nunc ſcimus quòd nobiſcum ſit Dominus, quoniam alieni eſtis à prævaricatione hac,& liberaſtis filios Iſraël de manu Domini.

32 Reverſúſque eſt cum principibus à filiis Ruben & Gad,de Terra Galaad, finium Chanaan,ad filios Iſraël, & retulit eis.

33 Placuítque ſermo cunctis audientibus.Et laudaverunt Deum filij Iſraël,& nequaquam ultrà dixerunt, ut adſcenderent contra eos, atque pugnarent,& delerent Terram poſſeſſionis eorum.

34 Vocaverúntque filij Ruben & filij Gad altare,quòd extruxerant,Teſtimonium noſtrum quod Dominus ipſe ſit Deus.

CAPUT XXIII.

Joſue ſenex, jámque moribundus, exhortatur filios Iſraël ad ſervanda Dei præcepta, & cavendam ſocietatem cum Gentibus.

1 Evoluto autem multo tempore, poſtquam pacem dederat Dominus Iſraëli, ſubjectis in gyro nationibus univerſis,& Joſue jam longævo,& perſenilis ætatis: A

2 Vocavit Joſue omnem Iſraëlem, majoréſque natu, & principes ac duces,& magiſtros,dixítque ad eos: Ego ſenui, & progreſſioris ætatis ſum:

3 Vóſque cernitis omnia, quæ fecerit Dominus Deus veſter cunctis per circuitum nationibus,quo modo pro vobis ipſe pugnaverit:

4 Et nunc quia vobis ſorte diviſit omnem Terram, ab Orientali parte Jordanis uſque ad mare magnum, multæque adhuc ſuperſunt nationes:

5 Dominus Deus veſter diſperdet eas, & auferet à facie veſtra, & poſſidebitis Terram, ſicut vobis pollicitus eſt. B

6 Tantùm confortamini, & eſtote ſoliciti, ut cuſtodiatis cuncta quæ ſcripta ſunt in volumine legis Moyſi:& non declinetis ab eis neque ad dexteram neque ad ſiniſtram:

7 Ne poſtquam intraveritis ad Gentes, quæ inter vos futuræ ſunt, juretis in nomine deorum earum, & ſerviatis eis, & adoretis illos:

8 Sed adhæreatis Domino Deo veſtro: quod feciſtis uſque in diem hanc.

9 Et tunc auferet Dominus Deus in conſpectu veſtro gentes magnas & robuſtiſſimas,& nullus vobis reſiſtere poterit. C

10 Unus è vobis perſequetur hoſtium mille viros:quia Dominus Deus veſter pro vobis ipſe pugnabit, ſicut pollicitus eſt.

11 Hoc tantùm diligentiſſimè præcavete,ut diligatis Dominum Deum veſtrum.

12 Quòd ſi volueritis gentium harum, quæ inter vos habitant, erroribus adhærere, & cum eis miſcere connubia, atque amicitias copulare:

13 Jam nunc ſcitote quòd Dominus Deus veſter non eas deleat ante faciem veſtram, ſed ſint vobis D in foveam ac laqueum, & offendiculum ex latere veſtro, & ſudes in oculis veſtris,donec vos auferat atque diſperdat de Terra hac optima, quam tradidit vobis.

14 * En ego hodie ingredior viam univerſæ terræ, & toto animo cognoſcetis, quòd de omnibus verbis, quæ ſe Dominus præſtiturum vobis eſſe pollicitus eſt, unum non prætererit incaſſum.

* 3.Reg. 2.a.1.

15 Sicut ergo implevit opere quod promiſit, & proſpera cuncta venerunt: ſic adducet ſuper vos quidquid malorum comminatus eſt, donec vos auferat atque diſperdat de Terra hac optima,quam tradidit vobis,

16 Eò quòd prætererítis pactum Domini Dei veſtri,quod pepigit vobiſcum, & ſervieritis diis alienis, & adoraveritis eos: citò atque velociter conſurget in vos furor Domini, & auferemini ab hac Terra optima, quam tradidit vobis.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XXIV.

Commemorantur beneficia Iſraëlitis à Deo exhibita, fœdus populi cum Domino, mors Ioſue, ſepultura oſſium Joſeph, & mors Eleazari ſacerdotis.

A 1 COngregavítque Joſue omnes tribus Iſraël
in Sichem, & vocavit majores natu, ac prin-
cipes, & judices, & magiſtros: ſteterúntque in
conſpectu Domini:
2 Et ad populum ſic locutus eſt: Hæc dicit Do-
minus Deus Iſraël: Trans fluvium habitaverunt
* Gen. patres veſtri ab initio, * Thare pater Abraham &
11 d. 26. Nachor: ſervierúntque diis alienis.
* Gen. 11. d. 31. 3 * Tuli ergo patrem veſtrum Abraham de
Meſopotamiæ finibus: & adduxi eum in Terram
Chanaan: multiplicavíque ſemen ejus,
* Gen. 21 a. 2. 4 * Et dedi ei Iſaac: * Illíque rurſum dedi Jacob
* Gen. 25 d. 26 & Eſaü. * E quibus, Eſaü dedi montem Seir ad poſ-
* Gen. 36 a. 8. ſidendum: * Jacob verò & filij ejus deſcenderunt
* Gen. 46 a. 6. in Ægyptum.
5 * Miſíque Moyſen & Aaron, & percuſſi Ægy-
B ptum multis ſignis atque portentis:
* Exod. 3. c. 10. 6 * Eduxíque vos & patres veſtros de Ægy-
* Exod. 12. f. 37. pto, & veniſtis ad mare: perſecutíque ſunt * Ægy-
* Exod. 14 b. 9. ptij patres veſtros cum curribus & equitatu, uſque
ad Mare rubrum.
7 Clamaverunt autem ad Dominum filij Iſraël:
qui poſuit tenebras inter vos & Ægyptios, & ad-
duxit ſuper eos mare, & operuit eos. Viderunt ocu-
li veſtri cuncta quæ in Ægypto fecerim, & habi-
taſtis in ſolitudine multo tempore:
8 Et introduxi vos in terram Amorrhæi, qui ha-
* Num. 21 c. 24. bitabat trans Jordanem. * Cúmque pugnarent con-
tra vos, tradidi eos in manus veſtras, & poſſediſtis
Terram eorum, atque interfeciſtis eos.
9 Surrexit autem Balac filius Sephor rex Moab,
* Nu. 22 a. 5. & pugnavit contra Iſraëlem. * Miſítque & voca-
vit Balaam filium Beor, ut malediceret vobis:
C 10 Et ego nolui audire eum, ſed è contrario per
illum benedixi vobis, & liberavi vos de manu ejus.
* Sup. 3 c. 14. 6 a. 1. 11. a 3. 11 * Tranſiſtíſque Jordanem, & veniſtis ad Je-
richo. Pugnaverúntque contra vos viri civitatis
ejus, Amorrhæus, & Pherezæus, & Chananæus, &
Hethæus, & Gergezæus, & Hevæus, & Jebuſæus:
& tradidi illos in manus veſtras.
* Exod. 23 f. 27 Deut. 7. e. 20. Sup. 11. d. 20. 12 * Miſíque ante vos crabrones: & ejeci eos
de locis ſuis, duos reges Amorrhæorum, non in gla-
dio nec in arcu tuo.
13 Dedíque vobis Terram, in qua laboraſtis, &
urbes quas non ædificaſtis, ut habitaretis in eis: vi-
neas & oliveta, quæ non plantaſtis.
* Reg. 7. a. 3 Tob. 14. b. 10. 14 * Nunc ergo timete Dominum, & ſervite ei
perfecto corde atque veriſſimo: & auferte deos, qui-
bus ſervierunt patres veſtri in Meſopotamia & in
D Ægypto, ac ſervite Domino.
15 Sin autem malum vobis videtur ut Domi-
no ſerviatis, optio vobis datur: eligite hódie quod
placet, cui ſervire potiſſimùm debeatis, utrùm diis,
quibus ſervierunt patres veſtri in Meſopotamia,
an diis Amorrhæorum, in quorum Terra habitatis:
ego autem & domus mea ſerviemus Domino.
16 Reſpondítque populus, & ait: Abſit à nobis
ut relinquamus Dominum, & ſerviamus diis alie-
nis.
17 Dominus Deus noſter ipſe eduxit nos, &
patres noſtros, de Terra Ægypti, de domo ſervi-
tutis: fecítque videntibus nobis ſigna ingentia, &
cuſtodivit nos in omni via, per quam ambulavi-
mus, & in cunctis populis, per quos tranſivimus.
18 Et ejecit univerſas gentes, Amorrhæum ha-
bitatorem Terræ, quam nos intravimus. Servie-
mus igitur Domino, quia ipſe eſt Deus noſter.
19 Dixítque Joſue ad populum: Non poteritis E
ſervire Domino: Deus enim ſanctus, & fortis æmu-
lator eſt, nec ignoſcet ſceleribus veſtris atque
peccatis.
20 Si dimiſeritis Dominum, & ſervieritis diis
alienis, convertet ſe, & affliget vos, atque ſubver-
tet poſtquam vobis præſtiterit bona.
21 Dixítque populus ad Joſue: Nequaquam ita
ut loqueris, erit, ſed Domino ſerviemus.
22 Et Joſue ad populum, Teſtes, inquit, vos
eſtis, quia ipſi elegeritis vobis Dominum ut ſer-
viatis ei: Reſponderúntque: Teſtes.
23 Nunc ergo, ait, auferte deos alienos de me- F
dio veſtri, & inclinate corda veſtra ad Dominum
Deum Iſraël.
24 Dixítque populus ad Joſue: Domino Deo
noſtro ſerviemus, & obedientes erimus præce-
ptis ejus.
25 Percuſſit ergo Joſue in die illo fœdus, & pro-
poſuit populo præcepta atque judicia in Sichem.
26 Scripſit quoque omnia verba hæc in volu-
mine legis Domini: & tulit lapidem pergrandem,
poſuítque eum ſubter quercum, quæ erat in San-
ctuario Domini:
27 Et dixit ad omnem populum: En lapis iſte
erit * vobis in teſtimonium, quòd * audierit omnia * nobis.
verba Domini quæ locutus eſt * vobis: ne fortè po- * audiv-erit
ſteà negare velitis, & mentiri Domino Deo veſtro. * nobis
28 Dimiſítque populum, ſingulos in poſſeſſio-
nem ſuam.
29 Et poſt hæc mortuus eſt Joſue filius Nun ſer-
vus Domini, centum & decem annorum:
30 Sepelierúntque eum in finibus poſſeſſionis ſuæ
in Thamnathſare, quæ eſt ſita in monte Ephraim, G
à Septemtrionali parte montis Gaas.
31 Servivítque Iſraël Domino cunctis diebus
Joſue, & ſeniorum qui longo vixerunt tempore
poſt Joſue, & qui noverunt omnia opera Domini
quæ fecerat in Iſraël.
32 * Oſſa quoque Joſeph, quæ tulerant filij Iſ- * Gen. 50. d. 24
raël de Ægypto, ſepelierunt in Sichem, in parte Exo 13. d. 19.
agri, * quem emerat Jacob à filiis Hemor patris Si- * Gen. 33. d. 19
chem, centum novellis ovibus, & fuit in poſſeſ-
ſionem filiorum Joſeph.
33 Eleazar quoque filius Aaron mortuus eſt: &
ſepelierunt eum in Gabaath Phinees filij ejus, quæ
data eſt ei in monte Ephraim.

LIBER JUDICUM,
HEBRAICE SOPHETIM.

Caput Primum.

Juda duce unà cum fratre ipſius Simeone plurimæ gentium civitates expugnantur: Othoniel obtenta Cariath Sepher ducit Axam filiam Caleb, addita terra irrigua: Chananæi tributarij ſervantur.

A 1 POst mortem Joſue
conſuluerunt filij Iſ-
raël Dominum, di-
centes: Quis aſcen-
det ante nos contra
Chananæum, & erit
dux belli?
2 Dixítque Domi-
nus: Judas aſcendet:
ecce tradidi Terram in manus ejus.
3 Et ait Judas Simeoni fratri ſuo: Aſcende me-
cum in ſortem meam, & pugna contra Chana-
næum, ut & ego pergam tecum in ſortem tuam.
Et abiit cum eo Simeon.
4 Aſcendítque Judas,& tradidit Dominus Cha-
nanæum ac Pherezæum in manus eorum: & per-
cuſſerunt in Bezec decem millia virorum.
B 5 Invenerúntque Adonibezec in Bezec, & pu-
gnaverunt contra eum, ac percuſſerunt Chana-
næum & Pherezæum.
6 Fugit autem Adonibezec: quem perſecuti
comprehenderunt, cæſis ſummitatibus manuum
ejus ac pedum.
7 Dixítque Adonibezec:Septuaginta reges,am-
putatis manuum ac pedum ſummitatibus, collige-
bant ſub menſa mea ciborum reliquias: ſicut feci,
ita reddidit mihi Deus. Adduxerúntque eum in
Jeruſalem, & ibi mortuus eſt.
8 Oppugnantes ergo filij Juda Jeruſalem, cepe-
runt eam, & percuſſerunt in ore gladij, tradentes
cunctam incendio civitatem.
9 Et poſteà deſcendentes pugnaverunt contra
Chananæum,qui habitabat in montanis,& ad me-
ridiem, & in campeſtribus.
*Ioſ.15. d.14. 10 * Pergénſque Judas contra Chananæum,qui
C habitabat in Hebron(cujus nomen fuit antiquitus
Cariath Arbe)percuſſit Seſai, & Ahiman,& Thol-
mai:
11 Atque inde profectus abiit ad habitatores
Dabir, cujus nomen vetus erat Cariath Sepher,id
eſt, civitas litterarum.
12 Dixítque Caleb:Qui percuſſerit Cariath Se-
pher,& vaſtaverit eam,dado ei Axam filiam meam
uxorem.
13 Cúmque cepiſſet eam Othoniel filius Cenez
frater Caleb minor, dedit ei Axam filiam ſuam
conjugem.
14 Quam pergentem in itinere monuit vir ſuus
ut peteret à patre ſuo agrum:Quæ cùm ſuſpiraſſet
ſedens in Aſino, dixit ei Caleb:Quid habes?
15 At illa reſpondit: Da mihi benedictionem,
D quia terram arentem dediſti mihi: da & irriguam
aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguum ſuperius &
irriguum inferius.
16 Filij autem Cinæi cognati Moyſi, aſcende-
runt de civitate palmarum, cum filiis Juda, in de-
ſertum ſortis ejus, quod eſt ad meridiem Arad, &
habitaverunt cum eo.
17 Abiit autem Judas cum Simeone fratre ſuo,
& percuſſerunt ſimul Chananæum qui habitabat
in Sephaath, & interfecerunt eum. Vocatúmque
eſt nomen urbis,Horma,id eſt,anathema.
18 Cepítque Judas Gazam cum finibus ſuis, &
Aſcalonem, atque Accaron cum terminis ſuis.
19 Fuítque Dominus cum Juda, & montana E
poſſedit: nec potuit delere habitatores vallis, quia
falcatis curribus abundabant.
20 Dederúntque Caleb Hebron, * ſicut dixe- *Num.14 d.24.
rat Moyſes, qui delevit ex ea tres filios Enac. Ioſ.15. d.14.
21 Jebuſæum autem habitatorem Jeruſalem non
deleverunt filij Benjamin: habitavítque Jebuſæus
cum filiis Benjamin in Jeruſalem uſque in præſen-
tem diem.
22 Domus quoque Joſeph aſcendit in Bethel,
fuítque Dominus cum eis.
23 Nam cùm obſiderent urbem quæ priùs Lu-
za vocabatur,
24 Viderunt hominem egredientem de civita-
te,dixerúntque ad eum: Oſtende nobis introitum
civitatis, & faciemus tecum miſericordiam.
25 Qui cùm oſtendiſſet eis,percuſſerunt urbem
in ore gladij: hominem autem illum, & omnem
cognationem ejus, dimiſerunt.
26 Qui dimiſſus, abiit in Terram Hetthim, &
ædificavit ibi civitatem, vocavítque eam Luzam: F
quæ ita appellatur uſque in præſentem diem.
27 Manaſſes quoque non delevit Bethſan, &
Thanac cum viculis ſuis, & habitatores Dor, &
Jeblaam, & Mageddo cum viculis ſuis, cœpítque
Chananæus habitare cum eis.
28 Poſtquam autem confortatus eſt Iſraël, fecit
eos tributarios, & delere noluit.
29 Ephraim etiam non interfecit Chanaæum,
qui habitabat in Gazer, ſed habitavit cum eo.
30 Zabulon non delevit habitatores Cetron, &
Naalol, ſed habitavit Chananæus in medio ejus
factúſque eſt ei tributarius.
31 Aſer quoque non delevit habitatores Accho, G
& Sidonis, & Ahalab & Achaſib, & Helba, &
Aphec, & Rohob:
32 Habitavítque in medio Chananæi habita-
toris illius terræ, nec interfecit eum.
33 Nephtali quoque non delevit habitatores
Bethſames & Bethanath: & habitavit inter Cha-
nanæum habitatorem Terræ, fuerúntque ei Beth-
ſamitæ & Bethanitæ tributarij.
34 Arctavítque Amorrhæus filios Dan in mon-
te, nec dedit eis locum ut ad planiora deſcen-
derent:

Digitized by Google

35 Habitavítque in monte Hares, quod inter-
pretatur teſtaceo, in Aialon & Salebim. Et aggra-
vata eſt manus domus Joſeph, factúſque eſt ei tri-
butarius.

36 Fuit autem terminus Amorrhæi ab Aſcenſu
Scorpionis, petra, & ſuperiora loca.

Caput II.

Angelus Dei beneficia refert; quo audito, flet populus: poſt mortem tamen Ioſue & coævorum, Iſraël frequenter liberatus, ſemper in pejora recidit.

A 1 AScendítque Angelus Domini de Galgalis
ad locum flentium, & ait: Eduxi vos de
Ægypto, & introduxi in Terram, pro qua juravi
patribus veſtris: & pollicitus ſum, ut non face-
rem irritum pactum meum vobiſcum in ſem-
piternum:

2 Ita dumtaxat ut non feriretis fœdus cum ha-
bitatoribus Terræ hujus, ſed aras eorum ſubverte-
retis: & noluiſtis audire vocem meam: cur hoc
feciſtis?

3 Quam ob rem nolui delere eos à facie veſtra:
ut habeatis hoſtes, & dij eorum ſint vobis in rui-
nam.

4 Cúmque loqueretur Angelus Domini hæc
verba ad omnes filios Iſraël: elevaverunt ipſi vo-
cem ſuam, & fleverunt.

B 5 Et vocatum eſt nomen loci illius: Locus flen-
tium ſive lachrymarum: immolaverúntque ibi ho-
ſtias Domino.

*Ioſ. 14. 1. 28. 6 * Dimiſit ergo Joſue populum, & abierunt fi-
lij Iſraël unuſquiſque in poſſeſſionem ſuam, ut ob-
tinerent eam.

7 Servierúntque Domino cunctis diebus ejus,
& ſeniorum qui longo poſt eum vixerunt tempo-
re, & noverant omnia opera Domini quæ fecerat
cum Iſraël:

8 Mortuus eſt autem Joſue filius Nun, famulus
Domini, centum & decem annorum,

9 Et ſepelierunt eum in finibus poſſeſſionis ſuæ
in Thamnathſare in monte Ephraim, à Septem-
trionali plaga montis Gaas.

10 Omníſque illa generatio congregata eſt ad
patres ſuos: & ſurrexerunt alij, qui non noverant
Dominum, & opera quæ fecerat cum Iſraël.

11 Fecerúntque filij Iſraël malum in conſpectu
Domini, & ſervierunt Baalim.

C 12 Ac dimiſerunt Dominum Deum patrum
ſuorum, qui eduxerat eos de Terra Ægypti: & ſe-
cuti ſunt deos alienos, deóſque populorum, qui ha-
bitabant in circuitu eorum, & adoraverunt eos: &
ad iracundiam concitaverunt Dominum,

13 Dimittentes eum, & ſervientes Baal & Aſta-
roth.

14 Iratúſque Dominus contra Iſraël, tradidit
eos in manus diripientium: qui ceperunt eos, &
vendiderunt hoſtibus, qui habitabant per gy-
rum: nec potuerunt reſiſtere adverſariis ſuis:

15 Sed quocumque pergere voluiſſent, manus
Domini ſuper eos erat, ſicut locutus eſt, & juravit
eis: & vehementer afflicti ſunt.

16 Suſcitavítque Dominus judices, qui libera-
rent eos de vaſtantium manibus: ſed nec eos au-
dire voluerunt,

17 Fornicantes cum diis alienis, & adorantes
eos. Citò deſeruerunt viam, per quam ingreſſi fue-
rant patres eorum: & audientes mandata Domini,
omnia fecere contraria.

18 Cúmque Dominus judices ſuſcitaret, in die- D
bus eorum flectebatur miſericordia, & audiebat
afflictorum gemitus, & liberabat eos de cæde va-
ſtantium.

19 Poſtquam autem mortuus eſſet judex, re-
vertebantur, & multò faciebant pejora quàm fe-
cerant patres eorum, ſequentes deos alienos, ſer-
vientes eis, & adorantes illos. Non dimiſerunt ad-
inventiones ſuas, & viam duriſſimam, per quam
ambulare conſueverunt.

20 Iratúſque eſt furor Domini in Iſraël, & ait:
Quia irritum fecit gens iſta pactum meum, quod
pepigeram cum patribus eorum, & vocem meam
audire contempſit:

21 Et ego non delebo gentes, quas dimiſit Jo-
ſue, & mortuus eſt:

22 Ut in ipſis experiar Iſraël, utrùm cuſtodiant
viam Domini, & ambulent in ea, ſicut cuſtodie-
runt patres eorum, an non.

23 Dimiſit ergo Dñs omnes nationes has, & ci-
tò ſubvertere noluit, nec tradidit in manus Joſuë.

Caput III.

Iſraël ſociatur gentibus à Domino derelictis, ad ipſius exercitationem: ideò ſæpiùs per extraneos reges affligitur; ſed reſipiſcens, per Othoniel, Aod, & Samgar liberatur.

1 HÆ ſunt gentes quas Dominus dereliquit, A
ut erudiret in eis Iſraëlem, & omnes qui
non noverant bella Chananæorum:

2 Ut poſteà diſcerent filij eorum certare cum
hoſtibus, & habere conſuetudinem præliandi:

3 Quinque ſatrapas Philiſthinorum, omnémque
Chananæum, & Sidonium, atque Hevæum, qui
habitabat in monte Libano, de monte Baal Her-
mon uſque ad introitum Emath.

4 Dimiſítque eos, ut in ipſis experiretur Iſraë-
lem, utrùm audiret mandata Domini quæ præce- C
perat patribus eorum per manum Moyſi, an non.

5 Itaque filij Iſraël habitaverunt in medio Cha-
nanæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, &
Hevæi, & Jebuſæi:

6 Et duxerunt uxores filias eorum, ipſíque filias
ſuas filiis eorum tradiderunt, & ſervierunt diis
eorum.

7 Fecerúntque malum in conſpectu Domini,
& obliti ſunt Dei ſui, ſerviẽtes Baalim & Aſtaroth.

8 Iratúſque contra Iſraël Dominus, tradidit eos
in manus Chuſan Raſathaim regis Meſopotamiæ,
ſervierúntque ei octo annis.

9 Et clamaverunt ad Dominum: qui ſuſcitavit B
eis ſalvatorem, & liberavit eos, Othoniel videli-
cet filium Cenez, fratrem Caleb minorem:

10 Fuítque in eo Spiritus Domini, & judicavit
Iſraël. Egreſſúſque eſt ad pugnam, & tradidit Do-
minus in manus ejus Chuſan Raſathaim regem
Syriæ, & oppreſſit eum.

11 Quievítque terra quadraginta annis, & mor-
tuus eſt Othoniel filius Cenez.

12 Addiderunt autem filij Iſraël facere malum
in conſpectu Domini: qui confortavit adverſum
eos Eglon regem Moab: quia fecerunt malum in
conſpectu ejus.

13 Et

Digitized by Google

13 Et copulavit ei filios Ammon, & Amalec, abiítque & percuſſit Iſraël, atque poſſedit Urbem palmarum.

14 Servierúntque filij Iſraël Eglon regi Moab decem & octo annis:

C 15 Et poſteà clamaverunt ad Dominum: qui ſuſcitavit eis ſalvatorem vocabulo Aod, filium Gera, filij Jemini, qui utraque manu pro dextera utebatur. Miſerúntque filij Iſraël per illum munera Eglon regi Moab.

16 Qui fecit ſibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudinis palmæ manus, & accinctus eſt eo ſubter ſagum in dextro femore.

17 Obtulítque munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon craſſus nimis.

18 Cúmque obtuliſſet ei munera, proſecutus eſt ſocios, qui cum eo venerant.

19 Et reverſus de Galgalis, ubi erant idola, dixit ad regem: Verbum ſecretum habeo ad te ô Rex. Et ille imperavit ſilentium: egreſsíſque omnibus qui circa eum erant,

20 Ingreſſus eſt Aod ad eum: ſedebat autem in æſtivo cœnaculo ſolus, dixítque: Verbum Dei habeo ad te. Qui ſtatim ſurrexit de throno.

21 Extendítque Aod ſiniſtram manum, & tulit ſiccam de dextro femore ſuo, infixítque eam in ventre ejus

22 Tam validè, ut capulus ſequeretur ferrum in vulnere, ac pinguiſſimo adipe ſtringeretur. Nec eduxit gladium, ſed ita ut percuſſerat, reliquit in corpore: ſtatímque per ſecreta naturæ alvi ſtercora proruperunt.

23 Aod autem clauſis diligentiſſimè oſtiis cœnaculi, & obfirmatis ſera,

24 Per poſticum egreſſus eſt. Servíque regis ingreſſi viderunt clauſas fores cœnaculi, atque dixerunt: Forſitan purgat alvum in æſtivo cubiculo.

D 25 Expectantéſque diu donec erubeſcerent, & videntes quòd nullus aperiret, tulerunt clavem: & aperientes invenerunt dominum ſuum in terra jacentem mortuum.

26 Aod autem, dum illi turbarentur, effugit, & pertranſiit Locum idolorum, unde reverſus fuerat. Venítque in Seirath:

27 Et ſtatim inſonuit buccina in monte Ephraim: deſcenderúntque cum eo filij Iſraël, ipſo in fronte gradiente.

28 Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradidit enim Dominus inimicos noſtros Moabitas in manus noſtras. Deſcenderúntque poſt eum, & occupaverunt vada Jordanis quæ tranſmittunt in Moab: & non dimiſerunt tranſire quemquam:

29 Sed percuſſerunt Moabitas in tempore illo, circiter decem millia, omnes robuſtos & fortes viros: nullus eorum evadere potuit.

30 Humiliatúſque eſt Moab in die illo ſub manu Iſraël: & quievit Terra octoginta annis.

31 Poſt hunc fuit Samgar filius Anath, qui percuſſit de Philiſthiim ſexcentos viros vomere: & ipſe quoque defendit Iſraël.

Caput IV.

Debbora prophetiſſa & Barac adverſus Siſaram principem regis Jabin dimicant, quem profugum occidit Iahel uxor Haber Cinæi.

1 Ddiderúntque filij Iſraël facere malum in conſpectu Domini poſt mortem Aod. A

2 * Et tradidit illos Dominus in manus Jabin regis Chanaan, qui regnavit in Aſor: habuítque ducem exercitus ſui nomine Siſaram, ipſe autem habitabat in Haroſeth gentium. * 1. Reg. 12. b. 9.

3 Clamaverúntque filij Iſraël ad Dominum: nongentos enim habebat falcatos currus, & per viginti annos vehementer oppreſſerat eos.

4 Erat autem Debbora prophetis uxor Lapidoth, quæ judicabat populum in illo tempore.

5 Et ſedebat ſub palma, quæ nomine illius vocabatur, inter Rama & Bethel in monte Ephraim: aſcendebántque ad eam filij Iſraël in omne judicium.

6 Quæ miſit & vocavit Barac filium Abinoem de Cedes Nephthali: dixítque ad eum: Præcepit tibi Dominus Deus Iſraël, vade, & duc exercitum in montem Thabor, tolléſque tecum decem millia pugnatorum de filiis Nephthali, & de filiis Zabulon. B

7 Ego autem adducam ad te in loco torrentis Ciſon, Siſaram principem exercitus Jabin, & currus ejus, atque omnem multitudinem, & tradam eos in manu tua.

8 Dixítque ad eam Barac: Si venis mecum, vadam: ſi nolueris venire mecum, non pergam.

9 Quæ dixit ad eum: Ibo quidem tecum, ſed in hac vice victoria non reputabitur tibi, quia in manu mulieris tradetur Siſara. Surrexit itaque Debbora, & perrexit cum Barac in Cedes.

10 Qui accitis Zabulon & Nephthali, aſcendit cum decem millibus pugnatorum, habens Debboram in comitatu ſuo.

11 Haber autem Cinæus receſſerat quondam à ceteris Cinæis fratribus ſuis filiis Hobab cognati Moyſi: & tetenderat tabernacula uſque ad vallem, quæ vocatur Sennim, & erat juxta Cedes.

12 Nuntiatúmque eſt Siſaræ, quòd aſcendiſſet Barac filius Abinoem in montem Thabor.

13 Et congregavit nongentos falcatos currus & omnem exercitum de Haroſeth gentium ad torrentem Ciſon.

14 Dixítque Debbora ad Barac: Surge, hæc eſt enim dies, in qua tradidit Dominus Siſaram in manus tuas: en ipſe ductor eſt tuus. Deſcendit itaque Barac de monte Thabor, & decem millia pugnatorum cum eo. C

15 * Perterruítque Dominus Siſaram, & omnes currus ejus, univerſámque multitudinem, in ore gladij, ad conſpectum Barac: in tantum, ut Siſara de curru deſiliens, pedibus fugeret, * Pſalm. 82. b. 10.

16 Et Barac perſequeretur fugientes currus, & exercitum uſque ad Haroſeth gentium, & omnis hoſtium multitudo uſque ad internecionem caderet.

17 Siſara autem fugiens pervenit ad tentorium Jahel uxoris Haber Cinæi. Erat enim pax inter Jabin regem Azor, & domum Haber Cinæi.

18 Egreſſa igitur Jahel in occurſum Siſaræ, dixit ad eum: Intra ad me Domine mi: intra, ne timeas.

Digitized by Google

meas. Qui ingreſſus tabernaculum ejus, & opertus
ab ea pallio.
19 Dixit ad eam: Da mihi, obſecro, paulùlum
aquæ, quia ſitio valdè. Quæ aperuit utrem lactis, &
dedit ei bibere, & operuit illum.
20 Dixítque Siſara ad eam: Sta ante oſtium ta-
D bernaculi: & cùm venerit aliquis interrogans te,
& dicens: Numquid hîc eſt aliquis? Reſpondebis:
Nullus eſt.
21 Tulit itaque Jahel uxor Haber clavum ta-
bernaculi, aſſumens pariter & malleum: & ingreſ-
ſa abſconditè & cum ſilentio, poſuit ſupra tempus
capitis ejus clavum, percuſſúmque malleo defixit
in cerebrum uſque ad terram: qui ſoporem morti
conſocians defecit, & mortuus eſt.
22 Et ecce Barac ſequens Siſaram veniebat:
egreſſáque Jahel in occurſum ejus, dixit ei: Veni,
& oſtendam tibi virum quem quæris. Qui cùm
intraſſet ad eam, vidit Siſaram jacentem mortuum,
& clavum infixum in tempore ejus.
23 Humiliavit ergo Deus in die illo Jabin re-
gem Chanaan coram filiis Iſraël.
24 Qui creſcebant quotidie, & forti manu op-
primebant Jabin regem Chanaan, donec delerent
eum.

CAPUT V.

Canticum gratiarum actionis Debbora & Barac poſt victoriam.

A 1 CEcinerúntque Debbora & Barac filius Abi-
noem in illo die, dicentes:
2 Qui ſponte obtuliſtis de Iſraël animas veſtras
ad periculum, benedicite Domino.
3 Audite reges, auribus percipite principes: Ego
ſum, ego ſum quæ Domino canam, pſallam Do-
mino Deo Iſraël.
4 Domine cùm exires de Seir, & tranſires per
regiones Edom, terra mota eſt, cælíque ac nubes
diſtillaverunt aquis.
5 Montes fluxerunt à facie Domini, & Sinai à
facie Domini Dei Iſraël.
6 In diebus Samgar filij Anath, in diebus Jahel,
quieverunt Semitæ: & qui ingrediebantur per eas,
ambulaverunt per calles devios.
7 Ceſſaverunt fortes in Iſraël, & quieverunt:
donec ſurgeret Debbora, ſurgeret mater in Iſraël.
8 Nova bella elegit Dominus, & portas hoſtium
ipſe ſubvertit: clypeus & haſta ſi apparuerint in
quadraginta millibus Iſraël.
9 Cor meum diligit principes Iſraël: qui propria
B voluntate obtuliſtis vos diſcrimini, benedicite
Domino.
10 Qui aſcenditis ſuper nitentes aſinos, & ſede-
tis in judicio, & ambulatis in via, loquimini.
11 Ubi colliſi ſunt currus, & hoſtium ſuffocatus
eſt exercitus, ibi narrentur juſtitiæ Domini &
clementia in fortes Iſraël: tunc deſcendit populus
Domini ad portas, & obtinuit principatum.
12 Surge, ſurge Debbora, ſurge, ſurge, & loque-
re canticum: ſurge Barac, & apprehende captivos
tuos fili Abinoem.
13 Salvatæ ſunt reliquiæ populi, Dominus in
fortibus dimicavit.
14 Ex Ephraim delevit eos in Amalec, & poſt
eum ex Benjamin in populos tuos ô Amalec: de
Machir principes deſcenderunt, & de Zabulon
qui exercitum ducerent ad bellandum.
15 Duces Iſſachar fuere cum Debbora, & Ba-
rac veſtigia ſunt ſecuti, qui quaſi in præceps ac ba-
rathrum ſe diſcrimini dedit: diviſo contra ſe Ru-
ben, magnanimorum reperta eſt contentio.
16 Quare habitas inter duos terminos, ut au-
dias ſibilos gregum; diviſo contra ſe Ruben, ma- C
gnanimorum reperta eſt contentio.
17 Galaad trans Jordanem quieſcebat, & Dan
vacabat navibus: Aſer habitabat in littore maris,
& in portubus morabatur.
18 Zabulon verò & Nephthali obtulerunt ani-
mas ſuas morti in regione Merome.
19 Venerunt reges & pugnaverunt, pugnave-
runt reges Chanaan in Thanach juxta aquas Ma-
geddo, & tamen nihil tulere prædantes.
20 De cælo dimicatum eſt contra eos: ſtellæ
manentes in ordine & curſu ſuo, adverſus Siſa-
ram pugnaverunt.
21 Torrens Ciſon traxit cadavera eorum, tor-
rens Cadumim, torrens Ciſon: conculca anima
mea robuſtos.
22 Ungulæ equorum ceciderũt, fugientibus im-
petu, & per præceps ruentibus fortiſſimis hoſtium.
23 Maledicite terræ Meroz, dixit Angelus Do-
mini: maledicite habitatoribus ejus, quia non ve-
nerunt ad auxilium Domini, in adjutorium fortiſ-
ſimorum ejus.
24 Benedicta inter mulieres Jahel uxor Haber D
Cinæi, & benedicatur in tabernaculo ſuo.
25 Aquam petenti lac dedit, & in phiala princi-
pum obtulit butyrum.
26 Siniſtram manum miſit ad clavum, & dexte-
ram ad fabrorum malleos, percuſſítque Siſaram
quærens in capite vulneri locum, & tempus validè
perforans.
27 Inter pedes ejus ruit: defecit, & mortuus eſt:
volvebatur ante pedes ejus, & jacebat exanimis &
miſerabilis.
28 Per feneſtram reſpiciens, ululabat mater ejus:
& de cœnaculo loquebatur: Cur moratur regre-
di currus ejus? quare tardaverunt pedes quadri-
garum illius?
29 Una ſapientior ceteris uxoribus ejus, hæc
ſocrui verba reſpondit:
30 Forſitan nunc dividit ſpolia, & pulcherri-
ma fœminarum eligitur ei: veſtes diverſorum co-
lorum Siſaræ traduntur in prædam, & ſuppellex
varia ad ornanda colla congeritur.
31 Sic pereant omnes inimici tui Domine: qui
autem diligunt te, ſicut ſol in ortu ſuo ſplendet,
ita rutilent.
32 Quievítque Terra per quadraginta annos.

CAPUT VI.

Iſraëlitis à Madian oppreſſis, Gedeon multis ſignis auxilio deſignatur, qui poſt ſacrificium & altare Deo erectum, deſtruxit aram Baal, eique rurſum datur ſignum in vellere.

1 FEcerunt autem filij Iſraël malum in conſpe- A
ctu Domini: qui tradidit illos in manu Ma-
dian ſeptem annis,
2 Et oppreſſi ſunt valdè ab eis. Fecerúntque ſibi
antra & ſpeluncas in montibus, & munitiſſima ad
repugnandum loca.

3 Cúmque

Digitized by Google

3 Cúmque ſeviſſet Iſraël, aſcendebat Madian
& Amalec, ceteríque Orientalium nationum:
4 Et apud eos figentes tentoria, ſicut erant in
herbis cuncta vaſtabant uſque ad introitum Gazæ:
nihílque omnino ad vitam pertinens relinquebant
in Iſraël, non oves, non boves, non aſinos.
5 Ipſi enim & univerſi greges eorum veniebant
cum tabernaculis ſuis,&inſtar locuſtarum univer-
ſa complebant, innumera multitudo hominum, &
camelorum, quidquid tetigerant devaſtantes.
6 Humiliatúſque eſt Iſraël valdè in conſpectu
Madian.
7 Et clamavit ad Dominum poſtulans auxilium
contra Madianitas.
8 Qui miſit ad eos virum prophetam, & locu-
tus eſt: Hæc dicit Dominus Deus Iſraël: Ego vos
B feci conſcendere de Ægypto, & eduxi vos de do-
mo ſervitutis,
9 Et liberavi de manu Ægyptiorum,& omnium
inimicorum, qui affligebant vos: ejecíque eos ad
introitum veſtrũ, & tradidi vobis Terram eorum.
10 Et dixi: Ego Dominus Deus veſter, ne ti-
meatis Deos Amorrhæorum, in quorum terra ha-
bitatis. Et noluiſtis audire vocem meam.
11 Venit autem Angelus Domini, & ſedit ſub
quercu, quæ erat in Ephra & pertinebat ad Joas
patrem familiæ Ezri. Cúmque Gedeon filius ejus
excuteret atque purgaret frumenta in torculari,ut
fugeret Madian,
12 Apparuit ei Angelus Domini,& ait:Domi-
C nus tecum, virorum fortiſſime.
13 Dixítque ei Gedeon: Obſecro, mi domine, ſi
Dominus nobiſcum eſt, cur apprehenderunt nos
hæc omnia? ubi ſunt mirabilia ejus, quæ narrave-
runt patres noſtri, atque dixerunt: De Ægypto
eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit nos
Dominus, & tradidit in manu Madian.
* 1.Reg. 12 b.11. 14 Reſpexítque ad eum Dominus,& ait: * Va-
de in hac fortitudine tua,& liberabis Iſraël de ma-
nu Madian: ſcito quòd miſerim te.
15 Qui reſpondens ait: Obſecro,mi domine,in
quo liberabo Iſraël?ecce familia mea infima eſt in
Manaſſe,& ego minimus in domo patris mei.
16 Dixítque ei Dominus: Ego ero tecum: &
percuties Madian quaſi unum virum.
17 Et ille, Si inveni,inquit gratiam coram te, da
mihi ſignum quòd tu ſis qui loqueris ad me.
18 Nec recedas hinc,donec revertar ad te, por-
D tans ſacrificium, & offerens tibi. Qui reſpondit:
Ego præſtolabor adventum tuum.
19 Ingreſſus eſt itaque Gedeon & coxit hœ-
dum, & de farinæ modio azymos panes:carnéſque
ponens in caniſtro, & jus carnium mittens in ol-
lam, tulit omnia ſub quercu, & obtulit ei.
20 Cui dixit Angelus Domini: Tolle carnes &
azymos panes, & pone ſupra petram illam, & jus
deſuper funde. Cúmque feciſſet ita,
21 Extendit Angelus Domini ſummitatem vir-
gæ,quam tenebat in manu,& tetigit carnes & pa-
nes azymos:aſcendítque ignis de petra, & carnes
azymóſque panes conſumpſit:Angelus autem Do-
mini evanuit ex oculis ejus.
22 Vidénſque Gedeon quòd eſſet Angelus Do-
mini, ait: Heu mi Domine Deus: quia vidi An-
gelum Domini facie ad faciem.
23 Dixítque ei Dominus: Pax tecum:ne timeas,
non morieris.
24 Ædificavit ergo ibi Gedeon altare Domi-
no, vocavítque illud, Domini pax, uſque in præ-
ſentem diem. Cúmque adhuc eſſet in Ephra, quæ E
eſt familiæ Ezri,
25 Nocte illa dixit Dominus ad eum: Tolle tau-
rum patris tui, & alterum taurum annorum ſep-
tem, deſtruéſque aram Baal, quæ eſt patris tui: &
nemus, quod circa aram eſt, ſuccide:
26 Et ædificabis altare Domino Deo tuo in
ſummitate petræ hujus, ſuper quam antè ſacrifi-
cium poſuiſti: tolléſque taurum ſecundum, &
offeres holocauſtum ſuper ſtruem lignorum, quæ
de nemore ſucciderls.
27 Aſſumptis ergo Gedeon decem viris de ſer-
vis ſuis, fecit ſicut præceperat ei Dominus. Ti-
mens autem domum patris ſui, & homines illius
civitatis, per diem noluit id facere,ſed omnia no-
cte complevit.
28 Cúmque ſurrexiſſent viri oppidi ejus manè,
viderunt deſtructam aram Baal, lucúmque ſucci-
ſum, & taurum alterum impoſitum ſuper altare, F
quod tunc ædificatum erat.
29 Dixerúntque ad invicem: Quis hoc fecit?
Cúmque perquirerent auctorem facti, dictum eſt:
Gedeon filius Joas fecit hæc omnia.
30 Et dixerunt ad Joas: produc filium tuum huc,
ut moriatur: quia deſtruxit aram Baal,& ſuccidit
nemus.
31 Quibus ille reſpondit: Numquid ultores
eſtis Baal, ut pugnetis pro eo? qui adverſarius eſt
ejus, moriatur antequam lux craſtina veniat: ſi
Deus eſt, vindicet ſe de eo, qui ſuffodit aram ejus.
32 Ex illo die vocatus eſt Gedeon, Jerobaal, eò
quòd dixiſſet Joas: Ulciſcatur ſe de eo Baal, qui
ſuffodit aram ejus.
33 Igitur omnis Madian, & Amalec, & Orien-
tales populi congregati ſunt ſimul: & tranſeuntes
Jordanem, caſtrametati ſunt in valle Jezraël.
34 Spiritus autem Domini induit Gedeon, qui
clangens buccina convocavit domum Abiezer, ut G
ſequeretur ſe.
35 Miſítque nuntios in univerſum Manaſſen,
qui & ipſe ſecutus eſt eum: & alios nuntios in
Aſer & Zabulon & Nephthali, qui occurrerunt ei.
36 Dixítque Gedeon ad Deum: Si ſalvum fa-
cis per manum meam Iſraël: ſicut locutus es,
37 Ponam hoc vellus lanæ in area: ſi ros in
ſolo vellere fuerit: & in omni terra ſiccitas, ſciam
quòd per manum meam, ſicut locutus es, liberabis
Iſraël.
38 Factúmque eſt ita. Et de nocte conſurgens,
expreſſo vellere, concham rore implevit.
39 Dixítque rurſus ad Deum: Ne iraſcatur fu-
ror tuus contra me, ſi adhuc ſemel tentavero, ſi-
gnum quærens in vellere. Oro ut ſolum vellus ſic-
cum ſit, & omnis terra rore madens.
40 Fecítque Deus nocte illa ut poſtulaverat: &
fuit ſiccitas in ſolo vellere, & ros in omni terra.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT VII.

Probatis ad aquas his qui ad bellum eſſent progreſſuri, Gedeon audito unius è caſtris Madianitarum ſomnio, in eos irruit, tubis, lagenis ac lucernis armatus; quos cum Oreb & Zeb principibus eorum devicit.

A 1 IGitur Jerobaal qui & Gedeon, de nocte conſurgens, & omnis populus cum eo, venit ad fontem qui vocatur Harad. erant autem caſtra Madian in valle ad Septemtrionalem plagam collis excelſi.

2 Dixítque Dominus ad Gedeon: Multus tecum eſt populus, nec tradetur Madian in manus ejus: ne glorietur contra me Iſraël, & dicat: Meis viribus liberatus ſum.

3 Loquere ad populum, & cunctis audientibus prædica: *qui formidoloſus & timidus eſt, revertatur. Receſſerúntque de monte Galaad, & reverſi ſunt de populo viginti duo millia virorum, & tantùm decem millia remanſerunt.

* Deut. 20.8. 1.Mach. 3.56.

B 4 Dixítque Dominus ad Gedeon: Adhuc populus multus eſt, duc eos ad aquas, & ibi probabo illos: & de quo dixero tibi ut tecum vadat, ipſe pergat: quem ire prohibuero, revertatur.

5 Cúmque deſcendiſſet populus ad aquas, dixit Dominus ad Gedeon: * Qui lingua lambuerint aquas, ſicut ſolent canes lambere, ſeparabis eos ſeorſum: qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt.

* Qui manu & lingua.

6 Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os projicientes lambuerant aquas, trecenti viri: omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat.

C 7 Et ait Dominus ad Gedeon: In trecentis viris qui lambuerunt aquas, liberabo vos, & tradam in manu tua Madian: omnis autem reliqua multitudo revertatur in locum ſuum.

8 Sumptis itaque pro numero cibariis & tubis, omnem reliquam multitudinem abire præcepit ad tabernacula ſua: & ipſe cum trecentis viris ſe certamini dedit. Caſtra autem Madian erant ſubter in valle.

9 Eadem nocte dixit Dominus ad eum: Surge, & deſcende in caſtra: quia tradidi eos in manu tua.

10 Sin autem ſolus ire formidas, deſcendat tecum Phara puer tuus.

11 Et cùm audieris quid loquantur, tunc confortabuntur manus tuæ, & ſecurior ad hoſtium caſtra deſcendes. Deſcendit ergo ipſe & Phara puer ejus in partem caſtrorum, ubi erant armatorum vigiliæ.

D 12 Madian autem & Amalec, & omnes Orientales populi, fuſi jacebant in valle, ut locuſtarum multitudo: cameli quoque innumerabiles erant, ſicut arena quæ jacet in littore maris.

13 Cúmque veniſſet Gedeon, narrabat aliquis ſomnium proximo ſuo: & in hunc modum referebat quod viderat: Vidi ſomnium, & videbatur mihi quaſi ſubcinericius panis ex ordeo volvi, & in caſtra Madian deſcendere: cúmque perveniſſet ad tabernaculum, percuſſit illud, atque ſubvertit, & terræ funditus coæquavit.

14 Reſpondit is, cui loquebatur: Non eſt hoc aliud, niſi gladius Gedeonis filij Joas viri Iſraëlitæ: tradidit enim Dominus in manus ejus Madian & omnia caſtra ejus.

15 Cúmque audiſſet Gedeon ſomnium, & interpretationem ejus, adoravit: & reverſus eſt ad caſtra Iſraël, & ait: Surgite, tradidit enim Dominus in manus noſtras caſtra Madian: E

16 Diviſítque trecentos viros in tres partes, & dedit tubas in manibus eorum, lagenáſque vacuas ac lampades in medio lagenarum.

17 Et dixit ad eos: Quod me facere videritis, hoc facite: ingrediar partem caſtrorum, & quod fecero ſectamini.

18 Quando perſonuerit tuba in manu mea, vos quoque per caſtrorum circuitum clangite & conclamate, Domino & Gedeoni.

19 Ingreſsúſque eſt Gedeon, & trecenti viri qui erant cum eo, in partem caſtrorum incipientibus vigiliis noctis mediæ, & cuſtodibus ſuſcitatis, cœperunt buccinis clangere, & complodere inter ſe lagenas. F

20 Cúmque per gyrum caſtrorum in tribus perſonarent locis, & hydrias confregiſſent, tenuerunt ſiniſtris manibus lampades, & dextris ſonantes tubas, clamaverúntque: Gladius Domini & Gedeonis:

21 Stantes ſinguli in loco ſuo per circuitum caſtrorum hoſtilium. Omnia itaque caſtra turbata ſunt, & vociferantes, ululantéſque fugerunt:

22 Et nihilominus inſiſtebant trecenti viri buccinis perſonantes.* Immiſítque Dominus gladium in omnibus caſtris, & mutua ſe cæde truncabant,

* Pſ. 82. 10.

23 Fugientes uſque ad Bethſetta, & crepidinem Abelmehula in Tebbath. Conclamantes autem viri Iſraël de Nephthali, & Aſer, & omni Manaſſe, perſequebantur Madian. G

24 Miſítque Gedeon nuntios in omnem montem Ephraim, dicens: Deſcendite in occurſum Madian, & occupate aquas uſque Bethbera atque Jordanem. Clamavítque omnis Ephraim, & præoccupavit aquas atque Jordanem uſque Bethbera.

25 * Apprehenſóſque duos viros Madian, Oreb & Zeb, interfecit Oreb in Petra Oreb, Zeb verò in Torculari Zeb. Et perſecuti ſunt Madian, capita Oreb & Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Jordanis.

* Pſ. 82. 12. Iſa. 10. 26.

CAPUT VIII.

Ephraim inſurgit adverſus Gedeon; qui devictis Zebee & Salmana, viros Soccoth & Phanuel perdidit, & ex inauribus aliiſque populi donis fecit Ephod quod domui ſuæ & Iſraëli fuit in ruinam: poſtquam autem quadraginta annis præfuit, generatis 70. filiis ex uxoribus, & uno ex concubina, mortuus eſt, rediitque Iſraël ad idololatriam.

1 DIxerúntque ad eum viri Ephraim: Quid eſt hoc quod facere voluiſti, ut nos non vocares, cùm ad pugnam pergeres contra Madian? jurgantes fortiter, & propè vim inferentes. A

2 Quibus ille reſpondit: Quid enim tale facere potui, quale vos feciſtis? nónne melior eſt racemus Ephraim, vindemiis Abiezer?

3 In manus veſtras Dominus tradidit principes Madian, Oreb & Zeb: quid tale facere potui, quale vos feciſtis? Quod cùm locutus eſſet, requievit ſpiritus eorum, quo tumebant contra eum.

4 Cúmque veniſſet Gedeon ad Iordanem, tran-

ſivit eum cum trecentis viris qui ſecum erant: &
præ laſſitudine, fugientes perſequi non poterant.
5 Dixitque ad viros Soccoth: Date, obſecro, panes
B populo qui mecum eſt, quia valdè defecerunt, ut
poſſimus perſequi Zebee & Salmana reges Madian.
6 Reſponderunt principes Soccoth: Forſitan pal-
mæ manuum Zebee & Salmana in manu tua ſunt,
& idcircò poſtulas ut demus exercitui tuo panes.
7 Quibus ille ait: Cùm ergo tradiderit Domi-
nus Zebee & Salmana in manus meas, conteram
carnes veſtras cum ſpinis tribuliſque deſerti.
8 Et inde conſcendens, venit in Phanuel: locu-
túſque eſt ad viros loci illius ſimilia. Cui & illi reſ-
ponderunt, ſicut reſponderant viri Soccoth.
9 Dixit itaque & eis: Cùm reverſus fuero victor
in pace, deſtruam turrim hanc.
10 Zebee autem & Salmana requieſcebant cum
C omni exercitu ſuo. Quindecim enim millia viri
remanſerant ex omnibus turmis Orientalium po-
pulorum, cæſis centum viginti millibus bellatorum
educentium gladium.
* Oſee 10.d.14. 11 * Aſcendénſque Gedeon per viam eorum
qui in tabernaculis morabantur, ad Orientalem
partem Nobe & Jegbaa, percuſſit caſtra hoſtium,
qui ſecuri erant, & nihil adverſi ſuſpicabantur.
12 Fugerúntque Zebee & Salmana, quos per-
ſequens Gedeon comprehendit, turbato omni
exercitu eorum.
13 Reverténſque de bello ante ſolis ortum,
14 Apprehendit puerum de viris Soccoth: in-
terrogavítque eum nomina principum & ſeniorum
Soccoth, & deſcripſit ſeptuagiuta ſeptem viros.
D 15 Venítque ad Soccoth, & dixit eis: En Zebee
& Salmana, ſuper quibus exprobraſtis mihi, dicen-
tes: Forſitan manus Zebee & Salmana in manibus
tuis ſunt, & idcircò poſtulas ut demus viris, qui
laſſi ſunt & defecerunt, panes.
16 Tulit ergo ſeniores civitatis & ſpinas deſerti
ac tribulos, & contrivit cum eis, atque commi-
nuit viros Soccoth.
17 Turrim quoque Phanuel ſubvertit, occiſis
habitatoribus civitatis.
18 Dixítque ad Zebee & Salmana: Quales fue-
runt viri, quos occidiſtis in Thabor? Qui reſponde-
runt: ſimiles tui, & unus ex eis quaſi filius regis.
19 Quibus ille reſpondit: Fratres mei fuerunt,
filij matris meæ. vivit Dominus, quia ſi ſervaſſetis
eos, non vos occiderem.
20 Dixítque Jether primogenito ſuo: Surge, &
E interfice eos. Qui non eduxit gladium: timebat
enim, quia adhuc puer erat.
21 Dixerúntque Zebee & Salmana: Tu ſurge,
& irrue in nos: quia juxta ætatem robur eſt homi-
* Pſ. 82. c.11. nis. Surrexit Gedeon, * & interfecit Zebee & Sal-
mana: & tulit ornamenta ac bullas, quibus colla re-
galium camelorum decorari ſolent
22 Dixerúntque omnes viri Iſraël ad Gedeon:
Dominare noſtri tu, & filius tuus, & filius filij tui:
quia liberaſti nos de manu Madian.
23 Quibus ille ait: Non dominabor veſtri, nec
dominabitur in vos filius meus, ſed dominabitur
vobis Dominus.
24 Dixítque ad eos: Unam petitionem poſtulo à
vobis: Date mihi inaures ex præda veſtra. Inaures
enim aureas Iſmaelitæ habere conſueverant.
25 Qui reſponderunt: Libentiſſimè dabimus.
Expandentéſque ſuper terram pallium, projece- F
runt in eo inaures de præda:
26 Et fuit pondus poſtulatarum inaurium, mille
ſeptingenti auri ſicli, abſque ornamentis, & moni-
libus, & veſte purpurea, quibus reges Madian uti
ſoliti erant, & præter torques aureas camelorum.
27 Fecítque ex eo Gedeon Ephod, & poſuit
illud in civitate ſua Ephra. Fornicatúſque eſt om-
nis Iſraël in eo, & factum eſt Gedeoni & omni
domui ejus in ruinam.
28 Humiliatus eſt autem Madian coram filiis
Iſraël, nec potuerunt ultrà cervices elevare: ſed
quievit terra per quadraginta annos, quibus Ge-
deon præfuit.
29 Abiit itaque Jerobaal filius Joas, & habita-
vit in domo ſua:
30 Habuítque ſeptuaginta filios, qui egreſſi ſunt
de femore ejus: eò quòd plures haberet uxores.
31 Concubina autem illius, quam habebat in G
Sichem, genuit ei filium nomine Abimelech.
32 Mortuúſque eſt Gedeon filius Joas in ſene-
ctute bona, & ſepultus eſt in ſepulchro Joas patris
ſui in Ephra de familia Ezri.
33 Poſtquam autem mortuus eſt Gedeon, averſi
ſunt filij Iſraël, & fornicati ſunt cum Baalim. Per-
cuſſerúntque cum Baal fœdus, ut eſſet eis in deum.
34 Nec recordati ſunt Domini Dei ſui, qui
eruit eos de manibus inimicorum ſuorum om-
nium per circuitum:
35 Nec fecerunt miſericordiam cum domo Jero-
baal Gedeon, juxta omnia bona quæ fecerat Iſraëli

CAPUT IX.

Abimelech occiſis 70. fratribus ſuis, imperium ſibi tyrannicè uſurpat; qui poſt parabolam Joatham fratris ejus qui ſervatus erat, exercitum Gaal devicit, turrimque Sichem exuſſit, & à muliere tandem fragmine molæ oppreſſus eſt.

1 ABiit autem Abimelech filius Jerobaal in A
Sichem ad fratres matris ſuæ, & locutus eſt
ad eos, & ad omnem cognationem domus patris
matris ſuæ, dicens:
2 Loquimini ad omnos viros Sichem: Quid
vobis eſt melius, ut dominentur veſtri ſeptuaginta
viri omnes filij Jerobaal, an ut dominetur unus vir?
ſimúlque conſiderate, quòd os veſtrum & caro
veſtra ſum.
3 Locutíque ſunt fratres matris ejus de eo ad
omnes viros Sichem univerſos ſermones iſtos, &
inclinaverunt cor eorum poſt Abimelech, dicen-
tes: Frater noſter eſt.
4 Dederúntque illi ſeptuaginta pondo argenti
de fano Baalberit. Qui conduxit ſibi ex eo viros
inopes & vagos, ſecutique ſunt eum.
5 Et venit in domum patris ſui in Ephra, & oc-
cidit fratres ſuos filios Jerobaal ſeptuaginta viros,
ſuper lapidem unum: remanſítque Joatham filius
Jerobaal minimus, & abſconditus eſt.
6 Congregati ſunt autem omnes viri Sichem, &
univerſæ familiæ urbis Mello: abierúntque & con-
ſtituerunt regem Abimelech, juxta quercum quæ
ſtabat in Sichem.
7 Quod cùm nuntiatum eſſet Joatham, ivit, &
ſtetit in vertice montis Garizim: elevatáque voce
clamavit

Digitized by Google

clamavit,& dixit: Audite me viri Sichem, ita au-
diat vos Deus.
B 8 Ierunt ligna,ut ungerent ſuper ſe regem: di-
xerúntque olivæ: Impera nobis.
9 Quæ reſpondit: Numquid poſſum deſerere
pinguedinem meam, qua & dij utuntur & homi-
nes,& venire ut inter ligna promovear?
10 Dixerúntque ligna ad arborem ficum: Veni,
& ſuper nos regnum accipe.
11 Quæ reſpondit eis: Numquid poſſum deſe-
rere dulcedinem meam, fructúſque ſuaviſſimos, &
ire ut inter cetera ligna promovear?
12 Locutáque ſunt ligna ad vitem: Veni,& im-
pera nobis.
13 Quæ reſpondit eis: Numquid poſſum deſe-
rere vinum meum,quod lætificat Deum & homi-
nes, & inter ligna cetera promoveri?
14 Dixerúntque omnia ligna ad rhamnum: Ve-
ni, & impera ſuper nos.
15 Quæ reſpondit eis: Si verè me regem vobis
conſtituitis,venite, & ſub umbra mea requieſcite.
ſi autem non vultis, egrediatur ignis de rhamno,
& devoret cedros Libani.
16 Nunc igitur, ſi rectè & abſque peccato con-
ſtituiſtis ſuper vos regẽ Abimelech,& benè egiſtis
C cum Jerobaal,& cum domo ejus, & reddidiſtis vi-
cem beneficiis ejus, qui pugnavit pro vobis,
17 Et animam ſuam dedit periculis, ut erueret
vos de manu Madian,
18 Qui nunc ſurrexiſtis contra domum patris
mei,& interfeciſtis filios ejus ſeptuaginta viros ſu-
per unum lapidem,& conſtituiſtis regem Abime-
lech filium ancillæ ejus ſuper habitatores Sichem,
eò quòd frater veſter ſit.
19 Si ergo rectè & abſque vitio egiſtis cum Je-
robaal, & domo ejus, hodie lætamini in Abime-
lech, & ille lætetur in vobis.
20 Sin autem perverſè: egrediatur ignis ex eo,
& conſumat habitatores Sichem,& oppidum Mel-
lo: egrediatúrque ignis de viris Sichem, & de op-
pido Mello, & devoret Abimelech.
21 Quæ cùm dixiſſet,fugit,& abiit in Bera: ha-
bitavítque ibi ob metum Abimelech fratris ſui.
22 Regnavit itaque Abimelech ſuper Iſraël tri-
bus annis.
23 Miſítque Dñs ſpiritũ peſſimũ inter Abimelech
& habitatores Sichem: qui cœperũt eum deteſtari,
24 Et ſcelus interfectionis ſeptuaginta filiorum
Jerobaal, & effuſionem ſanguinis eorum conferre
in Abimelech fratrem ſuum, & in ceteros Sichi-
morum principes,qui eum adjuverant.
25 Poſuerúntque inſidias adverſus eum in ſum-
mitate montium: & dum illius præſtolabantur ad-
D ventum,exercebant latrocinia, agentes prædas de
prætereuntibus, nuntiatúmque eſt Abimelech.
26 Venit autem Gaal filius Obed cum fratribus
ſuis,& tranſivit in Sichimam. Ad cujus adventum
erecti habitatores Sichem,
27 Egreſſi ſunt in agros, vaſtantes vineas, uváſ-
que calcantes: & factis cantantium choris,ingreſſi
ſunt fanum dei ſui,& inter epulas & pocula male-
dicebant Abimelech,
28 Clamante Gaal filio Obed: Quis eſt Abime-
lech,& quæ eſt Sichem,ut ſerviamus ei? numquid
non eſt filius Jerobaal,& conſtituit principem Ze-
bul ſervum ſuum ſuper viros Emor patris Sichem?
cur ergo ſerviemus ei?
29 Utinam daret aliquis populum iſtum ſub
manu mea,ut auferrem de medio Abimelech. Di-
ctúmque eſt Abimelech: Congrega exercitus mul-
titudinem, & veni.
30 Zebul enim princeps civitatis, auditis ſer-
monibus Gaal filij Obed,iratus eſt valdè,
31 Et miſit clàm ad Abimelech nuntios,dicens:
Ecce,Gaal filius Obed venit in Sichimam cum fra-
tribus ſuis, & oppugnat adverſum te civitatem.
32 Surge itaque nocte cum populo qui tecum
eſt,& latita in agro:
33 Et primo manè oriente ſole,irrue ſuper civi-
tatem. illo autem egrediente adverſùm te cum po-
pulo ſuo, fac ei quod potueris. E
34 Surrexit itaque Abimelech cum omni exer-
citu ſuo nocte,& tetendit inſidias juxta Sichimam
in quattuor locis.
35 Egreſſúſque eſt Gaal filius Obed, & ſtetit in
introitu portæ civitatis. Surrexit autem Abimelech,
& omnis exercitus cum eo de inſidiarum loco.
36 Cúmque vidiſſet populum Gaal,dixit ad Ze-
bul: Ecce de montibus multitudo deſcendit. Cui
ille reſpondit: Umbras montium vides quaſi capita
hominum, & hoc errore deciperis.
37 Rurſúmque Gaal ait: Ecce populus de umbi-
lico terræ deſcendit, & unus cuneus venit per
viam quæ reſpicit quercum.
38 Cui dixit Zebul: Ubi eſt nunc os tuum,quo
loquebaris: Quis eſt Abimelech ut ſerviamus ei?
Nónne hic populus eſt, quem deſpiciebas? Egre-
dere, & pugna contra eum.
39 Abiit ergo Gaal, ſpectante Sichimorum po-
pulo, & pugnavit contra Abimelech,
40 Qui perſecutus eſt eum fugientem, & in
urbem compulit: ceciderúntque ex parte ejus
plurimi, uſque ad portam civitatis:
41 Et Abimelech ſedit in Ruma: Zebul autem,
Gaal & ſocios ejus expulit de urbe, nec in ea paſ-
ſus eſt commorari.
42 Sequenti ergò die egreſſus eſt populus in F
campum. Quod cùm nuntiatum eſſet Abimelech,
43 Tulit exercitum ſuum, & diviſit in tres tur-
mas,tendens inſidias in agris. Vidénſq; quòd egre-
deretur populus de civitate,ſurrexit, & irruit in eos
44 Cum cuneo ſuo, oppugnans, & obſidens ci-
vitatem: duæ autem turmæ palantes per campum
adverſarios perſequebantur.
45 Porrò Abimelech omni die illo oppugnabat
urbem,quam cepit, interfectis habitatoribus ejus,
ipſáque deſtructa,ita ut ſal in ea diſpergeret.
46 Quod cùm audiſſent qui habitabant in tur-
re Sichimorum,ingreſſi ſunt fanum dei ſui Berith,
ubi fœdus cum eo pepigerant, & ex eo locus no-
men acceperat, qui erat munitus valdè.
47 Abimelech quoque audiens viros turris Si-
chimorum pariter conglobatos,
48 Aſcendit in montem Selmon cum omni po-
pulo ſuo: & arrepta ſecuri, præcidit arboris ra-
mum, impoſitúmque ferens humero, dixit ad ſo-
cios: Quod me videtis facere, citò facite.
49 Igitur certatim ramos de arboribus præcidẽres,

Digitized by Google

G ſequebantur ducem. Qui circumdantes præſi-
dium,ſuccenderunt; atque ita factum eſt,ut fumo
& igne mille homines necarentur, viri pariter &
mulieres, habitatorum turris Sichem.
50 Abimelech autem inde proficiſcens venit
ad oppidum Thebes, quod circumdans obſidebat
exercitu.
51 Erat autem turris excelſa in media civitate,
ad quam confugerant ſimul viri ac mulieres, &
omnes principes civitatis,clauſa firmiſſimè janua,
& ſuper turris tectum ſtantes per propugnacula.
52 Accedénſque Abimelech juxta turrim, pu-
gnabat fortiter: & appropinquans oſtio, ignem
ſupponere nitebatur:
* 2.Reg. 11.c.21. 53 * Et ecce una mulier fragmen molæ deſuper
jaciens, illiſit capiti Abimelech, & confregit ce-
rebrum ejus.
* 1 Reg. 31.a.4. 1. Par. 10.b.4. 54 * Qui vocavit citò armigerum ſuum, & ait
ad eum: Evagina gladium tuum, & percute me:
ne fortè dicatur quòd à femina interfectus ſim.
Qui juſſa perficiens, interfecit eum.
55 Illóque mortuo, omnes qui cum eo erant de
Iſraël, reverſi ſunt in ſedes ſuas:
56 Et reddidit Deus malum,quod fecerat Abi-
melech contra patrem ſuum, interfectis ſeptua-
ginta fratribus ſuis.
57 Sichimitis quoque,quod operati erant,retri-
butum eſt, & venit ſuper eos maledictio Joatham
filij Jerobaal.

Caput X.

*Thola vita functo, Jair dux ſuccedit: Iſraëlitæ verò in idolo-
latriam lapſi traduntur Philiſthæis & Ammonitis; quibus pœ-
nitentibus, Dominus ingratitudinem improperat, tandémque
eorum miſeretur.*

A 1 POſt Abimelech ſurrexit dux in Iſraël Tho-
la filius Phua patrui Abimelech, vir de Iſſa-
char,qui habitavit in Samir montis Ephraim:
2 Et judicavit Iſraëlem viginti & tribus annis,
mortuúſque eſt, ac ſepultus in Samir.
3 Huic ſucceſſit Jair Galaadites, qui judicavit
Iſraëlem per viginti & duos annos,
4 Habens triginta filios ſedentes ſuper triginta
pullos aſinarum, & principes triginta civitatum,
B quæ ex nomine ejus ſunt appellatæ Havoth Jair,
id eſt oppida Jair, uſque in præſentem diem, in
Terra Galaad.
5 Mortuúſque eſt Jair, ac ſepultus in loco cui
eſt vocabulum Camon.
6 Filij autem Iſraël peccatis veteribus jungen-
tes nova,fecerunt malum in conſpectu Domini,&
ſervierunt idolis,Baalim & Aſtaroth,& diis Syriæ
ac Sidonis & Moab & filiorum Ammon & Phi-
liſthiim:dimiſerúntque Dominum, & non colue-
runt eum.
7 Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in
manus Philiſthiim & filiorum Ammon.
8 Afflictíque ſunt, & vehementer oppreſſi
per annos decem & octo, omnes qui habitabant
trans Jordanem in Terra Amorrhæi, qui eſt in
Galaad:
9 In tantum, ut filij Ammon, Jordane tranſmiſ-
ſo, vaſtarent Judam & Benjamin & Ephraim: af-
flictúſque eſt Iſraël nimis.
C 10 Et clamantes ad Dominum,dixerunt: Pec-
cavimus tibi,quia dereliquimus Dominum Deum
noſtrum, & ſervivimus Baalim.
11 Quibus locutus eſt Dominus: Numquid
non Ægyptij & Amorrhæi, filiíque Ammon &
Philiſthiim,
12 Sidonij quoque & Amalec & Chanaan,op-
preſſerunt vos, & clamaſtis ad me, & erui vos de
manu eorum?
13 Et tamen reliquiſtis me, & coluiſtis deos
alienos, idcircò non addam ut ultrà vos liberem:
14 Ite, & invocate deos quos elegiſtis: ipſi vos
liberent in tempore anguſtiæ.
15 Dixerúntque filij Iſraël ad Dominum: Pec- D
cavimus, redde tu nobis quidquid tibi placet:
tantùm nunc libera nos.
16 Quæ dicentes,omnia de finibus ſuis alieno-
rum deorum idola projecerunt, & ſervierunt Do-
mino Deo: qui doluit ſuper miſeriis eorum.
17 Itaque filij Ammon conclamantes in Galaad
fixere tentoria: contra quos congregati filij Iſraël
in Maſpha caſtrametati ſunt.
18 Dixerúntque principes Galaad ſinguli ad
proximos ſuos: Qui primus ex nobis contra filios
Ammon cœperit dimicare,erit dux populi Galaad.

Caput XI.

*Jephte judex factus, Dei ſpiritu accenſus, primùm ratione agit
cum rege Ammonitarum; deinde ubi eos viciſſet, ob votum te-
merè factum filiam ſuam ſacrificavit.*

1 FUit illo tempore Jephte Galaadites vir for- A
tiſſimus atque pugnator, filius mulieris me-
retricis, qui natus eſt de Galaad.
2 Habuit autem Galaad uxorem,de qua ſuſce-
pit filios: qui poſtquam creverant,ejecerunt Jeph-
te, dicentes: Heres in domo patris noſtri eſſe non
poteris,quia de altera matre natus es.
3 Quos ille fugiens atque devitans, habitavit
in Terra Thob: congregatíque ſunt ad eum viri
inopes, & latrocinantes, & quaſi principem ſe-
quebantur.
4 In illis diebus pugnabant filij Ammon con-
tra Iſraël.
5 Quibus acriter inſtantibus, perrexerunt ma-
jores natu de Galaad, ut tollerent in auxilium ſui
Jephte de Terra Tob:
6 Dixerúntque ad eum: Veni & eſto princeps
noſter, & pugna contra filios Ammon.
7 Quibus ille reſpondit: * Nónne vos eſtis,qui * Gen. 26.f.27.
odiſtis me,& ejeciſtis de domo patris mei,& nunc B
veniſtis ad me neceſſitate compulſi?
8 Dixerúntque principes Galaad ad Jephte:Ob
hanc igitur cauſam nunc ad te venimus, ut pro-
ficiſcaris nobiſcum, & pugnes contra filios Am-
mon, ſíſque dux omnium qui habitant in Galaad.
9 Jephte quoque dixit eis: Si verè veniſtis ad
me, ut pugnem pro vobis contra filios Ammon,
tradiderítque eos Dominus in manus meas, ego
ero veſter princeps?
10 Qui reſponderunt ei: Dominus,qui hæc au-
dit, ipſe mediator ac teſtis eſt, quòd noſtra pro-
miſſa faciemus.
11 Abiit itaque Jephte cum principibus Ga-
laad, fecítque eum omnis populus principem ſui.
Locutúſque eſt Jephte omnes ſermones ſuos coràm
Domino in Maſpha.

12 Et

Digitized by Google

12 Et miſit nuntios ad regem filiorum Ammon, qui ex perſona ſua dicerent: Quid mihi & tibi eſt, quia veniſti contra me, ut vaſtares terram meam?

* Num. 21.a.24. 13 Quibus ille reſpondit: * Quia tulit Iſraël terram meam, quando aſcendit de Ægypto, à finibus Arnon uſque Jaboc atque Jordanem: nunc ergo cum pace redde mihi eam.

14 Per quos rurſum mandavit Jephte, & imperavit eis ut dicerent regi Ammon:

15 Hæc dicit Jephte: Non tulit Iſraël Terram Moab, nec Terram filiorum Ammon:

16 Sed quando de Ægypto conſcenderunt, ambulavit per ſolitudinem uſque ad Mare rubrum, & venit in Cades.

* Num. 20.d.14. 17 * Miſítque nuntios ad regem Edom, dicens: Dimitte me ut tranſeam per terram tuam. Qui noluit acquieſcere precibus ejus. Miſit quoque ad Regem Moab, qui & ipſe tranſitum præbere contempſit: Manſit itaque in Cades,

18 Et circuivit ex latere Terram Edom, & Terram Moab: venítque contra Orientalem plagam D Terræ Moab, & caſtrametatus eſt trans Arnon: nec *Nu.21. c 13. voluit intrare terminos Moab: *Arnon quippe confinium eſt Terræ Moab.

19 Miſit itaque Iſraël nuntios ad Sehon regem Amorrhæorum, qui habitabat in Heſebon, & dixerunt ei: Dimitte ut tranſeam per Terram tuam uſque ad fluvium.

20 Qui & ipſe Iſraël verba deſpiciens, non dimiſit eum tranſire per terminos ſuos: ſed infinita multitudine congregata, egreſſus eſt contra eum in Jaſa, & fortiter reſiſtebat.

21 Tradidítque eum Dominus in manus Iſraël cum omni exercitu ſuo, qui percuſſit eum, & poſſedit omnem Terram Amorrhæi habitatoris regionis illius,

22 Et univerſos fines ejus de Arnon uſque Jaboc, & de ſolitudine uſque ad Jordanem.

23 Dominus ergo Deus Iſraël ſubvertit Amorrhæum, pugnante contra illum populo ſuo Iſraël, & tu nunc vis poſſidere terram ejus?

24 Nónne ea quæ poſſidet Chamos Deus tuus, tibi jure debentur? Quæ autem Dominus Deus noſter victor obtinuit, in noſtram cedent poſſeſ-* Num. 22.a.2. ſionem:

E 25 * Niſi fortè meliores Balac filio Sephor rege Moab: aut docere potes, quòd jurgatus ſit contra Iſraël, & pugnaverit contra eum,

26 Quando habitavit in Heſebon, & viculis ejus, & in Aroër, & villis illius, vel in cunctis civitatibus juxta Jordanem, per trecentos annos: Quare tanto tempore nihil ſuper hac repetitione tentaſtis?

27 Igitur non ego pecco in te, ſed tu contra me malè agis, indicens mihi bella non juſta. Judicet Dominus arbiter hujus diei, inter Iſraël & inter filios Ammon.

28 Noluítque acquieſcere rex filiorum Ammon verbis Jephte, quæ per nuntios mandaverat.

29 Factus eſt ergo ſuper Jephte Spiritus Domini, & circuiens Galaad, & Manaſſe, Maſpha quoque Galaad, & inde tranſiens ad filios Ammon,

F 30 Votum vovit Domino dicens: Si tradideris filios Ammon in manus meas,

31 Quicumque primus fuerit egreſſus de foribus domus meæ, mihíque occurrerit revertenti cum pace à filiis Ammon, eum holocauſtū offerā Dño.

32 Tranſivítque Jephte ad filios Ammon, ut pugnaret contra eos: quos tradidit Dominus in manus ejus.

33 Percuſsítque ab Aroër uſque dum venias in Mennith, viginti civitates, & uſque ad Abel, quæ eſt vineis conſita, plaga magna nimis. humiliatique ſunt filij Ammon à filiis Iſraël.

34 Revertente autem Jephte in Maſpha domum ſuam, occurrit ei unigenita filia ſua cum tympanis & choris. non enim habebat alios liberos.

35 Qua viſa, ſcidit veſtimenta ſua, & ait: Heu me, filia mea, decepiſti me, & ipſa decepta es: aperui enim os meum ad Dominum, & aliud facere non potero.

36 Cui illa reſpondit: Pater mi, ſi aperuiſti os G tuum ad Dominum, fac mihi quodcumque pollicitus es, conceſſa tibi ultione atque victoria de hoſtibus tuis.

37 Dixítque ad patrem: Hoc ſolum mihi præſta quod deprecor: Dimitte me ut duobus menſibus circumeam montes, & plangam virginitatem meam cum ſodalibus meis.

38 Cui ille reſpondit: Vade. Et dimiſit eam duobus menſibus. Cúmque abiiſſet cum ſociis ac ſodalibus ſuis, flebat virginitatem ſuam in montibus.

39 Expletíſque duobus menſibus, reverſa eſt ad patrem ſuum, & fecit ei ſicut voverat, quæ ignorabat virum. Exinde mos increbruit in Iſraël, & conſuetudo ſervata eſt:

40 Ut poſt anni circulum conveniant in unum filiæ Iſraël, & plangant filiam Jephte Galaaditæ diebus quattuor.

Caput XII.

Ephrathæi adverſus Jephte inſurgentes ad vada Iordanis occiduntur, cùm vocem Scibboleth proferre non poſſent, quo vita functo, ſuccedunt duces Abeſan, Ahialon, & Abdon.

1 Ecce autem in Ephraim orta eſt ſeditio. nam A tranſeuntes contra aquilonem, dixerunt ad Jephte: Quare vadens ad pugnam contra filios Ammon vocare nos noluiſti, ut pergeremus tecum? Igitur incendemus domum tuam.

2 Quibus ille reſpondit: Diſceptatio erat mihi & populo meo contra filios Ammon vehemens: vocavíque vos, ut præberetis mihi auxilium, & facere noluiſtis.

3 Quod cernens poſui animam meam in manibus meis, tranſivíque ad filios Ammon, & tradidit eos Dominus in manus meas. Quid commerui, ut adverſum me conſurgatis in prælium?

4 Vocatis itaque ad ſe cunctis viris Galaad, pugnabat contra Ephraim: percuſſerúntque viri Ga- B laad Ephraim, quia dixerat: Fugitivus eſt Galaad de Ephraim, & habitat in medio Ephraim & Manaſſe.

5 Occupaverúntque Galaaditæ vada Jordanis, per quæ Ephraim reverſurus erat. Cúmque veniſſet ad ea de Ephraim numero, fugiens, atque dixiſſet: Obſecro ut me tranſire permittatis: dicebant ei Galaaditæ: Numquid Ephrathæus es? quo dicente: Non ſum:

6 Interrogabant eum: Dic ergo Scibboleth,

C quod interpretatur Spica. Qui reſpondebat, Sibbo-
leth: eadem littera ſpicam exprimere non valens.
Statímque apprehenſum jugulabant in ipſo Jorda-
nis tranſitu. Et ceciderunt in illo tempore de E-
phraim quadraginta duo millia.
7 Judicavit itaque Jephte Galaadites Iſraël ſex
annis: & mortuus eſt, ac ſepultus in civitate ſua
Galaad.
8 Poſt hunc judicavit Iſraël Abeſan de Beth-
lehem:
9 Qui habuit triginta filios, & totidem filias,
D quas emittens foras, maritis dedit, & ejuſdem nu-
meri filiis ſuis accepit uxores, introducens in do-
mum ſuam. Qui ſeptem annis judicavit Iſraël.
10 Mortuúſque eſt, ac ſepultus in Bethlehem.
11 Cui ſucceſſit Ahialon Zabulonites: & judi-
cavit Iſraël decem annis:
12 Mortuúſque eſt, ac ſepultus in Zabulon.
13 Poſt hunc judicavit Iſraël Abdon, filius Illel,
Pharathonites:
14 Qui habuit quadraginta filios, & triginta ex
eis nepotes, aſcendentes ſuper ſeptuaginta pullos
aſinarum, & judicavit Iſraël octo annis:
15 Mortuúſque eſt, ac ſepultus in Pharathon
terræ Ephraim, in monte Amalec.

CAPUT XIII.

Iſraëlitæ rurſum in idololatriam lapſi, Philiſthæis traduntur: Samſon naſciturus ab Angelo prædicitur matri, & deinde patri, natúſque à Domino benedicitur.

A 1 RUrſúmque * filii Iſraël fecerunt malum in
conſpectu Domini: qui tradidit eos in ma-
nus Philiſthinorum quadraginta annis.
* Sup. 10.b.6.
2 Erat autem quidam vir de Saraa, & de Stirpe
Dan, nomine Manue, habens uxorem ſterilem.
3 Cui apparuit Angelus Domini, & dixit ad
eam: Sterilis es & abſque liberis: * ſed concipies
& paries filium:
4 * Cave ergo ne bibas vinum ac ſiceram, nec
immundum quidquam comedas:
* Gen. 16.c.11. 1. Reg. 1. c.10. Luc. 1. c.31. * Nu. 6. a.3.
5 Quia concipies, & paries filium, cujus non
tanget caput novacula: erit enim nazaræus Dei
ab infantia ſua, & ex matris utero, & ipſe incipiet
liberare Iſraël de manu Philiſthinorum.
B 6 Quæ cùm veniſſet ad maritum ſuum, dixit ei:
Vir Dei venit ad me, habens vultum angelicum,
terribilis nimis. Quem cùm interrogaſſem, quis
eſſet, & unde veniſſet, & quo nomine vocaretur,
noluit mihi dicere:
7 Sed hoc reſpondit: Ecce concipies & paries
filium: cave ne vinum bibas, nec ſiceram, & ne
aliquo veſcaris immundo: erit enim puer nazaræus
Dei ab infantia ſua, ex utero matris ſuæ uſque ad
diem mortis ſuæ.
8 Oravit itaque Manue Dominum, & ait: Ob-
ſecro Domine, ut vir Dei, quem miſiſti, veniat ite-
rùm, & doceat nos quid debeamus facere de pue-
ro, qui naſciturus eſt.
9 Exaudivítque Dominus deprecantem Ma-
nue, & apparuit rurſum Angelus Dei uxori ejus
ſedenti in agro. Manue autem maritus ejus non
erat cum ea. Quæ cùm vidiſſet Angelum,
10 Feſtinavit, & cucurrit ad virum ſuum: nun-
tiavítque ei, dicens: Ecce apparuit mihi vir, quem
antè videram.
11 Qui ſurrexit, & ſecutus eſt uxorem ſuam: ve- C
niénſque ad virum, dixit ei: Tu es qui locutus es
mulieri? Et ille reſpondit: Ego ſum.
12 Cui Manue: Quando, inquit, ſermo tuus fue-
rit expletus, quid vis ut faciat puer? aut à quo ſe
obſervare debebit?
13 Dixítque Angelus Domini ad Manue: Ab
omnibus, quæ locutus ſum uxori tuæ, abſtineat ſe:
14 Et quidquid ex vinea naſcitur, non comedat:
vinum & ſiceram non bibat, nullo veſcatur im-
mũdo: & quod ei præcepi, impleat atque cuſtodiat.
15 Dixítque Manue ad Angelum Domini: Ob-
ſecro te ut acquieſcas precibus meis, & faciamus
tibi hœdum de capris.
16 Cui reſpondit Angelus: Si me cogis, non co-
medam panes tuos: ſi autem vis holocauſtum fa-
cere, offer illud Domino. Et neſciebat Manue quòd
Angelus Domini eſſet.
17 Dixítque ad eum: Quod eſt tibi nomen, ut
ſi ſermo tuus fuerit expletus, honoremus te?
18 Cui ille reſpondit: *Cur quæris nomen meum * Gen. 32.g.29.
quod eſt mirabile?
19 Tulit itaque Manue hœdum de capris, & li-
bamenta, & poſuit ſuper petram, offerens Domino,
qui facit mirabilia: ipſe autem & uxor ejus intue-
bantur.
20 Cúmque aſcenderet flamma altaris in cæ- D
lum, Angelus Domini pariter in flamma aſcendit.
Quod cùm vidiſſent Manue & uxor ejus, proni
ceciderunt in terram.
21 Et ultrà eis non apparuit Angelus Domini.
Statímque intellexit Manue Angelum Domini eſſe,
22 Et dixit ad uxorem ſuam: Morte moriemur,
quia vidimus Deum.
23 Cui reſpondit mulier: Si Dominus nos vel-
let occidere: de manibus noſtris holocauſtum &
libamenta non ſuſcepiſſet, nec oſtendiſſet nobis
hæc omnia, neque ea quæ ſunt ventura dixiſſet.
24 Peperit itaque filium, & vocavit nomen
ejus Samſon. Crevítque puer, & benedixit ei
Dominus.
25 Cœpítque Spiritus Domini eſſe cum eo in
caſtris Dan inter Saraa & Eſthaol.

CAPUT XIV.

Samſon uxorem ducit Philiſthæam; quam cùm viſeret, leonem laceravit, in cujus ore poſtmodùm reperto melle ſumpſit ab eo parabolam: qua ſodalibus propoſita, illi interpretationem per Samſonis uxorem intellexerunt.

1 DEſcendit ergo Samſon in Thamnatha: vi- A
dénſque ibi mulierẽ de filiabus Philiſthiim,
2 Aſcendit, & nuntiavit patri ſuo, & matri ſuæ,
dicens: Vidi mulierem in Thamnatha de filiabus
Philiſthinorum: quam quæſo ut mihi accipiatis
uxorem.
3 Cui dixerunt pater & mater ſua: Numquid
non eſt mulier in filiabus fratrum tuorum, & in
omni populo meo, quia vis accipere uxorem de
Philiſthiim, qui incircumciſi ſunt? Dixítque Sam-
ſon ad patrem ſuum: Hanc mihi accipe: quia pla-
cuit oculis meis.
4 Parentes autem ejus neſciebant quòd res à
Domino fieret, & quæreret occaſionem contra
Philiſthiim. Eo enim tempore Philiſthiim domi- B
nabantur Iſraëli.

5 Deſcen

Digitized by Google

5 Deſcendit itaque Samſon cum patre ſuo & matre in Thamnatha. Cúmque veniſſent ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis ſævus, & rugiens, & occurrit ei.

6 Irruit autem ſpiritus Domini in Samſon, & dilaceravit leonem, quaſi hœdum in fruſta diſcerpens, nihil omnino habens in manu: & hoc patri & matri noluit indicare.

7 Deſcendítque & locutus eſt mulieri, quæ placuerat oculis ejus.

8 Et poſt aliquot dies revertens ut acciperet eam, declinavit ut videret cadaver leonis, & ecce examen apum in ore leonis erat ac favus mellis.

9 Quem cùm ſumpſiſſet in manibus, comedebat in via: veniénſque ad patrem ſuum & matrem, dedit eis partem, qui & ipſi comederunt: nec tamen eis voluit indicare quòd mel de corpore leonis aſſumpſerat.

C 10 Deſcendit itaque pater ejus ad mulierem, & fecit filio ſuo Samſon convivium. Sic enim juvenes facere conſueverant.

11 Cùm ergo cives loci illius vidiſſent eum dederunt ei ſodales triginta ut eſſent cum eo.

12 Quibus locutus eſt Samſon: proponam vobis problema: quod ſi ſolveritis mihi intra ſeptem dies convivij, dabo vobis triginta ſindones, & totidem tunicas:

13 Sin autem non potueritis ſolvere, vos dabitis mihi triginta ſindones, & ejuſdem numeri tunicas. Qui reſponderunt ei: Propone problema, ut audiamus.

14 Dixítque eis: De comedente exivit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo. Nec potuerunt per tres dies propoſitionem ſolvere.

15 Cúmque adeſſet dies ſeptimus, dixerunt ad uxorem Samſon: Blandire viro tuo, & ſuade ei ut indicet tibi quid ſignificet problema, quod ſi facere nolueris, incendemus te, & domum patris tui. An idcircò vocaſtis nos ad nuptias ut ſpoliaretis?

D 16 Quæ fundebat apud Samſon lacrymas, & querebatur dicens: Odiſti me, & non diligis: idcircò problema, quod propoſuiſti filiis populi mei, non vis mihi exponere. At ille reſpondit: Patri meo & matri nolui dicere: & tibi indicare potero?

17 Septem igitur diebus convivij flebat ante eum: tandémque die ſeptimo cùm ei eſſet moleſta, expoſuit. Quæ ſtatim indicavit civibus ſuis.

18 Et illi dixerunt ei die ſeptimo ante ſolis occubitum: Quid dulcius melle, & quid fortius leone? Qui ait ad eos: Si non araſſetis in vitula mea, non inveniſſetis propoſitionem meam.

19 Irruit itaque in eum Spiritus Domini, deſcendítque Aſcalonem, & percuſſit ibi triginta viros. Quorum ablatas veſtes dedit iis qui problema ſolverant. Iratúſque nimis aſcendit in domum patris ſui:

20 Uxor autem ejus accepit maritum unum de amicis & ejus & pronubis.

Caput XV.

Per vulpium multitudinem Samſon Philiſthæorum ſegetes incendit: & fractis funibus quibus ligatus erat, mille Philiſthæos aſini maxilla proſtravit, è cujus dente molari aqua ſitienti fluxerunt.

1 Poſt aliquantulum autem temporis, cùm dies triticeæ meſſis inſtarent, venit Samſon, inviſere volens uxorem ſuam, & attulit ei hœdum de capris. Cúmque cubiculum ejus ſolito vellet intrare, prohibuit eum pater illius, dicens: A

2 Putavi quòd odiſſes eam, & ideò tradidi illam amico tuo: ſed habet ſororem, quæ junior & pulchrior illa eſt, ſit tibi pro ea uxor.

3 Cui Samſon reſpondit: Ab hac die non erit culpa in me contra Philiſthæos: faciam enim vobis mala.

4 Perrexítque & cepit trecentas vulpes, caudáſque earum junxit ad caudas, & faces ligavit in medio:

5 Quas igne ſuccendens, dimiſit, ut huc illúcque diſcurrerent. Quæ ſtatim perrexerunt in ſegetes Philiſthinorum. Quibus ſuccenſis, & comportatæ jam fruges, & adhuc ſtantes in ſtipula, concrematæ ſunt, in tantum, ut vineas quoque & oliveta flamma conſumeret. B

6 Dixerúntque Philiſthiim: Quis fecit hanc rem? Quibus dictum eſt: Samſon gener Thamnathæi: quia tulit uxorem ejus, & alteri tradidit, hæc operatus eſt. Aſcenderúntque Philiſthiim: & combuſſerunt tam mulierem quàm patrem ejus.

7 Quibus ait Samſon: Licet hæc feceritis, tamen adhuc ex vobis expetam ultionem, & tunc quieſcam.

8 Percuſſítque eos ingenti plaga, ita ut ſtupentes ſuram femori imponerent. Et deſcendens habitavit in ſpelunca petræ Etam.

9 Igitur aſcendentes Philiſthiim in Terram Juda, caſtrametati ſunt in loco qui poſteà vocatus eſt Lechi, id eſt, maxilla, ubi eorum effuſus eſt exercitus.

10 Dixerúntque ad eos de tribu Juda: Cur aſcendiſtis adverſum nos? Qui reſponderunt: Ut ligemus Samſon, venimus, & reddamus ei quæ in nos operatus eſt.

11 Deſcenderunt ergo tria millia virorum de Juda ad ſpecum ſilicis Etam, dixerúntque ad Samſon: Neſcis quòd Philiſthiim imperent nobis? quare hoc facere voluiſti? Quibus ille ait: Sicut fecerunt mihi, ſic feci eis. C

12 Ligare, inquiunt, te venimus, & tradere in manus Philiſthinorum. Quibus Samſon, Jurate, ait, & ſpondete mihi quòd non occidatis me.

13 Dixerunt: Non te occidemus, ſed vinctum trademus. Ligaverúntque eum duobus novis funibus, & tulerunt eum de petra Etam.

14 Qui cùm veniſſet ad locum Maxillæ, & Philiſthiim vociferantes occurriſſent ei, irruit Spiritus Domini in eum: & ſicut ſolent ad odorem ignis lina conſumi, ita vincula quibus ligatus erat, diſſipata ſunt & ſoluta.

15 Inventámque maxillam, id eſt, mandibulam aſini, quæ jacebat, arripiens, interfecit in ea mille viros. D

16 Et ait: In maxilla aſini, in mandibula pulli

Digitized by Google

aſinarum, delevi eos, & percuſſi mille viros.
17 Cùmque hæc verba canens compleſſet, projecit mandibulam de manu, & vocavit nomen loci illius Ramathlechi, quod interpretatur elevatio maxillæ.
18 Sitiénſque valdè, clamavit ad Dominum, & ait: Tu dediſti in manu ſervi tui ſalutem hanc maximam atque victoriam: en ſiti morior, incidámque in manus incircumciſorum.
19 Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla aſini, & egreſſæ ſunt ex eo aquæ. Quibus hauſtis, refocillavit ſpiritum, & vires recepit. Idcircò appellatum eſt nomen loci illius, Fons invocantis de maxilla, uſque in præſentem diem.
20 Judicavítque Iſraël in diebus Philiſthiim viginti annis.

Caput XVI.

Samſon, obſervantibus eum cuſtodibus, portas Gazæ urbis in montem detulit: à Dalila autem cui ſæpius illuſerat, cognita causa fortitudinis, detonſus, excæcatur ab hoſtibus; quos tandem una ſecum interemit.

A 1 ABiit quoque in Gazam, & vidit ibi mulierem meretricem, ingreſſúſque eſt ad eam.
2 Quod cùm audiſſent Philiſthiim, & percrebruiſſet apud eos, intraſſe urbem Samſon, circumdederunt eum, poſitis in porta civitatis cuſtodibus: & ibi tota nocte cum ſilentio præſtolantes, ut facto manè exeuntem occiderent.
3 Dormivit autem Samſon uſque ad medium noctis: & inde conſurgens, apprehendit ambas portæ fores cum poſtibus ſuis & ſera, impoſitáſque humeris ſuis portavit ad verticem montis, qui reſpicit Hebron.
4 Poſt hæc amavit mulierem, quæ habitabat in Valle Sorec, & vocabatur Dalila.
5 Venerúntque ad eam principes Philiſthinorum, atque dixerunt: Decipe eum, & diſce ab
B illo, in quo habeat tantam fortitudinem, & quo modo eum ſuperare valeamus, & vinctum affligere. Quod ſi feceris, dabimus tibi ſinguli mille & centum argenteos.
6 Locuta eſt ergo Dalila ad Samſon: Dic mihi, obſecro, in quo ſit tua maxima fortitudo, & quid ſit quo ligatus erumpere nequeas?
7 Cui reſpondit Samſon: Si ſeptem nerviceis funibus, necdum ſiccis & adhuc humentibus, ligatus fuero, infirmus ero ut ceteri homines.
8 Attulerúntque ad eam ſatrapæ Philiſthinorum ſeptem funes, ut dixerat: quibus vinxit eum,
9 Latentibus apud ſe inſidiis, & in cubiculo finem rei expectantibus, clamavítque ad eum: Philiſthiim ſuper te Samſon. Qui rupit vincula, quomodo ſi rumpat quis filum de ſtuppæ tortum putamine, cùm odorem ignis acceperit: & non eſt cognitum in quo eſſet fortitudo ejus.
C 10 Dixítque ad eum Dalila: Ecce illuſiſti mihi, & falſum locutus es: ſaltem nunc indica mihi quo ligari debeas.
11 Cui ille reſpondit: Si ligatus fuero novis funibus, qui numquam fuerunt in opere, infirmus ero, & aliorum hominum ſimilis.
12 Quibus rurſum Dalila vinxit eum, & clamavit: Philiſthiim ſuper te Samſon, in cubiculo inſidiis præparatis. Qui ita rupit vincula quaſi fila telarum.
13 Dixítque Dalila rurſum ad eum: Uſquequò decipis me, & falſum loqueris? oſtende quo vinciri debeas. Cui reſpondit Samſon: Si ſeptem crines capitis mei cum licio plexueris, & clavum his circumligatum terræ fixeris, infirmus ero.
14 Quod cùm feciſſet Dalila, dixit ad eum: Philiſthiim ſuper te Samſon. Qui conſurgens de ſomno extraxit clavum cum crinibus & licio.
15 Dixítque ad eum Dalila: Quomodo dicis D
quòd amas me, cùm animus tuus non ſit mecum? Per tres vices mentitus es mihi, & noluiſti dicere in quo ſit maxima fortitudo tua.
16 Cúmque moleſta eſſet ei, & per multos dies jugiter adhæreret, ſpatium ad quietem non tribuens, defecit anima ejus, & ad mortem uſque laſſata eſt.
17 Tunc aperiens veritatem rei, dixit ad eam: Ferrum numquam aſcendit ſuper caput meum, quia nazaræus, id eſt, conſecratus Deo, ſum de utero matris meæ: ſi raſum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo mea, & deficiam, eróque ſicut ceteri homines.
18 Vidénſque illa quòd confeſſus ei eſſet omnem animum ſuum, miſit ad principes Philiſthinorum ac mandavit: Aſcendite adhuc ſemel, quia nunc mihi aperuit cor ſuum. Qui aſcenderunt, aſſumpta pecunia quam promiſerant.
19 At illa dormire eum fecit ſuper genua ſua, E
& in ſinu ſuo reclinare caput. Vocavítque tonſorem, & raſit ſeptem crines ejus, & cœpit abigere eum, & à ſe repellere: ſtatim enim ab eo fortitudo diſceſſit.
20 Dixítque: Philiſthiim ſuper te Samſon. Qui de ſomno conſurgens, dixit in animo ſuo: Egrediar ſicut antè feci, & me excutiam, neſciens quòd receſſiſſet ab eo Dominus.
21 Quem cùm apprehendiſſent Philiſthiim, ſtatim eruerunt oculos ejus, & duxerunt Gazam vinctum catenis, & clauſum in carcere molere fecerunt.
22 Jámque capilli ejus renaſci cœperant,
23 Et principes Philiſthinorum convenerunt in unum ut immolarent hoſtias magnificas Dagon deo ſuo, & epularentur, dicentes: Tradidit deus noſter inimicum noſtrum Samſon in manus noſtras. F
24 Quod etiam populus videns, laudabat deum ſuum, eadémque dicebat: Tradidit deus noſter adverſarium noſtrum in manus noſtras, qui delevit terram noſtram & occidit plurimos.
25 Lætantéſque per convivia, ſumptis jam epulis, præceperunt ut vocaretur Samſon, & ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos, fecerúntque eum ſtare inter duas columnas.
26 Qui dixit puero regenti greſſus ſuos: Dimitte me, ut tangam columnas, quibus omnis imminet domus, & reclinet ſuper eas, & paululum requieſcam.
27 Domus autem erat plena virorum ac mulierum, & erant ibi omnes principes Philiſthinorum, ac de tecto & ſolario circiter tria millia utriuſque G
ſexus ſpectantes ludentem Samſon.
28 At ille invocato Domino ait: Dominus Deus, memen

Digitized by Google

memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem
priſtnam Deus meus, ut ulciſcar me de hoſtibus
meis, & pro amiſſione duorum luminum unam
ultionem recipiam.
29 Et apprehendens ambas columnas, quibus
innitebatur domus.alterámque earum dextera, &
alteram læva tenens,
30 Ait: Moriatur anima mea cum Philiſthiim.
Concuſsíſque fortiter columnis,cecidit domus ſu-
per omnes principes, & ceteram multitudinem
quæ ibi erat: multóque plures interfecit moriens,
quàm antè vivus occiderat.
31 Deſcendentes autem fratres ejus & univer-
ſa cognatio tulerunt corpus ejus, & ſepelierunt
inter Saraa & Eſthaol in ſepulchro patris ſui Ma-
nue: judicavítque Iſraël viginti annis.

Caput XVII.

Mater Michæ conflavit ipſi de ſervato argento idolum; cui ille primò filium ſuum, deinde Leviten Bethlehemiten præfecit ſacerdotem.

A 1 FUit eo tempore vir quidam de monte
Ephraim nomine Michas,
2 Qui dixit matri ſuæ: Mille & centum argen-
teos,quos ſeparaveras tibi, & ſuper quibus me au-
diente juraveras, ecce ego habeo, & apud me
ſunt. Cui illa reſpondit: Benedictus filius meus
Domino.
3 Reddidit ergo eos matri ſuæ, quæ dixerat ei:
Conſecravi & vovi hoc argentum Domino,ut de
B manu mea ſuſcipiat filius meus, & faciat ſculptile
atque conflatile: & nunc trado illud tibi.
4 Reddidit igitur eos matri ſuæ: quæ tulit du-
centos argenteos, & dedit eos argentario, ut face-
ret ex eis ſculptile atque conflatile, quod fuit in
domo Michæ.
5 Qui ædiculam quoque in ea Deo ſeparavit,&
fecit ephod,& theraphim, id eſt,veſtem ſacerdota-
lem, & idola: implevítque unius filiorum ſuorum
manum, & factus eſt ei ſacerdos.
C 6 In diebus illis non erat rex in Iſraël,ſed unuſ-
quiſque,quod ſibi rectum videbatur, hoc faciebat.
7 Fuit quoque alter adoleſcens de Bethlehem
Juda,ex cognatione ejus: erátque ipſe Levites, &
habitabat ibi.
8 Egreſſúſque de civitate Bethlehem, peregri-
nari voluit ubicumque ſibi commodum reperiſſet.
Cúmque veniſſet in montem Ephraim, iter fa-
ciens, & declinaſſet parumper in domum Michæ,
9 Interrogatus eſt ab eo unde veniſſet. Qui reſ-
D pondit: Levita ſum de Bethlehem Juda, & vado
ut habitem ubi potuero,& utile mihi eſſe perſpe-
xero.
10 Dixítque Michas: Mane apud me, & eſto
mihi parens ac ſacerdos: dabóque tibi per annos
ſingulos decem argenteos, ac veſtem duplicem,
& quæ ad victum ſunt neceſſaria.
11 Acquievit, & manſit apud hominem, fuít-
que illi quaſi unus de filiis.
12 Implevítque Michas manum ejus, & habuit
puerum ſacerdotem apud ſe,
13 Nunc ſcio, dicens, quòd benefaciet mihi
Deus habenti Levitici generis ſacerdotem.

Caput XVIII.

Miſſis primùm exploratoribus, ſecuti poſteà ſunt ſexcenti viri de tribu Dan, quærentes ſibi poſſeſſionem; & ablato Michæ idolo cum ſacerdote, urbem Laïs vi capientes inhabitaverunt.

1 IN diebus illis non erat rex in Iſraël, & tribus A
Dan quærebat poſſeſſionem ſibi, ut habitaret
in ea: uſque ad illum enim diem inter ceteras tri-
bus ſortem non acceperat.
2 Miſerunt ergo filij Dan,ſtirpis & familiæ ſuæ
quinque viros fortiſſimos de Saraa & Eſthaol,
ut explorarent terram, & diligenter inſpicerent:
dixerúntque eis: Ite, & conſiderate terram. Qui
cùm pergentes veniſſent in montem Ephraim,
& intraſſent domum Michæ, requieverunt
ibi:
3 Et agnoſcentes vocem adoleſcentis Levitæ,
utentéſque illius diverſorio, dixerunt ad eum:
Quis te huc adduxit?quid hîc agis? quam ob cau- B
ſam huc venire voluiſti?
4 Qui reſpondit eis: Hæc & hæc præſtitit mi-
hi Michas, & me mercede conduxit,ut ſim ei ſa-
cerdos.
5 Rogaverunt autem eum,ut conſuleret Domi-
num, ut ſcire poſſent an proſpero itinere perge-
rent,& res haberet effectum.
6 Qui reſpondit eis: Ite in pace: Dominus reſ-
picit viam veſtram, & iter quò pergitis.
7 Euntes igitur quinque viri venerunt Laïs:
viderúntque populum habitantem in ea abſque
ullo timore,juxta conſuetudinem Sidoniorum, ſe-
curum & quietum, nullo ei penitus reſiſtente, ma-
gnarúmque opum,& procul à Sidone atque à cun-
ctis hominibus ſeparatum.
8 Reverſíque ad fratres ſuos in Saara & Eſthaol, C
& quid egiſſent ſciſcitantibus reſponderunt:
9 Surgite, aſcendamus ad eos: vidimus enim
terram valdè opulentam & uberem: nolite negli-
gere, nolite ceſſare. Eamus, & poſſideamus eam,
nullus erit labor.
10 Intrabimus ad ſecuros, in regionem latiſſi-
mam, tradétque nobis Dominus locum, in quo
nullius rei eſt penuria, eorum quæ gignuntur in
terra.
11 Profecti igitur ſunt de cognatione Dan, id
eſt, de Saraa & Eſthaol, ſexcenti viri accincti ar-
mis bellicis,
12 Adſcendentéſque manſerunt in Cariathia-
rim Judæ: qui locus, ex eo tempore, Caſtrorum
Dan nomen accepit, & eſt poſt tergum Caria-
thiarim.
13 Inde tranſierunt in montem Ephaim.Cúm-
que veniſſent ad domum Michæ,
14 Dixerunt quinque viri, qui priùs miſſi fue- D
rant ad conſiderandam Terram Laïs, ceteris fra-
tribus ſuis:Noſtis quòd in domibus iſtis ſit ephod,
& theraphim,& ſculptile,atque conflatile: videte
quid vobis placeat.
15 Et cùm paululùm declinaſſent, ingreſſi ſunt
domum adoleſcentis Levitæ, qui erat in domo
Michæ: ſalutaverúntque eum verbis pacificis.
16 Sexcenti autem viri ita ut erant armati,
ſtabant ante oſtium.
17 At illi qui ingreſſi fuerant domum juvenis,
ſculptile

Digitized by Google

ſculptile, & ephod, & theraphim, atque conflatile tollere nitebantur, & ſacerdos ſtabat ante oſtium, ſexcentis viris fortiſſimis haud procul expectantibus.

E 18 Tulerunt igitur qui intraverant, ſculptile, ephod, & idola, atque conflatile. Quibus dixit ſacerdos: Quid facitis?

19 Cui reſponderunt: Tace, & pone digitum ſuper os tuum: veníque nobiſcum, ut habeamus te patrem, ac ſacerdotem. Quid tibi melius eſt, ut ſis ſacerdos in domo unius viri, an in una tribu & familia in Iſraël?

20 Quod cùm audiſſet, acquievit ſermonibus eorum, & tulit ephod, & idola, ac ſculptile, & profectus eſt cum eis.

21 Qui cùm pergerent, & ante ſe ire feciſſent parvulos ac jumenta, & omne quod erat pretioſum,

22 Et jam à domo Michæ eſſent procul, viri qui habitabant in ædibus Michæ conclamantes ſecuti ſunt,

23 Et poſt tergum clamare cœperunt. Qui cùm reſpexiſſent, dixerunt ad Micham: Quid tibi vis? cur clamas?

F 24 Qui reſpondit: Deos meos, quos mihi feci, tuliſtis, & ſacerdotem, & omnia quæ habeo, & dicitis: Quid tibi eſt?

25 Dixerúntque ei filij Dan: Cave ne ultrà loquaris ad nos, & veniant ad te viri animo concitati, & ipſe cum omni domo tua pereas.

26 Et ſic cœpto itinere perrexerunt. Videns autem Michas, quòd fortiores ſe eſſent, reverſus eſt in domum ſuam.

27 Sexcenti autem viri tulerunt ſacerdotem, & quæ ſuprà diximus: venerúntque in Lais ad populum quieſcentem atque ſecurum, & percuſſerunt eos in ore gladij: urbémque incendio tradiderunt,

C 28 Nullo penitus ferente præſidium, eò quòd procul habitarent à Sidone, & cum nullo hominum haberent quidquam ſocietatis ac negotij. Erat autem civitas ſita in regione Rohob: quam rurſum exſtruentes habitaverunt in ea,

29 Vocato nomine civitatis Dan, juxta vocabulum patris ſui, quem genuerat Iſraël, quæ priùs Lais dicebatur.

30 Poſuerúntque ſibi ſculptile, & Jonatham filium Gerſam filij Moyſi, ac filios ejus ſacerdotes in tribu Dan, uſque ad diem captivitatis ſuæ.

31 Manſítque apud eos idolum Michæ omni tempore, quo fuit domus Dei in Silo. In diebus illis non erat rex in Iſraël.

Caput XIX.

Cùm Levita ſuam uxorem à parentum domo reduceret, ipſa à Gabaonitis qui tribus erant Benjamin, prodigioſa libidine extincta. & à marito in duodecim partes corpore ſecto, ad ſingulas tribus ſingulæ portiones miſſæ ſunt.

A 1 Fuit quidam vir Levites habitans in latere montis Ephraim, qui accepit uxorem de Bethlehem Juda:

2 Quæ reliquit eum, & reverſa eſt in domum Patris ſui in Bethlehem, manſítque apud eum quattuor menſibus.

3 Secutúſque eſt eam vir ſuus, volens reconciliari ei, atque blandiri, & ſecum reducere, habens in comitatu puerum & duos aſinos: quæ ſuſcepit eum, & introduxit in domum patris ſui. Quod cùm audiſſet ſocer ejus, eúmque vidiſſet, occurrit ei lætus,

4 Et amplexatus eſt hominem. Manſítque gener in domo ſoceri tribus diebus, comedens cum eo & bibens familiariter.

5 Die autem quarto de nocte conſurgens, proficiſci voluit. Quem tenuit ſocer, & ait ad eum: Guſta priùs pauxillum panis, & conforta ſtomachum, & ſic proficiſcêris.

6 Sederúntque ſimul, ac comederunt & biberunt. Dixítque pater puellæ ad generum ſuum: B
Quæſo te ut hodie hîc maneas, paritérque lætemur.

7 At ille conſurgens, cœpit velle proficiſci. Et nihilominus obnixè eum ſocer tenuit, & apud ſe fecit manere.

8 Manè autem facto parabat Levites iter. Cui ſocer rurſum: Oro te, inquit, ut paululum cibi capias, & aſſumptis viribus, donec increſcat dies, poſteà proficiſcaris. Comederunt ergo ſimul.

9 Surrexítque adoleſcens, ut pergeret cum uxore ſua & puero. Cui rurſum locutus eſt ſocer: Conſidera quòd dies ad occaſum declivior ſit, & propinquat ad veſperum: mane apud me etiam hodie, & duc lætum diem, & cras proficiſcêris ut vadas in domum tuam.

10 Noluit gener acquieſcere ſermonibus ejus: C
ſed ſtatim perrexit, & venit contra Jebus, quæ altero nomine vocatur Jeruſalem, ducens ſecum duos aſinos onuſtos, & concubinam.

11 Jámque erant juxta Jebus, & dies mutabatur in noctem: dixítque puer ad dominum ſuum: Veni, obſecro, declinemus ad urbem Jebuſæorum, & maneamus in ea.

12 Cui reſpondit Dominus: Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non eſt de filiis Iſraël, ſed tranſibo uſque Gabaa:

13 Et cùm illuc pervenero, manebimus in ea, aut certè in urbe Rama.

14 Tranſierunt ergo Jebus, & cœptum carpebant iter, occubuítque eis ſol juxta Gabaa, quæ eſt in tribu Benjamin:

15 Diverterúntque ad eam ut manerent ibi. Quò cùm intraſſent, ſedebant in platea civitatis, & nullus eos recipere voluit hoſpitio.

16 Et ecce, apparuit homo ſenex, revertens de D
agro & de opere ſuo veſperi, qui & ipſe de monte erat Ephraim, & peregrinus habitabat in Gabaa. Homines autem regionis illius erant filij Jemini.

17 Elevatíſque oculis, vidit ſenex ſedentem hominem cum ſarcinulis ſuis in platea civitatis: & dixit ad eum: Unde venis? & quò vadis?

18 Qui reſpondit ei: Profecti ſumus de Bethlehem Juda, & pergimus ad locum noſtrum, qui eſt in latere montis Ephraim, unde ieramus in Bethlehem, & nunc vadimus ad domum Dei, nullúſque ſub tectum ſuum nos vult recipere,

19 Habentes paleas & fœnum in Aſinorum pabulum, & panem ac vinum in meos & ancillæ tuæ uſus, & pueri qui mecum eſt: nulla re indigemus niſi hoſpitio.

20 Cui reſpondit ſenex: Pax tecum ſit, ego præ- E
bebo

Digitized by Google

bebo omnia quæ neceſſaria ſunt: tantùm, quæſo, ne in platea maneas.

21 Introduxítque eum in domum ſuam, & pabulum aſinis præbuit: ac poſtquam laverunt pedes ſuos, recepit eos in convivium.

22 Illis epulantibus, *& poſt laborem itineris, cibo & potu reficientibus corpora, venerunt viri civitatis illius, filij Belial, (id eſt, abſque jugo) & circumdantes domum ſenis, fores pulſare cœperunt, clamantes ad dominum domus, atque dicen-
* Gen. 19. 5. tes: * Educ virum, qui ingreſſus eſt domum tuam ut abutamur eo.

F 23 Egreſſúſque eſt ad eos ſenex, & ait: Nolite fratres, nolite facere malum hoc, quia ingreſſus eſt homo hoſpitium meum, & ceſſate ab hac ſtultitia:

24 Habeo filiam virginem, & hic homo habet concubinam, educam eas ad vos, ut humilietis eas, & veſtram libidinem compleatis: tantùm obſecro, ne ſcelus hoc contra naturam operemini in virum.

25 Nolebant acquieſcere ſermonibus illius. Quod cernens homo, eduxit ad eos concubinam ſuam, & eis tradidit illudendam: qua cùm tota nocte abuſi eſſent, dimiſerunt eam manè.

26 At mulier, recedentibus tenebris, venit ad oſtium domus, ubi manebat dominus ſuus, & ibi corruit.

27 Manè facto, ſurrexit homo, & aperuit oſtium, ut cœptam expleret viam: & ecce concubina ejus jacebat ante oſtium ſparſis in limine manibus.

G 28 Cui ille, putans eam quieſcere, loquebatur: Surge, & ambulemus. Qua nihil reſpondente, intelligens quòd erat mortua, tulit eam, & impoſuit aſino, reverſúſque eſt in domum ſuam.

29 Quam cùm eſſet ingreſſus, arripuit gladium, & cadaver uxoris cum oſſibus ſuis in duodecim partes ac fruſta concidens, miſit in omnes terminos Iſraël.

30 Quod cùm vidiſſent ſinguli, conclamabant: Numquam res talis facta eſt in Iſraël, ex eo die quo aſcenderunt patres noſtri de Ægypto, uſque in præſens tempus: ferte ſententiam, & in commune decernite quid facto opus ſit.

CAPUT XX.

Ob hoc ſcelus pugnantes reliquæ tribus adverſus Benjamin ſemel atque iterum bello inferiores, tertióque committentes juſſu Domini prælium, tribum illam, præter ſexcentos qui in ſolitudinem fugerant, penitus deleverunt.

A 1 EGreſſi itaque ſunt omnes filij Iſraël, & pa-
* Oſe. 9. 9. riter congregati, quaſi vir unus, * de Dan uſque Berſabee, & Terra Galaad, ad Dominum in Maſpha:

2 Omnéſque anguli populorum, & cunctæ tribus Iſraël in eccleſiam populi Dei convenerunt, quadringinta millia peditum pugnatorum.

3 (Nec latuit filios Benjamin, quòd aſcendiſſent filij Iſraël in Maſpha.) Interrogatúſque Levita, maritus mulieris interfectæ, quomodo tantum ſcelus perpetratum eſſet,

4 Reſpondit: Veni in Gabaa Benjamin cum uxore mea, illúcque diverti:

5 Et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte domum, in qua manebam, volentes me occidere, & uxorem meam incredibili furore libidinis vexantes, denique mortua eſt.

6 Quam arreptam, in fruſta concidi, miſíque partes in omnes terminos poſſeſſionis veſtræ: quia numquam tantum nefas, & tam grande piaculum factum eſt in Iſraël.

7 Adeſtis omnes filij Iſraël, decernite quid facere debeatis.

8 Stánſque omnis populus, quaſi unius hominis ſermone reſpondit: Non recedemus in tabernacu- B
la noſtra, nec ſuam quiſquam intrabit domum:

9 Sed hoc contra Gabaa in commune faciamus.

10 Decem viri eligantur è centum ex omnibus tribubus Iſraël, & centum de mille, & mille de decem millibus, ut comportent exercitui cibaria, & poſſimus pugnare contra Gabaa Benjamin, & reddere ei pro ſcelere, quod meretur.

11 Convenítque univerſus Iſraël ad civitatem, quaſi homo unus, eadem mente, unóque conſilio.

12 Et miſerunt nuntios ad omnem tribum Benjamin, qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis repertum eſt?

13 Tradite homines de Gabaa, qui hoc flagitium perpetrarunt, ut moriantur, & auferatur malum de Iſraël. Qui noluerunt fratrum ſuorum filiorum Iſraël audire mandatum:

14 Sed ex cunctis urbibus, quæ ſortis ſuæ erant, convenerunt in Gabaa, ut illis ferrent auxilium, & contra univerſum populum Iſraël dimicarent.

15 Inventíque ſunt viginti quinque millia de Benjamin educentium gladium, præter habitatores Gabaa,

16 Qui ſeptingenti erant viri fortiſſimi, ita ſini- C
ſtra ut dextra prælientes: & ſic fundis lapides ad certum jacientes, ut capillum quoque poſſent percutere, & nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur.

17 Virorum quoque Iſraël, abſque filiis Benjamin, inventa ſunt quadringenta millia educentium gladios, & paratorum ad pugnam.

18 Qui ſurgentes venerunt in domum Dei, hoc eſt, in Silo: conſuluerúntque Deum, atque dixerunt: Quis erit in exercitu noſtro princeps certaminis contra filios Benjamin? Quibus reſpondit Dominus: Judas ſit dux veſter.

19 Statímque filij Iſraël ſurgentes manè, caſtrametati ſunt juxta Gabaa:

20 Et inde procedentes ad pugnam contra Benjamin, urbem oppugnare cœperunt.

21 Egreſsíque filij Benjamin de Gabaa, occiderunt de filiis Iſraël die illo viginti duo millia virorum.

22 Rurſum filij Iſraël & fortitudine & numero confidentes, in eodem loco, in quo priùs certaverant, aciem direxerunt:

23 Ita tamen ut priùs aſcenderent & flerent co-
ram Domino uſque ad noctem: conſuleréntque D
eum, & dicerent: Debeo ultrà procedere ad dimicandum contra filios Benjamin fratres meos, an non? Quibus ille reſpondit: Aſcendite ad eos, & inite certamen.

24 Cúmque filij Iſraël altera die contra filios Benjamin ad prælium proceſſiſſent,

25 Eruperunt filij Benjamin de portis Gabaa: & occurrentes eis, tanta in illos cæde bacchati ſunt, ut

Digitized by Google

ut decem & octo millia virorum educentium gladium proſternerent.

26 Quamobrem omnes filij Iſraël venerunt in domum Dei, & ſedentes flebant coram Domino: jejunaverúntque die illo uſque ad veſperam, & obtulerunt ei holocauſta, atque pacificas victimas.

27 Et ſuper ſtatu ſuo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat arca fœderis Dei.

28 Et Phinees filius Eleazari filij Aaron præpoſitus domus. Conſuluerunt igitur Dominum, atque dixerunt. Exire ultrà debemus ad pugnam contra filios Benjamin fratres noſtros, an quieſcere? Quibus ait Dominus: Aſcendite, cras enim tradam eos in manus veſtras.

29 Poſuerúntque filij Iſraël inſidias per circuitum urbis Gabaa:

30 Et tertia vice, ſicut ſemel & bis, contra Ben-
E jamin exercitum produxerunt.

31 Sed & filij Benjamin audacter eruperunt de civitate, & fugientes adverſarios longiùs perſecuti ſunt, ita ut vulnerarent ex eis ſicut primo die & ſecundo, & cæderent per duas ſemitas vertentes terga, quarum una ferebatur in Bethel, & altera in Gabaa, atque proſternerent triginta circiter viros:

32 Putaverunt enim ſolito eos more cædere. Qui fugam arte ſimulantes, inierunt conſilium ut abſtraherent eos de civitate, & quaſi fugientes ad ſupradictas ſemitas perducerent.

33 Omnes itaque filij Iſraël ſurgentes de ſedibus ſuis, tetenderunt aciem in loco, qui vocatur Baalthamar. Inſidiæ quoque, quæ circa urbem erant, paulatim ſe aperire cœperunt,

34 Et ab Occidentali urbis parte procedere. Sed & alia decem millia virorum de univerſo Iſraël, habitatores urbis ad certamina provocabant. Ingravatúmque eſt bellum contra filios Benjamin: & non intellexerunt quòd ex omni parte illis inſtaret interitus.

35 Percuſsítque eos Dominus in conſpectu filiorum Iſraël, & interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque millia & centum viros, omnes bellatores & educentes gladium.

F 36 Filij autem Benjamin, cùm ſe inferiores eſſe vidiſſent, cœperunt fugere. Quod cernentes filij Iſraël, dederunt eis ad fugiendum locum, ut ad præparatas inſidias devenirent, quas juxta urbem poſuerant.

37 Qui cùm repentè de latibulis ſurrexiſſent, & Benjamin terga cædentibus daret, ingreſſi ſunt civitatem, & percuſſerunt eam in ore gladij.

38 Signum autem dederant filij Iſraël his quos in inſidiis collocaverant, ut poſtquam urbem cepiſſent, ignem accenderent: ut aſcendente in altum fumo, captam urbem demonſtrarent.

39 Quod cùm cernerent filij Iſraël in ipſo certamine poſiti, (putaverunt enim filij Benjamin eos fugere, & inſtantiùs perſequebantur, cæſis de exercitu eorum triginta viris)

40 Et viderent quaſi columnam fumi de civitate conſcendere; Benjamin quoque aſpiciens retrò, cùm captam cerneret civitatem, & flammas in ſublime ferri;

41 Qui priùs ſimulaverant fugam, verſa facie fortiùs reſiſtebant. Quod cùm vidiſſent filij Benjamin, in fugam verſi ſunt.

42 Et ad viam deſerti ire cœperunt, illuc quoque eos adverſariis perſequentibus. Sed & hi qui urbem ſuccenderant, occurrerunt eis.

43 Atque ita factum eſt, ut ex utraque parte ab G
hoſtibus cæderentur, nec erat ulla requies morientium. Ceciderunt, atque proſtrati ſunt ad Orientalem plagam urbis Gabaa.

44 Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti ſunt, decem & octo millia virorum, omnes robuſtiſſimi pugnatores.

45 Quod cùm vidiſſent qui remanſerant de Benjamin, fugerunt in ſolitudinem: & pergebant ad Petram, cujus vocabulum eſt Remmon. In illa quoque fuga palantes, & in diverſa tendentes, occiderunt quinque millia virorum. Et cùm ultrà tenderent, perſecuti ſunt eos, & interfecerunt etiam alia duo millia.

46 Et ſic factum eſt, ut omnes qui ceciderant de Benjamin in diverſis locis, eſſent viginti quinque millia, pugnatores ad bella promptiſſimi.

47 Remanſerunt itaque de omni numero Benjamin, qui evadere, & fugere in ſolitudinem potuerunt, ſexcenti viri: ſederúntque in Petra Remmon menſibus quattuor.

48 Regreſſi autem filij Iſraël, omnes reliquias civitatis à viris uſque ad jumenta, gladio percuſſerunt, cunctáſque urbes & viculos Benjamin vorax flamma conſumpſit.

Caput XXI.

Inſtauratur tribus Benjamin ex 400. virginibus in cæde habitatorum Jabes Galaad reſervatis, & ex raptis ducentium choros in Silo virginibus.

1 Juraverunt quoque filij Iſraël in Maſpha & A
dixerunt: Nullus noſtrûm dabit filiis Benjamin de filiabus ſuis uxorem.

2 Venerúntque omnes ad domum Dei in Silo, & in conſpectu ejus ſedentes uſque ad veſperam, levaverunt vocem, & magno ululatu cœperunt flere, dicentes:

3 Quare Domine Deus Iſraël factum eſt hoc malum in populo tuo, ut hodie una tribus auferretur ex nobis?

4 Altera autem die diluculò conſurgentes, extruxerunt altare, obtulerúntque ibi holocauſta, & pacificas victimas, & dixerunt:

5 Quis non aſcendit in exercitu Domini de univerſis tribubus Iſraël? Grandi enim juramento ſe conſtrinxerant, cùm eſſent in Maſpha, interfici eos qui defuiſſent.

6 Ductique pœnitentia filij Iſraël ſuper fratre ſuo Benjamin, cœperunt dicere: Ablata eſt tribus una de Iſraël.

7 Unde uxores accipient? omnes enim in com- B
mune juravimus, non daturos nos his filias noſtras.

8 Idcircò dixerunt: Quis eſt de univerſis tribubus Iſraël, qui non aſcendit ad Dominum in Maſpha? Et ecce inventi ſunt habitatores Jabes Galaad in illo exercitu non fuiſſe.

9 (Eo quoque tempore cùm eſſent in Silo, nullus ex eis ibi repertus eſt.)

10 Miſerunt itaque decem millia viros robuſtiſſimos, & præceperunt eis: Ite, & percutite habitatores

tores Jabes Galaad in ore gladij, tam uxores quàm
parvulos eorum.
* Num. 31.c.17. 18. 11 Et hoc erit quod obſervare debebitis: *Om-
ne generis maſculini, & mulieres quæ cognove-
runt viros, interficite, virgines autem reſervate.
12 Inventæque ſunt de Jabes Galaad quadrin-
gentæ virgines, quæ neſcierunt viri torum, & ad-
duxerunt eas ad caſtra in Silo, in Terram Chanaan.
13 Miſerúntque nuntios ad filios Benjamin, qui
erant in Petra Remmon, & præceperunt eis, ut eos
ſuſciperent in pace.
14 Venerúntque filij Benjamin in illo tempore,
& datæ ſunt eis uxores de filiabus Jabes Galaad:
alias autem non repererunt, quas ſimili modo tra-
derent.
C 15 Univerſúſque Iſraël valdè doluit, & egit pœni-
tentiam ſuper interfectione unius tribus ex Iſraël:
16 Dixerúntque majores natu: Quid faciemus
reliquis, qui non acceperunt uxores? omnes in Ben-
jamin feminæ conciderunt,
17 Et magna nobis cura, ingentíque ſtudio pro-
videndum eſt, ne una tribus deleatur ex Iſraël.
18 Filias enim noſtras eis dare non poſſumus,
conſtricti juramento & maledictione, qua dixi-
mus: Maledictus qui dederit de filiabus ſuis uxo-
rem Benjamin.
19 Cœperúntque conſilium, atque dixerunt: Ecce
ſollemnitas Domini eſt in Silo anniverſaria, quæ
ſita eſt ad Septemtrionem urbis Bethel, & ad Orien-
talem plagam viæ, quæ de Bethel tendit ad Sichi-
mam, & ad Meridiem oppidi Lebona.
20 Præceperúntque filiis Benjamin, atque di- D
xerunt: Ite, & latitate in vineis.
21 Cúmque videritis filias Silo ad ducendos
choros ex more procedere, exite repentè de vineis,
& rapite ex eis ſinguli uxores ſingulas, & pergite
in Terram Benjamin.
22 Cúmque venerint patres earum, ac fratres,
& adverſum vos queri cœperint, atque jurgari, di-
cemus eis: Miſeremini eorum: non enim rapue-
runt eas jure bellantium atque victorum, ſed ro-
gantibus ut acciperent, non dediſtis, & à veſtra
parte peccatum eſt.
23 Feceruntque Filij Benjamin, ut ſibi fuerat
imperatum: & juxta numerum ſuum, rapuerunt
ſibi de his quæ ducebant choros, uxores ſingulas:
abierúntque in poſſeſſionem ſuam ædificantes ur-
bes, & habitantes in eis.
24 Filij quoque Iſraël reverſi ſunt per tribus &
familias in tabernacula ſua. In diebus illis non erat
rex in Iſraël, ſed unuſquiſque, quod ſibi rectum
videbatur, hoc faciebat.

LIBER RUTH.

Caput Primum.

Elimelech Bethlehemita præ nimia fame cum uxore Noëmi ac filiis in Moab concedit: quo unà cum filiis mortuo, Noëmi cum Ruth nuru ſua in Bethlehem revertens, non vult vocari Noëmi, ſed Mara.

A 1 IN diebus unius judicis, quando ju-
dices præerant, facta eſt fames in
Terra. Abiítque homo de Bethle-
hem Juda, ut peregrinaretur in re-
gione Moabitide, cum uxore ſua
ac duobus liberis.
2 Ipſe vocabatur Elimelech, & uxor ejus Noë-
mi: & duo filij, alter Mahalon, & alter Chelion,
Ephrathæi de Bethlehem Juda. Ingreſſique regio-
nem Moabitidem, morabantur ibi.
3 Et mortuus eſt Elimelech maritus Noëmi, re-
manſítque ipſa cum filiis.
4 Qui acceperunt uxores Moabitidas, quarum
una vocabatur Orpha, altera verò Ruth. Manſe-
rúntque ibi decem annis.
5 Et ambo mortui ſunt, Mahalon videlicet &
Chelion: remanſítque mulier orbata duobus libe-
ris ac marito.
¶ 6 Et ſurrexit ut in patriam pergeret, cum utra-
que nuru ſua, de regione Moabitide: audierat
enim quòd reſpexiſſet Dominus populum ſuum,
& dediſſet eis eſcas.
B 7 Egreſſa eſt itaque de loco peregrinationis ſuæ
cum utraque nuru: & jam in via revertendi poſi-
ta in Terram Juda,
8 Dixit ad eas: Ite in domum matris veſtræ, fa-
ciat vobiſcum Dominus miſericordiam, ſicut fe-
ciſtis cum mortuis & mecum.
9 Det vobis invenire requiem in domibus viro-
rum, quos ſortituræ eſtis. Et oſculata eſt eas. Quæ
elevata voce flere cœperunt,
10 Et dicere: Tecum pergemus ad populum tuum.
11 Quibus illa reſpondit: Revertimini filiæ meæ,
cur venitis mecum? num ultrà habeo filios in ute-
ro meo, ut viros ex me ſperare poſſitis?
12 Revertimini filiæ meæ, & abite: jam enim
ſenectute confecta ſum, nec apta vinculo conju-
gali, etiam ſi poſſem hac nocte concipere, & pa-
rere filios,
13 Si eos expectare velitis, donec creſcant, & C
annos pubertatis impleant, antè eritis vetulæ quàm
nubatis. Nolite quæſo filiæ meæ: quia veſtra an-
guſtia magis me premit, & egreſſa eſt manus Do-
mini contra me.
14 Elevata igitur voce, rurſum flere cœperunt:
Orpha oſculata eſt ſocrum, ac reverſa eſt: Ruth
adhæſit ſocrui ſuæ.
15 Cui dixit Noëmi: En reverſa eſt cognata tua
ad populum ſuum, & ad deos ſuos, vade cum ea.
16 Quæ reſpondit: Ne adverſeris mihi ut re-
linquam te & abeam: quocumque enim perrexe-
ris, pergam: & ubi morata fueris, & ego pariter
morabor. Populus tuus populus meus, & Deus tuus
Deus meus.
17 Quæ te terra morientem ſuſceperit, in ea mo-
riar: ibique locum accipiam ſepulturæ. Hæc mihi
faciat Dominus, & hæc addat, ſi non ſola mors me
& te ſeparaverit.
18 Videns ergo Noëmi quòd obſtinato animo
Ruth decreviſſet ſecum pergere, adverſari noluit,
nec ad ſuos ultrà reditum perſuadere:

Digitized by Google

19 Profectæque ſunt ſimul,& venerunt in Beth-
lehem. Quibus urbem ingreſſis, velox apud cun-
ctos fama percrebruit : dicebántque mulieres:
Hæc eſt illa Noëmi.
20 Quibus ait: Ne vocetis me Noëmi (id eſt,
pulchram) ſed vocate me Mara (id eſt, amaram)
quia amaritudine valdè replevit me Omnipotens.
21 Egreſſa ſum plena, & vacuam reduxit me
Dominus. Cur ergo vocatis me Noëmi,quam Do-
minus humiliavit & afflixit Omnipotens?
22 Venit ergo Noëmi cum Ruth Moabitide
nuru ſua, de terra peregrinationis ſuæ: ac reverſa
eſt in Bethlehem, quando primùm hordea mete-
bantur.

Caput II.

Ruth ſpicas in agro Booz affinis colligens, gratiam apud eum invenit, & læta veſperi ad ſocrum reverſa, multùm frumenti & & de ciborum reliquiis ei affert.

A 1 ERat autem viro Elimelech conſanguineus,
homo potens, & magnarum opum, nomine
Booz.
2 Dixítque Ruth Moabitis ad ſocrum ſuam: Si
jubes,vadam in agrum,& colligam ſpicas,quæ fu-
gerint manus metentium, ubicumque clementis
in me patrisfamilias reperero gratiam. Cui illa
reſpondit: Vade filia mea.
3 Abiit itaque & colligebat ſpicas poſt terga
metentium. Accidit autem ut ager ille haberet
dominum nomine Booz, qui erat de cognatione
Elimelech.
4 Et ecce ipſe veniebat de Bethlehem, dixít-
que meſſoribus: Dominus vobiſcum. Qui reſpon-
derunt ei: Benedicat tibi Dominus.
5 Dixítque Booz juveni, qui meſſoribus præ-
erat: Cujus eſt hæc puella?
B 6 Cui reſpondit: Hæc eſt Moabitis, quæ venit
cum Noëmi, de regione Moabitide.
7 Et rogavit ut ſpicas colligeret remanentes,
ſequens meſſorum veſtigia: & de manè uſque
nunc ſtat in agro, & ne ad momentum quidem
domum reverſa eſt.
8 Et ait Booz ad Ruth: Audi filia, ne vadas in
alterum agrum ad colligendum, nec recedas ab
hoc loco: ſed jungere puellis meis,
9 Et ubi meſſuerint, ſequere. Mandavi enim
pueris meis, ut nemo moleſtus ſit tibi: ſed etiam ſi
ſitieris, vade ad ſarcinulas, & bibe aquas, de qui-
bus & pueri bibunt.
10 Quæ cadens in faciem ſuam & adorans ſu-
per terram, dixit ad eum: Unde mihi hoc, ut in-
venirem gratiam ante oculos tuos, & noſſe me di-
gnareris peregrinam mulierem?
11 Cui ille reſpondit: Nuntiata ſunt mihi om-
nia,quæ feceris ſocrui tuæ poſt mortem viri tui:&
quòd reliqueris parentes tuos, & terrã in qua nata
es, & veneris ad populum, quem anteà neſciebas.
C 12 Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & ple-
nam mercedem recipias à Domino Deo Iſraël, ad
quem veniſti, & ſub cujus confugiſti alas.
13 Quæ ait: Inveni gratiam apud oculos tuos
domine mi, qui conſolatus es me, & locutus es ad
cor ancillæ tuæ, quæ non ſum ſimilis unius puella-
rum tuarum.
14 Dixítque ad eam Booz: Quando hora veſ-
cendi fuerit,veni huc,& comede panem, & intin-
ge bucellam tuam in aceto. Sedit itaque ad meſſo-
rum latus, & congeſſit polentam ſibi, comedítque
& ſaturata eſt, & tulit reliquias.
15 Atque inde ſurrexit ut ſpicas ex more colli-
geret. Præcepit autem Booz pueris ſuis, dicens:
Etiamſi vobiſcum metere voluerit, ne prohibeatis
eam:
16 Et de veſtris quoque manipulis projicite de
induſtria, & remanere permittite, ut abſque ru-
bore colligat,& colligentem nemo corripiat. D
17 Collegit ergo in agro uſque ad veſperam: &
quæ collegerat virga cædens & excutiens,invenit
hordei quaſi ephi menſuram, id eſt tres modios.
18 Quos portans reverſa eſt in civitatem, &
oſtendit ſocrui ſuæ: inſuper protulit, & dedit ei
de reliquiis cibi ſui, quo ſaturata fuerat.
19 Dixítque ei ſocrus ſua:Ubi hodie collegiſti,
& ubi feciſti opus? ſit benedictus qui miſertus eſt
tui.Indicavítque ei apud quem fuiſſet operata: &
nomen dixit viri, quòd Booz vocaretur.
20 Cui reſpondit Noëmi: Benedictus ſit à Do-
mino: quoniam eamdem gratiam quam præbue-
rat vivis,ſervavit & mortuis.Rurſúmque ait:Pro-
pinquus noſter eſt homo.
21 Et Ruth,Hoc quoque,inquit, præcepit mihi,
ut tamdiu meſſoribus ejus jungerer, donec omnes
ſegetes meterentur.
22 Cui dixit ſocrus:Melius eſt,filia mea,ut cum
puellis ejus exeas ad metendum, ne in alieno agro
quiſpiam reſiſtat tibi.
23 Juncta eſt itaque puellis Booz: & tamdiu
cum eis meſſuit,donec hordea & triticum in hor-
reis conderentur.

Caput III.

Ruth ſocrus conſilio ad pedes Booz dormientis recumbens, accepto læto reſponſo multas hordei menſuras ad ſocrum defert.

1 POſtquam autem reverſa eſt ad ſocrum ſuam, A
audivit ab ea: Filia mea, quæram tibi re-
quiem, & providebo ut benè ſit tibi.
2 Booz iſte, cujus puellis in agro juncta es,pro-
pinquus noſter eſt, & hac nocte aream hordei
ventilat.
3 Lavare igitur,& ungere, & induere cultiori-
bus veſtimentis,& deſcende in aream. Non te vi-
deat homo, donec eſum potúmque finierit.
4 Quando autem ierit ad dormiendum, nota
locum in quo dormiat: veniéſque & diſcooperies
pallium,quo operitur à parte pedum, & projicies
te,& ibi jacebis: ipſe autem dicet tibi quid agere
debeas.
5 Quæ reſpondit: Quidquid præceperis faciam. B
6 Deſcendítque in aream, & fecit omnia quæ
ſibi imperaverat ſocrus.
7 Cúmque comediſſet Booz, & bibiſſet, & fa-
ctus eſſet hilarior, iſſétque ad dormiendum juxta
acervum manipulorum, venit abſconditè, & diſ-
cooperto pallio à pedibus ejus, ſe projecit.
8 Et ecce, nocte jam media expavit homo, &
conturbatus eſt: vidítque mulierem jacentem ad
pedes ſuos,
9 Et ait illi: Quæ es? Illáque reſpondit: Ego
ſum

Digitized by Google

ſum Ruth ancilla tua: expande pallium tuum ſu-
per famulam tuam, quia propinquus es.
C 10 Et ille, Benedicta, inquit, es à Domino filia,
& priorem miſericordiam poſteriore ſuperaſti:
quia non es ſecuta juvenes, pauperes ſive divites.
11 Noli ergo metuere, ſed quidquid dixeris
mihi, faciam tibi. Scit enim omnis populus, qui
habitat intra portas urbis meæ, mulierem te eſſe
virtutis.
12 Nec abnuo me propinquum, ſed eſt alius me
propinquior.
13 Quieſce hac nocte: & facto manè, ſi te vo-
luerit propinquitatis jure retinere, benè res acta
eſt: ſin autem ille noluerit, ego te abſque ulla du-
D bitatione ſuſcipiam, vivit Dominus, dormi uſque
manè.
14 Dormivit itaque ad pedes ejus, uſque ad no-
ctis abſceſſum. Surrexit itaque antequam homines
ſe cognoſcerent mutuò, & dixit Booz: Cave ne
quis noverit quòd huc veneris.
15 Et rurſum, expande, inquit, pallium tuum
quo operiris, & tene utraque manu. Qua exten-
dente, & tenente, menſus eſt ſex modios hordei,
& poſuit ſuper eam. Quæ portans ingreſſa eſt ci-
vitatem,
16 Et venit ad ſocrum ſuam. Quæ dixit ei: Quid
egiſti filia? Narravítque ei omnia, quæ ſibi feciſ-
ſet homo.
17 Et ait: Ecce ſex modios hordei dedit mihi, &
ait: Nolo vacuam te reverti ad ſocrum tuam.
18 Dixítque Noëmi: Expecta filia donec videa-
mus quem res exitum habeat. Neque enim ceſſa-
bit homo niſi compleverit quod locutus eſt.

CAPUT IV.

*Booz coram ſenioribus civitatis accipit poſſeſſionem Elime-
lech, & Ruth nurum defuncti in uxorem, cedente alio propin-
quiore juri propinquitatis, ex qua genuit Obed avum David
Regis.*

A 1 ASCendit ergo Booz ad portam, & ſedit ibi.
Cúmque vidiſſet propinquum præterire, de
quo priùs ſermo habitus eſt, dixit ad eum: Decli-
na pauliſper, & ſede hîc: vocans eum nomine ſuo.
Qui divertit, & ſedit.
2 Tollens autem Booz decem viros de ſeniori-
bus civitatis, dixit ad eos: Sedete hîc.
3 Quibus ſedentibus, locutus eſt ad propin-
quum: Partem agri fratris noſtri Elimelech vendet
Noëmi, quæ reverſa eſt de regione Moabitide:
4 Quod audire te volui, & tibi dicere coram
cunctis ſedentibus, & majoribus natu de populo
B meo. Si vis poſſidere jure propinquitatis: eme, &
poſſide. Sin autem diſplicet tibi, hoc ipſum indica
mihi, ut ſciam quid facere debeam. Nullus enim
eſt propinquus, excepto te, qui prior es; & me, qui
ſecundus ſum. At ille reſpondit: Ego agrum emam.
5 Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de
manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem, quæ
uxor defuncti fuit, debes accipere: ut ſuſcites no-
men propinqui tui in hereditate ſua.
6 Qui reſpondit: Cedo juri propinquitatis: ne-
que enim poſteritatem familiæ meæ delere de-
beo. Tu meo utere privilegio, quo me libenter
carere profiteor.
7 * Hic autem erat mos antiquitus in Iſraël in- * Deut. 25 b.7.
ter propinquos, ut ſi quando alter alteri ſuo juri
cedebat, ut eſſet firma conceſſio, ſolvebat homo cal-
ceamentum ſuum, & dabat proximo ſuo. Hoc erat
teſtimonium ceſſionis in Iſraël.
8 Dixit ergo propinquo ſuo Booz: Tolle calcea-
mentum tuum. Quod ſtatim ſolvit de pede ſuo.
9 At ille majoribus natu, & univerſo populo, Te-
ſtes vos, inquit, eſtis hodie, quòd poſſederim om-
nia quæ fuerunt Elimelech, & Chelion, & Maha-
lon, tradente Noëmi:
10 Et Ruth Moabitidem uxorem Mahalon, in C
conjugium ſumpſerim, ut ſuſcitem nomen defun-
cti in hereditate ſua, ne vocabulum ejus de familia
ſua ac fratribus, & populo deleatur. Vos, inquam,
hujus rei teſtes eſtis.
11 Reſpondit omnis populus, qui erat in porta,
& majores natu: Nos teſtes ſumus: faciat Domi-
nus hanc mulierem, quæ ingreditur domum tuam,
ſicut Rachel & Liam, quæ ædificaverunt domum
Iſraël: ut ſit exemplum virtutis in Ephrata, & ha-
beat celebre nomen in Bethlehem:
12 Fiátque domus tua, ſicut domus Phares, * * Gen. 38 f.29.
quem Thamar peperit Judæ, de ſemine quod tibi
dederit Dominus ex hac puella.
13 Tulit itaque Booz Ruth, & accepit uxorem: D
ingreſſúſque eſt ad eam, & dedit illi Dominus ut
conciperet & pareret filium.
14 Dixerúntque mulieres ad Noëmi: Benedi-
ctus Dominus, qui non eſt paſſus ut deficeret ſuc-
ceſſor familiæ tuæ, & vocaretur nomen ejus in
Iſraël.
15 Et habeas qui conſoletur animam tuam, &
enutriat ſenectutem. de nuru enim tua natus eſt,
quæ te diligit: & multò tibi melior eſt, quàm ſi
ſeptem haberes filios.
16 Suſceptúmque Noëmi puerum poſuit in ſi-
nu ſuo, & nutricis ac gerulæ fungebatur officio.
17 Vicinæ autem mulieres congratulantes ei, &
dicentes: Natus eſt filius Noëmi: vocaverunt no-
men ejus Obed: hic eſt pater Iſai, patris David.
18 Hæ ſunt generationes * Phares: Phares ge- * 1 Par. 2.a 5.4. a.1.
nuit Eſron,
19 Eſron genuit Aram, Aram genuit Aminadab, Matt.1. a.3.
20 Aminadab genuit Nahaſſon, Nahaſſon ge-
nuit Salmon,
21 Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed,
22 Obed genuit Iſai, Iſai genuit David.

Digitized by Google

LIBER PRIMUS SAMUELIS, QUEM NOS PRIMUM REGUM DICIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Elcana habuit uxores Annam & Phenennam : quarum Anna diu ſterilis, & æmulæ improperio triſtis, fuſa in Silo coram Heli oratione ad Dominum, genuit Samuelem ; quem Domino obtulit, ut voverat.

A 1 FUIT vir unus de Ramathaimſo-
phim,de monte Ephraim,& nomen
ejus Elcana,filius Jeroham,filij Eliu,
filij Thohu,filij Suph, Ephrathæus:
2 Et habuit duas uxores, nomen
uni Anna, & nomen ſecundæ Phenenna. Fue-
runtque Phenennæ filij : Annæ autem non erant
liberi.
3 Et aſcendebat vir ille de civitate ſua ſtatutis
diebus,ut adoraret & ſacrificaret Domino exerci-
tuum in Silo. Erant autem ibi duo filij Heli,Ophni
& Phinees,ſacerdotes Domini.
4 Venit ergo dies,& immolavit Elcana, deditque
que Phenennæ uxori ſuæ, & cunctis filiis ejus, &
filiabus partes :
5 Annæ autem dedit partem unam triſtis, quia
Annam diligebat. Dominus autem concluſerat
vulvam ejus.
6 Affligebat quoque eam æmula ejus, & vehe-
menter angebat, in tantum, ut exprobraret quòd
B Dominus concluſiſſet vulvam ejus :
7 Sicque faciebat per ſingulos annos, cùm re-
deunte tempore aſcenderent ad templum Domi-
ni : & ſic provocabat eam.Porrò illa flebat, & non
capiebat cibum.
8 Dixit ergo ei Elcana vir ſuus: Anna, cur fles?
& quare non comedis? & quam ob rem affligitur
cor tuum ? numquid non ego melior tibi ſum,
quàm decem filij ?
9 Surrexit autem Anna poſtquam comederat
& biberat in Silo. Et Heli ſacerdote ſedente ſuper
Sellam ante poſtes templi Domini,
10 Cùm eſſet Anna amaro animo,oravit ad Do-
minum, flens largiter,
11 Et votum vovit,dicens:Domine exercituum,
ſi reſpiciens videris afflictionem famulæ tuæ, &
recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ,de-
deriſque ſervæ tuæ ſexum virilem : dabo eum Do-
mino omnibus diebus vitæ ejus, & novacula non
aſcendet ſuper caput ejus.
12 Factum eſt autem,cùm illa multiplicaret pre-
ces coram Domino, ut Heli obſervaret os ejus.
C 13 Porrò Anna loquebatur in corde ſuo, tan-
túmque labia illius movebantur, & vox penitus
non audiebatur. Æſtimavit ergo eam Heli temu-
lentam.
14 Dixítque ei : Uſquequò ebria eris ? digere
pauliſper vinum quo mades.
15 Reſpondens Anna, Nequaquam, inquit, do-
mine mi : nam mulier infelix nimis ego ſum, vi-
númque & omne quod inebriare poteſt, non bibi,
ſed effudi animam meam in conſpectu Domini.
16 Ne reputes ancillam tuam quaſi unam de
filiabus Belial : quia ex multitudine doloris &
mœroris mei locuta ſum uſque in præſens.
17 Tunc Heli ait ei : Vade in pace,& Deus Iſ-
raël det tibi petitionem tuam, quam rogaſti eum.
18 Et illa dixit : Utinam inveniat ancilla tua
gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam
ſuam,& comedit,vultúſque illius non ſunt ampliùs
in diverſa mutati.
19 Et ſurrexerunt manè, & adoraverunt coram
Domino : reverſíque ſunt, & venerunt in domum
ſuam Ramatha. Cog[illegible] autem [illegible]cana Annam
uxorem ſuam : & recordatus eſt ejus Dominus.
20 Et factum eſt poſt circulum dierum, conce-
pit Anna, & peperit filium, vocavítque nomen
ejus Samuel : eò quòd à Domino poſtulaſſet eum. D
21 Aſcendit autem vir ejus Elcana, & omnis
domus ejus, ut immolaret Domino hoſtiam ſol-
lemnem, & votum ſuum,
22 Et Anna non aſcendit : dixit enim viro ſuo:
Non vadam, donec ablactetur infans, & ducam
eum, ut appareat ante conſpectum Domini, &
maneat ibi jugiter.
23 Et ait ei Elcana vir ſuus: Fac quod bonum
tibi videtur,& mane donec ablactes eum: precór-
que ut impleat Dominus verbum ſuum. Manſit
ergo mulier, & lactavit filium ſuum, donec amo-
veret eum à lacte.
24 Et adduxit eum ſecum,poſtquam ablactave-
rat,in vitulis tribus,& tribus modiis farinæ,& am-
phora vini,& adduxit eum ad domum Domini in
Silo. Puer autem erat adhuc infantulus:
25 Et immolaverunt vitulum, & obtulerunt
puerum Heli.
26 Et ait Anna : Obſecro mi domine, vivit ani-
ma tua domine, ego ſum illa mulier, quæ ſteti co-
ram te hîc orans Dominum.
27 Pro puero iſto oravi,& dedit mihi Dominus
petitionem meam quam poſtulavi eum.
28 Idcircò & ego commodavi eum Domino,
cunctis diebus quibus fuerit commodatus Domi-
no. Et adoraverunt ibi Dominum.Et oravit Anna,
& ait :

Digitized by Google

CAPUT II.

Annæ canticum in gratiarum actionem; quæ rurſum tres filios & duas filias generavit: ob peccata autem filiorum Heli, & nimiam patris indulgentiam, fit illi & domui ejus comminatio, ac mors filiorum prædicitur.

A 1 Exultavit cor meum in Domino, & exalta-
tum eſt cornu meum in Deo meo: dilata-
tum eſt os meum ſuper inimicos meos: quia læta-
ta ſum in ſalutari tuo.
2 Non eſt ſanctus, ut eſt Dominus: neque
enim eſt alius extra te, & non eſt fortis ſicut Deus
noſter.
3 Nolite multiplicare loqui ſublimia, glorian-
tes: recedant vetera de ore veſtro: quia Deus
ſcientiarum, Dominus eſt,& ipſi præparantur co-
gitationes.
4 Arcus fortium ſuperatus eſt,& infirmi accin-
cti ſunt robore.
5 Repleti priùs,pro panibus ſe locaverunt: &
famelici ſaturati ſunt, donec ſterilis peperit pluri-
mos: & quæ multos habebat filios,infirmata eſt.
B 6 * Dominus mortificat & vivificat, deducit ad
* *Deut. 32.f.39. Tob.13.a.2. Sap.16.b.13.* inferos & reducit.
7 Dominus pauperem facit & ditat, humiliat
& ſublevat.
8 Suſcitat de pulvere egenum, & de ſtercore
elevat pauperem: ut ſedeat cum principibus, &
ſolium gloriæ teneat. Domini enim ſunt cardines
terræ,& poſuit ſuper eos orbem.
9 Pedes ſanctorum ſuorum ſervabit, & impij
in tenebris conticeſcent: quia non in fortitudine
ſua roborabitur vir.
C 10 Dominum formidabunt adverſarij ejus: &
ſuper ipſos in cælis tonabit: Dominus judicabit
fines Terræ,& dabit imperium regi ſuo, & ſubli-
mabit cornu Chriſti ſui.
11 Et abiit Elcana Ramatha, in domum ſuam:
puer autem erat miniſter in conſpectu Domini
ante faciem Heli ſacerdotis.
12 Porrò filij Heli, filij Belial, neſcientes Do-
minum,
13 Neque officium ſacerdotum ad populum:
ſed quicumque immolaſſet victimam, veniebat
puer ſacerdotis,dum coquerentur carnes,& habe-
bat fuſcinulam tridentem in manu ſua,
14 Et mittebat eam in lebetem, vel in calda-
riam,aut in ollam,ſive in cacabum: & omne quod
levabat fuſcinula, tollebat ſacerdos ſibi. Sic facie-
bant univerſo Iſraëli venientium in Silo.
15 Etiam antequam adolerent adipem,veniebat
puer ſacerdotis, & dicebat immolanti: Da mihi
carnem, ut coquam ſacerdoti: non enim acci-
piam à te carnem coctam, ſed crudam.
D 16 Dicebátque illi immolans: Incendatur pri-
mùm juxta morem hodie adeps,& tolle tibi quan-
tumcumque deſiderat anima tua. Qui reſpondens
aiebat ei: Nequaquam: nunc enim dabis, alio-
quin tollam vi.
17 Erat ergo peccatum puerorum grande nimis
coram Domino: quia retrahebant homines à ſa-
crificio Domini.
18 Samuel autem miniſtrabat ante faciem Do-
mini, puer, accinctus ephod lineo.
19 Et tunicam parvam faciebat ei mater ſua,
quam afferebat ſtatutis diebus, aſcendens cum vi-
ro ſuo, ut immolaret hoſtiam ſollemnem.
20 Et benedixit Heli Elcanæ & uxori ejus: di-
xítque ei: Reddat tibi Dominus ſemen de mulie-
re hac, pro fœnore quod commodaſti Domino. Et
abierunt in locum ſuum. E
21 Viſitavit ergo Dominus Annam, & conce-
pit, & peperit tres filios, & duas filias: & magni-
ficatus eſt puer Samuel apud Dominum.
22 Heli autem erat ſenex valdè, & audivit om-
nia quæ faciebant filij ſui univerſo Iſraëli:& quo-
modo dormiebant cum mulieribus quæ obſerva-
bant ad oſtium tabernaculi:
23 Et dixit eis: Quare facitis res hujuſcemodi,
quas ego audio,res peſſimas,ab omni populo?
24 Nolite filij mei: non enim eſt bona fama,
quam ego audio, ut tranſgredi faciatis populum
Domini.
25 Si peccaverit vir in virum, placari ei poteſt
Deus: ſi autem in Dominum peccaverit vir,quis
orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris ſui:
quia voluit Dominus occidere eos.
26 Puer autem Samuel proficiebat, atque creſ-
cebat, & placebat tam Domino quàm hominibus. F
27 Venit autem vir Dei ad Heli, & ait ad eum:
Hæc dicit Dominus: Numquid non apertè reve-
latus ſum domui patris tui,cùm eſſent in Ægypto
in domo Pharaonis?
28 Et elegi eum ex omnibus tribubus Iſraël
mihi in ſacerdotem,ut aſcenderet ad altare meum,
& adoleret mihi incenſum, & portaret ephod co-
ram me: & dedi domui patris tui omnia de ſacri-
ficiis filiorum Iſraël.
29 Quare calce abjeciſtis victimam meam, &
munera mea quæ præcepi ut offerrentur in tem-
plo: & magis honoraſti filios tuos quàm me, ut
comederetis primitias omnis ſacrificij Iſraël po-
puli mei?
30 Propterea ait Dominus Deus Iſraël:*Loquens ** 3 Reg. 2.e.27.*
locutus ſum,ut domus tua,& domus patris tui, mi-
niſtraret in conſpectu meo,uſque in ſempiternum.
Nunc autem dicit Dominus: Abſit hoc à me: ſed
quicumque glorificaverit me,glorificabo eum:qui
autem contemnunt me, erunt ignobiles.
31 Ecce dies veniunt, & præcidam brachium G
tuum,& brachium domus patris tui, ut non ſit ſe-
nex in domo tua.
32 Et videbis æmulum tuum in templo, in uni-
verſis proſperis Iſraël: & non erit ſenex in domo
tua omnibus diebus.
33 Veruntamen non auferam penitus virum ex
te ab altari meo: ſed ut deficiant oculi tui, & ta-
beſcat anima tua: & pars magna domus tuæ mo-
rietur,cùm ad virilem ætatem venerit.
34 Hoc autem erit tibi ſignum,quod venturum
eſt duobus filiis tuis, Ophni & Phinees: In die
uno morientur ambo.
35 Et ſuſcitabo mihi ſacerdotem fidelem, qui
juxta cor meum & animam meam faciet: & ædi-
ficabo ei domum fidelem, & ambulabit coram
Chriſto meo cunctis diebus.
36 Futurum eſt autem,ut quicumque remanſerit
in domo tua, veniat ut oretur pro eo, & offerat
nummum argenteum, & tortam panis, dicátque:

Dimitte me obſecro ad unam partem ſacerdota-
lem, ut comedam buccellam panis.

Caput III.

*Samuel quater à Domino vocatus, relevationem ſibi adver-
ſum Heli factam, ei refert.*

A 1 PUer autem Samuel miniſtrabat Domino
coram Heli, & ſermo Domini erat pretioſus
in diebus illis, non erat viſio manifeſta.
2 Factum eſt ergo in die quadam, Heli jacebat
in loco ſuo, & oculi ejus caligaverant, nec poterat
videre:
3 Lucerna Dei antequam extingueretur, Samuel
dormiebat in templo Domini, ubi erat arca Dei.
4 Et vocavit Dominus Samuel. Qui reſpondens,
ait: Ecce ego.
5 Et cucurrit ad Heli, & dixit: Ecce ego: voca-
ſti enim me. Qui dixit: Non vocavi: revertere,
& dormi. Et abiit, & dormivit.
6 Et adjecit Dominus rurſum vocare Samue-
lem. Conſurgénſque Samuel, abiit ad Heli, & dixit:
Ecce ego: quia vocaſti me. Qui reſpondit: Non
vocavi te fili mi: revertere, & dormi.
B 7 Porrò Samuel necdum ſciebat Dominum, ne-
que revelatus fuerat ei ſermo Domini.
8 Et adjecit Dominus, & vocavit adhuc Samue-
lem tertiò. Qui conſurgens, abiit ad Heli,
9 Et ait: Ecce ego: quia vocaſti me. Intellexit
ergo Heli quia Dominus vocaret puerum: & ait
ad Samuelem: Vade, & dormi: & ſi deinceps vo-
caverit te, dices: Loquere Domine, quia audit
ſervus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormivit in lo-
co ſuo.
10 Et venit Dominus, & ſtetit: & vocavit, ſi-
cut vocaverat ſecundò, Samuel, Samuel. Et ait Sa-
muel: Loquere Domine, quia audit ſervus tuus.
11 Et dixit Dominus ad Samuelem: Ecce ego
facio verbum in Iſraël: quod quicumque audie-
C rit, tinnient ambæ aures ejus.
12 In die illa ſuſcitabo adverſum Heli omnia
quæ locutus ſum ſuper domum ejus: incipiam, &
complebo.
13 Prædixi enim ei quòd judicaturus eſſem do-
mum ejus in æternum, propter iniquitatem, eò
quòd noverat indignè agere filios ſuos, & non
corripuerit eos.
14 Idcircò juravi domui Heli, quòd non ex-
pietur iniquitas domus ejus victimis & muneri-
bus uſque in æternum.
15 Dormivit autem Samuel uſque manè, ape-
ruítque oſtia domus Domini. Et Samuel timebat
indicare viſionem Heli.
16 Vocavit ergo Heli Samuelem, & dixit: Sa-
muel fili mi? Qui reſpondens, ait: Præſtò ſum.
D 17 Et interrogavit eum: Quis eſt ſermo, quem
locutus eſt Dominus ad te? oro te ne celaveris
me. Hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, ſi abſcon-
deris à me ſermonem, ex omnibus verbis quæ
dicta ſunt tibi.
18 Indicavit itaque ei Samuel univerſos ſermo-
nes, & non abſcondit ab eo. Et ille reſpondit: Do-
minus eſt: quod bonum eſt in oculis ſuis faciat.
19 Crevit autem Samuel, & Dominus erat
cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis ejus in
terram.
20 Et cognovit univerſus Iſraël à Dan, uſque Ber-
ſabee, quòd fidelis Samuel propheta eſſet Domini.
21 Et addidit Dominus ut appareret in Silo,
quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in
Silo, juxta verbum Domini. Et evenit ſermo Sa-
muelis univerſo Iſraëli.

Caput IV.

*Caduntur Iſraëlitæ à Philiſthæis, rurſúmque adducta in
caſtra arca caduntur, captáque arca duo filij Heli occiduntur;
quibus auditis, Heli corruens occumbit, nuru ejus in partu
moriente.*

1 ET factum eſt in diebus illis, convenerunt A
Philiſthiim in pugnam: & egreſſus eſt
Iſraël obviàm Philiſthiim in prælium, & caſtra-
metatus eſt juxta Lapidem adjutorij. Porrò Phi-
liſthiim venerunt in Aphec,
2 Et inſtruxerunt aciem contra Iſraël. Inito
autem certamine, terga vertit Iſraël Philiſthæis:
& cæſa ſunt in illo certamine paſſim per agros,
quaſi quattuor millia virorum.
3 Et reverſus eſt populus ad caſtra: dixerúnt-
que majores natu de Iſraël: Quare percuſſit nos
Dominus hodie coram Philiſthiim? Afferamus ad
nos de Silo arcam fœderis Domini, & veniat in
medium noſtri, ut ſalvet nos de manu inimicorum
noſtrorum.
4 Miſit ergo populus in Silo, & tulerunt inde
arcam fœderis Domini exercituum ſedentis ſuper
Cherubim: erántque duo filij Heli cum arca fœ-
deris Dei, Ophni & Phinees.
5 Cúmque veniſſet arca fœderis Domini in ca-
ſtra, vociferatus eſt omnis Iſraël clamore grandi,
& perſonuit terra.
6 Et audierunt Philiſthiim vocem clamoris, di- B
xerúntque: Quænam eſt hæc vox clamoris magni
in caſtris Hebræorum? Et cognoverunt quòd ar-
ca Domini veniſſet in caſtra.
7 Timuerúntque Philiſthiim, dicentes: Venit
Deus in caſtra. Et ingemuerunt, dicentes:
8 Væ nobis: non enim fuit tanta exultatio heri &
nudiuſtertius: væ nobis. Quis nos ſalvabit de manu
Deorum ſublimium iſtorum? hi ſunt Dij, qui per-
cuſſerunt Ægyptum omni plaga, in deſerto.
9 Confortamini, & eſtote viri, Philiſthiim: ne
ſerviatis Hebræis, ſicut & illi ſervierunt vobis:
confortamini, & bellate.
10 Pugnaverunt ergo Philiſthiim, & cæſus eſt
Iſraël, & fugit unuſquiſque in tabernaculum ſuum:
& facta eſt plaga magna nimis: & ceciderunt de
Iſraël triginta millia peditum.
11 Et arca Dei capta eſt: duo quoque filij Heli C
mortui ſunt, Ophni & Phinees.
12 Currens autem vir de Benjamin ex acie, ve-
nit in Silo in die illa, ſciſſa veſte, & conſperſus
pulvere caput.
13 Cúmque ille veniſſet, Heli ſedebat ſuper ſel-
lam contra viam ſpectans. Erat enim cor ejus pa-
vens pro arca Dei. Vir autem ille poſtquam ingreſ-
ſus eſt, nuntiavit urbi: & ululavit omnis civitas.
14 Et audivit Heli ſonitum clamoris, dixítque:
Quis eſt hic ſonitus tumultus hujus? At ille feſti-
navit, & venit, & nuntiavit Heli.
15 Heli autem erat nonaginta & octo annorum,
& oculi ejus caligaverant, & videre non poterat.

Digitized by Google

16 Et dixit ad Heli: Ego ſum qui veni de prælio, & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum eſt fili mi?

17 Reſpondens autem ille, qui nuntiabat, Fugit, inquit, Iſraël coram Philiſthiim, & ruina magna facta eſt in populo: inſuper & duo filij tui mortui
D ſunt, Ophni & Phinees: & arca Dei capta eſt.

18 Cúmque ille nominaſſet arcam Dei, cecidit de Sella retrorſum juxta oſtium, & fractis cervicibus mortuus eſt.* Senex enim erat vir & grandævus: & ipſe judicavit Iſraël quadraginta annis.

19 Nurus autem ejus, uxor Phinees, prægnans erat, vicináque partui: & audito nuntio quòd capta eſſet arca Dei, & mortuus eſſet ſocer ſuus, & vir ſuus, incurvavit ſe & peperit: irruerant enim in eam dolores ſubiti.

20 In ipſo autem momento mortis ejus, dixerunt ei quæ ſtabant circa eam: Ne timeas, quia filium peperiſti. Quæ non reſpondit eis, neque animadvertit.

21 Et vocavit puerum, Ichabod, dicens: Tranſlata eſt gloria de Iſraël, quia capta eſt arca Dei, & pro ſocero ſuo & pro viro ſuo;

22 Et ait: Tranſlata eſt gloria ab Iſraël, eò quòd capta eſſet arca Dei.

CAPUT V.

Dagon coram arca ſemel ac iterum corruit, abſciſſis in limine, capite & manibus, Philiſthæi quoque mariſcis & muribus percuſſi, arcam à ſe repellunt.

A 1 Philiſthiim autem tulerunt arcam Dei, & aſportaverunt eam à Lapide adjutorij in Azotum.

2 Tulerúntque Philiſthiim arcam Dei, & intulerunt eam in templum Dagon, & ſtatuerunt eam juxta Dagon.

3 Cúmque ſurrexiſſent diluculò Azotij altera die, ecce Dagon jacebat pronus in terra ante arcam Domini: & tulerunt Dagon, & reſtituerunt eum in locum ſuum.

4 Rurſúmque manè die altera conſurgentes, invenerunt Dagon jacentem ſuper faciem ſuam in terra coram arca Domini: caput autem Da-
B gon, & duæ palmæ manuum ejus abſciſſæ erant ſuper limen.

5 Porrò Dagon ſolus truncus remanſerat in loco ſuo. Propter hanc cauſam non calcant ſacerdotes Dagon, & omnes qui ingrediuntur templum ejus, ſuper limen Dagon in Azoto, uſque in hodiernum diem.

6 Aggravata eſt autem manus Domini ſuper
*Pſ. 77. 3.66. Azotios, & demolitus eſt eos: * & percuſſit in ſecretiori parte natium Azotum, & fines ejus. Et ebullierunt villæ & agri in medio regionis illius, & nati ſunt mures, & facta eſt confuſio mortis magnæ in civitate.

C 7 Videntes autem viri Azotij hujuſcemodi plagam, dixerunt: Non maneat arca Dei Iſraël apud nos: quoniam dura eſt manus ejus ſuper nos, & ſuper Dagon deum noſtrum.

8 Et mittentes congregaverunt omnes ſatrapas Philiſthinorum ad ſe, & dixerunt: Quid faciemus de arca Dei Iſraël? Reſponderúntque Gethæi: Circumducatur arca Dei Iſraël. Et circumduxerunt arcam Dei Iſraël.

9 Illis autem circumducentibus eam, fiebat manus Domini per ſingulas civitates interfectionis magnæ nimis: & percutiebat viros uniuſcujuſque urbis, à parvo uſque ad majorem, & computreſcebant prominentes extales eorum. Inierúntque Gethæi conſilium, & fecerunt ſibi ſedes pelliceas.

10 Miſerunt ergo arcã Dei in Accaron. Cúmque veniſſet arca Dei in Accaron, exclamaverunt Ac-
caronitæ, dicentes: Adduxerunt ad nos arcam Dei D
Iſraël, ut interficiat nos & populum noſtrum.

11 Miſerunt itaque & congregaverunt omnes ſatrapas Philiſthinorum qui dixerunt: Dimittite arcam Dei Iſraël, & revertatur in locum ſuum, & non interficiat nos cum populo noſtro.

12 Fiebat enim pavor mortis in ſingulis urbibus, & graviſſima valdè manus Dei. viri quoque, qui mortui non fuerant, percutiebantur in ſecretiori parte natium: & aſcendebat ululatus uniuſcujuſque civitatis in cælum.

CAPUT VI.

Philiſthæi arcam cum muribus & anis aureis, ſuorum ſacercerdotum conſilio, à ſe remittunt per vaccas lactantes & novum plauſtrum uſque Bethſames: ubi vaccas ſuper ligna plauſtri Bethſamitæ immolaverunt, plurimis de populo ac plebe à Domino interemptis, quòd arcam Dei conſpexiſſent.

1 Fuit ergo arca Domini in regione Philiſthi- A
norum ſeptem menſibus.

2 Et vocaverunt Philiſthiim ſacerdotes & divinos, dicentes: Quid faciemus de arca Domini? indicate nobis quomodo remittamus eam in locum ſuum. Qui dixerunt:

3 Si remittitis arcam Dei Iſraël, nolite dimittere eam vacuam, ſed quod debetis, reddite ei pro peccato: & tunc curabimini, & ſcietis quare non recedat manus ejus à vobis.

4 Qui dixerunt: Quid eſt quod pro delicto reddere debeamus ei? Reſponderúntque illi:

5 Juxta numerum provinciarum Philiſthinorum, quinque anos aureos facietis, & quinque mures aureos: quia plaga una fuit omnibus vobis, & ſatrapis veſtris. Facietíſque ſimilitudines anorum veſtrorum, & ſimilitudines murium, qui demoliti ſunt terram. & dabitis Deo Iſraël gloriam, ſi fortè relevet manum ſuam à vobis, & à diis veſtris, & à terra veſtra.

6 Quare aggravatis corda veſtra, ſicut aggra- B
vavit Ægyptus, & Pharao cor ſuum? * nónne poſt- *Exod. 12. c. 31.
quam percuſſus eſt, tunc dimiſit eos, & abierunt?

7 Nunc ergo arripite & facite plauſtrum novum unum: & duas vaccas fœtas, quibus non eſt impoſitum jugum, jungite in plauſtro, & recludite vitulos earum domi.

8 Tolletíſque arcam Domini, & ponetis in plauſtro, & vaſa aurea, quæ exſolviſtis ei pro delicto, ponetis in capſellam ad latus ejus: & dimittite eam ut vadat.

9 Et aſpicietis: & ſiquidem per viam finium ſuorum aſcenderit contra Bethſames, ipſe fecit nobis hoc malum grande: ſin autem, minimè: ſciemus quia nequaquam manus ejus tetigit nos, ſed caſu accidit.

10 Fecerunt ergo illi hoc modo: & tollentes

Digitized by Google

duas vaccas, quæ lactabant vitulos, junxerunt ad
plauſtrum, vitulóſque earum concluſerunt domi.
C 11 Et poſuerunt arcam Dei ſuper plauſtrum, &
capſellam, quæ habebat mures aureos & ſimilitu-
dines anorum.
12 Ibant autem in directum vaccæ, per viam
quæ ducit Bethſames, & itinere uno gradiebantur,
pergentes & mugientes: & non declinabant ne-
que ad dexteram neque ad ſiniſtram: ſed & ſatra-
pæ Philiſthiim ſequebantur uſque ad terminos
Bethſames.
13 Porrò Bethſamitæ metebant triticum in val-
le: & elevantes oculos ſuos, viderunt arcam, &
gaviſi ſunt cùm vidiſſent.
14 Et plauſtrum venit in agrum Joſue Bethſami-
tæ, & ſtetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus, & con-
ciderunt ligna plauſtri, vaccáſque impoſuerunt
ſuper ea holocauſtum Domino.
15 Levitæ autem depoſuerunt arcam Dei, &
capſellam quæ erat juxta eam, in qua erant vaſa
aurea, & poſuerunt ſuper lapidem grandem. Viri
autem Bethſamitæ obtulerunt holocauſta, & im-
molaverunt victimas in die illa Domino.
16 Et quinque ſatrapæ Philiſthinorum vide-
runt, & reverſi ſunt in Accaron in die illa.
17 Hi ſunt autem ani aurei, quos reddiderunt
D Philiſtiim pro delicto, Domino: Azotus unum,
Gaza unum, Aſcalon unum, Geth unum, Accaron
unum:
18 Et mures aureos ſecundùm numerum urbium
Philiſthiim, quinque provinciarum, ab urbe mu-
rata uſque ad villam quæ erat abſque muro, & uſ-
que ad Abelmagnum, ſuper quem poſuerunt ar-
cam Domini, quæ erat uſque in illum diem in
agro Joſue Bethſamitis.
19 Percuſſit autem de viris Bethſamitibus, eò
quòd vidiſſent arcam Domini: & percuſſit de po-
pulo ſeptuaginta viros, & quinquaginta millia
plebis. Luxítque populus, eò quòd Dominus per-
cuſſiſſet plebem plaga magna.
20 Et dixerunt viri Bethſamitæ: Quis poterit
ſtare in conſpectu Domini Dei ſancti hujus? & ad
quem aſcendet à nobis?
21 Miſerúntque nuntios ad habitatores Caria-
thiarim, dicentes: Reduxerunt Philiſthiim arcam
Domini, deſcendite, & reducite eam ad vos.

CAPUT VII.

Reducitur arca in domum Abinadab in Gabaa, & Samuelis hortatu Iſraëlitæ ad Dominum converſi Philiſthæos vicerunt, orante pro ipſis Samuele.

A 1 VEnerunt ergo viri Cariathiarim, & reduxe-
runt arcam Domini, & intulerunt eam in
domum Abinadab in Gabaa: Eleazarum autem fi-
lium ejus ſanctificaverũt ut cuſtodiret arcam Dñi.
2 Et factum eſt, ex qua die manſit arca Domini
in Cariathiarim, multiplicati ſunt dies (erat quip-
pe jam annus vigeſimus) & requievit omnis do-
mus Iſraël poſt Dominum.
3 Ait autem Samuel ad univerſam domum Iſ-
* Deut. 6 b. 13. Matt. 4. b. 10. raël, dicens: * Si in toto corde veſtro revertimini
ad Dominum; auferte deos alienos de medio ve-
ſtri, Baalim & Aſtaroth: & præparate corda ve-
ſtra Domino, & ſervite ei ſoli, & eruet vos de ma-
nu Philiſthiim.
4 Abſtulerunt ergo filij Iſraël Baalim & Aſta-
roth, & ſervierunt Domino ſoli. B
5 Dixit autem Samuel: Congregate univerſum
Iſraël in Maſphath, ut orem pro vobis Dominum.
6 Et convenerunt in Maſphath: hauſerúntque
aquam, & effuderunt in conſpectu Domini, &
jejunaverunt in die illa, atque dixerunt ibi: Pec-
cavimus Domino. Judicavítque Samuel filios Iſraël
in Maſphath.
7 Et audierunt Philiſthiim quòd congregati
eſſent filij Iſraël in Maſphath, & aſcenderunt Sa-
trapæ Philiſthinorum ad Iſraël. Quod cùm audiſ-
ſent filij Iſraël, timuerunt à facie Philiſthinorum.
8 Dixerúntque ad Samuelem: Ne ceſſes pro no- C
bis clamare ad Dominum Deum noſtrum, ut ſal-
vet nos de manu Philiſtinorum.
9 Tulit autem Samuel agnum lactentem unum,
& obtulit illum holocauſtum integrum Domino:
& clamavit Samuel ad Dominum pro Iſraël, &
exaudivit eum Dominus.
10 Factum eſt autem, cùm Samuel offerret ho-
locauſtum, Philiſthiim inire prælium contra Iſ-
raël: * intonuit autem Dominus fragore magno * Eccli. 46. d. 20
in die illa ſuper Philiſthiim, & exterruit eos, &
cæſi ſunt à facie Iſraël.
11 * Egreſſíque viri Iſraël de Maſphath, perſe- * Eccli. 46. d. 21.
cuti ſunt Philiſthæos, & percuſſerunt eos, uſque ad
locum qui erat ſubter Bethchar.
12 Tulit autem Samuel lapidem unum, & po-
ſuit eum inter Maſphath & inter Sen: & vocavit
nomen loci illius, Lapis adjutorij. Dixítque: Huc-
uſque auxiliatus eſt nobis Dominus.
13 Et humiliati ſunt Philiſthiim, nec appoſue- D
runt ultrà ut venirent in terminos Iſraël. Facta eſt
itaque manus Domini ſuper Philiſthæos, cunctis
diebus Samuelis.
14 Et redditæ ſũt urbes, quas tulerant Philiſthiim
ab Iſraël, Iſraëli, ab Accaron uſque Geth, & termi-
nos ſuos: liberavítque Iſraël de manu Philiſthino-
rum, erátque pax inter Iſraël & Amorrhæum.
15 Judicabat quoque Samuel Iſraëlem cunctis
diebus vitæ ſuæ:
16 Et ibat per ſingulos annos circuiens Bethel
& Galgala & Maſphath, & judicabat Iſraëlem in
ſupradictis locis.
17 Revertebatúrque in Ramatha: ibi enim erat
domus ejus, & ibi judicabat Iſraëlem: ædificavit
etiam ibi altare Domino.

CAPUT VIII.

Filiis Samuelis ad avaritiam declinantibus petit populus ſibi regem; quibus Samuel, jubente Domino, jus regis prædicit, ſed non auditur.

1 FActum eſt autem cùm ſenuiſſet Samuel, po- A
ſuit filios ſuos judices Iſraël.
2 Fuítque nomen filij ejus primogeniti Joel: &
nomen ſecundi Abia, judicum in Berſabee.
3 Et non ambulaverunt filij illius in viis ejus:
ſed declinaverunt poſt avaritiam, accepéruntque
munera, & perverterunt judicium.
4 Congregati ergo univerſi majores natu Iſ-
raël, venerunt ad Samuelem in Ramatha.
5 Dixerúntque ei: Ecce tu ſenuiſti, & filij tui
non ambulant in viis tuis: * conſtitue nobis regem, * Oſe. 13. c. 10. Act. 13. c. 21.
ut judicet nos, ſicut & univerſæ habent nationes.
6 Diſpli

Digitized by Google

6 Diſplicuit ſermo in oculis Samuelis, eò quòd
B dixiſſent: Da nobis regem, ut judicet nos. Et ora-
vit Samuel ad Dominum.
7 Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi
vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi. non
enim te abjecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.
8 Juxta omnia opera ſua, quæ fecerunt à die
qua eduxi eos de Ægypto uſque ad diem hanc:
ſicut dereliquerunt me, & ſervierunt diis alienis,
ſic faciunt etiam tibi.
9 Nunc ergo vocem eorum audi: verumtamen
conteſtare eos, & prædic eis jus regis, qui regna-
turus eſt ſuper eos.
10 Dixit itaque Samuel omnia verba Domini
ad populum, qui petierat à ſe regem,
11 Et ait: Hoc erit jus regis, qui imperaturus
C eſt vobis: Filios veſtros tollet, & ponet in curri-
bus ſuis, faciétque ſibi equites & præcurſores
quadrigarum ſuarum,
12 Et conſtituet ſibi tribunos, & centuriones, &
aratores agrorum ſuorum, & meſſores ſegetum, &
fabros armorum & curruum ſuorum.
13 Filias quoque veſtras faciet ſibi unguenta-
rias, & focarias, & panificas.
14 Agros quoque veſtros, & vineas, & oliveta
optima tollet, & dabit ſervis ſuis.
15 Sed & ſegetes veſtras, & vinearum redi-
tus addecimabit, ut det eunuchis & famulis ſuis.
16 Servos etiam veſtros, & ancillas, & juvenes
optimos, & aſinos auferet, & ponet in opere ſuo.
17 Greges quoque veſtros addecimabit, vóſque
eritis ei ſervi.
18 Et clamabitis in die illa à facie regis veſtri,
D quem elegiſtis vobis: & non exaudiet vos Domi-
nus in die illa, quia petiſtis vobis regem.
19 Noluit autē populus audire vocem Samuelis,
ſed dixerunt: Nequaquam: rex enim erit ſuper nos,
20 Et erimus nos quoque ſicut omnes gentes: &
judicabit nos rex noſter, & egredietur ante nos, &
pugnabit bella noſtra pro nobis.
21 Et audivit Samuel omnia verba populi, &
locutus eſt ea in auribus Domini.
22 Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi
vocem eorum, & conſtitue ſuper eos regem. Et
ait Samuel ad viros Iſraël: Vadat unuſquiſque in
civitatem ſuam.

CAPUT IX.

Saul quærendo patris aſinas pervenit ad Samuelem, cum quo pranſus eſt, ac nocte hoſpitio receptus.

A 1 ET erat vir de Benjamin nomine Cis, filius
Abiel, filij Seror, filij Bechorath, filij Aphia,
filij viri Jemini, fortis robore.
2 Et erat ei filius vocabulo Saul, electus &
bonus: & non erat vir de filiis Iſraël melior
illo. ab humero & ſurſum eminebat ſuper omnem
populum.
3 Perierant autem aſinæ Cis patris Saul: & di-
xit Cis ad Saul filium ſuum: Tolle tecum unum
de pueris, & conſurgens vade, & quære aſinas. Qui
cùm tranſiſſent per montem Ephraim,
4 Et per terram Saliſa, & non inveniſſent, tran-
ſierunt etiam per Terram Salim, & non erant: ſed
& per Terram Jemini, & minimè repererunt.
5 Cùm autem veniſſent in Terram Suph, dixit
Saul ad puerum qui erat cum eo: Veni & reverta-
mur, ne fortè dimiſerit pater meus aſinas, & ſolici-
tus ſit pro nobis.
6 Qui ait ei: Ecce vir Dei eſt in civitate hac, vir
nobilis: omne quod loquitur, ſine ambiguitate ve-
nit. nunc ergo eamus illuc, ſi fortè indicet nobis
de via noſtra, propter quam venimus.
7 Dixítque Saul ad puerum ſuum: Ecce ibimus: B
quid feremus ad virum Dei? panis defecit in ſitar-
ciis noſtris: & ſportulam non habemus, ut demus
homini Dei, nec quidquam aliud.
8 Rurſum puer reſpondit Sauli, & ait: Ecce in-
venta eſt in manu mea quarta pars ſtatêris argenti,
demus homini Dei, ut indicet nobis viam noſtram.
9 (Olim in Iſraël ſic loquebatur unuſquiſque
vadens conſulere Deum: Venite, & eamus ad Vi-
dentem. Qui enim Propheta dicitur hodie, voca-
batur olim Videns)
10 Et dixit Saul ad puerum ſuum: Optimus
ſermo tuus. Veni, eamus. Et ierunt in civitatem,
in qua erat vir Dei.
11 Cúmque aſcenderent clivum civitatis, inve-
nerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam,
& dixerunt eis: Num hic eſt Videns?
12 Quæ reſpondentes, dixerunt illis: Hic eſt:
ecce ante te, feſtina nunc: hodie enim venit in
civitatem, quia ſacrificium eſt hodie populi in
excelſo.
13 Ingredientes urbem, ſtatim invenietis eum
antequam aſcendat excelſum ad veſcendum. ne-
que enim comeſurus eſt populus donec ille ve-
niat: quia ipſe benedicit hoſtiæ, & deinceps co-
medunt qui vocati ſunt. Nunc ergo conſcendite,
quia hodie reperietis eum.
14 Et aſcenderunt in civitatem. Cúmque illi C
ambularent in medio urbis, apparuit Samuel egre-
diens obviàm eis, ut aſcenderet in excelſum.
15 * Dominus autem revelaverat auriculam Sa- *Act. 13 c. 21.
muelis ante unam diem quàm veniret Saul, dicens:
16 Hac ipſa hora, quæ nunc eſt, cras mittam vi-
rum ad te de Terra Benjamin, & unges eum ducem
ſuper populum meum Iſraël: & ſalvabit populum
meum de manu Philiſthinorum: quia reſpexi po-
pulum meum, venit enim clamor eorum ad me.
17 Cúmque aſpexiſſet Samuel Saulem, Domi-
nus dixit ei: Ecce vir quem dixeram tibi, iſte do-
minabitur populo meo.
18 Acceſſit autem Saul ad Samuelem in medio
portæ, & ait: Indica, oro, mihi, ubi eſt domus Vi-
dentis.
19 Et reſpondit Samuel Sauli dicens: Ego ſum
Videns. aſcende ante me in excelſum: ut comeda-
tis mecum hodie, & dimittam te manè: & omnia
quæ ſunt in corde tuo, indicabo tibi.
20 Et de aſinis, quas nudiuſtertius perdidiſti,
ne ſolicitus ſis, quia inventæ ſunt. Et cujus erunt
optima quæque Iſraël? nónne tibi & omni domui
patris tui?
21 Reſpondēs autem Saul, ait: Numquid non filius
Jemini ego ſum, de minima tribu Iſraël, & cognatio
mea noviſſima inter omnes familias de tribu Ben-
jamin? quare ergo locutus es mihi ſermonē iſtum?
22 Aſſumens itaque Samuel Saulem, & pue-
rum ejus, introduxit eos in triclinium, & dedit eis
locum

Digitized by Google

locum in capite eorum qui fuerant invitati. erant enim quaſi triginta viri.

23 Dixítque Samuel coco: Da partem, quam dedi tibi, & præcepi ut reponeres ſeorſum apud te.

24 Levavit autem cocus armum, & poſuit ante Saul. Dixítque Samuel: Ecce quod remanſit, pone ante te, & comede: quia de induſtria ſervatum eſt tibi, quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuele in die illa.

25 Et deſcenderunt de excelſo in oppidum, & locutus eſt cum Saule in ſolario: ſtravítque Saul in ſolario, & dormivit.

26 Cúmque manè ſurrexiſſent, & jam eluceſceret, vocavit Samuel Saulem in ſolario, dicens: Surge, & dimittam te. Et ſurrexit Saul: egreſsíque ſunt ambo, ipſe videlicet, & Samuel.

27 Cúmque deſcenderent in extrema parte civitatis, Samuel dixit ad Saul: Dic puero ut antecedat nos, & tranſeat: tu autem ſubſiſte pauliſper, ut indicem tibi verbum Domini.

Caput X.

Ungitur Saul in regem à Samuele, datis ac ſuccedentibus ſignis, prophetat inter prophetas: & miſſis ſortibus à Samuele confirmatur in regem: lex regni in libro ſcripta, coram Domino reponitur.

A 1 Tulit * autem Samuel lenticulam olei, & effudit ſuper caput ejus, & deoſculatus eſt eum: & ait: Ecce unxit te Dominus ſuper hereditatem ſuam in principem, & liberabis populum ſuum de manibus inimicorum ejus, qui in circuitu ejus ſunt. Et hoc tibi ſignum, quia unxit te Deus in principem.

* Act. 13. c. 21.

2 Cùm abieris hodie à me, invenies duos viros juxta ſepulchrum Rachel in finibus Benjamin, in meridie, dicéntque tibi: Inventæ ſunt aſinæ, ad quas ieras perquirendas: & intermiſſis pater tuus aſinis, ſolicitus eſt pro vobis, & dicit: Quid faciam de filio meo?

3 Cúmque abieris inde, & ultrà tranſieris, & veneris ad quercum Thabor, invenient te ibi tres viri aſcendentes ad Deum in Bethel, unus portans tres hœdos, & alius tres tortas panis, & alius portans lagenam vini.

4 Cúmque te ſalutaverint, dabunt tibi duos panes, & accipies de manu eorum.

5 Poſt hæc venies in collem Dei, ubi eſt ſtatio Philiſthinorum: & cùm ingreſſus fueris ibi urbem, obvium habebis gregem prophetarum deſcendentium de excelſo, & ante eos pſalterium & tympanum, & tibiam, & citharam, ipſóſque prophetantes.

B 6 Et inſiliet in te Spiritus Domini, & prophetabis cum eis, & mutaberis in virum alium.

7 Quando ergo evenerint ſigna hæc omnia tibi, fac quæcumque invenerit manus tua, quia Dominus tecum eſt.

8 Et deſcendes ante me in Galgala, (ego quippe deſcendam ad te) ut offeras oblationem, & immoles victimas pacificas: ſeptem diebus expectabis, donec veniam ad te, & oſtendam tibi quid facias.

9 Itaque cùm avertiſſet humerum ſuum ut abiret à Samuele, immutavit ei Deus cor aliud, & venerunt omnia ſigna hæc in die illa.

10 Venerúntque ad prædictum collem, & ecce cuneus prophetarum obvius ei: & inſiluit ſuper eum ſpiritus Domini, & prophetavit in medio eorum.

11 Videntes autem omnes qui noverant eum heri & nudiuſtertius, quòd eſſet cum prophetis, & prophetaret, dixerunt ad invicem: Quænam res accidit filio Cis? num & Saul inter prophetas?

12 Reſpondítque alius ad alterum, dicens: Et quis pater eorum? propterea verſum eſt in proverbium: * Num & Saul inter prophetas? C

* Inf. 19. d. 24.

13 Ceſſavit autem prophetare, & venit ad excelſum.

14 Dixítque patruus Saul ad eum, & ad puerum ejus: Quò abiſtis? Qui reſponderunt: Quærere aſinas: quas cùm non reperiſſemus, venimus ad Samuelem.

15 Et dixit ei patruus ſuus: Indica mihi quid dixerit tibi Samuel.

16 Et ait Saul ad patruum ſuum: Indicavit nobis quia inventæ eſſent aſinæ. De ſermone autem regni non indicavit ei quem locutus fuerat ei Samuel.

17 Et convocavit Samuel populum ad Dominum in Maſpha:

18 Et ait ad filios Iſraël: Hæc dicit Dominus Deus Iſraël: Ego eduxi Iſraël de Ægypto, & erui vos de manu Ægyptiorum, & de manu omnium regum qui affligebant vos.

19 Vos autem hodie projeciſtis Deum veſtrum, qui ſolus ſalvavit vos de univerſis malis & tribulationibus veſtris: & dixiſtis: Nequaquam: ſed regem conſtitue ſuper nos. Nunc ergo ſtate coram Domino per tribus veſtras, & per familias.

* Sap. 8. d. 19.

20 Et applicuit Samuel omnes tribus Iſraël, & cecidit ſors tribus Benjamin. D

21 Et applicuit tribum Benjamin & cognationes ejus, & cecidit cognatio Metri, & pervenit uſque ad Saul filium Cis. Quæſierunt ergo eum, & non eſt inventus.

22 Et conſuluerunt poſt hæc Dominum, utrúmnam venturus eſſet illuc. Reſpondítque Dominus: Ecce abſconditus eſt domi.

23 Cucurrerunt itaque & tulerunt eum inde: ſtetítque in medio populi, & altior fuit univerſo populo ab humero & ſurſum.

24 Et ait Samuel ad omnem populum: Certè videtis quem elegit Dominus, quoniam non ſit ſimilis illi in omni populo. Et clamavit omnis populus, & ait: Vivat Rex.

25 Locutus eſt autem Samuel ad populum legem regni, & ſcripſit in libro, & repoſuit coram Domino: & dimiſit Samuel omnem populum, ſingulos in domum ſuam.

26 Sed & Saul abiit in domum ſuam in Gabaa: & abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda.

27 Filij verò Belial dixerunt. Num ſalvare nos poterit iſte? Et deſpexerunt eum, & non attulerunt ei munera: ille verò diſſimulabat ſe audire.

Caput

Digitized by Google

Caput XI.

Saul, irruente in ipſum Spiritu Domini, diviſiſque ſuis bobus, populum ad bellum convocat, vincitque Naas regem Ammonitarum, liberatis viris Jabes Galaad, & regnum ejus inſtauratur in Gagala.

A 1 ET factum eſt quaſi poſt menſem, aſcendit Naas Ammonites, & pugnare cœpit adverſum Jabes Galaad. Dixerúntque omnes viri Jabes ad Naas: Habeto nos fœderatos, & ſerviemus tibi.

2 Et reſpondit ad eos Naas Ammonites: In hoc feriam vobiſcum fœdus, ut eruam omnium veſtrûm oculos dextros, ponámque vos opprobrium in univerſo Iſraël.

3 Et dixerunt ad eum ſeniores Jabes: Concede nobis ſeptem dies, ut mittamus nuntios ad univerſos terminos Iſraël: & ſi non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad te.

B 4 Venerunt ergo nuntij in Gabaa Saulis: & locuti ſunt verba hæc, audiente populo: & levavit omnis populus vocem ſuam, & flevit.

5 Et ecce Saul veniebat, ſequens boves de agro, & ait: Quid habet populus quòd plorat? Et narraverunt ei verba virorum Jabes.

6 Et inſilivit Spiritus Domini in Saul, cùm audiſſet verba hæc, & iratus eſt furor ejus nimis.

7 Et aſſumens utrumque bovem, concîdit in fruſta, miſítque in omnes terminos Iſraël per manum nuntiorum, dicens: Quicumque non exierit, & ſecutus fuerit Saul & Samuel, ſic fiet bobus ejus. Invaſit ergo timor Domini populum, & egreſſi ſunt quaſi vir unus.

C 8 Et recenſuit eos in Beſech: fuerúntque filiorum Iſraël trecenta millia: virorum autem Juda triginta millia.

9 Et dixerunt nuntiis, qui venerant: Sic dicetis viris, qui ſunt in Jabes Galaad: Cras erit vobis ſalus, cùm incaluerit ſol. Venerunt ergo nuntij, & annuntiaverunt viris Jabes: qui lætati ſunt.

10 Et dixerunt: Manè exibimus ad vos: & facietis nobis omne quod placuerit vobis.

D 11 Et factum eſt, cùm dies craſtinus veniſſet, conſtituit Saul populum in tres partes: & ingreſſus eſt media caſtra in vigilia matutina, & percuſſit Ammon uſque dum incaleſceret dies: reliqui autem diſperſi ſunt, ita ut non relinquerentur in eis duo pariter.

* Sap. 10 d. 17. 12 Et ait populus ad Samuelem: * Quis eſt iſte qui dixit: Saul num regnabit ſuper nos? Date viros, & interficiemus eos.

13 Et ait Saul: Non occidetur quiſquam in die hac, quia hodie fecit Dominus ſalutem in Iſraël.

14 Dixit autem Samuel ad populum: Venite, & eamus in Galgala, & innovemus ibi regnum.

15 Et perrexit omnis populus in Gagala, & fecerunt ibi regem Saul coram Domino in Galgala, & immolaverunt ibi victimas pàcificas coram Dño. Et lætatus eſt ibi Saul, & cuncti viri Iſraël nimis.

Caput XII.

Samuel populi judicio probatus innocens, Iſraëlem ingratitudinis arguit datis è cælo ſignis, hortatúrque ut Domino adhereant, non ceſſans pro ipſis orare.

A 1 DIxit autem Samuel ad univerſum Iſraël: Ecce audivi vocẽ veſtram, juxta omnia quæ locuti eſtis ad me, & conſtitui ſuper vos regem.

2 Et nunc rex graditur ante vos. Ego autem ſenui, & incanui: porrò filij mei vobiſcum ſunt: itaque converſatus coram vobis ab adoleſcentia mea uſque ad hanc diem, ecce præſto ſum.

3 * Loquimini de me coram Domino, & coram Chriſto ejus, utrùm bovem cujuſquam tulerim, aut aſinum: ſi quempiam calumniatus ſum, ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu cujuſquam munus accepi: & contemnam illud hodie, reſtituámque vobis. * Eccli. 46 d. 22.

4 Et dixerunt: Non es calumniatus nos, neque oppreſſiſti, neque tuliſti de manu alicujus quippiam.

5 Dixítque ad eos: Teſtis eſt Dominus adverſum vos, & teſtis Chriſtus ejus in die hac, quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt: Teſtis.

6 Et ait Samuel ad populum: Dominus, qui fecit Moyſen & Aaron, & eduxit patres noſtros de Terra Ægypti.

7 Nunc ergo ſtate, ut judicio contendam adverſum vos coram Domino, de omnibus miſericordiis Domini, quas fecit vobiſcum & cum patribus veſtris: B

8 * Quo modo Jacob ingreſſus eſt in Ægyptum, & clamaverunt patres veſtri ad Dominum: & miſit Dominus Moyſen & Aaron, & eduxit patres veſtros de Ægypto: & collocavit eos in loco hoc. * Gen. 46. a 5.

9 Qui obliti ſunt Domini Dei ſui, * & tradidit eos in manu Siſaræ magiſtri militiæ Haſor, & in manu Philiſthinorum, & in manu regis Moab, & pugnaverunt adverſum eos. * Judic. 4. a. 2.

10 Poſteà autem clamaverunt ad Dominum, & dixerunt: Peccavimus, quia dereliquimus Dominum, & ſervivimus Baalim & Aſtaroth: nunc ergo erue nos de manu inimicorum noſtrorum, & ſerviemus tibi.

11 * Et miſit Dominus Jerobaal & Badan, & Jephte, & Samuel, & eruit vos de manu inimicorum veſtrorum per circuitum, & habitaſtis confidenter. * In lit. 6. c. 14.

12 Videntes autem quòd Naas rex filiorum Ammon veniſſet adverſum vos, dixiſtis mihi: * Nequaquam, ſed rex imperabit nobis: cùm Dominus Deus veſter regnaret in vobis. C * Sup. 8. d 19. 10. c. 19.

13 Nunc ergo præſto eſt rex veſter, quem elegiſtis & petiſtis: ecce dedit vobis Dominus regem.

14 Si timueritis Dominum, & ſervieritis ei, & audieritis vocem ejus, & non exaſperaveritis os Domini: eritis & vos, & rex qui imperat vobis, ſequentes Dominum Deum veſtrum.

15 Si autem non audieritis vocem Domini, ſed exaſperaveritis ſermones ejus, erit manus Domini ſuper vos, & ſuper patres veſtros.

16 Sed & nunc ſtate, & videte rem iſtam grandem, quam facturus eſt Dominus in conſpectu veſtro.

17 Numquid non meſſis tritici eſt hodie? invocabo Dominum, & dabit voces & pluvias: & ſcietis, & videbitis, quia grande malum feceritis vobis in conſpectu Domini, petentes ſuper vos regem.

Digitized by Google

18 Et clamavit Samuel ad Dominum, & dedit
D Dominus voces & pluvias in illa die.
19 Et timuit omnis populus nimis Dominum
& Samuelem, & dixit univerſus populus ad Sa-
muelem: Ora pro ſervis tuis ad Dominum Deum
tuum, ut non moriamur. addidimus enim univer-
ſis peccatis noſtris malum, ut peteremus nobis
regem.
20 Dixit autem Samuel ad populum: Nolite ti-
mere, vos feciſtis univerſum malum hoc: verum-
tamen nolite recedere à tergo Domini, ſed ſervite
Domino in omni corde veſtro,
21 Et nolite declinare poſt vana, quæ non pro-
derunt vobis, neque eruent vos, quia vana ſunt.
22 Et non derelinquet Dominus populum ſuum
propter nomen ſuum magnum: quia juravit Do
minus facere vos ſibi populum.
23 Abſit autem à me hoc peccatum in Domi-
num, ut ceſſem orare pro vobis, & docebo vos
viam bonam & rectam.
24 Igitur timete Dominum, & ſervite ei in ve-
ritate, & ex toto corde veſtro. vidiſtis enim ma-
gnifica quæ in vobis geſſerit.
25 Quòd ſi perſeveraveritis in malitia: & vos
& rex veſter pariter peribitis.

Caput XIII.

*Victi à Saule Philiſthæi maximo apparatu adverſus Iſraë-
lem armantur; territi Hebræi in antris latitant: & Saul quia
non expectato Samuelis adventu obtulit holocauſtum, reprobatus
à Domino dicitur: de cautela Philiſthæorum ut Iſraelitæ armis
ſpoliarentur.*

A 1 Filius unius anni erat Saul cùm regnare cœ-
piſſet, duobus autem annis regnavit ſuper
Iſraël.
2 Et elegit ſibi Saul tria millia de Iſraël: & erant
cum Saul duo millia in Machmas, & in monte
Bethel: mille autem cum Jonatha in Gabaa Ben-
jamin. porrò ceterum populum remiſit unum-
quemque in tabernacula ſua.
3 Et percuſſit Jonathas ſtationem Philiſthino-
rum, quæ erat in Gabaa. Quod cùm audiſſent Phi-
liſthiim, Saul cecinit buccina in omni terra, di-
cens: Audiant Hebræi.
4 Et univerſus Iſraël audivit hujuſcemodi fa-
mam: percuſſit Saul ſtationem Philiſthinorum: &
erexit ſe Iſraël adverſus Philiſthiim. Clamavit er-
go populus poſt Saul in Galgala.
5 Et Philiſthiim congregati ſunt ad prælian-
dum contra Iſraël, triginta millia curruum, & ſex
millia equitum, & reliquum vulgus, ſicut arena
quæ eſt in littore maris plurima. Et aſcendentes
caſtrametati ſunt in Machmas ad Orientem Be-
thaven.
B 6 Quod cùm vidiſſent viri Iſraël ſe in arcto po-
ſitos, (afflictus enim erat populus) abſconderunt ſe
in ſpeluncis, & in abditis, in petris quoque & in
antris, & in ciſternis.
7 Hebræi autem tranſierunt Jordanem in Ter-
ram Gad & Galaad. Cúmque adhuc eſſet Saul in
Galgala, univerſus populus perterritus eſt, qui ſe-
quebatur eum.
8 Et expectavit ſeptem diebus juxta placitum
Samuelis, & non venit Samuel in Galgala, dilap-
ſúſque eſt populus ab eo.
9 Ait ergo Saul: Afferte mihi holocauſtum, &
pacifica. Et obtulit holocauſtum.
10 Cúmque compleſſet offerens holocauſtum,
ecce Samuel veniebat: & egreſſus eſt Saul obviàm
ei ut ſalutaret eum
11 Locutúſque eſt ad eum Samuel: Quid feci-
ſti? Reſpondit Saul: Quia vidi quòd populus dila-
beretur à me, & tu non veneras juxta placitos dies,
porrò Philiſthiim congregati fuerant in Machmas,
12 Dixi: Nunc deſcendent Philiſthiim ad me C
in Galgala, & faciem Domini non placavi. Ne-
ceſſitate compulſus, obtuli holocauſtum.
13 Dixítque Samuel ad Saul: Stultè egiſti, nec
cuſtodiſti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit
tibi. Quod ſi non feciſſes, jam nunc præparaſſet
Dominus regnum tuum ſuper Iſraël in ſempi-
ternum,
14 Sed nequaquam regnum tuum ultrà conſur-
get. * Quæſivit Dominus ſibi virum juxta cor * Act. 13 d. 12.
ſuum: & præcepit ei Dominus ut eſſet dux ſuper
populum ſuum, eò quòd non ſervaveris quæ præ-
cepit Dominus.
15 Surrexit autem Samuel, & aſcendit de Gal-
galis in Gabaa Benjamin. Et reliqui populi aſcen-
derunt poſt Saul obviàm populo, qui expugnabant
eos venientes de Galgala in Gabaa, in colle Ben-
jamin. Et recenſuit Saul populum, qui inventi
fuerant cum eo, quaſi ſexcentos viros.
16 Et Saul & Jonathas filius ejus, populúſque
qui inventus fuerat cum eis, erat in Gabaa Ben-
jamin: porrò Philiſthiim conſederant in Mach-
mas.
17 Et egreſſi ſunt ad prædandum de caſtris Phi- D
liſthinorum tres cunei. Unus cuneus pergebat con-
tra viam Ephra ad Terram Sual.
18 Porrò alius ingrediebatur per viam Beth ho-
ron. tertius autem verterat ſe ad iter termini im-
minentis valli Seboim contra deſertum.
19 Porrò faber ferrarius non inveniebatur in
omni Terra Iſraël. Caverant enim Philiſthiim, ne
fortè facerent Hebræi gladium aut lanceam.
20 Deſcendebat ergo omnis Iſraël ad Phili-
ſthiim, ut exacueret unuſquiſque vomerem ſuum,
& ligonem, & ſecurim, & ſarculum.
21 Retuſæ itaque erant acies vomerum, & li-
gonum, & tridentum, & ſecurium, uſque ad ſti-
mulum corrigendum.
22 Cúmque veniſſet dies prælij, non eſt inven-
tus enſis & lancea in manu totius populi, qui erat
cum Saule & Jonatha, excepto Saul & Jonatha fi-
lio ejus.
23 Egreſſa eſt autem ſtatio Philiſthiim, ut
tranſcenderet in Machmas.

Caput XIV.

*Jonathas Domino fidens, cum armigero ſuo Philiſthæos diſ-
perſit; verùm poſt victoriam, melle guſtato, ob patris juramen-
tum mortem comminatum, populi auxilio vix evaſit.*

1 Et accidit quadam die ut diceret Jonathas A
filius Saul ad adoleſcentem armigerum
ſuum: Veni, & tranſeamus ad ſtationem Phili-
ſthinorum, quæ eſt trans locum illum: Patri au-
tem ſuo hoc ipſum non indicavit.
2 Porrò Saul morabatur in extrema parte Gabaa,
ſub

ſub malogranato, quæ erat in Magron: & erat po
pulus cum eo quaſi ſexcentorum virorum.
3 Et Achias filius Achitob fratris Ichabod fi-
*Sup. 4. d. 21. lij Phinees, * qui ortus fuerat ex Heli ſacerdote
Domini in Silo, portabat ephod. Sed & populus
ignorabat quò iſſet Jonathas.
4 Erant autem inter aſcenſus, per quos nite-
batur Jonathas tranſire ad ſtationem Philiſthino-
rum, eminentes petræ ex utraque parte, & quaſi
in modum dentium ſcopuli hinc & inde præru-
pti, nomen uni Boſes, & nomen alteri Sene:
5 Unus ſcopulus prominens ad Aquilonem ex
adverſo Machmas, & alter ad Meridiem contra
Gabaa.
B 6 Dixit autem Jonathas ad adoleſcentem armi-
gerum ſuum: Veni, tranſeamus ad ſtationem in-
circumciſorum horum, ſi fortè faciat Dominus
pro nobis: quia non eſt Domino difficile ſalvare,
vel in multis, vel in paucis.
7 Dixítque ei armiger ſuus: Fac omnia quæ
placent animo tuo: perge quò cupis, & ero tecum
ubicumque volueris.
8 Et ait Jonathas: Ecce nos tranſimus ad viros
iſtos. Cúmque apparuerimus eis,
9 Si taliter locuti fuerint ad nos, manete donec
veniamus ad vos: ſtemus in loco noſtro, nec aſcen-
damus ad eos.
10 Si autem dixerint: Aſcendite ad nos: aſcen-
damus, quia tradidit eos Dominus in manibus
noſtris: hoc erit nobis ſignum.
11 Apparuit igitur uterque ſtationi Philiſthi-
norum: dixerúntque Philiſthiim: En Hebræi egre-
diuntur de cavernis, in quibus abſconditi fuerant.
12 Et locuti ſunt viri de ſtatione ad Jonathan,
& ad armigerum ejus, dixerúntque: Aſcendite ad
nos, & oſtendemus vobis rem. Et ait Jonathas ad
*1 Mac. 4. d. 30. armigerum ſuum: Aſcendamus, ſequere me: * tra-
didit enim Dominus eos in manus Iſraël.
13 Aſcendit autem Jonathas manibus & pedi-
C bus reptans, & armiger ejus poſt eum. Itaque alij
cadebant ante Jonathan, alios armiger ejus inter-
ficiebat ſequens eum.
14 Et facta eſt plaga prima, qua percuſſit Jonathas
& armiger ejus, quaſi viginti virorum, in media
parte jugeri, quam par boum in die arare cõſuevit.
15 Et factum eſt miraculum in caſtris, per agros:
ſed & omnis populus ſtationis eorum, qui ierant
ad prædandum, obſtupuit, & conturbata eſt terra:
& accidit quaſi miraculum à Deo.
16 Et reſpexerunt ſpeculatores Saul, qui erant
in Gabaa Benjamin, & ecce multitudo proſtrata,
& huc illúcque diffugiens.
17 Et ait Saul populo, qui erat cum eo: Requiri-
te, & videte quis abierit ex nobis. Cúmque requi-
ſiſſent, repertum eſt non adeſſe Jonathan, & armi-
gerum ejus.
18 Et ait Saul ad Achiam: Applica arcam Dei.
(Erat enim ibi arca Dei in die illa cum filiis Iſraël.)
19 Cúmque loqueretur Saul ad ſacerdotem, tu-
multus magnus exortus eſt in caſtris Philiſthino-
rum: creſcebátque paulatim, & clariùs reſonabat.
Et ait Saul ad ſacerdotem: Contrahe manum tuam.
20 Conclamavit ergo Saul, & omnis populus
qui erat cum eo, & venerunt uſque ad locum cer-
taminis: & ecce verſus fuerat gladius uniuſcujuſ-
que ad proximum ſuum, & cædes magna nimis.
21 Sed & Hebræi qui fuerant cum Philiſthiim
heri & nudiuſtertius, aſcenderántque cum eis in D
caſtris, reverſi ſunt ut eſſent cum Iſraël, qui erant
cum Saul & Jonatha.
22 Omnes quoque Iſraëlitæ qui ſe abſconde-
rant in monte Ephraim, audientes quòd fugiſſent
Philiſthæi, ſociaverunt ſe cum ſuis in prælio. Et
erant cum Saul, quaſi decem millia virorum.
23 Et ſalvavit Dominus in die illa Iſraël, pugna
autem pervenit uſque ad Bethaven.
24 Et viri Iſraël ſociati ſunt ſibi in die illa: ad-
juravit autem Saul populum, dicens: Maledictus
vir, qui comederit panem uſque ad veſperam, do-
nec ulciſcar de inimicis meis. Et non manducavit
univerſus populus panem:
25 Omnéque terræ vulgus venit in ſaltum, in
quo erat mel ſuper faciem agri.
26 Ingreſſus eſt itaque populus ſaltum, & ap-
paruit fluens mel, nullúſque applicuit manum ad
os ſuum. timebat enim populus juramentum.
27 Porrò Jonathas non audierat cùm adjuraret
pater ejus populum: extendítque ſummitatem vir-
gæ, quam habebat in manu, & intinxit in favum
mellis: & convertit manum ſuam ad os ſuum, &
illuminati ſunt oculi ejus.
28 Reſpondénſque unus de populo, ait: Jureju-
rando conſtrinxit pater tuus populum, dicens:
Maledictus vir, qui comederit panem hodie. (de-
fecerat autem populus.)
29 Dixítque Jonathas: Turbavit pater meus ter- E
ram: vidiſtis ipſi quia illuminati ſunt oculi mei, eò
quòd guſtaverim paululum de melle iſto:
30 Quantò magis ſi comediſſet populus de præ-
da inimicorum ſuorum, quam reperit? nónne ma-
jor plaga facta fuiſſet in Philiſthiim?
31 Percuſſerunt ergo in die illa Philiſthæos à
Machmis uſque in Aialon. Defatigatus eſt autem
populus nimis:
32 Et verſus ad prædam, tulit oves, & boves, &
vitulos & mactaverunt in terra: comedítque po-
pulus cum ſanguine.
33 Nuntiaverunt autem Sauli dicentes, quòd
populus peccaſſet Domino, comedens cum ſan-
guine. Qui ait: prævaricati eſtis: volvite ad me
jam nunc ſaxum grande.
34 Et dixit Saul: Diſpergimini in vulgus, & di-
cite eis, ut adducat ad me unuſquiſque bovem
ſuum, & arietem, & occidite ſuper iſtud, & veſci-
mini, & non peccabitis Domino comedentes cum
ſanguine. Adduxit itaque omnis populus unuſ-
quiſque bovem in manu ſua uſque ad noctem: &
occiderunt ibi.
35 Ædificavit autem Saul altare Domino; túnc-
que primùm cœpit ædificare altare Domino.
36 Et dixit Saul: Irruamus ſuper Philiſthæos no- F
cte, & vaſtemus eos uſque dum illuceſcat manè,
nec relinquamus ex eis virum. Dixítque populus:
Omne quod bonum videtur in oculis tuis, fac. Et
ait ſacerdos: Accedamus huc ad Deum.
37 Et conſuluit Saul Dominum: Num perſequar
Philiſthiim? ſi trades eos in manus Iſraël? & non
reſpondit ei in die illa.

Digitized by Google

38 Dixítque Saul: Applicate huc univerſos angulos populi: & ſcitote, & videte, per quem acciderit peccatum hoc hodie.

39 Vivit Dominus ſalvator Iſraël, quia ſi per Jonathan filium meum factum eſt, abſque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo.

40 Et ait ad univerſum Iſraël: Separamini vos in partem unam, & ego cum Jonatha filio meo ero in parte altera. Reſpondítque populus ad Saul: Quod bonum videtur in oculis tuis, fac.

41 Et dixit Saul ad Dominum Deum Iſraël: Domine Deus Iſraël da indicium: quid eſt quòd non reſponderis ſervo tuo hodie? Si in me, aut in Jonatha filio meo, eſt iniquitas hæc, da oſtenſionem: aut ſi hæc iniquitas eſt in populo tuo, da ſanctitatem. Et deprehenſus eſt Jonathas & Saul, populus autem exivit.

42 Et ait Saul: Mittite ſortem inter me & inter Jonatham filium meum. Et captus eſt Jonathas.

43 Dixit autem Saul ad Jonathan: Indica mihi quid feceris. Et indicavit ei Jonathas, & ait: Guſtans guſtavi in ſummitate virgæ, quæ erat in manu mea, paululum mellis, & ecce ego morior.

44 Et ait Saul: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia morte morieris Ionatha.

G 45 Dixítque populus ad Saul: Ergóne Ionathas morietur, qui fecit ſalutem hanc magnam in Iſraël? hoc nefas eſt: vivit Dominus, ſi ceciderit capillus de capite ejus in terram, quia cum Deo operatus eſt hodie. Liberavit ergo populus Jonathan, ut non moreretur.

46 Receſsítque Saul, nec perſecutus eſt Philiſthiim: porrò Philiſthiim abierunt in loca ſua.

47 Et Saul, confirmato regno ſuper Iſraël, pugnabat per circuitum adverſum omnes inimicos ejus, contra Moab & filios Ammon, & Edom, & reges Soba, & Philiſthæos: & quocumque ſe verterat, ſuperabat.

48 Congregatóque exercitu, percuſſit Amalec, & eruit Iſraël de manu vaſtatorum ejus.

49 Fuerunt autem filij Saul, Jonathas, & Jeſſui, & Melchiſua: & nomina duarum filiarum ejus, nomen primogenitæ Merob, & nomen minoris Michol.

50 Et nomen uxoris Saul, Achinoam filia Achimaas: & nomen principis militiæ ejus Abner, filius Ner, patruelis Saul.

51 Porrò Cis fuit pater Saul, & Ner pater Abner, filius Abiel.

52 Erat autem bellum potens adverſum Philiſthæos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul virum fortem, & aptum ad prælium, ſociabat eum ſibi.

CAPUT XV.

Saul miſſus à Domino ad delendum funditus Amalec, Agag eorum regem multámque prædam reſervans, inobedientiæ arguitur commendata obedientia, ideóque à regno rejicitur; interfectóque Agag, Saul reprobatus à Samuele lugetur.

A 1 ET dixit Samuel ad Saul: Me miſit Dominus, ut ungerem te in regem ſuper populum ejus Iſraël: nunc ergo audi vocem Domini.

2 Hæc dicit Dominus exercituum: Recenſui
*Exod. 17. c. 8. quæcumque fecit Amalec Iſraëli, * quomodo reſtitit ei in via cùm aſcenderet de Ægypto.

3 Nunc ergo vade, & percute Amalec, & demolire univerſa ejus: non parcas ei, & non concupiſcas ex rebus ipſius aliquid: ſed interfice à viro uſque ad mulierem, & parvulum atque lactentem, bovem & ovem, camelum & aſinum.

4 Præcepit itaque Saul populo, & recenſuit eos quaſi agnos: ducenta millia peditum, & decem millia virorum Juda.

5 Cúmque veniſſet Saul uſque ad civitatem Amalec, tetendit inſidias in torrente.

6 Dixítque Saul Cinæo: Abite, recedite, atque deſcendite ab Amalec: ne fortè involvam te cum
eo. tu enim feciſti miſericordiam cum omnibus B
filiis Iſraël, cùm aſcenderent de Ægypto. Et receſſit Cinæus de medio Amalec.

7 Percuſsítque Saul Amalec, ab Hevila, donec venias ad Sur, quæ eſt è regione Ægypti.

8 Et apprehendit Agag regem Amalec vivum: omne autem vulgus interfecit in ore gladij.

9 Et pepercit Saul, & populus, Agag, & optimis gregibus ovium & armentorum, & veſtibus & arietibus, & univerſis quæ pulchra erant, nec voluerunt diſperdere ea: quidquid verò vile fuit & reprobum, hoc demoliti ſunt.

10 Factum eſt autem verbum Domini ad Samuel, dicens:

11 Pœnitet me quòd conſtituerim Saul regem: C
quia dereliquit me, & verba mea opere non implevit. Contriſtatúſque eſt Samuel, & clamavit ad Dominum tota nocte.

12 Cúmque de nocte ſurrexiſſet Samuel, ut iret ad Saul manè, nuntiatum eſt Samueli, eò quòd veniſſet Saul in Carmelum, & erexiſſet ſibi fornicem triumphalem, & reverſus tranſiſſet deſcendiſſétque in Galgala. Venit ergo Samuel ad Saul, & Saul offerebat holocauſtum Domino de initiis prædarum quæ attulerat ex Amalec.

13 Et cùm veniſſet Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, implevi verbum Domini.

14 Dixítque Samuel: Et quæ eſt hæc vox gre- D
gum, quæ reſonat in auribus meis, & armentorum, quam ego audio?

15 Et ait Saul: De Amalec adduxerunt ea: pepercit enim populus melioribus ovibus & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo; reliqua verò occidimus.

16 Ait autem Samuel ad Saul: Sine me, & indicabo tibi quæ locutus ſit Dominus ad me nocte. Dixítque ei: Loquere.

17 Et ait Samuel: Nónne cùm parvulus eſſes in oculis tuis, caput in tribubus Iſraël factus es? unxítque te Dominus in regem ſuper Iſraël,

18 Et miſit te Dominus in viam, & ait: Vade, & interfice peccatores Amalec, & pugnabis contra eos uſque ad internecionem eorum.

19 Quare ergo non audiſti vocem Domini: ſed verſus ad prædam es, & feciſti malum in oculis Domini?

20 Et ait Saul ad Samuelem: Immò audivi vocem Domini, & ambulavi in via per quam miſit
me Dominus, & adduxi Agag regem Amalec, & E
Amalec interfeci.

21 Tulit

Digitized by Google

21 Tulit autem de præda populus oves & bo-
ves, primitias eorum quæ cæſa ſunt, ut immolet
Domino Deo ſuo in Galgalis.
*Eccli.4.d.17. Oſe.6.c.6. Matt.9.b.13. 12.a.7. 22 Et ait Samuel: * Numquid vult Dominus
holocauſta & victimas, & non potiùs ut obedia-
tur voci Domini? MELIOR eſt enim obedien-
tia quàm victimæ: & auſcultare magis quàm offer-
re adipem arietum.
23 Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt, re-
pugnare: & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſ-
cere. Pro eo ergo quòd abjeciſti ſermonem Do-
mini, abjecit te Dominus ne ſis rex.
24 Dixítque Saul ad Samuelem: Peccavi, quia
prævaricatus ſum ſermonem Domini, & verba
tua, timens populum, & obediens voci eorum.
25 Sed nunc porta, quæſo, peccatum meum, &
revertere mecum, ut adorem Dominum.
26 Et ait Samuel ad Saul: Non revertar tecum,
quia projeciſti ſermonem Domini, & projecit te
Dominus ne ſis rex ſuper Iſraël.
27 Et converſus eſt Samuel ut abiret: ille au-
tem apprehendit ſummitatem pallij ejus, quæ &
ſciſſa eſt.
*Inf.28.c.17. 28 Et ait ad eum Samuel: * Scidit Dominus
regnum Iſraël à te hodie, & tradidit illud proxi-
mo tuo meliori te.
29 Porrò Triumphator in Iſraël non parcet, &
pœnitudine non flectetur: neque enim homo eſt ut
agat pœnitentiam.
G 30 At ille ait: Peccavi: ſed nunc honora me co-
ram ſenioribus populi mei, & coram Iſraël, & rever-
tere mecum, ut adorem Dominum Deum tuum.
31 Reverſus ergo Samuel ſecutus eſt Saulem: &
adoravit Saul Dominum.
32 Dixítque Samuel: Adducite ad me Agag re-
gem Amalec. Et oblatus eſt ei Agag pinguiſſimus,
& tremens. Et dixit Agag: Síccine ſeparat amara
mors?
33 Et ait Samuel: Sicut fecit abſque liberis mu-
lieres gladius tuus, ſic abſque liberis erit inter mu-
lieres mater tua. Et in fruſta concídit eum Samuel
coram Domino in Galgalis.
34 Abiit autem Samuel in Ramatha: Saul verò
aſcendit in domum ſuam in Gabaa.
35 Et non vidit Samuel ultrà Saul uſque ad diem
mortis ſuæ: verumtamen lugebat Samuel Saulem,
quoniam Dominum pœnitebat quòd conſtituiſſet
eum regem ſuper Iſraël.

CAPUT XVI.

Reprobato Saul, David inter fratres in regem ungitur: quo cithara pſallente coram Saule agitato ſpiritu malo, ille leviùs habebat.

A 1 DIxítque Dominus ad Samuelem: Uſquequò
tu luges Saul, cùm ego projecerim eum ne
regnet ſuper Iſraël: Imple cornu tuum oleo, & veni,
ut mittam te ad Iſai Bethlehemitem: providi enim
in filiis ejus mihi regem.
2 Et ait Samuel: Quo modo vadam? audiet enim
Saul, & interficiet me. Et ait Dominus: Vitulum
de armento tolles in manu tua, & dices: Ad immo-
landum Domino veni.
3 Et vocabis Iſai ad victimam, & ego oſtendam
tibi quid facias, & unges quemcumque monſtra-
vero tibi.
4 Fecit ergo Samuel, ſicut locutus eſt ei Domi-
nus. venítque in Bethlehem, & admirati ſunt ſe-
niores civitatis, occurrentes ei, dixerúntque: Paci-
ficúſne eſt ingreſſus tuus?
5 Et ait: Pacificus: ad immolandum Domino B
veni, ſanctificamini, & venite mecum ut immo-
lem. Sanctificavit ergo Iſai & filios ejus, & voca-
vit eos ad ſacrificium.
6 Cúmque ingreſſi eſſent, vidit Eliab & ait: Num
coram Domino eſt Chriſtus ejus?
7 Et dixit Dominus ad Samuelem: Ne reſpicias
vultum ejus, neque altitudinem ſtaturæ ejus: quo-
niam abjeci eum, nec juxta intuitum hominis ego
judico: homo enim videt ea quæ parent, * Domi- *Pſ.7.b.10.
nus autem intuetur cor.
8 Et vocavit Iſai Abinadab, & adduxit eum
coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Do-
minus.
9 Adduxit autem Iſai Samma, de quo ait: Etiam
hunc non elegit Dominus.
10 Adduxit itaque Iſai ſeptem filios ſuos coram
Samuele: & ait Samuel ad Iſai. Non elegit Domi-
nus ex iſtis.
11 Dixítque Samuel ad Iſai: Numquid jam
completi ſunt filij? Qui reſpondit: Adhuc reli-
quus eſt parvulus, & paſcit oves. Et ait Samuel ad
Iſai: Mitte, & adduc eum: nec enim diſcumbemus C
priùs quàm huc ille veniat.
12 Miſit ergo, & adduxit eum. Erat autem ru-
fus, & pulcher aſpectu, decoráque facie, & ait Do-
minus: Surge, unge eum, ipſe eſt enim.
13 Tulit ergo Samuel cornu olei, * & unxit *2 R.7.b.8. P.77.e. 7.88.c. 21. Act. 7.f.46. 13.d.22.
eum in medio fratrum ejus: & directus eſt Spiri-
tus Domini à die illa in David, & deinceps: ſur-
génſque Samuel abiit in Ramatha.
14 Spiritus autem Domini receſſit à Saul, & exa-
gitabat eum ſpiritus nequam, à Domino.
15 Dixerúntque ſervi Saul ad eum: Ecce ſpiri-
tus Dei malus exagitat te.
16 Jubeat Dominus noſter, & ſervi tui qui co-
ram te ſunt, quærent hominem ſcientem pſallere
cithara, ut quando arripuerit te ſpiritus Domini
malus, pſallat manu ſua, & leviùs feras.
17 Et ait Saul ad ſervos ſuos: Providete ergo
mihi aliquem benè pſallentem, & adducite eum
ad me.
18 Et reſpondens unus de pueris, ait: Ecce vidi
filium Iſai Bethlehemitem, ſcientem pſallere, & D
fortiſſimum robore, & virum bellicoſum, & pru-
dentem in verbis, & virum pulchrum: & Domi-
nus eſt cum eo.
19 Miſit ergo Saul nuntios ad Iſai, dicens: Mit-
te ad me David filium tuum, qui eſt in paſcuis.
20 Tulit itaque Iſai aſinum plenum panibus, &
lagenam vini, & hœdum de capris unum, & miſit
per manum David filij ſui Sauli.
21 Et venit David ad Saul, & ſtetit coram eo:
at ille dilexit eum nimis, & factus eſt ejus ar-
miger.
22 Miſítque Saul ad Iſai, dicens: Stet David in
conſpectu meo: invenit enim gratiam in oculis
meis.
23 Igitur quandocumque ſpiritus Dñi malus ar-
ripiebat Saul, David tollebat citharam, & percu-

Digitized by Google

tiebat manu ſua, & refocillabatur Saul, & leviùs
habebat. recedebat enim ab eo ſpiritus malus.

CAPUT XVII.

Philiſthæis contra Iſraëlem ad pugnam congregatis, Goliath gigantem in armis & fortitudine confidentem, inermis David occidit, præciſúmque caput, diffuſis Philiſthæis, ad Saulem tulit.

A 1 Congregantes autem Philiſthiim agmina
ſua in prælium, convenerunt in Socho Ju-
dæ, & caſtrametati ſunt inter Socho & Azeca, in
finibus Dommim.
2 Porrò Saul & filij Iſraël congregati venerunt
in Vallem terebinthi, & direxerunt aciem ad pu-
gnandum contra Philiſthiim.
3 Et Philiſthiim ſtabant ſuper montem ex parte
hac, & Iſraël ſtabat ſupra montem ex altera parte:
vallíſque erat inter eos.
4 Et egreſſus eſt vir ſpurius de caſtris Philiſthi-
norum, nomine Goliath, de Geth, altitudinis ſex
cubitorum & palmi:
5 Et caſſis ærea ſuper caput ejus, & lorica ſqua-
mata induebatur. porrò pondus loricæ ejus, quin-
que millia ſiclorum æris erat:
6 Et ocreas æreas habebat in cruribus: & cly-
peus æreus tegebat humeros ejus.
7 Haſtile autem haſtæ ejus, erat quaſi liciato-
rium texentium. ipſum autem ferrum haſtæ ejus,
ſexcentos ſiclos habebat ferri: & armiger ejus an-
tecedebat eum.
8 Stánſque clamabat adverſum phalangas Iſraël,
& dicebat eis: Quare veniſtis parati ad prælium?
B Numquid ego non ſum Philiſthæus, & vos ſervi
Saul? Eligite ex vobis virum, & deſcendat ad ſin-
gulare certamen.
9 Si quiverit pugnare mecum, & percuſſerit me,
erimus vobis ſervi: ſi autem ego prævaluero, &
percuſſero eum, vos ſervi eritis, & ſervietis nobis.
10 Et aiebat Philiſthæus: Ego exprobravi ag-
minibus Iſraël hodie: Date mihi virum, & ineat
mecum ſingulare certamen.
11 Audiens autem Saul, & omnes Iſraëlitæ, ſer-
mones Philiſthæi hujuſcemodi, ſtupebant, & me-
tuebant nimis.
12 David autem erat filius viri Ephrathæi, de
* Sup. 15. 41. quo * ſuprà dictum eſt, de Bethlehem Juda, cui
nomen erat Iſai, qui habebat octo filios, & erat vir
in diebus Saul ſenex, & grandævus inter viros.
13 Abierunt autem tres filij ejus majores poſt
Saul in prælium: & nomina trium filiorum ejus,
qui perrexerunt ad bellum, Eliab primogenitus, &
ſecundus Abinadab, tertiúſque Samma.
14 David autem erat minimus. Tribus ergo ma-
joribus ſecutis Saulem,
15 Abiit David, & reverſus eſt à Saul ut paſce-
ret gregem patris ſui in Bethlehem.
16 Procedebat verò Philiſthæus manè & veſ-
pere, & ſtabat quadraginta diebus.
17 Dixit autem Iſai ad David filium ſuum:
Accipe fratribus tuis ephi polentæ, & decem panes
iſtos, & curre in caſtra ad fratres tuos,
C 18 Et decem formellas caſei has deferes ad tri-
bunum: & fratres tuos viſitabis, ſi rectè agant: &
cum quibus ordinati ſunt, diſce.
19 Saul autem, & illi, & omnes filij Iſraël in Valle
terebinthi pugnabant adverſum Philiſthiim.
20 Surrexit itaque David manè, & commen-
davit gregem cuſtodi: & onuſtus abiit, ſicut præ-
ceperat ei Iſai. Et venit ad locum Magala, & ad
exercitum, qui egreſſus ad pugnam vociferatus
erat in certamine.
21 Direxerat enim aciem Iſraël, ſed & Phili-
ſthiim ex adverſo fuerant præparati.
22 Derelinquens ergo David vaſa quæ attule-
rat, ſub manu cuſtodis ad ſarcinas, cucurrit ad lo-
cum certaminis, & interrogabat ſi omnia rectè
agerentur erga fratres ſuos.
23 Cúmque adhuc ille loqueretur eis, apparuit
vir ille ſpurius aſcendens, Goliath nomine, Phili-
ſthæus, de Geth, de caſtris Philiſthinorum: & lo-
quente eo hæc eadem verba audivit David.
24 Omnes autem Iſraëlitæ, cùm vidiſſent vi-
rum, fugerunt à facie ejus, timentes eum valdè.
25 Et dixit unuſquiſpiam de Iſraël: Num vidi- D
ſtis virum hunc qui aſcendit? ad exprobrandum
enim Iſraëli aſcendit. Virum ergo qui percuſſerit
eum, ditabit rex divitiis magnis, & filiam ſuam da-
bit ei, & domum patris ejus faciet abſque tributo
in Iſraël.
26 Et ait David ad viros qui ſtabant ſecum, di-
cens: Quid dabitur viro, qui percuſſerit Phili-
ſthæum hunc, & tulerit opprobrium de Iſraël? quis
enim eſt hic Philiſthæus incircumciſus, qui ex-
probravit acies Dei viventis?
27 Referebat autem ei populus eumdem ſermo-
nem, dicens. Hæc dabuntur viro, qui percuſſerit
eum.
28 Quod cùm audiſſet Eliab frater ejus major,
loquente eo cum aliis, iratus eſt contra David, &
ait: Quare veniſti, & quare dereliquiſti paucula
oves illas in deſerto? ego novi ſuperbiam tuam, &
nequitiam cordis tui: quia ut videres prælium,
deſcendiſti.
29 Et dixit David: Quid feci? numquid non
verbum eſt?
30 Et declinavit paululùm ab eo ad alium: di-
xítque eumdem ſermonem. Et reſpondit ei popu-
lus verbum ſicut priùs.
31 Audita ſunt autem verba, quæ locutus eſt
David, & annuntiata in conſpectu Saul.
32 Ad quem cùm fuiſſet adductus, locutus eſt
ei: Non concidat cor cujuſquam in eo: ego ſervus
tuus vadam, & pugnabo adverſus Philiſthæum.
33 Et ait Saul ad David: Non vales reſiſtere Phi-
liſthæo iſti, nec pugnare adverſus eum: quia puer
es, hic autem vir bellator eſt ab adoleſcentia ſua. E
34 Dixítque David ad Saul: * Paſcebat ſervus * Ecc. 47. 3.
tuus patris ſui gregem, & veniebat leo, vel urſus,
& tollebat arietem de medio gregis:
35 Et perſequebar eos, & percutiebam, erue-
bámque de ore eorum: & illi conſurgebant adver-
ſum me, & apprehendebam mentum eorum, &
ſuffocabam, interficiebámque eos.
36 Nam & leonem & urſum interfeci ego ſervus
tuus: erit igitur & Philiſthæus hic incircumciſus,
quaſi unus ex eis. Nunc vadam, & auferam oppro-
brium populi: quoniam quis eſt iſte Philiſthæus
incircumciſus, qui auſus eſt maledicere exercitui
Dei viventis?

37 Et

Digitized by Google

37 Et ait David: Dominus qui eripuit me de manu leonis, & de manu urſi, ipſe me liberabit de manu Philiſthæi hujus. Dixit autem Saul ad David: Vade, & Dominus tecum ſit.

38 Et induit Saul David veſtimentis ſuis, & impoſuit galeam æream ſuper caput ejus, & veſtivit eum lorica.

39 Accinctus ergo David gladio ejus ſuper veſtem ſuam, cœpit tentare ſi armatus poſſet incedere: non enim habebat conſuetudinem. Dixítque David ad Saul: Non poſſum ſic incedere, quia non uſum habeo. Et depoſuit ea,

40 Et tulit baculum ſuum, quem ſemper habebat in manibus, & elegit ſibi quinque limpidiſſimos lapides de torrente, & miſit eos in peram paſtoralem, quam habebat ſecum, & fundam manu tulit: & proceſſit adverſum Philiſthæum.

F 41 Ibat autem Philiſthæus incedens, & appropinquans adverſum David, & armiger ejus ante eum.

42 Cúmque inſpexiſſet Philiſthæus, & vidiſſet David, deſpexit eum. Erat enim adoleſcens: rufus, & pulcher aſpectu.

43 Et dixit Philiſthæus ad David: Numquid ego canis ſum, quòd tu venis ad me cum baculo? Et maledixit Philiſthæus David in diis ſuis:

44 Dixítque ad David: Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cæli & beſtiis terræ.

45 Dixítque autē David ad Philiſthæum: Tu venis ad me cum gladio, & haſta, & clypeo: ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Iſraël, quibus exprobraſti hodie,

46 Et dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te: & dabo cadavera caſtrorum Philiſthiim hodie volatilibus cæli, & beſtiis terræ: ut ſciat omnis terra, quia eſt Deus in Iſraël.

47 Et noverit univerſa eccleſia hæc, quia non in gladio, nec in haſta ſalvat Dominus: ipſius enim eſt bellum, & tradet vos in manus noſtras.

48 Cùm ergo ſurrexiſſet Philiſthæus, & veniret, & appropinquaret contra David, feſtinavit David, & cucurrit ad pugnam ex adverſo Philiſthæi.

49 Et miſit manum ſuam in peram: tulítque
G unum lapidem, & funda jecit, & circumducens percuſſit Philiſthæum in fronte: & infixus eſt lapis in fronte ejus, & cecidit in faciem ſuam ſuper terram.

* Eccli. 47. a. 4. 1. Mac. 4. d. 30.

50 *Prævaluítque David adverſum Philiſthæum in funda & lapide, percuſſúmque Philiſthæum interfecit. Cúmque gladium non haberet in manu David,

51 Cucurrit, & ſtetit ſuper Philiſthæum, & tulit gladium ejus, & eduxit eum de vagina ſua: & interfecit eum, præcidítque caput ejus. Videntes autem Philiſthiim, quòd mortuus eſſet fortiſſimus eorum, fugerunt.

52 Et conſurgentes viri Iſraël & Juda vociferati ſunt, & perſecuti ſunt Philiſthæos uſque dum venirent in vallem, & uſque ad portas Accaron, ceciderúntque vulnerati de Philiſthiim in via Saraim, & uſque ad Geth, & uſque ad Accaron.

53 Et revertentes filii Iſraël poſtquam perſecuti fuerant Philiſthæos, invaſerunt caſtra eorum.

54 Aſſumens autem David caput Philiſthæi, attulit illud in Jeruſalem: arma verò ejus poſuit in tabernaculo ſuo.

55 Eo autem tempore, quo viderat Saul David egredientem contra Philiſthæum, ait ad Abner principem militiæ: De qua ſtirpe deſcendit hic adoleſcens, Abner? dixítque Abner: Vivit anima tua, rex, ſi novi.

56 Et ait rex: Interroga tu, cujus filius ſit iſte puer.

57 Cúmque regreſſus eſſet David, percuſſo Philiſthæo, tulit eum Abner: & introduxit coram Saule, caput Philiſthæi habentem in manu.

58 Et ait ad eum Saul: De qua progenie es, ô adoleſcens? Dixítque David: Filius ſervi tui Iſai Bethlehemitæ ego ſum.

Caput XVIII.

Inito David cum Ionatha fœdere, Saul audita ſui & David comparatione, malo ſpiritu agitatus nititur David configere; & Merob filiam, quam erat Davidi pollicitus, tradit alteri; Michol verò juniorem callidè mediantibus centum præputiis Philiſthæorum deſpondet David in uxorem.

1 Et factum eſt cùm compleſſet loqui ad Saul: anima Jonathæ conglutinata eſt animæ David, & dilexit eum Jonathas quaſi animam ſuam. A

2 Tulítque eum Saul in die illa, & non conceſſit ei ut reverteretur in domum patris ſui.

3 Inierunt autem David & Jonathas fœdus: diligebat enim eum quaſi animam ſuam.

4 Nam expoliavit ſe Jonathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam David, & reliqua veſtimenta ſua, uſque ad gladium & arcum ſuum, & uſque ad balteum.

5 Egrediebatur quoque David ad omnia quæcumque miſiſſet eum Saul, & prudenter ſe agebat: B poſuítque eum Saul ſuper viros belli, & acceptus erat in oculis univerſi populi, maximéque in conſpectu famulorum Saul.

6 Porrò cùm reverteretur percuſſo Philiſthæo David, egreſſæ ſunt mulieres de univerſis urbibus Iſraël, cantantes, choróſque ducentes in occurſum Saul regis in tympanis lætitiæ, & in ſiſtris.

7 Et præcinebant mulieres ludentes atque dicentes: * Percuſſit Saul mille, & David decem millia. * Inf. 21. b. 11. Eccl. 47. a. 7.

8 Iratus eſt autem Saul nimis, & diſplicuit in oculis ejus ſermo iſte: dixítque: Dederunt David C decem millia, & mihi mille dederunt: quid ei ſuper eſt, niſi ſolum regnum?

9 Non rectis ergo oculis Saul aſpiciebat David à die illa, & deinceps.

10 Poſt diem autem alteram, invaſit ſpiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus ſuæ: David autem pſallebat manu ſua, ſicut per ſingulos dies. tenebátque Saul lanceam,

11 Et miſit eam, putans quòd configere poſſet David cum pariete: & declinavit David à facie ejus ſecundò.

12 Et timuit Saul David, eò quòd Dominus eſſet cum eo, & à ſe receſſiſſet.

13 Amovit ergo eum Saul à ſe, & fecit eum tribunum ſuper mille viros: & egrediebatur, & intrabat in conſpectu populi.

14 In omnibus quoque viis ſuis David pruden- D

Digitized by Google

ter agebat, & Dominus erat cum eo.
15 Vidit itaque Saul quòd prudens eſſet nimis,
& cœpit cavere eum.
16 Omnis autem Iſraël & Juda diligebat David:
ipſe enim ingrediebatur & egrediebatur ante eos.
17 Dixítque Saul ad David: Ecce filia mea ma-
jor Merob, ipſam dabo tibi uxorem: tantummodò
eſto vir fortis, & præliare bella Domini. Saul au-
tem reputabat, dicens: Non ſit manus mea in eum,
ſed ſit ſuper eum manus Philiſthinorum.
E 18 Ait autem David ad Saul: Quis ego ſum, aut
quæ eſt vita mea, aut cognatio patris mei in Iſraël,
ut fiam gener regis?
19 Factum eſt autem tempus, cùm deberet dari
Merob filia Saul David, data eſt Hadrieli Mola-
thitæ uxor.
20 Dilexit autem David Michol filia Saul alte-
ra. Et nuntiatum eſt Saul, & placuit ei.
21 Dixítque Saul: Dabo eam illi, ut fiat ei in
ſcandalum, & ſit ſuper eum manus Philiſthinorum.
Dixítque Saul ad David: In duabus rebus gener
meus eris hodie.
22 Et mandavit Saul ſervis ſuis: Loquimini ad
David clam me, dicentes: Ecce places regi, & om-
nes ſervi ejus diligunt te. Nunc ergo eſto gener
regis.
F 23 Et locuti ſunt ſervi Saul in auribus David
omnia verba hæc. Et ait David: Num parum vi-
detur vobis, generum eſſe regis? Ego autem ſum
vir pauper & tenuis.
24 Et renuntiaverunt ſervi Saul, dicentes: Hu-
juſcemodi verba locutus eſt David.
25 Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David:
Non habet rex ſponſalia neceſſe, niſi tantùm cen-
tum præputia Philiſthinorum, ut fiat ultio de ini-
micis regis. Porrò Saul cogitabat tradere David in
manus Philiſthinorum.
26 Cúmque renuntiaſſent ſervi ejus David,
verba quæ dixerat Saul, placuit ſermo in oculis
David, ut fieret gener regis.
G 27 Et poſt paucos dies ſurgens David, abiit cum
viris, qui ſub eo erant. Et percuſſit ex Philiſthiim
ducentos viros, & attulit eorum præputia, & annu-
meravit ea regi, ut eſſet gener ejus. Dedit itaque
Saul ei Michol filiam ſuam uxorem.
28 Et vidit Saul, & intellexit quòd Dominus
eſſet cum David. Michol autem filia Saul dilige-
bat eum.
29 Et Saul magis cœpit timere David: factúſ-
que eſt Saul inimicus David cunctis diebus.
30 Et egreſſi ſunt principes Philiſthinorum. à
principio autem egreſſionis eorum, prudentiùs ſe
gerebat David, quàm omnes ſervi Saul, & celebre
factum eſt nomen ejus nimis.

CAPUT XIX.

Saul David occidere volens, voce Jonathæ placatur: quem coram ſe citharizantem, iterum transfigere tentat, & fugientem induſtria Michol in Naioth apud Samuelem perſecutus, poſt ternos nuntios prophetantes etiam ipſe prophetat.

A 1 Locutus eſt autem Saul ad Jonathan filium
ſuum, & ad omnes ſervos ſuos, ut occide-
rent David. Porrò Jonathas filius Saul diligebat
David valdè.
2 Et indicavit Jonathas David, dicens: Quærit
Saul pater meus occidere te: quapropter obſerva
te, quæſo, manè, & manebis clam, & abſconderis.
3 Ego autem egrediens ſtabo juxta patrem
meum, in agro ubicumque fueris: & ego loquar
de te ad patrem meum: & quodcumque videro,
nuntiabo tibi.
4 Locutus eſt ergo Jonathas de David bona ad
Saul patrem ſuum: dixítque ad eum: Ne pecces
rex in ſervum tuum David, quia non peccavit tibi,
& opera ejus bona ſunt tibi valdè.
5 Et poſuit animam ſuam in manu ſua, & per-
cuſſit Philiſthæum, & fecit Dominus ſalutem mag-
nam univerſo Iſraëli: vidiſti, & lætatus es. Quare
ergo peccas in ſanguine innoxio, interficiens Da-
vid, qui eſt abſque culpa?
6 Quod cùm audiſſet Saul, placatus voce Jona- B
thæ, juravit: Vivit Dominus, quia non occidetur.
7 Vocavit itaque Jonathas David, & indicavit
ei omnia verba hæc: & introduxit Jonathas David
ad Saul, & fuit ante eum, ſicut fuerat heri & nu-
diuſtertius.
8 Motum eſt autem rurſum bellum: & egreſſus
David, pugnavit adverſum Philiſthiim: percúſſit-
que eos plaga magna, & fugerunt à facie ejus.
9 Et factus eſt Spiritus Domini malus in Saul. ſe-
debat autem in domo ſua, & tenebat lanceam: por-
rò David pſallebat manu ſua.
10 Niſúſque eſt Saul configere David lancea
in pariete, & declinavit David à facie Saul: lan-
cea autem caſſo vulnere perlata eſt in parietem;
& David fugit, & ſalvatus eſt nocte illa.
11 Miſit ergo Saul ſatellites ſuos in domum Da-
vid, ut cuſtodirent eum, & interficeretur manè.
Quod cùm annuntiaſſet David Michol uxor ſua,
dicens: Niſi ſalvaveris te nocte hac, cras mo-
rieris:
12 Depoſuit eum per feneſtram. Porrò ille abiit
& aufugit, atque ſalvatus eſt.
13 Tulit autem Michol ſtatuam, & poſuit eam C
ſuper lectum, & pellem piloſam caprarum poſuit
ad caput ejus, & operuit eam veſtimentis.
14 Miſit autem Saul apparitores, qui raperent
David: & reſponſum eſt quòd ægrotaret.
15 Rurſúmque miſit Saul nuntios ut viderent
David, dicens: Afferte eum ad me in lecto, ut occi-
datur.
16 Cúmque veniſſent nuntij, inventum eſt ſi-
mulacrum ſuper lectum, & pellis caprarum ad ca-
put ejus.
17 Dixítque Saul ad Michol: Quare ſic illuſi-
ſti mihi, & dimiſiſti inimicum meum ut fugeret?
Et reſpondit Michol ad Saul: Quia ipſe locutus
eſt mihi: Dimitte me, alioquin interficiam te.
18 David autem fugiens, ſalvatus eſt, & venit ad
Samuel in Ramatha, & nuntiavit ei omnia quæ fe-
cerat ſibi Saul: & abierunt ipſe & Samuel, & mo-
rati ſunt in Naioth.
19 Nuntiatum eſt autem Sauli à dicentibus:
Ecce David in Naioth in Ramatha.
20 Miſit ergo Saul lictores, ut raperent David: D
qui cùm vidiſſent cuneum prophetarum vatici-
nantium & Samuelem ſtantem ſuper eos, factus
eſt etiam Spiritus Domini in illis, & prophetare
cœperunt etiam ipſi.

21 Quod

Digitized by Google

21 Quod cùm nunciatum eſſet Sauli, miſit & alios nuntios : prophetaverunt autem & illi. Et rurſum miſit Saul tertios nuntios : qui & ipſi prophetaverunt. Et iratus iracundia Saul,

22 Abiit etiam ipſe in Ramatha,& venit uſque ad ciſternam magnam,quæ eſt in Socho,& interrogavit, & dixit : In quo loco ſunt Samuel & David ? Dictúmque eſt ei : Ecce in Naioth ſunt in Ramatha.

23 Et abiit in Naioth in Ramatha, & factus eſt etiam ſuper eum Spiritus Domini, & ambulabat ingrediens, & prophetabat uſque dum veniret in Naioth in Ramatha.

24 Et expoliavit etiam ipſe ſe veſtimentis ſuis, & prophetavit cum ceteris coram Samuele, & cecidit nudus tota die illa & nocte. Unde & exivit
* Sup.10 c.11. proverbium: * Num & Saul inter prophetas ?

Caput XX.

Jonathas poſt repetitum cum David fœdus, ipſum cum patre reconciliare fruſtrà conatur, illum tamen è manibus ejus trium ſagittarum ſigno liberat.

A 1 FUgit autem David de Naioth, quæ eſt in Ramatha,veniénſque locutus eſt coram Jonatha : Quid feci ? quæ eſt iniquitas mea, & quod peccatum meum in patrem tuum,quia quærit animam meam ?

2 Qui dixit ei : Abſit,non morieris:neque enim faciet pater meus quidquam grande vel parvum, niſi priùs indicaverit mihi : hunc ergo celavit me pater meus ſermonem tantummodò ? nequaquam erit iſtud.

3 Et juravit rurſum Davidi.Et ille ait: Scit profectò pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis,& dicet : Neſciat hoc Jonathas,ne fortè triſtetur. Quinimmò vivit Dominus, & vivit anima tua, quia uno tantùm (ut ita dicam) gradu, ego morſque dividimur.

4 Et ait Jonathas ad David : Quodcumque dixerit mihi anima tua, faciam tibi.

5 Dixit autem David ad Jonathan : Ecce calendæ ſunt craſtino, & ego ex more ſedere ſoleo juxta regem ad veſcendum : dimitte ergo me ut abſcondar in agro uſque ad veſperam diei tertiæ.

B 6 Si reſpiciens requiſierit me pater tuus, reſpondebis ei : Rogavit me David, ut iret celeriter in Bethlehem civitatem ſuam : quia victimæ ſolemnes ibi ſunt univerſis contribulibus ſuis.

7 Si dixerit, Benè : pax erit ſervo tuo. Si autem fuerit iratus, ſcito quia completa eſt malitia ejus.

8 Fac ergo miſericordiam in ſervum tuum:quia fœdus Domini me famulum tuum tecum inire feciſti.ſi autem eſt iniquitas aliqua in me,tu me interfice, & ad patrem tuum ne introducas me.

9 Et ait Jonathas : Abſit hoc à te : neque enim fieri poteſt, ut ſi certè cognovero completam eſſe patris mei malitiam contra te,non annuntiem tibi.

10 Reſpondítque David ad Jonatham : Quis renuntiabit mihi, ſi quid fortè reſponderit tibi pater tuus durè de me ?

11 Et ait Jonathas ad David : Veni, & egrediamur foras in agrum. Cúmque exiſſent ambo in
C agrum,

12 Ait Jonathas ad David: Domine Deus Iſraël, ſi inveſtigavero ſententiam patris mei craſtino vel perendie : & aliquid boni fuerit ſuper David, & non ſtatim miſero ad te, & notum tibi fecero,

13 Hæc faciat Dominus Jonathæ, & hæc addat. Si autem perſeveraverit patris mei malitia adverſum te, revelabo aurem tuam, & dimittam te, ut vadas in pace, & ſit Dominus tecum, ſicut fuit cum patre meo.

14 Et ſi vixero,facies mihi miſericordiam Domini : ſi verò mortuus fuero,

15 Non auferes miſericordiam tuam à domo mea uſque in ſempiternum, quando eradicaverit Dominus inimicos David,unumquemque de terra : auferat Jonathan de domo ſua, & requirat Dominus de manu inimicorum David.

16 Pepigit ergo Jonathas fœdus cum domo David : & requiſivit Dominus de manu inimicorum David. D

17 Et addidit Jonathas dejerare David,eò quòd diligeret illum : ſicut enim animam ſuam, ita diligebat eum.

18 Dixítque ad eum Jonathas : Cras calendæ ſunt, & requirêris :

19 Requiretur enim ſeſſio tua uſque perendie. Deſcendes ergo feſtinus, & venies in locum ubi celandus es in die qua operari licet, & ſedebis juxta lapidem, cui nomen eſt Ezel.

20 Et ego tres ſagittas mittam juxta eum, & jaciam quaſi exercens me ad ſignum.

21 Mittam quoque & puerum,dicens ei :Vade, & affer mihi ſagittas.

22 Si dixero puero : Ecce ſagittæ intra te ſunt, tolle eas : tu veni ad me,quia pax tibi eſt, & nihil eſt mali,vivit Dominus. Si autem ſic locutus fuero puero : Ecce ſagittæ ultrà te ſunt : vade in pace, quia dimiſit te Dominus.

23 De verbo autem quod locuti ſumus ego & tu, ſit Dominus inter me & te uſque in ſempiternum.

24 Abſconditus eſt ergo David in agro, & venerunt calendæ, & ſedit rex ad comedendum panem. E

25 Cúmque ſediſſet rex ſuper cathedram ſuam (ſecundùm conſuetudinem) quæ erat juxta parietem, ſurrexit Jonathas, & ſedit Abner ex latere Saul, vacuúſque apparuit locus David.

26 Et non eſt locutus Saul quidquam in die illa: cogitabat enim quòd fortè eveniſſet ei,ut non eſſet mundus, nec purificatus.

27 Cúmque illuxiſſet dies ſecunda poſt calendas, rurſus apparuit vacuus locus David. Dixítque Saul ad Jonathan filium ſuum : Cur non venit filius Iſai,nec heri,nec hodie,ad veſcendum ?

28 Reſpondítque Jonathas Sauli : Rogavit me obnixè, ut iret in Bethlehem,

29 Et ait : Dimitte me, quoniam ſacrificium ſolemne eſt in civitate, unus de fratribus meis accerſivit me : nunc ergo ſi inveni gratiam in oculis tuis,vadam citò : & videbo fratres meos. Ob hanc cauſam non venit ad menſam regis.

30 Iratus autem Saul adverſum Jonathan, dixit F
ei : Fili mulieris virum ultrò rapientis, numquid ignoro quia diligis filium Iſai, in confuſionem tuam & in confuſionem ignominioſæ matris tuæ?

31 Omnibus enim diebus, quibus filius Iſai

Digitized by Google

vixerit ſuper terram, non ſtabilieris tu, neque re-
gnum tuum. Itaque jam nunc mitte,& adduc eum
ad me: quia filius mortis eſt.
32 Reſpondens autem Jonathas Sauli patri ſuo,
ait: Quare morietur? quid fecit?
33 Et arripuit Saul lanceam ut percuteret eum.
Et intellexit Jonathas quòd definitum eſſet à pa-
tre ſuo, ut interficeret David.
34 Surrexit ergo Jonathas à menſa in ira furo-
ris, & non comedit in die calendarum ſecunda
panem. Contriſtatus eſt enim ſuper David, eò
quòd confudiſſet eum pater ſuus.
35 Cúmque illuxiſſet manè, venit Jonathas in
agrum juxta placitum David, & puer parvulus
cum eo,
G 36 Et ait ad puerum ſuum: Vade, & affer mihi
ſagittas,quas ego jacio. Cúmque puer cucurriſſet,
jecit aliam ſagittam trans puerum.
37 Venit itaque puer ad locum jaculi,quod mi-
ſerat Jonathas: & clamavit Jonathas poſt tergum
pueri,& ait: Ecce ibi eſt ſagitta porrò ultrà te.
38 Clamavítque iterùm Jonathas poſt tergum
pueri,dicens: Feſtina velociter, ne ſteteris. Colle-
git autem puer Jonathæ ſagittas, & attulit ad do-
minum ſuum:
39 Et quid ageretur,penitus ignorabat: tantum-
modò enim Jonathas & David rem noverant.
40 Dedit ergo Jonathas arma ſua puero, & dixit
ei: Vade,& defer in civitatem.
41 Cúmque abiiſſet puer, ſurrexit David de lo-
co,qui vergebat ad Auſtrum, & cadens pronus in
terram, adoravit tertiò: & oſculantes ſe alteru-
trum, fleverunt pariter, David autem ampliùs.
42 Dixit ergo Jonathas ad David: Vade in pace:
quæcumque juravimus ambo in nomine Domini,
dicentes: Dominus ſit inter me & te, & inter ſe-
men meum & ſemen tuum uſque in ſempiternum.
43 Et ſurrexit David, & abiit: ſed & Jonathas
ingreſſus eſt civitatem.

Caput XXI.

*Profugus David in Nobe, fame compulſus panes ſanctifica-
tos comedit datos ab Achimelech coram Doeg Idumæo; &
Goliath gladio accepto, apud Achis regem Geth dementiam
præ timore ſimulat.*

A 1 VEnit autem David in Nobe ad Achimelech
ſacerdotem: & obſtupuit Achimelech, eò
quòd veniſſet David. Et dixit ei: Quare tu ſolus,&
nullus eſt tecum?
2 Et ait David ad Achimelech ſacerdotem:
Rex præcepit mihi ſermonem, & dixit: Nemo
ſciat rem, propter quam miſſus es à me, & cujuſ-
modi præcepta tibi dederim: nam & pueris con-
dixi in illum & illum locum.
3 Nunc ergo ſi quid habes ad manum, vel quin-
que panes,da mihi, aut quidquid inveneris.
4 Et reſpondens ſacerdos ad David,ait illi: Non
habeo laicos panes ad manum, ſed tantùm panem
ſanctum: ſi mundi ſunt pueri, maximè à mulie-
ribus?
B 5 Et reſpondit David ſacerdoti, & dixit ei:
Equidem ſi de mulieribus agitur: continuimus nos
ab heri & nudiuſtertius, quando egrediebamur,&
fuerunt vaſa puerorum ſancta. Porrò via hæc pol-
luta eſt,ſed & ipſa hodie ſanctificabitur in vaſis.
6 * Dedit ergo ei ſacerdos ſanctificatum panem. *Matt. 12. a 3 4
neque enim erat ibi panis, niſi tantùm panes pro-
poſitionis, qui ſublati fuerant à facie Domini, ut
ponerentur panes calidi.
7 Erat autem ibi vir quidam de ſervis Saul, in
die illa, intus in tabernaculo Domini: & nomen
ejus Doeg Idumæus, potentiſſimus paſtorum Saul.
8 Dixit autem David ad Achimelech: Si habes C
hîc ad manum haſtam,aut gladium? quia gladium
meum, & arma mea non tuli mecum. ſermo enim
regis urgebat.
9 Et dixit ſacerdos: Ecce hic gladius Goliath
Philiſthæi, quem percuſſiſti in Valle terebinthi,
eſt involutus pallio poſt ephod: ſi iſtum vis tollere,
tolle. neque enim hic eſt alius abſque eo. Et ait
David: Non eſt huic alter ſimilis,da mihi eum.
10 Surrexit itaque David, & fugit in die illa à
facie Saul: & venit ad Achis regem Geth:
11 Dixerúntque ſervi Achis ad eum cùm vidiſ- D
ſent David: Numquid non iſte eſt David rex ter-
ræ? nónne huic cantabant per choros, dicentes:
* Percuſſit Saul mille, & David decem millia? *Sup. 18 b 7.
12 Poſuit autem David ſermones iſtos in corde Eccl. 47. a 7.
ſuo,& extimuit valdè à facie Achis regis Geth.
13 Et immutavit os ſuum coram eis, & collabe-
batur inter manus eorum, & impingebat in oſtia
portæ, defluebántque ſalivæ ejus in barbam.
14 Et ait Achis ad ſervos ſuos: Vidiſtis homi-
nem inſanum: quare adduxiſtis eum ad me?
15 An deſunt nobis furioſi, quòd introduxiſtis
iſtum,ut fureret me præſente? hîccine ingredietur
domum meam?

Caput XXII.

*David cum plurimis ad ſe in ſpeluncam Odollam ſuſceptis,
inde ad regem Moab proficiſcitur, unde conſilio Gad prophetæ
in terram Juda revertitur. Saul verò omnes ſacerdotes Nobe,
præter Abiathar qui ad David confugit, per Doeg Idumæum
juſſit interimi.*

1 ABiit ergo David inde, & fugit in ſpelun- A
cam Odollam. Quod cùm audiſſent fratres
ejus, & omnis domus patris ejus,deſcenderunt ad
eum illuc.
2 Et convenerunt ad eum omnes, qui erant in
anguſtia conſtituti,& oppreſſi ære alieno, & ama-
ro animo: & factus eſt eorum princeps, fuerúnt-
que cum eo quaſi quadringenti viri.
3 Et profectus eſt David inde in Maſpha, quæ
eſt Moab: & dixit ad regem Moab: Maneat, oro,
pater meus & mater mea vobiſcum, donec ſciam
quid faciat mihi Deus.
4 Et reliquit eos ante faciem regis Moab: Man-
ſerúntque apud eum cunctis diebus, quibus David
fuit in præſidio.
5 Dixítque Gad propheta ad David: Noli ma-
nere in præſidio, proficiſcere,& vade in Terram Ju-
da. Et profectus eſt David,& venit in ſaltum Haret.
6 Et audivit Saul quòd apparuiſſet David,& viri
qui erant cum eo. Saul autẽ cùm maneret in Gabaa,
& eſſet in nemore,quod eſt in Rama,haſtam manu
tenens, cunctíque ſervi ejus circumſtarent eum,
7 Ait ad ſervos ſuos qui aſſiſtebant ei: Audite B
nunc filij Jemini: numquid omnibus vobis dabit
filius Iſai agros & vineas, & univerſos vos faciet
tribunos, & centuriones:

8 Quo

Digitized by Google

8 Quoniam conjuraſtis omnes adverſum me, & non eſt qui mihi renuntiet, maximè cùm & filius meus fœdus inierit cum filio Iſai? Non eſt qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annuntiet mihi: eò quòd ſuſcitaverit filius meus ſervum meum adverſum me, inſidiantem mihi uſque hodie.

9 Reſpondens autem Doeg Idumæus, qui aſſiſtebat, & erat primus inter ſervos Saul, Vidi, inquit filium Iſai in Nobe, apud Achimelech filium Achitob ſacerdotem.

10 Qui conſuluit pro eo Dominum, & cibaria dedit ei: ſed & gladium Goliath Philiſthæi dedit illi.

11 Miſit ergo rex ad accerſendum Achimelech ſacerdotem filium Achitob, & omnem domum patris ejus, ſacerdotum, qui erant in Nobe, qui univerſi venerunt ad regem.

C 12 Et ait Saul ad Achimelech: Audi fili Achitob. Qui reſpondit: Præſtò ſum domine.

13 Dixítque ad eum Saul: Quare conjuraſtis adverſum me, tu & filius Iſai, & dediſti ei panes & gladium, & conſuluiſti pro eo Deum, ut conſurgeret adverſum me, inſidiator uſque hodie permanens?

14 Reſpondénſque Achimelech regi, ait: Et quis in omnibus ſervis tuis, ſicut David fidelis, & gener regis, & pergens ad imperium tuum, & glorioſus in domo tua?

15 Num hodie cœpi pro eo conſulere Deum? abſit hoc à me: ne ſuſpicetur rex adverſus ſervum ſuum rem hujuſcemodi, in univerſa domo patris mei: non enim ſcivit ſervus tuus quidquam ſuper hoc negotio, vel modicum vel grande.

16 Dixítque rex: Morte morieris Achimelech, tu, & omnis domus patris tui.

17 Et ait rex emiſſariis, qui circumſtabant eum: D Convertimini, & interficite ſacerdotes Domini: nam manus eorum cum David eſt: ſcientes quòd fugiſſet, & non indicaverunt mihi. Noluerunt autem ſervi regis extendere manus ſuas in ſacerdotes Domini.

18 Et ait rex ad Doeg: Convertere tu, & irrue in ſacerdotes. Converſúſque Doeg Idumæus, irruit in ſacerdotes, & trucidavit in die illa octogintaquinque viros veſtitos ephod lineo.

19 Nobe autem civitatem ſacerdotum percuſſit in ore gladij, viros & mulieres, & parvulos, & lactentes, bovémque & aſinum, & ovem in ore gladij.

20 Evadens autem unus filius Achimelech, filij Achitob, cujus nomen erat Abiathar, fugit ad David,

21 Et annuntiavit ei quòd occidiſſet Saul ſacerdotes Domini.

22 Et ait David ad Abiathar: Sciebam in die illa, quòd cùm ibi eſſet Doeg Idumæus, proculdubiò annuntiaret Sauli: ergo ſum reus omnium animarum patris tui.

23 Mane mecum, ne timeas: ſi quis quæſierit animam meam, quæret & animam tuam, mecúmque ſervaberis.

Caput XXIII.

Cùm David Ceilam à Philiſthæis liberaſſet, ne in manus Saul à viris Ceilæ traderetur, profugus in deſertum Ziph proditur à Ziphæis: fœdere autem inter David & Jonathan renovato, Saul eum perſequitur, ſed propter Philiſthæorum irruptionem liberatur.

1 ET annuntiaverunt David, dicentes: Ecce Philiſthiim oppugnant Ceilam, & diripiunt areas. A

2 Conſuluit ergo David Dominum, dicens: Num vadam, & percutiam Philiſthæos iſtos? Et ait Dominus ad David: Vade, & percuties Philiſthæos, & Ceilam ſalvabis.

3 Et dixerunt viri, qui erant cum David, ad eum: Ecce nos hîc in Judæa conſiſtentes timemus: quantò magis ſi ierimus in Ceilam adverſum agmina Philiſthinorum?

4 Rurſum ergo David conſuluit Dominum. Qui reſpondens, ait ei: Surge, & vade in Ceilam: ego enim tradam Philiſthæos in manu tua.

5 Abiit ergo David, & viri ejus, in Ceilam, & pugnavit adverſum Philiſthæos, & abegit jumenta eorum, & percuſſit eos plaga magna: & ſalvavit David habitatores Ceilæ.

6 Porrò eo tempore, quo fugiebat Abiathar filius Achimelech ad David in Ceilam, ephod ſecum habens deſcenderat.

7 Nuntiatum eſt autem Sauli quòd veniſſet David in Ceilam: & ait Saul: Tradidit eum Deus in manus meas, concluſúſque eſt, introgreſſus urbem in qua portæ & ſeræ ſunt. B

8 Et præcepit Saul omni populo ut ad pugnam deſcenderet in Ceilam: & obſideret David, & viros ejus.

9 Quod cùm David reſciſſet, quia præpararet ei Saul clàm malum, dixit ad Abiathar ſacerdotem: Applica ephod.

10 Et ait David: Domine Deus Iſraël, audivit famam ſervus tuus, quòd diſponat Saul venire in Ceilam, ut evertat urbem propter me:

11 Si tradent me viri Ceilæ in manus ejus? & ſi deſcendet Saul, ſicut audivit ſervus tuus? Domine Deus Iſraël indica ſervo tuo. Et ait Dominus: Deſcendet.

12 Dixítque David: Si tradent me viri Ceilæ, & viros qui ſunt mecum, in manus Saul? Et dixit Dominus: Tradent.

13 Surrexit ergo David & viri ejus quaſi ſexcenti, & egreſſi de Ceila, huc atque illuc vagabantur incerti: nuntiatúmque eſt Sauli quòd fugiſſet David de Ceila, & ſalvatus eſſet: quam ob rem diſſimulavit exire.

14 Morabatur autem David in deſerto in locis firmiſſimis, manſítque in monte ſolitudinis Ziph, in monte opaco: quærebat eum tamen Saul cunctis diebus: & non tradidit eum Deus in manus ejus.

15 Et vidit David quòd egreſſus eſſet Saul ut quæreret animam ejus. Porrò David erat in deſerto Ziph in ſilva. C

16 Et ſurrexit Jonathas filius Saul, & abiit ad David in ſilvam, & confortavit manus ejus in Deo: dixítque ei:

17 Ne timeas: neque enim inveniet te manus

Saul

Saul patris mei, & tu regnabis ſuper Iſraël, & ego ero tibi ſecundus, ſed & Saul pater meus ſcit hoc.

18 Percuſſit ergo uterque fœdus coram Domino: manſitque David in ſilva: Jonathas autem reverſus eſt in domum ſuam.

*Inf. 26. a. 1. 19 * Aſcenderunt autem Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicentes: Nónne ecce David latitat apud nos in locis tutiſſimis ſilvæ, in Colle Hachila, quæ eſt ad dexteram deſerti?

20 Nunc ergo, ſicut deſideravit anima tua ut deſcenderes, deſcende: noſtrum autem erit ut tradamus eum in manus regis.

21 Dixítque Saul: Benedicti vos à Domino, quia doluiſtis vicem meam.

22 Abite ergo, oro, & diligentiùs præparate, & curioſiùs agite, & conſiderate locum ubi ſit pes D ejus, vel quis viderit eum ibi: recogitat enim de me, quòd callidè inſidier ei.

23 Conſiderate & videte omnia latibula ejus, in quibus abſconditur: & revertimini ad me ad rem certam, ut vadam vobiſcum. Quòd ſi etiam in terram ſe abſtruſerit, perſcrutabor eum in cunctis millibus Juda.

24 At illi ſurgentes abierunt in Ziph ante Saul: David autem & viri ejus erant in deſerto Maon, in campeſtribus, ad dexteram Jeſimon.

25 Ivit ergo Saul & ſocij ejus ad quærendum eum: & nuntiatum eſt David, ſtatímque deſcendit ad petram, & verſabatur in deſerto Maon. quod cùm audiſſet Saul, perſecutus eſt David in deſerto Maon.

26 Et ibat Saul ad latus montis ex parte una: David autem & viri ejus erant in latere montis ex parte altera: porrò David deſperabat ſe poſſe evadere à facie Saul: itaque Saul & viri ejus, in modum coronæ cingebant David & viros ejus, ut caperent eos.

27 Et nuntius venit ad Saul, dicens: Feſtina, & veni, quoniã infuderũt ſe Philiſthiĩm ſuper terram.

28 Reverſus eſt ergo Saul deſiſtens perſequi David, & perrexit in occurſum Philiſthinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum, Petram dividentem.

CAPUT XXIV.

David in ſpelunca Engaddi latitans oram chlamydis Saul perſequentis abſcidit, & ne occideretur ipſum liberavit: quare Saul culpam agnoſcit, & ſciens David regnaturum, ſuſcepto ab ipſo juramento ei reconciliatur.

A 1 ASCendit ergo David inde: & habitavit in locis tutiſſimis Engaddi.

2 Cúmque reverſus eſſet Saul, poſtquam perſecutus eſt Philiſthæos, nuntiaverunt ei, dicentes: Ecce, David in deſerto eſt Engaddi.

3 Aſſumens ergo Saul tria millia electorum virorum ex omni Iſraël, perrexit ad inveſtigandum David & viros ejus, etiam ſuper abruptiſſimas petras, quæ ſolis ibicibus perviæ ſunt.

4 Et venit ad caulas ovium, quæ ſe offerebant vianti. erátque ibi ſpelunca quam ingreſſus eſt Saul, ut purgaret ventrem: porrò David & viri ejus in interiore parte ſpeluncæ latebant.

5 Et dixerunt ſervi David ad eum: Ecce dies, de qua locutus eſt Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei ſicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David, & præcidit oram chlamydis Saul ſilenter.

6 Poſt hæc percuſſit cor ſuum David, eò quòd B abſcidiſſet oram chlamydis Saul.

7 Dixítque ad viros ſuos: Propitius ſit mihi Dominus, ne faciam hanc rem domino meo, chriſto Domini, ut mittam manum meam in eum, quia chriſtus Domini eſt.

8 Et confregit David viros ſuos ſermonibus, & non permiſit eos ut conſurgerent in Saul: porrò Saul exurgens de ſpelunca, pergebat cœpto itinere.

9 Surrexit autem & David poſt eum: & egreſſus de ſpelunca, clamavit poſt tergum Saul, dicens: Domine mi rex. Et reſpexit Saul poſt ſe: & inclinans ſe David pronus in terram, adoravit.

10 Dixítque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium, David quærit malum adverſum te?

11 Ecce hodie viderunt oculi tui, quòd tradiderit te Dominus in manu mea in ſpelunca: & cogitavi ut occiderem te, ſed pepercit tibi oculus meus. C dixi enim: Non extendam manum meam in dominum meum, quia chriſtus Domini eſt.

12 Quin potiùs pater mi, vide, & cognoſce oram chlamydis tuæ in manu mea: quoniam cùm præſcinderem ſummitatem chlamydis tuæ, nolui extendere manum meam in te. animadverte, & vide, quoniam non eſt in manu mea malum, neque iniquitas, neque peccavi in te: tu autem inſidiaris animæ meæ ut auferas eam.

13 Judicet Dominus inter me & te, & ulciſcatur me Dominus ex te: manus autem mea non ſit in te.

14 Sicut & in proverbio antiquo dicitur: AB IMPIIS egredietur impietas: manus ergo mea non ſit in te.

15 Quem perſequeris, rex Iſraël? quem perſequeris? canem mortuum perſequeris, & pulicem unum.

16 Sit Dominus judex, & judicet inter me & te: & videat, & judicet cauſam meam, & eruat me de manu tua.

17 Cùm autem compleſſet David loquens ſermones hujuſcemodi ad Saul, dixit Saul: Numquid D vox hæc tua eſt fili mi David? Et levavit Saul vocem ſuam, & flevit:

18 Dixítque ad David: Juſtior tu es quàm ego: tu enim tribuiſti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala.

19 Et tu indicaſti hodie quæ feceris mihi bona: quomodo tradiderit me Dominus in manum tuam, & non occideris me.

20 Quis enim cùm invenerit inimicum ſuum, dimittet eum in via bona? Sed Dominus reddat tibi viciſſitudinem hanc, pro eo quod hodie operatus es in me.

21 Et nunc quia ſcio quòd certiſſimè regnaturus ſis, & habiturus in manu tua regnum Iſraël:

22 Jura mihi in Domino, ne deleas ſemen meum poſt me, neque auferas nomen meum de domo patris mei.

23 Et juravit David Sauli. Abiit ergo Saul in domum ſuam: & David & viri ejus aſcenderunt ad tutiora loca.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XXV.

Mortuus Samuel plangitur: David Nabal victum neganti mortem minatus, egregia Abigail oratione placatur, quam mortuo Nabal in connubium accipit, ſimul & Achinoam, Saul verò filiam Michol Phalti tradit.

A 1 MOrtuus * eſt autem Samuel, & congrega-
tus eſt univerſus Iſraël, & planxerunt eum,
& ſepelierunt eum in domo ſua in Ramatha. Con-
ſurgénſque David deſcendit in deſertum Pharan.

*Inf. 28. 3. Eccl. 46. 23.

2 Erat autem vir quiſpiam in ſolitudine Maon,
& poſſeſſio ejus in Carmelo, & homo ille magnus
nimis: erántque ei oves tria millia, & mille capræ:
& accidit ut tonderetur grex ejus in Carmelo.
3 Nomen autem viri illius erat Nabal: & no-
men uxoris ejus Abigail. erátque mulier illa pru-
dentiſſima & ſpecioſa: porrò vir ejus durus, &
peſſimus, & malitioſus: erat autem de genere
Caleb.
4 Cùm ergo audiſſet David in deſerto quòd
tonderet Nabal gregem ſuum,
5 Miſit decem juvenes, & dixit eis: Aſcendite
in Carmelum, & venietis ad Nabal, & ſalutabitis
eum ex nomine meo pacificè.
6 Et dicetis: Sit fratribus meis, & tibi pax, &
B domui tuæ pax, & omnibus, quæcumque habes,
ſit pax.
7 Audivi quòd tonderent paſtores tui, qui erant
nobiſcum in deſerto: numquam eis moleſti fui-
mus, nec aliquando defuit quidquam eis de grege,
omni tempore quo fuerunt nobiſcum in Car-
melo.
8 Interroga pueros tuos, & indicabunt tibi. Nunc
ergo inveniant pueri tui gratiam in oculis tuis: in
die enim bona venimus. quodcumque invenerit
manus tua, da ſervis tuis, & filio tuo David.
9 Cúmque veniſſent pueri David, locuti ſunt
ad Nabal omnia verba hæc ex nomine David: &
ſiluerunt.
10 Reſpondens autem Nabal pueris David, ait:
Quis eſt David? & quis eſt filius Iſai? hodie in-
creverunt ſervi qui fugiunt dominos ſuos.
11 Tollam ergo panes meos, & aquas meas, &
carnes pecorum, quæ occidi tonſoribus meis, &
dabo viris quos neſcio unde ſint?
C 12 Regreſſi ſunt itaque pueri David per viam
ſuam, & reverſi venerunt, & nuntiaverunt ei om-
nia verba quæ dixerat.
13 Tunc ait David pueris ſuis: Accingatur unuſ-
quiſque gladio ſuo. Et accincti ſunt ſinguli gladiis
ſuis, accinctúſque eſt & David enſe ſuo: & ſecuti
ſunt David quaſi quadringenti viri: porrò ducen-
ti remanſerunt ad ſarcinas.
14 Abigail autem uxori Nabal nuntiavit unus
de pueris ſuis, dicens: Ecce David miſit nuntios
de deſerto, ut benedicerent domino noſtro: &
averſatus eſt eos.
15 Homines iſti, boni ſatis fuerunt nobis, & non
moleſti: nec quidquam aliquando periit omni tem-
pore, quo fuimus converſati cum eis in deſerto:
16 Pro muro erant nobis tam nocte quàm in
die, omnibus diebus quibus pavimus apud eos
greges.
17 Quam ob rem conſidera, & recogita quid
facias: quoniam completa eſt malitia adverſum vi-
rum tuum, & adverſum domum tuam, & ipſe eſt
filius Belial, ita ut nemo poſſit ei loqui.
18 Feſtinavit igitur Abigail, & tulit ducentos
panes, & duos utres vini, & quinque arietes co- D
ctos, & quinque ſata polentæ, & centum ligaturas
uvæ paſſæ, & ducentas maſſas caricarum, & poſuit
ſuper aſinos:
19 Dixítque pueris ſuis: Præcedite me: ecce,
ego poſt tergum ſequar vos: viro autem ſuo Na-
bal non indicavit.
20 Cùm ergo aſcendiſſet aſinum, & deſcende-
ret ad radices montis, David & viri ejus deſcen-
debant in occurſum ejus: quibus & illa occurrit.
21 Et ait David: Verè fruſtrà ſervavi omnia quæ
hujus erant in deſerto, & non periit quidquam de
cunctis quæ ad eum pertinebant: & reddidit mihi
malum pro bono.
22 Hæc faciat Deus inimicis David, & hæc
addat, ſi reliquero de omnibus quæ ad ipſum per-
tinent uſque manè, mingentem ad parietem.
23 Cùm autem vidiſſet Abigail David, feſtina-
vit, & deſcendit de aſino, & procidit coram David
ſuper faciem ſuam, & adoravit ſuper terram,
24 Et cecidit ad pedes ejus, & dixit: In me ſit,
domine mi, hæc iniquitas: loquatur, obſecro, ancil-
la tua in auribus tuis: & audi verba famulæ tuæ.
25 Ne ponat, oro, dominus meus rex cor ſuum
ſuper virum iſtum iniquum Nabal: quoniam ſe-
cundùm nomen ſuum ſtultus eſt, & ſtultitia eſt
cum eo: ego autem ancilla tua non vidi pueros
tuos, domine mi, quos miſiſti.
26 Nunc ergo domine mi, vivit Dominus, & E
vivit anima tua, qui prohibuit te ne venires in ſan-
guinem, & ſalvavit manum tuam tibi: & nunc fiant
ſicut Nabal inimici tui, & qui quærunt domino
meo malum.
27 Quapropter ſuſcipe benedictionem hanc,
quam attulit ancilla tua tibi domino meo: & da
pueris qui ſequuntur te dominum meum.
28 Aufer iniquitatem famulæ tuæ: faciens enim
faciet Dominus tibi domino meo domum fidelem,
quia prælia Domini, domine mi, tu prælîaris: ma-
litia ergo non inveniatur in te omnibus diebus
vitæ tuæ.
29 Si enim ſurrexerit aliquando homo perſequens
te, & quærens animam tuam, erit anima domini
mei cuſtodita, quaſi in faſciculo viventium, apud
Dominum Deum tuum: porrò inimicorum tuo-
rum anima rotabitur, quaſi in impetu & circulo
fundæ.
30 Cùm ergo fecerit Dominus tibi domino meo
omnia quæ locutus eſt bona de te, & conſtituerit
te ducem ſuper Iſraël,
31 Non erit tibi hoc in ſingultum, & in ſcrupu-
lum cordis domino meo, quòd effuderis ſangui-
nem innoxium, aut ipſe te ultus fueris: & cùm
benefecerit Dominus domino meo, recordaberis
ancillæ tuæ.
32 Et ait David ad Abigail: Benedictus Domi- F
nus Deus Iſraël, qui miſit hodie te in occurſum
meum, & benedictum eloquium tuum,
33 Et Benedicta tu, quæ prohibuiſti me hodie
ne irem ad ſanguinem, & ulciſcerer me manu
mea.

34 Alio

Digitized by Google

34 Alioquin vivit Dominus Deus Iſraël, qui prohibuit me ne malum facerem tibi: niſi citò veniſſes in occurſum mihi, non remanſiſſet Nabal uſque ad lucem matutinam, mingens ad parietem.

35 Suſcepit ergo David de manu ejus omnia quæ attulerat ei, dixítque ei: Vade pacificè in domum tuam, ecce audivi vocem tuam, & honoravi faciem tuam.

36 Venit autem Abigail ad Nabal: & ecce erat ei convivium in domo ejus, quaſi convivium regis, & cor Nabal jucundum: erat enim ebrius nimis: & non indicavit ei verbum puſillum aut grande uſque manè.

37 Diluculò autem cùm digeſſiſſet vinum Nabal, indicavit ei uxor ſua verba hæc, & emortuum
G eſt cor ejus intrinſecus, & factus eſt quaſi lapis.

38 Cúmque pertranſiſſent decem dies, percuſſit Dominus Nabal, & mortuus eſt.

39 Quod cùm audiſſet David mortuum Nabal, ait: Benedictus Dominus, qui judicavit cauſam opprobrij mei de manu Nabal, & ſervum ſuum cuſtodivit à malo, & malitiam Nabal reddidit Dominus in caput ejus. Miſit ergo David, & locutus eſt ad Abigail, ut ſumeret eam ſibi in uxorem.

40 Et venerunt pueri David ad Abigail in Carmelum, & locuti ſunt ad eam, dicentes: David miſit nos ad te, ut accipiat te ſibi in uxorem.

41 Quæ conſurgens adoravit prona in terram, & ait: Ecce famula tua ſit in ancillam, ut lavet pedes ſervorum domini mei.

42 Et feſtinavit, & ſurrexit Abigail, & aſcendit ſuper aſinum, & quinque puellæ ierunt cum ea, pediſſequæ ejus, & ſecuta eſt nuntios David: & facta eſt illi uxor.

43 Sed & Achinoam accepit David de Jezrael: & fuit utraque uxor ejus.

44 Saul autem dedit Michol filiam ſuam, uxorem David, Phalti filio Lais, qui erat de Gallim.

Caput XXVI.

David à Ziphæis apud Saul proditus, haſtam & ſcyphum dormienti Saul abſtulit: quod agnoſcens Saul, culpam fatetur, revocatóque Davidi ſecuritatem pollicetur.

A *Sup. 21 c. 19. 1 ET* venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicentes: Ecce David abſconditus eſt in colle Hachila, quæ eſt ex adverſo ſolitudinis.

2 Et ſurrexit Saul, & deſcendit in deſertum Ziph, & cum eo tria millia virorum de electis Iſraël, ut quæreret David in deſerto Ziph.

3 Et caſtrametatus eſt Saul in Gabaa Hachila, quæ erat ex adverſo ſolitudinis in via: David autem habitabat in deſerto. Videns autem quòd veniſſet Saul poſt ſe in deſertum,

4 Miſit exploratores, & didicit quòd illuc veniſſet certiſſimè.

5 Et ſurrexit David clàm, & venit ad locum ubi erat Saul: cúmque vidiſſet locum, in quo dormiebat Saul, & Abner filius Ner, princeps militiæ ejus, & Saulem dormientem in tentorio, & reliquum vulgus per circuitum ejus.

6 Ait David ad Achimelech Hethæum, & Abiſai filium Sarviæ, fratrem Joab, dicens: Quis deſcendet mecum ad Saul in caſtra? Dixítque Abiſai: Ego deſcendam tecum.

7 Venerunt ergo David & Abiſai ad populum nocte, & invenerunt Saul jacentem & dormientem in tentorio, & haſtam fixam in terra ad caput B
ejus: Abner autem & populum dormientes in circuitu ejus.

8 Dixítque Abiſai ad David: Concluſit Deus inimicum tuum hodie in manus tuas: nunc ergo perfodiam eum lancea in terra, ſemel, & ſecundò opus non erit.

9 Et dixit David ad Abiſai: Ne interficias eum: quis enim extendet manum ſuam in chriſtum Domini, & innocens erit?

10 Et dixit David: Vivit Dominus, quia niſi Dominus percuſſerit eum, aut dies ejus venerit ut moriatur, aut in prælium deſcendens perierit:

11 Propitius ſit mihi Dominus ne extendam manum meam in chriſtum Domini. nunc igitur tolle haſtam, quæ eſt ad caput ejus, & ſcyphum aquæ, & abeamus.

12 Tulit igitur David haſtam, & ſcyphum aquæ, qui erat ad caput Saul, & abierunt: & non erat quiſquam, qui videret, & intelligeret, & evigilaret, ſed omnes dormiebant, quia ſopor Domini irruerat ſuper eos.

13 Cúmque tranſiſſet David ex adverſo, & ſtetiſſet in vertice montis de longè, & eſſet grande intervallum inter eos:

14 Clamavit David ad populum, & ad Abner filium Ner, dicens: Nónne reſpondebis Abner? Et reſpondens Abner, ait: Quis es tu, qui clamas & inquietas regem?

15 Et ait David ad Abner: Numquid non vir C
tu es? & quis alius ſimilis tui in Iſraël? quare ergo non cuſtodiſti dominum tuum regem? ingreſſus eſt enim unus de turba, ut interficeret regem, dominum tuum.

16 Non eſt bonum hoc, quod feciſti: vivit Dominus, quoniam filij mortis eſtis vos, qui non cuſtodiſtis dominum veſtrum, chriſtum Domini. nunc ergo vide ubi ſit haſta regis, & ubi ſit ſcyphus aquæ, qui erat ad caput ejus.

17 Cognovit autem Saul vocem David, & dixit: Numquid vox hæc tua, fili mi David? & ait David: Vox mea, domine mi rex.

18 Et ait: Quam ob cauſam dominus meus perſequitur ſervum ſuum? Quid feci? aut quod eſt malum in manu mea?

19 Nunc ergo audi, oro, domine mi rex, verba ſervi tui: Si Dominus incitat te adverſum me, odoretur ſacrificium: ſi autem filij hominum, maledicti ſunt in conſpectu Domini: qui ejecerunt me D
hodie, ut non habitem in hereditate Domini, dicentes: Vade, ſervi diis alienis.

20 Et nunc non effundatur ſanguis meus in terram coram Domino: quia egreſſus eſt rex Iſraël ut quærat pulicem unum, ſicut perſequitur perdix in montibus.

21 Et ait Saul: Peccavi, revertere fili mi David: nequaquam enim ultrà tibi malefaciam, eò quòd pretioſa fuerit anima mea in oculis tuis hodie: apparet enim quòd ſtultè egerim, & ignoraverim multa nimis.

22 Et reſpondens David, ait: Ecce haſta regis: tranſeat unus de pueris regis, & tollat eam.

23 Domi

Digitized by Google

23 Dominus autem retribuet unicuique ſecun-
dùm juſtitiam ſuam & fidem: tradidit enim te Do-
minus hodie in manum meam, & nolui extendere
manum meam in chriſtum Domini.
24 Et ſicut magnificata eſt anima tua hodie in
oculis meis, ſic magnificetur anima mea in oculis
Domini, & liberet me de omni anguſtia.
25 Ait ergo Saul ad David: Benedictus tu fili
mi David: & quidem faciens facies, & potens po-
teris. Abiit autem David in viam ſuam, & Saul re-
verſus eſt in locum ſuum.

Caput XXVII.

David apud Achis profugus, urbem Siceleg ab eo obtinuit, quæ ex eo facta eſt in hereditatem regum Juda, unde plurimas agebat prædas imponens regi Achis.

A 1 Et ait David in corde ſuo: Aliquando inci-
dam una die in manus Saul: nónne melius
eſt ut fugiam, & ſalver in Terra Philiſthinorum,
ut deſperet Saul, ceſsétque me quærere in cunctis
finibus Iſraël? fugiam ergo manus ejus.
2 Et ſurrexit David, & abiit ipſe & ſexcenti vi-
ri cum eo, ad Achis filium Maoch regem Geth.
3 Et habitavit David cum Achis in Geth, ipſe
& viri ejus; vir & domus ejus; & David, & duæ
uxores ejus, Achinoam Jezrahelitis, & Abigail uxor
Nabal Carmeli.
B 4 Et nuntiatum eſt Sauli quòd fugiſſet David
in Geth: & non adjdidit ultrà quærere eum.
5 Dixit autem David ad Achis: Si inveni gra-
tiam in oculis tuis, detur mihi locus in una urbium
regionis hujus, ut habitem ibi: cur enim manet
ſervus tuus in civitate regis tecum?
6 Dedit itaque ei Achis in die illa Siceleg: pro-
pter quam cauſam facta eſt Siceleg regum Juda, uſ-
que in diem hanc.
7 Fuit autẽ numerus dierũ, quibus habitavit Da-
vid in regione Philiſthinorum, quattuor menſium.
C 8 Et aſcendit David, & viri ejus, & agebant præ-
das de Geſſuri, & de Gerzi, & de Amalecitis: hi
enim pagi habitabantur in terra antiquitus, eun-
tibus Sur uſque ad Terram Ægypti.
9 Et percutiebat David omnem terram, nec re-
linquebat viventem virum & mulierem: tollénſ-
que oves, & boves, & aſinos, & camelos, & veſtes,
revertebatur, & veniebat ad Achis.
10 Dicebat autem ei Achis: In quem irruiſti ho-
D die? Reſpondebat David: Contra meridiem Judæ,
& contra meridiem Jerameel, & contra meridiem
Ceni.
11 Virum & mulierem non vivificabat David,
nec adducebat in Geth, dicens: Ne fortè loquan-
tur adverſum nos: Hæc fecit David: & hoc erat
decretum illi omnibus diebus quibus habitavit in
regione Philiſthinorum.
12 Credidit ergo Achis David, dicens: Multa
mala operatus eſt contra populum ſuum Iſraël: erit
igitur mihi ſervus ſempiternus.

Caput XXVIII.

Philiſthæi contra Saul armantur, ad quod bellum David pollicetur fidem Achis. Saul occiſis Magis, Pythoniſſam conſulit, ſuſcitari jubens Samuelem, à quo ſuam ſuorúmque proximam mortem didicit.

A 1 Factum eſt autem in diebus illis, congrega-
verunt Philiſthiim agmina ſua, ut præpara-
rentur ad bellum contra Iſraël: dixítque Achis ad
David: Sciens nunc ſcito, quoniam mecum egre-
dieris in caſtris tu, & viri tui.
2 Dixítque David ad Achis: Nunc ſcies quæ fa-
cturus eſt ſervus tuus. Et ait Achis ad David: Et
ego cuſtodem capitis mei ponam te cunctis die-
bus.
3 * Samuel autem mortuus eſt planxítque eum * Sup. 25 a. 1.
omnis Iſraël, & ſepelierunt eum in Ramatha urbe Eccli. 46
ſua. Et Saul abſtulit magos & ariolos de terra. d. 23.
4 Congregatiq; ſunt Philiſthiim, & venerunt,
& caſtrametati ſunt in Sunam: congregavit autem
& Saul univerſum Iſraël, & venit in Gelboë.
5 Et vidit Saul caſtra Philiſthiim, & timuit, &
expavit cor ejus nimis.
6 Conſuluítque Dominum, & non reſpondit ei
neque per ſomnia, neque per ſacerdotes, neque B
per prophetas.
7 Dixítque Saul ſervis ſuis: Quærite mihi mu-
lierem habentem * pythonem, & vadam ad eam, * Lev. 20. e. 27
& ſciſcitabor per illam. Et dixerunt ſervi ejus ad Deut. 18
eum: Eſt mulier pythonem habens in Endor. b. 11.
8 Mutavit ergo habitum ſuum: veſtitúſque Act. 16 c. 16.
eſt aliis veſtimentis, & abiit ipſe, & duo viri cum
eo, venerúntque ad mulierem nocte, & ait illi: Di-
vina mihi in pythone, & ſuſcita mihi quem dixe-
ro tibi.
9 Et ait mulier ad eum: Ecce, tu noſti quanta fe-
cerit Saul, & quo modo eraſerit magos & ariolos
de terra: quare ergo inſidiaris animæ meæ, ut oc-
cidar?
10 Et juravit ei Saul in Domino, dicens: Vivit
Dominus, quia non eveniet tibi quidquam mali
propter hanc rem.
11 Dixítque ei mulier: Quem ſuſcitabo tibi?
Qui ait: Samuelem mihi ſuſcita.
12 Cúm autem vidiſſet mulier Samuelem, ex-
clamavit voce magna, & dixit ad Saul: Quare im-
poſuiſti mihi? Tu es enim Saul.
13 Dixítque ei rex: Noli timere: quid vidiſti?
Et ait mulier ad Saul: Deos vidi aſcendentes de
terra.
14 Dixítque ei: Qualis eſt forma ejus? Quæ ait C
Vir ſenex aſcendit, & ipſe amictus eſt pallio. Et in-
tellexit Saul quòd Samuel eſſet, & inclinavit ſe
ſuper faciem ſuam in terra, & adoravit.
15 Dixit autem Samuel ad Saul: *Quare inquie- * Eccli.
taſti me ut ſuſcitarer? Et ait Saul: Coarctor nimis: 46 d. 23.
ſiquidem Philiſthiim pugnant adverſum me, &
Deus receſſit à me, & exaudire me noluit, neque
in manu prophetarum, neque per ſomnia: voca-
vi ergo te, ut oſtenderes mihi quid faciam.
16 Et ait Samuel: Quid interrogas me, cùm Do-
minus receſſerit à te, & tranſierit ad æmulum tuũ?
17 Faciet enim tibi Dominus ſicut locutus eſt
in manu mea, & ſcindet regnum tuum de manu
tua, & dabit illud proximo tuo David:
18 Quia non obediſti voci Domini, neque fe-
ciſti iram furoris ejus in Amalec. idcircò quod
pateris, fecit tibi Dominus hodie.
19 Et dabit Dominus etiam Iſraël tecum in
manus Philiſthiim: cras autem tu & filii tui me- D
cum eritis: ſed & caſtra Iſraël tradet Dominus in
manus Philiſthiim.

Digitized by Google

20 Statímque Saul cecidit porrectus in terram: extimuerat enim verba Samuelis, & robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa.

21 Ingreſſa eſt itaque mulier illa ad Saul, (conturbatus enim erat valdè) dixítque ad eum: Ecce obedivit ancilla tua voci tuæ, & poſui animam meam in manu mea: & audivi ſermones tuos, quos locutus es ad me.

22 Nunc igitur audi & tu vocem ancillæ tuæ, & ponam coram te buccellam panis ut comedens convaleſcas, & poſſis iter agere.

23 Qui renuit, & ait: Non comedam. Coëgerunt autem eum ſervi ſui & mulier, & tandem audita voce eorum ſurrexit de terra, & ſedit ſuper lectum.

24 Mulier autem illa habebat vitulum paſcualem in domo, & feſtinavit, & occidit eum: tollénſque farinam, miſcuit eam, & coxit azyma,

25 Et poſuit ante Saul & ante ſervos ejus. Qui cùm comediſſent, ſurrexerunt, & ambulaverunt per totam noctem illam.

Caput XXIX.

David cum Philiſthæis adverſus Iſraël proficiſcens remittitur: quia metuebant principes ne in prælio fieret ipſis adverſarius.

A 1 Congregata ſunt ergo Philiſthiim univerſa agmina in Aphec: ſed & Iſraël caſtrametatus eſt ſuper fontem, qui erat in Jezrahël.

2 Et ſatrapæ quidem Philiſthiim incedebant in centuriis & millibus: David autem & viri ejus erant in noviſſimo agmine cum Achis.

3 Dixerúntque principes Philiſthiim ad Achis: Quid ſibi volunt Hebræi iſti? Et ait Achis ad principes Philiſthiim: Num ignoratis David, qui fuit ſervus Saul regis Iſraël, & eſt apud me multis diebus, vel annis, & non inveni in eo quidquam, ex die qua transfugit ad me, uſque ad diem hanc?

* 1. Par. 12. 19. 4 *Irati ſunt autem adverſus eum principes
B Philiſthiim, & dixerunt ei: Revertatur vir iſte, & ſedeat in loco ſuo, in quo conſtituiſti eum, & non deſcendat nobiſcum in prælium, ne fiat nobis adverſarius, cùm præliari cœperimus: quomodo enim aliter poterit placare dominum ſuum, niſi in capitibus noſtris?

5 Nónne iſte eſt David cui cantabant in choris, dicentes: Percuſſit Saul in millibus ſuis, & David in decem millibus ſuis?

C 6 Vocavit ergo Achis David, & ait ei: Vivit Dominus: quia rectus es tu, & bonus in conſpectu meo: & exitus tuus, & introitus tuus mecum eſt in caſtris: & non inveni in te quidquam mali, ex die qua veniſti ad me, uſque in diem hanc: ſed ſatrapis non places.

7 Revertere ergo, & vade in pace, & non offendas oculos ſatraparum Philiſthiim.

8 Dixítque David ad Achis: Quid enim feci, & quid inveniſti in me ſervo tuo, à die qua fui in conſpectu tuo uſque in diem hanc, ut non veniam, & pugnem contra inimicos domini mei regis?

D 9 Reſpondens autem Achis, locutus eſt ad David: Scio quia bonus es tu in oculis meis, ſicut Angelus Dei, ſed principes Philiſthinorum dixerunt: Non aſcendet nobiſcum in prælium.

10 Igitur conſurge manè tu, & ſervi domini tui, qui venerunt tecum: & cùm de nocte ſurrexeritis, & cœperit diluceſcere, pergite.

11 Surrexit itaque de nocte David ipſe & viri ejus, ut proficiſcerentur manè, & reverterentur ad Terram Philiſthiim: Philiſthiim autem aſcenderunt in Jezrahel.

Caput XXX.

Abſente David, Amalecitæ Siceleg incenderant ablata præda, quos David perſequens occidit, recepta præda, quam ſingulis ſociis ex æquo diviſit etiam iis qui ad ſarcinas laſſi remanſerant.

1 Cumque * veniſſent David & viri ejus in A * 1. Par. 12. 20.
Siceleg die tertia, Amalecitæ impetum fecerant ex parte auſtrali in Siceleg, & percuſſerant Siceleg, & ſuccenderant eam igni.

2 Et captivas duxerant mulieres ex ea, à minimo uſque ad magnum: & non interfecerant quemquam, ſed ſecum duxerant, & pergebant itinere ſuo.

3 Cùm ergo veniſſent David & viri ejus ad civitatem, & inveniſſent eam ſuccenſam igni, & uxores ſuas, & filios ſuos, & filias ductas eſſe captivas,

4 Levaverunt David & populus qui erat cum eo voces ſuas, & planxerunt donec deficerent in eis lacrymæ.

5 Si quidem & duæ uxores David captivæ du- B
ctæ fuerant, Achinoam Jezrahelites, & Abigail uxor Nabal Carmeli.

6 Et contriſtatus eſt David valdè: volebat enim eum populus lapidare, quia amara erat anima uniuſcujuſque viri ſuper filiis ſuis & filiabus: confortatus eſt autem David in Domino Deo ſuo.

7 Et ait ad Abiathar ſacerdotem filium Achimelec: Applica ad me ephod. Et applicavit Abiathar ephod ad David,

8 Et conſuluit David Dominum, dicens: Perſequar latrunculos hos, & comprehendam eos, an non? Dixítque ei Dominus: Perſequere: abſque dubio enim comprehendes eos, & excuties prædam.

9 Abiit ergo David ipſe, & ſexcenti viri qui C
erant cum eo, & venerunt uſque ad Torrentem Beſor: & laſſi quidam ſubſtiterunt.

10 Perſecutus eſt autem David ipſe, & quadringenti viri: ſubſtiterant enim ducenti, qui laſſi tranſire non poterant Torrentem Beſor.

11 Et invenerunt virum Ægyptium in agro, & adduxerunt eum ad David: dederúntque ei panem ut comederet, & biberet aquam,

12 Sed & fragmen maſſæ caricarum, & duas ligaturas uvæ paſſæ. Quæ cùm comediſſet, reverſus eſt ſpiritus ejus, & refocillatus eſt: non enim comederat panem, neque biberat aquam, tribus diebus & tribus noctibus.

13 Dixit itaque ei David: Cujus es tu? vel unde? D
& quò pergis? Qui ait: puer Ægyptius ego ſum, ſervus viri Amalecitæ: dereliquit autem me dominus meus, quia ægrotare cœpi nudiuſtertius.

14 Siquidem nos erupimus ad auſtralem plagam Cerethi, & contra Judam, & ad meridiem Caleb,

Digitized by Google

leb, & Siceleg ſuccendimus igni.
15 Dixítque ei David : Potes me ducere ad
cuneum iſtum ? Qui ait : Jura mihi per Deum,
quòd non occidas me,& non tradas me in manus
domini mei, & ego ducam te ad cuneum iſtum.
Et juravit ei David.
16 Qui cùm duxiſſet eum, ecce illi diſcumbe-
bant ſuper faciem univerſæ terræ, comedentes &
bibentes, & quaſi feſtum celebrantes diem, pro
cuncta præda, & ſpoliis quæ ceperant de Terra
Philiſthiim, & de Terra Juda.
E 17 Et percuſſit eos David à veſpere uſque ad
veſperam alterius diei, & non evaſit ex eis quiſ-
quam, niſi quadringenti viri adoleſcentes, qui
aſcenderant camelos, & fugerant.
18 Eruit ergo David omnia quæ tulerant Ama-
lecitæ, & duas uxores ſuas eruit.
19 Nec defuit quidquam à parvo uſque ad ma-
gnum,tam de filiis quàm de filiabus, & de ſpoliis,
& quæcumque rapuerant,omnia reduxit David.
20 Et tulit univerſos greges & armenta, & mi-
navit ante faciem ſuam : dixerúntque : Hæc eſt
præda David.
F 21 Venit autem David ad ducentos viros, qui
laſſi ſubſtiterant,nec ſequi potuerant David,& re-
ſidere eos juſſerat in Torrente Beſor : qui egreſſi
ſunt obviàm David & populo qui erat cum eo.
Accedens autem David ad populum, ſalutavit eos
pacificè.
22 Reſpondénſque omnis vir peſſimus & ini-
quus,de viris qui ierant cum David,dixit : Quia
non venerunt nobiſcum, non dabimus eis quid-
quam de præda ,quam eruimus : ſed ſufficiat uni-
cuique uxor ſua & filij : quos cùm acceperint, re-
cedant.
23 Dixit autem David : Non ſic facietis fratres
mei,de his quæ tradidit nobis Dominus, & cuſto-
G divit nos,& dedit latrunculos, qui eruperant ad-
verſum nos in manus noſtras :
24 Nec audiet vos quiſquam ſuper ſermone hoc.
æqua enim pars erit deſcendentis ad prælium, &
remanentis ad ſarcinas, & ſimiliter divident.
25 Et factum eſt hoc ex die illa, & deinceps
conſtitutum & præfinitum, & quaſi lex in Iſraël
uſque in diem hanc.
26 Venit ergo David in Siceleg, & miſit dona
de præda ſenioribus Juda proximis ſuis,dicens: Ac-
cipite benedictionem de præda hoſtium Domini:
27 His qui erant in Bethel, & qui in Ramoth,
ad Meridiem, & qui in Jether,
28 Et qui in Aroër,& qui in Sephamoth, & qui
in Eſthamo,
29 Et qui in Rachal,& qui in urbibus Jerameel,
& qui in urbibus Ceni,
30 Et qui in Arama, & qui in lacu Aſan, &
qui in Athach,
31 Et qui in Hebron, & reliquis qui erant in
his locis,in quibus commoratus fuerat David ipſe
& viri ejus.

CAPUT XXXI.

Saul cum filiis in pugna caſi, corpus truncato capite in muro Bethſan ſuſpenditur,armáque ejus in templo Aſtaroth : viri autem Iabes, ablatis Saul ac filiorum ejus corporibus, juxta Iabes ea ſepelierunt.

1 PHiliſthiim autem pugnabant adverſum Iſ- A
raël : & fugerunt viri Iſraël ante faciem
Philiſthiim, & ceciderunt interfecti in monte
Gelboë.
2 * Irruerúntque Philiſthiim in Saul,& in filios * 1. Par. 10. a. 2.
ejus, & percuſſerunt Jonathan, & Abinadab, &
Melchiſua, filios Saul,
3 Totúmque pondus prælij verſum eſt in Saul:
& conſecuti ſunt eum viri ſagittarij, & vulnera-
tus eſt vehementer à ſagittariis:
4 * Dixítque Saul ad armigerum ſuum: Evagina * 1. Par. 10. b. 4.
gladium tuum,& percute me: ne fortè veniant in-
circumciſi iſti,& interficiant me,illudentes mihi.
Et noluit armiger ejus : fuerat enim nimio terro- B
re perterritus : arripuit itaque Saul gladium, &
irruit ſuper eum.
5 Quod cùm vidiſſet armiger ejus, videlicet
quòd mortuus eſſet Saul, irruit etiam ipſe ſuper
gladium ſuum, & mortuus eſt cum eo.
6 Mortuus eſt ergo Saul,& tres filij ejus,& armi-
ger illius,& univerſi viri ejus in die illa pariter.
7 Videntes autem viri Iſraël, qui erant trans
vallem,& trans Jordanem, quòd fugiſſent viri Iſ-
raëlitæ,& quòd mortuus eſſet Saul,& filij ejus,re- C
liquerunt civitates ſuas,& fugerunt: venerúntque
Philiſthiim, & habitaverunt ibi.
8 Facta autem die altera, venerunt Philiſthiim,
ut ſpoliarent interfectos, & invenerunt Saul &
tres filios ejus jacentes in monte Gelboë.
9 Et præciderunt caput Saul, & ſpoliaverunt
eum armis: & miſerunt in Terram Philiſthino-
rum per circuitum, ut annuntiaretur in templo
idolorum, & in populis.
10 Et poſuerunt arma ejus in templo Aſtaroth,
corpus verò ejus ſuſpenderunt in muro Bethſan. D
11 * Quod cùm audiſſent habitatores Jabes Ga- * 2. Reg. 2. a. 4.
laad, quæcumque fecerant Philiſthiim Saul,
12 Surrexerunt omnes viri fortiſſimi,& ambu-
laverunt tota nocte, & tulerunt cadaver Saul, &
cadavera filiorum ejus, de muro Bethſan : vene-
rúntque Jabes Galaad, & combuſſerunt ea ibi :
13 Et tulerunt oſſa eorum, & ſepelierunt in ne-
more Jabes, & jejunaverunt ſeptem diebus.

Digitized by Google

LIBER SECUNDUS SAMUELIS, QUEM NOS SECUNDUM REGUM DICIMUS.

Caput Primum.

David occiſo nuntio, qui ſe Saulem occidiſſe dicebat, ſciſſis veſtibus deflet eum cum ceteris occiſis, jejunans ac præcipiens ut filios Juda docerent arcum.

A 1 FActum eſt autem poſtquam mortuus eſt Saul, ut David reverteretur à cæde Amalec, & maneret in Siceleg duos dies.

2 In die autem tertia, apparuit homo veniens de caſtris Saul, veſte conſciſſa, & pulvere conſperſus caput: & ut venit ad David, cecidit ſuper faciem ſuam, & adoravit.

3 Dixítque ad eum David: Unde venis? Qui ait ad eum: De caſtris Iſraël fugi.

4 Et dixit ad eum David: Quod eſt verbum quod factum eſt? Indica mihi. Qui ait: Fugit populus ex prælio, & multi corruentes è populo mortui ſunt: ſed & Saul & Jonathas filius ejus interierunt.

5 Dixítque David ad adoleſcentem, qui nuntiabat ei: Unde ſcis quia mortuus eſt Saul, & Jonathas filius ejus?

6 Et ait adoleſcens, qui nuntiabat ei: Caſu veni in montem Gelboë, & Saul incumbebat ſuper haſtam ſuam: porrò currus & equites appropin-
B quabant ei,

7 Et converſus poſt tergum ſuum, vidénſque me vocavit. Cui cùm reſpondiſſem: Adſum:

8 Dixit mihi: Quiſnam es tu? Et aio ad eum: Amalecites ego ſum.

9 Et locutus eſt mihi: Sta ſuper me, & interfice me: quoniam tenent me anguſtiæ, & adhuc tota anima mea in me eſt.

10 Stánſque ſuper eum, occidi illum: ſciebam enim quòd vivere non poterat poſt ruinam: & tuli diadema quod erat in capite ejus, & armillam de brachio illius, & attuli ad te dominum meum huc.

11 Apprehendens autem David veſtimenta ſua ſcidit, omnéſque viri qui erant cum eo,

12 Et planxerunt, & fleverunt, & jejunaverunt uſque ad veſperam, ſuper Saul, & ſuper Jonathan filium ejus, & ſuper populum Domini, & ſuper domum Iſraël, eò quòd corruiſſent gladio.

13 Dixítque David ad juvenem qui nuntiaverat ei: Unde es tu? Qui reſpondit: Filius hominis advenæ Amalecitæ ego ſum.

14 Et ait ad eum David: * Quare non timuiſti C
mittere manum tuam ut occideres chriſtum Domini? *Pſ.104. b.15.

15 Vocánſque David unum de pueris ſuis, ait: Accedens irrue in eum. Qui percuſſit illum, & mortuus eſt.

16 Et ait ad eum David: Sanguis tuus ſuper caput tuum: os enim tuum locutum eſt adverſum te, dicens: Ego interfeci chriſtum Domini.

17 Planxit autem David planctum hujuſcemodi ſuper Saul, & ſuper Jonatham filium ejus,

18 (Et præcepit ut docerent filios Juda arcum, ſicut ſcriptum eſt in Libro juſtorum.) Et ait: Conſidera Iſraël, pro his qui mortui ſunt ſuper excelſa tua vulnerati.

19 Inclyti, Iſraël, ſuper montes tuos interfecti ſunt: quo modo ceciderunt fortes?

20 Nolite annuntiare in Geth, neque annun- D
tietis in compitis Aſcalonis: ne fortè lætentur filiæ Philiſthiim, ne exultent filiæ incircumciſorum.

21 Montes Gelboë, nec ros nec pluvia veniant ſuper vos, neque ſint agri primitiarum: quia ibi abjectus eſt clypeus fortium, clypeus Saul, quaſi non eſſet unctus oleo.

22 A ſanguine interfectorum, ab adipe fortium, ſagitta Jonathæ numquam rediit retrorſum, & gladius Saul non eſt reverſus inanis.

23 Saul & Jonathas amabiles, & decori in vita ſua, in morte quoque non ſunt diviſi: aquilis velociores, leonibus fortiores.

24 Filiæ Iſraël ſuper Saul flete, qui veſtiebat vos coccino in deliciis, qui præbebat ornamenta aurea cultui veſtro.

25 Quomodo ceciderunt fortes in prælio? Jonathas in excelſis tuis occiſus eſt?

26 Doleo ſuper te frater mi Jonatha decore nimis, & amabilis ſuper amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium ſuum, ita ego te diligebam.

27 Quo modo ceciderunt robuſti, & perierunt arma bellica?

Caput II.

David in Hebron ſuper Juda in regem unctus, viros Jabes Galaad ob Saul ſepulturam commendat: Isboſeth verò in regem ſuper Iſraël unctio, gravem peperit ſeditionem ac pugnam.

1 IGitur poſt hæc conſuluit David Dominum, A
dicens: Num aſcendam in unam de civitatibus Juda? Et ait Dominus ad eum: Aſcende. Dixítque David: Quò aſcendam? Et reſpondit ei: In Hebron.

2 Aſcen

Digitized by Google

2 Aſcendit ergo David, & duæ uxores ejus, Achinoam Jezraelites, & Abigail uxor Nabal Carmeli:

3 Sed & viros, qui erant cum eo, duxit David ſingulos cum domo ſua: & manſerunt in oppidis Hebron.

* Matt. 1.f.57. 4 * Venerúntque viri Juda,& unxerunt ibi David,ut regnaret ſuper domum Juda. Et nuntiatum eſt David,quòd viri Jabes Galaad ſepeliſſent Saul.

5 Miſit ergo David nuntios ad viros Jabes Galaad, dixítque ad eos: Benedicti vos Domino, qui feciſtis miſericordiam hanc cum domino veſtro Saul, & ſepeliſtis eum.

6 Et nunc retribuet vobis quidem Dominus
B miſericordiam & veritatem: ſed & ego reddam gratiam, eò quòd feciſtis verbum iſtud.

7 Confortentur manus veſtræ, & eſtote filij fortitudinis: licet enim mortuus ſit dominus veſter Saul,tamen me unxit domus Juda in regem ſibi.

8 Abner autem filius Ner, princeps exercitus Saul, tulit Isboſeth filium Saul, & circumduxit eum per caſtra,

9 Regémque conſtituit ſuper Galaad & ſuper Geſſuri,& ſuper Jezrael,& ſuper Ephraim,& ſuper Benjamin, & ſuper Iſraël univerſum.

10 Quadraginta annorum erat Isboſeth filius Saul, cùm regnare cœpiſſet ſuper Iſraël, & duobus annis regnavit: ſola autem domus Juda ſequebatur David.

11 Et fuit numerus dierum, quos commoratus
C eſt David, imperans in Hebron ſuper domum Juda,ſeptem annorum,& ſex menſium.

12 Egreſſúſque eſt Abner filius Ner, & pueri Isboſeth filij Saul, de caſtris in Gabaon.

13 Porrò Joab filius Sarviæ, & pueri David egreſſi ſunt,& occurrerunt eis juxta piſcinam Gabaon. Et cùm in unum conveniſſent, è regione ſederunt: hi ex una parte piſcinæ,& illi ex altera.

14 Dixítque Abner ad Joab: Surgant pueri, & ludant coram nobis. Et reſpondit Joab: Surgant.

15 Surrexerunt ergo,& tranſierunt numero duodecim de Benjamin, ex parte Isboſeth filij Saul,& duodecim de pueris David.

16 Apprehenſóque unuſquiſque capite comparis ſui, defixit gladium in latus contrarij, & ceciderunt ſimul: vocatúmque eſt nomen loci illius: Ager robuſtorum, in Gabaon.

D 17 Et ortum eſt bellum durum ſatis in die illa: fugatúſque eſt Abner, & viri Iſraël, à pueris David.

18 Erant autem ibi tres filij Sarviæ, Joab,& Abiſai, & Aſaël: porrò Aſaël curſor velociſſimus fuit, quaſi unus de capreis quæ morantur in ſilvis.

19 Perſequebatur autem Aſaël Abner, & non declinavit ad dexteram neque ad ſiniſtram omittens perſequi Abner.

20 Reſpexit itaque Abner poſt tergum ſuum, & ait: Túne es Aſaël? Qui reſpondit: Ego ſum.

21 Dixítque ei Abner: Vade ad dexteram, ſive ad ſiniſtram, & apprehende unum de adoleſcentibus, & tolle tibi ſpolia ejus. Noluit autem Aſaël
E omittere quin urgeret eum,

22 Rurſúmque locutus eſt Abner ad Aſaël: Recede, noli me ſequi, ne compellar confodere te in terram,& levare non potero faciem meam ad Joab fratrem tuum.

23 Qui audire contempſit, & noluit declinare: percuſſit ergo eum Abner averſa haſta in inguine, & transfodit, & mortuus eſt in eodem loco: omnéſque qui tranſibant per locum illum, in quo ceciderat Aſaël,& mortuus erat, ſubſiſtebant.

24 Perſequentibus autem Joab & Abiſai fugientem Abner, ſol occubuit: & venerunt uſque F
ad Collem aquæ ductus, qui eſt ex adverſo vallis itineris deſerti in Gabaon.

25 Congregatíque ſunt filij Benjamin ad Abner: & conglobati in unum cuneum, ſteterunt in ſummitate tumuli unius.

26 Et exclamavit Abner ad Joab, & ait: Num uſque ad internecionem tuus mucro deſæviet? an ignoras quòd periculoſa ſit deſperatio? uſquequò non dicis populo ut omittat perſequi fratres ſuos?

27 Et ait Joab: Vivit Dominus, ſi locutus fuiſſes, manè receſſiſſet populus perſequens fratrem ſuum.

28 Inſonuit ergo Joab buccina, & ſtetit omnis G
exercitus, nec perſecuti ſunt ultrà Iſraël, neque iniere certamen.

29 Abner autem & viri ejus abierunt per campeſtria, tota nocte illa: & tranſierunt Jordanem,& luſtrata omni Beth horon,venerunt ad caſtra.

30 Porrò Joab reverſus, omiſſo Abner, congregavit omnem populum: & defuerunt de pueris David decem & novem viri, excepto Aſaële.

31 Servi autem David percuſſerunt de Benjamin, & de viris qui erant cum Abner, trecentos ſexaginta, qui & mortui ſunt.

32 Tulerúntque Aſaël, & ſepelierunt eum in ſepulchro patris ſui in Bethlehem: & ambulaverunt tota nocte Joab & viri qui erant cum eo, & in ipſo crepuſculo pervenerunt in Hebron.

CAPUT III.

Abner iratus regi Isboſeth fœdus init cum David, & reducta Michol, dum congregaret Iſraëlitas ad David, occiditur à Joab, cui David iratus amarè deflet Abner.

1 FActa eſt ergo longa concertatio inter domum Saul, & inter domum David: David A
proficiſcens, & ſemper ſeipſo robuſtior, domus autem Saul decreſcens quotidie.

2 * Natique ſunt filij David in Hebron: fuítque primogenitus ejus Amnon de Achinoam Jezraelitide. * 1. Par. 3.a.1.

3 Et poſt eum Cheleab de Abigail uxore Nabal Carmeli: porrò tertius Abſalom, filius Maacha filiæ Tholmai regis Geſſur.

4 Quartus autem Adonias, filius Haggith: & quintus Saphathia, filius Abital.

5 Sextus quoque Jethraam, de Egla uxore David. hi nati ſunt David in Hebron.

6 Cùm ergo eſſet prælium inter domum Saul & domum David, Abner filius Ner regebat domum Saul.

7 Fuerat autem Sauli concubina nomine Reſpha, filia Aia. Dixítque Isboſeth ad Abner:

8 Quare ingreſſus es ad concubinam patris mei? B
Qui iratus nimis propter verba Isboſeth, ait: Numquid caput canis ego ſum adverſum Judam hodie, qui

qui fecerim miſericordiam ſuper domum Saul patris tui, & ſuper fratres & proximos ejus, & non tradidi te in manus David, & tu requiſiſti in me quod argueres pro muliere hodie?

9 Hæc faciat Deus Abner,& hæc addat ei, niſi quomodo juravit Dominus David, ſic faciam cum eo,

10 Ut transferatur regnum de domo Saul, & elevetur thronus David ſuper Iſraël, & ſuper Judam, à Dan uſque Berſabee.

11 Et non potuit reſpondere ei quidquam: quia metuebat illum.

12 Miſit ergo Abner nuntios ad David pro ſe dicentes: Cujus eſt terra? Et ut loquerentur: Fac mecum amicitias,& erit manus mea tecum,& reducam ad te univerſum Iſraël.

13 Qui ait: Optimè: ego faciam tecum amicitias: ſed unam rem peto à te,dicens: Non videbis
C faciem meam, antequam adduxeris Michol filiam Saul: & ſic venies, & videbis me.

14 Miſit autem David nuntios ad Isboſeth filium Saul,dicens: * Redde uxorem meam Michol, quam deſpondi mihi centum præputiis Philiſthiim. (* 1. Reg. 18 g. 27.)

15 Miſit ergo Isboſeth, & tulit eam à viro ſuo Phaltiel filio Lais.

16 Sequebatúrque eam vir ſuus, plorans uſque Bahurim: & dixit ad eum Abner: Vade,& revertere. Qui reverſus eſt.

17 Sermonem quoque intulit Abner ad ſeniores Iſraël,dicens: Tam heri quàm nudiuſtertius quærebatis David ut regnaret ſuper vos.

18 Nunc ergo facite: quoniam Dominus locutus eſt ad David,dicens:In manu ſervi mei David ſalvabo populum meum Iſraël de manu Philiſthiim, & omnium inimicorum ejus.

D 19 Locutus eſt autem Abner etiam ad Benjamin. Et abiit ut loqueretur ad David in Hebron, omnia quæ placuerant Iſraëli& univerſoBenjamin.

20 Venítque ad David in Hebron cum viginti viris: & fecit David Abner, & viris ejus qui venerant cum eo,convivium.

21 Et dixit Abner ad David: Surgam, ut congregem ad te dominum meum regem omnem Iſraël, & ineam tecum fœdus, & imperes omnibus, ſicut deſiderat anima tua. Cùm ergo deduxiſſet David Abner,& ille iſſet in pace,

22 Statim pueri David & Joab venerunt, cæſis latronibus, cum præda magna nimis: Abner autem non erat cum David in Hebron,quia jam dimiſerat eum,& profectus fuerat in pace.

23 Et Joab,& omnis exercitus qui erat cum eo, poſteà venerunt: nuntiatum eſt itaque Joab à narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, & dimiſit eum, & abiit in pace.

E 24 Et ingreſſus eſt Joab ad regem,& ait: Quid feciſti? Ecce venit Abner ad te: quare dimiſiſti eum, & abiit & receſſit?

25 Ignoras Abner filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te, ut deciperet te, & ſciret exitum tuum & introitum tuum,& noſſet omnia quæ agis?

26 Egreſſus itaque Joab à David, miſit nuntios poſt Abner, & reduxit eum à ciſterna Sira, ignorante David.

27 Cúmque rediiſſet * Abner in Hebron, ſeorſum adduxit eum Joab ad medium portæ, ut loqueretur ei,in dolo:& percuſſit illum ibi in inguine, & mortuus eſt in ultionem ſanguinis Aſael fratris ejus. (* 3 Reg. 2. a. 5.)

28 Quod cùm audiſſet David rem jam geſtam, ait:Mundus ego ſum,& regnum meum,apud Dominum uſque in ſempiternum, à ſanguine Abner filij Ner;

29 Et veniat ſuper caput Joab, & ſuper omnem F
domum patris ejus: nec deficiat de domo Joab fluxum ſeminis ſuſtinens, & leproſus, & tenens fuſum,& cadens gladio,& indigens pane.

30 Igitur Joab & Abiſai frater ejus interfecerunt Abner, eò quòd occidiſſet Aſael fratrem eorum in Gabaon, in prælio.

31 Dixit autem David ad Joab, & ad omnem populum, qui erat cum eo: Scindite veſtimenta veſtra,& accingimini ſaccis, & plangite ante exequias Abner. porrò rex David ſequebatur feretrum.

32 Cúmque ſepeliſſent Abner in Hebron, levavit rex David vocem ſuam, & flevit ſuper tumulum Abner: flevit autem & omnis populus.

33 Plangénſque rex & lugens Abner, ait: Nequaquam ut mori ſolent ignavi,mortuus eſt Abner.

34 Manus tuæ ligatæ non ſunt, & pedes tui non ſunt compedibus aggravati: ſed ſicut ſolent cadere coram filiis iniquitatis, ſic corruiſti. Congeminánſque omnis populus flevit ſuper eum.

35 Cúmque veniſſet univerſa multitudo cibum G
capere cum David,clara adhuc die juravit David, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, ſi ante occaſum ſolis guſtavero panem vel aliud quidquam.

36 Omníſque populus audivit, & placuerunt eis cuncta quæ fecit rex in conſpectu totius populi.

37 Et cognovit omne vulgus & univerſus Iſraël in die illa, quoniam non actum fuiſſet à rege ut occideretur Abner filius Ner.

38 Dixit quoque rex ad ſervos ſuos: Num ignoratis quoniam princeps & maximus cecidit hodie in Iſraël?

39 Ego autem adhuc delicatus, & unctus rex: porrò viri iſti filij Sarviæ duri ſunt mihi:retribuat Dominus facienti malum juxta malitiam ſuam.

CAPUT IV.

Baana & Rechab caput Isboſeth quem dormientem occiderant, ad David attulerunt, quos pro mercede juſſit interimi.

1 AUdivit autem Isboſeth filius Saul, quòd cecidiſſet Abner in Hebron:& diſſolutæ ſunt A
manus ejus, omníſque Iſraël perturbatus eſt.

2 Duo autem viri principes latronum erant filio Saul,nomen uni Baana,& nomen alteri Rechab filij Remmon Berothitæ de filiis Benjamin: ſiquidem & Beroth reputata eſt in Benjamin.

3 Et fugerunt Berothitæ in Gethaim, fuerúntque ibi advenæ uſque ad tempus illud.

4 Erat autem Jonathæ filio Saul filius debilis
pedibus: quinquennis enim fuit, quando venit B
nuntius de Saul & Jonatha ex Jezraël. tollens itaque eum nutrix ſua, fugit: cúmque feſtinaret ut fugeret,

Digitized by Google

fugeret, cecidit, & claudus effectus eſt, habuítque vocabulum Miphiboſeth.

5 Venientes igitur filij Remmon Berothitæ, Rechab & Banaa, ingreſſi ſunt fervente die domum Isboſeth: qui dormiebat ſuper ſtratum ſuum meridie. Et oſtiaria domus purgans triticum, obdormivit.

C 6 Ingreſſi ſunt autem domum latenter aſſumentes ſpicas tritici, & percuſſerunt eum in inguine Rechab & Baana frater ejus, & fugerunt.

7 Cùm autem ingreſſi fuiſſent domum, ille dormiebat ſuper lectum ſuum in conclavi, & percutientes interfecerunt eum: ſublatóque capite ejus, abierunt per viam deſerti tota nocte,

8 Et attulerunt caput Isboſeth ad David in Hebron: dixerúntque ad regem: Ecce caput Isboſeth filij Saul inimici tui, qui quærebat animam tuam: & dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul, & de ſemine ejus.

9 Reſpondens autem David Rechab, & Baana fratri ejus, filiis Remmon Berothitæ, dixit ad eos: vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni anguſtia:

* Sup. 1. c. 14. D 10 * Quoniam eum, qui annuntiaverat mihi, & dixerat: Mortuus eſt Saul: qui putabat ſe proſpera nuntiare, tenui, & occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem dare pro nuntio.

11 Quantò magis nunc, cùm homines impij interfecerunt virum innoxium, in domo ſua, ſuper lectum ſuum, non quæram ſanguinem ejus de manu veſtra, & auferam vos de terra?

12 Præcepit itaque David pueris ſuis, & interfecerunt eos: præcidentéſque manus & pedes eorum, ſuſpenderunt eos ſuper piſcinam in Hebron: caput autem Isboſeth tulerunt, & ſepelierunt in ſepulchro Abner in Hebron.

Caput V.

David unctus ſuper totum Iſraël, pulſis Jebuſæis arcem Sion cepit; ubi extructa domo habitavit, alias ſuperinducens uxores, filióſque procreans, & Philiſthæos bis proſternens.

A * 1. Par. 11. a. 1. 1 ET venerunt univerſæ tribus Iſraël ad David in Hebron, dicentes: * Ecce nos os tuum & caro tua ſumus.

2 Sed & heri & nudiuſtertius, cùm eſſet Saul rex ſuper nos, tu eras educens & reducens Iſraël: dixit autem Dominus ad te: Tu paſces populum meum Iſraël, & tu eris dux ſuper Iſraël.

3 Venerunt quoque & ſeniores Iſraël ad regem in Hebron, & percuſſit cum eis rex David fœdus in Hebron coram Domino: unxerúntque David in regem ſuper Iſraël.

* 3. Reg. 2. a. 11. 4 Filius triginta annorum erat David, cùm regnare cœpiſſet, * & quadraginta annis regnavit.

5 In Hebron regnavit ſuper Judam ſeptem annis & ſex menſibus: in Jeruſalem autem regnavit triginta tribus annis ſuper omnem Iſraël & Judam.

6 Et abiit rex, & omnes viri qui erant cum eo, in Jeruſalem, ad Jebuſæum habitatorem terræ: dictúmque eſt David ab eis: Non ingredieris huc, niſi abſtuleris cæcos & claudos dicentes: Non ingredietur David huc.

B 7 Cepit autem David arcem Sion, hæc eſt civitas David.

8 Propoſuerat enim David in die illa præmium, qui percuſſiſſet Jebuſæum, & tetigiſſet domatum fiſtulas, & abſtuliſſet cæcos & claudos odientes animam David. idcircò dicitur in proverbio: Cæcus & claudus non intrabunt in templum.

9 Habitavit autem David in arce, & vocavit eam, Civitatem David: & ædificavit per gyrum à Mello & intrinſecus.

10 Et ingrediebatur proficiens atque ſuccreſcens, & Dominus Deus exercituum erat cum eo.

11 * Miſit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David, & ligna cedrina, & artifices lignorum, artificéſque lapidum ad parietes: & ædificaverunt domum David. * 1. Par. 14. a. 1.

12 Et cognovit David quoniam confirmaſſet eum Dominus regem ſuper Iſraël, & quoniam exaltaſſet regnum ejus ſuper populum ſuum Iſraël. C

13 * Accepit ergo David adhuc concubinas & uxores de Jeruſalem, poſtquam venerat de Hebron: natíque ſunt David & alij filij & filiæ: * 1. Par. 3. a. 1. a.

14 Et hæc nomina eorum qui nati ſunt ei in Jeruſalem, Samua, & Sobab, & Nathan, & Salomon,

15 Et Jebahar, & Eliſua, & Nepheg,

16 Et Japhia, & Eliſama, & Elioda, & Eliphaleth.

17 Audierunt ergo Philiſthiim quòd unxiſſent David in regem ſuper Iſraël: & aſcenderunt univerſi ut quærerent David: quod cùm audiſſet David, deſcendit in præſidium.

18 * Philiſthiim autem venientes diffuſi ſunt in Valle Raphaim. * 1. Par. 14. b. 9.

19 Et conſuluit David Dominum, dicens: Si aſcendam ad Philiſthiim? & ſi dabis eos in manu mea? Et dixit Dominus ad David: Aſcende, quia tradens dabo Philiſthiim in manu tua.

20 * Venit ergo David in Baal Pharaſim; & percuſſit eos ibi, & dixit: Diviſit Dominus inimicos meos coram me, ſicut dividuntur aquæ. Propterea vocatum eſt nomen loci illius, Baal Pharaſim. * Iſa. 28. f. 21. D

21 Et reliquerunt ibi ſculptilia ſua: quæ tulit David, & viri ejus.

22 Et addiderunt adhuc Philiſthiim ut aſcenderent, & diffuſi ſunt in Valle Raphaim.

23 Conſuluit autem David Dominum: Si aſcendam contra Philiſthæos, & tradas eos in manus meas? Qui reſpondit: Non aſcendas contra eos, ſed gyra poſt tergum eorum, & venies ad eos ex adverſo pyrorum.

24 Et cùm audieris ſonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc inibis prælium: quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, ut percutiat caſtra Philiſthiim.

25 Fecit itaque David ſicut præceperat ei Dominus, & percuſſit Philiſthiim, de Gabaa, uſque dum venias Gezer.

Digitized by Google

CAPUT VI.

Reducente David arcam à domo Abinadab, Oza à Domino occiſus eſt, quòd illam attigiſſet; quare eum in domo Obededom reliquit: poſtmodum verò in Jeruſalem reducens, & ante eam ludens, à Michol uxore ridetur: in cujus pœnam nunquam illa deinceps peperit.

A 1 CONgregavit autem rurſum David omnes
electos ex Iſraël triginta millia.
* 1 Par. 13. b. 5. 2 * Surrexítque David, & abiit, & univerſus
populus qui erat cum eo de viris Juda, ut adduce-
rent arcam Dei ſuper quam invocatum eſt nomen
Domini exercituum, ſedentis in Cherubim ſuper
eam.
3 Et impoſuerunt arcam Dei ſuper plauſtrum
novum: tulerúntque eam de domo Abinadab, qui
erat in Gabaa: Oza autem & Ahio filij Abinadab,
minabant plauſtrum novum.
* 1 Reg. 7. a. 1. 4 * Cúmque tuliſſent eam de domo Abinadab,
qui erat in Gabaa, cuſtodiens arcam Dei Ahio
præcedebat arcam.
5 David autem & omnis Iſraël ludebant coram
Domino, in omnibus lignis fabrefactis, & citharis
& lyris & tympanis & ſiſtris & cymbalis.
6 Poſtquam autem venerunt ad Aream Na-
chon, extendit Oza manum ad arcam Dei, & te-
nuit eam: quoniam calcitrabant boves, & decli-
naverunt eam.
B 7 Iratúſque eſt indignatione Dominus contra
Ozam, & percuſſit eum ſuper temeritate: qui mor-
tuus eſt ibi juxta arcam Dei.
* 1 Par. 13. d. 11. 8 * Contriſtatus eſt autem David, eò quòd per-
cuſſiſſet Dominus Ozam, & vocatum eſt nomen
loci illius, Percuſſio Ozæ, uſque in diem hanc.
9 Et extimuit David Dominum in die illa, di-
cens: Quo modo ingredietur ad me arca Domini?
10 Et noluit divertere ad ſe arcam Domini in
civitatem David: ſed divertit eam in domum
Obededom Gethæi.
11 Et habitavit arca Domini in domo Obede-
dom Gethæi tribus menſibus: & benedixit Do-
minus Obededom, & omnem domum ejus.
12 Nuntiatúmque eſt regi David quòd bene-
dixiſſet Dominus Obededom, & omnia ejus, pro-
* 1 Par. 15. d. 25. pter arcam Dei. * Abiit ergo David, & adduxit
arcam Dei de domo Obededom in civitatem Da-
vid cum gaudio: & erant cum David ſeptem cho-
ri, & victima vituli.
* 1 Par. 15. d. 26. 13 * Cúmque tranſcendiſſent qui portabant ar-
C cam Domini ſex paſſus, immolabat bovem & arie-
tem,
14 Et David ſaltabat totis viribus ante Domi-
num. porrò David erat accinctus ephod lineo.
15 Et David & omnis domus Iſraël ducebant
arcam teſtamenti Domini, in jubilo, & in clango-
re buccinæ.
16 Cúmque intraſſet arca Domini in civitatem
David, Michol filia Saul proſpiciens per fene-
ſtram, vidit regem David ſubſilientem, atque ſal-
tantem coram Domino: & deſpexit eum in corde
ſuo.
17 Et introduxerunt arcam Domini, & impo-
ſuerunt eam in loco ſuo, in medio tabernaculi quod
tetenderat ei David: & obtulit David holocauſta,
& pacifica coram Domino.
18 Cúmque compleſſet offerens holocauſta &
pacifica, benedixit populo in nomine Domini
exercituum.
19 Et partitus eſt univerſæ multitudini Iſraël, D
tam viro quàm mulieri, ſingulis collyridam panis
unam, & aſſaturam bubulæ carnis unam, & ſimi-
lam frixam oleo: & abiit omnis populus, unuſ-
quiſque in domum ſuam.
20 Reverſúſque eſt David ut benediceret do-
mui ſuæ: & egreſſa Michol filia Saul in occurſum
David, ait: Quàm glorioſus fuit hodie rex Iſraël,
diſcooperiens ſe ante ancillas ſervorum ſuorum,
& nudatus eſt quaſi ſi nudetur unus de ſcurris.
21 Dixítque David ad Michol: Ante Domi-
num, qui elegit me potiùs quàm patrem tuum, &
quàm omnem domum ejus, & præcepit mihi ut
eſſem dux ſuper populum Domini in Iſraël,
22 Et ludam, & vilior fiam plus quàm factus
ſum: & ero humilis in oculis meis: & cum ancillis,
de quibus locuta es, glorioſior apparebo.
23 Igitur Michol filiæ Saul non eſt natus filius
uſque in diem mortis ſuæ.

CAPUT VII.

David proponens ædificare domum Domino, à Nathan propheta primùm collaudatur, poſtmodum jubente Domino prohibetur, ſed filius ei promittitur illam ædificaturus, unde Domino gratias agit.

1 FActum eſt autem cùm ſediſſet rex in domo A
ſua, & Dominus dediſſet ei requiem undi-
que ab univerſis inimicis ſuis,
2 Dixit ad Nathan prophetam: * Vidéſne * 1 Par. 17. a. 1.
quòd ego habitem in domo cedrina, & arca Dei
poſita ſit in medio pellium?
3 Dixítque Nathan ad regem: Omne quod eſt
in corde tuo, vade, fac: quia Dominus tecum
eſt.
4 Factum eſt autem in illa nocte: & ecce ſer-
mo Domini ad Nathan, dicens:
5 Vade, & loquere ad ſervum meum David:
Hæc dicit Dominus: Numquid tu ædificabis mi-
hi domum ad habitandum?
6 Neque enim habitavi in domo ex die illa
qua eduxi filios Iſraël de Terra Ægypti, uſque in
diem hanc: ſed ambulabam in tabernaculo, & in
tentorio.
7 Per cuncta loca, quæ tranſivi cum omnibus B
filiis Iſraël; numquid loquens locutus ſum ad unam
de tribubus Iſraël, cui præcepi, ut paſceret popu-
lum meum Iſraël, dicens: Quare non ædificaſtis
mihi domum cedrinam?
8 Et nunc hæc dices ſervo meo David: Hæc
dicit Dominus exercituum: * Ego tuli te de paſ- * 1 Reg. 16. c. 11.
cuis ſequentem greges, ut eſſes dux ſuper populum Pſal. 77. g. 70.
meum Iſraël:
9 Et fui tecum in omnibus ubicumque ambu-
laſti, & interfeci univerſos inimicos tuos à facie
tua: fecíque tibi nomen grande, juxta nomen ma-
gnorum qui ſunt in terra.
10 Et ponam locum populo meo Iſraël, & plan-
tabo eum, & habitabit ſub eo, & non turbabitur
ampliùs: nec addent filij iniquitatis ut affligant
eum ſicut priùs,
11 Ex die qua conſtitui judices ſuper populum
meum Iſraël: & requiem dabo tibi ab omnibus
inimicis

Digitized by Google

inimicis tuis. prædicítque tibi Dominus, quòd domum faciat tibi Dominus.

* 3. Reg. 8.b.19. 12 * Cúmque completi fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, ſuſcitabo ſemen tuum poſt te, quod egredietur de utero tuo, & firmabo regnum ejus.

* 3. Reg. 5.a.5. 13 * Ipſe ædificabit domum nomini meo, & ſtabiliam thronum regni ejus uſque in ſempiternum.

* 1. Par. 22.b.10. Hebr. 1. b.5. 14 * Ego ero ei in patrem, & ipſe erit mihi in filium: qui ſi iniquè aliquid geſſerit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum.

* Pſ. 88. a.4.e.37 15 * Miſericordiam autem meam non auferam ab eo, ſicut abſtuli à Saul, quem amovi à facie mea.

C 16 Et fidelis erit domus tua, & regnum tuum uſque in æternum ante faciem tuam, & * thronus tuus erit firmus jugiter. * Heb. 1. c.8.

17 Secundùm omnia verba hæc, & juxta univerſam viſionem iſtam, ſic locutus eſt Nathan ad David.

18 Ingreſſus eſt autem rex David, & ſedit coram Domino, & dixit: Quis ego ſum Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxiſti me huc-uſque?

19 Sed & hoc parum viſum eſt in conſpectu tuo Domine Deus, niſi loquereris etiam de domo ſervi tui in longinquum: iſta eſt enim lex Adam, Domine Deus.

20 Quid ergo addere poterit adhuc David, ut loquatur ad te? tu enim ſcis ſervum tuum Domine Deus.

21 Propter verbum tuum, & ſecundùm cor tuum feciſti omnia magnalia hæc, ita ut notum faceres ſervo tuo.

22 Idcircò magnificatus es Domine Deus, quia non eſt ſimilis tui, neque eſt Deus extra te, in omnibus quæ audivimus auribus noſtris.

D 23 Quæ eſt autem, ut populus tuus Iſraël, gens in terra, propter quam ivit Deus, ut redimeret eam ſibi in populum, & poneret ſibi nomen, faceréتque eis magnalia, & horribilia ſuper terram, à facie populi tui, quem redemiſti tibi ex Ægypto, gentem, & deum ejus.

24 Firmaſti enim tibi populum tuum Iſraël in populum ſempiternum: & tu Domine Deus, factus es eis in Deum.

25 Nunc ergo Domine Deus, verbum, quod locutus es ſuper ſervum tuum, & ſuper domum ejus, ſuſcita in ſempiternum: & fac ſicut locutus es,

26 Ut magnificetur nomen tuum uſque in ſempiternum, atque dicatur: Dominus exercituum, Deus ſuper Iſraël. Et domus ſervi tui David erit ſtabilita coram Domino,

27 Quia tu Domine exercituum Deus Iſraël revelaſti aurem ſervi tui, dicens: Domum ædificabo tibi: propterea invenit ſervus tuus cor ſuum ut oraret te oratione hac.

28 Nunc ergo Domine Deus, tu es Deus, & verba tua erunt vera: locutus es enim ad ſervum tuum bona hæc.

29 Incipe ergo, & benedic domui ſervi tui, ut ſit in ſempiternum coram te: quia tu Domine Deus locutus es, & benedictione tua benedicetur domus ſervi tui in ſempiternum.

CAPUT VIII.

Victoria David, qui multos fecit tributarios quibus ſolent Iſraëlitæ pendere tributa: congratulatio Thou regis Emath de rege Adarezere devicto, à quo multa ſpolia David abſtulit: officiarij quos habebat David recenſentur.

1 Factum eſt autem poſt hæc, percuſſit David Philiſthiim, & humiliavit eos, * & tulit David Frenum tributi de manu Philiſthiim. A * 1. Par. 18. a.1.

2 Et percuſſit Moab, & menſus eſt eos funiculo, coæquans terræ: menſus eſt autem duos funiculos, unum ad occidendum, & unum ad vivificandum: factúſque eſt Moab David ſerviens ſub tributo.

3 Et percuſſit David Adarezer filium Rohob regem Soba, quando profectus eſt ut dominaretur ſuper flumen Euphraten.

4 Et captis David ex parte ejus mille ſeptingentis equitibus, & viginti millibus peditum, ſubnervavit omnes jugales curruum: dereliquit autem ex eis centum currus.

5 Venit quoque Syria Damaſci, ut præſidium ferret Adarezer regi Soba: & percuſſit David de Syria viginti duo millia virorum.

6 Et poſuit David præſidium in Syria Damaſci: B factáque eſt Syria David ſerviens ſub tributo: ſervavítque Dominus David in omnibus ad quæcumque profectus eſt.

7 Et tulit David arma aurea, quæ habebant ſervi Adarezer, & detulit ea in Jeruſalem.

8 Et de Bete & de Beroth, civitatibus Adarezer tulit rex David æs multum nimis.

9 Audivit autem Thou rex Emath, quòd percuſſiſſet David omne robur Adarezer,

10 Et miſit Thou Joram filium ſuum ad regem David, ut ſalutaret eum congratulans, & gratias ageret: eò quòd expugnaſſet Adarezer, & percuſſiſſet eum. Hoſtis quippe erat Thou Adarezer, & in manu ejus erant vaſa aurea, & vaſa argentea, & C vaſa ærea:

11 Quæ & ipſa ſanctificavit rex David Domino cum argento & auro, quæ ſanctificaverat de univerſis gentibus quas ſubegerat,

12 De Syria, & Moab, & filiis Ammon: & Philiſthiim, & Amalec, & de manubiis Adarezer filij Rohob regis Soba.

13 Fecit quoque ſibi David nomen, cùm reverteretur capta Syria in Valle Salinarum, cæſis decem & octo millibus.

14 Et poſuit in Idumæa cuſtodes, ſtatuítque præſidium: & facta eſt univerſa Idumæa ſerviens David. & ſervavit Dominus David in omnibus D ad quæcumque profectus eſt.

15 Et regnavit David ſuper omnem Iſraël: faciebat quoque David judicium & juſtitiam omni populo ſuo.

16 Joab autem filius Sarviæ erat ſuper exercitum: porrò Joſaphat filius Ahilud erat à commentariis:

17 Et Sadoc filius Achitob, & Achimelech filius Abiathar, erant ſacerdotes: & Saraias, ſcriba:

18 Banaias autem filius Joiadæ, ſuper Cerethi & Phelethi: filij autem David ſacerdotes erant.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT IX.

Quantum pietatis exhibuerit David Miphiboſeth filio Jonathæ claudo, datis omnibus agris Saul, quos colebat Siba cum filiis ac ſervis ſuis, Miphiboſeth ad menſam David recepto.

A 1 ET dixit David: Putáſne eſt aliquis qui remanſerit de domo Saul, ut faciam cum eo miſericordiam propter Jonathan?

2 Erat autem de domo Saul, ſervus nomine Siba: quem cùm vocaſſet rex ad ſe, dixit ei: Túne es Siba? & ille reſpondit: Ego ſum ſervus tuus.

3 Et ait rex: Numquid ſupereſt aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo miſericordiam Dei? Dixítque Siba regi: Supereſt filius Jonathæ, debilis pedibus.

4 Ubi, inquit, eſt? Et Siba ad regem, Ecce, ait, in domo eſt Machir filij Ammiel in Lodabar.

B 5 Miſit ergo rex David, & tulit eum de domo Machir filij Ammiel de Lodabar.

6 Cùm autem veniſſet Miphiboſeth filius Jonathæ filij Saul ad David, corruit in faciem ſuam, & adoravit. Dixítque David: Miphiboſeth? Qui reſpondit: Adſum ſervus tuus.

7 Et ait ei David: Ne timeas, quia faciens faciam in te miſericordiam propter Jonathan patrem tuum, & reſtituam tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panem in menſa mea ſemper.

C 8 Qui adorans eum, dixit: Quis ego ſum ſervus tuus, quoniam reſpexiſti ſuper canem mortuum ſimilem mei?

9 Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul, & dixit ei: Omnia quæcumque fuerunt Saul, & univerſam domum ejus, dedi filio domini tui.

10 Operare igitur ei terram tu, & filij tui, & ſervi tui: & inferes filio domini tui cibos ut alatur: Miphiboſeth autem filius domini tui comedet ſemper panem ſuper menſam meam. Erant autem Sibæ quindecim filij, & viginti ſervi.

D 11 Dixítque Siba ad regem: Sicut juſſiſti domine mi rex ſervo tuo, ſic faciet ſervus tuus: & Miphiboſeth comedet ſuper menſam meam, quaſi unus de filiis regis.

12 Habebat autem Miphiboſeth filium parvulum nomine Micha: omnis verò cognatio domus Sibæ ſerviebat Miphiboſeth.

13 Porrò Miphiboſeth habitabat in Jeruſalem: quia de menſa regis jugiter veſcebatur: & erat claudus utroque pede.

CAPUT X.

Hanon rex Ammonitarum, poſt illatam ſervis David injuriam, quos ad conſolandum de patris morte miſerat, contractis quinque regum Syriæ copiis, profligatur ſemel ac iterum.

A 1 FActum eſt autem poſt hæc, ut moreretur rex filiorum Ammon, & regnavit Hanon filius ejus pro eo.

* 1. Par. 19. a. 2. 2 Dixítque David: * Faciam miſericordiam cum Hanon filio Naas, ſicut fecit pater ejus mecum miſericordiam. Miſit ergo David, conſolans eum per ſervos ſuos ſuper patris interitu. Cùm autem veniſſent ſervi David in terram filiorum Ammon,

3 Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon dominum ſuum: Putas quòd propter honorem patris tui miſerit David ad te conſolatores, & non ideò ut inveſtigaret, & exploraret civitatem, & everteret eam, miſit David ſervos ſuos ad te?

4 Tulit itaque Hanon ſervos David, raſítque dimidiam partem barbæ eorum, & præſcidit veſtes eorum medias uſque ad nates, & dimiſit eos.

5 Quod cùm nuntiatum eſſet David, miſit in occurſum eorum: erant enim viri confuſi turpiter valdè, & mandavit eis David: Manete in Jericho, donec creſcat barba veſtra, & tunc revertimini. B

6 Videntes autem filij Ammon quòd injuriam feciſſent David, miſerunt, & conduxerunt mercede Syrum Rohob, & Syrum Soba, viginti millia peditum, & à rege Maacha mille viros, & ab Iſtob duodecim millia virorum.

7 Quod cùm audiſſet David, miſit Joab & omnem exercitum bellatorum.

8 Egreſſi ſunt ergo filij Ammon, & direxerunt aciem ante ipſum introitum portæ: Syrus autem Soba, & Rohob, & Iſtob, & Maacha, ſeorſum erant in campo.

9 Videns igitur Joab quòd præparatum eſſet adverſum ſe prælium, & ex adverſo & poſt tergum, elegit ex omnibus electis Iſraël, & inſtruxit aciem contra Syrum:

10 Reliquam autem partem populi tradidit Abiſai fratri ſuo, qui direxit aciem adverſus filios Ammon. C

11 Et ait Joab: Si prævaluerint adverſum me Syri, eris mihi in adjutorium: ſi autem filij Ammon prævaluerint adverſum te, auxiliabor tibi.

12 Eſto vir fortis, & pugnemus pro populo noſtro, & civitate Dei noſtri: Dominus autem faciet quod bonum eſt in conſpectu ſuo.

13 Iniit itaque Joab, & populus qui erat cum eo, certamen contra Syros: qui ſtatim fugerunt à facie ejus.

14 Filij autem Ammon videntes quia fugiſſent Syri, fugerunt & ipſi à facie Abiſai, & ingreſſi ſunt civitatem: reverſúſque eſt Joab à filiis Ammon, & venit Jeruſalem:

15 Videntes igitur Syri quoniam corruiſſent coram Iſraël, congregati ſunt pariter. D

16 Miſítque Adarezer, & eduxit Syros qui erant trans fluvium, & adduxit eorum exercitum: Sobach autem, magiſter militiæ Adarezer, erat princeps eorum.

17 Quod cùm nuntiatum eſſet David, contraxit omnem Iſraëlem, & tranſivit Jordanem, venítque in Helam: & direxerunt aciem Syri ex adverſo David, & pugnaverunt contra eum.

18 Fugerúntque Syri à facie Iſraël, & occidit David de Syris ſeptingentos currus, & quadraginta millia equitum: & Sobach principem militiæ percuſſit: qui ſtatim mortuus eſt.

19 Videntes autem univerſi reges, qui erant in præſidio Adarezer, ſe victos eſſe ab Iſraël, expaverunt & fugerunt quinquaginta & octo millia coram Iſraël. Et fecerunt pacem cum Iſraël: & ſervierunt eis, timuerúntque Syri auxilium præbere ultrà filiis Ammon.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XI.

Obſeſſa Rabba civitate Ammonitarum, David adulterio Bethſabee adjunxit, ad id celandum, homicidium viri illius Vriæ, acceptáque illa in uxorem, & nato ex ea filio, Dominum commovit ad iram.

A * 1. Par. 20. a. 1. 1 FActum eſt autem, * vertente anno, eo tempore quo ſolent reges ad bella procedere, miſit David Joab, & ſervos ſuos cum eo, & univerſum Iſraël, & vaſtaverunt filios Ammon, & obſederunt Rabba: David autem remanſit in Jeruſalem.

2 Dum hæc agerentur, accidit ut ſurgeret David de ſtrato ſuo poſt meridiem, & deambularet in ſolario domus regiæ: vidítque mulierem ſe lavantem, ex adverſo ſuper ſolarium ſuum: erat autem mulier pulchra valdè.

3 Miſit ergo rex, & requiſivit quæ eſſet mulier. Nuntiatúmque eſt ei, quòd ipſa eſſet Bethſabee filia Eliam, uxor Uriæ Hethæi.

4 Miſſis itaque David nuntiis, tulit eam. quæ
*Levit. 15. c. 18. cùm ingreſſa eſſet ad illum, dormivit cum ea: * ſtatímque ſanctificata eſt ab immunditia ſua:

5 Et reverſa eſt in domum ſuam concepto fœtu. Mitténſque nuntiavit David, & ait: Concepi.

6 Miſit autem David ad Joab, dicens: Mitte ad me Uriam Hethæum. Miſitque Joab Uriam ad David.

B 7 Et venit Urias ad David. Quæſivítque David quàm rectè ageret Joab, & populus, & quomodo adminiſtraretur bellum.

8 Et dixit David ad Uriam: Vade in domum tuam, & lava pedes tuos. Et egreſſus eſt Urias de domo regis, ſecutúſque eſt eum cibus regius.

9 Dormivit autem Urias ante portam domus regiæ cum aliis ſervis domini ſui, & non deſcendit ad domum ſuam.

10 Nuntiatúmque eſt David à dicentibus: Non ivit Urias in domum ſuam. Et ait David ad Uriam: Numquid non de via veniſti? quare non deſcendiſti in domum tuam?

11 Et ait Urias ad David: Arca Dei & Iſraël & Juda habitant in papilionibus, & dominus meus Joab, & ſervi domini mei ſuper faciem terræ manent: & ego ingrediar domum meam, ut comedam, & bibam, & dormiam cum uxore mea? per ſalutem tuam, & per ſalutem animæ tuæ, non faciam rem hanc.

12 Ait ergo David ad Uriam: Mane hîc etiam hodie, & cras dimittam te. Manſit Urias in Jeruſalem in die illa & altera:

13 Et vocavit eum David ut comederet coram ſe & biberet, & inebriavit eum: qui egreſſus veſpere, dormivit in ſtrato ſuo cum ſervis domini ſui, & in domum ſuam non deſcendit.

C 14 Factum eſt ergo manè, & ſcripſit David epiſtolam ad Joab: miſítque per manum Uriæ,

15 Scribens in epiſtola: Ponite Uriam ex adverſo belli, ubi fortiſſimum eſt prælium: & derelinquite eum, ut percuſſus intereat.

16 Igitur cùm Joab obſideret urbem, poſuit Uriam in loco ubi ſciebat viros eſſe fortiſſimos.

17 Egreſsíque viri de civitate, bellabant adverſum Joab, & ceciderunt de populo ſervorum David, & mortuus eſt etiam Urias Hethæus.

18 Miſit itaque Joab, & nuntiavit David omnia verba prælij:

19 Præcepítque nuntio, dicens: Cùm compleveris univerſos ſermones belli ad regem,

20 Si eum videris indignari, & dixerit: Quare acceſſiſtis ad murum, ut præliaremini? an ignorabatis quòd multa deſuper ex muro tela mittantur?

21 Quis percuſſit Abimelech filium Jerobaal? * * Jud. 9. g. 53.
nónne mulier miſit ſuper eum fragmen molæ de muro, & interfecit eum in Thebes: quare juxta murum acceſſiſtis? dices: Etiam ſervus tuus Urias Hethæus occubuit.

22 Abiit ergo nuntius, & venit, & narravit David omnia quæ ei præceperat Joab. D

23 Et dixit nuntius ad David: Prævaluerunt adverſum nos viri, & egreſſi ſunt ad nos in agrum: nos autem facto impetu perſecuti eos ſumus uſque ad portam civitatis.

24 Et direxerunt jacula ſagittarij ad ſervos tuos ex muro deſuper: mortuíque ſunt de ſervis regis, quin etiam ſervus tuus Urias Hethæus mortuus eſt.

25 Et dixit David ad nuntium: Hæc dices Joab: Non te frangat iſta res: varius enim eventus eſt belli; nunc hunc, & nunc illum conſumit gladius: conforta bellatores tuos adverſus urbem, ut deſtruas eam, & exhortare eos.

26 Audivit autem uxor Uriæ, quòd mortuus eſſet Urias vir ſuus, & planxit eum.

27 Tranſacto autem luctu, miſit David, & introduxit eam in domum ſuam, & facta eſt ei uxor, peperítque ei filium: & diſplicuit verbum hoc, quod fecerat David, coram Domino.

CAPUT XII.

David ſub parabola à Nathan propoſita, in ſe ipſum tulit ſententiam: unde Nathan multa illi minatur incommoda; quibus compunćto culpa condonatur, manente pœna: & mortuo puero, naſcitur Salomon; ac civitas Rabbath cum magna ultione diruitur, accepto diademate pretioſiſſimo regis ipſius.

1 MIſit ergo Dominus Nathan ad David: qui cùm veniſſet ad eum, dixit ei: Duo viri erant in civitate una, unus dives, & alter pauper. A

2 Dives habebat oves, & boves plurimos valdè.

3 Pauper autem nihil habebat omnino, præter ovem unam parvulam, quam emerat & nutrierat, & quæ creverat apud eum cum filiis ejus ſimul, de pane illius comedens, & de calice ejus bibens, & in ſinu illius dormiens: erátque illi ſicut filia.

4 Cùm autem peregrinus quidam veniſſet ad divitem, parcens ille ſumere de ovibus & de bobus ſuis, ut exhiberet convivium peregrino illi qui venerat ad ſe, tulit ovem viri pauperis, & præparavit cibos homini qui venerat ad ſe.

5 Iratus autem indignatione David adverſus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Vivit Dominus, quoniam filius mortis eſt vir qui fecit hoc. B

6 * Ovem reddet in quadruplum, eò quòd fecerit * Exod. 22. a. 1.
verbum iſtud, & non pepercerit.

7 Dixit autem Nathan ad David: Tu es ille vir: Hæc dicit Dominus Deus Iſraël: Ego unxi te in regem ſuper Iſraël, & ego erui te de manu Saul,

8 Et dedi tibi domum domini tui, & uxores domini tui in ſinu tuo, dedíque tibi domũ Iſraël & Juda: & ſi parva ſunt iſta, adjiciam tibi multò majora.

9 Quare

Digitized by Google

9 Quare ergo contempſiſti verbum Domini,
C ut faceres malum in conſpectu meo? Uriam Hethæum percuſſiſti gladio, & uxorem illius accepiſti in uxorem tibi, & interfeciſti cum gladio filiorum Ammon.

10 Quamobrem non recedet gladius de domo tua uſque in ſempiternum, eò quòd deſpexeris me, & tuleris uxorem Uriæ Hethæi, ut eſſet uxor tua.

11 Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, ego ſuſcitabo ſuper te malum de domo tua, & tollam uxo-
*Inf 16 d. 22. res tuas in oculis tuis, & * dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis Solis hujus.

12 Tu enim feciſti abſconditè: ego autem faciam verbum iſtud in conſpectu omnis Iſraël, & in conſpectu Solis.

13 Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino.
*Ecc. 47 b. 13. Dixitque Nathan ad David: * Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum: non morieris

14 Verumtamen, quoniam blaſphemare feciſti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius, qui natu eſt tibi, morte morietur.

D 15 Et reverſus eſt Nathan in domum ſuam. Percuſſit quoque Dominus parvulum, quem pepererat uxor Uriæ David, & deſperatus eſt.

16 Deprecatúſque eſt David Dominum pro parvulo: & jejunavit David jejunio, & ingreſſus ſeorſum, jacuit ſuper terram.

17 Venerunt autem ſeniores domus ejus, cogentes eum ut ſurgeret de terra: qui noluit, nec comêdit cum eis cibum.

18 Accidit autem die ſeptima ut moreretur infans: timuerúntque ſervi David nuntiare ei quòd mortuus eſſet parvulus. dixerunt enim: Ecce cùm parvulus adhuc viveret, loquebamur ad eum, & non audiebat vocem noſtram: quantò magis ſi dixerimus, Mortuus eſt puer, ſe affliget?

19 Cùm ergo David vidiſſet ſervos ſuos muſſi-
E tantes, intellexit quòd mortuus eſſet infantulus: dixitque ad ſervos ſuos: Num mortuus eſt puer? Qui reſponderunt ei: Mortuus eſt.

20 Surrexit ergo David de terra: & lotus unctúſque eſt: cúmque mutaſſet veſtem, ingreſſus eſt domum Domini: & adoravit, & venit in domum ſuam. petivítque ut ponerēt ei panem, & comedit.

21 Dixerunt autem ei ſervi ſui: Quis eſt ſermo, quem feciſti? propter infantem, cùm adhuc viveret, jejunaſti & flebas: mortuo autem puero, ſurrexiſti, & comediſti panem.

F 22 Qui ait: Propter infantem, dum adhuc viveret, jejunavi & flevi: dicebam enim: Quis ſcit ſi fortè donet eum mihi Dominus, & vivat infans?

23 Nunc autē quia mortuus eſt, quare jejunem? Numquid potero revocare eum ampliùs? ego vadā magis ad eum: ille verò non revertetur ad me.

24 Et conſolatus eſt David Bethſabee uxorem ſuam, ingreſſúſque ad eam dormivit cum ea: quæ genuit filium, & vocavit nomen ejus Salomon, & Dominus dilexit eum.

25 Miſítque in manu Nathan prophetæ, & vocavit nomen ejus, Amabilis Domino, eò quòd diligeret eum Dominus.

*1 Par. 20. a. 1. 26 * Igitur pugnabat Joab contra Rabbath filiorum Ammon, & expugnabat urbem regiam.

27 Miſítque Joab nuntios ad David, dicens: Dimicavi adverſum Rabbath, & capienda eſt Urbs G
aquarum.

28 Nunc igitur congrega reliquam partem populi, & obſide civitatē, & cape eā: ne, cùm à me vaſtata fuerit urbs, nomini meo adſcribatur victoria.

29 Congregavit itaque David omnem populum, & profectus eſt adverſum Rabbath: cúmque dimicaſſet, cepit eam.

30 Et tulit diadema regis eorum de capite ejus, pondo auri talentum, habens gemmas pretioſiſſimas, & impoſitum eſt ſuper caput David. Sed & prædam civitatis aſportavit multam valdè:

31 Populum quoque ejus adducens ſerravit, & circumegit ſuper eos ferrata carpenta: diviſítque cultris, & traduxit in typo laterum: ſic fecit univerſis civitatibus filiorum Ammon. Et reverſus eſt David, & omnis exercitus in Jeruſalem.

CAPUT XIII.

Abſalom, propter inceſtum cum ſorore Thamar, fratrem Amnon occidit; iratóque patre profugus ad regem Geſſur, tribus annis ibi permanſit.

1 FActum eſt autem poſt hæc, ut Abſalom filij A
David ſororem ſpecioſiſſimam, vocabulo Thamar, adamaret Amnon filius David,

2 Et deperiret eam valdè, ita ut propter amorem ejus ægrotaret: quia cùm eſſet virgo, difficile ei videbatur ut quippiam inhoneſtè ageret cum ea.

3 Erat autem Amnon amicus, nomine Jonadab, filius Semmaa fratris David, vir prudens valdè.

4 Qui dixit ad eum: Quare ſic attenuaris macie fili regis per ſingulos dies? cur non indicas mihi? Dixítque ei Amnon: Thamar ſororem fratris mei Abſalom amo.

5 Cui reſpondit Jonadab: Cuba ſuper lectum tuum, & languorem ſimula. cúmque venerit pater tuus ut viſitet te, dic ei: Veniat, oro, Thamar ſoror mea, ut det mihi cibum, & faciat pulmentum ut comedam de manu ejus.

6 Accubuit itaque Amnon, & quaſi ægrotare B
cœpit: cúmque veniſſet rex ad viſitandum eum, ait Amnon ad regem: Veniat, obſecro, Thamar ſoror mea, ut faciat in oculis meis duas ſorbitiunculas, & cibum capiam de manu ejus.

7 Miſit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui, & fac ei pulmentum.

8 Venítque Thamar in domum Amnon fratris ſui: ille autem jacebat: quæ tollens farinam commiſcuit: & liquefaciens, in oculis ejus coxit ſorbitiunculas.

9 Tollénſque quod coxerat, effudit, & poſuit coram eo, & noluit comedere: dixítque Amnon: Ejicite univerſos à me. Cúmque ejeciſſent omnes,

10 Dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut veſcar de manu tua. Tulit ergo Thamar ſorbitiunculas, quas fecerat, & intulit ad Amnon fratrem ſuum in conclave.

11 Cúmque obtuliſſet ei cibum, apprehendit C
eam, & ait? Veni, cuba mecum ſoror mea.

12 Quæ reſpondit ei: Noli frater mi, noli opprimere me, neque enim hoc fas eſt in Iſraël: noli facere ſtultitiam hanc.

13 Ego enim ferre non potero opprobrium meum, & tu eris quaſi unus de inſipientibus in Iſraël: quin

Digitized by Google

potiùs loquere ad regem, & non negabit me tibi.

14 Noluit autem acquieſcere precibus ejus, ſed prævalens viribus oppreſſit eam, & cubavit cum ea.

15 Et exoſam eam habuit Amnon odio magno nimis: ita ut majus eſſet odium quo oderat eam, amore quo antè dilexerat. Dixítque ei Amnon: Surge, & vade.

16 Quæ reſpondit ei: Majus eſt hoc malum, quod nunc agis adverſum me, quàm quòd antè feciſti, expellens me. Et noluit audire eam:

D 17 Sed vocato puero, qui miniſtrabat ei, dixit: Ejice hanc à me foras, & claude oſtium poſt eam.

18 Quæ induta erat talari tunica: hujuſcemodi enim filiæ regis virgines veſtibus utebantur. Ejecit itaque eam miniſter illius foras: clauſítque fores poſt eam.

19 Quæ aſpergens cinerem capiti ſuo, ſciſſa talari tunica, impoſitíſque manibus ſuper caput ſuum, ibat ingrediens, & clamans.

20 Dixit autem ei Abſalom frater ſuus: Numquid Amnon frater tuus concubuit tecum? ſed nunc ſoror tace, frater tuus eſt: neque affligas cor tuum pro hac re. Manſit itaque Thamar contabeſcens in domo Abſalom fratris ſui.

21 Cùm autem audiſſet rex David verba hæc, contriſtatus eſt valdè; & noluit contriſtare ſpiritum Amnon filij ſui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei.

E 22 Porrò non eſt locutus Abſalom ad Amnon, nec malum, nec bonum: oderat enim Abſalom Amnon, eò quòd violaſſet Thamar ſororem ſuam.

23 Factum eſt autem poſt tempus biennij, ut tonderentur oves Abſalom in Baalhaſor, quæ eſt juxta Ephraim: & vocavit Abſalom omnes filios regis.

24 Venítque ad regem, & ait ad eum: Ecce tondentur oves ſervi tui: veniat, oro, rex cum ſervis ſuis ad ſervum ſuum.

25 Dixítque rex ad Abſalom: Noli fili mi, noli rogare ut veniamus omnes, & gravemus te. Cùm autem cogeret eum, & noluiſſet ire, benedixit ei.

26 Et ait Abſalom: Si non vis venire, veniat, obſecro, nobiſcum ſaltem Amnon frater meus. dixítque ad eum rex: Non eſt neceſſe ut vadat tecum.

27 Coëgit itaque Abſalom eum, & dimiſit cum eo Amnon & univerſos filios regis. Fecerátque Abſalom convivium quaſi convivium regis.

28 Præceperat autem Abſalom pueris ſuis, di-
F cens: Obſervate cùm temulentus fuerit Amnon vino, & dixero vobis: Percutite eum, & interficite: nolite timere: ego enim ſum qui præcipio vobis: roboramini, & eſtote viri fortes.

29 Fecerunt ergo pueri Abſalom adverſum Amnon, ſicut præceperat eis Abſalom. Surgentéſque omnes filij regis aſcenderunt ſinguli mulas ſuas, & fugerunt.

30 Cúmque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David, dicens: Percuſſit Abſalom omnes filios regis, & non remanſit ex eis ſaltem unus.

31 Surrexit itaque rex, & ſcidit veſtimenta ſua: & cecidit ſuper terram, & omnes ſervi illius, qui aſſiſtebant ei, ſciderunt veſtimenta ſua.

32 Reſpondens autem Jonadab filius Semmaa fratris David, dixit: Ne æſtimet Dominus meus rex, quòd omnes pueri filij regis, occiſi ſint: Amnon ſolus mortuus eſt, quoniam in ore Abſalom erat poſitus, ex die qua oppreſſit Thamar ſororem ejus.

33 Nunc ergo ne ponat dominus meus rex ſuper cor ſuum verbum iſtud, dicens: Omnes filij regis G
occiſi ſunt: quoniam Amnon ſolus mortuus eſt.

34 Fugit autem Abſalom: & elevavit puer ſpeculator oculos ſuos, & aſpexit: & ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis.

35 Dixit autem Jonadab ad regem: Ecce filij regis adſunt: juxta verbum ſervi tui ſic factum eſt.

36 Cúmque ceſſaſſet loqui, apparuerunt & filij regis: & intrantes levaverunt vocem ſuam, & fleverunt: ſed & rex & omnes ſervi ejus fleverunt ploratu magno nimis.

37 Porrò Abſalom fugiens, abiit ad Tholomai filium Ammiud regem Geſſur. Luxit ergo David filium ſuum cunctis diebus.

38 Abſalom autem cùm fugiſſet, & veniſſet in Geſſur, fuit ibi tribus annis.

39 Ceſſavítque rex David perſequi Abſalom, eò quòd conſolatus eſſet ſuper Amnon interitu.

CAPUT XIV.

Abſalom mulieris Thecuitæ ſolertia revocari curat Ioab à Geſſur in Ieruſalem: de pulchritudine & filiis Abſalom, qui biennio poſt reditum faciem patris non vidit, donec meſſem Ioab incendi juſſit.

1 INtelligens autem Joab filius Sarviæ quòd cor A
regis verſum eſſet ad Abſalom,

2 Miſit Thecuam, & tulit inde mulierem ſapientem: dixítque ad eam: Lugere te ſimula, & induere veſte lugubri, & ne ungaris oleo, ut ſis quaſi mulier jam plurimo tempore lugens mortuum:

3 Et ingredieris ad regem, & loquêris ad eum ſermones hujuſcemodi. Poſuit autem Joab verba in ore ejus.

4 Itaque cùm ingreſſa fuiſſet mulier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo ſuper terram, & adoravit, & dixit: Serva me rex.

5 Et ait ad eam rex: Quid cauſæ habes? Quæ reſpondit: Heu, mulier vidua ego ſum: mortuus eſt enim vir meus.

6 Et ancillæ tuæ erant duo filij: qui rixati ſunt
adverſum ſe in agro, nullúſque erat qui eos prohi- B
bere poſſet: & percuſſit alter alterum, & interfecit eum.

7 Et ecce conſurgens univerſa cognatio adverſum ancillam tuam, dicit: Trade eum qui percuſſit fratrem ſuum, ut occidamus eum pro anima fratris ſui quem interfecit, & deleamus heredem: & quærunt extinguere ſcintillam meam, quæ relicta eſt, ut non ſuperſit viro meo nomen, & reliquiæ ſuper terram.

8 Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, & ego jubebo pro te.

9 Dixítque mulier Thecuitis ad regem: In me, domine mi rex, ſit iniquitas, & in domum patris mei: rex autem & thronus ejus ſit innocens.

10 Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, & ultrà non addet ut tangat te.

11 Quæ ait: Recordetur rex Domini Dei ſui, ut
non multiplicentur proximi ſanguinis ad ulciſcen- C
dum,

dum, & nequaquam interficiant filium meum. Qui ait: Vivit Dominus, quia non cadet de capillis filij tui ſuper terram.

12 Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere.

13 Dixítque mulier: Quare cogitaſti hujuſcemodi rem contra populum Dei, & locutus eſt rex verbum iſtud, ut peccet, & non reducat ejectum ſuum?

14 Omnes morimur, & quaſi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur: * nec vult Deus perire animam, ſed retractat cogitans ne penitus pereat qui abjectus eſt.

* Ezec. 18 g 32. 33. e. 11.

D 15 Nunc igitur veni, ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc, præſente populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, ſi quo modo faciat rex verbum ancillæ ſuæ.

16 Et audivit rex, ut liberaret ancillam ſuam de manu omnium, qui volebant de hereditate Dei delere me, & filium meum ſimul.

17 Dicat ergo ancilla tua ut fiat verbum domini mei regis ſicut ſacrificium. Sicut enim Angelus Dei ſic eſt dominus meus rex, ut nec benedictione, nec maledictione moveatur: unde & Dominus Deus tuus eſt tecum.

18 Et reſpondens rex, dixit ad mulierem: Ne abſcondas à me verbum, quod te interrogo. Dixítque ei mulier: Loquere domine mi rex.

19 Et ait rex: Numquid manus Joab tecum eſt in omnibus iſtis? Reſpondit mulier, & ait: Per ſalutem animæ tuæ, domine mi rex, nec ad ſiniſtram,
E nec ad dexteram eſt, ex omnibus his quæ locutus eſt dominus meus rex: ſervus enim tuus Joab, ipſe præcepit mihi, & ipſe poſuit in os ancillæ tuæ omnia verba hæc.

20 Ut verterem figuram ſermonis hujus, ſervus tuus Joab præcepit iſtud: tu autem domine mi rex, ſapiens es, ſicut habet ſapientiam Angelus Dei, ut intelligas omnia ſuper terram.

21 Et ait rex ad Joab: Ecce placatus feci verbum tuum: vade ergo, & revoca puerum Abſalom.

22 Cadénſque Joab ſuper faciem ſuam in terram, adoravit & benedixit regi: & dixit Joab: Hodie intellexit ſervus tuus, quia inveni gratiam in oculis tuis, domine mi rex: feciſti enim ſermonem ſervi tui.

F 23 Surrexit ergo Joab & abiit in Geſſur, & adduxit Abſalom in Jeruſalem.

24 Dixit autem rex: Revertatur in domum ſuam, & faciem meam non videat. Reverſus eſt itaque Abſalom in domum ſuam, & faciem regis non vidit.

25 Porrò ſicut Abſalom, vir non erat pulcher in omni Iſraël, & decorus nimis: à veſtigio pedis uſque ad verticem non erat in eo ulla macula.

26 Et quando tondebat capillum (ſemel autem in anno tondebatur, quia gravabat eum cæſaries) ponderabat capillos capitis ſui ducentis ſiclis, pondere publico.

27 Nati ſunt autem Abſalom filij tres: & filia una nomine Thamar, elegantis formæ.

28 Manſítque Abſalom in Jeruſalem duobus annis, & faciem regis non vidit.

29 Miſit itaque ad Joab, ut mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cúmque ſecundò miſiſſet, & ille noluiſſet venire ad eum,

30 Dixit ſervis ſuis: Scitis agrum Joab juxta agrum meum, habentem meſſem hordei: ite igitur, G
& ſuccendite eum igni. Succenderunt ergo ſervi Abſalom ſegetem igni. Et venientes ſervi Joab, ſciſſis veſtibus ſuis, dixerunt: Succenderunt ſervi Abſalom partem agri igni.

31 Surrexítque Joab, & venit ad Abſalom in domum ejus, & dixit: Quare ſuccenderunt ſervi tui ſegetem meam igni.

32 Et reſpondit Abſalom ad Joab: Miſi ad te, obſecrans ut venires ad me, & mitterem te ad regem, & diceres ei: Quare veni de Geſſur? melius mihi erat ibi eſſe: obſecro ergo ut videam faciem regis: quòd ſi memor eſt iniquitatis meæ, interficiat me.

33 Ingreſſus itaque Joab ad regem, nuntiavit ei omnia: vocatúſque eſt Abſalom, & intravit ad regem, & adoravit ſuper faciem terræ coram eo: oſculatúſque eſt rex Abſalom.

Caput XV.

Abſalom conciliato ſibi populi favore, adverſus patrem conjurat in Hebron, quem pater fugit, paucis cum Arca remiſſis, & inter alios Chuſai remittitur, diſſipaturus conſilium Architophel.

1 Igitur poſt hæc fecit ſibi Abſalom currus, & A
equites, & quinquaginta viros qui præcederent eum.

2 Et manè conſurgens Abſalom, ſtabat juxta introitum portæ, & omnem virum, qui habebat negotium ut veniret ad regis judicium, vocabat Abſalom ad ſe, & dicebat: De qua civitate es tu? Qui reſpondens aiebat: Ex una tribu Iſraël ego ſum ſervus tuus.

3 Reſpondebátque ei Abſalom: Videntur mihi ſermones tui boni & juſti. Sed non eſt qui te audiat conſtitutus à rege. dicebátque Abſalom:

4 Quis me conſtituat judicem ſuper terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, & juſtè judicem?

5 Sed & cùm accederet ad eum homo ut ſalutaret illum, extendebat manum ſuam, & appre- B
hendens, oſculabatur eum.

6 Faciebátque hoc omni Iſraël venienti ad judicium, ut audiretur à rege, & ſolicitabat corda virorum Iſraël.

7 Poſt quadraginta autem annos, dixit Abſalom ad regem David: Vadam, & reddam vota mea quæ vovi Domino in Hebron.

8 Vovens enim vovit ſervus tuus, cùm eſſet in Geſſur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Jeruſalem, ſacrificabo Domino.

9 Dixítque ei rex David: Vade in pace. Et ſurrexit, & abiit in Hebron.

10 Miſit autem Abſalom exploratores in univerſas tribus Iſraël, dicens: ſtatim ut audieritis clangorem buccinæ, dicite: Regnavit Abſalom in Hebron.

11 Porrò cum Abſalom ierunt ducenti viri de Jeruſalem vocati, euntes ſimplici corde, & cauſam penitus ignorantes.

12 Accerſivit quoque Abſalom Achitophel Gilonitem conſiliarium David, de civitate ſua Gilo.
Cúmque immolaret victimas, facta eſt conjuratio C
valida, populúſque concurrens augebatur cum Abſalom.

13 Venit

Digitized by Google

13 Venit igitur nuntius ad David, dicens: Toto corde univerſus Iſraël ſequitur Abſalom.

14 Et ait David ſervis ſuis, qui erant cum eo in Jeruſalem: Surgite, fugiamus: neque enim erit nobis effugium à facie Abſalom: feſtinate egredi, ne fortè veniens occupet nos, & impellat ſuper nos ruinam, & percutiat civitatem in ore gladij.

15 Dixerúntque ſervi regis ad eum: Omnia quæcumque præceperit dominus noſter rex, libenter exequemur ſervi tui.

16 Egreſſus eſt ergo rex, & univerſa domus ejus, pedibus ſuis: & dereliquit rex decem mulieres concubinas ad cuſtodiendam domum.

17 Egreſsúſque rex & omnis Iſraël pedibus ſuis, ſtetit procul à domo.

D 18 Et univerſi ſervi ejus ambulabant juxta eum, & legiones Cerethi & Phelethi, & omnes Gethæi, pugnatores validi, ſexcenti viri, qui ſecuti eum fuerant de Geth pedites, præcedebant regem.

19 Dixit autem rex ad Ethai Gethæum: Cur venis nobiſcum? revertere, & habita cum rege, quia peregrinus es, & egreſſus es de loco tuo.

20 Heri veniſti, & hodie compellêris nobiſcum egredi? ego autem vadam quò iturus ſum: revertere, & reduc tecum fratres tuos, & Dominus faciet tecum miſericordiam & veritatem, quia oſtendiſti gratiam & fidem.

21 Et reſpondit Ethai regi, dicens: Vivit Dominus, & vivit dominus meus rex: quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex, ſive in morte, ſive in vita, ibi erit ſervus tuus.

E 22 Et ait David Ethai: Veni, & tranſi. Et tranſivit Ethai Gethæus, & omnes viri qui cum eo erant, & reliqua multitudo.

23 Omnéſque flebant voce magna, & univerſus populus tranſibat: rex quoque tranſgrediebatur Torrentem Cedron, & cunctus populus incedebat contra viam, quæ reſpicit ad deſertum.

24 Venit autem & Sadoc ſacerdos, & univerſi Levitæ cum eo, portantes arcam fœderis Dei, & depoſuerunt arcam Dei: & aſcendit Abiathar, donec expletus eſſet omnis populus, qui egreſſus fuerat de civitate.

25 Et dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in urbem: ſi invenero gratiam in oculis Dñi, reducet me, & oſtendet mihi eam, & tabernaculum ſuum.

26 Si autem dixerit mihi: Non places: præſtò ſum, faciat quod bonum eſt coram ſe.

F 27 Et dixit rex ad Sadoc ſacerdotem: O videns revertere in civitatem in pace: & Achimaas filius tuus, & Jonathas filius Abiathar, duo filij veſtri, ſint vobiſcum.

28 Ecce ego abſcondar in campeſtribus deſerti, donec veniat ſermo à vobis indicans mihi.

29 Reportaverunt ergo Sadoc & Abiathar arcam Dei in Jeruſalem: & manſerunt ibi.

30 Porrò David aſcendebat Clivum olivarum, ſcandens & flens, nudis pedibus incedens, & operto capite: ſed & omnis populus, qui erat cum eo operto capite, aſcendebat plorans.

31 Nuntiatum eſt autem David, quòd & Achitophel eſſet in conjuratione cum Abſalom: dixítque David: Infatua, quæſo, Domine conſilium Achitophel.

32 Cúmque aſcenderet David ſummitatem montis, in quo adoraturus erat Dominum, ecce occurrit ei Chuſai Arachites, ſciſſa veſte, & terra pleno capite. G

33 Et dixit ei David: Si veneris mecum, eris mihi oneri.

34 Si autem in civitatem revertaris, & dixeris Abſalom: Servus tuus ſum, rex: ſicut fui ſervus patris tui, ſic ero ſervus tuus: diſſipabis conſilium Achitophel.

35 Habes autem tecum Sadoc & Abiathar ſacerdotes: & omne verbum quodcumque audieris de domo regis, indicabis Sadoc & Abiathar ſacerdotibus.

36 Sunt autem cum eis duo filij eorum, Achimaas filius Sadoc, & Jonathas filius Abiathar: & mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis.

37 Veniente ergo Chuſai amico David in civitatem, Abſalom quoque ingreſſus eſt Jeruſalem.

Caput XVI.

Sibæ cibaria adferenti ac detractori confert bona Miphiboſeth. Semei maledicentem occidi vetat. Abſalom Jeruſalem ingreſſus, conſilio Achitophel ad concubinas patris ſui publicè ingreditur.

1 Cumque David tranſiſſet paululùm montis verticem, apparuit Siba puer Miphiboſeth in occurſum ejus, cum duobus aſinis, qui onerati erant ducentis panibus, & centum alligaturis uvæ paſſæ, & centum maſſis palatharum, & utre vini. A

2 Et dixit rex Sibæ: Quid ſibi volunt hæc? Reſpondítque Siba: Aſini, domeſticis regis ut ſedeant: panes & palathæ, ad veſcendum pueris tuis: vinum autem, ut bibat ſi quis defecerit in deſerto.

3 Et ait rex: Ubi eſt filius domini tui? * Reſpondítque Siba regi: Remanſit in Jeruſalem, dicens: Hodie reſtituet mihi domus Iſraël regnum patris mei. *Infr. 19. c. 27.

4 Et ait rex Sibæ: Tua ſint omnia quæ fuerunt Miphiboſeth. Dixítque Siba: Oro, ut inveniam gratiam coram te, domine mi rex.

5 Venit ergo rex David uſque ad Bahurim: & ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Gera, procedebátque egrediens, & * maledicebat, *3 Reg. 2. b 8.

6 Mittebátque lapides contra David, & contra univerſos ſervos regis David: omnis autem populus, & univerſi bellatores, à dextro & à ſiniſtro latere regis incedebant. B

7 Ita autem loquebatur Semei cùm malediceret regi: Egredere, egredere vir ſanguinum, & vir Belial.

8 Reddidit tibi Dominus univerſum ſanguinem domus Saul: quoniam invaſiſti regnum pro eo, & dedit Dominus regnum in manu Abſalom filij tui: & ecce premunt te mala tua, quoniam vir ſanguinum es.

9 Dixit autem Abiſai filius Sarviæ regi: Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? vadam, & amputabo caput ejus.

10 Et ait rex: Quid mihi & vobis eſt filij Sarviæ? dimittite eum, ut maledicat: Dominus enim præcepit ei ut malediceret David: & quis eſt qui audeat dicere, quare ſic fecerit?

Digitized by Google

C 11 Et ait rex Abiſai, & univerſis ſervis ſuis. Ecce filius meus, qui egreſſus eſt de utero meo, quærit animam meam: quantò magis nunc filius Jemini? dimittite eum, ut maledicat juxta præceptum Domini:

12 Si fortè reſpiciat Dominus afflictionem meam: & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna.

13 Ambulabat itaque David & ſocij ejus per viam cum eo. Semei autem per jugum montis ex latere, contra illum gradiebatur, maledicens, & mittens lapides adverſum eum, terrámque ſpargens.

14 Venit itaque rex, & univerſus populus cum eo laſſus, & refocillati ſunt ibi.

15 Abſalom autem & omnis populus ejus ingreſſi ſunt Jeruſalem, ſed & Achitophel cum eo.

16 Cùm autem veniſſet Chuſai Arachites amicus David ad Abſalom, locutus eſt ad eum: Salve rex, ſalve rex.

17 Ad quem Abſalom, Hæc eſt, inquit, gratia tua
D ad amicum tuum? quare non iviſti cum amico tuo?

18 Reſponditque Chuſai ad Abſalom: Nequaquam: quia illius ero, quem elegit Dominus, & omnis hic populus, & univerſus Iſraël, & cum eo manebo.

19 Sed ut & hoc inferam, cui ego ſerviturus ſum? nónne filio regis? ſicut parui patri tuo, ita parebo & tibi.

20 Dixit autem Abſalom ad Achitophel: Inite conſilium quid agere debeamus.

21 Et ait Achitophel ad Abſalom: Ingredere ad concubinas patris tui, quas dimiſit ad cuſtodiendam domum: ut cùm audierit omnis Iſraël quòd fœdaveris patrem tuum, roborentur tecum manus eorum.

*Sup. 12 c. 11. 22 * Tetenderunt ergo Abſalom tabernaculum in ſolario, ingreſsúſque eſt ad concubinas patris ſui coram univerſo Iſraël.

23 Conſilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis, quaſi ſiquis conſuleret Deum: ſic erat omne conſilium Achitophel, & cùm eſſet cum David, & cùm eſſet cum Abſalom.

CAPUT XVII.

Chuſai diſſipat conſilium Achitophel, idque per nuntios indicat David, qui conſilio Chuſai tranſit Jordanem, quare ſe ſuſpendit Achitophel: tres amici David munera adferunt, ne ejus populus neceſſariis egens deficeret.

A 1 Dixit ergo Achitophel ad Abſalom: Eligam mihi duodecim millia virorum, & conſurgens perſequar David hac nocte.

2 Et irruens ſuper eum (quippe qui laſſus eſt, & ſolutis manibus) percutiam eum: cúmque fugerit omnis populus qui cum eo eſt, percutiam regem deſolatum.

3 Et reducam univerſum populum, quomodo unus homo reverti ſolet: unum enim virum tu quæris: & omnis populus erit in pace.

4 Placuítque ſermo ejus Abſalom, & cunctis majoribus natu Iſraël.

5 Ait autem Abſalom: Vocate Chuſai Arachiten & audiamus quid etiam ipſe dicat.

6 Cúmque veniſſet Chuſai ad Abſalom, ait Abſalom ad eum: Hujuſcemodi ſermonem locutus eſt Achitophel: facere debemus an non? quod das conſilium?

7 Et dixit Chuſai ad Abſalom: Non eſt bonum B
conſilium, quod dedit Achitophel hac vice.

8 Et rurſum intulit Chuſai: Tu noſti, patrem tuum & viros qui cum eo ſunt, eſſe fortiſſimos & amaro animo, veluti ſi urſa raptis catulis in ſaltu ſæviat: ſed & pater tuus vir bellator eſt, nec morabitur cum populo.

9 Forſitan nunc latitat in foveis, aut in uno, quo voluerit, loco: & cùm ceciderit unus quilibet in principio, audiet quicumque audierit, & dicet: Facta eſt plaga in populo qui ſequebatur Abſalom.

10 Et fortiſſimus quiſque, cujus cor eſt quaſi leo-
nis, pavore ſolvetur: ſcit enim omnis populus Iſraël, C
fortem eſſe patrem tuum, & robuſtos omnes qui cum eo ſunt.

11 Sed hoc mihi videtur rectum eſſe conſilium: Congregetur ad te univerſus Iſraël, à Dan uſque Berſabee, quaſi arena maris innumerabilis: & tu eris in medio eorum.

12 Et irruemus ſuper eum in quocumque loco inventus fuerit: & operiemus eum, ſicut cadere ſolet ros ſuper terram: & non relinquemus de viris, qui cum eo ſunt, ne unum quidem.

13 Quòd ſi urbem aliquam fuerit ingreſſus, circumdabit omnis Iſraël civitati illi funes, & trahemus eam in torrentem, ut non reperiatur nec calculus quidem ex ea.

14 Dixítque Abſalom, & omnes viri Iſraël: Me- D
lius eſt conſilium Chuſai Arachitæ, conſilio Achitophel: Domini autem nutu diſſipatum eſt conſilium Achitophel utile, ut induceret Dominus ſuper Abſalom malum.

15 Et ait Chuſai Sadoc & Abiathar ſacerdotibus: Hoc & hoc modo conſilium dedit Achitophel Abſalom, & ſenioribus Iſraël: & ego tale & tale dedi conſilium.

16 Nunc ergo mittite citò, & nuntiate David, dicentes: Ne moreris nocte hac in campeſtribus deſerti, ſed abſque dilatione tranſgredere: ne fortè abſorbeatur rex, & omnis populus qui cum eo eſt.

17 Jonathas autem & Achimaas ſtabant juxta Fon-
tem rogel: abiit ancilla & nuntiavit eis: & illi pro- E
fecti ſunt, ut referrent ad regem David nuntium: non enim poterant videri, aut introire civitatem.

18 Vidit autem eos quidem puer, & indicavit Abſalom: illi verò concito gradu ingreſſi ſunt domum cujuſdam viri in Bahurim, qui habebat puteum in veſtibulo ſuo, & deſcenderunt in eum.

19 Tulit autem mulier, & expandit velamen ſuper os putei, quaſi ſiccans priſanas: & ſic latuit res.

20 Cúmque veniſſent ſervi Abſalom in domum, ad mulierem dixerunt: Ubi eſt Achimaas & Jonathas? Et reſpondit eis mulier: Tranſierunt feſtinanter, guſtata paululùm aqua. At hi qui quærebant cùm non reperiſſent, reverſi ſunt in Jeruſalem.

21 Cúmque abiiſſent, aſcenderunt illi de puteo,
& pergentes nuntiaverunt regi David, & dixe- F
runt: Surgite, & tranſite citò fluvium: quoniam hujuſcemodi dedit conſilium contra vos Achitophel.

22 Surrexit ergo David, & omnis populus qui cum eo erat, & tranſierunt Jordanem, donec diluceſceret: & ne unus quidem reſiduus fuit, qui non tranſiſſet fluvium.

23 Porrò

Digitized by Google

23 Porrò Achitophel videns quòd non fuiſſet
factum conſilium ſuum, ſtravit aſinum ſuum, ſur-
rexitque & abiit in domum ſuam & in civitatem
ſuam: & diſpoſita domo ſua, ſuſpendio interiit, &
ſepultus eſt in ſepulchro patris ſui.
24 David autem venit in Caſtra, & Abſalom
G tranſivit Jordanem, ipſe & omnes viri Iſraël
cum eo.
25 Amaſam verò conſtituit Abſalom pro Joab
ſuper exercitum: Amaſa autem erat filius viri, qui
vocabatur Jethra de Jezraëli, qui ingreſſus eſt ad
Abigail filiam Naas, ſororem Sarviæ, quæ fuit ma-
ter Joab.
26 Et caſtrametatus eſt Iſraël cum Abſalom in
Terra Galaad.
27 Cúmque veniſſet David in Caſtra, Sobi fi-
lius Naas de Rabbath filiorum Ammon, & Machir
filius Ammihel de Lodabar, & Berzellai Galaadi-
tes de Rogelim,
28 Obtulerunt ei ſtratoria, & tapetia, & vaſa fi-
ctilia, frumentum, & hordeum, & farinam, & po-
lentam, & fabam, & lentem, & frixum cicer,
29 Et mel, & butyrum, oves, & pingues vitulos.
dederúntque David, & populo qui cum eo erat,
ad veſcendum: ſuſpicati enim ſunt, populum fame
& ſiti fatigari in deſerto.

CAPUT XVIII.

Abſalom victus prælio, quercúque pendens ab Joab transfoditur; quod audiens David, amarè eum flevit.

A 1 IGitur conſiderato David populo ſuo, conſti-
tuit ſuper eos tribunos & centuriones,
2 Et dedit populi tertiam partem ſub manu
Joab, & tertiam partem ſub manu Abiſai filij Sar-
viæ fratris Joab, & tertiam partem ſub manu Ethai,
qui erat de Geth, dixítque rex ad populum: Egre-
diar & ego vobiſcum.
3 Et reſpondit populus: Non exibis: ſive enim
fugerimus, non magnopere ad eos de nobis perti-
nebit: ſive media pars ceciderit è nobis, non ſatis
curabunt: quia tu unus pro decem millibus compu-
taris: melius eſt igitur ut ſis nobis in urbe præſidio.
4 Ad quos rex ait: Quod vobis videtur rectum,
hoc faciam. Stetit ergo rex juxta portam: egredie-
batúrque populus per turmas ſuas, centeni, &
milleni.
B 5 Et præcepit rex Joab, & Abiſai, & Ethai, di-
cens: Servate mihi puerum Abſalom. Et omnis po-
pulus audiebat præcipientem regem cunctis prin-
cipibus pro Abſalom.
6 Itaque egreſſus eſt populus in campum contra
Iſraël, & factum eſt prælium in ſaltu Ephraim.
7 Et cæſus eſt ibi populus Iſraël ab exercitu Da-
vid, factáque eſt plaga magna in die illa viginti
millium.
8 Fuit autem ibi prælium diſperſum ſuper fa-
ciem omnis terræ, & multò plures erant quos ſal-
tus conſumpſerat de populo, quàm hi quos vora-
verat gladius in die illa.
9 Accidit autem ut occurreret Abſalom ſervis
David, ſedens mulo: cúmque ingreſſus fuiſſet mu-
lus ſubter condenſam quercum & magnam, adhæ-
ſit caput ejus quercui: & illo ſuſpenſo inter cœlum
& terram, mulus, cui inſederat, pertranſivit.
10 Vidit autem hoc quiſpiam, & nuntiavit
Joab, dicens. Vidi Abſalom pendere de quercu.
11 Et ait Joab viro, qui nuntiaverat ei: Si vidi-
ſti, quare non confodiſti eum cum terra, & ego C
de diſſem tibi decem argenti ſiclos, & unum bal-
teum?
12 Qui dixit ad Joab: Si appenderes in manibus
meis mille argenteos, nequaquam mitterem ma-
num meam in filium regis: audientibus enim no-
bis præcepit rex tibi, & Abiſai, & Ethai, dicens:
Cuſtodite mihi puerum Abſalom.
13 Sed & ſi feciſſem contra animam meam au-
dacter, nequaquam hoc regem latere potuiſſet, &
tu ſtares ex adverſo?
14 Et ait Joab: Non ſicut tu vis, ſed aggrediar
eum coram te. Tulit ergo tres lanceas in manu
ſua, & infixit eas in corde Abſalom: cúmque adhuc
palpitaret hærens in quercu,
15 Cucurrerunt decem juvenes armigeri Joab,
& percutientes interfecerunt eum. D
16 Cecinit autem Joab buccina, & retinuit po-
pulum, ne perſequeretur fugientem Iſraël, volens
parcere multitudini.
17 Et tulerunt Abſalom, & projecerunt eum
in ſaltu, in foveam grandem, & comportaverunt
ſuper eum acervum lapidum magnum nimis: om-
nis autem Iſraël fugit in tabernacula ſua.
18 Porrò Abſalom erexerat ſibi, cùm adhuc vi-
veret, titulum qui eſt in Valle regis: dixerat
enim: Non habeo filium, & hoc erit monimentum
nominis mei. Vocavítque titulum nomine ſuo, &
appellatur Manus Abſalom, uſque ad hanc diem.
19 Achimaas autem filius Sadoc, ait: Curram, &
nuntiabo regi, quia judicium fecerit ei Dominus
de manu inimicorum ejus.
20 Ad quem Joab dixit: Non eris nuntius in
hac die, ſed nuntiabis in alia: hodie nolo te nun- E
tiare, filius enim regis eſt mortuus.
21 Et ait Joab Chuſi: Vade, & nuntia regi quæ
vidiſti. Adoravit Chuſi Joab, & cucurrit.
22 Rurſus autem Achimaas filius Sadoc dixit
ad Joab: Quid impedit ſi etiam ego curram poſt
Chuſi? Dixítque ei Joab: Quid vis currere fili mi?
non eris boni nuntij bajulus.
23 Qui reſpondit: Quid enim ſi cucurrero? &
ait ei: Curre. Currens ergo Achimaas per viam
compendij, tranſivit Chuſi.
24 David autem ſedebat inter duas portas: ſpe-
culator verò, qui erat in faſtigio portæ ſuper mu-
rum, elevans oculos, vidit hominem currentem
ſolum.
25 Et exclamans indicavit regi: dixítque rex:
Si ſolus eſt, bonus eſt nuntius in ore ejus. Prope-
rante autem illo, & accedente propiùs,
26 Vidit ſpeculator hominem alterum curren-
tem, & vociferans in culmine, ait: Apparet mihi F
alter homo currens ſolus. Dixítque rex: Et iſte bo-
nus eſt nuntius.
27 Speculator autem, Contemplor, ait, curſum
prioris, quaſi curſum Achimaas filij Sadoc. Et ait
rex: Vir bonus eſt: & nuntium portans bonum,
venit.
28 Clamans autem Achimaas, dixit ad regem:
Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in
terram, ait: Benedictus Dominus Deus tuus, qui

concluſit homines qui levaverunt manus ſuas contra dominum meum regem.

29 Et ait rex: Eſtne pax puero Abſalom? Dixítque Achimaas: Vidi tumultum magnum, cùm mitteret Joab ſervus tuus, ô rex, me ſervum tuum: neſcio aliud.

G 30 Ad quem rex: Tranſi, ait, & ſta hîc. Cúmque ille tranſiſſet, & ſtaret,

31 Apparuit Chuſi: & veniens ait: Bonum apporto nuntium, domine mi rex: judicavit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui ſurrexerunt contra te.

32 Dixit autem rex ad Chuſi: Eſtne pax puero Abſalom? Cui reſpondens Chuſi, Fiant, inquit, ſicut puer, inimici domini mei regis, & univerſi qui conſurgunt adverſus eum in malum.

33 Contriſtatus itaque rex, aſcendit cœnaculum portæ, & flevit. Et ſic loquebatur, vadens: * Fili mi Abſalom, Abſalom fili mi: quis mihi tribuat ut ego moriar pro te, Abſalom fili mi, fili mi Abſalom?

* Inf. 19. a. 4.

CAPUT XIX.

David Ioab verbis commotus, ſuos conſpiratores ſibi reconciliat, & à viris Iuda in Ieruſalem reducitur, ac Semei veniam precanti, ignoſcit, & Miphiboſeth recipit, jubens ut agros cum Siba dividat: valedicit ipſi Berzellai retinens ſecum Chamaam. Iſrael autem cum Juda pro David contendit.

A 1 NUntiatum eſt autem Joab quòd rex fleret & lugeret filium ſuum:

2 Et verſa eſt victoria in luctum in die illa omni populo: audivit enim populus in die illa dici: Dolet rex ſuper filio ſuo.

3 Et declinavit populus in die illa ingredi civitatem, quomodo declinare ſolet populus verſus & fugiens de prælio.

4 Porrò rex operuit caput ſuum, & clamabat, voce magna: Fili mi Abſalom, Abſalom fili mi, fili mi.

5 Ingreſſus ergo Joab ad regem in domum, dixit: Confudiſti hodie vultus omnium ſervorum tuorum, qui ſalvam fecerunt animam tuam, & animam filiorum tuorum, & filiarum tuarum, & animam uxorum tuarum, & animam concubinarum tuarum.

6 Diligis odientes te, & odio habes diligentes te: & oſtendiſti hodie, quia non curas de ducibus tuis, & de ſervis tuis: & verè cognovi modò, quia ſi Abſalom viveret, & omnes nos occubuiſſemus, tunc placeret tibi.

B 7 Nunc igitur ſurge, & procede, & alloquens ſatisfac ſervis tuis: juro enim tibi per Dominum, quòd ſi non exieris, ne unus quidem remanſurus ſit tecum nocte hac: & pejus erit hoc tibi, quam omnia mala quæ venerunt ſuper te, ab adoleſcentia tua uſque in præſens.

8 Surrexit ergo rex & ſedit in porta: & omni populo nuntiatum eſt quòd rex ſederet in porta: venítque univerſa multitudo coram rege: Iſraël autem fugit in tabernacula ſua.

9 Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus Iſraël, dicens: Rex liberavit nos de manu inimicorum noſtrorum, ipſe ſalvavit nos de manu Philiſthinorum: & nunc fugit de terra propter Abſalom.

10 Abſalom autem, quem unximus ſuper nos, mortuus eſt in bello: uſquequò ſiletis, & non reducitis regem? C

11 Rex verò David miſit ad Sadoc & Abiathar ſacerdotes, dicens: Loquimini ad majores natu Juda dicentes: Cur venitis noviſſimi ad reducendum regem in domum ſuam? (Sermo autem omnis Iſraël pervenerat ad regem in domo ejus.)

12 Fratres mei vos, os meum, & caro mea vos, quare noviſſimi reducitis regem?

13 Et Amaſæ dicite: Nónne os meum, & caro mea es? Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, ſi non magiſter militiæ fueris coram me omni tempore pro Joab.

14 Et inclinavit cor omnium virorum Juda, quaſi viri unius: miſerúntque ad regem, dicentes: Revertere tu, & omnes ſervi tui.

15 Et reverſus eſt rex: & venit uſque ad Jordanem, & omnis Juda venit uſque in Galgalam, ut occurreret regi, & traduceret eum Jordanem.

16 * Feſtinavit autem Semei filius Gera filij Jemini de Bahurim, & deſcendit cum viris Juda in occurſum regis David

* 3. Reg. 2. b. 8.

17 Cum mille viris de Benjamin, & Siba puer de domo Saul: & quindecim filij ejus, ac viginti ſervi erant cum eo: & irrumpentes Jordanem, ante regem. D

18 Tranſierunt vada, ut traducerent domum regis, & facerent juxta juſſionem ejus: Semei autem filius Gera proſtratus coram rege, cùm jam tranſiſſet Jordanem,

19 Dixit ad eum: Ne reputes mihi domine mi iniquitatem, neque memineris injuriarum ſervi tui in die qua egreſſus es domine mi rex de Jeruſalem, neque ponas rex in corde tuo.

20 Agnoſco enim ſervus tuus peccatum meum: & idcircò hodie primus veni de omni domo Joſeph, deſcendíque in occurſum domini mei regis.

21 Reſpondens verò Abiſai filius Sarviæ, dixit: Numquid pro his verbis non occidetur Semei, quia maledixit Chriſto Domini?

22 Et ait David: Quid mihi, & vobis filij Sarviæ? cur efficimini mihi hodie in ſatan? ergóne hodie interficietur vir in Iſraël? an ignoro hodie me factum regem ſuper Iſraël?

23 Et ait rex Semei: Non morieris. Juravítque ei. E

24 Miphiboſeth quoque filius Saul deſcendit in occurſum regis, illotis pedibus, & intonſa barba: veſtéſque ſuas non laverat à die qua egreſſus fuerat rex, uſque ad diem reverſionis ejus in pace.

25 Cúmque Jeruſalem occurriſſet regi, dixit ei rex: Quare non veniſti mecum Miphiboſeth?

26 Et reſpondens ait: Domine mi rex, ſervus meus contempſit me: dixíque ei ego famulus tuus, ut ſterneret mihi aſinum, & aſcendens abirem cum rege: claudus enim ſum ſervus tuus.

27 * Inſuper & accuſavit me ſervum tuum ad te dominum meum regem: tu autem domine mi rex, ſicut angelus Dei es, fac quod placitum eſt tibi.

* Sup. 16. a. 3.

28 Neque enim fuit domus patris mei, niſi morti obnoxia domino meo regi: tu autem poſuiſti me ſervum tuum inter convivas menſæ tuæ: quid ergo habeo juſtæ querelæ: aut quid poſſum ultrà vociferari ad regem?

Digitized by Google

29 Ait ergo ei rex: Quid ultrà loqueris? fixum eſt
quod locutus ſum: tu & Siba dividite poſſeſſiones.
30 Reſpondítque Miphiboſeth regi: Etiam
cuncta accipiat, poſtquam reverſus eſt dominus
meus rex pacificè in domum ſuam.
F 31 Berzellai quoque Galaadites, deſcendens de
Rogelim, traduxit regem Jordanem, paratus etiam
ultra fluvium proſequi eum.
* Sup. 17 g 28. 32 * Erat autem Berzellai Galaadites ſenex val-
3 Reg. 2 b 7. dè, id eſt, octogenarius, & ipſe præbuit alimenta
regi, cùm moraretur in Caſtris: fuit quippe vir di-
ves nimis.
33 Dixit itaque rex ad Berzellai: Veni mecum,
ut requieſcas ſecurus mecum in Jeruſalem.
34 Et ait Berzellai ad regem: Quot ſunt dies an-
norum vitæ meæ, ut aſcendam cum rege in Jeru-
ſalem?
35 Octogenarius ſum hodie: numquid vigent
ſenſus mei ad diſcernendum ſuave, aut amarum?
aut delectare poteſt ſervum tuum cibus & potus?
vel audire poſſum ultrà vocem cantorum, atque
cantatricum? quare ſervus tuus ſit oneri domino
meo regi?
36 Paululum procedam famulus tuus ab Jorda-
ne tecum: non indigeo hac viciſſitudine,
37 Sed obſecro ut revertar ſervus tuus, & mo-
riar in civitate mea, & ſepeliar juxta ſepulchrum
patris mei, & matris meæ. Eſt autem ſervus tuus
Chamaam, ipſe vadat tecum domine mi rex, &
fac ei quidquid tibi bonum videtur.
G 38 Dixit itaque ei rex: Mecum tranſeat Cha-
maam, & ego faciam ei quidquid tibi placuerit, &
omne, quod petieris à me, impetrabis.
39 Cùmque tranſiſſet univerſus populus, & rex
Jordanem, oſculatus eſt rex Berzellai, & benedixit
ei: & ille reverſus eſt in locum ſuum.
40 Tranſivit ergo rex in Galgalam, & Cha-
maam cum eo. omnis autem populus Juda tradu-
xerat regem, & media tantùm pars adfuerat de
populo Iſraël.
41 Itaque omnes viri Iſraël concurrentes ad re-
gem dixerunt ei: Quare te furati ſunt fratres no-
ſtri viri Juda, & traduxerunt regem & domum ejus
Jordanem, omnéſque viros David cum eo?
42 Et reſpondit omnis vir Juda ad viros Iſraël:
Quia mihi propior eſt rex: cur iraſceris ſuper hac
re? numquid comedimus aliquid ex rege, aut mu-
nera nobis data ſunt?
43 Et reſpondit vir Iſraël ad viros Juda, & ait:
Decem partibus major ego ſum apud regem, ma-
gíſque ad me pertinet David quàm ad te: cur fe-
ciſti mihi injuriam, & non mihi nuntiatum eſt
priori, ut reducerem regem meum? Duriùs autem
reſponderunt viri Juda viris Iſraël.

CAPUT XX.

Joab cum fratre Abiſai perſequens Sebam filium Bochri movenτem contra David ſeditionem in Iſraël, Amaſam in via occidit, tandémque ab obſidione Abelæ, miſſo Seba per murum capite, diſcedit.

A 1 Accidit quoque ut ibi eſſet vir Belial, nomi-
ne Seba, filius Bochri, vir Jemineus: & ce-
cinit buccina, & ait: Non eſt nobis pars in David,
neque hereditas in filio Iſai, revertere in taberna-
cula tua Iſraël.
2 Et ſeparatus eſt omnis Iſraël à David, ſecu-
túſque eſt Seba filium Bochri: viri autem Juda
adhæſerunt regi ſuo, à Jordane uſque Jeruſalem.
3 Cùmque veniſſet rex in domum ſuam in Jeru-
ſalem, tulit decem mulieres concubinas, quas de-
reliquerat ad cuſtodiendam domum, & tradidit
eas in cuſtodiam, alimenta eis præbens: & non eſt B
ingreſſus ad eas, ſed erant clauſæ uſque in diem
mortis ſuæ in viduitate viventes.
4 Dixit autem rex Amaſæ: Convoca mihi omnes
viros Juda in diem tertium, & tu adeſto præſens.
5 Abiit ergo Amaſa ut convocaret Judam, & mo-
ratus eſt extra placitum quod ei conſtituerat rex.
6 Ait autem David ad Abiſai: Nunc magis
afflicturus eſt nos Seba filius Bochri quàm Abſa-
lom: tolle igitur ſervos domini tui, & perſequere
eum, ne fortè inveniat civitates munitas, & effu-
giat nos.
7 Egreſſi ſunt ergo cum eo viri Joab, Cerethi
quoque & Phelethi: & omnes robuſti exierunt de C
Jeruſalem ad perſequendum Seba filium Bochri.
8 Cùmque illi eſſent juxta lapidem grandem,
qui eſt in Gabaon, Amaſa veniens occurrit eis.
Porrò Joab veſtitus erat tunica ſtricta ad menſu-
ram habitus ſui, & deſuper accinctus gladio de-
pendente uſque ad ilia, in vagina, qui fabricatus
levi motu egredi poterat, & percutere.
9 Dixit itaque Joad ad Amaſam: Salve mi fra-
ter. * Et tenuit manu dextera mentum Amaſæ, * 3. Reg. 2. a 5.
quaſi oſculans eum.
10 Porrò Amaſa non obſervavit gladium quem
habebat Joab, qui percuſſit eum in latere, & effu-
dit inteſtina ejus in terram, nec ſecundum vulnus
appoſuit, & mortuus eſt. Joab autem, & Abiſai fra-
ter ejus, perſecuti ſunt Seba filium Bochri.
11 Intereà quidam viri, cùm ſtetiſſent juxta ca- D
daver Amaſæ, de ſociis Joab, dixerunt: Ecce qui
eſſe voluit pro Joab comes David.
12 Amaſa autem conſperſus ſanguine, jacebat
in media via. Vidit hoc quidam vir quòd ſubſiſte-
ret omnis populus ad videndum eum, & amovit
Amaſam de via in agrum, operuítque eum veſti-
mento, ne ſubſiſterent tranſeuntes propter eum.
13 Amoto ergo illo de via, tranſibat omnis vir
ſequens Joab ad perſequendum Seba filium Bo-
chri.
14 Porrò ille tranſierat per omnes tribus Iſraël
in Abelam, & Bethmaacha: omnéſque viri electi
congregati fuerant ad eum.
15 Venerunt itaque & oppugnabant eum in E
Abela, & in Bethmaacha, & circumdederunt mu-
nitionibus civitatem, & obſeſſa eſt urbs: omnis au-
tem turba, quæ erat cum Joab, moliebatur deſtrue-
re muros.
16 Et exclamavit mulier ſapiens de civitate:
Audite, audite, dicite Joab: Appropinqua huc, &
loquar tecum.
17 Qui cùm acceſſiſſet ad eam, ait illi: Tu es
Joab? Et ille reſpondit: Ego. Ad quem ſic locuta
eſt: Audi ſermones ancillæ tuæ. Qui reſpondit:
Audio.
18 Rurſúmque illa, Sermo, inquit, dicebatur in F
veteri proverbio: Qui interrogant, interrogent in
Abela: & ſic perficiebant.

19 Nónne ego ſum quæ reſpondeo veritatem in Iſraël,& tu quæris ſubvertere civitatem,& evertere matrem in Iſraël: Quare præcipitas hereditatem Domini?

20 Reſpondénſque Joab, ait: Abſit, abſit hoc à me: non præcipito, neque demolior.

G 21 Non ſic ſe habet res, ſed homo de monte Ephraim Seba, filius Bochri cognomine, levavit manum ſuam contra regem David: tradite illum ſolum, & recedemus à civitate. Et ait mulier ad Joab: Ecce caput ejus mittetur ad te per murum.

22 Ingreſſa eſt ergo ad omnem populum, & locuta eſt eis ſapienter: qui abſciſſum caput Seba filij Bochri projecerunt ad Joab, & ille cecinit tuba, & receſſerunt ab urbe, unuſquiſque in tabernacula ſua: Joab autem reverſus eſt Jeruſalem ad regem.

* Sup. 8. d. 16. 23 * Fuit ergo Joab ſuper omnem exercitum Iſraël: Banaias autem filius Joiadæ ſuper Cerethæos & Phelethæos.

24 Aduram verò ſuper tributa: porrò Joſaphat filius Ahilud, à commentariis.

25 Siva autem, ſcriba: Sadoc verò & Abiathar, ſacerdotes.

26 Ira autem Jairites erat ſacerdos David.

CAPUT XXI.

Immiſſa propter Saulis in Gabaonitas peccatum fame trienni, ad illorum petitionem David Saulis reliquias, præter Miphiboſeth tradit, ut crucifigerentur; quarum oſſa unà cum Saulis & Ionathæ oſſibus jubet ſepulturæ tradi, narrantur & quattuor bella David adverſus Philiſthæos.

A 1 FActa eſt quoque fames in diebus David tribus annis jugiter: & conſuluit David oraculum Domini. Dixítque Dominus: Propter Saul, & domum ejus ſanguinum, quia occidit Gabaonitas.

2 Vocatis ergo Gabaonitis rex dixit ad eos. (Porrò Gabaonitæ non erant de filiis Iſraël, ſed reliquiæ Amorrhæorum: * filij quippe Iſraël juraverant eis, & voluit Saul percutere eos zelo, quaſi pro filiis Iſraël & Juda.) * Ioſ. 9. c. 15.

3 Dixit ergo David ad Gabaonitas: Quid faciam vobis? & quod erit veſtri piaculum, ut benedicatis hereditati Domini?

4 Dixerúntque ei Gabaonitæ: Non eſt nobis ſuper argento & auro quæſtio, ſed contra Saul, & contra domum ejus: neque volumus ut interficiatur homo de Iſraël. Ad quos rex ait: Quid ergo vultis ut faciam vobis?

5 Qui dixerunt regi: Virum qui attrivit nos & oppreſſit iniquè, ita delere debemus, ut ne unus quidem reſiduus ſit de ſtirpe ejus in cunctis finibus Iſraël.

6 Dentur nobis ſeptem viri de filiis ejus, ut crucifigamus eos Domino in Gabaa Saul, quondam electi Domini. Et ait rex: Ego dabo.

B 7 Pepercítque rex Miphiboſeth filio Jonathæ filij Saul, * propter jusjurandum Domini, quod fuerat inter David & inter Jonathan filium Saul. * 1. R. g. 18. a. 3.

8 Tulit itaque rex duos filios Reſpha filiæ Aia, quos peperit Sauli, Armoni & Miphiboſeth: & quinque filios Michol filiæ Saul, quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui fuit de Molathi,

9 Et dedit eos in manus Gabaonitarum: qui crucifixerunt eos in monte coram Domino: & ceciderunt hi ſeptem ſimul occiſi in diebus meſſis primis, incipiente meſſione hordei.

10 Tollens autem Reſpha filia Aia cilicium, ſubſtravit ſibi ſupra petram, ab initio meſſis, donec ſtillaret aqua ſuper eos de cælo: & non dimiſit aves lacerare eos per diem, neque beſtias per noctem. C

11 Et nuntiata ſunt David quæ fecerat Reſpha, filia Aia, concubina Saul.

12 Et abiit David, & tulit oſſa Saul, & oſſa Jonathæ filij ejus à viris Jabes Galaad, * qui furati fuerant ea de platea Bethſan, in qua ſuſpenderant eos Philiſthiim cùm interfeciſſent Saul in Gelboë: * 1. Reg. 31. d. 12.

13 Et aſportavit inde oſſa Saul, & oſſa Jonathæ filij ejus: & colligentes oſſa eorum qui affixi fuerant,

14 Sepelierunt ea cum oſſibus Saul & Jonathæ filij ejus in Terra Benjamin, in latere, in ſepulchro Cis patris ejus: fecerúntque omnia, quæ præceperat rex, & repropitiatus eſt Deus terræ poſt hæc.

15 Factum eſt autem rurſum prælium Philiſthinorum adverſum Iſraël, & deſcendit David, & ſervi ejus cum eo, & pugnabant contra Philiſthiim. Deficiente autem David,

16 Jeſbibenob, qui fuit de genere arapha, * cujus ferrum haſtæ trecentas uncias appendebat, & accinctus erat enſe novo, niſus eſt percutere David. * 1. Reg. 17. a. 7.

17 Præſidióque ei fuit Abiſai filius Sarviæ, & percuſſum Philiſthæum interfecit. Tunc juraverunt viri David, dicentes: Jam non egredieris nobiſcum in bellum, ne extinguas lucernam Iſraël: D

18 * Secundum quoque bellum fuit in Gob cõtra Philiſthæos: tunc percuſſit Sobochai de Huſati, Saph de ſtirpe arapha de genere gigantum. * 1. Par. 20. c. 4.

19 Tertium quoque fuit bellum in Gob contra Philiſthæos, in quo percuſſit Adeodatus filius Saltus polymitarius Bethlehemites Goliath Gethæũ, cujus haſtile haſtæ erat quaſi liciatorium texentium.

20 Quartum bellum fuit in Geth: in quo vir fuit excelſus, qui ſenos in manibus pedibúſque habebat digitos, id eſt, viginti quattuor, & erat de origine arapha.

21 Et blaſphemavit Iſraël: percuſſit autem eum Jonathan filius Samaa fratris David.

22 Hi quattuor nati ſunt de arapha in Geth, & ceciderunt in manu David, & ſervorum ejus.

CAPUT XXII.

Canticum gratiarum actionis David pro ſua ab omnibus inimicis liberatione.

A 1 LOcutus eſt autem David Domino verba carminis hujus, in die qua liberavit eum Dominus de manu omnium inimicorum ſuorum, & de manu Saul.

2 Et ait: * Dominus petra mea, & robur meum, & ſalvator meus. * Pſal. 17. a. 3.

3 Deus fortis meus, ſperabo in eum: ſcutum meum, & cornu ſalutis meæ: elevator meus, & refugium meum: ſalvator meus, de iniquitate liberabis me.

4 * Laudabilem invocabo Dominum: & ab inimicis meis ſalvus ero: * Pſal. 17. a. 4.

5 Quia circumdederunt me contritiones mortis: torrentes Belial terruerunt me.

6 Funes

Digitized by Google

6 Funes inferni circumdederunt me: prævene-
runt me laquei mortis.
7 In tribulatione mea invocabo Dominum, &
ad Deum meum clamabo: & exaudiet de templo
ſuo vocem meam, & clamor meus veniet ad aures
ejus.
8 Commota eſt & contremuit terra: funda-
menta montium concuſſa ſunt, & conquaſſata,
quoniam iratus eſt eis.
9 Aſcendit fumus de naribus ejus, & ignis de
ore ejus vorabit: carbones ſuccenſi ſunt ab eo.
10 Inclinavit cælos, & deſcendit: & caligo ſub
pedibus ejus.
B 11 Et aſcendit ſuper cherubim, & volavit: &
lapſus eſt ſuper pennas venti.
12 Poſuit tenebras in circuitu ſuo latibulum:
cribrans aquas de nubibus cælorum.
13 Præ fulgore in conſpectu ejus, ſuccenſi ſunt
carbones ignis.
14 Tonabit de cœlo Dominus: & excelſus da-
bit vocem ſuam.
15 Miſit ſagittas, & diſſipavit eos; fulgur, &
conſumpſit eos.
16 Et apparuerunt effuſiones maris, & revelata
ſunt fundamenta orbis, ab increpatione Domini,
ab inſpiratione ſpiritus furoris ejus.
17 Miſit de excelſo, & aſſumpſit me: & extra-
xit me de aquis multis.
18 Liberavit me ab inimico meo potentiſſimo,
& ab his qui oderant me: quoniam robuſtiores
me erant.
19 Prævenit me in die afflictionis meæ, & factus
eſt Dominus firmamentum meum.
20 Et eduxit me in latitudinem: liberavit me,
quia complacui ei.
21 Retribuet mihi Dominus ſecundùm juſti-
tiam meam: & ſecundùm munditiam manuum
mearum reddet mihi.
22 Quia cuſtodivi vias Domini, & non egi im-
piè, à Deo meo.
23 Omnia enim judicia ejus in conſpectu meo:
& præcepta ejus non amovi à me.
C 24 Et ero perfectus cum eo: & cuſtodiam me
ab iniquitate mea.
25 Et reſtituet mihi Dominus ſecundùm juſti-
tiam meam: & ſecundùm munditiam manuum
mearum, in conſpectu oculorum ſuorum.
26 Cum ſancto ſanctus eris: & cum robuſto per-
fectus.
27 Cum electo electus eris: & cum perverſo
pervertêris.
28 Et populum pauperem ſalvum facies: ocu-
liſque tuis excelſos humiliabis.
29 Quia tu lucerna mea Domine: & tu Domi-
ne illuminabis tenebras meas.
30 In te enim curram accinctus: in Deo meo
tranſiliam murum.
31 Deus, immaculata via ejus, eloquium Do-
mini igne examinatum: ſcutum eſt omnium ſpe-
rantium in ſe.
32 Quis eſt Deus præter Dominum: & quis
fortis præter Deum noſtrum?
33 Deus qui accinxit me fortitudine: & com-
planavit perfectam viam meam.
34 Coæquans pedes meos cervis, & ſuper ex-
celſa mea ſtatuens me.
35 * Docens manus meas ad prælium, & com- * Pſ.143. a.1.
ponens quaſi arcum æreum brachia mea.
36 Dediſti mihi clypeum ſalutis tuæ: & man-
ſuetudo tua multiplicavit me.
37 Dilatabis greſſus meos ſubtus me: & non de-
ficient tali mei. D
38 Perſequar inimicos meos, & conteram: &
non convertar donec conſumam eos.
39 Conſumam eos & confringam, ut non con-
ſurgant: cadent ſub pedibus meis.
40 Accinxiſti me fortitudine ad prælium: in-
curvaſti reſiſtentes mihi ſubtus me.
41 Inimicos meos dediſti mihi dorſum; odientes
me, & diſperdam eos.
42 Clamabunt, & non erit qui ſalvet: ad Domi-
num, & non exaudiet eos.
43 Delebo eos ut pulverem terræ: quaſi lutum
platearum comminuam eos atque confringam.
44 Salvabis me à contradictionibus populi mei:
cuſtodies me in caput Gentium: populus, quem
ignoro, ſerviet mihi.
45 Filij alieni reſiſtent mihi, auditu auris obe-
dient mihi.
46 Filij alieni defluxerunt, & contrahentur in
anguſtiis ſuis.
47 Vivit Dominus, & benedictus Deus meus:
& exaltabitur Deus fortis ſalutis meæ.
48 Deus qui das vindictas mihi, & dejicis popu-
los ſub me.
49 Qui educis me ab inimicis meis, & à reſiſten-
tibus mihi elevas me: * à viro iniquo liberabis me. * Pſ.17. d.49.
50 * Proptereà confitebor tibi Domine in genti- * Rom. 15.c.9.
bus: & nomini tuo cantabo.
51 Magnificans ſalutes regis ſui, & faciens miſe-
ricordiam chriſto ſuo David, & ſemini ejus in
ſempiternum.

Caput XXIII.

*Verba noviſſima David, & catalogus virorum ipſius illu-
ſtrium.*

1 HÆc autem ſunt verba David noviſſima. A
Dixit David filius Iſai: Dixit vir, cui con-
ſtitutum eſt de chriſto Dei Jacob, egregius pſaltes
Iſraël:
2 Spiritus Domini locutus eſt per me, & ſermo
ejus per linguam meam.
3 Dixit Deus Iſraël mihi, locutus eſt fortis Iſ-
raël, Dominator hominum, juſtus dominatur in
timore Dei.
4 Sicut lux auroræ, oriente ſole, manè abſque
nubibus rutilat, & ſicut pluviis germinat herba
de terra.
5 Nec tanta eſt domus mea apud Deum, ut pa-
ctum æternum iniret mecum, firmum in omnibus
atque munitum. Cuncta enim ſalus mea, & omnis
voluntas: nec eſt quidquam ex ea quod non ger-
minet.
6 Prævaricatores autem quaſi ſpinæ evellentur
univerſi: quæ non tolluntur manibus.
7 Et ſi quis tangere voluerit eas, armabitur ferro
& ligno lanceato, ignéque ſuccenſæ comburentur
uſque ad nihilum.
8 * Hæc nomina fortium David. Sedens in ca- * 1.Par. 11.a.10.
thedra

Digitized by Google

thedra ſapientiſſimus princeps inter tres, ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno.

9 Poſt hunc, Eleazar filius patrui ejus Ahohites inter tres fortes,qui erant cum David quando exprobraverunt Philiſthiim,& congregati ſunt illuc in prælium.

B 10 Cúmque aſcendiſſent viri Iſraël, ipſe ſtetit & percuſſit Philiſthæos, donec deficeret manus ejus,& obrigeſceret cum gladio: fecítque Dominus ſalutem magnam in die illa:& populus qui fugerat, reverſus eſt ad cæſorum ſpolia detrahenda.

11 Et poſt hunc, Semma filius Age de Arari. & congregati ſunt Philiſthiim in ſtatione:erat quippe ibi ager lente plenus. Cúmque fugiſſet populus à facie Philiſthiim,

12 Stetit ille in medio agri, & tuitus eſt eum, percuſsítque Philiſthæos: & fecit Dominus ſalutem magnam.

13 Nec non & antè deſcenderant tres qui erant principes inter triginta,& venerant tempore meſſis ad David in ſpeluncam Odollam:caſtra autem Philiſthinorum erant poſita in Valle gigantum.

14 Et David erat in præſidio: porrò ſtatio Philiſthinorum tunc erat in Bethlehem.

C 15 Deſideravit ergo David,& ait:O ſi quis mihi daret potum aquæ,de ciſterna quæ eſt in Bethlehem juxta portam!

16 Irruperunt ergo tres fortes caſtra Philiſthinorum, & hauſerunt aquam de ciſterna Bethlehem, quæ erat juxta portam,& attulerunt ad David: at ille noluit bibere,ſed libavit eam Domino,

17 Dicens: Propitius ſit mihi Dominus, ne faciam hoc:num ſanguinem hominum iſtorum,qui profecti ſunt,& animarum periculum bibam?Noluit ergo bibere. hæc fecerunt tres robuſtiſſimi.

18 Abiſai quoque frater Joab filius Sarviæ,princeps erat de tribus: ipſe eſt qui levavit haſtam ſuam contra trecentos, quos interfecit, nominatus in tribus,

19 Et inter tres nobilior, erátque eorum princeps, ſed uſque ad tres primos non pervenerat.

20 Et Banaias filius Joiadæ viri fortiſſimi, magnorum operum, de Gabſeel: ipſe percuſſit duos leones Moab,& ipſe deſcendit,& percuſſit leonem in media ciſterna in diebus nivis.

21 Ipſe quoque interfecit virum Ægyptium, virum dignum ſpectaculo, habentem in manu haſtam: itaque cùm deſcendiſſet ad eum in virga,vi extorſit haſtam de manu Ægyptij, & interfecit eum haſta ſua.

D 22 Hæc fecit Banaias filius Joiadæ.

23 Et ipſe nominatus inter tres robuſtos, qui erant inter triginta nobiliores:verumtamen uſque ad tres non pervenerat: fecítque eum ſibi David auricularium,à ſecreto.

24 Aſaël frater Joab inter triginta, Elehanan filius patrui ejus de Bethlehem,

25 Semma de Harodi, Elica de Harodi,

26 Heles de Phalti, Hira filius Acces de Thecua,

27 Abiezer de Anathoth, Mobonnai de Huſati,

28 Selmon Ahohites, Maharai Netophathites,

29 Heled filius Baana, & ipſe Netophathites,

Ithai filius Ribai de Gabaath filiorum Benjamin,

30 Banaia Pharathonites, Heddai de Torrente Gaas,

31 Abialbon Arbathites, Azmaveth de Beromi,

32 Eliaba de Salaboni. Filij Jaſſen, Jonathan,

33 Semma de Orori, Aiam filius Sarar Arorites,

34 Eliphelet filius Aaſbai filij Machati, Eliam filius Achitophel Gelonites,

35 Heſrai de Carmelo, Pharai de Arbi,

36 Igaal filius Nathan de Soba, Bonni de Gadi,

37 Selec de Ammoni,Naharai Berothites armiger Joab filij Sarviæ,

38 Ira Jethrites, Gareb & ipſe Jethrites,

39 Urias Hethæus. Omnes triginta ſeptem.

Caput XXIV.

David ob numeratum populum à Gad propheta correptus, ex tribus oblatis peſtem triduanam elegit; qua in populum ſæviente, ac 70000. interemptis, orat David Dominum, & à Gad propheta admonitus, in area Areuna, dato pretio, altare erigit, ceſsátque peſtis.

1 ET * addidit furor Domini iraſci contra Iſ- A
raël, commovítque David in eis dicentem: * 1. Par. 21. a. 1.
Vade, numera Iſraël & Judam.

2 Dixítque rex ad Joab principem exercitus ſui: Perambula omnes tribus Iſraël à Dan uſque Berſabee, & numerate populum, ut ſciam numerum ejus.

3 Dixítque Joab regi: Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, quantus nunc eſt, iterúmque centuplicet in conſpectu domini mei regis: ſed quid ſibi dominus meus rex vult in re hujuſcemodi?

4 Obtinuit autem ſermo regis verba Joab, & principum exercitus:egreſſúſque eſt Joab,& principes militum, à facie regis, ut numerarent populum Iſraël.

5 Cúmque pertranſiſſent Jordanem, venerunt in Aroër ad dexteram urbis,quæ eſt in valle Gad:

6 Et per Jazer tranſierunt in Galaad, & in terram inferiorem Hodſi, & venerunt in Dan ſilveſtria. Circumeuntéſque juxta Sidonem,

7 Tranſierunt prope mœnia Tyri, & omnem terram Hevæi & Chananæi, venerúntque ad meridiem Juda in Berſabee:

8 Et luſtrata univerſa terra, adfuerunt poſt novem menſes & viginti dies in Jeruſalem. B

9 Dedit ergo Joab numerum deſcriptionis populi regi,& inventa ſunt de Iſraël octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium: & de Juda quingenta millia pugnatorum.

10 Percuſſit autem cor David eum, poſtquam numeratus eſt populus: & dixit David ad Dominum: Peccavi valdè in hoc facto: ſed precor Domine, ut transferas iniquitatem ſervi tui,quia ſtultè egi nimis.

11 Surrexit itaque David manè, & ſermo Domini factus eſt ad Gad prophetam & Videntem David, dicens:

12 Vade, & loquere ad David: Hæc dicit Dominus: Trium tibi datur optio, elige unum quod volueris ex his,ut faciam tibi.

13 Cúmque veniſſet Gad ad David, nuntiavit ei, dicens: Aut ſeptem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus menſibus fugies adverſarios

tuos,

Digitized by Google

C tuos, & illi te perſequentur: aut certè tribus die-
bus erit peſtilentia in terra tua: Nunc ergo deli-
bera, & vide quem reſpondeam ei, qui me miſit,
ſermonem.
14 Dixit autem David ad Gad: Coarctor nimis:
* 1.Par. 21.a 13. Dan 13.b 23. * ſed melius eſt ut incidam in manus Domini
(multæ enim miſericordiæ ejus ſunt) quàm in ma-
nus hominum.
15 Immiſítque Dominus peſtilentiam in Iſraël,
de manè uſque ad tempus conſtitutum, & mortui
ſunt ex populo, à Dan uſque ad Berſabee, ſeptua-
ginta millia virorum.
16 Cúmque extendiſſet manum ſuam Angelus
Domini ſuper Jeruſalem ut diſperderet eam, mi-
ſertus eſt Dominus ſuper afflictione, & ait Ange-
lo percutienti populum: Sufficit: nunc contine ma-
num tuam. erat autem Angelus Domini juxta
aream Areuna Jebuſæi.
17 Dixítque David ad Dominum, cùm vidiſſet
Angelum cædentem populum: Ego ſum qui pec-
cavi, ego iniquè egi: iſti qui oves ſunt, quid fece-
runt? vertatur, obſecro, manus tua contra me, &
contra domum patris mei.
18 Venit autem Gad ad David in die illa, &
dixit ei: Aſcende, & conſtitue altare Domino in
area Areuna Jebuſæi.
19 Et aſcendit David juxta ſermonem Gad, D
quem præceperat ei Dominus.
20 Conſpiciénſque Areuna, animadvertit re-
gem & ſervos ejus tranſire ad ſe:
21 Et egreſſus adoravit regem prono vultu in
terram, & ait: Quid cauſæ eſt ut veniat dominus
meus rex ad ſervum ſuum? Cui David ait: Ut
emam à te aream, & ædificem altare Domino, &
ceſſet interfectio quæ graſſatur in populo.
22 Et ait Areuna ad David. Accipiat, & offerat
dominus meus rex, ſicut placet ei: habes boves in
holocauſtum, & plauſtrum & juga boum in uſum
lignorum.
23 Omnia dedit Areuna rex regi: dixítque Areu-
na ad regem: Dñs Deus tuus ſuſcipiat votum tuũ.
24 Cui reſpondens rex, ait: Nequaquam ut vis,
ſed emam pretio à te, & non offeram Domino Deo
meo holocauſta gratuita. Emit ergo David aream,
& boves, argenti ſiclis quinquaginta:
25 Et ædificavit ibi David altare Domino, & ob-
tulit holocauſta & pacifica: & propitiatus eſt Do-
minus terræ, & cohibita eſt plaga ab Iſraël.

LIBER REGUM TERTIUS, SECUNDUM HEBRÆOS PRIMUS MALACHIM.

Caput Primum.

David ſenio confectum puella Abiſag calefacit, caſta manens: Adonia verò regnum occupante, Bethſabee directa conſilio Nathan impetravit à David ungi Salomonem in regem: quo audito, fugit Adonias.

A 1 ET rex David ſenuerat, habe-
bátque ætatis plurimos dies:
cúmque operiretur veſtibus, non
calefiebat.
2 Dixerunt ergo ei ſervi ſui:
Quæramus domino noſtro regi
adoleſcentulam virginem, &
ſtet coram rege, & foveat eum, dormiátque in ſi-
nu ſuo, & calefaciat dominum noſtrum regem.
3 Quæſierunt igitur adoleſcentulam ſpecioſam
in omnibus finibus Iſraël: & invenerunt Abiſag
Sunamitidem, & adduxerunt eam ad regem.
4 Erat autem puella pulchra nimis, dormiebát-
que cum rege, & miniſtrabat ei, rex verò non
cognovit eam.
5 Adonias autem filius Haggith elevabatur di-
cens: Ego regnabo. Fecítque ſibi currus & equites,
& quinquaginta viros qui currerent ante eum.
6 Nec corripuit eum pater ſuus aliquando, di-
cens: Quare hoc feciſti? Erat autem & ipſe pulcher
valdè, ſecundus natu poſt Abſalom.
7 Et ſermo ei cum Joab filio Sarviæ, & cum B
Abiathar ſacerdote, qui adjuvabant partes Adoniæ.
8 Sadoc verò ſacerdos, & Banaias filius Joiadæ,
& Nathan propheta, & Semei & Rei, & robur
exercitus David, non erat cum Adonia.
9 Immolatis ergo Adonias arietibus & vitulis,
& univerſis pinguibus, juxta lapidem Zoheleth,
qui erat vicinus Fonti rogel, vocavit univerſos fra-
tres ſuos filios regis, & omnes viros Juda ſervos
regis.
10 Nathan autem prophetam, & Banaian, & ro-
buſtos quoſque, & Salomonem fratrem ſuum, non
vocavit.
11 Dixit itaque Nathan ad Bethſabee matrem
Salomonis: Num audiſti, quòd regnaverit Ado-
nias filius Haggith, & dominus noſter David hoc
ignorat?
12 Nunc ergo veni, accipe conſilium à me, &
ſalva animam tuam, filiíque tui Salomonis.
13 Vade, & ingredere ad regem David, & dic
ei: Nónne tu domine mi rex juraſti mihi ancillæ
tuæ, dicens: Salomon filius tuus regnabit poſt me,
& ipſe ſedebit in ſolio meo? quare ergo regnat
Adonias?
14 Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego ve- C
niam poſt te, & complebo ſermones tuos.

15 Ingreſſa

Digitized by Google

15 Ingreſſa eſt itaque Bethſabee ad regem in
cubiculum: rex autem ſenuerat nimis, & Abiſag
Sunamitis miniſtrabat ei.
16 Inclinavit ſe Bethſabee, & adoravit regem.
Ad quam rex, Quid tibi, inquit, vis?
17 Quæ reſpondens, ait: Domine mi, tu juraſti
per Dominum Deum tuum ancillæ tuæ, Salomon
filius tuus regnabit poſt me, & ipſe ſedebit in ſo-
lio meo.
18 Et ecce nunc Adonias regnat, te, domine mi
rex, ignorante.
19 Mactavit boves, & pinguia quæque, & arie-
tes plurimos, & vocavit omnes filios regis, Abia-
thar quoque ſacerdotem, & Joab principem mili-
tiæ: Salomonem autem ſervum tuum non vo-
cavit.
20 Verumtamen domine mi rex, in te oculi re-
ſpiciunt totius Iſraël, ut indices eis, quis ſedere de-
beat in ſolio tuo, domine mi rex, poſt te.
21 Eritque cùm dormierit dominus meus rex
cum patribus ſuis, erimus ego & filius meus Salo-
mon peccatores.
22 Adhuc illa loquente cum rege, Nathan pro-
pheta venit.
23 Et nuntiaverunt regi, dicentes: Adeſt Na-
than propheta. Cúmque introiſſet in conſpectu
regis, & adoraſſet eum pronus in terram,
D 24 Dixit Nathan: Domine mi rex: tu dixiſti:
Adonias regnet poſt me, & ipſe ſedeat ſuper thro-
num meum?
25 Quia deſcendit hodie, & immolavit boves,
& pinguia, & arietes plurimos, & vocavit univer-
ſos filios regis, & principes exercitus, Abiathar
quoque ſacerdotem: illiſque veſcentibus, & biben-
tibus coram eo, & dicentibus: Vivat rex Adonias:
26 Me ſervum tuum, & Sadoc ſacerdotem, &
Banaiam filium Joiadæ, & Salomonem famulum
tuum, non vocavit.
27 Numquid à domino meo rege exivit hoc ver-
bum, & mihi non indicaſti ſervo tuo, quis ſeſſurus
eſſet ſuper thronum domini mei regis poſt eum?
28 Et reſpondit rex David, dicens: Vocate ad me
Bethſabee. Quæ cùm fuiſſet ingreſſa coram rege,
& ſtetiſſet ante eum,
29 Juravit rex, & ait: Vivit Dominus qui eruit
animam meam de omni anguſtia,
30 Quia ſicut juravi tibi per Dominum Deum
Iſraël, dicens: Salomon filius tuus regnabit poſt
me, & ipſe ſedebit ſuper ſolium meum pro me: ſic
faciam hodie.
E 31 Summiſſóque Bethſabee in terram vultu,
adoravit regem, dicens: Vivat dominus meus Da-
vid in æternum.
32 Dixit quoque rex David: Vocate mihi Sa-
doc ſacerdotem, & Nathan prophetam, & Ba-
naiam filium Joiadæ. Qui cùm ingreſſi fuiſſent
coram rege,
33 Dixit ad eos: Tollite vobiſcum ſervos do-
mini veſtri, & imponite Salomonem filium meum
ſuper mulam meam: & ducite eum in Gihon.
34 Et ungat eum ibi Sadoc ſacerdos, & Nathan
propheta, in regem ſuper Iſraël: & canetis bucci-
na, atque dicetis: Vivat rex Salomon.
35 Et aſcendetis poſt eum, & veniet, & ſede-
bit ſuper ſolium meum, & ipſe regnabit pro me:
illíque præcipiam ut ſit dux ſuper Iſraël, & ſuper
Judam.
36 Et reſpondit Banaias filius Joiadæ, regi, di-
cens: Amen: ſic loquatur Dominus Deus domini
mei regis.
37 Quomodo fuit Dominus cum domino meo
rege, ſic ſit cum Salomone, & ſublimius faciat ſo-
lium ejus à ſolio domini mei regis David.
38 Deſcendit ergo Sadoc ſacerdos, & Nathan
propheta, & Banaias filius Joiadæ, & Cerethi, &
Phelethi: & impoſuerunt Salomonem ſuper mu-
lam regis David, & adduxerunt eum in Gihon.
39 Sumpsítque Sadoc ſacerdos cornu olei de ta-
bernaculo, & unxit Salomonem: & cecinerunt buc-
cina, & dixit omnis populus: Vivat rex Salomon.
40 Et aſcendit univerſa multitudo poſt eum, &
populus canentium tibiis, & lætantium gaudio F
magno, & inſonuit terra à clamore eorum.
41 Audivit autem Adonias, & omnes qui invi-
tati fuerant ab eo, jámque convivium finitum erat:
ſed & Joab, audita voce tubæ, ait: Quid ſibi vult
clamor civitatis tumultuantis?
42 Adhuc illo loquente, Jonathas filius Abia-
thar ſacerdotis venit: cui dixit Adonias: ingrede-
re, quia vir fortis es, & bona nuntians.
43 Reſpondítque Jonathas Adoniæ: Nequa-
quam: Dominus enim noſter rex David regem
conſtituit Salomonem:
44 Miſitque cum eo Sadoc ſacerdotem, & Na-
than prophetam, & Banaiam filium Joiadæ, & Ce-
rethi & Phelethi, & impoſuerunt eum ſuper mu-
lam regis.
45 Unxerúntque eum Sadoc ſacerdos & Na-
than propheta regem in Gihon: & aſcenderunt
inde lætantes, & inſonuit civitas: hæc eſt vox,
quam audiſtis.
46 Sed & Salomon ſedet ſuper ſolium regni.
47 Et ingreſſi ſervi regis benedixerunt domino G
noſtro regi David, dicentes: Amplificet Deus no-
men Salomonis ſuper nomen tuum, & magnificet
thronum ejus ſuper thronum tuum. Et adoravit
rex in lectulo ſuo:
48 Et locutus eſt: Benedictus Dominus Deus
Iſraël, qui dedit hodie ſedentem in ſolio meo, vi-
dentibus oculis meis.
49 Territi ſunt ergo, & ſurrexerunt omnes qui
invitati fuerant ab Adonia, & ivit unuſquiſque
in viam ſuam.
50 Adonias autem timens Salomonem, ſurrexit,
& abiit, tenuítque cornu altaris.
51 Et nuntiaverunt Salomoni, dicentes: Ecce
Adonias timens regem Salomonem, tenuit cornu
altaris, dicens: Juret mihi rex Salomon hodie,
quòd non interficiat ſervum ſuum gladio.
52 Dixítque Salomon: Si fuerit vir bonus, non
cadet ne unus quidem capillus ejus in terram: ſin
autem malum inventum fuerit in eo, morietur.
53 Miſit ergo rex Salomon, & eduxit eum ab
altari: & ingreſſus adoravit regem Salomonem:
dixítque ei Salomon: Vade in domum tuam.

Digitized by Google

Caput II.

David datis Salomoni variis præceptis moritur. Adonias petens Abiſag in uxorem, occidi à Salomone jubetur: Abiathar ſacerdotio privatur, & tandem Ioab in tabernaculo interficitur: Semei quoque, quia contra præſcriptum egreſſus eſt Ieruſalem, occiditur.

A 1 APpropinquaverunt autem dies David ut moreretur, præcepítque Salomoni filio ſuo, dicens:

2 Ego ingredior viam univerſæ terræ: confortare, & eſto vir.

3 Et obſerva cuſtodias Domini Dei tui, ut ambules in viis ejus, ut cuſtodias cæremonias ejus, & præcepta ejus, & judicia, & teſtimonia, *ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi: ut intelligas univerſa quæ facis, & quocumque te verteris:

* Deut. 17. d. 19.

4 Ut confirmet Dominus ſermones ſuos, quos locutus eſt de me, dicens: Si cuſtodierint filij tui vias ſuas, & ambulaverint coram me in veritate, in omni corde ſuo, & in omni anima ſua, non auferetur tibi vir de ſolio Iſraël.

5 Tu quoque noſti quæ fecerit mihi Joab filius Sarviæ, quæ fecerit duobus principibus exercitus Iſraël, * Abner filio Ner, & * Amaſæ filio Jether: quos occidit, & effudit ſanguinem belli in pace, & poſuit cruorem prælij in balteo ſuo, qui erat circa lumbos ejus, & in calceamento ſuo, quod erat in pedibus ejus.

* 2. Reg. 3. e. 17. * 2. Reg. 20. c. 10.

B

6 Facies ergo juxta ſapientiam tuam, & non deduces canitiem ejus pacificè ad inferos.

7 Sed & filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in menſa tua: * occurrerunt enim mihi quando fugiebam à facie Abſalom fratris tui.

* 2. Reg. 19. f. 31.

8 * Habes quoque apud te Semei filium Gera filij Jemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione peſſima, quando ibam ad Caſtra: ſed quia deſcendit mihi in occurſum cùm tranſirem Jordanem, & juravi ei per Dominum, dicens: Non te interficiam gladio:

* 2. Reg. 16. a. 5. 19. d. 19.

9 Tu noli pati eum eſſe innoxium. Vir autem ſapiens es, ut ſcias quæ facies ei, deducéſque canos ejus cum ſanguine ad inferos.

10 * Dormivit igitur David cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in civitate David.

* Act. 2. d. 29.

11 * Dies autem quibus regnavit David ſuper Iſraël, quadraginta anni ſunt: in Hebron regnavit ſeptem annis: in Jeruſalem, triginta tribus.

* 1. Par. 29. g. 27

12 Salomon autem ſedit ſuper thronum David patris ſui, & firmatum eſt regnum ejus nimis.

13 Et ingreſſus eſt Adonias filius Haggith ad Bethſabee matrem Salomonis. Quæ dixit ei: pacificuſne eſt ingreſſus tuus? Qui reſpōdit: Pacificus.

C

14 Addiditque: Sermo mihi eſt ad te. Cui ait: Loquere. Et ille:

15 Tu, inquit, noſti, quia meum erat regnum, & me præpoſuerat omnis Iſraël ſibi in regem: ſed tranſlatum eſt regnum, & factum eſt fratris mei: à Domino enim conſtitutum eſt ei.

16 Nunc ergo petitionem unam precor à te; ne confundas faciem meam. Quæ dixit ad eum: Loquere.

17 Et ille ait: Precor ut dicas Salomoni regi (neque enim negare tibi quidquam poteſt) ut det mihi Abiſag Sunamitidem uxorem.

18 Et ait Bethſabee: Benè, ego loquar pro te regi.

19 Venit ergo Bethſabee ad regem Salomonem, ut loqueretur ei pro Adonia: & ſurrexit rex in occurſum ejus, adoravítque eam, & ſedit ſuper thronum ſuum: poſitúſque eſt thronus matri regis: quæ ſedit ad dexteram ejus. D

20 Dixítque ei: petitionem unam parvulam ego deprecor à te; ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex: Pete mater mea: neque enim fas eſt ut avertam faciem tuam.

21 Quæ ait: Detur Abiſag Sunamitis Adoniæ fratri tuo uxor.

22 Reſpondítque rex Salomon, & dixit matri ſuæ: Quare poſtulas Abiſag Sunamitidem Adoniæ? poſtula ei & regnum: ipſe eſt enim frater meus major me, & habet Abiathar ſacerdotem, & Joab filium Sarviæ.

23 Juravit itaque rex Salomon per Dominum, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia contra animam ſuam locutus eſt Adonias verbum hoc.

24 Et nunc vivit Dominus, qui firmavit me, & collocavit me ſuper ſolium David patris mei, & qui fecit mihi domum, ſicut locutus eſt, quia hodie occidetur Adonias.

25 Miſitque rex Salomon per manum Banaiæ filij Joiadæ, qui interfecit eum, & mortuus eſt.

26 Abiathar quoque ſacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum, equidem vir mortis es: ſed hodie te non interficiam, quia portaſti arcam Domini Dei coram David patre meo, & ſuſtinuiſti laborem in omnibus, in quibus laboravit pater meus. E

27 Ejecit ergo Salomon Abiathar, ut non eſſet ſacerdos Domini, * ut impleretur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo.

* 1. Reg. 2. g. 31.

28 Venit autem nuntius ad Joab, quòd Joab declinaſſet poſt Adoniam, & poſt Salomonem non declinaſſet: fugit ergo Joab in tabernaculum Domini, & apprehendit cornu altaris.

29 Nuntiatúmque eſt regi Salomoni, quòd fugiſſet Joab in tabernaculum Domini, & eſſet juxta altare, miſítque Salomon Banaiam filium Joiadæ, dicens: Vade, interfice eum.

30 Et venit Banaias ad tabernaculum Domini, & dixit ei: Hæc dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, ſed hîc moriar. Renuntiavit Banaias regi ſermonem, dicens: Hæc locutus eſt Joab, & hæc reſpondit mihi.

31 Dixítque ei rex: Fac ſicut locutus eſt, & interfice eum, & ſepeli, & amovebis ſanguinem innocentem, qui effuſus eſt à Joab, à me, & à domo patris mei.

32 Et reddet Dominus ſanguinem ejus ſuper caput ejus, quia interfecit duos viros juſtos, melioréſque ſe: & occidit eos gladio, patre meo David ignorante, * Abner filium Ner principem militiæ Iſraël, * & Amaſam filium Jether principem exercitus Juda:

* 2. Reg. 3. e. 17. F * 2. Reg. 20. c. 10.

33 Et revertetur ſanguis illorum in caput Joab, & in caput ſeminis ejus in ſempiternum. David autem & ſemini ejus, & domui & throno illius, ſit pax uſque in æternum à Domino.

Digitized by Google

34 Aſcendit itaque Banaias filius Joiadæ,& aggreſſus eum interfecit:ſepultúſque eſt in domo ſua in deſerto.

35 Et conſtituit rex Banaiam filium Joiadæ pro eo ſuper exercitum, & Sadoc ſacerdotem poſuit pro Abiathar.

36 Miſit quoque rex,& vocavit Semei, dixítque ei: Ædifica tibi domum in Jeruſalem, & habita ibi: & non egredieris inde huc atque illuc.

37 Quacumque autem die egreſſus fueris, & tranſieris Torrentem Cedron, ſcito te interficiendum: ſanguis tuus erit ſuper caput tuum.

G 38 Dixítque Semei regi:Bonus ſermo. ſicut locutus eſt dominus meus rex, ſic faciet ſervus tuus Habitavit itaque Semei in Jeruſalem diebus multis.

39 Factum eſt autem poſt annos tres,ut fugerent ſervi Semei ad Achis filium Maacha regem Geth: nuntiatúmque eſt Semei, quòd ſervi ejus iſſent in Geth.

40 Et Surrexit Semei, & ſtravit aſinum ſuum: ivítque ad Achis in Geth ad requirendum ſervos ſuos,& adduxit eos de Geth.

41 Nuntiatum eſt autem Salomoni, quòd iſſet Semei in Geth de Jeruſalem, & rediiſſet.

42 Et mittens vocavit eum,dixítque illi:Nónne teſtificatus ſum tibi per Dominum, & prædixi tibi:Quacumque die egreſſus,ieris huc & illuc,ſcito te eſſe moriturum?Et reſpondiſti mihi: Bonus ſermo, quem audivi.

43 Quare ergo non cuſtodiſti jusjurandum Domini, & præceptum quod præceperam tibi?

44 Dixítque rex ad Semei: Tu noſti omne malum,cujus tibi conſcium eſt cor tuum, quod feciſti David patri meo: reddidit Dominus malitiam tuam in caput tuum.

45 Et rex Salomon benedictus, & thronus David erit ſtabilis coram Dño uſque in ſempiternum.

46 Juſſit itaque rex Banaiæ filio Joiadæ:qui egreſſus, percuſſit eum, & mortuus eſt.

Caput III.

Salomon,accepta in uxorem filia Pharaonis,ſapientiam in ſomno petit, quam unà cum divitiis & gloria accipit, & primum in meretricum dirimenda lite oſtendit.

A 1 Confirmatum eſt igitur regnum in manu Salomonis,& affinitate conjunctus eſt Pharaoni regi Ægypti:accepit namque filiam ejus, & adduxit in civitatem David,donec compleret ædificans domum ſuam,& domum Domini,& murum Jeruſalem per circuitum. (2. Par. 1. a. 1.)

2 Attamen populus immolabat in excelſis:non enim ædificatum erat templum nomini Domini uſque in diem illum.

3 Dilexit autem Salomon Dominum,ambulans in præceptis David patris ſui, excepto quod in excelſis immolabat, & accendebat thymiama.

4 Abiit itaque in Gabaon, ut immolaret ibi:illud quippe erat excelſum maximum:mille hoſtias in holocauſtum obtulit Salomon ſuper altare illud in Gabaon.

5 Apparuit autem Dominus Salomoni per ſomnium nocte, dicens:Poſtula quod vis ut dem tibi.

6 Et ait Salomon: Tu feciſti cum ſervo tuo David patre meo miſericordiam magnam, ſicut ambulavit in conſpectu tuo in veritate, & juſtitia, & recto corde tecum: cuſtodiſti ei miſericordiam tuam grandem, & dediſti ei filium ſedentem ſuper thronum ejus, ſicut eſt hodie.

B 7 Et nunc Domine Deus,tu regnare feciſti ſervum tuum pro David patre meo: ego autem ſum puer parvulus, & ignorans egreſſum & introitum meum.

8 Et ſervus tuus in medio eſt populi, quem elegiſti,populi infiniti,qui numerari & ſupputari non poteſt præ multitudine.

9 * Dabis ergo ſervo tuo cor docile, ut populum tuum judicare poſſit, & diſcernere inter bonum & malum. quis enim poterit judicare populum iſtum, populum tuum hunc multum? (* 2. Par 1. c. 10)

10 Placuit ergo ſermo coram Domino, quòd Salomon poſtulaſſet hujuſcemodi rem.

11 Et dixit Dominus Salomoni:Quia poſtulaſti verbum hoc, & non petiſti tibi dies multos, nec divitias,aut animas inimicorum tuorum, ſed poſtulaſti tibi ſapientiam ad diſcernedum judicium:

12 Ecce feci tibi ſecundùm ſermones tuos, & dedi tibi cor ſapiens & intelligens, in tantum ut nullus ante te ſimilis tui fuerit,nec poſt te ſurrecturus ſit.

13 * Sed & hæc, quæ non poſtulaſti, dedi tibi: divitias ſcilicet, & gloriam, ut nemo fuerit ſimilis tui in regibus cunctis retrò diebus. (* Sap. 7. b. 11. Matt. 6. d. 29.)

C 14 Si autem ambulaveris in viis meis, & cuſtodieris præcepta mea, & mandata mea,ſicut ambulavit pater tuus, longos faciam dies tuos.

15 Igitur evigilavit Salomon,& intellexit quòd eſſet ſomnium: cúmque veniſſet Jeruſalem, ſtetit coram arca fœderis Domini,& obtulit holocauſta, & fecit victimas pacificas, & grande convivium univerſis famulis ſuis.

16 Tunc venerunt duæ mulieres meretrices ad regem, ſteterúntque coram eo,

17 Quarum una ait:Obſecro, mi domine:ego & mulier hæc habitabamus in domo una, & peperi apud eam in cubiculo.

18 Tertia autem die poſtquam ego peperi, peperit & hæc: & eramus ſimul, nullúſque alius nobiſcum in domo, exceptis nobis duabus.

19 Mortuus eſt autem filius mulieris hujus nocte,dormiens quippe oppreſſit eum.

20 Et conſurgens intempeſtæ noctis ſilentio, tulit filium meum de latere meo ancillæ tuæ dormientis, & collocavit in ſinu ſuo:ſuum autem filium, qui erat mortuus, poſuit in ſinu meo.

D 21 Cúmque ſurrexiſſem manè ut darem lac filio meo, apparuit mortuus: quem diligentiùs intuens clara luce, deprehendi non eſſe meum quem genueram.

22 Reſpondítque altera mulier: Non eſt ita ut dicis,ſed filius tuus mortuus eſt,meus autem vivit. Econtrario illa dicebat: Mentiris: filius quippe meus vivit, & filius tuus mortuus eſt. Atque in hunc modum contendebant coram rege.

23 Tunc rex ait:Hæc dicit,Filius meus vivit,& filius tuus mortuus eſt.Et iſta reſpondit, Non, ſed filius tuus mortuus eſt, meus autem vivit.

24 Dixit ergo rex:Afferte mihi gladium. Cúmque attuliſſent gladium coram rege,

25 Dividite

Digitized by Google

25 Dividite, inquit, infantem vivum in duas partes, & date dimidiam partem uni,& dimidiam partem alteri.

26 Dixit autem mulier,cujus filius erat vivus,ad regem: (commota ſunt quippe viſcera ejus ſuper filio ſuo) Obſecro domine, date illi infantem vivum,& nolite interficere eum. Econtrariò illa dicebat:Nec mihi,nec tibi ſit, ſed dividatur.

27 Reſpondit rex, & ait: Date huic infantem vivum,& non occidatur:hæc eſt enim mater ejus.

28 Audivit itaque omnis Iſraël judicium quod judicaſſet rex,&timuerunt regem,videntes ſapientiam Dei eſſe in eo ad faciendum judicium.

Caput IV.

Numerantur principes & præfecti Salomonis, apparatus ciborum ipſius, paciſque ſecuritas eo regnante, & numerus parabolarum atque carminum ejus.

A 1 ERat autem rex Salomon regnans ſuper omnem Iſraël:

2 Et hi principes quos habebat: Azarias filius Sadoc ſacerdotis:

3 Elihoreph & Ahia filij Siſa ſcribæ:Joſaphat filius Ahilud à commentariis.

4 Banaias filius Joiadæ ſuper exercitum: Sadoc autem, & Abiathar ſacerdotes.

5 Azarias filius Nathan,ſuper eos qui aſſiſtebant regi: Zabud filius Nathan, ſacerdos, amicus regis:

6 Et Ahiſar præpoſitus domus:& Adoniram filius Abda ſuper tributa.

7 Habebat autem Salomon duodecim præfectos ſuper omnem Iſraël, qui præbebant annonam regi & domui ejus:per ſingulos enim menſes in anno, ſinguli neceſſaria miniſtrabant.

8 Et hæc nomina eorum: Benhur, in monte Ephraim.

9 Bendecar, in Macces, & in Salebim, & in Bethſames, & in Elon, & in Bethanan.

10 Benheſed in Aruboth: ipſius erat Socho, & omnis terra Epher.

11 Benabinadab,cujus omnis Nephath dor, Tapheth filiam Salomonis habebat uxorem.

B 12 Bana filius Ahilud regebat Thanac & Mageddo, & univerſam Bethſan, quæ eſt juxta Sarthana ſubter Jezrael,à Bethſan uſque Abelmehula à regione Jecmaan.

13 Bengaber in Ramoth Galaad:habebat Avothjair filij Manaſſe in Galaad,ipſe præerat in omni regione Argob, quæ eſt in Baſan, ſexaginta civitatibus magnis atque muratis, quæ habebant ſeras æreas.

14 Ahinadab filius Addo præerat in Manaim.

15 Achimaas in Nephthali:ſed & ipſe habebat Baſemath filiam Salomonis in conjugio.

16 Baana filius Huſi,in Aſer,& in Baloth.

17 Joſaphat filius Pharuë, in Iſſachar.

18 Semei filius Ela in Benjamin.

19 Gaber filius Uri, in terra Galaad, in terra Sehon regis Amorrhæi & Og regis Baſan, ſuper omnia quæ erant in illa terra.

20 Juda & Iſraël innumerabiles,ſicut arena maris in multitudine:comedentes,& bibentes, atque C lætantes.

* Eccli. 47.b.15. 21 * Salomon autem erat in ditione ſua, habens omnia regna à flumine terræ Philiſthiim uſque ad terminum Ægypti:offerentium ſibi munera,& ſervientium ei cunctis diebus vitæ ejus.

22 Erat autem cibus Salomonis per dies ſingulos, triginta cori ſimilæ,& ſexaginta cori farinæ,

23 Decem boves pingues, & viginti boves paſcuales, & centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum atque bubalorum & avium altilium.

24 Ipſe enim obtinebat omnem regionem quæ erat trans flumen,à Thaphſa uſque ad Gazan, & cunctos reges illarum regionum: & habebat pacem ex omni parte in circuitu.

25 Habitabátque Juda & Iſraël abſque timore ullo, unuſquiſque ſub vite ſua, & ſub ficu ſua, à Dan uſque Berſabee,cunctis diebus Salomonis.

26 * Et habebat Salomon quadraginta millia præſepia equorum currilium, & duodecim millia equeſtrium. * 2.Par. 9.f.25.

27 Nutriebántque eos ſupradicti regis præfecti:ſed & neceſſaria menſæ regis Salomonis, cum ingenti cura præbebant in tempore ſuo. D

28 Hordeum quoque & paleas equorum & jumentorum, deferebant in locum ubi erat rex, juxta conſtitutum ſibi.

29 Dedit quoque Deus ſapientiam Salomoni, & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis, quaſi arenam quæ eſt in littore maris.

30 Et præcedebat ſapientia Salomonis ſapientiam omnium Orientalium & Ægyptiorum,

31 * Et erat ſapientior cunctis hominibus: ſapientior Ethan, Ezrahita, & Heman, & Chalcol, & Dorda, filiis Mahol: & erat nominatus in univerſis gentibus per circuitum. * Eccli. 47.b.16.

32 Locutus eſt quoque Salomon tria millia parabolas: & fuerunt carmina ejus quinque & mille.

33 Et diſputavit ſuper lignis,à cedro quæ eſt in Libano, uſque ad hyſſopum quæ egreditur de pariete: & diſſeruit de jumentis,& volucribus,& reptilibus, & piſcibus:

34 Et veniebant de cunctis populis ad audiendam ſapientiam Salomonis, & ab univerſis regibus terræ, qui audiebant ſapientiam ejus

Caput V.

Concedit Hiram Salomoni ad templi ædificationem cæſores lignorum,quibus Salomon tribuit cibaria: numerus cæſorum,portantium onera, latomorum, & præfectorum eorum.

1 MIſit quoque Hiram rex Tyri ſervos ſuos ad Salomonem:audivit enim quòd ipſum unxiſſent regem pro patre ejus: quia amicus fuerat Hiram David omni tempore. A

2 Miſit autem Salomon ad Hiram,dicens:

3 Tu ſcis voluntatem David patris mei, & quia non potuerit ædificare domum nomini Domini Dei ſui propter bella imminentia per circuitum, donec daret Dominus eos ſub veſtigio pedum ejus.

4 Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum: & non eſt ſatan, neque occurſus malus.

5 Quamobrem cogito ædificare templum nomini Domini Dei mei, ſicut locutus eſt Dominus David patri meo,dicens: * Filius tuus, quem * 2.Reg. 7.b.13. 1.Par. 22.c.10. B

Digitized by Google

dabo pro te ſuper ſolium tuum, ipſe ædificabit do-
mum nomini meo.
6 Præcipe igitur ut præcidant mihi ſervi tui ce-
dros de Libano, & ſervi mei ſint cum ſervis tuis:
mercedem autem ſervorum tuorum dabo tibi
quamcumque petieris: ſcis enim quòmodo non eſt
in populo meo vir qui noverit ligna cædere ſicut
Sidonij.
7 Cùm ergo audiſſet Hiram verba Salomonis,
lætatus eſt valdè, & ait: Benedictus Dominus Deus
hodie, qui dedit David filium ſapientiſſimum ſu-
per populum hunc plurimum.
8 Et miſit Hiram ad Salomonem dicens: Audi-
vi quæcumque mandaſti mihi: ego faciam omnem
voluntatem tuam in lignis cedrinis & abiegnis.
9 Servi mei deponent ea de Libano ad mare:
C & ego componam ea in ratibus in mari, uſque ad
locum quem ſignificaveris mihi: & applicabo ea
ibi, & tu tolles ea: præbebíſque neceſſaria mihi, ut
detur cibus domui meæ.
10 Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedri-
na, & ligna abiegna, juxta omnem voluntatem
ejus.
11 Salomon autem præbebat Hiram, coros tri-
tici viginti millia, in cibum domui ejus, & viginti
coros puriſſimi olei: hæc tribuebat Salomon Hi-
ram per ſingulos annos.
* Sup. 3. b. 12. 12 * Dedit quoque Dominus ſapientiam Salo-
moni, ſicut locutus eſt ei: & erat pax inter Hiram
& Salomonem, & percuſſerunt ambo fœdus.
D 13 Elegítque rex Salomon operarios de omni
Iſraël, & erat indictio triginta millia virorum.
14 Mittebátque eos in Libanum, decem millia
per menſes ſingulos viciſſim, ita ut duobus menſi-
bus eſſent in domibus ſuis: & Adoniram erat ſu-
per hujuſcemodi indictione.
15 Fuerúntque Salomoni ſeptuaginta millia eo-
rum qui onera portabant, & octoginta millia lato-
morum in monte.
16 Abſque præpoſitis qui præerant ſingulis
operibus, numero trium millium & trecentorum,
præcipientium populo & his qui faciebant opus.
17 Præcepítque rex, ut tollerent lapides gran-
des, lapides pretioſos in fundamentum templi, &
quadrarent eos:
18 Quos dolaverunt cæmentarij Salomonis, &
cæmentarij Hiram: porrò Giblij præparaverunt li-
gna & lapides ad ædificandam domum.

A

CAPUT VI.

Figura & fabrica templi quoad præcipuas ejus partes interiores & exteriores.

A 1 FActum eſt ergo quadringenteſimo & octo-
2 Par. 3 a. 1. geſimo anno egreſſionis filiorum Iſraël de
Terra Ægypti, in anno quarto, menſe Zio, (ipſe eſt
menſis ſecundus) regni Salomonis ſuper Iſraël,
ædificari cœpit domus Domino.
2 Domus autem, quam ædificabat rex Salomon
Domino, habebat ſexaginta cubitos in longitudi-
ne, & viginti cubitos in latitudine, & triginta cu-
bitos in altitudine.
3 Et porticus erat ante templum viginti cu-
bitorum longitudinis, juxta menſuram latitudi-
nis templi: & habebat decem cubitos latitudinis
ante faciem templi.
4 Fecitque in templo feneſtras obliquas.
5 Et ædificavit ſuper parietem templi tabulata
per gyrum, in parietibus domus per circuitum
templi & oraculi, & fecit latera in circuitu.
6 Tabulatum quod ſubter erat, quinque cubi-
tos habebat latitudinis, & medium tabulatum ſex
cubitorum latitudinis, & tertium tabulatum ſep-
tem habens cubitos latitudinis. Trabes autem po-
ſuit in domo per circuitum forinſecus, ut non hæ-
rerent muris templi.
7 Domus autem cùm ædificaretur, de lapidibus
dolatis atque perfectis ædificata eſt: & malleus, &
ſecuris, & omne ferramentum, non ſunt audita in
domo cùm ædificaretur.
8 Oſtium lateris medij in parte erat domus B
dextræ: & per cochleam aſcendebant in medium
cœnaculum, & à medio in tertium.
9 Et ædificavit domum, & conſummavit eam:
texit quoque domum laquearibus cedrinis.
10 Et ædificavit tabulatum ſuper omnem do-
mum quinque cubitis altitudinis, & operuit do-
mum lignis cedrinis.
11 Et factus eſt ſermo Domini ad Salomonem,
dicens:
12 Domus hæc, quam ædificas, ſi ambulaveris
in præceptis meis, & judicia mea feceris, & cuſto-
dieris omnia mandata mea, gradiens per ea: firma-
bo ſermonem meum tibi, * quem locutus ſum ad * 2. Reg. 7 c. 16.
David patrem tuum.
13 * Et habitabo in medio filiorum Iſraël, & * 1. Par. 22. b. 9.
non derelinquam populum meum Iſraël.
14 Igitur ædificavit Salomon domum, & con-
ſummavit eam.
15 Et ædificavit parietes domus intrinſecus ta-
bulatis cedrinis, à pavimento domus uſque ad
ſummitatem parietum, & uſque ad laquearia, ope-
ruit lignis cedrinis intrinſecus: & texit pavimen-
tum domus tabulis abiegnis.
16 Ædificavítque viginti cubitorum ad poſte-
riorem partem templi tabulata cedrina, à pavimen-
to uſque ad ſuperiora: & fecit interiorem domum
oraculi in Sanctum ſanctorum.
17 Porrò quadraginta cubitorum erat ipſum
templum pro foribus oraculi.
18 Et cedro omnis domus intrinſecus veſtie- C
batur, habens tornaturas & juncturas ſuas fabre-
factas, & cælaturas eminentes: omnia cedrinis ta-
bulis veſtiebantur: nec omnino lapis apparere po-
terat in pariete.
19 Oraculum autem in medio domus, in inte-
riori parte fecerat, ut poneret ibi arcam fœderis
Domini.
20 Porrò oraculum habebat viginti cubitos
longitudinis, & viginti cubitos latitudinis, & vi-
ginti cubitos altitudinis: & operuit illud atque ve-
ſtivit auro puriſſimo. ſed & altare veſtivit cedro.
21 Domum quoque ante oraculum operuit au-
ro puriſſimo, & affixit laminas clavis aureis.
22 Nihilque erat in templo quod non auro
tegeretur: ſed & totum altare oraculi texit au-
ro.
23 Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis
olivarum, decem cubitorum altitudinis.

24 Quinque

Digitized by Google

24 Quinque cubitorum ala cherub una,& quin-
que cubitorum ala cherub altera:id eſt, decem cu-
bitos habentes,à ſummitate alæ unius uſque ad alæ
alterius ſummitatem.
25 Decem quoque cubitorum erat cherub ſe-
cundus:in menſura pari,&opus unum erat in duo-
bus cherubim,
26 Id eſt,altitudinem habebat unus cherub de-
cem cubitorum,& ſimiliter cherub ſecundus.
27 Poſuitque cherubim in medio templi inte-
D rioris: extendebant autem alas ſuas cherubim, &
tangebat ala una parietem, & ala cherub ſecundi
tangebat parietem alterum: alæ autem alteræ in
media parte templi ſe invicem contingebant.
28 Texit quoque cherubim auro.
29 Et omnes parietes templi per circuitum
ſculpſit variis cælaturis & torno: & fecit in eis
cherubim, & palmas,& picturas varias, quaſi pro-
minentes de pariete, & egredientes.
30 Sed & pavimentum domus texit auro in-
trinſecus & extrinſecus.
31 Et in ingreſſu oraculi fecit oſtiola de lignis
olivarum, poſtéſque angulorum quinque.
32 Et duo oſtia de lignis olivarum: & ſculpſit
in eis picturam cherubim, & palmarum ſpecies,
& anaglypha valdè prominentia: & texit ea auro:
& operuit tam cherubim quàm palmas,& cætera,
auro.
33 Fecítque in introitu templi poſtes de lignis
olivarum quadrangulatos:
34 Et duo oſtia de lignis abiegnis altrinſecus:&
utrumque oſtium duplex erat, & ſe invicem te-
nens aperiebatur.
35 Et ſculpſit cherubim,& palmas, & cælaturàs
valdè eminentes:operuítque omnia laminis aureis
opere quadro ad regulam.
36 Et ædificavit atrium interius tribus ordini-
bus lapidum politorum, & uno ordine lignorum
cedri.
37 Anno quarto fundata eſt domus Domini in
menſe Zio:
38 Et in anno undecimo, menſe Bul (ipſe eſt
menſis octavus) perfecta eſt domus in omni opere
ſuo,& in univerſis utenſilibus ſuis: ædificavítque
eam annis ſeptem.

Caput VII.

Palatium Salomonis, domus ſaltus atque uxoris ejus,varia & ſumptuoſiſſima templi ſupellex.

A 1 DOmum autem ſuam ædificavit Salomon
* Inf. 9. b. 10. * tredecim annis, & ad perfectum uſque
perduxit.
2 Ædificavit quoque domum ſaltus Libani
centum cubitorum longitudinis, & quinquaginta
cubitorum latitudinis, & triginta cubitorum alti-
tudinis: & quattuor deambulacra inter columnas
cedrinas: ligna quippe cedrina exciderat in co-
lumnas.
3 Et tabulatis cedrinis veſtivit totam cameram,
quæ quadraginta quinque columnis ſuſtentaba-
tur. Unus autem ordo habebat columnas quinde-
cim
4 Contra ſe invicem poſitas,
5 Et è regione ſe reſpicientes, æquali ſpatio in-
ter columnas, & ſuper columnas quadrangulata
ligna in cunctis æqualia.
6 Et porticum columnarum fecit quinquagin-
ta cubitorum longitudinis, & triginta cubitorum
latitudinis, & alteram porticum in facie majoris
porticus: & columnas,& epiſtylia ſuper columnas.
7 Porticum quoque ſolij,in qua tribunal eſt,fe-
cit: & texit lignis cedrinis à pavimento uſque ad
ſummitatem.
8 Et domuncula, in qua ſedebatur ad judican-
dum,erat in media porticu, ſimili opere. Domum
quoque fecit filiæ Pharaonis (* quam uxorem du- * Sup. 3. a. 1.
xerat Salomon) tali opere, quali & hanc porti-
cum.
9 Omnia lapidibus pretioſis, qui ad normam B
quamdam atque menſuram tam intrinſecus quàm
extrinſecus ſerrati erant: à fundamento uſque ad
ſummitatem parietum, & extrinſecus uſque ad
atrium majus.
10 Fundamenta autem de lapidibus pretioſis,
lapidibus magnis decem ſive octo cubitorum.
11 Et deſuper lapides pretioſi æqualis menſuræ
ſecti erant, ſimilitérque de cedro.
12 Et atrium majus rotundum, trium ordinum
de lapidibus ſectis, & unius ordinis de dolata ce-
dro:necnon & in atrio domus Domini interiori,&
in porticu domus.
13 Miſit quoque rex Salomon, & tulit Hiram
de Tyro,
14 Filium mulieris viduæ de tribu Nephthali,
patre Tyrio, artificem ærarium,& plenum ſapien-
tia, & intelligentia, & doctrina ad faciendum om-
ne opus ex ære. Qui cùm veniſſet ad regem Salo-
monem, fecit omne opus ejus.
15 Et finxit duas columnas æreas,decem & octo
cubitorum altitudinis columnam unam, * & linea * Ier. 52. d. 21.
duodecim cubitorum ambiebat columnam utram-
que. C
16 Duo quoque capitella fecit, quæ ponerentur
ſuper capita columnarum,fuſilia ex ære: quinque
cubitorum altitudinis capitellum unum, & quin-
que cubitorum altitudinis capitellum alterum:
17 Et quaſi in modum retis, & catenarum ſibi
invicem miro opere contextarum. Utrumque ca-
pitellum columnarum fuſile erat:ſeptena verſuum
retiacula in capitello uno, & ſeptena retiacula in
capitello altero.
18 Et perfecit columnas, & duos ordines per
circuitum retiaculorum ſingulorum, ut tegerent
capitella,quæ erant ſuper ſummitatem, malogra-
natorum: eodem modo fecit & capitello ſecundo.
19 Capitella autem, quæ erant ſuper capita co-
lumnarum, quaſi opere lilij fabricata erant in por-
ticu quattuor cubitorum.
20 Et rurſum alia capitella in ſummitate colum-
narum deſuper juxta menſuram columnæ contra
retiacula: malogranatorum autem ducenti ordi-
nes erant in circuitu capitelli ſecundi.
21 Et ſtatuit duas columnas in porticu templi:
cúmque ſtatuiſſet columnam dexteram, vocavit
eam nomine Iachin:ſimiliter erexit columnam ſe-
cundam, & vocavit nomen ejus Booz.
22 Et ſuper capita columnarum opus in mo-
dum lilij poſuit: perfectúmque eſt opus colum- D
narum.

Digitized by Google

D 23 *Fecit quoque mare fuſile decem cubitorum
*2 Par. 4.2. à labio uſque ad labium, rotundum in circuitu:
quinque cubitorum altitudo ejus, & reſticula tri-
ginta cubitorum cingebat illud per circuitum.
24 Et ſculptura ſubter labium circuibat illud
decem cubitis ambiens mare: duo ordines ſculptu-
rarum ſtriatarum erant fuſiles.
25 Et ſtabat ſuper duodecim boves, è quibus
tres reſpiciebant ad Aquilonem, & tres ad Occi-
dentem, & tres ad Meridiem, & tres ad Orientem,
& mare ſuper eos deſuper erat: quorum poſterio-
ra univerſa intrinſecus latitabant.
26 Groſſitudo autem luteris, trium unciarum
erat: labiúmque ejus, quaſi labium calicis, & fo-
lium repandi lilij: duo millia batos capiebat.
27 Et fecit decem baſes æneas, quattuor cubito-
rum longitudinis baſes ſingulas, & quattuor cubi-
torum latitudinis, & trium cubitorum altitudinis.
28 Et ipſum opus baſium, interraſile erat: & ſcul-
pturæ inter juncturas.
29 Et inter coronulas & plectas, leones & bo-
ves & cherubim: & in juncturis ſimiliter deſuper:
& ſubter leones & boves, quaſi lora ex ære depen-
dentia.
30 Et quattuor rotæ per baſes ſingulas, & axes
ærei: & per quattuor partes quaſi humeruli ſubter
luterem fuſiles, contra ſe invicem reſpectantes.
E 31 Os quoque luteris intrinſecus erat in capitis
ſummitate: & quod forinſecus apparebat, unius
cubiti erat totum rotundum, paritérque habebat
unum cubitum & dimidium: in angulis autem co-
lumnarum variæ cælaturæ erant: & media inter-
columnia quadrata non rotunda.
32 Quattuor quoque rotæ, quæ per quattuor an-
gulos baſis erant, cohærebant ſibi ſubter baſim: una
rota habebat altitudinis cubitum & ſemis.
33 Tales autem rotæ erant, quales ſolent in cur-
ru fieri: & axes earum, & radij, & canthi, & modio-
li omnia fuſilia.
34 Nam & humeruli illi quattuor per ſingulos
angulos baſis unius, ex ipſa baſi fuſiles & conjun-
cti erant.
35 In ſummitate autem baſis erat quædam ro-
tunditas dimidij cubiti, ita fabrefacta, ut luter de-
ſuper poſſet imponi, habens cælaturas ſuas, variaſ-
que ſculpturas ex ſemetipſa.
F 36 Sculpſit quoque in tabulatis illis quæ erant
ex ære, & in angulis, cherubim, & leones, & pal-
mas, quaſi in ſimilitudinem hominis ſtantis, ut non
cælata, ſed appoſita per circuitum viderentur.
37 In hunc modum fecit decem baſes, fuſura
una, & menſura, ſculpturáque conſimili.
38 Fecit quoque decem luteres æneos: quadra-
ginta batos capiebat luter unus, erátque quattuor
cubitorum: ſingulos quoque luteres per ſingulas,
id eſt, decem baſes, poſuit.
39 Et conſtituit decem baſes, quinque ad dex-
teram partem templi, & quinque ad ſiniſtram: mare
autem poſuit ad dexteram partem templi contra
Orientem ad Meridiem.
40 Fecit ergo Hiram lebetes, & ſcutras, & ha-
mulas, & perfecit omne opus regis Salomonis in
templo Domini.
41 Columnas duas, & funiculos capitellorum
ſuper capitella columnarum duos: & retiacula duo,
ut operirent duos funiculos, qui erant ſuper capi-
ta columnarum.
42 Et malogranata quadringenta in duobus re-
tiaculis: duos verſus malogranatorum in retiacu-
lis ſingulis ad operiendos funiculos capitellorum,
qui erant ſuper capita columnarum.
43 Et baſes decem, & luteres decem ſuper baſes.
44 Et mare unum, & boves duodecim ſubter
mare.
45 Et lebetes, & ſcutras, & hamulas. omnia va- G
ſa, quæ fecit Hiram regi Salomoni in domo Domi-
ni, de aurichalco erant.
46 In campeſtri regione Jordanis fudit ea rex
in argilloſa terra, inter Sochoth & Sarthan.
47 Et poſuit Salomon omnia vaſa: propter mul-
titudinem autem nimiam non erat pondus æris,
48 Fecítque Salomon omnia vaſa in domo Do-
mini: altare aureum, & menſam ſuper quam po-
nerentur panes propoſitionis, auream:
49 Et candelabra aurea, quinque ad dexteram,
& quinque ad ſiniſtram, contra oraculum, ex auro
puro: & quaſi lilij flores, & lucernas deſuper au-
reas: & forcipes aureos,
50 Et hydrias, & fuſcinulas, & phialas, & mor-
tariola, & thuribula, de auro puriſſimo: & cardines
oſtiorum domus interioris Sancti ſanctorum, &
oſtiorum domus templi, ex auro erant.
51 * Et perfecit omne opus quod faciebat Salo- *2. Par. 5.a.1.
mon in domo Domini, & intulit quæ ſanctificave-
rat David pater ſuus, argentum & aurum, & vaſa,
repoſuítque in theſauris domus Domini.

Caput VIII.

Templum introducta in ipſum arca dedicatur, nebula illud implente, Salomon poſt longam orationem populo benedicit: numerus boum & ovium immolatarum hac celebri feſtivitate.

1 TUnc * congregati ſunt omnes majores natu A
Iſraël cum principibus tribuum, & duces *2. Par. 5.a.1.
familiarum filiorum Iſraël, ad regem Salomonem
in Jeruſalem: ut deferrent arcam fœderis Domini,
de civitate David, id eſt, de Sion.
2 Convenítque ad regem Salomonem univer-
ſus Iſraël in menſe Ethanim, in ſollemni die, ipſe
eſt menſis ſeptimus.
3 Venerúntque cuncti ſenes de Iſraël, & tule-
runt arcam ſacerdotes,
4 Et portaverunt arcam Domini, & tabernacu-
lum fœderis, & omnia vaſa Sanctuarij, quæ erant in
tabernaculo: & ferebant ea ſacerdotes & Levitæ.
5 Rex autem Salomon, & omnis multitudo Iſ-
raël, quæ convenerat ad eum, gradiebatur cum
illo ante arcam, & immolabant oves & boves abſ-
que æſtimatione & numero.
6 Et intulerunt ſacerdotes arcam fœderis Do-
mini in locum ſuum, in oraculum templi, in San-
ctum ſanctorum, ſubter alas cherubim.
7 Siquidem cherubim expandebant alas ſuper
locum arcæ, & protegebant arcam & vectes ejus
deſuper.
8 Cúmque eminerent vectes, & apparerent
ſummitates eorum foris Sanctuarium ante oracu-
lum, non apparebant ultrà extrinſecus, qui & fue-
runt ibi uſque in præſentem diem. *Exod. 34.a.27.
9 In arca autem non erat aliud, * niſi duæ tabu- Heb. 9. 4. 4.
læ

læ lapideæ, quas poſuerat in ea Moyſes in Horeb, quando pepigit Dominus fœdus cum filiis Iſraël, cùm egrederentur de Terra Ægypti.

B

10 Factum eſt autem, cùm exiſſent ſacerdotes de Sanctuario, nebula implevit domum Domini,

11 Et non poterant ſacerdotes ſtare & miniſtrare propter nebulam: impleverat enim gloria Domini domum Domini.

* 2. Par. 6. a. 1.

12 Tunc ait Salomon: * Dominus dixit ut habitaret in nebula.

13 Ædificans ædificavi domum in habitaculum tuum, firmiſſimum ſolium tuum in ſempiternum.

14 Convertítque rex faciem ſuam, & benedixit omni eccleſiæ Iſraël: omnis enim eccleſia Iſraël ſtabat.

15 Et ait Salomon: Benedictus Dominus Deus Iſraël, qui locutus eſt ore ſuo ad David patrem meum, & in manibus ejus perfecit, dicens:

16 A die qua eduxi populum meum Iſraël de Ægypto, non elegi civitatem de univerſis tribubus Iſraël, ut ædificaretur domus, & eſſet nomen meum ibi: ſed elegi David ut eſſet ſuper populum meum Iſraël.

* 2. Reg. 7. a. 3.

17 * Voluítque David pater meus ædificare domum nomini Domini Dei Iſraël:

18 Et ait Dominus ad David patrem meum: Quod cogitaſti in corde tuo ædificare domum nomini meo, benè feciſti, hoc ipſum mente tractans.

19 Verumtamen tu non ædificabis mihi domum, ſed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis, ipſe ædificabit domum nomini meo.

20 Confirmavit Dominus ſermonem ſuum, quem locutus eſt: ſtetíque pro David patre meo, & ſedi ſuper thronum Iſraël, ſicut locutus eſt Dominus: & ædificavi domum nomini Domini Dei Iſraël.

21 Et conſtitui ibi locum arcæ, in qua fœdus Domini eſt, quod percuſſit cum patribus noſtris, quando egreſſi ſunt de Terra Ægypti.

C

22 Stetit autem Salomon ante altare Domini in conſpectu eccleſiæ Iſraël, & expandit manus ſuas in cælum,

23 Et ait: Domine Deus Iſraël, non eſt ſimilis tui Deus in cælo deſuper, & ſuper terram deorſum: qui cuſtodis pactum & miſericordiam ſervis tuis, qui ambulabant coram te in toto corde ſuo.

24 Qui cuſtodiſti ſervo tuo David patri meo quæ locutus es ei: ore locutus es, & manibus perfeciſti, ut hæc dies probat.

25 Nunc igitur Domine Deus Iſraël, conſerva famulo tuo David patri meo quæ locutus es ei, dicens: * Non auferetur de te vir coram me, qui ſedeat ſuper thronum Iſraël: ita tamen ſi cuſtodierint filij tui viam ſuam, ut ambulent coram me ſicut tu ambulaſti in conſpectu meo.

* 2. Reg. 7. b. 12.

26 Et nunc Domine Deus Iſraël firmentur verba tua, quæ locutus es ſervo tuo David patri meo.

27 Ergóne putandum eſt quòd verè Deus habitet ſuper terram? ſi enim cælum, & cæli cælorum te capere non poſſunt, quantò magis domus hæc, quam ædificavi?

28 Sed reſpice ad orationem ſervi tui, & ad preces ejus, Domine Deus meus: audi hymnum & orationem, quam ſervus tuus orat coram te hodie:

29 Ut ſint oculi tui aperti ſuper domum hanc nocte ac die: ſuper domum, de qua dixiſti: * Erit nomen meum ibi: ut exaudias orationem, quam orat in loco iſto ad te ſervus tuus. * Deut. 12. b. 11.

30 Ut exaudias deprecationem ſervi tui & populi tui Iſraël, quodcumque oraverint in loco iſto: & exaudies in loco habitaculi tui in cælo, & cùm exaudieris, propitius eris.

31 Si peccaverit homo in proximum ſuum, & habuerit aliquod juramentum, quo teneatur aſtrictus; & venerit propter juramentum coram altari tuo in domum tuam,

32 Tu exaudies in cælo: & facies, & judicabis ſervos tuos, condemnans impium, & reddens viam ſuam ſuper caput ejus, juſtificánſque juſtum, & retribuens ei ſecundùm juſtitiam ſuam. D

33 Si fugerit populus tuus Iſraël inimicos ſuos (quia peccaturus eſt tibi) & agentes pœnitentiam, & confitentes nomini tuo, venerint, & oraverint, & deprecati te fuerint in domo hac;

34 Exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui Iſraël, & reduces eos in terram, quam dediſti patribus eorum.

35 Si clauſum fuerit cælum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco iſto, pœnitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis ſuis converſi fuerint propter afflictionem ſuam:

36 Exaudi eos in cælo, & dimitte peccata ſervorum tuorum, & populi tui Iſraël: & oſtende eis viam bonam per quam ambulent, & da pluviam ſuper terram tuam, quam dediſti populo tuo in poſſeſſionem.

37 Fames ſi oborta fuerit in terra, aut peſtilentia, aut corruptus aër, aut ærugo, aut locuſta, vel rubigo, & afflixerit eum inimicus ejus portas obſidens, omnis plaga, univerſa infirmitas,

38 Cuncta devotatio, & imprecatio, quæ acciderit omni homini de populo tuo Iſraël: ſi quis cognoverit plagam cordis ſui, & expanderit manus ſuas in domo hac,

39 Tu exaudies in cælo in loco habitationis tuæ, & repropitiaberis, & facies ut des unicuique ſecundùm omnes vias ſuas, ſicut videris cor ejus (quia tu noſti ſolus cor omnium filiorum hominum) E

40 Ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt ſuper faciem terræ, quam dediſti patribus noſtris.

41 Inſuper & alienigena, qui non eſt de populo tuo Iſraël, cùm venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum

42 Extentum, ubique) cùm venerit ergo, & oraverit in hoc loco,

43 Tu exaudies in cælo in firmamento habitaculi tui, & facies omnia pro quibus invocaverit te alienigena: ut diſcant univerſi populi terrarum nomen tuum timere, ſicut populus tuus Iſraël, & probent quia nomen tuum invocatum eſt ſuper domum hanc, quam ædificavi.

44 Si egreſſus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos ſuos, per viam, quocumque miſeris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam elegiſti, & contra domum, quam ædificavi nomini tuo,

Digitized by Google

45 Et exaudies in cælo orationes eorum, & pre-
ces eorum, & facies judicium eorum.
* 2. Par. 6. f. 36. Eccl. 7. c. 21. 1 Ioan. 1. d. 8. 46 Quòd ſi peccaverint tibi (* non eſt enim
homo qui non peccet) & iratus tradideris eos ini-
micis ſuis, & captivi ducti fuerint in terram ini-
micorum longè vel propè,
47 Et egerint pœnitentiam in corde ſuo in loco
captivitatis,& converſi deprecati te fuerint in ca-
ptivitate ſua, dicentes: Peccavimus, iniquè egi-
mus, impiè geſſimus:
48 Et reverſi fuerint ad te in univerſo corde
F ſuo, & tota anima ſua in terra inimicorum ſuo-
rum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint
te contra viam terræ ſuæ, quam dediſti patribus
eorum,& civitatis quam elegiſti, & templi quod
ædificavi nomini tuo:
49 Exaudies in cælo, in firmamento ſolij tui,
orationes eorum, & preces eorum, & facies judi-
cium eorum:
50 Et propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi
& omnibus iniquitatibus eorum, quibus prævari-
cati ſunt in te: & dabis miſericordiam coram eis
qui eos captivos habuerint,ut miſereantur eis.
51 Populus enim tuus eſt,& hereditas tua,quos
eduxiſti de Terra Ægypti, de medio fornacis
ferreæ.
52 Ut ſint oculi tui aperti ad deprecationem ſer-
vi tui, & populi tui Iſraël, & exaudias eos in uni-
verſis pro quibus invocaverint te.
53 Tu enim ſeparaſti eos tibi in hereditatem de
univerſis populis terræ, ſicut locutus es per Moy-
ſen ſervum tuum, quando eduxiſti patres noſtros
de Ægypto,Domine Deus.
54 Factum eſt autem, cùm compleſſet Salomon
orans Dominum omnem orationem & depreca-
tionem hanc, ſurrexit de conſpectu altaris Domi-
ni: utrúmque enim genu in terram fixerat,& ma-
nus expanderat in cælum.
55 Stetit ergo,& benedixit omni eccleſiæ Iſraël
voce magna, dicens:
56 Benedictus Dominus, qui dedit requiem po-
pulo ſuo Iſraël, juxta omnia quæ locutus eſt: non
cecidit ne unus quidem ſermo, ex omnibus bonis
quæ locutus eſt per Moyſen ſervum ſuum.
57 Sit Dominus Deus noſter nobiſcum, ſicut
fuit cum patribus noſtris, non derelinquens nos,
neque projiciens.
58 Sed inclinet corda noſtra ad ſe, ut ambule-
mus in univerſis viis ejus,& cuſtodiamus manda-
ta ejus,& ceremonias ejus, & judicia quæcumque
mandavit patribus noſtris.
G 59 Et ſint ſermones mei iſti, quibus deprecatus
ſum coram Domino, appropinquantes Domino
Deo noſtro die ac nocte, ut faciat judicium ſervo
ſuo, & populo ſuo Iſraël per ſingulos dies:
60 Ut ſciant omnes populi terræ,quia Dominus
ipſe eſt Deus,& non eſt ultrà abſque eo.
61 Sit quoque cor noſtrum perfectum cum Do-
mino Deo noſtro, ut ambulemus in decretis ejus,
& cuſtodiamus mandata ejus, ſicut & hodie.
62 Igitur rex, & omnis Iſraël cum eo, immola-
bant victimas coram Domino.
63 Mactavítque Salomon hoſtias pacificas,quas
immolavit Domino, boum viginti duo millia, &
ovium centum viginti millia: & dedicaverunt
templum Domini rex & filij Iſraël.
64 In die illa ſanctificavit rex medium atrij,
quod erat ante domum Domini: fecit quippe ho-
locauſtum ibi,& ſacrificium,& adipem pacifico-
rum.quoniam altare æreum,quod erat coram Do-
mino, minus erat, & capere non poterat holocau-
ſtum,& ſacrificium,& adipem pacificorum.
65 Fecit ergo Salomon in tempore illo feſtivita-
tem celebrem, & omnis Iſraël cum eo, multitudo
magna ab introitu Emath uſque ad Rivum Ægy-
pti, coram Domino Deo noſtro, ſeptem diebus, &
ſeptem diebus, id eſt,quattuordecim diebus.
66 Et in die octava dimiſit populos: qui bene-
dicentes regi profecti ſunt in tabernacula ſua læ-
tantes, & alacri corde ſuper omnibus bonis, quæ
fecerat Dominus David ſervo ſuo, & Iſraël popu-
lo ſuo.

Caput IX.

Dominus Salomoni ſecundò apparens, jubet ſua ſervare præcepta, addita comminatione niſi ſervata fuerint. Salomon plures ædificat civitates,gentes ſibi facit tributarias, & claſſe in Ophir miſſa plurimum auri recipit.

1 Factum eſt autem cùm perfeciſſet Salomon A
ædificium domus Domini, & ædificium re-
gis, & omne quod optaverat & voluerat facere,
2 Apparuit ei Dominus ſecundò, * ſicut appa- * Sup. 3. a. 5. 2. Par. 7. c. 12.
ruerat ei in Gabaon.
3 Dixítque Dominus ad eum: Exaudivi oratio-
nem tuam & deprecationem tuam, quam depre-
catus es coram me: ſanctificavi domum hanc,quam
ædificaſti, ut ponerem nomen meum ibi in ſempi-
ternum, & erunt oculi mei & cor meum ibi cun-
ctis diebus.
4 Tu quoque ſi ambulaveris coram me,ſicut am-
bulavit pater tuus, in ſimplicitate cordis, & in
æquitate: & feceris omnia,quæ præcepi tibi,& le-
gitima mea & judicia mea ſervaveris,
5 * Ponam thronum regni tui ſuper Iſraël in * 2. Reg. 7. b. 12. c. 16.
ſempiternum, ſicut locutus ſum David patri tuo,
dicens: Non auferetur vir de genere tuo de ſolio
Iſraël.
6 Si autem averſione averſi fueritis vos & filij
veſtri,non ſequentes me,nec cuſtodientes manda-
ta mea,& cæremonias meas, quas propoſui vobis,
ſed abieritis & colueritis deos alienos, & adorave-
ritis eos:
7 Auferam Iſraël de ſuperficie terræ,quam dedi B
eis: & templum, quod ſanctificavi nomini meo,
projiciam à conſpectu meo, erítque Iſraël in pro-
verbium,& in fabulam cunctis populis.
8 Et domus hæc erit in exemplum: omnis qui
tranſierit per eam, ſtupebit, & ſibilabit, & dicet:
* Quare fecit Dominus ſic terræ huic, & domui * Deut. 29. d. 24. Ier. 22. c. 8.
huic?
9 Et reſpondebunt: Quia dereliquerunt Domi-
num Deum ſuum, qui eduxit patres eorum de
Terra Ægypti,& ſecuti ſunt deos alienos, & ado-
raverunt eos, & coluerunt eos: idcircò induxit
Dominus ſuper eos omne malum hoc.
10 * Expletis autem annis viginti poſtquam * 2. Reg. 8. a. 1.
ædificaverat Salomon duas domos, id eſt, domum
Domini, & domum regis,
11 (Hiram rege Tyri præbente Salomoni ligna
cedrina

Digitized by Google

cedrina & ablegna, & aurum juxta omne quod opus habuerat) tunc dedit Salomon Hiram viginti oppida in Terra Galilææ.

12 Et egreſſus eſt Hiram de Tyro, ut videret C oppida quæ dederat ei Salomon, & non placuerunt ei,

13 Et ait: Hæcine ſunt civitates, quas dediſti mihi, frater? Et appellavit eas Terram chabul, uſque in diem hanc.

14 Miſit quoque Hiram ad regem Salomonem centum viginti talenta auri.

15 Hæc eſt ſumma expenſarum, quam obtulit rex Salomon ad ædificandam domum Domini, & domum ſuam, & Mello, & murum Jeruſalem, & Heſer, & Mageddo, & Gazer.

16 Pharao rex Ægypti aſcendit, & cepit Gazer, ſuccenditque eam igni: & Chananæum, qui habitabat in civitate, interfecit, & dedit eam in dotem filiæ ſuæ uxori Salomonis.

17 Ædificavit ergo Salomon Gazer, & Bethoron inferiorem,

18 Et Baalath, & Palmiram in Terra ſolitudinis.

19 Et omnes vicos, qui ad ſe pertinebant, & erant abſque muro, munivit, & civitates curruum & civitates equitum, & quodcumque ei placuit ut ædificaret in Jeruſalem, & in Libano, & in omni terra poteſtatis ſuæ.

20 Univerſum populum, qui remanſerat de Amorrhæis, & Hethæis, & Pherezæis, & Hevæis, & Jebuſæis, qui non ſunt de filiis Iſraël:

D 21 Horum filios, qui remanſerant in terra, quos ſcilicet non potuerant filij Iſraël exterminare: fecit Salomon tributarios, uſque in diem hanc.

22 De filiis autem Iſraël non conſtituit Salomon ſervire quemquam, ſed erant viri bellatores, & miniſtri ejus, & principes, & duces, & præfecti curruum & equorum.

23 Erant autem principes ſuper omnia opera Salomonis præpoſiti quingenti quinquaginta, qui habebant ſubjectum populum, & ſtatutis operibus imperabant.

* 2. Par. 8. 6. 11. 24 * Filia autem Pharaonis aſcendit de civitate David in domum ſuam, quam ædificaverat ei Salomon: tunc ædificavit Mello.

25 Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos ſingulos holocauſta, & pacificas victimas, ſuper altare quod ædificaverat Domino, & adolebat thymiama coram Domino: perfectúmque E eſt templum.

26 Claſſem quoque fecit rex Salomon in Aſiongaber, quæ eſt juxta Ailat in littore Maris rubri, in Terra Idumææ.

27 Miſitque Hiram in claſſe illa ſervos ſuos viros nauticos & gnaros maris, cum ſervis Salomonis.

28 Qui cùm veniſſent in Ophir, ſumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum, detulerunt ad regem Salomonem.

CAPUT X.

Venit regina Saba ad regem Salomonem: quæ ejus miratur ſapientiam, magnificentiam & gubernationem: datis acceptiſque amplis muneribus, diſceſſit: Salomon multum tributum ac aurum aliunde accepit, vaſa & ſcuta; magnificúmque thronum conſtruit; multam ac pretioſam habet ſupellectilem in vaſis, curribus & equis, in abundantia argenti ac cedrorum.

1 SEd * regina Saba, audita fama Salomonis in nomine Domini; venit tentare eum in ænigmatibus. A * 2. Par. 9. 1. Mat. 12. d. 42. Luc. 11. d. 31.

2 Et ingreſſa Jeruſalem multo cum comitatu, & divitiis, camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretioſas, venit ad regem Salomonem, & locuta eſt ei univerſa quæ habebat in corde ſuo.

3 Et docuit eam Salomon omnia verba quæ propoſuerat: non fuit ſermo, qui regem poſſet latere, & non reſponderet ei.

4 Videns autem regina Saba omnem ſapientiam Salomonis, & domum quam ædificaverat,

5 Et cibos menſæ ejus, & habitacula ſervorum, & ordines miniſtrantium, veſtéſque eorum, & pincernas, & holocauſta quæ offerebat in domo Domini: non habebat ultrà ſpiritum.

6 Dixitque ad regem: Verus eſt ſermo, quem audivi in terra mea,

7 Super ſermonibus tuis, & ſuper ſapientia tua: & non credebam narrantibus mihi, donec ipſa veni, & vidi oculis meis, & probavi quòd media pars mihi nuntiata non fuerit: major eſt ſapientia & opera tua, quàm rumor quem audivi.

8 Beati viri tui, & beati ſervi tui, qui ſtant coram te ſemper, & audiunt ſapientiam tuam. B

9 Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiſti, & poſuit te ſuper thronum Iſraël, eò quòd dilexerit Dominus Iſraël in ſempiternum, & conſtituit te regem, ut faceres judicium & juſtitiam.

10 Dedit ergo regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretioſas: non ſunt allata ultrà aromata tam multa, quàm ea quæ dedit regina Saba regi Salomoni.

11 (Sed & * claſſis Hiram, quæ portabat aurum de Ophir, attulit ex Ophir ligna thyina multa nimis, & gemmas pretioſas. * 2. Par. 9. c. 10.

12 Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus Domini, & domus regiæ, & citharas lyráſque cantoribus: non ſunt allata hujuſcemodi ligna thyina, neque viſa uſque in præſentem diem.)

13 Rex autem Salomon dedit reginæ Saba omnia quæ voluit & petivit ab eo: exceptis his, quæ ultrò obtulerat ei munere regio. Quæ reverſa eſt, & abiit in terram ſuam cum ſervis ſuis.

14 Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per annos ſingulos, ſexcentorum ſexaginta ſex talentorum auri: C

15 Excepto eo, quod afferebant viri qui ſuper vectigalia erant, & negotiatores, univerſique ſcruta vendentes, & omnes reges Arabiæ, ducéſque terræ.

16 Fecit quoque rex Salomon ducenta ſcuta de auro puriſſimo, ſexcentos auri ſiclos dedit in laminas ſcuti unius.

17 Et

17 Et trecentas peltas ex auro probato: trecentæ minæ auri unam peltam veſtiebant: poſuítque eas rex in domo ſaltus Libani.

18 Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem: & veſtivit eum auro fulvo nimis,

19 Qui habebat ſex gradus: & ſummitas throni rotunda erat in parte poſteriori: & duæ manus hinc atque inde tenentes ſedile: & duo leones ſtabant juxta manus ſingulas.

20 Et duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus hinc atque inde: non eſt factum tale opus in univerſis regnis.

21 Sed & omnia vaſa, quibus potabat rex Salomon, erant aurea: & univerſa ſuppellex domus ſaltus Libani de auro puriſſimo: non erat argentum, nec alicujus pretij putabatur in diebus Salomonis,

D 22 Quia claſſis regis per mare cum claſſe Hiram ſemel per tres annos ibat in Tharſis, deferens inde aurum, & argentum, & dentes elephantorum, & ſimias, & pavos.

23 Magnificatus eſt ergo rex Salomon ſuper omnes reges terræ, divitiis, & ſapientia.

24 Et univerſa terra deſiderabat vultum Salomonis, ut audiret ſapientiam ejus, quam dederat Deus in corde ejus.

25 Et ſinguli deferebant ei munera, vaſa argentea & aurea, veſtes & arma bellica, aromata quoque, & equos & mulos, per annos ſingulos.

* 2. Par. 1.d.14. 26 * Congregavítque Salomon currus & equites, & facti ſunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & diſpoſuit eos per civitates munitas, & cum rege in Jeruſalem.

27 Fecítque ut tanta eſſet abundantia argenti in Jeruſalem, quanta & lapidum: & cedrorum præbuit multitudinem, quaſi ſycomoros quæ naſcuntur in campeſtribus.

28 Et educebantur equi Salomoni de Ægypto, & de Coa. Negotiatores enim regis emebant de Coa, & ſtatuto pretio perducebant.

29 Egrediebatur autem quadriga ex Ægypto ſexcentis ſiclis argenti, & equus centum quinquaginta. Atque in hunc modum cuncti reges Hethæorum & Syriæ equos venumdabant.

Caput XI.

Salomon plurimis jungitur mulieribus alienigenis, & ab ipſis infatuatus ad ipſarum idola convertitur: in quem iratus Dominus, ſuſcitat ei adverſarios Adad, Razon, & Jeroboam; cui per prophetam Ahiam promittit regnum Iſraël, ſervata una tribu Salomonis filio: moritur Salomon poſt quadraginta regni annos, cui ſuccedit filius Roboam.

A * Deut. 17.d.17. Eccli 47. c.21. 1 REx autem Salomon * adamavit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis, & Moabitidas, & Ammonitidas, Idumæas, & Sidonias, & Hethæas:

* Exod. 34.b.16. 2 De gentibus ſuper quibus dixit Dominus filiis Iſraël: * Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad veſtras: certiſſimè enim avertent corda veſtra ut ſequamini deos earum. His itaque copulatus eſt Salomon ardentiſſimo amore.

3 Fuerúntque ei uxores quaſi reginæ ſeptingentæ, & concubinæ trecentæ: & averterunt mulieres cor ejus.

4 Cúmque jam eſſet ſenex, depravatum eſt cor ejus per mulieres, ut ſequeretur deos alienos: nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo ſuo, ſicut cor David patris ejus.

5 Sed colebat Salomon Aſtarthen deam Sidoniorum, & Moloch idolum Ammonitarum.

6 Fecitque Salomon quod non placuerat coram Domino, & non adimplevit ut ſequeretur Dominum, ſicut David pater ejus. B

7 Tunc ædificavit Salomon fanum, Chamos idolo Moab, in monte qui eſt contra Jeruſalem, & Moloch idolo filiorum Ammon.

8 Atque in hunc modum fecit univerſis uxoribus ſuis alienigenis, quæ adolebant thura, & immolabant diis ſuis.

9 Igitur iratus eſt Dominus Salomoni, quòd averſa eſſet mens ejus à Domino Deo Iſraël, qui * apparuerat ei ſecundò, * Sup. 9. a.2.

10 Et præceperat de verbo hoc ne ſequeretur deos alienos, & non cuſtodivit quæ mandavit ei Dominus.

11 Dixit itaque Dominus Salomoni: quia habuiſti hoc apud te, & non cuſtodiſti pactum meum, & præcepta mea quæ mandavi tibi, diſrumpens ſcindam regnum tuum, & dabo illud ſervo tuo.

12 * Verumtamen in diebus tuis non faciam, * Inf. 12. d.15.
propter David patrem tuum: de manu filij tui C
ſcindam illud,

13 Nec totum regnum auferam, ſed tribum unam dabo filio tuo, propter David ſervum meum, & Jeruſalem quam elegi.

14 Suſcitavit autem Dominus adverſarium Salomoni, Adad Idumæum de ſemine regio, qui erat in Edom.

15 * Cùm enim eſſet David in Idumæa, & aſcendiſſet Joab princeps militiæ ad ſepeliendum eos qui fuerant interfecti, & occidiſſet omne maſculinum in Idumæa * 2. Reg. 8.d.14.

16 (Sex enim menſibus ibi moratus eſt Joab, & omnis Iſraël, donec interimeret omne maſculinum in Idumæa)

17 Fugit Adad ipſe, & viri Idumæi de ſervis patris ejus cum eo, ut ingrederetur Ægyptum: erat autem Adad puer parvulus.

18 Cúmque ſurrexiſſent de Madian, venerunt in Pharan, tulerúntque ſecum viros de Pharan, & introierunt Ægyptum ad Pharaonem regem Ægypti: qui dedit ei domum, & cibos conſtituit, & terram delegavit.

19 Et invenit Adad gratiam coram Pharaone
valdè, in tantum ut daret ei uxorem, ſororem uxo- D
ris ſuæ germanam Taphnes reginæ.

20 Genuítque ei ſoror Taphnes Genubath filium, & nutrivit eum Taphnes in domo Pharaonis: erátque Genubath habitans apud Pharaonem cum filiis ejus.

21 Cúmque audiſſet Adad in Ægypto, dormiſſe David cum patribus ſuis, & mortuum eſſe Joab principem militiæ, dixit Pharaoni: Dimitte me, ut vadam in terram meam.

22 Dixítque ei Pharao: Qua enim re apud me indiges: ut quæras ire ad terram tuam? At ille reſpondit: Nulla: ſed obſecro te ut dimittas me.

23 Suſcitavit quoque ei Deus adverſarium Razon

Digitized by Google

zon filium Eliada, qui fugerat Adarezer regem So-
ba dominum ſuum:

E 24 Et congregavit contra eum viros, & factus
eſt princeps latronum cùm interficeret eos David:
abierúntque Damaſcum, & habitaverunt ibi, &
conſtituerunt eum regem in Damaſco,

25 Erátque adverſarius Iſraëli cunctis diebus
Salomonis: & hoc eſt malum Adad, & odium con-
tra Iſraël, regnavítque in Syria.

* 2. Par. 11. 4. 6. 26 * Jeroboam quoque filius Nabath, Ephra-
thæus, de Sareda, ſervus Salomonis, cujus mater
erat nomine Sarva, mulier vidua: levavit manum
contra regem.

27 Et hæc eſt cauſa rebellionis adverſus eum,
quia Salomon ædificavit Mello, & coæquavit vo-
raginem civitatis David patris ſui.

28 Erat autem Jeroboam vir fortis & potens: vi-
dénſque Salomon adoleſcentem bonæ indolis &
induſtrium, conſtituerat eum præfectum ſuper tri-
buta univerſæ domus Joſeph.

* 2. Par. 10. d. 15. 29 * Factum eſt igitur in tempore illo, ut Jero-
boam egrederetur de Jeruſalem, & inveniret eum
Ahias Silonites propheta in via, opertus pallio no-
vo: erant autem duo tantùm in agro.

30 Apprehendénſque Ahias pallium ſuum no-
vum, quo coopertus erat, ſcidit in duodecim partes.

31 Et ait ad Jeroboam: Tolle tibi decem ſciſſu-
F ras: hæc enim dicit Dominus Deus Iſraël: Ecce
ego ſcindam regnum de manu Salomonis, & dabo
tibi decem tribus.

32 Porrò una tribus remanebit ei, propter ſer-
vum meum David, & Jeruſalem civitatem, quam
elegi ex omnibus tribubus Iſraël:

33 Eò quòd dereliquerit me, & adoraverit
Aſtarthen deam Sidoniorum, & Chamos deum
Moab, & Moloch deum filiorum Ammon: & non
ambulaverit in viis meis, ut faceret juſtitiam co-
ram me, & præcepta mea, & judicia ſicut David
pater ejus.

34 Nec auferam omne regnum de manu ejus,
ſed ducem ponam eum cunctis diebus vitæ ſuæ:
propter David ſervum meum, quem elegi, qui cu-
ſtodivit mandata mea & præcepta mea.

35 Auferam autem regnum de manu filij ejus,
& dabo tibi decem tribus:

36 Filio autem ejus dabo tribum unam, ut re-
maneat lucerna David ſervo meo cunctis diebus
coram me in Jeruſalem civitate, quam elegi ut eſſet
nomen meum ibi.

G 37 Te autem aſſumam, & regnabis ſuper omnia
quæ deſiderat anima tua, erísque rex ſuper Iſraël.

38 Si igitur audieris omnia, quæ præcepero tibi,
& ambulaveris in viis meis, & feceris quod rectum
eſt coram me, cuſtodiens mandata mea & præcep-
ta mea, ſicut fecit David ſervus meus: ero tecum,
& ædificabo tibi domum fidelem, quomodo ædi-
ficavi David domum, & tradam tibi Iſraël:

39 Et affligam ſemen David ſuper hoc, verum-
tamen non cunctis diebus.

40 Voluit ergo Salomon interficere Jeroboam:
qui ſurrexit, & aufugit in Ægyptum ad Seſac re-
gem Ægypti, & fuit in Ægypto uſque ad mortem
Salomonis.

41 Reliquum autem verborum Salomonis, &
omnia quæ fecit, & ſapientia ejus: ecce univerſa
ſcripta ſunt in Libro verborum dierum Salomonis.

42 Dies autem, quos regnavit Salomon in Jeru-
ſalem ſuper omnem Iſraël, quadraginta anni ſunt.

43 Dormivítque Salomon cum patribus ſuis, &
ſepultus eſt in Civitate David patris ſui, regna-
vítque Roboam filius ejus pro eo.

CAPUT XII.

Roboam juvenum ſecutus conſilium patitur regni diviſionem, & Jeroboam rex ſuper decem tribus conſtituitur, exercitum quoque Roboam adverſus Jeroboam Dominus per Semeiam prophetam diſſipat. Jeroboam verò aureos erexit vitulos adorandos, conſtitutis ſollemnitate, altari, ac ſacerdotibus.

1 VEnit autem Roboam in Sichem: illuc enim A
congregatus erat omnis Iſraël ad conſti- * 2. Par. 10. a. 1.
tuendum eum regem.

2 At verò Jeroboam filius Nabat, cùm adhuc
eſſet in Ægypto profugus à facie regis Salomonis,
audita morte ejus, reverſus eſt de Ægypto.

3 Miſerúntque & vocaverunt eum: venit ergo
Jeroboam, & omnis multitudo Iſraël, & locuti ſunt
ad Roboam, dicentes:

4 Pater tuus duriſſimum jugum impoſuit no-
bis: tu itaque nunc imminue paululum de impe-
rio patris tui duriſſimo, & de jugo graviſſimo quod
impoſuit nobis, & ſerviemus tibi.

5 Qui ait eis: Ite uſque ad tertium diem, & re-
vertimini ad me. Cúmque abiiſſet populus,

6 Iniit conſilium rex Roboam cum ſenioribus, B
qui aſſiſtebant coram Salomone patre ejus cùm ad-
huc viveret, & ait: Quod datis mihi conſilium, ut
reſpondeam populo huic?

7 Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris populo
huic, & ſervieris, & petitioni eorum ceſſeris, locu-
túſque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi ſervi
cunctis diebus.

8 Qui dereliquit conſilium ſenum, quod dede-
rant ei, & adhibuit adoleſcentes, qui nutriti fuerant
cum eo, & aſſiſtebant illi,

9 Dixítque ad eos: Quod mihi datis conſilium,
ut reſpondeam populo huic, qui dixerunt mihi:
Levius fac jugum quod impoſuit pater tuus ſuper
nos?

10 Et dixerunt ei juvenes qui nutriti fuerant
cum eo: Sic loquêris populo huic qui locuti ſunt C
ad te, dicentes: Pater tuus aggravavit jugum no-
ſtrum, tu releva nos. Sic loquêris ad eos: Minimus
digitus meus groſſior eſt dorſo patris mei.

11 Et nunc pater meus poſuit ſuper vos jugum
grave, ego autem addam ſuper jugum veſtrum:
pater meus cecîdit vos flagellis, ego autem cædam
vos ſcorpionibus.

12 Venit ergo Jeroboam, & omnis populus ad
Roboam die tertia, ſicut locutus fuerat rex, dicens:
Revertimini ad me die tertia.

13 Reſpondítque rex populo dura, derelicto con-
ſilio ſeniorum, quod ei dederant,

14 Et locutus eſt eis ſecundùm conſilium juve-
num, dicens: Pater meus aggravavit jugum ve-
ſtrum: ego autem addam jugo veſtro: pater meus D
cecîdit vos flagellis, ego autem cædam vos ſcor-
pionibus.

15 Et non acquievit rex populo: quoniam aver-
ſatus

Digitized by Google

15 Et non acquievit rex populo: quoniam averſatus fuerat eum Dominus, ut ſuſcitaret verbum ſuum, * quod locutus fuerat in manu Ahiæ Silonitæ, ad Jeroboam filium Nabat. *Sup. 11. f. 31.

16 Videns itaque populus quòd noluiſſet eos audire rex, reſpondit ei, dicens: Quæ nobis pars in David? vel quæ hereditas in filio Iſai? Vade in tabernacula tua Iſraël, nunc vide domum tuam David. Et abiit Iſraël in tabernacula ſua.

17 Super filios autem Iſraël, quicumque habitabant in civitatibus Juda, regnavit Roboam.

18 Miſit ergo rex Roboam Aduram, qui erat ſuper tributa: & lapidavit eum omnis Iſraël, & mortuus eſt. Porrò rex Roboam feſtinus aſcendit currum, & fugit in Jeruſalem: E

19 Receſſítque Iſraël à domo David, uſque in præſentem diem.

20 Factum eſt autem cùm audiſſet omnis Iſraël, quòd reverſus eſſet Jeroboam, miſerunt & vocaverunt eum congregato cœtu, & conſtituerunt eum regem ſuper omnem Iſraël, nec ſecutus eſt quiſquam domum David præter tribum Juda ſolam.

21 Venit autem Roboam Jeruſalem, & congregavit univerſam domum Juda, & tribum Benjamin, centum octoginta millia electorum virorum bellatorum, ut pugnarent contra domum Iſraël, & reducerent regnum Roboam filii Salomonis.

*2. Par. 11 a. 2. 22 * Factus eſt autem ſermo Domini ad Semeiam

F virum Dei, dicens:

23 Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Juda, & ad omnem domum Juda, & Benjamin, & reliquos de populo, dicens:

24 Hæc dicit Dominus: Non aſcendetis, neque bellabitis contra fratres veſtros filios Iſraël: revertatur vir in domum ſuam, à me enim factũ eſt verbum hoc. Audierunt ſermonem Domini, & reverſi ſunt de itinere, ſicut eis præceperat Dominus.

25 Ædificavit autem Jeroboam Sichem in monte Ephraim, & habitavit ibi: & egreſſus inde ædificavit Phanuel.

26 Dixítque Jeroboam in corde ſuo: Nunc revertetur regnum ad domum David,

27 Si aſcenderit populus iſte ut faciat ſacrificia in domo Domini in Jeruſalem: & convertetur cor populi hujus ad dominum ſuum Roboam regem Juda, interficiéntque me, & revertentur ad eum.

*Tob. 1. a. 5. *Exod. 32. b. 8. 28 * Et excogitato conſilio fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite ultrà aſcendere in Jeruſalem: * Ecce dij tui Iſraël, qui te eduxerunt de Terra Ægypti.

G 29 Poſuítque unum in Bethel, & alterum in Dan:

30 Et factum eſt verbum hoc in peccatum: ibat enim populus ad adorandum vitulum uſque in Dan.

*2. Par. 11. a. 15. 31 Et fecit fana in excelſis, & * ſacerdotes de extremis populi, qui non erant de filiis Levi.

32 Conſtituítque diem ſollemnem in menſe octavo, quintadecima die menſis, in ſimilitudinem ſollemnitatis, quæ celebrabatur in Juda. Et aſcendens altare, ſimiliter fecit in Bethel, ut immolaret vitulis, quos fabricatus fuerat: conſtituítque in Bethel ſacerdotes excelſorum, quæ fecerat.

33 Et aſcendit ſuper altare quod extruxerat in Bethel, quintadecima die menſis octavi, quem finxerat de corde ſuo: & fecit ſollemnitatem filiis Iſraël, & aſcendit ſuper altare, ut adoleret incenſum.

CAPUT XIII.

Miſſus propheta de Iuda ad Ieroboam, de altaris ſubverſione & nativitate Ioſiæ regis prophetat: quo orante, manus Ieroboam quæ exaruerat, ſanitati reſtituitur; rediens autem propheta, à leone occiditur, quòd Dei verbo inobediens fuiſſet: & Ieroboam ſuam auget impietatem.

1 ET ecce vir Dei venit de Juda in ſermone Domini in Bethel, Jeroboam ſtante ſuper altare, & thus jaciente. A

2 Et exclamavit contra altare in ſermone Domini, & ait: Altare, altare, hæc dicit Dominus: * Ecce filius naſcetur domui David, Joſias nomine, & immolabit ſuper te ſacerdotes excelſorum, qui nunc in te thura ſuccendunt, & oſſa hominum ſuper te incendet. *4 Reg. 23 d. 16.

3 Dedítque in illa die ſignum, dicens: Hoc erit ſignum quod locutus eſt Dominus: Ecce altare ſcindetur, & effundetur cinis qui in eo eſt.

4 Cúmque audiſſet rex ſermonem hominis Dei, quem inclamaverat contra altare in Bethel, extendit manum ſuam de altari, dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus ejus, quam extenderat contra eum: nec valuit retrahere eam ad ſe.

5 Altare quoque ſciſſum eſt, & effuſus eſt cinis de altari, juxta ſignum quod prædixerat vir Dei in ſermone Domini. B

6 Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora pro me, ut reſtituatur manus mea mihi. Oravítque vir Dei faciem Domini, & reverſa eſt manus regis ad eum, & facta eſt ſicut priùs fuerat.

7 Locutus eſt autem rex ad virum Dei: Veni mecum domum ut prandeas, & dabo tibi munera.

8 Reſpondítque vir Dei ad regem: Si dederis mihi mediam partem domus tuæ, non veniam tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco iſto:

9 Sic enim mandatum eſt mihi in ſermone Domini præcipientis: Non comedes panem, neque bibes aquam, nec revertêris per viam qua veniſti. C

10 Abiit ergo per aliam viam, & non eſt reverſus per iter, quo venerat in Bethel.

11 Prophetes autem quidam ſenex habitabat in Bethel, ad quem venerunt filij ſui, & narraverunt ei omnia opera, quæ fecerat vir Dei illa die in Bethel: & verba quæ locutus fuerat ad regem, narraverunt patri ſuo.

12 Et dixit eis pater eorum: Per quam viam abiit? Oſtenderunt ei filij ſui viam, per quam abierat vir Dei, qui venerat de Juda.

13 Et ait filiis ſuis: Sternite mihi aſinum. Qui cùm ſtraviſſent, aſcendit,

14 Et abiit poſt virum Dei, & invenit eum ſedentem ſubtus terebinthum: & ait illi: Túne es vir Dei qui veniſti de Juda? Reſpondit ille: Ego ſum.

15 Dixítque ad eum: Veni mecum domum, ut comedas panem. D

16 Qui ait: Non poſſum reverti, neque venire tecum,

Digitized by Google

tecum,nec comedam panem, neque bibam aquam
in loco iſto:
17 Quia locutus eſt Dominus ad me in ſermone
Domini, dicens:Non comedes panem, & non bi-
bes aquam ibi,nec revertêris per viam qua ieris.
18 Qui ait illi:Et ego propheta ſum ſimilis tui:&
angelus locutus eſt mihi in ſermone Domini, di-
cens:Reduc eum tecum in domum tuam ut come-
dat panem, & bibat aquam. Fefellit eum,
19 Et reduxit ſecum: comedit ergo panem in
domo ejus, & bibit aquam.
E 20 Cúmque ſederent ad menſam,factus eſt ſer-
mo Domini ad prophetam, qui reduxerat eum.
21 Et exclamavit ad virum Dei,qui venerat de
Juda,dicens:Hæc dicit Dominus: Quia non obe-
diens fuiſti ori Domini, & non cuſtodiſti manda-
tum quod præcepit tibi Dominus Deus tuus,
22 Et reverſus es,& comediſti panem, & bibiſti
aquam, in loco in quo præcepit tibi ne comederes
panem, neque biberes aquam, non inferetur cada-
ver tuum in ſepulchrum patrum tuorum.
23 Cúmque comediſſet & bibiſſet, ſtravit aſi-
num ſuum prophetæ, quem reduxerat.
24 Qui cùm abiiſſet, invenit eum leo in via, &
occidit, & erat cadaver ejus projectum in itinere:
aſinus autem ſtabat juxta illum, & leo ſtabat juxta
cadaver.
25 Et ecce, viri tranſeuntes viderunt cadaver
projectum in via,& leonem ſtantem juxta cadaver.
Et venerunt & divulgaverunt in civitate, in qua
prophetes ille ſenex habitabat.
F 26 Quod cùm audiſſet phopheta ille, qui redu-
xerat eum de via,ait: Vir Dei eſt, qui inobediens
fuit ori Domini,& tradidit eum Dominus leoni,&
confregit eum, & occidit juxta verbum Domini,
quod locutus eſt ei.
27 Dixítque ad filios ſuos: Sternite mihi aſinum.
Qui cùm ſtraviſſent,
28 Et ille abiiſſet invenit cadaver ejus proje-
ctum in via, & aſinum & leonem ſtantes juxta ca-
daver: non comedit leo de cadavere, nec læſit aſi-
num.
29 Tulit ergo prophetes cadaver viri Dei, &
poſuit illud ſuper aſinum, & reverſus intulit in ci-
vitatem prophetæ ſenis ut plangeret eum.
30 Et poſuit cadaver ejus in ſepulchro ſuo: &
planxerunt eum: Heu heu mi frater.
G 31 Cúmque planxiſſent eum,dixit ad filios ſuos:
Cùm mortuus fuero,ſepelite me in ſepulchro, in
quo vir Dei ſepultus eſt:juxta oſſa ejus ponite oſſa
mea.
32 Profectò enim veniet ſermo, quem prædixit
in ſermone Domini contra altare quod eſt in Be-
thel, & contra omnia fana excelſorum, quæ ſunt
in urbibus Samariæ.
33 Poſt verba hæc non eſt reverſus Jeroboam
de via ſua peſſima, ſed è contrario fecit de noviſſi-
mis populi ſacerdotes excelſorum:quicumque vo-
lebat implebat manum ſuam,& fiebat ſacerdos ex-
celſorum.
34 Et propter hanc cauſam peccavit domus Je-
roboam, & everſa eſt, & deleta de ſuperficie
terræ.

CAPUT XIV.

Abias propheta ab uxore Jeroboam ſuper filio Abia ægrotante interrogatus, prædicit filium moriturum, & domum Jeroboam penitus evertendam; quo mortuo, ſuccedit filius Nadab: rex autem Ægypti diripit domum Domini in Jeruſalem; & mortuo Roboam, ſuccedit filius Abia.

1 IN tempore illo, ægrotavit Abia filius Jeroboā. A
2 Dixítque Jeroboam uxori ſuæ: Surge, &
commuta habitum, ne cognoſcaris quòd ſis uxor
Jeroboam:& vade in Silo, ubi eſt Ahias propheta,
* qui locutus eſt mihi, quòd regnaturus eſſem ſu- * Sup.
per populum hunc. 11.f.31.
3 Tolle quoque in manu tua decem panes, &
cruſtulam, & vas mellis, & vade ad illum: ipſe
enim indicabit tibi quid eventurum ſit puero
huic.
4 Fecit ut dixerat,uxor Jeroboam:& conſurgens
abiit in Silo & venit in domum Ahiæ: at ille non
poterat videre, quia caligaverant oculi ejus præ
ſenectute.
5 Dixit autem Dominus ad Ahiam:Ecce uxor
Jeroboam ingreditur ut conſulat te ſuper filio ſuo B
qui ægrotat.hæc & hæc loquêris ei.Cùm ergo illa
intraret,& diſſimularet ſe eſſe quæ erat,
6 Audivit Ahias ſonitum pedum ejus intro-
euntis per oſtium,& ait:Ingredere uxor Jeroboam,
quare aliam te eſſe ſimulas? ego autem miſſus ſum
ad te durus nuntius.
7 Vade, & dic Jeroboam: Hæc dicit Dominus
Deus Iſraël: Quia exaltavi te de medio populi,&
dedi te ducem ſuper populum meum Iſraël:
8 Et ſcidi regnum domus David, & dedi illud
tibi, & non fuiſti ſicut ſervus meus David,qui cu-
ſtodivit mandata mea, & ſecutus eſt me in toto
corde ſuo, faciens quod placitum eſſet in conſpe-
ctu meo:
9 Sed operatus es mala ſuper omnes qui fue- C
runt ante te, & feciſti tibi deos alienos & confla-
tiles, ut me ad iracundiam provocares, me autem
projeciſti poſt corpus tuum:
10 Idcircò ecce ego inducam mala ſuper do-
mum Jeroboam,& * percutiam de Jeroboam min- * Inf. 15.
gentem ad parietem, & clauſum, & noviſſimum f. 29.
in Iſraël: & mundabo reliquias domus Jeroboam,
ſicut mundari ſolet fimus uſque ad purum.
11 Qui mortui fuerint de Jeroboam in civitate,
comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in
agro,vorabunt eos aves cæli: quia Dominus locu-
tus eſt.
12 Tu igitur ſurge,& vade in domum tuam:&
in ipſo introitu pedum tuorum in urbem,morietur
puer,
13 Et planget eum omnis Iſraël, & ſepeliet: iſte
enim ſolus inferetur de Jeroboam in ſepulchrum, D
quia inventus eſt ſuper eo ſermo bonus à Domino
Deo Iſraël, in domo Jeroboam.
14 Conſtituit autem ſibi Dominus regem ſu-
per Iſraël, qui percutiet domum Jeroboam in hac
die, & in hoc tempore:
15 Et percutiet Dominus Deus Iſraël, ſicut
moveri ſolet arundo in aqua: & evellet Iſraël de
terra bona hac quam dedit patribus eorum:& ven-
tilabit eos trans Flumen: quia fecerunt ſibi lucos,
ut irritarent Dominum.

Digitized by Google

16 Et tradet Dominus Iſraël propter peccata Jeroboam, qui peccavit, & peccare fecit Iſraël.

17 Surrexit itaque uxor Jeroboam, & abiit, & venit in Therſa: cúmque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus eſt,

18 Et ſepelierunt eum. Et planxit eum omnis Iſraël juxta ſermonem Domini, quem locutus eſt in manu ſervi ſui Ahiæ prophetæ.

E 19 Reliqua autem verborum Jeroboam, quomodo pugnaverit, & quomodo regnaverit, ecce ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël.

20 Dies autem, quibus regnavit Jeroboam, viginti duo anni ſunt: & dormivit cum patribus ſuis: regnavítque Nadab filius ejus pro eo.

* 2.Par. 11.d.13. 21 * Porrò Roboam filius Salomonis regnavit in Juda. Quadraginta & unius anni erat Roboam, cùm regnare cœpiſſet: decem & ſeptem annos regnavit in Jeruſalem civitate, quam elegit Dominus ut poneret nomen ſuum ibi, ex omnibus tribubus Iſraël. Nomen autem matris ejus Naama

F Ammanitis.

22 Et fecit Judas malum coram Domino, & irritaverunt eum ſuper omnibus, quæ fecerant patres eorum in peccatis ſuis quæ peccaverunt.

23 Ædificaverunt enim & ipſi ſibi aras, & ſtatuas, & lucos, ſuper omnem collem excelſum, & ſubter omnem arborem frondoſam:

24 Sed & effeminati fuerunt in terra, fecerúntque omnes abominationes gentium, quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Iſraël.

25 In quinto autem anno regni Roboam, aſcendit Seſac rex Ægypti in Jeruſalem,

26 Et tulit theſauros domus Domini, & theſauros regios, & univerſa diripuit: ſcuta quoque aurea, quæ * fecerat Salomon:

* Sup. 10.c 16.

G 27 Pro quibus fecit rex Roboam ſcuta ærea, & tradidit ea in manum ducum ſcutariorum, & eorum qui excubabant ante oſtium domus regis.

28 Cúmque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui præeundi habebant officium: & poſteà reportabant ad armamentarium ſcutariorum.

29 Reliqua autem ſermonum Roboam, & omnia quæ fecit, ecce ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum regum Juda.

30 Fuítque bellum inter Roboam & Jeroboam cunctis diebus.

31 Dormivítque Roboam cum patribus ſuis, & ſepultus eſt cum eis in civitate David: nomen autem matris ejus Naama Ammanitis: & regnavit Abiam filius ejus pro eo.

CAPUT XV.

Impio Abiæ regi Iuda ſuccedit pius filius Aſa, qui adverſus Baſan regem Iſraël præliatur, impetrato à Benadad rege Syriæ auxilio. Aſa morienti ſuccedit filius Ioſaphat: at Baaſa Nadab filium Ieroboam cum univerſa cognatione occidit, & pro eo regnat ſuper Iſraël viginti quattuor annis, impius poſt impium.

A 1 IGitur in octavo decimo anno regni Jeroboam filij Nabat, regnavit Abiam ſuper Judam.

* 2 Par. 13.a.2. 2 Tribus annis regnavit in Jeruſalem: * nomen matris ejus Maacha filia Abeſſalom.

3 Ambulavítque in omnibus peccatis patris ſui, quæ fecerat ante eum: nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo ſuo, ſicut cor David patris ejus.

4 Sed propter David dedit ei Dominus Deus ſuus lucernam in Jeruſalem, ut ſuſcitaret filium ejus poſt eum, & ſtatueret Jeruſalem:

5 Eò quòd feciſſet David rectum in oculis Domini, & non declinaſſet ab omnibus, quæ præceperat ei cunctis diebus vitæ ſuæ, * excepto ſermone Uriæ Hethæi. B * 2.R. 11.a.4.

6 Attamen bellum fuit inter Roboam & Jeroboam, omni tempore vitæ ejus.

7 Reliqua autem ſermonum Abiam, & omnia quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in libro verborum dierum regum Juda? Fuítque * prælium inter Abiam & inter Jeroboam. * 2.Par 13.a.3.

8 Et dormivit Abiam cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum in civitate David: * regnavítque Aſa filius ejus pro eo. * 2.Par. 14.a.1.

9 In anno ergo vigeſimo Jeroboam regis Iſraël regnavit Aſa rex Juda,

10 Et quadraginta & uno anno regnavit in Jeruſalē. Nomen matris ejus Maacha, filia Abeſſalom.

11 Et fecit Aſa rectum ante conſpectum Domini, ſicut David pater ejus:

12 Et abſtulit effeminatos de terra, purgavítque univerſas ſordes idolorum, quæ fecerant patres ejus.

13 Inſuper & Maacham matrem ſuam amovit, ne eſſet princeps in ſacris Priapi, & in luco ejus, quem conſecraverat: ſubvertítque ſpecum ejus, & confregit ſimulachrum turpiſſimum, & combuſſit in Torrente Cedron: C

14 Excelſa autem non abſtulit. Verumtamen cor Aſa perfectū erat cum Domino cunctis diebus ſuis:

15 Et intulit ea, quæ ſanctificaverat pater ſuus, & voverat, in domum Domini, argentum & aurum, & vaſa.

16 Bellum autem erat inter Aſa, & Baaſa regem Iſraël, cunctis diebus eorum.

17 * Aſcendit quoque Baaſa rex Iſraël in Judam, & ædificavit Rama, ut non poſſet quiſpiam egredi vel ingredi de parte Aſa regis Juda. * 2.Par. 16.a.1.

18 Tollens itaque Aſa omne argentum & aurum, quod remanſerat in theſauris domus Domini, & in theſauris domus regiæ, dedit illud in manus ſervorum ſuorum: & miſit ad Benadad filium Tabremon filij Heſion, regem Syriæ, qui habitabat in Damaſco, dicens:

19 Fœdus eſt inter me & te, & inter patrem meum & patrem tuum: ideò miſi tibi munera, argentum & aurum: & peto ut venias, & irritum facias fœdus, quod habes cum Baaſa rege Iſraël, & recedat à me. D

20 Acquieſcens Benadad regi Aſa, miſit principes exercitus ſui in civitates Iſraël, & percuſſerunt Ahion, & Dan, & Abeldomum Maacha, & univerſam Cenneroth, omnem ſcilicet Terram Nephthali.

21 Quod cùm audiſſet Baaſa, intermiſit ædificare Rama, & reverſus eſt in Therſa.

22 Rex autem Aſa nuntium miſit in omnem Judam, dicens: Nemo ſit excuſatus. Et tulerunt lapides de Rama, & ligna ejus, quibus ædificaverat Baaſa, & extruxit de eis rex Aſa Gabaa Benjamin, & Maſpha. E

23 Reliqua

Digitized by Google

23 Reliqua autem omnium ſermonum Aſa, & univerſæ fortitudines ejus, & cuncta quæ fecit, & civitates quas extruxit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Juda? Verumtamen in tempore ſenectutis ſuæ doluit pedes.

* 2. Par. 17. a. 1. 24 Et dormivit cum patribus ſuis, & ſepultus eſt cum eis in Civitate David patris ſui. * Regnavítque Joſaphat filius ejus pro eo.

25 Nadab verò filius Jeroboam regnavit ſuper
F Iſraël anno ſecundo Aſa regis Juda: regnavítque ſuper Iſraël duobus annis.

26 Et fecit quod malum eſt in conſpectu Domini, & ambulavit in viis patris ſui, & in peccatis ejus, quibus peccare fecit Iſraël.

27 Inſidiatus eſt autem ei Baaſa filius Ahiæ de domo Iſſachar, & percuſſit eum in Gebbethon, quæ eſt urbs Philiſthinorum: ſiquidem Nadab & omnis Iſraël obſidebant Gebbethon.

28 Interfecit ergo illum Baaſa in anno tertio Aſa regis Juda, & regnavit pro eo.

* Inf. 21. f. 22. 29 Cúmque regnaſſet, * percuſſit omnem domum Jeroboam: non dimiſit ne unam quidem animam de ſemine ejus, donec deleret eum, juxta
* Sup. 14. c. 10. verbum Domini, * quod locutus fuerat in manu ſervi ſui Ahiæ Silonitis,

G 30 Propter peccata Jeroboam, quæ peccaverat, & quibus peccare fecerat Iſraël: & propter delictum, quo irritaverat Dominum Deum Iſraël.

31 Reliqua autem ſermonum Nadab, & omnia quæ operatus eſt, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël?

32 Fuitque bellum inter Aſa, & Baaſa regem Iſraël, cunctis diebus eorum.

33 Anno tertio Aſa regis Juda, regnavit Baaſa filius Ahiæ, ſuper omnem Iſraël, in Therſa, viginti quattuor annis.

34 Et fecit malum coram Domino, ambulavítque in via Jeroboam, & in peccatis ejus, quibus peccare fecit Iſraël.

Caput XVI.

Jehu prophetat regis Baaſa & domus ipſius ſubverſionem; cui mortuo ſuccedit filius Ela, quem impius Zambri occidit, eóque regnum invadente elegit Iſraël Amri; quo impio regnum obtinente, Zambri ſe cum domo regia ſuccendit: mortuo autem Amri ſuccedit filius impiiſſimus Achab, qui Iezabel duxit uxorem, & ejus tempore reædificatur Iericho.

A 1 FActus eſt autem ſermo Domini ad Jehu filium Hanani contra Baaſa, dicens:

2 Pro eo quòd exaltavi te de pulvere, & poſui te ducem ſuper populum meum Iſraël, tu autem ambulaſti in via Jeroboam, & peccare feciſti populum meum Iſraël, ut me irritares in peccatis eorum:

3 Ecce ego demetam poſteriora Baaſa, & poſteriora domus ejus: & faciam domum tuam ſicut domum Jeroboam filij Nabat.

* Sup. 14. c. 11. 4 * Qui mortuus fuerit de Baaſa in civitate, comedent eum canes: & qui mortuus fuerit ex eo in regione, comedent eum volucres cæli.

* 2. Par. 16. a. 2. 5 * Reliqua autem ſermonum Baaſa, & quæcum-
B que fecit, & prælia ejus, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël?

6 Dormivit ergo Baaſa cum patribus ſuis, ſepultúſque eſt in Therſa. & regnavit Ela filius ejus pro eo.

7 Cùm autem in manu Jehu filij Hanani prophetæ verbum Domini factum eſſet contra Baaſa, & contra domum ejus, & contra omne malum, quod fecerat coram Domino, ad irritandum eum in operibus manuum ſuarum, ut fieret ſicut domus Jeroboam: ob hanc cauſam occidit eum, hoc eſt, Jehu filium Hanani, prophetam.

8 Anno vigeſimo ſexto Aſa regis Juda, regnavit Ela filius Baaſa ſuper Iſraël in Therſa duobus annis.

9 Et rebellavit contra eum ſervus ſuus Zambri, dux mediæ partis equitum: erat autem Ela in Therſa bibens & temulentus, in domo Arſa præfecti Therſa.

10 * Irruens ergo Zambri, percuſſit & occidit eum anno vigeſimo ſeptimo Aſa regis Juda, & regnavit pro eo. * 4. Reg. 9. f. 31. C

11 Cúmque regnaſſet, & ſediſſet ſuper ſolium ejus, percuſſit omnem domum Baaſa, & non dereliquit ex ea mingentem ad parietem, & propinquos & amicos ejus.

12 Delevítque Zambri omnem domum Baaſa, juxta verbum Domini, quod locutus fuerat ad Baaſa in manu Jehu prophetæ,

13 Propter univerſa peccata Baaſa, & peccata Ela filij ejus, qui peccaverunt, & peccare fecerunt Iſraël, provocantes Dominum Deum Iſraël in vanitatibus ſuis.

14 Reliqua autem ſermonum Ela, & omnia quæ D
fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël?

15 Anno vigeſimo ſeptimo Aſa regis Juda, regnavit Zambri ſeptẽ diebus in Therſa: porrò exercitus obſidebat Gebbethon urbem Philiſthinorũ.

16 Cúmque audiſſet rebellaſſe Zambri, & occidiſſe regem, fecit ſibi regem omnis Iſraël Amri, qui erat princeps militiæ ſuper Iſraël in die illa in caſtris.

17 Aſcendit ergo Amri, & omnis Iſraël cum eo, de Gebbethon, & obſidebant Therſa.

18 Videns autem Zambri quòd expugnanda eſſet civitas, ingreſſus eſt palatium, & ſuccendit ſe cum domo regia: & mortuus eſt

19 In peccatis ſuis, quæ peccaverat faciens malum coram Domino, & ambulans in via Jeroboam, & in peccato ejus, quo fecit peccare Iſraël.

20 Reliqua autem ſermonum Zambri, & inſidiarum ejus, & tyrannidis, nónne hæc ſcripta ſunt E
in Libro verborum dierum regum Iſraël?

21 Tunc diviſus eſt populus Iſraël in duas partes: media pars populi ſequebatur Thebni filium Gineth, ut conſtitueret eum regem: & media pars Amri.

22 Prævaluit autem populus qui erat cum Amri, populo qui ſequebatur Thebni filium Gineth: mortuúſque eſt Thebni, & regnavit Amri.

23 Anno trigeſimo primo Aſa regis Juda, regnavit Amri ſuper Iſraël, duodecim annis: in Therſa regnavit ſex annis.

24 Emítque montem Samariæ à Somer duobus talentis argenti: & ædificavit eum, & vocavit nomen civitatis, quam extruxerat, nomine Somer domini montis, Samariam.

25 Fecit autem Amri malum in conſpectu Domi- F
ni,

ni, & operatus eſt nequiter, ſuper omnes qui fuerunt ante eum.

26 Ambulavítque in omni via Jeroboam filij Nabat, & in peccatis ejus quibus peccare fecerat Iſraël ut irritaret Dominum Deum Iſraël in vanitatibus ſuis.

27 Reliqua autem ſermonum Amri, & prælia ejus quæ geſſit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël?

28 Dormivítque Amri cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in Samaria: regnavítque Achab filius ejus pro eo.

29 Achab verò filius Amri regnavit ſuper Iſraël anno trigeſimo octavo Aſa regis Juda. Et regnavit Achab filius Amri ſuper Iſraël in Samaria viginti & duobus annis.

G 30 Et fecit Achab filius Amri malum in conſpectu Domini, ſuper omnes qui fuerunt ante eum.

31 Nec ſuffecit ei ut ambularet in peccatis Jeroboam filij Nabat: inſuper duxit uxorem Jezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Et abiit, & ſervivit Baal, & adoravit eum.

32 Et poſuit aram Baal in templo Baal, quod ædificaverat in Samaria,

33 Et plantavit lucum: & addidit Achab in opere ſuo, irritans Dominum Deum Iſraël, ſuper omnes reges Iſraël qui fuerunt ante eum.

* Ioſ.6. d.26. 34 * In diebus ejus ædificavit Hiel de Bethel, Jericho: in Abiram primitivo ſuo fundavit eam, & in Segub noviſſimo ſuo poſuit portas ejus: juxta verbum Domini quod locutus fuerat in manu Joſue filij Nun.

CAPUT XVII.

Elias cælum triennio claudit, primúmque paſcitur à corvis, deinde à muliere Sarephtana; cujus hydria farinæ & lecythus olei non minuuntur; filius autem ipſius oratione Eliæ reſuſcitatur.

A Eccli. 48.v.1. Iac.5 d. 17.

1 ET dixit Elias Theſbites de habitatoribus Galaad ad Achab: Vivit Dominus Deus Iſraël, in cujus conſpectu ſto, ſi erit annis his ros & pluvia, niſi juxta oris mei verba.

2 Et factum eſt verbum Domini ad eum, dicens:

3 Recede hinc, & vade contra Orientem, & abſcondere in Torrente carith, qui eſt contra Jordanem,

4 Et ibi de torrente bibes: corvíſque præcepi ut paſcant te ibi.

5 Abiit ergo, & fecit juxta verbum Domini: cúmque abiiſſet, ſedit in Torrente carith, qui eſt contra Jordanem.

6 Corvi quoque deferebant ei panem & carnes manè, ſimiliter panem & carnes veſperi, & bibebat de torrente.

7 Poſt dies autem ſiccatus eſt torrens: non enim pluerat ſuper terram.

8 Factus eſt ergo ſermo Domini ad eum, dicens:

9 Surge, & vade in Sarephta Sidoniorum, & manebis ibi: præcepi enim ibi mulieri viduæ ut paſcat te.

B * Luc.4. d.26. 10 * Surrexit, & abiit in Sarephta. Cúmque veniſſet ad portam civitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocavit eam, dixítque ei: Da mihi paululum aquæ in vaſe, ut bibam.

11 Cúmque illa pergeret ut afferret, clamavit poſt tergum ejus, dicens: Affer mihi, obſecro, & buccellam panis in manu tua.

12 Quæ reſpondit: Vivit Dominus Deus tuus, quia non habeo panem, niſi quantum pugillus capere poteſt farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho: en colligo duo ligna, ut ingrediar & faciam illum mihi & filio meo, ut comedamus, & moriamur.

13 Ad quam Elias ait: Noli timere, ſed vade, & C
fac ſicut dixiſti: verumtamen mihi primùm fac de ipſa farinula ſubcinericium panem parvulum, & affer ad me: tibi autem & filio tuo facies poſteà.

14 Hæc autem dicit Dominus Deus Iſraël: Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur, uſque ad diem in qua Dominus daturus eſt pluviam ſuper faciem terræ.

15 Quæ abiit, & fecit juxta verbum Eliæ: & comedit ipſe, & illa, & domus ejus: & ex illa die

16 Hydria farinæ non defecit, & lecythus olei non eſt imminutus, juxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Eliæ.

17 Factum eſt autem poſt hæc, ægrotavit filius mulieris matris familias, & erat languor fortiſſimus, ita ut non remaneret in eo halitus.

18 Dixit ergo ad Eliam: Quid mihi & tibi vir D
Dei? ingreſſus es ad me, ut rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum?

19 Et ait ad eam Elias: Da mihi filium tuum. Tulítque eum de ſinu ejus, & portavit in cœnaculum ubi ipſe manebat, & poſuit ſuper lectulum ſuum.

20 Et clamavit ad Dominum, & dixit: Domine Deus meus, etiámne viduam, apud quam ego utcumq; ſuſtentor, afflixiſti ut interficeres filium ejus?

21 Et expandit ſe, atque menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus, & clamavit ad Dominum, & ait: Domine Deus meus, revertatur obſecro anima pueri hujus in viſcera ejus.

22 Et exaudivit Dominus vocem Eliæ: & reverſa eſt anima pueri intra eum, & revixit.

23 Tulítque Elias puerum, & depoſuit eum de cœnaculo in inferiorem domum, & tradidit matri ſuæ, & ait illi: En vivit filius tuus.

24 Dixítque mulier ad Eliam: Nunc in iſto cognovi, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum eſt.

CAPUT XVIII.

Increſcente fame, Elias Abdiæ herbam pecoribus quærenti occurrit; cui ægrè perſuadet ut nuntiet Achab ſe adeſſe, qui occurrens Eliæ ab ipſo corripitur: Dei zelo Elias 850 pſeudoprophetas occidi jubet, dato de cælo igne ad conſummationem holocauſti, & pluviam à Deo impetrat.

1 POſt dies multos factum eſt verbum Domi- A
ni ad Eliam, in anno tertio dicens: Vade, & oſtende te Achab, ut dem pluviam ſuper faciem terræ.

2 Ivit ergo Elias, ut oſtenderet ſe Achab: erat autem fames vehemens in Samaria.

3 Vocavítque Achab Abdiam diſpenſatorem domus ſuæ: Abdias autem timebat Dñm valdè.

4 Nam cùm interficeret Jezabel prophetas Domini, tulit ille centum prophetas, & abſcondit eos quinquagenos & quinquagenos in ſpeluncis, & pavit eos pane & aqua.

5 Dixit

Digitized by Google

5 Dixit ergo Achab ad Abdiam : Vade in terram ad univerſos fontes aquarum , & in cunctas valles, ſi fortè poſſimus invenire herbam, & ſalvare equos & mulos, & non penitus jumenta intereant.

B 6 Diviſerúntque ſibi regiones,ut circuirent eas: Achab ibat per viam unam , & Abdias per viam alteram ſeorſum.

7 Cúmque eſſet Abdias in via, Elias occurrit ei: qui cùm cognoviſſet eum , cecidit ſuper faciem ſuam, & ait : Num tu es, domine mi, Elias ?

8 Cui ille reſpondit : Ego. Vade,& dic domino tuo : Adeſt Elias.

9 Et ille,Quid peccavi, inquit : quoniam tradis me ſervum tuum in manu Achab , ut interficiat me ?

10 Vivit Dominus Deus tuus , quia non eſt gens, aut regnum, quò non miſerit dominus meus te requirens : & reſpondentibus cunctis : Non eſt hîc:adjuravit regna ſingula & gentes, eò quòd minimè repereris.

11 Et nunc tu dicis mihi : Vade , & dic domino tuo : Adeſt Elias.

12 Cúmque receſſero à te , Spiritus Domini aſportabit te, in locum quem ego ignoro : & ingreſſus nuntiabo Achab, & non inveniens te, interficiet me:ſervus autem tuus timet Dominum ab infantia ſua.

C 13 Numquid non indicatum eſt tibi domino meo , quid fecerim cùm interficeret Jezabel prophetas Domini , quòd abſconderim de prophetis Domini centum viros, quinquagenos & quinquagenos, in ſpeluncis, & paverim eos pane & aqua ?

14 Et nunc tu dicis : Vade , & dic domino tuo : Adeſt Elias : ut interficiat me ?

15 Et dixit Elias : Vivit Dominus exercituum, ante cujus vultum ſto, quia hodie apparebo ei.

16 Abiit ergo Abdias in occurſum Achab , & indicavit ei : venítque Achab in occurſum Eliæ.

17 Et cùm vidiſſet eum , ait : Túne es ille , qui conturbas Iſraël ?

18 Et ille ait : Non ego turbavi Iſraël, ſed tu, & domus patris tui , qui dereliquiſtis mandata Domini, & ſecuti eſtis Baalim.

19 Verumtamen nunc mitte , & congrega ad me univerſum Iſraël in monte Carmeli , & prophetas Baal quadringentos quinquaginta,prophetáſque lucorum quadringentos, qui comedunt de menſa Jezabel.

20 Miſit Achab ad omnes filios Iſraël , & congregavit prophetas in monte Carmeli.

21 Accedens autem Elias ad omnem populum,ait : Uſquequò claudicatis in duas partes ? ſi
D Dominus eſt Deus,ſequimini eum : ſi autem Baal, ſequimini illum. Et non reſpondit ei populus verbum.

22 Et ait rurſus Elias ad populum : Ego remanſi propheta Domini ſolus:prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri ſunt.

23 Dentur nobis duo boves , & illi eligant ſibi bovem unum, & in fruſta cædentes, ponant ſuper ligna , ignem autem non ſupponant:& ego faciam bovem alterum , & imponam ſuper ligna , ignem autem non ſupponam.

24 Invocate nomina deorum veſtrorum, & ego invocabo nomen Domini mei:& Deus qui exaudierit per ignem,ipſe ſit Deus. Reſpondens omnis populus ait : Optima propoſitio.

25 Dixit ergo Elias prophetis Baal : Eligite vobis bovem unum , & facite primi , quia vos plures eſtis : & invocate nomina deorum veſtrorum , ignémque non ſupponatis. E

26 Qui cùm tuliſſent bovem,quem dederat eis, fecerunt : & invocabant nomen Baal de manè uſque ad meridiem , dicentes : Baal exaudi nos. Et non erat vox, nec qui reſponderet : tranſiliebántque altare quod fecerant.

27 Cúmque eſſet jam meridies , illudebat illis Elias, dicens : Clamate voce majore : Deus enim eſt, & forſitan loquitur,aut in diverſorio eſt,aut in itinere, aut certè dormit, ut excitetur.

28 Clamabant ergo voce magna, & incidebant ſe juxta ritum ſuum cultris & lanceolis , donec perfunderentur ſanguine.

29 Poſtquam autem tranſiit meridies , & illis prophetantibus venerat tempus quo ſacrificium offerri ſolet, nec audiebatur vox , nec aliquis reſpondebat , nec attendebat orantes :

30 Dixit Elias omni populo : Venite ad me. Et accedente ad ſe populo, curavit altare Domini, quod deſtructum fuerat.

31 Et tulit duodecim lapides juxta numerum tribuum filiorum Jacob , ad quem factus eſt ſermo Domini,dicens : * Iſraël erit nomen tuum. * Gen. 32 f. 28.

32 Et ædificavit de lapidibus altare in nomine
Domini:fecítque aquæductum, quaſi per duas aratiunculas in circuitu altaris. F

33 Et compoſuit ligna : diviſítque per membra bovem , & poſuit ſuper ligna ,

34 Et ait: Implete quattuor hydrias aqua,& fundite ſuper holocauſtum, & ſuper ligna. Rurſúmque dixit : Etiam ſecundò hoc facite. Qui cùm feciſſent ſecundò, ait : Etiam tertiò idipſum facite. Fecerúntque tertiò ,

35 Et currebant aquæ circum altare , & foſſa aquæductus repleta eſt.

36 Cúmque jam tempus eſſet ut offerretur holocauſtum, accedens Elias propheta , ait : Domine Deus Abraham, & Iſaac, & Iſraël, oſtende hodie quia tu es Deus Iſraël,& ego ſervus tuus, & juxta præceptum tuum feci omnia verba hæc.

37 Exaudi me Domine , exaudi me : ut diſcat populus iſte,quia tu es Dominus Deus, & tu convertiſti cor eorum iterùm.

38 Cecidit autem ignis Domini , & voravit holocauſtum, & ligna, & lapides, pulverem quoque, & aquam, quæ erat in aquæductu lambens.

39 Quod cùm vidiſſet omnis populus, cecidit in faciem ſuam , & ait : Dominus ipſe eſt Deus , Dominus ipſe eſt Deus.

40 Dixítque Elias ad eos : Apprehendite prophetas Baal , & ne unus quidem effugiat ex eis. G
Quos cùm apprehendiſſent , duxit eos Elias ad Torrentem Ciſon , & interfecit eos ibi.

41 Et ait Elias ad Achab : Aſcende, comede, & bibe : quia ſonus multæ pluviæ eſt.

Digitized by Google

42 Aſcendit Achab ut comederet & biberet:
Elias autem aſcendit in verticem Carmeli,& pro-
nus in terram poſuit faciem ſuam inter genua ſua.
43 Et dixit ad puerum ſuum: Aſcende, & pro-
ſpice contra mare.Qui cùm aſcendiſſet,& contem-
platus eſſet,ait: Non eſt quidquam. Et rurſum ait
illi. Revertere ſeptem vicibus.
44 In ſeptima autem vice, Ecce nubecula parva
quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari. Qui
ait: Aſcende, & dic Achab: Junge currum tuum
& deſcende, ne occupet te pluvia.
45 C.mque ſe verteret huc atque illuc, ecce
cæli contenebrati ſunt,& nubes,& ventus,& facta
eſt pluvia grandis. Aſcendens itaque Achab abiit
in Jezrahel:
46 Et manus Domini facta eſt ſuper Eliam, ac-
cinctíſque lumbis currebat ante Achab, donec
veniret in Jezrahel.

CAPUT XIX.

Elias fugiens Jezabel in deſerto, à ſomno excitatus, panem divinitus miſſum edit, aquámque bibit, & ita ad montem Horeb pervenit; ibique in ſpelunca querens ſe ſolum Domini prophetam relictum, audit ſeptem millia eſſe relicta: mittitúrque ad ungendum Hazael in regem Syriæ, Jehu in regem Iſrael, & Eliſeum in prophetam.

A 1 NUntiavit autem Achab Jezabel omnia quæ
fecerat Elias, & quomodo occidiſſet uni-
verſos prophetas gladio.
2 Miſítque Jezabel nuntium ad Eliam, dicens:
Hæc mihi faciant dij, & hæc addant, niſi hac ho-
ra cras poſuero animam tuam ſicut animam unius
ex illis.
3 Timuit ergo Elias, & ſurgens abiit quocum-
que eum ferebat voluntas: venítque in Berſabee
Juda, & dimiſit ibi puerum ſuum,
4 Et perrexit in deſertum, viam unius diei.
Cúmque veniſſet, & ſederet ſubter unam junipe-
rum,petivit animæ ſuæ ut moreretur, & ait: Suffi-
cit mihi Domine, tolle animam meam: neque
enim melior ſum, quàm patres mei.
5 Projecítque ſe, & obdormivit in umbra juni-
peri:& ecce Angelus Domini tetigit eum,& dixit
illi: Surge, & comede.
6 Reſpexit,& ecce ad caput ſuum ſubcinericius
B panis, & vas aquæ: comedit ergo, & bibit, & rur-
ſum obdormivit.
7 Reverſúſque eſt Angelus Domini ſecundò,
& tetigit eum,dixítque illi: Surge,comede: gran-
dis enim tibi reſtat via.
8 Qui cùm ſurrexiſſet, comedit & bibit, & am-
bulavit in fortitudine cibi illius,quadraginta die-
bus & quadraginta noctibus, uſque ad montem
Dei Horeb.
9 Cúmque veniſſet illuc, manſit in ſpelunca:
& ecce ſermo Domini ad eum,dixítque illi: Quid
hîc agis Elia?
10 At ille reſpondit: Zelo zelatus ſum pro Do-
mino Deo exercituum,quia dereliquerunt pactum
tuum filij Iſraël: altaria tua deſtruxerunt, prophe-
tas tuos occiderunt gladio, derelictus ſum ego ſo-
lus, & quærunt animam meam ut auferant eam.
C 11 Et ait ei:Egredere,& ſta in monte coram Do-
mino: & ecce Dominus tranſit, & ſpiritus gran-
dis & fortis ſubvertens montes, & conterens pe-
tras ante Dominum: non in ſpiritu Dominus, &
poſt ſpiritum commotio: non in commotione
Dominus,
12 Et poſt commotionem ignis: non in igne
Dominus, & poſt ignem ſibilus auræ tenuis.
13 Quod cùm audiſſet Elias, operuit vultum
ſuum pallio,& egreſſus ſtetit in oſtio ſpeluncæ,&
ecce vox ad eum dicens: Quid hîc agis Elia? Et
ille reſpondit.
14 Zelo zelatus ſum pro Domino Deo exerci-
tuum: * quia dereliquerunt pactum tuum filij Iſ- * Rom. 11. 3.
raël: altaria tua deſtruxerunt,prophetas tuos occi-
derunt gladio,derelictus ſum ego ſolus,& quærunt
animam meam ut auferant eam.
15 Et ait Dominus ad eum: Vade, & revertere
in viam tuam per deſertum in Damaſcum: cúm-
que perveneris illuc, unges Hazael regem ſuper
Syriam,
16 * Et Jehu filium Namſi unges regem ſuper * 4. Reg. 9. 2.
Iſraël: Eliſeum autem filium Saphat, qui eſt de D
Abelmeüla, unges prophetam pro te.
17 Et erit, quicumque fugerit gladium Hazael,
occidet eum Jehu: & quicumque fugerit gladium
Jehu, interficiet eum Eliſeus.
18 * Et derelinquam mihi in Iſraël ſeptem millia * Rom. 11. 4.
virorum, quorum genua non ſunt incurvata ante
Baal, & omne os, quod non adoravit eum oſculans
manus.
19 Profectus ergo inde Elias,reperit Eliſeum fi-
lium Saphat,arantem in duodecim jugis boum, &
ipſe in duodecim jugis boum arantibus unus erat:
cúmque veniſſet Elias ad eum,miſit pallium ſuum
ſuper illum.
20 Qui ſtatim relictis bobus cucurrit poſt Eliam,
& ait: Oſculer, oro, patrem meum, & matrem
meam, & ſic ſequar te. Dixítque ei: Vade, & re-
vertere: quod enim meum erat, feci tibi.
21 Reverſus autem ab eo, tulit par boum, &
mactavit illud, & in aratro boum coxit carnes, &
dedit populo,& comederunt: conſurgénſque abiit,
& ſecutus eſt Eliam, & miniſtrabat ei.

CAPUT XX.

Syri Samariam obſidentes cæduntur à pueris principum provinciarum, rurſúmque anno altero in campeſtribus cæduntur: rex autem Achab à propheta reprehenditur, quòd fœdus cum Benadad rege Syriæ inierit, illúmque vivum dimiſerit.

1 POrrò Benadad rex Syriæ congregavit om- A
nem exercitum ſuum,& triginta duos reges
ſecum, & equos, & currus: & aſcendens pugna-
bat contra Samariam, & obſidebat eam.
2 Mitténſque nuntios ad Achab regem Iſraël in
civitatem,
3 Ait. Hæc dicit Benadad: Argentum tuum,
& aurum tuum meum eſt,& uxores tuæ,& filij tui
optimi, mei ſunt.
4 Reſponditque rex Iſraël: Juxta verbum tuum,
domine mi rex, tuus ſum ego, & omnia mea.
5 Revertentéſque nuntij, dixerunt: Hæc dicit
Benadad, qui miſit nos ad te: Argentum tuum,
& aurum tuum,& uxores tuas, & filios tuos dabis
mihi.
6 Cras igitur hac eadem hora mittam ſervos
meos ad te, & ſcrutabuntur domum tuam, &
domum ſervorum tuorum: & omne quod eis pla-
cuerit,

Digitized by Google

cuerit, ponent in manibus ſuis, & auferent.
7 Vocavit autem rex Iſraël omnes ſeniores ter-
ræ,& ait: Animadvertite, & videte, quoniam inſi-
B dietur nobis. miſit enim ad me pro uxoribus meis,
& filiis,& pro argento & auro: & non abnui.
8 Dixerúntque omnes majores natu, & univer-
ſus populus,ad eum: Non audias,neque acquieſcas
illi.
9 Reſpondit itaque nuntiis Benadad: Dicite
domino meo regi: Omnia propter quæ miſiſti ad
me ſervum tuum in initio,faciam: hanc autem rem
facere non poſſum.
10 Reverſíque nuntij retulerunt ei. Qui remi-
ſit,& ait: Hæc faciant mihi dij, & hæc addant, ſi
ſuffecerit pulvis Samariæ pugillis omnis populi
qui ſequitur me.
11 Et reſpondens rex Iſraël,ait: Dicite ei: Ne
glorietur accinctus æquè ut diſcinctus.
12 Factum eſt autem, cùm audiſſet Benadad
verbum iſtud, bibebat ipſe & reges in umbracu-
lis, & ait ſervis ſuis: Circumdate civitatem. Et
circumdederunt eam.
13 Et ecce propheta unus accedens ad Achab
regem Iſraël,ait ei: Hæc dicit Dominus: Certè
vidiſti omnem multitudinem hanc nimiam? ecce,
ego tradam eam in manu tua hodie: ut ſcias, quia
ego ſum Dominus.
C 14 Et ait Achab: Per quem? Dixítque ei: Hæc
dicit Dominus: Per pediſſequos principum pro-
vinciarum. Et ait: Quis incipiet præliari? Et ille
dixit: Tu.
15 Recenſuit ergo pueros principum provin-
ciarum, & reperit numerum ducentorum triginta
duorum: & recenſuit poſt eos populum,omnes fi-
lios Iſraël, ſeptem millia:
16 Et egreſſi ſunt meridie. Benadad autem bi-
bebat temulentus in umbraculo ſuo, & reges tri-
ginta duo cum eo, qui ad auxilium ejus venerant.
17 Egreſſi ſunt autem pueri principum provin-
ciarum in prima fronte. miſit itaque Benadad. Qui
nuntiaverunt ei, dicentes: Viri egreſſi ſunt de Sa-
maria.
18 Et ille ait: Sive pro pace veniunt, apprehen-
dite eos vivos: ſive ut prælientur, vivos eos capite.
19 Egreſſi ſunt ergo pueri principum provin-
ciarum, ac reliquus exercitus ſequebatur:
D 20 Et percuſſit unuſquiſque virum, qui contra
ſe veniebat: fugerúntque Syri, & perſecutus eſt
eos Iſraël. Fugit quoque Benadad Rex Syriæ in
equo cum equitibus ſuis.
21 Necnon egreſſus rex Iſraël percuſſit equos &
currus, & percuſſit Syriam plaga magna.
22 (Accedens autem propheta ad regem Iſraël,
dixit ei: Vade,& confortare,& ſcito, & vide quid
facias: ſequenti enim anno rex Syriæ aſcendet
contra te.)
23 Servi verò regis Syriæ dixerunt ei: Dij mon-
tium ſunt dij eorum, ideò ſuperaverunt nos: ſed
melius eſt ut pugnemus contra eos in campeſtri-
bus, & obtinebimus eos.
24 Tu ergo verbum hoc fac: Amove reges ſin-
gulos ab exercitu tuo,& pone principes pro eis;
25 Et inſtaura numerum militum qui cecide-
runt de tuis, & equos ſecundùm equos priſtinos,
& currus ſecundùm currus quos ante habuiſti: &
pugnabimus contra eos in campeſtribus, & vide-
bis quòd obtinebimus eos. Credidit conſilio
eorum, & fecit ita.
26 Igitur poſtquam annus tranſierat, recenſuit
Benadad Syros, & aſcendit in Aphec, ut pugnaret E
contra Iſraël.
27 Porrò filij Iſraël recenſiti ſunt, & acceptis
cibariis profecti ex adverſo, caſtráque metati ſunt
contra eos, quaſi duo parvi greges caprarum: Syri
autem repleverunt terram.
28 (Et accedens unus vir Dei, dixit ad regem
Iſraël: Hæc dicit Dominus: Quia dixerunt Syri:
Deus montium eſt Dominus, & non eſt Deus val-
lium: dabo omnem multitudinem hanc grandem
in manu tua, & ſcietis quia ego ſum Dominus.)
29 Dirigebántque ſeptem diebus ex adverſo hi
atque illi acies,ſeptima autem die commiſſum eſt
bellum: percuſſerúntque filij Iſraël de Syris cen-
tum millia peditum in die una.
30 Fugerunt autem qui remanſerant in Aphec,
in civitatem: & cecidit murus ſuper viginti ſe-
ptem millia hominum qui remanſerant. Porrò Be-
nadad fugiens ingreſſus eſt civitatem, in cubicu-
lum, quod erat intra cubiculum.
31 Dixerúntque ei ſervi ſui: Ecce, audivimus
quòd reges domus Iſraël clementes ſint: ponamus
itaque ſaccos in lumbis noſtris, & funiculos in
capitibus noſtris, & egrediamur ad regem Iſraël:
forſitan ſalvabit animas noſtras. F
32 Accinxerunt ſaccis lumbos ſuos,& poſuerunt
funiculos in capitibus ſuis, venerúntque ad regem
Iſraël, & dixerunt ei: Servus tuus Benadad dicit:
Vivat,oro te,anima mea. Et ille ait: Si adhuc vi-
vit, frater meus eſt.
33 Quod acceperunt viri pro omine: & feſti-
nantes rapuerunt verbum ex ore ejus, atque dixe-
runt: Frater tuus Benadad. Et dixit eis: Ite, & ad-
ducite eum ad me. Egreſſus eſt ergo ad eum Be-
nadad, & levavit eum in currum ſuum.
34 Qui dixit ei: Civitates,quas tulit pater meus
à patre tuo,reddam:& plateas fac tibi in Damaſco,
ſicut fecit pater meus in Samaria,& ego fœderatus
recedam à te. Pepigit ergo fœdus,& dimiſit eum.
35 Tunc vir quidam de filiis prophetarum di-
xit ad ſocium ſuum in ſermone Domini: Percute
me. At ille noluit percutere.
36 Cui ait: Quia noluiſti audire vocem Domi-
ni, ecce recedes à me, & percutiet te leo. Cúmque
paululum receſſiſſet ab eo, invenit eum leo, atque
percuſſit.
37 Sed & alterum inveniens virum, dixit ad
eum: Percute me. Qui percuſſit eum, & vulne- G
ravit.
38 Abiit ergo propheta, & occurrit regi in via,
& mutavit aſperſione pulveris os & oculos ſuos.
39 Cúmque rex tranſiſſet, clamavit ad regem,&
ait: Servus tuus egreſſus eſt ad præliandum co-
minus: cúmque fugiſſet vir unus, adduxit eum
quidam ad me,& ait: Cuſtodi virum iſtum: qui
ſi lapſus fuerit, erit anima tua pro anima ejus, aut
talentum argenti appendes.
40 Dum autem ego turbatus huc illúcque me
verterem, ſubitò non comparuit. Et ait rex Iſraël

Digitized by Google

ad eum: Hoc eſt judicium tuum, quod ipſe decreviſti.

41 At ille ſtatim abſterſit pulverem de facie ſua, & cognovit eum rex Iſraël, quòd eſſet de prophetis.

42 Qui ait ad eum: Hæc dicit Dominus: * Quia dimiſiſti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus. *Inf. 22 f. 37.

43 Reverſus eſt igitur rex Iſraël in domum ſuam, audire contemnens, & furibundus venit in Samariam.

Caput XXI.

Naboth ob negatam regi Achab vineam à falſis teſtibus juſſu Jezabel accuſatus lapidatur, quo facto, ipſi Achab ad occupandam vineam properanti Elias plurima comminatur mala, quæ tamen Achab ſe humiliando evadit.

A 1 POſt verba autem hæc, tempore illo vinea erat Naboth Jezrahelitæ, qui erat in Jezrahel, juxta palatium Achab regis Samariæ.

2 Locutus eſt ergo Achab ad Naboth, dicens. Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum olerum, quia vicina eſt, & prope domum meam, dabóque tibi pro ea vineam meliorem: aut ſi commodius tibi putas, argenti pretium, quanto digna eſt.

3 Cui reſpondit Naboth: propitius ſit mihi Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi.

4 Venit ergo Achab in domum ſuam indignans, & frendens ſuper verbo, quod locutus fuerat ad eum Naboth Jezrahelites, dicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et projiciens ſe in lectulum ſuum, avertit faciem ſuam ad parietem & non comedit panem.

B 5 Ingreſſa eſt autem ad eum Jezabel uxor ſua, dixítque ei: Quid eſt hoc, unde anima tua contriſtata eſt? & quare non comedis panem?

6 Qui reſpondit ei: Locutus ſum Naboth Jezrahelitæ, & dixi ei: Da mihi veneam tuam, accepta pecunia: aut, ſi tibi placet, dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ille ait: Non dabo tibi vineam meam.

7 Dixit ergo ad eum Jezabel uxor ejus: Grandis auctoritatis es, & benè regis regnum Iſraël. Surge, & comede panem, & æquo animo eſto, ego dabo tibi vineam Naboth Jezrahelitæ.

8 Scripſit itaque litteras ex nomine Achab, & ſignavit eas annulo ejus, & miſit ad majores natu & optimates, qui erant in civitate ejus, & habitabant cum Naboth.

C 9 Litterarum autem hæc erat ſententia: Prædicate jejunium, & ſedere facite Naboth inter primos populi,

10 Et ſubmittite duos viros filios Belial contra eum, & falſum teſtimonium dicant: Benedixit Deum & regem: & educite eum, & lapidate, ſícque moriatur.

11 Fecerunt ergo cives ejus majores natu & optimates, qui habitabant cum eo in urbe, ſicut præceperat eis Jezabel, & ſicut ſcriptum erat in litteris quas miſerat ad eos:

12 Prædicaverunt jejunium, & ſedere fecerunt Naboth inter primos populi.

13 Et adductis duobus viris filiis diaboli, fecerunt eos ſedere contra eum: at illi, ſcilicet ut viri diabolici, dixerunt contra eum teſtimonium coram multitudine: Benedixit Naboth Deum & regem: quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem, & lapidibus interfecerunt. D

14 Miſerúntque ad Jezabel, dicentes: Lapidatus eſt Naboth, & mortuus eſt.

15 Factum eſt autem, cùm audiſſet Jezabel lapidatum Naboth, & mortuũ, locuta eſt ad Achab: Surge, & poſſide vineam Naboth Jezrahelitæ, qui noluit tibi acquieſcere, & dare eam accepta pecunia: non enim vivit Naboth, ſed mortuus eſt.

16 Quod cùm audiſſet Achab, mortuum videlicet Naboth, ſurrexit, & deſcendebat in vineam Naboth Jezrahelitæ, ut poſſideret eam.

17 Factus eſt igitur ſermo Domini ad Eliam Theſbiten, dicens:

18 Surge & deſcende in occurſum Achab regis Iſraël, qui eſt in Samaria: ecce ad vineam Naboth deſcendit, ut poſſideat eam:

19 Et loqueris ad eum, dicens. Hæc dicit Dominus: Occidiſti, inſuper & poſſediſti. Et poſt hæc addes: Hæc dicit Dominus: * In loco hoc, in quo linxerunt canes ſanguinem Naboth, lambent quoque ſanguinem tuum. E *Inf. 22 f. 38.

20 Et ait Achab ad Eliam: Num inveniſti me inimicum tibi? Qui dixit: Inveni eò quòd venumdatus ſis, ut faceres malum in conſpectu Domini.

21 * Ecce ego inducam ſuper te malum, & demetam poſteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clauſum & ultimum in Iſraël. *4. Reg. 9. b 8.

22 Et dabo domum tuam ſicut * domum Jeroboam filij Nabat, & ſicut domum *Baaſa filij Ahia: quia egiſti, ut me ad iracundiam provocares, & peccare feciſti Iſraël. *Sup. 15 f. 29 *Sup. 16. a. 3.

23 * Sed & de Jezabel locutus eſt Dominus, dicens: Canes comedent Jezabel in agro Jezrahel. *4. Reg. 9 g. 36. F

24 Si mortuus fuerit Achab in civitate, comedent eum canes: ſi autem mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres cæli:

25 Igitur non fuit alter talis ſicut Achab, qui venumdatus eſt ut faceret malum in conſpectu Domini: concitavit enim eum Jezabel uxor ſua,

26 Et abominabilis factus eſt, in tantum ut ſequeretur idola, quæ fecerant Amorrhæi, quos conſumpſit Dominus à facie filiorum Iſraël. G

27 Itaque cùm audiſſet Achab ſermones iſtos, ſcidit veſtimenta ſua, & operuit cilicio carnem ſuam, jejunavítque & dormivit in ſacco, & ambulavit demiſſo capite.

28 Et factus eſt ſermo Domini ad Eliam Theſbiten, dicens:

29 Nónne vidiſti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus eſt mei cauſa, non inducam malum in diebus ejus, ſed * in diebus filij ſui inferam malum domui ejus. *4. Reg. 9 f. 26.

Caput XXII.

Achab & Ioſaphat reges, pſeudoprophetarum vaticinio decepti ad pugnam procedunt in Ramoth Galaad, ac vincuntur, occiſo Achab, qui Michæam vera prophetantem carcere incluſerat: impio Achab ſuccedit filius impius Ochozias, pio autem Ioſaphat ſuccedit impius filius Ioram.

1 TRanſierunt igitur tres anni abſque bello inter Syriam & Iſraël. A 2. Par. 18 a. 1.

In

Digitized by Google

2 In anno autem tertio, deſcendit Joſaphat rex
Juda ad regem Iſraël.

3 (Dixítque rex Iſraël ad ſervos ſuos: Ignoratis
quòd noſtra ſit Ramoth Galaad, & negligimus
tollere eam de manu regis Syriæ?)

4 Et ait ad Joſaphat: Veniéſne mecum ad præ-
liandum in Ramoth Galaad?

5 Dixítque Joſaphat ad regem Iſraël: Sicut ego
ſum, ita & tu: populus meus, & populus tuus unum
ſunt: & equites mei, equites tui. Dixítque Joſa-
phat ad regem Iſraël: Quære, oro te, hodie ſermo-
nem Domini.

6 Congregavit ergo rex Iſraël prophetas, qua-
dringentos circiter viros, & ait ad eos: Ire debeo
in Ramoth Galaad ad bellandum, an quieſcere?
Qui reſponderunt: Aſcende, & dabit eam Domi-
nus in manu regis.

7 Dixit autem Joſaphat: Non eſt hîc propheta
Domini quiſpiam, ut interrogemus per eum?

8 Et ait rex Iſraël ad Joſaphat: Remanſit vir
B unus, per quem poſſumus interrogare Dominum:
ſed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum,
ſed malum, Michæas filius Jemla. Cui Joſaphat ait:
Ne loquaris ita rex.

9 Vocavit ergo rex Iſraël eunuchum quemdam,
& dixit ei: Feſtina adducere Michæam filium
Jemla.

10 Rex autem Iſraël, & Joſaphat rex Juda, ſede-
bant unuſquiſque in ſolio ſuo, veſtiti cultu regio,
in area juxta oſtium portæ Samariæ, & univerſi
prophetæ prophetabant in conſpectu eorum.

11 Fecit quoque ſibi Sedecias filius Chanaana
cornua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His
ventilabis Syriam, donec deleas eam:

12 Omnéſque prophetæ ſimiliter prophetabant,
dicentes: Aſcende in Ramoth Galaad, & vade pro-
ſperè, & tradet Dominus in manus regis.

13 Nuntius verò, qui ierat ut vocaret Michæam,
locutus eſt ad eum, dicens: Ecce ſermones prophe-
tarum ore uno regi bona prædicant: ſit ergo ſer-
mo tuus ſimilis eorum, & loquere bona.

14 Cui Michæas ait: Vivit Dominus, quia quod-
cumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar.

15 Venit itaque ad regem, & ait illi rex: Mi-
chæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad prælian-
dum, an ceſſare? Cui ille reſpondit: Aſcende, &
C vade proſperè, & tradet eam Dominus in manus
regis.

16 Dixit autem rex ad eum: Iterùm atque ite-
rùm adjuro te, ut non loquaris mihi niſi quod ve-
rum eſt, in nomine Domini.

17 Et ille ait: Vidi cunctum Iſraël diſperſum in
montibus, quaſi oves non habentes paſtorem. &
ait Dominus: Non habent iſti dominum: reverta-
tur unuſquiſque in domum ſuam in pace.

18 (Dixit ergo rex Iſraël ad Joſaphat: Numquid
non dixi tibi, quia non prophetat mihi bonum, ſed
ſemper malum?)

19 Ille verò addens, ait: Propterea audi ſermo-
nem Domini: Vidi Dominum ſedentem ſuper
ſolium ſuum, & omnem exercitum cæli aſſiſten-
tem ei à dextris & à ſiniſtris:

20 Et ait Dominus: Quis decipiet Achab re-
gem Iſraël, ut aſcendat & cadat in Ramoth Galaad?
Et dixit unus verba hujuſcemodi, & alius aliter.

21 Egreſſus eſt autem ſpiritus, & ſtetit coram
Domino, & ait: Ego decipiam illum. Cui locutus
eſt Dominus: In quo?

22 Et ille ait: Egrediar, & ero ſpiritus mendax D
in ore omnium prophetarum ejus. Et dixit Domi-
nus: Decipies, & prævalebis: egredere, & fac ita.

23 Nunc igitur ecce dedit Dominus ſpiritum
mendacij in ore omnium prophetarum tuorum,
qui hîc ſunt: & Dominus locutus eſt contra te
malum.

24 Acceſſit autem Sedecias filius Chanaana, &
percuſſit Michæam in maxillam, & dixit: Méne
ergo dimiſit Spiritus Domini, & locutus eſt tibi?

25 Et ait Michæas: Viſurus es in die illa, quan-
do ingredieris cubiculum, intra cubiculum ut
abſcondaris.

26 Et ait rex Iſraël: Tollite Michæam, & ma-
neat apud Amon principem civitatis, & apud
Joas filium Amelech,

27 Et dicite eis: Hæc dicit rex: Mittite virum
iſtum in carcerem, & ſuſtentate eum pane tri-
bulationis, & aqua anguſtiæ, donec revertar in
pace.

28 Dixítque Michæas: Si reverſus fueris in pa-
ce, non eſt locutus in me Dominus. Et ait: Audite
populi omnes.

29 Aſcendit itaque rex Iſraël, & Joſaphat rex
Juda, in Ramoth Galaad.

30 Dixit itaque rex Iſraël ad Joſaphat: Sume
arma, & ingredere prælium, & induere veſtibus
tuis. Porrò rex Iſraël mutavit habitum ſuum, & in-
greſſus eſt bellum.

31 Rex autem Syriæ præceperat principibus cur- E
ruum triginta duobus, dicens: Non pugnabitis con-
tra minorem & majorem quempiam, niſi contra
regem Iſraël ſolum.

32 Cùm ergo vidiſſent principes curruum Jo-
ſaphat, ſuſpicati ſunt quòd ipſe eſſet rex Iſraël, &
impetu facto pugnabant contra eum: & exclama-
vit Joſaphat.

33 Intellexerúntque principes curruum quòd
non eſſet rex Iſraël, & ceſſaverunt ab eo.

34 Vir autem quidam tetendit arcum, in incer-
tum ſagittam dirigens, & caſu percuſſit regem
Iſraël inter pulmonem & ſtomachum. At ille di-
xit aurigæ ſuo: Verte manum tuam, & ejice me
de exercitu, quia graviter vulneratus ſum.

35 Commiſſum eſt ergo prælium in die illa, &
rex Iſraël ſtabat in curru ſuo contra Syros, & mor-
tuus eſt veſpere: fluebat autem ſanguis plagæ in
ſinum currus,

36 Et præco inſonuit in univerſo exercitu an-
tequam ſol occumberet, dicens: Unuſquiſque re-
vertatur in civitatem, & in terram ſuam.

37 Mortuus eſt autem rex, & perlatus eſt in Sa-
mariam, ſepeliérúntque regem in Samaria,

38 Et * laverunt currum ejus in piſcina Sama- *Sup. 21. c. 19.
riæ, & linxerunt canes ſanguinem ejus, & habe- F
nas laverunt, juxta verbum Domini quod locutus
fuerat.

39 Reliqua autem ſermonum Achab, & uni-
verſa quæ fecit, & domus eburnea quam ædifica-
vit, cunctarúmque urbium quas extruxit, nónne
hæc

Digitized by Google

hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum re-
gum Iſraël?
40 Dormivit ergo Achab cum patribus ſuis, &
regnavit Ochozias filius ejus pro eo.
41 Joſaphat verò filius Aſa regnare cœperat ſu-
per Judam anno quarto Achab regis Iſraël.
42 Triginta quinque annorum erat cùm regna-
re cœpiſſet, & viginti quinque annis regnavit in
Jeruſalem: nomen matris ejus Azuba filia Salai.
43 Et ambulavit in omni via Aſa patris ſui, &
non declinavit ex ea: fecítque quod rectum erat
in conſpectu Domini.
44 Verumtamen excelſa non abſtulit: adhuc
enim populus ſacrificabat, & adolebat incenſum
in excelſis.
45 Pacémque habuit Joſaphat cum rege Iſraël.
46 Reliqua autem verborum Joſaphat, & opera
ejus, quæ geſſit, & prælia, nónne hæc ſcripta ſunt
in Libro verborum dierum regum Juda?
47 Sed & reliquias effeminatorum, qui remanſe-
rant in diebus Aſa patris ejus, abſtulit de terra.
48 Nec erat tunc rex conſtitutus in Edom.
49 Rex verò Joſaphat fecerat claſſes in mari, G
quæ navigarent in Ophir propter aurum: & ire
non potuerunt, quia confractæ ſunt in Aſion-
gaber.
50 Tunc ait Ochozias filius Achab ad Joſaphat:
Vadant ſervi mei cum ſervis tuis in navibus. Et
noluit Joſaphat.
51 Dormivítque Joſaphat cum patribus ſuis, &
ſepultus eſt cum eis in Civitate David patris ſui:
regnavítque Joram filius ejus pro eo.
52 Ochozias autem filius Achab regnare cœ-
perat ſuper Iſraël in Samaria, anno ſeptimodeci-
mo Joſaphat regis Juda, regnavítque ſuper Iſraël
duobus annis.
53 Et fecit malum in conſpectu Domini, &
ambulavit in via patris ſui & matris ſuæ, & in via
Jeroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſraël.
54 Servivit quoque Baal, & adoravit eum, &
irritavit Dominum Deum Iſraël, juxta omnia quæ
fecerat pater ejus.

LIBER REGUM QUARTUS, SECUNDUM HEBRÆOS MALACHIM SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

Ochozias ſuper ægritudine ſua Beelzebub conſulere volens ab Elia increpatur, ac moriturus prædicitur: duos quinquagenarios principes ad Eliam miſſos ignis cæleſtis devorat cum ipſorum militibus, tertio principe ſua modeſtia ſervato, cum quo Elias ad Ochoziam deſcendit: cui mortuo, ſuccedit frater Joram.

A 1 PRÆVARICATUS eſt autem
Moab in Iſraël, poſtquam mor-
tuus eſt Achab.
2 Cecidítque Ochozias per
cancellos cœnaculi ſui, quod ha-
bebat in Samaria, & ægrotavit:
miſítque nuntios, dicens ad eos:
Ite, conſulite Beelzebub deum Accaron, utrùm vi-
vere queam de infirmitate mea hac.
3 Angelus autem Domini locutus eſt ad Eliam
Theſbiten, dicens: Surge, & aſcende in occurſum
nuntiorum regis Samariæ, & dices ad eos: Num-
quid non eſt Deus in Iſraël, ut eatis ad conſulen-
dum Beelzebub deum Accaron?
4 Quam ob rem hæc dicit Dominus: De lectu-
lo, ſuper quem aſcendiſti, non deſcendes, ſed mor-
te morieris. Et abiit Elias.
5 Reverſíque ſunt nuntij ad Ochoziam. Qui
dixit eis: Quare reverſi eſtis?
6 At illi reſponderunt ei: Vir occurrit nobis, &
dixit ad nos: Ite, & revertimini ad regem, qui mi-
ſit vos, & dicetis ei: Hæc dicit Dominus: Num-
quid, quia non erat Deus in Iſraël, mittis ut con- B
ſulatur Beelzebub deus Accaron? Idcircò de le-
ctulo, ſuper quem aſcendiſti, non deſcendes, ſed
morte morieris.
7 Qui dixit eis: Cujus figuræ & habitus eſt vir
ille, qui occurrit vobis, & locutus eſt verba hæc?
8 At illi dixerunt: Vir piloſus, & zona pellicea
accinctus renibus. Qui ait: Elias Theſbites eſt.
9 Miſítque ad eum quinquagenarium princi-
pem, & quinquaginta qui erant ſub eo. Qui aſcen-
dit ad eum: ſedentíque in vertice montis, ait: Ho-
mo Dei, rex præcepit ut deſcendas.
10 Reſpondénſque Elias, dixit quinquagena-
rio. Si homo Dei ſum, deſcendat ignis de cælo, &
devoret te, & quinquaginta tuos. Deſcendit ita-
que ignis de cælo, & devoravit eum, & quinqua-
ginta qui erant cum eo.
11 Rurſúmque miſit ad eum principem quin-
quagenarium alterum, & quinquaginta cum eo. C
Qui locutus eſt illi: Homo Dei, hæc dicit rex: Fe-
ſtina, deſcende.
12 Reſpondens Elias ait: Si homo Dei ego ſum,
deſcendat ignis de cælo, & devoret te, & quinqua-
ginta tuos. Deſcendit ergo ignis de cælo, & devo-
ravit illum, & quinquaginta ejus.
13 Iterùm miſit principem quinquagenarium
tertium, & quinquaginta qui erant cum eo. Qui
cùm veniſſet, curvavit genua contra Eliam, & pre-
catus eſt eum, & ait: Homo Dei, noli deſpicere
animam

Digitized by Google

animam meam, & animas ſervorum tuorum qui
mecum ſunt.
D 14 Ecce deſcendit ignis de cælo, & devoravit
duos principes quinquagenarios primos, & quin-
quagenos qui cum eis erant: ſed nunc obſecro ut
miſerearis animæ meæ.
15 Locutus eſt autem Angelus Domini ad Eliam,
dicens: Deſcende cum eo, ne timeas. Surrexit igi-
tur, & deſcendit cum eo ad regem,
16 Et locutus eſt ei: Hæc dicit Dominus: Quia
miſiſti nuntios ad conſulendum Beelzebub deum
Accaron, quaſi non eſſet Deus in Iſraël, à quo
poſſes interrogare ſermonem, ideò de lectulo, ſu-
per quem aſcendiſti, non deſcendes, ſed morte
morieris.
17 Mortuus eſt ergo juxta ſermonem Domini,
quem locutus eſt Elias, & regnavit Joram frater
ejus pro eo, anno ſecundo Joram filij Joſaphat re-
gis Judæ: non enim habebat filium.
18 Reliqua autem verborum Ochoziæ, quæ ope-
ratus eſt, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermo-
num dierum regum Iſraël?

Caput II.

Eliſeus individuus Eliæ comes, Jordanem, aqua Eliæ pallio diviſa, cum illo tranſit; Elia autem in cælum igneo curru rapto, duplicem ejus ſpiritum accipit, ac pallio Eliæ rurſum Jordanis aquas dividit. Elias quæſitus non invenitur: aquæ Jericho ac terra ſterilitas immiſſo per Eliſeum ſale ſanantur: puerique Eliſeum irridentes, ab urſis lacerantur.

A 1 FActum eſt autem, cùm levare vellet Domi-
nus Eliam per turbinem in cælum, ibant
Elias & Eliſeus de Galgalis.
2 Dixítque Elias ad Eliſeum: Sede hîc, quia Do-
minus miſit me uſque in Bethel. Cui ait Eliſeus:
Vivit Dominus, & vivit anima tua: quia non dere-
linquam te. Cúmque deſcendiſſent Bethel,
3 Egreſſi ſunt filij prophetarum, qui erant in Be-
thel, ad Eliſeum, & dixerunt ei: Numquid noſti,
quia hodie Dominus tollet dominum tuum à te?
Qui reſpondit: Et ego novi: ſilete.
4 Dixit autem Elias ad Eliſeum: Sede hic, quia
Dominus miſit me in Jericho. Et ille ait: Vivit Do-
minus, & vivit anima tua, quia non derelinquam
te. Cúmque veniſſent Jericho,
5 Acceſſerunt filij prophetarum, qui erant in Je-
richo, ad Eliſeum, & dixerunt ei: Numquid noſti
quia Dominus hodie tollet dominum tuum à te?
Et ait: Et ego novi: ſilete.
6 Dixit autem ei Elias: Sede hîc, quia Dominus
B miſit me uſque ad Jordanem. Qui ait: Vivit Do-
minus, & vivit anima tua, quia non derelinquam
te. Ierunt igitur ambo pariter,
7 Et quinquaginta viri de filiis prophetarum
ſecuti ſunt eos, qui & ſteterunt è contra, longè:
illi autem ambo ſtabant ſuper Jordanem.
8 Tulítque Elias pallium ſuum, & involvit illud,
& percuſſit aquas, quæ diviſæ ſunt in utramque
partem, & tranſierunt ambo per ſiccum.
9 Cúmque tranſiſſent, Elias dixit ad Eliſeum:
Poſtula quod vis ut faciam tibi, antequam tollar à
te. Dixítque Eliſeus: Obſecro ut fiat in me duplex
ſpiritus tuus.
10 Qui reſpondit: Rem difficilem poſtulaſti:
attamen ſi videris me, quando tollar à te, erit tibi
quod petiſti: ſi autem non videris, non erit.
11 Cúmque pergerent, & incedentes ſermoci-
narentur, ecce currus igneus, & equi ignei diviſe-
runt utrumque: & * aſcendit Elias per turbinem * Eccli. 48 b 13.
in cælum, 1 Mac. 2 g 58.
12 Eliſeus autem videbat, & clamabat: Pater C
mi, pater mi, currus Iſraël, & auriga ejus. Et non
vidit eum ampliùs: apprehendítque veſtimenta
ſua, & ſcidit illa in duas partes.
13 Et levavit pallium Eliæ, quod ceciderat ei:
reverſúſque ſtetit ſuper ripam Jordanis,
14 Et pallio Eliæ, quod ceciderat ei, percuſſit
aquas, & non ſunt diviſæ. & dixit: Ubi eſt Deus
Eliæ etiam nunc? Percuſsítque aquas, & diviſæ
ſunt huc atque illuc, & tranſiit Eliſeus.
15 Videntes autem filij prophetarum, qui erant
in Jericho econtrà dixerunt: Requievit ſpiritus
Eliæ ſuper Eliſeum. Et venientes in occurſum
ejus adoraverunt eum proni in terram,
16 Dixerúntque illi: Ecce, cum ſervis tuis ſunt
quinquaginta viri fortes, qui poſſunt ire, & quære-
re dominum tuum, ne fortè tulerit eum Spiritus
Domini, & projecerit eum in unum montium, aut
in unam vallium. Qui ait: Nolite mittere.
17 Coëgerúntque eum, donec acquieſceret, &
diceret: Mittite. Et miſerunt quinquaginta viros:
qui cùm quæſiſſent tribus diebus, non invenerunt.
18 Et reverſi ſunt ad eum: at ille habitabat in
Jericho, & dixit eis: Numquid non dixi vobis:
Nolite mittere? D
19 Dixerunt quoque viri civitatis ad Eliſeum:
Ecce habitatio civitatis hujus optima eſt, ſicut tu
ipſe domine perſpicis: ſed aquæ peſſimæ ſunt, &
terra ſterilis.
20 At ille ait: Afferte mihi vas novum, & mit-
tite in illud ſal. Quod cùm attuliſſent,
21 Egreſſus ad fontem aquarum, miſit in illum
ſal, & ait: Hæc dicit Dominus: Sanavi aquas has,
& non erit ultrà in eis mors, neque ſterilitas.
22 Sanatæ ſunt ergo aquæ uſque in diem hanc,
juxta verbum Eliſei, quod locutus eſt.
23 Aſcendit autem inde in Bethel: cúmque
aſcenderet per viam, pueri parvi egreſſi ſunt de
civitate, & illudebant ei, dicentes: Aſcende calve,
aſcende calve.
24 Qui cùm reſpexiſſet, vidit eos, & maledixit
eis in nomine Domini: egreſsíque ſunt duo urſi
de ſaltu, & laceraverunt ex eis quadraginta duos
pueros.
25 Abiit autem inde in montem Carmeli, &
inde reverſus eſt in Samariam.

Caput III.

Ob prævaricatum à rege Moab fœdus quod cum rege Iſraël habebat, aſcendunt adverſus illum rex Iſraël, rex Juda, & rex Edom; quibus Dominus per Eliſeum aquam ſine pluvia promittit, & victoriam de rege Moab, qui ſuum primogenitum immolat.

1 JOram verò filius Achab regnavit ſuper Iſraël A
in Samaria anno decimo octavo Joſaphat regis
Judæ. Regnavítque duodecim annis.
2 Et fecit malum coram Domino, ſed non ſicut
pater ſuus & mater: tulit enim ſtatuas Baal, quas
fecerat pater ejus.

3 Verum-

Digitized by Google

3 Verumtamen in peccatis Jeroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſraël, adhæſit, nec receſſit ab eis.

4 Porrò Meſa rex Moab, nutriebat pecora multa, & ſolvebat regi Iſraël centum millia agnorum, & centum millia arietum, cum velleribus ſuis.

5 Cúmque mortuus fuiſſet Achab, prævaricatus eſt fœdus, quod habebat cum rege Iſraël.

6 Egreſſus eſt igitur rex Joram in die illa de Samaria, & recenſuit univerſum Iſraël.

7 Miſítque ad Joſaphat regem Juda, dicens: Rex Moab receſſit à me, veni mecum contra eum ad prælium. Qui reſpondit: Aſcendam: qui meus eſt, tuus eſt: populus meus, populus tuus; & equi mei, equi tui.

8 Dixítque: per quam viam aſcendemus? At ille reſpondit: Per deſertum Idumææ.

B 9 Perrexerunt igitur, rex Iſraël, & rex Juda, & rex Edom, & circuierunt per viam ſeptem dierum, nec erat aqua exercitui, & jumentis quæ ſequebantur eos.

10 Dixítque rex Iſraël: Heu heu heu, congregavit nos Dominus tres reges, ut traderet in manus Moab.

11 Et ait Joſaphat: Eſtne hîc propheta Domini, ut deprecemur Dominum per eum? Et reſpondit unus de ſervis Regis Iſraël: Eſt hîc Eliſeus filius Saphat, qui fundebat aquam ſuper manus Eliæ.

12 Et ait Joſaphat: Eſt apud eum ſermo Domini. Deſcendítque ad eum rex Iſraël, & Joſaphat rex Juda, & rex Edom.

13 Dixit autem Eliſeus ad regem Iſraël: Quid mihi & tibi eſt? vade ad prophetas patris tui, & matris tuæ. Et ait illi rex Iſraël: Quare congregavit Dominus tres reges hos, ut traderet eos in manus Moab?

14 Dixítque ad eum Eliſeus: Vivit Dominus exercituum, in cujus conſpectu ſto, quòd ſi non vultum Joſaphat regis Judæ erubeſcerem, non attendiſſem quidem te, nec reſpexiſſem.

15 Nunc autem adducite mihi pſaltem. Cúm-
C que caneret pſaltes, facta eſt ſuper eum manus Domini, & ait:

16 Hæc dicit Dominus: Facite alveum torrentis hujus foſſas & foſſas.

17 Hæc enim dicit Dominus: Non videbitis ventum, neque pluviam: & alveus iſte replebitur aquis, & bibetis vos, & familiæ veſtræ, & jumenta veſtra.

18 Parúmque eſt hoc in conſpectu Domini: inſuper tradet etiam Moab in manus veſtras.

19 Et percutietis omnem civitatem munitam, & omnem urbem electam, & univerſum lignum fructiferum ſuccidetis, cunctóſque fontes aquarum obturabitis, & omnem agrum egregium operietis lapidibus.

20 Factum eſt igitur manè, quando ſacrificium offerri ſolet, & ecce, aquæ veniebant per viam Edom, & repleta eſt terra aquis.

21 Univerſi autem Moabitæ, audientes quòd aſcendiſſent reges ut pugnarent adverſum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo deſuper, & ſteterunt in terminis.

22 Primóque manè ſurgentes, & orto jam ſole ex adverſo aquarum, viderunt Moabitæ econtrà D
aquas rubras quaſi ſanguinem,

23 Dixerúntque: Sanguis gladij eſt: pugnaverunt reges contra ſe, & cæſi ſunt mutuò: nunc perge ad prædam Moab.

24 Perrexerúntque in caſtra Iſraël: porrò conſurgens Iſraël, percuſſit Moab: at illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant, & percuſſerunt Moab,

25 Et civitates deſtruxerunt: & omnem agrum optimum, mittentes ſinguli lapides, repleverunt: & univerſos fontes aquarum obturaverunt: & omnia ligna fructifera ſucciderunt, ita ut muri tantùm fictiles remanerent: & circumdata eſt civitas à fundibulariis, & magna ex parte percuſſa.

26 Quod cùm vidiſſet rex Moab, prævaluiſſe ſcilicet hoſtes, tulit ſecum ſeptingentos viros educentes gladium, ut irrumperent ad regem Edom: & non potuerunt.

27 Arripiénſque filium ſuum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocauſtum ſuper murum: & facta eſt indignatio magna in Iſraël, ſtatímque receſſerunt ab eo, & reverſi ſunt in terram ſuam.

CAPUT IV.

Eliſeus viduæ paupercula oleum impetrat, quo ſolvat creditoribus; Sunamitidi hoſpitæ ſuæ filium, quem poſteà mortuum ſuſcitat; farina quoque pulmento infuſa, ipſius aufert amaritudinem, & paucis panibus multos ſatiat.

1 Mulier autem quædam de uxoribus prophe- A
tarum clamabat ad Eliſeum, dicens: Servus tuus vir meus mortuus eſt, & tu noſti quia ſervus tuus fuit timens Dominum: & ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad ſerviendum ſibi.

2 Cui dixit Eliſeus: Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi, quid habes in domo tua? At illa reſpondit: Non habeo ancilla tua quidquam in domo mea, niſi parum olei, quo ungar.

3 Cui ait: Vade, pete mutuò ab omnibus vicinis tuis vaſa vacua non pauca.

4 Et ingredere, & claude oſtium tuum, cùm intrinſecus fueris tu, & filij tui: & mitte inde in omnia vaſa hæc: & cùm plena fuerint, tolles.

5 Ivit itaque mulier, & clauſit oſtium ſuper ſe, & ſuper filios ſuos: illi offerebant vaſa, & illa infundebat.

6 Cúmque plena fuiſſent vaſa, dixit ad filium ſuum: Affer mihi adhuc vas. Et ille reſpondit: Non habeo. Stetítque oleum.

7 Venit autem illa, & indicavit homini Dei. Et B
ille, Vade, inquit, vende oleum, & redde creditori tuo: tu autem, & filij tui vivite de reliquo.

8 Facta eſt autem quædam dies, & tranſibat Eliſeus per Sunam: erat autem ibi mulier magna, quæ tenuit eum ut comederet panem: cúmque frequenter inde tranſiret, divertebat ad eam ut comederet panem.

9 Quæ dixit ad virum ſuum: Animadverto quòd vir Dei ſanctus eſt iſte, qui tranſit per nos frequenter.

10 Faciamus ergo ei cœnaculum parvum, & ponamus ei in eo lectulum, & menſam, & ſellam, & candelabrum, ut cùm venerit ad nos, maneat ibi.

11 Facta

Digitized by Google

11 Facta eſt ergo dies quædam, & veniens di-
vertit in cœnaculum,& requievit ibi.
12 Dixítque ad Giezi puerum ſuum : Voca
Sunamitidem iſtam. Qui cùm vocaſſet eam,& illa
ſtetiſſet coram eo,
13 Dixit ad puerum ſuum : Loquere ad eam:
Ecce, ſedulè in omnibus miniſtraſti nobis, quid
vis ut faciam tibi : numquid habes negotium, &
C vis ut loquar regi, ſive principi militiæ? Quæ reſ-
pondit : In medio populi mei habito.
14 Et ait: Quid ergo vult ut faciam ei? Dixít-
que Giezi : Ne quæras : filium enim non habet,&
vir ejus ſenex eſt.
15 Præcepit itaque ut vocaret eam : quæ cùm
vocata fuiſſet,& ſtetiſſet ante oſtium,
16 Dixit ad eam : In tempore iſto, & in hac
eadem hora, ſi vita comes fuerit, habebis in utero
filium. At illa reſpondit : Noli quæſo domine mi,
vir Dei, noli mentiri ancillæ tuæ.
17 Et concepit mulier, & peperit filium, in tem-
pore,& in hora eadem,qua dixerat Eliſeus.
18 Crevit autem puer. Et cùm eſſet quædam
dies,& egreſſus iſſet ad patrem ſuum, ad meſſores,
D 19 Ait patri ſuo : Caput meum doleo, caput
meum doleo. At ille dixit puero : Tolle, & duc
eum ad matrem ſuam.
20 Qui cùm tuliſſet, & duxiſſet eum ad ma-
trem ſuam, poſuit eum illa ſuper genua ſua uſque
ad meridiem, & mortuus eſt.
21 Aſcendit autem, & collocavit eum ſuper le-
ctulum hominis Dei,& clauſit oſtium: & egreſſa,
22 Vocavit virum ſuum, & ait: Mitte mecum,
obſecro, unum de pueris, & aſinam, ut excurram
uſque ad hominem Dei, & revertar.
23 Qui ait illi : Quam ob cauſam vadis ad eum?
hodie non ſunt Calendæ, neque Sabbatum. Quæ
reſpondit : Vadam.
24 Stravítque aſinam, & præcepit puero : Mi-
na, & propera, ne mihi moram facias in eundo:
& hoc age quod præcipio tibi.
25 Profecta eſt igitur, & venit ad virum Dei in
montem Carmeli : cúmque vidiſſet eam vir Dei
econtrà, ait ad Giezi puerum ſuum : Ecce Suna-
mitis illa.
26 Vade ergo in occurſum ejus, & dic ei : Re-
ctène agitur circa te,& circa virum tuum, & cir-
ca filium tuum? Quæ reſpondit: Rectè.
27 Cúmque veniſſet ad virum Dei in montem,
apprehendit pedes ejus: & acceſſit Giezi ut amo-
E veret eam. Et ait homo Dei : Dimitte illam : ani-
ma enim ejus in amaritudine eſt,& Dominus ce-
lavit à me, & non indicavit mihi.
28 Quæ dixit illi : Numquid petivi filium à do-
mino meo? numquid non dixi tibi: Ne illudas me?
29 Et ille ait ad Giezi : Accinge lumbos tuos,
& tolle baculum meum in manu tua, & vade. Si
occurrerit tibi homo, non ſalutes eum : & ſi ſalu-
taverit te quiſpiam,non reſpondeas illi : & pones
baculum meum ſuper faciem pueri.
30 Porrò mater pueri ait : Vivit Dominus, &
vivit anima tua, non dimittam te. Surrexit ergo,
& ſecutus eſt eam.
31 Giezi autem præceſſerat ante eos,& poſue-
rat baculum ſuper faciem pueri, & non erat vox
neque ſenſus : reverſúſque eſt in occurſum ejus,&
nuntiavit ei, dicens : Non ſurrexit puer.
32 Ingreſſus eſt ergo Eliſeus domum, & ecce F
puer mortuus jacebat in lectulo ejus :
33 Ingreſſúſque clauſit oſtium ſuper ſe,& ſuper
puerum : & oravit ad Dominum.
34 Et aſcendit, & incubuit ſuper puerum : po-
ſuítque os ſuum ſuper os ejus, & oculos ſuos ſuper
oculos ejus,& manus ſuas ſuper manus ejus: & in-
curvavit ſe ſuper eum, & calefacta eſt caro pueri.
35 At ille reverſus, deambulavit in domo, ſe-
mel huc atque illuc : & aſcendit,& incubuit ſuper
eum: & oſcitavit puer ſepties,aperuítque oculos.
36 At ille vocavit Giezi,& dixit ei : Voca Su-
namitidem hanc. Quæ vocata,ingreſſa eſt ad eum.
Qui ait: Tolle filium tuum.
37 Venit illa,& corruit ad pedes ejus,& adoravit
ſuper terram : tulítque filium ſuum,& egreſſa eſt.
38 Et Eliſeus reverſus eſt in Galgala. Erat au-
tem fames in terra, & filij prophetarum habita-
bant coram eo. dixítque uni de pueris ſuis : Pone
ollam grandem, & coque pulmentum filiis pro-
phetarum.
39 Et egreſſus eſt unus in agrum ut colligeret G
herbas agreſtes : invenítque quaſi vitem ſilve-
ſtrem, & collegit ex ea colocynthidas agri, & im-
plevit pallium ſuum, & reverſus concidit in ollam
pulmenti : neſciebat enim quid eſſet.
40 Infuderunt ergo ſociis,ut comederent: cúm-
que guſtaſſent de coctione,clamaverunt,dicentes:
Mors in olla vir Dei. Et non potuerunt comedere.
41 At ille, Afferte, inquit,farinam. Cúmque tu-
liſſent,miſit in ollam,& ait : Infunde turbæ, ut co-
medant. Et non fuit ampliùs quidquam amaritu-
dinis in olla.
42 Vir autem quidam venit de Baalſaliſa defe-
rens viro Dei panes primitiarum, viginti panes
hordeaceos,& frumentum novum, in pera ſua. At
ille dixit : Da populo, ut comedat.
43 Reſpondítque ei miniſter ejus: Quantum eſt
hoc, ut apponam centum viris? Rurſum ille ait:
Da populo,ut comedat : hæc enim dicit Dominus:
Comedent, & ſupererit.
44 Poſuit itaque coram eis : qui comederunt,&
ſuperfuit juxta verbum Domini.

CAPUT V.

Scidit rex Iſraël veſtimenta ſua, quòd juſſiſſet rex Syriæ ut Naaman leproſum curaret ; quem Eliſeus ſeptena in Jordane lotione mundat à lepra, quæ Giezi propter munera ſuſcepta, ab Eliſeo ſpreta, perpetuò adhæſit.

1 NAaman princeps militiæ regis Syriæ, erat A
vir magnus apud dominum ſuum, & hono-
ratus : per illum enim dedit Dominus ſalutem Sy-
riæ: erat autem vir fortis & dives, ſed leproſus.
2 Porrò de Syria egreſſi fuerant latrunculi, &
captivam duxerant de Terra Iſraël puellam par-
vulam,quæ erat in obſequio uxoris Naaman,
3 Quæ ait ad dominam ſuam : Utinam fuiſſet
dominus meus ad prophetam,qui eſt in Samaria:
profectò curaſſet eum à lepra, quam habet.
4 Ingreſſus eſt itaque Naaman ad dominum
ſuum, & nuntiavit ei,dicens : Sic & ſic locuta eſt
puella de Terra Iſraël.

Digitized by Google

B 5 Dixítque ei rex Syriæ: Vade, & mittam lit-
teras ad regem Iſraël. Qui cùm profectus eſſet, &
tuliſſet ſecum decem talenta argenti, & ſex millia
aureos, & decem mutatoria veſtimentorum,
6 Detulit litteras ad regem Iſraël, in hæc verba:
Cùm acceperis epiſtolam hanc, ſcito quòd miſe-
rim ad te Naaman ſervum meum, ùt cures eum à
lepra ſua.
7 Cúmque legiſſet rex Iſraël litteras, ſcidit
veſtimenta ſua, & ait: Numquid Deus ego ſum,
ut occidere poſſim, & vivificare, quia iſte miſit
ad me, ut curem hominem à lepra ſua? animad-
vertite, & videte quòd occaſiones quærat adver-
ſum me.
C 8 Quod cùm audiſſet Eliſeus vir Dei, ſcidiſſe
videlicet regem Iſraël veſtimenta ſua, miſit ad
eum, dicens: Quare ſcidiſti veſtimenta tua? ve-
niat ad me,& ſciat eſſe prophetam in Iſraël.
9 Venit ergo Naaman cum equis & curribus,
& ſtetit ad oſtium domus Eliſei:
10 Miſítque ad eum Eliſeus nuntium, dicens:
Vade,& lavare ſepties in Jordane, & recipiet ſani-
tatem caro tua, atque mundaberis.
11 Iratus Naaman recedebat, dicens: Putabam
quòd egrederetur ad me, & ſtans invocaret no-
men Domini Dei ſui,& tangeret manu ſua locum
lepræ, & curaret me.
12 Numquid non meliores ſunt Abana & Phar-
D phar, fluvij Damaſci, omnibus aquis Iſraël, ut la-
ver in eis, & munder? Cùm ergo vertiſſet ſe, &
abiret indignans,
13 Acceſſerunt ad eum ſervi ſui, & locuti ſunt
ei: Pater, & ſi rem grandem dixiſſet tibi prophe-
ta,certè facere debueras: quantò magis quia nunc
dixit tibi: Lavare, & mundaberis?
* Luca 4.c.27. 14 * Deſcendit,& lavit in Jordane ſepties juxta
ſermonem viri Dei, & reſtituta eſt caro ejus, ſicut
caro pueri parvuli, & mundatus eſt.
15 Reverſúſque ad virum Dei cum univerſo
comitatu ſuo,venit,& ſtetit coram eo,& ait: Verè
ſcio quòd non ſit alius Deus in univerſa terra, niſi
tantùm in Iſraël. Obſecro itaque ut accipias be-
nedictionem à ſervo tuo.
16 At ille reſpondit: Vivit Dominus, ante quem
E ſto,quia non accipiam.Cúmque vim faceret, peni-
tùs non acquievit.
17 Dixítque Naaman: Ut vis: ſed, obſecro,con-
cede mihi ſervo tuo, ut tollam onus duorum bur-
donum de terra: non enim faciet ultrà ſervus tuus
holocauſtum aut victimam diis alienis, niſi Do-
mino.
18 Hoc autem ſolum eſt, de quo depreceris Do-
minum pro ſervo tuo, quando ingredietur domi-
nus meus templum Remmon,ut adoret, & illo in-
nitente ſuper manum meam, ſi adoravero in tem-
plo Remmon,adorante eo in eodem loco,ut ignoſ-
cat mihi Dominus ſervo tuo pro hac re.
29 Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit ergo ab
eo electo terræ tempore.
F 20 Dixítque Giezi puer viri Dei: Pepercit do-
minus meus Naaman Syro iſti, ut non acciperet
ab eo quæ attulit: vivit Dominus, quia curram
poſt eum, & accipiam ab eo aliquid.
21 Et ſecutus eſt Giezi poſt tergum Naaman:
quem cùm vidiſſet ille currentem ad ſe, deſiliit
de curru in occurſum ejus, & ait: Recténe ſunt
omnia?
22 Et ille ait: Rectè. dominus meus miſit me ad
te, dicens: Modò venerunt ad me duo adoleſcen-
tes de monte Ephraim, ex filiis Prophetarum: da
eis talentum argenti, & veſtes mutatorias du-
plices.
23 Dixítque Naaman: Melius eſt ut accipias
duo talenta. Et coëgit eum, ligavítque duo talenta
argenti in duobus ſaccis, & duplicia veſtimenta,
& impoſuit duobus pueris ſuis,qui & portaverunt
coram eo.
24 Cúmque veniſſet jam veſperi, tulit de manu G
eorum, & repoſuit in domo, dimiſítque viros, &
abierunt.
25 Ipſe autem ingreſſus, ſtetit coram domino
ſuo. Et dixit Eliſeus: Unde venis Giezi? Qui reſ-
pondit: Non ivit ſervus tuus quóquam.
26 At ille ait: Nónne cor meum in præſenti
erat, quando reverſus eſt homo de curru ſuo in
occurſum tui? Nunc igitur accepiſti argentum,&
accepiſti veſtes,ut emas oliveta & vineas, & oves,
& boves,& ſervos, & ancillas.
27 Sed & lepra Naaman adhærebit tibi, & ſe-
mini tuo, uſque in ſempiternum. Et egreſſus eſt
ab eo leproſus quaſi nix.

CAPUT VI.

Eliſeus ferrum ſecuris natare facit: regis Syriæ milites ducuntur excæcati in Samariam ab Eliſeo, quem ob regis ſui ſecreta regi Iſraël patefacta capere nitebantur: at poſtmodum Syris obſidentibus Samariam, matres ob inediam filios ſuos comedunt, propter quod Eliſeus à rege jubetur occidi.

1 DIxerunt autem filij prophetarum ad Eli- A
ſeum: Ecce locus, in quo habitamus co-
ram te, anguſtus eſt nobis.
2 Eamus uſque ad Jordanem, & tollant ſinguli
de ſilva materias ſingulas, ut ædificemus nobis ibi
locum ad habitandum. Qui dixit: Ite.
3 Et ait unus ex illis: Veni ergo & tu cum ſer-
vis tuis. Reſpondit: Ego veniam.
4 Et abiit cum eis. Cúmque veniſſent ad Jor-
danem, cædebant ligna.
5 Accidit autem, ut cùm unus materiam ſucci-
diſſet, caderet ferrum ſecuris in aquam: exclama-
vítque ille, & ait: Heu heu heu domine mi, &
hoc ipſum mutuò acceperam.
6 Dixit autem homo Dei: Ubi cecidit? At ille B
monſtravit ei locum. Præcidit ergo lignum, &
miſit illuc: natavítque ferrum,
7 Et ait: Tolle. Qui extendit manum, & tulit
illud.
8 Rex autem Syriæ pugnabat contra Iſraël, con-
ſiliúmque iniit cum ſervis ſuis,dicens: In loco illo
& illo ponamus inſidias.
9 Miſit itaque vir Dei ad regem Iſraël, dicens:
Cave ne tranſeas in locum illum: quia ibi Syri in
inſidiis ſunt.
10 Miſit itaque rex Iſraël ad locum quem di-
xerat ei vir Dei, & præoccupavit eum, & obſer-
vavit ſe ibi non ſemel neque bis.
11 Conturbatúmque eſt cor regis Syriæ pro hac
re: & convocatis ſervis ſuis,ait: Quare non indica-
tis mihi quis proditor mei ſit apud regem Iſraël?
12 Dixit

Digitized by Google

12 Dixítque unus ſervorum ejus: Nequaquam
C Domine mi rex, ſed Eliſeus propheta, qui eſt in
Iſraël, indicat regi Iſraël omnia verba quæcumque
locutus fueris in conclavi tuo.
13 Dixítque eis: Ite, & videte ubi ſit: ut mittam,
& capiam eum. Annuntiaverúntque ei, dicentes:
Ecce in Dothan.
14 Miſit ergo illuc equos & currus, & robur
exercitus: qui cùm veniſſent nocte, circumdede-
runt civitatem.
15 Conſurgens autem diluculò miniſter viri
Dei, egreſſus, vidit exercitum in circuitu civitatis,
& equos & currus: nuntiavítque ei, dicens: Heu
heu heu domine mi, quid faciemus?
16 At ille reſpondit: Noli timere: plures enim
nobiſcum ſunt, quàm cum illis.
17 Cúmque oraſſet Eliſeus, ait: Domine, aperi
D oculos hujus, ut videat. Et aperuit Dominus ocu-
los pueri, & vidit: & ecce mons plenus equorum,
& curruum igneorum, in circuitu Eliſei.
18 Hoſtes verò deſcenderunt ad eum: porrò
Eliſeus oravit ad Dominum, dicens: percute, obſe-
cro, gentem hanc cæcitate. Percuſsítque eos Do-
minus, ne viderent, juxta verbum Eliſei.
19 Dixit autem ad eos Eliſeus: Non eſt hæc
via, neque iſta eſt civitas, ſequimini me, & oſten-
dam vobis virum quem quæritis. Duxit ergo eos
in Samariam:
20 Cúmque ingreſſi fuiſſent in Samariam, dixit
Eliſeus: Domine aperi oculos iſtorum, ut videant.
Aperuítque Dominus oculos eorum, & viderunt
ſe eſſe in medio Samariæ.
21 Dixítque rex Iſraël ad Eliſeum, cùm vidiſſet
eos: Numquid percutiam eos, pater mi?
E 22 At ille ait: Non percuties: neque enim cepi-
ſti eos gladio & arcu tuo, ut percutias: ſed pone
panem & aquam coram eis, ut comedant & bi-
bant, & vadant ad dominum ſuum.
23 Appoſitáque eſt eis ciborum magna præpa-
ratio, & comederunt, & biberunt, & dimiſit eos,
abierúntque ad dominum ſuum, & ultrà non ve-
nerunt latrones Syriæ in Terram Iſraël.
24 Factum eſt autem poſt hæc, congregavit Be-
nadad rex Syriæ, univerſum exercitum ſuum, &
aſcendit, & obſidebat Samariam.
25 Factáque eſt fames magna in Samaria: &
tamdiu obſeſſa eſt, donec venumdaretur caput aſi-
ni octoginta argenteis, & quarta pars cabi ſterco-
ris columbarum quinque argenteis.
F 26 Cúmque rex Iſraël tranſiret per murum,
mulier quædam exclamavit ad eum, dicens: Salva
me domine mi rex.
27 Qui ait: Non te ſalvat Dominus: unde te
poſſum ſalvare? de area, vel de torculari? Dixít-
que ad eam rex: Quid tibi vis? Quæ reſpondit:
28 Mulier iſta dixit mihi: Da filium tuum, ut
comedamus eum hodie, & filium meum comede-
mus cras.
29 Coximus ergo filium meum, & comedimus.
Dixítque ei die altera: Da filium tuum, ut come-
damus eum. Quæ abſcondit filium ſuum.
30 Quod cùm audiſſet rex, ſcidit veſtimenta ſua,
& tranſibat per murum. Viditque omnis populus
cilicium, quo veſtitus erat ad carnem intrinſecus.

31 Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus, & hæc ad-
dat, ſi ſteterit caput Eliſei filij Saphat ſuper ipſum G
hodie.
32 Eliſeus autem ſedebat in domo ſua, & ſenes
ſedebant cum eo. Præmiſit itaque virum: & ante-
quam veniret nuntius ille, dixit ad ſenes: Num-
quid ſcitis quòd miſerit filius homicidæ hic, ut
præcidatur caput meum? videte ergo, cùm venerit
nuntius, claudite oſtium, & non ſinatis eum intro-
ire: ecce enim ſonitus pedum domini ejus poſt
eum eſt.
33 Adhuc illo loquente eis, apparuit nuntius,
qui veniebat ad eum. Et ait: Ecce, tantum malum à
Domino eſt: quid amplius expectabo à Domino.

Caput VII.

Eliſeus in Samaria prædicit frumenti abundantiam, quam leproſi quattuor in Samaria annuntiant, territis à Deo Syris, ac omnibus relictis obſidionem ſolventibus: dux autem Eliſei verbo incredulus, à turba conculcatur in porta Samariæ.

1 Dixit autem Eliſeus: Audite verbum Do- A
mini: Hæc dicit Dominus: In tempore hoc
cras modius ſimilæ uno ſtatere erit, & duo modij
hordei ſtatere uno, in porta Samariæ.
2 Reſpondens unus de ducibus, ſuper cujus ma-
num rex incumbebat, homini Dei, ait: Si Domi-
nus fecerit etiam cataractas in cælo, numquid po-
terit eſſe quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis
tuis, & inde non comedes.
3 Quattuor ergo viri erant leproſi juxta introi-
tum portæ: qui dixerunt ad invicem: Quid hîc
eſſe volumus donec moriamur?
4 Sive ingredi voluerimus civitatem, fame mo-
riemur: ſive manſerimus hîc moriendum nobis eſt: B
venite ergo, & transfugiamus ad caſtra Syriæ. ſi
pepercerint nobis, vivemus: ſi autem occidere
voluerint, nihilominus moriemur.
5 Surrexerunt ergo veſperi, ut venirent ad ca-
ſtra Syriæ. Cúmque veniſſent ad principium ca-
ſtrorum Syriæ, nullum ibidem repererunt.
6 Siquidem Dominus ſonitum audiri fecerat
in caſtris Syriæ curruum & equorum, & exerci-
tus plurimi: dixerúntque ad invicem: Ecce mer-
cede conduxit adverſum nos rex Iſraël reges
Hethæorum & Ægyptiorum, & venerunt ſu-
per nos.
7 Surrexerunt ergo, & fugerunt in tenebris, &
dereliquerunt tentoria ſua, & equos & aſinos, in
caſtris, fugerúntque, animas tantùm ſuas ſalvare
cupientes.
8 Igitur cùm veniſſent leproſi illi ad principium
caſtrorum, ingreſſi ſunt unum tabernaculum, & co-
mederunt, & biberunt: tulerúntque inde argentum
& aurum, & veſtes, & abierunt, & abſconderunt: &
rurſum reverſi ſunt ad aliud tabernaculum, & inde
ſimiliter auferentes abſconderunt.
9 Dixerúntque ad invicem: Non rectè facimus:
hæc enim dies boni nuntij eſt. Si tacuerimus, & C
noluerimus nuntiare uſque manè, ſceleris argue-
mur: venite, eamus, & nuntiemus in aula regis.
10 Cúmque veniſſent ad portam civitatis, narra-
verunt eis, dicentes: Ivimus ad caſtra Syriæ, & nul-
lum ibidem reperimus hominem, niſi equos & aſi-
nos alligatos, & fixa tentoria.

Digitized by Google

11 Ierunt ergo portarij, & nuntiaverunt in palatio regis intrinſecus.

12 Qui ſurrexit nocte,& ait adſervos ſuos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri: Sciunt quia fame laboramus,& idcircò egreſſi ſunt de caſtris, & latitant in agris, dicentes: Cùm egreſſi fuerint de civitate,capiemus eos vivos, & tunc civitatem ingredi poterimus.

13 Reſpondit autem unus ſervorum ejus: Tollamus quinque equos, qui remanſerunt in urbe (quia ipſi tantùm ſunt in univerſa multitudine Iſraël, alij enim conſumpti ſunt) & mittentes, explorare poterimus.

14 Adduxerunt ergo duos equos, miſitque rex in caſtra Syrorum,dicens: Ite, & videte.

15 Qui abierunt poſt eos uſque ad Jordanem:
D ecce autem omnis via plena erat veſtibus & vaſis, quæ projecerant Syri cùm turbarentur: reverſíque nuntij indicaverunt regi.

16 Et egreſſus populus diripuit caſtra Syriæ,factúſque eſt modius ſimilæ ſtatere uno, & duo modij hordei ſtatere uno, juxta verbum Domini.

17 Porrò rex ducem illum, in cujus manu incumbebat, conſtituit ad portam: quem conculcavit turba in introitu portæ, & mortuus eſt, juxta quod locutus fuerat vir Dei, quando deſcenderat rex ad eum.

18 Factúmque eſt ſecundùm ſermonem viri Dei, quem dixerat regi, quando ait: Duo modij hordei ſtatere uno erunt, & modius ſimilæ ſtatere uno,hoc eodem tempore cras in porta Samariæ:

19 Quando reſponderat dux ille viro Dei, & dixerat: Etiamſi Dominus fecerit cataractas in cælo, numquid poterit fieri quod loqueris? Et dixit ei: Videbis oculis tuis, & inde non comedes.

20 Evenit ergo ei ſicut prædictum fuerat,& conculcavit eum populus in porta, & mortuus eſt.

Caput VIII.

Poſt ſeptennem famem ab Eliſeo prædictam, Sunamitis, quæ ipſius conſilio peregrinata erat, reverſa ſuos agros cum fructibus recuperat: Eliſeus Benadad ægrotantem reſpondet moriturum, & impium Azabel regnaturum: Ioram rex Iuda,percuſſit Idumæos, quòd à ſe receſſiſſent; cui impio ſuccedit Ochozias filius impius.

A 1 ELiſeus autem locutus eſt ad mulierem,* cujus vivere fecerat filium,dicens:Surge,vade tu & domus tua, & peregrinare ubicumque reperis: vocavit enim Dominus famem, & veniet ſuper terram ſeptem annis.

* Sup.4.f.35.

2 Quæ ſurrexit, & fecit juxta verbum hominis Dei: & vadens cum domo ſua, peregrinata eſt in Terra Philiſthiim diebus multis.

3 Cúmque finiti eſſent anni ſeptem, reverſa eſt mulier de Terra Philiſthiim: & egreſſa eſt ut interpellaret regem pro domo ſua,& pro agris ſuis.

4 Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei, dicens: Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliſeus.

5 Cúmque ille narraret regi quo modo mortuum ſuſcitaſſet, apparuit mulier, cujus vivificaverat
B filium, clamans ad regem pro domo ſua, & pro agris ſuis. Dixítque Giezi: Domine mi rex, hæc eſt mulier, & hic eſt filius ejus, quem ſuſcitavit Eliſeus.

6 Et interrogavit rex mulierem: quæ narravit ei. Dedítque ei rex eunuchum unum, dicens: Reſtitue ei omnia quæ ſua ſunt, & univerſos reditus agrorum, à die qua reliquit terram uſque ad præſens.

7 Venit quoque Eliſeus Damaſcum, & Benadad rex Syriæ ægrotabat:nuntiaverúntque ei,dicentes: Venit vir Dei huc.

8 Et ait rex ad Hazaël: Tolle tecum munera, & vade in occurſum viri Dei, & conſule Dominum per eum, dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac? C

9 Ivit igitur Hazaël in occurſum ejus, habens ſecum munera,& omnia bona Damaſci,onera quadraginta camelorum. Cúmque ſtetiſſet coram eo, ait: Filius tuus Benadad rex Syriæ miſit me ad te, dicens: Si ſanari potero de infirmitate mea hac?

10 Dixítque ei Eliſeus: Vade,dic ei:Sanaberis: porrò oſtendit mihi Dominus quia morte morietur.

11 Stetítque cum eo, & conturbatus eſt uſque ad ſuffuſionem vultus: flevítque vir Dei.

12 Cui Hazaël ait:Quare dominus meus flet?At ille dixit:Quia ſcio quæ facturus ſis filiis Iſraël mala.Civitates eorum munitas igne ſuccendes, & juvenes eorum interficies gladio, & parvulos eorum elides, & prægnantes divides. D

13 Dixítque Hazaël: Quid enim ſum ſervus tuus canis, ut faciam rem iſtam magnam? Et ait Eliſeus: Oſtendit mihi Dominus te regem Syriæ fore.

14 Qui cùm receſſiſſet ab Eliſeo, venit ad dominum ſuum. Qui ait ei: Quid dixit tibi Eliſeus? At ille reſpondit:Dixit mihi:Recipies ſanitatem.

15 Cúmque veniſſet dies altera, tulit ſtragulum,& infudit aquam, & expandit ſuper faciem ejus: quo mortuo, regnavit Hazaël pro eo.

16 Anno quinto Joram filij Achab regis Iſraël, & Joſaphat regis Juda, regnavit Joram filius Joſaphat rex Juda.

17 * Triginta duorum annorum erat cùm regnare cœpiſſet, & octo annis regnavit in Jeruſalem. * 2.Par.21.b.5.

18 Ambulavítque in viis regum Iſraël,ſicut ambulaverat domus Achab: filia enim Achab erat uxor ejus: & fecit quod malum eſt in conſpectu Domini. E

19 * Noluit autem Dominus diſperdere Judam, propter David ſervum ſuum, ſicut promiſerat ei, ut daret illi lucernam, & filiis ejus cunctis diebus. * 2.Reg.7.c.16.

20 * In diebus ejus receſſit Edom, ne eſſet ſub Juda, & conſtituit ſibi regem. * 2.Par.21 b.8.

21 Venítque Joram Seira, & omnes currus cum eo: & ſurrexit nocte, percuſsítque Idumæos, qui eum circumdederant,& principes curruum,populus autem fugit in tabernacula ſua. F

22 Receſſit ergo Edom ne eſſet ſub Juda uſque ad diem hanc. Tunc receſſit & Lobna in tempore illo.

23 Reliqua autem ſermonum Joram, & univerſa quæ fecit,nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Juda?

24 Et dormivit Joram cum patribus ſuis, ſepultúſque eſt cum eis in Civitate David, &

re

Digitized by Google

regnavit Ochozias filius ejus pro eo.

*2 Par. 22.a.1. 25 * Anno duodecimo Joram filij Achab regis Iſraël, regnavit Ochozias filius Joram regis Judæ.

26 Viginti duorum annorum erat Ochozias cùm G regnare cœpiſſet, & uno anno regnavit in Jeruſalem: nomen matris ejus Athalia filia Amri regis Iſraël.

27 Et ambulavit in viis domus Achab: & fecit quod malum eſt coram Domino, ſicut domus Achab: gener enim domus Achab fuit.

28 Abiit quoque cum Joram filio Achab, ad prœliandum contra Hazaël regem Syriæ in Ramoth Galaad, & vulneraverunt Syri Joram:

29 Qui reverſus eſt ut curaretur, in Jezrahel quia vulneraverant eum Syri in Ramoth, prœliantem contra Hazaël regem Syriæ. Porrò Ochozias filius Joram rex Juda, deſcendit inviſere Joram filium Achab in Jezrahel, quia ægrotabat ibi.

Caput IX.

Jehu in regem Iſraël unctio mandat Dominus ut deleat domum Achab: occidit ergo Ioram unà cum Ochozia rege Iuda, & corpus Iezabel à feneſtra ipſius juſſu præcipitatæ canes comederunt, juxta Eliæ vaticinium.

A 1 Eliſeus autem prophetes vocavit unum de filiis prophetarum, & ait illi: Accinge lumbos tuos, & tolle lenticulam olei hanc in manu tua, & vade in Ramoth Galaad.

*3.Reg. 19.c.16. 2 * Cúmque veneris illuc, videbis Jehu filium Joſaphat filij Namſi: & ingreſſus ſuſcitabis eum de medio fratrum ſuorum, & introduces in interius cubiculum.

3 Tenénſque lenticulam olei, fundes ſuper caput ejus, & dices: Hæc dicit Dominus: Unxi te regem ſuper Iſraël. Aperiéſque oſtium, & fugies, & non ibi ſubſiſtes.

4 Abiit ergo adoleſcens puer prophetæ in Ramoth Galaad,

5 Et ingreſſus eſt illuc; ecce autem principes exercitus ſedebant, & ait: Verbum mihi ad te, ô princeps. Dixítque Jehu: Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit: Ad te, ô princeps.

6 Et ſurrexit & ingreſſus eſt cubiculum: at ille fudit oleum ſuper caput ejus, & ait: Hæc dicit Do-
B minus Deus Iſraël: Unxi te regem ſuper populum Domini Iſraël,

7 Et percuties domum Achab domini tui: & ulciſcar ſanguinem ſervorum meorum prophetarum, & ſanguinem omnium ſervorum Domini, de manu Jezabel.

*3.Reg. 21.c.21. 8 * Perdámque omnem domum Achab: & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & & clauſum & noviſſimum in Iſraël.

*3.Reg. 15.f.29. *3.Reg. 16.a.3. 9 Et dabo domum Achab, ſicut * domum Jeroboam filij Nabat, & ſicut domum * Baaſa filij Ahia.

10 Jezabel quoque comedent canes in agro Jezrahel, nec erit qui ſepeliat eam. Aperuítque oſtium, & fugit.

11 Jehu autem egreſſus eſt ad ſervos domini ſui: qui dixerunt ei: Recténe ſunt omnia? quid venit inſanus iſte ad te? Qui ait eis: Noſtis hominem, & quid locutus ſit.

12 At illi reſponderunt: Falſum eſt, ſed magis
C narra nobis. Qui ait eis: Hæc & hæc locutus eſt mihi, & ait: Hæc dicit Dominus: Unxi te regem ſuper Iſraël.

13 Feſtinaverunt itaque, & unuſquiſque tollens pallium ſuum poſuerunt ſub pedibus ejus in ſimilitudinem tribunalis, & cecinerunt tuba, atque dixerunt: Regnavit Jehu.

14 Conjuravit ergo Jehu filius Joſaphat filij Namſi contra Joram: * porrò Joram obſederat Ramoth Galaad, ipſe & omnis Iſraël, contra Hazaël regem Syriæ: *Sup. 8. g. 28.

15 Et reverſus fuerat ut curaretur in Jezrahel propter vulnera, quia percuſſerant eum Syri, prœliantem contra Hazaël regem Syriæ. Dixítque Jehu: Si placet vobis, nemo egrediatur profugus de civitate, ne vadat, & nuntiet in Jezrahel.

16 Et aſcendit, & profectus eſt in Jezrahel: Joram enim ægrotabat ibi, & Ochozias rex Juda deſcenderat ad viſitandum Joram.

17 Igitur ſpeculator qui ſtabat ſuper turrim Jezrahel, vidit globum Jehu venientis, & ait: Video D
ego globum. Dixítque Joram: Tolle currum, & mitte in occurſum eorum, & dicat vadens: Recténe ſunt omnia?

18 Abiit ergo, qui aſcenderat currum, in occurſum ejus, & ait: Hæc dicit rex: Pacatáne ſunt omnia? Dixítque Jehu: Quid tibi & paci? tranſi, & ſequere me. Nuntiavit quoque ſpeculator, dicens: Venit nuntius ad eos, & non revertitur.

19 Miſit etiam currum equorum ſecundum: venítque ad eos, & ait: Hæc dicit rex: Numquid pax eſt? Et ait Jehu: Quid tibi & paci? tranſi, & ſequere me.

20 Nuntiavit autem ſpeculator, dicens: Venit uſque ad eos, & non revertitur: eſt autem inceſſus E
quaſi inceſſus Jehu filij Namſi, præceps enim graditur.

21 Et ait Joram: Junge currum. Junxerúntque currum ejus, & egreſſus eſt Joram rex Iſraël, & Ochozias rex Juda, ſinguli in curribus ſuis, egreſſique ſunt in occurſum Jehu, & invenerunt eum in agro Naboth Jezrahelitæ.

22 Cúmque vidiſſet Joram Jehu, dixit: Pax eſt Jehu? At ille reſpondit: Quæ pax? adhuc fornicationes Jezabel matris tuæ, & veneficia ejus multa vigent.

23 Convertit autem Joram manum ſuam, & fugiens ait ad Ochoziam: Inſidiæ Ochozia.

24 Porrò Jehu tetendit arcum manu, & percuſſit Joram inter ſcapulas: & egreſſa eſt ſagitta per cor ejus, ſtatímque corruit in curru ſuo.

25 Dixítque Jehu ad Badacer ducem: Tolle, projice eum in agro Naboth Jezrahelitæ: memini enim quando ego & tu ſedentes in curru ſequebamur Achab patrem hujus, quòd Dominus onus hoc levaverit ſuper eum, dicens:

26 * Si non pro ſanguine Naboth, & prò ſanguine filiorum ejus, quem vidi heri, ait Dominus, *3.Reg. 21.f.19.
reddam tibi in agro iſto, dicit Dominus. Nunc ergo tolle, & projice eum in agrum, juxta verbum Domini:

27 Ochoſias autem rex Juda videns hoc, fugit per viam domus horti: perſecutúſque eſt eum Jehu, & ait: Etiam hunc percutite in curru ſuo. & percuſſerunt eum in aſcenſu Gaver, qui eſt juxta Jeblaam:

Digitized by Google

qui fugit in Mageddo, & mortuus eſt ibi.

28 Et impoſuerunt eum ſervi ejus ſuper currum ſuum, & tulerunt in Jeruſalem: ſepelierúntque eum in ſepulchro cum patribus ſuis in Civitate David.

29 Anno undecimo Joram filij Achab, regnavit Ochozias ſuper Judam,

30 Venítque Jehu in Jezrahel. Porrò Jezabel introitu ejus audito, depinxit oculos ſuos ſtibio, & ornavit caput ſuum, & reſpexit per feneſtram

* 3 Reg. 16 c.10. 31 Ingredientem Jehu per portam, & ait: * Numquid pax poteſt eſſe Zambri, qui interfecit dominum ſuum?

G 32 Levavítque Jehu faciem ſuam ad feneſtram, & ait: Quæ eſt iſta? & inclinaverunt ſe ad eum duo vel tres eunuchi.

33 At ille dixit eis: Præcipitate eam deorſum. & præcipitaverunt eam, aſperſúſque eſt ſanguine paries, & equorum ungulæ conculcaverunt eam.

34 Cúmque introgreſſus eſſet, ut comederet, biberétque, ait: Ite, & videte maledictam illam, & ſepelite eam: quia filia regis eſt.

35 Cúmque iſſent, ut ſepelirent eam, non invenerunt niſi calvariam, & pedes, & ſummas manus.

* 3 Reg. 21 f.23. 36 Reverſíque nuntiaverunt ei. Et ait Jehu *: Sermo Domini eſt, quem locutus eſt per ſervum ſuum Eliam Theſbiten, dicens: In agro Jezrahel comedent canes carnes Jezabel,

37 Et erunt carnes Jezabel ſicut ſtercus ſuper faciem terræ in agro Jezrahel, ita ut prætereuntes dicant: Hæccine eſt illa Jezabel.

Caput X.

Iehu 70. filios Achab & 42. fratres Ochoziæ necari jubet, totámque Achab progeniem delet, & omnes ſacerdotes Baal callidè convocatos occidit, exuſta illius ſtatua, & templo in cloacam verſo; attamen propter peccata Iehu vehementer caſus eſt Iſraël ab Hazaël: mortuo autem Iehu, ſuccedit filius ejus Ioachaz.

A 1 ERant autem Achab ſeptuaginta filij in Samaria: ſcripſit ergo Jehu litteras, & miſit in Samariam, ad optimates civitatis, & ad majores natu, & ad nutritios Achab, dicens:

2 Statim ut acceperitis litteras has, qui habetis filios domini veſtri, & currus, & equos, & civitates firmas, & arma,

3 Eligite meliorem, & eum qui vobis placuerit de filiis domini veſtri, & eum ponite ſuper ſolium patris ſui, & pugnate pro domo domini veſtri.

4 Timuerunt illi vehementer, & dixerunt: Ecce duo reges non potuerunt ſtare coram eo, & quomodo nos valebimus reſiſtere?

5 Miſerunt ergo præpoſiti domus, & præfecti civitatis, & majores natu, & nutritij, ad Jehu, dicentes: Servi tui ſumus, quæcumque juſſeris faciemus, nec conſtituemus nobis regem: quæcumque tibi placent, fac.

B 6 Reſcripſit autem eis litteras ſecundò, dicens: Si mei eſtis, & obeditis mihi, tollite capita filiorum domini veſtri, & venite ad me hac eadem hora cras in Jezrahel. Porrò filij regis, ſeptuaginta viri, apud optimates civitatis nutriebantur.

7 Cúmque veniſſent litteræ ad eos, tulerunt filios regis, & occiderunt ſeptuaginta viros, & poſuerunt capita eorum in cophinis, & miſerunt ad eum in Jezrahel.

8 Venit autem nuntius, & indicavit ei, dicens: Attulerunt capita filiorum regis. Qui reſpondit: Ponite ea ad duos acervos juxta introitum portæ uſque manè.

9 Cúmque diluxiſſet, egreſſus eſt, & ſtans dixit ad omnem populum: Juſti eſtis: ſi ego conjuravi contra dominum meum, & interfeci eum, quis percuſſit omnes hos?

10 * Videte ergo nunc quoniam non cecidit de ſermonibus Domini in terram, quos locutus eſt Dominus ſuper domum Achab, & Dominus fecit quod locutus eſt in manu ſervi ſui Eliæ. * 3 Reg. 21 g 19. C

11 Percuſſit igitur Jehu, omnes qui reliqui erant de domo Achab in Jezrahel, & univerſos optimates ejus, & notos, & ſacerdotes, donec non remanerent ex eo reliquiæ.

12 Et ſurrexit, & venit in Samariam: cúmque veniſſet ad Cameram paſtorum in via,

13 Invenit fratres Ochoziæ regis Juda, dixítque ad eos: Quinam eſtis vos? Qui reſponderunt: Fratres Ochoziæ ſumus, & deſcendimus ad ſalutandos filios regis, & filios reginæ.

14 Qui ait: Comprehendite eos vivos. Quos cùm comprehendiſſent vivos, jugulaverunt eos in ciſterna juxta Cameram, quadraginta duos viros, & non reliquit ex eis quemquam.

15 Cúmque abiiſſet inde, invenit Jonadab filium Rechab in occurſum ſibi, & benedixit ei. Et ait ad eum: Numquid eſt cor tuum rectum, ſicut cor meum cum corde tuo? Et ait Jonadab: Eſt. Si eſt, inquit, da manum tuam. Qui dedit ei manum ſuam. At ille levavit eum ad ſe in currum:

16 Dixítque ad eum: Veni mecum, & vide zelum meum pro Domino. Et impoſitum in curru ſuo, D

17 Duxit in Samariam. Et percuſſit omnes qui reliqui fuerant de Achab in Samaria uſque ad unum, juxta verbum Domini, quod locutus eſt per Eliam.

18 Congregavit ergo Jehu omnem populum, & dixit ad eos: * Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius. * 3 Reg. 16 g.31.

19 Nunc igitur omnes prophetas Baal, & univerſos ſervos ejus & cunctos ſacerdotes ipſius, vocate ad me: nullus ſit qui non veniat, ſacrificium enim grande eſt mihi Baal: quicumque defuerit, non vivet. Porrò Jehu faciebat hoc inſidiosè, ut diſperderet cultores Baal.

20 Et dixit: Sanctificate diem ſollemnem Baal. Vocavítque,

21 Et miſit in univerſos terminos Iſraël, & venerunt cuncti ſervi Baal: non fuit reſiduus ne unus quidem qui non veniret. Et ingreſſi ſunt templum Baal: & repleta eſt domus Baal, à ſummo uſque ad ſummum. E

22 Dixítque his qui erant ſuper veſtes: Proferte veſtimenta univerſis ſervis Baal. Et protulerunt eis veſtes.

23 Ingreſſúſque Jehu, & Jonadab filius Rechab, templum Baal, ait cultoribus Baal: Perquirite, & videte, ne quis fortè vobiſcum ſit de ſervis Domini, ſed ut ſint ſervi Baal ſoli.

24 Ingreſſi ſunt igitur ut facerent victimas & holocauſta: Jehu autem præparaverat ſibi foris octoginta viros, & dixerat eis: Quicumque fugerit

Digitized by Google

gerit de hominibus his, quos ego adduxero in manus veſtras, anima ejus erit pro anima illius.

F 25 Factum eſt autem, cùm completum eſſet holocauſtum, præcepit Jehu militibus, & ducibus ſuis: Ingredimini, & percutite eos, nullus evadat. Percuſſerúntque eos in ore gladij, & projecerunt milites & duces: & ierunt in civitatem templi Baal,

26 Et protulerunt ſtatuam de fano Baal, & combuſſerunt,

27 Et comminuerunt eam. Deſtruxerunt quoque ædem Baal, & fecerunt pro ea latrinas uſque in diem hanc.

28 Delevit itaque Jehu Baal de Iſraël:

29 Verumtamen à peccatis Jeroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſraël, non receſſit, nec dereliquit vitulos aureos, qui erant in Bethel, & in Dan.

30 Dixit autem Dominus ad Jehu: Quia ſtudioſè egiſti quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo feciſti
*Inf. 15. c. 12. contra domum Achab: * filij tui uſque ad quartam generationem ſedebunt ſuper thronum Iſraël.

31 Porrò Jehu non cuſtodivit ut ambularet in lege Domini Dei Iſraël in toto corde ſuo: non
G enim receſſit à peccatis Jeroboam, qui peccare fecerat Iſraël.

32 In diebus illis cœpit Dominus tædere ſuper Iſraël: percuſſítque eos Hazael in univerſis finibus Iſraël,

33 A Jordane contra Orientalem plagam, omnem terram Galaad, & Gad, & Ruben, & Manaſſe, ab Aroër, quæ eſt ſuper Torrentem Arnon, & Galaad, & Baſan.

34 Reliqua autem verborum Jehu, & univerſa quæ fecit, & fortitudo ejus, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Iſraël?

35 Et dormivit Jehu cum patribus ſuis, ſepeliérúntque eum in Samaria: & regnavit Joachaz filius ejus pro eo.

36 Dies autem, quos regnavit Jehu ſuper Iſraël, viginti & octo anni ſunt, in Samaria.

CAPUT XI.

Athalia, omni ſemine regio præter Joas per ipſam extincto, regnum ſibi uſurpat; ſed præcipiente Ioiada ſacerdote occiditur, & Ioas rex Iuda conſtituitur, deſtructis aris & imaginibus Baal.

A 1 Athalia verò mater Ochoziæ, videns mor-
*2. Par. 22. d. 10 tuum filium ſuum, ſurrexit, & interfecit omne ſemen regium.

2 Tollens autem Joſaba filia regis Joram, ſoror Ochoziæ, Joas filium Ochoziæ, furata eſt eum de medio filiorum regis qui interficiebantur, & nutricem ejus, de triclinio: & abſcondit eum à facie Athaliæ, ut non interficeretur.

3 Erátque cum ea ſex annis clàm in domo Domini: porrò Athalia regnavit ſuper terram.

*2. Par. 23. a. 1. 4 * Anno autem ſeptimo miſit Joiada, & aſſumens centuriones & milites, introduxit ad ſe in templũ Domini, pepigítque cum eis fœdus: & adjurans eos in domo Domini, oſtendit eis filium regis:

5 Et præcepit illis, dicens: Iſte eſt ſermo, quem facere debetis:

6 Tertia pars veſtrûm introëat ſabbato, & obſervet excubias domus regis. Tertia autem pars ſit ad portam Sur: & tertia pars ſit ad portam, quæ
eſt poſt habitaculum ſcutariorum: & cuſtodietis excubias domus Meſſa. B

7 Duæ verò partes è vobis, omnes egredientes ſabbato, cuſtodiant excubias domus Domini circa regem.

8 Et vallabitis eum, habentes arma in manibus veſtris: ſi quis autem ingreſſus fuerit ſeptum templi, interficiatur: eritíſque cum rege introëunte & egrediente.

9 Et fecerunt centuriones, juxta omnia quæ præceperat eis Joiada ſacerdos: & aſſumentes ſinguli viros ſuos, qui ingrediebantur ſabbatum, cum his qui egrediebantur ſabbato, venerunt ad Joiadam ſacerdotem.

10 Qui dedit eis haſtas, & arma regis David, quæ erant in domo Domini.

11 Et ſteterunt ſinguli habentes arma in manu G
ſua, à parte templi dextera, uſque ad partem ſiniſtram altaris & ædis circum regem.

12 Produxítque filium regis, & poſuit ſuper eum diadema, & teſtimonium: fecerúntque eum regem, & unxerunt: & plaudentes manu, dixerunt: Vivat rex.

13 Audivit autem Athalia vocem populi currentis: & ingreſſa ad turbas in templum Domini,

14 Vidit regem ſtantem ſuper tribunal juxta morem, & cantores & tubas prope eum, omnémque populum terræ lætantem, & canentem tubis: & ſcidit veſtimenta ſua, clamavítque: Conjuratio, conjuratio.

15 Præcepit autem Joiada centurionibus, qui erant ſuper exercitum, & ait eis: Educite eam extra ſepta templi, & quicumque eam ſecutus fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim ſacerdos: Non occidatur in templo Domini.

16 Impoſuerúntque ei manus, & impegerunt eam per viam introitus equorum, juxta palatium, & interfecta eſt ibi.

17 Pepigit ergo Joiada fœdus inter Dominum,
& inter regem, & inter populum, ut eſſet populus D
Domini, & inter regem & populum.

18 Ingreſſúſque eſt omnis populus terræ templum Baal, & deſtruxerunt aras ejus, & imagines contriverunt validè: Mathan quoque ſacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et poſuit ſacerdos cuſtodias in domo Domini.

19 Tulítque centuriones, & Cerethi & Phelethi legiones, & omnem populum terræ, deduxerúntque regem de domo Domini: & venerunt per viam portæ ſcutariorum in palatium, & ſedit ſuper thronum regum.

20 Lætatúſque eſt omnis populus terræ, & civitas conquievit: Athalia autem occiſa eſt gladio in domo regis.

21 Septémque annorum erat Joas, cùm regnare cœpiſſet.

CAPUT XII.

Ioas gazophylacij pecuniam ad ſartatecta templi inſtaurandâ expendit, Hazaëli autem regi Syriæ bellum contra Jeruſalem paranti mittit omnes templi & palatij theſauros; tandémque à ſervis ſuis occiditur: cui ſuccedit filius ejus Amaſias.

1 Anno ſeptimo Jehu, regnavit Joas: & quadraginta annis regnavit in Jeruſalem. nomen matris ejus Sebia de Berſabee. A

2 Fecítque Joas rectum coram Domino cunctis
diebus,quibus docuit eum Joiada ſacerdos.
3 Verumtamen excelſa non abſtulit : adhuc
enim populus immolabat, & adolebat in excelſis
incenſum.
4 Dixítque Joas ad ſacerdotes : Omnem pecu-
niam ſanctorum,quæ illata fuerit in templum Do-
mini à prætereuntibus,quæ offertur pro pretio ani-
mæ, & quam ſponte & arbitrio cordis ſui inferunt
in templum Domini :
5 Accipiant illam ſacerdotes juxta ordinem
ſuum, & inſtaurent ſartatecta domus, ſi quid ne-
ceſſarium viderint inſtauratione.
6 Igitur uſque ad vigeſimum tertium annum
regis Joas, non inſtauraverunt ſacerdotes ſartate-
B cta templi.
7 Vocavítque rex Joas Joiadam pontificem &
ſacerdotes,dicens eis : Quare ſartatecta non inſtau-
ratis templi ? nolite ergo ampliùs accipere pecu-
niam juxta ordinem veſtrum, ſed ad inſtauratio-
nem templi reddite eam.
8 Prohibitíque ſunt ſacerdotes ultrà accipere
pecuniam à populo,& inſtaurare ſartatecta domus.
9 Et tulit Joiada pontifex gazophylacium unum
aperuítque foramen deſuper, & poſuit illud juxta
altare ad dexteram ingredientium domum Domi-
ni, mittebántque in eo ſacerdotes, qui cuſtodie-
bant oſtia, omnem pecuniam,quæ deferebatur ad
templum Domini.
10 Cúmque viderent nimiam pecuniam eſſe in
gazophylacio,aſcendebat ſcriba regis,& pontifex,
effundebántque & numerabant pecuniam , quæ
inveniebatur in domo Domini.
11 Et dabant eam juxta numerum atque men-
C ſuram, in manu eorum qui præerant cæmentariis
domus Domini : qui impendebant eam in fabris
lignorum, & in cæmentariis iis, qui operabantur
in domo Domini,
12 Et ſartatecta faciebant : & in iis, qui cæde-
bant ſaxa,& ut emerent ligna, & lapides, qui ex-
cidebantur, ita ut impleretur inſtauratio domus
Domini, in univerſis quæ indigebant expenſa ad
muniendam domum.
13 Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia
hydriæ templi Domini,& fuſcinulæ,& thuribula,
& tubæ,& omne vas aureum & argenteum,de pe-
cunia quæ inferebatur in templum Domini.
14 Iis enim qui faciebant opus, dabatur ut in-
ſtauraretur templum Domini:
15 Et non fiebat ratio iis hominibus, qui acci-
piebant pecuniam, ut diſtribuerent eam artifici-
bus, ſed in fide tractabant eam.
16 Pecuniam verò pro delicto, & pecuniam pro
peccatis,non inferebant in templum Domini,quia
ſacerdotum erat.
17 Tunc aſcendit Hazaël rex Syriæ, & pugna-
D bat contra Geth, cepítque eam : & direxit faciem
ſuam ut aſcenderet in Jeruſalem.
18 Quamobrem tulit Joas rex Juda omnia ſancti-
ficata , quæ conſecraverant Joſaphat & Joram &
Ochozias, patres ejus reges Juda,& quæ ipſe obtu-
lerat:& univerſum argentum,quod inveniri potuit
in theſauris templi Domini,& in palatio regis:mi-
ſítque Hazaëli regi Syriæ,& receſſit ab Jeruſalem.
19 Reliqua autem ſermonum Joas, & univerſa
quæ fecit,nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verbo-
rum dierum regum Juda ?
20 Surrexerunt autem ſervi ejus, & conjurave-
runt inter ſe, percuſſerúntque Joas in Domo Mello
in deſcenſu Sella.
21 Joſachar namque filius Semaath, & Jozabad
filius Somer, ſervi ejus, percuſſerunt eum,& mor-
tuus eſt, & ſepelierunt eum cum patribus ſuis in
Civitate David, regnávitque Amaſias filius ejus
pro eo.

CAPUT XIII.

Joachaz rex Iſrael propter peccata ſua graviſſimè afflictus à rege Syriæ, converſus ad Dominum liberatur; cui mortuo ſuccedit filius Ioas, qui juxta Eliſei morientis vaticinium Syros ter devicit : mortui autem Eliſei ſepulchro injectus quidam mortuus ſuſcitatur.

1 ANno vigeſimo tertio Joas filij Ochoziæ re- A
gis Juda, regnavit Joachaz filius Jehu ſuper
Iſraël in Samaria decem & ſeptem annis.
2 Et fecit malum coram Domino , ſecutúſque
eſt peccata Jeroboam filij Nabat,qui peccare fecit
Iſraël, & non declinavit ab eis.
3 Iratúſque eſt furor Domini contra Iſraël , &
tradidit eos in manu Hazaël regis Syriæ,& in ma-
nu Benadad filij Hazaël: cunctis diebus.
4 Deprecatus eſt autem Joachaz faciem Domi-
ni , & audivit eum Dominus : vidit enim angu-
ſtiam Iſraël, quia attriverat eos rex Syriæ :
5 Et dedit Dominus ſalvatorem Iſraëli, & libe-
ratus eſt de manu regis Syriæ : habitaverúntque
filij Iſraël in tabernaculis ſuis ſicut heri & nudiu-
ſtertius.
6 Verumtamen non receſſerunt à peccatis do-
mus Jeroboam,qui peccare fecit Iſraël,ſed in ipſis B
ambulaverunt : ſiquidem & lucus permanſit in
Samaria.
7 Et non ſunt derelicti Joachaz de populo niſi
quinquaginta equites,& decem currus, & decem
millia peditum : interfecerat enim eos rex Syriæ,
& redegerat quaſi pulverem in tritura areæ.
8 Reliqua autem ſermonum Joachaz,& univer-
ſa quæ fecit, & fortitudo ejus, nónne hæc ſcripta
ſunt in Libro ſermonum dierum regum Iſraël ?
9 Dormivítque Joachaz cum patribus ſuis , &
ſepelierunt eum in Samaria : regnavítque Joas fi-
lius ejus pro eo.
10 Anno trigeſimo ſeptimo Joas regis Juda , re-
gnavit Joas filius Joachaz ſuper Iſraël in Samaria
ſedecim annis,
11 Et fecit quod malum eſt in conſpectu Domi-
ni : non declinavit ab omnibus peccatis Jeroboam
filij Nabat,qui peccare fecit Iſraël,ſed in ipſis am-
bulavit.
12 Reliqua autem ſermonum Joas, & univerſa
quæ fecit,& fortitudo ejus, quomodo pugnaverit
contra Amaſiam regem Juda , nónne hæc ſcripta
ſunt in Libro ſermonum dierum regum Iſraël?
13 Et dormivit Joas cum patribus ſuis:Jeroboam
autem ſedit ſuper ſolium ejus. Porrò Joas ſepultus
eſt in Samaria cum regibus Iſraël.
14 Eliſeus autem ægrotabat infirmitate, qua & C
mortuus eſt : deſcendítque ad eum Joas rex Iſraël,
& flebat coram eo, dicebátque : Pater mi , pa-
ter

Digitized by Google

ter mi, currus Iſraël, & auriga ejus.

15 Et ait illi Eliſeus: Affer arcum, & ſagittas. Cúmque attuliſſet ad eum arcum, & ſagittas,

16 Dixit ad regem Iſraël: Pone manum tuam ſuper arcum. Et cùm poſuiſſet ille manum ſuam, ſuperpoſuit Eliſeus manus ſuas manibus regis,

17 Et ait: Aperi feneſtram orientalem. Cúmque aperuiſſet, dixit Eliſeus: Jace ſagittam. Et jecit. Et ait Eliſeus: Sagitta ſalutis Domini, & ſagitta ſalutis contra Syriam: percutiéſque Syriam in Aphec, donec conſumas eam.

18 Et ait: Tolle ſagittas. Qui cùm tuliſſet, rurſum dixit ei: Percute jaculo terram. Et cùm percuſſiſſet tribus vicibus, & ſtetiſſet,

19 Iratus eſt vir Dei contra eum, & ait: Si percuſſiſſes quinquies, aut ſexies, ſive ſepties, percuſſiſſes Syriam uſque ad conſumptionem: nunc autem tribus vicibus percuties eam.

D 20 Mortuus eſt ergo Eliſeus, & ſepelierunt eum. Latrunculi autem de Moab venerunt in terram in ipſo anno.

* Eccli. 48.b.14. 21 * Quidam autem ſepelientes hominem, viderunt latrunculos, & projecerunt cadaver in ſepulchro Eliſei. Quod cùm tetigiſſet oſſa Eliſei, revixit homo, & ſtetit ſuper pedes ſuos.

22 Igitur Hazaël rex Syriæ afflixit Iſraël cunctis diebus Joachaz:

23 Et miſertus eſt Dominus eorum, & reverſus eſt ad eos propter pactum ſuum, quod habebat cum Abraham, & Iſaac, & Jacob: & noluit diſperdere eos, neque projicere penitus, uſque in præſens tempus.

24 Mortuus eſt autem Hazaël rex Syriæ, & regnavit Benadad filius ejus pro eo.

25 Porrò Joas filius Joachaz tulit urbes de manu Benadad filij Hazaël, quas tulerat de manu Joachaz patris ſui jure prælij, tribus vicibus percuſſit eum Joas; & reddidit civitates Iſraël.

Caput XIV.

Amaſias interfectis occiſoribus patris ſui Joas, percutit Edom; ſed provocans ad bellum Ioas regem Iſraël, ab eo capitur, & Ieruſalem diripitur: at Ioas regi Iſraël ſuccedit filius Ieroboam, qui ab anguſtiis liberat Iſraël, cui ſuccedit filius Zacharias; porrò facta conjuratione adverſus Amaſiam regem Iuda à ſuis occiditur: cui ſuccedit filius Azarias impius.

A 1 IN anno ſecundo Joas filii Joachaz regis Iſraël, regnavit Amaſias filius Joas regis Juda.

* 2. Par. 25.a.1. 2 * Viginti quinque annorum erat cùm regnare cœpiſſet: viginti autem & novem annis regnavit in Jeruſalem, nomen matris ejus Joadan de Jeruſalem.

3 Et fecit rectum coram Domino, verumtamen non ut David pater ejus. Juxta omnia, quæ fecit Joas pater ſuus, fecit:

4 Niſi hoc tantùm, quòd excelſa non abſtulit: adhuc enim populus immolabat, & adolebat incenſum in excelſis.

5 Cúmque obtinuiſſet regnum, percuſſit ſervos ſuos, qui interfecerant regem patrem ſuum:

B 6 Filios autem eorum qui occiderant, non occidit, juxta quod ſcriptum eſt in libro legis Moyſi, ſicut præcepit Dominus, dicens: * Non morientur patres pro filiis, neque filij morientur pro patribus: ſed unuſquiſque in peccato ſuo morietur. * Deut. 24.c.16. Ezech. 18.e.20.

7 Ipſe percuſſit Edom in Valle Salinarum decem millia, & apprehendit petram in prælio, vocavítque nomen ejus Jectehel, uſque in præſentem diem.

8 Tunc miſit Amaſias nuntios ad Joas filium Joachaz, filij Jehu regis Iſraël, dicens: Veni & videamus nos.

9 Remiſítque Joas rex Iſraël ad Amaſiam regem Juda, dicens: Carduus Libani miſit ad cedrum quæ eſt in Libano, dicens: Da filiam tuam filio C meo uxorem. Tranſierúntque beſtiæ ſaltus quæ ſunt in Libano, & conculcaverunt carduum.

10 Percutiens invaluiſti ſuper Edom, & ſublevavit te cor tuum: contentus eſto gloria, & ſede in domo tua: quare provocas malum, ut cadas tu & Judas tecum?

11 Et non acquievit Amaſias: aſcendítque Joas rex Iſraël, & viderunt ſe, ipſe & Amaſias rex Juda, in Bethſames oppido Judæ.

12 Percuſſúſque eſt Juda coram Iſraël, & fugerunt unuſquiſque in tabernacula ſua.

13 Amaſiam verò regem Juda, filium Joas filij Ochoziæ, cepit Joas rex Iſraël in Bethſames, & adduxit eum in Jeruſalem: & interrupit murum Jeruſalem, à porta Ephraim uſque ad portam anguli, quadringentis cubitis. D

14 Tulítque omne aurum, & argentum, & univerſa vaſa, quæ inventa ſunt in domo Domini, & in theſauris regis, & obſides, & reverſus eſt in Samariam.

15 Reliqua autem verborum Joas quæ fecit, & fortitudo ejus qua pugnavit contra Amaſiam regem Juda, nónne hæc ſcripta ſunt in Lbro ſermonum dierum regum Iſraël?

16 Dormivítque Joas cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in Samaria cum regibus Iſraël: & regnavit Jeroboam filius ejus pro eo.

17 Vixit autem Amaſias, filius Joas, rex Juda, E poſtquam mortuus eſt Joas filius Joachaz regis Iſraël, quindecim annis.

18 Reliqua autem ſermonum Amaſiæ, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum regum Juda?

19 Factáque eſt contra eum conjuratio in Jeruſalem: at ille fugit in Lachis. Miſerúntque poſt eum in Lachis, & interfecerunt eum ibi.

20 Et aſportaverunt in equis, ſepultúſque eſt in Jeruſalem cum patribus ſuis in Civitate David. F

21 * Tulit autem univerſus populus Judæ Azariam annos natum ſedecim, & conſtituerunt eum regem pro patre ejus Amaſia. * 2. Par. 26.a.1.

22 Ipſe ædificavit Ælath, & reſtituit eam Judæ, poſtquam dormivit rex cum patribus ſuis.

23 Anno quintodecimo Amaſiæ filij Joas regis Juda, regnavit Jeroboam filius Joas regis Iſraël in Samaria, quadraginta & uno anno:

24 Et fecit quod malum eſt coram Domino. Non receſſit ab omnibus peccatis Jeroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſraël.

25 Ipſe reſtituit terminos Iſraël, ab introitu Emath uſque ad mare ſolitudinis, juxta ſermonem Domini Dei Iſraël, quem locutus eſt per ſervum ſuum * Jonam filium Amathi prophetam, qui erat de Geth, quæ eſt in Opher. * Ionæ 1. a.1.

26 Vidit

Digitized by Google

26 Vidit enim Dominus afflictionem Iſraël amaram nimis, & quòd conſumpti eſſent uſque ad clauſos carcere, & extremos, & non eſſet qui auxiliaretur Iſraëli.

27 Nec locutus eſt Dominus ut deleret nomen Iſraël de ſub cælo, ſed ſalvavit eos in manu Jeroboam filij Joas.

28 Reliqua autem ſermonum Jeroboam, & univerſa quæ fecit, & fortitudo ejus qua præliatus eſt, & quomodo reſtituit Damaſcum & Emath Judæ in Iſraël, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum regum Iſraël?

29 Dormivítque Jeroboã cũ patribus ſuis regibus Iſraël, & regnavit Zacharias filius ejus pro eo.

Caput XV.

Azariæ leproſo ſuccedit filius Ioathan in Iuda, Zachariæ autem in Iſrael ſuccedit Sellum, & huic Manahem qui fit tributarius regi Aſſyriorum, & huic Phaceia, & huic Phacee; cujus temporibus Theglathphalaſar devictam magnam partem Iſraëlitarum tranſtulit in Aſſyrios: huic ſuccedit Oſee: in Iuda autem mortuo Ioathan, ſuccedit filius Achaz.

A 1 ANno vigeſimo ſeptimo Jeroboã regis Iſraël, regnavit Azarias filius Amaſiæ regis Juda.

2 Sedecim annorum erat cùm regnare cœpiſſet, & quinquaginta duobus annis regnavit in Jeruſalem: nomen matris ejus Jechelia de Jeruſalem.

3 Fecítque quod erat placitum coram Domino, juxta omnia quæ fecit Amaſias pater ejus.

4 Verumtamen excelſa non eſt demolitus: adhuc populus ſacrificabat, & adolebat incenſum in excelſis.

* 2. Par. 26. d. 21 5 * Percuſſit autem Dominus regem, & fuit leproſus uſque in diem mortis ſuæ, & habitabat in domo libera ſeorſum: Joathan verò filius regis gubernabat palatium, & judicabat populum terræ.

B 6 Reliqua autem ſermonum Azariæ, & univerſa quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum dierum regum Juda?

7 Et dormivit Azarias cum patribus ſuis: ſepeliérúntque eum cum majoribus ſuis in Civitate David, & regnavit Joathan filius ejus pro eo.

8 Anno trigeſimo octavo Azariæ regis Juda, regnavit Zacharias filius Jeroboam ſuper Iſraël in Samaria ſex menſibus:

9 Et fecit quod malum eſt coram Domino, ſicut fecerant patres ejus: non receſſit à peccatis Jeroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſraël.

10 Conjuravit autem contra eum Sellum filius Jabes: percuſsítque eum palàm, & interfecit, regnavítque pro eo.

11 Reliqua autem verborum Zachariæ, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum regum Iſraël?

* Sup. 10 f. 30 12 * Iſte eſt ſermo Domini, quem locutus eſt
C ad Jehu, dicens: Filij tui uſque ad quartam generationem ſedebunt ſuper thronum Iſraël. Factúmque eſt ita.

13 Sellum filius Jabes regnavit trigeſimo nono anno Azariæ regis Juda: regnavit autem uno menſe in Samaria.

14 Et aſcendit Manahem filius Gadi de Therſa, venítque in Samariam, & percuſſit Sellum filium Jabes in Samaria, & interfecit eum, regnavítque pro eo.

15 Reliqua autem verborum Sellum, & conjuratio ejus, per quam tetendit inſidias, nónne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonum dierũ regum Iſraël?

16 Tunc percuſſit Manahem Thapſam, & omnes qui erant in ea, & terminos ejus de Therſa. noluerant enim aperire ei: & interfecit omnes prægnantes ejus, & ſcidit eas.

17 Anno trigeſimo nono Azariæ regis Juda, regnavit Manahem filius Gadi ſuper Iſraël decem D
annis in Sammaria.

18 Fecítque quod erat malum coram Domino: non receſſit à peccatis Jeroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſraël cunctis diebus ejus.

19 Veniebat Phul rex Aſſyriorum in terram, & dabat Manahem Phul mille talenta argenti, ut eſſet ei in auxilium, & firmaret regnum ejus.

20 Indixítque Manahem argentum ſuper Iſraël cunctis potentibus & divitibus, ut daret regi Aſſyriorum, quinquaginta ſiclos argenti per ſingulos: reverſúſque eſt rex Aſſyriorum, & non eſt moratus in terra.

21 Reliqua autem ſermonum Manahem, & univerſa quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum regum Iſraël?

22 Et dormivit Manahem cum patribus ſuis: regnavítque Phaceia filius ejus pro eo.

23 Anno quinquageſimo Azariæ regis Juda, regnavit Phaceia filius Manahem ſuper Iſraël in Samaria biennio: E

24 Et fecit quod erat malum coram Domino: non receſſit à peccatis Jeroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſraël.

25 Conjuravit autem adverſus eum Phacee filius Romeliæ, dux ejus, & percuſſit eum in Samaria in turre domus regiæ, juxta Argob, & juxta Arie, & cum eo quinquaginta viros de filiis Galaaditarum, & interfecit eum, regnavítque pro eo.

26 Reliqua autem ſermonum Phaceia, & univerſa quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum regum Iſraël?

27 Anno quinquageſimo ſecundo Azariæ regis F
Juda, regnavit Phacee filius Romeliæ ſuper Iſraël in Samaria viginti annis.

28 Et fecit quod erat malum coram Domino: non receſſit à peccatis Jeroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſraël.

29 In diebus Phacee regis Iſraël venit Theglathphalaſar rex Aſſur, & cepit Aion, & Abel Domum, Maacha & Janoë, & Cedes, & Aſor, & Galaad, & Galilæam, & univerſam Terram Nephthali: & tranſtulit eos in Aſſyrios.

30 Conjuravit autem, & tetendit inſidias Oſee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ, & percuſſit eum, & interfecit: regnavítque pro eo vigeſimo anno Joathan filij Oziæ.

31 Reliqua autem ſermonum Phacee, & univerſa quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum regum Iſraël?

32 * Anno ſecundo Phacee, filij Romeliæ regis * 2. Par.
Iſraël, regnavit Joathan filius Oziæ regis Juda. 27. a. 1.

33 Viginti quinque annorum erat cùm regnare cœpiſſet, & ſedecim annis regnavit in Jeruſalem: nomen matris ejus Jeruſa, filia Sadoc.

34 Fecítque quod erat placitum coram Domino:

Digitized by Google

no: juxta omnia quæ fecerat Ozias pater ſuus,
operatus eſt.
35 Verumtamen excelſa non abſtulit: adhuc
populus immolabat, & adolebat incenſum in ex-
celſis: ipſe ædificavit portam domus Domini ſu-
blimiſſimam.
36 Reliqua autem ſermonum Joatham, & uni-
verſa quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro
verborum dierum regum Juda?
37 In diebus illis cœpit Dominus mittere in Ju-
dam, Raſin regem Syriæ, & Phacee filium Ro-
meliæ.
38 Et dormivit Joatham cum patribus ſuis, ſe-
pultúſque eſt cum eis in Civitate David patris ſui,
& regnavit Achaz filius ejus pro eo.

Caput XVI.

Achaz filium ſuum per ignem conſecrat: regibus quoque Iſraël & Syria Ieruſalem obſidentibus, auxilium à rege Aſſyriorum miſſis muneribus obtinet; in cujus gratiam, ablato Dei cultu, diis Aſſyriorum ſacrificat; cui ſuccedit pius filius Ezechias.

A 1 Anno decimo ſeptimo Phacee filij Romeliæ
regnavit Achaz filius Joatham regis Juda.
* 2. Par. 28 a.1. 2 * Viginti annorum erat Achaz cùm regnare
cœpiſſet, & ſedecim annis regnavit in Jeruſalem:
non fecit quod erat placitum in conſpectu Domi-
ni Dei ſui, ſicut David pater ejus.
3 Sed ambulavit in via regum Iſraël: inſuper &
filium ſuum conſecravit, transferens per ignem ſe-
cundùm idola Gentium: quæ diſſipavit Dominus
coram filiis Iſraël.
4 Immolabat quoque victimas, & adolebat in-
cenſum in excelſis, & in collibus, & ſub omni li-
gno frondoſo.
* Iſai. 7. a.1. 5 * Tunc aſcendit Raſin rex Syriæ, & Phacee
filius Romeliæ rex Iſraël, in Jeruſalem ad præliau-
dum: cúmque obſiderent Achaz, non valuerunt
ſuperare eum.
B 6 In tempore illo reſtituit Raſin rex Syriæ, Ailam
Syriæ, & ejecit Judæos de Aila: & Idumæi vene-
runt in Ailam, & habitaverunt ibi uſque in diem
hanc.
7 Miſit autem Achaz nuntios ad Theglathpha-
laſar regem Aſſyriorum, dicens: Servus tuus, &
filius tuus ego ſum: aſcende, & ſalvum me fac de
manu regis Syriæ, & de manu regis Iſraël, qui
conſurrexerunt adverſum me.
8 Et cùm collegiſſet argentum & aurum, quod
inveniri potuit in domo Domini, & in theſauris
regis, miſit regi Aſſyriorum munera.
9 Qui & acquievit voluntati ejus: aſcendit enim
rex Aſſyriorum in Damaſcum, & vaſtavit eam: &
tranſtulit habitatores ejus Cyrenen, Raſin autem
interfecit.
10 Perrexítque rex Achaz in occurſum The-
glathphalaſar regi Aſſyriorum in Damaſcum, cúm-
que vidiſſet altare Damaſci, miſit rex Achaz ad
Uriam ſacerdotem exemplar ejus, & ſimilitudi-
nem juxta omne opus ejus.
C 11 Extruxítque Urias ſacerdos altare: juxta om-
nia quæ præceperat rex Achaz de Damaſco, ita
fecit ſacerdos Urias, donec veniret rex Achaz de
Damaſco.
12 Cúmque veniſſet rex de Damaſco, vidit al-
tare, & veneratus eſt illud: aſcendítque & immo-
lavit holocauſta, & ſacrificium ſuum,
13 Et libavit libamina, & fudit ſanguinem pa-
cificorum, quæ obtulerat ſuper altare.
14 Porrò altare æreum, quod erat coram Domi-
no, tranſtulit de facie templi, & de loco altaris, &
de loco templi Domini: poſuítque illud ex latere
altaris ad Aquilonem.
15 Præcepit quoque rex Achaz Uriæ ſacerdoti,
dicens: Super altare majus offer holocauſtum ma- D
tutinum, & ſacrificium veſpertinum, & holocau-
ſtum regis, & ſacrificium ejus, & holocauſtum uni-
verſi populi terræ, & ſacrificia eorum, & libamina
eorum: & omnem ſanguinem holocauſti, & univer-
ſum ſanguinem victimæ ſuper illud effundes: altare
verò æreum erit paratum ad voluntatem meam.
16 Fecit igitur Urias ſacerdos juxta omnia quæ
præceperat rex Achaz.
17 Tulit autem rex Achaz cælatas baſes, & lu-
terem, qui erat deſuper: & mare depoſuit de bo-
bus æreis, qui ſuſtentabant illud, & poſuit ſuper
pavimentum ſtratum lapide.
18 Muſach quoque ſabbati, quod ædificaverat
in templo, & ingreſſum regis exteriùs, convertit
in templum Domini, propter regem Aſſyriorum.
19 Reliqua autem verborum Achaz, quæ fecit,
nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum die-
rum regum Juda?
20 Dormivítque Achaz cum patribus ſuis, & ſe-
pultus eſt cum eis in Civitate David, & regnavit
Ezechias filius ejus pro eo.

Caput XVII.

Poſt multa filiorum Iſraël quæ commemorantur facinora, Salmanaſar ſub Oſee recuſante antiquum Aſſyrio pendere tributum, transfert Iſraël in Aſſyrios: & quia Aſſyrij in Samariam miſſi cultum Dei ignorantes devorabantur à leonibus, mittitur eis ſacerdos Iſraëliticus qui ipſos inſtituat; sicque factum eſt, ut & Deo & idolis ſervirent;

1 Anno duodecimo Achaz regis Juda, regna- A
vit Oſee filius Ela in Samaria ſuper Iſraël
novem annis.
2 Fecítque malum coram Domino: ſed non ſi-
cut reges Iſraël, qui ante eum fuerant.
3 * Contra hunc aſcendit Salmanaſar rex Aſſy- * Inf. 18. b.9. Tob. 1. a.2.
riorum, & factus eſt ei Oſee ſervus, reddebátque
illi tributa.
4 Cumque deprehendiſſet rex Aſſyriorum Oſee,
quòd rebellare nitens miſiſſet nuntios ad Sua re-
gem Ægypti, ne præſtaret tributa regi Aſſyriorum,
ſicut ſingulis annis ſolitus erat, obſedit eum, & vin-
ctum miſit in carcerem.
5 Pervagatúſque eſt omnem terram, & aſcen-
dens Samariam, obſedit eam tribus annis.
6 * Anno autem nono Oſee, cepit rex Aſſyrio- * Inf. 18. b.10.
rum Samariam, & tranſtulit Iſraël in Aſſyrios: po- B
ſuítque eos in Hala, & in Habor juxta fluvium
Gozan, in civitatibus Medorum.
7 Factum eſt enim, cùm peccaſſent filij Iſraël
Domino Deo ſuo, qui eduxerat eos de Terra Æ-
gypti, de manu Pharaonis regis Ægypti, coluerunt
deos alienos.
8 Et ambulaverunt juxta ritum Gentium, quas
conſumpſerat Dominus in conſpectu filiorum Iſ-
raël, & regum Iſraël: quia ſimiliter fecerant.

9 Et

Digitized by Google

9 Et offenderunt filij Iſraël verbis non rectis Dominum Deum ſuum: & ædificaverunt ſibi excelſa in cunctis urbibus ſuis, à Turre cuſtodum uſque ad Civitatem munitam.

10 Feceruntque ſibi ſtatuas, & lucos, in omni colle ſublimi, & ſubter omne lignum nemoroſum:

11 Et adolebant ibi incenſum ſuper aras in morem Gentium, quas tranſtulerat Dominus à facie eorum: feceruntque verba peſſima irritantes Dominum.

12 Et coluerunt immunditias, de quibus præcepit eis Dominus ne facerent verbum hoc.

C 13 Et teſtificatus eſt Dominus in Iſraël & in Juda, per manum omnium Prophetarum & Videntium, dicens: * Revertimini à viis veſtris peſſimis, & cuſtodite præcepta mea, & ceremonias, juxta omnem legem quam præcepi patribus veſtris: & ſicut miſi ad vos in manu ſervorum meorum Prophetarum.

* Ierem. 25. a. 5.

14 Qui non audierunt, ſed induraverunt cervicem ſuam juxta cervicem patrum ſuorum, qui noluerunt obedire Domino Deo ſuo.

15 Et abjecerunt legitima ejus, & pactum, quod pepigit cum patribus eorum, & teſtificationes, quibus conteſtatus eſt eos: ſecutique ſunt vanitates, & vanè egerunt: & ſecuti ſunt Gentes, quæ erant per circuitum eorum, ſuper quibus præceperat Dominus eis, ut non facerent ſicut & illæ faciebant.

16 Et dereliquerunt omnia præcepta Domini Dei ſui: feceruntque ſibi conflatiles duos vitulos & lucos, & adoraverunt univerſam militiam cæli: ſervieruntque Baal,

17 Et conſecraverunt filios ſuos, & filias ſuas, per ignem: & divinationibus inſerviebant & auguriis: & tradiderunt ſe ut facerent malum coram Domino, ut irritarent eum.

18 Iratuſque eſt Dominus vehementer Iſraëli, & abſtulit eos à conſpectu ſuo, & non remanſit niſi tribus Juda tantummodò.

19 Sed nec ipſe Juda cuſtodivit mandata Domini Dei ſui: verùm ambulavit in erroribus Iſraël, quos operatus fuerat.

D 20 Projecitque Dominus omne ſemen Iſraël, & afflixit eos, & tradidit eos in manu diripientium, donec projiceret eos à facie ſua:

* 3. Reg. 11. f. 19.

21 * Ex eo jam tempore, quo ſciſſus eſt Iſraël à domo David, & conſtituerunt ſibi regem Jeroboam filium Nabat: ſeparavit enim Jeroboam Iſraël à Domino, & peccare eos fecit peccatum magnum.

22 Et ambulaverunt filij Iſraël in univerſis peccatis Jeroboam quæ fecerat: & non receſſerunt ab eis,

* Ierem. 25. b. 9.

23 * Uſquequò Dominus auferret Iſraël à facie ſua, ſicut locutus fuerat in manu omnium ſervorum ſuorum Prophetarum: tranſlatuſque eſt Iſraël de terra ſua in Aſſyrios, uſque in diem hanc.

24 Adduxit autem rex Aſſyriorum de Babylone, & de Cutha, & de Avath, & de Emath, & de Sepharuaim: & collocavit eos in civitatibus Samariæ pro filiis Iſraël: qui poſſederunt Samariam: & habitaverunt in urbibus ejus.

25 Cumque ibi habitare cœpiſſent, non timebant Dominum: & immiſit in eos Dominus leones qui interficiebant eos.

26 Nuntiatumque eſt regi Aſſyriorum, & di-
ctum: Gentes, quas tranſtuliſti, & habitare feciſti E
in civitatibus Samariæ, ignorant legitima Dei ter-
ræ: & immiſit in eos Dominus leones, & ecce in-
terficiunt eos, eò quòd ignorent ritum Dei terræ.

27 Præcepit autem rex Aſſyriorum dicens: Ducite illuc unum de ſacerdotibus, quos inde captivos adduxiſtis, & vadat, & habitet cum eis: & doceat eos legitima Dei terræ.

28 Igitur cùm veniſſet unus de ſacerdotibus his, qui captivi ducti fuerant de Samaria, habitavit in Bethel, & docebat eos quomodo colerent Dominum.

29 Et unaquæque Gens fabricata eſt Deum ſuum: poſueruntque eos in fanis excelſis, quæ fecerant Samaritæ, Gens & Gens in urbibus ſuis, in quibus habitabat.

30 Viri enim Babylonij fecerunt Sochothbenoth: viri autem Chutæi fecerunt Nergel: & viri de Emath fecerunt Aſima.

31 Porrò Hevæi fecerunt Nebahaz & Tharthac. F Hi autem qui erant de Sepharuaim, comburebant filios ſuos igni, Adramelech & Anamelech diis Sepharuaim.

32 Et nihilominùs colebant Dominum. Fecerunt autem ſibi de noviſſimis ſacerdotes excelſorum, & ponebant eos in fanis ſublimibus.

33 Et cùm Dominum colerent, diis quoque ſuis ſerviebant juxta conſuetudinem Gentium, de quibus tranſlati fuerant Samariam:

34 Uſque in præſentem diem morem ſequuntur antiquum: non timent Dominum, neque cuſtodiunt ceremonias ejus, judicia, & legem, & mandatum, quod præceperat Dominus filiis Jacob, * quem cognominavit Iſraël:

* Gen. 32. f. 28.

35 Et percuſſerat cum eis pactum, & mandaverat eis, dicens: Nolite timere deos alienos, & non adoretis eos, neque colatis eos, & non immoletis eis:

G 36 Sed Dominum Deum veſtrum, qui eduxit vos de Terra Ægypti in fortitudine magna, & in brachio extento, ipſum timete, & illum adorate, & ipſi immolate.

37 Ceremonias quoque & judicia, & legem, & mandatum, quod ſcripſit vobis, cuſtodite ut faciatis cunctis diebus: & non timeatis deos alienos.

38 Et pactum, quod percuſſit vobiſcum, nolite obliviſci: nec colatis deos alienos,

39 Sed Dominum Deum veſtrum timete, & ipſe eruet vos de manu omnium inimicorum veſtrorum,

40 Illi verò non audierunt, ſed juxta conſuetudinem ſuam priſtinam perpetrabant.

41 Fuerunt igitur Gentes iſtæ timentes quidem Dominum, ſed nihilominùs & idolis ſuis ſervientes: nam & filij eorum, & nepotes, ſicut fecerunt patres ſui, ita faciunt uſque in præſentem diem.

Caput

Digitized by Google

Caput XVIII.

*Ezechias pietate eximius, diſſipatis idolorum delubris, ac
æneo Moyſi ſerpente confracto, percutit Edom; & cùm Aſſy-
riis rebellaſſet, rex Aſſyriorum expugnatis civitatibus Juda,
Ezechiæ veniam precanti, magnam pecuniæ vim imponit,
miſſa quoque manu valida Jeruſalem obſidet, multis pro-
bris in Ezechiam & blaſphemiis in Deum per Rabſacen
jactatis.*

A 1 ANno * tertio Oſee filij Ela regis Iſraël, re-
* 2. Par. 28.d.27 29.a.1. gnavit Ezechias filius Achaz regis Juda.
2 Vigintiquinque annorum erat, cùm regnare
cœpiſſet: & vigintinovem annis regnavit in Jeru-
ſalem: nomen matris ejus Abi filia Zachariæ.
3 Fecítque quod erat bonum coram Domino,
juxta omnia quæ fecerat David pater ejus.
4 Ipſe diſſipavit excelſa, & contrivit ſtatuas, &
* Num. 21.c.9. ſuccîdit lucos, confregítque ſerpentem æneum, *
quem fecerat Moyſes: ſiquidem uſque ad illud
tempus filij Iſraël adolebant ei incenſum: vocavít-
que nomen ejus Noheſtan.
5 In Domino Deo Iſraël ſperavit: itaque poſt
eum non fuit ſimilis ei de cunctis regibus Juda, ſed
neque in his qui ante eum fuerunt:
6 Et adhæſit Domino, & non receſſit à veſti-
giis ejus, fecítque mandata ejus, quæ præceperat
Dominus Moyſi.
B 7 Unde & erat Dominus cum eo, & in cun-
ctis, ad quæ procedebat, ſapienter ſe agebat. Re-
bellavit quoque contra regem Aſſyriorum, & non
ſervivit ei.
8 Ipſe percuſſit Philiſthæos uſque ad Gazam, &
omnes terminos eorum, à Turre cuſtodum uſque
ad Civitatem munitam.
9 Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat annus
ſeptimus Oſee filij Ela regis Iſraël, aſcendit Salma-
naſar rex Aſſyriorum in Samariam, & oppugnavit
eam,
10 Et cepit. Nam poſt annos tres, anno ſexto
* Sup. 17.a.6. Tob.1.a.2. Ezechiæ, id eſt * nono anno Oſee regis Iſraël, cap-
ta eſt Samaria:
11 Et tranſtulit rex Aſſyriorum Iſraël in Aſſy-
rios, collocavíque eos in Hala & in Habor fluviis
Gozan in civitatibus Medorum:
12 Quia non audierunt vocem Domini Dei ſui,
ſed prætergreſſi ſunt pactum ejus: omnia, quæ præ-
ceperat Moyſes ſervus Domini, non audierunt, ne-
que fecerunt.
* 2. Par. 32.a.1. Eccl.48. c.20. Iſai.36. a.1. 13 * Anno quartodecimo regis Ezechiæ, aſcen-
dit Sennacherib rex Aſſyriorum ad univerſas ci-
vitates Juda munitas: & cepit eas.
C 14 Tunc miſit Ezechias rex Juda nuntios ad re-
gem Aſſyriorum in Lachis, dicens: Peccavi, rece-
de à me: & omne, quod impoſueris mihi, feram.
Indixit itaque rex Aſſyriorum Ezechiæ regi Judæ
trecenta talenta argenti, & triginta talenta auri.
15 Dedítque Ezechias omne argentum quod
repertum fuerat in domo Domini, & in theſauris
regis.
16 In tempore illo confregit Ezechias valvas
templi Domini, & laminas auri, quas ipſe affixerat,
& dedit eas regi Aſſyriorum.
17 Miſit autem rex Aſſyriorum Tharthan, &
Rabſaris, & Rabſacen de Lachis ad regem Eze-
chiam, cum manu valida, Jeruſalem: qui cùm aſcen-
diſſent, venerunt Jeruſalem, & ſteterunt juxta
aquæductum piſcinæ ſuperioris, quæ eſt in via D
Agrifullonis.
18 Vocaverúntque regem: egreſſus eſt autem
ad eos Eliacim filius Helciæ præpoſitus domus, &
Sobna ſcriba, & Joahe filius Aſaph à commentariis.
19 Dixítque ad eos Rabſaces: Loquimini Eze-
chiæ: Hæc dicit rex magnus, rex Aſſyriorum: Quæ
eſt iſta fiducia qua niteris?
20 Forſitan iniſti conſilium, ut præpares te ad
prælium. In quo confidis, ut audeas rebellare?
21 An ſperas in baculo arundineo atque con-
fracto Ægypto, ſuper quem, ſi incubuerit homo,
comminutus ingredietur manum ejus, & perfora-
bit eam? ſic eſt Pharao rex Ægypti, omnibus qui
confidunt in ſe.
22 Quòd ſi dixeritis mihi: In Domino Deo no-
ſtro habemus fiduciam, nónne iſte eſt, cujus ab-
ſtulit Ezechias excelſa & altaria: & præcepit Judæ
& Jeruſalem: Ante altare hoc adorabitis in Jeru- E
ſalem?
23 Nunc igitur tranſite ad dominum meum re-
gem Aſſyriorum, & dabo vobis duo millia equorũ,
& videte an habere valeatis aſcenſores eorum.
24 Et quo modo poteſtis reſiſtere ante unum ſa-
trapam de ſervis domini mei minimis? An fi-
duciam habes in Ægypto propter currus & equi-
tes?
25 Numquid ſine Domini voluntate aſcendi ad
locum iſtum, ut demolirer eum? Dominus dixit
mihi: Aſcende ad terram hanc, & demolire eam.
26 Dixerunt autem, Eliacim filius Helciæ, &
Sobna, & Joahe, Rabſaci: Precamur ut loquaris
nobis ſervis tuis Syriacè: ſiquidem intelligimus
hanc linguam: & non loquaris nobis Judaicè, au-
diente populo, qui eſt ſuper murum.
27 Reſpondítque eis Rabſaces, dicens: Num- F
quid ad dominum tuum, & ad te miſit me dominus
meus, ut loquerer ſermones hos, & non potiùs ad
viros, qui ſedent ſuper murum, ut comedant ſter-
cora ſua, & bibant urinam ſuam vobiſcum?
28 Stetit itaque Rabſaces, & exclamavit voce
magna Judaicè, & ait: Audite verba regis magni,
regis Aſſyriorum.
29 Hæc dicit rex: Non vos ſeducat Ezechias:
non enim poterit eruere vos de manu mea.
30 Neque fiduciam vobis tribuat ſuper Domi-
num, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, & non
tradetur civitas hæc in manu regis Aſſyriorum.
31 Nolite audire Ezechiam. Hæc enim dicit rex
Aſſyriorum: Facite mecum quod vobis eſt utile, &
egredimini ad me: & comedet unuſquiſque de vi-
nea ſua, & de ficu ſua; & bibetis aquas de ciſter-
nis veſtris:
32 Donec veniam, & transferam vos in terram, G
quæ ſimilis eſt terræ veſtræ, in terram fructiferam,
& fertilem vini, terram panis & vinearum, terram
olivarum, & olei ac mellis, & vivetis, & non mo-
riemini. Nolite audire Ezechiam, qui vos decipit,
dicens: Dominus liberabit nos.
33 Numquid liberaverunt dij Gentium terram
ſuam de manu regis Aſſyriorum?
34 Ubi eſt Deus Emath, & Arphad? ubi
eſt Deus Sepharuaim, Ana, & Ava? num-

quid liberaverunt Samariam de manu mea?

35 Quinam illi ſunt in univerſis diis terrarum, qui eruerunt regionem ſuam de manu mea, ut poſſit eruere Dominus Jeruſalem de manu mea?

36 Tacuit itaque populus, & non reſpondit ei quidquam: ſiquidem præceptum regis acceperant, ut non reſponderent ei.

37 Venitque Eliacim filius Helciæ, præpoſitus domus, & Sobna ſcriba, & Joahe filius Aſaph à commentariis, ad Ezechiam, ſciſſis veſtibus, & nuntiaverunt ei verba Rabſacis.

CAPUT XIX.

Ezechia & Iſaia converſis ad Dominum, & pro liberatione precantibus, propter Rabſacis blaſphemias, percutit Angelus Domini 185000. Aſſyriorum; & fugiens Sennacherib in templo idolorum ſuorum à filiis ſuis occiditur.

A

Iſa 37. a. 1. 1 QUæ cùm audiſſet Ezechias rex, ſcidit veſtimenta ſua, & opertus eſt ſacco, ingreſſúſque eſt domum Domini.

2 Et miſit Eliacim præpoſitum domus, & Sobnam ſcribam, & ſenes de ſacerdotibus, opertos ſaccis, ad Iſaiam prophetam filium Amos.

3 Qui dixerunt: Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, & increpationis, & blaſphemiæ, dies iſte: venerunt filij uſque ad partum, & vires non habet parturiens.

4 Si fortè audiat Dominus Deus tuus univerſa verba Rabſacis, quem miſit rex Aſſyriorum dominus ſuus, ut exprobraret Deum viventem, & argueret verbis, quæ audivit Dominus Deus tuus: & fac orationem pro reliquiis, quæ repertæ ſunt.

5 Venerunt ergo ſervi regis Ezechiæ ad Iſaiam

B 6 Dixítque eis Iſaias: Hæc dicetis domino veſtro: Hæc dicit Dominus: Noli timere à facie ſermonum, quos audiſti, quibus blaſphemaverunt pueri regis Aſſyriorum me.

7 Ecce, ego immittam ei ſpiritum, & audiet nuntium, & revertetur in terram ſuam, & dejiciam eum gladio in terra ſua.

8 Reverſus eſt ergo Rabſaces, & invenit regem Aſſyriorum expugnantem Lobnam: Audierat enim quòd receſſiſſet de Lachis.

9 Cúmque audiſſet de Tharaca rege Æthiopiæ, dicentes: Ecce, egreſſus eſt ut pugnet adverſum te: & iret contra eum, miſit nuntios ad Ezechiam, dicens:

10 Hæc dicite Ezechiæ regi Juda: Non te ſeducat Deus tuus, in quo habes fiduciam: neque dicas: Non tradetur Jeruſalem in manus regis Aſſyriorum.

11 Tu enim ipſe audiſti quæ fecerunt reges
C Aſſyriorum univerſis terris, quomodo vaſtaverunt eas: num ergo ſolus poteris liberari?

12 Numquid liberaverunt dij Gentium ſingulos, quos vaſtaverunt patres mei, Gozan videlicet, & Haran, & Reſeph, & filios Eden, qui erant in Thelaſſar?

13 Ubi eſt rex Emath, & rex Arphad, & rex civitatis Sepharuaim, Ana, & Ava?

14 Itaque cùm accepiſſet Ezechias litteras de manu nuntiorum, & legiſſet eas, aſcendit in domum Domini, & expandit eas coram Domino,

15 Et oravit in conſpectu ejus, dicens: Domine Deus Iſraël, qui ſedes ſuper cherubim, tu es Deus ſolus regum omnium terræ: tu feciſti cælum & terram.

16 Inclina aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide: audi omnia verba Sennacherib, qui miſit ut exprobraret nobis Deum viventem.

17 Verè Domine diſſipaverunt reges Aſſyrio- D
rum Gentes, & terras omnium.

18 Et miſerunt deos eorum in ignem: non enim erant dij, ſed opera manuum hominum ex ligno & lapide, & perdiderunt eos.

19 Nunc igitur Domine Deus noſter, ſalvos nos fac de manu ejus, ut ſciant omnia regna terræ, quia tu es Dominus Deus ſolus.

20 Miſit autem Iſaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Iſraël: Quæ deprecatus es me ſuper Sennacherib rege Aſſyriorum, audivi.

21 Iſte eſt ſermo, quem locutus eſt Dominus de eo: Sprevit te, & ſubſannavit te, virgo filia Sion: poſt tergum tuum caput movit, filia Jeruſalem.

22 Cui exprobraſti, & quem blaſphemaſti? contra quem exaltaſti vocem tuam, & elevaſti in excelſum oculos tuos? contra ſanctum Iſraël. E

23 Per manum ſervorum tuorum exprobraſti Domino, & dixiſti: In multitudine curruum meorum aſcendi excelſa montium in ſummitate Libani, & ſuccìdi ſublimes cedros ejus, & electas abietes illius. Et ingreſſus ſum uſque ad terminos ejus, & ſaltum carmeli ejus

24 Ego ſuccìdi. Et bibi aquas alienas, & ſiccavi veſtigiis pedum meorum omnes aquas clauſas.

25 Numquid non audiſti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plaſmavi illud, & nunc adduxi: erúntque in ruinam collium pugnantium civitates munitæ.

26 Et qui ſedent in eis, humiles manu, contremuerunt & confuſi ſunt, facti ſunt velut fœnum F
agri, & virens herba tectorum, quæ arefacta eſt antequam veniret ad maturitatem.

27 Habitaculum tuum, & egreſſum tuum, & introitum tuum, & viam tuam ego præſcivi, & furorem tuum, contra me.

28 Inſaniſti in me, & ſuperbia tua aſcendit in aures meas: ponam itaque circulum in naribus tuis, & camum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam veniſti.

29 Tibi autem Ezechia hoc erit ſignum: Comede hoc anno quæ repereris: in ſecundo autem anno, quæ ſponte naſcuntur: porrò in tertio anno ſeminate & metite: plantate vineas, & comedite fructum earum.

30 Et quodcumque reliquum fuerit de domo Juda, mittet radicem deorſum, & faciet fructum ſurſum.

31 De Jeruſalem quippe egredientur reliquiæ, & quod ſalvetur de monte Sion: zelus Dominus exercituum faciet hoc.

32 Quamobrem hæc dicit Dominus de rege Aſſyriorum: Non ingredietur urbem hanc, nec mittet in eam ſagittam, nec occupabit eam clypeus, nec circumdabit eam munitio:

33 Per

Digitized by Google

G 33 Per viam, qua venit, revertetur: & civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus.

34 Protegámque urbem hanc, & ſalvabo eam propter me, & propter David ſervum meum.

* Tob.1. d.21. Eccl.48. d.24. Iſa.37. g.36. 1.Mach. 7.f.41. 2.Mach. 8.c.19. 35 * Factum eſt igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octoginta quinque millia. Cúmque diluculo ſurrexiſſet, vidit omnia corpora mortuorum: & recedens abiit;

36 Et reverſus eſt Sennacherib rex Aſſyriorum, & manſit in Ninive.

* Tob.1. d.24. 37 * Cúmque adoraret in templo Neſroch deum ſuum, Adramelech & Sarazar filij ejus percuſſerunt eum gladio, fugerúntque in terram Armeniorum, & regnavit Aſarhaddon filius ejus pro eo.

CAPUT XX.

Iſaias ægrotantem Ezechiam moriturum denuntiat; at ille ſua oratione ſanitatem cum prorogatione vitæ ad quindecim annos à Deo impetrat, datò ſanitatis ſigno per ſolis regreſſum: Aſſyriis autem munera deferentibus theſauros oſtendit, & ob id per Iſaiam reprehenſo, captivitas Babylonica denuntiatur: cui impius ſuccedit filius Manaſſes.

A 2.Par. 32.f.24. Iſa.38. a.1. 1 IN diebus illis ægrotavit Ezechias uſque ad mortem: & venit ad eum Iſaias filius Amos, propheta, dixítque ei: Hæc dicit Dominus Deus: Præcipe domui tuæ: morieris enim tu, & non vives.

2 Qui convertit faciem ſuam ad parietem, & oravit Dominum, dicens:

3 Obſecro Domine, memento quæſo quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placitum eſt coram te, fecerim. Flevit itaque Ezechias fletu magno.

4 Et antequam egrederetur Iſaias mediam partem atrij, factus eſt ſermo Domini ad eum, dicens:

5 Revertere, & dic Ezechiæ duci populi mei: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: & ecce ſanavi te, die tertio aſcendes templum Domini.

6 Et addam diebus tuis quindecim annos: ſed & de manu regis Aſſyriorum liberabo te, & civitatem hanc, & protegam urbem iſtam propter me, B & propter David ſervum meum.

7 Dixítque Iſaias: Afferte maſſam ficorum. Quam cùm attuliſſent, & poſuiſſent ſuper ulcus ejus, curatus eſt.

8 Dixerat autem Ezechias ad Iſaiam: Quod erit ſignum, quia Dominus me ſanabit, & quia aſcenſurus ſum die tertia templum Domini?

9 Cui ait Iſaias: Hoc erit ſignum à Domino, quod facturus ſit Dominus ſermonem, quem locutus eſt: Vis ut aſcendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus?

10 Et ait Ezechias: Facile eſt, umbram creſcere decem lineis: nec hoc volo ut fiat, ſed ut revertatur retrorſum decem gradibus.

11 Invocavit itaque Iſaias propheta Dominum, & reduxit umbram per lineas, quibus jam C deſcenderat in horologio Achaz, retrorſum decem gradibus.

* Iſa.39. a.1. 12 * In tempore illo miſit Berodach Baladan, filius Baladan, rex Babyloniorum, litteras & munera ad Ezechiam: audierat enim quòd ægrotaſſet Ezechias.

13 Lætatus eſt autem in adventu eorum Ezechias, & oſtendit eis domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, unguenta quoque, & domum vaſorum ſuorum, & omnia quæ habere poterat in theſauris ſuis. Non fuit quod non monſtraret eis Ezechias in domo ſua, & in omni poteſtate ſua.

14 Venit autem Iſaias propheta ad regem Ezechiam, dixítque ei: Quid dixerunt viri iſti? aut unde venerunt ad te? Cui ait Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone.

15 At ille reſpondit: Quid viderunt in domo tua? Ait Ezechias: Omnia quæcumque ſunt in domo mea, viderunt: nihil eſt quod non monſtraverim eis in theſauris meis. D

16 Dixit itaque Iſaias Ezechiæ: Audi ſermonem Domini:

17 Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ ſunt in domo tua, & quæ condiderunt patres tui uſque in diem hanc, in Babylonem: non remanebit quidquam, ait Dominus.

18 Sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.

19 Dixit Ezechias ad Iſaiam: Bonus ſermo Domini, quem locutus es: ſit pax & veritas in diebus meis.

20 Reliqua autem ſermonum Ezechiæ, & omnis fortitudo ejus, & quomodo fecerit piſcinam, & aquæductum, & introduxerit aquas in civitatem, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum dierum regum Juda?

21 Dormivítque Ezechias cum patribus ſuis, & regnavit Manaſſes filius ejus pro eo.

CAPUT XXI.

Propter abominandam Manaſſis impietatem prædicit Dominus ſe Judam ac Ieruſalem deleturum: cui ſuccedit impius filius Amon; & hoc à ſervis occiſo, regnat ſuper Iudam pius filius Ioſias.

1 DUodecim annorum erat Manaſſes cùm regnare cœpiſſet, & quinquaginta quinque annis regnavit in Jeruſalem: nomen matris ejus Haphſiba. A 2.Par. 33.a.1.

2 Fecítque malum in conſpectu Domini, juxta idola Gentium, quas delevit Dominus à facie filiorum Iſraël.

3 * Converſúſque eſt, & ædificavit excelſa, quæ diſſipaverat Ezechias pater ejus: & erexit aras Baal, & fecit lucos ſicut fecerat Achab rex Iſraël, & adoravit omnem militiam cæli, & coluit eam. * 2.Par. 33.a.3.

4 Extruxítque aras in domo Domini, de qua dixit Dominus: * In Jeruſalem ponam nomen meum. * 2.Reg. 7.b.10.

5 Et extruxit altaria univerſæ militiæ cæli in duobus atriis templi Domini.

6 Et traduxit filium ſuum per ignem: & ariolatus eſt, & obſervavit auguria, & fecit pythones, & aruſpices multiplicavit, ut faceret malum coram Domino, & irritaret eum. B

7 Poſuit quoque idolum luci, quem fecerat, in templo Domini; * ſuper quod locutus eſt Dominus ad David, & ad Salomonem filium ejus: In templo hoc, * 2.Reg. 7.d.13. 3.Reg. 8.b.16. 9.a.3.

Digitized by Google

hoc, & in Jeruſalem, quam elegi de cunctis tribu-
bus Iſraël, ponam nomen meum in ſempiternum.
8 Et ultrà non faciam commoveri pedem Iſraël
de terra, quam dedi patribus eorum: ſi tamen cu
ſtodierint opere omnia quæ præcepi eis, & uni-
verſam legem, quam mandavit eis ſervus meus
Moyſes.
9 Illi verò non audierunt: ſed ſeducti ſunt à
Manaſſe, ut facerent malum ſuper gentes, quas
contrivit Dominus à facie filiorum Iſraël.
10 Locutúſque eſt Dominus in manu ſervorum
ſuorum Prophetarum, dicens:
* Ierem. 15.a.4. 11 * Quia fecit Manaſſes rex Juda abominatio-
nes iſtas peſſimas, ſuper omnia quæ fecerunt Amor-
rhæi ante eum, & peccare fecit etiam Judam in
immunditiis ſuis:
C 12 Propterea hæc dicit Dominus Deus Iſraël:
Ecce ego inducam mala ſuper Jeruſalem & Judam:
ut quicumque audierit, tinniant ambæ aures ejus.
13 Et extendam ſuper Jeruſalem funiculum Sa-
mariæ, & pondus domus Achab: & delebo Jeru-
ſalem, ſicut deleri ſolent tabulæ: & delens vertam,
& ducam crebriùs ſtylum ſuper faciem ejus.
14 Dimittam verò reliquias hereditatis meæ, &
tradam eas in manus inimicorum ejus: eruntque
in vaſtitatem, & in rapinam cunctis adverſariis ſuis:
15 Eò quòd fecerint malum coram me, & per-
ſeveraverint irritantes me, ex die qua egreſſi ſunt
patres eorum ex Ægypto, uſque ad hanc diem.
16 Inſuper & ſanguinem innoxium fudit Ma-
naſſes multum nimis, donec impleret Jeruſalem
uſque ad os: abſque peccatis ſuis, quibus peccare
fecit Judam, ut faceret malum coram Domino.
17 Reliqua autem ſermonum Manaſſe, & uni-
verſa quæ fecit, & peccatum ejus quod peccavit,
nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum die-
rum regum Juda?
18 Dormivítque Manaſſes cum patribus ſuis, &
ſepultus eſt in horto domus ſuæ, in horto Oza: &
D regnavit Amon filius ejus pro eo.
19 Viginti duorum annorum erat Amon cùm
regnare cœpiſſet: duobus quoque annis regnavit
in Jeruſalem. nomen matris ejus Meſſalemeth filia
Harus de Jeteba.
20 Fecítque malum in conſpectu Domini, ſicut
fecerat Manaſſes pater ejus.
21 Et ambulavit in omni via, per quam ambula-
verat pater ejus: ſervivítque immunditiis, quibus
ſervierat pater ejus, & adoravit eas,
22 Et dereliquit Dominum Deum patrum ſuo-
rum, & non ambulavit in via Domini.
23 Tetenderúntque ei inſidias ſervi ſui, & in-
terfecerunt regem in domo ſua.
24 Percuſſit autem populus terræ, omnes qui
conjuraverant contra regem Amon: & conſtitue-
runt ſibi regem Joſiam filium ejus pro eo.
25 Reliqua autem ſermonum Amon quæ fecit,
nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermonum die-
rum regum Juda?
26 Sepelierúntque eum in ſepulchro ſuo, in
horto Oza: & regnavit Joſias filius ejus pro eo.

CAPUT XXII.

Ioſias templum ac Dei cultum inſtaurat; Dominum ſuper reperto Deuteronomij libro conſulens, reſponſum accipit, inducenda ſuper Iudam ſcripta in eo mala propter neglectum à patribus Dei cultum, ipſum tamen prius in pace moriturum.

1 OCto annorum erat Joſias cùm regnare cœ- A
piſſet, triginta & uno anno regnavit in Je- * 2. Par. 34.a.5.
ruſalem: nomen matris ejus Idida, filia Hadaia de
Beſecath.
2 Fecítque quod placitum erat coram Domino,
& ambulavit per omnes vias David patris ſui: non
declinavit ad dexteram, ſive ad ſiniſtram.
3 Anno autem octavo decimo regis Joſiæ, miſit
rex Saphan filium Aſlia, filij Meſſulam, ſcribam
templi Domini, dicens ei:
4 Vade ad Helciam ſacerdotem magnum, ut
confletur pecunia, quæ illata eſt in templum Do-
mini, quam collegerunt janitores templi à populo,
5 Detúrque fabris per præpoſitos domus Domi-
ni: qui & diſtribuant eam his qui operantur in
templo Domini, ad inſtauranda ſartatecta templi:
6 Tignariis videlicet & cæmentariis, & iis qui
interrupta componunt: & ut emantur ligna, & B
lapides de lapicidinis ad inſtaurandum templum
Domini.
7 Verumtamen non ſupputetur eis argentum
quod accipiunt, ſed in poteſtate habeant, & in
fide.
8 Dixit autem Helcias pontifex ad Sapham ſcri-
bam: Librum Legis reperi in domo Domini: dedít-
que Helcias volumen Saphan, qui & legit illud.
9 Venit quoque Saphan ſcriba ad regem, & re-
nuntiavit ei quod præceperat, & ait: Conflaverunt
ſervi tui pecuniam, quæ reperta eſt in domo Do-
mini: & dederunt ut diſtribueretur fabris à præ-
fectis operum templi Domini.
10 Narravit quoque Saphan ſcriba regi, dicens:
Librum dedit mihi Helcias ſacerdos. Quem cùm
legiſſet Saphan coram rege,
11 Et audiſſet rex verba Libri Legis Domini,
ſcidit veſtimenta ſua.
12 Et præcepit Helciæ ſacerdoti, & Ahicam fi- C
lio Saphan, & Achobor filio Micha, & Saphan
ſcribæ, & Aſaiæ ſervo regis, dicens:
13 Ite & conſulite Dominum ſuper me, & ſuper
populo, & ſuper omni Juda, de verbis voluminis
iſtius, quod inventum eſt: magna enim ira Domi-
ni ſuccenſa eſt contra nos: quia non audierunt pa-
tres noſtri verba Libri hujus, ut facerent omne
quod ſcriptum eſt nobis.
14 Ierunt itaque, Helcias ſacerdos, & Ahicam,
& Achobor, & Saphan, & Aſaia, ad Holdam pro-
phetidem, uxorem Sellum, filij Thecuæ, filij Araas
cuſtodis veſtium, quæ habitabat in Jeruſalem in
Secunda: locutíque ſunt ad eam.
15 Et illa reſpondit eis: Hæc dicit Dominus
Deus Iſraël: Dicite viro, qui miſit vos ad me.
16 Hæc dicit Dominus: Ecce, ego adducam
mala ſuper locum iſtum, & ſuper habitatores ejus, D
omnia verba Legis quæ legit rex Juda:
17 Quia dereliquerunt me, & ſacrificaverunt
diis alienis, irritantes me in cunctis operibus ma-
nuum ſuarum: & ſuccendetur indignatio mea in
loco hoc, & non extinguetur.

18 Regi

Digitized by Google

18 Regi autem Juda qui miſit vos ut conſuleretis Dominum, ſic dicetis: Hæc dicit Dominus Deus Iſraël: Pro eo quòd audiſti verba voluminis,

19 Et perterritum eſt cor tuum, & humiliatus es coram Domino, auditis ſermonibus contra locum iſtum, & habitatores ejus, quòd videlicet fierent in ſtuporem & in maledictum: & ſcidiſti veſtimenta tua, & fleviſti coram me, & ego audivi, ait Dominus:

20 Idcircò colligam te ad patres tuos, & colligêris ad ſepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala quæ inducturus ſum ſuper locum iſtum.

Caput XXIII.

Joſias Deuteronomium coram populo legit, percuſſóque cum Domino fœdere, ac deſtructis abominationibus, præcipit Paſcha celebrari: quo in Mageddo occiſo, ſuccedit impius filius Joachaz, quem Pharao captum ducit in Ægyptum, ſubſtituto Eliacim quem Joakim nominat, & ei gravem mulctam imponit.

A * 2. Par. 34 f. 28

1 ET renuntiaverunt regi quod dixerat. Qui miſit: & congregati ſunt ad eum omnes ſenes Juda & Jeruſalem.

2 Aſcenditque rex templum Domini, & omnes viri Juda, univerſíque qui habitabant in Jeruſalem cum eo ſacerdotes & prophetæ, & omnis populus à parvo uſque ad magnum: legítque cunctis audientibus omnia verba libri fœderis, qui inventus eſt in domo Domini.

3 Stetitque rex ſuper gradum: & fœdus percuſſit coram Domino, ut ambularent poſt Dominum, & cuſtodirent præcepta ejus, & teſtimonia, & ceremonias, in omni corde, & in tota anima, & ſuſcitarent verba fœderis hujus, quæ ſcripta erant in libro illo: acquievítque populus pacto.

4 Et præcepit rex Helciæ pontifici & ſacerdotibus ſecundi ordinis, & janitoribus, * ut projicerent de templo Domini omnia vaſa, quæ facta fuerant Baal, & in luco, & univerſæ militiæ cæli: & combuſſit ea foris Jeruſalem in Convalle cedron, & tulit pulverem eorum in Bethel.

* Eccl. 49.a.3.

B

5 Et delevit aruſpices, quos poſuerant reges Juda ad ſacrificandum in excelſis per civitates Juda, & in circuitu Jeruſalem: & eos, qui adolebant incenſum Baal, & Soli, & Lunæ, & duodecim ſignis, & omni militiæ cæli.

6 Et efferri fecit lucum de domo Domini foras Jeruſalem in Convalle cedron, & combuſſit eum ibi, & redegit in pulverem, & projecit ſuper ſepulchra vulgi.

7 Deſtruxit quoque ædiculas effeminatorum, quæ erant in domo Domini, pro quibus mulieres texebant quaſi domunculas luci.

8 Congregavítque omnes ſacerdotes de civitatibus Juda: & contaminavit excelſa, ubi ſacrificabant ſacerdotes, de Gabaa uſque Berſabee: & deſtruxit aras portarum in introitu oſtij Joſue principis civitatis, quod erat ad ſiniſtram portæ civitatis.

C

9 Verumtamen non aſcendebant ſacerdotes excelſorum ad altare Domini in Jeruſalem, ſed tantùm comedebant azyma in medio fratrum ſuorum.

10 Contaminavit quoque Topheth, quod eſt in Convalle filij Ennom: ut nemo conſecraret filium ſuum aut filiam per ignem, Moloch.

11 Abſtulit quoque equos, quos dederant reges Juda, Soli, in introitu templi Domini juxta exedram Nathammelech eunuchi, qui erat in Pharurim: currus autem Solis combuſſit igni.

12 Altaria quoque, quæ erant ſuper tecta cœnaculi Achaz, quæ fecerant reges Juda, & altaria quæ fecerat Manaſſes in duobus atriis templi Domini, deſtruxit rex: & cucurrit inde, & diſperſit cinerem eorum in Torrentem cedron.

13 Excelſa quoque quæ erant in Jeruſalem ad dexteram partem Montis offenſionis, * quæ ædificaverat Salomon rex Iſraël Aſtaroth idolo Sidoniorum, & Chamos offenſioni Moab, & Melchom abominationi filiorum Ammon, polluit rex. * 3. Reg. 11.b.7.

14 Et contrivit ſtatuas, & ſuccidit lucos: replevítque loca eorum oſſibus mortuorum. D

15 * Inſuper & altare, quod erat in Bethel, & excelſum, quod fecerat Jeroboam filius Nabat, qui peccare fecit Iſraël: & altare illud, & excelſum deſtruxit, atque combuſſit, & comminuit in pulverem, ſuccendítque etiam lucum. * 3 Reg. 13 a. 1.

16 Et converſus Joſias, vidit ibi ſepulchra, quæ erant in monte: miſítque & tulit oſſa de ſepulchris, & combuſſit ea ſuper altare, & polluit illud juxta verbum Domini, quod locutus eſt vir Dei, qui prædixerat verba hæc.

17 * Et ait: Quis eſt titulus ille, quem video? Reſponderúntque ei cives urbis illius: Sepulchrum eſt hominis Dei, qui venit de Juda, & prædixit verba hæc, quæ feciſti ſuper altare Bethel. * 3. Reg. 13.a.2.

18 Et ait: Dimitte eum, nemo commoveat oſſa ejus. Et intacta manſerunt oſſa illius, cum oſſibus prophetæ qui venerat de Samaria.

19 Inſuper & omnia fana excelſorum quæ erant in civitatibus Samariæ, quæ fecerant reges Iſraël ad irritandum Dominum, abſtulit Joſias: & fecit eis, ſecundùm omnia opera quæ fecerat in Bethel.

20 Et occidit univerſos ſacerdotes excelſorum, qui erant ibi ſuper altaria: & combuſſit oſſa humana ſuper ea: reverſúſque eſt Jeruſalem. E

21 * Et præcepit omni populo, dicens: Facite Phaſe Domino Deo veſtro, ſecundùm quod ſcriptum eſt in libro fœderis hujus. * 2. Par. 35.a.1.

22 Nec enim factum eſt Phaſe tale à diebus judicum, qui judicaverunt Iſraël, & omnium dierum regum Iſraël, & regum Juda,

23 Sicut in octavo decimo anno regis Joſiæ factum eſt Phaſe iſtud Domino in Jeruſalem.

24 Sed & pythones, & ariolos, & figuras idolorum, & immunditias, & abominationes, quæ fuerant in terra Juda & Jeruſalem, abſtulit Joſias: ut ſtatueret verba legis, quæ ſcripta ſunt in Libro, quem invenit Helcias ſacerdos in templo Domini.

25 Similis illi non fuit ante eum rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde ſuo, & in tota anima ſua, & in univerſa virtute ſua, juxta omnem legem Moyſi: neque poſt eum ſurrexit ſimilis illi. G

26 Verumtamen non eſt averſus Dominus ab ira

ira furoris ſui magni, quo iratus eſt furor ejus con-
tra Judam: propter irritationes, quibus provoca-
verat eum Manaſſes.
* Inf. 24. a. 2. 27 * Dixit itaque Dominus: Etiam Judam au-
feram à facie mea, ſicut abſtuli Iſraël: & projiciam
civitatem hanc, quam elegi, Jeruſalem, & do-
mum de qua dixi: Erit nomen meum ibi.
28 Reliqua autem ſermonum Joſiæ, & univerſa
quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro ver-
borum dierum regum Juda?
* 2. Par. 35. d. 20. 29 * In diebus ejus aſcendit Pharao Nechao rex
Ægyti, contra regem Aſſyriorum, ad flumen
Euphraten: & abiit Joſias rex in occurſum ejus:
& occiſus eſt in Mageddo, cùm vidiſſet eum.
30 Et portaverunt eum ſervi ſui mortuum de
Mageddo: & pertulerunt in Jeruſalem, & ſepe-
lierunt eum in ſepulchro ſuo. Tulítque populus
terræ Joachaz filium Joſiæ: & unxerunt eum, &
conſtituerunt eum regem pro patre ſuo.
* 2. Par. 36. a. 1. 31 * Viginti trium annorum erat Joachaz cùm
regnare cœpiſſet, & tribus menſibus regnavit in
Jeruſalem: nomen matris ejus Amital, filia Jere-
miæ, de Lobna.
G 32 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia
quæ fecerant patres ejus.
33 Vinxítque eum Pharao Nechao in Rebla,
quæ eſt in terra Emath, ne regnaret in Jeruſalem:
& impoſuit mulctam terræ, centum talentis ar-
genti, & talento auri.
34 Regémque conſtituit Pharao Nechao Elia-
cim filium Joſiæ pro Joſia patre ejus: vertítque no-
men ejus Joakim. Porrò Joachaz tulit, & duxit in
Ægyptum, & mortuus eſt ibi.
35 Argentum autem & aurum dedit Joakim
Pharaoni, cùm indixiſſet terræ per ſingulos, ut
conferretur juxta præceptum Pharaonis: & unum-
quemque juxta vires ſuas exegit, tam argentum
quàm aurum de populo terræ, ut daret Pharaoni
Nechao.
36 Vigintiquinque annorum erat Joakim cùm
regnare cœpiſſet: & undecim annis regnavit in
Jeruſalem: nomen matris ejus Zebida filia Pha-
daia de Ruma.
37 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia
quæ fecerant patres ejus.

Caput XXIV.

Ioakim triennio ſervit regi Babylonis: deinde varios patitur latrunculos: quo mortuo, ſuccedit filius Ioachin; quem cum theſauris templi ac domus regiæ univerſóque robore habitatorum Ieruſalem ducit Nabuchodonoſor in Babylonem, ſuffecto in regem illius patruo Matthania quem vocavit Sedeciam.

A 1 IN diebus ejus aſcendit Nabuchonoſor rex
Babylonis, & factus eſt ei Joakim ſervus tri-
bus annis: & rurſum rebellavit contra eum.
2 Immiſítque ei Dominus latrunculos Chal-
dæorum, & latrunculos Syriæ, & latrunculos
Moab, & latrunculos filiorum Ammon: & immiſit
* Sup. 23. f. 27. eos in Judam, ut diſperderent eum, * juxta ver-
bum Domini, quod locutus fuerat per ſervos ſuos
prophetas.
3 Factum eſt autem hoc per verbum Domini
contra Judam, ut auferret eum coram ſe, propter
peccata Manaſſe univerſa quæ fecit,
4 Et propter ſanguinem innoxium, quem ef-
fudit, & implevit Jeruſalem cruore innocentium:
& ob hanc rem noluit Dominus propitiari.
5 Reliqua autem ſermonum Joakim, & uni-
verſa quæ fecit, nónne hæc ſcripta ſunt in Libro
ſermonum dierum regum Juda? Et dormivit Joa-
kim cum patribus ſuis:
6 Et regnavit Joachin filius ejus pro eo. B
7 Et ultrà non addidit rex Ægypti, ut egrede-
retur de terra ſua: tulerat enim rex Babylonis, à
rivo Ægypti uſque ad fluvium Euphraten, omnia
quæ fuerant regis Ægypti.
8 Decem & octo annorum erat Joachin cùm
regnare cœpiſſet, & tribus menſibus regnavit in
Jeruſalem: nomen matris ejus Nohesta filia Elna-
than de Jeruſalem.
9 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia
quæ fecerat pater ejus.
10 * In tempore illo aſcenderunt ſervi Nabu- * Dan. 1. a. 1.
chodonoſor regis Babylonis in Jeruſalem, & cir-
cumdata eſt urbs munitionibus.
11 Venítque Nabucodonoſor rex Babylonis ad C
civitatem cum ſervis ſuis, ut oppugnarent eam.
12 Egreſſúſque eſt Joachin rex Juda ad regem
Babylonis, ipſe & mater ejus, & ſervi ejus, &
principes ejus, & eunuchi ejus: & ſuſcepit eum
rex Babylonis anno octavo regni ſui.
13 Et protulit inde omnes theſauros domus Do-
mini, & theſauros domus regiæ: & concîdit uni-
verſa vaſa aurea quæ fecerat Salomon rex Iſraël
in templo Domini juxta verbum Domini.
14 Et tranſtulit omnem Jeruſalem, & univer-
ſos principes, & omnes fortes exercitus, decem
millia, in captivitatem, & omnem artificem &
cluſorem: nihílque relictum eſt, exceptis paupe-
ribus populi terræ.
15 * Tranſtulit quoque Joachin in Babylonem, * 2. Par. 36. b. 10.
& matrem regis, & uxores regis, & eunuchos Eſth. 2.
ejus & judices terræ duxit in captivitatem de Je- a. 6. 11.
ruſalem in Babylonem: b. 4. D
16 Et omnes viros robuſtos, ſeptem millia, &
artifices, & cluſores mille, omnes viros fortes &
bellatores: duxítque eos rex Babylonis captivos
in Babylonem.
17 * Et conſtituit Matthaniam patruum ejus * Jer.
pro eo: impoſuítque nomen ei Sedeciam. 37. a. 1. 52. a. 1.
18 Vigeſimum & primum annum ætatis habe-
bat Sedecias cùm regnare cœpiſſet, & undecim
annis regnavit in Jeruſalem, nomen matris ejus
erat Amital, filia Jeremiæ, de Lobna.
19 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia
quæ fecerat Joakim.
20 Iraſcebatur enim Dominus contra Jeruſa-
ſalem & contra Judam, donec projiceret eos à fa-
cie ſua: receſsítque Sedecias à rege Babylonis.

Caput XXV.

Obſeſſa à Nabuchodonoſor Jeruſalem, Sedecias cæcus ac vinctus, necatis coram ſe filiis, in Babylonem ducitur cum reliquo populo: quibuſdam tamen ad exercendam terram relictis: poſt exuſta unà cum templo omnia magnifica ædificia, præfecit Nabuchodonoſor Godoliam, quo ab Iſmaële interempto, fugit populus in Babylonem; Joachin autem in captivitate ſublimatur à rege Babylonis.

1 FActum eſt autem anno nono regni ejus, A
menſe decimo, decima die menſis, venit Jere. 39. a. 1.
Nabucho 52. a. 4.

Digitized by Google

Nabuchodonoſor rex Babylonis, ipſe & omnis
exercitus ejus, in Jeruſalem, & circumdederunt
eam: & extruxerunt in circuitu ejus munitiones.
2 Et clauſa eſt civitas atque vallata, uſque ad
undecimum annum regis Sedeciæ,
3 Nona die menſis: prævaluítque fames in civi-
tate, nec erat panis populo terræ.
4 Et interrupta eſt civitas: & omnes viri bel-
latores nocte fugerunt, per viam portæ, quæ eſt in-
ter duplicem murum ad hortum regis, (porrò
Chaldæi obſidebant in circuitu civitatem) fugit
itaque Sedecias per viam quæ ducit ad campe-
ſtria ſolitudinis.
B 5 Et perſecutus eſt exercitus Chaldæorum re-
gem, comprehendítque eum in planitie Jericho:
& omnes bellatores, qui erant cum eo, diſperſi
ſunt, & reliquerunt eum.
6 Apprehenſum ergo regem duxerunt ad re-
gem Babylonis in Reblatha: qui locutus eſt cum
eo judicium.
7 Filios autem Sedeciæ occidit coram eo, &
oculos ejus effodit, vinxítque eum catenis, & ad-
duxit in Babylonem.
8 Menſe quinto, ſeptima die menſis, ipſe eſt an-
nus nonus decimus regis Babylonis: venit Nabu-
zardan princeps exercitus, ſervus regis Babylonis,
in Jeruſalem.
* Pſal. 73.a.7. 9 * Et ſuccendit domum Domini, & domum
regis: & domos Jeruſalem, omnemque domum
combuſſit igni.
C 10 Et muros Jeruſalem in circuitu deſtruxit
omnis exercitus Chaldæorum, qui erat cum prin-
cipe militum.
11 Reliquam autem populi partem, quæ reman-
ſerat in civitate, & perfugas qui transfugerant ad
regem Babylonis, & reliquum vulgus, tranſtulit
Nabuzardan princeps militiæ.
12 Et de pauperibus terræ reliquit vinitores &
agricolas.
* Ierem. 27.d.19. 13 * Columnas autem æreas, quæ erant in tem-
plo Domini, & baſes, & mare æreum, quod erat in
domo Domini, confregerunt Chaldæi, & tranſtu-
lerunt æs omne in Babylonem.
14 Ollas quoque æreas, & trullas, & tridentes,
& ſcyphos, & mortariola, & omnia vaſa ærea, in
D quibus miniſtrabant, tulerunt.
15 Necnon & thuribula, & phialas; quæ aurea,
aurea; & quæ argentea, argentea; tulit princeps
militiæ:
16 Id eſt, columnas duas, mare unum, & baſes
quas fecerat Salomon in templo Domini: non
erat pondus æris omnium vaſorum.
* 3. Reg. 7.b.15. 17 * Decem & octo cubitos altitudinis habebat
columna una: & capitellum æreum ſuper ſe alti-
tudinis trium cubitorum: & retiaculum, & malo- 2. Par. 3. d.15. Ier. 52. d.21.
granata ſuper capitellum columnæ, omnia ærea: ſi-
milem & columna ſecunda habebat ornatum.
18 Tulit quoque princeps militiæ Saraiam ſa-
cerdotem primum, & Sophoniam ſacerdotem ſe-
cundum, & tres janitores.
19 Et de civitate eunuchum unum, qui erat E
præfectus ſuper bellatores viros: & quinque viros
de his qui ſteterant coram rege, quos reperit in ci-
vitate: & Sopher principem exercitus, qui proba-
babat tyrones de populo terræ: & ſexaginta viros
è vulgo, qui inventi fuerant in civitate.
20 Quos tollens Nabuzardan princeps militum,
duxit ad regem Babylonis in Reblatha.
21 Percuſſítque eos rex Babylonis, & interfecit
eos in Reblatha in terra Emath: & tranſlatus eſt
Juda de terra ſua.
22 Populo autem qui relictus erat in terra Ju-
da, quem dimiſerat Nabuchodonoſor rex Baby-
lonis, præfecit Godoliam filium Ahicam filij Sa-
phan.
23 Quod cùm audiſſent omnes duces militum, F
ipſi & viri qui erant cum eis, videlicet quòd con-
ſtituiſſet rex Babylonis Godoliam, venerunt ad
Godoliam in Maſpha, Iſmahel filius Nathaniæ, &
Johanan filius Caree, & Saraia filius Thanehu-
meth Netophatites, & Jezonias filius Maachathi,
ipſi & ſocij eorum.
24 Juravítque Godolias ipſis & ſociis eorum,
dicens: Nolite timere ſervire Chaldæis: mane-
te in terra, ſervite regi Babylonis, & benè erit
vobis.
25 Factum eſt autem in menſe ſeptimo, venit
Iſmahel filius Nathaniæ, filij Eliſama de ſemine
regio, & decem viri cum eo: percuſſerúntque
Godoliam, qui & mortuus eſt: ſed & Judæos &
Chaldæos, qui erant cum eo in Maſpha.
26 Conſurgénſque omnis populus à parvo uſque
ad magnum, & principes militum, venerunt in
Ægyptum, timentes Chaldæos.
27 Factum eſt verò in anno trigeſimo ſeptimo G
tranſmigrationis Joachin regis Juda, menſe duo-
decimo, vigeſima ſeptima die menſis ſublevavit
Evilmerodach rex Babylonis, anno quo regnare
cœperat, caput Joachin regis Juda de carcere.
28 Et locutus eſt ei benignè: & poſuit thronum
ejus ſuper thronum regum, qui erant cum eo in
Babylone.
29 Et mutavit veſtes ejus, quas habuerat in
carcere, & comedebat panem ſemper in conſpe-
ctu ejus cunctis diebus vitæ ſuæ.
30 Annonam quoque conſtituit ei ſine inter-
miſſione, quæ & dabatur ei à rege per ſingulos
dies omnibus diebus vitæ ſuæ.

Digitized by Google

LIBER PRIMUS PARALIPOMENON,

HEBRAICE DIBRE HAIAMIM.

Caput Primum.

Genealogia Adam uſque ad Abraham, & generationes filiorum Abrahæ unà cum filiis ac poſteris Eſaü, & regibus ac ducibus terræ Edom, antequam eſſent reges ſuper filios Iſraël.

A 1 ADAM, Seth, Enos, (Gen. 2. a. 7. & d. 25. 5. a. 6. b. 9.)
2 Cainam, Malaleel, Jared;
3 Henoch, Mathuſale, Lamech,
4 Noë, Sem, Cham, & Japheth.
5 Filij Japheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Javan, Thubal, Moſoch, Thiras.
6 Porrò filij Gomer: Aſcenez, & Riphath, & Thogorma.
7 Filij autem Javan: Eliſa & Tharſis, Cethim & Dodanim.
8 Filij Cham: Chus, & Meſrahim, & Phut, & Chanaan.
9 Filij autem Chus: Saba, & Hevila, Sabatha, & Regma, & Sabathaca. Porrò filij Regma: Saba, & Dadan.
* Gen. 10. b. 8. 10 Chus autem genuit * Nemrod: iſte cœpit eſſe potens in terra.
11 Meſraim verò genuit Ludim, & Anamim, & Laabim, & Nephthuim,
12 Phetruſim quoque & Caſluim: de quibus egreſſi ſunt Philiſthiim, & Caphtorim.
B 13 Chanaan verò genuit Sidonem primogenitum ſuum, Hethæum quoque,
14 Et Jebuſæum, & Amorrhæum, & Gergæſeum,
15 Hevæúmque & Aracæum, & Sinæum;
16 Aradium quoque, & Samaræum, & Hamathæum.
* Gen. 10. d. 22. 11. b. 10. 17 Filij * Sem: Ælam, & Aſſur, & Arphaxad, & Lud, & Aram, & Hus, & Hul, & Gether, & Moſoch.
18 Arphaxad autem genuit Sale, qui & ipſe genuit Heber.
19 Porrò Heber nati ſunt duo filij, nomen uni Phaleg, quia in diebus ejus diviſa eſt terra; & nomen fratris ejus Jectan.
20 Jectan autem genuit Elmodad, & Saleph & Aſarmoth, & Jare,
21 Adoram quoque, & Huzal, & Decla,
22 Hebal etiam, & Abimaël, & Saba, necnon
23 Et Ophir, & Hevila, & Jobab. omnes iſti filij Jectan.
24 Sem, Arphaxad, Sale,
25 Heber, Phaleg, Ragau,
26 Serug, Nachor, Thare,
* Gen. 11. d. 26. 27 Abram, * iſte eſt Abraham.
28 Filij autem Abraham, Iſaac & Iſmahel.
29 Et hæ generationes eorum. Primogenitus * Iſmahelis, Nabaioth, & Cedar, & Abdeel, & Mabſam, (* Gen. 25. b. 13.)
30 Et Maſma, & Duma, Maſſa, Hadad, & Thema,
31 Jetur, Naphis, Cedma. hi ſunt filij Iſmahelis.
32 Filij autem Ceturæ concubinæ Abraham, quos genuit: Zamran, Jecſan, Madan, Madian, Jeſboc, & Sue. Porrò filij Jecſan: Saba, & Dadan. Filij autem Dadan: Aſſurim, & Latuſſim, & Laomim.
33 Filij * autem Madian: Epha, & Epher, & Henoch, & Abida, & Eldaa. omnes hi, filij Ceturæ. C (* Gen. 25. a. 4.)
34 Genuit * autem Abraham Iſaac: cujus fuerunt filij, Eſau & Iſraël. (* Gen. 25. c. 19.)
35 Filij * Eſau: Eliphaz, Rahuel, Jehus, Ihelom, & Core. (* Gen. 36. b. 10.)
36 Filij Eliphaz: Theman, Omar, Sephi, Gathan, Cenez, Thamna, Amalec.
37 Filij Rahuel: Nahath, Zara, Samma, Meza.
38 Filij Seir: Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Diſon, Eſer, Diſan.
39 Filij Lotan: Hori, Homam. Soror autem Lotan fuit Thamna.
40 Filij Sobal: Alian, & Manahath, & Ebal, Sephi, & Onam. Filij Sebeon: Aia & Ana. Filij Ana: Diſon.
41 Filij Diſon: Hamram, & Eſeban, & Jethran, & Charan.
42 Filij Eſer: Balaan, & Zavan, & Jacan. Filij Diſan: Hus & Aran.
43 Iſti ſunt reges, qui imperaverunt in Terra Edom, antequam eſſet rex ſuper filios Iſraël: Bale Filius Beor: & nomen civitatis ejus, Denaba. D
44 Mortuus eſt autem Bale, & regnavit pro eo Jobab filius Zare de Boſra.
45 Cúmque & Jobab fuiſſet mortuus, regnavit pro eo Huſam de Terra Themanorum.
46 Obiit quoque & Huſam, & regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percuſſit Madian in Terra Moab: & nomen civitatis ejus Avith.
47 Cúmque & Adad fuiſſet mortuus, regnavit pro eo Semla de Maſreca.
48 Sed & Semla mortuus eſt, & regnavit pro eo Saul de Rohoboth, quæ juxta amnem ſita eſt.
49 Mortuo quoque Saul, regnavit pro eo Balanan filius Achobor.
50 Sed & hic mortuus eſt, & regnavit pro eo Adad: cujus urbis nomen fuit Phau, & appellata eſt uxor ejus Meetabel filia Matred filiæ Mezaab.
51 Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom eſſe cœperunt: dux Thamna, dux Alua, dux Jetheth.
52 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon,
53 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabſar,
54 Dux Magdiel, dux Hiram. hi duces Edom.

Caput

Digitized by Google

CAPUT II.

Genealogia Juda Patriarchæ uſque ad Iſai patrem David, fratrúmque ac ſororum ejus.

A Gen 29. d. 32. 30. a. 5. 35 d. 22.
1 FIlij autem Iſraël: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Iſſachar, & Zabulon,

2 Dan, Joſeph, Benjamin, Nephthali, Gad, & Aſer.

* Gen. 38 a. 3. 46 b. 12. * Inf. 4. a. 1. Matth. 1 a. 3.
3 Filij * Juda: Her, Onan, & Sela. hi tres nati ſunt ei de filia Sue Chananitide. Fuit autem Her primogenitus Juda, malus coram Domino, & occidit eum.

4 * Thamar autem nurus ejus peperit ei Phares & Zara. omnes ergo filij Juda, quinque.

5 Filij autem Phares: Heſron & Hamul.

6 Filij quoque Zaræ: Zamri, & Ethan, & Eman, Chalchal quoque, & Dara, ſimul quinque.

* Ioſ 7. a. 1.
7 Filij * Charmi: Achar, qui turbavit Iſraël, & peccavit in furto anathematis.

8 Filij Ethan: Azarias.

* Ruth. 4 d. 19.
9 Filij * autem Heſron qui nati ſunt ei: Jerameel, & Ram, & Calubi.

B
10 Porrò Ram genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Nahaſſon, principem filiorum Juda.

11 Nahaſſon quoque genuit Salma, de quo ortus eſt Booz.

12 Booz verò genuit Obed, qui & ipſe genuit Iſai.

* 1. Reg. 16. b. 6. 8. 9. 17. b. 12.
13 * Iſai autem genuit primogenitum Eliab, ſecundum Abinadab, tertium Simaa,

14 Quartum Nathanaël, quintum Raddai,

15 Sextum Aſom, ſeptimum David.

C
16 Quorum ſorores fuerunt, Sarvia, & Abigail. Filij Sarviæ: Abiſai, Joab, & Aſaël, tres.

17 Abigail autem genuit Amaſa, cujus pater fuit Jether Iſmahelites.

18 Caleb verò filius Heſron accepit uxorem nomine Azuba, de qua genuit Jerioth: fuerúntque filij ejus Jaſer, & Sobab, & Ardon.

19 Cúmque mortua fuiſſet Azuba, accepit uxorem Caleb, Ephrata: quæ peperit ei Hur.

20 Porrò Hur genuit Uri: & Uri genuit Bezeleel.

21 Poſt hæc ingreſſus eſt Heſron ad filiam Machir patris Galaad, & accepit eam cùm eſſet annorum ſexaginta: quæ peperit ei Segub.

22 Sed & Segub genuit Jair, & poſſedit viginti tres civitates in Terra Galaad.

D
23 Cepítque Geſſur, & Aram, oppida Jair; & Canath, & vieulos ejus ſexaginta civitatum. omnes iſti, filij Machir patris Galaad.

24 Cùm autem mortuus eſſet Heſron, ingreſſus eſt Caleb ad Ephrata. Habuit quoque Heſron uxorem Abia, quæ peperit ei Aſhur patrem Thecuæ.

25 Nati ſunt autem filij Jerameel primogeniti Heſron, Ram primogenitus ejus, & Buna, & Aram, & Aſom, & Achia.

26 Duxit quoque uxorem alteram Jerameel, nomine Atara, quæ fuit mater Onam.

27 Sed & filij Ram primogeniti Jerameel, fuerunt Moos, Jamin, & Achar.

28 Onam autem habuit filios, Semei, & Jada. Filij autem Semei: Nadab, & Abiſur.

29 Nomen verò uxoris Abiſur, Abihail, quæ peperit ei Ahobban, & Molid.

30 Filij autem Nadab fuerunt, Saled, & Apphaim. Mortuus eſt autem Saled abſque liberis.

31 Filius verò Apphaim, Jeſi: qui Jeſi genuit Seſan. Porrò Seſan genuit Oholai.

32 Filij autem Jada fratris Semei: Jether, & Jonathan. Sed & Jether mortuus eſt abſque liberis. E

33 Porrò Jonathan genuit Phaleth, & Ziza. Iſti fuerunt filij Jerameel.

34 Seſan autem non habuit filios, ſed filias; & ſervum Ægyptium nomine Jeraa.

35 Dedítque ei filiam ſuam uxorem: quæ peperit ei Ethei.

36 Ethei autem genuit Nathan, & Nathan genuit Zabad.

37 Zabad quoque genuit Ophlal, & Ophlal genuit Obed,

38 Obed genuit Jehu, Jehu genuit Azariam;

39 Azarias genuit Helles, & Helles genuit Elaſa;

40 Elaſa genuit Siſamoi, Siſamoi genuit Sellum,

41 Sellum genuit Icamiam; Icamia autem genuit Eliſama.

42 Filij autem Caleb fratris Jerameel: Meſa primogenitus ejus, ipſe eſt pater Ziph: & filij Mareſa patris Hebron. F

43 Porrò filij Hebron, Core, & Taphua; & Recem, & Samma.

44 Samma autem genuit Raham, patrem Jercaam, & Recem genuit Sammai.

45 Filius Sammai, Maon: & Maon pater Bethſur.

46 Epha autẽ concubina Caleb peperit Haran; & Moſa, & Gezez. Porrò Haran genuit Gezez.

47 Filij autem Jahaddai, Regom, & Joathan, & Geſan, & Phalet, & Epha, & Saaph.

48 Concubina Caleb Maacha, peperit Saber, & Tharana.

49 Genuit autem Saaph pater Madmena, Sue patrem Machbena, & patrem Gabaa. Filia verò Caleb, fuit Achſa.

50 Hi erant filij Caleb, filij Hur primogeniti Ephrata, Sobal pater Cariathiarim, G

51 Salma pater Bethlehem, Hariph pater Bethgader.

52 Fuerunt autem filij Sobal patris Cariathiarim, Qui videbat dimidium requietionum.

53 Et de cognatione Cariathiarim, Jethrei, & Aphuthei, & Semathei, & Maſerei. Ex his egreſſi ſunt Saraitæ, & Eſthaolitæ.

54 Filij Salma, Bethlehem, & Netophathi, Coronæ domus Joab, & dimidium requietionis Sarai.

55 Cognationes quoque ſcribarum habitantium in Jabes, Canentes atque Reſonantes, & in tabernaculis commorantes. Hi ſunt Cinæi, qui venerunt de Calore patris domus Rechab.

CAPUT III.

Generationes David & regum Juda ex progenie David, cum filiis ac filiabus eorum.

1 DAvid verò hos habuit filios, qui ei nati ſunt in Hebron; primogenitum Amnon ex Achinoam Jezrahelitide, ſecundum Daniel de Abigail Carmelitide; A 2. Reg. 3. a. 2.

2 Tertium Abſalom filium Maacha filiæ Tholmai regis Geſſur, quartum Adoniam filium Aggith;

3 Quintum Saphatiam ex Abital, ſextum Jethraham de Egla uxore ſua.

4 Sex

4 Sex ergo nati ſunt ei in Hebron, ubi regnavit ſeptem annis,& ſex menſibus. Triginta autem & tribus annis regnavit in Jeruſalem.

B 5 * Porrò in Jeruſalem nati ſunt ei filij, Simmaa, & Sobab, & Nathan, & Salomon, quattuor de Bethſabee filia Ammiel, *1 Reg. 5.14.

6 Jebaar quoque, & Eliſama,

7 Et Eliphaleth,& Noge,& Nepheg,& Japhia,

8 Neenon Eliſama, & Eliada, & Elipheleth, novem:

9 Omnes hi, filij David, abſque filiis concubinarum: habuerúntque ſororem Thamar.

10 Filius autem Salomonis, Roboam: cujus Abia filius genuit Aſa. De hoc quoque natus eſt Joſaphat,

11 Pater Joram: qui Joram genuit Ochoziam, ex quo ortus eſt Joas:

12 Et hujus Amaſias filius genuit Azariam. Porrò Azariæ filius Joathan

C 13 Procreavit Achaz patrem Ezechiæ, de quo natus eſt Manaſſes.

14 Sed & Manaſſes genuit Amon patrem Joſiæ.

15 Filij autem Joſiæ fuerunt, primogenitus Johanan, ſecundus Joakim, tertius Sedecias, quartus Sellum.

16 * De Joakim natus eſt Jechonias,& Sedecias. *Matt. 1.b.11.

17 Filij Jechoniæ fuerunt, Aſir, Salathiel,

18 Melchiram, Phadaia, Senneſer, & Jecemia, Sama, & Nadabia.

19 De Phadaia orti ſunt Zorobabel & Semei. Zorobabel genuit Moſollam, Hananiam, & Salomith ſororem eorum:

20 Haſaban quoque, & Ohol, & Barachian, & Haſadian, Joſabheſed, quinque.

D 21 Filius autem Hananiæ, Phaltias pater Jeſeiæ, cujus filius Raphaia. hujus quoque filius, Arnan, de quo natus eſt Obdia, cujus filius fuit Sechênias.

22 Filius Secheniæ, Semeia: cujus filij, Hattus, & Jegaal, & Baria, & Naaria, & Saphat, ſex numero.

23 Filius Naariæ, Elioënai,& Ezechias, & Ezricam, tres.

24 Filij Elioënai, Odüia, & Eliaſub, & Pheleia, & Accub,& Johanan,& Dalaia, & Anani ſeptem.

Caput IV.

Rurſum poſteritas Iudæ ac Simeonis, & habitationes eorum: ſtirps Cham deletur à filiis Simeonis, Amalecitæ quoque ab ipſis percutiuntur.

A 1 Filij Juda: Phares, Heſron,& Charmi,& Hur, & Sobal. Gen. 38. a.3 46. b 12. Sup. 2. a 4. Matt. 1. a.3.

2 Raia verò filius Sobal genuit Jahath, de quo nati ſunt Ahumai & Laad. hæ cognationes Sarathi.

3 Iſta quoque ſtirps Etam: Jezrahel, & Jeſema, & Jedebos. Nomen quoque ſororis eorum, Aſalelphuni.

4 Phanuel autem pater Gedor, & Ezer pater Hoſa. iſti ſunt filij Hur primogeniti Ephratha patris Bethlehem.

5 Aſſur verò patri Thecuæ erant duæ uxores, Halaa, & Naara.

6 Peperit autem ei Naara, Oozam, & Hepher, & Themani, & Ahaſthari. iſti ſunt filij Naara.

7 Porrò filij Halaa, Sereth, Iſaar, & Ethnan.

8 Cos autem genuit Anob,& Soboba,& cognationem Aharehel filij Arum.

9 Fuit autem Jabes inclytus præ fratribus ſuis, & mater ejus vocavit nomen illius Jabes, dicens: Quia peperi eum in dolore. B

10 Invocavit verò Jabes Deum Iſraël, dicens: Si benedicens benedixeris mihi, & dilataveris terminos meos, & fuerit manus tua mecum, & feceris me à malitia non opprimi. Et præſtitit Deus quæ precatus eſt.

11 Caleb autem frater Sua genuit Mahir, qui fuit pater Eſthon.

12 Porrò Eſthon genuit Bethrapha,& Pheſſe, & Tehinna patrem urbis Naas: hi ſunt viri Recha.

13 Filij autem Cenez, Othoniel,& Saraia. Porrò filij Othoniel, Hathath, & Maonathi. C

14 Maonathi genuit Ophra, Saraia autem genuit Joab patrem Vallis artificum: ibi quippe artifices erant.

15 Filij verò Caleb filij Jephone, Hir, & Ela, & Naham. Filij quoque Ela: Cenez.

16 Filij quoque Jaleleel: Ziph, & Zipha, Thiria, & Aſraël.

17 Et filij Ezra, Jether, & Mered, & Epher, & Jalon, genuítque Mariam, & Sammai,& Jeſba patrem Eſthamo.

18 Uxor quoque ejus Judaia, peperit Jared patrem Gedor,& Heber patrem Socho,& Icuthiel patrem Zanoë. hi autem filij Bethiæ filiæ Pharaonis, quam accepit Mered.

19 Et filij uxoris Odaiæ ſororis Naham patris Ceila, Garmi,& Eſthamo, qui fuit de Machathi. D

20 Filij quoque Simon, Amnon & Rinna filius Hanan, & Thilon. Et filij Jeſi, Zoheth, & Benzoheth.

21 Filij * Sela, filij Juda: Her pater Lecha, & Laada pater Mareſa, & cognationes domus operantium byſſum in domo juramenti. *Gen. 38.a.5.

22 Et qui ſtare fecit Solem, viríque Mendacij,& Securus, & Incendens, qui principes fuerunt in Moab, & qui reverſi ſunt in Lahem. hæc autem verba vetera.

23 Hi ſunt figuli habitantes in Plantationibus, & in Sepibus, apud regem in operibus ejus, commoratíque ſunt ibi.

24 Filij * Simeon: Namuel & Jamin, Jarib, Zara, Saul. *Gen. 46.b.10.

25 Sellum filius ejus, Mapſam filius ejus, Maſma filius ejus.

26 Filij Maſma: Hamuel filius ejus, Zachur filius ejus, Semei filius ejus. E

27 Filij Semei ſedecim, & filiæ ſex: fratres autem ejus non habuerunt filios multos, & univerſa cognatio non potuit adæquare ſummam filiorum Juda.

28 Habitaverunt autem in Berſabee,& Molada, & Haſarſuhal,

29 Et in Bala, & in Aſom, & in Tholad,

30 Et in Bathuel, & in Horma, & in Siceleg,

31 Et in Bethmarchaboth, & in Haſarſuſim, & in Bethberai, & in Saarim. hæ civitates eorum uſque ad regem David.

32 Villæ quoque eorum: Etam, & Aen, Remmon, & Thochen,& Aſan, civitates quinque.

33 Et

Digitized by Google

B 33 Et univerſi viculi eorum per circuitum civitatum iſtarum uſque ad Baal. hæc eſt habitatio eorum, & ſedium diſtributio.

34 Moſobab quoque & Jemlech, & Joſa filius Amaſiæ,

35 Et Joël, & Jehu filius Joſabiæ filij Saraiæ filij Aſiel,

36 Et Elioënai, & Jacoba, & Iſuhaia, & Aſaia, & Adiel, & Iſmiel, & Banaia.

37 Ziza quoque filius Sephei filij Allon filij Idaia filij Semri filij Samaia.

38 Iſti ſunt nominati principes in cognationibus ſuis, & in domo affinitatum ſuarum multiplicati ſunt vehementer.

39 Et profecti ſunt ut ingrederentur in Gador uſque ad Orientem vallis, & ut quærerent paſcua gregibus ſuis.

G 40 Inveneruntque paſcuas uberes, & valdè bonas, & terram latiſſimam & quietam & fertilem, in qua antè habitaverant de ſtirpe Cham.

41 Hi ergo venerunt, quos ſuprà deſcripſimus nominatim, in diebus Ezechiæ regis Juda: & percuſſerunt tabernacula eorum, & habitatores qui inventi fuerant ibi, & deleverunt eos uſque in præſentem diem: habitaveruntque pro eis, quoniam uberrimas paſcuas ibidem repererunt.

42 De filiis quoque Simeon abierunt in montem Seir viri quingenti, habentes principes Phalthiam & Naariam & Raphaiam & Oziel filios Jeſi:

43 Et percuſſerunt reliquias, quæ evadere potuerant, Amalecitarum, & habitaverunt ibi pro eis uſque ad diem hanc.

Caput V.

Catalogus filiorum Ruben, Gad & dimidiæ tribus Manaſſe, & habitatio eorum qui percuſſerunt Agarenos, ſed tandem ducti ſunt ad Aſſyrios ob idololatriam ipſorum.

A 1 Filij quoque Ruben primogeniti Iſraël (ipſe quippe fuit primogenitus ejus: ſed cùm * violaſſet thorum patris ſui, data ſunt primogenita ejus filiis Joſeph filij Iſraël, & non eſt ille reputatus in primogenitum.

* Gen. 35.d.22. 49.a.4.

2 Porrò Judas, qui erat fortiſſimus inter fratres ſuos, de ſtirpe ejus principes germinati ſunt: primogenita autem reputata ſunt Joſeph.)

3 Filij * ergo Ruben primogeniti Iſraël: Enoch, & Phallu, Eſron, & Carmi.

* Gen. 46.b.9. Exod.6.c.14. Num. 26.a.5.

4 Filij Joël: Samaia filius ejus, Gog filius ejus, Semei filius ejus,

5 Micha filius ejus, Reia filius ejus, Baal filius ejus,

6 Beera filius ejus, quem captivum duxit Thelgathphalnaſar rex Aſſyriorum, & fuit princeps in tribu Ruben.

7 Fratres autem ejus, & univerſa cognatio ejus, quando numerabantur per familias ſuas, habuerunt principes, Jehiel & Zachariam.

B 8 Porrò Bala filius Azaz, filij Samma, filij Joël, ipſe habitavit in Aroër uſque ad Nebo & Beelmeon.

9 Contra Orientalem quoque plagam habitavit uſque ad introitum eremi, & flumen Euphraten. multum quippe jumentorum numerum poſſidebant in Terra Galaad.

10 In diebus autem Saul præliati ſunt contra Agareos, & interfecerunt illos, habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum, in omni plaga, quæ reſpicit ad Orientem Galaad.

11 Filij verò Gad è regione eorum habitaverunt in Terra Baſan uſque Selcha:

12 Joël in capite, & Saphan ſecundus: Janai autem, & Saphat, in Baſan.

13 Fratres verò eorum ſecundùm domos cognationum ſuarum, Michaël, & Moſollam, & Sebe, & Jorai, & Jachan, & Zie, & Heber, ſeptem.

14 Hi filij Abihail, filij Huri, filij Jara, filij Galaad, filij Michaël, filij Jeſeſi, filij Jeddo, filij Buz.

15 Fratres quoque filij Abdiel, filij Guni, princeps domus in familiis ſuis.

16 Et habitaverunt in Galaad, & in Baſan, & in viculis ejus, & in cunctis ſuburbanis Saron, uſque ad terminos.

17 Omnes hi numerati ſunt in diebus Joathan regis Juda, & in diebus Jeroboam regis Iſraël. C

18 Filij Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe, viri bellatores, ſcuta portantes & gladios, & tendentes arcum, eruditique ad prælia, quadraginta quattuor millia & ſeptingenti ſexaginta, procedentes ad pugnam.

19 Dimicaverunt contra Agareos: Ituræi verò, & Naphis, & Nodab,

20 Præbuerunt eis auxilium. Traditique ſunt in manus eorum Agarei, & univerſi qui fuerant cum eis, quia Deum invocaverunt cùm præliarentur: & exaudivit eos, eò quòd credidiſſent in eum.

21 Ceperuntque omnia quæ poſſederant, camelorum quinquaginta millia, & ovium ducenta quinquaginta millia, & aſinos duo millia, & animas hominum centum millia.

22 Vulnerati autem multi corruerunt: fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque pro eis uſque ad tranſmigrationem. D

23 Filij quoque dimidiæ tribus Manaſſe, poſſederunt terram à finibus Baſan uſque Baal, Hermon, & Sanir, & montem Hermon, ingens quippe numerus erat.

24 Et hi fuerunt principes domus cognationis eorum, Epher, & Jeſi, & Eliel, & Ezriel, & Jeremia, & Odoia, & Jediel, viri fortiſſimi & potentes, & nominati duces in familiis ſuis.

25 Reliquerunt autem Deum patrum ſuorum, & fornicati ſunt poſt deos populorum terræ, quos abſtulit Deus coram eis.

26 Et ſuſcitavit Deus Iſraël ſpiritum Phul regis Aſſyriorum, & ſpiritum Thelgathphalnaſar regis Aſſur: & tranſtulit Ruben, & Gad, & dimidiam tribum Manaſſe, & adduxit eos in Lahela, & in Habor, & Ara, & fluvium Gozan, uſque ad diem hanc.

Caput VI.

Genealogia filiorum Levi, & quos ex eis conſtituerit David cantores ac miniſtros in domo Domini: item generatio filiorum Aaron cum urbibus ſuis in ſingulis tribubus Iſraël, & quæ fuerint civitates refugij.

1 Filij Levi: Gerſon, Caath, & Merari. A

2 Filij Caath: Amram, Iſar, Hebron, & Oziel.

Gen. 46. b.11. Inf. 23. a.6.

3 Filij Amram: Aaron, Moyſes, & Maria: Filij Aaron: Nadab & Abiu, Eleazar & Ithamar.

4 Eleazar

Digitized by Google

4 Eleazar genuit Phinees, & Phinees genuit Abiſue,

5 Abiſue verò genuit Bocei,& Bocci genuit Ozi.

6 Ozi genuit Zaraiam, & Zaraias genuit Meraioth.

7 Porrò Merajoth genuit Amariam, & Amarias genuit Achitob.

8 Achitob genuit Sadoc,& Sadoc genuit Achimaas,

9 Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Johanan,

10 Johanan genuit Azariam. ipſe eſt qui ſacerdotio functus eſt, in domo quam ædificavit Salomon in Jeruſalem.

11 Genuit autem Azarias Amariam, & Amarias genuit Achitob,

12 Achitob genuit Sadoc,& Sadoc genuit Sellū,

13 Sellum genuit Helciam, & Helcias genuit Azariam,

14 Azarias genuit Saraiam, & Saraias genuit Joſedec.

B 15 Porrò Joſedec egreſſus eſt, quando tranſtulit Dominus Judam & Jeruſalem per manus Nabuchodonoſor,

* Exod. 6 c.16. 16 Filij *ergo Levi: Gerſon, Caath, & Merari.

17 Et hæc nomina filiorum Gerſon: Lobni, & Semei.

18 Filij Caath: Amram, & Iſaar, & Hebron, & Oziel.

19 Filij Merari: Moholi & Muſi. Hæ autem cognationes Levi ſecundùm familias eorum.

20 Gerſon, Lobni filius ejus, Jahat filius ejus, Zamma filius ejus,

21 Joha filius ejus, Addo filius ejus, Zara filius ejus, Jethrai filius ejus.

22 Filij Caath, Aminadab filius ejus, Core filius ejus, Aſir filius ejus,

23 Elcana filius ejus, Abiaſaph filius ejus, Aſir filius ejus,

24 Thahath filius ejus, Uriel filius ejus, Ozias filius ejus, Saul filius ejus.

25 Filij Elcana, Amaſai & Achimoth

26 Et Elcana: Filij Elcana: Sophai filius ejus, Nahath filius ejus,

27 Eliab filius ejus, Jeroham filius ejus, Elcana filius ejus.

26 Filij Samuel, primogenitus Vaſſeni,& Abia.

29 Filij autem Merari, Moholi: Lobni filius ejus, Semei filius ejus, Oza filius ejus,

C 30 Sammaa filius ejus, Haggia filius ejus, Aſaia filius ejus.

31 Iſti ſunt, quos conſtituit David ſuper cantores domus Domini, ex quo collocata eſt arca:

32 Et miniſtrabant coram tabernaculo teſtimonij, canentes donec ædificaret Salomon domum Domini in Jeruſalem: ſtabant autem juxta ordinem ſuum in miniſterio.

33 Hi verò ſunt, qui aſſiſtebant cum filiis ſuis, de filiis Caath, Hemam cantor filius Johel, filij Samuel,

34 Filij Elcana, filij Jeroham, filij Eliel, filij Thohu,

35 Filij Suph, filij Elcana, filij Mahath, filij Amaſai,

36 Filij Elcana, filij Johel, filij Azariæ, filij Sophoniæ,

37 Filij Thahath, filij Aſir, filij Abiaſaph, filij Core,

38 Filij Iſaar, filij Caath, filij Levi, filij Iſraël.

39 Et frater ejus Aſaph, qui ſtabat à dextris ejus, Aſaph filius Barachiæ, filij Samaa,

40 Filij Michaël, filij Baſaiæ, filij Melchiæ,

41 Filij Athanai, filij Zara, filij Adaia,

42 Filij Ethan, filij Zamma, filij Semei,

43 Filij Jeth, filij Gerſom, filij Levi.

44 Filij autem Merari fratres eorum, ad ſiniſtram, Ethan filius Cuſi, filij Abdi, filij Maloch, D

45 Filij Haſabiæ, filij Amaſiæ, filij Helciæ,

46 Filij Amaſai, filij Boni, filij Somer,

47 Filij Moholi, filij Muſi, filij Merari, filij Levi.

48 Fratres quoque eorum Levitæ, qui ordinati ſunt in cunctum miniſterium tabernaculi domus Domini.

49 Aaron verò,& filij ejus adolebant incenſum ſuper altare holocauſti,& ſuper altare thymiamatis, in omne opus Sancti ſanctorum: & ut precarentur pro Iſraël, juxta omnia quæ præceperat Moyſes ſervus Dei.

50 Hi ſunt autem filij Aaron: Eleazar filius ejus, Phinees filius ejus, Abiſue filius ejus,

51 Bocci filius ejus, Ozi filius ejus, Zarahia filius ejus,

52 Merajoth filius ejus, Amarias filius ejus, Achitob filius ejus,

53 Sadoc filius ejus, Achimaas filius ejus.

54 Et hæc habitacula eorum per vicos atque confinia, filiorum ſcilicet Aaron, juxta cognationes Caathitarum: ipſis enim ſorte contigerant.

55 Dederunt igitur eis Hebron in terra Juda, & ſuburbana ejus per circuitum: E

56 * Agros autem civitatis,& villas, Caleb filio Jephone. * Ioſ. 21. b.12.

57 Porrò filiis Aaron dederunt civitates ad confugiendum, Hebron,& Lobna & ſuburbana ejus,

58 Jether quoque & Eſthemo cum ſuburbanis ſuis, ſed & Helon & Dabir cum ſuburbanis ſuis,

59 Aſan quoque & Bethſemes & ſuburbana earum.

60 De tribu autem Benjamin, Gabee, & ſuburbana ejus, & Almath cum ſuburbanis ſuis, Anathoth quoque cum ſuburbanis ſuis. omnes civitates, tredecim, per cognationes ſuas.

61 Filiis autem Caath reſiduis de cognatione ſua, dederunt ex dimidia tribu Manaſſe in poſſeſſionem urbes decem.

62 Porrò filiis Gerſom per cognationes ſuas, de tribu Iſſachar,& de tribu Aſer, & de tribu Nephthali,& de tribu Manaſſe in Baſan, urbes tredecim.

63 Filiis autem Merari per cognationes ſuas, de tribu Ruben,& de tribu Gad,& de tribu Zabulon, dederunt ſorte civitates duodecim.

64 Dederunt quoque filij Iſraël Levitis civitates, & ſuburbana earum:

65 Dederúntque per ſortem, ex tribu filiorum Juda, & ex tribu filiorum Simeon, & ex tribu filiorum Benjamin, urbes has quas vocaverunt nominibus ſuis,

66 Et his qui erant de cognatione filiorum Caath,

Digitized by Google

* Ioſ.21. b.21. Caath, * fuerúntque civitates in terminis eorum de tribu Ephraim.

67 Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum, Sichem cum ſuburbanis ſuis in monte Ephraim, & Gazer cum ſuburbanis ſuis,

68 Jecmaan quoque cum ſuburbanis ſuis, & Bethoron ſimiliter,*

69 Necnon & Helon cum ſuburbanis ſuis, & Gethremmon in eumdem modum.

70 Porrò ex dimidia tribu Manaſſe, Aner, & ſuburbana ejus, Baalam & ſuburbana ejus: his videlicet, qui de cognatione filiorum Caath reliqui erãt.

71 Filiis autem Gerſom, de cognatione dimidiæ tribus Manaſſe, Gaulon in Baſan & ſuburbana ejus, & Aſtharoth cum ſuburbanis ſuis.

G 72 De tribu Iſſachar, Cedes & ſuburbana ejus, & Dabereth cum ſuburbanis ſuis,

73 Ramoth quoque & ſuburbana ejus, & Anem cum ſuburbanis ſuis.

74 De tribu verò Aſer: Maſal cum ſuburbanis ſuis, & Abdon ſimiliter,

75 Hucac quoque & ſuburbana ejus, & Rohob cum ſuburbanis ſuis.

76 Porrò de tribu Nephthali, Cedes in Galilæa & ſuburbana ejus, Hamon cum ſuburbanis ſuis, & Cariathaim & ſuburbana ejus.

77 Filiis autem Merari reſiduis: de tribu Zabulon, Remmono & ſuburbana ejus, & Thabor cum ſuburbanis ſuis:

78 Trans Jordanem quoque ex adverſo Jericho contra Orientem Jordanis, de tribu Ruben, Boſor in ſolitudine cum ſuburbanis ſuis, & Jaſſa cum ſuburbanis ſuis,

79 Cademoth quoque & ſuburbana ejus, & Mephaat cum ſuburbanis ſuis.

80 Necnon & de tribu Gad, Ramoth in Galaad & ſuburbana ejus, & Manaim cum ſuburbanis ſuis,

81 Sed & Heſebon cum ſuburbanis ſuis, & Jezer cum ſuburbanis ſuis.

CAPUT VII.

Genealogia Iſſachar, Benjamin, Nephthali, Manaſſe, Ephraim, & Aſer.

A * Gen.46. b.13. 1 PORrò filij Iſſachar: Thola, & Phua, Jaſub, & Simeron, quattuor.

2 Filij Thola: Ozi & Raphaia, & Jeriel, & Jemai, & Jebſẽ, & Samuel, principes per domos cognationum ſuarum. De ſtirpe Thola viri fortiſſimi numerati ſũt in diebus David, viginti duo millia ſexcẽti.

3 Filij Ozi: Izrahia, de quo nati ſunt Michaël, & Obadia, & Johel, & Jeſia, quinque omnes principes.

4 Cúmque eis per familias & populos ſuos, accincti ad prælium, viri fortiſſimi, triginta ſex millia: multas enim habuerunt uxores, & filios.

5 Fratres quoque eorum per omnem cognationem Iſſachar, robuſtiſſimi ad pugnandum, octoginta ſeptem millia numerati ſunt.

B 6 Filij * Benjamin: Bela, & Bechor, & Jadiel, tres.

* Gen. 46.c.21. 7 Filij Bela: Eſbon, & Ozi, & Oziel, & Jerimoth, & Urai, quinque principes familiarum, & ad pugnandum robuſtiſſimi: numerus autem eorum, viginti duo millia & triginta quattuor.

8 Porrò filij Bechor: Zamira, & Joas, & Eliezer, & Elioënai, & Amri, & Jerimoth, & Abia, & Anathoth, & Almath: omnes hi, filij Bechor.

9 Numerati ſunt autem per familias ſuas principes cognationum ſuarum, ad bella fortiſſimi, viginti millia & ducenti.

10 Porrò filij Jadihel: Balan. Filij autem Balan: C
Jehus, & Benjamin, & Aod, & Chanana, & Zethan, & Tharſis, & Ahiſahar.

11 Omnes hi filij Jadihel, principes cognationum ſuarum, viri fortiſſimi, decem & ſeptem millia & ducenti, ad prælium procedentes.

12 Sepham quoque & Hapham filij Hir: & Haſim filij Aher.

13 * Filij autem Nephthali: Jaſiel, & Guni, & * Gen. 46.c.24.
Jeſer, & Sellum, filij Bala.

14 Porrò filius Manaſſe, Eſriel: concubináque ejus Syra peperit Machir patrem Galaad.

15 Machir autem accepit uxores filiis ſuis Happhim & Saphan: & habuit ſororem nomine Maacha: nomen autem ſecundi, Salphaad, natæque ſunt Salphaad filiæ.

16 Et peperit Maacha uxor Machir filium, vocavítque nomen ejus Phares: porrò nomen fratris ejus, Sares: & filij ejus, Ulam, & Recẽn. D

17 Filius autem Ulam, Badan. hi ſunt filij Galaad, filij Machir, filij Manaſſe.

18 Soror autem ejus Regina peperit Virum decorum, & Abiezer, & Mohola.

19 Erant autem filij Semida, Ahin, & Sechem, & Leci, & Aniam.

20 Filij autem Ephraim: Suthala, Bared filius ejus, Thahath filius ejus, Elada filius ejus, Thahath filius ejus, hujus filius Zabad,

21 Et hujus filius Suthala, & hujus filius Ezer & Elad: occiderunt autem eos viri Geth indigenæ, quia deſcenderant ut invaderent poſſeſſiones eorũ.

22 Luxit igitur Ephraim pater eorum multis diebus, & venerunt fratres ejus ut conſolarentur eum. E

23 Ingreſſúſque eſt ad uxorem ſuam: quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Beria, eò quòd in malis domus ejus ortus eſſet:

24 Filia autem ejus fuit Sara, quæ ædificavit Bethoron inferiorem & ſuperiorem, & Ozenſara.

25 Porrò filius ejus Rapha, & Reſeph, & Thale, de quo natus eſt Thaan,

26 Qui genuit Laadan: hujus quoque filius Ammiud, qui genuit Elizama,

27 De quo ortus eſt Nun, qui habuit filiũ Joſue.

28 Poſſeſſio autẽ eorũ & habitatio, Bethel cũ filiabus ſuis, & contra Orientem Noran, ac Occidẽtalem plagam Gazer & filiæ ejus, Sichem quoque F
cum filiabus ſuis, uſque ad Aza cum filiabus ejus.

29 Juxta filios quoque Manaſſe, Bethſan & filias ejus, Thanach & filias ejus, Mageddo & filias ejus: Dor & filias ejus: in his habitaverunt filij Joſeph, filij Iſraël.

30 Filij * Aſer: Jemna, & Jeſua, & Jeſſui, Ba- * Gen. 46.c.17.
ria, & Sara ſoror eorum.

31 Filij autem Baria: Heber, & Melchiel: ipſe eſt pater Barſaith.

32 Heber autem genuit Jephlat, & Somer, & Hotham, & Suaa ſororem eorum.

33 Filij Jephlat: Phoſech, & Chamaal, & Aſoth: hi filij Jephlat. G

34 Porrò filij Somer: Ahi, & Roaga, & Haba, & Aram.

35 Filij autem Helem fratris ejus: Supha, & Jemna, & Selles, & Amal.

36 Filij Supha: Sue, Harnapher, & Sual, & Beri, & Jamra,

37 Boſor, & Hod, & Samma, & Saluſa, & Jethran, & Bera.

38 Filij Jether: Jephone, & Phaſpha, & Ara.

39 Filij autem Olla: Aree, & Haniel, & Reſia.

40 Omnes hi filij Aſer, principes cognationum, electi atque fortiſſimi duces ducum: numerus autem eorum ætatis quæ apta eſſet ad bellum, viginti ſex millia.

CAPUT VIII.

Rurſum genealogia Benjamin & Saul, filiorúmque ipſius.

A 1 Benjamin autem genuit Bale primogenitum ſuum, Asbel ſecundum, Ahara tertium, Gen. 46. c. 21. Sup. 7. b. 6.

2 Nohaa quartum, & Rapha quintum.

3 Fuerúntque filij Bale: Addar, & Gera, & Abiud,

4 Abiſue quoque & Naaman, & Ahoe,

5 Sed & Gera, & Sephuphan, & Huram.

6 Hi ſunt filij Ahod, principes cognationum habitantiũ in Gabaa, qui tranſlati ſunt in Manahath.

7 Naaman autem, & Achia, & Gera ipſe tranſtulit eos, & genuit Oza, & Ahiud.

8 Porrò Saharaim genuit in regione Moab, poſtquam dimiſit Huſim & Bara uxores ſuas.

9 Genuit autem de Hodes uxore ſua Jobab, & Sebia, & Moſa, & Molchom,

10 Jehus quoque, & Sechia, & Marma. hi ſunt filij ejus, principes in familiis ſuis.

11 Mehuſim verò genuit Abitob, & Elphaal.

B 12 Porrò filij Elphaal: Heber, & Miſaam, & Samad: hic ædificavit Ono, & Lod, & filias ejus.

13 Baria autem & Sama, principes cognationum habitantium in Aialon: hi fugaverunt habitatores Geth.

14 Et Ahio, & Seſac, & Jerimoth,

15 Et Zabadia, & Arod, & Heder,

16 Michaël quoque, & Jeſpha, & Joha, filij Baria.

17 Et Zabadia, & Moſollam, & Hezeci, & Heber,

18 Et Jeſamari, & Jezlia, & Jobab, filij Elphaal,

19 Et Jacim, & Zechri, & Zabdi,

20 Elioënai, & Selethai, & Eliel,

21 Et Adaia, & Baraia, & Samarath filij Semei.

22 Et Jeſpham, & Heber, & Eliel,

23 Et Abdon, & Zechri, & Hanan,

24 Et Hanánia, & Ælam, & Anathothia,

25 Et Jephdaia, & Phanuel filij Seſac,

26 Et Samſari, & Sohoria, & Otholia,

27 Et Jerſia, & Elia, & Zechri, filij Jeroham.

C 28 Hi patriarchæ, & cognationum principes, qui habitaverunt in Jeruſalem.

29 In * Gabaon autem habitaverunt Abigabaon, & nomen uxoris ejus Maacha: * Inf. 9. f. 35.

30 Filiúſque ejus primogenitus Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Nadab.

31 Gedor quoque, & Ahio, & Zacher, & Macelloth:

32 Et Macelloth genuit Samaa: habitaverúntque ex adverſo fratrum ſuorum in Jeruſalem cum fratribus ſuis.

33 * Ner autem genuit Cis, & Cis genuit Saul. Porrò Saul genuit Jonathan, & Melchiſua, & Abinadab, & Esbaal. * 1. Reg. 14. f. 51. Inf. 9. f. 39.

34 Filius autem Jonathan, Meribbaal: & Meribbaal genuit Micha.

35 Filij Micha, Phithon, & Melech, & Tharaa, & Ahaz.

36 Et Ahaz genuit Joada: & Joada genuit Alamath, & Azmoth, & Zamri: porrò Zamri genuit Moſa, D

37 Et Moſa genuit Banaa, cujus filius fuit Rapha, de quo ortus eſt Elaſa, qui genuit Aſel.

38 Porrò Aſel ſex filij fuerunt his nominibus, Ezricam, Bocru, Iſmaël, Saria, Obdia, & Hanan. omnes hi filij Aſel.

39 Filij autem Eſec fratris ejus, Ulam primogenitus, & Jehus ſecundus, & Eliphalet tertius.

40 Fuerúntque filij Ulam viri robuſtiſſimi, & magno robore tendentes arcum: & multos habentes filios ac nepotes, uſque ad centum quinquaginta. Omnes hi, filij Benjamin.

CAPUT IX.

Qui primi filiorum Iſraël habitaverint in Jeruſalem, & officia ſacerdotum ac Levitarum, generationes quoque Saul ac filiorum ejus repetuntur.

1 Univerſus ergo Iſraël dinumeratus eſt: & ſumma eorum ſcripta eſt in Libro regum Iſraël, & Juda: tranſlatíque ſunt in Babylonem propter delictum ſuum. A

2 Qui autem habitaverunt primi in poſſeſſionibus, & in urbibus ſuis: Iſraël, & Sacerdotes, & Levitæ, & Nathinæi.

3 Commorati ſunt in Jeruſalem de filiis Juda, & de filiis Benjamin, de filiis quoque Ephraim, & Manaſſe.

4 Othei filius Ammiud, filij Amri, filij Omrai, filij Bonni, de filiis Phares filij Juda.

5 Et de Siloni: Aſaia primogenitus, & filij ejus.

6 De filiis autem Zara: Jehuel, & fratres eorum, ſexcenti nonaginta.

7 Porrò de filiis Benjamin: Salo filius Moſollam, filij Oduia, filij Aſana:

8 Et Jobania filius Jeroham: & Ela filius Ozi, filij Mochori: & Moſollam filius Saphatiæ, filij Rahuel, filij Jebaniæ, B

9 Et fratres eorum per familias ſuas, nongenti quinquaginta ſex. Omnes hi, principes cognationum per domos patrum ſuorum.

10 De ſacerdotibus autẽ: Jedaia, Joiarib, & Jachin:

11 Azarias quoque filius Helciæ, filij Moſollam, filij Sadoc, filij Marajoth, filij Achitob, Pontifex domus Dei.

12 Porrò Adaias, filius Jeroham, filij Phaſſur, filij Melchiæ: & Maaſai filius Adiel, filij Jezra, filij Moſollam, filij Moſollamith, filij Emmer.

13 Fratres quoque eorum principes per familias ſuas, mille ſeptingenti ſexaginta, fortiſſimi robore ad faciendum opus miniſterij in domo Dei. C

14 De Levitis autem: Semeia filius Haſſub, filij Ezricam, filij Haſebia, de filiis Merari.

15 Bacbacar quoque carpentarius, & Galal, & Mathania filius Micha, filij Zechri, filij Aſaph:

16 Et Obdia filius Semeiæ, filij Galal, filij Idithun: & Barachia filius Aſa, filij Elcana, qui habitavit in atriis Netophati.

17 Janitores autem: Sellum, & Accub, & Telmon & Ahimam, & frater eorum Sellum princeps,

18 Uſque

Digitized by Google

18 Uſque ad illud tempus, in porta regis ad Orientem,obſervabant per vices ſuas de filiis Levi.

19 Sellum verò filius Core, filij Abiaſaph, filij Core,cum fratribus ſuis,& domo patris ſui,hi ſunt

D Coritæ ſuper opera miniſterij,cuſtodes veſtibulorum tabernaculi: & familiæ eorum per vices caſtrorum Domini cuſtodientes introitum.

20 Phinees autem filius Eleazari, erat dux eorum coram Domino.

21 Porrò Zacharias filius Moſollamia, janitor portæ tabernaculi teſtimonij.

22 Omnes hi electi in oſtiarios per portas, ducenti duodecim:& deſcripti in villis propriis:quos conſtituerunt David,& Samuel Videns,in fide ſua,

23 Tam ipſos, quàm filios eorum, in oſtiis domus Domini, & in tabernaculo, vicibus ſuis.

24 Per quattuor ventos erant oſtiarij: id eſt ad Orientem, & ad Occidentem, & ad Aquilonem, & ad Auſtrum.

25 Fratres autem eorum in viculis morabantur, & veniebant in ſabbatis ſuis de tempore uſque ad tempus.

26 His quattuor Levitis creditus erat omnis

E numerus janitorum,& erant ſuper exedras, & theſauros domus Domini.

27 Per gyrum quoque templi Domini morabantur in cuſtodiis ſuis:ut cùm tempus fuiſſet, ipſi manè aperirent fores.

28 De horum genere erant & ſuper vaſa miniſterij: ad numerum enim & inferebantur vaſa, & efferebantur.

29 De ipſis, & qui credita habebant utenſilia ſanctuarij,præerant ſimilæ,& vino,& oleo, & thuri, & aromatibus.

30 Filij autem ſacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant.

31 Et Mathathias Levites primogenitus Sellum Coritæ, præfectus erat eorum quæ in ſartagine frigebantur.

32 Porrò de filiis Caath fratribus eorum, ſuper panes erant propoſitionis, ut ſemper novos per ſingula ſabbata præpararent.

F

33 Hi ſunt principes cantorum per familias Levitarum, qui in exedris morabantur, ut die ac nocte jugiter ſuo miniſterio deſervirent.

34 Capita Levitarum, per familias ſuas principes,manſerunt in Jeruſalem.

* Sup. 8. c.29. 35 In * Gabaon autem commorati ſunt, pater Gabaon Jehiel, & nomen uxoris ejus Maacha.

36 Filius primogenitus ejus Abdon, & Sur, & Cis,& Baal, & Ner, & Nadab,

37 Gedor quoque, & Ahio, & Zacharias, & Macelloth.

38 Porrò Macelloth genuit Samaan: iſti habi-

G taverunt è regione fratrum ſuorum in Jeruſalem, cum fratribus ſuis.

* Sup. 8. c.33. 39 * Ner autem genuit Cis: & Cis genuit Saul: & Saul genuit Jonathan, & Melchiſua, & Abinadab, & Eſbaal.

40 Filius autem Jonathan,Meribbaal: & Meribbaal genuit Micha.

41 Porrò filij Micha, Phithon, & Melech, & Tharaa, & Ahaz

42 Ahas autē genuit Jara,& Jara genuit Alamath,

& Azmoth, & Zamri. Zamri autem genuit Moſa.

43 Moſa verò genuit Banaa: cujus filius Raphaia, genuit Elaſa: de quo ortus eſt Aſel.

44 Porrò Aſel ſex filios habuit his nominibus, Ezricam, Bocru, Iſmahel, Saria,Obdia, Hanan. hi ſunt filij Aſel.

CAPUT X.

Saul propter varias iniquitates à Philiſthæis occiditur cum filiis; ejuſque capite à Philiſthæis amputato, reliquum corpus cum filiis ſepelitur à viris Iabes Galaad.

1 PHiliſthiim autem pugnabant contra Iſraël, fugerúntque viri Iſraël Palæſthinos, & ceciderunt vulnerati in monte Gelboë. A 1 Reg. 31.a.1.

2 Cúmque appropinquaſſent Philiſthæi perſequentes Saul,& filios ejus, percuſſerunt Jonathan, & Abinadab, & Melchiſua, filios Saul.

3 Et aggravatum eſt prælium contra Saul,invenerúntque eum ſagittarij, & vulneraverūt jaculis.

4 Et dixit Saul ad armigerum ſuum: Evagina gladium tuum,& interfice me:ne fortè veniant incircumciſi iſti, & illudant mihi. Noluit autem B armiger ejus hoc facere, timore perterritus: arripuit ergo Saul enſem, & irruit in eum.

5 Quod cùm vidiſſet armiger ejus, videlicet mortuum eſſe Saul, irruit etiam ipſe in gladium ſuum, & mortuus eſt.

6 Interiit ergo Saul, & tres filij ejus, & omnis domus illius pariter concidit.

7 Quod cùm vidiſſent viri Iſraël, qui habitabant in campeſtribus, fugerunt: & Saul ac filiis ejus mortuis, dereliquerunt urbes ſuas, & huc illúcque C diſperſi ſunt:venerúntque Philiſthiim, & habitaverunt in eis.

8 Die igitur altero detrahentes Philiſthiim ſpolia cæſorum,invenerunt Saul, & filios ejus jacentes in monte Gelboë.

9 Cúmque ſpoliaſſent eum, & amputaſſent caput,armíſque nudaſſent, miſerunt in terram ſuam, ut circumferretur,& oſtenderetur idolorum templis, & populis:

10 Arma autem ejus conſecraverunt in fano dei ſui, & caput affixerunt in templo Dagon.

11 Hoc cùm audiſſent viri Jabes Galaad, omnia ſcilicet quæ Philiſthiim fecerant ſuper Saul,

12 Conſurrexerunt ſinguli virorum fortium, & tulerunt cadavera Saul & filiorum ejus:attulerúntque ea in Jabes, & ſepelierunt oſſa eorum ſubter D quercum, quæ erat in Jabes, & jejunaverunt ſeptem diebus.

13 Mortuus eſt ergo Saul propter iniquitates ſuas,eò quòd prævaricatus ſit*mandatum Domini quod præceperat,& non cuſtodierit illud:ſed * inſuper etiam pythoniſſam conſuluerit, * Exod. 17.d.14. 1.R.g. 15 a.3.

14 Nec ſperaverit in Domino: propter quod interfecit eum, & tranſtulit regnum ejus ad David filium Iſai. * 1 Reg. 28 b.8.

CAPUT XI.

Unctus David in regem devictis Jebuſæis habitavit in Ieruſalem, ſtipatus potentiſſimis ac ſtrenuiſſimis militibus, quorum heroica geſta narrantur: noluit David deſideratam bibere aquam, eò quòd cum fortium ſuorum periculo allata eſſet.

1 COngregatus eſt igitur omnis Iſraël ad David in Hebron, dicens: Os tuum ſumus,& caro tua. A 2. Reg. 5 a.1.

2 Heri quoque, & nudiuſtertius, cùm adhuc

Digitized by Google

regnaret Saul, tu eras qui educebas, & introduce-
bas Iſraël: tibi enim dixit Dominus Deus tuus:
Tu paſces populum meum Iſraël, & tu eris princeps
ſuper eum.
3 Venerunt ergo omnes majores natu Iſraël ad
regem in Hebron, & iniit David cum eis fœdus
coram Domino: unxerúntque eum regem ſuper
Iſraël: juxta ſermonem Domini, quem locutus eſt
in manu Samuel.
B 4 Abiit quoque David, & omnis Iſraël, in Je-
ruſalem. hæc eſt Jebus, ubi erant Jebuſæi habita-
tores terræ.
5 Dixerúntque qui habitabant in Jebus ad Da-
vid: Non ingredieris huc. Porrò David cepit ar-
cem Sion, quæ eſt Civitas David,
6 Dixítque: Omnis qui percuſſerit Jebuſæum
in primis, erit princeps & dux. Aſcendit igitur
primus Joab filius Sarviæ, & factus eſt princeps.
7 Habitavit autem David in arce, & idcircò
appellata eſt Civitas David.
8 Ædificavítque urbem in circuitu à Mello uſ-
que ad gyrum, Joab autem reliqua urbis extruxit.
9 Proficiebátque David vadens & creſcens, &
Dominus exercituum erat cum eo.
C
* 2.Reg. 23.a.8. 10 * Hi principes virorum fortium David, qui
adjuverunt eum ut rex fieret ſuper omnem Iſraël,
juxta verbum Domini, quod locutus eſt ad Iſraël.
11 Et iſte numerus robuſtorum David: Jesbaam
filius Achamoni princeps inter triginta: iſte levavit
haſtam ſuam ſuper trecentos vulneratos una vice.
12 Et poſt eum Eleazar filius patrui ejus Aho-
hites, qui erat inter tres potentes.
13 Iſte fuit cum David in Pheſdomim, quando
Philiſthiim congregati ſunt ad locum illum in
prælium: & erat ager regionis illius plenus hor-
deo, fugerátque populus à facie Philiſthinorum.
14 Hi ſteterunt in medio agri, & defenderunt
eum: cúmque percuſſiſſent Philiſthæos, dedit Do-
minus ſalutem magnam populo ſuo.
D 15 Deſcenderunt autem tres de triginta princi-
bus ad petram, in qua erat David, ad ſpeluncam
Odollam, quando Philiſthiim fuerant caſtrameta-
ti in Valle raphaim.
* 2.Reg. 23.b.14 16 * Porrò David erat in præſidio, & ſtatio
Philiſthinorum in Bethlehem.
17 Deſideravit igitur David, & dixit: O ſi
quis daret mihi aquam de ciſterna Bethlehem,
quæ eſt in porta.
18 Tres ergo iſti per media caſtra Philiſthino-
rum perrexerunt, & hauſerunt aquam de ciſterna
Bethlehem, quæ erat in porta, & attulerunt ad Da-
vid ut biberet: qui noluit, ſed magis libavit il-
lam Domino,
E 19 Dicens: Abſit ut in conſpectu Dei mei hoc
faciam, & ſanguinem iſtorum virorum bibam;
quia in periculo animarum ſuarum attulerunt mi-
hi aquam. Et ob hanc cauſam noluit bibere. hæc
fecerunt tres robuſtiſſimi.
20 Abiſai quoque frater Joab ipſe erat princeps
trium, & ipſe levavit haſtã ſuam contra trecentos
vulneratos, & ipſe erat inter tres nominatiſſimus:
21 Et inter tres ſecũdos inclytus, & princeps eorũ
verumtamen uſque ad tres primos non pervenerat
22 Banaias filius Joiadæ viri robuſtiſſimi, qui
multa opera perpetrarat, de Cabſeel: ipſe percuſ-
ſit duos ariel Moab: & ipſe deſcendit, & interfe-
cit leonem in media ciſterna tempore nivis.
23 Et ipſe percuſſit virum Ægyptium, cujus
ſtatura erat quinque cubitorum, & habebat lan-
ceam ut liciatorium texentium: deſcendit igitur
ad eum cum virga, & rapuit haſtam, quam tene-
bat manu, & interfecit eum haſta ſua.
24 Hæc fecit Banaias filius Joiadæ, qui erat in- F
ter tres robuſtos nominatiſſimus,
25 Inter triginta primus, verumtamen ad tres
uſque non pervenerat: poſuit autem eum David
ad auriculam ſuam.
26 Porrò fortiſſimi viri in exercitu, Aſahel frater
Joab, & Elchanan filius patrui ejus de Bethlehem,
27 Sammoth Arorites, Helles Phalonites,
28 Ira filius Acces Thecuites, Abiezer Ana-
thothites,
29 Sobbochai Huſathites, Ilai Ahohites,
30 Maharai Netophathites, Heled filius Baana
Netophathites,
31 Ethai filius Ribai de Gabaath filiorum Ben- G
jamin, Banaia Pharathonites,
32 Hurai de Torrente Gaas, Abiel Arbathites,
Azmoth Bauramites, Eliaba Salabonites.
33 Filij Aſſem Gezonites, Jonathan filius Sage
Ararites,
34 Ahiam filius Sachar Ararites,
35 Eliphar filius Ur,
36 Hepher Mecherathites, Ahia Phelonites,
37 Heſro Carmelites, Naarai filius Asbai,
38 Joel frater Nathan, Mibahar filius Agarai.
39 Selec Ammonites, Naarai Berothites armi-
ger Joab filij Sarviæ.
40 Ira Jethræus, Gareb Jethræus,
41 Urias Hethæus, Zabad filius Oholi,
42 Adina filius Siza Rubenites princeps Rube-
nitarum, & cum eo triginta:
43 Hanan filius Maacha, & Joſaphat Mathanites,
44 Ozia Aſtarothites, Samma & Jehiel filij Ho-
tham Arorites,
45 Jedihel filius Samri, & Joha frater ejus Tho-
ſaites,
46 Eliel Mahumites, & Jeribai, & Joſaia filij
Elnaëm, & Jethma Moabites, Eliel, & Obed, &
Jaſiel de Maſobia.

Caput XII.

Qui David fuerant ſecuti fugientem Saul, & qui poſteà ex omnibus tribubus venerunt ut eum regem conſtituerent in Hebron.

1 HI quoque venerunt ad David in Siceleg, A
cùm adhuc fugeret Saul filium Cis, qui
erant fortiſſimi & egregij pugnatores,
2 Tendentes arcum, & utraque manu fundis
ſaxa jacientes, & dirigentes ſagittas: de fratribus
Saul ex Benjamin.
3 Princeps Ahiezer, & Joas, filij Samaa, Gabaa-
thites, & Jaziel, & Phallet filij Azmoth, & Bara-
cha, & Jehu Anathotites.
4 Samaias quoque Gabaonites fortiſſimus inter
triginta & ſuper triginta. Jeremias, & Jeheziel, &
Johanan, & Jezabad Gaderothites.
5 Et Eluzai & Jerimuth, & Baalia, & Samaria,
& Saphatia Haruphites.

6 Elcana

Digitized by Google

6 Elcana,& Jeſia & Azareel, & Joëzer, & Jeſ-
baam de Carehim :
B 7 Joëla quoque,& Zabadia,filij Jerohã de Gedor.
8 Sed & de Gaddi transfugerunt ad David,cùm
lateret in deſerto, viri robuſtiſſimi, & pugnatores
optimi, tenentes clypeum & haſtam : facies eo-
rum quaſi facies leonis, & veloces quaſi capreæ
in montibus.
9 Ezer princeps,Obdias ſecundus,Eliab tertius,
10 Maſmana quartus, Jeremias quintus,
11 Ethi ſextus, Eliel ſeptimus,
12 Johanan octavus, Elzebad nonus,
13 Jeremias decimus, Machbanai undecimus.
14 Hi de filiis Gad principes exercitus : noviſ-
ſimus centum militibus præerat,& maximus mille.
15 Iſti ſunt qui tranſierunt Jordanem menſe pri-
mo, quando inundare conſuevit ſuper ripas ſuas :
& omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus
ad Orientalem plagam, & Occidentalem.
C 16 Venerunt autem & de Benjamin,& de Juda,
ad præſidium in quo morabatur David.
17 Egreſſúſque eſt David obviàm eis, & ait:Si
pacificè veniſtis ad me ut auxiliemini mihi, cor
meum jungatur vobis : ſi autem inſidiamini mihi
pro adverſariis meis, cùm ego iniquitatem in ma-
nibus non habeam, videat Deus patrum noſtro-
rum, & judicet.
18 Spiritus verò induit Amaſai principem inter
triginta, & ait : Tui ſumus ô David, & tecum,fili
Iſai : pax,pax tibi,& pax adjutoribus tuis. te enim
adjuvat Deus tuus. Suſcepit ergo eos David, &
conſtituit principes turmæ.
19 Porrò de Manaſſe transfugerunt ad David,
quando veniebat cum Philiſthiim adverſus Saul,ut
* 1. Reg. 29. b. 4. pugnaret : & non dimicavit cum eis ; * quia inito
conſilio remiſerunt eum principes Philiſthinorum
dicentes : Periculo capitis noſtri revertetur ad
dominum ſuum Saul.
D 20 Quando igitur reverſus eſt in Siceleg, trans-
fugerunt ad eum de Manaſſe,Ednas,& Jozabad, &
Jedihel,& Michaël, & Ednas,& Jozabad, & Eliu,
& Salathi, principes millium in Manaſſe.
21 Hi præbuerunt auxilium David adverſus la-
trunculos:omnes enim erant viri fortiſſimi,& facti
ſunt principes in exercitu.
22 Sed & per ſingulos dies veniebant ad David
ad auxiliandum ei, uſque dum fieret grandis nu-
merus, quaſi exercitus Dei.
23 Iſte quoque eſt numerus principum exercitus,
qui venerũt ad David,cùm eſſet in Hebron,ut trãſ-
ferrent regnũ Saul ad eum,juxta verbum Domini.
24 Filij Juda portantes clypeum & haſtam, ſex
millia octingenti expediti ad prælium.
25 De filiis Simeon, virorum fortiſſimorum ad
pugnandum, ſeptem millia centum.
26 De filiis Levi, quattuor millia ſexcenti.
27 Joiada quoque princeps de ſtirpe Aaron, &
& cum eo tria millia ſeptingenti.
E 28 Sadoc etiam puer egregiæ indolis, & domus
patris ejus,principes viginti duo.
29 De filiis autem Benjamin fratribus Saul, tria
millia : magna enim pars eorum adhuc ſequeba-
tur domum Saul.
30 Porrò de filiis Ephraim viginti millia octin-
genti, fortiſſimi robore, viri nominati in cogna-
tionibus ſuis.
31 Et ex dimidia tribu Manaſſe, decem & octo
millia, ſinguli per nomina ſua venerunt ut con-
ſtituerent regem David.
32 De filiis quoque Iſſachar viri eruditi,qui no- F
verant ſingula tempora ad præcipiendum quid fa-
cere deberet Iſraël, principes ducenti : omnis au-
tem reliqua tribus,eorum conſilium ſequebatur.
33 Porrò de Zabulon qui egrediebantur ad præ-
lium, & ſtabant in acie inſtructi armis bellicis,
quinquaginta millia venerunt in auxilium,non in
corde duplici.
34 Et de Nephthali, principes mille : & cum
eis inſtructi clypeo & haſta, triginta & ſeptem
millia.
35 De Dan etiam præparati ad prælium,vigin-
ti octo millia ſexcenti.
36 Et de Aſer egredientes ad pugnam, & in
acie provocantes, quadraginta millia.
37 Trans Jordanem autem de filiis Ruben, &
de Gad,& dimidia parte tribus Manaſſe,inſtructi
armis bellicis,centum viginti millia.
38 Omnes iſti viri bellatores expediti ad pu- G
gnandum,corde perfecto venerunt in Hebron, ut
conſtituerent regem David ſuper univerſum Iſ-
raël : ſed & omnes reliqui ex Iſraël, uno corde
erant, ut rex fieret David.
39 Fuerúntque ibi apud David tribus diebus
comedentes & bibentes. præparaverant enim eis
fratres ſui.
40 Sed & qui juxta eos erãt,uſque ad Iſſachar,&
Zabulon, & Nephthali,afferebant panes in aſinis,
& camelis, & mulis, & bobus, ad veſcendum : fa-
rinam, palathas, uvam paſſam, vinum, oleum, bo-
ves, arietes ad omnem copiam. gaudium quippe
erat in Iſraël.

CAPUT XIII.

A Cariathiarim reducitur arca Domini de domo Abinadab, omni Iſraël cum David ante eam ludentibus:ſed quia Oza arcam contingens à Domino percuſſus eſt, avertit eam David in domum Obededom, cui ex eo tempore benedixit Dominus.

1 INiit autem conſilium David cum tribunis,& A
centurionibus, & univerſis principibus,
2 Et ait ad omnem cœtum Iſraël : Si placet vo-
bis : & à Domino Deo noſtro egreditur ſermo,
quem loquor : mittamus ad fratres noſtros reli-
quos in univerſas regiones Iſraël,& ad Sacerdotes,
& Levitas, qui habitant in ſuburbanis urbium,
ut congregentur ad nos,
3 Et reducamus arcam Dei noſtri ad nos: non
enim requiſivimus eam in diebus Saul.
4 Et reſpondit univerſa multitudo ut ita fieret : B
placuerat enim ſermo omni populo.
5 Congregavit ergo David cunctum Iſraël, à
Sihor Ægypti, uſque dum ingrediaris Emath,
* ut adduceret arcam Dei de Cariathiarim. * 2. Reg. 6. a. 2.
6 Et aſcendit David, & omnis vir Iſraël,ad col-
lem Cariathiarim,qui eſt in Juda, ut afferret inde
arcam Domini Dei ſedentis ſuper cherubim, ubi
invocatum eſt nomen ejus.
7 Impoſuerúntque arcam Dei ſuper plauſtrum
novum, de domo Abinadab : Oza autem, & fra-
ter ejus, minabant plauſtrum

Digitized by Google

8 Porrò David, & univerſus Iſraël, ludebant coram Deo omni virtute in canticis, & in citharis, & pſalteriis, & tympanis, & cymbalis, & tubis.

9 Cùm autem perveniſſent ad Aream Chidon, tetendit Oza manum ſuam, ut ſuſtentaret arcam: bos quippe laſciviens paululùm inclinaverat eam.

10 Iratus eſt itaque Dominus contra Ozam, & percuſſit eum, eò quòd tetigiſſet arcam: & mortuus eſt ibi coram Domino.

D 11 Contriſtatúſque eſt David, eò quòd diviſiſſet Dominus Ozam: vocavítque locum illum: Diviſio Ozæ, uſque in præſentem diem.

12 Et timuit Deum tunc temporis, dicens: Quo modo poſſum ad me introducere arcam Dei?

13 Et ob hanc cauſam non adduxit eam ad ſe, hoc eſt, in Civitatem David, ſed avertit in domum Obededom Gethæi.

14 Manſit ergo arca Dei in domo Obededom tribus menſibus: & benedixit Dominus domui ejus, & omnibus quæ habebat.

Caput XIV.

David acceptis à rege Tyri lignis & artificibus ad extruendam ſibi domum, alias ducit uxores, ac multos gignit liberos, & conſulto Domino bis cædit Philiſthæos.

A 2. Reg. 5. b. 11. 1 MIſit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David, & ligna cedrina, & artifices parietum, lignorúmque: ut ædificarent ei domum.

2 Cognovítque David quòd confirmaſſet eum Dominus in regem ſuper Iſraël, & ſublevatum eſſet regnum ſuum ſuper populum ejus Iſraël.

* 2. Reg. 5. c. 13. 3 * Accepit quoque David alias uxores in Jeruſalem: genuítque filios, & filias.

4 Et hæc nomina eorum, qui nati ſunt ei in Jeruſalem: Samua, & Sobad, Nathan, & Salomon,

5 Jebahar, & Eliſua, & Eliphalet,

B 6 Noga quoque, & Napheg, & Japhia,

7 Eliſama, & Baaliada, & Eliphalet.

* 2. Reg. 5. c. 17. 8 * Audientes autem Philiſthiim eò quòd unctus eſſet David in regem ſuper univerſum Iſraël, aſcenderunt omnes ut quærerent eum: quod cùm audiſſet David, egreſſus eſt obviàm eis.

9 Porrò Philiſthiim venientes, diffuſi ſunt in Valle Raphaim.

10 Conſuluítque David Dominum, dicens: Si aſcendam ad Philiſthæos, & ſi trades eos in manu
C mea? Et dixit ei Dominus: Aſcende, & tradam eos in manu tua.

11 Cúmque illi aſcendiſſent in Baalpharaſim, percuſſit eos ibi David, & dixit: Diviſit Deus inimicos meos per manum meam, ſicut dividuntur aquæ: & idcircò vocatum eſt nomen illius loci Baalpharaſim.

12 Dereliquerúntque ibi deos ſuos, quos David juſſit exuri.

13 Alia etiam vice Philiſthiim irruerunt, & diffuſi ſunt in valle.

14 Conſuluítque rurſum David Deum, & dixit
D ei Deus: Non aſcendas poſt eos, recede ab eis, & venies contra illos ex adverſo pyrorum.

15 Cumque audieris ſonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellum. Egreſſus eſt enim Deus ante te, ut percutiat caſtra Philiſthiim.

16 Fecit ergo David ſicut præceperat ei Deus, & percuſſit caſtra Philiſthinorum, de Gabaon uſque Gazera.

17 Divulgatúmque eſt nomen David in univerſis regionibus, & Dominus dedit pavorem ejus ſuper omnes gentes.

Caput XV.

Deducitur magno cum apparatu arca Dei in Jeruſalem, comitante omni Iſraël, ſacerdotibus verò ac Levitis juxta ſua officia miniſtrantibus; & Michol deſpicit David coram arca ſaltantem, indutum ſtola byſſina, & ephod lineo.

1 FEcit quoque ſibi domos in Civitate David: A
& ædificavit locum arcæ Dei, tetendítque ei tabernaculum.

2 Tunc dixit David: Illicitum eſt ut à quocumque portetur arca Dei niſi à Levitis, quos elegit Dominus ad portandum eam, & ad miniſtrandum ſibi uſque in æternum.

3 Congregavítque univerſum Iſraël in Jeruſalem, ut afferretur arca Dei in locum ſuum, quem præparaverat ei.

4 Necnon & filios Aaron, & Levitas.

5 De filiis Caath, Uriel princeps fuit, & fratres ejus centum viginti.

6 De filiis Merari, Aſaia princeps; & fratres ejus ducenti viginti.

7 De filiis Gerſom, Joël princeps; & fratres ejus centum triginta.

8 De filiis Eliſaphan, Semeias princeps; & fratres ejus ducenti.

9 De filiis Hebron, Eliel princeps; & fratres ejus octoginta.

10 De filiis Oziel, Aminadab princeps; & fra- B
tres ejus centum duodecim.

11 Vocavítque David Sadoc, & Abiathar Sacerdotes, & Levitas, Uriel, Aſaiam, Joël, Semeiam, Eliel & Aminadab:

12 Et dixit ad eos: Vos qui eſtis principes familiarum Leviticarum, ſanctificamini cum fratribus veſtris, & afferte arcam Domini Dei Iſraël, ad locum qui ei præparatus eſt:

13 * Ne ut à principio, quia non eratis præſentes, percuſſit nos Dominus; ſic & nunc fiat, illicitum quid nobis agentibus. * Sup. 13. c. 10.

14 Sanctificati ſunt ergo Sacerdotes, & Levitæ, ut portarent arcam Domini Dei Iſraël.

15 * Et tulerunt filii Levi arcam Dei, ſicut præceperat Moyſes juxta verbum Domini, humeris ſuis, in vectibus. * Num. 4. b. 15.

16 Dixítque David principibus Levitarum, ut conſtituerent de fratribus ſuis cantores in organis muſicorum, nablis videlicet, & lyris, & cymbalis, ut reſonaret in excelſis ſonitus lætitiæ.

17 Conſtituerúntque Levitas: Hemam filium Joël, & de fratribus ejus, Aſaph filium Barachiæ: de filiis verò Merari, fratribus eorum, Ethan filium Caſaiæ.

18 Et cum eis fratres eorum: in ſecundo ordine, Zachariam, & Ben, & Jaziel, & Semiramoth, & Jahial, & Ani, Eliab, & Banaiam, & Maaſiam, & Mathathiam, & Eliphalu, & Maceniam, & Obededom, & Jehiel, janitores.

19 Porrò cantores, Heman, Aſaph, & Ethan; in C
cymbalis æneis concrepantes.

20 Zacharias autem, & Oziel, & Semiramoth,

&

Digitized by Google

& Jahiel, & Ani, & Eliab, & Maaſias, & Banaias, in nablis arcana cantabant.

21 Porrò Mathathias, & Eliphalu, & Macenias, & Obededom, & Jehiel, & Ozaziu, in citharis pro octava canebant epinicion.

22 Choneniasautem princeps Levitarum, prophetiæ præerat, ad præcinendam melodiam: erat quippe valdè ſapiens.

23 Et Barachias, & Elcana, janitores arcæ.

24 Porrò Sebenias, & Joſaphat, & Nathanaël, & Amaſai, & Zacharias, & Banaias, & Eliezer, ſacerdotes, clangebant tubis coram arca Dei: & Obededom, & Jehias, erant janitores arcæ. D

* 2.Reg. 6.b.12. 25 * Igitur David, & omnes majores natu Iſraël, & tribuni, ierunt ad deportandam arcam fœderis Domini de domo Obededom, cum lætitia.

26 Cúmque adjuviſſet Deus Levitas, qui portabant arcam fœderis Domini, immolabantur ſeptem tauri, & ſeptem arietes.

27 Porrò David erat indutus ſtola byſſina, & univerſi Levitæ qui portabant arcam, cantoréſque, & Chonenias princeps prophetiæ inter cantores: David autem etiam indutus erat ephod lineo.

28 Univerſúſque Iſraël deducebant arcam fœderis Domini in jubilo, & ſonitu buccinæ, & tubis, & cymbalis, & nablis, & citharis concrepantes.

29 Cúmque perveniſſet arca fœderis Domini uſque ad Civitatem David, Michol filia Saul proſpiciens per feneſtram, vidit regem David ſaltantem atque ludentem, & deſpexit eum in corde ſuo.

Caput XVI.

Conſtituta arca in tabernaculo fœderis, oblatiſque victimis, & populo à David benedicto, ordinantur varia Levitarum miniſteria coram arca, interpoſito cantico divinæ laudis.

A 1 Reg.6. c.17. 1 ATtulerunt igitur arcam Dei, & conſtituerunt eam in medio tabernaculi, quod tetenderat ei David, & obtulerunt holocauſta, & pacifica coram Deo.

2 Cúmque compleſſet David offerens holocauſta, & pacifica, benedixit populo in nomine Domini.

3 Et diviſit univerſis per ſingulos, à viro uſque ad mulierem, tortam panis, & partem aſſæ carnis bubalæ, & frixam oleo ſimilam.

4 Conſtituítque coram arca Domini de Levitis, qui miniſtrarent, & recordarentur operum ejus, & glorificarent atque laudarent Dominum Deum Iſraël:

5 Aſaph principem; & ſecundum ejus Zachariam: Porrò Jahiel, & Semiramoth, & Jehiel, & Mathathiam, & Eliab, & Banaiam, & Obededom: Jehiel ſuper organa pſalterij, & lyras: Aſaph autem ut cymbalis perſonaret;

6 Banaiam verò & Jaziel ſacerdotes, canere tuba jugiter coram arca fœderis Domini.

7 In illo die fecit David principem ad confitendum Domino Aſaph, & fratres ejus.

* Pſ.104 a.1. Iſai.12. b.4. 8 * Confitemini Domino, & invocate nomen ejus: notas facite in populis adinventiones ejus.

9 Cantate ei, & pſallite ei: & narrate omnia mirabilia ejus.

10 Laudate nomen ſanctum ejus: lætetur cor quærentium Dominum.

11 Quærite Dominum, & virtutem ejus: quærite faciem ejus ſemper.

12 Recordamini mirabilium ejus, quæ fecit: ſignorum illius, & judiciorum oris ejus. B

13 Semen Iſraël ſervi ejus: filij Jacob electi ejus.

14 Ipſe Dominus Deus noſter: in univerſa terra judicia ejus.

15 Recordamini in ſempiternum pacti ejus: ſermonis, quem præcepit in mille generationes.

16 Quem pepigit cum Abraham: & juramenti illius cum Iſaac.

17 Et conſtituit illud Jacob in præceptum: & Iſraël in pactum ſempiternum,

18 Dicens: Tibi dabo Terram Chanaan, funiculum hereditatis veſtræ.

19 Cùm eſſent pauci numero, parvi & coloni ejus.

20 Et tranſierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum.

21 Non dimiſit quemquam calumniari eos, ſed increpavit pro eis reges.

22 * Nolite tangere chriſtos meos: & in prophetis meis nolite malignari. * Pſ.104 b.15.

23 * Cantate Domino omnis terra: annuntiate ex die in diem ſalutare ejus. * Pſ.95. a.1. C

24 Narrate in gentibus gloriam ejus: in cunctis populis mirabilia ejus.

25 Quia magnus Dominus, & laudabilis nimis: & horribilis ſuper omnes deos.

26 Omnes enim dij populorum idola: Dominus autem cælos fecit.

27 Confeſſio & magnificentia coram eo: fortitudo & gaudium in loco ejus.

28 Afferte Domino familiæ populorum: afferte Domino gloriam & imperium.

29 Date Domino gloriam nomini ejus, levate ſacrificium, & venite in conſpectũ ejus: & adorate Dominum in decore ſancto.

30 Commoveatur à facie ejus omnis terra: ipſe enim fundavit orbem immobilem.

31 Lætentur cæli, & exultet terra: & dicant in nationibus, Dominus regnavit.

32 Tonet mare, & plenitudo ejus: exultent agri, & omnia quæ in eis ſunt.

33 Tunc laudabunt ligna ſaltus coram Domino: quia venit judicare terram.

34 Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in æternum miſericordia ejus. D

35 Et dicite: Salva nos Deus ſalvator noſter, & congrega nos, & erue de gentibus, ut confiteamur nomini ſancto tuo, & exultemus in carminibus tuis.

36 Benedictus Dominus Deus Iſraël ab æterno uſque in æternum: & dicat omnis populus: Amen, & hymnum Domino.

37 Reliquit itaque ibi coram arca fœderis Domini, Aſaph & fratres ejus, ut miniſtrarent in conſpectu arcæ jugiter, per ſingulos dies, & vices ſuas.

38 Porrò Obededom, & fratres ejus ſexaginta octo; & Obededom filium Idithun, & Hoſa conſtituit janitores.

39 Sadoc autem ſacerdotem, & fratres ejus ſacerdotes, coram tabernaculo Domini in excelſo, quod erat in Gabaon,

Digitized by Google

40 Ut offerrent holocauſta Domino ſuper altare
holocautomatis jugiter, manè & veſperè, juxta
omnia quæ ſcripta ſunt in lege Domini,quam præ-
cepit Iſraëli.
41 Et poſt eum Heman, & Idithun, & reliquos
electos, unumquemque vocabulo ſuo ad confiten-
dum Domino: Quoniam in æternum miſericor-
dia ejus.
42 Heman quoque & Idithun canentes tuba,
& quatientes cymbala, & omnia muſicorum or-
gana,ad canendum Deo; filios autem Idithun fe-
cit eſſe portarios.
43 Reverſúſque eſt omnis populus in domum
ſuam;& David,ut benediceret etiam domui ſuæ.

CAPUT XVII.

Cogitanti David ædificare domum Domino, promittitur filius qui illam ſit ædificaturus; unde David gratias agit, Dei erga ſe bonitatem extollens.

A 2 Reg. 7. a. 2. 1 CUm autem habitaret David in domo ſua,
dixit ad Nathan prophetam: Ecce ego ha-
bito in domo cedrina: arca autem fœderis Domi-
ni ſub pellibus eſt.
2 Et ait Nathan ad David: Omnia quæ in cor-
de tuo ſunt, fac: Deus enim tecum eſt.
3 Igitur nocte illa factus eſt ſermo Dei ad Na-
than, dicens:
4 Vade, & loquere David ſervo meo: Hæc di-
cit Dominus: Non ædificabis tu mihi domum ad
habitandum.
5 Neque enim manſi in domo, ex eo tempore
quo eduxi Iſraël,uſque ad diem hanc: ſed fui ſem-
per mutans loca tabernaculi, & in tentorio
6 Manens cum omni Iſraël. Numquid locutus
ſum ſaltem uni judicum Iſraël,quibus præceperam
ut paſcerent populum meum, & dixi: Quare non
ædificaſtis mihi domum cedrinam?
7 Nunc itaque ſic loquêris ad ſervum meum
David. Hæc dicit Dominus exercituum: Ego tuli
B te,cùm in paſcuis ſequereris gregem, ut eſſes dux
populi mei Iſraël:
8 Et fui tecum quocumque perrexiſti: & inter-
feci omnes inimicos tuos coram te, fecíque tibi
nomen quaſi unius magnorum,qui celebrantur in
terra.
9 Et dedi locum populo meo Iſraël: plantabi-
tur, & habitabit in eo, & ultrà non commovebi-
tur: nec filij iniquitatis atterent eos,ſicut à prin-
cipio,
10 Ex diebus quibus dedi judices populo meo
Iſraël, & humiliavi univerſos inimicos tuos. An-
nuntio ergo tibi, quòd ædificaturus ſit tibi Do-
minus domum.
11 Cúmque impleveris dies tuos, ut vadas ad pa-
tres tuos, ſuſcitabo ſemen tuum poſt te,quod erit
de filiis tuis: & ſtabiliam regnum ejus.
12 Ipſe ædificabit mihi domum, & firmabo ſo-
lium ejus uſque in æternum.
13 Ego ero ei in patrem, & ipſe erit mihi in fi-
lium:& miſericordiam meam non auferam ab eo,
ſicut abſtuli ab eo qui ante te fuit.
14 Et ſtatuam eum in domo mea, & in regno
C meo, uſque in ſempiternum: & thronus ejus erit
firmiſſimus in perpetuum.
15 Juxta omnia verba hæc, & juxta univerſam
viſionem iſtam, ſic locutus eſt Nathan ad David.
16 Cumque veniſſet rex David, & ſediſſet co-
ram Domino,dixit: Quis ego ſum Domine Deus,
& quæ domus mea, ut præſtares mihi talia?
17 Sed & hoc parum viſum eſt in conſpectu
tuo, ideóque locutus es ſuper domum ſervi tui
etiam in futurum: & feciſti me ſpectabilem ſuper
omnes homines, Domine Deus.
18 Quid ultrà addere poteſt David,cùm ita glo-
rificaveris ſervum tuum, & cognoveris eum?
19 Domine propter famulum tuum juxta cor
tuum feciſti omnem magnificentiam hanc,& no-
ta eſſe voluiſti univerſa magnalia.
20 Domine non eſt ſimilis tui: & non eſt alius
Deus abſque te, ex omnibus, quos audivimus au-
ribus noſtris.
21 Quis enim eſt alius, ut populus tuus Iſraël, D
gens una in terra,ad quam perrexit Deus, ut libe-
raret, & faceret populum ſibi, & magnitudine ſua
atque terroribus ejiceret nationes à facie ejus,
quem de Ægypto liberârat?
22 Et poſuiſti populum tuum Iſraël tibi in po-
pulum uſque in æternum, & tu Domine factus es
Deus ejus.
23 Nunc igitur Domine, ſermo, quem locutus
es famulo tuo,& ſuper domum ejus,confirmetur in
perpetuum, & fac ſicut locutus es.
24 Permaneátque & magnificetur nomen tuum
uſque in ſempiternum:& dicatur:Dominus exer-
cituum Deus Iſraël, & domus David ſervi ejus
permanens coram eo.
25 Tu enim Domine Deus meus revelaſti au-
riculam ſervi tui, ut ædificares ei domum: & id-
circò invenit ſervus tuus fiduciam, ut oret co-
ram te.
26 Nunc ergo Domine, tu es Deus: & locutus
es ad ſervum tuum tanta beneficia.
27 Et cœpiſti benedicere domui ſervi tui, ut ſit
ſemper coram te: te enim Domine benedicente,
benedicta erit in perpetuum.

CAPUT XVIII.

Prælia David, & tributa gentibus impoſita, atque officiarij ejus.

1 FActum eſt autem poſt hæc,ut percuteret Da- A
vid Philiſthiim,& humiliaret eos, & tolleret 2 Reg. 8. a. 1.
Geth, & filias ejus, de manu Philiſthiim,
2 Percuterétque Moab, & fierent Moabitæ ſer-
vi David, offerentes ei munera.
3 Eo tempore percuſſit David etiam Adarezer
regem Soba regionis Hemath, quando perrexit
ut dilataret imperium ſuum uſque ad flumen Eu-
phraten.
4 Cepit ergo David mille quadrigas ejus, &
ſeptem millia equitum, ac viginti millia virorum
peditum, ſubnervavítque omnes equos curruum,
exceptis centum quadrigis, quas reſervavit ſibi.
5 Supervenit autem & Syrus Damaſcenus, ut
auxilium præberet Adarezer regi Soba:ſed & hu- B
jus percuſſit David viginti duo millia virorum.
6 Et poſuit milites in Damaſco,ut Syria quoque
ſerviret ſibi, & offerret munera. Adjuvítque eum
Dominus in cunctis,ad quæ perrexerat.
7 Tulit quoque David pharetras aureas, quas
habuerãt ſervi Adarezer,& attulit eas in Jeruſalem.

8 Nec

Digitized by Google

8 Necnon de Thebath & Chun, urbibus Adarezer, æris plurimum, de quo fecit Salomon mare æneum, & columnas, & vaſa ænea.

C 9 Quod cùm audiſſet Thou rex Emath, percuſſiſſe videlicet David omnem exercitum Adarezer regis Soba,

10 Miſit Adoram filium ſuum ad regem David, ut poſtularet ab eo pacem, & congratularetur ei, quòd percuſſiſſet & expugnaſſet Adarezer: adverſarius quippe erat Thou Adarezer.

11 Sed & omnia vaſa aurea, & argentea, & ænea conſecravit David rex Domino, cum argento & auro, quod tulerat ex univerſis gentibus, tam de Idumæa, & Moab, & filiis Ammon, quàm de Philiſthiim & Amalec.

12 Abiſai verò filius Sarviæ percuſſit Edom in Valle Salinarum, decem & octo millia:

D 13 Et conſtituit in Edom præſidium, ut ſerviret Idumæa David: ſalvavítque Dominus David in cunctis, ad quæ perrexerat.

14 Regnavit ergo David ſuper univerſum Iſraël, & faciebat judicium atque juſtitiam cuncto populo ſuo.

15 Porrò Joab filius Sarviæ erat ſuper exercitum, & Joſaphat filius Ahilud à commentariis.

16 Sadoc autem filius Achitob, & Achimelec filius Abiathar, ſacerdotes: & Suſa, ſcriba.

17 Banaias quoque filius Joiadæ ſuper legiones Cerethi, & Phelethi: porrò filij David primi ad manum regis.

CAPUT XIX.

Hanon rex Ammon, ſervis David, qui ad conſolandum de patris morte venerant, contumelia affectis, à David invaditur, ac vincitur unà cum Syris auxiliaribus.

A 2. Reg. 10.a.1. 1 Accidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, & regnaret filius ejus pro eo.

2 Dixítque David: Faciam miſericordiam cum Hanon filio Naas: præſtitit enim mihi pater ejus gratiam. Miſítque David nuntios ad conſolandum eum ſuper morte patris ſui. Qui cùm perveniſſent in terram filiorum Ammon, ut conſolarentur Hanon,

3 Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon: Tu forſitan putas, quòd David honoris cauſa in patrem tuum miſerit qui conſolentur te: nec animadvertis, quòd ut explorent, & inveſtigent, & ſcrutentur terram tuam, venerint ad te ſervi ejus.

4 Igitur Hanon pueros David decalvavit, & raſit, & præcidit tunicas eorum à natibus uſque ad pedes, & dimiſit eos.

B 5 Qui cùm abiiſſent, & hoc mandaſſent David, miſit in occurſum eorum (grandem enim contumeliam ſuſtinuerant) & præcepit ut manerent in Jericho, donec creſceret barba eorum, & tunc reverterentur.

6 Videntes autem filij Ammon, quòd injuriam feciſſent David, tam Hanon, quàm reliquus populus, miſerunt mille talenta argenti, ut conducerent ſibi de Meſopotamia, & de Syria Maacha, & de Soba, currus & equites.

7 Conduxerúntque triginta duo millia curruum, & regem Maacha cum populo ejus. Qui cùm veniſſent, caſtrametati ſunt è regione Medaba. Filij quoque Ammon congregati de urbibus ſuis, venerunt ad bellum.

8 Quod cùm audiſſet David, miſit Joab, & omnem exercitum virorum fortium: C

9 Egreſsíque filij Ammon, direxerunt aciem juxta portam civitatis: reges autem, qui ad auxilium ejus venerant, ſeparatim in agro ſteterunt.

10 Igitur Joab intelligens bellum ex adverſo & poſt tergum contra ſe fieri, elegit viros fortiſſimos de univerſo Iſraël, & perrexit contra Syrum.

11 Reliquam autem partem populi dedit ſub manu Abiſai fratris ſui; & perrexerunt contra filios Ammon.

12 Dixítque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi: ſi autem ſuperaverint te filij Ammon, ero tibi in præſidium.

13 Confortare, & agamus viriliter pro populo noſtro, & pro urbibus Dei noſtri: Dominus autem, quod in conſpectu ſuo bonum eſt, faciet.

14 Perrexit ergo Joab, & populus qui cum eo erat, contra Syrum ad prælium: & fugavit eos.

15 Porrò filij Ammon videntes quòd fugiſſet Syrus, ipſi quoque fugerunt Abiſai fratrem ejus, & ingreſſi ſunt civitatem: reverſúſque eſt etiam Joab in Jeruſalem. D

16 Videns autem Syrus quòd cecidiſſet coram Iſraël, miſit nuntios, & adduxit Syrum, qui erat trans fluvium: Sophach autem princeps militiæ Adarezer, erat dux eorum.

17 Quod cùm nuntiatum eſſet David, congregavit univerſum Iſraël, & tranſivit Jordanem, irruítque in eos, & direxit ex adverſo aciem, illis contrà pugnantibus.

18 Fugit autem Syrus Iſraël: & interfecit David de Syris ſeptem millia curruum, & quadraginta millia peditum, & Sophach exercitus principem.

19 Videntes autem ſervi Adarezer ſe ab Iſraël eſſe ſuperatos, transfugerunt ad David, & ſervierunt ei: noluítque ultrà Syria auxilium præbere filiis Ammon.

CAPUT XX.

Bella à David proſperè acta adverſum Ammonitas ac Philiſthæos, & in his occiditur gigas ſenos habens digitos, hoc eſt ſimul 24.

1 Factum eſt autem poſt anni circulum, eo tempore, quo ſolent reges ad bella procedere, congregavit Joab exercitum, & robur militiæ, & vaſtavit terram filiorum Ammon; perrexítque & obſedit Rabba: porrò David manebat in Jeruſalem, quando Joab percuſſit Rabba, & deſtruxit eam. A 2. Reg. 10.b.7. 11.a.1.

2 Tulit autem David coronam Melchom de capite ejus, & invenit in ea auri pondo talentum, & pretioſiſſimas gemmas, fecítque ſibi inde diadema: manubias quoque urbis plurimas tulit: B

3 Populum autem, qui erat in ea, eduxit: & fecit ſuper eos tribulas, & trahas, & ferrata carpenta tranſire, ita ut diſſecarentur, & contererentur: ſic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon; & reverſus eſt cum omni populo ſuo in Jeruſalem.

4 * Poſt hæc initum eſt bellum in Gazer adverſum Philiſthæos: in quo percuſſit Sobochai Huſathites, Saphai de genere Raphaim, & humiliavit eos. * 2. Reg. 21.d.18.

3 Aliud

Digitized by Google

D 5 Aliud quoque bellum geſtum eſt adverſus Philiſthæos, in quo percuſſit Adeodatus filius Saltus Bethlehemites fratrem Goliath Gethæi, cujus haſtæ lignum erat quaſi liciatorium texentium.

6 Sed & aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longiſſimus, ſenos habens digitos, id eſt, ſimul viginti quattuor: qui & ipſe de Rapha fuerat ſtirpe generatus.

7 Hic blaſphemavit Iſraël: & percuſſit eum Jonathan filius Samaa fratris David. Hi ſunt filij Rapha in Geth, qui ceciderunt in manu David & ſervorum ejus.

Caput XXI.

David populum numerando Deum offendens, peſte quam ex tribus elegerat percutitur, donec Deum oratione placaret; & altare in area Ornan Jebuſæi erigeret.

A 2. Reg. 24. a. 1. Inf. 17. c. 24. 1 CONſurrexit autem Satan contra Iſraël: & concitavit David ut numeraret Iſraël.

2 Dixítque David ad Joab, & ad principes populi: Ite, & numerate Iſraël à Berſabee uſque Dan: & afferte mihi numerum ut ſciam.

3 Reſpondítque Joab: Augeat Dominus populum ſuum centuplum, quàm ſunt: nónne domine mi rex, omnes ſervi tui ſunt? quare hoc quærit dominus meus, quod in peccatum reputetur Iſraëli?

4 Sed ſermo regis magis prævaluit: egreſſúſque eſt Joab, & circuivit univerſum Iſraël; & reverſus eſt Jeruſalem:

5 Dedítque Davidi numerum eorum, quos circuierat: & inventus eſt omnis numerus Iſraël, mille millia & centum millia virorum educentium gladium: de Juda autem quadringenta ſeptuaginta millia bellatorum.

6 Nam Levi & Benjamin non numeravit: eò quòd Joab invitus exequeretur regis imperium.

7 Diſplicuit autem Deo quod juſſum erat; & percuſſit Iſraël.

8 Dixítque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem: obſecro aufer iniquitatem ſervi tui, B quia inſipienter egi.

9 Et locutus eſt Dominus ad Gad Videntem Davidis, dicens:

10 Vade, & loquere ad David, & dic ei: Hæc dicit Dominus: Trium tibi optionem do; unum quod volueris, elige, & faciam tibi.

11 Cúmque veniſſet Gad ad David, dixit ei: Hæc dicit Dominus: Elige quod volueris:

12 Aut tribus annis famem: aut tribus menſibus te fugere hoſtes tuos, & gladium eorum non poſſe evadere: aut tribus diebus gladium Domini, & peſtilentiam verſari in terra, & angelum Domini interficere in univerſis finibus Iſraël: nunc igitur vide quid reſpondeam ei, qui miſit me.

13 Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me anguſtiæ premunt: ſed melius mihi eſt, ut incidam in manus Domini, quia multæ ſunt miſerationes ejus, quàm in manus hominum.

14 Miſit ergo Dominus peſtilentiam in Iſraël: & ceciderunt de Iſraël ſeptuaginta millia virorum.

15 Miſit quoque angelum in Jeruſalem, ut percuteret eam: cúmque percuteretur, vidit Domi-
C nus, & miſertus eſt ſuper magnitudine mali: & imperavit angelo, qui percutiebat: Sufficit, jam ceſſet manus tua. Porrò angelus Domini ſtabat juxta aream Ornan Jebuſæi.

16 Levánſque David oculos ſuos, vidit angelum Domini ſtantem inter cælum & terram, & evaginatum gladium in manu ejus, & verſum contra Jeruſalem: & ceciderunt, tam ipſe quàm majores natu veſtiti ciliciis, proni in terram.

17 Dixítque David ad Deum: Nónne ego ſum, qui juſſi ut numeraretur populus? Ego, qui peccavi: ego, qui malum feci: iſte grex quid commeruit? Domine Deus meus, vertatur obſecro manus tua in me, & in domum patris mei: populus autem tuus non percutiatur.

18 Angelus autem Domini præcepit Gad, ut diceret Davidi ut aſcenderet, extruerétque altare Domino Deo in area Ornan Jebuſæi.

19 Aſcendit ergo David juxta ſermonem Gad, quem locutus ei fuerat ex nomine Domini.

20 Porrò Ornan cùm ſuſpexiſſet, & vidiſſet angelum, quattuórque filij ejus cum eo, abſconderunt ſe: nam eo tempore terebat in area triticum.

21 Igitur cùm veniret David ad Ornan, conſpexit eum Ornan, & proceſſit ei obviàm de area, & adoravit eum pronus in terram.

22 Dixítque ei David: Da mihi locum areæ tuæ ut ædificem in ea altare Domino: ità ut quantum valet argenti accipias, & ceſſet plaga à populo. D

23 Dixit autem Ornan ad David: Tolle, & faciat dominus meus rex quodcumque ei placet: ſed & boves do in holocauſtum, & tribulas in ligna, & triticum in ſacrificium: Omnia libens præbebo.

24 Dixítque ei rex David: Nequaquam ita fiet, ſed argentum dabo quantum valet: neque enim tibi auferre debeo, & ſic offerre Domino holocauſta gratuita.

25 Dedit ergo David Ornan pro loco ſiclos auri juſtiſſimi ponderis ſexcentos.

26 * Et ædificavit ibi altare Domino: obtulítque holocauſta, & pacifica, & invocavit Dominum, & exaudivit eum in igne de cælo ſuper altare holocauſti. * 2 Par. 3. a. 1.

27 Præcepítque Dominus angelo: & convertit gladium ſuum in vaginam.

28 Protinus ergo David, videns quòd exaudiſſet eum Dominus in area Ornan Jebuſæi, immolavit ibi victimas.

29 Tabernaculum autem Domini, * quod fecerat Moyſes in deſerto, & altare holocauſtorum, ea tempeſtate erat in excelſo Gabaon. * Exod. 36. a. 1.

30 Et non prævaluit David ire ad altare, ut ibi obſecraret Deum: nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

Caput XXII.

Præparat David neceſſaria ad ædificandum templum Domini, quod Salomoni præcipit ut extruat, Deúmque ſemper ſedulò colat, exhortans principes ut illi ſint auxilio.

1 DIxítque David: Hæc eſt domus Dei, & hoc altare in holocauſtum Iſraël. A

2 Et præcepit ut congregarentur omnes proſelyti de Terra Iſraël, & conſtituit ex eis latomos ad cædendos lapides & poliendos, ut ædificaretur domus Dei.

3 Ferrum quoque plurimum ad clavos januarum, & ad commiſſuras atque juncturas præparavit David: & æris pondus innumerabile.

4 Ligna

Digitized by Google

4 Ligna quoque cedrina non poterant æſtimari,
quæ Sidonij & Tyrij deportaverant ad David.
5 Et dixit David: Salomon filius meus puer par-
vulus eſt & delicatus; domus autem, quam ædifi-
cari volo Domino, talis eſſe debet ut in cunctis re-
gionibus nominetur: præparabo ergo ei neceſſaria.
Et ob hanc cauſam ante mortem ſuam omnes præ-
paravit impenſas.
6 Vocavítque Salomonem filium ſuum: & præ-
B cepit ei ut ædificaret domum Domino Deo Iſraël.
7 Dixítque David ad Salomonem: Fili mi, vo-
luntatis meæ fuit ut ædificarem domum nomini
Domini Dei mei,
8 Sed factus eſt ſermo Domini ad me, dicens:
Multum ſanguinem effudiſti, & plurima bella
bellaſti: non poteris ædificare domum nomini
meo, tanto effuſo ſanguine coram me:
9 Filius, qui naſcetur tibi, erit vir quietiſſimus:
faciam enim eum requieſcere ab omnibus inimi-
cis ſuis per circuitum: & ob hanc cauſam Pacifi-
cus vocabitur: & pacem & otium dabo in Iſraël
cunctis diebus ejus.
* 2. Reg. 7. b. 13. 10 * Ipſe ædificabit domum nomini meo, &
3. Reg. 5. a. 5. * ipſe erit mihi in filium, & ego ero illi in patrem:
* 2. Reg. 6. b. 14. firmabóque ſolium regni ejus ſuper Iſraël in æter-
Heb. 1. b. 5. num.
11 Nunc ergo fili mi, ſit Dominus tecum, &
C proſperare, & ædifica domum Domino Deo tuo,
ſicut locutus eſt de te.
12 Det quoque tibi Dominus prudentiam &
ſenſum, ut regere poſſis Iſraël, & cuſtodire legem
Domini Dei tui.
13 Tunc enim proficere poteris, ſi cuſtodieris
mandata & judicia, quæ præcepit Dominus Moyſi
ut doceret Iſraël: confortare & viriliter age, ne ti-
meas, neque paveas.
14 Ecce ego in paupertate mea præparavi im-
penſas domus Domini, auri talenta centum millia,
& argenti mille millia talentorum: æris verò &
ferri non eſt pondus, vincitur enim numerus ma-
gnitudine: ligna & lapides præparavi ad univerſa
impendia.
15 Habes quoque plurimos artifices, latomos,
& cæmentarios, artificéſque lignorum, & omnium
D artium ad faciendum opus prudentiſſimos,
16 In auro & argento & ære & ferro, cujus non
eſt numerus. Surge igitur, & fac, & erit Dominus
tecum.
17 Præcepit quoque David cunctis principibus
Iſraël, ut adjuvarent Salomonem filium ſuum.
18 Cernitis, inquiens, quòd Dominus Deus ve-
ſter vobiſcum ſit, & dederit vobis requiem per cir-
cuitum, & tradiderit omnes inimicos veſtros in
manus veſtras, & ſubjecta ſit terra coram Domino,
& coram populo ejus.
19 Præbete igitur corda veſtra & animas ve-
ſtras, ut quæratis Dominum Deum veſtrum: &
conſurgite, & ædificate ſanctuarium Domino Deo,
ut introducatur arca fœderis Domini, & vaſa Do-
mino conſecrata, in domum, quæ ædificatur no-
mini Domini.

Caput XXIII.

*David ſenex, Salomone rege deſignato, numeratorum Levi-
tarum officia deſignat: Moyſiſque filij Levitis annumerantur.*

1 IGitur David ſenex & plenus dierum, regem A
conſtituit Salomonem filium ſuum ſuper Iſraël.
2 Et congregavit omnes principes Iſraël, & Sa-
cerdotes atque Levitas.
3 Numeratíque ſunt Levitæ à triginta annis, &
ſupra: & inventa ſunt triginta octo millia virorum.
4 Ex his electi ſunt, & diſtributi in miniſterium
domus Domini, viginti quattuor millia: præpoſi-
torum autem & judicum ſex millia.
5 Porrò quattuor millia janitores: & totidem
pſaltæ canentes Domino in organis, quæ fecerat
ad canendum.
8 * Et diſtribuit eos David per vices filiorum * Sup. 6. a. 1.
Levi, Gerſon videlicet, & Caath, & Merari.
7 Filij Gerſon: Leedan, & Semei.
8 Filij Leedan: Princeps Jahiel, & Zethan, &
Joël, tres.
9 Filij Semei: Salomith, & Hoſiel, & Aran, tres: B
iſti principes familiarum Leedan.
10 Porrò filij Semei, Leheth, & Ziza, & Jaus, &
Baria: iſti filij Semei, quattuor.
11 Erat autem Leheth prior, Ziza ſecundus:
porrò Jaus & Baria non habuerunt plurimos filios,
& idcircò in una familia, unáque domo compu-
tati ſunt.
12 Filij Caath: Amram, & Iſaar, Hebron, &
Oziel, quattuor.
13 * Filij Amram: Aarom & Moyſes.* Separa- * Sup. 6. a. 3.
túſque eſt Aaron ut miniſtraret in Sancto ſancto- * Heb. 5. b. 4.
rum, ipſe & filij ejus in ſempiternum, & adoleret
incenſum Domino ſecundùm ritum ſuum, ac be-
nediceret nomini ejus in perpetuum.
14 Moyſi quoque hominis Dei filij annumera-
ti ſunt in tribu Levi.
15 Filij * Moyſi: Gerſom, & Eliezer. * Exod. 2. d. 22.
16 Filij Gerſom: Subuel primus. 18. a. 3. 4.
17 Fuerunt autem filij Eliezer: Rohobia pri-
mus: & non erant Eliezer filij alij. Porrò filij Ro-
hobia multiplicati ſunt nimis.
18 Filij Iſaar: Salomith primus. C
19 Filij Hebron: Jeriaü primus, Amarias ſe-
cundus, Jahaziel tertius, Jecmaam quartus.
20 Filij Oziel: Micha primus, Jeſia ſecundus.
21 Filij Merari: Moholi, & Muſi. Filij Moholi:
Eleazar, & Cis.
22 Mortuus eſt autem Eleazar, & non habuit
filios, ſed filias: acceperúntque eas filij Cis fratres
earum.
23 Filij Muſi: Moholi, & Eder, & Jerimoth, tres.
24 Hi filij Levi in cognationibus & familiis ſuis,
principes per vices, & numerum capitum ſingu-
lorum, qui faciebant opera miniſterij domus Do-
mini, à viginti annis & ſupra.
25 Dixit enim David: Requiem dedit Domi-
nus Deus Iſraël populo ſuo, & habitationem Jeru-
ſalem uſque in æternum.
26 Nec erit officij Levitarum ut ultrà portent
tabernaculum, & omnia vaſa ejus adminiſtrandum.
27 Juxta præcepta quoque David noviſſima, ſup-
putabitur numerus filiorum Levi à viginti annis
& ſupra.

Digitized by Google

D 28 Et erunt ſub manu filiorum Aaron in cultum
domus Domini, in veſtibulis, & in exedris, & in
loco purificationis, & in ſanctuario, & in univer-
ſis operibus miniſterij templi Domini.
29 Sacerdotes autem, ſuper panes propoſitionis,
& ad ſimilæ ſacrificium, & ad lagana azyma, &
ſartaginem, & ad torrendum, & ſuper omne pon-
dus atque menſuram.
30 Levitæ verò, ut ſtent manè ad confitendum
& canendum Domino: ſimilitérque ad veſperam
31 Tam in oblatione holocauſtorum Domini,
quàm in ſabbatis & Calendis & ſollemnitatibus
reliquis, juxta numerum, & ceremonias uniuſcu-
juſque rei jugiter coram Domino.
32 Et cuſtodiant obſervationes tabernaculi fœde-
ris, & ritum ſanctuarij, & obſervationem filiorum
Aaron fratrum ſuorum, ut miniſtrent in domo Dñi.

Caput XXIV.

Familiarum Eleazar & Ithamar vices 24. in miniſterio Domini à David deſignantur, reliquorúmque Levitarum familiæ ſimiliter ſorte diſtribuuntur.

A 1 PORrò filiis Aaron hæ partitiones erant: Filij
Aaron: Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Itha-
mar.
2 * Mortui ſunt autem Nadab & Abiu ante pa-
trem ſuum abſque liberis: ſacerdotióque functus
eſt Eleazar, & Ithamar.

* Lev. 10.a.1. Num. 3.a.4.

3 Et diviſit eos David, id eſt, Sadoc de filiis
Eleazari, & Ahimelech de filiis Ithamar, ſecun-
dùm vices ſuas & miniſterium.
4 Inventíque ſunt multò plures filij Eleazar in
principibus viris, quàm filij Ithamar. Diviſit au-
tem eis, hoc eſt filiis Eleazar, principes per fami-
lias ſedecim: & filiis Ithamar per familias & do-
mos ſuas octo.
5 Porrò diviſit utraſque inter ſe familias ſorti-
bus: erant enim principes ſanctuarij, & principes
Dei, tam de filiis Eleazar, quàm de filiis Ithamar.
6 Deſcripſítque eos Semeias filius Nathanaël
B ſcriba Levites, coram rege & principibus, & Sa-
doc ſacerdote, & Ahimelech filio Abiathar, prin-
cipibus quoque familiarum ſacerdotalium & Le-
viticarum: unam domum, quæ ceteris præerat,
Eleazar: & alteram domum, quæ ſub ſe habebat
ceteros, Ithamar.
7 Exivit autem ſors prima Joiarib, ſecunda Jedei,
8 Tertia Harim, quarta Seorim,
9 Quinta Melchia, ſexta Maiman,
10 Septima Accos, octava Abia,
11 Nona Jeſua, decima Sechenia,
12 Undecima Eliaſib, duodecima Jacim,
13 Tertiadecima Hoppha, decimaquarta Isbaab,
14 Decimaquinta Belga, decimaſexta Emmer,
15 Decimaſeptima Hezir, decimaoctava Aphſes,
16 Decimanona Pheteia, vigeſima Hezechiel,
17 Vigeſimaprima Jachin, vigeſimaſecunda
Gamul,
18 Vigeſimatertia Dalaiau, vigeſimaquarta
Maaziau.
C 19 Hæ vices eorum ſecundùm miniſteria ſua, ut
ingrediantur domum Domini, & juxta ritum ſuum
ſub manu Aaron patris eorum: ſicut præceperat
Dominus Deus Iſraël.
20 Porrò filiorum Levi, qui reliqui fuerant, de fi-
liis Amram erat Subaël, & de filiis Subaël, Jehedeia.
21 De filiis quoque Rohobiæ princeps Jeſias.
22 Iſaari verò filius Salemoth, filiúſque Sale-
moth Jahath:
23 Filiúſque ejus Jeriau primus, Amarias ſecun-
dus, Jahaziel tertius, Jecmaan quartus.
24 Filius Oziel, Micha: filius Micha, Samir.
25 Frater Micha, Jeſia: filiúſque Jeſiæ, Zacharias.
26 Filij Merari: Moholi & Muſi. Filius Oziau: D
Benno.
27 Filius quoque Merari: Oziau & Soam & Za-
chur & Hebri.
28 Porrò Moholi filius: Eleazar, qui non habe-
bat liberos.
29 Filius verò Cis, Jerameel.
30 Filij Muſi: Moholi, Eder, & Jerimoth. iſti fi-
lij Levi ſecundùm domos familiarum ſuarum.
31 Miſerúntque & ipſi ſortes contra fratres ſuos
filios Aaron, coram David rege, & Sadoc, & Ahi-
melech, & principibus familiarum Sacerdotalium
& Leviticarum, tam majores, quàm minores. om-
nes ſors æqualiter dividebat.

Caput XXV.

Ex filiis Aſaph, Heman & Idithun, cantoribus, pſaltis ac citharœdis, viginti quatuor familiæ ac vices ſorte diſtribuuntur.

1 IGitur David & magiſtratus exercitus, ſegre- A
gaverunt in miniſterium filios Aſaph, & He-
man, & Idithun: qui prophetarent in citharis, &
pſalteriis, & cymbalis, ſecundùm numerum ſuum
dedicato ſibi officio ſervientes.
2 De filiis Aſaph: Zachur, & Joſeph, & Na-
thania, & Aſarela, filij Aſaph: ſub manu Aſaph
prophetantis juxta regem.
3 Porrò Idithun: filij Idithun, Godolias, Sori, Je-
ſeias, & Haſabias, & Mathathias, ſex ſub manu pa-
tris ſui Idithun, qui in cithara prophetabat ſuper
confitentes & laudantes Dominum.
4 Heman quoque: filij Heman, Bocciau, Ma- B
thaniau, Oziel, Subuel, & Jerimoth, Hananias, Ha-
nani, Eliatha, Geddelthi, & Romemthiezer, & Jes-
bacaſſa, Mellothi, Othir, Mahazioth:
5 Omnes iſti filij Heman Videntis regis in ſer-
monibus Dei, ut exaltaret cornu: dedítque Deus
Heman filios quattuordecim, & filias tres.
6 Univerſi ſub manu patris ſui ad cantandum in
templo Domini diſtributi erant, in cymbalis, &
pſalteriis, & citharis, in miniſteria domus Domini
juxta regem: Aſaph videlicet, & Idithun, & Heman.
7 Fuit autem numerus eorum cum fratribus
ſuis, qui erudiebant canticum Domini, cuncti do-
ctores, ducenti octoginta octo.
8 Miſerúntque ſortes per vices ſuas, ex æquo tam C
major quàm minor, doctus pariter, & indoctus.
9 Egreſſáque eſt ſors prima Joſeph, qui erat de
Aſaph. Secunda Godoliæ, ipſi & filiis ejus, & fra-
tribus ejus duodecim.
10 Tertia Zachur, filiis & fratribus ejus duodecim.
11 Quarta Iſari, filiis & fratribus ejus duodecim.
12 Quinta Nathaniæ, filiis & fratribus ejus duo-
decim.
13 Sexta Bocciau, filiis & fratribus ejus duodecim.
14 Septima Iſreela, filiis & fratribus ejus duodecim.
15 Octava Jeſaiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
16 Nona Mathaniæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
17 Decima

Digitized by Google

17 Decima Semeiæ, filiis & fratrib⁹ ejus duodecim.

18 Undecima Azareel, filiis & fratribus ejus duodecim.

19 Duodecima Haſabiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.

D 20 Tertiadecima Subael, filiis & fratribus ejus duodecim.

21 Quartadecima Mathathiæ, filiis & fratribus ejus duodecim,

22 Quintadecima Jerimoth, filiis & fratribus ejus duodecim.

23 Sextadecima Hananiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.

24 Septimadecima Jesbacaſſæ, filiis & fratribus ejus duodecim.

25 Octavadecima Hanani, filiis & fratribus ejus duodecim.

26 Nonadecima Mellothi, filiis & fratribus ejus duodecim.

27 Vigeſima Eliatha, filiis & fratribus ejus duodecim.

28 Vigeſimaprima Othir, filiis & fratribus ejus duodecim.

29 Vigeſima ſecunda Geddelthi, filiis & fratribus ejus duodecim.

30 Vigeſimatertia Mahazioth, filiis & fratribus ejus duodecim.

31 Vigeſimaquarta Romemthiezer, filiis & fratribus ejus duodecim.

Caput XXVI.

Templi janitores deſignantur, & qua porta à qua familia ſit cuſtodienda ſorte diſponitur, item qui theſauros & vaſa ſacra cuſtodiant.

A 1 Diviſiones autem janitorum: de Coritis Meſelemia, filius Core, de filiis Aſaph.

2 Filij Meſelemiæ: Zacharias primogenitus, Jadihel ſecũdus, Zabadias tertius, Jathanaël quartus,

3 Ælã quintus, Johanan ſextus, Elioënai ſeptimus.

4 Filij autem Obededom: Semeias primogenitus, Jozabad ſecundus, Joaha tertius, Sachar quartus, Nathanaël quintus,

5 Ammiel ſextus, Iſſachar ſeptimus, Phollathi octavus: quia benedixit illi Dominus.

6 Semei autem filio ejus nati ſunt filij, præfecti familiarum ſuarum: erant enim viri fortiſſimi.

7 Filij ergo Semeiæ: Othni, & Raphael, & Obed, Elzabad, fratres ejus viri fortiſſimi: Eliu quoque, & Samachias.

8 Omnes hi, de filiis Obededom: ipſi, & filij, & fratres eorum fortiſſimi ad miniſtrandum, ſexaginta duo de Obededom.

B 9 Porrò Meſelemiæ filij, & fratres eorum robuſtiſſimi, decem & octo.

10 De Hoſa autem, id eſt, de filiis Merari: Semri princeps (non enim habuerat primogenitum, & idcircò poſuerat eum pater ejus in principem)

11 Helcias ſecundus, Tabelias tertius, Zacharias quartus. omnes hi filij, & fratres Hoſa, tredecim.

12 Hi diviſi ſunt in janitores, ut ſemper principes cuſtodiarum, ſicut & fratres eorum, miniſtrarent in domo Domini.

13 Miſſæ ſunt ergo ſortes ex æquo, & parvis, & magnis, per familias ſuas in unamquamq; portarũ.

14 Cecidit ergo ſors Orientalis, Selemiæ. Porrò Zachariæ filio ejus, viro prudentiſſimo, & erudito, ſortitò obtigit plaga Septemtrionalis.

15 Obededom verò & filiis ejus ad Auſtrum: in qua parte domus erat ſeniorum concilium.

16 Sephim & Hoſa ad Occidentem, juxta portam, quæ ducit ad viam aſcenſionis: cuſtodia contra cuſtodiam.

17 Ad Orientem verò Levitæ ſex: & ad Aquilonem quattuor, per diem: atque ad Meridiẽ ſimiliter in die quattuor: & ubi erat concilium, bini & bini.

18 In cellulis quoque janitorum ad Occidentem C quattuor in via, biniq́ue per cellulas.

19 Hæ ſunt diviſiones janitorum, filiorum Core & Merari.

20 Porrò Achias erat ſuper theſauros domus Dei, & vaſa ſanctorum.

21 Filij Ledan, filij Gerſonni: de Ledan principes familiarum, Ledan, & Gerſonni, Jehieli.

22 Filij Jehieli: Zathan, & Joël fratres ejus, ſuper theſauros domus Domini.

23 Amramitis, & Iſaaritis, & Hebronitis, & Ozihelitis.

24 Subaël autem filius Gerſom, filij Moyſi, præpoſitus Theſauris.

25 Fratres quoque ejus Eliezer, cujus filius Rahabia, & hujus filius Iſaias, & hujus filius Joram, hujus quoq; filius Zechri. & hujus filius Selemith.

26 Ipſe Selemith, & fratres ejus, ſuper theſauros ſanctorum, quæ ſanctificavit David rex, & principes familiarum, & tribuni, & centuriones, & duces exercitus,

27 De bellis & manubiis præliorum, quæ con- D ſecraverant ad inſtaurationem, & ſupellectilem templi Domini.

28 Hæc autem univerſa ſanctificavit Samuel Videns, & Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Joab filius Sarviæ: omnes, qui ſanctificaverant ea per manum Selemith, & fratrum ejus.

29 Iſaaritis verò præerat Chonenias, & filij ejus, ad opera forinſecus ſuper Iſraël, ad docendum, & judicandum eos.

30 Porrò de Hebronitis Haſabias, & fratres ejus viri fortiſſimi, mille ſeptingenti, præerant Iſraëli trans Jordanem contra Occidentem, in cunctis operibus Domini, & in miniſterium regis.

31 Hebronitarum autem princeps fuit Jeria, ſecundùm familias & cognationes eorum. Quadrageſimo anno regni David recenſiti ſunt & inventi ſunt viri fortiſſimi in Jazer Galaad,

32 Fratréſque ejus robuſtioris ætatis, duo millia ſeptingenti principes familiarum. Præpoſuit autem eos David rex Rubenitis, & Gadditis, & dimidiæ tribui Manaſſe, in omne miniſterium Dei, & regis.

Caput XXVII.

Recenſentur duodecim principes, quorum ſinguli ſuo menſe viginti quattuor millibus præerant, ad hæc principes ſeu præfecti tribuum theſaurorum, reliquaque ſubſtantiæ regis recenſentur.

1 Filij autem Iſraël ſecundùm numerum ſuum, A principes familiarum, tribuni, & centuriones, & præfecti, qui miniſtrabãt regi juxta turmas ſuas, ingredientes & egredientes per ſingulos menſes in anno, viginti quattuor millibus ſinguli præerant.

2 Primæ turmæ in primo menſe Jesboam præerat

Digitized by Google

filius Zabdiel, & ſub eo viginti quattuor millia.

3 De filiis Phares, princeps cunctorum principum in exercitu menſe primo.

4 Secundi menſis habebat turmam Dudia Ahohites, & poſt ſe alter nomine Macelloth, qui regebat partem exercitus viginti quattuor millium.

5 Dux quoque turmæ tertiæ in menſe tertio, erat Banaias filius Joiadæ ſacerdos: & in diviſione ſua viginti quattuor millia.

B 6 Ipſe eſt Banaias fortiſſimus inter triginta, & ſuper triginta. præerat autem turmæ ipſius Amizabad filius ejus.

7 Quartus, menſe quarto, Azahel frater Joab, & Zabadias filius ejus poſt eum: & in turma ejus viginti quattuor millia.

8 Quintus, menſe quinto, princeps Samaoth Jezerites: & in turma ejus viginti quattuor millia.

9 Sextus, menſe ſexto, Hira filius Acces Thecuites: & in turma ejus viginti quattuor millia.

10 Septimus, menſe ſeptimo, Helles Phallonites de filiis Ephraim: & in turma ejus viginti quattuor millia.

11 Octavus, menſe octavo, Sobochai Huſathites de ſtirpe Zarahi: & in turma ejus viginti quattuor millia.

12 Nonus, menſe nono, Abiezer Anathothites de filiis Jemini: & in turma ejus viginti quattuor millia.

13 Decimus, menſe decimo, Marai, & ipſe Netophathites de ſtirpe Zarai: & in turma ejus viginti quattuor millia.

14 Undecimus, menſe undecimo, Banaias Pharathonites de filiis Ephraim: & in turma ejus viginti quattuor millia.

15 Duodecimus, menſe duodecimo, Holdai Netophathites, de ſtirpe Gothoniel: & in turma ejus viginti quattuor millia.

C 16 Porrò tribubus præerant Iſraël, Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri: Simeonitis, dux Saphatias filius Maacha:

17 Levitis, Haſabias filius Camuel: Aaronitis, Sadoc:

18 Juda, Eliu frater David: Iſſachar, Amri filius Michaël.

19 Zabulonitis, Jeſmaias filius Abdiæ: Nephthalitibus, Jerimoth filius Ozriel:

20 Filiis Ephraim, Oſee filius Ozaziu: dimidiæ tribui Manaſſe, Joel filius Phadaiæ:

21 Et dimidiæ tribui Manaſſe in Galaad, Jaddo filius Zachariæ: Benjamin autē, Jaſiel filius Abner.

22 Dan verò, Ezrihel filius Jeroham: hi principes filiorum Iſraël.

23 Noluit autem David numerare eos à viginti annis inferiùs: quia dixerat Dominus ut multiplicaret Iſraël quaſi ſtellas cæli.

* Sup. 21.a.2. 24 * Joab filius Sarviæ cœperat numerare, nec complevit: quia ſuper hoc ira irruerat in Iſraël: & idcircò numerus eorum qui fuerant recenſiti, non eſt relatus in faſtos regis David.

D 25 Super theſauros autē regis fuit Azmoth filius Adiel. his autē theſauris, qui erant in urbibus, & in vicis, & in turribus, præſidebat Jonathā filius Oziæ.

26 Operi autem ruſtico, & agricolis qui exercebant terram, præerat Ezri filius Chelub:

27 Vinearúmque cultoribus, Semeias Ramathites: cellis autem vinariis Zabdias Aphonites.

28 Nam ſuper oliveta & ficeta, quæ erant in campeſtribus, Balanan Gederites: ſuper apothecas autem olei, Joas.

29 Porrò armentis, quæ paſcebantur in Saron, præpoſitus fuit Setrai Saronites: & ſuper boves in vallibus, Saphat filius Adli:

30 Super camelos verò, Ubil Iſmaëlites: & ſuper aſinos, Jadias Meronathites.

31 Super oves quoque Jaziz Agareus. omnes hi, principes ſubſtantiæ regis David.

32 Jonathan autem patruus David, conſiliarius, vir prudens & litteratus: Ipſe & Jahiel filius Hachamoni erant cum filiis regis.

33 Achitophel etiam conſiliarius regis, & Chuſai Arachites amicus regis.

34 Poſt Achitophel fuit Joiada filius Banaiæ, & Abiathar. Princeps autem exercitus regis erat Joab.

CAPUT XXVIII.

David præparatis ad templi ædificationem omnibus neceſſariis, Salomonem univerſóſque principes convocatos exhortatur ad mandata Dei cuſtodienda, præſcribens formam templi ædificandi.

1 Convocavit igitur David omnes principes Iſraël, duces tribuum, & præpoſitos turmarum, qui miniſtrabant regi: tribunos quoque & centuriones, & qui præerant ſubſtantiæ & poſſeſſionibus regis, filióſque ſuos cum eunuchis, & potentes, & robuſtiſſimos quoſq; in exercitu Jeruſalē. A

2 Cúmque ſurrexiſſet rex, & ſtetiſſet, ait: Audite me fratres mei, & populus meus: Cogitavi ut ædificarem domum, in qua requieſceret arca fœderis Domini, & ſcabellum pedum Dei noſtri: & ad ædificandum, omnia præparavi.

3 Deus autem dixit mihi: * Non ædificabis domum nomini meo, eò quòd ſis vir bellator, & ſanguinem fuderis. * 2.Reg. 7.b.11.

4 Sed elegit Dn̄s Deus Iſraël me de univerſa domo patris mei, ut eſſem rex ſuper Iſraël, in ſempiternum: de Juda enim elegit principes: porrò de domo Juda, domum patris mei: & de filiis patris mei, placuit ei ut me eligeret regem ſuper cunctum Iſraël.

5 * Sed & de filiis meis (filios enim mihi multos dedit Dominus) elegit Salomonem filium meum, ut ſederet in throno regni Domini ſuper Iſraël, * Sap. 9. b.7. B

6 Dixítque mihi: Salomon filius tuus ædificabit domum meam, & atria mea: ipſum enim elegi mihi in filium, & ego ero ei in patrem.

7 Et firmabo regnum ejus uſque in æternum, ſi perſeveraverit facere præcepta mea, & judicia, ſicut & hodie.

8 Nunc ergo coram univerſo cœtu Iſraël, audiente Deo noſtro, cuſtodite, & perquirite cuncta mandata Domini Dei noſtri: ut poſſideatis Terram bonam, & relinquatis eam filiis veſtris poſt vos uſque in ſempiternum.

9 Tu autem Salomon fili mi, ſcito Deum patris tui, & ſervito ei corde perfecto, & animo voluntario: * omnia enim corda ſcrutatur Dominus, & univerſas mentium cogitationes intelligit. Si quæſieris eum, invenies: ſi autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. * Pſal. 7.b.10.

10 Nunc ergo quia elegit te Dominus ut ædificares domum Sanctuarij, confortare, & perfice.

11 Dedit

Digitized by Google

C 11 Dedit autem David Salomoni filio ſuo de-
ſcriptionem porticus, & templi, & cellariorum,&
cœnaculi,& cubiculorum in adytis,& domus pro-
pitiationis,
12 Necnon & omnium quæ cogitaverat atrio-
rum,& exedrarum per circuitum in theſauros do-
mus Domini, & in theſauros ſanctorum,
13 Diviſionúmque Sacerdotalium & Levitica-
rum, in omnia opera domus Domini, & in uni-
verſa vaſa miniſterij templi Domini.
14 Aurum in pondere per ſingula vaſa miniſte-
rij. Argenti quoque pondus pro vaſorum & ope-
rum diverſitate.
15 Sed & in candelabra aurea, & ad lucernas
eorum, aurum pro menſura uniuſcujuſque cande-
labri & lucernarum. Similiter & in candelabra ar-
gentea,& in lucernas eorum, pro diverſitate men-
ſuræ, pondus argenti tradidit.
16 Aurum quoque dedit in menſas propoſitio-
nis pro diverſitate menſarum: ſimiliter & argen-
tum in alias menſas argenteas.
D 17 Ad fuſcinulas quoque,& phialas,& thuribu-
la,ex auro puriſſimo, & leunculos aureos, pro qua-
litate menſuræ pondus diſtribuit in leunculum &
leunculum. Similiter & in leones argenteos di-
verſum argenti pondus ſeparavit.
18 Altari autem, in quo adoletur incenſum, au-
rum puriſſimum dedit: ut ex ipſo fieret ſimilitudo
quadrigæ cherubim,extendentium alas, & velan-
tium arcam fœderis Domini.
19 Omnia,inquit,venerunt ſcripta manu Domini
ad me,ut intelligerem univerſa opera exemplaris.
20 Dixit quoque David Salomoni filio ſuo: Vi-
riliter age, & confortare, & fac: ne timeas, & ne
paveas: Dominus enim Deus meus tecum erit, &
non dimittet te, nec derelinquet, donec perficias
omne opus miniſterij domus Domini.
21 Ecce diviſiones Sacerdotum & Levitarum,
in omne miniſterium domus Domini aſſiſtunt ti-
bi,& parati ſunt, & noverunt tam principes quàm
populus facere omnia præcepta tua.

CAPUT XXIX.

*Recenſentur impenſæ à David in ædificium templi præpara-
tæ,quibus principes ac populus plurima adjiciunt donaria: David
benedicens Dominum orat pro Salomone ac populo; & ſacrificiis
cum ingenti lætitia oblatis, ungitur ſecundò Salomon in regem
pro patre David,qui anno regni quadrageſimo in pace quievit.*

A 1 LOcutúſque eſt David rex ad omnē eccleſiam:
Salomonem filium meum unum elegit Deus,
adhuc puerū & tenellum:opus namque grande eſt,
neque enim homini præparatur habitatio,ſed Deo.
2 Ego autem totis viribus meis præparavi im-
penſas domus Dei mei: Aurum ad vaſa aurea,& ar-
gentum in argentea,æs in ænea,ferrum in ferrea,li-
gna ad lignea, & lapides onychinos, & quaſi ſtibi-
nos,& diverſorum colorum,omnémque pretioſum
lapidem, & marmor Parium abundantiſſimè:
3 Et ſuper hæc, quæ obtuli in domum Dei mei
de peculio meo aurum & argentum, do in tem-
plum Dei mei, exceptis his, quæ præparavi in
ædem ſanctam.
B 4 Tria millia talenta auri de auro Ophir: &
ſeptem millia talentorum argenti probatiſſimi, ad
deaurandos parietes templi.
5 Et,ubicumque opus eſt aurum de auro, & ubi-
cumque opus eſt argentum de argento, opera fiant
per manus artificum:& ſi quis ſponte offert,impleat
manum ſuam hodie,& offerat quod voluerit Dño.
6 Polliciti ſunt itaque principes familiarum, &
proceres tribuum Iſraël,tribuni quoque, & centu-
riones, & principes poſſeſſionum regis.
7 Dederúntque in opera domus Dei auri talen-
ta quinque millia, & ſolidos decem millia: argenti
talenta decem millia,& æris talenta decem & octo
millia: ferri quoque centum millia talentorum.
8 Et apud quemcumque inventi ſunt lapides,
dederunt in theſauros domus Domini, per ma-
num Jahiel Gerſonitis.
9 Lætatúſque eſt populus, cùm vota ſponte pro- C
mitterent: quia corde toto offerebant ea Domi-
no: ſed & David rex lætatus eſt gaudio magno.
10 Et benedixit Domino coram univerſa mul-
titudine,& ait: Benedictus es Domine Deus Iſraël
patris noſtri ab æterno in æternum.
11 Tua eſt Domine magnificentia, & potentia,
& gloria,atque victoria: & tibi laus: cuncta enim
quæ in cælo ſunt, & in terra, tua ſunt: tuum Do-
mine regnum, & tu es ſuper omnes principes.
12 Tuæ divitiæ, & tua eſt gloria: tu dominaris
omnium,in manu tua virtus & potentia: in manu
tua magnitudo & Imperium omnium.
13 Nunc igitur Deus noſter confitemur tibi, & D
laudamus nomen tuum inclytum.
14 Quis ego, & quis populus meus, ut poſſimus
hæc tibi univerſa promittere? tua ſunt omnia: &
quæ de manu tua accepimus,dedimus tibi.
15 Peregrini enim ſumus coram te, & advenæ,
ſicut omnes patres noſtri. * Dies noſtri quaſi um- *Sap.2.b.5.
bra ſuper terram, & nulla eſt mora.
16 Domine Deus noſter,omnis hæc copia,quam
paravimus, ut ædificaretur domus nomini ſancto
tuo,de manu tua eſt, & tua ſunt omnia.
17 Scio Deus meus quòd probes corda, & ſim-
plicitatem diligas, unde & ego in ſimplicitate
cordis mei lætus obtuli univerſa hæc: & populum E
tuum, qui hîc repertus eſt, vidi cum ingenti gau-
dio tibi offerre donaria.
18 Domine Deus Abraham, & Iſaac, & Iſraël,
patrum noſtrorum, cuſtodi in æternum hanc vo-
luntatem cordis eorum, & ſemper in veneratio-
nem tui mens iſta permaneat.
19 Salomoni quoque filio meo da cor perfectum
ut cuſtodiat mandata tua, teſtimonia tua, & cere-
monias tuas,& faciat univerſa: & ædificet ædem:
cujus impenſas paravi.
20 Præcepit autem David univerſæ eccleſiæ: Be-
nedicite Domino Deo noſtro. Et benedixit omnis
eccleſia Domino Deo patrum ſuorum: & inclinave-
runt ſe, & adoraverunt Deum, & deinde regem.
21 Immolaverúntque victimas Domino: & ob-
tulerunt holocauſta die ſequenti,tauros mille,arie-
tes mille,agnos mille cum libaminibus ſuis,& uni-
verſo ritu abundantiſſimè in omnem Iſraël.
22 Et comederunt, & biberunt coram Domino
in die illo cum grandi lætitia.*Et unxerunt ſecun- *3.Reg.1.c.34.
dò Salomonem filium David.Unxerunt autem eum
Domino in principem, & Sadoc in pontificem.
23 Seditque Salomon ſuper ſolium Domini in

Digitized by Google

regem pro David patre ſuo, & cunctis placuit: &
paruit illi omnis Iſraël.
24 Sed & univerſi principes,& potentes,& cun-
cti filij regis David dederunt manum, & ſubjecti
fuerunt Salomoni regi.
G 25 Magnificavit ergo Dominus Salomonem ſu-
per omnem Iſraël: & dedit illi gloriam regni,qua-
lem nullus habuit ante eum rex Iſraël.
26 Igitur David filius Iſai regnavit ſuper uni-
verſum Iſraël.
* 3. Reg. 2.11. 27 * Et dies,quibus regnavit ſuper Iſraël,fuerunt
quadraginta anni: in Hebron regnavit ſeptem an-
nis, & in Jeruſalem annis triginta tribus.
28 Et mortuus eſt in ſenectute bona,plenus die-
rum,& divitiis, & gloria. & regnavit Salomon fi-
lius ejus pro eo.
29 Geſta autẽ David regis priora,&noviſſima,ſcri-
pta ſunt in Libro Samuelis Videntis,& in Libro Na-
than prophetæ,atque in volumine Gad Videntis:
30 Univerſique regni ejus, & fortitudinis, &
temporum, quæ tranſierunt ſub eo, ſive in Iſraël,
ſive in cunctis regnis terrarum.

LIBER SECUNDUS
PARALIPOMENON,
HEBRAICE DIBRE HAIAMIM.

Caput Primum.

*Oblatis mille hoſtiis à Salomone in Gabaon, Dominus illi no-
cte apparens dat ei petitam ſapientiam, additis divitiis & glo-
ria; poſt quæ currus & equites congregat.*

A 1 CONFORTATUS eſt ergo Salomon
3. Reg. 3. a 3. filius David in regno ſuo, & Do-
minus Deus ejus erat cum eo, &
magnificavit eum in excelſum.
2 Præcepítque Salomon uni-
verſo Iſraëli, tribunis, & centu-
rionibus,& ducibus,& judicibus
omnis Iſraël, & principibus familiarum:
3 Et abiit cum univerſa multitudine in Excel-
ſum Gabaon, ubi erat tabernaculum fœderis Dei,
quod fecit Moyſes famulus Dei in ſolitudine.
4 Arcam autem Dei adduxerat David de Caria-
thiarim,in locum quem præparaverat ei, & ubi fi-
xerat illi tabernaculum, hoc eſt, in Jeruſalem.
B 5 Altare quoque æneum,* quod fabricatus fue-
* Exod. 38. a 1. rat Beſeleel filius Uri filij Hur, ibi erat coram ta-
bernaculo Domini: quod & requiſivit Salomon,
& omnis eccleſia.
6 Adſcendítque Salomon ad altare æneum, co-
ram tabernaculo fœderis Domini, & obtulit in eo
mille hoſtias.
7 Ecce autem in ipſa nocte apparuit ei Deus di-
cens: Poſtula quod vis, ut dem tibi.
8 Dixítque Salomon Deo: Tu feciſti cum Da-
vid patre meo miſericordiam magnam: & conſti-
tuiſti me regem pro eo.
C 9 Nunc ergo Domine Deus impleatur ſermo
tuus,quem pollicitus es David patri meo: tu enim
me feciſti regem ſuper populum tuum multum,
qui tam innumerabilis eſt,quàm pulvis terræ.
* Sap. 9. a. 10. 10 * Da mihi ſapientiam & intelligentiam, ut
ingrediar & egrediar coram populo tuo: quis
enim poteſt hunc populum tuum dignè, qui tam
grandis eſt, judicare?
11 Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia hoc
magis placuit cordi tuo, & non poſtulaſti divitias,
& ſubſtantiam, & gloriam, neque animas eorum
qui te oderant, ſed nec dies vitæ plurimos: petiſti
autem ſapientiam & ſcientiam, ut judicare poſſis
populum meum, ſuper quem conſtitui te regem.
12 Sapientia & ſcientia data ſunt tibi: divitias D
autem & ſubſtantiam & gloriam dabo tibi, ita ut
nullus in regibus nec ante te nec poſt te fuerit ſi-
milis tui.
13 Venit ergo Salomon ab Excelſo Gabaon in Je-
ruſalem coram tabernaculo fœderis, & regnavit
ſuper Iſraël.
14 * Congregavítque ſibi currus & equites, & * 3. Reg. 10. d. 26.
facti ſunt ei mille quadringenti currus, & duode-
cim millia equitum: & fecit eos eſſe in urbibus
quadrigarum, & cum rege in Jeruſalem.
15 Præbuítque rex argentum & aurum in Jeru-
ſalem quaſi lapides,& cedros quaſi ſycomoros,quæ
naſcuntur in campeſtribus multitudine magna.
16 Adducebantur autem ei equi de Ægypto, &
de Coa, à negotiatoribus regis, qui ibant, & eme-
bant pretio,
17 Quadrigam equorum ſexcentis argenteis, &
equum centum quinquaginta: ſimiliter de uni-
verſis regnis Hethæorum, & à regibus Syriæ, em-
ptio celebrabatur.

Caput II.

*Ordinatis pro templo ædificando operariis, Salomon cum rege
Hiram convenit de mittendo erudito artifice, ligniſque ad tem-
pli ſtructuram cædendis.*

1 DEcrevit autem Salomon ædificare domum A
nomini Domini,& palatium ſibi.
2 Et numeravit ſeptuaginta millia virorum por-
tantium humeris,& octoginta millia qui cæderent
lapides in montibus, præpoſitóſque eorum tria
millia ſexcentos.
3 * Miſit quoque ad Hiram regem Tyri,dicens: * 3. Reg. 5. a. 2.
Sicut egiſti cum David patre meo, & miſiſti ei li-
gna cedrina ut ædificaret ſibi domum, in qua &
habitavit:
4 Sic fac mecum, ut ædificem domum nomini
Domini Dei mei,ut conſecrem eam ad adolendum
incenſum coram illo,& fumiganda aromata, & ad
propoſitionem panum ſempiternam,& ad holocau-
tomata manè, & veſperè, ſabbatis quoque, & neo-
meniis, & ſollemnitatibus Domini Dei noſtri in
ſempiternum, quæ mandata ſunt Iſraëli.
5 Domus enim,quam ædificare cupio,magna eſt: B
magnus eſt enim Deus noſter ſuper omnes deos.
6 Quis

Digitized by Google

6 Quis ergo poterit prævalere, ut ædificet ei dignam domum? ſi cælum, & cæli cælorum capere eum nequeunt: quantus ego ſum, ut poſſim ædificare ei domum? ſed ad hoc tantum, ut adoleatur incenſum coram illo.

7 Mitte ergo mihi virum eruditum, qui noverit operari in auro, & argento, ære, & ferro, purpura, coccino, & hyacintho, & qui ſciat ſculpere cælaturas, cum his artificibus, quos mecum habeo in Judæa, & Jeruſalē, quos præparavit David pater meus.

8 Sed & ligna cedrina mitte mihi, & arceutina, & pinea, de Libano: ſcio enim quòd ſervi tui noverint cædere ligna de libano, & erunt ſervi mei cum ſervis tuis,

C 9 Ut parentur mihi ligna plurima. Domus enim quam cupio ædificare, magna eſt nimis, & inclyta.

10 Præterea operariis, qui cæſuri ſunt ligna, ſervis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia, & hordei coros totidem, & vini viginti millia metretas, olei quoque ſata viginti millia.

11 Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras, quas miſerat Salomoni: Quia dilexit Dominus populum ſuum, idcircò te regnare fecit ſuper eum.

12 Et addidit, dicens: Benedictus Dominus Deus Iſraël, qui fecit cælum & terram, qui dedit David regi filium ſapientem, & eruditum & ſenſatum atque prudentem, ut ædificaret domum Domino, & palatium ſibi.

13 Miſi ergo tibi virum prudentem & ſcientiſſimum Hiram, patrem meum,

14 Filium mulieris de filiabus Dan, cujus pater fuit Tyrius, qui novit operari in auro, & argento, ære, & ferro, & marmore, & lignis, in purpura quo-
D que, & hyacintho, & byſſo, & coccino: & qui ſcit cælare omnem ſculpturam, & adinvenire prudenter quodcumque in opere neceſſarium eſt, cum artificibus tuis, & cum artificibus domini mei David patris tui.

15 Triticum ergo, & hordeum, & oleum, & vinū, quæ pollicitus es domine mi, mitte ſervis tuis.

16 Nos autem cædemus ligna de Libano, quot neceſſaria habueris, & applicabimus ea ratibus per mare in Joppe: tuum autem erit transferre ea in Jeruſalem.

17 Numeravit igitur Salomon omnes viros proſelytos, qui erant in terra Iſraël, poſt dinumerationem quam dinumeravit David pater ejus, & invēti ſunt centum quinquaginta millia, & tria millia ſexcenti.

18 Fecitque ex eis ſeptuaginta millia, qui humeris onera portarent, & octoginta millia, qui lapides in montibus cæderent: tria autem millia & ſexcentos præpoſitos operum populi.

CAPUT III.

Templum extruitur cum porticu, velo, & duabus columnis ante fores templi.

A 1 ET cœpit Salomon ædificare domum Domini in Jeruſalem in monte Moria, qui demonſtratus fuerat David patri ejus, in loco, quem paraverat David in * area Ornan Jebuſæi.

3. Reg. 6. a. 1. — * 2. Reg. 24. d. 25. 1. Par. 21. d. 16.

2 Cœpit autem ædificare menſe ſecundo, anno quarto regni ſui.

3 Et hæc ſunt fundamenta, quæ jecit Salomon, ut ædificaret domum Dei, longitudinis cubitos in mēſura prima ſexaginta, latitudinis cubitos viginti.

4 Porticum verò ante frontem, quæ tendebatur in longum juxta menſuram latitudinis domus, cubitorum viginti: porrò altitudo centum viginti cubitorum erat: & deauravit eam intrinſecus auro mundiſſimo. B

5 Domum quoque majorem texit tabulis ligneis abiegnis, & laminas auri obrizi affixit per totum: ſculpſitque in ea palmas, & quaſi catenulas ſe invicem complectentes.

6 Stravit quoque pavimentum templi pretioſiſſimo marmore, decore multo.

7 Porrò aurum erat probatiſſimum, de cujus laminis texit domum, & trabes ejus, & poſtes, & parietes, & oſtia: & cælavit cherubim in parietibus.

8 Fecit quoque domum Sancti ſanctorum: longitudinem juxta latitudinem domus, cubitorum viginti: & latitudinem ſimiliter viginti cubitorum: & laminis aureis texit eam, quaſi talentis ſexcentis. C

9 Sed & clavos fecit aureos, ita ut ſinguli clavi ſiclos quinquagenos appenderent: cœnacula quoque texit auro.

10 Fecit etiam in domo Sancti ſanctorum cherubim duos, opere ſtatuario: & texit eos auro.

11 Alæ cherubim viginti cubitis extendebantur, ita ut una ala haberet cubitos quinque, & tangeret parietem domus: & altera quinque cubitos habens, alam tangeret alterius cherub.

12 Similiter cherub alterius ala, quinque habebat cubitos, & tangebat parietem: & ala ejus altera quinque cubitorum, alam cherub alterius contingebat.

13 Igitur alæ utriuſque cherubim expanſæ erant, & extendebantur per cubitos viginti: ipſi autem D
ſtabant erectis pedibus, & facies eorum erant verſæ ad exteriorem domum.

14 * Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura, cocco, & byſſo: & intexuit ei cherubim.

15 * Ante fores etiam templi duas columnas, quæ triginta & quinque cubitos habebant altitudinis: porrò capita earum, quinque cubitorum.

* Matt. 27. f. 51. * Ier. 52. d. 20.

16 Nec non & quaſi catenulas in oraculo, & ſuperpoſuit eas capitibus columnarum: malogranata etiam centum, quæ catenulis interpoſuit.

17 Ipſas quoque colūnas poſuit in veſtibulo templi, unam à dextris, & alteram à ſiniſtris: eam quæ à dextris erat, vocavit Jachin, & quæ ad lævam, Booz.

CAPUT IV.

Constructio altaris ænei, maris fuſilis, decem concharum, candelabrorum, menſarum, phialarum, ac ceterorum quæ ad templum ejúſque ornatum pertinebant.

1 FEcit quoque altare æneum viginti cubitorum longitudinis, & viginti cubitorum latitudinis, & decem cubitorum altitudinis. A

2 * Mare etiam fuſile decem cubitis à labio uſque ad labium, rotundum per circuitum: quinque cubitos habebat altitudinis, & funiculus triginta cubitorum ambiebat gyrum ejus.

* 3. Reg. 7. d. 23.

3 Similitudo quoque boum erat ſubter illud, & decem cubitis quædam extrinſecus cælaturæ, quaſi duobus verſibus alvum maris circuibant. Boves autem erant fuſiles:

4 Et ipſum Mare ſuper duodecim boves impoſitum erat, quorum tres reſpiciebant ad Aquilonem, & alij tres ad Occidentem: porrò tres alij

Digitized by Google

Meridiem, & tres qui reliqui erant, Orientem, habentes mare ſuperpoſitum: poſteriora autem boum erant intrinſecus ſub mari.

5 Porrò vaſtitas ejus habebat menſuram palmi, & labium illius erat quaſi labium calicis, vel repandi lilij: capiebátque tria millia metretas.

6 Fecit quoque conchas decem: & poſuit quinque à dextris, & quinque à ſiniſtris, ut lavarent in eis omnia, quæ in holocauſtum oblaturi erant: porrò in mari ſacerdotes lavabantur.

7 Fecit autem & candelabra aurea decem, ſecundùm ſpeciem qua juſſa erant fieri: & poſuit ea in templo, quinque à dextris, & quinque à ſiniſtris.

C 8 Necnon & menſas decem: & poſuit eas in templo, quinque à dextris, & quinque à ſiniſtris: phialas quoque aureas centum.

9 Fecit etiam atrium ſacerdotum, & baſilicam grandem: & oſtia in baſilica, quæ texit ære.

10 Porrò mare poſuit in latere dextro contra Orientem ad Meridiem.

11 Fecit autem Hiram lebetes, & creagras, & phialas: & cõplevit omne opus regis in domo Dei:

12 Hoc eſt, columnas duas, & epiſtylia, & capita, & quaſi quædam retiacula, quæ capita tegerent ſuper epiſtylia.

13 Malogranata quoque quadringenta, & retiacula duo, ita ut bini ordines malogranatorum ſingulis retiaculis jungerentur, quæ protegerent epiſtylia, & capita columnarum.

14 Baſes etiam fecit, & conchas, quas ſuperpoſuit baſibus:

15 Mare unũ, boves quoque duodecim ſub mari.

16 Et lebetes, & creagras, & phialas. Omnia vaſa fecit Salomoni Hiram pater ejus in domo Domini ex ære mundiſſimo.

D 17 In regione Jordanis fudit ea rex in argilloſa terra, inter Sochot & Saredatha.

18 Erat autem multitudo vaſorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus æris.

19 Fecítque Salomon omnia vaſa domus Dei, & altare aureum, & menſas, & ſuper eas panes propoſitionis:

20 Candelabra quoque cum lucernis ſuis, ut lucerent ante oraculum juxta ritum, ex auro puriſſimo:

21 Et florentia quædam, & lucernas, & forcipes aureos: omnia de auro mundiſſimo facta ſunt.

22 Thymiamateria quoque, & thuribula, & phialas, & mortariola, ex auro puriſſimo. Et oſtia cælavit templi interioris, id eſt, in Sancta ſanctorum: & oſtia templi forinſecus aurea. Sicque completum eſt omne opus, quod fecit Salomon in domo Domini.

CAPUT V.

Oblatis plurimis donariis arca continens tabulas Moyſi in oraculum inducitur, unde gloria Domini implevit templum.

A 1 INtulit igitur Salomon omnia, quæ voverat David pater ſuus, argentum, & aurum, & univerſa vaſa poſuit in theſauris domus Dei.

3 Reg. 7. d. 51.

*3 Reg. 8. a. 1.

2 * Poſt quæ congregavit majores natu Iſraël, & cunctos principes tribuum, & capita familiarum de filiis Iſraël in Jeruſalem, ut adducerent arcam fœderis Domini de Civitate David, quæ eſt Sion.

3 Venerunt itaque ad regem omnes viri Iſraël in die ſollemni menſis ſeptimi.

4 Cúmque veniſſent cuncti ſeniorum Iſraël, portaverunt Levitæ arcam,

5 Et intulerunt eam, & omnem paraturam tabernaculi. Porrò vaſa ſanctuarij, quæ erant in tabernaculo, portaverunt Sacerdotes cum Levitis. B

6 Rex autem Salomon, & univerſus cœtus Iſraël, & omnes qui fuerunt congregati ante arcam, immolabant arietes, & boves abſque ullo numero: tanta enim erat multitudo victimarum.

7 Et intulerunt Sacerdotes arcam fœderis Domini in locum ſuum, id eſt, ad oraculum templi, in Sancta ſanctorum ſubter alas cherubim:

8 Ita ut cherubim expanderent alas ſuas ſuper locum, in quo poſita erat arca, & ipſam arcam tegerent cum vectibus ſuis.

9 Vectium autem, quibus portabatur arca, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum: ſi verò quis paululum fuiſſet extrinſecus, eos videre non poterat. Fuit itaque arca ibi uſque in præſentem diem. C

10 Nihílque erat aliud in arca, niſi duæ tabulæ, quas poſuerat Moyſes in Horeb, quando legem dedit Dominus filiis Iſraël egredientibus ex Ægypto.

11 Egreſſis autem Sacerdotibus de ſanctuario (omnes enim Sacerdotes, qui ibi potuerant inveniri, ſanctificati ſunt: nec adhuc in illo tempore vices, & miniſteriorum ordo inter eos diviſus erat)

12 Tam Levitæ quàm cantores, id eſt, & qui ſub Aſaph erant, & qui ſub Eman, & qui ſub Idithun, filij, & fratres eorum, veſtiti byſſinis, cymbalis, & pſalteriis, & citharis concrepabant, ſtantes ad Orientalem plagam altaris, & cum eis Sacerdotes centum viginti canentes tubis. D

13 Igitur cunctis pariter, & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diverſi generis muſicorum concinentibus, & vocem in ſublime tollentibus; longè ſonitus audiebatur, ita ut cùm Dominum laudare cœpiſſent & dicere: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia ejus; impleretur domus Dei nube,

14 Nec poſſent Sacerdotes ſtare & miniſtrare propter caliginem. Compleverat enim gloria Domini domum Dei.

CAPUT VI.

Benedicit Salomon populo Iſrael, gratias Deo agens de impletione promiſſionis facta David, oratque ſupplex coram multitudine, ut orantium in eo templo vota Deus exaudiat.

1 TUnc Salomon ait: Dominus pollicitus eſt ut habitaret in caligine: A

3 Reg. 8. b. 12.

2 Ego autem ædificavi domum nomini ejus, ut habitaret ibi in perpetuum.

3 Et convertit rex faciem ſuam, & benedixit univerſæ multitudini Iſraël (nam omnis turba ſtabat intenta) & ait:

4 Benedictus Dominus Deus Iſraël, qui quod locutus eſt David patri meo, opere complevit, dicens:

5 A die, qua eduxi populum meum de Terra Ægypti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Iſraël, ut ædificaretur in ea domus nomini meo: neque elegi quemquam alium virum, ut eſſet dux in populo meo Iſraël,

6 Sed

Digitized by Google

6 Sed elegi Jeruſalem, ut ſit nomen meum in
ea, & elegi David, ut conſtituerem eum ſuper
B populum meum Iſraël.
7 Cúmque fuiſſet voluntatis David patris mei,
ut ædificaret domum nomini Domini Dei Iſraël,
8 Dixit Dominus ad eum: Quia hæc fuit volun-
tas tua, ut ædificares domum nomini meo, benè
quidem feciſti hujuſcemodi habere voluntatem:
9 Sed non tu ædificabis domum, verùm filius
tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipſe ædificabit
domum nomini meo.
10 Complevit ergo Dominus ſermonem ſuum,
quem locutus fuerat: & ego ſurrexi pro David pa-
tre meo, & ſedi ſuper thronum Iſraël, ſicut locu-
tus eſt Dominus: & ædificavi domum nomini Do-
mini Dei Iſraël.
11 Et poſui in ea arcam, in qua eſt pactum Do-
mini, quod pepigit cum filiis Iſraël.
12 Stetit ergo coram altari Domini ex adverſo
univerſæ multitudinis Iſraël, & extêdit manus ſuas.
13 Siquidem fecerat Salomon baſim æneam, &
poſuerat eam in medio baſilicæ, habentem quinque
cubitos longitudinis, & quinque cubitos latitudi-
C nis, & tres cubitos altitudinis: ſtetítque ſuper eam:
& deinceps flexis genibus contra univerſam mul-
titudinem Iſraël, & palmis in cælum levatis,
*2. Mac. 2. b. 8. 14 Ait: * Domine Deus Iſraël, non eſt ſimilis
tui Deus in cælo & in terra: qui cuſtodis pactum
& miſericordiam cum ſervis tuis, qui ambulant
coram te in toto corde ſuo:
15 Qui præſtitiſti ſervo tuo David patri meo
quæcumque locutus fueras ei: & quæ ore promiſe-
ras opere compleſti, ſicut & præſens tempus probat.
16 Nunc ergo Domine Deus Iſraël, imple ſervo
tuo patri meo David quæcumque locutus es, di-
cens: Non deficiet ex te vir coram me, qui ſedeat
ſuper thronum Iſraël: ita tamen ſi cuſtodierint filij
tui vias ſuas, & ambulaverint in lege mea, ſicut
& tu ambulaſti coram me.
17 Et nunc Domine Deus Iſraël, firmetur ſer-
mo tuus, quem locutus es ſervo tuo David.
18 Ergóne credibile eſt ut habitet Deus cum
hominibus ſuper terram? Si cælum & cæli cælo-
rum non te capiunt, quantò magis domus iſta,
quam ædificavi?
19 Sed ad hoc tantùm facta eſt, ut reſpicias ora-
tionem ſervi tui, & obſecrationem ejus, Domine
Deus meus: & audias preces, quas fundit famulus
tuus coram te:
D 20 Ut aperias oculos tuos ſuper domum iſtam
diebus ac noctibus, ſuper locum, in quo pollicitus
es ut invocaretur nomen tuum,
21 Et exaudires orationem, quam ſervus tuus
orat in eo: & exaudias preces famuli tui, & populi
tui Iſraël. Quicumque oràverit in loco iſto, exaudi
de habitaculo tuo, id eſt, de cælis, & propitiare.
22 Si peccaverit quiſpiam in proximum ſuum,
& jurare contra eum paratus venerit, ſéque ma-
ledicto conſtrinxerit coram altari in domo iſta:
23 Tu audies de cælo, & facies judicium ſer-
vorum tuorum, ita ut reddas iniquo viam ſuam in
caput proprium, & ulciſcaris juſtum, retribuens ei
ſecundùm juſtitiam ſuam.
24 Si ſuperatus fuerit populus tuus Iſraël ab
inimicis (peccabunt enim tibi) & converſi egerint
pœnitentiam, & obſecraverint nomen tuum, &
fuerint deprecati in loco iſto,
25 Tu exaudies de cælo, & propitiare peccato
populi tui Iſraël, & reduc eos in terram, quam de-
diſti eis, & patribus eorum.
26 Si clauſo cælo pluvia non fluxerit propter E
peccata populi, & deprecati te fuerint in loco iſto,
& confeſſi nomini tuo, & converſi à peccatis ſuis,
cùm eos afflixeris,
27 Exaudi de cælo Domine, & dimitte peccata
ſervis tuis & populi tui Iſraël, & doce eos viam
bonam, per quam ingrediantur: & da pluviam
terræ, quam dediſti populo tuo ad poſſidendum.
28 * Fames ſi orta fuerit in terra, & peſtilentia, * Inf. 20. a. 9.
ærugo, & aurugo, & locuſta, & bruchus; & hoſtes,
vaſtatis regionibus, portas obſederint civitatis,
omniſque plaga & infirmitas preſſerit:
29 Si quis de populo tuo Iſraël fuerit depreca-
tus, cognoſcens plagam & infirmitatem ſuam, &
expanderit manus ſuas in domo hac,
30 Tu exaudies de cælo, de ſublimi ſcilicet ha-
bitaculo tuo, & propitiare, & redde unicuique
ſecundùm vias ſuas, quas noſti eum habere in cor-
de ſuo: (tu enim ſolus noſti corda filiorum homi-
num.)
31 Ut timeant te, & ambulent in viis tuis cun-
ctis diebus, quibus vivunt ſuper faciem terræ, F
quam dediſti patribus noſtris.
32 Externum quoque, qui non eſt de populo
tuo Iſraël, ſi venerit de terra longinqua, propter
nomen tuum magnum, & propter manum tuam
robuſtam, & brachium tuum extentum, & adora-
verit in loco iſto,
33 Tu exaudies de cælo firmiſſimo habitaculo
tuo, & facies cuncta, pro quibus invocaverit te ille
peregrinus: ut ſciant omnes populi terræ nomen
tuum, & timeant te ſicut populus tuus Iſraël, & co-
gnoſcant quia nomen tuum invocatum eſt ſuper
domum hanc, quam ædificavi.
34 Si egreſſus fuerit populus tuus ad bellum
contra adverſarios ſuos per viam in qua miſeris
eos, adorabunt te contra viam, in qua civitas hæc
eſt, quam elegiſti, & domus, quam ædificavi no-
mini tuo:
35 Tu exaudies de cælo preces eorum, & obſe-
crationem, & ulciſcaris.
36 Si autem peccaverint tibi (* neque enim eſt * 3. Reg. 8. e. 46.
homo, qui non peccet) & iratus fueris eis, & tra- Eccl. 7.
dideris hoſtibus, & captivos duxerint eos in terram c. 21. 1 Joan.
longinquam, vel certè quæ juxtà eſt, 1. d. 8.
37 Et converſi in corde ſuo, in terra, ad quam
captivi ducti fuerant, egerint pœnitentiam, & de- G
precati te fuerint in terra captivitatis ſuæ, dicentes:
Peccavimus, iniquè fecimus, injuſtè egimus:
38 Et reverſi fuerint ad te in toto corde ſuo, &
in tota anima ſua in terra captivitatis ſuæ, ad quam
ducti ſunt, adorabunt te contra viam terræ ſuæ,
quam dediſti patribus eorum, & urbis, quam ele-
giſti, & domus, quam ædificavi nomini tuo:
39 Tu exaudies de cælo, hoc eſt de firmo habi-
taculo tuo, preces eorum, & facias judicium, & di-
mittas populo tuo quamvis peccatori:
40 Tu es enim Deus meus: aperiantur, quæſo,

Digitized by Google

oculi tui, & aures tuæ intentæ ſint ad orationem
quæ fit in loco iſto.
*Pſ. 131. b. 8. 41 * Nunc igitur conſurge Domine Deus in
requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: Sacer-
dotes tui Domine Deus induantur ſalutem. & ſan-
cti tui lætentur in bonis.
42 Domine Deus ne averteris faciem chriſti
tui: memento miſericordiarum David ſervi tui.

Caput VII.

Poſt devorata celeſti igne ſacrificia, Dei majeſtas templum implet, & plurimis immolatis hoſtiis, templi dedicatio ſeptem diebus celebratur, diéque octavo fit collecta; Dominus autem Salomoni revelat, ſe ipſius orationem exaudiſſe.

A 1 CUmque compleſſet Salomon fundens pre-
ces, ignis deſcendit de cælo, & devoravit
*2 Mac. 2. b. 8. holocauſta & victimas: * & majeſtas Domini im-
plevit domum.
2 Nec poterant ſacerdotes ingredi templum
Domini, eò quòd impleſſet majeſtas Domini tem-
plum Domini.
3 Sed & omnes filij Iſraël videbant deſcenden-
tem ignem, & gloria Domini ſuper domum: &
corruentes proni in terram ſuper pavimentum
ſtratum lapide, adoraverunt, & laudaverunt Do-
minum: Quoniam bonus, quoniam in ſæculum
miſericordia ejus.
4 Rex autem, & omnis populus, immolabant vi-
ctimas coram Domino.
*3. Reg. 8. g. 63. 5 * Mactavit igitur rex Salomon hoſtias, boum
viginti duo millia, arietum centum viginti mil-
lia: & dedicavit domum Dei rex, & univerſus
populus.
B 6 Sacerdotes autem ſtabant in officiis ſuis: &
Levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit
David rex ad laudandum Dominum: Quoniam in
æternum miſericordia ejus, hymnos David canen-
tes per manus ſuas: porrò Sacerdotes canebant tu-
bis ante eos, cunctúſque Iſraël ſtabat.
7 Sanctificavit quoque Salomon medium atrij
ante templum Domini: obtulerat enim ibi holo-
cauſta & adipes pacificorum: quia altare æneum,
quod fecerat, non poterat ſuſtinere holocauſta &
ſacrificia & adipes.
8 Fecit ergo Salomon ſollemnitatem in tempore
illo ſeptem diebus, & omnis Iſraël cum eo, eccle-
ſia magna valdè, ab introitu Emath uſque ad Tor-
rentem Ægypti.
9 Fecítque die octavo collectam, eò quòd de-
dicaſſet altare ſeptem diebus, & ſollemnitatem ce-
lebraſſet diebus ſeptem.
10 Igitur in die vigeſimo tertio menſis ſeptimi
dimiſit populos ad tabernacula ſua, lætantes atque
gaudentes ſuper bono, quod fecerat Dominus Da-
vidi, & Salomoni, & Iſraëli populo ſuo.
*3. Reg. 9. a. 1. 11 * Complevítque Salomon domum Domini,
& domum regis, & omnia quæ diſpoſuerat in cor-
de ſuo, ut faceret in domo Domini, & in domo ſua,
& proſperatus eſt.
C 12 Apparuit autem ei Dominus nocte, & ait:
Audivi orationem tuam, & elegi locum iſtum mihi
in domum ſacrificij.
13 Si clauſero cælum, & pluvia non fluxerit, &
mandavero & præcepero locuſtæ, ut devoret ter-
ram, & miſero peſtilentiam in populum meum:
14 Converſus autem populus meus, ſuper quos in-
vocatum eſt nomen meum, deprecatus me fuerit, &
exquiſierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à
viis ſuis peſſimis: & ego exaudiam de cælo, & propi-
tius ero peccatis eorum, & ſanabo terram eorum.
15 Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ
erectæ ad orationem ejus, qui in loco iſto oraverit. D
16 Elegi enim, & ſanctificavi locum iſtum, ut ſit
nomen meum ibi in ſempiternum, & permaneant
oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.
17 Tu quoque ſi ambulaveris coram me, ſicut
ambulavit David pater tuus, & feceris juxta omnia
quæ præcepi tibi, & juſtitias meas judiciáque ſer-
vaveris:
18 Suſcitabo thronum regni tui, ſicut pollicitus
ſum David patri tuo, dicens: Non auferetur de
ſtirpe tua vir, qui ſit princeps in Iſraël.
19 Si autem àverſi fueritis, & dereliqueritis ju-
ſtitias meas, & præcepta mea, quæ propoſui vobis, &
abeuntes ſervieritis diis alienis & adoraveritis eos,
20 Evellam vos de terra mea, quam dedi vobis:
& domum hanc, quam ſanctificavi nomini meo,
projiciam à facie mea, & tradam eam in parabolam,
& in exemplum cunctis populis.
21 Et domus iſta erit in proverbium univerſis
tranſeuntibus, & dicent ſtupentes: Quare fecit
Dominus ſic terræ huic, & domui huic?
22 Reſpondebúntque: Quia dereliquerunt Do-
minum Deum patrum ſuorum, qui eduxit eos de
Terra Ægypti, & apprehenderunt deos alienos,
& adoraverunt eos, & coluerunt: idcircò venerunt
ſuper eos univerſa hæc mala.

Caput VIII.

Ædificatis à Salomone variis civitatibus, reliquias Gentium ſibi facit tributarias, offert holocauſta, & ſacerdotum ac Levitarum miniſteria juxta diſpoſitionem David conſtituit: miſſáque claſſe plurimum auri ex Ophir refertur ad Salomonem.

1 EXpletis autem viginti annis, poſtquam ædifi-
cavit Salomon domum Domini & domum A
ſuam: 3. Reg. 9. b. 10.
2 Civitates, quas dederat Hiram Salomoni, ædi-
ficavit, & habitare ibi fecit filios Iſraël.
3 Abiit quoque in Emath Suba, & obtinuit eam.
4 Et ædificavit Palmiram in deſerto, & alias ci-
vitates munitiſſimas ædificavit in Emath.
5 Extruxítque Bethoron ſuperiorem, & Betho-
ron inferiorem, civitates muratas habentes portas
& vectes & ſeras:
6 Balaath etiam & omnes urbes firmiſſimas, quæ
fuerunt Salomonis, cunctáſque urbes quadriga-
rum, & urbes equitum. omnia quæcumque voluit
Salomon atque diſpoſuit, ædificavit in Jeruſalem
& in Libano, & in univerſa terra poteſtatis ſuæ.
7 Omnem populum, qui derelictus fuerat de
Hethæis, & Amorrhæis, & Pherezæis, & Hevæis,
& Jebuſæi, qui non erant de ſtirpe Iſraël;
8 De filiis eorum, & de poſteris, quos non in- B
terfecerant filij Iſraël, ſubjugavit Salomon in tri-
butarios, uſque in diem hanc.
9 Porrò de filiis Iſraël non poſuit ut ſervirent
operibus regis: ipſi enim erant viri bellatores, &
duces primi, & principes quadrigarum & equi-
tum ejus.

10 Omnes

Digitized by Google

10 Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta, qui erudiebant populum.

C 11 Filiam verò Pharaonis tranſtulit de Civitate David, in domum quam ædificaverat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo David regis Iſraël, eò quòd ſanctificata ſit: quia ingreſſa eſt in eam arca Domini.

12 Tunc obtulit Salomon holocauſta Domino ſuper altare Domini, quod extruxerat ante porticum,

13 Ut per ſingulos dies offerretur in eo juxta præceptum Moyſi in ſabbatis & in calendis, & in feſtis diebus, ter per annum, id eſt, in ſolemnitate azymorum, & in ſollemnitate hebdomadarum, & in ſollemnitate tabernaculorum.

14 Et conſtituit juxta diſpoſitionem David patris ſui, officia ſacerdotum in miniſteriis ſuis: & Levitas in ordine ſuo, ut laudarent, & miniſtrarent coram Sacerdotibus, juxta ritum uniuſcujuſque diei: & janitores in diviſionibus ſuis per portam & portam: ſic enim præceperat David homo Dei.

D 15 Nec prætergreſſi ſunt de mandatis regis, tam Sacerdotes quàm Levitæ, ex omnibus quæ præceperat, & in cuſtodiis theſaurorum.

16 Omnes impenſas præparatas habuit Salomon, ex eo die quo fundavit domum Domini, uſque in diem quo perfecit eam.

17 Tunc abiit Salomon in Aſiongaber, & in Ailath ad oram Maris rubri, quæ eſt in Terra Edom.

18 Miſit autem ei Hiram per manus ſervorum ſuorum naves, & nautas gnaros maris, & abierunt cum ſervis Salomonis in Ophir, tulerúntque inde quadringenta quinquaginta talenta auri, & attulerunt ad regem Salomonem.

CAPUT IX.

Regina Saba Salomonis admirata ſapientiam, datis acceptiſque muneribus diſceſſit: pondus auri quod Salomoni quotannis adferebatur: haſtas, ſcuta, omniáque convivij vaſa aurea, & ſolium eburneum auro veſtitum extruxit: deſcribitur quoque amplitudo divitiarum, ſapientiæ & poteſtatis Salomonis, qui anno regni ſui quadrageſimo moritur, ſuccedente filio Roboam.

A 1 Regina quoque Saba, cùm audiſſet famã Salomonis, venit ut tentaret eum in ænigmatibus in Jeruſalem, cum magnis opibus, & camelis qui portabant aromata, & auri plurimum, gemmáſque pretioſas. Cúmque veniſſet ad Salomonem, locuta eſt ei quæcumque erant in corde ſuo.

3. Reg. 10. a. 1. Mat. 12. d. 42. Luc. 11. d. 31.

2 Et expoſuit ei Salomon omnia quæ propoſuerat: nec quidquam fuit, quod non perſpicuum ei fecerit.

3 Quæ poſtquam vidit, ſapientiam ſcilicet Salomonis, & domum quam ædificaverat,

4 Necnon & cibaria menſæ ejus, & habitacula ſervorum, & officia miniſtrorum ejus, & veſtimenta eorum, pincernas quoque & veſtes eorum, & victimas quas immolabat in domo Domini: non erat præ ſtupore ultrà in ea ſpiritus.

B 5 Dixítque ad regem: Verus eſt ſermo, quem audierã in terra mea de virtutibus & ſapientia tua.

6 Non credebam narrantibus, donec ipſa veniſſem, & vidiſſent oculi mei, & probaſſem vix medietatem ſapientiæ tuæ mihi fuiſſe narratam: viciſti famam virtutibus tuis.

7 Beati viri tui, & beati ſervi tui, qui aſſiſtunt coram te omni tempore, & audiunt ſapientiam tuam.

8 Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui voluit te ordinare ſuper thronum ſuum, regem Domini Dei tui. Quia diligit Deus Iſraël, & vult ſervare eum in æternum, idcircò poſuit te ſuper eum regem, ut facias judicia atque juſtitiam.

9 Dedit autem regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretioſiſſimas: non fuerunt aromata talia ut hæc, quæ dedit regina Saba regi Salomoni.

10 Sed & ſervi Hiram cum ſervis Salomonis C attulerunt aurum de Ophir, & ligna thyina, & gemmas pretioſiſſimas:

11 De quibus fecit rex, de lignis ſcilicet thyinis, gradus in domo Domini, & in domo regia, citharas quoque & pſalteria cantoribus: numquam viſa ſunt in Terra Juda ligna talia.

12 Rex autem Salomon dedit reginæ Saba cuncta quæ voluit, & quæ poſtulavit, & multò plura quàm attulerat ad eum: quæ reverſa, abiit in terram ſuam cum ſervis ſuis.

13 Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per ſingulos annos, ſexcenta ſexaginta ſex talenta auri:

14 Excepta ea ſumma, quam legati diverſarum D gentium, & negotiatores afferre conſueverant, omnéſque reges Arabiæ, & ſatrapæ terrarum, qui comportabant aurum & argentum Salomoni.

15 Fecit igitur rex Salomon ducentas haſtas aureas de ſumma ſexcentorum aureorum, qui in ſingulis haſtis expendebantur.

16 Trecenta quoque ſcuta aurea trecentorum aureorum, quibus tegebantur ſingula ſcuta: poſuítque ea rex in armamentario, quod erat conſitum nemore.

17 Fecit quoque rex ſolium eburneum grande, & veſtivit illud auro mundiſſimo.

18 Sex quoque gradus, quibus adſcendebatur ad ſolium, & ſcabellum aureum, & brachiola duo altrinſecus, & duos leones ſtantes juxta brachiola,

19 Sed & alios duodecim leunculos ſtantes ſuper ſex gradus ex utraque parte: non fuit tale ſo- E lium in univerſis regnis.

20 Omnia quoque vaſa convivij regis erant aurea, & vaſa domus ſaltus Libani ex auro puriſſimo. Argentum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur.

21 Siquidem naves regis ibant in Tharſis cum ſervis Hiram, ſemel in annis tribus: & deferebant inde aurum & argentum, & ebur, & ſimias, & pavos.

22 Magnificatus eſt igitur Salomon ſuper omnes reges terræ præ divitiis & gloria.

23 Omnéſque reges terrarum deſiderabant videre faciem Salomonis, ut audirent ſapientiam, quam dederat Deus in corde ejus:

24 Et deferebant ei munera, vaſa argentea, & F aurea, & veſtes, & arma, & aromata, equos & mulos, per ſingulos annos.

25 Habuit quoque Salomon quadraginta millia equorum in ſtabulis, & curruum equitúmque duodecim

Digitized by Google

decim millia, conſtituítque eos in urbibus quadri-
garum, & ubi erat rex in Jeruſalem.
26 Exercuit etiam poteſtatem ſuper cunctos re-
ges, à flumine Euphrate uſque ad terram Philiſthi-
norum, & uſque ad terminos Ægypti.
G 27 Tantámque copiam præbuit argenti in Jeru-
ſalem quaſi lapidum; & cedrorum tantam multi-
tudinem velut ſycomororum, quæ gignuntur in
campeſtribus.
28 Adducebantur autem ei equi de Ægypto,
cunctíſque regionibus.
29 Reliqua autem operum Salomonis priorum
& noviſſimorum, ſcripta ſunt in verbis Nathan
Prophetæ, & in libris Ahiæ Silonitis, in viſione
quoque Addo Videntis, contra Jeroboam filium
Nabat.
30 Regnavit autem Salomon in Jeruſalem ſuper
omnem Iſraël quadraginta annis.
31 Dormivítque cum patribus ſuis, & ſepelie-
runt eum in Civitate David: regnavítque Robo-
am filius ejus pro eo.

Caput X.

Roboam ſpreto ſeniorum conſilio, & juvenile ſecutus, ſcidit regnum in duo, electo in regem Ieroboam ſuper decem tribus.

A 3 Reg. 12.a.1. 1 PRofectus eſt autem Roboam in Sichem: illuc
enim cunctus Iſraël convenerat ut conſti-
tuerent eum regem.
2 Quod cùm audiſſet Jeroboam filius Nabat, qui
erat in Ægypto (fugerat quippe illuc ante Salo-
monem) ſtatim reverſus eſt.
3 Vocaverúntque eum, & venit cum univerſo
Iſraël, & locuti ſunt ad Roboam, dicentes:
4 Pater tuus duriſſimo jugo nos preſſit, tu levio-
ra impera patre tuo, qui nobis impoſuit gravem
ſervitutem, & paululum de onere ſubleva, ut ſer-
viamus tibi.
5 Qui ait: Poſt tres dies revertimini ad me.
Cúmque abiiſſet populus,
B 6 Iniit conſilium cum ſenibus, qui ſteterant
coram patre ejus Salomone dum adhuc viveret,
dicens. Quid datis conſilij ut reſpondeam populo?
7 Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic,
& leniveris eos verbis clementibus, ſervient tibi
omni tempore.
8 At ille reliquit conſilium ſenum, & cum ju-
venibus tractare cœpit, qui cum eo nutriti fuerant,
& erant in comitatu illius.
9 Dixítque ad eos: Quid vobis videtur? vel
reſpondere quid debeo populo huic, qui dixit mi-
hi: Subleva jugum quod impoſuit nobis pater tuus?
10 At illi reſponderunt ut juvenes, & nutriti
cum eo in deliciis, atque dixerunt: Sic loquêris
C populo, qui dixit tibi: Pater tuus aggravavit jugum
noſtrum, tu ſubleva: & ſic reſpondebis ei: Mini-
mus digitus meus groſſior eſt lumbis patris mei.
11 Pater meus impoſuit vobis grave jugum, &
ego majus pondus apponam: pater meus cecîdit
vos flagellis, ego verò cædam vos ſcorpionibus.
12 Venit ergo Jeroboam, & univerſus populus,
ad Roboam die tertio, ſicut præceperat eis.
13 Reſpondítque rex dura, derelicto conſilio
ſeniorum.
14 Locutúſque eſt juxta juvenum voluntatem:
Pater meus grave vobis impoſuit jugum, quod
ego gravius faciam: pater meus cecîdit vos flagel-
lis, ego verò cædam vos ſcorpionibus. D
15 Et non acquievit populi precibus: erat enim
voluntatis Dei, ut compleretur ſermo ejus, * quem * 3. Reg. 11.e 29.
locutus fuerat per manum Ahiæ Silonitis ad Jero-
boam filium Nabat.
16 Populus autem univerſus, rege duriora di-
cente, ſic locutus eſt ad eum: Non eſt nobis pars
in David, neque hereditas in filio Iſai. Revertere
in tabernacula tua Iſraël, tu autem paſce domum
tuam David. Et abiit Iſraël in tabernacula ſua.
17 Super filios autem Iſraël, qui habitabant in
civitatibus Juda, regnavit Roboam.
18 Miſítque rex Roboam Aduram, qui præerat
tributis, & lapidaverunt eum filij Iſraël, & mortuus
eſt: porrò rex Roboam currum feſtinavit aſcende-
re, & fugit in Jeruſalem.
19 Receſsítque Iſraël à domo David, uſque ad
diem hanc.

Caput XI.

Præcipit Deus ne pugnet Roboam contra Iſraël: extructis autem à Roboam multis civitatibus, confluunt ad eum Levitæ ac ſacerdotes abjecti à Ieroboam, ceterique Dei cultores. Roboam autem multas duxit uxores ac concubinas.

1 VEnit autem Roboam in Jeruſalem, & con- A
vocavit univerſam domum, Juda & Benja- 3. Reg. 12.e.21.
min, centum octoginta millia electorum atque bel-
lantium, ut dimicaret contra Iſraël, & converteret
ad ſe regnum ſuum.
2 Factúſque eſt ſermo Domini ad Semeiam ho-
minem Dei, dicens:
3 Loquere ad Roboam filium Salomonis regem
Juda, & ad univerſum Iſraël qui eſt in Juda &
Benjamin.
4 Hæc dicit Dominus: Non aſcendetis, neque
pugnabitis contra fratres veſtros: revertatur unuſ-
quiſque in domum ſuam, quia mea hoc geſtum
eſt voluntate. Qui cùm audiſſent ſermonem Do-
mini, reverſi ſunt, nec perrexerunt contra Jeroboã.
5 Habitavit autem Roboam in Jeruſalem, & ædi- B
ficavit civitates muratas in Juda.
6 Extruxítque Bethlehem, & Etam, & Thecue,
7 Bethſur quoque, & Socho, & Odollam,
8 Necnon & Geth, & Mareſa, & Ziph,
9 Sed & Aduram, & Lachis, & Azeca,
10 Saraa quoque, & Aialon, & Hebron, quæ
erant in Juda & Benjamin, civitates munitiſſimas.
11 Cúmque clauſiſſet eas muris, poſuit in eis
principes, ciborúmque horrea, hoc eſt, olei, & vini.
12 Sed & in ſingulis urbibus fecit armamenta-
rium ſcutorũ & haſtarum, firmavítque eas ſumma
diligentia, & imperavit ſuper Judam & Benjamin.
13 Sacerdotes autem & Levitæ, qui erant in uni-
verſo Iſraël, venerunt ad eum de cunctis ſedibus C
ſuis,
14 Relinquentes ſuburbana & poſſeſſiones ſuas,
& tranſeuntes ad Iudam & Ieruſalem: eò quòd
abjeciſſet eos Jeroboam, & poſteri ejus, ne ſacer-
dotio Domini fungerentur.
15 Qui conſtituit ſibi ſacerdotes excelſorum, &
dæmoniorum, vitulorúmque quos fecerat.
16 Sed & de cunctis tribubus Iſraël, quicum-
que dederant cor ſuum ut quærerent Dominum
Deum Iſraël, venerunt in Jeruſalem ad immolan-
dum

Digitized by Google

dum victimas ſuas coram Dño Deo patrum ſuorũ.

D 17 Et roboraverunt regnum Juda, & confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos: ambulaverunt enim in viis David & Salomonis, annis tantùm tribus.

18 Duxit autem Roboam uxorem Mahalath, filiam Jerimoth, filij David: Abihail quoque filiam Eliab filij Iſai,

19 Quæ peperit ei filios, Jehus, & Somoriam, & Zoom.

20 Poſt hãc quoq; accepit Maacha filiã Abſalom, quæ peperit ei Abia, & Ethai, & Ziza, & Salomith.

21 Amavit autem Roboam Maacha filiam Abſalom, ſuper omnes uxores ſuas, & concubinas: nam uxores decem & octo duxerat, concubinas autem ſexaginta: & genuit viginti octo filios, & ſexaginta filias.

22 Conſtituit verò in capite, Abiam filium Maacha, ducem ſuper omnes fratres ſuos: ipſum enim regem facere cogitabat,

23 Quia ſapientior fuit, & potentior ſuper omnes filios ejus, & in cunctis finibus Juda & Benjamin, & in univerſis civitatibus muratis: præbuítque eis eſcas plurimas, & multas petivit uxores.

Caput XII.

Propter peccata Roboam ac populi Iuda, tradit illos Deus regi Ægypti; qui captis munitiſſimis civitatibus Iuda, diripit Ieruſalem, ſublato regis ac templi theſauro, ſcutis quoque aureis & argenteis, pro quibus ænea fecit Roboam: quo mortuo, ſuccedit filius Abia.

A 1 Cumque roboratum fuiſſet regnum Roboam & confortatum, dereliquit legem Domini, & omnis Iſraël cum eo.

2 Anno autem quinto regni Roboam, aſcendit Seſac rex Ægypti in Jeruſalem (quia peccaverant Domino)

3 Cum mille ducentis curribus, & ſexaginta millibus equitum: nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Ægypto, Libyes ſcilicet, & Troglodytæ, & Æthiopes.

4 Cepítque civitates munitiſſimas in Juda, & venit uſque in Jeruſalem.

5 Semeias autem propheta ingreſſus eſt ad Roboam & principes Juda, qui congregati fuerant in Jeruſalem, fugientes Seſac, dixítque ad eos: Hæc dicit Dominus. vos reliquiſtis me, & ego reliqui vos in manu Seſac.

B 6 Conſternatíque principes Iſraël & rex dixerunt: Juſtus eſt Dominus.

7 Cumque vidiſſet Dominus, quòd humiliati eſſent, factus eſt ſermo Domini ad Semeiam, dicens: Quia humiliati ſunt, non diſperdam eos, dabóque eis pauxillum auxilij, & non ſtillabit furor meus ſuper Jeruſalem per manum Seſac.

8 Verumtamen ſervient ei, ut ſciant diſtantiam ſervitutis meæ, & ſervitutis regni terrarum.

9 Receſſit itaque Seſac rex Ægypti ab Jeruſalem, ſublatis theſauris domus Domini, & domus regis, omniáque ſecum tulit, & clypeos aureos, quos fecerat Salomon,

C 10 Pro quibus fecit rex æneos, & tradidit illos principibus ſcutariorum, qui cuſtodiebant veſtibulum palatij.

11 Cúmque introiret rex domum Domini, veniebant ſcutarij, & tollebant eos, iterúmque referebant eos ad armamentarium ſuum.

12 Verumtamen quia humiliati ſunt, averſa eſt ab eis ira Domini, nec deleti ſunt penitus: ſiquidem & in Juda inventa ſunt opera bona.

13 * Confortatus eſt ergo rex Roboam in Jeruſalem, atque regnavit: quadraginta autem & unius anni erat cùm regnare cœpiſſet, & decem & ſeptem annis regnavit in Jeruſalem, urbe, quam elegit Dominus, ut confirmaret nomen ſuum ibi, de cunctis tribubus Iſraël: nomen autem matris ejus Naama Ammanitis. * 3 Reg. 14 c 21. D

14 Fecit autem malum, & non præparavit cor ſuum ut quærerer Dominum.

15 Opera verò Roboam prima & noviſſima, ſcripta ſunt in Libris Semeiæ prophetæ, & Addo Videntis, & diligenter expoſita: pugnaverúntque adverſum ſe Roboam & Jeroboam cunctis diebus.

16 Et dormivit Roboam cum patribus ſuis, ſepultúſque eſt in Civitate David. Et regnavit Abia filius ejus pro eo.

Caput XIII.

Abia ad bellum contra Jeroboam accedens, dehortatur exercitum Ieroboam à bello contra ſe, cùm Deum haberent ducem, quem illi abjecerant, & ſperans in Domino victor evadit, ac diverſas cepit civitates, plurimóſque ex variis uxoribus procreat liberos.

1 Anno octavo decimo regis Jeroboam, regnavit Abia ſuper Iudam. A 3 Reg. 15 a 1.

2 Tribus annis regnavit in Jeruſalem, noménque matris ejus Michaia, filia Uriel de Gabaa: & erat bellum inter Abiam & Jeroboam.

3 * Cúmque iniiſſet Abia certamen, & haberet bellicoſiſſimos viros, & electorum quadringenta millia: Jeroboam inſtruxit econtrà aciem octingenta millia virorum, qui & ipſi electi erant, & ad bella fortiſſimi. * 3 Reg. 15 b 7.

4 Stetit ergo Abia ſuper montem Semeron, qui erat in Ephraim, & ait: Audi Jeroboam, & omnis Iſraël.

5 Num ignoratis quòd Dominus Deus Iſraël dederit regnum David ſuper Iſraël in ſempiternum, ipſi & filiis ejus in pactum ſalis?

6 Et ſurrexit Jeroboam filius Nabat, ſervus Salomonis filij David: * & rebellavit contra dominum ſuum. * 3 Reg. 11 c 26.

7 Congregatíque ſunt ad eum viri vaniſſimi, & filij Belial: & prævaluerunt contra Roboam filium Salomonis: porrò Roboam erat rudis, & corde pavido, nec potuit reſiſtere eis. B

8 Nunc ergo vos dicitis quòd reſiſtere poſſitis regno Domini, quod poſſidet per filios David, habetíſque grandem populi multitudinem, atque vitulos aureos, quos fecit vobis Jeroboam in deos.

9 * Et ejeciſtis Sacerdotes Domini, filios Aaron, atque Levitas: & feciſtis vobis Sacerdotes ſicut omnes populi terrarum: quicumque venerit, & initiaverit manum ſuam in tauro de bobus, & in arietibus ſeptem, fit ſacerdos eorum qui non ſunt dij. * 3 Reg 12 g 31

10 Noſter autem Dominus, Deus eſt quem non relinquimus, Sacerdotéſque miniſtrant Domino de filiis Aaron, & Levitæ ſunt in ordine ſuo:

11 Holocauſta quoque offerunt Domino per ſingulos

Digitized by Google

ſingulos dies manè & veſperè, & thymiama juxta C legis præcepta confectum, & proponuntur panes in menſa mundiſſima, éſtque apud nos candelabrum aureum, & lucernæ ejus, ut acccendantur ſemper ad veſperam: nos quippe cuſtodimus præcepta Domini Dei noſtri, quem vos reliquiſtis.

12 Ergo in exercitu noſtro dux Deus eſt, & Sacerdotes ejus, qui clangunt tubis, & reſonant contra vos: filij Iſraël nolite pugnare contra Dominum Deum patrum veſtrorum, quia non vobis expedit.

13 Hæc illo loquente, Jeroboam retrò moliebatur inſidias. Cúmque ex adverſo hoſtium ſtaret, ignorantem Judam ſuo ambiebat exercitu.

14 Reſpiciénſque Judas vidit inſtare bellum ex adverſo & poſt tergum, & clamavit ad Dominum: ac Sacerdotes tubis canere cœperunt.

15 Omnéſque viri Juda vociferati ſunt: & ecce illis clamantibus, perterruit Deus Jeroboam, & omnem Iſraël qui ſtabat ex adverſo Abia & Juda.

16 Fugerúntque filij Iſraël Judam, & tradidit eos Deus in manu eorum.

17 Percuſſit ergo eos Abia, & populus ejus, plaga magna: & corruerunt vulnerati ex Iſraël quingenta millia virorum fortium.

D 18 Humiliatíque ſunt filij Iſraël in tempore illo, & vehementiſſimè confortati filij Juda, eò quòd ſperaſſent in Domino Deo patrum ſuorum.

19 Perſecutus eſt autem Abia fugientem Jeroboam, & cepit civitates ejus, Bethel & filias ejus, & Jeſana cum filiabus ſuis, Ephron quoque & filias ejus:

20 Nec valuit ultrà reſiſtere Jeroboam in diebus Abia: quem percuſſit Dominus, & mortuus eſt.

21 Igitur Abia, confortato imperio ſuo, accepit uxores quattuordecim: procreavítque viginti duos filios, & ſedecim filias.

22 Reliqua autem ſermonum Abia, viarúmque & operum ejus, ſcripta ſunt diligentiſſimè in Libro Addo Prophetæ.

Caput XIV.

Abia ſuccedit filius Aſa; qui, pace à Deo conceſſa, idolorum cultum ſubvertit, & civitates Juda ædificat ac munit, Zarámque regem Æthiopum cum exercitu mille millium divino auxilio devicit.

A 3. Reg. 15. b. 8. 1 Dormivit autem Abia cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum in Civitate David: regnavítque Aſa filius ejus pro eo, in cujus diebus quievit terra annis decem.

2 Fecit autem Aſa quod bonum & placitum erat in conſpectu Dei ſui, & ſubvertit altaria peregrini cultus, & excelſa,

3 Et confregit ſtatuas, lucóſque ſuccidit:

4 Et præcepit Judæ ut quæreret Dominum Deum patrum ſuorum, & faceret legem, & univerſa mandata:

5 Et abſtulit de cunctis urbibus Juda aras, & fana, & regnavit in pace.

6 Ædificavit quoque urbes munitas in Juda, quia quietus erat, & nulla temporibus ejus bella B ſurrexerant, pacem Domino largiente.

7 Dixit autem Judæ: Ædificemus civitates iſtas & vallemus muris, & roboremus turribus, & portis, & ſeris, donec à bellis quieta ſunt omnia, eò quòd quæſierimus Dominum Deum patrum noſtrorum, & dederit nobis pacem per gyrum. Ædificaverunt igitur, & nullum in extruendo impedimentum fuit.

8 Habuit autem Aſa in exercitu ſuo portantium ſcuta & haſtas de Juda trecenta millia, de Benjamin verò ſcutariorum & ſagittariorum ducenta octoginta millia, omnes iſti viri fortiſſimi.

9 Egreſſus eſt autem contra eos Zara Æthiops C cum exercitu ſuo, decies centena millia, & curribus trecentis: & venit uſque Mareſa.

10 Porrò Aſa perrexit obviàm ei, & inſtruxit aciem ad bellum in Valle Sephata, quæ eſt juxta Mareſa:

11 Et invocavit Dominum Deum, & ait: * Domine non eſt apud te ulla diſtantia, utrùm in paucis auxilieris, an in pluribus: adjuva nos Domine Deus noſter: in te enim, & in tuo nomine habentes fiduciam, venimus contra hanc multitudinem. Domine, Deus noſter tu es, non prævaleat contra te homo. * 1 Reg. 14. b. 6.

12 Exterruit itaque Dominus Æthiopes coram D Aſa & Juda: fugerúntque Æthiopes.

13 Et perſecutus eſt eos Aſa, & populus qui cum eo erat, uſque Gerara: & ruerunt Æthiopes uſque ad internecionem, quia Domino cædente contriti ſunt, & exercitu illius præliante. Tulerunt ergo ſpolia multa,

14 Et percuſſerunt civitates omnes per circuitum Geraræ: grandis quippe cunctos terror invaſerat: & diripuerunt urbes, & multam prædam aſportaverunt.

15 Sed & caulas ovium deſtruentes, tulerunt pecorum infinitam multitudinem, & camelorum: reverſíque ſunt in Jeruſalem.

Caput XV.

Azarias prophetat Iſraël futurum multo tempore abſque Deo vero, ſacerdote & lege; cujus prophetæ exhortatione confortatus Aſa, aufert ſordes idolorum, ſuámque matrem idololatram imperio privat; populus autem jurat ſe Deo ſerviturum.

1 Azarias autem filius Oded, facto in ſe ſpiritu A Dei,

2 Egreſſus eſt in occurſum Aſa, & dixit ei: Audite me Aſa & omnis Juda & Benjamin: Dominus vobiſcum, quia fuiſtis cum eo. Si quæſieritis eum, invenietis: ſi autem dereliqueritis eum, derelinquet vos.

3 Tranſibunt autem multi dies in Iſraël abſque Deo vero & abſque ſacerdote doctore, & abſque lege.

4 Cúmque reverſi fuerint in anguſtia ſua ad Dominum Deum Iſraël, & quæſierint eum, reperient eum.

5 In tempore illo non erit pax egredienti, & ingredienti, ſed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum:

6 Pugnabit enim gens contra gentem, & civi- B tas contra civitatem, quia Dominus conturbabit eos in omni anguſtia.

7 Vos ergo confortamini, & non diſſolvantur manus veſtræ: erit enim merces operi veſtro.

8 Quod cùm audiſſet Aſa, verba ſcilicet & prophetiam Azariæ filij Oded prophetæ, confortatus

Digitized by Google

tatus eſt,& abſtulit idola de omni terra Juda,& de
Banjamin, & ex urbibus, quas ceperat, montis
Ephraim, & dedicavit altare Domini quod erat
ante porticum Domini.
9 Congregavítque univerſum Judam & Benja-
min, & advenas cum eis de Ephraim,& de Ma-
C naſſe,& de Simeon:plures enim ad eum confuge-
rant ex Iſraël,videntes quòd Dominus Deus illius
eſſet cum eo.
10 Cúmque veniſſent in Jeruſalem menſe ter-
tio, anno decimoquinto regni Aſa,
11 Immolaverunt Domino in die illa, de ma-
nubiis & præda quam adduxerant, boves ſeptin-
gentos, & arietes ſeptem millia.
12 Et intravit ex more ad corroborandum fœ-
dus, ut quærerent Dominum Deum patrum ſuo-
rum in toto corde, & in tota anima ſua.
13 Si quis autem, inquit,non quæſierit Domi-
num Deum Iſraël, moriatur à minimo uſque ad
maximum,à viro uſque ad mulierem.
14 Juraverúntque Domino voce magna in ju-
bilo,& in clangore tubæ,& in ſonitu buccinarum,
15 Omnes qui erant in Juda cum execratione:
in omni enim corde ſuo juraverunt,& in tota vo-
D luntate quæſierunt eum,& invenerunt:præſtitít-
que eis Dominus requiem per circuitum.
16 Sed & Maacham matrem Aſa regis ex au-
guſto depoſuit imperio, eò quòd feciſſet in luco
ſimulacrum Priapi:quod omne contrivit,& in fru-
ſta comminuens combuſſit in Torrente cedron.
17 Excelſa autem derelicta ſunt in Iſrael: atta-
men cor Aſa erat perfectum cunctis diebus ejus.
18 Eáque quæ voverat pater ſuus,& ipſe, intu-
lit in domum Domini,argentum,& aurum, vaſo-
rúmque diverſam ſupellectilem.
19 Bellùm verò non fuit uſque ad trigeſimum
quintum annum regni Aſa.

Caput XVI.

Pugnante Baaſa rege Iſrael contra Aſa, vocavit Aſa Benadad regem Syriæ in auxilium, & Hanani prophetam ipſum ob id increpantem in nervum conjecit; ac dolore pedum cruciatus, in medicorum arte ſpem ponens, anno regni ſui 41. moritur.

A 1 ANno autem trigeſimo ſexto regni ejus,
aſcendit Baaſa rex Iſrael in Judam, & mu-
ro circumdabat Rama,ut nullus tutè poſſet egredi
& ingredi de regno Aſa.
2 Protulit ergo Aſa argentum & aurum de the-
ſauris domus Domini,& de theſauris regis,miſít-
que ad Benadad regem Syriæ, qui habitabat in
Damaſco, dicens:
3 Fœdus inter me & te eſt,pater quoque meus
& pater tuus habuere concordiam:quam ob rem
miſi tibi argentum & aurum, ut rupto fœdere,
quod habes cum Baaſa rege Iſrael, facias eum à
me recedere.
B 4 Quo comperto,Benadad miſit principes exer-
cituum ſuorum ad urbes Iſrael: qui percuſſerunt
Ahion,& Dan,& Abelmaim, & univerſas urbes
Nephthali muratas.
5 Quod cùm audiſſet Baaſa, deſiit ædificare
Rama, & intermiſit opus ſuum.
6 Porrò Aſa rex aſſumpſit univerſum Judam,&
& tulerunt lapides de Rama, & ligna quæ ædifi-
cationi præparaverat Baaſa, ædificavítque ex eis
Gabaa, & Maſpha.
7 In tempore illo venit Hanani propheta ad
Aſa regem Juda,& dixit ei: Quia habuiſti fidu-
ciam in rege Syriæ, & non in Domino Deo tuo,
idcircò evaſit Syriæ regis exercitus de manu tua. C
8 * Nónne Æthiopes & Libyes multò plures *Sup. 14. c. 9.
erãt,quadrigis & equitibus,& multitudine nimia:
quos,cùm Dño credidiſſes,tradidit in manu tua?
9 Oculi enim Domini contemplantur univer-
ſam terram,& præbent fortitudinem his,qui cor-
de perfecto credunt in eum. Stultè igitur egiſti,
& propter hoc ex præſenti tempore adverſum te
bella conſurgent.
10 Iratúſque Aſa adverſus Videntem,juſſi teum
mitti in nervum: valdè quippe ſuper hoc fuerat
indignatus:& interfecit de populo in tempore illo
plurimos.
11 Opera autem Aſa prima & noviſſima,ſcripta
ſunt in Libro regum Juda & Iſrael.
12 Ægrotavit etiam Aſa anno trigeſimo nono
regni ſui,dolore pedum vehementiſſimo, & nec D
in infirmitate ſua quæſivit Dominum, ſed magis
in medicorum arte confiſus eſt.
13 Dormivítque cum patribus ſuis:& mortuus
eſt anno quadrageſimo primo regni ſui.
14 Et ſepelierunt eum in ſepulchro ſuo quod
foderat ſibi in Civitate David: poſuerúntque eum
ſuper lectum ſuum, plenum aromatibus & un-
guentis meretriciis, quæ erant pigmentariorum
arte confecta,& combuſſerunt ſuper eum ambi-
tione nimia.

Caput XVII.

Pius Ioſaphat patri Aſa ſuccedens, divitiis potens & armis, mittit doctores legis Dei per univerſum Iudam; cujus principes recenſentur, cum numero ſubjectorum militum.

1 REgnavit autem Joſaphat filius ejus pro eo,& A
invaluit contra Iſrael.
2 Conſtituítque militum numeros in cunctis
urbibus Juda,quæ erant vallatæ muris. Præſidiá-
que diſpoſuit in terra Juda, & in civitatibus
Ephraim, quas ceperat Aſa pater ejus.
3 Et fuit Dominus cum Joſaphat,quia ambula-
vit in viis David patris ſui primis: & non ſpera-
vit in Baalim,
4 Sed in Deo patris ſui,& perrexit in præceptis
illius, & non juxta peccata Iſraël.
5 Confirmavítque Dominus regnum in manu
ejus,& dedit omnis Juda munera Joſaphat: factæ-
que ſunt ei infinitæ divitiæ,& multa gloria.
6 Cúmque ſumpſiſſet cor ejus audaciam propter
vias Domini,etiã excelſa & lucos de Juda abſtulit. B
7 Tertio autem anno regni ſui,miſit de prin-
cipibus ſuis Benhail,& Obdiam,& Zachariam,&
Nathanael,& Michæam, ut docerent in civitati-
bus Juda:
8 Et cum eis Levitas,Semeiam,& Nathaniam,&
Zabadiam,Aſael quoque,& Semiramoth,& Jona-
than,Adoniámque & Thobiam,& Thobadomiã,
Levitas,& cum eis Eliſama & Joram Sacerdotes,
9 Docebántque populum in Juda, habentes li-
brum legis Domini, & circuibant cunctas urbes
Juda, atque erudiebant populum.

Digitized by Google

C 10 Itaque factus eſt pavor Domini ſuper omnia regna terrarum, quæ erant per gyrum Iuda, nec audebant bellare contra Ioſaphat.

11 Sed & Philiſthæi Ioſaphat munera deferebant, & vectigal argenti, Arabes quoque adducebant pecora, arietum ſeptem millia ſeptingenta, & hircorum totidem.

12 Crevit ergo Ioſaphat, & magnificatus eſt uſque in ſublime: atque ædificavit in Iuda domos ad inſtar turrium, urbéſque muratas.

13 Et multa opera paravit in urbibus Iuda: viri quoque bellatores, & robuſti erant in Ieruſalem,

14 Quorũ iſte numerus per domos atque familias ſingulorum: In Iuda principes exercitus, Ednas dux, & cũ eo robuſtiſſimi viri trecenta millia.

D 15 Poſt hunc Iohanan princeps, & cum eo ducenta octoginta millia.

16 Poſt iſtum quoque Amaſias filius Zechri, conſecratus Domino, & cum eo ducenta millia virorum fortium.

17 Hunc ſequebatur robuſtus ad prælia Eliada, & cum eo tenentium arcum & clypeum ducenta millia.

18 Poſt iſtum etiam Iozabad, & cum eo centum octoginta millia expeditorum militum.

19 Hi omnes erant ad manũ regis, exceptis aliis, quos poſuerat in urbibus muratis, in univerſo Juda.

Caput XVIII.

Ioſaphat impio Achab affinitate junctus, aſcendit cum eo contra Ramoth Galaad, 400. pſeudoprophetis victoriam promittentibus; Michaas autem contrarium prophetans, incarceratur; ſed Achab juxta Michaæ prophetiam in bello occiditur.

A 1 FUit ergo Ioſaphat dives & inclytus multùm, & affinitate conjunctus eſt Achab.

2 Deſcendítque poſt annos ad eum in Samariam: ad cujus adventum mactavit Achab arietes & boves plurimos, ipſi, & populo qui venerat cum eo: perſuaſítque illi ut aſcenderet in Ramoth Galaad.

3 Dixítque Achab rex Iſraël ad Ioſaphat regem Iuda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille reſpondit: Ut ego, & tu: ſicut populus tuus, ſic & populus meus: tecúmque erimus in bello.

4 Dixítque Ioſaphat ad regem Iſraël: Conſule obſecro impræſentiarum ſermonem Domini.

5 Congregavit igitur rex Iſraël prophetarum quadringentos viros, & dixit ad eos: In Ramoth
B Galaad ad bellandum ire debemus an quieſcere? At illi, Aſcende, inquiunt, & tradet Deus in manu regis.

6 Dixítque Ioſaphat Numquid non eſt hîc propheta Domini, ut ab illo etiam requiramus?

7 Et ait rex Iſraël ad Ioſaphat: Eſt vir unus, à quo poſſumus quærere Domini voluntatem: ſed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, ſed malum omni tempore: eſt autem Michæas filius Jemla. Dixítque Joſaphat: Ne loquaris rex hoc modo.

8 Vocavit ergo rex Iſraël unum de eunuchis, & dixit ei: Voca citò Michæam filium Jemla.

C 9 Porrò rex Iſraël, & Joſaphat rex Iuda, uterque ſedebant in ſolio ſuo, veſtiti cultu regio: ſedebant autem in area juxta portam Samariæ, omnéſque prophetæ vaticinabantur coram eis.

10 Sedecias verò filius Chanaana fecit ſibi cornua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec conteras eam.

11 Omnéſque prophetæ ſimiliter prophetabant, atque dicebant: Aſcende in Ramoth Galaad, & proſperaberis, & tradet eos Dominus in manu regis.

12 Nuntius autem, qui ierat ad vocandum Michæam, ait illi: En verba omnium prophetarũ uno ore bona regi annuntiãt: quæſo ergo te ut & ſermo tuus ab eis non diſſentiat, loquaríſque proſpera.

13 Cui reſpondit Michæas: Vivit Dominus, quia quodcũque dixerit mihi Deus meus, hoc loquar.

14 Venit ergo ad regem. Cui rex ait: Michæa, D
ire debemus in Ramoth Galaad ad bellandum, an quieſcere? Cui ille reſpondit: Aſcendite: cuncta enim proſpera evenient, & tradentur hoſtes in manus veſtras.

15 Dixítque rex: Iterùm atque iterùm te adjuro, ut mihi non loquaris, niſi quod verum eſt, in nomine Domini.

16 At ille ait: Vidi univerſum Iſraël diſperſum in montibus, ſicut oves abſque paſtore: & dixit Dominus: Non habent iſti dominos: revertatur unuſquiſque in domum ſuam in pace.

17 Et ait rex Iſraël ad Joſaphat: Nónne dixi tibi, quòd non prophetaret iſte mihi quidquam boni, ſed ea quæ mala ſunt?

18 At ille, Idcircò, ait, audite verbum Domini: Vidi Dominum ſedentem in ſolio ſuo, & omnem exercitum cæli aſſiſtentem ei à dextris & à ſiniſtris.

19 Et dixit Dominus: Quis decipiet Achab regem Iſrael, ut aſcendat & corruat in Ramoth Galaad; Cúmque diceret unus hoc modo, & alter alio: E

20 Proceſſit ſpiritus, & ſtetit coram Domino, & ait: Ego decipiam eum. Cui Dominus, In quo, inquit, decipies?

21 At ille reſpondit: Egrediar, & ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus. Dixítque Dominus: Decipies, & prævalebis; egredere, & fac ita.

22 Nunc igitur, ecce Dominus dedit ſpiritum mendacij in ore omnium prophetarum tuorum, & Dominus locutus eſt de te mala.

23 Acceſſit autem Sedecias filius Chanaana, & percuſſit Michææ maxillam, & ait: Per quã viam tranſivit Spiritus Domini à me, ut loqueretur tibi?

24 Dixítque Michæas: Tu ipſe videbis in die illo, quando ingreſſus fueris cubiculum de cubiculo ut abſcondaris.

25 Præcepit autem rex Iſrael, dicens: Tollite F
Michæam, & ducite eum ad Amon principem civitatis, & ad Joas filium Amelech.

26 Et dicetis: Hæc dicit rex: mittite hunc in carcerem, & date ei panis modicum, & aquæ pauxillum, donec revertar in pace.

27 Dixítque Michæas: Si reverſus fueris in pace, non eſt locutus Dominus in me. Et ait: Audite omnes populi.

28 Igitur aſcenderunt rex Iſraël & Joſaphat rex Juda in Ramoth Galaad.

29 Dixítque rex Iſraël ad Joſaphat: Mutabo habitum,

Digitized by Google

bitum,& ſic ad pugnam vadam,tu autem indue-
re veſtibus tuis.Mutatóque rex Iſraël habitu, ve-
nit ad bellum.
G 30 Rex autem Syriæ præceperat ducibus equi-
tatus ſui,dicens: Ne pugnetis contra minimum,
aut contra maximum, niſi contra ſolũ regẽ Iſraël.
31 Itaque cùm vidiſſent principes equitatus Jo-
ſaphat,dixerũt:Rex Iſrael eſt iſte Et circumdede-
runt eum dimicantes : at ille clamavit ad Domi-
num,& auxiliatus eſt ei,atque avertit eos ab illo.
32 Cùm enim vidiſſent duces equitatus,quòd
non eſſet rex Iſrael,reliquerunt eum.
33 Accidit autem ut unus è populo ſagittam in
incertum jaceret,& percuteret regem Iſraël inter
cervicem & ſcapulas.at ille aurigæ ſuo ait: Con-
verte manum tuam,& educ me de acie,quia vul-
neratus ſum.
34 Et finita eſt pugna in die illo:porrò rex Iſ-
rael ſtabat in curru ſuo contra Syros uſque ad ve-
ſperam, & mortuus eſt occidente ſole.

CAPUT XIX.

Joſaphat à Iehu propheta correptus de præſtito auxilio Achab,conſtitutos à ſe judices admonet de ſervanda juſtitia, & Levitas de promovendo cultu divino,populóque rectè inſtituendo.

A 1 REverſus eſt autem Joſaphat rex Iuda in do-
mum ſuam pacificè in Jeruſalem.
2 Cui occurrit Jehu filius Hanani Videns , &
ait ad eum : Impio præbes auxilium , & his qui
oderunt Dominum amicitia jungeris, & idcircò
iram quidem Domini merebaris:
3 Sed bona opera inventa ſunt in te , eò quòd
abſtuleris lucos de terra Juda , & præparaveris
cor tuum ut requireres Dominum Deum patrum
tuorum.
4 Habitavit ergo Joſaphat in Jeruſalem : rur-
ſúmque egreſſus eſt ad populum de Berſabee uſ-
B que ad montem Ephraim , & revocavit eos ad
Dominum Deum patrum ſuorum.
5 Conſtituítque judices terræ in cunctis civi-
tatibus Juda munitis per ſingula loca ,
6 Et præcipiens judicibus, Videte, ait, quid fa-
ciatis:non enim hominis exercetis judicium , ſed
Domini & quodcumque judicaveritis,in vos re-
dundabit.
C 7 Sit timor Domini vobiſcum,& cum diligen-
* Deut. 10. d. 10. tia cuncta facite: non eſt enim apud Dominum
Sap. 6. b. 8. Deum noſtrum iniquitas, * nec perſonarum ac-
Eccl. 35. b. 15. ceptio, nec cupido munerum.
Actor. 10. e. 34. 8 In Jeruſalem quoque conſtituit Joſaphat Le-
Rom. 2. b. 11. vitas, & Sacerdotes, & principes familiarum ex
Gal. 2. b. 6. Iſraël, ut judicium & cauſam Domini judicarent
Eph. 6. b. 9. habitatoribus ejus.
Coloſſ. 3. d. 25. 9 Præcepítque eis,dicens : Sic agetis in timore
1 Pet. 1. c. 17. Domini fideliter & corde perfecto.
10 Omnem cauſam,quæ venerit ad vos,fratrum
veſtrorum, qui habitant in urbibus ſuis inter co-
D gnationem,& cognationem, ubicumque quæſtio
eſt de lege,de mandato,de ceremoniis , de juſtifi-
cationibus : oſtendite eis,ut non peccent in Do-
minum,& ne veniat ira ſuper vos & ſuper fratres
veſtros : ſic ergo agentes non peccabitis.
11 Amarias autem ſacerdos & pontifex veſter ,
in his,quæ ad Deum pertinent,præſidebit : porrò
Zabadias filius Iſmahel,qui eſt dux in domo Juda
ſuper ea opera erit, quæ ad regis officium perti-
nent : habetíſque magiſtros Levitas coram vobis,
confortamini,& agite diligenter,& erit Dominus
vobiſcum in bonis.

CAPUT XX.

Ammonitis , Moabitis,ac Syris contra Ioſaphat inſurgentibus, ipſe prædicato jejunio unà cum populo ſuo ſupplex ad Deum confugit,ſicque ab eis ſe mutuò cædentibus liberatus , ſpolia colligit : verùm ob fœdus cum impio Ochozia à propheta corripitur.

1 POſt hæc congregati ſunt filij Moab , & filij A
Ammon,& cum eis de Ammonitis , ad Joſa-
phat, ut pugnarent contra eum.
2 Venerúntque nuntij,& indicaverunt Joſaphat,
dicentes: Venit contra te multitudo magna,de his
locis quæ trans mare ſunt,& de Syria,& ecce con-
ſiſtunt in Aſaſonthamar,quæ eſt Engaddi.
3 Joſaphat autem timore perterritus , totum ſe
contulit ad rogandum Dominum, & prædicavit
jejunium univerſo Juda.
4 Congregatúſque eſt Judas ad deprecandum
Dominum:ſed & omnes de urbibus ſuis venerunt
ad obſecrandum eum.
5 Cúmque ſtetiſſet Joſaphat in medio cœtu Iu-
da,& Jeruſalem,in domo Dñi ante atrium novũ, B
6 Ait : Domine Deus patrum noſtrorum, tu es
Deus in cælo, & dominaris cunctis regnis Gen-
tium , in manu tua eſt fortitudo & potentia,nec
quiſquam tibi poteſt reſiſtere.
7 Nónne tu Deus noſter interfeciſti omnes habi-
tatores terrę hujus corã populo tuo Iſraël,& dediſti
eam ſemini Abraham amici tui in ſempiternũ?
8 Habitaverúntque in ea,& extruxerunt in il-
la ſanctuarium nomini tuo,dicentes:
9 Si irruerint ſuper nos mala, gladius judicij ,
peſtilentia,& fames,ſtabimus coram domo hac in
conſpectu tuo,in qua invocatum eſt nomen tuum:
& clamabimus ad te in tribulationibus noſtris,&
exaudies,ſalvóſque facies.
10 Nunc igitur ecce filij Ammon,& Moab, &
mons Seir,* per quos non conceſſiſti Iſraël ut trã- * Deut. 2. a. 1.
irent quando egrediebantur de Ægypto,ſed de-
clinaverunt ab eis , & non interfecerunt illos:
11 Econtrariò agunt, & nituntur ejicere nos
de poſſeſſione,quam tradidiſti nobis.
12 Deus noſter,ergo non judicabis eos? In no-
bis quidẽ non eſt tanta fortitudo,ut poſſimus huic
multitudini reſiſtere, quæ irruit ſuper nos.Sed cũ
ignoremus quid agere debeamus, hoc ſolum ha-
bemus reſidui, ut oculos noſtros dirigamus ad te.
13 Omnis verò Juda ſtabat coram Domino ,
cum parvulis, & uxoribus, & liberis ſuis. C
14 Erat autem Jahaziel filius Zachariæ,filij Ba-
naiæ, filij Jehiel, filij Mathaniæ , Levites de filiis
Aſaph , ſuper quem factus eſt Spiritus Domini in
medio turbæ ,
15 Et ait: Attendite omnis Juda, & qui habita-
tis Jeruſalem,& tu rex Joſaphat: Hæc dicit Domi-
nus vobis: Nolite timere,nec paveatis hanc multi-
tudinem : non eſt enim veſtra pugna, ſed Dei.
16 Cras deſcendetis contra eos:aſcenſuri enim
ſunt per clivũ nomine Sis,& invenietis illos in sũ-
mitate torrentis,qui eſt contra ſolitudinem Jeruel.

Digitized by Google

17 Non eritis vos qui dimicabitis,ſed tantummodò confidenter ſtate, & videbitis auxilium
D Domini ſuper vos,ô Juda,& Jeruſalem: nolite timere,nec paveatis:cras egrediemini contra eos,& Dominus erit vobiſcum.

18 Joſaphat ergo,& Juda,& omnes habitatores Jeruſalem,ceciderunt proni in terram coram Domino, & adoraverunt eum.

19 Porrò Levitæ de filiis Caath,& de filiis Core, laudabant Dominum Deum Iſraël voce magna,in excelſum.

20 Cúmque manè ſurrexiſſent,egreſſi ſunt per deſertum Thecue:profectíſque eis, ſtans Joſaphat in medio eorum,dixit: Audite me viri Juda, & omnes habitatores Jeruſalem: credite in Domino Deo veſtro,& ſecuri eritis:credite prophetis ejus, & cuncta evenient proſpera.

21 Dedítque conſilium populo, & ſtatuit cantores Domini,ut laudarent eum in turmis ſuis, & antecederent exercitum, ac voce conſona dice-
Pſ. 135. a. 1. rent: * Confitemini Domino,quoniam in æternum miſericordia ejus.

E

22 Cúmque cœpiſſent laudes canere, vertit Dominus inſidias eorum in ſemetipſos,filiorum ſcilicet Ammon,& Moab, & montis Seir, qui egreſſi fuerant ut pugnarent contra Judã,& percuſſi ſunt.

23 Namque filij Ammon, & Moab,conſurrexerunt adverſum habitatores montis Seir, ut interficerent & delerent eos: cúmque hoc opere perpetraſſent, etiam in ſemetipſos verſi, mutuis concidêre vulneribus.

24 Porrò Iuda cùm veniſſet ad ſpeculam, quæ reſpicit ſolitudinem, vidit procul omnem latè regionem plenam cadaveribus,nec ſupereſſe quemquam, qui necem potuiſſet evadere.

25 Venit ergo Joſaphat,& omnis populus cum eo, ad detrahenda ſpolia mortuorum:invenerúntque inter cadavera variam ſupellectilem, veſtes quoque,& vaſa pretioſiſſima,& diripuerunt,ita ut omnia portare non poſſent,nec per tres dies ſpolia auferre præ prædæ magnitudine.

F 26 Die autem quarto congregati ſunt in Valle benedictionis:etenim quoniam ibi benedixerant Domino, vocaverunt locum illum Vallis benedictionis uſque in præſentem diem.

27 Reverſúſque eſt omnis vir Juda,& habitatores Jeruſalem, & Joſaphat ante eos in Jeruſalem cum lætitia magna,eò quòd dediſſet eis Dominus gaudium de inimicis ſuis.

28 Ingreſsíque ſunt in Jeruſalem cum pſalteriis, & citharis, & tubis,in domum Domini.

29 Irruit autem pavor Domini ſuper univerſa regna terrarum, cùm audiſſent quòd pugnaſſet Dominus contra inimicos Iſraël.

30 Quievítque regnum Joſaphat, & præbuit ei Deus pacem per circuitum.

31 Regnavit igitur Joſaphat ſuper Judã,& erat trigintaquinque annorum cùm regnare cœpiſſet: viginti autem & quinque annis regnavit in Jeruſalem,& nomen matris ejus Azuba filia Selahi.

G 32 Et ambulavit in via patris ſui Aſa, nec declinavit ab ea, faciens quæ placita erant coram Domino.

33 Verumtamen excelſa non abſtulit,& adhuc populus non direxerat cor ſuum ad Dominum Deum patrum ſuorum.

34 Reliqua autem geſtorum Joſaphat priorum & noviſſimorum, ſcripta ſunt in verbis Jehu filij Hanani,quæ digeſſit in Libros regum Iſraël.

35 Poſt hæc iniit amicitias Joſaphat rex Juda cum Ochozia rege Iſraël,cujus opera fuerunt impiiſſima.

36 Et particeps fuit ut facerent naves, quæ irent in Tharſis: fecerúntque claſſem in Aſiongaber.

37 Prophetavit autem Eliezer filius Dodaü de Mareſa ad Joſaphat, dicens:Quia habuiſti fœdus cum Ochozia,percuſſit Dominus opera tua, contritæque ſunt naves,nec potuerunt ire in Tharſis.

CAPUT XXI.

Impius Ioram filius Ioſaphat occidit fratres ſuos, & quoſdam principes Iuda,cui Elias per litteras peſſimam ægritudinem ac mortem, & domus ſuæ ac regni direptionem prædicit: quæ tandem ſubſecuta ſunt.

1 DOrmivit autem Joſaphat cum patribus ſuis, A
& ſepultus eſt cum eis in Civitate David: 3. Reg. 22. g. 51.
regnavítque Joram filius ejus pro eo.

2 Qui habuit fratres,filios Joſaphath,Azariam, & Iahiel,& Zachariam, & Azariam,& Michaël, & Saphatiam.omnes hi, filij Joſaphat regis Juda.

3 Dedítque eis pater ſuus multa munera argenti,& auri,& penſitationes cum civitatibus munitiſſimis in Juda:regnum autem tradidit Joram,eò quòd eſſet primogenitus.

4 Surrexit ergo Joram ſuper regnum patris ſui: cúmque ſe confirmaſſet,occidit omnes fratres ſuos gladio, & quoſdam de principibus Iſraël.

5 Triginta duorum annorum erat Joram cùm regnare cœpiſſet: & octo annis regnavit in Jeruſalem. B

6 Ambulavítque in viis regum Iſraël,ſicut egerat domus Achab: filia quippe Achab erat uxor ejus, & fecit malum in conſpectu Domini.

7 Noluit autem Dominus diſperdere domum David, propter pactum quod inierat cum eo: & quia promiſerat ut daret ei lucernam,& filiis ejus omni tempore.

8 In diebus illis rebellavit Edom, ne eſſet ſubditus Judæ, & conſtituit ſibi regem.

9 Cúmque tranſiſſet Joram cum principibus ſuis, & cuncto equitatu qui erat ſecum,ſurrexit nocte, & percuſſit Edom,qui ſe circumdederat,& omnes duces equitatus ejus.

10 Attamen rebellavit Edom,ne eſſet ſub ditione Juda,uſque ad hanc diem:eo tempore & Lobna receſſit ne eſſet ſub manu illius. Dereliquerat enim Dominum Deum patrum ſuorum:

11 Inſuper & excelſa fabricatus eſt in urbibus Juda, & fornicari fecit habitatores Jeruſalem, & prævaricari Judam. C

12 Allatæ ſunt autem ei litteræ ab Elia propheta, in quibus ſcriptum erat: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Quoniam non ambulaſti in viis Joſaphat patris tui, & in viis Aſa regis Juda,

13 Sed inceſſiſti per iter regum Iſraël, & fornicari feciſti Judam,& habitatores Jeruſalem,imitatus fornicationẽ domus Achab,inſuper & fratres tuos,

Digitized by Google

tuos, domum patris tui, meliores te, occidiſti:

14 Ecce Dominus percutiet te plaga magna, cum populo tuo, & filiis, & uxoribus tuis, univerſáque ſubſtantia tua.

15 Tu autem ægrotabis peſſimo languore uteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per ſingulos dies.

16 Suſcitavit ergo Dominus contra Joram ſpiritum Philiſthinorum, & Arabum, qui confines ſunt Æthiopibus.

17 Et aſcenderunt in Terram Juda, & vaſtaverunt eam, diripuerúntque cunctam ſubſtantiam, quæ inventa eſt in domo regis, inſuper & filios ejus, & uxores: nec remanſit ei filius, niſi Joachaz, qui minimus natu erat.

D 18 Et ſuper hæc omnia percuſſit eum Dominus alvi languore inſanabili.

19 Cúmque diei ſuccederet dies, & temporum ſpatia volverentur, duorum annorum expletus eſt circulus: & ſic longa conſumptus tabe, ita ut egereret etiam viſcera ſua, languore pariter & vita caruit. Mortuúſque eſt in infirmitate peſſima, & non fecit ei populus ſecundùm morem combuſtionis, exequias, ſicut fecerat majoribus ejus.

20 Triginta duorum annorum fuit, cùm regnare cœpiſſet, & octo annis regnavit in Jeruſalem. Ambulavítque non rectè, & ſepelierunt eum in Civitate David: veruntamē nō in ſepulchro regū.

CAPUT XXII.

Impium Ochoziam filium Ioram occidit Iehu, ſimul & Ioram regem Iſraël: occidente autem Athalia filios regis, ſervavit Ioſabeth Ioas natu minimum.

A 4 Reg. 8. 25.

1 COnſtituerunt autem habitatores Jeruſalem Ochoziam filium ejus minimum, regem pro eo: omnes enim majores natu, qui ante eum fuerant, interfecerant latrones Arabum, qui irruerant in caſtra: regnavítque Ochozias filius Joram regis Juda.

2 Quadraginta duorum annorū erat Ochozias cùm regnare cœpiſſet, & uno anno regnavit in Jeruſalē, & nomen matris ejus Athalia filia Amri.

3 Sed & ipſe ingreſſus eſt per vias domus Achab: mater enim ejus impulit eum ut impiè ageret.

B 4 Fecit igitur malum in conſpectu Domini ſicut domus Achab: ipſi enim fuerunt ei conſiliarij poſt mortem patris ſui, in interitum ejus.

5 Ambulavítque in conſiliis eorum. Et perrexit cum Joram filio Achab rege Iſraël, in bellum contra Hazaël regem Syriæ in Ramoth Galaad: vulneraverúntque Syri Joram.

6 Qui reverſus eſt ut curaretur in Jezrahel: multas enim plagas acceperat in ſupradicto certamine. Igitur Ochozias filius Joram rex Juda, deſ-
C cendit ut viſeret Joram filium Achab in Jezrahel ægrotantem.

7 Voluntatis quippe fuit Dei adverſus Ochoziam, ut veniret ad Joram: & cùm veniſſet, & egrederetur cum eo adverſum Jehu filium Namſi, quem unxit Dominus ut deleret domum Achab.

8 Cùm ergo everteret Jehu domum Achab, invenit principes Juda, & filios fratrum Ochoziæ, qui miniſtrabant ei, & interfecit illos.

9 Ipſum quoque perquirens Ochoziam, comprehendit latitantem in Samaria: adductúmque ad ſe, occidit, & ſepelierunt eum: eò quòd eſſet filius Joſaphat, qui quæſierat Dominum in toto corde ſuo. nec erat ultrà ſpes aliqua, ut de ſtirpe quis regnaret Ochoziæ. D

10 * Si quidem Athalia mater ejus, videns quòd mortuus eſſet filius ſuus, ſurrexit, & interfecit omnem ſtirpem regiam domus Joram. * 4 Reg. 11. 1.

11 Porrò Joſabeth filia regis tulit Joas filium Ochoziæ, & furata eſt eum de medio filiorum regis, cùm interficerentur: abſcondítque eum cum nutrice ſua in cubiculo lectulorum: Joſabeth autem, quæ abſconderat eum, erat filia regis Joram, uxor Joiadæ pontificis, ſoror Ochoziæ, & idcircò Athalia non interfecit eum.

12 Fuit ergo cum eis in domo Dei abſconditus ſex annis, quibus regnavit Athalia ſuper terram.

CAPUT XXIII.

Ioiada Pontifex unxit Ioas in regem Iuda, curavitque ut Athalia occideretur, & cultus Dei reſtitueretur; populus autem deſtruxit domum, altaria ac ſimulacra Baal.

1 ANno autem ſeptimo confortatus Joiada, aſſumpſit centuriones, Azariam videlicet filium Jeroham, & Iſmahel filium Johanan, Azariam quoque filium Obed, & Maaſiam filiū Adaiæ, & Eliſaphat filium Zechri: & iniit cum eis fœdus. A 4 Reg. 11. 4.

2 Qui circumeuntes Judam, congregaverunt Levitas de cunctis urbibus Juda, & principes familiarum Iſraël, venerúntque in Jeruſalem.

3 Iniit ergo omnis multitudo pactum in domo Dei cum rege: dixítque ad eos Joiada: Ecce filius regis regnabit, ſicut locutus eſt Dominus ſuper filios David.

4 Iſte eſt ergo ſermo quem facietis:

5 Tertia pars veſtrûm qui veniunt ad Sabbatum, Sacerdotum, & Levitarum, & janitorum, erit in portis: tertia verò pars ad domum regis: & tertia ad portam, quæ appellatur Fundamenti: omne verò reliquū vulgus ſit in atriis domus Domini.

6 Nec quiſpiam alius ingrediatur domum Domini, niſi Sacerdotes, & qui miniſtrant de Levitis: ipſi tantummodò ingrediantur, quia ſanctifi- B
cati ſunt: & omne reliquum vulgus obſervet cuſtodias Domini.

7 Levitæ autem circumdent regem, habentes ſinguli arma ſua: (& ſi quis alius ingreſſus fuerit templum, interficiatur) ſíntque cum rege & intrante & egrediente.

8 Fecerunt ergo Levitæ, & univerſus Juda, juxta omnia quæ præceperat Joiada pontifex: & aſſumpſerunt ſinguli viros qui ſub ſe erant, & veniebant per ordinem ſabbati, cum his qui impleverant ſabbatum, & egreſſuri erant. ſiquidem Joiada pontifex non dimiſerat abire turmas, quæ ſibi per ſingulas hebdomadas ſuccedere conſueverant.

9 Dedítque Joiada ſacerdos centurionibus lanceas, clypeóſque & peltas regis David, quas conſecraverat in domo Domini.

10 Conſtituítque omnem populum tenentium pugiones, à parte templi dextra, uſque ad partem templi ſiniſtram, coram altari, & templo, per circuitum regis.

11 Et eduxerunt filium regis, & impoſuerunt ei diadema, & teſtimonium, dederúntque in manu

ejus tenendam legem,& conſtituerunt eum regē: unxit quoque illum Joiada pontifex, & filij ejus: imprecatíque ſunt ei,atque dixerunt: Vivat rex.

C 12 Quod cùm audiſſet Athalia, vocem ſcilicet currentium atque laudantium regem, ingreſſa eſt ad populum in templum Domini.

13 Cúmque vidiſſet regem ſtantem ſuper gradum in introitu, & principes,turmáſq; circa eum, omnémque populum terræ gaudentem, atque clangentem tubis,& diverſi generis organis concinentem, vocémque laudantium, ſcidit veſtimenta ſua, & ait: Inſidiæ, inſidiæ.

14 Egreſſus autem Joiada pontifex ad centuriones,& principes exercitus,dixit eis:Educite illam extra ſepta templi, & interficiatur foris gladio. Præcepítque ſacerdos ne occideretur in domo Domini.

15 Et impoſuerunt cervicibus ejus manus:cúmque intraſſet portam equorum domus regis,interfecerunt eam ibi.

16 Pepigit autem Joiada fœdus inter ſe,univerſúmque populum, & regem,ut eſſet populus Domini.

D 17 Itaque ingreſſus eſt omnis populus domum Baal,& deſtruxerunt eam: & altaria ac ſimulacra illius confregerunt: Mathan quoque ſacerdotem Baal interfecerunt ante aras.

18 Conſtituit autem Joiada præpoſitos in domo Domini ſub manibus Sacerdotum,& Levitarum,quos diſtribuit David in domo Domini: ut offerrent holocauſta Domino, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi,in gaudio & canticis,juxta diſpoſitionem David.

19 Conſtituit quoque janitores in portis domus Domini, ut non ingrederetur eam immundus in omni re.

20 Aſſumpſítque centuriones, & fortiſſimos viros ac principes populi,& omne vulgus terræ, & fecerunt deſcendere regem de domo Domini, & introire per medium portæ ſuperioris in domum regis, & collocaverunt eum in ſolio regali.

21 Lætatúſque eſt omnis populus terræ, & urbs quievit: porrò Athalia interfecta eſt gladio.

CAPUT XXIV.

Joas vivente Ioiada bonus ac pius, juſſit ad ſartatecta templi congregari pecuniam, deinde factus impius, jubet occidi Zachariam filium Ioiadæ: Iuda & Ieruſalem à Syris diripiuntur, & Ioas à ſervis ſuis occiditur.

A 4 Reg. 11 d 21. 12 a 1. 1 SEptem annorum erat Joas cùm regnare cœpiſſet: & quadraginta annis regnavit in Jeruſalem, nomen matris ejus Sebia de Berſabee.

2 Fecítque quod bonum eſt coram Domino cunctis diebus Joiadæ ſacerdotis.

3 Accepit autem ei Joiada uxores duas, è quibus genuit filios & filias.

4 Poſt quæ placuit Joas ut inſtauraret domum Domini.

5 Congregavítque Sacerdotes,& Levitas,& dixit eis:Egredimini ad civitates Juda,& colligite de univerſo Iſraël pecuniam ad ſartatecta templi Dei veſtri, per ſingulos annos, feſtinatóque hoc facite. porrò Levitæ egêre negligentiùs.

B 6 Vocavítque rex Joiadam principem, & dixit ei: Quarè tibi non fuit curæ, ut cogeres Levitas inferre de Juda & de Jeruſalem pecuniam, quæ conſtituta eſt à Moyſe ſervo Domini, ut inferret eam omnis multitudo Iſraël in tabernaculum teſtimonij?

7 Athalia enim impiiſſima, & filij ejus,deſtruxerunt domum Dei, & de univerſis, quæ ſanctificata fuerant in templo Domini, ornaverunt fanum Baalim.

8 Præcepit ergo rex, & fecerunt arcam: poſuerúntque eam juxta portam domus Dñi forinſecus.

9 Et prædicatum eſt in Juda & Jeruſalem,ut deferrent ſinguli pretium Domino,* quod conſtituit Moyſes ſervus Dei ſuper omnem Iſraël in deſerto. * Exod. 30. b 12.

10 Lætatíque ſunt cuncti principes & omnis populus: & ingreſſi contulerunt in arcam Domini,atque miſerunt ita ut impleretur. C

11 Cúmque tempus eſſet ut deferrent arcam coram rege per manus Levitarum(videbant enim multam pecuniam) ingrediebatur ſcriba regis, & quem primus ſacerdos conſtituerat:effundebántque pecuniam quæ erat in arca: porrò arcam reportabant ad locum ſuum: ſícque faciebant per ſingulos dies,& congregata eſt infinita pecunia.

12 Quam dederunt rex & Joiada his, qui præerant operibus domus Domini:at illi conducebāt ex ea cæſores lapidum,& artifices operū ſingulorū,ut inſtaurarent domū Domini:fabros quoque ferri & æris,ut quod cadere cœperat, fulciretur. D

13 Egerúntque hi qui operabantur induſtriè,& obducebatur parietum cicatrix per manus eorum, ac ſuſcitaverunt domum Domini in ſtatum priſtinum,& firmiter eam ſtare fecerunt.

14 Cúmque compleſſent omnia opera, detulerunt coram rege & Joiada reliquam partem pecuniæ:de qua facta ſunt vaſa templi in miniſteriū,& ad holocauſta,phialæ quoque,& cetera vaſa aurea & argentea: & offerebantur holocauſta in domo Domini jugiter cunctis diebus Joiadæ.

15 Senuit autem Joiada plenus dierum,& mortuus eſt cùm eſſet centum triginta annorum. E

16 Sepelierúntque eum in Civitate David cum regibus, eò quòd feciſſet bonum cum Iſraël, & cum domo ejus.

17 Poſtquam autem obiit Joiada, ingreſſi ſunt principes Juda: & adoraverunt regem; qui delinitus obſequiis eorum,acquievit eis.

18 Et dereliquerunt templum Domini Dei patrum ſuorum,ſervierúntque lucis & ſculptilibus, & facta eſt ira contra Judam & Jeruſalem propter hoc peccatum.

19 Mittebátque eis prophetas ut reverterentur ad Dominum, quos proteſtantes,illi audire nolebant.

20 Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Joiadæ ſacerdotem,& ſtetit in conſpectu populi, & dixit eis:Hæc dicit Dñs Deus: Quare tranſgredimini præceptum Dñi,quod vobis non proderit, & dereliquiſtis Dominum ut derelinqueret vos? F

21 Qui congregati adverſus eum,miſerunt lapides juxta regis imperium in atrio domus Domini.

22 Et non eſt recordatus Joas rex miſericordiæ, quam fecerat Jojada pater illius ſecum,*ſed interfecit filium ejus.Qui cùm moreretur,ait: Videat Dominus, & requirat. * Mat. 23 d 35

23 Cúm

Digitized by Google

23 Cúmque evolutus eſſet annus, aſcendit contra eum exercitus Syriæ: venítque in Judam & Jeruſalem, & interfecit cunctos principes populi; atque univerſam prædam miſerunt regi in Damaſcum.

G 24 Et certè cùm permodicus veniſſet numerus Syrorum, tradidit Dominus in manibus eorum infinitam multitudinem, eò quòd dereliquiſſent Dominum Deum patrum ſuorum: in Joas quoque ignominioſa exercuere judicia.

25 Et abeuntes dimiſerunt eum in languoribus magnis: ſurrexerunt autem contra eum ſervi ſui, in ultionem ſanguinis filij Joiadæ ſacerdotis, & occiderunt eum in lectulo ſuo, & mortuus eſt: ſepelierúntque eum in Civitate David, ſed non in ſepulchris regum.

26 Inſidiati verò ſunt ei, Zabad filius Semmaath Ammanitidis, & Jozabad filius Semarith Moabitidis.

27 Porrò filij ejus, ac ſumma pecuniæ quæ adunata fuerat ſub eo, & inſtauratio domus Dei, ſcripta ſunt diligentiùs in Libro regum: regnavit autem Amaſias filius ejus pro eo.

Caput XXV.

Amaſias patri Ioas ſuccedens, interfecit eos qui patrem occiderant; & poſt habitam de Idumeis victoriam, adoravit deos illorum, & ob id capitur à Ioas rege Iſraël, quem ad prælium provocaverat, ac Jeruſalem diripitur, tandémque Joas in Lachis fugiens occiditur.

A 1 Vigintiquinque annorum erat Amaſias cùm regnare cœpiſſet, & vigintinovem annis regnavit in Jeruſalem, nomen matris ejus Joadan de Jeruſalem.

4. Reg. 14. a. 1.

2 Fecítque bonum in conſpectu Domini: verumtamen non in corde perfecto.

3 Cúmq; roboratum ſibi videret imperium, jugulavit ſervos, qui occiderant regem patrem ſuũ,

4 Sed filios eorum non interfecit, ſicut ſcriptum eſt in Libro legis Moyſi, ubi præcepit Dominus dicens: *Non occidentur patres pro filiis, neque filij pro patribus ſuis, ſed unuſquiſque in ſuo peccato morietur.

* Deut. 24. c. 16. 4. Reg. 14. b. 6. Ezech. 18. c. 20.

B 5 Congregavit igitur Amaſias Judam, & conſtituit eos per familias, tribunóſque & centuriones in univerſo Juda & Benjamin: & recenſuit à viginti annis ſuprà, invenítque trecenta millia juvenum, qui egrederentur ad pugnam, & tenerent haſtam & clypeum.

6 Mercede quoque conduxit de Iſraël centum millia robuſtorum, centum talentis argenti.

7 Venit autem homo Dei ad illum, & ait: O rex, ne egrediatur tecum exercitus Iſraël: non eſt enim Dominus cũ Iſrael, & cũctis filiis Ephraim:

8 Quòd ſi putas in robore exercitus bella conſiſtere, ſuperari te faciet Deus ab hoſtibus: Dei quippe eſt adjuvare, & in fugam convertere.

9 Dixítque Amaſias ad hominem Dei: Quid ergo fiet de centum talentis, quæ dedi militibus Iſrael? Et reſpondit ei homo Dei: Habet Dominus unde tibi dare poſſit multò his plura.

C 10 Separavit itaque Amaſias exercitum, qui venerat ad eum ex Ephraim, ut reverteretur in locum ſuum: At illi contra Judam vehementer irati, reverſi ſunt in regionem ſuam.

11 Porrò Amaſias confidenter eduxit populum ſuum, & abiit in Vallem ſalinarum, percuſſítque filios Seir decem millia.

12 Et alia decem millia virorum ceperunt filij Juda, & adduxerunt ad præruptum cujuſdam petræ, præcipitaverúntque eos de ſummo in præceps, qui univerſi crepuerunt.

13 At ille exercitus, quẽ remiſerat Amaſias ne ſecum iret ad prælium, diffuſus eſt in civitatibus Juda, à Samaria uſque ad Bethoron, & interfectis tribus millibus, diripuit prædam magnam. D

14 Amaſias verò poſt cædem Idumæorum, & allatos deos filiorum Seir, ſtatuit illos in deos ſibi, & adorabat eos, & illis adolebat incenſum.

15 Quamobrem iratus Dominus contra Amaſiam, miſit ad illum prophetam, qui diceret ei: Cur adoraſti deos, qui non liberaverunt populum ſuum de manu tua?

16 Cúmque hæc ille loqueretur, reſpondit ei: E
Num conſiliarius regis es? quieſce ne interficiam te. Diſcedénſque propheta, Scio, inquit, quòd cogitaverit Deus occidere te, quia feciſti hoc malum, & inſuper non acquieviſti conſilio meo.

17 Igitur Amaſias rex Juda, inito peſſimo conſilio, miſit ad Joas filium Joachaz filij Jehu, regem Iſraël, dicens: Veni, videamus nos mutuò.

18 At ille remiſit nuntios, dicens: Carduus, qui eſt in Libano, miſit ad cedrum Libani, dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem: & ecce beſtiæ, quæ erant in ſilva Libani, tranſierunt, & conculcaverunt carduum.

19 Dixiſti: Percuſſi Edom, & idcircò erigitur F
cor tuum in ſuperbiam: ſede in domo tua, cur malum adverſum te provocas, ut cadas & tu, & Juda tecum?

20 Noluit audire Amaſias, eò quòd Domini eſſet voluntas ut traderetur in manus hoſtium propter deos Edom.

21 Aſcendit igitur Joas rex Iſrael, & mutuos ſibi præbuere conſpectus: Amaſias autem rex Juda erat in Bethſames Juda:

22 Corruítque Juda coram Iſrael, & fugit in tabernacula ſua.

23 Porrò Amaſiam regem Juda, filium Joas filij Joachaz, cepit Joas rex Iſrael in Bethſames, & adduxit in Jeruſalem: deſtruxítque murum ejus à porta Ephraim uſque ad portam anguli, quadringentis cubitis.

24 Omne quoque aurum, & argentum, & univerſa vaſa, quæ repererat in domo Dei, & apud Obededom, in theſauris etiam domus regiæ, necnon & filios obſidum, reduxit in Samariam. G

25 *Vixit autem Amaſias filius Joas rex Juda, poſtquam mortuus eſt Joas filius Joachaz rex Iſrael, quindecim annis.

26 Reliqua autem ſermonum Amaſiæ priorum & noviſſimorum, ſcripta ſunt in Libro regum Juda & Iſrael.

27 Qui poſtquam receſſit à Domino, tetenderunt ei inſidias in Jeruſalem. Cúmque fugiſſet in Lachis, miſerunt, & interfecerunt eum ibi.

28 Reportantéſque ſuper equos, ſepelierunt eum cum patribus ſuis in Civitate David.

Digitized by Google

CAPUT XXVI.

Oziæ filij Amaſiæ pietas commendatur, qui adverſus Philiſthiim, Arabes, & Ammonitas triumphat, multaſque extruit civitates: ac poſtmodum ob nimiam felicitatem elatus, præſumpſit incenſum adolere; quamobrem ad diem uſque mortis à Domino lepra percuſſus eſt, gubernante regnum filio Joatham, qui ſucceſſit in regnum.

A 4. Reg. 14. c. 21. 1 OMnis autem populus Juda, filium ejus Oziam annorum ſedecim, conſtituit regem pro Amaſia patre ſuo.

2 Ipſe ædificavit Ailath, & reſtituit eam ditioni Juda, poſtquam dormivit rex cum patribus ſuis.

3 Sedecim annorum erat Ozias cùm regnare cœpiſſet, & quinquaginta duobus annis regnavit in Jeruſalem, nomen matris ejus Jechelia de Jeruſalem.

4 Fecítque quod erat rectum in oculis Domini, juxta omnia quæ fecerat Amaſias pater ejus.

5 Et exquiſivit Dominum in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum: cúmque requireret Dominum, direxit eum in omnibus.

6 Denique egreſſus eſt, & pugnavit contra Philiſthiim, & deſtruxit murum Geth, & murum Jabniæ, murúmque Azoti: ædificavit quoque oppida in Azoto & in Philiſthiim.

7 Et adjuvit eum Deus contra Philiſthiim, & contra Arabes, qui habitabant in Gurbaal, & contra Ammonitas.

B 8 Appendebántque Ammonitæ munera Oziæ: & divulgatum eſt nomen ejus uſque ad introitum Ægypti propter crebras victorias.

9 Ædificavítque Ozias turres in Jeruſalem ſuper portam anguli, & ſuper portam vallis, & reliquas in eodem muri latere, firmavítque eas.

10 Extruxit etiam turres in ſolitudine, & effodit ciſternas plurimas, eò quòd haberet multa pecora, tam in campeſtribus, quàm in eremi vaſtitate: vineas quoque habuit & vinitores in montibus, & in carmelo: erat quippe homo agriculturæ deditus.

11 Fuit autem exercitus bellatorum ejus, qui procedebant ad prælia, ſub manu Jehiel ſcribæ, Maaſiæque doctoris, & ſub manu Hananiæ, qui erat de ducibus regis.

12 Omníſque numerus principum per familias virorum fortium, duorum millium ſexcentorum.

13 Et ſub eis univerſus exercitus, trecentorum & ſeptem millium quingentorum: qui erant apti ad bella, & pro rege contra adverſarios dimicabãt.

C 14 Præparavit quoque eis Ozias, id eſt, cuncto exercitui, clypeos, & haſtas, & galeas, & loricas, arcúſque & fundas ad jaciendos lapides.

15 Et fecit in Jeruſalem diverſi generis machinas, quas in turribus collocavit, & in angulis murorum, ut mitterent ſagittas, & ſaxa grandia: egreſſúmque eſt nomen ejus procul, eò quòd auxiliaretur ei Dominus, & corroboraſſet illum.

16 Sed cùm roboratus eſſet, elevatum eſt cor ejus in interitum ſuum, & neglexit Dominum Deum ſuum: ingreſſúſque templum Domini, adolere voluit incenſum ſuper altare thymiamatis.

17 Statímq; ingreſſus poſt eum Azarias ſacerdos, & cũ eo Sacerdotes Dñi octoginta, viri fortiſſimi,

18 Reſtiterunt regi, atque dixerunt: Non eſt tui officij Oziæ, ut adoleas incenſum Domino: ſed Sacerdotum, hoc eſt, filiorum Aaron, qui conſecrati ſunt ad hujuſcemodi miniſterium: egredere de ſanctuario, ne contempſeris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino Deo. D

19 Iratúſque Ozias, tenens in manu thuribulum ut adoleret incẽſum, minabatur ſacerdotibus. Statímq; orta eſt lepra in fronte ejus coram Sacerdotibus in domo Domini ſuper altare thymiamatis.

20 Cúmque reſpexiſſet eum Azarias pontifex, & omnes reliqui Sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, & feſtinatò expulerunt eum. Sed & ipſe perterritus, acceleravit egredi, eò quòd ſenſiſſet illicò plagam Domini. * 4. Reg. 15. a. 5.

21 * Fuit igitur Ozias rex leproſus uſque ad diem mortis ſuæ, & habitavit in domo ſeparata plenus lepra, ob quam ejectus fuerat de domo Domini. Porrò Joatham filius ejus rexit domum regis, & judicabat populum terræ.

22 Reliqua autem ſermonum Oziæ priorum & noviſſimorum, ſcripſit Iſaias filius Amos, propheta.

23 Dormivítque Ozias cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum in agro regalium ſepulchrorum, eò quòd eſſet leproſus: regnavítque Joatham filius ejus pro eo.

CAPUT XXVII.

Joatham pietas commendatur, qui devicto rege Ammon magnam ab eo mulctam accepit; cui ſuccedit impius filius Achaz.

1 VIgintiquinque annorum erat Joatham cùm regnare cœpiſſet, & ſedecim annis regnavit in Jeruſalẽ: nomen matris ejus Jeruſa filia Sadoch. A 4. Reg. 15. g. 33.

2 Fecítque quod rectum erat coram Domino, juxta omnia quæ fecerat Ozias pater ſuus, excepto quòd non eſt ingreſſus templum Domini, & adhuc populus delinquebat.

3 Ipſe ædificavit portam domus Domini excelſam, & in muro Ophel multa conſtruxit. B

4 Urbes quoque ædificavit in montibus Juda, & in ſaltibus caſtella & turres.

5 Ipſe pugnavit contra regem filiorum Ammon, & vicit eos, dederúntque ei filij Ammon in tempore illo centum talenta argenti, & decem millia coros tritici, ac totidem coros hordei: hæc ei præbuerunt filij Ammon, in anno ſecundo & tertio. C

6 Corroboratúſque eſt Joatham, eò quòd direxiſſet vias ſuas coram Domino Deo ſuo.

7 Reliqua autem ſermonum Joatham, & omnes pugnæ ejus, & opera, ſcripta ſunt in Libro regum Iſrael & Juda.

8 Vigintiquinque annorum erat cùm regnare cœpiſſet, & ſedecim annis regnavit in Jeruſalem. D

9 Dormivítque Joatham cum patribus ſuis, & ſepelierunt eum in Civitate David: & regnavit Achaz filius ejus pro eo.

CAPUT XXVIII.

Propter ſcelera Achaz multipliciter affligitur Juda, primùm ab Aſſyriis, deinde à filiis Iſraël (qui ob id crudelitatis arguti à propheta, remittunt Judæos captivos cum præda) rurſum etiam ab Idumæis & Philiſthæis; Achaz tamen poſt omnem plagam adhuc auget impietatem; cui pius ſuccedit filius Ezechias.

1 VIginti annorum erat Achaz cùm regnare cœpiſſet: & ſedecim annis regnavit in Jeruſalem: non fecit rectum in conſpectu Domini A 4. Reg. 16. a. 1.

ſicut

Digitized by Google

ſicut David pater ejus:

2 Sed ambulavit in viis regum Iſraël, inſuper & ſtatuas fudit Baalim.

3 Ipſe eſt, qui adolevit incenſum in Vallebennom, & luſtravit filios ſuos in igne,juxta ritum gentium,quas interfecit Dominus in adventu filiorum Iſraël.

4 Sacrificabat quoque, & thymiama ſuccendebat in excelſis, & in collibus, & ſub omni ligno frondoſo.

5 Tradidítque eum Dominus Deus ejus in manu regis Syriæ, qui percuſſit eum, magnámque prædam cepit de ejus imperio,& adduxit in Damaſcum : manibus quoque regis Iſraël traditus eſt,& percuſſus plaga grandi.

6 Occidítque Phacee, filius Romeliæ, de Juda centum viginti millia in die uno,omnes viros bellatores : eò quòd reliquiſſent Dominum Deum patrum ſuorum.

7 Eodem tempore occidit Zechri,vir potens ex Ephraim, Maaſiã filium regis, & Ezricam ducem domus ejus,Elcanam quoque ſecundum à rege.

8 Ceperúntque filij Iſraël de fratribus ſuis ducẽta millia mulierum,puerorum,& puellarum,& infinitam prædam:pertulerúntque eam in Samariã.

B 9 Ea tempeſtate erat ibi propheta Domini,nomine Obed : qui egreſſus obviàm exercitui venienti in Samariam,dixit eis: Ecce iratus Dominus Deus patrum veſtrorum contra Juda,tradidit eos in manibus veſtris,& occidiſtis eos atrociter, ita ut ad cælum pertingeret veſtra crudelitas.

10 Inſuper filios Juda & Jeruſalem vultis vobis ſubjicere in ſervos & ancillas. quod nequaquam facto opus eſt : peccaſtis enim ſuper hoc Domino Deo veſtro.

11 Sed audite conſilium meum,& reducite captivos, quos adduxiſtis de fratribus veſtris, quia magnus furor Domini imminet vobis.

12 Steterunt itaque viri de principibus filiorum Ephraim,Azarias filius Johanan, Barachias filius Moſollamoth,Ezechias filius Sellũ,& Amaſa filius Adali, contra eos qui veniebant de prælio,

13 Et dixerunt eis: Non introducetis huc captivos,ne peccemus Domino. Quare vultis adjicere ſuper peccata noſtra,& vetera cumulare delicta ? grande quippe peccatum eſt,& ira furoris Domini imminet ſuper Iſraël.

14 Dimiſerúntque viri bellatores prædam, & univerſa quæ ceperant,coram principibus, & omni multitudine.

C 15 Steterúntque viri, quos ſuprà memoravimus,& apprehendentes captivos, omnéſque qui nudi erant,veſtierunt de ſpoliis: cúmque veſtiſſent eos,& calceaſſent,& refeciſſent cibo ac potu,unxiſséntque propter laborem,& adhibuiſſent eis curam:quicumque ambulare non poterant,& erant imbecillo corpore,impoſuerunt eos jumentis,& adduxerunt Jericho Civitatẽ palmarum ad fratres eorum,ipſique reverſi ſunt in Samariam.

16 Tempore illo miſit rex Achaz ad regem Aſſyriorum, poſtulans auxilium.

17 Venerúntque Idumæi,& percuſſerunt multos ex Juda, & ceperunt prædam magnam.

18 Philiſthiim quoque diffuſi ſunt per urbes campeſtres, & ad Meridiem Juda : ceperúntque Bethſames,& Aialon,& Gaderoth, Socho quoque,& Thamnan,& Gamzo, cum viculis ſuis,& habitaverunt in eis.

19 Humiliaverat enim Dominus Judam propter Achaz regem Juda,eò quòd nudaſſet eum auxilio,& contemptui habuiſſet Dominum.

20 Adduxítque contra eum Thelgathphalnaſar,regem Aſſyriorum,qui & afflixit eum,& nullo reſiſtente vaſtavit. D

21 Igitur Achaz,ſpoliata domo Domini,& domo regum ac principum, dedit regi Aſſyriorum munera,& tamen nihil ei profuit.

22 Inſuper & tempore anguſtiæ ſuæ auxit contemptum in Dominum, ipſe per ſe rex Achaz,

23 Immolavit diis Damaſci victimas percuſſoribus ſuis,& dixit: Dij regum Syriæ auxiliantur eis,quos ego placabo hoſtiis,& aderunt mihi,cùm contrariò ipſi fuerint ruinæ ei,& univerſo Iſraël.

24 Direptis itaque Achaz omnibus vaſis domus Dei,atque confractis,clauſit januas templi Dei,& fecit ſibi altaria in univerſis angulis Jeruſalem.

25 In omnibus quoque urbibus Juda extruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam provocavit Dominum Deum patrum ſuorum.

26 Reliqua autem ſermonum ejus,& omnium operum ſuorum priorum & noviſſimorum,ſcripta ſunt in Libro regum Juda & Iſraël

27 Dormivítque Achaz cum patribus ſuis,& ſepelierunt eum in civitate Jeruſalem : neque enim receperunt eum in ſepulchra regum Iſraël. Regnavítque Ezechias filius ejus pro eo.

CAPUT XXIX.

Ezechias abolitum Dei cultum,aperto templo,reſtitutiſque ſacerdotibus,Levitis & cantoribus,inſtauravit ; oblatis plurimis holocauſtis & ſacrificiis cum ingenti lætitia.

1 IGitur Ezechias regnare cœpit, cùm viginti quinque eſſet annorum,& viginti novem annis regnavit in Jeruſalem : nomen matris ejus Abia,filia Zachariæ. A 4. Reg. 18.a.

2 Fecítque quod erat placitum in conſpectu Domini,juxta omnia quæ fecerat David pater ejus.

3 Ipſe anno & menſe primo regni ſui, aperuit valvas domus Domini,& inſtauravit eas.

4 Adduxítque Sacerdotes atque Levitas, & congregavit eos in plateam Orientalem.

5 Dixítque ad eos: Audite me Levitæ,& ſanctificamini,mundate domum Dñi Dei patrũ veſtrorum,& auferte omnem immunditiã de ſanctuario.

6 Peccaverunt patres noſtri,& fecerũt malum in conſpectu Domini Dei noſtri, derelinquentes eum:averterunt facies ſuas à tabernaculo Domini,& præbuerunt dorſum.

7 Clauſerunt oſtia, quæ erant in porticu, & extinxerunt lucernas,incenſúmque non adoleverunt, & holocauſta non obtulerunt in ſanctuario Deo Iſraël.

8 Concitatus eſt itaque furor Domini ſuper Judam & Jeruſalem, tradidítque eos in commotionem,& interitum, & in ſibilum, ſicut ipſi cernitis oculis veſtris.

9 En,corruerunt patres noſtri gladiis; filij noſtri, & filiæ noſtræ, & conjuges captivæ ductæ ſunt,propter hoc ſcelus. B

10 Nunc

Digitized by Google

10 Nunc ergo placet mihi ut ineamus fœdus cum Domino Deo Iſraël, & avertet à nobis furorem iræ ſuæ.

11 Filij mei nolite negligere: vos elegit Dominus ut ſtetis coram eo,& miniſtretis illi, colatíſque eum, & cremetis ei incenſum.

C 12 Surrexerunt ergo Levitæ: Mahath filius Amaſai,& Joel filius Azariæ,de filiis Caath: Porrò de filiis Merari,Cis filius Abdi,& Azarias filius Jalaleel.De filiis autem Gerſon,Joah filius Zemma,& Eden filius Joah.

13 At verò de filiis Eliſaphan, Samri, & Jahiel. De filiis quoque Aſaph, Zacharias, & Mathanias.

14 Necnon de filiis Heman, Jahiel, & Semei: Sed & de filiis Idithun,Semeias,& Oziel.

15 Congregaverúntque fratres ſuos,& ſanctificati ſunt, & ingreſſi ſunt juxta mandatum regis & imperium Domini,ut expiarent domum Dei.

16 Sacerdotes quoque ingreſſi templum Domini ut ſanctificarent illud, extulerunt omnem immunditiam, quam intrò repererant in veſtibulo domus Domini,quam tulerunt Levitæ, & aſportaverunt ad Torrentem cedron fora.

D 17 Cœperunt autem prima die menſis primi mundare,& in die octavo ejuſdem menſis ingreſſi ſunt porticum templi Domini, expiaverúntque templum diebus octo,& in die ſextadecima menſis ejuſdem,quod cœperant impleverunt.

18 Ingreſſi quoque ſunt ad Ezechiam regem, & dixerunt ei: Sanctificavimus omnem domum Domini,& altare holocauſti,vaſáque ejus, necnō & menſam propoſitionis cum omnibus vaſis ſuis,

19 Cunctámque templi ſupellectilem, quam polluerat rex Achaz in regno ſuo,poſtquam prævaricatus eſt:& ecce expoſita ſunt omnia coram altare Domini.

20 Conſurgénſque diluculò Ezechias rex,adunavit omnes principes civitatis,& aſcendit in domum Domini:

21 Obtulerúntque ſimul tauros ſeptem,& arietes ſeptem, agnos ſeptem, & hircos ſeptem pro peccato, pro regno, pro ſanctuario, pro Juda, dixítque ſacerdotibus filiis Aaron ut offerrent ſuper altare Domini.

22 Mactaverunt igitur tauros, & ſuſceperunt ſanguinem Sacerdotes, & fuderunt illum ſuper altare, mactaverunt etiam arietes,& illorum ſan-
E guinem ſuper altare fuderunt,immolaverúntque agnos,& fuderunt ſuper altare ſánguinem.

23 Applicuerunt hircos pro peccato,coram rege & univerſa multitudine,impoſuerúntque manus ſuas ſuper eos:

24 Et immolaverunt illos Sacerdotes, & aſperſerunt ſanguinem eorum corā altare pro piaculo univerſi Iſraëlis: pro omni quippe Iſraël præceperat rex ut holocauſtum fieret, & pro peccato.

F 25 Conſtituit quoque Levitas in domo Domini,cum cymbalis,& pſalteriis, & citharis, ſecundùm diſpoſitionem David regis,& Gad Videntis, & Nathan prophetæ: ſiquidem Domini præceptum fuit per manum prophetarum ejus.

26 Steterúntque Levitæ tenentes organa David,& Sacerdotes tubas.

27 Et juſſit Ezechias ut offerrent holocauſta ſuper altare: cúmque offerrentur holocauſta, cœperunt laudes canere Domino,& clangere tubis, atque in diverſis organis, quæ David rex Iſraël præparaverat, concrepare.

28 Omni autem turba adorante, cantores, & ij qui tenebant tubas, erant in officio ſuo, donec compleretur holocauſtum.

29 Cúmque finita eſſet oblatio, incurvatus eſt rex,& omnes qui erant cum eo,& adoraverunt.

30 Præcepítque Ezechias & principes Levitis, G ut laudarent Dominum ſermonibus David, & Aſaph Videntis:qui laudaverunt eum magna lætitia,& incurvato genu adoraverunt.

31 Ezechias autem etiam hæc addidit:Impleſtis manus veſtras Domino, accedite, & offerte victimas,& laudes in domo Domini. Obtulit ergo univerſa multitudo hoſtias,& laudes, & holocauſta,mente devota.

32 Porrò numerus holocauſtorum,quæ obtulit multitudo, hic fuit, Tauros ſeptuaginta, arietes centum, agnos ducentos.

33 Sanctificaverúntque Domino boves ſexcentos,& oves tria millia.

34 Sacerdotes verò pauci erant, nec poterant ſufficere ut pelles holocauſtorum detraherent: unde & Levitæ fratres eorum adjuverunt eos,donec impleretur opus,& ſanctificarentur antiſtites: Levitæ quippe faciliori ritu ſanctificantur,quàm Sacerdotes.

35 Fuerunt ergo holocauſta plurima, adipes pacificorum,& libamina holocauſtorum:& completus eſt cultus domus Domini.

36 Lætatúſque eſt Ezechias,& omnis populus eò quòd miniſterium Domini eſſet expletum. De repentè quippe hoc fieri placuerat.

CAPUT XXX.

Ezechias miſſis in omnem Iſraël & Judam nuntiis, populum convocat, & ſua oratione exhortatur ad immolandum Phaſe,quo facto, celebrarunt ſolemnitatem azimorum bis ſeptem diebus cum ingenti lætitia, plurimis oblatis victimis.

1 MIſit quoque Ezechias ad omnem Iſraël & A Judam:ſcripſítque epiſtolas ad Ephraim & Manaſſem,ut venirent ad domum Domini in Jeruſalem,& facerent Phaſe Domino Deo Iſrael.

2 Inito ergo conſilio regis & principum,& univerſi cœtus Jeruſalem, decreverunt ut facerent Phaſe menſe ſecundo.

3 Non enim potuerant facere in tempore ſuo, quia ſacerdotes, qui poſſent ſufficere, ſanctificati non fuerant,& populus nondum congregatus fuerat in Ieruſalem.

4 Placuítque ſermo regi,& omni multitudini.

5 Et decreverunt ut mitterent nuntios in univerſum Iſraël,de Berſabee uſque Dan,ut venirent, & facerent Phaſe Domino Deo Iſraël in Ieruſalē: multi enim non fecerant ſicut lege præſcriptū eſt.

6 Perrexerúntque curſores cum epiſtolis ex regis imperio, & principum ejus,in univerſum Iſraël & Iudam, juxta id,quod rex juſſerat, prædicantes:Filij Iſraël revertimini ad Dominū Deum Abraham,& Iſaac, & Iſraël:& revertetur ad reliquias,quæ effugerunt manum regis Aſſyriorum.

7 Nolite fieri ſicut patres veſtri & fratres, qui B
receſſe

receſſerunt à Domino Deo patrum ſuorum, qui tradidit eos in interitum, ut ipſi cernitis.

8 Nolite indurare cervices veſtras ſicut patres veſtri: tradite manus Domino,& venite ad ſanctuarium ejus, quod ſanctificavit in æternum: ſervite Domino Deo patrum veſtrorum, & avertetur à vobis ira furoris ejus.

9 Si enim vos reverſi fueritis ad Dominum: fratres veſtri, & filij habebunt miſericordiam coram dominis ſuis,qui illos duxerunt captivos, & revertentur in terram hanc:pius enim & clemens eſt Dominus Deus veſter, & non avertet faciem ſuam à vobis,ſi reverſi fueritis ad eum.

10 Igitur curſores pergebant velociter de civitate in civitatem,per terram Ephraim & Manaſſe uſque Zabulon, illis irridentibus & ſubſannantibus eos.

11 Attamen quidam viri ex Aſer,& Manaſſe, & Zabulon, acquieſcentes conſilio,venerunt Jeruſalem.

12 In Juda verò facta eſt manus Domini ut daret eis cor unum: ut facerent juxta præceptum regis,& principum verbum Domini.

13 Congregatíque ſunt in Jeruſalem populi multi, ut facerent ſolemnitatem azymorum, in menſe ſecundo:

C 14 Et ſurgentes deſtruxerunt altaria quæ erant in Ieruſalem,atque univerſa,in quibus idolis adolebatur incenſum, ſubvertentes, projecerunt in Torrentem cedron.

15 Immolaverunt autem Phaſe quartadécima die menſis ſecundi Sacerdotes quoque atque Levitæ tandem ſanctificati obtulerunt holocauſta in domo Domini:

16 Steterúntque in ordine ſuo,juxta diſpoſitionem & legem Moyſi hominis Dei: Sacerdotes verò ſuſcipiebant effundendum ſanguinem de manibus Levitarum,

17 Eò quòd multa turba ſanctificata non eſſet: & idcircò immolarent Levitæ Phaſe his,qui non occurrerant ſanctificari Domino.

18 Magna etiam pars populi de Ephraim, & Manaſſe,& Iſſachar,& Zabulon,quæ ſanctificata non fuerat, comedit Phaſe, non juxta quod ſcriptum eſt:& oravit pro eis Ezechias, dicens: Dominus bonus propitiabitur.

19 Cunctis,qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum ſuorum:& non imputabit eis quòd minùs ſanctificati ſunt.

20 Quem exaudivit Dominus, & placatus eſt populo.

21 Feceruntque filij Iſraël, qui inventi ſunt in Jeruſalem, ſolemnitatem azymorum ſeptem diebus in lætitia magna, laudantes Dominum per ſingulos dies: Levitæ quoque & Sacerdotes, per organa,quæ ſuo officio congruebant.

D 22 Et locutus eſt Ezechias ad cor omnium Levitarum,qui habebant intelligentiam bonam ſuper Domino: & comederunt ſeptem diebus ſolemnitatis, immolantes victimas pacificorum, & laudantes Dominum Deum patrum ſuorum.

23 Placuitque univerſæ multitudini ut celebrarent etiam alios dies ſeptem:quod & fecerunt cum ingenti gaudio.

24 Ezechias enim rex Iuda præbuerat multitudini mille tauros, & ſeptem millia ovium:principes verò dederant populo tauros mille,& oves decem millia:ſanctificata eſt ergo ſacerdotum plurima multitudo.

25 Et hilaritate perfuſa omnis turba Juda, tam Sacerdotum & Levitarum, quàm univerſæ frequentiæ, quæ venerat ex Iſraël: proſelytorum quoque de Terra Iſraël, & habitantium in Juda.

26 Factáque eſt grandis celebritas in Jeruſalem, qualis à diebus Salomonis filij David regis Iſraël in ea urbe non fuerat.

27 Surrexerunt autem Sacerdotes atque Levitæ benedicentes populo:& exaudita eſt vox eorum: pervenítque oratio in habitaculum ſanctum cæli.

Caput XXXI.

Populus idola lucóſque in Juda & Ephraim demolitur, Ezechias Sacerdotes & Levitas componit in ordinem miniſterij;populo autem abundantiſſimè offerente,conſtituuntur, factis horreis, qui ſervarent ac diſtribuerent Levitico generi quæ oblata erant.

1 Cumque hæc fuiſſent ritè celebrata,egreſſus eſt omnis Iſraël,qui inventus fuerat in urbibus Juda, & fregerunt ſimulacra, ſucciderúntque lucos,demoliti ſunt excelſa,& altaria deſtruxerunt,non ſolùm de univerſo Juda & Benjamin, ſed & de Ephraim quoque & Manaſſe,donec penitus everterent:reverſíque ſunt omnes filij Iſraël in poſſeſſiones & civitates ſuas. A

2 Ezechias autem conſtituit turmas Sacerdotales & Leviticas per diviſiones ſuas, unumquemque in officio proprio, tam Sacerdotum videlicet quàm Levitarum, ad holocauſta & pacifica, ut miniſtrarent & confiterentur, canerentque in portis caſtrorum Domini.

3 Pars autem regis erat,ut de propria ejus ſubſtantia offerretur holocauſtum, manè ſemper & veſperè. Sabbatis quoque & Calendis, & ſolemnitatibus ceteris,ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi.

4 Præcepit etiam populo habitantium Jeruſalem,ut darent partes Sacerdotibus, & Levitis ut poſſent vacare legi Domini.

5 Quod cùm percrebruiſſet in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filij Iſraël frumenti, vini, & olei,mellis quoque: & omnium, quæ gignit humus,decimas obtulerunt. B

6 Sed & filij Iſraël & Juda, qui habitabant in urbibus Juda,obtulerunt decimas boum & ovium, decimáſque ſanctorum, quæ voverant Domino Deo ſuo:atque univerſa portantes,fecerunt acervos plurimos.

7 Menſe tertio cœperunt acervorum jacere fundamenta, & menſe ſeptimo compleverunt eos.

8 Cúmque ingreſſi fuiſſent Ezechias & principes ejus, viderunt acervos, & benedixerunt Domino ac populo Iſraël.

9 Interrogavítque Ezechias Sacerdotes & Levitas, cur ita jacerent acervi.

10 Reſpondit illi Azarias Sacerdos primus de ſtirpe Sadoc,dicens:Ex quo cœperunt offerri primitiæ in domo Domini, comedimus, & ſaturati ſumus,& remanſerunt plurima,eò quòd benedixerit Dominus populo ſuo: reliquiarum autem copia eſt iſta,quam cernis. C

11 Præcepit

Digitized by Google

11 Præcepit igitur Ezechias ut præpararent
horrea in domo Domini. Quod cùm feciſſent,
12 Intulerunt,tam primitias,quàm decimas, &
quæcumque voverant,fideliter. Fuit autem præ-
fectus eorum Chonenias Levita , & Semei frater
ejus ſecundus,
13 Poſt quem Jahiel, & Azarias,& Nahath,&
Aſael , & Jerimoth , Jozabad quoque,& Eliel,&
Jeſmachias, & Mahath,& Banaias, præpoſiti ſub
manibus Choneniæ,& Semei fratris ejus, ex im-
perio Ezechiæ regis & Azariæ pontificis domus
Dei,ad quos omnia pertinebant.
14 Core verò filius Jemna Levites & Janitor
Orientalis portæ , præpoſitus erat iis quæ ſponte
offerebantur Domino,primitiiſque & conſecratis
in Sancta ſanctorum.
15 Et ſub cura ejus Eden, & Benjamin, Jeſue,
& Semeias, Amarias quoque & Sechenias,in ci-
vitatibus Sacerdotum , ut fideliter diſtribuerent
fratribus ſuis partes,minoribus atque majoribus :
C 16 Exceptis maribus ab annis tribus & ſupra,
cunctis qui ingrediebantur templum Domini, &
quidquid per ſingulos dies conducebat in mini-
ſterio,atq; obſervationibus juxta diviſiones ſuas,
17 Sacerdotibus per familias,& Levitis à vige-
ſimo anno & ſupra,per ordines & turmas ſuas,
18 Univerſæque multitudini , tam uxoribus,
quàm liberis eorum utriuſque ſexus,fideliter cibi,
de his quæ ſanctificata fuerant, præbebantur.
19 Sed & filiorum Aaron per agros, & ſubur-
bana urbium ſingularum, diſpoſiti erant viri,qui
partes diſtribuerent univerſo ſexui maſculino de
Sacerdotibus & Levitis.
20 Fecit ergo Ezechias univerſa quæ diximus
in omni Juda : operatúſque eſt bonum & rectum
& verum,coram Domino Deo ſuo,
21 In univerſa cultura miniſterij domus Do-
mini,juxta legem & cærimonias,volens requirere
Deum ſuum in toto corde ſuo:fecítque & proſpe-
ratus eſt.

Caput XXXII.

Sennacherib Judam invadente, Ezechias populum hortatur fidere in Domino, à quo ille minis & blaſphemiis nititur eum avertere : orantibus autem Ezechia & Iſaia, Angelus diſſipat exercitum Sennacherib ; qui fugiens , à filiis occiditur: porrò Ezechias nimia felicitate elatus, Deum offendit ; cui impius filius Manaſſes ſuccedit.

A 1 POſt quæ & hujuſcemodi veritatem , venit
4. Reg. 18. c. 13. Eccli. 48. c. 20. Iſai. 36. a. 1. Sẽnacherib rex Aſſyriorum,& ingreſſus Ju-
dam, obſedit civitates munitas,volens eas capere.
2 Quod cum vidiſſet Ezechias, veniſſe ſcilicet
Sennacherib , & totum belli impetum verti con-
tra Jeruſalem,
3 Inito cum principibus conſilio,viriſque for-
tiſſimis, ut obturarent capita fontium, qui erant
extra urbem:& hoc omniũ decernente ſententia,
4 Congregavit plurimam multitudinẽ,& obtu-
raverunt cunctos fontes , & rivum qui fluebat in
medio terræ,dicentes: Ne veniant reges Aſſyrio-
rum,& inveniant aquarum abundantiam.
5 Ædificavit quoque,agens induſtriè, omnem
murum , qui fuerat diſſipatus , & extruxit turres
deſuper,& forinſecùs alterum murum : inſtaura-
vítque Mello in Civitate David,& fecit univerſi
generis armaturam & clypeos:
6 Conſtituítque principes bellatorum in exer- B
citu : & convocavit univerſos in platea portæ ci-
vitatis,ac locutus eſt ad cor eorum dicens :
7 Viriliter agite,& confortamini : nolite time-
re,ne paveatis regem Aſſyriorum , & univerſam
multitudinem,quæ eſt cum eo : multò enim plu-
res nobiſcum ſunt, quàm cum illo.
8 Cum illo enim eſt brachium carneum : no-
biſcum Dominus Deus noſter,qui auxiliator eſt
noſter,pugnátque pro nobis. Confortatúſque eſt
populus hujuſcemodi verbis Ezechiæ regis Juda.
9 Quæ poſtquam geſta ſunt,miſit Sennacherib
rex Aſſyroirum ſervos ſuos in Jeruſalem(ipſe enim
cum univerſo exercitu obſidebat Lachis)ad Eze-
chiam regem Juda,& ad omnem populum qui erat
in urbe, dicens:
10 Hæc dicit Sennacherib rex Aſſyriorum: In C
quo habentes fiduciã ſedetis obſeſſi in Jeruſalem?
11 Num Ezechias decepit vos,ut tradat morti
in fame & ſiti,affirmans quòd Dominus Deus ve-
ſter liberet vos de manu regis Aſſyriorum ?
12 Numquid non iſte eſt Ezechias qui deſtru-
xit excelſa illius,& altaria,& præcepit Juda & Je-
ruſalem,dicens:coram altari uno adorabitis, & in
ipſo comburetis incenſum ?
13 An ignoratis quæ ego fecerim,& patres mei,
cunctis terrarum populis?numquid prævaluerunt
dij gentium, omniúmque terrarum , liberare re-
gionem ſuam de manu mea ?
14 Quis eſt de univerſis diis gentium quas va-
ſtaverunt patres mei , qui potuerit eruere popu-
lum ſuum de manu mea,ut poſſit etiam Deus ve-
ſter eruere vos de hac manu ?
15 Non vos ergo decipiat Ezechias, nec vana D.
perſuaſione deludat , neque credatis ei. Si enim
nullus potuit Deus cunctarum gentium atque re-
gnorum liberare populum ſuum de manu mea,&
de manu patrum meorum , conſequenter nec
Deus veſter poterit eruere vos de manu mea.
16 Sed & alia multa locuti ſunt ſervi ejus cõtra
Dominũ Deũ,& contra Ezechiam ſervum ejus.
17 Epiſtolas quoque ſcripſit plenas blaſphemiæ
in Dominum Deum Iſraël:& locutus eſt adverſus
eum : Sicut dij gentium ceterarum non potue-
runt liberare populum ſuum de manu mea,ſic &
Deus Ezechiæ eruere non poterit populum ſuum
de manu iſta.
18 Inſuper & clamore magno, lingua Judaïca,
contra populum qui ſedebat in muris Jeruſalem,
perſonabat,ut terreret eos,& caperet civitatem.
19 Locutúſque eſt contra Deum Jeruſalem
ſicut adverſum deos populorum terræ, opera ma-
nuum hominum.
20 Oraverunt igitur,Ezechias rex, & Iſaias fi-
lius Amos prophetes , adverſum hanc blaſphe-
miam.ac vociferati ſunt uſque in cælum.
21 * Et miſit Dominus angelum qui percuſſit * Tob. 1. d. 21.
omnem virum robuſtum,& bellatorem, & prin-
cipem exercitus regis Aſſyriorum : reverſúſque
eſt cum ignominia in terram ſuam. Cúmque in-
greſſus eſſet domum dei ſui , filij qui egreſſi fue-
rant de utero ejus,interfecerunt eum gladio.
22 Salvavítque Dominus Ezechiam & habita-
tores Jeruſalem de manu Sennacherib regis Aſſy-
riorum,

Digitized by Google

riorum, & de manu omnium, & præſtitit eis
quietem per circuitum.
23 Multi etiam deferebant hoſtias & ſacrificia
F Domino in Jeruſalē, & munera Ezechiæ regi Juda:
qui exaltatus eſt poſt hæc corā cunctis gentibus.
*4.Reg. 20.a.1. Iſai.38.a.1. 24 * In diebus illis ægrotavit Ezechias uſque
ad mortem, & oravit Dominum: exaudivítque
eum, & dedit ei ſignum.
25 Sed non juxta beneficia, quæ acceperat, retribuit, quia elevatum eſt cor ejus: & facta eſt
contra eum ira, & contra Judam & Jeruſalem.
26 Humiliatúſque eſt poſteà, eò quòd exaltatum fuiſſet cor ejus, tam ipſe, quàm habitatores
Jeruſalem: & idcircò non venit ſuper eos ira Domini in diebus Ezechiæ.
G 27 Fuit autem Ezechias dives, & inclytus valdè, & theſauros ſibi plurimos congregavit argenti & auri & lapidis pretioſi, aromatum, & armorum univerſi generis, & vaſorum magni pretij.
28 Apothecas quoque frumenti, vini, & olei, & præſepia omnium jumentorum cauláſq; pecorū,
29 Et urbes ædificavit ſibi: habebat quippe greges ovium & armētorum innumerabiles, eò quòd
dediſſet ei Dominus ſubſtantiam multam nimis.
30 Ipſe eſt Ezechias, qui obturavit ſuperiorem
fontem aquarum Gihon, & avertit eas ſubter ad
Occidentem Urbis David: in omnibus operibus
ſuis fecit proſperè quæ voluit.
31 Attamen in legatione principum Babylonis, qui miſſi fuerant ad eum, ut interrogarent de
portento, quod acciderat ſuper terram, dereliquit
eum Deus ut tentaretur, & nota fierent omnia
quæ erant in corde ejus.
32 Reliqua autem ſermonum Ezechiæ, & miſericordiarū ejus, ſcripta ſunt in viſione Iſaiæ filij
Amos prophetæ, & in Libro regum Juda & Iſraël.
33 Dormivítque Ezechias cum patribus ſuis,
& ſepelierunt eum ſuper ſepulchra filiorum David: & celebravit ejus exequias univerſus Juda,
& omnes habitatores Jeruſalem: regnavítque Manaſſes filius ejus pro eo.

CAPUT XXXIII.

Manaſſes ob ſuas impietates captivus in Babylonem ducitur: in qua afflictione ad Deum converſus, ſuo regno reſtituitur, & idolis abjectis Dei cultum reſtaurat: cui impius filius Amon ſuccedit: & hoc à ſuis interfecto, regnat pius ejus filius Ioſias.

A 1 DUodecim annorum erat Manaſſes cùm re-
4 Reg. 21.a.1. gnare cœpiſſet, & quinquagintaquinque
annis regnavit in Jeruſalem.
2 Fecit autem malum coram Domino, juxta
abominationes gentium, quas ſubvertit Dominus coram filiis Iſraël:
3 Et converſus inſtauravit excelſa, quæ demolitus fuerat Ezechias pater ejus: conſtruxítque
aras Baalim. & fecit lucos, & adoravit omnem
militiam cæli, & coluit eam.
*2.Reg. 7.b.10. 4 Ædificavit quoque altaria in domo Domini, de qua dixerat Dominus: * In Jeruſalem erit
nomen meum in æternum.
5 Ædificavit autem ea cuncto exercitui cæli
in duobus atriis domus Domini.
6 Tranſiréque fecit filios ſuos per ignem in
Vallebenennom: obſervabat ſomnia, ſectabatur
auguria, maleficis artibus inſerviebat, habebat ſecum magos, & incantatores: multáque mala operatus eſt coram Domino ut irritaret eum.
7 Sculptile quoque & conflatile ſignum poſuit
in domo Dei, * de qua locutus eſt Deus ad David, & ad Salomonem filium ejus, dicens: In domo *2.Reg. 7.b.13.
hac & in Jeruſalem, quam elegi de cunctis tribubus Iſraël, ponam nomen meum in ſempiternum. B
8 Et moveri non faciam pedem Iſraël de terra,
quam tradidi patribus eorum: ita dumtaxat ſi cuſtodierint facere quæ præcepi eis, cūctámque legē & cærimonias, atque judicia per manū Moyſi.
9 Igitur Manaſſes ſeduxit Judam & habitatores
Jeruſalem, ut facerent malum ſuper omnes gentes,
quas ſubverterat Dominus à facie filiorum Iſraël.
10 Locutúſque eſt Dominus ad eum, & ad populum illius, & attendere noluerunt.
11 Idcircò ſuperinduxit eis principes exercitus regis Aſſyriorum: ceperúntque Manaſſen, &
vinctum catenis atque compedibus duxerunt in
Babylonem.
12 Qui poſtquam coanguſtatus eſt, oravit Dominum Deum ſuum: & egit pœnitentiam valdè
coram Deo patrum ſuorum.
13 Deprecatúſque eſt eum, & obſecravit intentè: & exaudivit orationem ejus, reduxítque C
eum Jeruſalem in regnum ſuum, & cognovit Manaſſes quòd Dominus ipſe eſſet Deus.
14 Poſt hæc ædificavit murum extra Civitatē
David, ad Occidentem Gihon in convalle ab introitu portæ piſciū per circuitū uſque ad Ophel,
& exaltavit illum vehemēter: conſtituítque principes exercitus in cūctis civitatibus Juda munitis.
15 Et abſtulit deos alienos, & ſimulachrum de
domo Domini; aras quoque, quas fecerat in monte domus Domini, & in Jeruſalem, & projecit
omnia extra urbem.
16 Porrò inſtauravit altare Domini, & immolavit ſuper illud victimas, & pacifica, & laudem:
præcepítque Judæ ut ſerviret Domino Deo Iſraël.
17 Attamen adhuc populus immolabat in
excelſis Domino Deo ſuo.
18 Reliqua autem geſtorum Manaſſe, & obſecratio ejus ad Deum ſuum: verba quoque Videntium, qui loquebantur ad eum in nomine Dñi
Dei Iſraël, continentur in ſermonibus regū Iſraël.
19 Oratio quoque ejus & exauditio, & cuncta D
peccata atque contemptus, loca etiam in quibus
ædificavit excelſa, & fecit lucos & ſtatuas, antequam ageret pœnitentiam, ſcripta ſunt in ſermonibus Hozai.
20 Dormivit ergo Manaſſes cum patribus ſuis,
& ſepelierunt eum in domo ſua: regnavítque pro
eo filius ejus Amon.
21 Viginti duorum annorum erat Amon cùm
regnare cœpiſſet, & duobus annis regnavit in Jeruſalem.
22 Fecítque malum in conſpectu Domini, ſicut fecerat Manaſſes pater ejus: & cunctis idolis,
quæ Manaſſes fuerat fabricatus, immolavit atque
ſervivit.
23 Et non eſt reveritus faciem Domini, ſicut
reveritus eſt Manaſſes pater ejus: & multò majora deliquit.

Digitized by Google

24 Cúmque conjuraſſent adverſus eum ſervi ſui, interfecerunt eum in domo ſua.

25 Porrò reliqua populi multitudo, cæſis iis, qui Amon percuſſerant, conſtituit regem Joſiam filium ejus pro eo.

Capùt XXXIV.

Joſias, idolorum cultu ſublato, templum inſtaurat: repertóque legis libro, conterritus eſt, & convocato populo lectóque libro, fœdus cum Domino percuſſit.

A 1 OCto annorum erat Joſias cúm regnare cœpiſſet, & triginta & uno anno regnavit in
4. Reg. 22.a.1. Jeruſalem.

2 Fecítque quod erat rectum in conſpectu Domini, & ambulavit in viis David patris ſui: non declinavit neque ad dextram, neque ad ſiniſtrã.

3 Octavo autem anno regni ſui, cùm adhuc eſſet puer, cœpit quærere Deum patris ſui David: & duodecimo anno, poſtquam regnare cœperat, mundavit Judam & Jeruſalem ab excelſis, & lucis, ſimulacríſque & ſculptilibus.

4 Deſtruxerúntque coram eo aras Baalim: & ſimulacra, quæ ſuperpoſita fuerant, demoliti ſunt: lucos etiam, & ſculptilia ſuccîdit atque comminuit: & ſuper tumulos eorum, qui eis immolare conſueverant, fragmenta diſperſit.

B 5 Oſſa prætereà ſacerdotum combuſſit in altaribus idolorum, mundavítque Judam & Jeruſalem.

6 Sed & in urbibus Manaſſe, & Ephraim, & Simeon uſque Nephthali, cuncta ſubvertit.

7 Cúmque altaria diſſipaſſet, & lucos, & ſculptilia contriviſſet in fruſta, cunctáque delubra demolitus eſſet de univerſa terra Iſraël, reverſus eſt in Jeruſalem.

8 Igitur anno octavodecimo regni ſui, mundata jam terra, & templo Domini, miſit Saphan filium Eſeliæ, & Maaſiam principem civitatis, & Joha filium Joachaz à commentariis, ut inſtaurarent domum Domini Dei ſui.

9 Qui venerunt ad Helciam ſacerdotem magnum: acceptámque ab eo pecuniam, quæ illata
C fuerat in domum Domini, & quam congregaverant Levitæ, & janitores de Manaſſe, & Ephraim, & univerſis reliquiis Iſraël, ab omni quoque Juda, & Benjamin, & habitatoribus Jeruſalem,

10 Tradiderunt in manibus eorum qui præerant operariis in domo Domini, ut inſtaurarent templum, & infirma quæque ſarcirent.

11 At illi dederunt eam artificibus, & cæmentariis, ut emerent lapides de lapicidinis, & ligna ad commiſſuras ædificij, & ad contignationem domorum, quas deſtruxerant reges Juda.

12 Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem præpoſiti operantium, Jahath & Abdias de filiis Merari, Zacharias & Moſollam de filiis Caath, qui urgebant opus: omnes Levitæ ſcientes organis canere.

13 Super eos verò, qui ad diverſos uſus onera portabant, erant ſcribæ, & magiſtri de Levitis janitores.

D 14 Cúmque efferrent pecuniam, quæ illata fuerat in templum Domini, reperit Helcias ſacerdos Librum legis Domini per manum Moyſi.

15 Et ait ad Saphan ſcribam: Librum legis inveni in domo Domini: Et tradidit ei.

16 At ille intulit volumen ad regem, & nuntiavit ei dicens: Omnia quæ dediſti in manu ſervorum tuorum, ecce complentur.

17 Argentum quod repertum eſt in domo Domini, conflaverunt: datúmque eſt præfectis artificum, & diverſa opera fabricantium.

18 Prætereà tradidit mihi Helcias ſacerdos hunc librum. Quem cùm rege præſente recitaſſet,

19 Audiſsétque ille verba legis, ſcidit veſtimenta ſua:

20 Et præcepit Helciæ, & Ahicam filio Saphan, & Abdon filio Micha, Saphan quoque ſcribæ, & Aſaæ ſervo regis, dicens:

21 Ite, & orate Dominum pro me, & pro reli- E
quiis Iſraël & Juda, ſuper univerſis ſermonibus Libri iſtius, qui repertus eſt: magnus enim furor Domini ſtillavit ſuper nos, eò quòd non cuſtodierint patres noſtri verba Domini, ut facerent omnia quæ ſcripta ſunt in iſto volumine.

22 Abiit ergo Helcias, & hi qui ſimul à rege miſſi fuerant, ad Oldam prophetidem, uxorem Sellum filij Thecuath, filij Haſra cuſtodis veſtium: quæ habitabat in Jeruſalem in Secunda: & locuti ſunt ei verba, quæ ſuprà narravimus.

23 At illa reſpondit eis: Hæc dicit Dominus Deus Iſraël: Dicite viro, qui miſit vos ad me.

24 Hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam mala ſuper locum iſtum, & ſuper habitatores ejus, cunctáque maledicta, quæ ſcripta ſunt in Libro hoc, quem legerunt coram rege Juda.

25 Quia dereliquerunt me, & ſacrificaverunt F
diis alienis, ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuũ ſuarum, idcircò ſtillabit furor meus ſuper locum iſtum, & nõ extinguetur.

26 Ad regem autem Juda, qui miſit vos pro Domino deprecando, ſic loquimini: Hæc dicit Dñs Deus Iſraël: Quoniam audiſti verba voluminis,

27 Atque emollitum eſt cor tuum, & humiliatus es in conſpectu Dei, ſuper his quæ dicta ſunt contra locum hunc, & habitatores Jeruſalem, reveritúſque faciem meam, ſcidiſti veſtimenta tua, & fleviſti coram me: ego quoque exaudivi te, dicit Dominus.

28 Jam enim colligam te ad patres tuos, & inferêris in ſepulchrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui omne malum, quod ego inducturus ſum
ſuper locum iſtum, & ſuper habitatores ejus.* *4. Reg. 23.a.1.
Retulerunt itaque regi cuncta quæ dixerat.

29 At ille convocatis univerſis majoribus natu Juda & Jeruſalem,

30 Aſcendit in domum Domini, unáque om- G
nes viri Juda & habitatores Jeruſalem, Sacerdotes & Levitæ, & cunctus populus à minimo uſque ad maximum. Quibus audientibus in domo Domini, legit rex omnia verba voluminis:

31 Et ſtans in tribunali ſuo, percuſſit fœdus coram Domino, ut ambularet poſt eũ, & cuſtodiret præcepta, & teſtimonia, & juſtificationes ejus, in toto corde ſuo, & in tota anima ſua, facerétque quæ ſcripta ſunt in volumine illo, quod legerat.

32 Adjuravit quoque ſuper hoc omnes, qui reperti fuerant in Jeruſalem & Benjamin: & fecerunt habitatores Jeruſalem juxta pactum Domini Dei patrum ſuorum.

33 Abſtulit

Digitized by Google

33 Abſtulit ergo Joſias cunctas abominationes de univerſis regionibus filiorum Iſraël: & fecit omnes, qui reſidui erant in Iſraël, ſervire Domino Deo ſuo. Cunctis diebus ejus non receſſerunt à Domino Deo patrum ſuorum.

CAPUT XXXV.

Immolato Phaſe maxima cum ſollemnitate plurimiſque victimis, Ioſias feſtum azymorum ſeptem diebus celebravit; deinde contra regem Ægypti pugnare tentans, graviterque vulneratus, moritur cum ingenti omnium luctu, & præſertim Jeremiæ.

A 4. Reg. 23.a.21. 1 Fecit autem Joſias in Jeruſalem Phaſe Domino, quod immolatum eſt quartadecima die menſis primi:

2 Et conſtituit Sacerdotes in officiis ſuis, hortatúſque eſt eos ut miniſtrarent in domo Domini.

3 Levitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Iſraël ſanctificabatur Domino, locutus eſt: Ponite arcam in ſanctuario templi, quod ædificavit Salomon filius David rex Iſraël, nequaquam enim eam ultrà portabitis: nunc autem miniſtrate Domino Deo veſtro, & populo ejus Iſraël.

4 Et præparate vos per domos & cognationes veſtras, in diviſionibus ſingulorum, ſicut præcepit David rex Iſraël, & deſcripſit Salomon filius ejus.

5 Et miniſtrate in ſanctuario per familias turmáſque Leviticas,

6 Et ſanctificati immolate Phaſe: fratres etiam veſtros, ut poſſint juxta verba quæ locutus eſt Dominus in manu Moyſi facere, præparate.

7 Dedit præterea Joſias omni populo, qui ibi fuerat inventus in ſollemnitate Phaſe, agnos & hœdos de gregibus, & reliqui pecoris triginta millia, boum quoque tria millia. hæc de regis univerſa ſubſtantia.

8 Duces quoque ejus, ſponte quod voverant, obtulerunt, tam populo, quàm Sacerdotibus & Levitis. Porrò Helcias, & Zacharias, & Jahiel, B principes domus Domini, dederunt ſacerdotibus ad faciendum Phaſe pecora commixtim duo millia ſexcenta, & boves trecentos.

9 Chonenias autem, & Semeias, etiam Nathanaël, fratres ejus, necnon Haſabias, & Jehiel, & & Jozabad, principes Levitarum, dederunt ceteris Levitis ad celebrandum Phaſe quinque millia pecorum, & boves quingentos.

10 Præparatúmque eſt miniſterium, & ſteterunt ſacerdotes in officio ſuo: Levitæ quoque in turmis, juxta regis imperium.

11 Et immolatum eſt Phaſe: aſperſerúntque Sacerdotes manu ſua ſanguinem, & Levitæ detraxerunt pelles holocauſtorum:

12 Et ſeparaverunt ea ut darent per domos & familias ſingulorum, & offerrentur Domino, ſicut ſcriptum eſt in Libro Moyſi: de bobus quoque fecerunt ſimiliter.

13 Et aſſaverunt Phaſe ſuper ignem, juxta quod in lege ſcriptum eſt: pacificas verò hoſtias coxerunt in lebetibus, & cacabis, & ollis, & feſtinatò diſtribuerunt univerſæ plebi:

14 Sibi autem, & Sacerdotibus poſteà paraverunt: nam in oblatione holocauſtorum & adipum uſque ad noctem ſacerdotes fuerunt occupati: C unde Levitæ ſibi & ſacerdotibus filiis Aaron paraverunt noviſſimis.

15 Porrò cantores filii Aſaph ſtabant in ordine ſuo, juxta præceptum David, & Aſaph, & Heman, & Idithun, prophetarum regis: Janitores verò per portas ſingulas obſervabant, ita ut nec puncto quidem diſcederent à miniſterio: quam ob rem & fratres eorum Levitæ paraverunt eis cibos.

16 Omnis igitur cultura Domini ritè completa eſt in die illa, ut facerent Phaſe, & offerrent holocauſta ſuper altare Domini, juxta præceptum regis Joſiæ.

17 Fecerúntque filii Iſraël, qui reperti fuerant ibi, Phaſe in tempore illo, & ſollemnitatem azymorum ſeptem diebus.

18 Non fuit Phaſe ſimile huic in Iſraël à diebus Samuelis prophetæ: ſed nec quiſquam de cunctis regibus Iſraël fecit Phaſe ſicut Joſias, Sacerdotibus, & Levitis, & omni Judæ, & Iſraël qui repertus fuerat, & habitantibus in Jeruſalem.

19 Octavodecimo anno regni Joſiæ hoc Phaſe celebratum eſt.

20 * Poſtquam inſtauraverat Joſias templum, aſcendit Nechao rex Ægypti ad pugnandum in Charcamis juxta Euphraten: & proceſſit in occurſum ejus Joſias. * 4. Reg. 23.f.29.

21 At ille miſſis ad eum nuntiis, ait: Quid mihi & tibi eſt rex Juda? non adverſum te hodie venio, ſed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus feſtinatò ire præcepit: deſine adverſum Deum facere, qui mecum eſt, ne interficiat te. D

22. Noluit Joſias reverti, ſed præparavit contra eum bellum, nec acquievit ſermonibus Nechao ex ore Dei: * verùm perrexit ut dimicaret in campo Mageddo. * Zach. 12.d.11.

23 Ibique vulneratus à ſagittariis, dixit pueris ſuis: Educite me de prælio, quia oppidò vulneratus ſum.

24 Qui tranſtulerunt eum de curru in alterum currum, qui ſequebatur eum more regio, & aſportaverunt eum in Jeruſalem, mortuúſque eſt, & ſepultus in mauſoleo patrum ſuorum: & univerſus Juda & Jeruſalem luxerunt eum:

25 Jeremias maximè: cujus omnes cantores atque cantatrices, uſque in præſentem diem, lamentationes ſuper Joſiam replicant; & quaſi lex obtinuit in Iſraël: Ecce ſcriptum fertur in lamentationibus.

26 Reliqua autem ſermonum Joſiæ & miſericordiarum ejus, quæ lege præcepta ſunt Domini;

27 Opera quoque illius prima & noviſſima, ſcripta ſunt in Libro regum Juda & Iſraël.

CAPUT XXXVI.

Joſiæ ſuccedit ejus filius Ioachaz, quem rex Ægypti transfert in Ægyptum, fratrémque Eliakim, quem Ioakim nominat, ſubſtituit: quo in Babylonem ducto, regnat filius Joachin, & hunc rex Aſſyriorum unà cum vaſis templi in Babylonem abducit, patruúmque illius impium Sedeciam ſubſtituit: qui Aſſyriis rebellans, templo ac Ieruſalem incenſis, transfertur unà cum populo in Babylonem, propter regum & populi peccata, donec per Cyrum regem Perſarum redeundi datur facultas.

1 Tulit ergo populus terræ Joachaz filium Joſiæ, & conſtituit regem pro patre ſuo in Jeruſalem. A 4. Reg. 23.f.30.

2 Viginti trium annorum erat Joachaz cùm regnare cœpiſſet,& tribus menſibus regnavit in Jeruſalem.

3 Amovit autem eum rex Ægypti cùm veniſſet in Jeruſalem, & condemnavit terram centum talentis argenti, & talento auri.

* Matt. 1.b.11. 4 Conſtituítque pro eo regem, * Eliakim fratrem eju, ſuper Judam & Jeruſalem:& vertit nomen eju, Joakim: ipſum verò Joachaz tulit ſecum, & abduxit in Ægyptum.

5 Vigintiquinque annorum erat Joakim cùm regnare cœpiſſet, & undecim annis regnavit in Jeruſalem: fecítque malum coram Domino Deo ſuo.

6 Contra hunc aſcendit Nabuchodonoſor rex Chaldæorum, & vinctum catenis duxit in Babylonem.

B 7 Ad quam & vaſa Domini tranſtulit, & poſuit ea in templo ſuo.

8 Reliqua autem verborum Joakim, & abominationum ejus, quas operatus eſt, & quæ inventa ſunt in eo, continentur in Libro regum Juda & Iſraël. Regnavit autem Joachin filius ejus pro eo.

9 Octo annorum erat Joachin cùm regnare cœpiſſet, & tribus menſibus,ac decem diebus regnavit in Jeruſalem, fecítque malum in conſpectu Domini.

10 Cúmque anni circulus volveretur, miſit Nabuchodonoſor rex, qui adduxerunt eum in Babylonem, aſportatis ſimul pretioſiſſimis vaſis domus Domini. * Regem verò conſtituit Sedeciam patruum ejus ſuper Judam & Jeruſalem.

* 4.Reg. 24.d.17. Jer. 37. a.1.

11 Viginti & unius anni erat Sedecias cùm regnare cœpiſſet, & undecim annis regnavit in Jeruſalem.

C 12 Fecítque malum in oculis Domini Dei ſui, nec erubuit faciem Jeremiæ prophetæ,loquentis ad ſe ex ore Domini.

13 A rege quoque Nabuchodonoſor receſſit, qui adjuraverat eum per Deum: & induravit cervicem ſuam & cor, ut non reverteretur ad Dominum Deum Iſraël.

14 Sed & univerſi principes ſacerdotum,& populus, prævaricati ſunt iniquè juxta univerſas abominationes Gentium, & polluerunt domum Domini,quam ſanctificaverat ſibi in Jeruſalem.

15 Mittebat autem Dominus Deus patrum ſuorum ad illos per manum nuntiorum ſuorum, de nocte conſurgens, & quotidie commonens: eò quòd parceret populo & habitaculo ſuo.

16 At illi ſubſannabant nuntios Dei, & parvipendebant ſermones ejus, illudebántque prophetis, donec aſcenderet furor Domini in populum ejus, & eſſet nulla curatio.

17 Adduxit enim ſuper eos regem Chaldæorum,& interfecit juvenes eorum gladio in domo ſanctuarij ſui: non eſt miſertus adoleſcentis, & virginis, & ſenis,nec decrepiti quidem, ſed omnes tradidit in manibus ejus.

18 Univerſáque vaſa domus Domini, tam majora,quàm minora, & theſauros templi,& regis, & principum, tranſtulit in Babylonem. D

19 Incenderunt hoſtes domum Dei, deſtruxerúntque murum Jeruſalem, univerſas turres combuſſerunt, & quidquid pretioſum fuerat demoliti ſunt.

20 Si quis evaſerat gladium,ductus in Babylonem ſervivit regi & filiis ejus, donec imperaret rex Perſarum,

21 Et compleretur ſermo Domini ex ore Jeremiæ, & celebraret terra ſabbata ſua:cunctis enim diebus deſolationis egit ſabbatum, uſque dum complerentur ſeptuaginta anni.

22 * Anno autem primo Cyri regis Perſarum, ad explendum ſermonem Domini,quem locutus fuerat per os Jeremiæ, ſuſcitavit Dominus ſpiritū Cyri regis Perſarum: qui juſſit prædicari in univerſo regno ſuo, etiam per ſcripturam, dicens: * 1 Eſd. 1.a.1.6. a.1.Jer. 25.c.12. 29.d.10.

23 Hæc dicit Cyrus rex Perſarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipſe præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Jeruſalem, quæ eſt in Judæa: quis ex vobis eſt in omni populo ejus? ſit Dominus Deus ſuus cum eo, & aſcendat.

LIBER PRIMUS
ESDRÆ.

Caput Primum.

Cyrus divinitus inſpiratus, redditis vaſis templi Salomonis 5400. captivitatem Iſraëlitis relaxat, concedens templi readificationem.

A 1 IN anno primo Cyri regis Perſarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiæ,ſuſcitavit Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum: & traduxit vocem in omni regno ſuo, etiam per ſcripturam, dicens:

2. Par. 36.d.22. Jere.25. c.12.29. c.10.

B 2 Hæc dicit Cyrus rex Perſarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipſe præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Jeruſalem, quæ eſt in Judæa.

3 Quis eſt in vobis de univerſo populo ejus? Sit Deus illius cùm ipſo. Aſcendat in Jeruſalem, quæ eſt in Judæa, & ædificet domum Domini Dei Iſraël, ipſe eſt Deus qui eſt in Jeruſalem.

4 Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant, adjuvent eum viri de loco ſuo,argento & auro, & ſubſtantia, & pecoribus, excepto quod voluntariè offerunt templo Dei,quod eſt in Jeruſalem.

5 Et ſurrexerunt principes patrum de Juda, & Benjamin, & Sacerdotes, & Levitæ, & omnis cujus Deus ſuſcitavit ſpiritum, ut aſcenderent ad ædificandum templum Domini, quod erat in Jeruſalem. C

6 Univerſíque qui erant in circuitu, adjuverunt

Digitized by Google

runt manus eorum in vaſis argenteis & aureis, in
ſubſtantia & jumentis, in ſupellectili, exceptis
his quæ ſponte obtulerant.
7 Rex quoque Cyrus protulit vaſa templi Do-
mini, quæ tulerat Nabuchodonoſor de Jeruſalem,
& poſuerat ea in templo Dei ſui.
D 8. Protulit autem ea Cyrus rex Perſarum per
manum Mithridatis filij Gazabar, & annumera-
vit ea Saſſabaſar principi Juda.
9 Et hic eſt numerus eorum : Phialæ aureæ
triginta, phialæ argenteæ mille, cultri viginti-
novem, ſcyphi aurei triginta,
10 Scyphi argentei ſecundi quadringenti de-
cem : vaſa alia mille.
11 Omnia vaſa aurea & argentea, quinque
millia quadringenta : univerſa tulit Saſſabaſar,
cum his qui aſcendebant de tranſmigratione
Babylonis in Jeruſalem.

Caput II.

Numerus revertentium duce Zorobabel è captivitate Babylonica in Jeruſalem, ac donorum in readificationem templi oblatorum.

A 1 HI ſunt autem provinciæ filij qui aſcende-
runt de captivitate, quam tranſtulerat
2.Eſd.7.6. Nabuchodonoſor rex Babylonis in Babylonem,
& reverſi ſunt in Jeruſalem & Judam, unuſquiſ-
que in civitatem ſuam.
2 Qui venerunt cum Zorobabel, Joſue, Nehe-
mia, Saraia, Rahelaia, Mardochai, Belſan, Meſ-
phar, Beguai, Rehum, Baana. Numerus viro-
rum populi Iſraël.
3 Filij Pharos, duo millia centũ ſeptuagintaduo.
4 Filij Sephatia, trecenti ſeptuagintaduo.
5 Filij Area, ſeptingenti ſeptuagintaquinque,
6 Filij Phahath Moab, filiorum Joſue: Joab, duo
millia octingenti duodecim.
7 Filij Ælam, mille ducenti quinquaginta
quattuor.
8 Filij Zethua, nongenti quadragintaquinque.
9 Filij Zachai, ſeptingenti ſexaginta.
10 Filij Bani, ſexcenti quadragintaduo.
11 Filij Bebai, ſexcenti vigintitres.
12 Filij Azgad, mille ducenti vigintiduo.
13 Filij Adonicam, ſexcenti ſexagintaſex.
14 Filij Beguai, duo millia quinquagintaſex.
15 Filij Adin, quadringenti quinquaginta-
quattuor.
16 Filij Ather, qui erant ex Ezechia, nonagin-
taocto.
17 Filij Beſai, trecenti vigintitres.
B 18 Filij Jora, centum duodecim.
19 Filij Haſum, ducenti vigintitres.
20 Filij Gebbar, nonagintaquinque.
21 Filij Bethlehem, centum vigintitres.
22 Viri Netupha, quinquaginta ſex.
23 Viri Anathoth, centum vigintiocto.
24 Filij Azmaveth, quadragintaduo.
25 Filij Cariathiarim, Cephira, & Beroth, ſe-
ptingenti quadragintatres.
26 Filij Rama & Gabaa, ſexcenti viginti unus.
27 Viri Machmas, centum vigintiduo.
28 Viri Bethel & Hai, ducenti vigintitres.
29 Filij Nebo, quinquaginta duo.
30 Filij Megbis, centum quinquagintaſex.

31 Filij Ælam alterius, mille ducenti quinqua-
gintaquattuor.
32 Filij Harim, trecenti viginti.
33 Filij Lod, Hadid, & Ono, ſeptingenti vi-
gintiquinque.
34 Filij Jericho, trecenti quadragintaquinque.
35 Filij Senaa, tria millia ſexcenti triginta.
36 Sacerdotes: Filij Jadaia in domo Joſue, non-
genti ſeptuagintatres.
37 Filij Emmer, mille quinquagintaduo.
38 Filij Pheshur, mille ducẽti quadragintaſeptẽ.
39 Filij Harim, mille decem & ſeptem.
40 Levitæ: Filij Joſue & Cedmihel filiorum
Odoviæ, ſeptuagintaquattuor.
41 Cantores: Filij Aſaph, centum vigintiocto.
42 Filij Janitorum: filij Sellum, filij Ater, filij
Telmon, filij Accub, filij Hatita, filij Sobai: uni- E
verſi centum trigintita novem.
43 Nathinæi: filij Siba, filij Haſupha, filij
Tabbaoth;
44 Filij Ceros, filij Siaa, filij Phadon;
45 Filij Lebana, filij Hagaba, filij Accub;
46 Filij Hagab, filij Semlai, filij Hanan;
47 Filij Gaddel, filij Gaher, filij Raaia,
48 Filij Raſin, filij Necoda, filij Gazam;
49 Filij Aza, filij Phaſea, filij Beſee;
50 Filij Aſena, filij Munim, filij Nephuſim;
51 Filij Bacbuc, filij Hacupha, filij Harhur;
52 Filij Beſluth, filij Mahida, filij Harſa,
53 Filij Bercos, filij Siſara, filij Thema;
54 Filij Naſia, filij Hatipha,
55 Filij ſervorum Salomonis, filij Sotai, filij So-
pheret, filij Pharuda;
56 Filij Jala, filij Dercon, filij Geddel,
57 Filij Saphatia, filij Hatil, filij Phochereth,
qui erant de Aſebaim, filij Ami.
58 Omnes Nathinæi, & filij ſervorum Salomo-
nis, trecenti nonagintaduo.
59 Et hi qui aſcenderunt de Thelmala, Thel-
halſa, Cherub, & Adon, & Emer: & non potue-
runt indicare domum patrum ſuorum & ſemen
ſuum, utrùm ex Iſraël eſſent.
60 Filij Dalaia, filij Tobia, filij Necoda; ſex- D
centi quinquagintaduo.
61 Et de filiis Sacerdotum: Filij Hobia, filij Ac-
cos, filij Berzellai, qui accepit de filiabus Berzel-
lai Galaaditis, uxorẽ, & vocatus eſt nomine eorũ.
62 Hi quæſierunt ſcripturam genealogiæ ſuæ,
& non invenerunt, & ejecti ſunt de ſacerdotio.
63 Et dixit Atherſatha eis, ut non comederent
de Sancto ſanctorum, donec ſurgeret ſacerdos do-
ctus atque perfectus.
64 Omnis multitudo quaſi unus, quadraginta-
duo millia trecenti ſexaginta:
65 Exceptis ſervis eorum, & ancillis, qui erant
ſeptem millia trecenti trigintaſeptem: & in ipſis
cantores atque cantatrices ducenti.
66 Equi eorum ſeptingenti trigintaſex, muli
eorum ducenti quadragintaquinque,
67 Cameli eorum, quadringenti trigintaquin-
que, aſini eorum, ſex millia ſeptingenti viginti.
68 Et de principibus patrũ, cùm ingrederentur
templum Dñi, quod eſt in Jeruſalẽ, ſponte obtule-
runt in domũ Dei ad extruendã eam in loco ſuo.

Digitized by Google

69 Secundùm vires ſuas dederunt impenſas operis, auri ſolidos ſexaginta millia & mille, argenti mnas quinque millia,& veſtes ſacerdotales centū.

70 Habitaverūt ergo Sacerdotes,& Levitæ,& de populo,& cātores,& janitores,& Nathinæi, in urbibus ſuis,univerſúſque Iſraël in civitatibus ſuis.

Caput III.

Convocato populo in Ieruſalem, extruitur altare ſuper quo victima offeruntur; celebratur quoque ſeptem diebus feſtum tabernaculorum: & ſecundo reverſionis anno templum fundatur,populo vociferāte,partim ex gaudio,partim ex fletu.

A 1 JAmque venerat menſis ſeptimus,& erant filij Iſraël in civitatibus ſuis:congregatus eſt ergo populus quaſi vir unus in Jeruſalem.

2 Et ſurrexit Joſue filius Joſedec, & fratres ejus ſacerdotes, & Zorobabel filius Salathiel,& fratres ejus, & ædificaverunt altare Dei Iſraël, ut offerrent in eo holocautomata,ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi viri Dei:

3 Collocaverunt autem altare Dei ſuper baſes ſuas,deterrentibus eos per circuitum populis terrarum,& obtulerunt ſuper illud holocauſtum Domino manè & veſpere:

4 Feceruntque ſollemnitatem tabernaculorum, ſicut ſcriptum eſt, & holocauſtum diebus ſingulis per ordinem ſecundùm præceptum opus diei in die ſuo.

B 5 Et poſt hæc holocauſtum juge,tam in Calendis quàm in univerſis ſollemnitatibus Domini, quæ erant conſecratæ, & in omnibus in quibus ultrò offerebatur munus Domino.

6 A primo die menſis ſeptimi cœperunt offerre holocauſtum Domino: porrò templum Dei nondum fundatum erat.

7 Dederunt autem pecunias latomis & cæmentariis: cibum quoque,& potum, & oleum, Sidoniis Tyriiſque, ut deferrent ligna cedrina de Libano ad mare Joppe,juxta quod præceperat Cyrus rex Perſarum eis.

C 8 Anno autem ſecundo adventus eorum ad templum Dei in Jeruſalem,menſe ſecundo, cœperunt Zorobabel filius Salathiel, & Joſue filius Joſedec,& reliqui de fratribus eorum Sacerdotes, & Levitæ, & omnes qui venerant de captivitate in Jeruſalem, & conſtituerunt Levitas à viginti annis & ſupra, ut urgerent opus Domini.

9 Stetitque Joſue & filij ejus, & fratres ejus, Cedmihel & filij ejus,& filij Juda,quaſi vir unus, ut inſtarent ſuper eos qui faciebant opus in templo Dei: filij Henadad,& filij eorum, & fratres eorum Levitæ.

10 Fundato igitur à cæmentariis templo Domini, ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cum tubis: & Levitæ filij Aſaph in cymbalis, ut laudarent Deum per manus David regis Iſraël.

D 11 Et concinebant in hymnis & confeſſione Domino: Quoniam bonus,quoniam in æternum miſericordia ejus ſuper Iſraël. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eò quòd fundatum eſſet templum Domini.

12 Plurimi etiam de Sacerdotibus & Levitis, & principes patrum,& ſeniores,qui viderant templum priùs cùm fundatum eſſet, & hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna: & multi vociferantes in lætitia, elevabant vocem.

13 Nec poterat quiſquam agnoſcere vocem clamoris lætantium,& vocem fletus populi: commixtim enim populus vociferabatur clamore magno, & vox audiebatur procul.

Caput IV.

Iſraëlis hoſtes qui ab Aſſur miſſi fuerant ad inhabitandas urbes Samariæ, impediunt templi & urbis inſtaurationem, quòd non admitterentur ut ſimul ædificarent, & uſque ad ſecundum Darij annum intermitti procurant.

1 AUdierunt autem hoſtes Judæ & Benjamin, quia filij captivitatis ædificarent templum Domino Deo Iſraël: A

2 Et accedentes ad Zorobabel, & ad principes patrum,dixerunt eis: Ædificemus vobiſcum,quia ita ut vos, quærimus Deum veſtrum: ecce nos immolavimus victimas à diebus Aſor Haddan regis Aſſur, qui adduxit nos huc.

3 Et dixit eis Zorobabel, & Joſue, & reliqui principes patrum Iſraël: Non eſt vobis & nobis ut ædificemus domum Deo noſtro, ſed nos ipſi ſoli ædificabimus Domino Deo noſtro,ſicut præcepit nobis Cyrus rex Perſarum.

4 Factum eſt igitur,ut populus terræ impediret manus populi Judæ,& turbaret eos in ædificando.

5 Conduxerunt autem adverſus eos conſiliatores,ut deſtruerent conſilium eorum omnibus diebus Cyri regis Perſarum,& uſque ad regnum Darij regis Perſarum.

6 In regno autem Aſſueri, in principio regni ejus,ſcripſerunt accuſationem adverſus habitatores Judæ & Jeruſalem.

7 Et in diebus Artaxerxis ſcripſit Beſelam Mithridates,& Thabeel,& reliqui qui erant in conſilio eorum,ad Artaxerxem regem Perſarum: epiſtola autem accuſationis ſcripta erat Syriacè,& legebatur ſermone Syro. B

8 Reum Beelteem, & Samſai ſcriba,ſcripſerunt epiſtolam unam de Jeruſalem Artaxerxi regi,hujuſcemodi:

9 Reum Beelteem, & Samſai ſcriba,& reliqui conſiliatores eorum, Dinæi, & Apharſathachæi, Terphalæi, Apharſæi, Erchuæi, Babylonij, Suſanechæi, Dievi & Ælamitæ,

10 Et ceteri de Gentibus, quas tranſtulit Aſenaphar magnus & glorioſus: & habitare eas fecit in civitatibus Samariæ, & in reliquis regionibus trans flumen in pace:

11 (Hoc eſt exemplar epiſtolæ, quam miſerunt ad eum) Artaxerxi regi, ſervi tui, viri qui ſunt trans Fluvium, ſalutem dicunt.

12 Notum ſit regi, quia Judæi, qui aſcenderunt à te ad nos, venerunt in Jeruſalem civitatem rebellem & peſſimam,quam ædificant,extruentes muros ejus, & parietes componentes.

13 Nunc igitur notum ſit regi, quia ſi civitas illa ædificata fuerit,& muri ejus inſtaurati,tributum, & vectigal, & annuos reditus non dabunt, & uſque ad reges hæc noxa perveniet. C

14 Nos autem memores ſalis, quod in palatio comedimus, & quia læſiones regis videre nefas ducimus,idcircò miſimus & nuntiavimus regi,

15 Ut recenſeas in libris hiſtoriarum patrum tuorum,

Digitized by Google

tuorum,& invenies ſcriptum in commentariis: & ſcies quoniam urbs illa, urbs rebellis eſt, & nocens regibus & provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis: quam ob rem & civitas ipſa deſtructa eſt.

16 Nuntiamus nos regi, quoniam ſi civitas illa ædificata fuerit, & muri ipſius inſtaurati, poſſeſſionem trans fluvium non habebis.

17 Verbum miſit rex ad Reum Beelteem, & Samſai ſcribam,& ad reliquos qui erant in conſilio eorum habitatores Samariæ,& ceteris trans Fluvium, ſalutem dicens & pacem.

D 18 Accuſatio,quam miſiſtis ad nos,manifeſtè lecta eſt coram me.

19 Et à me præceptum eſt: & recenſuerunt, inveneruntque quoniam civitas illa à diebus antiquis adverſum reges rebellat,& ſeditiones,& prælia concitantur in ea:

20 Nam & reges fortiſſimi fuerunt in Jeruſalem,qui & dominati ſunt omni regioni,quæ trans Fluvium eſt: tributum quoque & vectigal,& reditus accipiebant.

21 Nunc ergo audite ſententiam: Prohibeatis viros illos, ut urbs illa non ædificetur, donec ſi fortè à me juſſum fuerit.

22 Videte ne negligenter hoc impleatis,& paulatim creſcat malum contra reges.

23 Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum eſt corā Reū Beelteem, & Samſai ſcriba, & conſiliariis eorū:& abierunt feſtini in Jeruſalē ad Judæos, & prohibuerūt eos in brachio & robore.

24 Tunc intermiſſum eſt opus domus Domini in Jeruſalem, & non fiebat uſque ad annum ſecundum regni Darij regis Perſarum.

CAPUT V.

Aggæi & Zachariæ exhortatione templi ædificatio repetitur, fruſtrà conantibus hoc impedire principibus qui trans Flumen in Samaria conſtituti erant à rege Aſſyriorum.

A 1 PRophetaverunt autem Aggæus Propheta & Zacharias filius Addo,prophetantes ad Judæos,qui erant in Judæa & Jeruſalem,in nomine Dei Iſraël.

2 Tunc ſurrexerunt Zorobabel filius Salathiel, & Joſue filius Joſedec, & cœperunt ædificare templum Dei in Jeruſalem, & cum eis prophetæ Dei adjuvantes eos.

3 In ipſo autem tempore venit ad eos Thathanai, qui erat dux trans Flumen, & Stharbuzanai, & conſiliarij eorum:ſicque dixerunt eis: Quis dedit vobis conſilium ut domum hanc ædificaretis, & muros ejus inſtauraretis?

4 Ad quod reſpondimus eis, quæ eſſent nomina hominum auctorum ædificationis illius.

5 Oculus autem Dei eorum factus eſt ſuper ſenes Judæorum, & non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad Darium referretur, & tunc ſatisfacerent adverſus accuſationem illam.

6 Exemplar epiſtolæ, quam miſit Thathanai dux regionis trans Flumen, & Stharbuzanai, &
B conſiliatores ejus Arphaſachæi, qui erant trans Flumen ad Darium regem.

7 Sermo quem miſerant ei, ſic ſcriptus erat: Dario regi pax omnis.

8 Notum ſit regi,iiſſe nos ad Judæam provinciam,ad domum Dei magni,quæ ædificatur lapide impolito,& ligna ponuntur in parietibus:opuſque illud diligenter extruitur, & creſcit in manibus eorum.

9 Interrogavimus ergo ſenes illos, & ita diximus eis: Quis dedit vobis poteſtatem ut domum hanc ædificaretis, & muros hos inſtauraretis?

10 Sed & nomina eorum quæſivimus ab eis, C
ut nuntiaremus tibi: ſcripſimúſque nomina eorum virorum, qui ſunt principes in eis.

11 Hujuſcemodi autem ſermonem reſponderunt nobis, dicentes: Nos ſumus Servi Dei cæli & terræ, & ædificamus templum, quod erat extructum ante hos annos multos, quodque rex Iſraël magnus ædificaverat, & extruxerat.

12 Poſtquam autem ad iracundiam provocaverunt patres noſtri Deum cæli, tradidit eos in manus Nabuchodonoſor regis Babylonis Chaldæi, domum quoque hanc deſtruxit, & populum ejus tranſtulit in Babylonem.

13 Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex propoſuit edictum ut domus Dei hæc ædificaretur.

14 Nam & vaſa templi Dei aurea & argentea, D
quæ Nabuchodonoſor tulerat de templo, quod erat in Jeruſalem, & aſportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo Babylonis, & data ſunt Saſſabaſar vocabulo, quem & principem conſtituit,

15 Dixitque ei: Hæc vaſa tolle, & vade, & pone ea in templo, quod eſt in Jeruſalem,& domus Dei ædificetur in loco ſuo.

16 Tunc itaque Saſſabaſar ille venit,& poſuit fundamenta templi Dei in Jeruſalem, & ex eo tempore uſque nunc ædificatur,& necdum completum eſt.

17 Nunc ergo, ſi videtur regi bonum, recenſeat in bibliotheca regis,quæ eſt in Babylone, utrúmnam à Cyro rege juſſum fuerit ut ædificaretur domus Dei in Jeruſalem, & voluntatem regis ſuper hac re mittat ad nos.

CAPUT VI.

Darius Cyri decretum de templo extruendo in bibliotheca ſua inventum jubet compleri, ſuppeditato ſumptu; templum autem ſexto Darij anno abſolutum,cum ingenti lætitia plurimiſque victimis dedicatur, ac Paſcha ſeptem diebus celebratur.

1 TUnc Darius rex præcepit: & recenſuerunt A
in bibliotheca librorum,qui erant repoſiti in Babylone,

2 Et inventum eſt in Ecbatanis, quod eſt caſtrum in Medena provincia,volumen unum,taliſque ſcriptus erat in eo commentarius:

3 Anno primo Cyri regis: Cyrus rex decrevit ut domus Dei ædificaretur,quæ eſt in Jeruſalem, in loco ubi immolent hoſtias,& ut ponant fundamenta ſupportantia altitudinem cubitorum ſexaginta, & latitudinem cubitorum ſexaginta,

4 Ordines de lapidibus impolitis tres, & ſic ordines de lignis novis: ſumptus autem de domo regis dabuntur.

5 Sed & vaſa templi Dei aurea & argentea,quæ Nabuchodonoſor tulerat de templo Jeruſalem,& attulerat ea in Babylonem, reddantur,& referan-

Digitized by Google

tur in templum in Jeruſalem in locum ſuum,
quæ & poſita ſunt in templo Dei.
6 Nunc ergo Thathanai dux regionis,quæ eſt
B trans Flumen, Stharbuzanai, & conſiliarij veſtri
Apharſachæi, qui eſtis trans Flumen, procul recedite
ab illis,
7 Et dimittite fieri templum Dei illud à duce
Judæorum, & à ſenioribus eorum, ut domum
Dei illam ædificent in loco ſuo.
8 Sed & à me præceptum eſt,quid oporteat fieri
à presbyteris Judæorum illis,ut ædificetur domus
Dei,ſcilicet ut de arca regis,id eſt,de tributis,quæ
dantur de regione trans Flumen,ſtudioſè
ſumptus dentur viris illis ne impediatur opus.
9 Quòd ſi neceſſe fuerit,& vitulos,& agnos,&
hœdos in holocauſtum Deo cœli,frumentum, ſal,
vinum, & oleum, ſecundùm ritum Sacerdotum,
qui ſunt in Jeruſalem, detur eis per ſingulos dies,
ne ſit in aliquo querimonia.
10 Et offerant oblationes Deo cæli, oréntque
pro vita regis, & filiorum ejus.
11 A me ergo poſitum eſt decretum: Ut omnis
homo qui hanc mutaverit juſſionem,tollatur lignum
de domo ipſius, & erigatur, & configatur
in eo, domus autem ejus publicetur.
12 Deus autem,qui habitare fecit nomen ſuum
C ibi, diſſipet omnia regna, & populum qui extenderit
manum ſuam ut repugnet,& diſſipet domum
Dei illam, quæ eſt in Jeruſalem. Ego Darius ſtatui
decretum, quod ſtudioſè impleri volo.
13 Igitur Thathanai dux regionis trans Flumen
& Stharbuzanai,& conſiliarij ejus, ſecundùm
quod præceperat Darius rex, ſic diligenter
executi ſunt.
14 Seniores autem Judæorum ædificabant, &
proſperabantur juxta prophetiam Aggæi prophetæ,
& Zachariæ filij Addo: & ædificaverunt &
conſtruxerunt,jubente Deo Iſraël,& jubente Cyro,
& Dario, & Artaxerxe, regibus Perſarum:
15 Et compleverunt domum Dei iſtam uſque
ad diem tertium menſis Adar, qui eſt annus ſextus
regni Darij regis.
16 Fecerunt autem filij Iſraël, Sacerdotes &
Levitæ, & reliqui filiorum tranſmigrationis, dedicationem
Domus Dei in gaudio.
D 17 Et obtulerunt in dedicationem Domus Dei,
vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos,
hircos caprarum pro peccato totius Iſraël
duodecim, juxta numerum tribuum Iſraël.
18 Et ſtatuerunt Sacerdotes in ordinibus ſuis,
& Levitas in vicibus ſuis, ſuper opera Dei in Jeruſalem,*
ſicut ſcriptum eſt in libro Moyſi.
19 Fecerunt autem filij Iſraël tranſmigrationis,
Paſcha, quartadecima die menſis primi.
20 Purificati enim fuerant Sacerdotes & Levitæ
quaſi unus: omnes mundi ad immolandum
paſcha univerſis filiis tranſmigrationis, & fratribus
ſuis Sacerdotibus, & ſibi.
21 Et comederunt filij Iſraël, qui reverſi fuerant
de tranſmigratione, & omnes qui ſe ſeparaverant
à coinquinatione Gentium terræ ad eos,
ut quærerent Dominum Deum Iſraël.
22 Et fecerunt ſollemnitatem azymorum ſeptem
diebus in lætitia, quoniam lætificaverat eos
Dominus, & converterat cor regis Aſſur ad eos,
ut adjuvaret manus eorum in opere domus Domini
Dei Iſraël.

* Num. 3. & 8. & 9.

CAPUT VII.

Eſdras ſcriba, aſſumptis comitibus, Jeruſalem aſcendit, cum edicto regis magniſque muneribus, legem Dei docturus, populúmque recturus; & refertur regis edictum.

1 POſt hæc autem verba, in regno Artaxerxis A
regis Perſarum,Eſdras filius Saraiæ filij,
Azariæ, filij Helciæ,
2 Filij Sellum, filij Sadoc, filij Achitob,
3 Filij Amariæ, filij Azariæ, filij Maraioth,
4 Filij Zarahiæ, filij Ozi, filij Bocci,
5 Filij Abiſue, filij Phinees, filij Eleazar, filij
Aaron ſacerdotis ab initio.
6 Ipſe Eſdras aſcendit de Babylone, & ipſe
ſcriba velox in lege Moyſi,quam Dominus Deus
dedit Iſraël: & dedit ei rex ſecundùm manum
Domini Dei ejus ſuper eum, omnem petitionem
ejus.
7 Et aſcenderunt de filiis Iſraël, & de filiis Sacerdotum,&
de filiis Levitarum,& de cantoribus,
& de janitoribus, & de Nathinæis,in Jeruſalem,
anno ſeptimo Artaxerxis regis.
8 Et venerunt in Jeruſalem menſe quinto,ipſe
eſt annus ſeptimus regis.
9 Quia in primo die menſis primi cœpit aſcendere
de Babylone, & in primo die menſis
quinti venit in Jeruſalem, juxta manum Dei ſui
bonam ſuper ſe.
10 Eſdras enim paravit cor ſuum, ut inveſtigaret
legem Domini, & faceret & doceret in
Iſraël præceptum & judicium. B
11 Hoc eſt autem exemplar epiſtolæ edicti,
quod dedit rex Artaxerxes Eſdræ ſacerdoti ſcribæ
erudito in ſermonibus & præceptis Domini, &
ceremoniis ejus in Iſraël.
12 Artaxerxes rex regum Eſdræ ſacerdoti,
ſcribæ legis Dei cæli doctiſſimo, ſalutem.
13 A me decretum eſt,ut cuicumque placuerit
in regno meo de populo Iſraël,& de Sacerdotibus
ejus,& de Levitis,ire in Jeruſalem,tecum vadat.
14 A facie enim regis,& ſeptem conſiliatorum
ejus,miſſus es, ut viſites Judæam & Jeruſalem in
lege Dei tui, quæ eſt in manu tua:
15 Et ut feras argentum & aurum,quod rex &
conſiliatores ejus ſponte obtulerunt Deo Iſraël,
cujus in Jeruſalem tabernaculum eſt.
16 Et omne argentum & aurum quodcumque
inveneris in univerſa provincia Babylonis, &
populus offerre voluerit, & de Sacerdotibus quæ
ſponte obtulerint domui Dei ſui,quæ eſt in Jeruſalem,
17 Liberè accipe, & ſtudioſè eme de hac pecunia C
vitulos,arietes,agnos, & ſacrificia & libamina
eorum,& offer ea ſuper altare templi Dei
veſtri, quod eſt in Jeruſalem.
18 Sed & ſi quid tibi & fratribus tuis placuerit,
de reliquo argento & auro ut faciatis, juxta
voluntatem Dei veſtri facite.
19 Vaſa quoque,quæ dantur tibi in miniſteriū
domus Dei tui,trade in conſpectu Dei in Jeruſalē.
20 Sed & ceterá, quibus opus fuerit in domum
Dei

Digitized by Google

Dei tui, quantumcumque neceſſe eſt ut expen-
das, dabitur de theſauro, & de fiſco regis,
21 Et à me. Ego Artaxerxes, rex ſtatui atque
decrevi omnibus cuſtodibus arcæ publicæ, qui
ſunt trans Flumen, ut quodcumque petierit à vo-
bis Eſdras ſacerdos, ſcriba legis Dei cæli abſque
mora detis,
22 Uſque ad argenti talenta centum, & uſque
ad frumenti coros centum,& uſque ad vini batos
centum, & uſque ad batos olei centum, ſal verò
abſque menſura.
23 Omne, quod ad ritum Dei cæli pertinet,
tribuatur diligenter in domo Dei cæli: ne fortè
iraſcatur contra regnum regis, & filiorum ejus.
D 24 Vobis quoque notum facimus de univerſis
Sacerdotibus,& Levitis,& cantoribus, & janito-
ribus, Nathinæis, & miniſtris domus Dei hujus,
ut vectigal, & tributum,& annonas,non habeatis
poteſtatem imponendi ſuper eos.
25 Tu autem Eſdra ſecundùm ſapientiam Dei
tui, quæ eſt in manu tua, conſtitue judices &
præſides, ut judicent omni populo qui eſt trans
Flumen, his videlicet qui noverunt legem Dei
tui, ſed & imperitos docete liberè.
26 Et omnis qui non fecerit legem Dei tui, &
legem regis diligenter, judicium erit de eo, ſive
in mortem, ſive in exilium, ſive in condemnatio-
nem ſubſtantiæ ejus, vel certè in carcerem.
27 Benedictus Dominus Deus patrum noſtro-
rum, qui dedit hoc in corde regis, ut glorificaret
domum Domini, quæ eſt in Jeruſalem.
28 Et in me inclinavit miſericordiam ſuam co-
ram rege & conſiliatoribus ejus,& univerſis prin-
cipibus regis potentibus: & ego confortatus ma-
nu Domini Dei mei, quæ erat in me,congregavi
de Iſraël principes qui aſcenderent mecum.

CAPUT VIII.

Recenſentur qui de Babylone aſcenderunt cum Eſdra: qui indicto jejunio pro directione itineris Deum precantes, proſperè perveniunt in Jeruſalem, ac vaſa quæ ſecum attulerunt, in templum afferunt cum victimis.

A 1 HI ſunt ergo principes familiarum, & ge-
nealogia eorum, qui aſcenderunt mecum
in regno Artaxerxis regis de Babylone.
2 De filiis Phinees, Gerſom. De filiis Ithamar,
Daniel. De filiis David, Hattus.
3 De filiis Secheniæ,filiis Pharos,Zacharias:&
cũ eo numerati ſunt viri centum quinquaginta.
4 De filiis Phahath Moab, Elioënai filius Za-
rehe,& cum eo ducenti viri.
5 De filiis Secheniæ, filius Ezechiel, & cum
eo trecenti viri.
6 De filiis Adan, Abed filius Jonathan,& cum
eo quinquaginta viri.
7 De filiis Alam, Iſaias filius Athaliæ,& cum
eo ſeptuaginta viri.
8 De filiis Saphatiæ, Zebedia filius Michaël,
& cum eo octoginta viri.
B 9 De filiis Joab, Obedia filius Jahiel, & cum
eo ducenti decem & octo viri.
10 De filiis Selomith, filius Joſphiæ, & cum
eo centum ſexaginta viri.
11 De filiis Bebai, Zacharias filius Bebai, &
cum eo vigintiocto viri.
12 De filiis Azgad, Johanan filius Eccetan, &
cum eo centum & decem viri.
13 De filiis Adonicam,qui erant noviſſimi: &
hæc nomina eorum:Elipheleth, & Jehiel, & Sa-
maias, & cum eis ſexaginta viri.
14 De filiis Begui, Uthai & Zachur,& cum eis
ſeptuaginta viri.
15 Congregavi autem eos ad fluvium,qui de-
currit ad Ahava, & manſimus ibi tribus diebus:
quæſivíque in populo & in ſacerdotibus de filiis
Levi, & non inveni ibi.
16 Itaque miſi Eliezer, & Ariel, & Semeiam, C
& Elnathan, & Jarib,& alterum Elnathan,& Na-
than,& Zachariam, & Moſollam principes: &
Joiarib, & Elnathan ſapientes.
17 Et miſi eos ad Eddo,qui eſt primus in Chaſ-
phiæ loco,& poſui in ore eorum verba, quæ lo-
querentur ad Eddo,& fratres ejus Nathinæos,in
loco Chaſphiæ, ut adducerent nobis miniſtros
domus Dei noſtri.
18 Et adduxerunt nobis per manum Dei no-
ſtri bonam ſuper nos, virum doctiſſimum de filiis
Moholi filij Levi filij Iſraël,& Sarabiam & filios
ejus & fratres ejus decem & octo,
19 Et Haſabiam, & cum eo Iſaiam de filiis
Merari, fratréſque ejus & filios ejus viginti:
20 Et de Nathinæis,quos dederat David,& prin- D
cipes ad miniſteria Levitarum,Nathinæos ducen-
tos viginti:omnes hi ſuis nominibus vocabantur.
21 Et prædicavi ibi jejunium juxta fluvium
Ahava, ut affligeremur coram Domino Deo no-
ſtro, & peteremus ab eo viam rectam nobis & fi-
liis noſtris, univerſæque ſubſtantiæ noſtræ.
22 Erubui enim petere à rege auxilium &
equites, qui defenderent nos ab inimico in via:
quia dixeramus regi: Manus Dei noſtri eſt ſu-
per omnes, qui quærunt eum in bonitate:& im-
perium ejus & fortitudo ejus,& furor ſuper om-
nes, qui derelinquunt eum.
23 Jejunavimus autem, & rogavimus Deum
noſtrum per hoc: & evenit nobis proſperè.
24 Et ſeparavi de principibus Sacerdotum E
duodecim, Sarabiam, & Haſabiam, & cum eis
de fratribus eorum decem.
25 Appendíque eis argentum & aurum,& va-
ſa conſecrata domus Dei noſtri, quæ obtulerat
rex & conſiliatores ejus, & principes ejus, uni-
versúſque Iſraël eorum, qui inventi fuerant:
26 Et appendi in manibus eorum argenti ta-
lenta ſexcenta quinquaginta, & vaſa argentea
centum, auri centum talenta:
27 Et crateres aureos viginti, qui habebant
ſolidos millenos, & vaſa æris fulgentis optimi
duo, pulchra, ut aurum.
28 Et dixi eis: Vos ſancti Domini,& vaſa ſan-
cta, & argentum & aurum quod ſponte oblatum F
eſt Domino Deo patrum noſtrorum:
29 Vigilate & cuſtodite, donec appendatis co-
ram principibus Sacerdotum, & Levitarum, &
ducibus familiarum Iſraël in Jeruſalem,in theſau-
rum domus Domini.
30 Suſceperunt autem Sacerdotes & Levitæ
pondus argenti,& auri, & vaſorum, ut deferrent
Jeruſalem in domum Dei noſtri.

31 Pro

Digitized by Google

31 Promovimus ergo à flumine Ahava duode-
cimo die menſis primi ut pergeremus Jeruſalem:
& manus Dei noſtri fuit ſuper nos, & liberavit
nos de manu inimici & inſidiatoris in via.
32 Et venimus Jeruſalem, & manſimus ibi tri-
bus diebus.
G 33 Die autem quarta appenſum eſt argentum,
& aurum, & vaſa in domo Dei noſtri per ma-
num Meremoth filij Uriæ Sacerdotis, & cum eo
Eleazar filius Phinees, cúmque eis Jozabed filius
Joſue, & Noadaia filius Bennoi Levitæ,
34 Juxta numerum & pondus omnium: deſcri-
ptúmque eſt omne pondus in tempore illo.
35 Sed & qui venerant de captivitate filij
tranſmigrationis, obtulerunt holocautomata Deo
Iſraël, vitulos duodecim pro omni populo Iſraël,
arietes nonaginta ſex, agnos ſeptuaginta ſeptem,
hircos pro peccato duodecim: omnia in holocau-
ſtum Domino.
36 Dederunt autem edicta regis ſatrapis, qui
erant de conſpectu regis, & ducibus trans Flu-
men, & elevaverunt populum & domum Dei.

CAPUT IX.

Audiens Eſdras Judæos matrimonia contraxiſſe cum gentibus, ſcindit veſtimenta ſua, & populi peccata confitetur, lugétque coram Domino.

A 1 POſtquam autem hæc completa ſunt, acceſſe-
runt ad me principes, dicentes: Non eſt ſe-
paratus populus Iſraël, Sacerdotes & Levitæ, à
populis terrarum, & abominationibus eorum,
Chananæi videlicet, & Hethæi, & Pherezæi, &
Jebuſæi, & Ammonitarum, & Moabitarum, &
Ægyptiorum, & Amorrhæorum:
2 Tulerunt enim de filiabus eorum ſibi & filiis
ſuis, & commiſcuerunt ſemen ſanctum cum po-
pulis terrarum: manus etiam principum & magi-
ſtratuum fuit in tranſgreſſione hac prima.
3 Cúmque audiſſem ſermonem iſtum, ſcidi
pallium meum & tunicam, & evelli capillos ca-
pitis mei & barbæ, & ſedi mœrens.
4 Convenerunt autem ad me omnes, qui time-
bant verbum Dei Iſraël, pro tranſgreſſione eorum
qui de captivitate venerant, & ego ſedebam tri-
ſtis uſque ad ſacrificium veſpertinum:
B 5 Et in ſacrificio veſpertino ſurrexi de afflictio-
ne mea, & ſciſſo pallio & tunica, curvavi genua
mea, & expandi manus meas ad Dominum
Deum meum,
6 Et dixi: Deus meus confundor & erubeſco
levare faciem meam ad te: quoniam iniquitates
noſtræ multiplicatæ ſunt ſuper caput noſtrum, &
delicta noſtra creverunt uſque ad cælum,
7 A diebus patrum noſtrorum: ſed & nos ipſi
peccavimus graviter uſque ad diem hanc, & in
iniquitatibus noſtris traditi ſumus ipſi, & reges
noſtri, & Sacerdotes noſtri, in manũ regum terra-
rum, & in gladium, & in captivitatem, & in rapi-
nam, & in confuſionem vultus, ſicut & die hac.
8 Et nunc quaſi parum & ad momentum facta
eſt deprecatio noſtra apud Dominum Deum no-
ſtrum, ut dimitterentur nobis reliquiæ, & dare-
C tur nobis paxillus in loco ſancto ejus, & illumi-
naret oculos noſtros Deus noſter, & daret nobis
vitam modicam in ſervitute noſtra,
9 Quia ſervi ſumus, & in ſervitute noſtra non C
dereliquit nos Deus noſter, ſed inclinavit ſuper
nos miſericordiam coram rege Perſarum, ut daret
nobis vitam, & ſublimaret domum Dei noſtri, &
exſtrueret ſolitudines ejus, & daret nobis ſeptem
in Juda & Jeruſalem.
10 Et nunc quid dicemus Deus noſter poſt
hæc? quia dereliquimus mandata tua,
11 Quæ præcepiſti in manu ſervorum tuorum
prophetarum, dicens: Terra, ad quam vos ingre-
dimini ut poſſideatis eam, terra immunda eſt, jux-
ta immunditiam populorũ, ceterarúmque terra-
rum, abominationibus eorum qui repleverunt
eam ab ore uſque ad os in coinquinatione ſua.
12 Nunc ergo * filias veſtras ne detis filiis eo- *Deut. 7.a.3.
rum, & filias eorum ne accipiatis filiis veſtris, & D
non quæratis pacem eorum, & proſperitatem eo-
rum, uſque in æternum: ut confortemini, & co-
medatis quæ bona ſunt terræ, & heredes habeatis
filios veſtros uſque in ſæculum.
13 Et poſt omnia quæ venerunt ſuper nos in
operibus noſtris peſſimis, & in delicto noſtro ma-
gno, quia tu Deus noſter liberaſti nos de iniquita-
te noſtra, & dediſti nobis ſalutem ſicut eſt hodie,
14 Ut non converteremur, & irrita facere-
mus mandata tua, neque matrimonia jungeremus
cum populis abominationum iſtarum. Numquid
iratus es nobis uſque ad conſummationem ne
dimitteres nobis reliquias ad ſalutem?
15 Domine Deus Iſraël juſtus es tu: quoniam
derelicti ſumus, qui ſalvaremur ſicut die hac. Ec-
ce coram te ſumus in delicto noſtro, non enim
ſtari poteſt coram te ſuper hoc.

CAPUT X.

Eſdras, convocatis univerſis filiis tranſmigrationis præcepit repudiari uxores alienigenas: quod cùm ſe facturos ſpopondiſſent, recenſentur qui huic operi præſint, & qui hujuſmodi matrimonia contraxerant.

1 SIc ergo orante Eſdra, & implorante eo, & flé- A
te, & jacente ante templum Dei, collectus eſt
ad eum de Iſraël cœtus grandis nimis virorum &
mulierũ & puerorũ, & flevit populus fletu multo.
2 Et reſpondit Sechenias filius Jehiel de filiis
Ælam, & dixit Eſdræ: Nos prævaricati ſumus in
Deum noſtrum, & duximus uxores alienigenas de
populis terræ: & nunc, ſi eſt pœnitentia in Iſraël
ſuper hoc,
3 Percutiamus fœdus cum Domino Deo no-
ſtro, ut projiciamus univerſas uxores, & eos qui
de his nati ſunt, juxta voluntatem Domini, & eo-
rum qui timent præceptum Domini Dei noſtri:
ſecundùm legem fiat.
4 Surge, tuum eſt decernere, nóſque erimus te-
cum: confortare, & fac.
5 Surrexit ergo Eſdras, & adjuravit principes
Sacerdotum & Levitarum, & omnem Iſraël, ut fa-
cerent ſecundùm verbum hoc, & juraverunt.
6 Et ſurrexit Eſdras ante domum Dei, & abiit B
ad cubiculum Johanan filij Eliaſib, & ingreſſus
eſt illuc, panem non comedit, & aquam non bibit:
lugebat enim tranſgreſſionem eorum, qui vene-
rant de captivitate.
7 Et miſſa eſt vox in Juda, & in Jeruſalẽ omnibus
filiis tranſmigrationis, ut cõgregarẽtur in Jeruſalẽ.
8 Et

Digitized by Google

8 Et omnis qui non venerit in tribus diebus
juxta conſilium principum & ſeniorum, aufere-
tur univerſa ſubſtantia ejus, & ipſe abjicietur de
cœtu tranſmigrationis.
9 Convenerunt igitur omnes viri Juda & Ben-
jamin in Jeruſalem tribus diebus, ipſe eſt menſis
nonus, vigeſimo die menſis: & ſedit omnis popu-
lus in platea domus Dei, trementes pro peccato,
& pluviis.
10 Et ſurrexit Eſdras ſacerdos, & dixit ad eos:
Vos tranſgreſſi eſtis, & duxiſtis uxores alienige-
nas, ut adderetis ſuper delictum Iſraël.
11 Et nunc date confeſſionem Domino Deo
patrum veſtrorum, & facite placitum ejus, & ſe-
paramini à populis terræ, & ab uxoribus alieni-
genis.
12 Et reſpondit univerſa multitudo, dixítque
voce magna: Juxta verbum tuum ad nos, ſic fiat.
13 Veruntamen quia populus multus eſt, &
C tempus pluviæ, & non ſuſtinemus ſtare foris, &
opus non eſt diei unius vel duorum (vehemen-
ter quippe peccavimus in ſermone iſto)
14 Conſtituantur principes in univerſa multi-
tudine: & omnes in civitatibus noſtris qui du-
xerunt uxores alienigenas, veniant in temporibus
ſtatutis, & cum his ſeniores per civitatem & ci-
vitatem, & judices ejus, donec avertatur ira Dei
noſtri à nobis ſuper peccato hoc.
15 Igitur Jonathan filius Azahel, & Jaaſia filius
Thecue, ſteterunt ſuper hoc, & Meſollam & Se-
bethai Levites adjuverunt eos:
16 Feceruntque ſic filij tranſmigrationis. Et
abierunt, Eſdras Sacerdos, & viri principes fami-
liarum, in domos patrum ſuorum, & omnes per
nomina ſua, & ſederunt in die primo menſis de-
cimi ut quærerent rem.
17 Et conſummati ſunt omnes viri, qui duxe-
rant uxores alienigenas, uſque ad diem primam
menſis primi.
18 Et inventi ſunt de filiis ſacerdotum qui du-
xerant uxores alienigenas. De filiis Joſue filij Jo-
ſedec, & fratres ejus, Maaſia, & Eliezer, & Jarib,
& Godolia.

19 Et dederunt manus ſuas ut ejicerent uxores
ſuas, & pro delicto ſuo arietem de ovibus offerrēt.
20 Et de filiis Emmer, Hanani, & Zebedia.
21 Et de filiis Harim, Maaſia, & Elia & Se-
meia, & Jehiel, & Ozias.
22 Et de filiis Pheshur, Elioënai, Maaſia, Iſmaël,
Nathanaël, Jozabed, & Elaſa.
23 Et de filiis Levitarum, Jozabed, & Semei, &
Celaia, ipſe eſt Calita, Phataia, Juda, & Eliezer.
24 Et de cantoribus, Eliaſib. Et de janitoribus,
Sellum, & Telem, & Uri.
25 Et ex Iſraël, de filiis Pharos, Remeia, &
Jezia, & Melchia, & Miamin, & Eliezer, & Mel-
chia, & Banea.
26 Et de filiis Ælam, Mathania, Zacharias, &
Jehiel, & Abdi, & Jerimoth, & Elia.
27 Et de filiis Zethua, Elioënai, Eliaſib, Matha-
nia, & Jerimuth, & Zabad, & Aziza.
28 Et de filiis Bebai, Johanan, Hanania, Zabbai,
Athalai.
29 Et de filiis Bani, Moſollam, & Melluch, & D
Adaia, Jaſub, & Saal, & Ramoth.
30 Et de filiis Phahath Moab, Edna, & Chalal,
Banaias, & Maaſias, Mathanias, Beſeleel, Bennui,
& Manaſſe.
31 Et de filiis Herem, Eliezer, Joſue, Melchias,
Semeias, Simeon,
32 Benjamin, Maloch, Samarias.
33 Et de filiis Haſom, Mathanai, Mathatha,
Zabad, Eliphelet, Jermai, Manaſſe, Semei.
34 De filiis Bani, Maaddi, Amram, & Vel,
35 Baneas, & Badaias, Cheliau,
36 Vania, Marimuth, & Eliaſib,
37 Mathanias, Mathanai, & Jaſi,
38 Et Bani, & Bennui, Semei,
39 Et Salmias, & Nathan, & Adaias,
40 Et Mechnedebai, Siſai, Sarai,
41 Ezrel, & Selemiau, Semeria,
42 Sellum, Amaria, Joſeph.
43 De filiis Nebo, Jehiel, Mathathias, Zabad,
Zabina, Jeddu, & Joël, & Banaia.
44 Omnes hi acceperant uxores alienigenas, &
fuerunt ex eis mulieres, quæ pepererant filios.

LIBER NEHEMIÆ, QUI ET ESDRÆ SECUNDUS DICITUR.

CAPUT PRIMUM.

Nehemias Artaxerxis pincerna, audita Judæorum qui à captivitate reſidui erant afflictione, flet, ac multis diebus jejunat, populi peccata confitens, & miſericordiam à Deo petens.

A 1 VERBA Nehemiæ filij Helchiæ. Et fa-
ctum eſt in menſe Caſleu, anno vigeſi-
mo, & ego eram in Suſis caſtro.
2 Et venit Hanani unus de fratribus meis, ipſe
& viri ex Juda: & interrogavi eos de Judæis,
qui remanſerant & ſupererant de captivitate, &
Jeruſalem.
3 Et dixerunt mihi: Qui remanſerunt, & re-
licti ſunt de captivitate ibi in provincia, in affli-
ctione magna ſunt, & in opprobrio: & murus
Jeruſalem diſſipatus eſt, & portæ ejus combuſtæ
ſunt igni. B

Digitized by Google

4 Cúmque audiſſem verba hujuſcemodi, ſedi,
& flevi, & luxi diebus multis : jejunabam,& ora-
bam ante faciem Dei cæli.
* Dan. 9. 4. 5 Et dixi : * Quæſo Domine Deus cæli fortis,
magne atque terribilis,qui cuſtodis pactum & mi-
ſericordiam cum his qui te diligunt,& cuſtodiunt
mandata tua.
6 Fiant aures tuæ auſcultantes & oculi tui
aperti , ut audias orationem ſervi tui, quam ego
C oro coram te hodie, nocte & die , pro filiis Iſraël
ſervis tuis : & confiteor pro peccatis filiorum
Iſraël , quibus peccaverunt tibi : ego & domus
patris mei peccavimus.
7 Vanitate ſeducti ſumus , & non cuſtodivi-
mus mandatum tuum, & ceremonias,& judicia ,
quæ præcepiſti Moyſi famulo tuo.
8 Memento verbi,quod mandaſti Moyſi ſervo
tuo, dicens:Cùm tranſgreſſi fueritis : ego diſper-
gam vos in populos :
9 Et ſi revertamini ad me,& cuſtodiatis præ-
cepta mea,& faciatis ea ; etiamſi abducti fueritis
D ad extrema cæli,inde congregabo vos,& reducam
in locum, quem elegi ut habitaret nomen meum
ibi.
10 Et ipſi ſervi tui,& populus tuus:quos rede-
miſti in fortitudine tua magna , & in manu tua
valida.
11 Obſecro Domine,ſit auris tua attendens ad
orationem ſervi tui , & ad orationem ſervorum
tuorum,qui volunt timere nomen tuum:& diri-
ge ſervum tuum hodie , & da ei miſericordiam
ante virum hunc.ego enim eram pincerna regis.

CAPUT II.

Nehemias,impetratis à rege litteris, venit Ieroſolymam , & ad murorum inſtaurationem hortatur.

A 1 FActum eſt autem in menſe Niſan,anno vi-
geſimo Artaxerxis regis : & vinum erat ante
eum, & levavi vinum,& dedi regi:& eram quaſi
languidus ante faciem ejus.
2 Dixítque mihi rex: Quare vultus tuus triſtis
eſt,cùm te ægrotum non videam?non eſt hoc fru-
ſtrà, ſed malum neſcio quod in corde tuo eſt. Et
timui valdè, ac nimis.
3 Et dixi regi : Rex in æternum vive : quare
non mœreat vultus meus,quia civitas domus ſe-
pulchrorum patris mei deſerta eſt, & portæ ejus
combuſtæ ſunt igni.
4 Et ait mihi rex: Pro qua re poſtulas ? Et ora-
vi Deum cæli ,
5 Et dixi ad regem:Si videtur regi bonum , &
ſi placet ſervus tuus ante faciem tuam,ut mittas
me in Judæam , ad civitatem ſepulchri patris
mei, & ædificabo eam.
B 6 Dixítque mihi rex, & regina quæ ſedebat
juxta eum :Uſque ad quod tempus erit iter tuum,
& quando reverteris?& placuit ante vultum re-
gis, & miſit me : & conſtitui ei tempus.
7 Et dixi regi : Si regi videtur bonum,epiſtolas
det mihi ad duces regionis trans Flumen , ut tra-
ducant me , donec veniam in Judæam :
8 Et epiſtolam ad Aſaph cuſtodem ſaltus regis,
ut det mihi ligna , ut tegere poſſim portas turris
domus,& muros civitatis , & domum, quam in-
greſſus fuero.Et dedit mihi rex juxta manum Dei
mei bonam mecum.
9 Et veni ad duces regionis trans Flumen, de-
díque eis epiſtolas regis. Miſerat autem rex me-
cum principes militum, & equites.
10 Et audierunt, Sanaballat Horonites,& To- C
bias ſervus Ammanites : & contriſtati ſunt affli-
ctione magna,quòd veniſſet homo, qui quære-
ret proſperitatem filiorum Iſraël.
11 Et veni Jeruſalem , & eram ibi tribus die-
bus ,
12 Et ſurrexi nocte ego, & viri pauci mecum,
& non indicavi cuiquam quid Deus dediſſet in
corde meo ut facerem in Jeruſalem,& jumentum
non erat mecum, niſi animal, cui ſedebam
13 Et egreſſus ſum per portam vallis nocte,&
ante fontem draconis, & ad portam ſtercoris , &
conſiderabam murum Jeruſalem diſſipatum , &
portas ejus conſumptas igni.
14 Et tranſivi ad portam fontis, & ad aquædu-
ctum regis, & non erat locus jumento, cui ſede-
bam, ut tranſiret.
15 Et aſcendi per torrentem nocte, & conſide-
rabam murum, & reverſus veni ad portam vallis,
& redij.
16 Magiſtratus autem neſciebant quò abiiſ-
ſem , aut quid ego facerem:ſed & Judæis & ſa-
cerdotibus,& optimatibus& magiſtratibus,& re-
liquis qui faciebant opus , uſque ad id loci nihil
indicaveram.
17 Et dixi eis : Vos noſtis afflictionem in qua
ſumus ; quia Jeruſalem deſerta eſt, & portæ ejus D
conſumptæ ſunt igni : venite, & ædificemus mu-
ros Jeruſalem,& non ſimus ultrà opprobrium.
18 Et indicavi eis manum Dei mei,quòd eſſet
bona mecum , & verba regis, quæ locutus eſſet
mihi,& aio:Surgamus, & ædificemus. Et confor-
tatæ ſunt manus eorum in bono.
19 Audierunt autem, Sanaballat Horonites,&
Tobias ſervus Ammanites , & Goſem Arabs,&
ſubſannaverunt nos,& deſpexerunt,dixerúntque:
Quæ eſt hæc res, quam facitis ? numquid contra
regem vos rebellatis ?
20 Et reddidi eis ſermonem, dixíque ad eos :
Deus cæli ipſe nos juvat, & nos ſervi ejus ſumus :
ſurgamus & ædificemus:vobis autem non eſt pars,
& juſtitia, & memoria in Jeruſalem.

CAPUT III.

Ieruſalem in muris, turribus, ac portis,ædificatur à variis qui hic recenſentur.

1 ET ſurrexit Eliaſib ſacerdos magnus, & fra- A
tres ejus ſacerdotes,& ædificaverunt portam
gregis : ipſi ſanctificaverunt eam , & ſtatuerunt
valvas ejus,& uſque ad turrim centum cubito-
rũ ſanctificaverũt eã uſque ad turrim Hananeel.
2 Et juxta eum ædificaverunt viri Jericho : &
juxta eum ædificavit Zachur filius Amri.
3 Portam autem piſcium ædificaverunt filij
Aſnaa : ipſi texerunt eam , & ſtatuerunt valvas
ejus,& ſeras,& vectes.Et juxta eos ædificavit Ma-
rimuth filius Uriæ, filij Accus.
4 Et juxta eum ædificavit Moſollam filius Ba- B
rachiæ , filij Meſezebel : & juxta eos ædificavit
Sadoc filius Baana :

5 Et

Digitized by Google

5 Et juxta eos ædificaverunt Thecueni: optimates autem eorum non ſuppoſuerunt colla ſua in opere Domini ſui.

6 Et portam veterem ædificaverunt, Joiada filius Phaſea, & Moſollam filius Beſodia: ipſi texerunt eam, & ſtatuerunt valvas ejus, & ſeras, & vectes:

7 Et juxta eos ædificaverunt, Meltias Gabaonites, & Jadon Meronathites, viri de Gabaon & Maſpha, pro duce qui erat in regione trans Flumē.

8 Et juxta eum ædificavit Eziel filius Araia aurifex: & juxta eum ædificavit Ananias filius pigmentarij: & dimiſerunt Jeruſalem uſque ad murum plateæ latioris.

C 9 Et juxta eum ædificavit Raphaia filius Hur, princeps vici Jeruſalem.

10 Et juxta eum ædificavit Jedaia filius Haromaph contra domum ſuam: & juxta eum ædificavit Hattus filius Haſeboniæ.

11 Mediam partem vici ædificavit Melchias filius Herem, & Haſub filius Phahath Moab, & turrim furnorum.

12 Et juxta eū ædificavit Sellū filius Alohes princeps mediæ partis vici Jeruſalē, ipſe & filiæ ejus.

13 Et portam vallis ædificavit Hanum, & habitatores Zanoë: ipſi ædificaverunt eam, & ſtatuerunt valvas ejus, & ſeras, & vectes, & mille cubitos in muro uſque ad portam ſterquilinij.

14 Et portam ſterquilinij ædificavit Melchias filius Rechab, princeps vici Bethacharam: ipſe ædificavit eam, & ſtatuit valvas ejus, & ſeras, & vectes.

D 15 Et portam fontis ædificavit Sellū filius Cholhoza, princeps pagi Maſpha: ipſe ædificavit eam, & texit, & ſtatuit valvas ejus, & ſeras, & vectes, & muros piſcinæ Siloë in hortum regis, & uſque ad gradus, qui deſcendunt de Civitate David.

16 Poſt eum ædificavit Nehemias filius Azboc, princeps dimidiæ partis vici Bethſur, uſque contra ſepulchrum David, & uſque ad piſcinam, quæ grandi opere conſtructa eſt, & uſque ad domum fortium.

17 Poſt eum ædificaverunt Levitæ, Rehum filius Benni: Poſt eum ædificavit Haſebias princeps dimidiæ partis vici Ceilæ in vico ſuo.

18 Poſt eum ædificaverūt fratres eorum, Bavai filius Enadad, princeps dimidiæ partis Ceilæ.

E 19 Et ædificavit juxta eum Azer filius Joſue, princeps Maſpha, menſuram ſecundam, contra aſcenſum firmiſſimi anguli.

20 Poſt eum in monte ædificavit Baruch filius Zachai menſuram ſecundam, ab angulo uſque ad portam domus Eliaſib ſacerdotis magni.

21 Poſt eum ædificavit Merimuth filius Uriæ filij Haccus, menſuram ſecundam, à porta domus Eliaſib, donec extenderetur domus Eliaſib.

22 Et poſt eum ædificaverunt ſacerdotes, viri de campeſtribus Jordanis.

23 Poſt eum ædificavit Benjamin & Haſub contra domum ſuam: & poſt eum ædificavit Azarias filius Maaſiæ filij Ananiæ contra domum ſuam.

F 24 Poſt eum ædificavit Bennui filius Henadad menſuram ſecundam, à domo Azariæ uſque ad flexuram, & uſque ad angulum.

25 Phalel filius Ozi contra flexuram & turrim, quæ eminet de domo regis excelſa, id eſt, in atrio carceris: poſt eum Phadaia filius Pharos.

26 Nathinæi autem habitabant in Ophel uſque contra portam aquarum ad Orientem, & turrim, quæ prominebat.

27 Poſt eum ædificaverunt Thecueni menſuram ſecundam è regione, à turre magna & eminente uſque ad murum templi.

28 Surſum autem à porta equorum ædificaverunt ſacerdotes, unuſquiſque contra domū ſuam. G

29 Poſt eos ædificavit Sadoc filius Emmer contra domum ſuam. Et poſt eum ædificavit Semaia filius Secheniæ, cuſtos portæ Orientalis.

30 Poſt eū ædificavit Hanania filius Selemiæ, & Hanun filius Seleph ſextus, menſuram ſecundam: poſt eum ædificavit Moſollam filius Barachiæ, contra gazophylacium ſuum. Poſt eum ædificavit Melchias filius aurificis uſque ad domum Nathinæorum, & ſcruta vendentium contra portam judicialem, & uſque ad cœnaculum anguli.

31 Et inter cœnaculum anguli in porta gregis ædificaverunt aurifices & negotiatores.

CAPUT IV.

Adverſantibus Sanaballat & Tobia cum ceteris gentibus, Judæi altera manu ædificant, altera gladium tenent; & Nehemia contra illorum ſubſannationes & inſidias Deum orante opus perficitur.

1 FActum eſt autem, cùm audiſſet Sanaballat quòd ædificaremus murum, iratus eſt valdè: & motus nimis ſubſannavit Judæos, A

2 Et dixit coram fratribus ſuis, & frequentia Samaritanorum: Quid Judæi faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? Num ſacrificabunt, & complebunt in una die? Numquid ædificare poterunt lapides de acervis pulveris, qui combuſti ſunt?

3 Sed & Tobias Ammanites proximus ejus, ait: Ædificent: ſi aſcenderit vulpes, tranſiliet murum eorum lapideum.

4 Audi Deus noſter, quia facti ſumus deſpectui converte opprobrium ſuper caput eorum, & da eos in deſpectionem in terra captivitatis.

5 Ne operias iniquitatem eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur, quia irriſerunt ædificantes.

6 Itaque ædificavimus murum, & conjunximus totum uſque ad partem dimidiam: & provocatum eſt cor populi ad operandum. B

7 Factum eſt autem, cùm audiſſet Sanaballat, & Tobias, & Arabes, & Ammanitæ, & Azotij, quòd obducta eſſet cicatrix muri Jeruſalem, & quòd cœpiſſent interrupta concludi, irati ſunt nimis.

8 Et congregati ſunt omnes pariter, ut venirent, & pugnarent contra Jeruſalem, & molirentur inſidias.

9 Et oravimus Deum noſtrum, & poſuimus cuſtodes ſuper murum die ac nocte contra eos.

10 Dixit autem Judas: Debilitata eſt fortitudo portantis, & humus nimia eſt, & nos non poterimus ædificare murum.

11 Et dixerunt hoſtes noſtri: Neſciant, & ignorent, donec veniamus in medium eorum, & interficiamus eos, & ceſſare faciamus opus. C

Digitized by Google

12 Factum eſt autem, venientibus Judæis, qui
habitabant juxta eos,& dicentibus nobis per de-
cem vices, ex omnibus locis quibus venerant ad
nos,

13 Statui in loco poſt murum per circuitum
populum in ordinem cum gladiis ſuis,& lanceis,
& arcubus.

14 Et perſpexi atque ſurrexi:& aio ad optima-
tes & magiſtratus, & ad reliquam partem vulgi:
Nolite timere à facie eorum. Domini magni &
terribilis mementote,& pugnate pro fratribus ve-
ſtris, filiis veſtris, & filiabus veſtris,& uxoribus
veſtris, & domibus veſtris.

15 Factum eſt autem, cùm audiſſent inimici
noſtri nunciatum eſſe nobis,diſſipavit Deus con-
ſilium eorum.Et reverſi ſumus omnes ad muros,
unuſquiſque ad opus ſuum.

16 Et factum eſt à die illa,media pars juvenum
D eorum faciebat opus,& media parata erat ad bel-
lum,& lanceæ,& ſcuta,& arcus,& loricæ,& prin-
cipes poſt eos in omni domo Juda

17 Ædificantium in muro,& portantium one-
ra, & imponentium:una manu ſua faciebat opus,
& altera tenebat gladium:

18 Ædificantium enim unuſquiſque gladio
erat accinctus renes.Et ædificabant,& clangebant
buccina juxta me.

19 Et dixi ad optimates,& ad magiſtratus, &
ad reliquam partem vulgi:Opus grande eſt & la-
tum, & nos ſeparati ſumus in muro procul alter
ab altero:

20 In loco quocumque audieritis clangorem
tubæ, illuc concurrite ad nos:Deus noſter pugna-
bit pro nobis.

21 Et nos ipſi faciamus opus:& media pars no-
ſtrûm teneat lanceas, ab aſcenſu auroræ donec
egrediantur aſtra.

22 In tempore quoque illo dixi populo: Unuſ-
quiſque cum puero ſuo maneat in medio Jeru-
ſalem, & ſint nobis vices per noctem,& diem,ad
operandum.

23 Ego autem & fratres mei, & pueri mei, &
cuſtodes, qui erant poſt me, non deponebamus
veſtimenta noſtra: unuſquiſque tantùm nuda-
batur ad baptiſmum.

CAPUT V.

*In magna fame Nehemias divites avaros increpat, uſu-
ráſque prohibet, ſua indigentibus ſponte elargiens.*

A 1 ET factus eſt clamor populi & uxorum ejus
magnus,adverſus fratres ſuos Judæos.

2 Et erant qui dicerent:Filij noſtri,& filiæ no-
ſtræ multæ ſunt nimis:accipiamus pro pretio eo-
rum frumentum,& comedamus,& vivamus.

3 Et erant qui dicerent:Agros noſtros, & vi-
neas, & domos noſtras opponamus,& accipiamus
frumentum in fame.

4 Et alij dicebant:Mutuò ſumamus pecunias in
tributa regis, demúſque agros noſtros & vineas:

5 Et nunc ſicut carnes fratrum noſtrorum, ſic
carnes noſtræ ſunt:& ſicut filij eorum, ita & filij
noſtri.Ecce nos ſubjugamus filios noſtros & filias
noſtras in ſervitutem, & de filiabus noſtris ſunt
famulæ, nec habemus unde poſſint redimi, &
agros noſtros, & vineas noſtras alij poſſident.

6 Et iratus ſum nimis cùm audiſſem clamorem
eorum ſecundùm verba hæc:

7 Cogitavítque cor meum mecum:& increpa-
vi optimates & magiſtratus, & dixi eis:Uſuráſne
ſinguli à fratribus veſtris exigitis?Et congregavi B
adverſum eos concionem magnam,

8 Et dixi eis:Nos, ut ſcitis,redemimus fratres
noſtros Judæos,qui venditi fuerant gentibus, ſe-
cundùm poſſibilitatem noſtram, & vos igitur
vendetis fratres veſtros,& redimemus eos? Et ſi-
luerunt, nec invenerunt quid reſponderent.

9 Dixíque ad eos: Non eſt bona res,quam fa-
citis:quare non in timore Dei noſtri ambulatis,
ne exprobretur nobis à gentibus inimicis noſtris?

10 Et ego,& fratres mei,& pueri mei,commo-
davimus plurimis pecuniam & frumentum:
non repetamus in commune iſtud, æs alienum
concedamus, quod debetur nobis.

11 Reddite eis hodie agros ſuos,& vineas ſuas,
& oliveta ſua, & domos ſuas:quin potiùs & cen-
teſimam pecuniæ, frumenti, vini, & olei,quam C
exigere ſoletis ab eis, date pro illis.

12 Et dixerunt:Reddemus,& ab eis nihil quæ-
remus:ſícque faciemus ut loqueris.Et vocavi Sa-
cerdotes, & adjuravi eos, ut facerent juxta quod
dixeram.

13 Inſuper excuſſi ſinum meum,& dixi:Sic ex-
cutiat Deus omnem virum, qui non compleverit
verbum iſtud, de domo ſua,& de laboribus ſuis:
ſic excutiatur, & vacuus fiat. Et dixit univerſa
multitudo: Amen. Et laudaverunt Deum. Fecit
ergo populus ſicut erat dictum.

14 A die autem illa, qua præceperat rex mihi
ut eſſem dux in terra Juda, ab anno vigeſimo uſ-
que ad annum trigeſimum ſecundum Artaxerxis
regis,per annos duodecim, ego & fratres mei an-
nonas,quæ ducibus debebantur,non comedimus.

15 Duces autem primi, qui fuerant ante me,
gravaverunt populum,& acceperunt ab eis,in pa- D
ne, & vino,& pecunia,quotidie ſiclos quadragin-
ta: ſed & miniſtri eorum depreſſerunt populum,
Ego autem non feci ita propter timorem Dei:

16 Quin potiùs in opere muri ædificavi, &
agrum non emi, & omnes pueri mei congregati
ad opus erant.

17 Judæi quoque & magiſtratus,centum quin-
quaginta viri,& qui veniebant ad nos de gentibus
quæ in circuitu noſtro ſunt,in menſa mea erant.

18 Parabatur autem mihi per dies ſingulos bos
unus,arietes ſex electi,exceptis volatilibus, & in-
ter dies decem vina diverſa,& alia multa tribue-
bam:inſuper & annonas ducatus mei non quæſi-
vi:valdè enim attenuatus erat populus.

19 Memento mei Deus meus in bonum,ſecun-
dùm omnia quæ feci populo huic.

CAPUT VI.

*Sanaballat cum ſociis Iudæis ad fœdus inſidioſis litteris
invitans, ac ſic ædificationem impedire nitens, non terret, nec
immutat propoſitum Nehemiæ:completóque muro, timuerunt
omnes finitimæ gentes.*

1 FActum eſt autem,cùm audiſſet Sanaballat,& A
Tobias, & Goſſem Arabs, & ceteri inimici
noſtri,quòd ædificaſſem ego murum, & non eſſet
in

Digitized by Google

in ipſo reſidua interruptio (uſque ad tempus au-
tem illud valvas non poſueram in portis.)
2 Miſerunt Sanaballat & Goſſem ad me,dicen-
tes: Veni,& percutiamus fœdus pariter in vicu-
lis in Campo Ono. Ipſi autem cogitabant ut fa-
cerent mihi malum.
3 Miſi ergo ad eos nuntios,dicens:Opus gran-
de ego facio, & non poſſum deſcendere:ne fortè
negligatur,cùm venero & deſcendero ad vos.
4 Miſerunt autem ad me ſecundùm verbum
hoc per quattuor vices:& reſpondi eis juxta ſer-
monem priorem.
B 5 Et miſit ad me Sanaballat juxta verbum prius
quinta vice puerum ſuum,& epiſtolam habebat
in manu ſua ſcriptam hoc modo:
6 In gentibus auditum eſt, & Goſſem dixit,
quòd tu & Judæi cogitetis rebellare,& propterea
ædifices murum, & levare te velis ſuper eos re-
gem: propter quam cauſam,
7 Et prophetas poſueris, qui prædicent de te
in Jeruſalem,dicentes:Rex in Judæa eſt. Auditu-
rus eſt rex verba hæc:idcircò nunc veni,ut inea-
mus conſilium pariter.
8 Et miſi ad eos, dicens: Non eſt factum ſe-
cundùm verba hæc, quæ tu loqueris: de corde
enim tuo tu componis hæc.
9 Omnes enim hi terrebant nos, cogitantes
quòd ceſſarent manus noſtræ ab opere, & quieſ-
ceremus.Quam ob cauſam magis confortavi ma-
nus meas.
10 Et ingreſſus ſum domum Semaiæ filij Da-
C laiæ filij Metabeel ſecretò.Qui ait:Tractemus no-
biſcum in domo Dei in medio templi,& clauda-
mus portas ædis:quia venturi ſunt ut interficiant
te, & nocte venturi ſunt ad occidendum te.
11 Et dixi:Num quiſquam ſimilis mei fugit?
& quis ut ego ingredietur templum, & vivet?
non ingrediar.
12 Et intellexi quòd Deus non miſiſſet eum,ſed
quaſi vaticinans locutus eſſet ad me,& Tobias,&
Sanaballat conduxiſſent eum.
13 Acceperat enim pretium, ut territus face-
rem, & peccarem, & haberent malum, quod ex-
probrarent mihi.
14 Memento mei Domine pro Tobia & Sana-
ballat, juxta opera eorum talia: ſed & Noadiæ
prophetæ, & ceterorum prophetarum, qui terre-
bant me.
15 Completus eſt autem murus vigeſimo quin-
to die menſis Elul, quinquaginta duobus diebus.
D 16 Factum eſt ergo cùm audiſſent omnes ini-
mici noſtri,ut timerent univerſæ gentes,quæ erãt
in circuitu noſtro, & conciderent intra ſemet-
ipſos, & ſcirent quòd à Deo factũ eſſet opus hoc.
17 Sed & in diebus illis, multæ optimatum Ju-
dæorum epiſtolæ mittebantur ad Tobiam, & à
Tobia veniebant ad eos.
18 Multi enim erant in Judæa habentes jura-
mentum ejus,quia gener erat Secheniæ filij Area,
& Johanan filius ejus acceperat filiam Moſollam
filij Barachiæ:
19 Sed & laudabant eum coram me, & verba
mea nuntiabant ei: & Tobias mittebat epiſtolas
ut terreret me.

Caput VII.

Per Nehemiam conſtituuntur cuſtodes in Ieruſalem: deinde convocato populo recenſentur hi qui primùm aſcenderant Ieruſalem, unà cum jumentis ipſorum; dantúrque munera ad opus ædificationis.

1 POſtquam autem ædificatus eſt murus,& po- A
ſui valvas,& recenſui janitores,& cantores, Eccl. 49. d. 13.
& Levitas:
2 Præcepi Hanani fratri meo, & Hananiæ
principi domus de Jeruſalem(ipſe enim quaſi vir
verax & timens Deum plus ceteris videbatur.)
3 Et dixi eis: Non aperiantur portæ Jeruſalem
uſque ad calorem ſolis. Cúmque adhuc aſſiſte-
rent,clauſæ portæ ſunt,& oppilatæ:& poſui cuſto-
des de habitatoribus Jeruſalem,ſingulos per vices
ſuas, & unumquemque contra domum ſuam.
4 Civitas autem erat lata nimis & grandis, &
populus parvus in medio ejus,& non erant domus
ædificatæ.
5 Deus autem dedit in corde meo, & congre-
gavi optimates,& magiſtratus,& vulgus,ut recen-
ſerẽ eos:& inveni librũ cenſus eorum, qui aſcen-
derant primùm,& inventum eſt ſcriptum in eo.
6 * Iſti filij provinciæ,qui aſcenderũt de capti- * 1. Eſd. 2. a. 1.
vitate migrantium,quos tranſtulerat Nabuchodo-
noſor rex Babylonis,& reverſi ſunt in Jeruſalem, B
& in Judæam unuſquiſque in civitatem ſuam.
7 Qui venerunt cum Zorobabel, Joſue, Nehe-
mias, Azarias, Raamias,Nahamani,Mardochæus,
Belſam, Meſpharath,Begoai,Nahum,Baana. Nu-
merus virorum populi Iſraël:
8 Filij Pharos,duo millia centũ ſeptuaginta duo:
9 Filij Saphatia, trecenti ſeptuaginta duo:
10 Filij Area,ſexcenti quinquaginta duo:
11 Filij Phahathmoab filiorum Joſue & Joab,
duo millia octingenti decem & octo:
12 Filij Ælam, mille ducenti quinquaginta
quattuor.
13 Filij Zethua,octingẽti quadragintaquinque:
14 Filij Zachai, ſeptingenti ſexaginta:
15 Filij Bannui,ſexcenti quadraginta octo: C
16 Filij Bebai, ſexcenti viginti octo:
17 Filij Azgad,duo millia trecenti viginti duo:
18 Filij Adonicam, ſexcenti ſexaginta ſeptem;
Filij Beguai,duo millia ſexaginta ſeptem:
19 Filij Adin,ſexcẽti quinquaginta quinque:
20 Filij Ater, filij Hezeciæ,nonaginta octo:
21 Filij Haſem, trecenti viginti octo:
22 Filij Beſai, trecenti viginti quattuor:
23 Filij Hareph, centum duodecim:
24 Filij Gabaon, nonagintaquinque:
25 Filij Bethlehem & Netupha, centum octo-
ginta octo.
26 Viri Anathoth, centum viginti octo.
27 Viri Bethazmoth, quadraginta duo.
28 Viri Cariathiarim, Cephira,& Beroth, ſep-
tingenti quadraginta tres.
29 Viri Rama & Geba, ſexcenti vigintiunus. D
30 Viri Machmas, centum vigintiduo.
31 Viri Bethel & Hai, centum vigintitres.
32 Viri Nebo alterius, quinquagintaduo.
33 Viri Ælam alterius,mille ducenti quinqua-
gintaquattuor.
34 Filij Harem, trecenti viginti.

Digitized by Google

35 Filij Jericho, trecenti quadraginta quinque.
36 Filij Lod Hadid & Ono, ſeptingenti vigintiunus.
37 Filij Senaa, tria millia nongenti triginta.
38 Sacerdotes: Filij Idaia in domo Joſue, nongenti ſeptuagintatres.
39 Filij Emmer, mille quinquagintaduo.
40 Filij Phashur, mille ducēti quadraginta ſptē.
41 Filij Arem, mille decem & ſeptem.
42 Levitæ:
43 Filij Joſue & Cedmihel filiorum
44 Odviæ, ſeptuagintaquattuor. Cantores:
45 Filij Aſaph, centum quadragintaocto.
E 46 Janitores: Filij Sellum, filij Ater, filij Telmon, filij Accub, filij Hatita, filij Sobai: centum trigintaocto.
47 Nathinæi: filij Soha, filij Haſupha, filij Tebbaoth,
48 Filij Ceros, filij Siaa, filij Phadon, filij Lebana, filij Hagaba, filij Selmai,
49 Filij Anan, filij Geddel, filij Gaher,
50 Filij Raaia, filij Raſin, filij Necoda,
51 Filij Gezen, filij Aza, filij Phaſea,
52 Filij Beſai, filij Munim, filij Nephuſſim,
53 Filij Bacbuc, filij Hacupha, filij Harhur,
54 Filij Beſloth, filij Mahida, filij Harſa,
55 Filij Bercos, filij Siſara, filij Thema,
56 Filij Naſia, filij Hatipha,
57 Filij ſervorum Salomonis, filij Sothai, filij Sophereth, filij Pharida,
58 Filij Jahala, filij Darcon, filij Jeddel,
59 Filij Saphatia, filij Hatil, filij Phochereth, qui erat ortus ex Sabaim, filio Amon.
60 Omnes Nathinæi, & filij ſervorum Salomonis, trecenti nonaginta duo.
61 Hi ſunt autem, qui aſcenderunt de Thelmela, Thelharſa, Cherub, Addon, & Emmer: & non potuerunt indicare domum patrum ſuorum, & ſemen ſuum, utrùm ex Iſraël eſſent.
F 62 Filij Dalaia, filij Tobia, filij Necoda, ſexcenti quadraginta duo.
63 Et de Sacerdotibus, filij Habia, filij Accos, filij Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem: & vocatus eſt nomine eorum.
64 Hi quæſierunt ſcripturam ſuam in cenſu, & non invenerunt: & ejecti ſunt de ſacerdotio.
65 Dixítque Atherſatha eis ut non manducarent de Sanctis ſanctorum, donec ſtaret Sacerdos doctus & eruditus.
66 Omnis multitudo quaſi vir unus, quadragintaduo millia trecenti ſexaginta.
67 Abſque ſervis & ancillis eorum, qui erant ſeptem millia trecenti trigintaſeptem, & inter eos cãtores, & cãtatrices, ducēti quadragintaquinque.
68 Equi eorum, ſeptingenti triginta ſex: muli eorum, ducenti quadragintaquinque:
69 Cameli eorum, quadringenti trigintaquinque, aſini, ſex millia ſeptingenti viginti.

Hucuſque refertur quid in commentario ſcriptum fuerit, exin Nehemiæ hiſtoria texitur

G 70 Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus. Atherſatha dedit in theſaurum auri drachmas mille, phialas quinquaginta, tunicas ſacerdotales quingentas triginta.
71 Et de principibus familiarum dederunt in theſaurum operis, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia ducentas.
72 Et quod dedit reliquus populus, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia, & tunicas ſacerdotales ſexagintaſeptem.
73 Habitaverunt autem Sacerdotes, & Levitæ, & janitores, & cantores, & reliquum vulgus, & Nathinæi, & omnis Iſraël, in civitatibus ſuis.

CAPUT VIII.

Eſdras diſtinctè populo verba Legis recitat, facto per Levitas ſilentio, & contriſtatum populum Nehemias conſolatur, allatiſque frondibus celebrant ſeptem diebus feſtum tabernaculorum; legente ſingulis diebus Eſdra in libro Legis.

A 1 ET venerat menſis ſeptimus: filij autem Iſraël erant in civitatibus ſuis. Congregatúſque eſt omnis populus quaſi vir unus, ad plateam quæ eſt ante portam aquarum: & dixerunt Eſdræ ſcribæ ut afferret librum legis Moyſi, quam præceperat Dominus Iſraëli.
2 Attulit ergo Eſdras Sacerdos legem corã multitudine virorum & mulierum, cunctíſque qui poterant intelligere, in die prima menſis ſeptimi.
3 Et legit in eo apertè in platea, quæ erat ante portam aquarum, de manè uſque ad mediam diē, in conſpectu virorum & mulierum & ſapientiū: & aures omnis populi erant erectæ ad Librum.
4 Stetit autem Eſdras ſcriba ſuper gradum ligneum, quem fecerat ad loquendum: & ſteterunt
B juxta eum, Mathathias, & Semeia, & Ania, & Uria, & Helcia, & Maaſia, ad dexteram ejus: & ad ſiniſtram, Phadaia, Miſaël, & Melchia, & Haſum, & Haſbadana, Zacharia, & Moſollam.
5 Et aperuit Eſdras librum coram omni populo: ſuper univerſum quippe populum eminebat: & cùm aperuiſſet eum, ſtetit omnis populus.
6 Et benedixit Eſdras Domino Deo magno: & reſpondit omnis populus: Amen, Amen: elevans manus ſuas. & incurvati ſunt, & adoraverunt Deum proni in terram.
7 Porrò Joſue, & Bani, & Serebia, Jamin, Accub, Septhai, Odia, Maaſia, Celitha, Azarias, Jozabed, Hanan, Phalaia, Levitæ, ſilentium faciebant in populo ad audiendam legem: populus autem ſtabat in gradu ſuo.
8 Et legerunt in Libro legis Dei diſtinctè, & apertè ad intelligendum: & intellexerunt cùm legeretur.
9 Dixit autem Nehemias (ipſe eſt Atherſatha)
C & Eſdras ſacerdos & ſcriba, & Levitæ interpretãtes univerſo populo: Dies ſanctificatus eſt Domino Deo noſtro, nolite lugere, & nolite flere. Flebat enim omnis populus cùm audiret verba legis.
10 Et dixit eis: Ite, comedite pinguia, & bibite mulſū, & mittite partes his qui non præparaverūt ſibi: quia ſanctus dies Domini eſt, & nolite contriſtari: gaudiū etenim Domini eſt fortitudo noſtra.
11 Levitæ autem ſilentium faciebant in omni populo, dicentes: Tacete, quia dies ſanctus eſt, & nolite dolere.
12 Abiit itaque omnis populus, ut comederet & biberet, & mitteret partes, & faceret lætitiã magnam: quia intellexerant verba, quæ docuerat eos.
13 Et in die ſecundo congregati ſunt principes familiarum

Digitized by Google

familiarum univerſi populi,Sacerdotes & Levitæ,
D ad Eſdrã ſcribã,ut interpretaretur eis verba Legis.
14 Et invenerunt ſcriptum in Lege,præcepiſſe
Dominum in manu Moyſi,ut habitent filij Iſraël
in tabernaculis,in die ſollemni,menſe ſeptimo :
15 Et ut prædicent,& divulgent vocem in uni-
verſis urbibus ſuis,& in Jeruſalem,dicentes:Egre-
dimini in montem, & afferte frondes olivæ , &
frondes ligni pulcherrimi,frondes myrti,& ramos
palmarum,& frondes ligni nemoroſi, ut fiant ta-
bernacula, ſicut ſcriptum eſt.
16 Et egreſſus eſt populus,& attulerunt. Fece-
rúntque ſibi tabernacula unuſquiſque in domate
ſuo,& in atriis ſuis,& in atriis domus Dei, & in
platea portæ aquarum,& in platea portæ Ephraim.
17 Fecit ergo univerſa Eccleſia eorum qui re-
dierant de captivitate, tabernacula , & habitave-
runt in tabernaculis:non enim fecerant à diebus
Joſue filij Nun taliter filij Iſraël uſque ad diem
illum. Et fuit lætitia magna nimis.
18 Legit autem in Libro legis Dei per dies ſin-
gulos, à die primo uſque ad diem noviſſimum.&
fecerunt ſollemnitatem ſeptem diebus,& in die
octavo collectam juxta ritum.

CAPUT IX.

Populus in jejunio & ſaccis pœnitens ſeparat ſe ab alienigenis : Levitæ confitentur Dei beneficia , Iſraëlitarúmque ſcelera, & pro populo orant, ac ita fœdus cum Domino feriunt.

A 1 IN die autem vigeſimoquarto menſis hujus,
convenerunt filij Iſraël in jejunio & in ſaccis,
& humus ſuper eos.
2 Et ſeparatum eſt ſemen filiorum Iſraël ab
omni filio alienigena:& ſteterunt,& confiteban-
tur peccata ſua, & iniquitates patrum ſuorum.
3 Et conſurrexerunt ad ſtandum:& legerunt in
volumine legis Domini Dei ſui,quater in die, &
quater confitebantur, & adorabant Dominum
Deum ſuum.
4 Surrexerunt autem ſuper gradum Levita-
rum, Joſue,& Bani,& Cedmihel, Sabania,Bonni ,
Sarebias, Bani,& Canani : & clamaverunt voce
magna ad Dominum Deum ſuum.
5 Et dixerunt Levitæ,Joſue,& Cedmihel, Bon-
ni , Haſebnia , Serebia,Odaia, Sebnia, Phatahia:
Surgite, benedicite Domino Deo veſtro ab æter-
no uſque in æternum:& benedicant nomini glo-
riæ tuæ excelſo in omni benedictione & laude.
B 6 Tu ipſe Domine, ſolus , tu feciſti cælum , &
cælum cælorum, & omnem exercitum eorum :
terram, & univerſa quæ in ea ſunt : maria,& om-
nia quæ in eis ſunt:& tu vivificas omnia hæc,&
exercitus cæli te adorat.
7 Tu ipſe,Domine Deus,qui elegiſti Abram ,
*Gen. 11.31. & * eduxiſti eum de igne Chaldæorum,& poſui-
ſti nomen ejus Abraham.
8 Et inveniſti cor ejus fidele coram te:& per-
cuſſiſti cum eo fœdus,ut dares ei Terram Chana-
næi,Hethæi,& Amorrhæi, & Pherezæi, & Jebu-
ſæi, & Gergeſæi,ut dares ſemini ejus:& impleſti
verba tua,quoniam juſtus es.
9 Et vidiſti afflictionem patrum noſtrorum in
Ægypto:clamorémque eorum audiſti ſuper Mare
rubrum.
10 Et dediſti ſigna atque portenta in Pharaone,
& in univerſis ſervis ejus,& in omni populo terræ
illius:cognoviſti enim quia ſuperbè egerant con-
tra eos:& feciſti tibi nomen,ſicut & in hac die.
11 Et mare diviſiſti ante eos,& tranſierunt per
medium maris in ſicco : perſecutores autem eo-
rum projeciſti in profundum , quaſi lapidem in
aquas validas.
12 Et in columna nubis ductor eorum fuiſti C
per diem , & in columna ignis per noctem , ut
appareret eis via, per quam ingrediebantur.
13 Ad montem quoque Sinai deſcendiſti,& lo-
cutus es cum eis de cælo,& dediſti eis judicia re-
cta,& legẽ veritatis,ceremonias,& præcepta bona:
14 Et ſabbatum ſanctificatum tuum oſtendiſti
eis,& mandata,& ceremonias, & legem præcepi-
ſti eis,in manu Moyſi ſervi tui.
15 Panem quoque de cælo dediſti eis in fame
eorum,& aquam de petra eduxiſti eis ſitientibus,
& dixiſti eis ut ingrederẽtur & poſſiderent terrã,
ſuper quam levaſti manum tuam, ut traderes eis.
16 Ipſi verò & patres noſtri ſuperbè egerunt ,
& induraverunt cervices ſuas, & non audierunt
mandata tua.
17 Et noluerunt audire, & non ſunt recordati
mirabilium tuorum quæ feceras eis. Et indurave-
runt cervices ſuas, & dederunt caput ut conver-
terentur ad ſervitutem ſuam,quaſi per contentio- D
nem.Tu autem Deus propitius,clemens & miſe-
ricors,longanimis & multæ miſerationis , non de-
reliquiſti eos ,
18 Et quidem cùm feciſſent ſibi vitulum cõfla-
tilem,& dixiſſent:iſte eſt Deus tuus,qui eduxit te
de Ægypto:fecerúntque blaſphemias magnas.
19 Tu autem in miſericordiis tuis multis non
dimiſiſti eos in deſerto : columna nubis non re-
ceſſit ab eis per diem, ut duceret eos in viam , &
columna ignis per noctem, ut oſtenderet eis iter
per quod ingrederentur.
20 Et ſpiritum tuum bonum dediſti qui doce-
ret eos, & manna tuum non prohibuiſti ab ore
eorum, & aquam dediſti eis in ſiti.
21 Quadraginta annis paviſti eos in deſerto ,
nihílque eis defuit:veſtimenta eorum non inve-
teraverunt,& pedes eorum non ſunt attriti.
22 Et dediſti eis regna , & populos, & partitus
es eis ſortes:& poſſederunt terram Sehon, & ter-
ram regis Heſebon,& terram Og regis Baſan.
23 Et multiplicaſti filios eorum ſicut ſtellas cæ-
li,& adduxiſti eos ad terram,de qua dixeras pa-
tribus eorum ut ingrederentur & poſſiderent.
24 Et venerunt filij,& poſſederũt terram,& hu- E
miliaſti coram eis habitatores terræ Chananæos ,
& dediſti eos in manu eorum , & reges eorum &
populos terræ,ut facerent eis ſicut placebat illis.
25 Ceperunt itaque urbes munitas,& humum
pinguem , & poſſederunt domos plenas cunctis
bonis,ciſternas ab aliis fabricatas, vineas , & oli-
veta,& ligna pomifera multa : & comederunt , &
ſaturati ſunt,& impinguati ſunt,& abundaverunt
deliciis in bonitate tua magna.
26 Provocaverunt autem te ad iracundiam , &
receſſerunt à te , & projecerunt legem tuam poſt
terga ſua:& prophetas tuos occiderunt , qui con-

Digitized by Google

teſtabantur eos ut reverterentur ad te: fecerúnt-
que blaſphemias grandes.
27 Et dediſti eos in manu hoſtium ſuorum, &
afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis ſuæ
F clamaverunt ad te, & tu de cælo audiſti, & ſecun-
dùm miſerationes tuas multas dediſti eis ſalvato-
res, qui ſalvarent eos de manu hoſtium ſuorum.
28 Cúmque requieviſſent, reverſi ſunt ut face-
rent malum in conſpectu tuo: & dereliquiſti eos
in manu inimicorum ſuorum, & poſſederunt eos.
Converſíque ſunt, & clamaverunt ad te: tu autem
de cælo exaudiſti, & liberaſti eos in miſericor-
diis tuis, multis temporibus.
29 Et conteſtatus es eos ut reverterentur ad
Legem tuam. Ipſi verò ſuperbè egerunt, & non
audierunt mandata tua, & in judiciis tuis pecca-
verunt, quæ faciet homo, & vivet in eis: & dede-
runt humerum recedentem, & cervicem ſuam in-
duraverunt, nec audierunt.
30 Et protraxiſti ſuper eos annos multos, &
conteſtatus es eos in ſpiritu tuo per manum pro-
phetarum tuorum: & non audierunt, & tradidiſti
eos in manu populorum terrarum.
31 In miſericordiis autem tuis plurimis non fe-
ciſti eos in conſumptionem, nec dereliquiſti eos:
quoniam Deus miſerationum, & clemens es tu.
32 Nunc itaque Deus noſter magne, fortis, &
terribilis, cuſtodiens pactum & miſericordiam, ne
avertas à facie tua omnem laborem, qui invenit
nos, reges noſtros, & principes noſtros, & ſacer-
G dotes noſtros, & prophetas noſtros, & patres no-
ſtros, & omnem populum tuum, à diebus regis
Aſſur uſque in diem hanc.
33 Et tu juſtus es in omnibus, quæ venerunt
ſuper nos: quia veritatem feciſti, nos autem impiè
egimus.
34 Reges noſtri, principes noſtri, ſacerdotes
noſtri, & patres noſtri, non fecerunt legem tuam,
& non attenderunt mandata tua, & teſtimonia
tua quæ teſtificatus es in eis.
35 Et ipſi in regnis ſuis, & in bonitate tua mul-
ta, quā dederas eis, & in terra latiſſima & pingui,
quam tradideras in conſpectu eorum, non ſervie-
runt tibi, nec reverſi ſunt à ſtudiis ſuis peſſimis.
36 Ecce nos ipſi hodie ſervi ſumus: & terra,
quam dediſti patribus noſtris ut comederent pa-
nem ejus, & quæ bona ſunt ejus, & nos ipſi ſervi
ſumus in ea.
37 Et fruges ejus multiplicantur regibus, quos
poſuiſti ſuper nos propter peccata noſtra, & cor-
poribus noſtris dominantur, & jumentis noſtris
ſecundùm voluntatem ſuam, & in tribulatione
magna ſumus.
38 Super omnibus ergo his nos ipſi percutimus
fœdus, & ſcribimus, & ſignant principes noſtri,
Levitæ noſtri, & Sacerdotes noſtri.

CAPUT X.

Deſignantur qui fœdus initum ſignarunt, quo pollicentur ſe ſervaturos univerſa Dei præcepta, maximè de non commiſcendo cum alienigenis, de ſervandis ſabbato, anno ſeptimo, oblationibus, primitiis ac decimis.

A 1 Signatores autem fuerunt, Nehemias, Ather-
ſatha filius Hachelai, & Sedecias,
2 Saraias, Azarias, Jeremias,
3 Pheſhur, Amarias, Melchias,
4 Hattus, Sebenia, Melluch,
5 Harem, Merimuth, Obdias,
6 Daniel, Genthon, Baruch,
7 Moſollam, Abia, Miamin,
8 Maazia, Belgai, Semeia: hi Sacerdotes.
9 Porrò Levitæ, Joſue filius Azaniæ, Bennui de
filiis Henadad, Cedmihel,
10 Et fratres eorum, Sebenia, Odaia, Celita,
Phalaia, Hanan,
11 Micha, Rohob, Haſebia,
12 Zachur, Serebia, Sabania,
13 Odaia, Bani, Baninu.
14 Capita populi, Pharos, Phahathmoab,
Aelam, Zethu, Bani,
15 Bonni, Azgad, Bebai,
16 Adonia, Begoai, Adin, B
17 Ater, Hezecia, Azur,
18 Odaia, Haſum, Beſai.
19 Hareph, Anathoth, Nebai,
20 Megphias, Moſollam, Hazir,
21 Meſizabel, Sadoc, Jeddua,
22 Pheltia, Hanan, Anaia,
23 Oſee, Hanania, Haſub,
24 Alohes, Phalea, Sobec,
25 Rehum, Haſebna, Maaſia,
26 Echaia, Hanan, Anan,
27 Melluch, Haran, Baana.
28 Et reliqui de populo, Sacerdotes, Levitæ,
janitores, & cantores, Nathinæi, & omnes qui ſe
ſeparaverunt de populis terrarum ad legem Dei,
uxores eorum, filij eorum, & filiæ eorum.
29 Omnes qui poterant ſapere, ſpondentes pro
fratribus ſuis, optimates eorum, & qui veniebant
ad pollicendum & jurandum ut ambularent in le-
ge Dei, quam dederat in manu Moyſi ſervi Dei,
ut facerent & cuſtodirent univerſa mandata Do-
mini Dei noſtri, & judicia ejus & ceremonias
ejus.
30 Et ut non daremus filias noſtras populo ter-
ræ, & filias eorum non acciperemus filiis noſtris.
31 Populi quoque terræ, qui important vena-
lia, & omnia ad uſum per diem ſabbati ut ven- C
dant, non accipiemus ab eis in ſabbato & in die
ſanctificato. Et dimittemus annum ſeptimum, &
exactionem univerſæ manus.
32 Et ſtatuemus ſuper nos præcepta, ut demus
tertiam partem ſicli per annum ad opus domus
Dei noſtri,
33 Ad panes propoſitionis, & ad ſacrificium
ſempiternum, & in holocauſtum ſempiternum in
ſabbatis, in calendis, in ſollemnitatibus & in ſan-
ctificatis, & pro peccato: ut exoretur pro Iſraël,
& in omnem uſum domus Dei noſtri.
34 Sortes ergo miſimus ſuper oblationem ligno-
rum, inter Sacerdotes, & Levitas, & populum, ut
inferrentur in domum Dei noſtri per domos pa-
trum noſtrorum, per tempora, à temporibus anni
uſque ad annum: ut arderent ſuper altare Domi-
ni Dei noſtri, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi:
35 Et ut afferremus primogenita terræ noſtræ,
& primitiva univerſi fructus omnis ligni, ab anno
in annum, in domo Domini.
36 Et primitiva filiorum noſtrorum, & pecorū
noſtrorum,

Digitized by Google

D noſtrorum,ſicut ſcriptum eſt in lege,& primitiva boum noſtrorum,& ovium noſtrarum , ut offerrentur in domo Dei noſtri, Sacerdotibus qui miniſtrant in domo Dei noſtri:

37 Et primitias ciborum noſtrorum, & libaminum noſtrorum,& poma omnis ligni , vindemiæ quoque & olei, afferemus Sacerdotibus ad gazophylacium Dei noſtri,& decimam partem terræ noſtræ Levitis. Ipſi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum noſtrorum.

38 Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum, & Levitæ offerent decimam partem decimæ ſuæ in domo Dei noſtri, ad gazophylacium in domum theſauri.

39 Ad gazophylacium enim deportabunt filij Iſraël, & filij Levi,primitias frumenti,vini , & olei: & ibi erunt vaſa ſanctificata,& Sacerdotes, & cantores,& janitores , & miniſtri, & non dimittemus domum Dei noſtri.

CAPUT XI.

Recenſentur incolæ Ieruſalem & civitatum Iuda poſt inſtaurationem.

A 1 HAbitaverunt autem principes populi in Jeruſalem:reliqua verò plebs miſit ſortem, ut tollerent unam partem de decem,qui habitaturi eſſent in Jeruſalem civitate ſancta,novem verò partes in civitatibus.

2 Benedixit autem populus omnibus viris qui ſe ſponte obtulerant ut habitarent in Jeruſalem.

3 Hi ſunt itaque principes provinciæ, qui habitaverunt in Jeruſalem , & in civitatibus Juda. Habitavit autem unuſquiſque in poſſeſſione ſua, in urbibus ſuis, Iſraël,Sacerdotes, Levitæ, Nathinæi, & filij ſervorum Salomonis.

4 Et in Jeruſalem habitaverunt de filiis Juda , & de filiis Benjamin : de filiis Juda, Athaias filius Aziam , filij Zachariæ , filij Amariæ,filij Saphatiæ, filij Malaleel : de filiis Phares ,

5 Maaſia filius Baruch, filius Cholhoza , filius Hazia, filius Adaia , filius Joiarib, filius Zachariæ, filius Silonitis:

6 Omnes hi filij Phares, qui habitaverunt in Jeruſalem,quadringenti ſexagintaocto viri fortes.

B 7 Hi ſunt autem filij Benjamin : Sellum filius Moſollam,filius Joed, filius Phadaia,filius Colaia, filius Maſia, filius Etheel, filius Iſaia ,

8 Et poſt eum Gebbai,Sellai,nongenti vigintiocto ,

9 Et Joël filius Zechri præpoſitus eorum,& Judas filius Senua ſuper civitatem ſecundus.

10 Et de ſacerdotibus,Idaia filius Joarib,Jachin,

11 Saraia filius Helciæ, filius Moſollam , filius Sadoc , filius Meraioth, filius Achitob princeps domus Dei ,

12 Et fratres eorum facientes opera templi : octingenti viginti duo. Et Adaia filius Jeroham, filius Phelelia, filius Amſi, filius Zachariæ , filius Pheshur, filius Melchiæ ,

13 Et fratres ejus principes patrum : ducenti quadraginta duo. Et Amaſſai filius Azreel, filius Ahazi, filius Moſollamoth, filius Emmer ,

14 Et fratres eorum potentes nimis : centum vigintiocto, & præpoſitus eorum Zabdiel filius potentium.

15 Et de Levitis Semeia filius Haſub , filius Azaricam, filius Haſabia, filius Boni ,

16 Et Sabathai & Jozabed, ſuper omnia opera, quæ erant foriſecus in domo Dei,à principibus Levitarum. C

17 Et Mathania filius Micha,filius Zebedei, filius Aſaph, princeps ad laudandũ & ad cõfitendũ in oratione,& Becbecia ſecũdus de fratribus ejus, & Abda filius Samua,filius Galal,filius Idithum:

18 Omnes Levitæ in civitate ſancta ducenti octoginta quattuor.

19 Et janitores,Accub,Telmon,& fratres eorũ, qui cuſtodiebant oſtia: centum ſeptuaginta duo.

20 Et reliqui ex Iſraël Sacerdotes & Levitæ in univerſis civitatibus Juda , unuſquiſque in poſſeſſione ſua.

21 Et Nathinæi, qui habitabant in Ophel, & Siaha, & Gaſpha de Nathinæis.

22 Et epiſcopus Levitarum in Jeruſalem,Azzi filius Bani , filius Haſabiæ,filius Mathaniæ, filius Michæ. De filiis Aſaph , cantores in miniſterio domus Dei.

23 Præceptum quippe regis ſuper eos erat , & ordo in cantoribus per dies ſingulos,

24 Et Phathahia filius Meſezebel,de filiis Zara filij Juda in manu regis, juxta omne verbum populi , D

25 Et in domibus per omnes regiones eorum. De filiis Juda habitaverunt in Cariatharbe & in filiabus ejus : & in Dibon,& in filiabus ejus: & in Cabſeel, & in viculis ejus ,

26 Et in Jeſue,& in Molada,& in Bethphaleth,

27 Et in Haſerſual, & in Berſabee, & in filiabus ejus ,

28 Et in Siceleg, & in Mochona, & in filiabus ejus ,

29 Et in Remmon,& in Saraa,& in Jerimuth,

30 Zanoa, Odollam,& in villis earum, Lachis & regionibus ejus, & Azeca,& filiabus ejus. Et manſerunt in Berſabee uſque ad vallem Ennom.

31 Filij autem Benjamin,à Geba,Mechmas, & Hai , & Bethel, & filiabus ejus :

32 Anathoth, Nob , Anania ,

33 Aſor, Rama, Gethaim ,

34 Hadid, Seboim, & Neballat, Lod

35 Et Ono valle artificum.

36 Et de Levitis portiones Judæ & Benjamin.

CAPUT XII.

Nomina & officia Sacerdotum ac Levitarum qui cum Zorobabel in Ieruſalem aſcenderunt , & cuſtodes theſaurorum : magna ſollemnitate convocatis undique Levitis celebrant dedicationem muri Ieruſalem.

1 HI ſunt autem Sacerdotes & Levitæ,qui aſcenderunt cum Zorobabel filio Salathiel, & Ioſue: Saraia, Jeremias, Eſdras , A

2 Amaria, Melluch , Hattus ,

3 Sebenias, Rheum , Merimuth ,

4 Addo, Genthon, Abia ,

5 Miamin, Madia , Belga ,

6 Semeia,& Joiarib,Idaia,Sellũ, Amoc,Helcias,

7 Idaia. Iſti principes Sacerdotum , & fratres eorum, in diebus Joſue.

8 Porrò Levitæ,Jeſua,Bennui,Cedmihel,Sarebia, Juda,Mathanias,ſuper hymnos ipſi & fratres eorũ:

Digitized by Google

9 Et Becbecia atque Hanni,& fratres eorum, unuſquiſque in officio ſuo.

10 Joſue autem genuit Joacim, & Joacim genuit Eliaſib, & Eliaſib genuit Joiada,

11 Et Joiada genuit Jonathan, & Jonathan genuit Jeddoa.

12 In diebus autem Joacim erant Sacerdotes & principes familiarum: Saraiæ, Maraia: Jeremiæ, Hanania:

13 Eſdræ, Moſollam: Amariæ, Johanan:

14 Milicho, Jonathan: Sebeniæ, Joſeph:

15 Haram, Edna: Maraioth, Helci:

16 Adaiæ, Zacharia: Genthon, Moſollam:

17 Abiæ, Zechri: Miamin & Moadiæ, Phelti:

18 Belgæ, Sammua: Semaiæ, Jonathan:

19 Joiarib, Mathanai: Jodaiæ, Azzi:

20 Sellai, Celai: Amoc, Heber:

21 Helciæ, Haſebia: Idaiæ, Nathanaël.

B 22 Levitæ in diebus Eliaſib,& Joiada,& Johanan,& Jeddoa,ſcripti principes familiarum,& Sacerdotes in regno Darij Perſæ.

23 Filij Levi principes familiarum, ſcripti in Libro verborum dierum, & uſque ad dies Jonathan, filij Eliaſib.

24 Et principes Levitarum, Haſebia, Serebia, & Joſue filius Cedmihel: & fratres eorum per vices ſuas, ut laudarent & confiterentur juxta præceptum David viri Dei, & obſervarent æquè per ordinem.

25 Mathania, & Becbecia, Obedia, Moſollam, Telmon, Accub, cuſtodes portarum & veſtibulorum ante portas.

26 Hi in diebus Joacim filij Joſue filij Joſedec, & in diebus Nehemiæ ducis,& Eſdræ ſacerdotis ſcribæque.

27 In dedicatione autem muri Jeruſalem, requiſierunt Levitas de omnibus locis ſuis, ut adducerent eos in Jeruſalem,& facerent dedicationem & lætitiam in actione gratiarum, & cantico, & in cymbalis, pſalteriis, & citharis.

28 Congregati ſunt autem filij cantorum de campeſtribus circa Jeruſalem,& de villis Nethuphati,

29 Et de domo Galgal,& de regionibus Geba & Azmaveth: quoniam villas ædificaverunt ſibi cantores in circuitu Jeruſalem.

C 30 Et mundati ſunt Sacerdotes & Levitæ, & mundaverunt populum, & portas, & murum.

31 Aſcendere autem feci principes Juda ſuper murum, & ſtatui duos magnos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram ſuper murum ad portam ſterquilinij.

32 Et ivit poſt eos Oſaias, & media pars principum Juda,

33 Et Azarias, Eſdras, & Moſollam, Judas, & Benjamin,& Semeia, & Jeremias.

34 Et de filiis ſacerdotum in tubis, Zacharias filius Jonathan, filius Semeiæ, filius Mathaniæ, filius Michaiæ, filius Zechur, filius Aſaph,

35 Et fratres ejus, Semeia,& Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Nathanaël,& Judas,& Hanani, in vaſis cantici David viri Dei:& Eſdras ſcriba ante eos in porta Fontis.

36 Et contra eos aſcenderunt in gradibus Civitatis David, in aſcenſu muri ſuper domum David,& uſque ad portam Aquarum ad Orientem.

37 Et chorus ſecundus gratias referentium ibat ex adverſo, & ego poſt eum, & media pars populi ſuper murum & ſuper turrim furnorum, & uſque ad murum latiſſimum,

38 Et ſuper portam Ephraim, & ſuper portam antiquam, & ſuper portam piſcium & turrim Hananeel,& turrim Emath: & uſque ad portam gregis: & ſteterunt in porta cuſtodiæ,

39 Steterúntque duo chori laudantium in domo Dei,& ego,& dimidia pars magiſtratuum mecũ.

40 Et Sacerdotes, Eliachim, Maaſia, Miamin, Michæa, Elioënai, Zacharia, Hanania in tubis, D

41 Et Maaſia, & Semeia, & Eleazar,& Azzi, & Johanan,& Melchia,& Ælam,& Ezer. Et clarè cecinerunt cantores,& Jezraia præpoſitus:

42 Et immolaverunt in die illa victimas magnas, & lætati ſunt: Deus enim lætificaverat eos lætitia magna: ſed & uxores eorum & liberi gaviſi ſunt, & audita eſt lætitia Jeruſalem procul.

43 Recenſuerunt quoque in die illa viros ſuper gazophylacia theſauri ad libamina, & ad primitias,& ad decimas, ut introferrent per eos principes civitatis in decore gratiarum actionis, Sacerdotes & Levitas: quia lætificatus eſt Juda in Sacerdotibus & Levitis aſtantibus.

44 Et cuſtodierunt obſervationem Dei ſui, & obſervationem expiationis, & cãtores,& janitores juxta præceptum David, & Salomonis, filij ejus,

45 Quia in diebus David & Aſaph ab exordio erant principes conſtituti cantorum, in carmine laudantium & confitentium Deo.

46 Et omnis Iſraël, in diebus Zorobabel, & in diebus Nehemiæ, dabant partes cantoribus & janitoribus per dies ſingulos, & ſanctificabant Levitas,& Levitæ ſanctificabant filios Aaron.

CAPUT XIII.

Lecto Deuteronomio ejiciuntur alienigenæ, partes Levitis aſſignantur, è quo tamen gazophylacio vaſa domus Tobiæ projiciuntur,& ſabbati violatores puniuntur: increpat Nehemias Judæos qui uxores duxerant alienigenas.

1 IN die autem illo lectum eſt in volumine Moyſi audiente populo: & inventum eſt ſcriptum A *Deut. 23.4.*
in eo, quòd non debeant introire Ammonites & Moabites in Eccleſiam Dei uſque in æternum:

2 Eò quòd non occurrerint filiis Iſraël cum pane & aqua: & conduxerint adverſum eos Balaam, ad maledicendum eis: & convertit Deus noſter maledictionem in benedictionem.

3 Factum eſt autem, cùm audiſſent legem, ſeparaverunt omnem alienigenam ab Iſraël.

4 Et ſuper hoc erat Eliaſib ſacerdos, qui fuerat præpoſitus in gazophylacio domus Dei noſtri, & proximus Tobiæ.

5 Fecit ergo ſibi gazophylacium grande, & ibi erant ante eum reponentes munera, & thus, & vaſa, & decimam frumenti, vini, & olei, partes Levitarum,& cantorum,& janitorum, & primitias ſacerdotales.

6 In omnibus autẽ his non fui in Jeruſalẽ, quia anno trigeſimo ſecũdo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem,& in fine dierum rogavi regem.

7 Et veni in Jeruſalem, & intellexi malum, quod

Digitized by Google

quod fecerat Eliaſib Tobiæ,ut faceret ei theſau-
rum in veſtibulis domus Dei.
B 8 Et malum mihi viſum eſt valdè. Et projeci
vaſa domus Tobiæ foras de gazophylacio :
9 Præcepíque,& emundaverunt gazohpylacia:
& retuli ibi vaſa domus Dei,ſacrificium, & thus.
10 Et cognovi quòd partes Levitarum non
fuiſſent datæ : & fugiſſet unuſquiſque in regio-
nem ſuam de Levitis,& cantoribus,& de his qui
miniſtrabant:
11 Et egi cauſam adverſus magiſtratus, & di-
xi:Quare dereliquimus domum Dei?Et congre-
gavi eos,& feci ſtare in ſtationibus ſuis.
12 Et omnis Juda apportabat decimam fru-
menti, vini, & olei, in horrea.
13 Et conſtituimus ſuper horrea Selemiam Sa-
cerdotem,& Sadoc ſcribam, & Phadaiam de Le-
vitis,& juxta eos Hanan filium Zachur, filium
Mathaniæ: quoniam fideles comprobati ſunt, &
ipſis creditæ ſunt partes fratrum ſuorum.
14 Memento mei Deus meus pro hoc,& ne de-
leas miſerationes meas, quas feci in domo Dei
mei, & in cæremoniis ejus.
15 In diebus illis vidi in Juda calcantes torcu-
laria in ſabbato, portantes acervos, & onerantes
ſuper aſinos vinum,& uvas,& ficus,& omne onus,
& inferentes in Jeruſalem die ſabbati.Et conteſta-
tus ſum,ut in die qua vendere liceret,venderent.
C 16 Et Tyrij habitaverunt in ea,inferentes piſ-
ces, & omnia venalia: & vendebant in ſabbatis
filiis Juda in Jeruſalem:
17 Et objurgavi optimates Juda, & dixi eis:
Quæ eſt hæc res mala quam vos facitis, & pro-
fanatis diem ſabbati?
18 Numquid non hæc fecerunt patres noſtri,
& adduxit Deus noſter ſuper nos omne malum
hoc,& ſuper civitatem hanc? Et vos additis ira-
cundiam ſuper Iſraël violando Sabbatum.
19 Factum eſt autem, cùm quieviſſent portæ
Jeruſalem in die Sabbati,dixi: & clauſerunt ja-
nuas, & præcepi ut non aperirent eas uſque poſt
Sabbatum: & de pueris meis conſtitui ſuper por-
tas ut nullus inferret onus in die Sabbati.
20 Et manſerunt negotiatores, & vendentes
univerſa venalia, foris Jeruſalem ſemel & bis.
21 Et conteſtatus ſum eos, & dixi eis: Quare
manetis ex adverſo muri?ſi ſecundò hoc feceri-
tis, manum mittam in vos. Itaque ex tempore
illo non venerunt in Sabbato.
22 Dixi quoque Levitis ut mundarentur, & D
venirent ad cuſtodiendas portas, & ſanctifican-
dam diem Sabbati: & pro hoc ergo memento
mei Deus meus: & parce mihi ſecundùm mul-
titudinem miſerationum tuarum.
23 Sed & in diebus illis vidi Judæos ducentes
uxores Azotidas, Ammonitidas,& Moabitidas.
24 Et filij eorum ex media parte loquebantur
Azoticè, & neſciebant loqui Judaicè, & loque-
bantur juxta linguam populi & populi.
25 Et objurgavi eos, & maledixi.Et cecîdi ex
eis viros,& decalvavi eos, & adjuravi in Deo, ut
non darent filias ſuas filiis eorũ,& non acciperent
de filiabus eorũ filiis ſuis & ſibimetipſis, dicens:
26 * Numquid non in hujuſcemodi re pecca- *3.Reg.
vit Salomon rex Iſraël?& certè in gentibus mul- 3.a.1.
tis non erat rex ſimilis ei,& dilectus Deo ſuo erat, 11.a.b.
& poſuit eum Deus regem ſuper omnem Iſraël:
* & ipſum ergo duxerunt ad peccatum mulieres *3.Reg.
alienigenæ. 11.a.4.
27 Numquid & nos inobedientes faciemus
omne malum grande hoc, ut prævaricemur in
Deo noſtro, & ducamus uxores peregrinas?
28 De filiis autem Joiada filij Eliaſib Sacer-
dotis magni, gener erat Sanaballat Horonites,
quem fugavi à me.
29 Recordare Domine Deus meus, adverſum
eos qui polluunt ſacerdotium, júſque Sacerdotale
& Leviticum.
30 Igitur mundavi eos ab omnibus alienige-
nis, & conſtitui ordines Sacerdotum & Levita-
rum,unumquemque in miniſterio ſuo:
31 Et in oblatione lignorum in temporibus
conſtitutis,& in primitivis: memento mei Deus
meus in bonum. Amen.

LIBER TOBIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Tobias in captivitate conſtitutus, à lege Dei non recedit, & filium Tobiam ex Anna uxore ſuſceptum Deum timere docet: gratus regi Salmanaſar, pergit quocumque vult: confratres captivos conſolatur: Gabelo mutuat decem argenti talenta: Sennacherib, quòd mortuos ſepeliret, eum perſequitur.

A 1 TOBIAS ex tribu & civitate
Nephthali (quæ eſt in ſuperio-
ribus Galilææ ſupra Naaſſon, poſt
viam quæ ducit ad Occidentem,
in ſiniſtro habens civitatem Se-
phet.)
*4.Reg. 17.a.3. 18.b.9. 2 * Cùm captus eſſet in diebus Salmanaſar re-
gis Aſſyriorum, in captivitate tamen poſitus,
viam veritatis non deſeruit,
3 Ita ut omnia, quæ habere poterat, quotidie
concaptivis fratribus, qui erant ex ejus genere,
impertiret.
4 Cúmque eſſet junior omnibus in tribu Ne-
phthali, nihil tamen puerile geſſit in opere.
5 Denique cùm irent omnes ad vitulos aureos,
* quos Jeroboam fecerat rex Iſraël, hic ſolus fu- *3.Reg.
giebat conſortia omnium, 12.g.28.
6 Sed pergebat in Jeruſalem ad templum Do- B
mini,& ibi adorabat Dominum Deum Iſraël,om-
nia primitiva ſua,& decimas ſuas fideliter offerẽs,
7 Ita ut in tertio anno proſelytis & advenis mi-
niſtraret omnem decimationem.
8 Hæc & his ſimilia ſecundùm legem Dei
puerulus obſervabat.
9 Cùm verò factus eſſet vir, accepit uxorem
Annam de tribu ſua, genuítque ex ea filium,
nomem ſuum imponens ei,
10 Quem ab infantia timere Deum docuit, &
abſtinere ab omni peccato.

11 Igitur

Digitized by Google

11 Igitur, cùm per captivitatem deveniſſet
cum uxore ſua, & filio in civitatem Niniven
cum omni tribu ſua,
12 (Cùm omnes ederent ex cibis Gentilium)
iſte cuſtodivit animam ſuam, & nunquam con-
taminatus eſt in eſcis eorum.
C 13 Et quoniam memor fuit Domini in toto
corde ſuo, dedit illi Deus gratiam in conſpectu
Salmanaſar regis,
14 Et dedit illi poteſtatem quocumque vellet
ire, habens libertatem quæcumque facere vo-
luiſſet.
15 Pergebat ergo ad omnes, qui erant in capti-
vitate, & monita ſalutis dabat eis.
16 Cùm autem veniſſet in Rages civitatem
Medorum, & ex his, quibus honoratus fuerat à
rege, habuiſſet decem talenta argenti:
17 Et cùm in multa turba generis ſui Gabelum
D egentem videret, qui erat ex tribu ejus, ſub chyro-
grapho dedit illi memoratum pondus argenti.
18 Poſt multum verò temporis, mortuo Salma-
naſar rege, cùm regnaret Sennacherib filius ejus
pro eo, & filios Iſraël exoſos haberet in conſpectu
ſuo:
19 Tobias quotidie pergebat per omnem cog-
nationem ſuam, & conſolabatur eos, dividebátque
unicuique, prout poterat, de facultatibus ſuis:
E 20 Eſurientes alebat, nudíſque veſtimenta præ-
bebat, & mortuis atque occiſis ſepulturam ſolici-
tus exhibebat.
* 4. Reg. 19. f. 35. Eccli. 48. d. 24. 2. Mac. 8. e. 19. 21 * Denique cùm reverſus eſſet rex Senna-
cherib, fugiens à Judæa plagam, quam circa eum
fecerat Deus propter blaſphemiam ſuam, & iratus
multos occideret ex filiis Iſraël, Tobias ſepeliebat
corpora eorum.
22 At ubi nuntiatum eſt regi, juſſit eum occi-
di, & tulit omnem ſubſtantiam ejus.
23 Tobias verò cum filio ſuo & cum uxore fu-
giens, nudus latuit, quia multi diligebant eum.
* 4. Reg. 19. f. 37. 2. Par. 32. e. 21. Iſai. 37. g. 38. 24 * Poſt dies verò quadragintaquinque occi-
derunt regem filij ipſius,
25 Et reverſus eſt Tobias in domum ſuam,
omníſque facultas ejus reſtituta eſt ei.

CAPUT II.

Tobias mortuorum defatigatus ſepulturâ, hirundinis ſtercore in patientiæ probationem excæcatur, & ab uxore ac amicis ipſum irridentibus afficitur opprobrio.

A 1 POſt hæc verò, cùm eſſet dies feſtus Domini,
& factum eſſet prandium bonum in domo
Tobiæ,
2 Dixit filio ſuo: Vade, & adduc aliquos de
tribu noſtra, timentes Deum, ut epulentur no-
biſcum.
3 Cúmque abiiſſet, reverſus nuntiavit ei, unum
ex filiis Iſraël jugulatum jacere in platea. Statím-
que exiliens de accubitu ſuo, relinquens pran-
dium, jejunus pervenit ad corpus:
4 Tollénſque illud portavit ad domum ſuam
occultè, ut, dum ſol occubuiſſet, cautè ſepeliret
eum.
5 Cúmque occultaſſet corpus, manducavit pa-
nem cum luctu & tremore,
B 6 Memorans illum ſermonem, quem dixit Do-
* Amos 8. e. 10. minus * per Amos Prophetam: Dies feſti veſtri
convertentur in lamentationem & luctum. 1. Mac. 1. e. 41.
7 Cùm verò ſol occubuiſſet, abiit, & ſepelivit
eum.
8 Arguebant autem eum omnes proximi ejus,
dicentes: Jam hujus rei cauſa interfici juſſus es,
& vix effugiſti mortis imperium, & iterùm ſepe-
lis mortuos?
9 * Sed Tobias plus timens Deum, quàm re- * Sup. 1. d. 21.
gem, rapiebat corpora occiſorum, & occultabat in
domo ſua, & mediis noctibus ſepeliebat ea.
10 Contigit autem ut quadam die fatigatus à
ſepultura, veniens in domum ſuam, jactaſſet ſe
juxta parietem, & obdormiſſet,
11 Et ex nido hirundinum dormienti illi cali-
da ſtercora inciderent ſuper oculos ejus, fierétque
cæcus.
12 Hanc autem tentationem ideò permiſit
Dominus evenire illi, ut poſteris daretur exem-
plum patientiæ ejus, ſicut & ſancti Job.
13 Nam cùm ab infantia ſua ſemper Deum ti- C
muerit, & mandata ejus cuſtodierit, non eſt con-
triſtatus contra Deum, quòd plaga cæcitatis eve-
nerit ei,
14 Sed immobilis in Dei timore permanſit,
agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ.
15 Nam ſicut beato Job inſultabant reges, ita
iſti parentes & cognati ejus irridebant vitam ejus,
dicentes:
16 Ubi eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas & ſe-
pulturas faciebas?
17 Tobias verò increpabat eos, dicens: Noli-
te ita loqui:
18 Quoniam filij ſanctorum ſumus, & vitam
illam expectamus, quam Deus daturus eſt his,
qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo.
19 Anna verò uxor ejus ibat ad opus textri- D
num quotidie, & de labore manuum ſuarum vi-
ctum, quem conſequi poterat, deferebat.
20 Unde factum eſt, ut hœdum caprarum ac-
cipiens detuliſſet domi:
21 Cujus cùm vocem balantis vir ejus audiſ-
ſet, dixit: Videte, ne fortè furtivus ſit, reddite eum
dominis ſuis, quia non licet nobis aut edere ex
furto aliquid, aut contingere.
22 * Ad hæc uxor ejus irata reſpondit: Mani- * Job. 2. c. 9.
feſtè vana facta eſt ſpes tua, & eleemoſynæ tuæ
modò apparuerunt.
23 Atque his & aliis hujuſcemodi verbis ex-
probrabat ei.

CAPUT III.

Tobiæ mori petentis oratio ad Deum, & Sara filia Raguelis humilis cum triduano jejunio oratio, ad ancillæ improperium propter ſeptem ipſius maritos à dæmonio interemptos: utriuſque autem preces exaudiuntur, Angelo Raphaele ad eos curandos miſſo.

1 TUnc Tobias ingemuit, & cœpit orare cum A
lacrymis,
2 Dicens: Juſtus es Domine, & omnia judicia
tua juſta ſunt, & omnes viæ tuæ, miſericordia, &
veritas, & judicium.
3 Et nunc Domine memor eſto mei, & ne vin-
dictam ſumas de peccatis meis, neque reminiſca-
ris delicta mea, vel parentum meorum.
4 * Quoniam non obedivimus præceptis tuis, * Deut. 28. b. 15.
ideò

Digitized by Google

ideò traditi ſumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in improperium omnibus nationibus, in quibus diſperſiſti nos.

5 Et nunc Domine magna judicia tua, quia non egimus ſecundùm præcepta tua, & non ambulavimus ſinceriter coram te.

B 6 Et nunc Domine ſecundùm voluntatem tuã fac mecum, & præcipe in pace recipi ſpiritum meũ: expedit enim mihi mori magis quàm vivere.

7 Eadem itaque die contigit, ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum, & ipſa audiret improperium ab una ex ancillis patris ſui,

8 Quoniam tradita fuerat ſeptem viris, & dæmonium nomine Aſmodæus occiderat eos, mox ut ingreſſi fuiſſent ad eam.

9 Ergo cùm pro culpa ſua increparet puellam, reſpondit ei, dicens: Ampliùs ex te non videamus filium aut filiam ſuper terram, interfectrix virorum tuorum.

10 Numquid & occidere me vis, ſicut jam occidiſti ſeptem viros? Ad hanc vocem perrexit in ſuperius cubiculum domus ſuæ: & tribus diebus, & tribus noctibus non manducavit, neque bibit:

11 Sed in oratione perſiſtens, cum lacrymis deprecabatur Deũ, ut ab iſto improperio liberaret eã.

12 Factum eſt autem die tertia, dum compleret orationem benedicens Dominum,

C 13 Dixit: Benedictum eſt nomen tuum Deus patrum noſtrorum: qui cùm iratus fueris, miſericordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui invocant te.

14 Ad te Domine faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

15 Peto Domine ut de vinculo improperij hujus abſolvas me, aut certè deſuper terrã eripias me.

16 Tu ſcis Domine, quia nunquam concupivi virum, & mundam ſervavi animam meam ab omni concupiſcentia.

17 Nunquam cum ludentibus miſcui me: neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui.

18 Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea conſenſi ſuſcipere.

19 Et, aut ego indigna fui illis, aut illi forſitan me non fuerunt digni: quia forſitan viro alij conſervaſti me.

20 Non eſt enim in hominis poteſtate conſilium tuum.

D 21 Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quòd vita ejus, ſi in probatione fuerit, coronabitur: ſi autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & ſi in correptione fuerit, ad miſericordiam tuam venire licebit.

22 Non enim delectaris in perditionibus noſtris: quia poſt tempeſtatem, tranquillum facis: & poſt lacrymationem & fletum, exultationem infundis.

23 Sit nomen tuum Deus Iſraël benedictum in ſæcula.

24 In illo tempore exauditæ ſunt preces amborum in conſpectu gloriæ ſummi Dei:

25 Et miſſus eſt Angelus Domini ſanctus Raphael, ut curaret eos ambos, quorum uno tempore ſunt orationes in conſpectu Domini recitatæ.

CAPUT IV.

Tobias cùm ſe brevì putaret moriturum, filio piiſſima ſalutis monita inculcat, eleemoſyna virtutem declarat, & de decem argenti talentis Gabelo mutuò datis indicat.

1 IGitur cùm Tobias putaret orationem ſuam exaudiri ut mori potuiſſet, vocavit ad ſe Tobiam filium ſuum, A

2 * Dixítque ei: Audi fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo, quaſi fundamentum conſtrue.

3 Cùm acceperit Deus animam meam, corpus meum ſepeli. * & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ ejus: * Exod. 20. c. 12. Eccli. 7. c. 29.

4 Memor enim eſſe debes, quæ & quanta pericula paſſa ſit propter te in utero ſuo.

5 Cùm autem & ipſa compleverit tempus vitæ ſuæ, ſepelias eam circa me. B

6 Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum: & cave ne aliquando peccato conſentias, & prætermittas præcepta Dñi Dei noſtri.

7 * Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo paupere: ita enim fiet ut nec à te avertatur facies Domini. * Prov. 3. b. 9. Eccli. 4. a. 1. 14. b. 13. Luc. 14. c. 3.

8 * Quo modo potueris, ita eſto miſericors. * Eccli. 35. b. 12.

9 Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri ſtude.

10 Præmium enim bonum tibi theſauriſas in die neceſſitatis.

11 * Quoniam eleemoſyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. * Eccli. 29. b. 15.

12 Fiducia magna erit coram ſummo Deo eleemoſyna omnibus facientibus eam.

13 * Attende tibi fili mi ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen ſcire. * 1. Theſ. 4. a. 3.

14 Superbiam nunquam in tuo ſenſu, aut in tuo verbo dominari permittas: * in ipſa enim initium ſumpſit omnis perditio. * Gen. 3. a. 5.

15 * Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat. * Lev. 19. c. 13. Deut. 24. c. 14.

16 * Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. * Matt. 7. b. 12. Luc. 6. d. 31.

17 * Panem tuum cum eſurientibus & egenis comede, & de veſtimentis tuis nudos tege. * Luc. 14. c. 13.

18 Panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulturam juſti conſtitue, & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus. C

19 Conſilium ſemper à ſapiente perquire.

20 Omni tempore benedic Deum: & pete ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia conſilia tua in ipſo permaneant.

21 Indico etiam tibi fili mi, dediſſe me decem talenta argenti, dum adhuc infantulus eſſes, Gabelo, in Rages civitate Medorum, & chirographum ejus apud me habeo:

22 Et ideò perquire quo modo ad eum pervenias, & recipias ab eo ſuprà memoratum pondus argenti, & reſtituas ei chirographum ſuum.

23 Noli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus, ſed * multa bona habebimus, ſi timuerimus Deum, & receſſerimus ab omni peccato, & fecerimus benè. * Rom. 8. d. 17.

Digitized by Google

Caput V.

Tobiæ ſocium ac ducem itineris in Rages Medorum quærenti Raphael Angelus ignotus occurrit, cui pater filium committit, quibus profectis mater filij deflet abſentiam.

A 1 TUnc reſpondit Tobias patri ſuo, & dixit: Omnia quæcumque præcepiſti mihi faciam pater.

2 Quo modo autem pecuniam hanc requiram, ignoro. ille me neſcit, & ego eum ignoro: quod ſignum dabo ei? ſed neque viam, per quam pergatur illuc, aliquando cognovi.

3 Tunc pater ſuus reſpondit illi, & dixit: Chirographum quidem illius penes me habeo: quod dum illi oſtenderis, ſtatim reſtituet.

4 Sed perge nunc, & inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat tecum ſalva mercede ſua: ut, dum adhuc vivo, recipias eam.

B 5 Tunc egreſſus Tobias, invenit juvenem ſplendidum, ſtantem præcinctum, & quaſi paratum ad ambulandum.

6 Et ignorans quòd Angelus Dei eſſet, ſalutavit eum, & dixit: Unde te habemus bone juvenis.

7 At ille reſpondit: Ex filiis Iſraël. Et Tobias dixit ei: Noſti viam, quæ ducit in regionem Medorum?

8 Cui reſpondit: Novi: & omnia itinera ejus frequenter ambulavi, & manſi apud Gabelum fratrem noſtrum: qui moratur in Rages civitate Medorum, quæ poſita eſt in monte Ecbatanis.

9 Cui Tobias ait: Suſtine me obſecro, donec hæc ipſa nuntiem patri meo.

10 Tunc ingreſſus Tobias, indicavit univerſa hæc patri ſuo. Super quæ admiratus pater, rogavit ut introiret ad eum.

11 Ingreſſus itaque ſalutavit eum, & dixit: Gaudium tibi ſit ſemper.

12 Et ait Tobias: Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo, & lumen cæli non video?

13 Cui ait juvenis: Forti animo eſto, in proximo eſt ut à Deo cureris.

C 14 Dixit itaque illi Tobias: Numquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum? & cùm redieris, reſtituam tibi mercedem tuam.

15 Et dixit ei Angelus: Ego ducam & reducam eum ad te.

16 Cui Tobias reſpondit: Rogo te, indica mihi, de qua domo, aut de qua tribu es tu?

17 Cui Raphaël Angelus dixit: Genus quæris mercenarij, an ipſum mercenarium, qui cum filio tuo eat?

18 Sed ne fortè ſolicitum te reddam, Ego ſum Azarias Ananiæ magni filius.

19 Et Tobias reſpondit: Ex magno genere es tu. Sed peto ne iraſcaris quòd voluerim cognoſcere genus tuum.

20 Dixit autem illi Angelus: Ego ſanum ducam, & ſanum tibi reducam filium tuum.

21 Reſpondens autem Tobias, ait: Benè ambuletis, & ſit Deus in itinere veſtro, & Angelus ejus comitetur vobiſcum.

D 22 Tunc paratis omnibus, quæ erant in via portanda, fecit Tobias vale patri ſuo & matri ſuæ, & ambulaverunt ambo ſimul.

23 * Cúmque profecti eſſent, cœpit mater ejus flere, & dicere: Baculum ſenectutis noſtræ tuliſti, & tranſmiſiſti à nobis. * Inf. 10.a.4.

24 Nunquam fuiſſet ipſa pecunia, pro qua miſiſti eum.

25 Sufficiebat enim nobis paupertas noſtra, ut divitias computaremus hoc, quòd videbamus filium noſtrum.

26 Dixitque ei Tobias: Noli flere, ſalvus perveniet filius noſter, & ſalvus revertetur ad nos, & oculi tui videbunt illum.

27 Credo enim quòd Angelus Dei bonus comitetur ei, & benè diſponat omnia, quæ circa eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos.

28 Ad hanc vocem ceſſavit mater ejus flere, & tacuit.

Caput VI.

Angeli hortatu Tobias invadentem piſcem apprehendit & exenterat, cor ejus, fel, & jecur ad medicamenta reſervans: & ad Raguelem divertunt, ut juſſu Angeli petat in uxorem illius filiam Saram; cujus ſeptem viros occiderat dæmonium, diſcens ab Angelo quo fine ſuſcipiendum ac ſervandum ſit conjugium.

1 PRofectus eſt autem Tobias, & canis ſecutus eſt eum, & manſit prima manſione juxta fluvium Tigris. A

2 Et exivit ut lavaret pedes ſuos, & ecce piſcis immanis exivit ad devorandum eum.

3 Quem expaveſcens Tobias clamavit voce magna, dicens: Domine, invadit me.

4 Et dixit ei Angelus: Apprehende branchiam ejus, & trahe eum ad te. Quod cùm feciſſet, attraxit eum in ſiccũ, & palpitare cœpit ante pedes ejus.

5 Tunc dixit ei Angelus: Exentera hunc piſcem, & cor ejus, & fel, & jecur repone tibi: ſunt enim hæc neceſſaria ad medicamenta utiliter.

6 Quod cùm feciſſet, aſſavit carnes ejus, & ſecum tulerunt in via: cetera ſalierunt, quæ ſufficerent eis, quouſque pervenirent in Rages civitatem Medorum.

7 Tunc interrogavit Tobias Angelum, & dixit ei: Obſecro te Azaria frater ut dicas mihi, quod remedium habebunt iſta, quæ de piſce ſervare juſſiſti? B

8 Et reſpondens Angelus, dixit ei: Cordis ejus particulam ſi ſuper carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum, ſive à viro, ſive à muliere, ita ut ultrà non accedat ad eos.

9 Et fel valet ad ungendos oculos, in quibus fuerit albugo, & ſanabuntur.

10 Et dixit ei Tobias: Ubi vis ut maneamus?

11 Reſpondénſque Angelus, ait: Eſt hîc Raguel nomine, vir propinquus de tribu tua, & hîc habet filiam nomine Saram, ſed neque maſculum, neque feminam ullam habet aliam præter eam.

12 * Tibi debetur omnis ſubſtantia ejus, & oportet eam te accipere conjugem. * Num. 27.b.8. 36 c.8.

13 Pete ergo eam à patre ejus, & dabit tibi eam in uxorem.

14 Tunc reſpondit Tobias, & dixit: Audio quia tradita eſt ſeptem viris, & mortui ſunt: ſed & hoc audivi, quia dæmonium occidit illos. C

15 Timeo ergo, ne fortè & mihi hæc eveniant: & cùm ſim unicus parentibus meis, deponam ſenectutem illorum cum triſtitia ad inferos.

16 Tunc

Digitized by Google

15 Tunc Angelus Raphaël dixit ei: Audi me,
& oſtendam tibi qui ſunt, quibus prævalere po-
teſt dæmonium.
17 Hi namque qui conjugium ita ſuſcipiunt,
ut Deum à ſe & à ſua mente excludant, & ſuæ li-
bidini ita vacent, ſicut equus & mulus, quibus
non eſt intellectus: habet poteſtatem dæmonium
ſuper eos.
D 18 Tu autem cùm acceperis eam ingreſſus cu-
biculum, per tres dies continens eſto ab ea, & ni-
hil aliud, niſi orationibus vacabis cum ea.
19 Ipſa autem nocte, incenſo jecore piſcis, fu-
gabitur dæmonium.
20 Secunda verò nocte in copulatione ſancto-
rum patriarcharum admittêris.
21 Tertia autem nocte, benedictionem conſe-
quêris, ut filij ex vobis procreentur incolumes.
22 Tranſacta autem tertia nocte, accipies vir-
ginem cum timore Domini, amore filiorum ma-
gis quàm libidine ductus, ut in ſemine Abrahæ
benedictionem in filiis conſequaris.

CAPUT VII.

Raguel petitam à Tobia Saram filiam in uxorem tradit conſilio Raphaëlis, & ſcriptis conjugij litteris nuptiæ celebrantur.

A 1 INgreſſi ſunt autem ad Raguelem, & ſuſcepit
eos Raguel cum gaudio.
2 Intuénſque Tobiam Raguel, dixit Annæ
uxori ſuæ: Quàm ſimilis eſt juvenis iſte conſo-
brino meo:
3 Et cùm hæc dixiſſet, ait: Unde eſtis juvenes
fratres noſtri? At illi dixerunt: Ex tribu Neph-
thali ſumus, ex captivitate Ninive.
4 Dixítque illis Raguel: Noſtis Tobiam fra-
trem meum? Qui dixerunt: Novimus.
5 Cúmque multa bona loqueretur de eo, dixit
Angelus ad Raguelem: Tobias, de quo interro-
gas, pater iſtius eſt.
B 6 Et miſit ſe Raguel, & cum lacrymis oſcula-
tus eſt eum, & plorans ſupra collum ejus,
7 Dixit: Benedictio ſit tibi fili mi, quia boni
& optimi viri filius es.
8 Et Anna uxor ejus, & Sara ipſorum filia, la-
crymatæ ſunt.
9 Poſtquam autem locuti ſunt, præcêpit Ra-
guel occidi arietem, & parari convivium. Cúm-
que hortaretur eos diſcumbere ad prandium,
10 Tobias dixit: Hîc ego hodie non mãducabo
neque bibam, niſi priùs petitionem meam confir-
mes, & promittas mihi dare Saram filiam tuam.
C 11 Quo audito verbo Raguel, expavit, ſciens
quid evenerit illis ſeptem viris, qui ingreſſi ſunt
ad eam: & timere cœpit ne fortè & huic ſimiliter
contingeret: & cùm nutaret, & non daret peten-
ti ullum reſponſum,
12 Dixit ei Angelus: Noli timere dare eam iſti,
quoniam huic timenti Deum debetur conjux filia
tua: propterea alius non potuit habere illam.
13 Tunc dixit Raguel: Non dubito quòd Deus
preces & lacrymas meas in cõſpectu ſuo admiſerit,
14 Et credo quoniam ideò fecit vos venire ad
* Num. 36. 6. me, ut iſta conjungeretur cognationi ſuæ * ſecun-
dùm legem Moyſi: & nunc noli dubium gerere
quòd tibi eam tradam.

15 Et apprehendens dexteram filiæ ſuæ, dextræ D
Tobiæ tradidit, dicens: Deus Abraham, & Deus
Iſaac, & Deus Jacob vobiſcum ſit, & ipſe conju-
gat vos, impleátque benedictionem ſuam in vobis.
16 Et accepta charta, fecerunt conſcriptionem
conjugij.
17 Et poſt hæc epulati ſunt, benedicentes Deũ.
18 Vocavitq; Raguel ad ſe Annam uxorẽ ſuam,
& præcepit ei ut præpararet alterum cubiculum.
19 Et introduxit illuc Saram filiam ſuam, &
lacrymata eſt.
20 Dixítque ei: Forti animo eſto filia mea: Do-
minus cæli det tibi gaudium pro tædio quod per-
peſſa es.

CAPUT VIII.

Tobias thalamum ingreſſus, partem jecoris piſcis aſſat; & dæmonio à Raphaële ligato, Tobias & Sara ſimul orantes noctem tranſigunt incolumes: quapropter repleto quod paratum erat ſepulchro, actiſque Deo gratiis à Sara parentibus, lætum apparatur convivium; & pro dote medietas bonorum aſſignatur, cedente & reliqua medietate poſt parentum obitum.

1 POſtquam verò cœnarunt, introduxerunt ju- A
venem ad eam.
2 Recordatus itaque Tobias ſermonum Ange-
li, protulit de caſſidili ſuo partem jecoris, poſuít-
que eam ſuper carbones vivos.
3 Tunc Raphaël Angelus apprehẽdit dæmoniũ,
& religavit illud in deſerto ſuperioris Ægypti.
4 Tunc hortatus eſt virginem Tobias, dixitque
ei: Sara, exurge, & deprecemur Deum hodie, &
cras, & ſecundum cras: quia his tribus noctibus
Deo jungimur: tertia autem tranſacta nocte, in
noſtro erimus conjugio.
5 Filij quippe ſanctorũ ſumus, & non poſſumus
ita conjungi, ſicut gentes quæ ignorant Deum.
6 Surgentes autem pariter, inſtanter orabant
ambo ſimul, ut ſanitas daretur eis.
7 Dixítque Tobias: Domine Deus patrum no- B
ſtrorum, benedicant te cæli & terræ, maréque &
fontes, & flumina, & omnes creaturæ tuæ, quæ in
eis ſunt.
8 * Tu feciſti Adam de limo terræ, dediſtíque * Gen. 2. 7.
ei adjutorium Hevam.
9 Et nunc Domine tu ſcis, quia non luxuriæ
cauſa accipio ſororem meam conjugem, ſed ſola
poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen
tuum in ſæcula ſæculorum.
10 Dixit quoque Sara: Miſerere nobis Domine,
miſerere nobis, & conſeneſcamus ambo pariter
ſani.
11 Et factum eſt circa pullorum cantum, ac-
cerſiri juſſit Raguel ſervos ſuos, & abierunt cum
eo pariter ut foderent ſepulchrum.
12 Dicebat enim: ne fortè ſimili modo eve-
nerit ei, quo & ceteris illis ſeptem viris qui ſunt
ingreſſi ad eam. C
13 Cúmque paraſſent foſſam, reverſus Raguel
ad uxorem ſuam, dixit ei:
14 Mitte unam ex ancillis tuis, & videat ſi mor-
tuus eſt, ut ſepeliam eum antequã illuceſcat dies.
15 At illa miſit unam ex ancillis ſuis. Quæ in-
greſſa cubiculum, reperit eos ſalvos & incolumes,
ſecum pariter dormientes.
16 Et reverſa, nuntiavit bonum nuntium: &

Digitized by Google

benedixerunt Dominum, Raguel videlicet &
Anna uxor ejus,
17 Et dixerunt: Benedicimus te Domine Deus
Iſraël, quia nõ contigit quemadmodũ putabamus.
18 Feciſti enim nobiſcum miſericordiam tuam,
& excluſiſti à nobis inimicum perſequentem nos.
19 Miſertus es autem duobus unicis. Fac eos
Domine pleniùs benedicere te: & ſacrificium ti-
bi laudis tuæ & ſuæ ſanitatis offerre, ut cognoſcat
D univerſitas gentium, quia tu es Deus ſolus in uni-
verſa terra.
20 Statímque præcepit ſervis ſuis Raguel, ut re-
plerent foſſam, quã fecerant, priuſquã eluceſceret.
21 Uxori autem ſuæ dixit ut inſtrueret convi-
vium, & præpararet omnia, quæ in cibos erant
iter agentibus neceſſaria.
22 Duas quoque pingues vaccas, & quattuor
arietes occidi fecit, & parari epulas omnibus vi-
cinis ſuis, cunctíſque amicis.
23 Et adjuravit Raguel Tobiam, ut duas heb-
domadas moraretur apud ſe.
24 De omnibus autem, quæ poſſidebat Raguel,
dimidiam partem dedit Tobiæ: & fecit ſcriptu-
ram, ut pars dimidia, quæ ſupererat poſt obitum
eorum, Tobiæ dominio deveniret.

CAPUT IX.

Raphaël Tobiæ rogatu ad Gabelum pergit; quem recepta pecunia ad Tobiæ nuptias adducit: ille autem Tobiæ ac Saræ benedicit.

A 1 TUnc vocavit Tobias Angelum ad ſe, quem
quidem hominem exiſtimabat, dixítque ei:
Azaria frater, peto ut auſcultes verba mea.
2 Si me ipſum tradam tibi ſervum, non ero con-
dignus providentiæ tuæ.
3 Tamen obſecro te, ut aſſumas tibi animalia
ſive ſervitia, & vadas ad Gabelum in Rages civi-
tatem Medorum: reddáſque ei chirographum
ſuum, & recipias ab eo pecuniam, & roges eum
venire ad nuptias meas.
B 4 Scis enim ipſe quoniam numerat pater meus
dies: & ſi tardavero una die plus, contriſtatur ani-
ma ejus.
5 Et certè vides quomodo adjuravit me Ra-
guel, cujus adjuramentum ſpernere non poſſum.
6 Tunc Raphaël aſſumens quattuor ex ſervis
Raguelis, & duos camelos, in Rages civitatem
Medorum perrexit: & inveniens Gabelum, red-
didit ei chirographum ſuum, & recepit ab eo om-
nem pecuniam.
C 7 Indicavítque ei de Tobia filio Tobiæ, omnia
quæ geſta ſunt: fecítque eum ſecum venire ad
nuptias.
8 Cúmque ingreſſus eſſet domum Raguelis,
invenit Tobiam diſcumbentem: & exiliens, oſcu-
lati ſunt ſe invicem: & flevit Gabelus, benedi-
xítque Deum,
9 Et dixit: Benedicat te Deus Iſraël, quia filius
es optimi viri, & juſti, & timentis Deum, & elee-
moſynas facientis:
10 Et dicatur benedictio ſuper uxorem tuam,
& ſuper parentes veſtros:
D 11 Et videatis filios veſtros, & filios filiorum
veſtrorum, uſque in tertiam & quartam genera-
tionem: & ſit ſemen veſtrum benedictum à Deo
Iſraël, qui regnat in ſæcula ſæculorum.
12 Cúmque omnes dixiſſent, Amen, acceſſe-
runt ad convivium: ſed & cum timore Domini
nuptiarum convivium exercebant.

CAPUT X.

Parentes Tobiæ longam ejus moram anxiè queruntur; ille autem ægrè obtinet, ut à Raguele dimittatur, accepta dote & uxore: porrò Raguel illis benè precando, admonet filiam de officio matris familias.

1 CUm verò moras faceret Tobias, cauſa nu- A
ptiarum, ſolicitus erat pater ejus Tobias,
dicens: Putas quare moratur filius meus, aut qua-
re detentus eſt ibi?
2 Putáſne Gabelus mortuus eſt, & nemo reddet
illi pecuniam?
3 Cœpit autem contriſtari nimis ipſe, & Anna
uxor ejus cum eo: & cœperunt ambo ſimul fle-
re: eò quòd die ſtatuto minimè reverteretur fi-
lius eorum ad eos.
4 * Flebat igitur mater ejus irremediabilibus * Sup. 5. d. 23.
lacrymis, atque dicebat: Heu heu me fili mi, ut
quid te miſimus peregrinari, lumen oculorum no-
ſtrorum, baculum ſenectutis noſtræ, ſolatium vitæ
noſtræ, ſpem poſteritatis noſtræ?
5 Omnia ſimul in te uno habentes, te non de- B
buimus dimittere à nobis.
6 Cui dicebat Tobias: Tace, & noli turbari,
ſanus eſt filius noſter: ſatis fidelis eſt vir ille, cum
quo miſimus eum.
7 Illa autem nullo modo conſolari poterat, ſed
quotidie exiliens circumſpiciebat, & circuibat
vias omnes, per quas ſpes remeandi videbatur, ut
procul videret eum, ſi fieri poſſet, venientem.
8 At verò Raguel dicebat ad generum ſuum: C
Mane hîc, & ego mittam nuntium ſalutis de te
ad Tobiam patrem tuum.
9 Cui Tobias ait: Ego novi, quia pater meus
& mater mea modò dies computant, & cruciatur
ſpiritus eorum in ipſis.
10 Cúmque verbis multis rogaret Raguel To-
biam, & ille eum nulla ratione vellet audire, tra-
didit ei Saram, & dimidiam partem omnis ſub-
ſtantiæ ſuæ in pueris, in puellis, in pecudibus, in
camelis, & in vaccis, & in pecunia multa: & ſal-
vum atque gaudentem dimiſit eum à ſe,
11 Dicens: Angelus Domini ſanctus ſit in iti- D
nere veſtro, perducátque vos incolumes, & inve-
niatis omnia rectè circa parentes veſtros, & vi-
deant oculi mei filios veſtros priuſquam moriar.
12 Et apprehendentes parentes filiam ſuam,
oſculati ſunt eam, & dimiſerunt ire:
13 Monentes eam honorare ſoceros, diligere
maritum, regere familiam, gubernare domum, &
ſe ipſam irreprehenſibilem exhibere.

CAPUT XI.

Relictis in itinere Sara reliquáque familia, Tobias & Raphaël præcedentes, lætè à parentibus Tobiæ excipiuntur: quo patris oculos felle jecoris liniente, ille viſum recipit: quapropter actis Deo gratiis, poſt adventum Saræ ac familiæ ſeptem diebus læti epulantur.

1 CUmque reverterentur, pervenerunt ad A
Charan, quæ eſt in medio itinere contra
Niniven, undecimo die.
2 Dixítque Angelus: Tobia frater, ſcis quem-
admodum

Digitized by Google

admodum reliquiſti patrem tuum.
3 Si placet itaque tibi, præcedamus, & lento gradu ſequantur iter noſtrum familiæ, ſimul cum conjuge tua, & cum animalibus.
4 Cúmque hoc placuiſſet ut irent, dixit Raphaël ad Tobiam: Tolle tecum ex felle piſcis: erit enim neceſſarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo, & abierunt.
5 Anna autem ſedebat ſecus viam, quotidie in ſupercilio montis, unde reſpicere poterat de longinquo.
B 6 Et dum ex eodem loco ſpecularetur adventum ejus, vidit à longè, & illicò agnovit venientem filium ſuum: curréńſque nuntiavit viro ſuo, dicens: Ecce venit filius tuus.
7 Dixítque Raphaël ad Tobiam: At ubi introieris domum tuam, ſtatim adora Dominum Deum tuum: & gratias agens ei, accede ad patrem tuum, & oſculare eum.
8 Statímque lini ſuper oculos ejus ex felle iſto piſcis, quod portas tecum. ſcias enim quoniam mox aperientur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen cæli, & in aſpectu tuo gaudebit.
C 9 Tunc præcucurrit canis, qui ſimul fuerat in via: & quaſi nuntius adveniens, blandimento ſuæ caudæ gaudebat.
10 Et conſurgens cæcus pater ejus, cœpit offendens pedibus currere: & data manu puero, occurrit obviàm filio ſuo.
11 Et ſuſcipiens oſculatus eſt eum cum uxore ſua, & cœperunt ambo flere præ gaudio.
12 Cúmque adoraſſent Deum, & gratias egiſſent, conſederunt.
13 Tunc ſumens Tobias de felle piſcis, linivit oculos patris ſui.
14 Et ſuſtinuit quaſi dimidiã ferè horã: & cœpit albugo ex oculis ejus, quaſi membrana ovi, egredi.
15 Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, ſtatímque viſum recepit.
16 Et glorificabant Deum, ipſe videlicet, & uxor ejus, & omnes qui ſciebant eum.
17 Dicebátque Tobias: Benedico te Domine
D Deus Iſraël, quia tu caſtigaſti me, & tu ſalvàſti me: & ecce ego video Tobiam filium meum.
18 Ingreſſa eſt etiam poſt ſeptem dies Sara uxor filii ejus, & omnis familia ſana, & pecora, & cameli, & pecunia multa uxoris: & ſed & illa pecunia, quam receperat à Gabelo.
19 Et narravit parẽtibus ſuis omnia beneficia Dei: quę feciſſet circa eũ per hominẽ qui eũ duxerat.
20 Venerúntque Achior & Nabath conſobrini Tobiæ, gaudentes ad Tobiam, & congratulantes ei de omnibus bonis, quæ circa illũ oſtenderat Deus.
21 Et per ſeptem dies epulantes, omnes cum gaudio magno gaviſi ſunt.

Caput XII.

Tobias cum filio de mercede Raphaëlis conſultans, auditiſque quæ ſibi ac filio præſtiterat beneficiis, medietatem offert omnium quæ attulerant: at ille ſe Dei Angelum declarat, & poſt revelata alia myſteria in cælum ſublevatur; quo facto, illi in terram proni ruentes Deum benedicunt.

A 1 TUnc vocavit ad ſe Tobias filium ſuum, dixítque ei: Quid poſſumus dare viro iſti ſancto, qui venit tecum?
2 Reſpondens Tobias, dixit patri ſuo: Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit eſſe beneficiis ejus?
3 Me duxit & reduxit ſanum, pecuniam à Gabelo ipſe recepit, uxorem ipſe me habere fecit, & dæmonium ab ea ipſe compeſcuit, gaudium parentibus ejus fecit, meipſum à devoratione piſcis eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti ſumus. Quid illi ad hæc poterimus dignum dare?
4 Sed peto te pater mi, ut roges eum, ſi fortè B
dignabitur medietatem de omnibus, quæ allata ſunt, ſibi aſſumere.
5 Et vocantes eum, pater ſcilicet & filius, tulerunt eum in partem: & rogare cœperunt, ut dignaretur dimidiam partem omnium, quæ attulerant, acceptam habere.
6 Tunc dixit eis occultè: Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiſcum miſericordiam ſuam.
7 Etenim ſacramentum regis abſcondere bonum eſt: opera autem Dei revelare & confiteri honorificum eſt.
8 Bona eſt oratio cum jejunio, & eleemoſyna magis quàm theſauros auri recondere:
9 Quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt, quæ purgat peccata, & facit invenire miſericordiam & vitam æternam.
10 Qui autem faciunt peccatum, & iniquitatem, hoſtes ſunt animæ ſuæ. C
11 Manifeſto ergo vobis veritatem; & non abſcondam à vobis occultum ſermonem.
12 Quando orabas cum lacrymis, & ſepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abſcõdebas per diẽ in domo tua, & nocte ſepeliebas eos, ego obtuli orationẽ tuam Domino.
13 Et quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit ut tentatio probaret te.
14 Et nunc miſit me Dominus ut curarem te, & Saram uxorem filii tui à dæmonio liberarem.
15 Ego enim ſum Raphaël Angelus, unus ex ſeptem, qui aſtamus ante Dominum.
16 Cúmque hæc audiſſent, turbati ſunt, & trementes ceciderunt ſuper terram in faciem ſuam.
17 Dixítq; eis Angelus: Pax vobis, nolite timere.
18 Etenim cùm eſſem vobiſcum, per voluntatem D
Dei eram: ipſum benedicite, & cantate illi.
19 Videbar quidem vobiſcum manducare, & bibere: ſed ego cibo inviſibili, & potu, qui ab hominibus videri non poteſt, utor.
20 Tempus eſt ergo ut revertar ad eum, qui me miſit: vos autem benedicite Deum, & narrate omnia mirabilia ejus.
21 Et cùm hæc dixiſſet, ab aſpectu eorum ablatus eſt, & ultrà eum videre non potuerunt.
22 Tunc proſtrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum: & exurgentes narraverunt omnia mirabilia ejus.

Caput XIII.

Tobias ſenior benedicit ac confitetur Domino, & univerſos ad idipſum hortatur; prophetat quoque de reſtitutione & magna felicitate futura Ieruſalem.

1 APeriens autem Tobias ſenior os ſuum benedixit Dominum, & dixit: Magnus es A

Digitized by Google

Domine in æternum, & in omnia ſæcula regnum
tuum :
* Deut. 32.f.39. 1.Reg.2. b.6. Sap.16. b.13. 2 * Quoniam tu flagellas & ſalvas : deducis ad
inferos, & reducis : & non eſt qui effugiat ma-
num tuam.
3 Confitemini Domino filij Iſraël, & in con-
ſpectu gentium laudate eum :
4 Quoniam ideò diſperſit vos inter gentes, quæ
ignorant eum, ut vos enarretis mirabilia ejus, &
faciatis ſcire eos, quia non eſt alius Deus omni-
potens præter eum.
5 Ipſe caſtigavit nos propter iniquitates no-
ſtras : & ipſe ſalvabit nos propter miſericordiam
ſuam.
B 6 Aſpicite ergo quæ fecit nobiſcum, & cum ti-
more & tremore confitemini illi: regémque ſæcu-
lorum exaltate in operibus veſtris.
7 Ego autem in terra captivitatis meæ confite-
bor illi : quoniam oſtendit majeſtatem ſuam in
gentem peccatricem.
8 Convertimini itaque peccatores, & facite ju-
ſtitiam coram Deo, credentes quòd faciat vobiſ-
cum miſericordiam ſuam.
9 Ego autem, & anima mea in eo lætabimur.
10 Benedicite Dominum omnes electi ejus :
agite dies lætitiæ, & confitemini illi.
11 Jeruſalem civitas Dei, caſtigavit te Domi-
nus in operibus manuum tuarum.
C 12 Confitere Domino in bonis tuis, & benedic
Deum ſæculorum, ut reædificet in te tabernacu-
lum ſuum, & revocet ad te omnes captivos, &
gaudeas in omnia ſæcula ſæculorum.
13 Luce ſplendida fulgebis : & omnes fines
terræ adorabunt te.
* Iſa.60 a.5. 14 * Nationes ex longinquo ad te venient : &
munera deferentes, adorabunt in te Dominum, &
terram tuam in ſanctificationem habebunt.
15 Nomen enim magnum invocabunt in te.
16 Maledicti erunt qui contempſerint te : &
condemnati erunt omnes qui blaſphemaverint te:
benedictíque erunt qui ædificaverint te.
D 17 Tu autem lætaberis in filiis tuis, quoniam
omnes benedicentur, & congregabuntur ad Do-
minum.
18 Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent
ſuper pace tua.
19 Anima mea benedic Dominum, quoniam
liberavit Jeruſalem civitatem ſuam à cunctis tri-
bulationibus ejus, Dominus Deus noſter.
20 Beatus ero, ſi fuerint reliquiæ ſeminis mei
ad videndam claritatem Jeruſalem.
* Apoc. 21.f.19. 21 * Portæ Jeruſalem ex ſapphiro & ſmaragdo
ædificabuntur : & ex lapide pretioſo omnis cir-
cuitus murorum ejus.
22 Ex lapide candido & mundo omnes plateæ
ejus ſternentur : & per vicos ejus alleluia canta-
bitur.
23 Benedictus Dominus, qui exaltavit eam,
& ſit regnum ejus in ſæcula ſæculorum ſuper eam.
Amen.

CAPUT XIV.

Tobias ſenior moriturus completis 102. ætatis ſuæ annis, filium ac nepotes ad pietatem hortatur, utque ſepultis parentibus è Ninive migrent, quam evertendam dicit, & Jeruſalem inſtaurandam: quod filius obſervans, tandem ad ſoceros revertitur, ibique completis 99. annis moritur.

1 ET conſummati ſunt ſermones Tobiæ. Et A
poſtquā illuminatus eſt Tobias, vixit annis
quadragintaduobus, & vidit filios nepotum ſuorū.
2 Completis itaque annis centum duobus, ſe-
pultus eſt honorificè in Ninive.
3 Quinquaginta namque & ſex annorum lu-
men oculorum amiſit, ſexagenarius verò recepit.
4 Reliquum verò vitæ ſuæ in gaudio fuit, &
cum bono profectu timoris Dei perrexit in pace.
5 In hora autem mortis ſuæ vocavit ad ſe To-
biam filium ſuum, & ſeptem juvenes filios ejus
nepotes ſuos, dixítque eis :
6 Propè erit interitus Ninive : non enim exci- B
dit verbum Domini : & * Fratres noſtri, qui diſ- * 1.Eſd. 3.c.8.
perſi ſunt à terra Iſraël, revertentur ad eam.
7 Omnis autem deſerta terra ejus replebitur,
& domus Dei, quæ in ea incenſa eſt, iterùm re-
ædificabitur: ibíque revertentur omnes timentes
Deum,
8 Et relinquent gentes idola ſua, & venient in
Jeruſalem, & inhabitabunt in ea,
9 Et gaudebunt in ea omnes reges terræ, ado-
rantes regem Iſraël.
10 Audite ergo filij mei patrem veſtrum: Ser-
vite Domino in veritate, & inquirite ut faciatis
quæ placita ſunt illi :
11 Et filiis veſtris mandate ut faciant juſtitias C
& eleemoſynas, ut ſint memores Dei, & benedi-
cant eum in omni tempore in veritate, & in tota
virtute ſua.
12 Nunc ergo filij audite me, & nolite manere
hîc : ſed quacumque die ſepelieritis matrem ve-
ſtram circa me in uno ſepulchro, ex eo dirigite
greſſus veſtros ut exeatis hinc :
13 Video enim quia iniquitas ejus finem da-
bit ei.
14 Factum eſt autem poſt obitum matris ſuæ,
Tobias abſceſſit ex Ninive cum uxore ſua, & filiis,
& filiorum filiis, & reverſus eſt ad ſoceros ſuos.
15 Invenítque eos incolumes in ſenectute bo-
na : & curam eorum geſſit, & ipſe clauſit oculos
eorum : & omnem hereditatem domus Raguelis
ipſe percepit : viditque quintam generationem,
filios filiorum ſuorum.
16 Et completis annis nonagintanovem in ti-
more Domini, cum gaudio ſepelierunt eum.
17 Omnis autem cognatio ejus, & omnis gene-
ratio ejus in bona vita, & in ſancta converſatione
permanſit, ita ut accepti eſſent tam Deo, quàm
hominibus, & cunctis habitantibus in terra.

LIBER

Digitized by Google

LIBER JUDITH.

Caput Primum.

*Nabuchodonoſor victo rege Medorum cunctis regnis impe-
rare cupiens, nuntios ad ea mittit; quibus abſque honore re-
miſſis, indignatus jurat ſe id ulturum.*

A 1 ARPHAXAD itaque, rex Me-
dorum, ſubjugaverat multas
gentes imperio ſuo, & ipſe ædi-
ficavit civitatem potentiſſimã,
quam appellavit Ecbatanis,
2 Ex lapidibus quadratis &
ſectis: fecit muros ejus in lati-
tudinem cubitorum ſeptuaginta, & in altitudi-
nem cubitorum triginta, turres verò ejus poſuit in
altitudinem cubitorum centum.
3 Per quadrum verò earum, latus utrumque vi-
B cenorum pedum ſpatio tendebatur: poſuítque
portas ejus in altitudinem turrium:
4 Et gloriabatur quaſi potens in potentia exer-
citus ſui, & in gloria quadrigarum ſuarum.
5 Anno igitur duodecimo regni ſui: Nabu-
chodonoſor rex Aſſyriorum, qui regnabat in Ni-
nive civitate magna, pugnavit contra Arphaxad,
& obtinuit eum.
6 In campo magno, qui appellatur Ragau, cir-
C ca Euphraten, & Tigrin, & Jadaſon, in campo
Erioch regis Elicorum.
7 Tunc exaltatum eſt regnum Nabuchodono-
ſor, & cor ejus elevatum eſt: & miſit ad omnes,
qui habitabant in Cilicia, & Damaſco, & Libano,
8 Et ad gentes quæ ſunt in Carmelo, & Cedar,
& inhabitantes Galilæã in cãpo magno Eſdrelon,
D 9 Et ad omnes qui erãt in Samaria, & trans flu-
men Jordanẽ uſque ad Jeruſalem, & omnem terrã
Jeſſe, quouſq; perveniatur ad terminos Æthiopiæ.
10 Ad hos omnes miſit nuntios Nabuchodo-
noſor rex Aſſyriorum:
11 Qui omnes uno animo contradixerunt, &
remiſerunt eos vacuos, & ſine honore abjecerunt.
12 Tunc indignatus Nabuchodonoſor rex ad-
verſus omnem terram illam, juravit per thronum
& regnum ſuum, quòd defenderet ſe de omnibus
regionibus his.

Caput II.

*Holofernes à Nabuchodonoſor mittitur, omnia regna
& populos vaſtaturus: deſcribitur potentia exercitus ipſius;
multiſque locis per ipſum expugnatis, vehemens timor uni-
verſos invaſit.*

A 1 ANno tertio decimo Nabuchodonoſor re-
gis, vigeſima & ſecunda die menſis pri-
mi, factum eſt verbum in domo Nabuchodono-
ſor regis Aſſyriorum, ut defenderet ſe.
2 Vocavítque omnes majores natu, omnéſque
duces, & bellatores ſuos, & habuit cum eis my-
ſterium conſilij ſui.
3 Dixítque cogitationem ſuam in eo eſſe, ut
omnem terram ſuo ſubjugaret imperio,
4 Quod dictum cùm placuiſſet omnibus, voca-
vit Nabuchodonoſor rex Holofernem principem
militiæ ſuæ,
5 Et dixit ei: Egredere adverſus omne regnum
Occidentis, & contra eos præcipuè, qui contem-
pſerunt imperium meum.
6 Non parcet oculus tuus ulli regno, omnémque B
que urbem munitam ſujugabis mihi.
7 Tunc Holofernes vocavit duces, & magiſtra-
tus virtutis Aſſyriorum: & dinumeravit viros in
expeditionem, ſicut præcepit ei rex, centum vi-
ginti millia peditum pugnatorum, & equitum ſa-
gittatorium duodecim millia.
8 Omnémque expeditionẽ ſuam fecit præire in
multitudine innumerabilium camelorum, cũ his
quæ exercitibus ſufficerent copioſè, boum quoque
armẽta gregéſq; ovium, quorũ non erat numerus.
9 Frumentum ex omni Syria in tranſitu ſuo
parari conſtituit.
10 Aurum verò & argentum, de domo regis
aſſumpſit multum nimis.
11 Et profectus eſt ipſe, & omnis exercitus, cum
quadrigis, & equitibus, & ſagittariis qui coope- C
ruerunt faciem terræ, ſicut locuſtæ.
12 Cúmque pertranſiſſet fines Aſſyriorum, ve-
nit ad magnos montes Ange, qui ſunt à ſiniſtro
Ciliciæ, aſcendítque omnia caſtella eorum, & ob-
tinuit omnem munitionem.
13 Effregit autem civitatem opinatiſſimam
Melothi, prædavítque omnes filios Tharſis, &
filios Iſmael, qui erant contra faciem deſerti, &
ad auſtrum terræ Cellon.
14 Et tranſivit Euphraten, & venit in Meſopo-
tamiam: & fregit omnes civitates excelſas, quæ D
erant ibi, à torrente Mambre uſquequò perveniá-
tur ad mare:
15 Et occupavit terminos ejus, à Cilicia uſque
ad fines Japhet, qui ſunt ad auſtrum.
16 Abduxítque omnes filios Madian, & præ-
davit omnem locupletationem eorum, omnéſque
reſiſtentes ſibi occidit in ore gladij.
17 Et poſt hæc deſcendit in campos Damaſci
in diebus meſſis, & ſuccendit omnia ſata, omnéſ-
que arbores & vineas fecit incîdi:
18 Et cecidit timor illius ſuper omnes inhabi-
tantes terram.

Caput III.

*Holoferni ſe ultrò dedunt univerſarum urbium ac provin-
ciarum principes, ex quibus auxiliares ſibi aſſumit, & tamen
ipſorum civitates ac deos deſtruit; quò ſolus Nabuchodonoſor
deus habeatur.*

1 TUnc miſerunt legatos ſuos, univerſarum ur- A
biũ ac provinciarũ reges ac principes, Syriæ
ſcilicet Meſopotamiæ, & Syriæ Sobal, & Lybiæ, at-
que Ciliciæ, qui veniẽtes ad Holofernẽ, dixerunt:
2 Deſinat indignatio tua circa nos: Melius eſt
enim ut vivẽtes ſerviamus Nabuchodonoſor regi
magno, & ſubditi ſimus tibi, quàm morientes cũ in-
teritu noſtro ipſi ſervitutis noſtræ dãna patiamur.
3 Omnis civitas noſtra, omniſque poſſeſſio, om-
nes montes, & colles, & campi, & armenta boum; B
gregéſque ovium, & caprarum, equorúmque &
camelorum, & univerſæ facultates noſtræ, atque
familiæ, in conſpectu tuo ſunt:
4 Sint omnia noſtra ſub lege tua.
5 Nos, & filij noſtri, ſervi tui ſumus.

6 Veni nobis pacificus dominus,& utere ſervitio noſtro, ſicut placuerit tibi.

7 Tunc deſcendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem civitatem, & omnem inhabitantem terram.

C 8 De univerſis autem urbibus aſſumpſit ſibi auxiliarios viros fortes, & electos ad bellum.

9 Tantúſque metus provinciis illis incubuit,ut univerſarum urbiũ habitatores principes, & honorati ſimul cum populis exirẽt obviàm venienti,

10 Excipientes eum cum coronis, & lampadibus ducentes choros in tympanis, & tibiis.

11 Nec iſta tamen facientes, ferocitatem ejus pectoris mitigare potuerunt:

12 Nam & civitates eorum deſtruxit,& lucos eorum excidit.

D 13 Præceperat enim illi Nabuchodonoſor rex, ut omnes deos terræ exterminaret, videlicet ut ipſe ſolus diceretur Deus ab his nationibus,quæ potuiſſent Holofernis potentia ſubjugari.

14 Pertranſiens autem Syriam Sobal, & omnem Apameam,omnémque Meſopotamiam, venit ad Idumæos in terram Gabaa,

15 Accepítque civitates eorum,& ſedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari præcepit univerſum exercitum virtutis ſuæ.

Caput IV.

Filij Iſraël vehementer Holofernem metuentes, hortatu Eliachim ſacerdotis ſeſe jejuniis ac oratione humiliant & affligunt, auxiliúmque à Domino implorant.

A 1 Tunc audientes hæc filij Iſraël, qui habitabant in Terra Juda, timuerunt valdè à facie ejus.

2 Tremor & horror invaſit ſenſus eorum, ne hoc faceret Jeruſalem & templo Domini, quod fecerat ceteris civitatibus & templis earum.

3 Et miſerunt in omnem Samariam per circuitum uſque Jericho,& præoccupaverunt omnes vertices montium:

4 Et muris circumdederunt vicos ſuos, & congregaverunt frumenta in præparationem pugnæ.

B 5 Sacerdos etiam Eliachim, ſcripſit ad univerſos qui erant contra Eſdrelon, quæ eſt contra faciem campi magni juxta Dothain, & univerſos, per quos viæ tranſitus eſſe poterat,

6 Ut obtinerent aſcenſus montium, per quos via eſſe poterat ad Jeruſalem, & illic cuſtodirent ubi anguſtum iter eſſe poterat inter montes.

7 Et fecerunt filij Iſraël,ſecundùm quod conſtituerat eis ſacerdos Domini Eliachim.

8 Et clamavit omnis populus ad Dominum inſtantia magna,& humiliaverunt animas ſuas in jejuniis, & orationibus, ipſi & mulieres eorum.

9 Et induerunt ſe Sacerdotes ciliciis, & infantes proſtraverunt contra faciem templi Domini, & altare Domini operuerunt cilicio:

C 10 Et clamaverunt ad Dominum Deum Iſraël unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum,& uxores eorum in diviſionem, & civitates eorum in exterminium,& ſancta eorum in pollutionem, & fierent opprobrium Gentibus.

11 Tunc Eliachim,ſacerdos Domini magnus, circuivit omnem Iſraël, allocutúſque eſt eos,

12 Dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces veſtras, ſi manentes permanſeritis in jejuniis, & orationibus in conſpectu Domini.

13 * Memores eſtote Moyſi ſervi Domini,qui Amalec confidentem in virtute ſua, & in potentia ſua,& in exercitu ſuo,& in clypeis ſuis, & in curribus ſuis, & in equitibus ſuis, non ferro pugnando, ſed precibus ſanctis orando dejecit: * Exod. 17.a.11. D

14 Sic erunt univerſi hoſtes Iſraël: ſi perſeveraveritis in hoc opere, quod cœpiſtis.

15 Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominum, permanebant in conſpectu Domini,

16 Ità ut etiam hi,qui offerebant Domino holocauſta, præcincti ciliciis offerrent ſacrificia Domino, & erat cinis ſuper capita eorum.

17 Et ex toto corde ſuo omnes orabant Deum, ut viſitaret populum ſuum Iſraël.

Caput V.

Rogatus ab Holoferne Achior dux Ammonitarum de genere Iſraëlitarum, enarrat Dei mirabilia circa populum Iſraëliticum, monétque ne temerè contra illos pugnet, quibus auditis indignantur ipſi Achior principes Holofernis.

1 Nuntiatúmque eſt Holoferni principi militiæ Aſſyriorum, quòd filij Iſraël præpararent ſe ad reſiſtendum,ac montium itinera concluſiſſent, A

2 Et furore nimio exarſit in iracundia magna, vocavitq; omnes principes Moab & duces Ammõ,

3 Et dixit eis:Dicite mihi quis ſit populus iſte, qui montana obſidet:aut quæ,& quales & quantæ ſint civitates eorum:quæ etiam ſit virtus eorum aut quæ ſit multitudo eorum: vel quis rex militiæ illorum:

4 Et quare præ omnibus,qui habitant in Oriente, iſti contempſerunt nos, & non exierunt obviàm nobis, ut ſuſciperent nos cum pace?

5 Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon reſpondens, ait: Si digneris audire domine mi, dicam veritatem in conſpectu tuo,de populo iſto qui in montanis habitat, & non egredietur verbum falſum ex ore meo.

6 Populus iſte ex progenie Chaldæorum eſt: B

7 * Hic primùm in Meſopotamia habitavit, quoniam noluerunt ſequi deos patrum ſuorum, qui erant in Terra Chaldæorum. * Gen. 11.d.31.

8 Deſerentes itaque ceremonias patrum ſuorum, quæ in multitudine deorum erant,

9 Unum Deum cæli coluerunt,* qui & præcepit eis ut exirent inde,& habitarent in Charan. Cúmque operuiſſet omnem terram fames,* deſcenderunt in Ægyptum, illícque per quadringentos annos ſic multiplicati ſunt, ut dinumerari eorum non poſſet exercitus. * Gen. 12.a.1. * Gen. 46.a.6.

10 Cúmque gravaret eos rex Ægypti, atque in ædificationibus urbium ſuarum in luto & latere ſubjugaſſet eos,clamaverunt ad Dominum ſuum, & percuſſit totam Terram Ægypti plagis variis.

11 * Cúmque ejeciſſent eos Ægyptij à ſe, & ceſſaſſet plaga ab eis, & iterùm eos vellent capere, & ad ſuum ſervitium revocare, * Exod. 12.d.33.

12 * Fugientibus his Deus cæli mare aperuit, ita ut hinc inde aquæ quaſi murus ſolidarẽtur, & iſti pede ſicco fundũ maris perãbulando tranſirẽt. * Exod. 14.e.23.

13 In quo loco dum innumerabilis exercitus Ægyptio

Digitized by Google

Ægyptiorum eos perſequeretur,ita aquis cooper-
tus eſt,ut non remaneret vel unus, qui factum
poſteris nuntiaret.
14 Egreſſi verò mare rubrum,deſerta Sina mon-
tis occupaverunt,in quibus numquam homo ha-
bitare potuit, vel filius hominis requievit.
15 Illic fontes amari obdulcati ſunt eis ad bi-
bendum, & per annos quadraginta annonam de
C cælo conſecuti ſunt.
16 Ubicumque ingreſſi ſunt ſine arcu & ſagit-
ta, & abſque ſcuto & gladio,Deus eorum pugna-
vit pro eis,& vicit.
17 Et non fuit qui inſultaret populo iſti , niſi
quando receſſit à cultu Domini Dei ſui.
18 Quotieſcumque autem præter ipſum Deum
ſuum,alterum coluerunt, dati ſunt in prædam,&
in gladium,& in opprobrium.
19 Quotieſcumque autem pœnituerunt ſe re-
ceſſiſſe à cultura Dei ſui,dedit eis Deus cæli vir-
tutem reſiſtendi.
20 Denique Chananæum regem,& Jebuſæum,
& Pherezæum, & Hethæum , & Hevæum , &
Amorrhæum,& omnes potentes in Heſebon pro-
ſtraverunt,& terras eorum,& civitates eorum ipſi
poſſederunt :
21 Et uſque dum non peccarent in conſpectu
Dei ſui,erant cum illis bona:Deus enim illorum
odit iniquitatem.
22 Nam & ante hos annos , cùm receſſiſſent à
via,quam dederat illis Deus,ut ambularent in ea,
D exterminati ſunt præliis à multis nationibus, &
plurimi eorũ captivi abducti ſunt in terrã non ſuã.
23 Nuper autem reverſi ad Dominum Deum
ſuum,ex diſperſione qua diſperſi fuerant, adunati
ſunt,& aſcenderunt montana hæc omnia , & ite-
rùm poſſident Jeruſalem,ubi ſunt ſancta eorum.
24 Nunc ergo mi domine, perquire ſi eſt aliqua
iniquitas eorum in cõſpectu Dei eorum:aſcenda-
mus ad illos,quoniã tradens tradet illos Deus eo-
rũ tibi, & ſubjugati erunt ſub jugo potentiæ tuæ.
25 Si verò non eſt offenſio populi hujus coram
Deo ſuo, non poterimus reſiſtere illis : quoniam
Deus eorum defendet illos : & erimus in oppro-
brium univerſæ terræ.
26. Et factũ eſt,cùm ceſſaſſet loqui Achior verba
hæc,irati ſunt omnes magnates Holofernis,& co-
gitabant interficere eum,dicentes ad alterutrum :
27 Quis eſt iſte,qui filios Iſraël poſſe dicat reſi-
ſtere regi Nabuchodonoſor, & exercitibus ejus ,
homines inermes, & ſine virtute, & ſine peritia
artis pugnæ?
28 Ut ergo agnoſcat Achior quoniam fallit nos,
aſcendamus in mõtana:& cùm capti fuerint potẽ-
tes eorũ,tunc cũ eiſdẽ gladio tranſverberabitur :
29 Ut ſciat omnis gens,quoniam Nabuchodo-
noſor deus terræ eſt,& præter ipſum alius non eſt.

CAPUT VI.

Iratus Holofernes jubet Achior duci in Bethuliam , ut ea devicta ſimul puniatur;at ſervi à fundibulariis repulſi , eum arbori alligant : quem ſolutum filij Iſraël cognita cauſa benignè conſolantur, Deum humiliter implorantes.

A 1 Factum eſt autem cùm ceſſaſſent loqui, indi-
gnatus Holofernes vehementer , dixit ad
Achior :
2 Quoniam prophetaſti nobis dicens , quòd
gẽs Iſraël defendatur à Deo ſuo,ut oſtendam tibi
quoniam non eſt Deus, niſi Nabuchodonoſor :
3 Cùm percuſſerimus eos omnes,ſicut hominẽ
unum,tunc & ipſe cum illis Aſſyriorũ gladio inte-
ribis,& omnis Iſraël tecum perditione diſperiet :
4 Et probabis quoniam Nabuchodonoſor do-
minus ſit univerſæ terræ:túncque gladius militiæ
meæ tranſiet per latera tua,& confixus cades inter
vulneratos Iſraël, & non reſpirabis ultrà , donec
extermineris cum illis.
5 Porrò autem ſi prophetiam tuam veram exi- B
ſtimas,non concidat vultus tuus,& pallor, qui fa-
ciem tuam obtinet,abſcedat à te,ſi verba mea hæc
putas impleri non poſſe.
6 Ut autem noveris quia ſimul cum illis hæc
experieris,ecce ex hac hora illorum populo ſocia-
beris, ut , dum dignas mei gladij pœnas excepe-
rint, ipſe ſimul ultioni ſubjaceas.
7 Tunc Holofernes præcepit ſervis ſuis ut com-
prehenderent Achior,& perducerent eum in Be-
thuliã,& traderent eum in manus filiorum Iſraël.
8 Et accipientes eum ſervi Holofernis,profecti
ſunt per campeſtria : ſed cùm appropinquaſſent
ad montana,exierunt contra eos fundibularij.
9 Illi autem divertentes à latere montis ligave-
runt Achior ad arborem manibus, & pedibus , &
ſic vinctum reſtibus dimiſerunt eum, & reverſi
ſunt ad dominum ſuum.
10 Porrò filij Iſraël deſcendentes de Bethulia , C
venerunt ad eum : Quem ſolventes duxerunt ad
Bethuliam , atque in medium populi illum ſta-
tuentes, percunctati ſunt quid rerum eſſet , quòd
illum vinctum Aſſyrij reliquiſſent.
11 In diebus illis erant illic principes,Ozias fi-
lius Micha de tribu Simeon , & Charmi, qui &
Gothoniel.
12 In medio itaque ſeniorum, & in conſpectu
omnium, Achior dixit omnia quæ locutus ipſe
fuerat ab Holoferne interrogatus:& qualiter po-
pulus Holofernis voluiſſet propter hoc verbum
interficere eum ,
13 Et quemadmodum ipſe Holofernes iratus
juſſerit eum Iſraëlitis hac de cauſa tradi : ut,dum
vicerit filios Iſraël,tunc & ipſum Achior diverſis
jubeat interire ſuppliciis,propter hoc quòd dixiſ-
ſet : Deus cæli defenſor eorum eſt.
14 * Cúmque Achior univerſa hæc expoſuiſ- * *Sup.5. a.6.*
ſet, omnis populus cecidit in faciem, adorantes
Dominum , & communi lamentatione & fletu
unanimes preces ſuas Domino effuderunt,
15 Dicentes:Domine Deus cæli & terræ , in-
tuere ſuperbiam eorum,& reſpice ad noſtram hu-
militatem,& faciem ſanctorum tuorum attende, D
& oſtende quoniam non derelinquis præſumen-
tes de te : & præſumentes de ſe,& de ſua virtute
gloriantes, humilias.
16 Finito itaque fletu,& per totam diem oratio-
ne populorum completa, conſolati ſunt Achior ,
17 Dicentes:Deus patrum noſtrorum,cujus tu
virtutem prædicaſti, ipſe tibi hanc dabit viciſſi-
tudinem,ut eorum magis tu interitum videas.
18 Cùm verò Dominus Deus noſter dederit
hanc libertatem ſervis ſuis, ſit & tecum Deus in

medio noſtri: ut ſicut placuerit tibi, ita cum tuis
omnibus converſeris nobiſcum.
19 Tunc Ozias, finito conſilio, ſuſcepit eum in
domum ſuam, & fecit ei cœnam magnam.
20 Et vocatis omnibus presbyteris, ſimul ex-
pleto jejunio refecerunt.
21 Poſteà verò convocatus eſt omnis populus,
& per totam noctem intra eccleſiam oraverunt,
petentes auxilium à Deo Iſraël.

Caput VII.

Holofernes Bethuliam obſidet, ac præciſo aquæductu jubet fontes omnes cuſtodiri: quapropter cives ſiti cruciati civitatem tradere cœpiunt; Ozias tamen princeps populi perſuadet ut ad quinque dies hoc differatur.

A 1 HOlofernes autem altera die præcepit exer-
citibus ſuis, ut aſcenderent contra Bethuliã.
2 Erant autem pedites bellatorum centum vi-
ginti millia, & equites viginti duo millia, præter
præparationes virorum illorum, quos occupaverat
captivitas, & abducti fuerant de provinciis & ur-
bibus univerſæ juventutis.
3 Omnes paraverunt ſe pariter ad pugnam
contra filios Iſraël, & venerunt per crepidinem
montis uſque ad apicem, qui reſpicit ſuper Do-
thain, à loco qui dicitur Belma, uſque ad Chel-
mon qui eſt contra Eſdrelon.
4 Filij autem Iſraël ut viderunt multitudinem
illorum, proſtraverunt ſe ſuper terram, mittentes
cinerem ſuper capita ſua, unanimes orantes ut
Deus Iſraël miſericordiam ſuam oſtenderet ſuper
populum ſuum.
5 Et aſſumentes arma ſua bellica, ſederunt per
loca, quæ ad anguſti itineris tramitẽ dirigunt inter
montoſa, & erant cuſtodientes ea tota die & nocte.
B 6 Porrò Holofernes, dum circuit per gyrum, re-
perit quòd fons, qui influebat, aquæductum illo-
rum à parte auſtrali extra civitatem dirigeret: &
incidi præcepit aquæductum illorum.
7 Erant tamen non longè à muris fontes, ex
quibus furtim videbantur haurire aquam, ad
refocillandum potiùs quàm ad potandum.
8 Sed filij Ammon & Moab acceſſerunt ad Ho-
lofernem, dicentes: Filij Iſraël, non in lancea nec
in ſagitta confidunt, ſed montes defendunt illos, &
muniunt illos colles in præcipitio conſtituti.
9 Ut ergo ſine congreſſione pugnæ poſſis ſupe-
rare eos, pone cuſtodes fontium, ut non hauriant
aquam ex eis, & ſine gladio interficies eos, vel
certè fatigati tradent civitatem ſuam, quam pu-
tant in montibus poſitam ſuperari non poſſe.
10 Et placuerunt verba hæc coram Holoferne,
& coram ſatellitibus ejus, & conſtituit per gyrum
centenarios per ſingulos fontes.
C 11 Cúmque iſta cuſtodia per dies viginti fuiſſet
expleta, defecerunt ciſternæ, & collectiones aqua-
rum, omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non
eſſet intra civitatem unde ſatiarentur vel una die,
quoniã ad menſurã dabatur populis aqua quotidie.
12 Tunc ad Oziã congregati omnes viri, femi-
næque, juvenes, & parvuli, omnes ſimul una voce
* Exod. 5. d. 21. 13 Dixerunt: * Judicet Deus inter nos & te,
quoniam feceſti in nos mala, nolens loqui pacifi-
cè cum Aſſyriis, & propter hoc vendidit nos
Deus in manibus eorum.
14 Et ideò non eſt qui adjuvet, cùm proſterna-
mur ante oculos eorũ in ſiti, & perditione magna.
15 Et nunc congregate univerſos qui in civi-
tate ſunt, ut ſponte tradamus nos omnes populo
Holofernis.
16 Melius eſt enim ut captivi benedicamus Do-
minum, vivẽtes, quàm moriamur, & ſimus oppro-
brium omni carni, cùm viderimus uxores noſtras,
& infantes noſtros, mori ante oculos noſtros.
17 Conteſtamur hodie cælum & terram, & Deũ
patrum noſtrorum, qui ulciſcitur nos ſecundùm
peccata noſtra, ut jam tradatis civitatem in manu D
militiæ Holofernis, & ſit finis noſter brevis in ore
gladij, qui longior efficitur in ariditate ſitis.
18 Et cùm hæc dixiſſent, factus eſt fletus & ulula-
tus magnus in eccleſia ab omnibus, & per multas
horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes:
19 * Peccavimus cum patribus noſtris, injuſtè * Pſal. 105. a. 6.
egimus, iniquitatem fecimus.
20 Tu, quia pius es, miſerere noſtri, aut in tuo
flagello vindica iniquitates noſtras, & noli tradere
confitentes te, populo qui ignorat te,
21 Ut non dicant inter Gentes: Ubi eſt Deus
eorum?
22 Et cùm fatigati his clamoribus, & his fleti-
bus laſſati ſiluiſſent,
23 Exurgens Ozias infuſus lacrymis, dixit: Æ-
quo animo eſtote fratres, & hos quinque dies ex-
pectemus à Domino miſericordiam.
24 Forſitan enim indignationem ſuam abſcin-
det, & dabit gloriam nomini ſuo.
25 Si autem trãſactis quinque diebus non vene-
rit adjutoriũ, faciemus hæc verba, quæ locuti eſtis.

Caput VIII.

Judith, cujus laus deſcribitur, vacillantes presbiteros & præ anguſtia deditionem quinto die meditantes objurgat, quòd tempus Domini miſerationi præſcripſerint, eóſque hortatur ut patrum exemplo populum ad patientjam animent, ac pro ſe Deum precentur, nec factum ſuum ſcrutentur.

1 ET factum eſt, cùm audiſſet hæc verba Judith A
vidua, quæ erat filia Merari, filij Idox, filij
Joſeph, filij Oziæ, filij Elai, filij Jamnor, filij Gedeõ,
filij Raphaim, filij Achitob, filij Melchiæ, filij Enã,
filij Nathaniæ, filij Salathiel, filij Simeõ, filij Rubẽ.
2 Et vir ejus fuit Manaſſes, qui mortuus eſt in
diebus meſſis hordeaceæ:
3 Inſtabat enim ſuper alligantes manipulos in
campo, & venit æſtus ſuper caput ejus, & mortuus
eſt in Bethulia civitate ſua, & ſepultus eſt illic
cum patribus ſuis.
4 Erat autem Judith relicta ejus vidua jam an-
nis tribus, & menſibus ſex.
5 Et in ſuperioribus domus ſuæ fecit ſibi ſecretũ
cubiculũ, in quo cũ puellis ſuis clauſa morabatur.
6 Et habens ſuper lumbos ſuos cilicium, jeju-
nabat omnibus diebus vitæ ſuæ, præter ſabbata, &
neomenias, & feſta domus Iſraël.
7 Erat autem eleganti aſpectu nimis, cui vir
ſuus reliquerat divitias multas, & familiam co-
pioſam, ac poſſeſſiones armentis boum & gregi-
bus ovium plenas.
8 Et erat hæc in omnibus famoſiſſima, quoniam
timebat Dominum valdè, nec erat qui loqueretur
de illa verbum malum.

Digitized by Google

9 Hæc itaque cùm audiſſet, quoniã Ozias pro-
miſiſſet quòd tranſacto quinto die traderet civi-
tatem, miſit ad presbyteros Chabri & Charmi.
B 10 Et venerunt ad illam, & dixit illis: Quod eſt
hoc verbum, in quo conſenſit Ozias, ut tradat ci-
vitatem Aſſyriis, ſi intra quinque dies non vene-
rit vobis adjutorium?
11 Et qui eſtis vos, qui tentatis Dominum?
12 Non eſt iſte ſermo, qui miſericordiã provo-
cet, ſed potiùs qui iram excitet, & furorẽ accẽdat.
13 Poſuiſtis vos tempus miſerationis Domini,
in arbitrium veſtrum, diem conſtituiſtis ei.
14 Sed quia patiens Dominus eſt, in hoc ipſo
pœniteamus, & indulgentiam ejus fuſis lacrymis
poſtulemus:
15 Non enim quaſi homo, ſic Deus commina-
bitur, neque ſicut filius hominis ad iracundiam
inflammabitur.
16 Et ideò humiliemus illi animas noſtras, &
in ſpiritu conſtituti humiliato, ſervientes illi,
17 Dicamus flentes Domino, ut ſecundùm vo-
luntatem ſuam ſic faciat nobiſcum miſericordiam
ſuam: ut ſicut conturbatum eſt cor noſtrum in
ſuperbia eorum, ita etiam de noſtra humilitate
glorïemur:
18 Quoniam non ſumus ſecuti peccata patrum
noſtrorum, qui dereliquerunt Deum ſuum, &
adoraverunt deos alienos,
19 Pro quo ſcelere dati ſunt in gladium, & in
rapinam, & in confuſionem inimicis ſuis: nos au-
tem alterum Deum neſcimus præter ipſum.
C 20 Expectemus humiles conſolationem ejus, &
exquiret ſanguinem noſtrum de afflictionibus
inimicorum noſtrorum, & humiliabit omnes
Gentes, quæcumque inſurgunt contra nos, & fa-
ciet illas ſine honore Dominus Deus noſter.
21 Et nunc fratres, quoniam vos eſtis presbyteri
in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum,
ad eloquium veſtrum corda eorum erigite, ut me-
mores ſint, quia tentati ſunt patres noſtri ut pro-
barentur, ſi verè colerent Deum ſuum.
* Gen. 22. a. 1. 22 * Memores eſſe debent, quomodo pater no-
ſter Abraham tentatus eſt, & per multas tribula-
tiones probatus, Dei amicus effectus eſt.
23 Sic Iſaac, ſic Jacob, ſic Moyſes, & omnes qui
placuerunt Deo, per multas tribulationes tranſie-
runt fideles.
24 Illi autem, qui tentationes non ſuſceperunt
cum timore Domini, & impatientiam ſuam &
improperium murmurationis ſuæ contra Domi-
num protulerunt,
* 1.Cor. 10. b. 9. 25 * Exterminati ſunt ab exterminatore, & à
ſerpentibus perierunt.
26 Et nos ergo non ulciſcamur nos pro his quæ
patimur,
D 27 Sed reputantes peccatis noſtris hæc ipſa
ſupplicia minora eſſe, flagella Domini, quibus
quaſi ſervi corripimur, ad emendationem, & non
ad perditionem noſtram eveniſſe credamus.
28 Et dixerunt illi Ozias & presbyteri: Omnia,
quæ locuta es, vera ſunt, & non eſt in ſermonibus
tuis ulla reprehenſio.
29 Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier
ſancta es, & timens Deum.
30 Et dixit illis Judith: Sicut quod potui loqui,
Dei eſſe cognoſcitis:
31 Ita quod facere diſpoſui, probate ſi ex Deo
eſt, & orate ut firmum faciat Deus conſilium meũ.
32 Stabitis vos ad portam nocte iſta, & ego exeã
cum abra mea: & orate, ut ſicut dixiſtis, in diebus
quinque reſpiciat Dominus populum ſuũ Iſraël.
33 Vos autem nolo ut ſcrutemini actum meum,
& uſque dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat, niſi
oratio pro me ad Dominum Deum noſtrum.
34 Et dixit ad eam Ozias princeps Juda: Vade
in pace, & Dominus ſit tecum in ultionem inimi-
corum noſtrorum. Et revertentes abierunt.

Caput IX.

Judith ſeſe affligens ac humilians, pro populi liberatione proſtrata precatur, útque ſibi virtus detur evertendi Holofernem.

1 QUibus abſcedentibus, Judith ingreſſa eſt A
oratorium ſuum: & induens ſe cilicio, poſuit
cinerem ſuper caput ſuum: & proſternens ſe Do-
mino, clamabat ad Dominum, dicens:
2 Domine Deus patris mei Simeon, * qui de- * Gen. 34. d. 26
diſti illi gladium in defenſionem alienigenarum,
qui violatores extiterunt in coinquinatione ſua, &
denudaverunt femur virginis in confuſionem:
3 Et dediſti mulieres illorum in prædã, & filias
illorum in captivitatem; & omnẽ prædam in divi-
ſionem ſervis tuis, qui zelaverunt zelum tuũ: ſub-
veni quæſo te Domine Deus meus mihi viduæ.
4 Tu enim feciſti priora, & illa poſt illa cogita-
ſti: & hoc factum eſt quod ipſe voluiſti.
5 Omnes enim viæ tuæ paratæ ſunt, & tua ju- B
dicia in tua providentia poſuiſti.
6 * Reſpice caſtra Aſſyriorum nunc, ſicut tunc * Exod. 14. b. 9.
caſtra Ægyptiorũ videre dignatus es, quando poſt
ſervos tuos armati currebãt, confidẽtes in quadri-
gis, & in equitatu ſuo, & in multitudine bellatorũ.
7 Sed aſpexiſti ſuper caſtra eorum, & tenebræ
fatigaverunt eos.
8 Tenuit pedes eorum abyſſus, & aquæ operue-
runt eos.
9 Sic fiant & iſti, Domine, qui confidũt in mul-
titudine ſua, & in curribus ſuis, & in contis, & in
ſcutis, & in ſagittis ſuis, & in lanceis gloriantur; C
10 Et neſciunt quia tu ipſe es Deus noſter, qui
conteris bella ab initio, & Dominus nomẽ eſt tibi.
11 Erige brachium tuum ſicut ab initio, & alli-
de virtutẽ illorum in virtute tua: cadat virtus eo-
rum in iracundia tua, qui promittunt ſe violare
ſancta tua, & polluere tabernaculum nominis tui,
& dejicere gladio ſuo cornu altaris tui.
12 Fac Domine, ut gladio proprio ejus ſuper-
bia amputetur:
13 Capiatur laqueo oculorum ſuorum in me, &
percuties eum ex labiis charitatis meæ.
14 Da mihi in animo conſtantiam, ut contem-
nam illum; & virtutem, ut evertam illum. D
15 * Erit enim hoc memoriale nominis tui, * Jud. 4. d. 21. 5. d. 26.
cùm manus feminæ dejecerit eum.
16 Non enim in multitudine eſt virtus tua Do-
mine, neque in equorum viribus voluntas tua eſt,
nec ſuperbi ab initio placuerunt tibi: ſed humiliũ
& manſuetorum ſemper tibi placuit deprecatio.
17 Deus cælorum, creator aquarum, & Dominus
totius

Digitized by Google

totius creaturæ, exaudi me miſeram deprecantem, & de tua miſericordia præſumentem.

18 Memento Domine teſtaméti tui, & da verbum in ore meo, & in corde meo conſilium corrobora, ut domus tua in ſãctificatione tua permaneat:

19 Et omnes Gentes agnoſcant, quia tu es Deus, & non eſt alius præter te.

CAPUT X.

Judith pulcherrima aptiſſimè ornata Bethuliam cum ſua ancilla egreditur, & ab exploratoribus deprehenſa ducitur ad Holofernem, qui mox ejus capitur pulchritudine.

A 1 FActum eſt autem, cùm ceſſaſſet clamare ad Dominum, ſurrexit de loco, in quo jacuerat proſtrata ad Dominum.

2 Vocavítque abram ſuam, & deſcendens in domum ſuam, abſtulit à ſe cilicium, & exuit ſe veſtimentis viduitatis ſuæ,

3 Et lavit corpus ſuum, & unxit ſe myro optimo, & diſcriminavit crinẽ capitis ſui, & impoſuit mitram ſuper caput ſuum, & induit ſe veſtimétis jucunditatis ſuæ, induítque ſandalia pedibus ſuis, aſſumpsítque dextraliola, & lilia, & inaures, & annulos, & omnibus ornamentis ſuis ornavit ſe.

4 Cui etiam Dominus contulit ſplendorem, quoniam omnis iſta compoſitio, non ex libidine, ſed ex virtute pendebat: & ideò Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret.

B 5 Impoſuit itaque abræ ſuæ aſcoperam vini, & vas olei, & polentam, & palathas, & panes, & caſeum, & profecta eſt.

6 Cúmque veniſſent ad portã civitatis, invenerunt expectantẽ Oziam & presbyteros civitatis.

7 Qui cùm vidiſſent eam, ſtupentes mirati ſunt nimis pulchritudinem ejus.

8 Nihil tamen interrogantes eam, dimiſerunt tranſire, dicentes: Deus patrum noſtrorũ det tibi gratiam, & omne conſilium tui cordis ſua virtute corroboret, ut glorietur ſuper te Jeruſalem, & ſit nomen tuum in numero ſanctorum & juſtorum.

9 Et dixerunt hi qui illic erant, omnes una voce: Fiat, fiat.

10 Judith verò orans Dominum tranſivit per portas ipſa & abra ejus.

11 Factum eſt autem, cùm deſcenderet montem circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Aſ-
C ſyriorum, & tenuerunt eam dicentes: Unde venis? aut quò vadis?

12 Quæ reſpondit: Filia ſum Hebræorum, ideò ego fugi à facie eorum, quoniam futurum agnovi, quòd détur vobis in deprædationem, pro eo quòd contemnentes vos, noluerũt ultrò tradere ſeipſos, ut invenirent miſericordiam in conſpectu veſtro.

13 Hac de cauſa cogitavi mecum dicens: Vadam ad faciem principis Holofernis, ut indicem illi ſecreta illorum, & oſtendã illi quo aditu poſſit obtinere eos, ita ut nõ cadat vir unus de exercitu ejus.

14 Et cùm audiſſent viri illi verba ejus, conſiderabant faciem ejus, & erat in oculis eorum ſtupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis.

D 15 Et dixerunt ad eam: Conſervaſti animam tuam, eò quòd tale reperiſti conſilium, ut deſcenderes ad dominum noſtrum

16 Hoc autem ſcias, quoniam cùm ſteteris in conſpectu ejus, benè tibi faciet, & eris gratiſſima in corde ejus. Duxerúntque illam ad tabernaculum Holofernis, annuntiantes eam.

17 Cúmque intraſſet ante faciem ejus, ſtatim captus eſt in ſuis oculis Holofernes.

18 Dixerúntque ad eum ſatellites ejus: Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his meritò pugnare contra eos debeamus?

19 Videns itaque Judith Holofernem ſedentem in conopeo, quod erat ex purpura, & auro, & ſmaragdo, & lapidibus pretioſis intextum:

20 Et cùm in faciem ejus intendiſſet, adoravit eum, proſternens ſe ſuper terram. Et elevaverunt eam ſervi Holofernis, jubente domino ſuo.

CAPUT XI.

Judith ab Holoferne ſuper cauſa fugæ ſuæ interrogata imponit illi, ſpecioſam pollicens victoriam.

1 TUnc Holofernes dixit ei: Æquo animo eſto, & noli pavere in corde tuo: quoniam ego nunquam nocui viro, qui voluit ſervire Nabuchodonoſor regi. A

2 Populus autem tuus, ſi non contempſiſſet me, non levaſſem lanceam meam ſuper eum.

3 Nunc autem dic mihi, qua ex cauſa receſſiſti ab illis, & placuit tibi ut venires ad nos?

4 Et dixit illi Judith: Sume verba ancillæ tuæ, quoniam ſi ſecutus fueris verba ancillæ tuæ, perfectam rem faciet Dominus tecum.

5 Vivit enim Nabuchodonoſor rex terræ, & vivit virtus ejus, quæ eſt in te ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam non ſolùm homines ſerviunt illi per te, ſed & beſtiæ agri obtemperant illi.

6 Nuntiatur enim animi tui induſtria univerſis gentibus, & indicatum eſt omni ſæculo, quoniam tu ſolus bonus & potens es in omni regno ejus, & diſciplina tua omnibus provinciis prædicatur. B

7 * Nec hoc latet, quod locutus eſt Achior, nec illud ignoratur, quod ei juſſeris evenire. * Sup. 5. a. 5.

8 Conſtat enim, Deum noſtrum ſic peccatis offenſum, ut mandaverit per prophetas ſuos ad populum, quòd tradat eum pro peccatis ſuis.

9 Et quoniam ſciunt ſe offendiſſe Deum ſuum filij Iſraël, tremor tuus ſuper ipſos eſt.

10 Inſuper etiam fames invaſit eos, & ab ariditate aquæ jam inter mortuos computantur.

11 Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora ſua, & bibant ſanguinem eorum: C

12 Et ſancta Dñi Dei ſui, quæ præcepit Deus non cõtingi, in frumento, vino, & oleo, hæc cogitaverunt impẽdere, & volunt conſumere quæ nec manibus deberent contingere: ergo quoniam hæc faciunt, certum eſt quòd in perditionem dabũtur.

13 Quod ego ancilla tua cognoſcens, fugi ab illis, & miſit me Dominus hæc ipſa nuntiare tibi.

14 Ego enim ancilla tua Deum colo etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo Deum,

15 Et dicet mihi quando eis reddat peccatum ſuum, & veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam
te per mediam Jeruſalem, & habebis omnem populum Iſraël, ſicut oves, quibus non eſt paſtor, & non latrabit vel unus canis contra te: D

16 Quoniã hæc mihi dicta ſũt per providẽtiã Dei.

17 Et

Digitized by Google

17 Et quoniam iratus eſt illis Deus, hæc ipſa miſſa ſum nuntiare tibi.

18 Placuerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris ejus, & mirabantur ſapientiam ejus, & dicebant alter ad alterum:

19 Non eſt talis mulier ſuper terram in aſpectu, in pulchritudine, & in ſenſu verborum.

20 Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit Deus, qui miſit te ante populum ut des illum tu in manibus noſtris:

21 Et quoniam bona eſt promiſſio tua, ſi fecerit mihi hoc Deus tuus, erit & Deus meus, & tu in domo Nabuchodonoſor magna eris, & nomen tuum nominabitur in univerſa terra.

CAPUT XII.

Judith in locum theſaurorum Holofernis introducta, facultatem obtinet propriis veſcendi cibis, noctéque ad orationem egrediendi: quarto autem die in convivium inducta, coram Holoferne comedit & bibit, qui ejus concupiſcentia ardens, vehementer inebriatur.

A 1 TUnc juſſit eam introire ubi repoſiti erant theſauri ejus, & juſſit illic manere eam, & conſtituit quid daretur illi de convivio ſuo.

2 Cui reſpondit Judith, & dixit: Nunc non potero manducare ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat ſuper me offenſio: ex his autem, quæ mihi detuli, manducabo.

3 Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi iſta, quæ tecum detuliſti, quid faciemus tibi?

4 Et dixit Judith: Vivit anima tua domine meus, quoniam non expendet omnia hæc ancilla tua, donec faciat Deus in manu mea hæc quæ cogitavi. Et induxerunt illam ſervi ejus in tabernaculum, quod præceperat.

B 5 Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandi Dominum.

6 Et præcepit cubiculariis ſuis, ut ſicut placeret illi, exiret & introiret ad adorandum Deum ſuum, per triduum:

7 Et exibat noctibus in vallem Bethuliæ, & baptizabat ſe in fonte aquæ.

8 Et ut aſcendebat, orabat Dominũ Deũ Iſraël, ut dirigeret viam ejus ad liberationem populi ſui.

9 Et introiens, munda manebat in tabernaculo, uſque dum acciperet eſcam ſuam in veſpere.

10 Et factum eſt, in quarto die Holofernes fecit cœnam ſervis ſuis, & dixit ad Vagao eunu-
C chum ſuum: Vade, & ſuade Hebræam illam, ut ſponte conſentiat habitare mecum.

11 Fœdum eſt enim apud Aſſyrios, ſi femina irrideat virum, agendo ut immunis ab eo tranſeat.

12 Tunc introivit Vagao ad Judith, & dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet cum eo, & bibat vinum in jucunditate.

13 Cui Judith reſpondit: Quæ ego ſum, ut contradicam domino meo?

14 Omne quod erit ante oculos ejus bonum & optimum faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimũ omnibus diebus vitæ meæ.

15 Et ſurrexit, & ornavit ſe veſtimento ſuo, & ingreſſa ſtetit ante faciem ejus.

16 Cor autem Holofernis concuſſum eſt: erat enim ardens in concupiſcentia ejus.

17 Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc, & accumbe in jucunditate, quoniam inveniſti gratiam coram me.

18 Et dixit Judith: Bibam domine, quoniam magnificata eſt anima mea hodie præ omnibus diebus meis.

19 Et accepit, & manducavit, & bibit coram ipſo, ea quæ paraverat illi ancilla ejus.

20 Et jucundus factus eſt Holofernes ad eam; bibítque vinum multum nimis, quantum numquam biberat in vita ſua.

CAPUT XIII.

Judith facta ad Deum oratione præſcidit caput ebrii Holofernis: quod ad concives Bethuliæ efferens, eos ad gratiarum actionem hortatur; ipſa verò ab omnibus benedicitur, & Achior viſo Holofernis capite obſtupeſcit.

1 UT autem ſerò factum eſt, feſtinaverunt ſervi illius ad hoſpitia ſua, & concluſit Vagao oſtia cubiculi, & abiit. A

2 Erant autem omnes fatigati à vino:

3 Erátque Judith ſola in cubiculo.

4 Porrò Holofernes jacebat in lecto, nimia ebrietate ſopitus.

5 Dixítque Judith puellæ ſuæ ut ſtaret foris ante cubiculum, & obſervaret.

6 Stetítque Judith ante lectum, orans cum lacrymis, & labiorum motu in ſilentio,

7 Dicens: Confirma me Domine Deus Iſraël, & reſpice in hac hora ad opera manuum mearum, ut ſicut promiſiſti, Jeruſalem civitatem tuam erigas: & hoc, quod credens per te poſſe fieri cogitavi, perficiam.

8 Et cùm hæc dixiſſet, acceſſit ad columnam, quæ erat ad caput lectuli ejus, & pugionem ejus, qui in ea ligatus pendebat, exolvit.

9 Cúmque evaginaſſet illum, apprehendit comam capitis ejus, & ait: Confirma me Domine Deus in hac hora.

10 Et percuſſit bis in cervicem ejus, & abſcidit caput ejus, & abſtulit conopeum ejus à columnis, & evolvit corpus ejus truncum.

11 Et poſt puſillum exivit, & tradidit caput B
Holofernis ancillæ ſuæ, & juſſit ut mitteret illud in peram ſuam.

12 Et exierunt duæ, ſecundùm conſuetudinem ſuam, quaſi ad orationem, & tranſierunt caſtra, & gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis.

13 Et dixit Judith à longè cuſtodibus murorum: Aperite portas, quoniam nobiſcum eſt Deus, qui fecit virtutem in Iſraël.

14 Et factum eſt, cùm audiſſent viri vocem ejus, vocaverunt presbyteros civitatis.

15 Et concurrerunt ad eam omnes, à minimo uſque ad maximum: quoniam ſperabant eam jam non eſſe venturam.

16 Et accendentes luminaria congyraverunt circa eam univerſi: illa autem aſcendens in eminentiorem locum, juſſit fieri ſilentium. Cúmque omnes tacuiſſent,

17 Dixit Judith: Laudate Dominum Deum noſtrum, qui non deſeruit ſperantes in ſe:

18 Et in me ancilla ſua adimplevit miſericordiam ſuam, quam promiſit domui Iſraël: & interfecit

Digitized by Google

terfecit in manu mea hoſtē populi ſui hac nocte.

19 Et proferens de pera caput Holofernis, oſtēdit illis, dicens: Ecce caput Holofernis principis militiæ Aſſyriorum, & ecce conopeum illius, in quo recumbebat in ebrietate ſua, ubi per manum feminæ percuſſit illum Dominus Deus noſter.

C 20 Vivit autem ipſe Dominus, quoniam cuſtodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem, & non permiſit me Dominus ancillam ſuam coinquinari, ſed ſine pollutione peccati revocavit me vobis, gaudentem in victoria ſua, in evaſione mea, & in liberatione veſtra.

* Pſ. 105. a. 1. 106. a. 1.

21 * Confitemini illi omnes, quoniam bonus, quoniam in ſæculum miſericordia ejus.

22 Univerſi autem adorantes Dominum, dixerūt ad eam: Benedixit te Dominus in virtute ſua, quia per te ad nihilum redegit inimicos noſtros.

23 Porrò Ozias princeps populi Iſraël, dixit ad eam: Benedicta es tu filia à Domino Deo excelſo, præ omnibus mulieribus ſuper terram.

24 Benedictus Dominus, qui creavit cælum & terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum noſtrorum:

25 Quia hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum, qui
D memores fuerint virtutis Domini in æternum, pro quibus non pepercisti animæ tuæ, propter anguſtias & tribulationem generis tui, ſed ſubveniſti ruinæ ante conſpectum Dei noſtri.

26 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

27 Porrò Achior vocatus venit, & dixit ei Judith: Deus Iſraël, cui tu teſtimoniū dediſti quòd ulciſcatur ſe de inimicis ſuis, ipſe caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea.

28 Et ut probes quia ita eſt, ecce caput Holofernis, qui in contemptu ſuperbiæ ſuæ Deum Iſraël contempſit, & tibi interitum minabatur, dicens: Cùm captus fuerit populus Iſraël, gladio perforari præcipiam latera tua.

29 Videns autem Achior caput Holofernis, anguſtiatus præ pavore, cecidit in faciem ſuam ſuper terram, & æſtuavit anima ejus.

30 Poſteà verò quàm reſumpto ſpiritu recreatus eſt, procidit ad pedes ejus, & adoravit eam, & dixit:

31 Benedicta tu à Deo tuo in omni tabernaculo Jacob, quoniam in omni gente, quæ audierit nomen tuum, magnificabitur ſuper te Deus Iſraël.

CAPUT XIV.

Holofernis capite in muro ſuſpenſo, Achiórque circumciſo, Judæi in Aſſyrios irruunt; qui Holofernem excitantes, mortuúmque invenientes: vehementi timore concutiuntur.

A 1 Dixit autem Judith ad omnem populum: Audite me fratres, ſuſpendite caput hoc ſuper muros noſtros:

2 Et erit, cùm exierit Sol, accipiat unuſquiſque arma ſua, & exite cum impetu, non ut deſcendatis deorſum, ſed quaſi impetum facientes.

3 Tunc exploratores neceſſe erit ut fugiant ad principem ſuum excitandum ad pugnam.

4 Cúmque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis, & invenerint eum truncum in ſuo ſanguine volutatū, decidet ſuper eos timor.

5 Cúmque cognoveritis fugere eos, ite poſt illos ſecuri, quoniam Dominus conteret eos ſub B
pedibus veſtris.

6 Tunc Achior videns virtutem, quam fecit Deus Iſraël, relicto gentilitatis ritu, credidit Deo, & circumcidit carnem præputij ſui, & appoſitus eſt ad populum Iſraël, & omnis ſucceſſio generis ejus uſque in hodiernum diem.

7 Mox autem ut ortus eſt dies, ſuſpenderunt ſuper muros caput Holofernis, accepitque unuſquiſque vir arma ſua, & egreſſi ſunt cum grandi ſtrepitu & ululatu.

8 Quod videntes exploratores, ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt.

9 Porrò hi qui in tabernaculo erant, venientes, & ante ingreſſum cubiculi perſtrepentes, excitādi C
gratia, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitātibus, ſed à ſonātibus Holofernes evigilaret.

10 Nullus enim audebat cubiculum virtutis Aſſyriorum pulſando aut intrando aperire.

11 Sed cùm veniſſent ejus duces ac tribuni, & univerſi majores exercitus regis Aſſyriorum, dixerunt cubiculariis:

12 Intrate, & excitate illum, quoniam egreſſi mures de cavernis ſuis, auſi ſunt provocare nos ad prælium.

13 Tunc ingreſſus Vagao cubiculum ejus, ſtetit ante cortinam, & plauſum fecit manibus ſuis: ſuſpicabatur enim illum cum Judith dormire.

14 Sed cùm nullum motum jacētis ſenſu auriū D
caperet, acceſſit proximans ad cortinam, & elevans eam, vidénſque cadaver abſque capite Holofernis in ſuo ſāguine tabefactū jacere ſuper terrā, exclamavit voce magna cū fletu, & ſcidit veſtimēta ſua.

15 Et ingreſſus tabernaculum Judith, non invenit eam, & exiliit foras ad populum,

16 Et dixit: Una mulier Hebræa fecit confuſionē in domo regis Nabuchodonoſor, ecce enim Holofernes jacet in terra, & caput ejus nō eſt in illo.

17 Quod cùm audiſſent principes virtutis Aſſyriorum, ſciderunt omnes veſtimenta ſua, & intolerabilis timor & tremor cecidit ſuper eos, & turbati ſunt animi eorum valdè.

18 Et factus eſt clamor incomparabilis in medio caſtrorum eorum.

CAPUT XV.

Aſſyrij perſequentes Hebræos, omnibus relictis fugiunt; at illi ſpoliis collectis, plurimum ditati ſunt: Judith autem à pontifice & populo benedicitur, & quæ Holofernis propria fuerant, ipſi traduntur.

1 Cúmque omnis exercitus decollatum Holofernem audiſſet, fugit mens & conſilium ab A
eis, & ſolo tremore & metu agitati, fugæ præſidium ſumunt,

2 Ita ut nullus loqueretur cum proximo ſuo, ſed inclinato capite, relictis omnibus, evadere feſtinabāt Hebræos, quos armatos ſuper ſe venire audiebant, fugientes per vias camporū & ſemitas colliū.

3 Videntes itaque filij Iſraël fugientes, ſecuti ſunt illos. Deſcenderúntque clangentes tubis, & ululantes poſt ipſos.

4 Et quoniam Aſſyrij non adunati, in fugā ibant præcipites: filij autē Iſraël uno agmine perſequentes, debilitabant omnes, quos invenire potuiſſent.

5 Miſit

Digitized by Google

5 Miſit itaque Ozias nuntios per omnes civi-
tates & regiones Iſraël.
6 Omnis itaque regio, omniſque urbs,electam
juventutem armatam miſit poſt eos, & perſecuti
ſunt eos in ore gladij, quouſque pervenirent ad
extremitatem finium ſuorum.
7 Reliqui autem qui erant in Bethulia,ingreſſi
ſunt caſtra Aſſyriorum, & prædam,quam fugien-
tes Aſſyrij reliquerant, abſtulerunt, & onuſtati
C ſunt valdè.
8 Hi verò,qui victores reverſi ſunt ad Bethu-
liam,omnia quæ erant illorum attulerunt ſecum,
ita ut non eſſet numerus in pecoribus, & jumen-
tis, & univerſis mobilibus eorum, ut à minimo
uſque ad maximum omnes divites fierent de
prædationibus eorum.
9 Joacim autem ſummus pontifex, de Jeruſa-
lem venit in Bethuliam cum univerſis presbyte-
ris ſuis, ut videret Judith.
10 Quæ cùm exiſſet ad illum,benedixerũt eam
omnes una voce, dicentes: Tu gloria Jeruſalem,
tu lætitia Iſraël: tu honorificentia populi noſtri:
11 Quia feciſti viriliter,& confortatum eſt cor
tuum,eò quòd caſtitatem amaveris,& poſt virum
D tuum,alterum neſcieris: ideò & manus Domini
confortavit te, & ideò eris benedicta in æter-
num.
12 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.
13 Per dies autem triginta, vix collecta ſunt
ſpolia Aſſyriorum à populo Iſraël.
14 Porrò autem univerſa, quæ Holofernis pe-
culiaria fuiſſe probata ſunt, dederunt Judith in
auro,& argento, & veſtibus,& gemmis,& omni
ſupellectili,& tradita ſunt omnia illi à populo.
15 Et omnes populi gaudebant,cũ mulieribus,
& virginibus, & juvenibus,in organis & citharis.

CAPUT XVI.

Canticum Iudith ob victoriam: venit populus Ieruſalem holocauſta cum gratiarum actionibus oblaturus: tandémque Judith plena dierum moritur; & dies hujus victoriæ perpetuò apud Iudæos in numero ſanctorum dierum celebratur.

A 1 TUnc cantavit canticum hoc Domino Judith,
dicens:
2 Incipite Domino in tympanis, cantate Do-
mino in cymbalis, modulamini illi pſalmum no-
vum, exaltate & invocate nomen ejus.
3 Dominus conterens bella, Dominus nomen
eſt illi.
4 Qui poſuit caſtra ſua in medio populi ſui,
ut eriperet nos de manu omnium inimicorum
noſtrorum.
5 Venit Aſſur ex montibus ab Aquilone in mul-
titudine fortitudinis ſuæ:cujus multitudo obtura-
vit torrentes,& equi eorum cooperuerunt valles.
6 Dixit ſe incenſurum fines meos, & juvenes
meos occiſurum gladio, infantes meos dare in
prædam, & virgines in captivitatem.
7 Dominus autem omnipotens nocuit eum, &
tradidit eum in manus feminæ,& confodit eum.
B 8 Non enim cecidit potens eorum à juvenibus,
nec filij Titan percuſſerunt eum, nec excelſi gi-
gantes oppoſuerunt ſe illi, ſed Judith filia Merari
in ſpecie faciei ſuæ diſſolvit eum.
9 Exuit enim ſe veſtimento viduitatis,& induit
ſe veſtimento lætitiæ in exultatione filiorũ Iſraël.
10 Unxit faciem ſuam unguento,& colligavit
cincinnos ſuos mitra, accepit ſtolam novam ad
decipiendum illum.
11 Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, pul-
chritudo ejus captivam fecit animam ejus, am-
putavit pugione cervicem ejus.
12 Horruerunt Perſæ conſtantiam ejus,& Me-
di audaciam ejus.
13 Tunc ululaverunt caſtra Aſſyriorum,quan-
do apparuerunt humiles mei, areſcentes in ſiti.
14 Filij puellarum compunxerunt eos, & ſicut
pueros fugientes occiderunt eos: perierunt in
prælio à facie Domini Dei mei.
15 Hymnum cantemus Domino,hymnum no-
vum cantemus Deo noſtro.
16 Adonai Domine magnus es tu, & præcla- C
rus in virtute tua,& quem ſuperare nemo poteſt.
17 Tibi ſerviat omnis creatura tua: * quia di- * Gen. 1 Pſ. 32. b. 9.
xiſti,& facta ſunt:miſiſti ſpiritum tuum,& crea-
ta ſunt, & non eſt qui reſiſtat voci tuæ.
18 Montes à fundamẽtis movebuntur cũ aquis:
petræ, ſicut cera, liqueſcent ante faciem tuam.
19 Qui autem timent te, magni erunt apud te
per omnia.
20 Væ genti inſurgenti ſuper genus meum:
Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in
die judicij viſitabit illos.
21 Dabit enim ignem, & vermes in carnes eo-
rum,ut urantur, & ſentiant uſque in ſempiternũ.
22 Et factum eſt poſt hæc, omnis populus poſt
victoriam venit in Jeruſalem adorare Dominum:
& mox ut purificati ſunt,obtulerunt omnes holo-
cauſta, & vota, & repromiſſiones ſuas.
23 Porrò Judith,univerſa vaſa bellica Holofer-
nis,quæ dedit illi populus,& conopeum,quod ip- D
ſa ſuſtulerat de cubili ipſius, obtulit in anathe-
ma oblivionis.
24 Erat autem populus jucundus ſecundùm
faciem ſanctorum, & per tres menſes gaudium
hujus victoriæ celebratum eſt cum Judith.
25 Poſt dies autem illos unuſquiſque rediit in
domum ſuam,& Judith magna facta eſt in Bethu-
lia, & præclarior erat univerſæ terræ Iſraël.
26 Erat etiam virtuti caſtitas adjuncta, ita ut
non cognoſceret virum omnibus diebus vitæ ſuæ,
ex quo defunctus eſt Manaſſes vir ejus.
27 Erat autem diebus feſtis procedens cum
magna gloria.
28 Manſit autem in domo viri ſui annos centũ
quinque,& dimiſit abram ſuam liberam, & de-
functa eſt ac ſepulta cum viro ſuo in Bethulia.
29 Luxitque illam omnis populus diebus ſeptẽ.
30 In omni autem ſpatio vitæ ejus non fuit,qui
perturbaret Iſraël, & poſt mortem ejus annis
multis.
31 Dies autem victoriæ hujus feſtivitatis, ab
Hebræis in numero ſanctorum dierum accipitur,
& colitur à Judæis ex illo tempore uſque in præ-
ſentem diem.

Digitized by Google

LIBER ESTHER.

Caput Primum.

*1 Aſſuero ad potentia & gloria ſua oſtentationem ſplendi-
dum celebrante convivium, regina Vaſthi accerſita venire re-
cuſat, ideóque repudiatur; & ſapientum conſilio edictum pro-
mulgatur, ut uxores maritis deferant honorem.*

A 1 IN diebus Aſſueri, qui regnavit
ab India uſque Æthiopiam, ſu-
per centum viginti ſeptem pro-
vincias:
2 Quando ſedit in ſolio regni
ſui, Suſan civitas regni ejus
exordium fuit.
3 Tertio igitur anno imperij ſui, fecit grande
convivium cunctis principibus, & pueris ſuis,
fortiſſimis Perſarum, & Medorum inclytis, & præ-
fectis provinciarum coram ſe,
4 Ut oſtenderet divitias gloriæ regni ſui, ac
magnitudinem, atque jactantiam potentiæ ſuæ,
multo tempore, centum videlicet & octoginta die-
bus.
5 Cúmque implerentur dies convivij, invitavit
omnem populum, qui inventus eſt in Suſan, à ma-
B ximo uſque ad minimum: & juſſit ſeptem diebus
convivium præparari in veſtibulo horti, & ne-
moris, quod regio cultu & manu conſitum erat.
6 Et pendebant ex omni parte tentoria aërij
coloris, & carbaſini ac hyacinthini, ſuſtentata fu-
nibus byſſinis, atque purpureis, qui eburneis cir-
culis inſerti erant, & columnis marmoreis fulcie-
bantur. Lectuli quoque aurei & argentei, ſuper
pavimentum ſmaragdino & pario ſtratum lapi-
de, diſpoſiti erant: quod mira varietate pictura
decorabat.
7 Bibebant autem qui invitati erant, aureis po-
culis, & aliis atque aliis vaſis cibi inferebantur.
Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum
erat, abundans, & præcipuum ponebatur.
8 Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum,
ſed ſicut rex ſtatuerat, præponens menſis ſingulos
de principibus ſuis, ut ſumeret unuſquiſque quod
vellet.
9 Vaſthi quoque regina fecit convivium fe-
minarum, in palatio, ubi rex Aſſuerus manere
conſueverat.
C 10 Itaque die ſeptimo, cùm rex eſſet hilarior,
& poſt nimiam potationem incaluiſſet mero, præ-
cepit Maümam, & Bazatha, & Harbona, & Baga-
tha, & Abgatha, & Zethar, & Charchas, ſeptem
eunuchis, qui in conſpectu ejus miniſtrabant,
11 Ut introducerent reginam Vaſthi coram re-
ge, poſito ſuper caput ejus diademate, ut oſtende-
ret cunctis populis & principibus pulchritudi-
nem illius: erat enim pulchra valdè.
12 Quæ renuit, & ad regis imperium, quod per
eunuchos mandaverat, venire contempſit. Unde
iratus rex, & nimio furore ſuccenſus,
13 Interrogavit ſapientes, qui ex more regio
ſemper ei aderant, & illorum faciebat cuncta con-
ſilio, ſcientium leges ac jura majorum
14 (Erant autem primi & proximi, Charſena, &
Sethar, & Admatha, & Tharſis, & Mares, & Mar-
ſana, & Mamuchan, ſeptem duces Perſarum atque
Medorum, qui videbant faciem regis, & primi
poſt eum reſidere ſoliti erant)
15 Cui ſententiæ Vaſthi regina ſubjaceret, quæ
Aſſueri regis imperium, quod per eunuchos man-
daverat, facere noluiſſet.
16 Reſpondítque Mamuchan, audiente rege,
atque principibus, Non ſolùm regem læſit regina
Vaſthi, ſed & omnes populos, & principes, qui
ſunt in cunctis provinciis regis Aſſueri.
17 Egredietur enim ſermo reginæ ad omnes D
mulieres, ut contemnant viros ſuos, & dicant: Rex
Aſſuerus juſſit ut regina Vaſthi intraret ad eum,
& illa noluit.
18 Atque hoc exemplo omnes principũ conju-
ges Perſarum atque Medorum, parvipendent im-
peria maritorum: unde regis juſta eſt indignatio.
19 Si tibi placet, egrediatur edictum à facie
tua, & ſcribatur juxta legem Perſarum atque Me-
dorum, quam præteriri illicitum eſt, ut nequa-
quam ultrà Vaſthi ingrediatur ad regem, ſed re-
gnum illius, altera, quæ melior eſt illa, accipiat.
20 Et hoc in omne (quod latiſſimum eſt) pro-
vinciarum tuarum divulgetur imperium, & cun-
ctæ uxores tam majorum, quàm minorum, defe-
rant maritis ſuis honorem.
21 Placuit conſilium ejus regi, & principibus:
fecítque rex juxta conſilium Mamuchan,
22 Et miſit epiſtolas ad univerſas provincias
regni ſui, ut quæque gens audire & legere pote-
rat, diverſis linguis & litteris, eſſe viros princi-
pes ac majores in domibus ſuis: & hoc per cun-
ctos populos divulgari.

Caput II.

*Præ ceteris virginibus Aſſuero quæſitis Eſther neptis oc-
culta Mardochæi Iudæi placens, regina loco Vaſthi facta eſt,
celebrato nuptiarum magnifico convivio, ac datis muneribus.
Porrò Mardochæus ad oſtium palatij manens, eunuchos re-
gi inſidiantes prodit; quod factum Mardochæi, annalibus
inſcribitur.*

1 HIs ita geſtis, poſtquam regis Aſſueri indi- A
gnatio deferbuerat, recordatus eſt Vaſthi,
& quæ feciſſet, vel quæ paſſa eſſet:
2 Dixerúntque pueri regis, ac miniſtri ejus:
Quærantur regi puellæ virgines ac ſpecioſæ,
3 Et mittantur qui conſiderent per univerſas
provincias puellas ſpecioſas & virgines: & addu-
cant eas ad civitatem Suſan, & tradant eas in do-
mum feminarum ſub manu Egei eunuchi, qui eſt
præpoſitus & cuſtos mulierum regiarum: & acci-
piant mundum muliebrem, & cetera ad uſus ne-
ceſſaria.
4 Et quæcumque inter omnes oculis regis
placuerit, ipſa regnet pro Vaſthi. Placuit ſer-
mo regi: & ita, ut ſuggeſſerant, juſſit fieri.
5 Erat vir Judæus in Suſan civitate, vocabulo
Mardochæus: * filius Jair, filij Semei, filij Cis, de * Inf. 11 b. 1.
ſtirpe Jemini,
6 Qui tranſlatus fuerat de Jeruſalem eo tempore
* quo

Digitized by Google

* 4 Reg. 24. d. 15. * quo Jechoniam regem Juda Nabuchodonoſor rex Babylonis tranſtulerat,

7 Qui fuit nutritius filiæ fratris ſui Ediſſæ, quæ altero nomine vocabatur Eſther: & utrumque parentem amiſerat: pulchra nimis, & decora facie. Mortuiſque patre ejus ac matre, Mardochæus ſibi eam adoptavit in filiam.

B 8 Cúmque percrebruiſſet regis imperium, & juxta mandatum illius multæ pulchræ virgines adducerentur Suſan, & Egeo traderentur eunucho; Eſther quoque inter ceteras puellas ei tradita eſt, ut ſervaretur in numero feminarum.

9 Quæ placuit ei, & invenit gratiam in conſpectu illius. Et præcepit eunucho, ut acceleraret mundum muliebrem, & traderet ei partes ſuas, & ſeptem puellas ſpecioſiſſimas de domo regis, & tam ipſam quàm pediſſequas ejus ornaret atque excoleret.

10 Quæ noluit indicare ei populum & patriam ſuam: Mardochæus enim præceperat ei, ut de hac re omnino reticeret:

11 Qui deambulabat quotidie ante veſtibulum domus, in qua electæ virgines ſervabantur, curam agens ſalutis Eſther, & ſcire volens quid ei accideret.

12 Cúm autem veniſſet tempus ſingularum per ordinem puellarum, ut intrarent ad regem, expletis omnibus quæ ad cultum muliebrem pertinebant, menſis duodecimus vertebatur: ita dumtaxat, C ut ſex menſibus oleo ungerentur myrrhino, & aliis ſex quibuſdam pigmentis & aromatibus uterentur.

13 Ingredienteſque ad regem, quidquid poſtulaſſent ad ornatum pertinens, accipiebant, & ut eis placuerat, compoſitæ de triclinio feminarum ad regis cubiculum tranſibant.

14 Et quæ intraverat veſpere, egrediebatur manè, atque inde in ſecundas ædes deducebatur, quæ ſub manu Suſagazi eunuchi erant, qui concubinis regis præſidebat: nec habebat poteſtatem ad regem ultrà redeundi, niſi voluiſſet rex, & eam venire juſſiſſet ex nomine.

15 Evoluto autem tempore per ordinem, inſtabat dies, quo Eſther filia Abihail fratris Mardochæi, quam ſibi adoptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Quæ non quæſivit muliebrem cultum, ſed quæcumque voluit Egeus eunuchus cuſtos virginum, hæc ei ad ornatum dedit. Erat enim formoſa valdè, & incredibili pulchritudine, omnium oculis gratioſa & amabilis videbatur.

16 Ducta eſt itaque ad cubiculum regis Aſſueri menſe decimo, qui vocatur Tebeth, ſeptimo anno regni ejus.

17 Et adamavit eam rex plus quàm omnes mulieres, habuítque gratiam & miſericordiam coram eo ſuper omnes mulieres, & poſuit diadema regni in capite ejus, fecítque eã regnare in loco Vaſthi.

D 18 Et juſſit convivium præparari permagnificum cunctis principibus, & ſervis ſuis, pro conjunctione & nuptiis Eſther. Et dedit requiem univerſis provinciis, ac dona largitus eſt juxta magnificentiam principalem.

19 Cúmque ſecundò quærerẽtur virgines & cõgregarẽtur, Mardochæus manebat ad januã regis:

20 Necdum prodiderat Eſther patriam, & populum ſuum, juxta mandatum ejus. Quidquid enim ille præcipiebat, obſervabat Eſther: & ita cuncta faciebat, ut eo tempore ſolita erat quo eam parvulam nutriebat.

21 Eo igitur tempore, quo Mardochæus ad regis januam morabatur, irati ſunt Bagathan & Thares duo eunuchi regis, qui janitores erant, & in primo palatij limine præſidebant: volueruntque inſurgere in regem, & occidere eum.

22 Quod Mardochæum non latuit, ſtatímque nuntiavit reginæ Eſther; & illa regi, ex nomine Mardochæi, qui ad ſe rem detulerat.

23 Quæſitum eſt, & inventum: & appenſus eſt uterque eorum in patibulo. Mandatúmque eſt hiſtoriis, & annalibus traditum coram rege.

CAPUT III.

Aman à rege ſublimatus, indignatur quòd ſolus Mardochæus Judæus ipſum non adoret: quapropter omnium Judæorum interitum ab Aſſuero impetrat; mittítque ad univerſas provincias litteras regis annulo ſignatas, ut tertiodecimo die menſis duodecimi univerſi ubique Judæi occidantur.

1 POſt hæc rex Aſſuerus exaltavit Aman filium A Amadathi, qui erat de ſtirpe Agag: & poſuit ſolium ejus ſuper omnes principes, quos habebat.

2 Cunctíque ſervi regis, qui in foribus palatij verſabantur, flectebant genua, & adorabant Amã: ſic enim præceperat eis imperator. ſolus Mardochæus non flectebat genu, neque adorabat eum.

3 Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores palatij præſidebant: Cur præter ceteros non obſervas mandatum regis?

4 Cúmque hoc crebriùs dicerent, & ille nollet audire, nuntiaverunt Aman, ſcire cupientes utrùm perſeveraret in ſententia: dixerat enim eis ſe eſſe Judæum.

5 Quod cùm audiſſet Aman, & experimento probaſſet quòd Mardochæus non flecteret ſibi B genu, nec ſe adoraret, iratus eſt valdè,

6 Et pro nihilo duxit in unum Mardochæum mittere manus ſuas: audierat enim quòd eſſet gentis Judææ, magíſque voluit omnem Judæorum, qui erant in regno Aſſueri, perdere nationem.

7 Menſe primo (cujus vocabulum eſt Niſan) anno duodecimo regni Aſſueri, miſſa eſt ſors in urnã, quæ Hebraicè dicitur phur, corã Aman, quo die & quo mẽſe gens Judæorum deberet interfici: & exivit menſis duodecimus, qui vocatur Adar.

8 Dixítque Aman regi Aſſuero: Eſt populus per omnes provincias regni tui diſperſus, & à ſe mutuò ſeparatus, novis utens legibus & ceremoniis, inſuper & regis ſcita contemnens. Et optimè noſti quòd non expediat regno tuo ut inſoleſcat C per licentiam.

9 Si tibi placet, decerne ut pereat, & decem millia talentorum appendam arcariis gazæ tuæ.

10 Tulit ergo rex annulum, quo utebatur de manu ſua, & dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag, hoſti Judæorum,

11 Dixítque ad eum: Argentum, quod tu polliceris, tuum ſit: de populo age quod tibi placet.

12 Vocatíque ſunt ſcribæ regis menſe primo Niſan,

Digitized by Google

Niſan, tertiadecima die ejuſdem menſis, & ſcri-
ptum eſt, ut juſſerat Aman, ad omnes ſatrapas re-
gis & judices provinciarum, diverſarúmque gen-
D tium, ut quæque gens legere poterat, & audire pro
varietate linguarum, ex nomine regis Aſſueri: &
literæ ſignatæ ipſius annulo,
13 Miſſæ ſunt per curſores regis ad univerſas
provincias, ut occiderent atque delerent omnes
Judæos, à puero uſque ad ſenem, parvulos & mu-
lieres, uno die, hoc eſt, tertiodecimo menſis duode-
cimi, qui vocatur Adar, & bona eorum diriperent.
14 Summa autem epiſtolarum hæc fuit, ut om-
nes provinciæ ſcirent, & pararent ſe ad prædictam
diem.
15 Feſtinabant curſores, qui miſſi erant, regis
imperium explere. Statímque in Suſan pependit
edictum, rege & Aman celebrante convivium, &
cunctis Judæis, qui in urbe erant, flentibus.

CAPUT IV.

Luctus Mardochæi ac reliquorum Judæorum ob paratum ipſis interitum: Eſther autem ut juſſu Mardochæi Judæorum neci occurrat, & non vocata ad regem ingrediatur, jubet cum jejunio pro ſe triduo orari, idem ipſa faciente.

A 1 QUæ cùm audiſſet Mardochæus, ſcidit veſti-
menta ſua, & indutus eſt ſacco, ſpargens
cinerem capiti: & in platea mediæ civitatis voce
magna clamabat, oſtendens amaritudinem animi
ſui,
2 Et hoc ejulatu uſque ad fores palatij gradiens.
Non enim erat licitum indutum ſacco aulam re-
gis intrare.
3 In omnibus quoque provinciis, oppidis, ac
locis, ad quæ crudele regis dogma pervenerat,
planctus ingens erat apud Judæos, jejunium,
ululatus, & fletus, ſacco & cinere multis pro ſtra-
to utentibus.
B 4 Ingreſſæ autem ſunt puellæ Eſther & eunu-
chi, nuntiaverúntque ei. Quod audiens conſter-
nata eſt: & veſtem miſit, ut ablato ſacco indue-
rent eum, quam accipere noluit.
5 Accitóque Athach eunucho, quem rex mini-
ſtrum ei dederat, præcepit ei ut iret ad Mardo-
chæum, & diſceret ab eo cur hoc faceret.
6 Egreſſúſque Athach, ivit ad Mardochæum
ſtantem in platea civitatis, ante oſtium palatij:
7 Qui indicavit ei omnia quæ acciderant, quo
modo Aman promiſiſſet, ut in theſauros regis pro
Judæorum nece inferret argentum.
8 Exemplar quoque edicti, quod pendebat in
Suſan, dedit ei, ut reginæ oſtenderet, & moneret
eam, ut intraret ad regem, & deprecaretur eum
C pro populo ſuo.
9 Regreſſus Athach, nuntiavit Eſther omnia,
quæ Mardochæus dixerat.
10 Quæ reſpondit ei, & juſſit ut diceret Mardo-
chæo:
11 Omnes ſervi regis, & cunctæ, quæ ſub ditio-
ne ejus ſunt, norunt provinciæ, quòd ſive vir, ſive
mulier, non vocatus, interius atrium regis intrave-
rit abſque ulla cũctatione ſtatim interficiatur: niſi
fortè rex auream virgam ad eum tetenderit pro
ſigno clementiæ, atque ita poſſit vivere. Ego igi-
tur quo modo ad regem intrare potero, quæ trigin-
ta jam diebus non ſum vocata ad eum?
12 Quod cùm audiſſet Mardochæus,
13 Rurſum mandavit Eſther, dicens: Ne putes
quòd animam tuam tantùm liberes, quia in do- D
mo regis es præ cunctis Judæis:
14 Si enim nunc ſilueris, per aliam occaſionem
liberabuntur Judæi: & tu, & domus patris tui pe-
ribitis. Et quis novit, utrùm idcircò ad regnum
veneris, ut in tali tempore parareris?
15 Rurſúmque Eſther hæc Mardochæo verba
mandavit:
16 Vade & congrega omnes Judæos, quos in
Suſan repereris, & orate pro me. Non comedaris,
& non bibatis tribus diebus, & tribus noctibus: &
ego cum ancillis meis ſimiliter jejunabo, & tunc
ingrediar ad regem, contra legem faciens, non vo-
cata, tradénſque me morti & periculo.
17 Ivit itaque Mardochæus, & fecit omnia
quæ ei Eſther præceperat.

CAPUT V.

Eſter ad regem ingreſſa poſtulat ut cum Aman ad ſuum veniat convivium; in quo ab exhilarato rege de ſua petitione interrogata, rurſum utrumque ad ſequentis diei convivium invitat: interea Aman indignatus ſe à Mardochæo non honorari, crucem illi parat.

1 DIe autem tertio induta eſt Eſther regalibus A
veſtimentis, & ſtetit in atrio domus regiæ,
quod erat interius, contra baſilicam regis: at ille
ſedebat ſuper ſolium ſuum in conſiſtorio palatij
contra oſtium domus.
2 Cúmque vidiſſet Eſther reginam ſtantem,
placuit oculis ejus, & extendit contra eam virgam
auream, quam tenebat manu. Quæ accedens, oſ-
culata eſt ſummitatem virgæ ejus.
3 Dixitque ad eam rex: Quid vis Eſther regi-
na? quæ eſt petitio tua? etiam ſi dimidiam par-
tem regni petieris, dabitur tibi.
4 At illa reſpondit: Si regi placet, obſecro ut
venias ad me hodie, & Aman tecum, ad convi- B
vium quod paravi.
5 Statímque rex, Vocate, inquit, citò Aman, ut
Eſther obediat voluntati. Venerunt itaque rex &
Aman ad convivium, quod eis regina paraverat.
6 Dixítque ei rex, poſtquam vinum biberat
abundanter: Quid petis ut detur tibi? & pro qua
re poſtulas? etiam ſi dimidiam partem regni mei
petieris, impetrabis.
7 Cui reſpondit Eſther: Petitio mea, & preces
ſunt iſtæ:
8 Si inveni in conſpectu regis gratiam, & ſi
regi placet ut det mihi quod poſtulo, & meam
impleat petitionem: veniat rex & Aman ad con- C
vivium quod paravi eis, & cras aperiam regi vo-
luntatem meam.
9 Egreſſus eſt itaque illo die Aman lætus &
alacer. Cúmque vidiſſet Mardochæum ſedentem
ante fores palatij, & non ſolùm non aſſurrexiſſe
ſibi, ſed nec motum quidem de loco ſeſſionis ſuæ,
indignatus eſt valdè:
10 Et diſſimulata ira reverſus in domũ ſuã, con-
vocavit ad ſe amicos ſuos, & Zares uxorem ſuam:
11 Et expoſuit illis magnitudinem divitiarum
ſuarum, filiorúmque turbam, & quanta eum D
gloria ſuper omnes principes & ſervos ſuos rex
elevaſſet.

12 Et

Digitized by Google

12 Et poſt hæc ait: Regina quoque Eſther nullum alium vocavit ad convivium cum rege, præter me: apud quā etiam cras cū rege pranſurus ſū.

13 Et cùm hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mardochæum Judæum ſedentem ante fores regias.

14 Reſponderúntque ei, Zares uxor ejus, & ceteri amici: Jube parari excelſam trabem, habentem altitudinis quinquaginta cubitos, & dic manè regi ut appendatur ſuper eam Mardochæus, & ſic ibis cum rege lætus ad convivium. Placuit ei conſilium, & juſſit excelſam parari crucem.

CAPUT VI.

Rex in lectis ſibi nocte annalibus Mardochai fidelitatem in detectis adverſus regem eunuchorum inſidiis reperiens, jubet ipſum ut ſecundum à rege per Aman honorari.

A 1 NOctem illam duxit rex inſomnem, juſsítque ſibi afferri hiſtorias & annales priorum temporum. Quæ cùm illo præſente legerentur,

2 Ventum eſt ad illum locum ubi ſcriptum erat, quo modo nuntiaſſet Mardochæus inſidias Bagathan & Thares eunuchorum regem Aſſuerum jugulare cupientium.

3 Quod cùm audiſſet rex, ait: Quid pro hac fide honoris ac præmij Mardochæus conſecutus eſt? Dixerunt ei ſervi illius ac miniſtri: Nihil omnino mercedis accepit.

B 4 Statímque rex, Quis eſt, inquit, in atrio? Aman quippe interius atrium domus regiæ intraverat, ut ſuggereret regi, & juberet Mardochæum affigi patibulo, quod ei fuerat præparatum.

5 Reſponderunt pueri: Aman ſtat in atrio. Dixítque rex: Ingrediatur.

6 Cúmque eſſet ingreſſus, ait illi: Quid debet fieri viro, quem rex honorare deſiderat? Cogitans autem in corde ſuo Aman, & reputans quòd nullum alium rex, niſi ſe, vellet honorare,

7 Reſpondit: Homo, quem rex honorare cupit,

8 Debet indui veſtibus regiis, & imponi ſuper equum, qui de ſella regis eſt, & accipere regium diadema ſuper caput ſuum,

C 9 Et primus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum ejus, & per plateam civitatis incedens clamet, & dicat: Sic honorabitur, quemcumque voluerit rex honorare.

10 Dixítque ei rex: Feſtina, & ſumpta ſtola & equo, fac, ut locutus es, Mardochæo Judæo qui ſedet ante fores palatij. Cave ne quidquam de his, quæ locutus es, prætermittas.

11 Tulit itaque Aman ſtolam & equum, indutúmque Mardochæum in platea civitatis, & impoſitum equo præcedebat, atque clamabat: Hoc honore condignus eſt, quemcumque rex voluerit honorare.

D 12 Reverſúſque eſt Mardochæus ad januam palatij, & Aman feſtinavit ire in domum ſuam, lugens & operto capite.

13 Narravítque Zares uxori ſuæ, & amicis omnia quæ eveniſſent ſibi. Cui reſponderunt ſapientes, quos habebat in conſilio, & uxor ejus: Si de ſemine Judæorum eſt Mardochæus, ante quem cadere cœpiſti, non poteris ei reſiſtere, ſed cades in conſpectu ejus.

14 Adhuc illis loquentibus, venerunt eunuchi regis, & citò eum ad convivium, quod regina paraverat, pergere compulerunt.

CAPUT VII.

Eſther in convivio regem pro ſua & populi ſui vita precatur, Aman Judæorum adverſarium accuſat; quem rex in cruce ab illo parata Mardochæo ſuſpendi jubet.

1 INtravit itaque rex & Aman, ut biberent cum regina. A

2 Dixítque ei rex etiam ſecunda die, poſtquam vino incaluerat. Quæ eſt petitio tua Eſther ut detur tibi? & quid vis fieri? etiam ſi dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.

3 Ad quem illa reſpondit: Si inveni gratiam in oculis tuis ô rex, & ſi tibi placet, dona mihi animam meam, pro qua rogo, & populum meum pro quo obſecro.

4 Traditi enim ſumus ego & populus meus, ut conteramur, jugulemur, & pereamus. Atque utinā in ſervos & famulas venderemur: eſſet tolerabile malum, & gemens tacerem: nunc autem hoſtis noſter eſt, cujus crudelitas redundat in regem. B

5 Reſpondénſque rex Aſſuerus ait: Quis eſt iſte, & cujus potentiæ ut hæc audeat facere?

6 Dixítque Eſther: Hoſtis & inimicus noſter peſſimus iſte eſt Aman. Quod ille audiēs, illicò obſtupuit, vultum regis ac reginæ ferre non ſuſtinēs.

7 Rex autem iratus ſurrexit & de loco convivij intravit in hortum arboribus cōſitum. Aman quoque ſurrexit ut rogaret Eſther reginam pro anima ſua, intellexit enim à rege ſibi paratum malum. C

8 Qui cùm reverſus eſſet de horto nemoribus conſito & intraſſet convivij locum, reperit Aman ſuper lectulum corruiſſe, in quo jacebat Eſther, & ait: Etiam reginam vult opprimere, me præſente, in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, & ſtatim operuerunt faciem ejus.

9 Dixítque Harbona, unus de eunuchis, qui ſtabant in miniſterio regis: En lignum, quod paraverat Mardochæo, qui locutus eſt pro rege, ſtat in domo Aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo. D

10 Suſpenſus eſt itaque Aman in patibulo quod paraverat Mardochæo: & regis ira quievit.

CAPUT VIII.

Eſther exaltato Mardochæo veteres Aman litteras novis irritans, Judæis ſecuritatem impetrat, & ut ſe de ſuis inimicis ulciſcantur; unde maxima ubique lætitia exoritur.

1 DIe illo dedit rex Aſſuerus Eſther reginæ domum Aman adverſarij Judæorum, & Mardochæus ingreſſus eſt ante faciem regis. Confeſſa eſt enim ei Eſther quòd eſſet patruus ſuus. A

2 Tulítque rex annulum, quem ab Aman recipi juſſerat, & tradidit Mardochæo. Eſther autem conſtituit Mardochæum ſuper domum ſuam.

3 Nec his contenta, procidit ad pedes regis, flevítque, & locuta ad eum oravit, ut malitiam Aman Agagitæ, & machinationes ejus peſſimas, quas excogitaverat contra Judæos, juberet irritas fieri.

4 At ille ex more ſceptrum aureum protendit manu, quo ſignum clementiæ monſtrabatur: illáque conſurgens ſtetit ante eum,

5 Et ait: Si placet regi: & ſi inveni gratiam in

Digitized by Google

oculis ejus,& deprecatio mea non ei videtur eſſe
contraria,obſecro,ut novis epiſtolis,veteres Aman
litteræ,inſidiatoris & hoſtis Judæorum,quibus eos
B in cunctis regis provinciis perire præceperat ,
corrigantur.
6 Quomodo enim potero ſuſtinere necem, &
interfectionem populi mei ?
7 Reſpondítque rex Aſſuerus Eſther reginæ,&
Mardochæo Judæo : Domum Aman conceſſi
Eſther, & ipſum juſſi affigi cruci, quia auſus eſt
manum mittere in Judæos.
8 Scribite ergo Judæis,ſicut vobis placet, regis
nomine,ſignantes litteras annulo meo. Hæc enim
conſuetudo erat,ut epiſtolis,quæ ex regis nomine
mittebantur,& illius annulo ſignatæ erant, nemo
auderet contradicere.
9 Accitíſque ſcribis & librariis regis (erat au-
tem tempus tertij menſis,qui appellatur Siban)vi-
geſima & tertia die illius,ſcriptæ ſunt epiſtolæ,ut
Mardochæus voluerat,ad Judæos,& ad principes,
C procuratoréſque & Judices,qui centum vigintiſe-
ptem provinciis ab India uſque ad Æthiopiam
præſidebant;provinciæ atque provinciæ, populo
& populo, juxta linguas & litteras ſuas,& Judæis,
prout legere poterant, & audire.
10 Ipſæque epiſtolæ, quæ regis nomine mitte-
bantur,annulo ipſius obſignatæ ſunt, & miſſæ,per
veredarios : qui per omnes provincias diſcurren-
tes,veteres litteras novis nuntiis prævenirent.
11 Quibus imperavit rex , ut convenirent Ju-
dæos per ſingulas civitates, & in unum præcipe-
rent congregari,ut ſtarent pro animabus ſuis , &
omnes inimicos ſuos,cum conjugibus ac liberis &
univerſis domibus,interficerent atque delerent,&
ſpolia eorum diriperent.
12 Et conſtituta eſt per omnes provincias una
ultionis dies,id eſt,tertiadecima menſis duodeci-
mi Adar.
13 Summáque epiſtolæ hæc fuit,ut in omnibus
terris ac populis , qui regis Aſſueri ſubjacebant
D imperio,notum fieret , paratos eſſe Judæos ad ca-
piendam vindictam de hoſtibus ſuis.
14 Egreſsíque ſunt veredarij celeres nuntia
perferentes,& edictum regis pependit in Suſan.
15 Mardochæus autem,de palatio & de conſpe-
ctu regis egrediens,fulgebat veſtibus regiis , hya-
cinthinis videlicet & aëreis, coronam aureā por-
tās in capite,& amictus ſerico pallio atque purpu-
reo. Omníſque civitas exultavit, atque læta eſt.
16 Judæis autem nova lux oriri viſa eſt, gau-
dium, honor, & tripudium.
17 Apud omnes populos, urbes,atque provin-
cias,quocumque regis juſſa veniebant, mira exul-
tatio,epulæ atque convivia,& feſtus dies : in tan-
tum ut plures alterius gentis & ſectæ,eorum reli-
gioni & ceremoniis jungerentur. Grandis enim
cunctos Judaici nominis terror invaſerat.

CAPUT IX.

Judæi paſſim hoſtes ſuos trucidant;& ſuſpenſis decem filiis Aman , diem Phurim,hoc eſt Sortium , perpetuò ſollemnem Mardochæus inſtituit.

A 1 IGitur duodecimi menſis, quem Adar vocari
antè jam diximus, tertiadecima die, quando
cunctis Judæis interfectio parabatur, & hoſtes eo-
rum inhiabant ſanguini, verſa vice Judæi ſuperio-
res eſſe cœperunt,& ſe de adverſariis vindicare.
2 Congregatíque ſunt per ſingulas civitates ,
oppida,& loca,ut extenderent manum contra ini-
micos & perſecutores ſuos. Nullúſque auſus eſt
reſiſtere , eo quòd omnes populos magnitudinis
eorum formido penetrarat.
3 Nam & provinciarum judices, & duces, &
procuratores,omníſque dignitas quæ ſingulis locis
ac operibus præerat , extollebant Judæos timore
Mardochæi :
4 Quem principem eſſe palatij, & plurimum B
poſſe cognoverāt:fama quoque nominis ejus cre-
ſcebat quotidie,& per cunctorum ora volitabat.
5 Itaque percuſſerunt Judæi inimicos ſuos pla-
ga magna,& occiderunt eos, reddentes eis quod
ſibi paraverant facere :
6 In tantum ut etiam in Suſan quingentos viros
interficerent , extra decem filios Aman Agagitæ
hoſtis Judæorum:quorum iſta ſunt nomina :
7 Pharſandatha, & Delphon, & Eſphatha ,
8 Et Phoratha, & Adalia, & Aridatha ,
9 Et Phermeſta,& Ariſai,& Aridai,& Jezatha.
10 Quos cùm occidiſſent,prædas de ſubſtantiis
eorum tangere noluerunt.
11 Statímque numerus eorum,qui occiſi erant
in Suſan, ad regem relatus eſt.
12 Qui dixit reginæ : In urbe Suſan interfece-
runt Judæi quingentos viros,& alios decem filios C
Aman : quantam putas eos exercere cædem in
univerſis provinciis?Quid ultrà poſtulas,& quid
vis ut fieri jubeam ?
13 Cui illa reſpōdit:Si regi placet,detur poteſtas
Judęis,ut ſicut fecerūt hodie in Suſā,ſic & cras fa-
ciant,& decē filij Aman in patibulis ſuſpendātur.
14 Præcepítque rex ut ita fieret. Statímque in
Suſan pependit edictum,& decem filij Aman ſuſ-
penſi ſunt.
15 Congregatis Judæis quartadecima die men-
ſis Adar,interfecti ſunt in Suſan trecenti viri : nec
eorum ab illis direpta ſubſtantia eſt.
16 Sed & per omnes provincias , quæ ditioni
regis ſubjacebant,pro animabus ſuis ſteterunt Ju-
dæi,interfectis hoſtibus ac perſecutoribus ſuis:in
tantum ut ſeptuagintaquinque millia occiſorum
implerentur,& nullus de ſubſtantiis eorum quid-
quam contingeret.
17 Dies autem tertiuſdecimus mēſis Adar,pri-
mus apud omnes interfectionis fuit:& quartade-
cima die cædere deſierunt. Quem conſtituerunt D
eſſe ſollemnem, ut in eo omni tempore deinceps
vacarent repulis, gaudio atque conviviis.
18 At hi qui in urbe Suſan cædē exercuerant,
tertiodecimo & quartodecimo die ejuſdē menſis
in cæde verſati ſunt:quintodecimo autē die per-
cutere deſierunt. Et idcircò eumdem diem con-
ſtituerunt ſollemnem epularum atque lætitiæ.
19 Hi verò Judæi, qui in oppidis non muratis
ac villis morabantur , quartumdecimum diem
menſis Adar conviviorum & gaudij decreverunt,
ita ut exultent in eo, & mittant ſibi mutuò par-
tes epularum & ciborum.
20 Scripſit itaque Mardochæus omnia hæc,& lit-
teris comprehēſa miſit ad Judæos, qui in omnibus
regis

Digitized by Google

regis provinciis morabantur, tam in vicino poſitis, quàm procul,

E 21 Ut quartamdecimam & quintamdecimam diem menſis Adar pro feſtis ſuſciperent,& revertente ſemper anno ſollemni celebrarent honore:

22 Quia in ipſis diebus ſe ulti ſunt Judæi de inimicis ſuis, & luctus atque triſtitia in hilaritatem gaudiúmque cõverſa ſunt, eſſéntque dies iſti epularum atque lætitiæ,& mitterent ſibi invicẽ ciborum partes,& pauperibus munuſcula largirentur.

23 Suſceperúntque Judæi in ſollemnem ritum cuncta quæ eo tempore facere cœperant,& quæ Mardochæus litteris facienda mandaverat.

24 Aman enim, filius Amadathi ſtirpis Agag; hoſtis & adverſarius Judæorum, cogitavit contra eos malum, ut occideret illos, atque deleret: & miſit phur, quod noſtra lingua vertitur in ſortem.

F 25 Et poſteà ingreſſa eſt Eſther ad regem, obſecrans ut conatus ejus, litteris regis irriti fierent: & malum, quod contra Judæos cogitaverat, reverteretur in caput ejus. Denique & ipſum & filios ejus affixerunt cruci,

26 Atque ex illo tempore dies iſti appellati ſunt phurim, id eſt, ſortium, eò quòd phur, id eſt, ſors, in urnam miſſa fuerit. Et cuncta quæ geſta ſunt, epiſtolæ, id eſt libri hujus, volumine continentur:

27 Quæque ſuſtinuerunt & quæ deinceps immutata ſunt, ſuſceperunt Judæi ſuper ſe & ſemen ſuum, & ſuper cunctos, qui religioni eorum voluerunt copulari, ut nulli liceat duos hos dies abſque ſollemnitate tranſigere: quos ſcriptura teſtatur,& certa expetunt tempora, annis ſibi jugiter ſuccedentibus.

G 28 Iſti ſunt dies, quos nulla umquam delebit oblivio. & per ſingulas generationes cunctæ in toto orbe provinciæ celebrabunt: nec eſt ulla civitas, in qua dies phurim, id eſt, ſortium, non obſerventur à Judæis, & ab eorum progenie, quæ his ceremoniis obligata eſt.

29 Scripſerúntque Eſther regina filia Abihail & Mardochæus Judæus, etiam ſecundam epiſtolam, ut omni ſtudio dies iſta ſollemnis ſanciretur in poſterum.

30 Et miſerunt ad omnes Judæos, qui in centum vigintiſeptem provinciis regis Aſſueri verſabantur, ut haberent pacem,& ſuſciperent veritatẽ,

31 Obſervantes Dies ſortium,& ſuo tempore cum gaudio celebrarent: ſicut conſtituerant Mardochæus & Eſther,& illi obſervanda ſuſceperunt à ſe,& à ſemine ſuo, jejunia & clamores,& Sortium dies,

32 Et omnia, quæ libri hujus, qui vocatur Eſther, hiſtoria continentur.

CAPUT X.

Somnij Mardochæi declaratio, reducto Judæorum populo in libertatem.

A 1 REx verò Aſſuerus, omnem terram & cunctas maris inſulas fecit tributarias:

2 Cujus fortitudo & imperium,& dignitas, atque ſublimitas, qua exaltavit Mardochæum, ſcripta ſunt in libris Medorum, atque Perſarum:

3 Et quomodo Mardochæus Judaici generis ſecundus à rege Aſſuero fuerit:& magnus apud Judæos,& acceptabilis plebi fratrum ſuorum, quærens bona populo ſuo; & loquens ea quæ ad pacem ſeminis ſui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expreſſi. Hæc autem, quæ ſequuntur, ſcripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim poſt finem libri hoc capitulum ferebatur: quod juxta conſuetudinem noſtram obelo, id eſt, veru, prænotavimus.

4 Dixítque Mardochæus: A Deo facta ſunt iſta. B

5 Recordatus ſum ſomnij, quod videram, hæc eadem ſignificantis: nec eorum quidquã irritũ fuit.

6 Parvus fons, qui crevit in fluvium,& in lucem ſolémque converſus eſt, & in aquas plurimas redundavit: Eſther eſt, quam rex accepit uxorem, & voluit eſſe reginam.

7 Duo autem dracones: ego ſum, & Aman.

8 Gentes, quæ convenerant, hi ſunt, qui conati ſunt delere nomen Judæorum. C

9 Gens autem mea: Iſraël eſt, quæ clamavit ad Dominum, & ſalvum fecit Dominus populum ſuum: liberavítque nos ab omnibus malis,& fecit ſigna magna atque portenta inter Gentes:

10 Et duas ſortes eſſe præcepit, unam Populi Dei, & alteram cunctarum Gentium.

11 Venítque utraque ſors in ſtatutum ex illo jam tempore diem coram Deo univerſis gentibus:

12 Et recordatus eſt Dominus populi ſui, ac miſertus eſt hereditatis ſuæ. D

13 Et obſervabuntur dies iſti in menſe Adar; quartadecima & quintadecima die ejuſdem menſis, cum omni ſtudio & gaudio in unum cœtum populi congregati, in cunctas deinceps generationes populi Iſraël.

CAPUT XI.

Somnium Mardochæi.

1 ANno quarto regnãtibus Ptolemæo & Cleopatra, attulerunt, Doſitheus, qui ſe Sacerdotem & Levitici generis ferebat, & Ptolemæus filius ejus, hanc epiſtolam phurim, quam dixerunt interpretatum eſſe Lyſimachum Ptolemæi filium in Jeruſalem. A

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud ullum fertur interpretum.

2 Anno ſecundo, regnante Artaxerxe maximo; prima die mẽſis Niſan, vidit ſomniũ Mardochæus filius Jairi, filij Semei, filij Cis, de tribu Benjamin: B

3 Homo Judæus, qui habitabat in urbe Suſis; vir magnus, & inter primos aulæ regiæ.

4 * Erat autem de eo numero captivorum, quos tranſtulerat Nabuchodonoſor rex Babylonis de Jeruſalem cum Jechonia rege Juda: *4. Reg. 24. d. 15 Sup. 2. a. 6.*

5 Et hoc ejus ſomnium fuit: Apparuerunt voces,& tumultus, & tonitrua, & terræ motus; & conturbatio ſuper terram:

6 Et ecce duo dracones magni, paratíque contra ſe in prælium.

7 Ad quorum clamorem cunctæ concitatæ ſunt nationes, ut pugnarent contra gentem juſtorum.

8 Fuítq; dies illa tenebrarũ & diſcriminis, tribulationis & anguſtiæ, & ingens formido ſuper terrã:

9 Conturbatáque eſt gens juſtorum timentium mala ſua, & præparata ad mortem:

10 Clamaverúntque ad Deum: & illis vociferantibus, fons parvus crevit in fluvium maximum,& in aquas plurimas redundavit.

Digitized by Google

11 Lux & ſol ortus eſt, & humiles exaltati ſunt, & devoraverunt inclytos.

12 Quod cùm vidiſſet Mardochæus, & ſurrexiſſet de ſtrato, cogitabat quid Deus facere vellet, & fixum habebat in animo ſcire cupiens quid ſignificaret ſomnium.

CAPUT XII.

Manifeſtatio inſidiarum eunuchorum in regem à Mardochæo, ex ſecundo capite repetita.

A 1 MOrabatur autem eo tempore in aula regis, cum Bagatha & Thara eunuchis regis, qui janitores erant palatij.

Super. 2. d. 21. 6. a. 1.

B 2 Cúmque intellexiſſet cogitationes eorum, & curas diligentiùs pervidiſſet, didicit quòd conarentur in regem Artaxerxem manus mittere, & nuntiavit ſuper eo regi.

3 Qui de utroque habita quæſtione, confeſſos juſſit duci ad mortem.

C 4 Rex autem quod geſtum erat, ſcripſit in commentariis: ſed & Mardochæus rei memoriam litteris tradidit.

5 Præcepítque ei rex, ut in aula palatij moraretur, datis ei pro delatione muneribus.

6 Aman verò filius Amadathi bugæus, erat glorioſiſſimus coram rege, & voluit nocere Mardochæo & populo ejus, pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucuſque proœmium.

Quæ ſequuntur, in eo loco poſita erant, ubi ſcriptum eſt in volumine.

Et diripuerunt bona, vel ſubſtantias eorum.

Quæ in ſola vulgata editione reperimus.

Epiſtolæ autem hoc exemplar fuit.

CAPUT XIII.

Exemplar epiſtolæ quam miſit Aman ad principes provinciarum ſuper cæde Iudæorum, & Mardochæi oratio pro eorum liberatione.

A 1 REx maximus Artaxerxes ab India uſque Æthiopiam, centum viginti ſeptem provinciarum principibus & ducibus, qui ejus imperio ſubjecti ſunt, ſalutem.

2 Cùm plurimis gentibus imperarem, & univerſum orbem meæ ditioni ſubjugaſſem, volui nequaquam abuti potentiæ magnitudine, ſed clementia & lenitate gubernare ſubjectos, ut abſque ullo terrore vitam ſilentio tranſigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur.

3 Quærente autem me à conſiliariis meis, quomodo poſſet hoc impleri, unus qui ſapientia & fide ceteros præcellebat, & erat poſt regem ſecundus, Aman nomine,

B 4 Indicavit mihi in toto orbe terrarum populum eſſe diſperſum, qui novis uteretur legibus, & contra omnium Gentium conſuetudinem faciens, Regum juſſa contemneret, & univerſarum concordiam nationum ſua diſſenſione violaret.

5 Quod cùm didiciſſemus, videntes unam gentem rebellem adverſus omne hominum genus perverſis uti legibus, noſtríſque juſſionibus contraîre, & turbare ſubjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam,

6 Juſſimus, ut quoſcumque Aman, qui omnibus provinciis præpoſitus eſt, & ſecundus à rege, & quem patris loco colimus, monſtraverit, cum conjugibus ac liberis deleantur ab inimicis ſuis: nulliſque eorum miſereatur, quartadecima die duodecimi menſis Adar anni præſentis:

7 Ut nefarij homines uno die ad inferos deſcendentes, reddant imperio noſtro pacem, quam turbaverant. C

Hucuſque exemplar epiſtolæ.

Quæ ſequuntur, poſt eum locum ſcripta reperi, ubi legitur.

Pergénſque Mardochæus, fecit omnia quæ ei mandaverat Eſther.

Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

8 Mardochæus autem deprecatus eſt Dominum, memor omnium operum ejus,

9 Et dixit: Domine Domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreveris ſalvare Iſraël.

10 Tu feciſti cælum & terram, & quidquid cæli ambitu continetur.

11 Dominus omnium es, nec eſt qui reſiſtat majeſtati tuæ.

12 Cuncta noſti, & ſcis, quia non pro ſuperbia & contumelia, & aliqua gloriæ cupiditate, fecerim hoc, ut non adorarem Aman ſuperbiſſimum: D

13 Libenter enim pro ſalute Iſraël etiam veſtigia pedum ejus deoſculari paratus eſſem,)

14 Sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, & ne quemquam adorarem excepto Deo meo.

15 Et nunc Domine rex Deus Abraham, miſerere populi tui, quia volunt nos inimici noſtri perdere, & hereditatem tuam delere.

16 Ne deſpicias partem tuam, quam redemiſti tibi de Ægypto.

17 Exaudi deprecationem meam, & propitius eſto ſorti & funiculo tuo: & converte luctum noſtrum in gaudium, ut viventes laudemus nomen tuum Domine, & ne claudas ora te canentium.

18 Omniſquoque Iſraël pari mente & obſecratione clamavit ad Dominum, eò quòd eis certa mors impenderet.

CAPUT XIV.

Plangit Eſther, Deum in ſpiritu humilitatis obſecrans.

1 ESther quoque regina confugit ad Dominum, pavens periculum, quod imminebat. A

2 Cúmque depoſuiſſet veſtes regias, fletibus & luctui apta indumenta ſuſcepit, & pro unguentis variis, cinere & ſtercore implevit caput, & corpus ſuum humiliavit jejuniis: omniáque loca, in quibus anteà lætari conſueverat, crinium laceratione complevit.

3 Et deprecabatur Dominum Deum Iſraël, dicens: Domine mi, qui rex noſter es ſolus, adjuva me ſolitariam, & cujus præter te nullus eſt auxiliator alius.

4 Periculum meum in manibus meis eſt.

5 * Audivi à patre meo, quòd tu Domine tuliſſes Iſraël de cunctis Gẽtibus, & patres noſtros ex omnibus retrò majoribus ſuis, ut poſſideres hereditatem ſempiternam, feciſtíque eis ſicut locutus es.

** Deut. 4. c. 20. c. 14. 32. b. 9.*

6 Peccavimus in conſpectu tuo, & idcircò tradidiſti nos in manus inimicorum noſtrorum:

7 Coluimus enim deos eorum. Juſtus es Domine:

8 Et nunc non eis ſufficit, quòd duriſſima nos

opprimunt

Digitized by Google

opprimunt ſervitute, ſed robur manuum ſuarum, idolorum potentiæ deputantes,

9 Volunt tua mutare promiſſa, & delere hereditatem tuam, & claudere ora laudantium te, atque extinguere gloriam templi & altaris tui,

10 Ut aperiant ora Gentium, & laudent idolorum fortitudinem, & prædicent carnalem regem in ſempiternum.

11 Ne tradas Domine ſceptrum tuum his, qui non ſunt, ne rideant ad ruinam noſtram: ſed converte conſilium eorum ſuper eos, & eum, qui in
C nos cœpit ſævire, diſperde.

12 Memento Domine, & oſtende te nobis in tempore tribulationis noſtræ, & da mihi fiduciam Domine rex deorum, & univerſæ poteſtatis:

13 Tribue ſermonem compoſitum in ore meo in conſpectu leonis, & transfer cor illius in odium hoſtis noſtri, ut & ipſe pereat, & ceteri qui ei conſentiunt.

14 Nos autem libera manu tua, & adjuva me, nullum aliud auxilium habentem, niſi te, Domine, qui habes omnium ſcientiam,

13 Et noſti quia oderim gloriam iniquorũ, & deteſter cubile incircumciſorũ, & omnis alienigenæ.

D 16 Tu ſcis neceſſitatem meam, quòd abominer ſignum ſuperbiæ & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ, & deteſter illud quaſi pannum menſtruatæ, & non portem in diebus ſilentij mei,

17 Et quòd non comederim in menſa Aman, nec mihi placuerit convivium regis, & non biberim vinum libaminum:

18 Et numquam læta ta ſit ancilla tua, ex quo huc tranſlata ſum uſque in præſentem diem, niſi in te Domine Deus Abraham.

19 Deus fortis ſuper omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam ſpem habent, & libera nos de manu iniquorum, & erue me à timore meo.

CAPUT XV.

Mandante Mardochæo, intrat Eſther ad regem, vultu illius exterrita.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

A 1 ET mandavit ei (haud dubium quin Eſther Mardochæus) ut ingrederetur ad regem, & rogaret pro populo ſuo & pro patria ſua.

2 Memorare (inquit) dierum humilitatis tuæ, quomodo nutrita ſis in manu mea, quia Aman ſecundus à rege locutus eſt contra nos in mortem:

3 Et tu invoca Dominum, & loquere regi pro nobis, & libera nos de morte.

Necnon & iſta quæ ſubdita ſunt.

4 Die autem tertio depoſuit veſtimenta ornatus ſui, & & circumdata eſt gloria ſua.

B 5 Cúmque regio fulgeret habitu, & invocaſſet omnium rectorem & ſalvatorem Deum, aſſumpſit duas famulas,

6 Et ſuper unam quidem innitebatur, quaſi præ deliciis & nimia teneritudine corpus ſuum ferre non ſuſtinens:

7 Altera autem famularum ſequebatur dominam, defluentia in humum indumenta ſuſtentãs.

8 Ipſa autem roſeo colore vultum perfuſa, & gratis ac nitentibus oculis, triſtem celabat animum, & nimio timore contractum.

9 Ingreſſa igitur cuncta per ordinẽ oſtia, ſtetit contra regem, ubi ille reſidebat ſuper ſoliũ regni ſui, indutus veſtibus regiis, auróque fulgens, & pretioſis lapidibus, erátque terribilis aſpectu.

10 Cúmque elevaſſet faciem, & ardentibus oculis furorem pectoris indicaſſet, regina corruit, & in pallorem colore mutato, laſſum ſuper ancillulam reclinavit caput. C

11 Convertítque Deus ſpiritum regis in manſuetudinem, & feſtinus ac metuens exilivit de ſolio, & ſuſtentans eam ulnis ſuis, donec rediret ad ſe, his verbis blandiebatur:

12 Quid habes Eſther? Ego ſum frater tuus, noli metuere.

13 Non morieris: non enim pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt.

14 Accede igitur, & tange ſceptrum. D

15 Cúmque illa reticeret, tulit auream virgam, & poſuit ſuper collum ejus, & oſculatus eſt eam, & ait: Cur mihi non loqueris?

16 Quæ reſpondit: Vidi te domine quaſi Angelum Dei, & conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ.

17 Valdè enim mirabilis es domine, & facies tua plena eſt gratiarum.

18 Cúmque loqueretur, turſus corruit, & pænè exanimata eſt,

19 Rex autem turbabatur, & omnes miniſtri ejus conſolabantur eam.

CAPUT XVI.

Aſſueri epiſtola pro Iudæorum ſalute cum inimicorum ſuorum interemptione, ad ſingulas regni provincias, irritando epiſtolam miſſam ab Aman.

Exemplar epiſtolæ regis Artaxerxis, quam pro Iudæis ad totas regni ſui provincias miſit: quod & ipſum in Hebraico volumine non habetur.

1 REx magnus Artaxerxes ab India uſque A
Æthiopiam, centum vigintiſeptem provinciarum ducibus ac principibus, qui noſtræ juſſioni obediunt, ſalutem dicit. *Sup. 13. a. 1.*

2 Multi bonitate principum & honore qui in eos collatus eſt, abuſi ſunt in ſuperbiam:

3 Et non ſolùm ſubjectos regibus nituntur opprimere, ſed datam ſibi gloriam non ferentes, in ipſos, qui dederunt, moliuntur inſidias.

4 Nec contenti ſunt gratias non agere beneficiis, & humanitatis in ſe jura violare, ſed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur ſe poſſe fugere ſententiam.

5 Et in tantum veſaniæ proruperunt, ut eos, qui credita ſibi officia diligenter obſervant, & ita cuncta agunt ut omnium laude digni ſint, mendaciorum cuniculis conentur ſubvertere

6 Dum aures principum ſimplices, & ex ſua B
natura alios æſtimantes, callida fraude decipiunt.

7 Quæ res & ex veteribus probatur hiſtoriis, & ex his quæ gerũtur quotidie, quomodo malis quorũdam ſuggeſtionibus regum ſtudia depraventur.

8 Unde providendũ eſt paci omniũ provinciarũ.

9 Nec putare debetis, ſi diverſa jubeamus, ex animi noſtri venire levitate; ſed pro qualitate & neceſſitate temporum, ut reipublicæ poſcit utilitas, ferre ſententiam.

10 Et ut manifeſtiùs, quod dicimus, intelligatis;
* Aman filius Amadathi, & animo & gente Macedo, ** Sup. 3. a. 1.*

Digitized by Google

cedo , alienúſque à Perſarum ſanguine,& pieta-
tem noſtram ſua crudelitate commaculans, pere-
grinus à nobis ſuſceptus eſt :
11 Et tantam in ſe expertus humanitatem, ut
pater noſter vocaretur,& adoraretur ab omnibus
poſt regem ſecundus :
12 Qui in tantum arrogantiæ tumorem ſubla-
tus eſt,ut regno privare nos niteretur & ſpiritu.
C 13 Nam Mardochæum,cujus fide & beneficiis
vivimus , & conſortem regni noſtri Eſther , cum
omni gente ſua,novis quibuſdam atque inauditis
machinis expetivit in mortem.
14 Hoc cogitans , ut illis interfectis,inſidiare-
tur noſtræ ſolitudini, & regnum Perſarum tranſ-
ferret in Macedonas.
15 Nos autem,à peſſimo mortalium Judæos ne-
ci deſtinatos , in nulla penitus culpa reperimus ,
ſed econtrariò juſtis utentes legibus ,
16 Et filios altiſſimi & maximi,ſépérque vivē-
tis Dei,cujus beneficio & patribus noſtris & nobis
regnum eſt traditum,& uſque hodie cuſtoditur.
17 Unde eas litteras,quas ſub nomine noſtro il-
le direxerat, ſciatis eſſe irritas.
18 Pro quo ſcelere ante portas hujus urbis, id
eſt, Suſan , & ipſe qui machinatus eſt,& omnis
cognatio ejus pendet in patibulis : non nobis, ſed
Deo reddente ei quod meruit.
19 Hoc autem edictum,quod nunc mittimus, D
in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Judæis
uti legibus ſuis.
20 Quibus debetis eſſe adminiculo,ut eos,qui ſe
ad necem corū paraverant, poſſint interficere ter-
tiadecima die mēſis duodecimi,qui vocatur Adar.
21 Hanc enim diem,Deus omnipotens,mœro-
ris & luctus, eis vertit in gaudium.
22 Unde & vos , inter ceteros feſtos dies hanc
habetote diem , & celebrate eam cum omni læti-
tia, ut & in poſterum cognoſcatur ,
23 Omnes , qui fideliter Perſis obediunt , di-
gnam pro fide recipere mercedem : qui autem
inſidiantur regno eorum, perire pro ſcelere.
24 Omnis autem provincia & civitas,quæ no-
luerit ſollemnitatis hujus eſſe particeps, gladio &
igne pereat, & ſic deleatur,ut non ſolùm homini-
bus, ſed etiam beſtiis invia ſit in ſempiternum,
pro exemplo contemptus, & inobedientiæ.

LIBER JOB.

CAPUT PRIMUM.

Job ſanctus & dives, pro filiis viciſſim convivia celebrantibus Domino ſacrificat, cujus poſſeſſiones petenti ſatanæ Dominus diripiendas exponit, per quem perdita omni illius ſubſtantia, interemptiſque filiis, ipſe cum ſignis mœſtitiæ patiens, in Dei laudes prorumpit.

A 1 VIR erat in Terra Hus , nomine
Job, & erat vir ille ſimplex , & re-
ctus,ac timens Deum,& recedens
à malo :
2 Natíque ſunt ei ſeptem filij ,
& tres filiæ.
3 Et fuit poſſeſſio ejus , ſeptem millia ovium,
& tria millia camelorum, quingenta quoque ju-
ga boum , & quingentæ aſinæ , ac familia mul-
ta nimis : erátque vir ille magnus inter omnes
Orientales.
4 Et ibant filij ejus, & faciebant conviviū per
domos,unuſquiſq; in die ſuo.Et mittentes vocabāt
tres ſorores ſuas ut comederent & biberent cū eis.
5 Cúmque in orbem tranſiſſent dies convivij ,
mittebat ad eos Job, & ſanctificabat illos , conſur-
génſque diluculo offerebat holocauſta pro ſingu-
lis.Dicebat enim:Ne fortè peccaverint filij mei ,
& benedixerint Deo in cordibus ſuis. Sic facie-
bat Job cunctis diebus.
B 6 Quadam autem die, cùm veniſſent filij Dei
ut aſſiſterent coram Domino , adfuit inter eos
etiam ſatan.
7 Cui dixit Dominus:Unde venis?Qui reſpon-
dens , ait: Circuivi terram & perambulavi eam.
8 Dixítque Dominus ad eum : Numquid con-
ſideraſti ſervum meum Job,quòd non ſit ei ſimi-
lis in terra, homo ſimplex , & rectus , ac timens
Deum, & recedens à malo ?
9 Cui reſpondens ſatan,ait : Numquid Job fru-
ſtrà timet Deum ?
10 Nónne tu vallaſti eum,ac domum ejus,uni-
verſámque ſubſtantiam per circuitum, operibus
manuum ejus benedixiſti, & poſſeſſio ejus crevit
in terra ?
11 Sed extende paululùm manum tuā,& tange G
cuncta quæ poſſidet,niſi in faciē benedixerit tibi.
12 Dixit ergo Dominus ad ſatan:Ecce,univerſa
quæ habet,in manu tua ſunt:tantùm in eū ne ex-
tēdas manū tuam.Egreſſúſq; eſt ſatan à facie Dñi.
13 Cùm autem quadam die filij & filiæ ejus
comederent & biberent vinum in domo fratris
ſui primogeniti ,
14 Nuntius venit ad Job, qui diceret : Boves
arabant , & aſinæ paſcebantur juxta eos ,
15 Et irruerunt Sabæi, tulerúntque omnia, &
pueros percuſſerunt gladio , & evaſi ego ſolus ut
nuntiarem tibi.
16 Cúmque adhuc ille loqueretur,venit alter,
& dixit : Ignis Dei cecidit è cælo , & tactas oves
pueróſque conſumpſit,& effugi ego ſolus ut nun-
tiarem tibi.
17 Sed & illo adhuc loquente,venit alius,& di- D
xit : Chaldæi fecerunt tres turmas , & invaſerunt
camelos,& tulerunt eos,necnon & pueros percuſ-
ſerunt gladio,& ego fugi ſolus ut nuntiarem tibi.
18 Adhuc loquebatur ille,& ecce alius intravit,
& dixit:Filiis tuis & filiabus veſcentibus & bibē-
tibus vinum in domo fratris ſui primogeniti ,
19 Repentè ventus vehemens irruit à regione
deſerti, & concuſſit quattuor angulos domus,quæ
corruens oppreſſit liberos tuos, & mortui ſunt, &
effugi ego ſolus ut nuntiarem tibi.
20 Tunc ſurrexit Job,& ſcidit veſtimenta ſua,
& tonſo capite corruens in terram , adoravit ,
21 Et dixit : * Nudus egreſſus ſum de utero ma- * Eccle. 5.c.14.
tris meæ,& nudus revertar illuc:Dominus dedit , 1. Tim. 6.b.7.
Dominus abſtulit : ſicut Domino placuit , ita fa-
ctum

Digitized by Google

ctum eſt : ſit nomen Domini benedictum.
22 In omnibus his non peccavit Job labiis ſuis,
neque ſtultum quid contra Deum locutus eſt.

CAPUT II.

Satanas obtenta à Deo facultate, percutit Iob ulcere peſſimo ; cui etiam propria uxor inſultat: tres autem ipſius amici eum viſitantes, ſeptem diebus compatientes in terra cum eo taciti ſedent.

A 1 FActum eſt autem, cùm quadam die veniſſent
filij Dei, & ſtarent coram Domino, veniſſet
quoque ſatan inter eos, & ſtaret in conſpectu ejus,
2 Ut diceret Dominus ad ſatan : Unde venis ?
Qui reſpondens ait: Circuivi terram, & peram
bulavi eam.
3 Et dixit Dominus ad ſatan: Numquid conſi-
deraſti ſervum meum Job: quòd non ſit ei ſimilis
in terra, vir ſimplex & rectus, ac timens Deum, &
recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam?
Tu autem commoviſti me adverſus eum, ut affli-
gerem eum fruſtrà.
B 4 Cui reſpondens ſatan, ait : Pellem pro pelle,
& cuncta quæ habet homo, dabit pro anima ſua:
5 Alioquin mitte manum tuam, & tange os
ejus & carnem, & tunc videbis quòd in faciem
benedicat tibi.
6 Dixit ergo Dominus ad ſatan: Ecce in manu
tua eſt, verumtamen animam illius ſerva.
7 Egreſſus igitur ſatan à facie Domini, percuſ-
ſit Job ulcere peſſimo, à planta pedis uſque ad
verticem ejus :
8 Qui teſta ſaniē radebat, ſedens in ſterquilinio.
C 9 Dixit autem illi uxor ſua: Adhuc tu permanes
in ſimplicitate tua? benedic Deo & morere.
10 Qui ait ad illam : Quaſi una de ſtultis mu-
lieribus locuta es. ſi bona ſuſcepimus de manu
D Dei, mala quare non ſuſcipiamus ? In omnibus
his non peccavit Job labiis ſuis.
11 Igitur audientes tres amici Job omne malum
quod accidiſſet ei, venerunt ſinguli de loco ſuo,
Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar
Naamathites. Condixerant enim, ut pariter ve-
nientes viſitarent eum, & conſolarentur.
12 Cúmque elevaſſent procul oculos ſuos, non
cognoverunt eum, & exclamantes ploraverunt,
ſciſsíſque veſtibus ſparſerunt pulverem ſuper ca-
put ſuum in cælum.
13 Et ſederunt cum eo in terra ſeptem diebus
& ſeptem noctibus, & nemo loquebatur ei ver-
bum: videbant enim dolorem eſſe vehementem.

CAPUT III.

Iob maledicit diei nativitatis ſuæ præſentique vitæ, oſtendens à quot malis liberatur qui hac luce ſtatim privatus eſt.

A 1 POſt hæc aperuit Job os ſuum, & maledixit
diei ſuo,
2 Et locutus eſt.
* Ier. 20. d. 14. 3 * Pereat dies in qua natus ſum, & nox in qua
dictum eſt: Conceptus eſt homo.
4 Dies ille vertatur in tenebras, non requirat
eum Deus deſuper, & non illuſtretur lumine.
5 Obſcurent eum tenebræ, & umbra mortis,
occupet eum caligo, & involvatur amaritudine.
6 Noctem illam tenebroſus turbo poſſideat, non
computetur in diebus anni, nec numeretur in
menſibus.
7 Sit nox illa ſolitaria nec laude digna :
8 Maledicant ei qui maledicunt diei, qui pa- B
rati ſunt ſuſcitare Leviathan :
9 Obtenebrentur ſtellæ caligine ejus: expectet
lucem & non videat, nec ortum ſurgentis auroræ :
10 Quia non concluſit oſtia ventris, qui porta-
vit me, nec abſtulit mala ab oculis meis.
11 Quare non in vulva mortuus ſum, egreſſus
ex utero non ſtatim perij ?
12 Quare exceptus genibus ? cur lactatus ube-
ribus ?
13 Nunc enim dormiens ſilerem, & ſomno meo
requieſcerem :
14 Cum regibus & conſulibus terræ, qui ædi- C
ficant ſibi ſolitudines :
15 Aut cum principibus, qui poſſident aurum,
& replent domos ſuas argento :
16 Aut ſicut abortivum abſconditum non ſub-
ſiſterem, vel qui concepti non viderunt lucem.
17 Ibi impij ceſſaverunt à tumultu, & ibi re-
quieverunt feſſi robore.
18 Et quondam vincti pariter ſine moleſtia,
non audierunt vocem exactoris.
19 Parvus & magnus ibi ſunt, & ſervus liber
à domino ſuo.
20 Quare miſero data eſt lux, & vita his, qui in D
amaritudine animæ ſunt ?
21 Qui expectant mortem, & non venit, quaſi
effodientes theſaurum :
22 Gaudéntque vehementer cùm invenerint
ſepulchrum.
23 Viro cujus abſcondita eſt via, & circumde-
dit eum Deus tenebris ?
24 Antequam comedam ſuſpiro : & tanquam
inundantes aquæ, ſic rugitus meus :
25 Quia timor, quem timebam, evenit mihi: &
quod verebar accidit.
25 Nónne diſſimulavi ? nónne ſilui ? nónne
quievi ? & venit ſuper me indignatio.

CAPUT IV.

Eliphaz arguit Iob impatientiæ : quòdque propter peccata ſua flagelletur à Deo, qui innocenti adverſa non immittit.

1 REſpondens autem Eliphaz Themanites, A
dixit :
2 Si cœperimus loqui tibi, forſitan moleſtè
accipies, ſed conceptum ſermonem tenere quis po-
terit ?
3 Ecce docuiſti multos, & manus laſſas roboraſti:
4 Vacillantes confirmaverunt ſermones tui, &
genua trementia confortaſti :
5 Nunc autem venit ſuper te plaga, & defeci- B
ſti : tetigit te, & conturbatus es.
6 Ubi eſt timor tuus, fortitudo tua, patientia
tua, & perfectio viarum tuarum ?
7 Recordare obſecro te, quis umquam inno-
cens periit ? aut quando recti deleti ſunt ?
8 Quin potiùs vidi eos, qui operantur iniquita-
tem, & ſeminant dolores, & metunt eos,
9 Flante Deo periſſe, & ſpiritu iræ ejus eſſe
conſumptos :
10 Rugitus leonis, & vox leænæ, & dentes ca-
tulorum leonum contriti ſunt.
11 Tigris periit, eò quòd non haberet prædam, D
& catuli leonis diſſipati ſunt.

12 Porrò

Digitized by Google

12 Porrò ad me dictũ eſt verbũ abſconditũ, & quaſi furtivè ſuſcepit auris mea venas ſuſurri ejus.

13 In horrore viſionis nocturnæ, quando ſolet ſopor occupare homines,

14 Pavor tenuit me, & tremor, & omnia oſſa mea perterrita ſunt:

15 Et cùm ſpiritus me præſente tranſiret, inhorruerunt pili carnis meæ.

16 Stetit quidam, cujus non agnoſcebam vultum, imago coram oculis meis, & vocem quaſi auræ lenis audivi.

D 17 * Numquid homo, Dei comparatione juſtificabitur, aut factore ſuo purior erit vir.

18 * Ecce qui ſerviunt ei, non ſunt ſtabiles: & in angelis ſuis reperit pravitatem:

* Inf. 25.a.4. * Inf. 15.b.15. 2.Pet.2.a.4. Iudæ b.6.

19 Quantò magis hi qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, conſumentur velut à tinea?

20 De manè uſque ad veſperam ſuccidentur: & quia nullus intelligit, in æternum peribunt.

21 Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis: morientur, & non in ſapientia.

Caput V.

Eliphaz rurſum arguit Iob iniquitatis, quòd nemo ſine culpa ſua à Deo puniatur: ideóque hortatur Iob ut ad Deum convertatur, & ita cuncta fore illi proſpera pollicetur, ac divinæ providentiæ opera circa creaturas extollit.

A 1 VOca ergo, ſi eſt qui tibi reſpondeat, & ad aliquem ſanctorum convertere.

2 Verè ſtultum interficit iracundia, & parvulum occidit invidia.

3 Ego vidi ſtultum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus ſtatim.

4 Longè fient filij ejus à ſalute, & conterentur in porta, & non erit qui eruat.

5 Cujus meſſem famelicus comedet, & ipſum rapiet armatus, & bibent ſitientes divitias ejus.

6 Nihil in terra ſine cauſa fit, & de humo non oritur dolor.

B 7 Homo naſcitur ad laborem, & avis ad volatũ.

8 Quamobrem ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum:

9 Qui facit magna & inſcrutabilia & mirabilia abſque numero:

10 Qui dat pluviam ſuper faciem terræ, & irrigat aquis univerſa:

11 Qui ponit humiles in ſublime, & mœrentes erigit ſoſpitate:

12 Qui diſſipat cogitationes malignorum, ne poſſint implere manus eorum quod cœperant:

C 13 * Qui apprehendit ſapientes in aſtutia eorum, & conſilium pravorum diſſipat:

* 1.Cor. 3.d.19.

14 Per diem incurrent tenebras, & quaſi in nocte ſic palpabunt in meridie.

15 Porrò ſalvum faciet egenum à gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem.

16 Et erit egeno ſpes, iniquitas autem contrahet os ſuum.

17 Beatus homo, qui corripitur à Deo: increpationem ergo Domini ne reprobes:

18 Quia ipſe vulnerat, & medetur: percutit, & manus ejus ſanabunt.

19 In ſex tribulationibus liberabit te, & in ſeptima non tanget te malum.

20 In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladij.

21 A flagello linguæ abſconderis, & non timebis calamitatem cùm venerit. D

22 In vaſtitate & fame ridebis, & beſtias terræ non formidabis.

23 Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, & beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi.

24 Et ſcies quòd pacem habeat tabernaculum tuum, & viſitans ſpeciem tuam, non peccabis.

25 Scies quoque quoniam multiplex erit ſemen tuum, & progenies tua quaſi herba terræ.

26 Ingredieris in abundantia ſepulchrum, ſicut infertur acervus tritici in tempore ſuo.

27 Ecce, hoc, ut inveſtigavimus, ita eſt: quod auditum, mente pertracta.

Caput VI.

Oſtendit Iob ſe longè graviora pati quàm meritus ſit; conquerens ſe ab amicis deſeri, graviter arguens, & hos tres qui ad ſe venerant, ac ſe quoque patienter audiri petit.

1 REſpondens autem Job, dixit:

2 Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui: & calamitas, quam patior, in ſtatera. A

3 Quaſi arena maris hæc gravior appareret: unde & verba mea dolore ſunt plena:

4 Quia ſagittæ Domini in me ſunt, quarum indignatio ebibit ſpiritum meum, & terrores Domini militant contra me.

5 Numquid rugiet onager cùm habuerit herbã? aut mugiet bos cùm ante præſepe plenũ ſteterit?

6 Aut poterit comedi inſulſum, quod non eſt ſale conditum? aut poteſt aliquis guſtare, quod guſtatum affert mortem? B

7 Quæ priùs nolebat tangere anima mea, nunc præ anguſtia, cibi mei ſunt.

8 Quis det ut veniat petitio mea: & quod expecto, tribuat mihi Deus?

9 Et qui cœpit, ipſe me conterat: ſolvat manum ſuam, & ſuccîdat me?

10 Et hæc mihi ſit conſolatio, ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam ſermonibus Sancti.

11 Quæ eſt enim fortitudo mea ut ſuſtineam? aut quis finis meus, ut patienter agam?

12 Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea eſt.

13 Ecce, non eſt auxilium mihi in me, & neceſſarij quoque mei receſſerunt à me. C

14 Qui tollit ab amico ſuo miſericordiam, timorem Domini derelinquit.

15 Fratres mei prætererunt me, ſicut torrens qui raptim tranſit in convallibus.

16 Qui timent pruinam, irruet ſuper eos nix.

17 Tempore, quo fuerint diſſipati, peribunt: & ut incaluerit, ſolventur de loco ſuo.

18 Involutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorum: ambulabunt in vacuum, & peribunt.

19 Conſiderate ſemitas Thema, itinera Saba, & expectate pauliſper.

20 Confuſi ſunt, quia ſperavi: venerunt quoque uſque ad me, & pudore cooperti ſunt.

21 Nunc veniſtis: & modò videntes plagam meam timetis.

22 Numquid

Digitized by Google

22 Numquid dixi: Afferte mihi, & de ſubſtantia veſtra donate mihi?
23 Vel, Liberate me de manu hoſtis, & de manu robuſtorum eruite me?
D 24 Docete me, & ego tacebo: & ſiquid fortè ignoravi, inſtruite me.
25 Quare detraxiſtis ſermonibus veritatis, cùm è vobis nullus ſit qui poſſit arguere me?
26 Ad increpandum tantùm eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis.
27 Super pupillum irruitis, & ſubvertere nitimini amicum veſtrum.
28 Verumtamen quod cœpiſtis explete: præbete aurem, & videte an mentiar.
29 Reſpondete obſecro abſque contentione: & loquentes id quod juſtum eſt, judicate.
30 Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis ſtultitia perſonabit.

Caput VII.

Iob humanæ vitæ ſuáſque calamitates varias explicat, nec reditum ſibi fore veriſimilem ad præſentis vitæ felicitatem: petit quoque à Deo liberari à miſeriis, admirans Dei erga miſerum hominem providentiam.

A 1 Militia eſt vita hominis ſuper terram: & ſicut dies mercenarij, dies ejus.
2 Sicut ſervus deſiderat umbram, & ſicut mercenarius præſtolatur finem operis ſui:
3 Sic & ego habui menſes vacuos, & noctes laborioſas enumeravi mihi.
4 Si dormiero, dicam: Quando conſurgam? & rurſum expectabo veſperam, & replebor doloribus uſque ad tenebras.
5 Induta eſt caro mea putredine & ſordibus pulveris, cutis mea aruit, & contracta eſt.
B 6 Dies mei velociùs tranſierunt quàm à texente tela ſucciditur, & conſumpti ſunt abſque ulla ſpe.
7 Memento quia ventus eſt vita mea, & non revertetur oculus meus ut videat bona.
8 Nec aſpiciet me viſus hominis: oculi tui in me, & non ſubſiſtam.
9 Sicut conſumitur nubes, & pertranſit: ſic qui deſcenderit ad inferos, non aſcendet.
10 Nec revertetur ultrà in domum ſuam, neque cognoſcet eum ampliùs locus ejus.
C 11 Quapropter & ego non parcam ori meo, loquar in tribulatione ſpiritus mei: confabulabor cum amaritudine animæ meæ.
12 Numquid mare ego ſum, aut cetus, quia circumdediſti me carcere?
13 Si dixero: Conſolabitur me lectulus meus, & revelabor loquens mecum in ſtrato meo:
14 Terrebis me per ſomnia, & per viſiones horrore concuties.
15 Quam ob rem elegit ſuſpendium anima mea, & mortem oſſa mea.
D 16 Deſperavi, nequaquam ultrà jam vivam: parce mihi, nihil enim ſunt dies mei.
17 Quid eſt homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum?
18 Viſitas eum diluculo, & ſubitò probas illum:
19 Uſquequò non parcis mihi, nec dimittis me ut glutiam ſalivam meam?
20 Peccavi, quid faciam tibi ô cuſtos hominum? quare poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihimetipſi gravis?
21 Cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam? ecce, nunc in pulvere dormiam: & ſi manè me quæſieris, non ſubſiſtam.

Caput VIII.

Baldad Iob de impio ſermone arguit, & eum ut ad Deum melioremque vitam ſe convertat hortatur, atque ita fore omnia illi feliciora promittit: explicat etiam quàm ſit vana ſpes hypocritarum, aſſerens Deum bonis bona, & malis mala tantùm tribuere.

1 Reſpondens autem Baldad Suhites, dixit: A
2 Uſquequò loquêris talia, & ſpiritus multiplex ſermones oris tui?
3 Numquid Deus ſupplantat judicium? aut Omnipotens ſubvertit quod juſtum eſt?
4 Etiam ſi filij tui peccaverunt ei, & dimiſit eos in manu iniquitatis ſuæ:
5 Tu tamen ſi diluculo conſurrexeris ad Deum, & Omnipotentem fueris deprecatus:
6 Si mundus & rectus inceſſeris, ſtatim evigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum juſtitiæ tuæ: B
7 In tantum, ut ſi priora tua fuerint parva, & noviſſima tua multiplicentur nimis.
8 Interroga enim generationem priſtinam, & diligenter inveſtiga patrum memoriam:
9 (Heſterni quippe ſumus, & ignoramus quoniam ſicut * umbra dies noſtri ſunt ſuper terram.) * Inf. 14. 2. Pſ. 143. b. 4.
10 Et ipſi docebunt te: loquentur tibi, & de corde ſuo proferent eloquia.
11 Numquid virere poteſt ſcirpus abſque humore? aut creſcere carectum ſine aqua?
12 Cùm adhuc ſit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas areſcit: C
13 Sic viæ omnium qui obliviſcuntur Deum, & ſpes hypocritæ peribit:
14 Non ei placebit vecordia ſua, & ſicut tela aranearum fiducia ejus.
15 Innitetur ſuper domum ſuam, & non ſtabit: fulciet eam, & non conſurget:
16 Humectus videtur antequam veniat Sol, & in ortu ſuo germen ejus egredietur.
17 Super acervum petrarum radices ejus denſabuntur, & inter lapides commorabitur. D
18 Si abſorbuerit eum de loco ſuo, negabit eum, & dicet: Non novi te.
19 Hæc eſt enim lætitia viæ ejus, ut rurſum de terra alij germinentur.
20 Deus non projiciet ſimplicem, nec porriget manum malignis:
21 Donec impleatur riſu os tuum, & labia tua jubilo.
22 Qui oderunt te, induentur confuſione: & tabernaculum impiorum non ſubſiſtet.

Digitized by Google

CAPUT IX.

Homo, inquit Iob, comparatus Deo non poteſt juſtificari: divina potentia ac ſapientia magnitudo oſtenditur, ut nemo ei reſiſtere aut reſpondere valeat: porrò Deus & impium percutit & innocentem: ſuam quoque innocentiam contra amicos tuetur, commemorans ſuam afflictionem.

A 1 ET reſpondens Job, ait:
2 Verè ſcio quòd ita ſit, & quòd non ju-
ſtificetur homo compoſitus Deo.
3 Si voluerit contendere cum eo, non poterit
ei reſpondere unum pro mille.
4 Sapiens corde eſt, & fortis robore: quis re-
ſtitit ei, & pacem habuit?
5 Qui tranſtulit montes, & neſcierunt hi quos
ſubvertit in furore ſuo.
6 Qui commovet terram de loco ſuo, & colum-
næ ejus concutiuntur.
7 Qui præcipit Soli, & non oritur: & ſtellas
claudit quaſi ſub ſignaculo:
8 Qui extendit cælos ſolus, & graditur ſuper
fluctus maris.
9 Qui facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas,
& interiora auſtri.
B 10 Qui facit magna, & incomprehenſibilia, &
mirabilia, quorum non eſt numerus.
11 Si venerit ad me, non videbo eum: ſi abie-
rit, non intelligam.
12 Si repentè interroget, quis reſpondebit ei?
vel quis dicere poteſt: Cur ita facis?
13 Deus, cujus iræ nemo reſiſtere poteſt, &
ſub quo curvantur qui portant orbem.
14 Quantus ergo ſum ego, ut reſpondeam ei,
& loquar verbis meis cum eo?
15 Qui etiam ſi habuero quippiam juſtum, non
reſpondebo, ſed meum judicem deprecabor.
C 16 Et cùm invocantem exaudierit me, non
credo quòd audierit vocem meam.
17 In turbine enim conteret me, & multiplica-
bit vulnera mea etiam ſine cauſa.
18 Non concedit requieſcere ſpiritum meum,
& implet me amaritudinibus.
19 Si fortitudo quæritur, robuſtiſſimus eſt: ſi
æquitas judicij, nemo audet pro me teſtimonium
dicere.
20 Si juſtificare me voluero, os meum condem-
nabit me: ſi innocentem oſtendero, pravum me
comprobabit.
21 Etiam ſi ſimplex fuero, hoc ipſum ignora-
bit anima mea, & tædebit me vitæ meæ.
22 Unum eſt quod locutus ſum, & innocentem
& impium ipſe conſumit.
23 Si flagellat, occidat ſemel, & non de pœnis
innocentum rideat.
24 Terra data eſt in manus impij, vultum ju-
dicum ejus operit. Quòd ſi non ille eſt, quis ergo
eſt?
25 Dies mei velociores fuerunt curſore: fuge-
runt, & non viderunt bonum.
26 Pertranſierunt quaſi naves poma portantes,
ſicut aquila volans ad eſcam.
D 27 Cùm dixero: Nequaquam ita loquar: com-
muto faciem meam, & dolore torqueor.
28 Verebar omnia opera mea, ſciens quòd non
parceres delinquenti.
29 Si autem & ſic impius ſum, quare fruſtrà la-
boravi?
30 Si lotus fuero quaſi aquis nivis, & fulſerint
velut mundiſſimæ manus meæ:
31 Tamen ſordibus intinges me, & abomina-
buntur me veſtimenta mea.
32 Neque enim viro qui ſimilis mei eſt, reſpon-
debo: nec qui mecum in judicio ex æquo poſſit
audiri.
33 Non eſt qui utrumque valeat arguere, & po-
nere manum ſuam in ambobus.
34 Auferat à me virgam ſuam, & pavor ejus
non me terreat.
35 Loquar, & non timebo eum: neque enim
poſſum metuens reſpondere.

CAPUT X.

Iob ſuam afflictionem lamentatur, illius cauſam à Deo inquirens: quam oſtendit non fuiſſe ſuam malitiam, neque Dei ignorantiam, qui creatum à ſe hominem exactè novit; rurſúmque propter pœnarum exuberantiam plangit ſe natum.

1 TÆdet animam meam vitæ meæ, dimittam A
adverſum me eloquium meum, loquar in
amaritudine animæ meæ.
2 Dicam Deo: Noli me condemnare: indica
mihi cur me ita judices.
3 Numquid bonum tibi videtur, ſi calumnie-
ris me, & opprimas me opus manuum tuarum, &
conſilium impiorum adjuves?
4 Numquid oculi carnei tibi ſunt? aut ſicut vi-
det homo, & tu videbis?
5 Numquid ſicut dies hominis dies tui, & an- B
ni tui ſicut humana ſunt tempora,
6 Ut quæras iniquitatem meam, & peccatum
meum ſcruteris?
7 Et ſcias quia nihil impium fecerim, cùm ſit
nemo qui de manu tua poſſit eruere.
8 Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaverunt
me totum in circuitu: & ſic repentè præcipitas
me?
9 Memento quæſo quòd ſicut lutum feceris
me, & in pulverem reduces me.
10 Nónne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut ca-
ſeum me coagulaſti?
11 Pelle & carnibus veſtiſti me, oſſibus & ner-
vis compegiſti me:
12 Vitam & miſericordiam tribuiſti mihi, & C
viſitatio tua cuſtodivit ſpiritum meum.
13 Licet hæc celes in corde tuo, tamen ſcio
quia univerſorum memineris.
14 Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi: cur
ab iniquitate mea mundum me eſſe non pateris?
15 Et ſi impius fuero, væ mihi eſt: & ſi juſtus,
non levabo caput, ſaturatus afflictione & miſeria.
16 Et propter ſuperbiam quaſi leænam capies
me, reverſúſque mirabiliter me crucias.
17 Inſtauras teſtes tuos contra me, & multi-
plicas iram tuam adverſum me, & pœnæ militant
in me.
18 Quare de vulva eduxiſti me? qui utinam D
conſumptus eſſem ne oculus me videret.
19 Fuiſſem quaſi non eſſem, de utero tranſla-
tus ad tumulum.

20 Numquid

Digitized by Google

20 Numquid non paucitas dierum meorum
finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam pau-
lulùm dolorem meum :
21 Antequam vadam & non revertar, ad ter-
ram tenebroſam, & opertam mortis caligine :
22 Terram miſeriæ & tenebrarum, ubi umbra
mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus horror
inhabitat.

CAPUT XI.

Sophar iniquè aſſerit Job propter multa ipſius peccata, quæ recenſet, fuiſſe à Deo percuſſum, oſtendens Deum incomprehenſibilem: reſipiſcenti tamen Job feliciſſima quæque pollicetur.

A 1 Reſpondens autem Sophar Naamathites,
dixit :
2 Numquid qui multa loquitur, non & audiet?
aut vir verboſus juſtificabitur?
3 Tibi ſoli tacebunt homines; & cùm ceteros
irriſeris, à nullo confutaberis?
4 Dixiſti enim: Purus eſt ſermo meus, & mun-
dus ſum in conſpectu tuo.
B 5 Atque utinam Deus loqueretur tecum, &
aperiret labia ſua tibi,
6 Ut oſtenderet tibi ſecreta ſapientiæ, & quòd
multiplex eſſet lex ejus, & intelligeres quòd mul-
tò minora exigaris ab eo, quàm meretur iniqui-
tas tua.
7 Forſitan veſtigia Dei comprehendes, & uſ-
que ad perfectum Omnipotentem reperies?
8 Excelſior cælo eſt, & quid facies? profundior
inferno, & unde cognoſces?
9 Longior terra menſura ejus, & latior mari.
10 Si ſubverterit omnia, vel in unum coarcta-
verit, quis contradicet ei?
C 11 Ipſe enim novit hominum vanitatem, & vi-
dens iniquitatem, nónne conſiderat?
12 Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & tam-
quam pullum onagri ſe liberum natum putat.
13 Tu autem firmaſti cor tuum, expandiſti
ad eum manus tuas.
14 Si iniquitatem, quæ eſt in manu tua, abſtu-
leris à te, & non manſerit in tabernaculo tuo in-
juſtitia :
15 Tunc levare poteris faciem tuam abſque
macula, & eris ſtabilis, & non timebis.
D 16 Miſeriæ quoque oblivíſcêris, & quaſi aquarum
quæ præterierunt recordaberis.
17 Et quaſi meridianus fulgor conſurget tibi
ad veſperam: & cùm te conſumptum putaveris,
orieris ut lucifer.
18 Et habebis fiduciam, propoſita tibi ſpe, &
defoſſus ſecurus dormies.
* Levit. 26. a. 6. 19 * Requieſces, & non erit qui te exterreat:
& deprecabuntur faciem tuam plurimi.
* Levit. 26. a. 16. 20 * Oculi autem impiorum deficient, & effu-
gium peribit ab eis, & ſpes illorum abominatio
animæ.

CAPUT XII.

Job ut amicorum confundat jactantiam, aſſerit neminem ignorare Dei potentiam ac ſapientiam ex creaturarum gubernatione, quarum ſtatus pro ſuo variat arbitrio.

A 1 Reſpondens autem Job, dixit:
2 Ergo vos eſtis ſoli homines, & vobiſ-
cum morietur ſapientia?

3 * Et mihi eſt cor, ſicut & vobis, nec inferior * Inf. 13. a. 3.
veſtri ſum: quis enim hæc, quæ noſtis, ignorat?
4 * Qui deridetur ab amico ſuo ſicut ego, in- * Prov. 14. a. 2.
vocabit Deum & exaudiet eum: deridetur enim
juſti ſimplicitas.
5 Lampas contempta apud cogitationes divi-
tum, parata ad tempus ſtatutum.
6 Abundant tabernacula prædonum, & auda-
cter provocant Deum, cùm ipſe dederit omnia in
manus eorum.
7 Nimirum interroga jumenta, & docebunt B
te: & volatilia cæli, & indicabunt tibi.
8 Loquere terræ, & reſpondebit tibi: & narra-
bunt piſces maris.
9 Quis ignorat quòd omnia hæc manus Domi-
ni fecerit?
10 In cujus manu anima omnis viventis, & ſpi-
ritus univerſæ carnis hominis.
11 * Nónne auris verba dijudicat, & fauces * Inf. 34. a. 3.
comedentis, ſaporem?
12 In antiquis eſt ſapientia, & in multo tem-
pore prudentia.
13 Apud ipſum eſt ſapientia & fortitudo, ipſe
habet conſilium & intelligentiam.
14 * Si deſtruxerit, nemo eſt qui ædificet: ſi C
incluſerit hominem, nullus eſt qui aperiat. * Iſa. 22. f. 22. Apoc. 3. b. 7.
15 Si continuerit aquas, omnia ſiccabuntur: &
ſi emiſerit eas, ſubvertent terram.
16 Apud ipſum eſt fortitudo & ſapientia: ipſe
novit & decipientem, & eum qui decipitur.
17 Adducit conſiliarios in ſtultum finem, &
judices in ſtuporem.
18 Balteum regum diſſolvit, & præcingit fune
renes eorum.
19 Ducit ſacerdotes inglorios, & optimates
ſupplantat :
20 Commutans labium veracium, & doctrinam D
ſenum auferens.
21 Effundit deſpectionem ſuper principes, eos,
qui oppreſſi fuerant, relevans.
22 Qui revelat profunda de tenebris, & produ-
cit in lucem umbram mortis.
23 Qui multiplicat gentes & perdit eas, & ſub-
verſas in integrum reſtituit.
24 Qui immutat cor principum populi terræ,
& decipit eos ut fruſtrà incedant per invium:
25 Palpabunt quaſi in tenebris, & non in luce,
& errare eos faciet quaſi ebrios.

CAPUT XIII.

Job amicos ſuos ex ipſorum verbis confutans, à Deo arguendos aſſerit; ſuam quoque juſtitiam ac patientiam contra amicos tuetur, quærens à Deo propter quæ peccata tam graviter affligatur.

1 Ecce omnia hæc vidit oculus meus, & audi- A
vit auris mea, & intellexi ſingula.
2 Secundùm ſcientiam veſtram & ego novi:
nec inferior veſtri ſum.
3 Sed tamen ad Omnipotentem loquar, & diſ-
putare cum Deo cupio :
4 Priùs vos oſtendens fabricatores mendacij
& cultores perverſorum dogmatum.
5 Atque utinam taceretis, ut putaremini eſſe
ſapientes.

Digitized by Google

6 Audite ergo correptionem meam, & judicium labiorum meorum attendite.

B 7 Numquid Deus indiget veſtro mendacio, ut pro illo loquamini dolos?

8 Numquid faciem ejus accipitis, & pro Deo judicare nitimini?

9 Aut placebit ei quem celare nihil poteſt? aut decipietur ut homo, veſtris fraudulentiis?

10 Ipſe vos arguet, quoniam in abſcondito faciem ejus accipitis.

11 Statim ut ſe commoverit, turbabit vos, & terror ejus irruet ſuper vos.

12 Memoria veſtra comparabitur cineri, & redigentur in lutum cervices veſtræ.

13 Tacete paulisper, ut loquar quodcumque mihi mens ſuggeſſerit.

C 14 Quare lacero carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis?

15 Etiam ſi occiderit me, in ipſo ſperabo: verumtamen vias meas in conſpectu ejus arguam.

16 Et ipſe erit ſalvator meus: non enim veniet in conſpectu ejus omnis hypocrita.

17 Audite ſermonem meum, & ænigmata percipite auribus veſtris.

18 Si fuero judicatus, ſcio quòd juſtus inveniar.

19 Quis eſt qui judicetur mecum? veniat: quare tacens conſumor?

20 Duo tantùm ne facias mihi, & tunc à facie tua non abſcondar:

21 Manum tuam longè fac à me, & formido tua non me terreat.

22 Voca me, & ego reſpondebo tibi: aut certè loquar, & tu reſponde mihi.

D 23 Quantas habeo iniquitates & peccata, ſcelera mea & delicta oſtende mihi.

24 Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum?

25 Contra folium, quod vento rapitur, oſtendis potentiam tuam, & ſtipulam ſiccam perſequeris:

26 Scribis enim contra me amaritudines, & conſumere me vis peccatis adoleſcentiæ meæ.

27 Poſuiſti in nervo pedem meum, & obſervaſti omnes ſemitas meas, & veſtigia pedum meorum conſideraſti:

28 Qui quaſi putredo conſumendus ſum, & quaſi veſtimentum, quod comeditur à tinea.

Caput XIV.

Iob, conſiderata fragilitate humana, admiratur Dei in hominem providentiam, quòd poſt hanc vitam expectet aliam, & corporum vaticinatur reſurrectionem.

A 1 Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miſeriis.

* Sup. 8. b. 9. Pſ. 143. b. 4. 2 * Qui quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra, & numquam in eodem ſtatu permanet.

3 Et dignum ducis ſuper hujuſcemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in judicium?

* Pſ. 50. a. 4. 4 * Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine? nónne tu qui ſolus es?

5 Breves dies hominis ſunt, numerus menſium ejus apud te eſt: conſtituiſti terminos ejus, qui præteriri non poterunt.

6 Recede paululùm ab eo ut quieſcat, donec optata veniat, ſicut mercenarij dies ejus. B

7 Lignum habet ſpem: ſi præciſum fuerit, rurſum vireſcit, & rami ejus pullulant.

8 Si ſenuerit in terra radix ejus, & in pulvere emortuus fuerit truncus illius,

9 Ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quaſi cùm primùm plantatum eſt:

10 Homo verò cùm mortuus fuerit, & nudatus atque conſumptus, ubi quæſo eſt?

11 Quomodo ſi recedant aquæ de mari, & fluvius vacuefactus areſcat:

12 Sic homo cùm dormierit, non reſurget; donec atteratur cælum, non evigilabit, nec conſurget de ſomno ſuo. C

13 Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus, & conſtituas mihi tempus, in quo recorderis mei?

14 Putáſne mortuus homo rurſum vivat? cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea.

15 Vocabis me, & ego reſpondebo tibi: operi manuum tuarum porriges dexteram.

16 * Tu quidem greſſus meos dinumeraſti, ſed parce peccatis meis. * Inf. 31 a. 4. 34. c. 21. Prov. 5. d. 21.

17 Signaſti quaſi in ſacculo delicta mea, ſed curaſti iniquitatem meam.

18 Mons cadens defluit, & ſaxum transfertur de loco ſuo.

19 Lapides excavant aquæ, & alluvione paulatim terra conſumitur: & hominem ergo ſimiliter perdes.

20 Roboraſti eum paululùm ut in perpetuum tranſiret: immutabis faciem ejus, & emittes eum.

21 Sive nobiles fuerint filij ejus, ſive ignobiles, non intelliget.

22 Attamen caro ejus dum vivet dolebit, & anima illius ſuper ſemetipſo lugebit.

Caput XV.

Eliphaz Iob arguit jactantiæ, impatientiæ, & blaſphemiæ in Deum; apud quem dicit neminem mundum inveniri, deſcribens impiorum ac hypocritarum maledictionem.

1 Reſpondens autem Eliphaz Themanites, dixit: A

2 Numquid ſapiens reſpondebit quaſi in ventum loquens, & implebit ardore ſtomachum ſuum?

3 Arguis verbis eum qui non eſt æqualis tibi, & loqueris quod tibi non expedit.

4 Quantum in te eſt, evacuaſti timorem, & tuliſti preces coram Deo.

5 Docuit enim iniquitas tua os tuum, & imitaris linguam blaſphemantium.

6 Condemnabit te os tuum, & non ego: & labia tua reſpondebunt tibi.

7 Numquid primus homo tu natus es, & ante colles formatus?

8 Numquid

Digitized by Google

8 Numquid conſilium Dei audiſti, & inferior
te erit ejus ſapientia?
9 Quid noſti quod ignoremus? quid intelligis
quod neſciamus?
*Eccli. 18. b. 8. 10 *Et ſenes & antiqui ſunt in nobis, multò
vetuſtiores quàm patres tui.
B 11 Numquid grande eſt ut conſoletur te Deus?
ſed verba tua prava hoc prohibent.
12 Quid te elevat cor tuum, & quaſi magna
cogitans, attonitos habes oculos?
13 Quid tumet contra Deum ſpiritus tuus, ut
proferas de ore tuo hujuſcemodi ſermones?
14 Quid eſt homo, ut immaculatus ſit, & ut
juſtus appareat natus de muliere?
*Sup. 4. d. 18. 15 *Ecce inter ſanctos ejus nemo immutabilis,
& cæli non ſunt mundi in conſpectu ejus.
16 Quantò magis abominabilis & inutilis ho-
mo, qui bibit quaſi aquam iniquitatem?
17 Oſtendam tibi, audi me: quod vidi narra-
bo tibi.
C 18 Sapientes confitentur, & non abſcondunt
patres ſuos.
19 Quibus ſolis data eſt terra, & non tranſivit
alienus per eos.
20 Cunctis diebus ſuis impius ſuperbit, & nu-
merus annorum incertus eſt tyrannidis ejus.
21 Sonitus terroris ſemper in auribus illius: &
cùm pax ſit, ille ſemper inſidias ſuſpicatur.
22 Non credit quòd reveri poſſit de tenebris
ad lucem, circumſpectans [und]ique gladium.
23 Cùm ſe moverit ad q[uæ]rendum panem, no-
vit quòd paratus ſit in ma[nu] ejus tenebrarum
dies.
24 Terrebit eum tribulatio, & anguſtia valla-
bit eum, ſicut regem qui præparatur ad prælium.
25 Tetendit enim adverſus Deum manum
ſuam, & contra Omnipotentem roboratus eſt.
26 Cucurrit adverſus eum erecto collo, & pin-
gui cervice armatus eſt.
D 27 Operuit faciem ejus craſſitudo, & de late-
ribus ejus arvina dependet.
28 Habitavit in civitatibus deſolatis, & in
domibus deſertis, quæ in tumulos ſunt redactæ.
29 Non ditabitur, nec perſeverabit ſubſtantia
ejus, nec mittet in terra radicem ſuam.
30 Non recedet de tenebris: ramos ejus are-
faciet flamma, & auferetur ſpiritu oris ſui.
31 Non credet fruſtrà errore deceptus, quòd
aliquo pretio redimendus ſit.
32 Antequam dies ejus impleantur, peribit:
& manus ejus areſcent.
33 Lædetur quaſi vinea in primo flore botrus
ejus, & quaſi oliva projiciens florem ſuum.
34 Congregatio enim hypocritæ ſterilis, &
ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera
libenter accipiunt.
*Pſal. 7. b. 15. Iſa. 59. a. 4. 35 *Concepit dolorem, & peperit iniquita-
tem, & uterus ejus præparat dolos.

CAPUT XVI.

*Job amicorum auctoritate commotus, dolorem ſuum plan-
git, calamitatis magnitudinem oſtendens, ſéque pati citra
iniquitatem, cujus conſcium eſſe Deum aſſerit.*

1 RESpondens autem Job, dixit: A
2 Audivi frequenter talia, conſolatores
oneroſi omnes vos eſtis.
3 Numquid habebunt finem verba ventoſa?
aut aliquid tibi moleſtum eſt ſi loquaris?
4 Poteram & ego ſimilia veſtri loqui: atque
utinam eſſet anima veſtra pro anima mea:
5 Conſolarer & ego vos ſermonibus, & move-
rem caput meum ſuper vos.
6 Roborarem vos ore meo: & moverem labia
mea, quaſi parcens vobis.
7 Sed quid agam? Si locutus fuero, non quieſcet B
dolor meus: & ſi tacuero, non recedet à me.
8 Nunc autem oppreſſit me dolor meus, & in
nihilum redacti ſunt omnes artus mei.
9 Rugæ meæ teſtimonium dicunt contra me, &
ſuſcitatur falſiloquus adverſus faciem meam con-
tradicens mihi.
10 Collegit furorem ſuum in me, & commi-
nans mihi, infremuit contra me dentibus ſuis: ho-
ſtis meus terribilibus oculis me intuitus eſt.
11 Aperuerunt ſuper me ora ſua, & exprobran- C
tes percuſſerunt maxillam meam, ſatiati ſunt pœ-
nis meis.
12 Concluſit me Deus apud iniquum, & mani-
bus impiorum me tradidit.
13 Ego ille quondam opulentus, repentè con-
tritus ſum: tenuit cervicem meam, confregit me,
& poſuit me ſibi quaſi in ſignum.
14 Circumdedit me lanceis ſuis, convulnera-
vit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra
viſcera mea.
15 Concîdit me vulnere ſuper vulnus, irruit in
me quaſi gigas.
16 Saccum conſui ſuper cutem meam, & ope-
rui cinere carnem meam.
17 Facies mea intumuit à fletu, & palpebræ
meæ caligaverunt.
18 Hæc paſſus ſum abſque iniquitate manus D
meæ, cùm haberem mundas ad Deum preces.
19 Terra ne operias ſanguinem meum, neque
inveniat in te locum latendi clamor meus.
20 Ecce enim in cælo teſtis meus, & conſcius
meus in excelſis.
21 Verboſi amici mei: ad Deum ſtillat oculus
meus.
22 Atque utinam ſic judicaretur vir cum Deo,
quomodo judicatur filius hominis cum collega
ſuo.
23 Ecce enim breves anni tranſeunt, & ſemi-
tam, per quam non revertar, ambulo.

Digitized by Google

CAPUT XVII.

Iob ex afflictionis ſuæ magnitudine ſibi hîc nihil præter mortem reſtare contendit, & amicos præſentem tantum remunerationem ſtatuentes inſipientiæ arguens, ipſe futuram requiem præſtolatur.

A 1 SPiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, & ſolum mihiupereſt ſepulchrum.

2 Non peccavi, & in amaritudinibus moratur oculus meus.

3 Libera me Domine, & pone me juxta te, & cujuſvis manus pugnet contra me.

4 Cor eorum longè feciſti à diſciplina, propte-
B reà non exaltabuntur.

5 Prædam pollicetur ſociis, & oculi filiorum ejus deficient.

6 Poſuit me quaſi in proverbium vulgi, & exemplum ſum coram eis.

7 Caligavit ab indignatione oculus meus, & membra mea quaſi in nihilum redacta ſunt.

8 Stupebunt juſti ſuper hoc, & innocens con-
C tra hypocritam ſuſcitabitur.

9 Et tenebit juſtus viam ſuam, & mundis manibus addet fortitudinem.

10 Igitur omnes vos convertimini, & venite, & non inveniam in vobis ullum ſapientem.

11 Dies mei tranſierunt, cogitationes meæ diſſipatæ ſunt, torquentes cor meum.

12 Noctem verterunt in diem, & rurſum poſt
D tenebras ſpero lucem.

13 Si ſuſtinuero, infernus domus mea eſt, & in tenebris ſtravi lectulum meum.

14 Putredini dixi: Pater meus es; mater mea, & ſoror mea, vermibus.

15 Ubi eſt ergo nunc præſtolatio mea, & patientiam meam quis conſiderat?

16 In profundiſſimum infernum deſcendent omnia mea: putáſne ſaltem ibi erit requies mihi?

CAPUT XVIII.

Baldad arguens Iob jactantiæ & impatientiæ, deſcribit impiorum maledictiones, ut ſuam contra Iob ſententiam ſtatuat, nempe ipſum tantùm propter peccata ſua puniri.

A 1 REſpondens autem Baldad Suhites, dixit:

2 Uſque ad quem finem verba jactabitis? intelligite priùs, & ſic loquamur.

3 Quare reputati ſumus ut jumenta, & ſorduimus coram vobis?

4 Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra, & transferentur rupes de loco ſuo?

5 Nónne lux impij extinguetur, nec ſplende-
B bit flamma ignis ejus?

6 Lux obtenebreſcet in tabernaculo illius, & lucerna, quæ ſuper eum eſt, extinguetur.

7 Arctabuntur greſſus virtutis ejus, & præcipitabit eum conſilium ſuum.

8 Immiſit enim in rete pedes ſuos, & in maculis ejus ambulat.

9 Tenebitur planta illius laqueo, & exardeſcet contra eum ſitis.

10 Abſcondita eſt in terra pedica ejus, & decipula illius ſuper ſemitam.

11 Undique terrebunt eum formidines, & involvent pedes ejus. C

12 Attenuetur fame robur ejus, & inedia invadat coſtas illius.

13 Devoret pulchritudinem cutis ejus, conſumat brachia illius primogenita mors.

14 Avellatur de tabernaculo ſuo fiducia ejus, & calcet ſuper eum, quaſi rex, interitus.

15 Habitent in tabernaculo illius ſocij ejus, qui non eſt, aſpergatur in tabernaculo ejus ſulphur.

16 Deorſum radices ejus ſiccentur, ſurſum au- D
tem atteratur meſſis ejus.

17 * Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen ejus in plateis. (* Prov. 2.d.22.)

18 Expellet eum de luce in tenebras, & de orbe transferet eum.

19 Non erit ſemen ejus, neque progenies in populo ſuo, nec ullæ reliquiæ in regionibus ejus.

20 In die ejus ſtupebunt noviſſimi, & primos invadet horror.

21 Hæc ſunt ergo tabernacula iniqui, & iſte locus ejus qui ignorat Deum.

CAPUT XIX.

Iob crudelitatis amicos arguens, ſe à Deo flagellari dicit immeritò, oſtendens afflictionis acerbitatem, & ſe ab amicis deſtitutum, ac ſuper futura reſurrectione ſeipſum conſolatur.

1 REſpondens autem Job, dixit: A

2 Uſquequò affligitis animam meam, & atteritis me ſermonibus?

3 En, decies confunditis me, & non erubeſcitis opprimentes me.

4 Nempe, etſi ignoravi, mecum erit ignorantia mea.

5 At vos contra me erigimini, & arguitis me opprobriis meis.

6 Saltem nunc intelligite, quia Deus non æquo judicio afflixerit me, & flagellis ſuis me cinxerit.

7 Ecce clamabo vim patiens, & nemo audiet: vociferabor, & non eſt qui judicet.

8 Semitam meam circumſepſit, & tranſire non B
poſſum, & in calle meo tenebras poſuit.

9 Spoliavit me gloria mea, & abſtulit coronam de capite meo.

10 Deſtruxit me undique, & pereo, & quaſi evulſæ arbori abſtulit ſpem meam.

11 Iratus eſt contra me furor ejus, & ſic me habuit quaſi hoſtem ſuum.

12 Simul venerunt latrones ejus, & fecerunt ſibi viam per me, & obſederunt in gyro tabernaculum meum.

13 Fratres meos longè fecit à me, & noti mei quaſi alieni receſſerunt à me.

14 Dereliquerunt me propinqui mei: & qui me noverant, obliti ſunt mei.

15 Inquilini domus meæ, & ancillæ meæ, ſicut C
alienum habuerunt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorum.

16 Servum

16 Servum meum vocavi,& non reſpondit, ore
proprio deprecabar illum.
17 Halitum meum exhorruit uxor mea,& orabam
filios uteri mei.
18 Stulti quoque deſpiciebant me, & cùm ab
eis receſſiſſem, detrahebant mihi.
19 Abominati ſunt me quondam conſiliarij
mei:& quem maximè diligebã,adverſatus eſt me.
20 Pelli meæ, conſumptis carnibus, adhæſit os
meum, & derelicta ſunt tantummodò labia circa
dentes meos.
21 Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem
vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.
22 Quare perſequimini me ſicut Deus, &
carnibus meis ſaturamini?
D 23 Quis mihi tribuat ut ſcribantur ſermones
mei? quis mihi det ut exarentur in libro
24 Stylo ferreo,& plumbi lamina,vel celte ſculpantur
in ſilice?
25 Scio enim quòd Redemptor meus vivit, &
in noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum:
26 Et rurſum circumdabor pelle mea,& in carne
mea videbo Deum meum.
27 Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei
conſpecturi ſunt, & non alius: repoſita eſt hæc
ſpes mea in ſinu meo.
28 Quare ergo nunc dicitis: Perſequamur
eum,& radicem verbi inveniamus contra eum?
29 Fugite ergo à facie gladij, quoniam ultor
iniquitatum gladius eſt:& ſcitote eſſe judicium.

Caput XX.

Sophar verbis Iob motus, correptionem ipſius ſe dicit auditurum; & quæ ſit apud Deum pars impij, multis verbis proſequitur.

A 1 Reſpondens autem Sophar Naamathites,
dixit:
2 Idcircò cogitationes meæ variæ ſuccedunt
ſibi, & mens in diverſa rapitur.
3 Doctrinam, qua me arguis,audiam, & ſpiritus
intelligentiæ meæ reſpondebit mihi.
4 Hoc ſcio à principio,ex quo poſitus eſt homo
ſuper terram.
5 Quòd laus impiorum brevis ſit, & gaudium
hypocritæ ad inſtar puncti.
6 Si aſcenderit uſque ad cælum ſuperbia ejus,
& caput ejus nubes tetigerit:
7 Quaſi ſterquilinium in fine perdetur:& qui
eum viderant, dicent: Ubi eſt?
8 Velut ſomnium avolans non invenietur,tranſiet
B ſicut viſio nocturna.
9 Oculus, qui eum viderat,non videbit, neque
ultrà intuebitur eum locus ſuus.
10 Filij ejus atterentur egeſtate, & manus illius
reddent ei dolorem ſuum.
11 Oſſa ejus implebuntur vitiis adoleſcentiæ
ejus, & cum eo in pulvere dormient.
12 Cùm enim dulce fuerit in ore ejus malum,
abſcondet illud ſub lingua ſua.
13 Parcet illi,& non derelinquet illud, & celabit
in gutture ſuo.
14 Panis ejus in utero illius vertetur in fel aſpidum
intrinſecus.
15 Divitias,quas devoravit,evomet,& de ventre
illius extrahet eas Deus.
16 Caput aſpidum ſuget, & occidet eum lingua
viperæ.
17 (Non videat rivulos fluminis, torrentes C
mellis, & butyri)
18 Luet quæ fecit omnia, nec tamen conſumetur:
juxta multitudinem adinventionum ſuarum,
ſic & ſuſtinebit.
19 Quoniam confringens nudavit pauperes:
domum rapuit, & non ædificavit eam.
20 * Nec eſt ſatiatus venter ejus:& cùm habuerit *Eccl. 5. c. 9.
quæ concupierat, poſſidere non poterit.
21 Non remanſit de cibo ejus,& propterea nihil
permanebit de bonis ejus.
22 Cùm ſatiatus fuerit, arctabitur, æſtuabit,&
omnis dolor irruet ſuper eum.
23 Utinam impleatur venter ejus, ut emittat
in eum iram furoris ſui, & pluat ſuper illum bellum D
ſuum.
24 Fugiet arma ferrea, & irruet in arcum
æreum.
25 Eductus, & egrediens de vagina ſua, & fulgurans
in amaritudine ſua:vadent & venient ſuper
eum horribiles.
26 Omnes tenebræ abſconditæ ſunt in occultis
ejus: devorabit eum ignis, qui non ſuccenditur,
affligetur relictus in tabernaculo ſuo.
27 Revelabunt cæli iniquitatem ejus, & terra
conſurget adverſus eum.
28 Apertum erit germen domus illius, detrahetur
in die furoris Dei.
29 Hæc eſt pars hominis impij à Deo, & hereditas
verborum ejus à Domino.

Caput XXI.

Iob patienter ab amicis audiri poſtulans, cauſam inquirit quare impiorum nonnulli in finem uſque vitæ proſperentur, alij contrà adverſis cedantur; & reſpondet, impium in diem perditionis à Deo ſervari; falſam amicorum conſolationem per hoc convellens.

1 Reſpondens autem Job, dixit: A
2 Audite quæſo ſermones meos, & agite
pœnitentiam.
3 Suſtinete me,& ego loquar, & poſt mea, ſi
videbitur, verba ridete.
4 Numquid contra hominem diſputatio mea
eſt, ut meritò non debeam contriſtari?
5 Attendite me,& obſtupeſcite, & ſuperponite
digitum ori veſtro:
6 Et ego quando recordatus fuero, pertimeſco,
& concutit carnem meam tremor.
7 * Quare ergo impij vivunt, ſublevati ſunt, * Ierem. 12. a. 1. Habac. 1. a. 3. & 13.
confortatique divitiis?
8 Semen eorum permanet coram eis, propinquorum
turba & nepotum in conſpectu eorum.
9 Domus eorum ſecuræ ſunt & pacatæ, & non B
eſt virga Dei ſuper illos.
10 Bos eorum concepit,& non abortivit: vacca
peperit, & non eſt privata fœtu ſuo.
11 Egrediuntur quaſi greges parvuli eorum,&
infantes eorum exultant luſibus.

Digitized by Google

B 12 Tenent tympanum,& citharam,& gaudent ad ſonitum organi.

13 Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.

14 Qui dixerunt Deo: Recede à nobis,& ſcientiam viarum tuarum nolumus.

* Mal. 3 d. 14. 15 * Quis eſt Omnipotens ut ſerviamus ei?& quid nobis prodeſt ſi oraverimus illum?

16 Verumtamen quia non ſunt in manu eorum bona ſua,conſilium impiorum longè ſit à me.

17 Quoties lucerna impiorum extinguetur,& ſuperveniet eis inundatio, & dolores dividet furoris ſui?

C 18 Erunt ſicut paleæ ante faciem venti,& ſicut favilla quam turbo diſpergit.

19 Deus ſervabit filiis illius dolorem patris:& cùm reddiderit,tunc ſciet.

20 Videbunt oculi ejus interfectionem ſuam, & de furore Omnipotentis bibet:

21 Quid enim ad eum pertinet de domo ſua poſt ſe? & ſi numerus menſium ejus dimidietur?

22 Numquid Deum docebit quiſpiam ſcientiam, qui excelſos judicat?

23 Iſte moritur robuſtus & ſanus,dives & felix.

24 Viſcera ejus plena ſunt adipe, & medullis oſſa illius irrigantur.

25 Alius verò moritur in amaritudine animæ abſque ullis opibus.

D 26 Et tamen ſimul in pulvere dormient, & vermes operient eos.

27 Certè novi cogitationes veſtras,& ſententias contra me iniquas.

28 Dicitis enim: Ubi eſt domus principis?& ubi tabernacula impiorum?

29 Interrogate quemlibet de viatoribus,& hæc eadem illum intelligere cognoſcetis.

30 Quia in diem perditionis ſervatur malus,& ad diem furoris ducetur.

31 Quis arguet coram eo viam ejus?& quæ fecit, quis reddet illi?

32 Ipſe ad ſepulchra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit.

33 Dulcis fuit glareis Cocyti,& poſt ſe omnem hominem trahet, & ante ſe innumerabiles.

34 Quomodo igitur conſolamini me fruſtrà, cùm reſponſio veſtra repugnare oſtēſa ſit veritati?

Caput XXII.

Eliphaz arguit Job immiſericordiæ in pauperum oppreſſione, & aliorum facinorum; oſtendens ipſum de divina providentia non rectè ſentire, ac pœnitenti bona promittens.

A 1 Reſpondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

2 Numquid Deo poteſt comparari homo,etiam cùm perfectæ fuerit ſcientiæ?

3 Quid prodeſt Deo ſi juſtus fueris? aut quid ei confers, ſi immaculata fuerit via tua?

4 Numquid timens arguet te, & veniet tecum in judicium,

5 Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas?

6 Abſtuliſti enim pignus fratrum tuorum ſine cauſa, & nudos ſpoliaſti veſtibus.

7 Aquam laſſo non dediſti, & eſurienti ſubtraxiſti panem.

8 In fortitudine brachij tui poſſidebas terram, & potentiſſimus obtinebas eam. B

9 Viduas dimiſiſti vacuas, & lacertos pupillorum comminuiſti.

10 Propterea circumdatus es laqueis,& conturbat te formido ſubita.

11 Et putabas te tenebras non viſurum, & impetu aquarum inundantium non oppreſſum iri?

12 An non cogitas quòd Deus excelſior cælo ſit, & ſuper ſtellarum verticem ſublimetur?

13 Et dicis: Quid enim novit Deus? & quaſi per caliginem judicat.

14 Nubes latibulum ejus, nec noſtra conſiderat, & circa cardines cæli perambulat.

15 Numquid ſemitam ſæculorum cuſtodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui?

16 Qui ſublati ſunt ante tempus ſuum, & fluvius ſubvertit fundamentum eorum: C

17 Qui dicebant Deo: Recede à nobis:& quaſi nihil poſſet facere Omnipotens,æſtimabant eum:

18 Cùm ille impleſſet domos eorum bonis:quorum ſententia procul ſit à me.

19 * Videbunt juſti & lætabuntur, & innocens ſubſannabit eos. * Pſ. 106 d. 42.

20 Nónne ſucciſa eſt erectio eorum, & reliquias eorum devoravit ignis?

21 Acquieſce igitur ei,& habeto pacem;& per hæc habebis fructus optimos.

22 Suſcipe ex ore illius legem, & pone ſermones ejus in corde tuo.

23 Si reverſus fueris ad Omnipotentem,ædificaberis,& longè facies iniquitatem à tabernaculo tuo. D

24 Dabit pro terra ſilicem,& pro ſilice torrentes aureos.

25 Erítque Omnipotens contra hoſtes tuos, & argentum coacervabitur tibi.

26 Tunc ſuper Omnipotentem deliciis afflues, & elevabis ad Deum faciem tuam.

27 Rogabis eum, & exaudiet te, & vota tua reddes.

28 Decernes rem,& veniet tibi, & in viis tuis ſplendebit lumen.

29 * Qui enim humiliatus fuerit,erit in gloria: & qui inclinaverit oculos, ipſe ſalvabitur. * Prov. 29 d. 23

30 Salvabitur innocens, ſalvabitur autem in munditia manuum ſuarum.

Caput XXIII.

Job divinum judicium humiliter invocans, oſtendit ſe non puniri propter peccata ſua, rectéque ſentire de providentia Dei incomprehenſibilis, omnia pro ſua voluntate facientis.

1 Reſpondens autem Job, ait: A

2 Nunc quoque in amaritudine eſt ſermo meus, & manus plagæ meæ aggravata eſt ſuper gemitum meum.

3 Quis mihi tribuat ut cognoſcam & inveniam illum, & veniam uſque ad ſolium ejus?

4 Ponam coram eo judicium, & os meum replebo increpationibus.

5 Ut ſciam verba quæ mihi reſpondeat,& intelligam quid loquatur mihi.

6 Nolo

Digitized by Google

6 Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis ſuæ mole me premat.

7 Proponat æquitatem contra me,& perveniat ad victoriam judicium meum.

8 Si ad Orientem iero, non apparet: ſi ad Occidentem, non intelligam eum.

9 Si ad ſiniſtram,quid agam? non apprehendam
C eum: ſi me vertam ad dexteram,non videbo illum.

10 Ipſe verò ſcit viam meam, & probavit me quaſi aurum quod per ignem tranſit.

11 Veſtigia ejus ſecutus eſt pes meus, viam ejus cuſtodivi, & non declinavi ex ea.

12 A mandatis labiorum ejus non receſſi,& in ſinu meo abſcondi verba oris ejus.

13 Ipſe enim ſolus eſt, & nemo avertere poteſt cogitationem ejus: & anima ejus quodcumque voluit, hoc fecit.

D 14 Cùm expleverit in me voluntatem ſuam,& alia multa ſimilia præſtò ſunt ei.

15 Et idcircò à facie ejus turbatus ſum,& conſiderans eum, timore ſollicitor.

16 Deus mollivit cor meum, & omnipotens conturbavit me.

17 Non enim perij propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

Caput XXIV.

Iob ut rectè ſe ſentire oſtendat de divina providentia, dicit Deo nota eſſe tempora, & hominum varias recenſet iniquitates, ab ipſo puniendas.

A 1 AB Omnipotente non ſunt abſcondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius.

2 Alij terminos tranſtulerunt,diripuerunt greges, & paverunt eos.

3 Aſinum pupillorum abegerunt, & abſtulerunt pro pignore bovem viduæ.

4 Subverterunt pauperum viam, & oppreſſerunt pariter manſuetos terræ.

5 Alij quaſi onagri in deſerto egrediuntur ad opus ſuum: vigilantes ad prædam, præparant panem liberis.

B 6 Agrum non ſuum demetunt: & vineam ejus, quem vi oppreſſerint,vindemiant.

7 Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes quibus non eſt operimentum in frigore:

8 Quos imbres montium rigant: & non habentes velamen, amplexantur lapides.

9 Vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperem ſpoliaverunt.

10 Nudis & incedentibus abſque veſtitu, & eſurientibus tulerunt ſpicas.

11 Inter acervos eorum meridiati ſunt,qui calcatis torcularibus ſitiunt.

12 De civitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamavit, & Deus inultum abire non patitur.

C 13 Ipſi fuerunt rebelles lumini, neſcierunt vias ejus,nec reverſi ſunt per ſemitas ejus.

14 Manè primò conſurgit homicida,interficit egenum & pauperem: per noctem verò erit quaſi fur.

15 Oculus adulteri obſervat caliginem,dicens: Non me videbit oculus: & operiet vultum ſuum,

16 Perfodit in tenebris domos,ſicut in die condixerant ſibi, & ignoraverunt lucem.

17 Si ſubitò apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: & ſic in tenebris quaſi in luce ambulant.

18 Levis eſt ſuper faciem aquæ: maledicta ſit pars ejus in terra,nec ambulet per viam vinearũ.

19 Ad nimium calorem tranſeat ab aquis nivium,& uſque ad inferos peccatum illius. D

20 Obliviſcatur ejus miſericordia: dulcedo illius vermes: non ſit in recordatione, ſed conteratur quaſi lignum infructuoſum.

21 Pavit enim ſterilem,quæ non parit, & viduæ benè fecit.

22 Detraxit fortes in fortitudine ſua: & cùm ſteterit,non credet vitæ ſuæ.

23 * Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in ſuperbiam: oculi autem ejus ſunt in viis illius. *Apoc. 2.f.21*

24 Elevati ſunt ad modicum,& non ſubſiſtent, & humiliabuntur ſicut omnia,& auferentur, & ſicut ſummitates ſpicarum conterentur.

25 Quod ſi non eſt ita,quis me poteſt arguere eſſe mentitum,& ponere ante Deum verba mea?

Caput XXV.

Baldad ex Dei ſublimitate & hominis humilitate, negat hominem Deo comparatum juſtificari poſſe.

1 RESpondens autem Baldad Suhites, dixit: 2 Poteſtas & terror apud eum eſt, qui facit concordiam in ſublimibus ſuis. A

3 Numquid eſt numerus militum ejus? & ſuper quem non ſurget lumen illius?

4 Numquid juſtificari poteſt homo cõparatus Deo,aut apparere mundus natus de muliere?

5 Ecce luna etiam non ſplendet, & ſtellæ non ſunt mundæ in conſpectu ejus:

6. Quantò magis homo putredo, & filius hominis vermis.

Caput XXVI.

Iob dicit nullum Deo ab homine auxilium præſtari poſſe, Dei incomprehenſibilem potentiam ex ipſius operibus demonſtrans.

1 RESpondens autem Job, dixit: 2 Cujus adjutor es? numquid imbecillis? & ſuſtentas brachium ejus, qui non eſt fortis? A

3 Cui dediſti conſilium? forſitan illi,qui non habet ſapientiam,& prudentiam tuam oſtendiſti plurimam.

4 Quem docere voluiſti? nónne eum, qui fecit ſpiramentum? B

5 Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & qui habitant cum eis.

6 Nudus eſt infernus coram illo,& nullum eſt operimentum perditioni.

7 Qui extendit Aquilonem ſuper vacuum, & appendit terram ſuper nihilum.

8 Qui ligat aquas in nubibus ſuis, ut non erumpant pariter deorſum.

9 Qui tenet vultum ſolij ſui, & expandit ſuper illud nebulam ſuam.

10 Termi

Digitized by Google

D 10 Terminum circumdedit aquis, uſque dum finiantur lux & tenebræ.

11 Columnæ cæli contremiſcunt,& pavent ad nutum ejus.

12 In fortitudine illius repentè maria congregata ſunt,'& prudentia ejus percuſſit ſurperbum.

13 Spiritus ejus ornavit cælos : & obſtetricante manu ejus,eductus eſt coluber tortuoſus.

14 Ecce, hæc ex parte dicta ſunt viarum ejus: & cùm vix parvam ſtillam ſermonis ejus audierimus,quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri ?

Caput XXVII.

Iob perpetuò conſtans in ſui juſtificatione , rejecta amicorum calumnia , oſtendit quo modo impij ex præſentis vitæ brevi proſperitate in mortem rapiantur à Deo ad ſupplicia.

A 1 Addidit quoque Job , aſſumens parabolam ſuam, & dixit :

2 Vivit Deus, qui abſtulit judicium meum, & Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam.

3 Quia donec ſupereſt halitus in me,& ſpiritus Dei in naribus meis ,

4 Non loquentur labia mea iniquitatem , nec lingua mea meditabitur mendacium.

5 Abſit à me ut juſtos vos eſſe judicem:donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.

B 6 Iuſtificationem meam , quam cœpi tenere , non deſeram : neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.

7 Sit ut impius , inimicus meus:& adverſarius meus quaſi iniquus.

8 Quæ eſt enim ſpes hypocritæ ſi avarè rapiat, & non liberet Deus animam ejus ?

9 Numquid Deus audiet clamorem ejus cùm venerit ſuper eum anguſtia ?

10 Aut poterit in Omnipotente delectari,& invocare Deum omni tempore ?

11 Docebo vos per manum Dei quæ Omnipotens habeat, nec abſcondam.

12 Ecce, vos omnes noſtis, & quid ſine cauſa

C vana loquimini ?

13 Hæc eſt pars hominis impij apud Deum , & hereditas violentorum , quam ab Omnipotente ſuſcipient.

14 Si multiplicati fuerint filij ejus , in gladio erunt, & nepotes ejus non ſaturabuntur pane.

15 Qui reliqui fuerint ex eo,ſepelientur in interitu, & viduæ illius non plorabunt.

16 Si comportaverit quaſi terram argentum,& ſicut lutum præparaverit veſtimenta :

17 Præparabit quidem,ſed juſtus veſtietur illis: & argentum innocens dividet.

18 Ædificavit ſicut tinea domum ſuam , & ſicut cuſtos fecit umbraculum.

* Pſ. 48. d. 18. 19 * Dives cùm dormierit, nihil ſecum auferet : aperiet oculos ſuos, & nihil inveniet.

D 20 Apprehendet eum quaſi aqua inopia,nocte opprimet eum tempeſtas.

21 Tollet eum ventus urens,& auferet,& velut turbo rapiet eum de loco ſuo.

22 Et mittet ſuper eum , & non parcet : de manu ejus fugiens fugiet.

23 Stringet ſuper eum manus ſuas , & ſibilabit ſuper illum, intuens locum ejus.

Caput XXVIII.

Iob ſapientiam oſtendit auro longè eſſe præſtantiorem, tum origine tum rei dignitate; Deo autem perſpecta eſſe quæque occultiſſima naturæ , & ſapientiam è cælo dari , non auro emi.

1 Habet argentum venarum ſuarum principia: & auro locus eſt, in quo conflatur. A

2 Ferrum de terra tollitur : & lapis ſolutus calore, in æs vertitur.

3 Tempus poſuit tenebris , & univerſorum finem ipſe conſiderat, lapidem quoque caliginis,& umbram mortis.

4 Dividit torrens à populo peregrinante , eos , quos oblitus eſt pes egentis hominis , & invios.

5 Terra de qua oriebatur panis in loco ſuo,igni ſubverſa eſt.

6 Locus ſapphiri lapides ejus , & glebæ illius aurum.

7 Semitam ignoravit avis,nec intuitus eſt eam oculus vulturis.

8 Non calcaverunt eam filij inſtitorum , nec pertranſivit per eam leæna. B

9 Ad ſilicem extendit manum ſuam,ſubvertit à radicibus montes.

10 In petris rivos excidit , & omne pretioſum vidit oculus ejus.

11 Profunda quoque fluviorum ſcrutatus eſt , & abſcondita in lucem produxit.

12 Sapientia verò ubi invenitur ? & quis eſt locus intelligentiæ ?

13 Neſcit homo pretium ejus,nec invenitur in terra ſuaviter viventium.

14 Abyſſus dicit : Non eſt in me : & mare loquitur : Non eſt mecum.

15 * Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione ejus. * Sap. 7 a. 9. C

16 Non conferetur tinctis Indiæ coloribus, nec lapidi Sardonicho pretioſiſſimo, vel ſapphiro.

17 Non adæquabitur ei aurum vel vitrum,nec commutabuntur pro ea vaſa auri.

18 Excelſa & eminentia non memorabuntur comparatione ejus : trahitur autem ſapientia de occultis.

19 Non adæquabitur ei topazius de Æthiopia, nec tincturæ mundiſſimæ componetur.

20 Unde ergo ſapientia venit ? & quis eſt locus intelligentiæ ?

21 Aſcondita eſt ab oculis omnium viventium, volucres quoque cæli latet.

22 Perditio & mors dixerunt : Auribus noſtris audivimus famam ejus. D

23 Deus intelligit viam ejus , & ipſe novit locum illius.

24 Ipſe enim fines mundi intuetur : & omnia, quæ ſub cælo ſunt, reſpicit.

25 Qui fecit ventis pondus, & aquas appendit in menſura,

26 Quan

Digitized by Google

26 Quando ponebat pluviis legem, & viam procellis ſonantibus:

27 Tunc vidit illam, & enarravit, & præparavit, & inveſtigavit.

28 Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipſa eſt ſapientia: & recedere à malo, intelligentia.

CAPUT XXIX.

Job priſtinæ cupiens reſtitui felicitati, multis verbis illam enarrat, unà cum bonis ſuis operibus, quò ſe de contraria amicorum calumnia vindicet.

A 1 ADdidit quoque Job, aſſumens parabolam ſuam, & dixit:

2 Quis mihi tribuat, ut ſim juxta menſes priſtinos, ſecundùm dies quibus Deus cuſtodiebat me?

3 Quando ſplendebat lucerna ejus ſuper caput meum, & ad lumen ejus ambulabam in tenebris?

4 Sicut fui in diebus adoleſcentiæ meæ, quando ſecretò Deus erat in tabernaculo meo?

5 Quando erat Omnipotens mecum: & in circuitu meo pueri mei?

6 Quando lavabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi rivos olei?

B 7 Quando procedebam ad portam civitatis, & in platea parabant cathedram mihi?

8 Videbant me juvenes, & abſcondebantur: & ſenes aſſurgentes ſtabant.

9 Principes ceſſabant loqui, & digitum ſuperponebant ori ſuo.

10 Vocem ſuam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi ſuo adhærebat.

11 Auris audiens beatificabat me, & oculus videns teſtimonium reddebat mihi.

12 Eò quòd liberaſſem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non eſſet adjutor.

C 13 Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum.

14 Juſtitia indutus ſum: & veſtivi me, ſicut veſtimento & diademate, judicio meo.

15 Oculus fui cæco, & pes claudo.

16 Pater eram pauperum: & cauſam quam neſciebam, diligentiſſimè inveſtigabam.

17 Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.

18 Dicebámque: In nidulo meo moriar, & ſicut palma multiplicabo dies.

19 Radix mea aperta eſt ſecus aquas, & ros morabitur in meſſione mea.

20 Gloria mea ſemper innovabitur, & arcus
D meus in manu mea inſtaurabitur.

21 Qui me audiebant, expectabant ſententiam, & intenti tacebant ad conſilium meum.

22 Verbis meis addere nihil audebant, & ſuper illos ſtillabat eloquium meum.

23 Expectabant me ſicut pluviam, & os ſuum aperiebant quaſi ad imbrem ſerotinum.

24 Si quando ridebam ad eos, non credebant, & lux vultus mei non cadebat in terram.

25 Si voluiſſem ire ad eos, ſedebam primus: cúmque ſederem quaſi rex, circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator.

CAPUT XXX.

Plangit Job priſtinam illam felicitatem, verſam ſibi permittente Deo, in ſummam calamitatem.

1 NUnc autem derident me juniores tempore; A
quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei:

2 Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo, & vita ipſa putabantur indigni.

3 Egeſtate & fame ſteriles, qui rodebant in ſolitudine, ſqualentes calamitate & miſeria.

4 Et mandebant herbas, & arborum cortices, & radix juniperorum erat cibus eorum.

5 Qui de convallibus iſta rapientes, cùm ſingula reperiſſent, ad ea cum clamore currebant.

6 In deſertis habitabant torrentium, & in cavernis terræ, vel ſuper glaream.

7 Qui inter hujuſcemodi lætabantur, & eſſe B
ſub ſentibus delicias computabant.

8 Filij ſtultorum & ignobilium, & in terra penitus non parentes.

9 Nunc in eorum canticum verſus ſum, & factus ſum eis in proverbium.

10 Abominantur me, & longè fugiunt à me, & faciem meam conſpuere non verentur.

11 Pharetram enim ſuam aperuit, & afflixit me, & frænum poſuit in os meum.

12 Ad dexteram orientis calamitates meæ illicò ſurrexerunt: pedes meos ſubverterunt, & oppreſſerunt quaſi fluctibus ſemitis ſuis.

13 Diſſipaverunt itinera mea, inſidiati ſunt mihi, & prævaluerunt, & non fuit qui ferret auxilium.

14 Quaſi rupto muro, & aperta janua, irrue- C
runt ſuper me, & ad meas miſerias devoluti ſunt.

15 Redactus ſum in nihilum: abſtuliſti quaſi ventus deſiderium meum: & velut nubes pertranſiit ſalus mea.

16 Nunc autem in memetipſo marceſcit anima mea, & poſſident me dies afflictionis.

17 Nocte os meum perforatur doloribus: & qui me comedunt, non dormiunt.

18 In multitudine eorum conſumitur veſtimentum meum, & quaſi capitio tunicæ ſuccinxerunt me.

19 Comparatus ſum luto, & aſſimilatus ſum favillæ & cineri.

20 Clamo ad te, & non exaudis me: ſto, & non reſpicis me.

21 Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ adverſaris mihi.

22 Elevaſti me, & quaſi ſuper ventum ponens eliſiſti me validè.

23 Scio quia morti trades me, ubi conſtituta eſt D
domus omni viventi.

24 Verumtamen non ad conſumptionem eorum emittis manum tuam: & ſi corruerint, ipſe ſalvabis.

25 Flebam quondam ſuper eo qui afflictus erat,

Digitized by Google

erat, & compatiebatur anima mea pauperi.

26 Expectabam bona, & venerunt mihi mala: præſtolabar lucem, & eruperunt tenebræ.

27 Interiora mea efferbuerunt abſque ulla requie, prævenerunt me dies afflictionis.

28 Mœrens incedebam, ſine furore; conſurgens, in turba clamabam.

29 Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum.

30 Cutis mea denigrata eſt ſuper me, & oſſa mea aruerunt præ caumate.

31 Verſa eſt in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium.

Caput XXXI.

Job ut de amicorum calumnia ſe purget, ſummum judicem innocentiæ ſuæ teſtem invocans, ſuas enarrat virtutes.

A 1 Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.

2 Quam enim partem haberet in me Deus deſuper, & hereditatem Omnipotens de excelſis?

3 Numquid non perditio eſt iniquo, & alienatio operantibus injuſtitiam?

4 Nónne ipſe conſiderat vias meas, & cunctos greſſus meos dinumerat?

5 Si ambulavi in vanitate, & feſtinavit in dolo pes meus:

6 Appendat me in ſtatera juſta, & ſciat Deus ſimplicitatem meam.

7 Si declinavit greſſus meus de via, & ſi ſecutum eſt oculos meos cor meum, & ſi manibus meis adhæſit macula:

8 Seram, & alius comedat: & progenies mea eradicetur.

9 Si deceptum eſt cor meum ſuper muliere, & ſi ad oſtium amici mei inſidiatus ſum:

B 10 Scortum alterius ſit uxor mea, & ſuper illam incurventur alij.

11 Hoc enim nefas eſt, & iniquitas maxima.

12 Ignis eſt uſque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina.

13 Si contempſi ſubire judicium cum ſervo meo, & ancilla mea, cùm diſceptarent adverſum me.

14 Quid enim faciam cùm ſurrexerit ad judicandum Deus? & cùm quæſierit, quid reſpondebo illi?

15 Numquid non in utero fecit me qui & illum operatus eſt: & formavit me in vulva unus?

16 Si negavi, quod volebant, pauperibus, & oculos viduæ expectare feci.

17 Si comedi buccellam meam ſolus, & non comedit pupillus ex ea:

18 (Quia ab infantia mea crevit mecum miſeratio: & de utero matris meæ egreſſa eſt mecum.)

C 19 Si deſpexi pereuntem, eò quòd non habuerit indumentum, & abſque operimento pauperem:

20 Si non benedixerunt mihi latera ejus, & de velleribus ovium mearum calefactus eſt:

21 Si levavi ſuper pupillum manum meam, etiam cùm viderem me in porta ſuperiorem:

22 Humerus meus à junctura ſua cadat, & brachium meum cum ſuis oſſibus confringatur.

23 Semper enim quaſi tumentes ſuper me fluctus timui Deum, & pondus ejus ferre non potui.

24 Si putavi aurum robur meum, & obrizo dixi: Fiducia mea.

25 Si lætatus ſum ſuper multis divitiis meis, & quia plurima reperit manus mea.

26 Si vidi ſolem cùm fulgeret, & lunam incedentem clarè:

27 Et lætatum eſt in abſcondito cor meum, & oſculatus ſum manum meam ore meo.

28 Quæ eſt iniquitas maxima, & negatio contra Deum altiſſimum.

29 Si gaviſus ſum ad ruinam ejus qui me oderat, & exultavi quòd inveniſſet eum malum.

30 Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam ejus. D

31 Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus ejus ut ſaturemur?

32 Foris non manſit peregrinus, oſtium meum viatori patuit.

33 Si abſcondi quaſi homo peccatum meum, & celavi in ſinu meo iniquitatem meam.

34 Si expavi ad multitudinem nimiam, & deſpectio propinquorum terruit me: & non magis tacui, nec egreſſus ſum oſtium,

35 Quis mihi tribuat auditorem, ut deſiderium meum audiat Omnipotens: & librum ſcribat ipſe qui judicat.

36 Ut in humero meo portem illum, & circumdem illum quaſi coronam mihi?

37 Per ſingulos gradus meos pronuntiabo illum, & quaſi principi offeram eum.

38 Si adverſum me terra mea clamat, & cum ipſa ſulci ejus deflent:

39 Si fructus ejus comèdi abſque pecunia, & animam agricolarum ejus afflixi:

40 Pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo ſpina.

Finita ſunt verba Job.

Caput XXXII.

Job ſilentio amicis impoſito, arguitur unà cum illis inſipientia ab Eliu, qui ſuam jactat ſapientiam.

1 Omiſerunt autem tres viri iſti reſpondere Job, eò quòd juſtus ſibi videretur. A

2 Et iratus, indignatúſque eſt Eliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram: iratus eſt autem adverſum Job, eò quòd juſtum ſe eſſe diceret coram Deo.

3 Porrò adverſum amicos ejus indignatus eſt, eò quòd non inveniſſent reſponſionem rationabilem, ſed tantummodò condemnaſſent Job.

4 Igitur Eliu expectavit Job loquentem: eò quòd ſeniores eſſent qui loquebantur.

5 Cùm

Digitized by Google

B 5 Cùm autem vidiſſet quòd tres reſpondere non potuiſſent, iratus eſt vehementer.

6 Reſpondénſque Eliu filius Barachel Buzites, dixit:

Junior ſum tempore, vos autem antiquiores, idcircò demiſſo capite, veritus ſum vobis indicare meam ſententiam.

7 Sperabam enim quòd ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret ſapientiam.

8 Sed, ut video, Spiritus eſt in hominibus, & inſpiratio Omnipotentis dat intelligentiam.

9 Non ſunt longævi ſapientes, nec ſenes intelligunt judicium.

C 10 Ideo dicam: Audite me, oſtendam vobis etiam ego meam ſapientiam.

11 Expectavi enim ſermones veſtros, audivi prudentiam veſtram, donec diſceptaremini ſermonibus:

12 Et donec putabam vos aliquid dicere, conſiderabam: ſed, ut video, non eſt qui poſſit arguere Job, & reſpondere ex vobis ſermonibus ejus.

13 Ne fortè dicatis: Invenimus ſapientiam, Deus projecit eum, non homo.

14 Nihil locutus eſt mihi, & ego non ſecundùm ſermones veſtros reſpondebo illi.

D 15 Extimuerunt, nec reſponderunt ultrà, abſtulerúntque à ſe eloquia.

16 Quoniam igitur expectavi, & non ſunt locuti: ſteterunt, nec ultrà reſponderunt:

17 Reſpondebo & ego partem meam, & oſtendam ſcientiam meam.

18 Plenus ſum enim ſermonibus, & coarctat me ſpiritus uteri mei.

19 En venter meus quaſi muſtum abſque ſpiraculo, quod lagunculas novas diſrumpit.

20 Loquar & reſpirabo paululùm: aperiam labia mea, & reſpondebo:

21 Non accipiam perſonam viri, & Deum homini non æquabo.

22 Neſcio enim quàm diu ſubſiſtam, & ſi poſt modicum tollat me Factor meus.

CAPUT XXXIII.

Eliu ex ſermonibus Job oſtendere nititur eum non eſſe juſtum, docens quomodo Deus homini loquatur ut erudiat & increpet, ac reſipiſcenti propitietur.

A 1 AUdi igitur Job eloquia mea, & omnes ſermones meos auſculta.

2 Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis.

3 Simplici corde meo ſermones mei, & ſententiam puram labia mea loquentur.

4 Spiritus Dei fecit me, & ſpiraculum Omnipotentis vivificavit me.

5 Si potes, reſponde mihi, & adverſus faciem meam conſiſte.

6 Ecce, & me ſicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus ſum.

7 Verumtamen miraculum meum non te terreat, & eloquentia mea non ſit tibi gravis.

8 Dixiſti ergo in auribus meis, & vocem verborum tuorum audivi:

9 Mundus ſum ego, & abſque delicto immaculatus, & non eſt iniquitas in me.

10 Quia querelas in me reperit, ideò arbitratus eſt me inimicum ſibi. B

11 Poſuit in nervo pedes meos, cuſtodivit omnes ſemitas meas.

12 Hoc eſt ergo, in quo non es juſtificatus: reſpondebo tibi, quia major ſit Deus homine.

13 Adverſus eum contendis, quòd non ad omnia verba reſponderit tibi?

14 Semel loquitur Deus, & ſecundò idipſum non repetit.

15 Per ſomnium in viſione nocturna, quando irruit ſopor ſuper homines, & dormiunt in lectulo.

16 Tunc aperit aures virorum, & erudiens eos inſtruit diſciplina,

17 Ut avertat hominem ab his quæ facit, & liberet eum de ſuperbia: C

18 Eruens animam ejus à corruptione: & vitam illius, ut non tranſeat in gladium.

19 Increpat quoque per dolorem in lectulo, & omnia oſſa ejus marceſcere facit.

20 Abominabilis ei fit in vita ſua panis, & animæ illius cibus antè deſiderabilis.

21 Tabeſcet caro ejus, & oſſa, quæ tecta fuerant, nudabuntur.

22 Appropinquavit corruptioni anima ejus, & vita illius mortiferis.

23 Si fuerit pro eo Angelus loquens unus de millibus, ut annuntiet hominis æquitatem:

24 Miſerebitur ejus, & dicet: Libera eum ut non deſcendat in corruptionem: inveni in quo ei propitier.

25 Conſumpta eſt caro ejus à ſuppliciis, revertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ.

26 Deprecabitur Deum, & placabilis ei erit: & D
videbit faciem ejus in jubilo, & reddet homini juſtitiam ſuam.

27 Reſpiciet homines, & dicet: Peccavi, & verè deliqui, & ut eram dignus, non recepi.

28 Liberavit animam ſuam ne pergeret in interitum, ſed vivens lucem videret.

29 Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per ſingulos.

30 Ut revocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viventium.

31 Attende Job, & audi me: & tace, dum ego loquor.

32 Si autem habes quod loquaris, reſponde mihi, loquere: volo enim, te apparere juſtum.

33 Quòd ſi non habes, audi me: tace, & docebo te ſapientiam.

15 Nunc enim non infert furorem ſuum, nec ulciſcitur ſcelus valdè.
16 Ergo Job fruſtrà aperit os ſuum, & abſque ſcientia verba multiplicat.

Caput XXXVI.

Eliu æquitatem divini judicij tuetur, qui percutit ut erudiat, loquitur ut ad ſe redeant, redeuntes à flagellis liberat: hortatur itaque Iob ad reſipiſcentiam, promittens cuncta proſpera.

A 1 ADdens quoque Eliu, hæc locutus eſt:
2 Suſtine me paululùm,& indicabo tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo loquar.
3 Repetam ſcientiam meam à principio, & operatorem meum probabo juſtum.
4 Verè enim abſque mendacio ſermones mei, & perfecta ſcientia probabitur tibi.
5 Deus potentes non abjicit, cùm & ipſe ſit potens.
6 Sed non ſalvat impios, & judicium pauperibus tribuit.
7 Non auferet à juſto oculos ſuos, & reges in ſolio collocat in perpetuum, & illi eriguntur.
8 Et ſi fuerint in catenis,& vinciantur funibus paupertatis:
B 9 Indicabit eis opera eorum, & ſcelera eorum, quia violenti fuerunt,
10 Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat: & loquetur, ut revertantur ab iniquitate:
11 Si audierint & obſervaverint, complebunt dies ſuos in bono, & annos ſuos in gloria.
12 Si autem non audierint,tranſibunt per gladium, & conſumentur in ſtultitia.
13 Simulatores & callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cùm vincti fuerint.
14 Morietur in tempeſtate anima eorum, & vita eorum inter effeminatos.
15 Eripiet de anguſtia ſua pauperem, & revelabit in tribulatione aurem ejus.
16 Igitur ſalvabit te de ore anguſto latiſſimè, & non habente fundamentum ſubter ſe: requies autem menſæ tuæ erit plena pinguedine.
C 17 Cauſa tua quaſi impij judicata eſt, cauſam judiciúmque recipies.
18 Non te ergo ſuperet ira, ut aliquem opprimas: nec multitudo donorum inclinet te.
19 Depone magnitudinem tuam abſque tribulatione, & omnes robuſtos fortitudine.
20 Ne protrahas noctem, ut aſcendant populi pro eis.
21 Cave ne declines ad iniquitatem: hanc enim cœpiſti ſequi poſt miſeriam.
22 Ecce, Deus excelſus in fortitudine ſua, & nullus ei ſimilis in legiſlatoribus.
23 Quis poterit ſcrutari vias ejus? aut quis poteſt ei dicere: Operatus es iniquitatem?
24 Memento quòd ignores opus ejus, de quo cecinerunt viri.
25 Omnes homines vident eum, unuſquiſque intuetur procul.

26 Ecce, Deus magnus vincens ſcientiam noſtram: numerus annorum ejus inæſtimabilis. D
27 Qui aufert ſtillas pluviæ, & effundit imbres ad inſtar gurgitum.
28 Qui de nubibus fluunt, quæ prætexunt cuncta deſuper.
29 Si voluerit extendere nubes quaſi tentorium ſuum,
30 Et fulgurare lumine ſuo deſuper, cardines quoque maris operiet.
31 Per hæc enim judicat populos, & dat eſcas multis mortalibus.
32 In manibus abſcondit lucem,& præcipit ei ut rurſus adveniat.
33 Annuntiat de ea amico ſuo, quòd poſſeſſio ejus ſit, & ad eam poſſit aſcendere.

Caput XXXVII.

Eliu ex mirabilibus Dei operibus declarat Dei ſapientiam, potentiam ac juſtitiam, & inſcrutabile judicium ipſius: quibus vult Iob detraxiſſe.

1 SUper hoc expavit cor meum, & emotum eſt de loco ſuo. A
2 Audite auditionem in terrore vocis ejus, & ſonum de ore illius procedentem.
3 Subter omnes cælos ipſe conſiderat,& lumen illius ſuper terminos terræ.
4 Poſt eum rugiet ſonitus,tonabit voce magnitudinis ſuæ; & non inveſtigabitur, cùm audita fuerit vox ejus.
5 Tonabit Deus in voce ſua mirabiliter, qui facit magna & inſcrutabilia.
6 Qui præcipit nivi ut deſcendat in terram,& hiemis pluviis, & imbri fortitudinis ſuæ. B
7 Qui in manu omnium hominum ſignat, ut noverint ſingula opera ſua.
8 Ingredietur beſtia latibulum, & in antro ſuo morabitur.
9 Ab interioribus egredietur tempeſtas, & ab Arcturo frigus.
10 Flante Deo concreſcit gelu,& rurſum latiſſimæ funduntur aquæ.
11 Frumentum deſiderat nubes,& nubes ſpargunt lumen ſuum.
12 Quæ luſtrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod præceperit illis ſuper faciem orbis terrarum.
13 Sive in una tribu, ſive in terra ſua, ſive in quocumque loco miſericordiæ ſuæ eas juſſerit inveniri. C
14 Auſculta hæc Job: ſta,& conſidera mirabilia Dei.
15 Numquid ſcis quando præceperit Deus pluviis, ut oſtenderent lucem nubium ejus?
16 Numquid noſti ſemitas nubium magnas & perfectas ſcientias?
17 Nónne veſtimenta tua calida ſunt,cùm perflata fuerit terra Auſtro?
18 Tu forſitam cum eo fabricatus es cælos qui ſolidiſſimi quaſi ære fuſi ſunt.
19 Oſtende nobis quid dicamus illi: nos quippe involvimur tenebris.

Digitized by Google

D 20 Quis narrabit ei quæ loquor?etiam ſi locu-
tus fuerit homo, devorabitur.
21 At nunc non vident lucem:ſubitò aër coge-
tur in nubes, & ventus tranſiens fugabit eas.
22 Ab Aquilone aurum venit, & ad Deum
formidoloſa laudatio.
23 Dignè eum invenire non poſſumus: mag-
nus fortitudine,& judicio, & juſtitia, & enarrari
non poteſt.
24 Ideò timebunt eum viri, & non aude-
bunt contemplari omnes qui ſibi videntur eſſe
ſapientes.

Caput XXXVIII.

Deus arguit Iob, oſtendens ex conditis à ſe operibus non poſſe illum divinam potentiam ac ſapientiam comprehendere.

A 1 RESpondens autem Dominus Job de turbi-
ne, dixit:
2 Quis eſt iſte involvens ſententias ſermoni-
bus imperitis?
3 Accinge ſicut vir lumbos tuos: interrogabo
te,& reſponde mihi.
4 Ubi eras quando ponebam fundamenta terræ?
indica mihi ſi habes intelligentiam.
5 Quis poſuit menſuras ejus,ſi noſti? vel quis
tetendit ſuper eam lineam?
6 Super quo baſes illius ſolidatæ ſunt?aut quis
demiſit lapidem angularem ejus?
7 Cùm me laudarent ſimul aſtra matutina, &
jubilarent omnes filij Dei?
8 Quis concluſit oſtiis mare, quando erumpe-
bat quaſi de vulva procedens:
9 Cùm ponerem nubem veſtimentum ejus,
& caligine illud quaſi pannis infantiæ obvolve-
rem?
B 10 Circumdedi illud terminis meis, & poſui
vectem, & oſtia;
11 Et dixi: Uſque huc venies, & non pro-
cedes ampliùs, & hîc confringes tumentes flu-
ctus tuos.
12 Numquid poſt ortum tuum præcepiſti di-
luculo, & oſtendiſti auroræ locum ſuum?
13 Et tenuiſti concutiens extrema terræ,& ex-
cuſſiſti impios ex ea?
14 Reſtituetur ut lutum ſignaculum, & ſtabit
ſicut veſtimentum:
15 Auferetur ab impiis lux ſua, & brachium
excelſum confringetur.
16 Numquid ingreſſus es profunda maris,& in
noviſſimis abyſſi deambulaſti?
17 Numquid apertæ ſunt tibi portæ mortis,&
oſtia tenebroſa vidiſti?
18 Numquid conſideraſti latitudinem terræ?
indica mihi, ſi noſti, omnia,
19 In qua via lux habitet,& tenebrarum quis
locus ſit:
C 20 Ut ducas unumquodque ad terminos ſuos,
& intelligas ſemitas domus ejus.
21 Sciebas tunc quòd naſciturus eſſes? & nu-
merum dierum tuorum noveras?
22 Numquid ingreſſus es theſauros nivis, aut
theſauros grandinis aſpexiſti?
23 Quæ præparavi in tempus hoſtis, in diem
pugnæ & belli?
24 Per quam viam ſpargitur lux, dividitur
æſtus ſuper terram?
25 Quis dedit vehementiſſimo imbri curſum,
& viam ſonantis tonitrui,
26 Ut plueret ſuper terram abſque homine in
deſerto, ubi nullus mortalium commoratur,
27 Ut impleret inviam & deſolatam,& produ-
ceret herbas virentes?
28 Quis eſt pluviæ pater? vel quis genuit ſtil-
las roris?
29 De cujus utero egreſſa eſt glacies? & gelu
de cælo quis genuit?
30 In ſimilitudinem lapidis aquæ durantur, &
ſuperficies abyſſi conſtringitur.
31 Numquid conjungere valebis micantes
ſtellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi poteris diſſi-
pare?
32 Numquid producis Luciferum in tempo- D
re ſuo, & Veſperum ſuper filios terræ conſur-
gere facis?
33 Numquid noſti ordinem cæli, & pones ra-
tionem ejus in terra?
34 Numquid elevabis in nebula vocem tuam,
& impetus aquarum operiet te?
35 Numquid mittes fulgura, & ibunt,& rever-
tentia dicent tibi: Adſumus?
36 Quis poſuit in viſceribus hominis ſapien-
tiam? vel quis dedit gallo intelligentiam?
37 Quis enarrabit cælorum rationem, & con-
centum cæli quis dormire faciet?
38 Quando fundebatur pulvis in terra, & gle-
bæ compingebantur?
39 Numquid capies leænæ prædam, & ani-
mam catulorum ejus implebis,
40 Quando cubant in antris, & in ſpecubus
inſidiantur?
41 * Quis præparat corvo eſcam ſuam, quan- *Pſ.146 b. 9.
do pulli ejus clamant ad Deum, vagantes, eò
quòd non habeant cibos?

Caput XXXIX.

Deus ipſi Iob oſtendit mirabilia opera ſua in ibicibus; onagro, rhinocerote, ſtruthione, equo, & aquila: arguens eum quòd cum ipſo contendere voluerit: quibus Iob commotus, agnoſcit ſe temerè locutum.

1 NUmquid noſti tempus partus ibicum in A
petris,vel parturientes cervas obſervaſti?
2 Dinumeraſti menſes conceptus earum, &
ſciſti tempus partus earum?
3 Incurvantur ad fœtum, & pariunt,& rugi-
tus emittunt.
4 Separantur filij earum, & pergunt ad pa-
ſtum:egrediuntur, & non revertuntur ad eas.
5 Quis dimiſit onagrum liberum, & vincula
ejus quis ſolvit?
6 Qui dedi in ſolitudine domum,& tabernacu-
la ejus in terra ſalſuginis.

7 Contem

Digitized by Google

7 Contemnit multitudinem civitatis , clamo-
rem exactoris non audit.
B 8 Circumſpicit montes paſcuæ ſuæ, & virentia
quæque perquirit.
9 Numquid volet rhinoceros ſervire tibi , aut
morabitur ad præſepe tuum ?
10 Numquid alligabis rhinocerota ad arandum
loro tuo ? aut confringet glebas vallium poſt te ?
11 Numquid fiduciam habebis in magna forti-
tudine ejus, & derelinques ei labores tuos ?
12 Numquid credes illi quòd ſementem reddat
tibi, & aream tuam congreget ?
13 Penna ſtruthionis ſimilis eſt pennis hero-
dij , & accipitris.
14 Quando derelinquit ova ſua in terra,tu for-
ſitan in pulvere calefacies ea ?
15 Obliviſcitur quòd pes conculcet ea,aut be-
ſtia agri conterat.
16 Duratur ad filios ſuos quaſi non ſint ſui,fru-
ſtrà laboravit nullo timore cogente.
17 Privavit enim eam Deus ſapientia,nec de-
dit illi intelligentiam.
C 18 Cùm tempus fuerit,in altum alas erigit:de-
ridet equum & aſcenſorem ejus.
19 Numquid præbebis equo fortitudinem, aut
circumdabis collo ejus hinnitum ?
20 Numquid ſuſcitabis eum quaſi locuſtas ?
gloria narium ejus terror.
21 Terram ungula fodit, exultat audacter : in
occurſum pergit armatis.
22 Contemnit pavorem , nec cedit gladio.
23 Super ipſum ſonabit pharetra , vibrabit ha-
ſta & clypeus.
24 Fervens & fremens ſorbet terram,nec repu-
tat tubæ ſonare clangorem.
25 Ubi audierit buccinam , dicit: Vah,procul
odoratur bellum,exhortationem ducum,& ulula-
tum exercitus.
26 Numquid per ſapientiam tuam plumeſcit
accipiter,expandens alas ſuas ad Auſtrum ?
D 27 Numquid ad præceptum tuum elevabitur
aquila, & in arduis ponet nidum ſuum ?
28 In petris manet , & in præruptis ſilicibus
commoratur, atque inacceſſis rupibus.
29 Inde contemplatur eſcam,& de longè oculi
ejus proſpiciunt.
30 Pulli ejus lambent ſanguinem : & ubicum-
que cadaver fuerit,ſtatim adeſt.
31 Et adjecit Dominus, & locutus eſt ad Job :
32 Numquid qui contendit cum Deo,tam fa-
cilè conquieſcit?utique qui arguit Deum , debet
reſpondere ei.
33 Reſpondens autem Job Domino, dixit :
34 Qui leviter locutus ſum , reſpondere quid
poſſum ? manum meam ponam ſuper os meum.
35 Unum locutus ſum,quod utinam non dixiſ-
ſem ; & alterum, quibus ultrà non addam.

Caput XL.

Deus arguens Iob quòd viſus ſit juſtitiæ ipſius detraxiſſe, oſtendit ei ſuam potentiam in Behemoth & Leviathan , ſilentium ei imponens.

1 Reſpondens autem Dominus Job de turbine, A
dixit :
2 Accinge ſicut vir lumbos tuos: interrogabo
te, & indica mihi.
3 Numquid irritum facies judicium meum:&
condemnabis me, ut tu juſtificeris ?
4 Et ſi habes brachium ſicut Deus, & ſi voce
ſimili tonas ?
5 Circumda tibi decorem, & in ſublime erige-
re, & eſto glorioſus,& ſpecioſis induere veſtibus.
6 Diſperge ſuperbos in furore tuo,& reſpiciens
omnem arrogantem humilia.
7 Reſpice cunctos ſuperbos,& confunde eos,& B
contere impios in loco ſuo.
8 Abſconde eos in pulvere ſimul, & facies eo-
rum demerge in foveam :
9 Et ego confitebor quòd ſalvare te poſſit dex-
tera tua.
10 Ecce, Behemoth,quem feci tecum , fœnum
quaſi bos comedet:
11 Fortitudo ejus in lumbis ejus, & virtus illius
in umbilico ventris ejus.
12 Stringit caudam ſuam quaſi cedrum , nervi
teſticulorum ejus perplexi ſunt.
13 Oſſa ejus velut fiſtulæ æris , cartilago illius
quaſi laminæ ferreæ.
14 Ipſe eſt principium viarum Dei, qui fecit C
eum, applicabit gladium ejus.
15 Huic mõtes herbas ferunt : omnes beſtiæ
agri ludent ibi.
16 Sub umbra dormit in ſecreto calami, & in
locis humentibus.
17 Protegunt umbræ umbram ejus, circumda-
bunt eum ſalices torrentis.
18 Ecce, abſorbebit fluvium,& non mirabitur:
& habet fiduciam quòd influat Jordanis in os ejus.
19 In oculis ejus quaſi hamo capiet eum,& in
ſudibus perforabit nares ejus.
20 An extrahere poteris Leviathan hamo , &
fune ligabis linguam ejus ? D
21 Numquid pones circulum in naribus ejus ,
aut armilla perforabis maxillam ejus ?
22 Numquid multiplicabit ad te preces,aut lo-
quetur tibi mollia ?
23 Numquid feriet tecum pactum, & accipies
eum ſervum ſempiternum ?
24 Numquid illudes ei quaſi avi , aut ligabis
eum ancillis tuis ?
25 Concident eum amici , divident illum ne-
gotiatores ?
26 Numquid implebis ſagenas pelle ejus , &
gurguſtium piſcium capite illius ?
27 Pone ſuper eum manum tuam : memento
belli, nec ultrà addas loqui.
28 Ecce,ſpes ejus fruſtrabitur eum, & videnti-
bus cunctis præcipitabitur.

Digitized by Google

Caput XLI.

Malitia Behemoth arguitur juxta illius membra, duritiam & ſuperbiam.

A 1 NOn quaſi crudelis ſuſcitabo eum: quis enim
reſiſtere poteſt vultui meo?
2 Quis antè dedit mihi, ut reddam ei? omnia
quæ ſub cælo ſunt, mea ſunt.
3 Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad
deprecandum compoſitis.
4 Quis revelabit faciem indumenti ejus? & in
medium oris ejus quis intrabit?
5 Portas vultus ejus quis aperiet? per gyrum
dentium ejus formido.
6 Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia, compactum
ſquamis ſe prementibus.
B 7 Una uni conjungitur, & ne ſpiraculum quidem
incedit per eas:
8 Una alteri adhærebit, & tenentes ſe nequaquam
ſeparabuntur.
9 Sternutatio ejus ſplendor ignis, & oculi
ejus, ut palpebræ diluculi.
10 De ore ejus lampades procedunt, ſicut tedæ
ignis accenſæ.
11 De naribus ejus procedit fumus, ſicut ollæ
ſuccenſæ atque ferventis.
12 Halitus ejus prunas ardere facit, & flamma
de ore ejus egreditur.
13 In collo ejus morabitur fortitudo, & faciem
ejus præcedit egeſtas.
C 14 Membra carnium ejus cohærentia ſibi: mittet
contra eum fulmina, & ad locum alium non
ferentur.
15 Cor ejus indurabitur tamquam lapis, &
ſtringetur quaſi malleatoris incus.
16 Cùm ſublatus fuerit, timebunt angeli, &
territi purgabuntur.
17 Cùm apprehenderit eum gladius, ſubſiſtere
non poterit neque haſta, neque thorax.
18 Deputabit enim quaſi paleas ferrum, & quaſi
lignum putridum, æs.
19 Non fugabit eum vir ſagittarius, in ſtipulam
verſi ſunt ei lapides fundæ.
20 Quaſi ſtipulam æſtimabit malleum, & deridebit
vibrantem haſtam.
D 21 Sub ipſo erunt radij ſolis, & ſternet ſibi aurum
quaſi lutum.
22 Ferveſcere faciet quaſi ollam profundum
mare, & ponet quaſi cùm unguenta bulliunt.
23 Poſt eum lucebit ſemita, æſtimabit abyſſum
quaſi ſeneſcentem.
24 Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur
ei, qui factus eſt ut nullum timeret.
25 Omne ſublime videt, ipſe eſt rex ſuper univerſos
filios ſuperbiæ.

Caput XLII.

Agnoſcit Iob ſe inſipienter locutum, & à Domino præfertur amicis, ac pro illis orat, duplicia recipiens eorum quæ amiſerat, tandémque plenus dierum in pace quievit.

1 REſpondens autem Job Domino, dixit: A
2 Scio quia omnia potes, & nulla te latet
cogitatio.
3 Quis eſt iſte, qui celat conſilium abſque
ſcientia? ideò inſipienter locutus ſum, & quæ ultra
modum excederent ſcientiam meam.
4 Audi, & ego loquar: interrogabo te, & reſponde
mihi.
5 Auditu auris audivi te, nunc autem oculus
meus videt te.
6 Idcircò ipſe me reprehendo, & ago pœnitentiam
in favilla & cinere.
7 Poſtquam autem locutus eſt Dominus verba B
hæc ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus
eſt furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam
non eſtis locuti coram me rectum, ſicut ſervus
meus Job.
8 Sumite ergo vobis ſeptem tauros, & ſeptem
arietes, & ite ad ſervum meum Job, & offerte holocauſtum
pro vobis: Job autem ſervus meus orabit
pro vobis: faciem ejus ſuſcipiam ut non vobis
imputetur ſtultitia: neque enim locuti eſtis ad me
recta, ſicut ſervus meus Job.
9 Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & Baldad
Suhites, & Sophar Naamathites, & fecerunt
ſicut locutus fuerat Dominus ad eos, & ſuſcepit
Dominus faciem Job.
10 Dominus quoque converſus eſt ad pœnitentiam C
Job, cùm oraret ille pro amicis ſuis. Et addidit
Dominus omnia quæcũque fuerant Job, duplicia.
11 Venerunt autem ad eum omnes fratres ſui,
& univerſæ ſorores ſuæ, & cuncti qui noverant
eum priùs, & comederunt cum eo panem in domo
ejus: & moverunt ſuper eum caput, & conſolati
ſunt eum ſuper omni malo quod intulerat
Dominus ſuper eum: & dederunt ei, unuſquiſque
ovem unam, & inaurem auream unam.
12 Dominus autem benedixit noviſſimis Job D
magis quàm principio ejus. Et facta ſunt ei quattuordecim
millia ovium, & ſex millia camelorum,
& mille juga boum, & mille aſinæ.
13 Et fuerunt ei ſeptem filij, & tres filiæ.
14 Et vocavit nomen unius Diem, & nomen
ſecundæ Caſſiam, & nomen tertiæ Cornuſtibij.
15 Non ſunt autem inventæ mulieres ſpecioſæ
ſicut filiæ Job in univerſa terra: deditque eis pater
ſuus hereditatem inter fratres earum.
16 Vixit autem Job poſt hæc, centum quadraginta
annis, & vidit filios ſuos, & filios filiorum
ſuorum uſque ad quartam generationem, & mortuus
eſt ſenex & plenus dierum.

LIBER

Digitized by Google

LIBER PSALMORUM.

PSALMUS I.

A 1 BEatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit:
* Ioſ. 1. b. 8. 2 * Sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte.
* Ier. 17 b. 8. 3 * Et erit tanquam lignum, quod plantatum
eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum
dabit in tempore ſuo:
Et folium ejus non defluet: & omnia quæcumque faciet proſperabuntur.
4 Non ſic impij, non ſic: ſed tamquam pulvis,
quem projicit ventus à facie terræ.
5 Ideò non reſurgent impij in judicio: neque
peccatores in concilio juſtorum.
6 Quoniam novit Dominus viam juſtorum:
& iter impiorum peribit.

Pſalm. II.

A Actor 4 b. 25. 1 QUare fremuerunt Gentes, & populi meditati ſunt inania?
2 Aſtiterunt reges terræ, & principes convenerunt in unum, adverſus Dominum, & adverſus
Chriſtum ejus.
3 Dirumpamus vincula eorum: & projiciamus
B à nobis jugum ipſorum.
4 Qui habitat in cælis irridebit eos: & Dominus ſubſannabit eos.
5 Tunc loquetur ad eos in ira ſua, & in furore
ſuo conturbabit eos.
6 Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo ſuper
Sion montem ſanctum ejus, prædicans præceptum
ejus.
* Act 13. c. 33 Heb. 1. b. 5. 5. b. 5. 7 * Dominus dixit ad me: Filius meus es tu,
ego hodie genui te.
8 Poſtula à me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ.
* Apoc. 2. d. 27. 19. c. 15. 9 * Reges eos in virga ferrea, & tamquam vas
figuli confringes eos.
10 Et nunc reges intelligite: erudimini qui judicatis terram.
11 Servite Domino in timore: & exultate ei
cum tremore.
12 Apprehendite diſciplinam, nequando iraſcatur Dominus, & pereatis de via juſta.
13 Cùm exarſerit in brevi ira ejus, beati omnes, qui confidunt in eo.

1 Pſalmus David, cùm fugeret à facie Abſalomi filij ſui. (2. *Reg.* 15. 14.) III.

2 DOmine quid multiplicati ſunt qui tribulant me? multi inſurgunt adverſum me. A
3 Multi dicunt animæ meæ: Non eſt ſalus ipſi
in Deo ejus.
4 Tu autem Domine ſuſceptor meus es, gloria
mea, & exaltans caput meum.
5 Voce mea ad Dominum clamavi: & exaudivit me de monte ſancto ſuo.
6 Ego dormivi, & ſoporatus ſum: & exurrexi;
quia Dominus ſuſcepit me.
7 Non timebo millia populi circumdantis me:
exurge Domine, ſalvum me fac Deus meus.
8 Quoniam tu percuſſiſti omnes adverſantes
mihi ſine cauſa, dentes peccatorum contriviſti.
9 Domini eſt ſalus: & ſuper populum tuum
benedictio tua.

1 In finem in carminibus. Pſalmus David. IV.

2 CUm invocarem exaudivit me Deus juſtitiæ meæ: in tribulatione dilataſti mihi. A
Miſerere mei, & exaudi orationem meam.
3 Filij hominum uſquequò gravi corde? ut
quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?
4 Et ſcitote quoniam mirificavit Dominus
ſanctum ſuum: Dominus exaudiet me cùm clamavero ad eum.
5 * Iraſcimini, & nolite peccare: quæ dicitis * Epheſ.
in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini. 4. f. 26.
6 Sacrificate ſacrificium juſtitiæ, & ſperate in
Domino. multi dicunt: Quis oſtendit nobis bona?
7 Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui B
Domine: dediſti lætitiam in corde meo.
8 A fructu frumenti, vini, & olei ſui, multiplicati ſunt.
9 In pace in idipſum dormiam, & requieſcam;
10 Quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe
conſtituiſti me.

1. In finem pro ea, quæ hereditatem conſequitur, Pſalmus David. V.

2 VErba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum. A
3 Intende voci orationis meæ, rex meus &
Deus meus.
4 Quoniam ad te orabo: Domine manè exaudies vocem meam.
5 Manè aſtabo tibi & videbo: quoniam non
Deus volens iniquitatem tu es.

Digitized by Google

6 Neque habitabit juxta te malignus : neque
permanebunt injuſti ante oculos tuos.
7 Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem :
perdes omnes, qui loquuntur mendacium.
B Virum ſanguinum & doloſum abominabitur
Dominus, 8 Ego autem in multitudine miſeri-
cordiæ tuæ,
Introibo in domum tuam : adorabo ad templum
ſanctum tuum in timore tuo.
C 9 Domine deduc me in juſtitia tua : pro-
pter inimicos meos dirige in conſpectu tuo viam
meam.
10 Quoniam non eſt in ore eorum veritas: cor
eorum vanum eſt.
* Inf. 13.a.3. Rom. 3. b. 13. 11 * Sepulchrum patens eſt guttur eorum, lin-
guis ſuis doloſè agebant, judica illos Deus.
Decidant à cogitationibus ſuis, ſecundùm mul-
titudinem impietatum eorum expelle eos, quo-
niam irritaverunt te Domine.
12 Et lætentur omnes, qui ſperant in te, in
æternum exultabunt : & habitabis in eis.
Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt no-
men tuum, 13 Quoniam tu benedices juſto
Domine, ut ſcuto bonæ voluntatis tuæ coro-
naſti nos.

1 In finem in carminibus, Pſalmus David,
pro octava. VI.

A 2 DOmine, ne in furore tuo arguas me, neque
in ira tua corripias me.
3 Miſerere mei Domine quoniam infirmus
ſum: ſana me Domine quoniam conturbata ſunt
oſſa mea.
4 Et anima mea turbata eſt valdè : ſed tu Do-
mine uſquequo ?
B 5 Convertere Domine, & eripe animam meam:
ſalvum me fac propter miſericordiam tuam.
6 Quoniam non eſt in morte qui memor ſit
tui : in inferno autem quis confitebitur tibi ?
7 Laboravi in gemitu meo, lavabo per ſingulas
noctem lectum meum : lacrymis meis ſtratum
meum rigabo.
8 Turbatus eſt à furore oculus meus : invetera-
vi inter omnes inimicos meos.
* Matt. 7.c.23. 25.d.41. Luc.13. f. 27. 9 * Diſcedite à me, omnes qui operamini ini-
quitatem : quoniam exaudivit Dominus vocem
fletus mei.
10 Exaudivit Dominus deprecationem meam,
Dominus orationem meam ſuſcepit.
11 Erubeſcant, & conturbentur vehementer
omnes inimici mei : convertantur & erubeſcant
valdè velociter.

1 Pſalmus David, quem cantavit Domino
pro verbis Chuſi filij Jemini.
(2. Reg. 16.) VII.

A 2 DOmine Deus meus in te ſperavi : ſalvum
me fac ex omnibus perſequentibus me, &
libera me.
3 Nequando rapiat ut leo animam meam,
dum non eſt qui redimat, neque qui ſalvum fa-
ciat.

4 Domine Deus meus ſi feci iſtud, ſi eſt iniqui-
tas in manibus meis :
5 Si reddidi retribuentibus mihi mala, deci-
dam meritò ab inimicis meis inanis.
6 Perſequatur inimicus animam meam, &
comprehendat, & conculcet in terra vitam meam,
& gloriam meam in pulverem deducat.
7 Exurge Domine in ira tua : & exaltare in
finibus inimicorum meorum.
Et exurge Domine Deus meus in præcepto
quod mandaſti : 8 Et ſynagoga populorum cir-
cumdabit te.
Et propter hanc in altum regredere : 9 Domi- B
nus judicat populos.
Judica me Domine ſecundùm juſtitiam meam,
& ſecundùm innocentiam meam ſuper me.
10 Conſumetur nequitia peccatorum, & diri-
ges juſtum, * ſcrutans corda & renes Deus. * 1. Par. 28.b 9. Ier 11. d 20. 17.b.10. 20.d.12.
Juſtum 11 adjutorium meum à Domino, qui
ſalvos facit rectos corde.
12 Deus judex juſtus, fortis, & patiens, num-
quid iraſcitur per ſingulos dies ?
13 Niſi converſi fueritis, gladium ſuum vibra-
bit : arcum ſuum tetendit, & paravit illum.
14 Et in eo paravit vaſa mortis, ſagittas ſuas
ardentibus effecit.
15 * Ecce parturiit injuſtitiam : concepit do- * Iob.15 d 35. Iſa. 59. a. 4.
lorem, & peperit iniquitatem.
16 Lacum aperuit, & effodit eum : & incidit
in foveam, quam fecit.
17 Convertetur dolor ejus in caput ejus : & in
verticem ipſius iniquitas ejus deſcendet.
18 Confitebor Domino ſecundùm juſtitiam
ejus : & pſallam nomini Domini altiſſimi.

1 In finem pro torcularibus, Pſalmus David.
VIII.

2 DOmine Dominus noſter, quàm admirabile A
eſt nomen tuum in univerſa terra !
Quoniam elevata eſt magnificentia tua ſuper
cælos.
3 Ex ore infantium & lactentium perfeciſti
laudem propter inimicos tuos, ut deſtruas inimi-
cum & ultorem.
4 Quoniam videbo cælos tuos, opera digito-
rum tuorum : lunam & ſtellas, quæ tu fundaſti.
5 Quid eſt homo, quòd memor es ejus ? aut fi-
lius hominis, quoniam viſitas eum ?
6 * Minuiſti eum paulò minùs ab angelis, glo- * Hebr. 2. b. 7.
ria & honore coronaſti eum : 7 Et conſtituiſti B
eum ſuper opera manuum tuarum.
8 * Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus, oves * Geneſ. 1.d.28. 1. Cor. 15.d.26.
& boves univerſas, inſuper & pecora campi;
9 Volucres cæli, & piſces maris, qui perambu-
lant ſemitas maris.
10 Domine Dominus noſter, quàm admira-
bile eſt nomen tuum in univerſa terra ?

1 In finem pro occultis filij, Pſalmus David.
IX.

2 COnfitebor tibi Domine in toto corde meo: A
narrabo omnia mirabilia tua.

Digitized by Google

3 Lætabor & exultabo in te : pſallam nomini
tuo Altiſſime.
4 In convertendo inimicum meum retrorſum:
infirmabuntur, & peribunt à facie tua.
5 Quoniam feciſti judicium meum & cau-
ſam meam : ſediſti ſuper thronum qui judicas
juſtitiam.
6 Increpaſti Gentes , & periit impius : no-
men eorum deleſti in æternum, & in ſæculum
ſæculi.
7 Inimici defecerunt frameæ in finem : & ci-
vitates eorum deſtruxiſti.
Periit memoria eorum cum ſonitu : 8 Et Do-
minus in æternum permanet.
B Paravit in judicio thronum ſuum : 9 Et ipſe
judicabit orbem terræ in æquitate, judicabit po-
pulos in juſtitia.
10 Et factus eſt Dominus refugium pauperi :
adjutor in opportunitatibus, in tribulatione.
11 Et ſperent in te qui noverunt nomen
tuum : quoniam non dereliquiſti quærentes te
Domine.
12 Pſallite Domino, qui habitat in Sion : an-
nuntiate inter Gentes ſtudia ejus :
C 13 Quoniam requirens ſanguinem eorum re-
cordatus eſt : non eſt oblitus clamorem paupe-
rum.
14 Miſerere mei Domine : vide humilitatem
meam de inimicis meis.
15 Qui exaltas me de portis mortis , ut an-
nuntiem omnes laudationes tuas in portis filiæ
Sion.
16 Exultabo in ſalutari tuo : infixæ ſunt Gen-
tes in interitu, quem fecerunt.
In laqueo iſto , quem abſconderunt , compre-
henſus eſt pes eorum.
17 Cognoſcetur Dominus judicia faciens:in
operibus manuum ſuarum comprehenſus eſt pec-
cator.
18 Convertantur peccatores in infernum, om-
nes Gentes quæ obliviſcuntur Deum.
19 Quoniam non in finem oblivio erit paupe-
ris:patientia pauperum non peribit in finem.
20 Exurge Domine , non confortetur homo :
judicentur Gentes in conſpectu tuo.
21 Conſtitue Domine legiſlatorem ſuper eos :
ut ſciant gentes quoniam homines ſunt.

Pſalm. X. ſecundùm Hebræos.

A 1 Ut quid Domine receſſiſti longè, deſpicis in
opportunitatibus, in tribulatione?
2 Dum ſuperbit impius , incenditur pau-
per : comprehenduntur in conſiliis quibus co-
gitant.
3 Quoniam laudatur peccator in deſideriis
animæ ſuæ : & iniquus benedicitur.
4 Exacerbavit Dominum peccator, ſecundùm
multitudinem iræ ſuæ non quæret.
B 5 Non eſt Deus in conſpectu ejus : inquinatæ
ſunt viæ illius in omni tempore.
Auferuntur judicia tua à facie ejus : omnium
inimicorum ſuorum dominabitur.
6 Dixit enim in corde ſuo : Non movebor à
generatione in generationem, ſine malo.
7 * Cujus maledictione os plenum eſt , & * Infr. 13.a.1.
amaritudine , & dolo : ſub lingua ejus labor & Rom. 3.
dolor. b.14.
8 Sedet in inſidiis cum divitibus in occultis,ut
interficiat innocentem.
9 Oculi ejus in pauperem reſpiciunt : inſidia- C
tur in abſcondito,quaſi leo in ſpelunca ſua.
Inſidiatur ut rapiat pauperem : rapere paupe-
rem dum attrahit eum.
10 In laqueo ſuo humiliabit eum , inclina-
bit ſe , & cadet cùm dominatus fuerit paupe-
rum.
11 Dixit enim in corde ſuo : Oblitus eſt Deus,
avertit faciem ſuam ne videat in finem.
12 Exurge Domine Deus , exaltetur manus
tua : ne obliviſcaris pauperum.
13 Propter quid irritavit impius Deum ? Dixit D
enim in corde ſuo : Non requiret.
14 Vides quoniam tu laborem & dolorem con-
ſideras : ut tradas eos in manus tuas.
Tibi derelictus eſt pauper:orphano tu eris ad-
jutor.
15 Contere brachium peccatoris & mali-
gni : quæretur peccatum illius , & non inve-
nietur.
16 Dominus regnabit in æternum , & in
ſæculum ſæculi : peribitis Gentes de terra il-
lius.
17 Deſiderium pauperum exaudivit Domi-
nus : præparationem cordis eorum audivit auris
tua.
18 Judicare pupillo & humili, ut non apponat
ultrà magnificare ſe homo ſuper terram.

1 In finem , Pſalmus David. X.

2 IN Domino confido : quomodo dicitis ani- A
mæ meæ : Transmigra in montem ſicut paſ-
ſer ?
3 Quoniam ecce peccatores intenderunt ar-
cum,paraverunt ſagittas ſuas in pharetra,ut ſagit-
tent in obſcuro rectos corde.
4 Quoniam quæ perfeciſti, deſtruxerunt : ju-
ſtus autem quid fecit ?
5 * Dominus in templo ſancto ſuo, Dominus B
in cælo ſedes ejus : * Habac. 2.d.20.
Oculi ejus in pauperem reſpiciunt : palpebræ
ejus interrogant filios hominum.
6 Dominus interrogat juſtum & impium :
qui autem diligit iniquitatem , odit animam
ſuam.
7 Pluet ſuper peccatores laqueos : ignis , &
ſulphur , & ſpiritus procellarum , pars calicis eo-
rum.
8 Quoniam juſtus Dominus & juſtitias dile-
xit : æquitatem vidit vultus ejus.

1 In finem pro octava , Pſalmus David.
XI.

2 SAlvum me fac Domine , quoniam defecit
ſanctus : quoniam diminutæ ſunt veritates à A
filiis hominum.

3 Vana

Digitized by Google

3 Vana locuti ſunt unuſquiſque ad proximum ſuum:labia doloſa, in corde & corde locuti ſunt.

4 Diſperdat Dominus univerſa labia doloſa,& linguam magniloquam.

5 Qui dixerunt : Linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt?

B 6 Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus.

Ponam in ſalutari: fiducialiter agam in eo.

* Prov. 30.a.5. 7 * Eloquia Domini, eloquia caſta : argentum igne examinatum,probatum terræ,purgatum ſeptuplum.

8 Tu Domine ſervabis nos: & cuſtodies nos à generatione hac in æternum.

9 In circuitu impij ambulant : ſecundùm altitudinem tuam multiplicaſti filios hominum.

1 In finem , Pſalmus David. XII.

A USquequò Domine oblviſceris me in finem? Uſquequò avertis faciem tuam à me?

2 Quamdiu ponam conſilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?

3 Uſquequò exaltabitur inimicus meus ſuper me? 4 Reſpice, & exaudi me Domine Deus meus.

Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte: 5 Ne quando dicat inimicus meus : Prævalui adverſus eum.

Qui tribulant me, exultabunt ſi motus fuero:

6 Ego autem in miſericordia tua ſperavi.

Exultabit cor meum in ſalutari tuo : cantabo Domino qui bona tribuit mihi,& pſallam nomini Domini altiſſimi.

1. In finem, Pſalmus David. XIII.

A DIxit inſipiens in corde ſuo: Non eſt Deus. Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt in ſtudiis ſuis: non eſt qui faciat bonum,non eſt uſque ad unum.

2 Dominus de cælo proſpexit ſuper filios hominum, ut videat ſi eſt intelligens, aut requirens Deum.

3 Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum.

Sepulchrum patens eſt guttur eorum : linguis ſuis doloſè agebant venenum aſpidum ſub labiis eorum.

Quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt: veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem.

Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt : non eſt timor Dei ante oculos eorum:

B 4 Nónne cognoſcent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ſicut eſcam panis?

5 Dominum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

6 Quoniam Dominus in generatione juſta eſt, conſilium inopis confudiſtis. quoniam Dominus ſpes ejus eſt.

7 Quis dabit ex Sion ſalutare Iſraël? cùm averterit Dominus captivitatem plebis ſuæ,exultabit Jacob, & lætabitur Iſraël.

1 Pſalmus David. XIV.

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? A

2 Qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam.

3 Qui loquitur veritatem in corde ſuo,qui non egit dolum in lingua ſua:

Nec fecit proximo ſuo malum, & opprobrium non accepit adverſus proximos ſuos.

4 Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus: timentes autem Dominum glorificat. B

5 Qui jurat proximo ſuo, & non decipit, qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram, & munera ſuper innocentem non accepit.

Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

1 Tituli inſcriptio ipſi David. XV.

COnſerva me Domine,quoniam ſperavi in te. A

2 Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

3 Sanctis, qui ſunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis.

4 Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum: poſteà acceleraverunt.

Non congregabo conventicula eorum de ſanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.

5 Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei: tu es, qui reſtitues hereditatem meam mihi.

6 Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hereditas mea præclara eſt mihi.

7 Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: inſuper & uſque ad noctem increpuerunt me renes mei. B

8 * Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi, ne commovear. * Act. 2. d. 25.

9 Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultavit lingua mea: inſuper & caro mea requieſcet in ſpe.

10 * Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem, * Act. 2. c. 31. 13. e. 35.

11 Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua uſque in finem.

1 Oratio David. XVI.

EXaudi Domine juſtitiam meam: intende deprecationem meam. A

Auribus percipe orationem meam, non in labiis doloſis.

2 De

Digitized by Google

2 De vultu tuo judicium meum prodeat: oculi
tui videant æquitates.
3 Probaſti cor meum, & viſitaſti nocte: igne
me examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas.
4 Ut non loquatur os meum opera hominum:
propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi
vias duras.
B 5 Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: ut non
moveantur veſtigia mea.
6 Ego clamavi, quoniam exaudiſti me Deus:
inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.
7 Mirifica miſericordias tuas, qui ſalvos facis
ſperantes in te.
8 A reſiſtentibus dexteræ tuæ cuſtodi me, ut
pupillam oculi.
C Sub umbra alarum tuarum protege me: 9 A
facie impiorum qui me afflixerunt.
Inimici mei animam meam circumdederunt,
10 Adipem ſuum concluſerunt: os eorum lo-
cutum eſt ſuperbiam.
11 Projicientes me nunc circumdederunt me:
oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.
12 Suſceperunt me ſicut leo paratus ad præ-
dam: & ſicut catulus leonis habitans in abditis.
D 13 Exurge Domine, præveni eum, & ſupplanta
eum: eripe animam meam ab impio, frameam
tuam 14 ab inimicis manus tuæ.
Domine à paucis de terra divide eos in vita
eorum: de abſconditis tuis adimpletus eſt venter
eorum.
Saturati ſunt filiis: & dimiſerunt reliquias ſuas
parvulis ſuis.
15 Ego autem in juſtitia apparebo conſpectui
tuo: ſatiabor cùm apparuerit gloria tua.

1 In finem puero Domini David, qui locutus
eſt Domino verba cantici hujus, in die, qua eri-
puit eum Dominus de manu omnium inimico-
rum ejus, & de manu Saul, & dixit: (2. *Reg.*
22. 2.) XVII.

A 2 Diligam te Domine fortitudo mea:
3 Dominus firmamentum meum, & re-
fugium meum, & liberator meus.
* *Hebr.* 2.d.13. * Deus meus adjutor meus, & ſperabo in eum.
Protector meus, & cornu ſalutis meæ, & ſuſce-
ptor meus.
4 Laudans invocabo Dominum: & ab inimi-
cis meis ſalvus ero.
5 Circumdederunt me dolores mortis: & tor-
rentes iniquitatis conturbaverunt me.
6 Dolores inferni circumdederunt me: præoc-
cupaverunt me laquei mortis.
7 In tribulatione mea invocavi Dominum, &
ad Deum meum clamavi:
Et exaudivit de templo ſancto ſuo vocem meam:
& clamor meus in conſpectu ejus, introivit in au-
res ejus.
8 Commota eſt, & contremuit terra: funda-
menta montium conturbata ſunt, & commota
ſunt, quoniam iratus eſt eis.
9 Aſcendit fumus in ira ejus: & ignis à facie
ejus exarſit: carbones ſuccenſi ſunt ab eo.

10 Inclinavit cælos, & deſcendit: & caligo ſub
pedibus ejus.
11 Et aſcendit ſuper cherubim, & volavit: vo-
lavit ſuper pennas ventorum.
12 Et poſuit tenebras latibulum ſuum, in cir- B
cuitu ejus tabernaculum ejus: tenebroſa aqua in
nubibus aëris.
13 Præ fulgore in conſpectu ejus nubes tran-
ſierunt, grando, & carbones ignis.
14 Et intonuit de cælo Dominus, & altiſſimus
dedit vocem ſuam: grando & carbones ignis.
15 Et miſit ſagittas ſuas, & diſſipavit eos: ful-
gura multiplicavit, & conturbavit eos.
16 Et apparuerunt fontes aquarum, & revelata
ſunt fundamenta orbis terrarum;
Ab increpatione tua Domine, ab inſpiratione
ſpiritus iræ tuæ.
17 Miſit de ſummo, & accepit me: & aſſum-
pſit me aquis multis.
18 Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis, &
ab his qui oderunt me: quoniam confortati ſunt
ſuper me.
19 Prævenerunt me in die afflictionis meæ: &
factus eſt Dominus protector meus.
20 Et eduxit me in latitudinem: ſalvum me
fecit, quoniam voluit me.
21 Et retribuet mihi Dominus ſecundùm ju-
ſtitiam meam: & ſecundùm puritatem manuum
mearum retribuet mihi:
22 Quia cuſtodivi vias Domini, nec impiè
geſſi à Deo meo.
23 Quoniam omnia judicia ejus in conſpectu
meo: & juſtitias ejus non repuli à me.
24 Et ero immaculatus cum eo: & obſervabo C
me ab iniquitate mea.
25 Et retribuet mihi Dominus ſecundùm juſti-
tiam meam: & ſecundùm puritatem manuum
mearum in conſpectu oculorum ejus.
26 Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro inno-
cente innocens eris:
27 Et cum electo electus eris: & cum perverſo
perverteris.
28 Quoniam tu populum humilem ſalvum fa-
cies: & oculos ſuperborum humiliabis.
29 Quoniam tu illuminas lucernam meam Do-
mine: Deus meus illumina tenebras meas.
30 Quoniam in te eripiar à tentatione, & in
Deo meo tranſgrediar murum.
31 Deus meus impolluta via ejus: eloquia Do-
mini igne examinata: protector eſt omnium ſpe-
rantium in ſe.
32 Quoniam quis Deus præter Dominum: aut
quis Deus præter Deum noſtrum?
33 Deus qui præcinxit me virtute: & poſuit
immaculatam viam meam.
34 * Qui perfecit pedes meos tamquam cer- * 2.*Reg.* 22.f.34.
vorum, & ſuper excelſa ſtatuens me.
35 * Qui docet manus meas ad prælium: & * 2.*Reg.* 22.f.35.
poſuiſti ut arcum æreum, brachia mea.
36 Et dediſti mihi protectionem ſalutis tuæ: &
dextera tua ſuſcepit me.
Et diſciplina tua correxit me in finem: & diſ-
ciplina tua ipſa me docebit.

37 Dilataſti

Digitized by Google

D 37 Dilataſti greſſus meos ſubtus me: & non
ſunt infirmata veſtigia mea.
38 Perſequar inimicos meos, & comprehen-
dam illos: & non convertar donec deficiant.
39 Confringam illos, nec poterunt ſtare: ca-
dent ſubtus pedes meos.
40 Et præcinxiſti me virtute ad bellum: & ſup-
plantaſti inſurgentes in me ſubtus me.
41 Et inimicos meos dediſti mihi dorſum, &
odientes me diſperdidiſti.
42 Clamaverunt, nec erat qui ſalvos faceret ad
Dominum, nec exaudivit eos.
43 Et comminuam eos, ut pulverem ante fa-
ciem venti: ut lutum platearum delebo eos.
44 Eripies me de contradictionibus populi:
conſtitues me in caput Gentium.
45 Populus, quem non cognovi, ſervivit mihi:
in auditu auris obedivit mihi.
46 Filij alieni mentiti ſunt mihi, filij alieni in-
veterati ſunt, & claudicaverunt à ſemitis ſuis.
47 Vivit Dominus, & benedictus Deus meus,
& exaltetur Deus ſalutis meæ.
48 Deus qui das vindictas mihi, & ſubdis po-
pulos ſub me, liberator meus de inimicis meis
iracundis.
49 Et ab inſurgentibus in me exaltabis me: à
viro iniquo eripies me.
* 2. Reg. 22 d 50 Rom. 15. c. 9. 50 * Propterea confitebor tibi in nationibus
Domine: & nomini tuo pſalmum dicam.
51 Magnificans ſalutes regis ejus, & faciens
miſericordiam chriſto ſuo David, & ſemini ejus
uſque in ſæculum.

1 In finem, Pſalmus David. XVIII.

A 2 CÆli enarrant gloriam Dei, & opera ma-
nuum ejus annuntiat firmamentum.
3 Dies diei eructat verbum, & nox nocti indi-
cat ſcientiam.
4 Non ſunt loquelæ, neque ſermones, quorum
non audiantur voces eorum.
* Rom. 10. d. 18 5 * In omnem terram exivit ſonus eorum: &
in fines orbis terræ verba eorum.
B 6 In ſole poſuit tabernaculum ſuum: * & ipſe
* Luc. 24. g. 46. tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo:
Exultavit ut gigas ad currendam viam, 7 A
ſummo cælo egreſſio ejus:
Et occurſus ejus uſque ad ſummum ejus: nec
eſt qui ſe abſcondat à calore ejus.
8 Lex Domini immaculata convertens ani-
mas: teſtimonium Domini fidele, ſapientiam
præſtans parvulis.
9 Juſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda:
præceptum Domini lucidum, illuminans ocu-
los.
10 Timor Domini ſanctus, permanens in ſæ-
culum ſæculi: judicia Domini vera, juſtificata in
ſemetipſa.
11 Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem
pretioſum multum: & dulciora ſuper mel & fa-
vum.
C 12 Etenim ſervus tuus cuſtodit ea, in cuſto-
diendis illis retributio multa.
13 Delicta quis intelligit? ab occultis meis
munda me: 14 Et ab alienis parce ſervo tuo.
Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus
ero: & emundabor à delicto maximo.
15 Et erunt ut complaceant eloquia oris mei:
& meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper.
Domine adjutor meus, & redemptor meus.

1 In finem, Pſalmus David. XIX.

2 EXaudiat te Dominus in die tribulationis: A
protegat te nomen Dei Jacob.
3 Mittat tibi auxilium de ſancto: & de Sion
tueatur te.
4 Memor ſit omnis ſacrificij tui: & holocau-
ſtum tuum pingue fiat.
5 Tribuat tibi ſecundùm cor tuum: & omne
conſilium tuum confirmet.
6 Lætabimur in ſalutari tuo: & in nomine Dei B
noſtri magnificabitur.
7 Impleat Dominus omnes petitiones tuas:
nunc cognovi quoniam ſalvum fecit Dominus
CHRISTUM ſuum.
Exaudiet illum de cælo ſancto ſuo: in poten-
tatibus ſalus dexteræ ejus.
8 Hi in curribus, & hi in equis: nos au-
tem in nomine Domini Dei noſtri invocabi-
mus.
9 Ipſi obligati ſunt, & ceciderunt: nos autem
ſurreximus & erecti ſumus.
10 Domine ſalvum fac regem: & exaudi nos
in die, qua invocaverimus te.

1 In finem, Pſalmus David. XX.

2 DOmine in virtute tua lætabitur rex: & A
ſuper ſalutare tuum exultabit vehemen-
ter.
3 Deſiderium cordis ejus tribuiſti ei: & volun-
tate labiorum ejus non fraudaſti eum.
4 Quoniam prævenisti eum in benedictioni-
bus dulcedinis: poſuiſti in capite ejus coronam
de lapide pretioſo.
5 Vitam petiit à te: & tribuiſti ei longitudi- B
nem dierum in ſæculum, & in ſæculum ſæculi.
6 Magna eſt gloria ejus in ſalutari tuo: gloriam
& magnum decorem impones ſuper eum.
7 Quoniam dabis eum in benedictionem in
ſæculum ſæculi: lætificabis eum in gaudio cum
vultu tuo.
8 Quoniam rex ſperat in Domino: & in mi-
ſericordia Altiſſimi non commovebitur.
9 Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis:
dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt.
10 Pones eos ut clibanum ignis in tempore C
vultus tui: Dominus in ira ſua conturbabit eos,
& devorabit eos ignis.
11 Fructum eorum de terra perdes: & ſemen
eorum à filiis hominum.
12 Quoniam declinaverunt in te mala; co-
gitaverunt conſilia, quæ non potuerunt ſta-
bilire.

13 Quoniam

Digitized by Google

13 Quoniam pones eos dorſum: in reliquiis
tuis præparabis vultum eorum.
14 Exaltare Domine in virtute tua: cantabi-
mus & pſallemus virtutes tuas.

1 In finem pro ſuſceptione matutina. Pſalmus David. XXI.

A 2 DEus Deus meus reſpice in me: quare me
Matt. 27. e. 46. dereliquiſti? longè à ſalute mea verba de-
Marc. 15. d. 14. lictorum meorum.
3 Deus meus clamabo per diem,& non exau-
dies: & nocte, & non ad inſipientiam mihi.
4 Tu autem in ſancto habitas,Laus Iſraël.
5 In te ſperaverunt patres noſtri: ſperaverunt,
& liberaſti eos.
6 Ad te clamaverunt, & ſalvi facti ſunt: in te
ſperaverunt, & non ſunt confuſi.
7 Ego autem ſum vermis,& non homo: oppro-
brium hominum, & abjectio plebis.
* Matt. 27. e. 39. 8 * Omnes videntes me,deriſerunt me: locu-
Marc. 15. c. 29. ti ſunt labiis, & moverunt caput.
* Matt. 27. e. 43. 9 * Speravit in Domino, eripiat eum:ſalvum
faciat eum, quoniam vult eum.
B 10 Quoniam tu es, qui extraxiſti me de ven
tre: ſpes mea ab uberibus matris meæ.
11 In te projectus ſum ex utero: de ventre
matris meæ Deus meus es tu, 12 Ne diſceſſeris
à me:
Quoniam tribulatio proxima eſt:quoniam non
eſt qui adjuvet.
13 Circumdederunt me vituli multi:tauri pin-
gues obſederunt me.
14 Aperuerunt ſuper me os ſuum:ſicut leo ra-
piens & rugiens.
15 Sicut aqua effuſus ſum: & diſperſa ſunt
omnia oſſa mea.
Factum eſt cor meum tamquam cera liqueſcens
in medio ventris mei.
16 Aruit tamquam teſta virtus mea,& lingua
mea adhæſit faucibus meis: & in pulverem mor-
tis deduxiſti me.
C 17 Quoniam circumdederunt me canes multi:
concilium malignantium obſedit me. Foderunt
manus meas & pedes meos: 18 dinumeraverunt
runt omnia oſſa mea.
Ipſi verò conſideraverunt & inſpexerunt me:
* Matt. 27. d. 35. 19 * Diviſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper
Ioan. 19. d. 23. 24. veſtem meam miſerunt ſortem.
20 Tu autem Domine ne elongaveris au-
xilium tuum à me: ad defenſionem meam con-
ſpice.
21 Erue à framea Deus animam meam: & de
manu canis unicam meam.
22 Salva me ex ore leonis: & à cornibus uni-
cornium humilitatem meam.
* Hebr. 2. c. 12. 23 * Narrabo nomen tuum fratribus meis: in
medio eccleſiæ laudabo te.
24 Qui timetis Dominum laudate eum: uni-
verſum ſemen Jacob glorificate eum:
25 Timeat eum omne ſemen Iſraël: quoniam
non ſprevit, neque deſpexit deprecationem pau-
peris:
Nec avertit faciem ſuam à me: & cùm clama-
rem ad eum exaudivit me.
26 Apud te laus mea in eccleſia magna: vota D
mea reddam in conſpectu timentium eum.
27 Edent pauperes, & ſaturabuntur: & lau-
dabunt Dominum qui requirunt eum: vivent
corda eorum in ſæculum ſæculi.
28 Reminiſcentur & convertentur ad Domi-
num univerſi fines terræ:
Et adorabunt in conſpectu ejus univerſæ fami-
liæ Gentium.
29 Quoniam Domini eſt regnum: & ipſe do-
minabitur Gentium.
30 Manducaverent & adoraverunt omnes pin-
gues terræ: in conſpectu ejus cadent omnes qui
deſcendunt in terram.
31 Et anima mea illi vivet: & ſemen meum
ſerviet ipſi.
32 Annuntiabitur Domino generatio ventura:
& annuntiabunt cæli juſtitiam ejus populo qui
naſcetur, quem fecit Dominus.

1 Pſalmus David. XXII.

DOminus regit me, & nihil mihi deerit: A
2 In loco paſcuæ ibi me collocavit. Iſa. 40. c. 11.
Super aquam refectionis educavit me: 3 Ani- Ierem. 23. a. 4.
mam meam convertit. Ezech.
Deduxit me ſuper ſemitas juſtitiæ, propter no- 34. c. 11.
men ſuum. f. 23. 1. Pet. 2.
4 Nam, & ſi ambulavero in medio umbræ d. 25. 5.
mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum b. 4.
es. B
Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata
ſunt.
5 Paraſti in conſpectu meo menſam, adverſus
eos, qui tribulant me.
Impinguaſti in oleo caput meum: & calix meus
inebrians quàm præclarus eſt:
6 Et miſericordia tua ſubſequetur me omnibus
diebus vitæ meæ:
Et ut inhabitem in domo Domini, in longitu-
dinem dierum.

1 Prima ſabbati, Pſalmus David XXIII.

DOmini eſt terra,& plenitudo ejus: orbis
terrarum, & univerſi qui habitant in eo. A
2 Quia ipſe ſuper maria fundavit eum: & ſu- Pſ. 49. c. 12.
per flumina præparavit eum. 1. Cor. 10. f. 26.
3 Quis aſcendet in montem Domini? aut quis
ſtabit in loco ſancto ejus?
4 Innocens manibus & mundo corde,qui non
accepit in vano animam ſuam,nec juravit in dolo
proximo ſuo.
5 Hic accipiet benedictionem à Domino: &
miſericordiam à Deo ſalutari ſuo.
6 Hæc eſt generatio quærentium eum, quæ-
rentium faciem Dei Jacob.
7 Attollite portas principes veſtras, & ele-
vamini portæ æternales: & introibit rex glo-
riæ.

Digitized by Google

8 Quis eſt iſte rex gloriæ? Dominus fortis & potens: Dominus potens in prælio.

9 Attollite portas principes veſtras, & elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

10 Quis eſt iſte rex gloriæ? Dominus virtutum ipſe eſt rex gloriæ.

1 In finem, Pſalmus David. XXIV.

A AD te Domine levavi animam meam:
2 Deus meus in te confido, non erubeſcam:

3 Neque irrideant me inimici mei: etenim univerſi, qui ſuſtinent te, non confundentur.

4 Confundantur omnes iniqua agentes ſupervacuè.

Vias tuas Domine demonſtra mihi: & ſemitas tuas edoce me.

5 Dirige me in veritate tua, & doce me: quia tu es Deus ſalvator meus, & te ſuſtinui tota die.

6 Reminiſcere miſerationum tuarum Domine, & miſericordiarum tuarum, quæ à ſæculo ſunt.

B 7 Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris.

Secundùm miſericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam Domine.

8 Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

9 Diriget manſuetos in judicio: docebit mites vias ſuas.

10 Univerſæ viæ Domini, miſericordia & veritas, requirentibus teſtamentum ejus & teſtimonia ejus.

C 11 Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo: multum eſt enim.

12 Quis eſt homo qui timet Dominum? legem ſtatuit ei in via, quam elegit.

13 Anima ejus in bonis demorabitur: & ſemen ejus hereditabit terram.

14 Firmamentum eſt Dominus timentibus eum: & teſtamentum ipſius ut manifeſtetur illis.

15 Oculi mei ſemper ad Dominum: quoniam ipſe evellet de laqueo pedes meos.

16 Reſpice in me, & miſerere mei: quia unicus & pauper ſum ego.

D 17 Tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt: de neceſſitatibus meis erue me.

18 Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte univerſa delicta mea.

19 Reſpice inimicos meos quoniam multiplicati ſunt, & * odio iniquo oderunt me.

* Joan. 15. d. 25.

20 Cuſtodi animam meam, & erue me: non erubeſcam quoniam ſperavi in te.

21 Innocentes & recti adhæſerunt mihi: quia ſuſtinui te.

22 Libera Deus Iſraël, ex omnibus tribulationibus ſuis.

1 In finem, Pſalmus David. XXV.

JUdica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingreſſus ſum: & in Domino ſperans non infirmabor. A

2 Proba me Domine, & tenta me: ure renes meos & cor meum.

3 Quoniam miſericordia tua ante oculos meos eſt: & complacui in veritate tua.

4 Non ſedi cum conſilio vanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo. B

5 Odivi eccleſiam malignantium: & cum impiis non ſedebo.

6 Lavabo inter innocentes manus meas: & circumdabo altare tuum Domine:

7 Ut audiam vocem laudis, & enarrem univerſa mirabilia tua.

8 Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.

9 Ne perdas cum impiis Deus animam meam, & cum viris ſanguinum vitam meam: C

10 In quorum manibus iniquitates ſunt: dextera eorum repleta eſt muneribus.

11 Ego autem in innocentia mea ingreſſus ſum: redime me, & miſerere mei.

12 Pes meus ſtetit in directo: in eccleſiis benedicam te Domine.

1 Pſalmus David priuſquam liniretur. XXVI.

DOminus illuminatio mea, & ſalus mea; quem timebo? A

Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo?

2 Dum appropiant ſuper me nocentes, ut edant carnes meas:

Qui tribulant me inimici mei, ipſi infirmati ſunt & ceciderunt.

3 Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum.

Si exurgat adverſum me prælium, in hoc ego ſperabo. B

4 Unam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ:

Ut videam voluptatem Domini, & viſitem templum ejus.

5 Quoniam abſcondit me in tabernaculo ſuo: in die malorum protexit me in abſcondito tabernaculi ſui.

6 In petra exaltavit me: & nunc exaltavit caput meum ſuper inimicos meos. C

Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hoſtiam vociferationis: cantabo, & pſalmum dicam Domino.

7 Exaudi Domine vocem meam, qua clamavi ad te: miſerere mei, & exaudi me.

8 Tibi dixit cor meum, exquiſivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram.

9 Ne avertas faciem tuam à me: ne declines in ira à ſervo tuo.

Adjutor meus eſto: ne derelinquas me, neque deſpicias me Deus ſalutaris meus.

10 Quoniam

Digitized by Google

10 Quoniam pater meus,& mater mea,dereliquerunt me: Dominus autem aſſumpſit me.

D 11 Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in ſemitam rectam propter inimicos meos.

12 Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui, & mentita eſt iniquitas ſibi.

13 Credo videre bona Domini in terra viventium.

14 Expecta Dominum, viriliter age:& confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.

Pſalmus ipſi David. XXVII.

A 1 AD te Domine clamabo,Deus meus ne ſileas à me: ne quando taceas à me, & aſſimilabor deſcendentibus in lacum.

2 Exaudi Domine vocem deprecationis meæ dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum ſanctum tuum.

3 Ne ſimul trahas me cum peccatoribus: & cum operantibus iniquitatem ne perdas me:

Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo, mala autem in cordibus eorum.

4 Da illis ſecundùm opera eorum, & ſecundùm nequitiam adinventionum ipſorum.

Secundùm opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipſis.

B 5 Quoniam non intellexerunt opera Domini, & in opera manuum ejus deſtrues illos, & non ædificabis eos.

6 Benedictus Dominus: quoniam exaudivit vocem deprecationis meæ.

7 Dominus adjutor meus,& protector meus:in ipſo ſperavit cor meum, & adjutus ſum.

Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.

8 Dominus fortitudo plebis ſuæ: & protector ſalvationum Chriſti ſui eſt.

9 Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuæ, & rege eos, & extolle illos uſque in æternum.

1 Pſalmus David,In conſummatione tabernaculi. XXVIII.

A AFferte Domino filij Dei: afferte Domino filios arietum.

2 Afferte Domino gloriam & honorem,afferte Domino gloriam nomini ejus:adorate Dominum in atrio ſancto ejus.

B 3 Vox Domini ſuper aquas, Deus majeſtatis intonuit: Dominus ſuper aquas multas.

4 Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.

5 Vox Domini confringentis cedros: & confringet Dominus cedros Libani:

6 Et comminuet eas tamquam vitulum Libani: & dilectus quemadmodum filius unicornium.

7 Vox Domini intercidentis flammam ignis:

8 Vox Domini concutientis deſertum: & commovebit Dominus deſertum Cades.

9 Vox Domini præparantis cervos, & revelabit condenſa: & in templo ejus omnes dicent gloriam. C

10 Dominus diluvium inhabitare facit: & ſedebit Dominus rex in æternum.

11 Dominus virtutem populo ſuo dabit: Dominus benedicet populo ſuo in pace.

1 Pſalmus Cantici,In dedicatione domus David. XXIX.

2 EXaltabo te Domine quoniam ſuſcepiſti me: nec delectaſti inimicos meos ſuper me. A

3 Domine Deus meus clamavi ad te, & ſanaſti me.

4 Domine eduxiſti ab inferno animam meam: ſalvaſti me à deſcendentibus in lacum.

5 Pſallite Domino ſancti ejus: & confitemini memoriæ ſanctitatis ejus.

6 Quoniam ira in indignatione ejus: & vita in voluntate ejus. B

Ad veſperum demorabitur fletus; & ad matutinum lætitia.

7 Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in æternum.

8 Domine in voluntate tua, præſtitiſti decori meo virtutem.

Averriſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. C

9 Ad te Domine clamabo:& ad Deum meum deprecabor.

10 Quæ utilitas in ſanguine meo,dum deſcendo in corruptionem?

Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam?

11 Audivit Dominus,& miſertus eſt mei:Dominus factus eſt adjutor meus.

12 Convertiſti planctum meum in gaudium mihi: conſcidiſti ſaccum meum,& circumdediſti me lætitia:

13 Ut cantet tibi gloria mea, & non compungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

1 In finem, Pſalmus David, pro extaſi. XXX.

2 IN te Domine ſperavi,non confundar in æternum: in juſtitia tua libera me. A

3 Inclina ad me aurem tuam, accelera ut eruas me.

Eſto mihi in Deum protectorem;& in domum refugij, ut ſalvum me facias.

4 Quoniam fortitudo mea,& refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.

5 Educes me de laqueo hoc, quem abſconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.

6 * In manus tuas commendo ſpiritum meum: redemiſti me Domine Deus veritatis. * Luc. 23.f.46.

Digitized by Google

7 Odiſti obſervantes vanitates, ſupervacuè.
Ego autem in Domino ſperavi: 8 Exultabo,
& lætabor in miſericordia tua.
Quoniam reſpexiſti humilitatem meam, ſalva-
ſti de neceſſitatibus animam meam.
9 Nec concluſiſti me in manibus inimici: ſta-
tuiſti in loco ſpatioſo pedes meos.
B 10 Miſerere mei Domine quoniam tribulor:
conturbatus eſt in ira oculus meus, anima mea, &
venter meus:
11 Quoniam defecit in dolore vita mea, & an-
ni mei in gemitibus.
Infirmata eſt in paupertate virtus mea: & oſſa
mea conturbata ſunt.
12 Super omnes inimicos meos factus ſum op-
probrium & vicinis meis valdè, & timor notis
meis.
C Qui videbant me, foras fugerunt à me:
13 Oblivioni datus ſum, tamquam mortuus à
corde.
Factus ſum tamquam vas perditum: 14 Quo-
niam audivi vituperationem multorum commo-
rantium in circuitu.
In eo dum convenirent ſimul adverſum me, ac-
cipere animam meam conſiliati ſunt.
15 Ego autem in te ſperavi Domine: dixi:
Deus meus es tu: 16 In manibus tuis ſortes
meæ.
Eripe me de manu inimicorum meorum, & à
perſequentibus me.
17 Illuſtra faciem tuam ſuper ſervum tuum,
ſalvum me fac in miſericordia tua: 18 Domine
non confundar, quoniam invocavi te.
Erubeſcant impij, & deducantur in infernum:
19 muta fiant labia doloſa.
Quæ loquuntur adverſus juſtum iniquitatem,
in ſuperbia, & in abuſione.
20 Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ
D Domine, quam abſcondiſti timentibus te.
Perfeciſti eis, qui ſperant in te, in conſpectu
filiorum hominum.
21 Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ à
conturbatione hominum.
Proteges eos in tabernaculo tuo à contradictio-
ne linguarum.
22 Benedictus Dominus: quoniam mirifi-
cavit miſericordiam ſuam mihi in civitate mu-
nita.
23 Ego autem dixi in exceſſu mentis meæ:
Projectus ſum à facie oculorum tuorum.
Ideò exaudiſti vocem orationis meæ, dum cla-
marem ad te.
24 Diligite Dominum omnes ſancti ejus: quo-
niam veritatem requiret Dominus, & retribuet
abundanter facientibus ſuperbiam.
25 Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum,
omnes qui ſperatis in Domino.

Ipſi David intellectus. XXXI.

A Rom.4. b.7. 1 Beati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates: &
quorum tecta ſunt peccata.
2 Beatus vir, cui non imputavit Dominus pec-
catum, nec eſt in ſpiritu ejus dolus.
3 Quoniam tacui, inveteraverunt oſſa mea, dum
clamarem tota die.
4 Quoniam die ac nocte gravata eſt ſuper me
manus tua: converſus ſum in ærumna mea, dum
configitur ſpina.
5 Delictum meum cognitum tibi feci: & inju-
ſtitiam meam non abſcondi. B
* Dixi: Confitebor adverſum me injuſtitiam * Iſa.
meam Domino: & tu remiſiſti impietatem pec- 65.d.24
cati mei.
6 Pro hac orabit ad te omnis ſanctus, in tem-
pore opportuno.
Verumtamen in diluvio aquarum multarum, ad
eum non approximabunt.
7 Tu es refugium meum à tribulatione, quæ C
circumdedit me: exultatio mea erue me à cir-
cumdantibus me.
8 Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via
hac, qua gradieris: firmabo ſuper te oculos meos.
9 Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus
non eſt intellectus.
In camo & fræno maxillas eorum conſtringe,
qui non approximant ad te.
10 Multa flagella peccatoris, ſperantem autem
in Domino miſericordia circumdabit.
11 Lætamini in Domino & exultate juſti, &
gloriamini omnes recti corde.

Pſalmus David. XXXII.

1 Exultate juſti in Domino: rectos decet col- A
laudatio.
2 Confitemini Domino in cithara: in pſalterio
decem chordarum pſallite illi.
3 Cantate ei canticum novum: benè pſallite ei
in vociferatione.
4 Quia rectum eſt verbum Domini, & omnia
opera ejus in fide.
5 Diligit miſericordiam & judicium: miſeri-
cordia Domini plena eſt terra.
6 Verbo Domini cæli firmati ſunt: & ſpiritu B
oris ejus omnis virtus eorum.
7 Congregans ſicut in utre aquas maris: po-
nens in theſauris abyſſos.
8 Timeat Dominum omnis terra: ab eo
autem commoveantur omnes inhabitantes or-
bem.
9 * Quoniam ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe * Judith
mandavit, & creata ſunt. 16.c.17
10 Dominus diſſipat conſilia gentium: reprobat
autem cogitationes populorum, & reprobat con-
ſilia principum.
11 Conſilium autem Domini in æternum ma- C
net: cogitationes cordis ejus in generatione &
generationem.
12 Beata gens, cujus eſt Dominus, Deus ejus:
populus, quem elegit in hereditatem ſibi.
13 De cælo reſpexit Dominus: vidit omnes fi-
lios hominum.
14 De præparato habitaculo ſuo reſpexit ſuper
omnes, qui habitant terram.

15 Qui

Digitized by Google

15 Qui finxit ſigillatim corda eorum : qui intelligit omnia opera eorum.

16 Non ſalvatur rex per multam virtutem : & gigas non ſalvabitur in multitudine virtutis ſuæ.

D 17 Fallax equus ad ſalutem:in abundantia autem virtutis ſuæ non ſalvabitur.

18 Ecce oculi Domini ſuper metuentes eum : & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia ejus.

19 Ut eruat à morte animas eorum : & alat eos in fame.

20 Anima noſtra ſuſtinet Dominum:quoniam adjutor & protector noſter eſt.

21 Quia in eo lætabitur cor noſtrum : & in nomine ſancto ejus ſperavimus.

22 Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos : quemadmodum ſperavimus in te.

1 Davidi,cùm immutavit vultum ſuum coram Achimelech, & dimiſit eum & abiit.
(*1. Reg. 21.*) XXXIII.

A 2 Benedicam Dominum in omni tempore : ſemper laus ejus in ore meo.

3 In Domino laudabitur anima mea : audiant manſueti, & lætentur.

4 Magnificate Dominum mecum : & exaltemus nomen ejus in idipſum.

5 Exquiſivi Dominum, & exaudivit me:& ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

6 Accedite ad eum,& illuminamini : & facies veſtræ non confundentur.

B 7 Iſte pauper clamavit, & Dominus exaudivit eum : & de omnibus tribulationibus ejus ſalvavit eum.

8 Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum : & eripiet eos.

9 Guſtate,& videte quoniam ſuavis eſt Dominus : beatus vir, qui ſperat in eo.

10 Timete Dominum omnes ſancti ejus : quoniam non eſt inopia timentibus eum.

** Luc. 1. f. 53.* C 11 * Divites eguerunt & eſurierunt : inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.

12 Venite Filij, audite me : timorem Domini docebo vos.

** 1. Petr. 3. b. 10.* 13 * Quis eſt homo qui vult vitam:diligit dies videre bonos ?

14 Prohibe linguam tuam à malo : & labia tua ne loquantur dolum.

15 Diverte à malo, & fac bonum : inquire pacem, & perſequere eam.

** Eccli. 15. d. 20. Hebr. 4. d. 13.* 16 Oculi Domini * ſuper juſtos : & aures ejus in preces eorum.

17 Vultus autem Domini ſuper facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum.

18 Clamaverunt juſti, & Dominus exaudivit eos : & ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.

19 Juxtà eſt Dominus iis, qui tribulato ſunt corde : & humiles ſpiritu ſalvabit.

20 Multæ tribulationes juſtorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.

21 Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum:unum ex his non conteretur.

22 Mors peccatorum peſſima : & qui oderunt juſtum delinquent.

23 Redimet Dominus animas ſervorum ſuorum : & non delinquent omnes qui ſperant in eo.

1 Ipſi David. XXXIV.

Judica Domine nocentes me, expugna impugnantes me. A

2 Apprehende arma & ſcutum : & exurge in adjutorium mihi.

3 Effunde frameam, & conclude adverſus eos, qui perſequuntur me : dic animæ meæ : Salus tua ego ſum.

4 * Confundantur & revereantur, quærentes animam meam. ** Infr. 39. d. 15.*

Avertantur retrorſum, & confundantur cogitantes mihi mala.

5 Fiant tanquam pulvis ante faciem venti : & angelus Domini coarctans eos.

6 Fiat via illorum tenebræ & lubricum : & angelus Domini perſequens eos. B

7 Quoniam gratis abſconderunt mihi interitum laquei ſui : ſupervacuè exprobraverunt animam meam.

8 Veniat illi laqueus, quem ignorat : & captio, quam abſcondit,apprehendat eum:& in laqueum cadat in ipſum.

9 Anima autem mea exultabit in Domino:& delectabitur ſuper ſalutari ſuo.

10 Omnia oſſa mea dicent : Domine, quis ſimilis tibi ?

Eripiens inopem de manu fortiorum ejus : egenum & pauperem à diripientibus eum.

11 Surgentes teſtes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me.

12 Retribuebant mihi mala pro bonis : ſterilitatem animæ meæ.

13 Ego autem cùm mihi moleſti eſſent,induebar cilicio. C

Humiliabam in jejunio animam meam:& oratio mea in ſinu meo convertetur.

14 Quaſi proximum,& quaſi fratrem noſtrum, ſic complacebam:quaſi lugens & contriſtatus ſic humiliabar.

15 Et adverſum me lætati ſunt,& convenerunt: congregata ſunt ſuper me flagella, & ignoravi.

16 Diſſipati ſunt, nec compuncti, tentaverunt me, ſubſannaverunt me ſubſannatione : frenduerunt ſuper me dentibus ſuis.

17 Domine quando reſpicies ? reſtitue animam meam à malignitate eorum,à leonibus unicam meam.

18 Confitebor tibi in eccleſia magna,in populo gravi laudabo te.

19 Non ſupergaudeant mihi qui adverſantur mihi iniquè: * qui oderunt me gratis & annuunt oculis. ** Ioan. 15. d. 25.*

20 Quoniam mihi quidem pacificè loquebantur : & in iracundia terræ loquentes,dolos cogitabant.

Digitized by Google

21 Et dilataverunt ſuper me os ſuum:dixerunt
Euge,euge, viderunt oculi noſtri.
22 Vidiſti Domine, ne ſileas: Domine ne diſ-
cedas à me.
D 23 Exurge & intende judicio meo;Deus meus,
& Dominus meus, in cauſam meam.
24 Judica me ſecundùm juſtitiam tuam Domi-
ne Deus meus,& non ſupergaudeant mihi.
25 Non dicant in cordibus ſuis: Euge , euge,
animæ noſtræ: nec dicant: Devoravimus eum.
26 Erubeſcant & revereantur ſimul,qui gratu-
lantur malis meis.
Induantur confuſione & reverentia qui magna
loquuntur ſuper me.
27 Exultent & lætentur qui volunt juſtitiam
meam: & dicant ſemper: Magnificetur Domi-
nus,qui volunt pacem ſervi ejus.
28 Et lingua mea meditabitur juſtitiam tuam,
tota die laudem tuam.

1 In finem, ſervo Domini ipſi David.

XXXV.

A 2 DIxit injuſtus ut delinquat in ſemetipſo:non
eſt timor Dei ante oculos ejus.
* Sup. 13. a. 3. 3 * Quoniam doloſè egit in conſpectu ejus:
ut inveniatur iniquitas ejus ad odium.
4 Verba oris ejus iniquitas,& dolus: noluit in-
telligere ut benè ageret.
5 Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo: aſti-
tit omni viæ non bonæ,malitiam autem non odi-
vit.
6 Domine in cælo miſericordia tua: & veritas
tua uſque ad nubes.
7 Juſtitia tua ſicut montes Dei: judicia tua
abyſſus multa.
Homines,& jumenta ſalvabis Domine: 8 Quem-
admodum multiplicaſti miſericordiam tuam
Deus.
B Filij autem hominum, in tegmine alarum tua-
rum ſperabunt.
9 Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ:& tor-
rente voluptatis tuæ potabis eos.
10 Quoniam apud te eſt fons vitæ:& in lumi-
ne tuo videbimus lumen.
11 Prætende miſericordiam tuam ſcientibus te,
& juſtitiam tuam his,qui recto ſunt corde.
12 Non veniat mihi pes ſuperbiæ: & manus
peccatoris non moveat me.
13 Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem:
expulſi ſunt,nec potuerunt ſtare.

1 Pſalmus ipſi David. XXXVI.

A NOli æmulari in malignantibus: neque zela-
veris facientes iniquitatem.
2 Quoniam tamquam fœnum velociter areſ-
cent: & quemadmodum olera herbarum citò de-
cident.
3 Spera in Domino,& fac bonitatem: & inha-
bita terram,& paſcêris in divitiis ejus.
4 Delectare in Domino: & dabit tibi petitio-
nes cordis tui.
5 Revela Domino viam tuam , & ſpera in eo:
& ipſe faciet.
6 Et educet quaſi lumen juſtitiam tuam, & ju-
dicium tuum tamquam meridiem: 7 Subditus
eſto Domino, & ora eum.
Noli æmulari in eo,qui proſperatur in via ſua;
in homine faciente injuſtitias.
8 Deſine ab ira, & derelinque furorem: noli
æmulari ut maligneris.
9 Quoniam qui malignantur, exterminabun-
tur: ſuſtinentes autem Dominum, ipſi heredita-
bunt terram.
10 Et adhuc puſillum,& non erit peccator: & B
quæres locum ejus, & non invenies.
11 * Manſueti autem hereditabunt terram, & * Matt. 5. a. 4.
delectabuntur in multitudine pacis.
12 Obſervabit peccator juſtum:& ſtridebit ſu-
per eum dentibus ſuis.
13 Dominus autem irridebit eum: quoniam
proſpicit quòd veniet dies ejus.
14 Gladium evaginaverunt peccatores: inten-
derunt arcum ſuum,
Ut dejiciant pauperem & inopem: ut trucident
rectos corde.
15 Gladius eorum intret in corda ipſorum: &
arcus eorum confringatur.
16 Melius eſt modicum juſto, ſuper divitias
peccatorum multas.
17 Quoniam brachia peccatorum conterentur:
confirmat autem juſtos Dominus.
18 Novit Dominus dies immaculatorum: &
hereditas eorum in æternum erit.
19 Non confundentur in tempore malo, & in
diebus famis ſaturabuntur: 20 Quia peccatores
peribunt.
Inimici verò Domini mox ut honorificati fue- C
rint & exaltati: deficientes,quemadmodum fu-
mus deficient.
21 Mutuabitur peccator, & non ſolvet: juſtus
autem miſeretur & tribuet.
22 Quia benedicentes ei hereditabunt terram:
maledicentes autem ei diſperibunt.
23 Apud Dominum greſſus hominis dirigen-
tur: & viam ejus volet.
24 Cùm ceciderit,non collidetur: quia Domi-
nus ſupponit manum ſuam.
25 Junior fui,etenim ſenui: & non vidi juſtum
derelictum, nec ſemen ejus quærens panem.
26 Tota die miſeretur & commodat: & ſemen
illius in benedictione erit.
27 Declina à malo, & fac bonum: & inhabita
in ſæculum ſæculi.
28 Quia Dominus amat judicium, & non de-
relinquet ſanctos ſuos: in æternum conſervabun-
tur.
Injuſti punientur: & ſemen impiorum peri-
bit.
29 Juſti autem hereditabunt terram: & inha- D
bitabunt in ſæculum ſæculi ſuper eam.
30 * Os juſti meditabitur ſapientiam, & lin- * Prov. 31. d. 26.
gua ejus loquetur judicium.
31 * Lex Dei ejus in corde ipſius: & non ſup- * Iſai. 51. c. 7.
plantabuntur greſſus ejus.

32 Conſide

Digitized by Google

D 32 Conſiderat peccator juſtum:& quærit mor-
tificare eum.
33 Dominus autem non derelinquet eum in
manibus ejus:nec damnabit eum cùm judicabi-
tur illi.
34 Expecta Dominum,& cuſtodi viam ejus:&
exaltabit te ut hereditate capias terram:cùm pe-
rierint peccatores videbis.
35 Vidi impium ſuperexaltatum, & elevatum
ſicut cedros Libani.
36 Et tranſivi,& ecce non erat & quæſivi eum,
& non eſt inventus locus ejus.
37 Cuſtodi innocentiam , & vide æquitatem :
quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico.
38 Injuſti autem diſperibunt ſimul : reliquiæ
impiorum interibunt.
39 Salus autem juſtorum à Domino : & prote-
ctor eorum in tempore tribulationis.
40 Et adjuvabit eos Dominus,& liberabit eos:
& eruet eos à peccatoribus,& ſalvabit eos : quia
ſperaverunt in eo.

1 Pſalmus David in rememorationem de
ſabbato. XXXVII.

A 2 DOmine ne in furore tuo arguas me, neque
in ira tua corripias me.
Sup. 6. a. 2. 3 Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi : &
confirmaſti ſuper me manum tuam.
4 Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ:
non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meo-
rum.
5 Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt
caput meum:& ſicut onus grave gravatæ ſunt
ſuper me.
6 Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ,
à facie inſipientiæ meæ.
7 Miſer factus ſum & curvatus ſum uſque in
finem : tota die contriſtatus ingrediebar.
B 8 Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſioni-
bus : & non eſt ſanitas in carne mea.
9 Afflictus ſum,& humiliatus ſum nimis : ru-
giebam à gemitu cordis mei.
10 Domine, ante te omne deſiderium meum :
& gemitus meus à te non eſt abſconditus.
11 Cor meum conturbatum eſt, dereliquit me
virtus mea:& lumen oculorum meorum,& ipſum
non eſt mecum.
12 Amici mei , & proximi mei adverſum me
appropinquaverunt, & ſteterunt.
Et qui juxta me erant, de longè ſteterunt :
C 13 Et vim faciebant qui quærebant animã meã.
Et qui inquirebant mala mihi,locuti ſunt vani-
tates : & dolos tota die meditabantur.
14 Ego autem tanquam ſurdus non audiebam:
& ſicut mutus non aperiens os ſuum.
15 Et factus ſum ſicut homo non audiens : &
non habens in ore ſuo redargutiones.
16 Quoniam in te Domine ſperavi : tu exau-
dies me Domine Deus meus.
17 Quia dixi : Nequando ſupergaudeant mihi
inimici mei : & dum commoventur pedes mei ,
ſuper me magna locuti ſunt.
18 Quoniam ego in flagella paratus ſum & do-
lor meus in conſpectu meo ſemper. D
19 Quoniam iniquitatem meam annuntiabo :
& cogitabo pro peccato meo.
20 Inimici autem mei vivunt , & confirmati
ſunt ſuper me : & multiplicati ſunt qui oderunt
me iniquè.
21 Qui retribuunt mala pro bonis,detrahebant
mihi : quoniam ſequebar bonitatem.
22 Ne derelinquas me Domine Deus meus :
ne diſceſſeris à me.
23 Intende in adjutorium meum,Domine Deus
ſalutis meæ.

1 In finem , ipſi Idithun , Canticum
David. XXXVIII.

2 DIxi : Cuſtodiam vias meas : ut non delin- A
quam in lingua mea.
Poſui ori meo cuſtodiam ,cùm conſiſteret pec-
cator adverſum me.
3 Obmutui, & humiliatus ſum,& ſilui à bonis:
& dolor meus renovatus eſt.
4 Concaluit cor meum intra me:& in medita-
tione mea exardeſcet ignis.
5 Locutus ſum in lingua mea:Notum fac mihi
Domine finem meum ,
Et numerum dierum meorum quis eſt:ut ſciam B
quid deſit mihi.
6 Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos:& ſub-
ſtantia mea tamquam nihilum ante te.
Verumtamen univerſa vanitas , omnis homo
vivens.
7 Verumtamen in imagine pertranſit homo ſed
& fruſtrà conturbatur.
Theſaurizat : & ignorat cui congregabit ea.
8 Et nunc quæ eſt expectatio mea ? nónne Do-
minus ? & ſubſtantia mea apud te eſt.
9 Ab omnibus iniquitatibus meis erue me :
opprobrium inſipienti dediſti me.
10 Obmutui,& non aperui os meum,quoniam C
tu feciſti : 11 Amove à me plagas tuas.
12 A fortitudine manus tuæ ego defeci in in-
crepationibus : propter iniquitatem corripuiſti
hominem.
Et tabeſcere feciſti ſicut araneam animam
ejus:verumtamen vanè conturbatur omnis homo.
13 Exaudi orationem meam Domine , &
deprecationem meam : auribus percipe lacrymas
meas.
Ne ſileas : quoniam advena ego ſum apud te ,
& peregrinus, ſicut omnes patres mei.
14 Remitte mihi , ut refrigerer priùs quàm
abeam, & ampliùs non ero.

1 In finem, Pſalmus ipſi David.
XXXIX.

2 EXpectans expectavi Dominum , & intendit A
mihi.
3 Et exaudivit preces meas : & eduxit me de
lacu miſeriæ, & de luto fæcis.

Digitized by Google

Et ſtatuit ſuper petram pedes meos : & direxit
greſſus meos.
4 Et immiſit in os meum canticum novum ,
carmen Deo noſtro.
Videbunt multi & timebunt : & ſperabunt in
Domino.
5 Beatus vir , cujus eſt nomen Domini ſpes
ejus : & non reſpexit in vanitates & inſanias
falſas.
6 Multa feciſti tu Domine Deus meus mira-
bilia tua : & cogitationibus tuis non eſt qui ſimi-
lis ſit tibi.
Annuntiavi & locutus ſum : multiplicati ſunt
B ſuper numerum.
* Heb. 10.b.5. 7 * Sacrificium & oblationem noluiſti : aures
autem perfeciſti mihi.
Holocauſtum & pro peccato non poſtulaſti :
8 tunc dixi : Ecce venio.
In capite libri ſcriptum eſt de me 9 ut facerem
voluntatem tuam : Deus meus volui , & legem
tuam in medio cordis mei.
10 Annuntiavi juſtitiam tuam in eccleſia ma-
gna , ecce labia mea non prohibebo: Domine tu
ſciſti.
11 Juſtitiam tuam non abſcondi in corde meo:
veritatem tuam & ſalutare tuum dixi.
C Non abſcondi miſericordiam tuam, & verita-
tem tuam, à concilio multo.
12 Tu autem Domine ne longè facias miſera-
tiones tuas à me : miſericordia tua & veritas tua
ſemper ſuſceperunt me.
13 Quoniam circumdederunt me mala , quo-
rum non eſt numerus: comprehenderunt me ini-
quitates meæ, & non potui ut viderem.
Multiplicatæ ſunt ſuper capillos capitis mei: &
cor meum dereliquit me.
* Inf. 69 a. 1. 14 Complaceat tibi Domine ut eruas me : *
Domine, ad adjuvandum me reſpice.
* Sup. 34 a. 4. 15 * Confundantur & revereantur ſimul , qui
D quærunt animam meam, ut auferant eam.
Convertantur retrorſum, & revereantur qui vo-
lunt mihi mala.
16 Ferant confeſtim confuſionem ſuam, qui di-
cunt mihi : Euge, euge.
17 Exultent & lætentur ſuper te omnes quæ-
rentes te : & dicant ſemper : Magnificetur Do-
minus : qui diligunt ſalutare tuum.
18 Ego autem mendicus ſum, & pauper : Do-
minus ſolicitus eſt mei.
Adjutor meus, & protector meus tu es : Deus
meus ne tardaveris.

1 In finem, Pſalmus ipſi David. XL.

A 2 Beatus qui intelligit ſuper egenum , &
pauperem : in die mala liberabit eum Do-
minus.
3 Dominus conſervet eum, & vivificet eum, &
beatum faciat eum in terra : & non tradat eum in
animam inimicorum ejus.
4 Dominus opem ferat illi ſuper lectum dolo-
ris ejus : univerſum ſtratum ejus verſaſti in in-
firmitate ejus.
5 Ego dixi : Domine miſerere mei : ſana animam
meam, quia peccavi tibi.
6 Inimici mei dixerunt mala mihi : Quando
morietur, & peribit nomen ejus?
7 Et ſi ingrediebatur ut videret, vana loqueba-
tur, cor ejus congregavit iniquitatem ſibi.
Egrediebatur foras , & loquebatur 8 in idip-
ſum.
Adverſum me ſuſurrabant omnes inimici mei.
adverſum me cogitabant mala mihi.
9 Verbum iniquum conſtituerunt adverſum
me : Numquid qui dormit non adjiciet ut re-
ſurgat ? * Act. 1. c. 16.
10 * Etenim homo pacis meæ, in quo ſperavi: C
qui edebat panes meos , magnificavit ſuper me
ſupplantationem.
11 Tu autem Domine miſerere mei, & reſuſ-
cita me : & retribuam eis.
12 In hoc cognovi quoniam voluiſti me : quo-
niam non gaudebit inimicus meus ſuper me.
13 Me autem propter innocentiam ſuſcepiſti :
& confirmaſti me in conſpectu tuo in æternum.
14 Benedictus Dominus Deus Iſraël à ſæculo,
& uſque in ſæculum : fiat, fiat.

1 In finem , Intellectus filiis Core. XLI.

2 Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes A
aquarum : ita deſiderat anima mea ad te
Deus.
3 Sitivit anima mea ad Deum * fortem vi- * Fontem.
vum : quando veniam & apparebo ante faciem
Dei ?
4 Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac
nocte : dum dicitur mihi quotidie : Ubi eſt Deus
tuus ?
5 Hæc recordatus ſum, & effudi in me animam
meam : quoniam tranſibo in locum tabernaculi B
admirabilis, uſque ad domum Dei :
In voce exultationis, & confeſſionis : ſonus epu-
lantis.
6 Quare triſtis es anima mea ? & quare con-
turbas me ?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi :
ſalutare vultus mei , 7 Et Deus meus.
Ad meipſum anima mea conturbata eſt : pro-
ptereà memor ero tui de terra Jordanis, & Her-
moniim à monte modico.
8 Abyſſus abyſſum invocat, in voce cataracta-
rum tuarum.
Omnia excelſa tua, & fluctus tui ſuper me tran-
ſierunt.
9 In die mandavit Dominus miſericordiam C
ſuam, & nocte canticum ejus.
Apud me oratio Deo vitæ meæ, 10 Dicam
Deo : Suſceptor meus es.
Quare oblitus es mei ? & quare contriſtatus in-
cedo, dum affligit me inimicus ?
11 Dum confringuntur oſſa mea , exprobrave-
runt mihi qui tribulant me inimici mei.
Dum dicunt mihi per ſingulos dies : Ubi eſt
Deus tuus ? 12 Quare triſtis es anima mea ? &
quare conturbas me ?

Spera

Digitized by Google

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi : ſalutare vultus mei, & Deus meus.

Pſalmus David. XLII.

A 1 JUdica me Deus, & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta, ab homine iniquo & doloſo erue me.

2 Quia tu es Deus fortitudo mea : quare me repuliſti ? & quare triſtis incedo, dum affligit me inimicus ?

3 Emitte lucem tuam & veritatem tuam : ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in montem ſanctum tuum, & in tabernacula tua.

B 4 Et introibo ad altare Dei : ad Deum, qui lætificat juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus :
5 Quare triſtis es anima mea ? & quare conturbas me ?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi : ſalutare vultus mei, & Deus meus.

1 In finem, Filiis Core ad intellectum. XLIII.

A 2 DEus auribus noſtris audivimus, patres noſtri annuntiaverunt nobis,

Opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

3 Manus tua gentes diſperdidit, & plantaſti eos : afflixiſti populos, & expuliſti eos :

4 Nec enim in gladio ſuo poſſederunt terram, & brachium eorum non ſalvavit eos :

Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui : quoniam complacuiſti in eis.

5 Tu es ipſe rex meus & Deus meus: qui mandas ſalutes Jacob.

B 6 In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis.

7 Non enim in arcu meo ſperabo : & gladius meus non ſalvabit me.

8 Salvaſti enim nos de affligentibus nos : & odientes nos confudiſti.

9 In Deo laudabimur tota die : & in nomine tuo confitebimur in ſæculum.

10 Nunc autem repuliſti & confudiſti nos: & non egredieris Deus in virtutibus noſtris.

11 Avertiſti nos retrorſum poſt inimicos noſtros : & qui oderunt nos, diripiebant ſibi.

12 Dediſti nos tamquam oves eſcarum : & in gentibus diſperſiſti nos.

C 13 Vendidiſti populum tuum ſine pretio : & non fuit multitudo in commutationibus eorum.

14 Poſuiſti nos opprobrium vicinis noſtris, ſubſannationem & deriſum his, qui ſunt in circuitu noſtro.

15 Poſuiſti nos in ſimilitudinem Gentibus ; commotionem capitis in populis.

16 Tota die verecundia mea contra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me.

17 A voce exprobrantis & obloquentis, à facie inimici & perſequentis.

18 Hæc omnia venerunt ſuper nos, nec obliti ſumus te : & iniquè non egimus in teſtamento tuo.

19 Et non receſſit retrò cor noſtrum : & declinaſti ſemitas noſtras à via tua. D

20 Quoniam humiliaſti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis.

21 Si obliti ſumus nomen Dei noſtri, & ſi expandimus manus noſtras ad deum alienum :

22 Nónne Deus requiret iſta ? ipſe enim novit abſcondita cordis.

* Quoniam propter te mortificamur tota die : æſtimati ſumus ſicut oves occiſionis. * Rom. 8. g. 36.

23 Exurge, quare obdormis Domine ? exurge, & ne repellas in finem.

24 Quare faciem tuam avertis, oblivíſceris inopiæ noſtræ & tribulationis noſtræ ?

25 Quoniam humiliata eſt in pulvere anima noſtra : conglutinatus eſt in terra venter noſter.

26 Exurge Domine, adjuva nos: & redime nos propter nomen tuum.

1 In finem, pro iis qui commutabuntur, filiis Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto. XLIV.

2 ERuctavit cor meum verbum bonum : dico ego opera mea regi. A

Lingua mea calamus ſcribæ, velociter ſcribentis.

3 Speciosus forma præ filiis hominum, diffuſa eſt gratia in labiis tuis : propterea benedixit te Deus in æternum.

4 Accingere gladio tuo ſuper femur tuum, potentiſſime.

5 Specie tua & pulchritudine tua intende, proſperè procede, & regna, B

Propter veritatem & manſuetudinem, & juſtitiam : & deducet te mirabiliter dextera tua.

6 Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent, in corda inimicorum regis.

7 * Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi : virga directionis virga regni tui. * Heb. 1. c. 8.

8 Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.

9 Myrrha, & gutta, & caſia à veſtimentis tuis, à domibus eburneis : ex quibus delectaverunt te C
10 filiæ regum in honore tuo.

Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato : circumdata varietate.

11 Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam : & oblivíſcere populum tuum, & domum patris tui.

12 Et concupiſcet rex decorem tuum : quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus : & adorabunt eum.

13 Et filiæ Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur, omnes divites plebis.

14 Omnis gloria ejus filiæ regis ab intus, in fimbriis aureis 15 circumamicta varietatibus. D

Adducentur regi virgines poſt eam ; proximæ ejus afferentur tibi.

16 Afferen

Digitized by Google

16 Afferentur in lætitia & exultatione: addu-
centur in templum regis.
17 Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij: conſti-
tuus eos principes ſuper omnem terram.
18 Memores erunt nominis tui in omni gene-
ratione & generationem.
Propterea populi confitebuntur tibi in æter-
num & in ſæculum ſæculi.

1 In finem, Filiis Core pro arcanis,
Pſalmus XLV.

A 2 DEus noſter refugium, & virtus; adjutor in
tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.
3 Propterea non timebimus dum turbabitur
terra: & transferentur montes in cor maris.
4 Sonuerunt & turbatæ ſunt aquæ eorum: con-
turbati ſunt montes in fortitudine ejus.
5 Fluminis impetus lætificat civitatem Dei:
ſanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus.
B 6 Deus, in medio ejus, non commovebitur: ad-
juvabit eam Deus manè diluculo.
7 Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt re-
gna: dedit vocem ſuam, mota eſt terra.
8 Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor no-
ſter Deus Jacob.
9 Venite, & videte opera Domini, quæ poſuit
prodigia ſuper terram: 10 Auferens bella uſque
ad finem terræ.
C Arcum conteret & confringet arma: & ſcuta
comburet igni.
11 Vacate, & videte quoniam ego ſum Deus:
exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.
12 Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor no-
ſter Deus Jacob.

1 In finem, pro filiis Core Pſalmus
XLVI.

A 2 OMnes Gentes plaudite manibus: jubilate
Deo in voce exultationis.
3 Quoniam Dominus excelſus, terribilis: Rex
magnus ſuper omnem terram.
4 Subjecit populos nobis, & gentes ſub pedibus
noſtris.
5 Elegit nobis hereditatem ſuam, ſpeciem Ja-
cob, quam dilexit.
* 1.Reg. 6.c.15. 6 * Aſcendit Deus in jubilo, & Dominus in
B voce tubæ.
7 Pſallite Deo noſtro, pſallite: pſallite Regi no-
ſtro, pſallite.
8 Quoniam Rex omnis terræ Deus: pſallite
ſapienter.
9 Regnabit Deus ſuper Gentes: Deus ſedet ſu-
per ſedem ſanctam ſuam.
10 Principes populorum congregati ſunt cum
Deo Abraham: quoniam dij fortes terræ, vehe-
menter elevati ſunt.

1 Pſalmus Cantici filiis Core ſecunda ſabbati.
XLVII.

2 MAgnus Dominus: & laudabilis nimis in A
civitate Dei noſtri, in monte ſancto ejus.
3 Fundatur exultatione univerſæ terræ mons
Sion, latera Aquilonis, civitas Regis magni.
4 Deus in domibus ejus cognoſcetur, cùm ſuſ-
cipiet eam.
5 Quoniam ecce reges terræ congregati ſunt:
convenerunt in unum.
6 Ipſi videntes ſic admirati ſunt, conturba-
ti ſunt, commoti ſunt: 7 Tremor apprehendit
eos.
Ibi dolores ut parturientis, 8 In ſpiritu vehe-
menti conteres naves Tharſis.
9 Sicut audivimus, ſic vidimus in civitate Do- B
mini virtutum, in civitate Dei noſtri: Deus fun-
davit eam in æternum.
10 Suſcepimus Deus miſericordiam tuam, in
medio templi tui.
11 Secundùm nomen tuum Deus, ſic & laus
tua in fines terræ: juſtitia plena eſt dextera
tua.
12 Lætetur mons Sion, & exultent filiæ Judæ,
propter judicia tua Domine.
13 Circumdate Sion, & complectimini eam:
narrate in turribus ejus.
14 Ponite corda veſtra in virtute ejus: & di-
ſtribuite domos ejus, ut enarretis in progenie
altera.
15 Quoniam hic eſt Deus, Deus noſter in
æternum, & in ſæculum ſæculi: ipſe reget nos in
ſæcula.

1 In finem, filiis Core Pſalmus
XLVIII.

2 AUdite hæc omnes Gentes: auribus percipi- A
te omnes, qui habitatis orbem.
3 Quique terrigenæ, & filij hominum: ſimul in
unum dives & pauper.
4 Os meum loquetur ſapientiam: & meditatio
cordis mei prudentiam.
5 * Inclinabo in parabolam aurem meam: ape- * Pſ.77. a. 2. Matt.13 c.35.
riam in pſalterio propoſitionem meam.
6 Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei
mei circumdabit me.
7 Qui confidunt in virtute ſua: & in multitu- B
dine divitiarum ſuarum gloriantur.
8 Frater non redimit, redimet homo: non dabit
Deo placationem ſuam.
9 Et pretium redemptionis animæ ſuæ: &
laborabit in æternum, 10 Et vivet adhuc in
finem.
11 Non videbit interitum, cùm viderit ſapien-
tes morientes: ſimul inſipiens, & ſtultus peribunt.
Et relinquent alienis divitias ſuas: 12 Et ſe-
pulchra eorum domus illorum in æternum.
Tabernacula eorum in progenie, & progenie:
vocaverunt nomina ſua in terris ſuis.
13 Et homo, cùm in honore eſſet, non in-
tellexit:

Digitized by Google

tellexit : comparatus eſt jumentis inſipientibus,&
ſimilis factus eſt illis.
14 Hæc via illorum ſcandalum ipſis : & poſteà
in ore ſuo complacebunt.
D 15 Sicut oves in inferno poſiti ſunt : mors de-
paſcet eos.
Et dominabuntur eorum juſti in matutino : &
auxilium eorum veteraſcet in inferno à gloria eo-
rum.
16 Verumtamen Deus redimet animam meam
de manu inferi, cùm acceperit me.
17 Ne timueris cùm dives factus fuerit homo:
& cùm multiplicata fuerit gloria domus ejus.
18 Quoniam cùm interierit, non ſumet omnia;
neque deſcendet cum eo gloria ejus.
19 Quia anima ejus in vita ipſius benedicetur:
confitebitur tibi cùm benefeceris ei.
20 Introibit uſque in progenies patrum ſuo-
rum : & uſque in æternum non videbit lumen.
21 Homo,cùm in honore eſſet, non intellexit :
comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis
factus eſt illis.

1 Pſalmus Aſaph. XLIX.

A DEus deorum Dominus locutus eſt : & vo-
cavit terram.
A ſolis ortu uſque ad occaſum : 2 Ex Sion ſpe-
cies decoris ejus.
3 Deus manifeſtè veniet : Deus noſter & non
ſilebit.
Ignis in conſpectu ejus exardeſcet:& in circui-
tu ejus tempeſtas valida.
4 Advocabit cælum deſurſum,& terram diſcer-
nere populum ſuum.
5 Congregate illi ſanctos ejus : qui ordinant te-
ſtamentum ejus ſuper ſacrificia.
B 6 Et annuntiabunt cæli juſtitiam ejus:quoniam
Deus judex eſt.
7 Audi populus meus, & loquar; Iſraël, & te-
ſtificabor tibi : Deus Deus tuus ego ſum.
8 Non in ſacrificiis tuis arguam te:holocauſta
autem tua in conſpectu meo ſunt ſemper.
9 Non accipiam de domo tua vitulos,neque de
gregibus tuis hircos.
10 Quoniam meæ ſunt omnes feræ ſilvarum ,
jumenta in montibus & boves.
11 Cognovi omnia volatilia cæli : & pulchritu-
do agri mecum eſt.
C 12 Si eſuriero, non dicam tibi : meus eſt enim
orbis terræ,& plenitudo ejus.
13 Numquid manducabo carnes taurorum?aut
ſanguinem hircorum potabo?
14 Immola Deo ſacrificium laudis : & redde
Altiſſimo vota tua.
15 Et invoca me in die tribulationis:eruam te;
& honorificabis me.
16 Peccatori autem dixit Deus:Quare tu enar-
ras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum
per os tuum ?
17 Tu verò odiſti diſciplinam : & projeciſti
ſermones meos retrorſum.
18 Si videbas furem, currebas cum eo:& cum
adulteris portionem tuam ponebas.
19 Os tuum abundavit malitia : & lingua tua D
concinnabat dolos.
20 Sedens adverſus fratrem tuum loquebaris ,
& adverſus filium matris tuæ ponebas ſcanda-
lum : 21 Hæc feciſti, & tacui.
Exiſtimaſti iniquè quòd ero tui ſimilis:arguam
te, & ſtatuam contra faciem tuam.
22 Intelligite hæc qui obliviſcimini Deum :
nequando rapiat, & non ſit qui eripiat.
23 Sacrificium laudis honorificabit me:& illic
iter, quo oſtendam illi ſalutare Dei.

1 In finem , Pſalmus David ,
2 Cùm venit ad eum Nathan Propheta , quando intravit ad Bethſabee.
(2. *Reg.* 12.) L.

3 MIſerere mei Deus, ſecundùm magnam mi- A
ſericordiam tuam.
Et ſecundùm multitudinem miſerationum tua-
rum, dele iniquitatem meam.
4 Ampliùs lava me ab iniquitate mea: & à pec-
cato meo munda me.
5 Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco :
& peccatum meum contra me eſt ſemper.
6 Tibi ſoli peccavi , & malum coram te feci:
* ut juſtificeris in ſermonibus tuis,& vincas cùm * *Rom.* 3. 4.
judicaris.
7 Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum : B
& in peccatis concepit me mater mea.
8 Ecce enim veritatem dilexiſti : incerta &
occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi.
9 * Aſperges me hyſſopo, & mundabor:lavabis * *Lev.* 14. *Num.* 19.
me, & ſuper nivem dealbabor.
10 Auditui meo dabis gaudium & lætitiam :
& exultabunt oſſa humiliata.
11 Averte faciem tuam à peccatis meis : &
omnes iniquitates meas dele.
12 Cor mundum crea in me Deus:& ſpiritum
rectum innova in viſceribus meis.
13 Ne projicias me à facie tua:& ſpiritum ſan- C
ctum tuum ne auferas à me.
14 Redde mihi lætitiam ſalutaris tui : & ſpiritu
principali confirma me.
15 Docebo iniquos vias tuas : & impij ad te
convertentur.
16 Libera me de ſanguinibus Deus,Deus ſalu-
tis meæ:& exultabit lingua mea juſtitiam tuam.
17 Domine,labia mea aperies : & os meum an-
nuntiabit laudem tuam.
18 Quoniam ſi voluiſſes ſacrificium dediſſem D
utique : holocauſtis non delectaberis,
19 Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus:cor
contritum & humiliatum Deus non deſpicies.
20 Benignè fac Domine in bona voluntate tua
Sion : ut ædificentur muri Jeruſalem.
21 Tunc acceptabis ſacrificium juſtitiæ,obla-
tiones, & holocauſta:tunc imponent ſuper altare
tuum vitulos.

Digitized by Google

1 In finem, intellectus David,
2 Cùm venit Doëg Idumæus, & nuntiavit
Saüli: Venit David in domum
Achimelech.
(1.*Reg.*22.9.) LI.

A 3 QUid gloriaris in malitia, qui potens es in
iniquitate?
4 Tota die injuſtitiam cogitavit lingua tua:
ſicut novacula acuta feciſti dolum.
5 Dilexiſti malitiam ſuper benignitatem: ini-
quitatem magis quàm loqui æquitatem.
6 Dilexiſti omnia verba præcipitationis, lin-
gua doloſa.
7 Propterea Deus deſtruet te in finem: evel-
let te, & emigrabit te de tabernaculo tuo; &
radicem tuam de terra viventium.
B 8 Videbunt juſti, & timebunt, & ſuper eum
ridebunt, & dicent: 9 Ecce homo qui non po-
ſuit Deum adjutorem ſuum.
Sed ſperavit in multitudne divitiarum ſuarum:
& prævaluit in vanitate ſua.
10 Ego autem, ſicut oliva fructifera in domo
Dei, ſperavi in miſericordia Dei in æternum, &
in ſæculum ſæculi.
11 Confitebor tibi in ſæculum quia feciſti: &
expectabo nomen tuum, quoniam bonum eſt in
conſpectu ſanctorum tuorum.

1 In finem, Pro Maëleth intelligentiæ
David. LII.

A DIxit inſipiens in corde ſuo: Non eſt Deus.
*Pſal.*13.*a.*1. 2 Corrupti ſunt, & abominabiles facti
ſunt in iniquitatibus: non eſt qui faciat bonum.
* *Pſ.*13.*a.*2. 3 * Deus de cælo proſpexit ſuper filios ho-
minum: ut videat ſi eſt intelligens, aut requi-
rens Deum.
* *Rom.*3.*b.*12. 4 * Omnes declinaverunt, ſimul inutiles fa-
cti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt uſ-
que ad unum.
B 5 Nónne ſcient omnes qui operantur iniquita-
tem, qui devorant plebem meam ut cibum panis?
6 Deum non invocaverunt: illic trepidaverunt
timore, ubi non erat timor.
Quoniam Deus diſſipavit oſſa eorum qui ho-
minibus placent: confuſi ſunt, quoniam Deus
ſprevit eos.
7 Quis dabit ex Sion ſalutare Iſraël? cùm con-
verterit Deus captivitatem plebis ſuæ, exultabit
Jacob, & lætabitur Iſraël.

1 In finem, In carminibus intellectus David,
2 Cùm veniſſent Ziphæi, & dixiſſent ad
Saul: Nónne David abſconditus eſt apud nos
(1.*Reg.*23.19. & 26.1.) LIII.

A 3 DEus in nomine tuo ſalvum me fac: & in
virtute tua judica me.
4 Deus exaudi orationem meam: auribus per-
cipe verba oris mei.
5 Quoniam alieni inſurrexerunt adverſum
me, & fortes quæſierunt animam meam: &
non propoſuerunt Deum ante conſpectum ſuum.
6 Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus
ſuſceptor eſt animæ meæ. B
7 Averte mala inimicis meis: & in veritate
tua diſperde illos.
8 Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor
nomini tuo Domine: quoniam bonum eſt.
9 Quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me:
& ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus.

1 In finem, In carminibus intellectus
David. LIV.

2 EXaudi Deus orationem meam, & ne deſpe- A
xeris deprecationem meam: 3 Intende mi-
hi, & exaudi me.
Contriſtatus ſum in exercitatione mea: & con-
turbatus ſum 4 à voce inimici, & à tribulatione
peccatoris.
Quoniam declinaverunt in me iniquitates: &
in ira moleſti erant mihi.
5 Cor meum conturbatum eſt in me: & for-
mido mortis cecidit ſuper me.
6 Timor & tremor venerunt ſuper me: &
contexerunt me tenebræ:
7 Et dixi: Quis dabit mihi pennas ſicut colum- B
bæ, & volabo, & requieſcam?
8 Ecce elongavi fugiens: & manſi in ſolitudine.
9 Expectabam eum, qui ſalvum me fecit à pu-
ſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate.
10 Præcipita Domine, divide linguas eorum:
quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem in
civitate.
11 Die ac nocte circumdabit eam ſuper mu-
ros ejus iniquitas: & labor in medio ejus, 12 &
injuſtitia.
Et non defecit de plateis ejus uſura, & dolus.
13 Quoniam ſi inimicus meus maledixiſſet C
mihi, ſuſtinuiſſem utique.
Et ſi is, qui oderat me, ſuper me magna locu-
tus fuiſſet: abſcondiſſem me forſitan ab eo.
14 Tu verò homo unanimis, dux meus, & no-
tus meus:
15 Qui ſimul mecum dulces capiebas cibos: in
domo Dei ambulavimus cum conſenſu.
16 Veniat mors ſuper illos: & deſcendant in in-
fernum viventes:
Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum, in
medio eorum.
17 Ego autem ad Deum clamavi: & Dominus
ſalvabit me.
18 Veſpere, & manè, & meridie narrabo & an-
nuntiabo: & exaudiet vocem meam.
19 Redimet in pace animam meam ab his, qui
appropinquant mihi: quoniam inter multos erant
mecum.
20 Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui eſt D
ante ſæcula.
Non enim eſt illis commutatio, & non timue-
runt Deum: 21 Extendit manum ſuam in retri-
buendo.
Contaminaverunt teſtamentum ejus, 22 Divi-
ſi ſunt ab ira vultus ejus: & appropinquavit cor
illius.

Molliti

Digitized by Google

Molliti ſunt ſermones ejus ſuper oleum: & ipſi
ſunt jacula.
* Matt. 6.25. Luc. 12. c. 22. 1. Pet. 5. b. 7.
23 * Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ip-
ſe te enutriet: non dabit in æternum fluctuatio-
nem juſto.
24 Tu verò Deus deduces eos, in puteum in-
teritus.
Viri ſanguinum, & doloſi non dimidiabunt
dies ſuos: ego autem ſperabo in te Domine.

In finem,

1 Pro populo, qui à Sanctis longè factus eſt,
David in tituli inſcriptionem, cùm tenuerunt
eum Allophyli in Geth. (*1. Reg. 21. 12.*)

LV.

A 2 MIſerere mei Deus, quoniam conculcavit
me homo: tota die impugnans tribula-
vit me.
3 Conculcaverunt me inimici mei tota die:
quoniam multi bellantes adverſum me.
4 Ab altitudine diei timebo: ego verò in te
ſperabo.
5 In Deo laudabo ſermones meos, in Deo ſpe-
ravi: non timebo quid faciat mihi caro.
6 Tota die verba mea execrabantur: adverſum
me omnes cogitationes eorum, in malum.
B 7 Inhabitabunt & abſcondent: ipſi calcaneum
meum obſervabunt.
Sicut ſuſtinuerunt animam meam, 8 pro ni-
hilo ſalvos facies illos: in ira populos confrin-
ges.
Deus, 9 vitam meam annuntiavi tibi: poſuiſti
lacrymas meas in conſpectu tuo.
Sicut & in promiſſione tua: 10 tunc conver-
tentur inimici mei retrorſum:
In quacumque die invocavero te: ecce cogno-
vi quoniam Deus meus es.
11 In Deo laudabo verbum, in Domino lauda-
bo ſermonem: in Deo ſperavi, non timebo quid
faciat mihi homo.
12 In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam, lau-
dationes tibi.
13 Quoniam eripuiſti animam meam de mor-
te, & pedes meos de lapſu: ut placeam coram Deo
in lumine viventium.

In finem,

1 Ne diſperdas, David in tituli inſcriptionem,
cùm fugeret à facie Saul in ſpeluncam. (*1. Reg. 22.
1. & 244.*)

LVI.

A 2 MIſerere mei Deus, miſerere mei: quoniam
in te confidit anima mea.
Et in umbra alarum tuarum ſperabo, donec
tranſeat iniquitas.
3 Clamabo ad Deum altiſſimum: Deum qui
benefecit mihi.
4 Miſit de cælo, & liberavit me: dedit in op-
probrium conculcantes me.
Miſit Deus miſericordiam ſuam, & veritatem
ſuam, 5 & eripuit animam meam de medio ca-
tulorum leonum: dormivi conturbatus.
Filij hominum dentes eorum arma & ſagittæ:
& lingua eorum gladius acutus.
B 6 Exaltare ſuper cælos Deus: & in omnem
terram gloria tua.

7 Laqueum paraverunt pedibus meis: & incur-
vaverunt animam meam.
Foderunt ante faciem meam foveam: & incide-
runt in eam.
8 Paratum cor meum Deus, paratum cor
meum: cantabo, & pſalmum dicam.
9 Exurge gloria mea, exurge pſalterium, & ci-
thara: exurgam diluculo.
10 Confitebor tibi in populis Domine: &
pſalmum dicam tibi in gentibus:
11 Quoniam magnificata eſt uſque ad cælos
miſericordia tua, & uſque ad nubes veritas tua.
12 Exaltare ſuper cælos Deus; & ſuper omnem
terram gloria tua.

In finem,

1 Ne diſperdas, David in tituli inſcriptionem.

LVII.

2 SI verè utique juſtitiam loquimini: recta ju- A
dicate filij hominum.
3 Etenim in corde iniquitates operamini: in
terra injuſtitias manus veſtræ concinnant.
4 Alienati ſunt peccatores à vulva, erraverunt
ab utero: locuti ſunt falſa.
5 Furor illis ſecundùm ſimilitudinem ſerpen-
tis: ſicut aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas,
6 Quæ non exaudiet vocem incantantium, &
venefici incantantis ſapienter.
7 Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum: B
molas leonum confringet Dominus.
8 Ad nihilum devenient tamquam aqua decur-
rens: intendit arcum ſuum donec infirmentur.
9 Sicut cera, quæ fluit, auferentur: ſupercecidit
ignis, & non viderunt ſolem.
10 Priuſquam intelligerent ſpinæ veſtræ rham-
num: ſicut viventes, ſic in ira abſorbet eos.
11 Lætabitur juſtus cùm viderit vindictam:
manus ſuas lavabit in ſanguine peccatoris.
12 Et dicet homo: Si utique eſt fructus juſto:
utique eſt Deus judicans eos in terra.

In finem,

1 Ne diſperdas, David in tituli inſcriptionem,
quando miſit Saul, & cuſtodivit domum ejus, ut
eum interficeret (*1. Reg. 19. 11.*) LVIII.

2 ERipe me de inimicis meis Deus meus: & ab A
inſurgentibus in me libera me.
3 Eripe me de operantibus iniquitatem: & de
viris ſanguinum ſalva me.
4 Quia ecce ceperunt animam meam: irrue-
runt in me fortes.
5 Neque iniquitas mea, neque peccatum meum
Domine: ſine iniquitate cucurri, & direxi.
6 Exurge in occurſum meum, & vide: & tu B
Domine Deus virtutum, Deus Iſraël,
Intende ad viſitandas omnes gentes: non miſe-
rearis omnibus, qui operantur iniquitatem.
7 Convertentur ad veſperam: & famem patien-
tur ut canes, & circuibunt civitatem.
8 Ecce loquentur in ore ſuo, & gladius in labiis
eorum: quoniam quis audivit?
9 Et tu Domine deridebis eos: ad nihilum de-
duces omnes gentes.
10 Fortitudinem meam ad te cuſtodiam, quia
Deus ſuſceptor meus es:
11 Deus meus, miſericordia ejus præveniet me.

Digitized by Google

12 Deus oſtendet mihi ſuper inimicos meos,
ne occidas eos: nequando obliviſcantur populi
mei.
Diſperge illos in virtute tua: & depone eos pro-
tector meus Domine:
C 13 Delictum oris eorum, ſermonem labiorum
ipſorum: & comprehendantur in ſuperbia ſua.
Et de execratione & mendacio annuntiabun-
tur 14 in conſummatione: in ira conſummatio-
nis, & non erunt.
Et ſcient quia Deus dominabitur Jacob, & fi-
nium terræ.
15 Convertentur ad veſperam, & famem pa-
tientur ut canes: & circuibunt civitatem.
D 16 Ipſi diſpergentur ad manducandum: ſi verò
non fuerint ſaturati, & murmurabunt.
17 Ego autem cantabo fortitudinem tuam, &
exultabo manè miſericordiam tuam.
Quia factus es ſuſceptor meus, & refugium
meum, in die tribulationis meæ.
18 Adjutor meus tibi pſallam, quia Deus ſuſce-
ptor meus es: Deus meus miſericordia mea.

1 In finem,
Pro his qui immutabuntur, in tituli inſcriptio-
nem ipſi David in doctrinam, 2 cùm ſuccen-
dit Meſopotamiam Syriæ, & Sobal, & convertit
Joab, & percuſſit Idumæam in valle Salinarum
duodecim millia. (2. *Reg.* 8. 1. & 10. 7. & 1.
Par. 18. 1.)

LIX.

A 3 DEus repuliſti nos, & deſtruxiſti nos: iratus
es, & miſertus es nobis.
4 Commoviſti terram, & conturbaſti eam: ſana
contritiones ejus, quia commota eſt.
B 5 Oſtendiſti populo tuo dura: potaſti nos vino
compunctionis.
6 Dediſti metuentibus te ſignificationem: ut
fugiant à facie arcus:
Ut liberentur dilecti tui: 7 ſalvum fac dexte-
ra tua, & exaudi me.
8 Deus locutus eſt in ſancto ſuo: Lætabor &
partibor Sichimam: & convallem tabernaculo-
rum metibor.
9 Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes: &
Ephraim fortitudo capitis mei.
Juda rex meus: 10 Moab olla ſpei meæ.
In Idumæam extendam calceamentum meum:
mihi alienigenæ ſubditi ſunt.
C 11 Quis deducet me in civitatem munitam?
quis deducet me uſque in Idumæam?
12 Nónne tu Deus, qui repuliſti nos: & non
egredieris Deus in virtutibus noſtris?
13 Da nobis auxilium de tribulatione: quia
vana ſalus hominis.
14 In Deo faciemus virtutem: & ipſe ad nihi-
lum deducet tribulantes nos.

In finem,
1 In hymnis David. LX.

A 2 EXaudi Deus deprecationem meam: inten-
de orationi meæ.
3 A finibus terræ ad te clamavi: dum anxiare-
tur cor meum, in petra exaltaſti me.
Deduxiſti me, 4 quia factus es ſpes mea tur-
ris fortitudinis à facie inimici.
5 Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſæcula: pro-
tegar in velamento alarum tuarum.
6 Quoniam tu Deus meus exaudiſti oratio- B
nem meam: dediſti hereditatem timentibus no-
men tuum.
7 Dies ſuper dies regis adjicies: annos ejus
uſque in diem generationis & generationis.
8 Permanet in æternum in conſpectu Dei: mi-
ſericordiam & veritatem ejus quis requiret?
9 Sic pſalmum dicam nomini tuo in ſæculum
ſæculi: ut reddam vota mea de die in diem.

In finem,
1 Pro Idithun, Pſalmus David. LXI.

2 NOnne Deo ſubjecta erit anima mea? ab A
ipſo enim ſalutare meum.
3 Nam & ipſe Deus meus, & ſalutaris meus:
ſuſceptor meus, non movebor ampliùs.
4 Quouſque irruitis in hominem? interficitis
univerſi vos: tamquam parieti inclinato & mace-
riæ depulſæ?
5 Verumtamen pretium meum cogitaverunt
repellere, cucurri in ſiti: ore ſuo benedicebant,
& corde ſuo maledicebant.
6 Verumtamen Deo ſubjecta eſto anima mea:
quoniam ab ipſo patientia mea.
7 Quia ipſe Deus meus, & ſalvator meus: ad- B
jutor meus non emigrabo.
8 In Deo ſalutare meum, & gloria mea: Deus
auxilij mei, & ſpes mea in Deo eſt.
9 Sperate in eo omnis congregatio populi, ef-
fundite coram illo corda veſtra: Deus adjutor no-
ſter in æternum.
10 Verumtamen vani filij hominum, menda-
ces filij hominum in ſtateris: ut decipiant ipſi de
vanitate in idipſum.
11 Nolite ſperare in iniquitate, & rapinas noli-
te concupiſcere: divitiæ ſi affluant, nolite cor ap-
ponere.
12 Semel locutus eſt Deus, duo hæc audivi,
quia poteſtas Dei eſt, 13 & tibi Domine miſe-
ricordia: * quia tu reddes unicuique juxta ope- * *Matt.* 16. *d.* 27 *Rom.* 2. *a.* 6. 1. *Cor.* 3. *b.* 8. *Gal.* 6. *b.* 5.
ra ſua.

Pſalmus David,
1 Cùm eſſet in deſerto Idumææ.
(1. *Reg.* 22. 5.) LXII.

2 DEus Deus meus ad te de luce vigilo. A
Sitivit in te anima mea, quàm multipli-
citer tibi caro mea.
3 In terra deſerta, & invia, & inaquoſa: ſic in
ſancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam, &
gloriam tuam.
4 Quoniam melior eſt miſericordia tua ſuper
vitas: labia mea laudabunt te.
5 Sic benedicam te in vita mea: & in nomine
tuo levabo manus meas.
6 Sicut adipe & pinguedine repleatur anima
mea: & labiis exultationis laudabit os meum.
7 Si memor fui tui ſuper ſtratum meum, in
matutinis meditabor in te: 8 quia fuiſti adju- B
tor meus.
Et in velamento alarum tuarum exultabo, 9 ad-
hæſit anima mea poſt te: me ſuſcepit dextera tua.
10 Ipſi verò in vanum quæſierunt animam
meam, introibunt in inferiora terræ: 11 tra-
dentur

Digitized by Google

dentur in manus gladij, partes vulpium erunt.
12 Rex verò lætabitur in Deo, laudabuntur
omnes qui jurant in eo: quia obſtructum eſt os
loquentium iniqua.

In finem,
1 Pſalmus David. LXIII.

A 2 EXaudi Deus orationem meam cùm depre-
cor: à timore inimici eripe animam meam.
3 Protexiſti me à conventu malignantium, à
multitudine operantium iniquitatem.
4 Quia exacuerunt ut gladium linguas ſuas:
intenderunt arcum rem amaram, 5 ut ſagittent
in occultis immaculatum.
6 Subitò ſagittabunt eum,& non timebunt: fir-
maverunt ſibi ſermonem nequam.
Narraverunt ut abſconderent laqueos: dixe-
runt: Quis videbit eos?
B 7 Scrutati ſunt iniquitates: defecerunt ſcru-
tantes ſcrutinio.
Accedet homo ad cor altum: 8 & exaltabitur
Deus.
Sagittæ parvulorum factæ ſunt plagæ eorum:
9 & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum.
Conturbati ſunt omnes qui videbant eos: 10 &
timuit omnis homo.
Et annuntiaverunt opera Dei: & facta ejus in-
tellexerunt.
11 Lætabitur juſtus in Domino, & ſperabit in
eo, & laudabuntur omnes recti corde.

In finem, Pſalmus David,
1 Canticum Jeremiæ, & Ezechielis populo
tranſmigrationis, cùm inciperent exire.
LXIV.

A 2 TE decet hymnus Deus in Sion: & tibi red-
detur votum in Jeruſalem.
3 Exaudi orationem meam: ad te omnis caro
veniet.
4 Verba iniquorum prævaluerunt ſuper nos:
& impietatibus noſtris tu propitiaberis.
5 Beatus,quem elegiſti,& aſſumpſiſti: inhabi-
tabit in atriis tuis.
Replebimur in bonis domus tuæ, ſanctum eſt
B templum tuum, 6 mirabile in æquitate.
Exaudi nos Deus ſalutaris noſter, ſpes omnium
finium terræ, & in mari longè.
7 Præparans montes in virtute tua, accinctus
potentia: 8 qui conturbas profundum maris ſo-
num fluctuum ejus.
Turbabuntur gentes, 9 & timebunt qui habi-
tant terminos à ſignis tuis: exitus matutini & veſ-
pere delectabis.
C 10 Viſitaſti terram & inebriaſti eam: multi-
plicaſti locupletare eam.
Flumen Dei repletum eſt aquis, paraſti cibum
illorum: quoniam ita eſt præparatio ejus.
11 Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus:
in ſtillicidiis ejus lætabitur germinans.
12 Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: &
campi tui replebuntur ubertate.
13 Pingueſcent ſpecioſa deſerti: & exultatio-
ne colles accingentur.
14 Induti ſunt arietes ovium, & valles abunda-
bunt frumento: clamabunt, etenim hymnum
dicent.

1 In finem, Canticum Pſalmi
reſurrectionis. LXV.

JUbilate Deo omnis terra, 2 pſalmum dicite no- A
mini ejus: date gloriam laudi ejus.
3 Dicite Deo quàm terribilia ſunt opera tua
Domine: in multitudine virtutis tuæ mentien-
tur tibi inimici tui.
4 Omnis terra adoret te, & pſallat tibi: pſal-
mum dicat nomini tuo.
5 Venite,& videte opera Dei: terribilis in con-
ſiliis ſuper filios hominum.
6 Qui convertit mare in aridam, in flumine
pertranſibunt pede: ibi lætabimur in ipſo.
7 Qui dominatur in virtute ſua in æternum, B
oculi ejus ſuper gentes reſpiciunt: qui exaſpe-
rant non exaltentur in ſemetipſis.
8 Benedicite Gentes Deum noſtrum: & audi-
tam facite vocem laudis ejus.
9 Qui poſuit animam meam ad vitam: & non
dedit in commotionem pedes meos.
10 Quoniam probaſti nos Deus: igne nos exa-
minaſti, ſicut examinatur argentum.
11 Induxiſti nos in laqueum, poſuiſti tribula-
tiones in dorſo noſtro: 12 impoſuiſti homines
ſuper capita noſtra.
Tranſivimus per ignem & aquam: & eduxiſti
nos in refrigerium.
13 Introibo in domum tuam in holocauſtis:
reddam tibi vota mea, 14 quæ diſtinxerunt la-
bia mea.
Et locutum eſt os meum, in tribulatione mea.
15 Holocauſta medullata offeram tibi cum in-
cenſo arietum: offeram tibi boves cum hircis.
16 Venite, audite,& narrabo, omnes qui time- C
tis Deum, quanta fecit animæ meæ.
17 Ad ipſum ore meo clamavi, & exaltavi ſub
lingua mea.
18 Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non
exaudiet Dominus.
19 Propterea exaudivit Deus, & attendit voci
deprecationis meæ.
20 Benedictus Deus, qui non amovit oratio-
nem meam, & miſericordiam ſuam à me.

In finem,
1 In hymnis, Pſalmus Cantici David.
LXVI.

2 DEus miſereatur noſtri, & benedicat nobis: A
illuminet vultum ſuum ſuper nos, & miſe-
reatur noſtri.
3 Ut cognoſcamus in terra viam tuam, in om-
nibus gentibus ſalutare tuum.
4 Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur
tibi populi omnes.
5 Lætentur & exultent gentes: quoniam ju-
dicas populos in æquitate, & gentes in terra di-
rigis.
6 Confiteantur tibi populi Deus: confitean-
tur tibi populi omnes: 7 terra dedit fructum
ſuum.
Benedicat nos Deus, Deus noſter, 8 benedicat
nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ.

Digitized by Google

In finem,
1 Pſalmus Cantici ipſi David.
LXVII.
A 2 Exurgat Deus,& diſſipentur inimici ejus:&
fugiant qui oderunt eum, à facie ejus.
3 Sicut deficit fumus,deficiant: ſicut fluit cera
à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei.
4 Et juſti epulentur, & exultent in conſpectu
Dei: & delectentur in lætitia.
5 Cantate Deo, pſalmum dicite nomini ejus:
iter facite ei, qui aſcendit ſuper occaſum: Domi-
nus nomen illi.
Exultate in conſpectu ejus: turbabuntur à fa-
cie ejus, 6 patris orphanorum, & judicis vidua-
rum.
Deus in loco ſancto ſuo: 7 Deus qui inhabitare
facit unius moris in domo:
Qui educit vinctos in fortitudine, ſimiliter eos
qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris.
8 Deus cùm egredereris in conſpectu populi
tui, cùm pertranſires in deſerto:
9 Terra mota eſt, etenim cæli diſtillaverunt à
facie Dei Sinai, à facie Dei Iſraël.
10 Pluviam voluntariam ſegregabis Deus here-
B ditati tuæ:& infirmata eſt,tu verò perfeciſti eam:
11 Animalia tua habitabunt in ea: paraſti in
dulcedine tua pauperi, Deus.
12 Dominus dabit verbum evangelizantibus,
virtute multa.
13 Rex virtutum dilecti dilecti: & ſpeciei do-
mus dividere ſpolia.
14 Si dormiatis inter medios cleros, pennæ co-
lumbæ deargentatæ,& poſteriora dorſi ejus in pal-
lore auri.
15 Dum diſcernit cæleſtis reges ſuper eam,ni-
ve dealbabuntur in Selmon: 16 Mons Dei,mons
pinguis.
Mons coagulatus, mons pinguis: 17 ut quid
ſuſpicamini montes coagulatos?
Mons, in quo beneplacitum eſt Deo habitare
in eo: etenim Dominus habitabit in finem.
18 Currus Dei decem millibus multiplex,mil-
lia lætantium: Dominus in eis in Sina in ſancto.
C 19 Aſcendiſti in altum, cepiſti captivitatem:
Epheſ. 4. b. 8. accepiſti dona in hominibus:
Etenim non credentes, inhabitare Dominum
Deum.
20 Benedictus Dominus die quotidie: proſpe-
rum iter faciet nobis Deus ſalutarium noſtrorum.
21 Deus noſter,Deus ſalvos faciendi:& Domi-
ni Domini exitus mortis.
22 Verumtamen Deus confringet capita ini-
micorum ſuorum: verticem capilli perambulan-
tium in delictis ſuis.
23 Dixit Dominus:Ex Baſan convertam,con-
vertam in profundum maris:
24 Ut intingatur pes tuus in ſanguine: lingua
canum tuorum ex inimicis,ab ipſo.
25 Viderunt ingreſſus tuos Deus,ingreſſus Dei
mei; regis mei qui eſt in ſancto.
26 Prævenerunt principes conjuncti pſallenti-
bus,in medio juvencularum tympaniſtriarum.
27 In Eccleſiis benedicite Deo Domino, de
fontibus Iſraël.
28 Ibi Benjamin adoleſcentulus, in mentis ex- D
ceſſu.
Principes Juda, duces eorum: principes Zabu-
lon, principes Nephthali.
29 Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc
Deus, quod operatus es in nobis.
30 A templo tuo in Jeruſalem, tibi offerent re-
ges munera.
31 Increpa feras arundinis, congregatio tauro-
rum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui
probati ſunt argento.
Diſſipa gentes, quæ bella volunt: 32 venient
legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus
ejus Deo.
33 Regna terræ,cantate Deo: pſallite Domino:
pſallite Deo, 34 qui aſcendit ſuper cælum cæli,
ad Orientem.
Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, 35 date
gloriam Deo ſuper Iſraël, magnificentia ejus, &
virtus ejus in nubibus.
36 Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, Deus Iſraël
ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ: be-
nedictus Deus.

1 In finem, pro iis qui commutabuntur,
David. LXVIII.
2 Salvum me fac Deus: quoniam intraverunt A
aquæ uſque ad animam meam.
3 Infixus ſum in limo profundi:& non eſt ſub-
ſtantia.
Veni in altitudinem maris: & tempeſtas de-
merſit me.
4 Laboravi clamãs,raucæ factæ ſunt fauces meæ:
defecerunt oculi mei,dum ſpero in Deum meum.
5 Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei,
qui oderunt me gratis.
Confortati ſunt qui perſecuti ſunt me inimici
mei injuſtè: quæ non rapui,tunc exolvebam.
6 Deus tu ſcis inſipientiam meam: & delicta
mea à te non ſunt abſcondita.
7 Non erubeſcant in me qui expectant te Do-
mine, Domine virtutum.
Non confundantur ſuper me qui quærunt te,
Deus Iſraël.
8 Quoniam propter te ſuſtinui opprobrium: B
operuit confuſio faciem meam.
9 Extraneus factus ſum fratribus meis,& pere-
grinus filiis matris meæ.
10* Quoniam zelus domus tuæ comedit me:* & * Joan. 2. c. 17.
opprobria exprobrantiũ tibi,ceciderunt ſuper me. * Rom. 15. a. 3.
11 Et operui in jejunio animam meam:& fa-
ctum eſt in opprobrium mihi.
12 Et poſui veſtimentum meum cilicium: &
factus ſum illis in parabolam.
13 Adverſum me loquebantur qui ſedebant in
porta: & in me pſallebant qui bibebant vinum.
14 Ego verò orationem meam ad te Domine:
tempus beneplaciti Deus.
In multitudine miſericordiæ tuæ exaudi me, in
veritate ſalutis tuæ.
15 Eripe me de luto, ut non infigar: libera me
ab iis qui oderunt me,& de profundis aquarum.
16 Non me demergat tempeſtas aquæ, neque
abſorbeat me profundum:neque urgeat ſuper me
puteus os ſuum.

17 Exaudi

Digitized by Google

17 Exaudi me Domine, quoniam benigna eſt
miſericordia tua: ſecundùm multitudinem mi-
ſerationum tuarum reſpice in me.
18 Et ne avertas faciem tuam à puero tuo: quo-
niam tribulor, velociter exaudi me.
C 19 Intende animæ meæ, & libera eam: propter
inimicos meos eripe me.
20 Tu ſcis improperium meum, & confuſio-
nem meam, & reverentiam meam.
21 In conſpectu tuo ſunt omnes qui tribulant
me: improperium expectavit cor meum, & mi-
ſeriam.
Et ſuſtinui qui ſimul contriſtaretur, & non fuit:
& qui conſolaretur, & non inveni.
* Matt. 27.f.48. 22 * Et dederunt in eſcam meam fel: & in ſiti
mea potaverunt me aceto.
* Rom. 11.b.9. 23 * Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum,
& in retributiones, & in ſcandalum.
24 Obſcurentur oculi eorum ne videant: &
dorſum eorum ſemper incurva.
25 Effunde ſuper eos iram tuam: & furor iræ
tuæ comprehendat eos.
* Act. 1. d. 20. 26 * Fiat habitatio eorum deſerta: & in taber-
naculis eorum non ſit qui inhabitet.
27 Quoniā quem tu percuſſiſti, perſecuti ſunt:
& ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt.
D 28 Appone iniquitatem ſuper iniquitatem eo-
rum: & non intrent in juſtitiam tuam.
29 Deleantur de Libro viventium: & cum ju-
ſtis non ſcribantur.
30 Ego ſum pauper & dolens: ſalus tua Deus
ſuſcepit me.
31 Laudabo nomen Dei cum cantico: & ma-
gnificabo eum in laude:
32 Et placebit Deo ſuper vitulum novellum,
cornua producentem & ungulas.
33 Videant pauperes & lætentur: quærite
Deum, & vivet anima veſtra:
34 Quoniam exaudivit pauperes Dominus: &
vinctos ſuos non deſpexit.
35 Laudent illum cæli & terra, mare, & omnia
reptilia in eis.
36 Quoniam Deus ſalvam faciet Sion: & ædi-
ficabuntur civitates Juda.
Et inhabitabunt ibi, & hereditate acquirent
eam.
37 Et ſemen ſervorum ejus poſſidebit eam; &
qui diligunt nomen ejus, habitabunt in ea.

In finem, Pſalmus David,
1 In rememorationem, quòd ſalvum fecerit eum
Dominus. LXIX.

A 2 DEus in adjutorium meum intende: Domi-
ne ad adjuvandum me feſtina.
3 Confundantur, & revereantur, qui quærunt
animam meam:
4 Avertantur retrorſum, & erubeſcant, qui vo-
lunt mihi mala:
Avertantur ſtatim erubeſcentes, qui dicunt mi-
hi: Euge, euge.
5 Exultent & lætentur in te omnes qui quærunt
te, & dicant ſemper: Magnificetur Dominus: qui
diligunt ſalutare tuum.
6 Ego verò egenus, & pauper ſum: Deus adju-
va me.
Adjutor meus, & liberator meus es tu: Domi-
ne ne moreris.

Pſalmus David,
1 Filiorum Jonadab, & priorum captivorum. A
LXX.

IN te Domine ſperavi, non confundar in æter-
num: 2 in juſtitia tua libera me, & eripe me:
Inclina ad me aurem tuam, & ſalva me.
3 Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum
munitum: ut ſalvum me facias:
Quoniam firmamentum meum; & refugium
meum es tu.
4 Deus meus eripe me de manu peccatoris, &
de manu contra legem agentis & iniqui:
5 Quoniam tu es patientia mea Domine: Do-
mine ſpes mea à juventute mea.
6 In te confirmatus ſum ex utero: de ventre B
matris meæ tu es protector meus.
In te cantatio mea ſemper: 7 tamquam prodi-
gium factus ſum multis: & tu adjutor fortis.
8 Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam
tuam; tota die magnitudinem tuam.
9 Ne projicias me in tempore ſenectutis: cùm
defecerit virtus mea, ne derelinquas me.
10 Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui cu-
ſtodiebant animam meam, conſilium fecerunt
in unum,
11 Dicentes: Deus dereliquit eum, perſequimi-
ni, & comprehendite eum: quia non eſt qui eri-
piat.
12 Deus ne elongeris à me: Deus meus in au-
xilium meum reſpice.
13 Confundantur, & deficiant detrahentes ani- C
mæ meæ: operiantur confuſione & pudore qui
quærunt mala mihi.
14 Ego autem ſemper ſperabo: & adjiciam ſu-
per omnem laudem tuam.
15 Os meum annuntiabit juſtitiam tuam; tota
die ſalutare tuum.
Quoniam non cognovi litteraturam, 16 introi-
bo in potentias Domini: Domine memorabor ju-
ſtitiæ tuæ ſolius.
17 Deus docuiſti me à juventute mea: & uſ-
que nunc pronuntiabo mirabilia tua:
18 Et uſque in ſenectam & ſenium: Deus ne
derelinquas me,
Donec annuntiem brachium tuum generationi
omni, quæ ventura eſt;
Potentiam tuam, 19 & juſtitiam tuam Deus D
uſque in altiſſima, quæ feciſti magnalia: Deus
quis ſimilis tibi?
20 Quantas oſtendiſti mihi tribulationes mul-
tas, & malas: & converſus vivificaſti me: & de
abyſſis terræ iterùm reduxiſti me:
21 Multiplicaſti magnificentiam tuam: & con-
verſus conſolatus es me.
22 Nam & ego confitebor tibi in vaſis pſalmi
veritatem tuam: Deus pſallam tibi in cithara, ſan-
ctus Iſraël.
23 Exultabunt labia mea cùm cantavero tibi: E
& anima mea, quam redemiſti.
24 Sed & lingua mea tota die meditabitur ju-
ſtitiam tuam: cùm confuſi & reveriti fuerint qui
quærunt mala mihi.

Digitized by Google

Pſalmus ,
1 In Salomonem. LXXI.

A 2 DEus judicium tuum regi da : & juſtitiam tuam filio regis :

Judicare populum tuum in juſtitia,& pauperes tuos in judicio.

3 Suſcipiant montes pacem populo,& colles juſtitiam.

4 Judicabit pauperes populi,& ſalvos faciet filios pauperum : & humiliabit calumniatorem.

5 Et permanebit cum Sole,& ante Lunam , in generatione & generationem.

B 6 Deſcendet ſicut pluvia in vellus:& ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram.

7 Orietur in diebus ejus juſtitia, & abundantia pacis : donec auferatur luna.

8 Et dominabitur à mari uſque ad mare ; & à flumine uſque ad terminos orbis terrarum.

9 Coram illo procident Æthiopes : & inimici ejus terram lingent.

10 Reges Tharſis & inſulæ munera offerent : reges Arabum & Saba dona adducent :

C 11 Et adorabunt eum omnes reges terræ : omnes gentes ſervient ei :

12 Quia liberabit pauperem à potente; & pauperem, cui non erat adjutor.

13 Parcet pauperi & inopi : & animas pauperum ſalvas faciet.

14 Ex uſuris & iniquitate redimet animas eorum : & honorabile nomen eorum coram illo.

15 Et vivet,& dabitur ei de auro Arabiæ , & adorabunt de ipſo ſemper:tota die benedicent ei.

D 16 Et erit firmamentum in terra in ſummis montium,ſuperextolletur ſuper Libanum fructus ejus:& florebunt de civitate ſicut fœnum terræ.

17 Sit nomen ejus benedictum in ſæcula : ante Solem permanet nomen ejus.

Et benedicentur in ipſo omnes tribus terræ:omnes gentes magnificabunt eum.

18 Benedictus Dominus Deus Iſraël, qui facit mirabilia ſolus .

19 Et benedictum nomen majeſtatis ejus in æternum : & replebitur majeſtate ejus omnis terra : fiat, fiat.

20 Defecerunt laudes David filij Jeſſe.

1 Pſalmus Aſaph. LXXII.

A QUàm bonus Iſraël Deus his , qui recto ſunt corde :

2 Mei autem pænè moti ſunt pedes : pænè effuſi ſunt greſſus mei.

3 Quia zelavi ſuper iniquos, pacem peccatorum videns.

4 Quia non eſt reſpectus morti eorum ; & firmamentum in plaga eorum.

5 In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur :

B 6 Ideò tenuit eos ſuperbia,operti ſunt iniquitate & impietate ſua.

7 Prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorum:tranſierunt in affectum cordis.

8 Cogitaverunt, & locuti ſunt nequitiam : iniquitatem in excelſo locuti ſunt.

9 Poſuerunt in cælum os ſuum : & lingua eorum tranſivit in terra.

10 Ideò convertetur populus meus hic : & dies pleni invenientur in eis.

11 Et dixerunt : Quomodo ſcit Deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo?

12 Ecce ipſi peccatores,& abundantes in ſæculo, obtinuerunt divitias.

13 Et dixi : Ergo ſine cauſa juſtificavi cor meum, & lavi inter innocentes manus meas:

14 Et fui flagellatus tota die, & caſtigatio mea in matutinis.

15 Si dicebam : Narrabo ſic : ecce nationem filiorum tuorum reprobavi. C

16 Exiſtimabam ut cognoſcerem hoc, labor eſt ante me :

17 Donec intrem in Sanctuarium Dei : & intelligam in noviſſimis eorum.

18 Verumtamen propter dolos poſuiſti eis : dejeciſti eos dum allevarentur.

19 Quomodo facti ſunt in deſolationem,ſubitò defecerunt; perierunt propter iniquitatem ſuam.

20 Velut ſomnium ſurgentium Domine,in civitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges.

21 Quia inflammatum eſt cor meum , & renes mei commutati ſunt :

22 Et ego ad nihilum redactus ſum, & neſcivi.

23 Ut jumentum factus ſum apud te : & ego ſemper tecum.

24 Tenuiſti manum dexteram meam:& in volũtate tua deduxiſti me,& cum gloria ſuſcepiſti me. D

25 Quid enim mihi eſt in cælo? & à te quid volui ſuper terram ?

26 Defecit caro mea, & cor meum : Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum:

27 Quia ecce, qui elongant ſe à te, peribunt; perdidiſti omnes, qui fornicantur abs te.

28 Mihi autem adhærere Deo bonum eſt : ponere in Domino Deo ſpem meam :

Ut annuntiem omnes prædicationes tuas,in portis filiæ Sion.

1 Intellectus Aſaph. LXXIII.

UT quid Deus repuliſti in finem : iratus eſt furor tuus ſuper oves paſcuæ tuæ? A

2 Memor eſto congregationis tuæ,quam poſſediſti ab initio.

Redemiſti virgam hereditatis tuæ : mons Sion, in quo habitaſti in eo.

3 Leva manus tuas in ſuperbias eorum in finem : quanta malignatus eſt inimicus in ſancto!

4 Et gloriati ſunt qui oderunt te, in medio ſolemnitatis tuæ.

Poſuerunt ſigna ſua , ſigna :

5 Et non cognoverunt ſicut in exitu ſuper ſummum.

Quaſi in ſilva lignorum ſecuribus 6 Exciderunt januas ejus in idipſum : in ſecuri & aſcia dejecerunt eam.

7 * Incenderunt igni Sanctuarium tuum : in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. *4 Reg. 25. b 9.

8 Dixerunt in corde ſuo cognatio eorum ſimul: Quieſcere faciamus omnes dies feſtos Dei à terra. B

9 Signa noſtra non vidimus , jam non eſt propheta : & nos non cognoſcet ampliùs.

10 Uſquequò Deus improperabit inimicus: irritat adverſarius nomen tuum in finem ?

11 Ut

Digitized by Google

11 Ut quid avertis manum tuam, & dexteram
tuam, de medio ſinu tuo in finem?
* Luc. 1. g. 68. 12 * Deus autem rex noſter ante ſæcula, ope-
ratus eſt ſalutem in medio terræ.
C 13 Tu confirmaſti in virtute tua mare: contri-
bulaſti capita draconum in aquis.
14 Tu confregiſti capita draconis: dediſti eum
eſcam populis Æthiopum.
15 Tu dirupiſti fontes, & torrentes: tu ſiccaſti
fluvios Ethan.
16 Tuus eſt dies, & tua eſt nox: tu fabricatus
es auroram & ſolem.
17 Tu feciſti omnes terminos terræ: æſtatem
& ver tu plaſmaſti ea.
18 Memor eſto hujus, inimicus improperavit
Domino: & populus inſipiens incitavit nomen
tuum.
19 Ne tradas beſtiis animas confitentes tibi,
& animas pauperum tuorum ne obliviſcaris in fi-
nem.
D 20 Reſpice in teſtamentum tuum: quia repleti
ſunt, qui obſcurati ſunt terræ domibus iniquita-
tum.
21 Ne avertatur humilis factus confuſus: pau-
per & inops laudabunt nomen tuum.
22 Exurge Deus, judica cauſam tuam, memor
eſto improperiorum tuorum, eorum quæ ab inſi-
piente ſunt tota die.
23 Ne obliviſcaris voces inimicorum tuorum:
ſuperbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper.

1 In finem, Ne corrumpas, Pſalmus
Cantici Aſaph. LXXIV.

A 2 Confitebimur tibi Deus: confitebimur, & in-
vocabimus nomen tuum.
Narrabimus mirabilia tua: 3 Cùm accepero
tempus, ego juſtitias judicabo.
4 Liquefacta eſt terra, & omnes qui habitant
in ea: ego confirmavi columnas ejus.
5 Dixi iniquis: Nolite iniquè agere: & delin-
quentibus: Nolite exaltare cornu.
6 Nolite extollere in altum cornu veſtrum: no-
lite loqui adverſus Deum iniquitatem.
B 7 Quia neque ab Oriente, neque ab Occiden-
te, neque à deſertis montibus:
8 Quoniam Deus judex eſt.
Hunc humiliat, & hunc exaltat: 9 Quia calix
in manu Domini vini meri plenus miſto.
Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen fæx
ejus non eſt exinanita: bibent omnes peccatores
terræ.
10 Ego autem annuntiabo in ſæculum: canta-
bo Deo Jacob.
11 Et omnia cornua peccatorum confringam:
& exaltabuntur cornua juſti.

1 In finem, in Laudibus, Pſalmus
Aſaph,
Canticum ad Aſſyrios. LXXV.

A 2 Notus in Judæa Deus: in Iſraël magnum no-
men ejus.
3 Et factus eſt in pace locus ejus: & habitatio
ejus in Sion.
4 Ibi confregit potentias arcuum, ſcutum, gla-
dium, & bellum.
5 Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis:
6 Turbati ſunt omnes inſipientes corde. D
Dormierunt ſomnum ſuum: & nihil invenerunt
omnes viri divitiarum in manibus ſuis.
7 Ab increpatione tua Deus Jacob dormita-
verunt qui aſcenderunt equos.
8 Tu terribilis es, & quis reſiſtet tibi? ex tunc
ira tua.
9 De cælo auditum feciſti judicium: terra tre- C
muit & quievit.
10 Cùm exurgeret in judicium Deus, ut ſalvos
faceret omnes manſuetos terræ.
11 Quoniam cogitatio hominis confitebitur
tibi: & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent
tibi.
12 Vovete, & reddite Domino Deo veſtro, om-
nes qui in circuitu ejus affertis munera,
Terribili 13 & ei qui aufert ſpiritum princi-
pum, terribili apud reges terræ.

1 In finem, pro Idithun, Pſalmus
Aſaph. LXXVI.

2 Voce mea ad Dominum clamavi: voce mea A
ad Deum, & intendit mihi.
3 In die tribulationis meæ Deum exquiſivi,
manibus meis nocte contra eum: & non ſum de-
ceptus.
Renuit conſolari anima mea, 4 Memor fui
Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum: defe-
cit ſpiritus meus.
5 Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus
ſum, & non ſum locutus.
6 Cogitavi dies antiquos: & annos æternos in
mente habui.
7 Et meditatus ſum nocte cum corde meo, & B
exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum.
8 Numquid in æternum projiciet Deus: aut
non apponet ut complacitior ſit adhuc?
9 Aut in finem miſericordiam ſuam abſcindet
à generatione in generationem?
10 Aut obliviſcetur miſereri Deus? aut conti-
nebit in ira ſua miſericordias ſuas?
11 Et dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ
Excelſi.
12 Memor fui operum Domini: quia memor C
ero ab initio mirabilium tuorum.
13 Et meditabor in omnibus operibus tuis: &
in adinventionibus tuis exercebor.
14 Deus in ſancto via tua: quis Deus magnus
ſicut Deus noſter? 15 Tu es Deus qui facis mi-
rabilia.
Notam feciſti in populis virtutem tuam: 16 Re-
demiſti in brachio tuo populum tuum, filios Ja-
cob, & Joſeph.
17 Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ: D
& timuerunt, & turbatæ ſunt abyſſi.
18 Multitudo ſonitus aquarum: vocem dede-
runt nubes.
Etenim ſagittæ tuæ tranſeunt: 19 Vox tonitrui
tui in rota.
Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ: com-
mota eſt & contremuit terra.
20 In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis mul-
tis: & veſtigia tua non cognoſcentur.
21 * Deduxiſti ſicut oves populum tuum, in * Exod. 14. g. 19.
manu Moyſi & Aaron.

Digitized by Google

1 Intellectus Aſaph. LXXVII.

A ATtendite popule meus legem meam: incli-
nate aurem veſtram in verba oris mei.
2 Aperiam in parabolis os meum: loquar pro-
poſitiones ab initio.
3 Quanta audivimus & cognovimus ea: & pa-
tres noſtri narraverunt nobis.
4 Non ſunt occultata à filiis eorum, in genera-
tione altera:
Narrantes laudes Domini, & virtutes ejus, &
mirabilia ejus quæ fecit.
5 Et ſuſcitavit teſtimonium in Jacob: & le-
gem poſuit in Iſraël.
Quanta mandavit patribus noſtris nota facere
ea filiis ſuis:
6 Vt cognoſcat generatio altera.
Filij qui naſcentur, & exurgent, & narrabunt
filiis ſuis,
7 Ut ponant in Deo ſpem ſuam, & non obliviſ-
cantur operum Dei: & mandata ejus exquirant.
8 Ne fiant ſicut patres eorum, generatio prava
& exaſperans;
Generatio, quæ non direxit cor ſuum: & non
eſt creditus cum Deo ſpiritus ejus.
B 9 Filij Ephrem intendentes & mittentes ar-
cum, converſi ſunt in die belli.
10 Non cuſtodierunt teſtamentum Dei: & in
lege ejus noluerunt ambulare.
11 Et obliti ſunt benefactorum ejus, & mirabi-
lium ejus quæ oſtendit eis.
12 Coram patribus eorum fecit mirabilia in
terra Ægypti, in campo Taneos.
* Exod. 14.e.22. 13 * Interrupit mare, & perduxit eos: & ſta-
tuit aquas quaſi in utre.
14 Et deduxit eos in nube diei: & tota nocte
in illuminatione ignis.
* Exod. 17.b.6. Pſ. 104. e. 41. 15 * Interrupit petram in eremo: & adaquavit
eos velut in abyſſo multa.
16 Et eduxit aquam de petra: & deduxit tam-
quam flumina aquas.
17 Et appoſuerunt adhuc peccare ei: in iram
excitaverunt Excelſum in inaquoſo.
18 Et tentaverunt Deum in cordibus ſuis: ut
peterent eſcas animabus ſuis.
C 19 Et malè locuti ſunt de Deo: dixerunt: Num-
quid poterit Deus parare menſam in deſerto?
20 Quoniam percuſſit petram, & fluxerunt
aquæ, & torrentes inundaverunt.
Numquid & panem poterit dare, aut parare
menſam populo ſuo?
* Nu. 11.a.1. 21 * Ideò audivit Dominus, & diſtulit: & ig-
nis accenſus eſt in Jacob, & ira aſcendit in Iſraël:
22 Quia non crediderunt in Deo, nec ſperave-
runt in ſalutari ejus.
23 Et mandavit nubibus deſuper, & januas cæ-
li aperuit.
* Exod. 16.b.4. Num. 11.b.7. 24 * Et pluit illis manna ad manducandum, &
panem cæli dedit eis.
* Ioan. 6 d. 31. 1. Cor. 10.a.3. 25 * Panem angelorum manducavit homo: ci-
baria miſit eis in abundantia.
* Nu. 11 g. 31. 26 * Tranſtulit Auſtrum de cælo: & induxit
in virtute ſua Africum.
27 Et pluit ſuper eos ſicut pulverem carnes: &
ſicut arenam maris volatilia pennata.

28 Et ceciderunt in medio caſtrorum eorum,
circa tabernacula eorum.
29 Et manducaverunt & ſaturati ſunt nimis,
& deſiderium eorum attulit eis: 30 non ſunt
fraudati à deſiderio ſuo. D
* Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum: 31 * Nu. 11.g.33.
& ira Dei aſcendit ſuper eos.
Et occidit pingues eorum, & electos Iſraël im-
pedivit.
32 In omnibus his peccaverunt adhuc: & non
crediderunt in mirabilibus ejus.
33 Et defecerunt in vanitate dies eorum, & an-
ni eorum, cum feſtinatione.
34 Cùm occideret eos, quærebant eum: & re-
vertebantur, & diluculò veniebant ad eum.
35 Et rememorati ſunt quia Deus adjutor eſt
eorum; & Deus excelſus redemptor eorum eſt.
36 Et dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua ſua
mentiti ſunt ei:
37 Cor autem eorum non erat rectum cum eo:
nec fideles habiti ſunt in teſtamento ejus.
38 Ipſe autem eſt miſericors, & propitius fiet
peccatis eorum: & non diſperdet eos.
Et abundavit ut averteret iram ſuam: & non
accendit omnem iram ſuam:
39 Et recordatus eſt quia caro ſunt ſpiritus va-
dens, & non rediens.
40 Quoties exacerbaverunt eum in deſerto: in
iram concitaverunt eum in inaquoſo?
41 Et converſi ſunt, & tentaverunt Deum: &
ſanctum Iſraël exacerbaverunt.
42 Non ſunt recordati manus ejus, die qua re-
demit eos de manu tribulantis,
43 Sicut poſuit in Ægypto ſigna ſua, & pro- E
digia ſua in campo Taneos.
44 * Et convertit in ſanguinem flumina eo- * Exod. 7.d.20.
rum, & imbres eorum, ne biberent. * Exod. 8.f.24.
45 * Miſit in eos cœnomyiam, & comedit eos, * Exod. 8.b.6.
* & ranam, & diſperdidit eos. * Exod. 10.a.15.
45 * Et dedit ærugini fructus eorum, & labores * Exod. 9.f.25.
eorum locuſtæ.
47 * Et occidit in grandine vineas eorum &
moros eorum in pruina.
48 Et tradidit grandini jumenta eorum, &
poſſeſſionem eorum igni.
49 Miſit in eos iram indignationis ſuæ: indi-
gnationem, & iram, & tribulationem, immiſſiones
per angelos malos.
50 Viam fecit ſemitæ iræ ſuæ, non pepercit à F
morte animabus eorum: & jumenta eorum in
morte concluſit.
51 * Et percuſſit omne primogenitum in terra * Exod. 12.e.29.
Ægypti, primitias omnis laboris eorum in taber-
naculis Cham.
52 Et abſtulit ſicut oves populum ſuum: & per-
duxit eos tamquam gregem in deſerto.
53 Et deduxit eos in ſpe, & non timuerunt, & * Exod. 14.f.27.
* inimicos eorum operuit mare.
54 Et induxit eos in montem ſanctificationis
ſuæ; montem, quem acquiſivit dextera ejus.
Et ejecit à facie eorum Gentes: & * ſorte di- * Ioſ. 13 b. 7.
viſit eis terram in funiculo diſtributionis.
55 Et habitare fecit in tabernaculis eorum tri-
bus Iſraël. 56 Et tentaverunt, & exacerbaverunt
Deum

Digitized by Google

Deum excelſum : & teſtimonia ejus non cuſto-
dierunt.
57 Et averterunt ſe, & non ſervaverunt pa-
ctum : quemadmodum patres eorum, converſi
ſunt in arcum pravum.
58 In iram concitaverunt eum in collibus ſuis;
& in ſculptilibus ſuis ad æmulationem eum pro-
vocaverunt.
G 59 Audivit Deus, & ſprevit: & ad nihilum re-
degit valdè Iſraël.
*1.Reg. 4.a.4. Ierem. 7.b.12. 60 * Et repulit tabernaculum Silo, taberna-
culum ſuum, ubi habitavit in hominibus.
61 Et tradidit in captivitatem virtutem eorum:
& pulchritudinem eorum in manus inimici.
62 Et concluſit in gladio populum ſuum : &
hereditatem ſuam ſprevit.
63 Juvenes eorum comedit ignis : & virgines
eorum non ſunt lamentatæ.
64 Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt : &
viduæ eorum non plorabantur.
65 Et excitatus eſt tamquam dormiens Domi-
nus, tamquam potens crapulatus à vino.
66 Et percuſſit inimicos ſuos in poſteriora:op-
probrium ſempiternum dedit illis.
67 Et repulit tabernaculum Joſeph : & tribum
Ephraim non elegit :
68 Sed elegit tribum Juda, montem Sion quem
dilexit.
69 Et ædificavit ſicut unicornium ſanctificium
ſuum in terra, quam fundavit in ſæcula.
70 Et elegit David ſervum ſuum,& ſuſtulit eũ
de gregibus ovium:de poſt fœtantes accepit eum.
71 Paſcere Jacob ſervum ſuum,& Iſraël heredi-
tatem ſuam.
72 Et pavit eos in innocentia cordis ſui : & in
intellectibus manuum ſuarum deduxit eos.

1 Pſalmus Aſaph. LXXVIII.

A DEus venerunt Gentes in hereditatem tuam,
polluerunt templum ſanctum tuum : poſue-
runt Jeruſalem in pomorum cuſtodiam.
2 Poſuerunt morticina ſervorum tuorum, eſcas
volatilibus cæli ; carnes ſanctorum tuorum, be-
ſtiis terræ.
3 Effuderunt ſanguinem eorum tanquam
aquam in circuitu Jeruſalem : & non erat qui
ſepeliret.
B 4 Facti ſumus opprobrium vicinis noſtris ; ſub-
ſannatio & illuſio his, qui in circuitu noſtro ſunt.
5 Uſquequò Domine iraſcêris in finem : ac-
cendetur velut ignis zelus tuus ?
*Ierem. 10.d.25 6 * Effunde iram tuam in Gentes,quæ te non
noverunt ; & in regna, quæ nomen tuum non in-
vocaverunt :
7 Quia comederunt Jacob : & locum ejus de-
ſolaverunt.
*Iſa. 64.a.9. 8 * Ne memineris iniquitatum noſtrarum an-
C tiquarum, citò anticipient nos miſericordiæ tuæ:
quia pauperes facti ſumus nimis.
9 Adjuva nos Deus ſalutaris noſter:& propter
gloriam nominis tui Domine libera nos : & pro-
pitius eſto peccatis noſtris,propter nomen tuum:
10 Ne fortè dicant in Gentibus : Ubi eſt Deus
eorum ? & innoteſcat in nationibus coram oculis
noſtris ?

Ultio ſanguinis ſervorum tuorum, qui effuſus
eſt : 11. introëat in conſpectu tuo gemitus com- D
peditorum.
Secundùm magnitudinem brachij tui, poſſide
filios mortificatorum.
12 Et redde vicinis noſtris ſeptuplum, in ſinu
eorum : improperium ipſorum, quod exprobra-
verunt tibi Domine.
13 Nos autem populus tuus, & oves paſcuæ
tuæ, confitebimur tibi in ſæculum.
In generationem & generationem annuntiabi-
mus laudem tuam.

1 In finem, pro iis qui commutabuntur, teſti-
monium Aſaph, Pſalmus
LXXIX.

2 QUi regis Iſraël, intende : qui deducis velut A
ovem Joſeph.
Qui ſedes ſuper cherubim, manifeſtare 3 co-
ram Ephraim, Benjamin, & Manaſſe.
Excita potentiam tuam, & veni,ut ſalvos facias
nos.
4 Deus converte nos : & oſtende faciam tuam,
& ſalvi erimus.
5 Domine Deus virtutum, quouſque iraſcêris
ſuper orationem ſervi tui ?
6 Cibabis nos pane lacrymarum:& potum da- B
bis nobis in lacrymis in menſura ?
7 Poſuiſti nos in contradictionem viciñis no-
ſtris : & inimici noſtri ſubſannaverunt nos.
8 Deus virtutum converte nos : & oſtende fa-
ciem tuam : & ſalvi erimus.
9 Vineam de Ægypto tranſtuliſti:ejeciſti Gen-
tes, & plantaſti eam.
10 Dux itineris fuiſti in conſpectu ejus:plan- C
taſti radices ejus, & implevit terram.
11 Operuit montes umbra ejus:& arbuſta ejus
cedros Dei.
12 Extendit palmites ſuos uſque ad mare : &
uſque ad flumen propagines ejus.
13 Ut quid deſtruxiſti maceriam ejus : & vin-
demiant eam omnes,qui prætergrediuntur viam?
14 Exterminavit eam aper de ſilva : & ſingu-
laris ferus depaſtus eſt eam.
15 Deus virtutum convertere:reſpice de cælo,
& vide, & viſita vineam iſtam.
16 Et perfice eam, quam plantavit dextera tua: D
& ſuper filium hominis, quem confirmaſti tibi.
17 Incenſa igni, & ſuffoſſa ab increpatione
vultus tui peribunt.
18 Fiat manus tua ſuper virum dexteræ tuæ ; &
ſuper filium hominis, quem confirmaſti tibi.
19 Et non diſcedimus à te, vivificabis nos, &
nomen tuum invocabimus.
20 Domine Deus virtutum converte nos : &
oſtende faciem tuam, & ſalvi erimus.

In finem,
1 Pro torcularibus, Pſalmus ipſi Aſaph.
LXXX.

2 EXultate Deo adjutori noſtro : jubilate Deo A
Jacob.
3 Sumite pſalmum, & date tympanum ; pſal-
terium jucundum cum cithara.
4 Buccinate in Neomenia tuba, in inſigni die
ſollemnitatis veſtræ.

5 Quia

Digitized by Google

5 Quia præceptum in Iſraël eſt: & judicium
Deo Jacob.
* Gen. 41.d.19 6 * Teſtimonium in Joſeph poſuit illud, cùm
exiret de Terra Ægypti: linguam, quam non no-
verat, audivit.
B 7 Divertit ab oneribus dorſum ejus: manus
ejus in cophino ſervierunt.
8 In tribulatione invocaſti me, & liberavi te:
* Exod. 17.b.5. exaudivi te in abſcondito tempeſtatis: * proba-
vi te apud aquam contradictionis.
9 Audi populus meus, & conteſtabor te: Iſraël
* Exod. 20.a.3. ſi audieris me, 10 non * erit in te deus recens,
neque adorabis deum alienum.
C 11 Ego enim ſum Dominus Deus tuus, qui
eduxi te de terra Ægypti: dilata os tuum, & im-
plebo illud.
12 Et non audivit populus meus vocem meam:
& Iſraël non intendit mihi.
* Act. 14.c.15. 13 * Et dimiſi eos ſecundùm deſideria cordis
eorum, ibunt in adinventionibus ſuis.
* Baruc 3.b.13. 14 * Si populus meus audiſſet me: Iſraël ſi in
viis meis ambulaſſet:
D 15 Pro nihilo forſitan inimicos eorum humi-
liaſſem: & ſuper tribulantes eos miſiſſem manum
meam.
16 Inimici Domini mentiti ſunt ei: & erit
tempus eorum in ſæcula.
17 Et cibavit eos ex adipe frumenti: & de pe-
tra, melle ſaturavit eos.

1 Pſalmus Aſaph. LXXXI.

A DEus ſtetit in ſynagoga deorum: in medio
autem deos dijudicat.
2 Uſquequò judicatis iniquitatem: & facies
peccatorum ſumitis?
3 Judicate egeno, & pupillo: humilem, & pau-
perem juſtificate.
* Prov. 24.a.11 4 * Eripite pauperem: & egenum de manu
peccatoris liberate.
5 Neſcierunt, neque intellexerunt, in tenebris
ambulant: movebuntur omnia fundamenta terræ.
* Joan. 10.f.34. 6 * Ego dixi: Dij eſtis, & filij Excelſi omnes.
7 Vos autem ſicut homines moriemini: & ſicut
unus de principibus cadetis.
8 Surge Deus, judica terram: quoniam tu he-
reditabis in omnibus Gentibus.

1 Canticum Pſalmi Aſaph.
LXXXII.

A 2 DEus, quis ſimilis erit tibi? ne taceas, neque
compeſcaris Deus:
3 Quoniam ecce inimici tui ſonuerunt: & qui
oderunt te, extulerunt caput.
4 Super populum tuum malignaverunt conſi-
lium: & cogitaverunt adverſus ſanctos tuos.
5 Dixerunt: Venite, & diſperdamus eos de
gente: & non memoretur nomen Iſraël ultrà.
B 6 Quoniam cogitaverunt unanimiter, ſimul
adverſum te teſtamentum diſpoſuerunt, 7 taber-
nacula Idumæorum & Iſmahelitæ:
Moab, & Agareni, 8 Gebal, & Ammon, & Ama-
lec: alienigenæ cum habitantibus Tyrum.
* Judic. 7.f.22. 9 Etenim Aſſur venit cum illis: facti ſunt in
adjutorium filiis Lot.
* Judic. 4.c.15. * Judic. 4.d.24. 10 Fac illis ſicut * Madian, * & Siſaræ; ſicut
* Jabin in torrente Ciſſon;
11 Diſperierunt in Endor: facti ſunt ut ſtercus
terræ.
12 * Pone principes eorum ſicut Oreb, & Zeb, C
& * Zebee, & Salmana; * Judic. 7.g.25. * Judic. 8.a.21.
Omnes principes eorum, 13 qui dixerunt:
Hereditate poſſideamus Sanctuarium Dei.
14 Deus meus pone illos ut rotam: & ſicut ſti-
pulam ante faciem venti.
15 Sicut ignis, qui comburit ſilvam: & ſicut
flamma comburens montes:
16 Ita perſequêris illos in tempeſtate tua: & in
ira tua turbabis eos.
17 Imple facies eorum ignominia: & quærent D
nomen tuum, Domine.
18 Erubeſcant, & conturbentur in ſæculum
ſæculi: & confundantur, & pereant.
19 Et cognoſcant quia nomen tibi Dominus:
tu ſolus Altiſſimus in omni terra.

In finem,
1 Pro torcularibus filiis Core, Pſalmus.
LXXXIII.

2 QUàm dilecta tabernacula tua Domine vir- A
tutum: 3 concupiſcit, & deficit anima
in atria Domini.
Cor meum, & caro mea, exultaverunt in Deum
vivum.
4 Etenim paſſer invenit ſibi domum, & turtur B
nidum ſibi, ubi ponat pullos ſuos.
Altaria tua Domine virtutum: rex meus, &
Deus meus.
5 Beati qui habitant in domo tua Domine: in
ſæcula ſæculorum laudabunt te.
6 Beatus vir, cujus eſt auxilium abs te: aſcen-
ſiones in corde ſuo diſpoſuit, 7 in valle lacry-
marum in loco, quem poſuit.
8 Etenim benedictionem dabit legiſlator, ibunt C
de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum
in Sion.
9 Domine Deus virtutum exaudi orationem
meam: auribus percipe Deus Jacob.
10 Protector noſter aſpice Deus: & reſpice in
faciem Chriſti tui:
11 Quia melior eſt dies una in atriis tuis ſuper D
millia.
Elegi abjectus eſſe in domo Dei mei, magis
quàm habitare in tabernaculis peccatorum.
12 Quia miſericordiam, & veritatem diligit
Deus: gratiam, & gloriam dabit Dominus.
13 Non privabit bonis eos, qui ambulant in in-
nocentia: Domine virtutum, beatus homo, qui
ſperat in te.

1 In finem, filiis Core, Pſalmus.
LXXXIV.

2 BEnedixiſti Domine terram tuam: avertiſti A
captivitatem Jacob.
3 Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ: operuiſti
omnia peccata eorum.
4 Mitigaſti omnem iram tuam: avertiſti ab ira
indignationis tuæ.
5 Converte nos Deus ſalutaris noſter: & aver-
te iram tuam à nobis.
6 Numquid in æternum iraſcêris nobis? aut B
extendes iram tuam à generatione in generatio-
nem?

7 Deus

Digitized by Google

7 Deus tu converſus vivificabis nos : & plebs
tua lætabitur in te.
8 Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam:
& ſalutare tuum da nobis.
C 9 Audiam quid loquatur in me Dominus Deus:
quoniam loquetur pacem in plebem ſuam;
Et ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui convertuntur ad cor.
10 Verumtamen prope timentes eum ſalutare
ipſius : ut inhabitet gloria in terra noſtra.
11 Miſericordia & veritas obviaverunt ſibi:ju-
ſtitia & pax oſculatæ ſunt.
12 Veritas de terra orta eſt : & juſtitia de cælo
proſpexit.
D 13 Etenim Dominus dabit benignitatem : &
terra noſtra dabit fructum ſuum.
14 Juſtitia ante eum ambulabit:& ponet in via
greſſus ſuos.

Oratio ipſi David. LXXXV.

A 1 INclina Domine aurem tuam, & exaudi me:
quoniam inops & pauper ſum ego.
2 Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus
ſum : ſalvum fac ſervum tuum, Deus meus, ſpe-
rantem in te.
3 Miſerere mei Domine,quoniam ad te clama-
vi tota die: 4 lætifica animam ſervi tui,quoniam
ad te Domine animam meam levavi.
* Ioel.2. v.13. 5 * Quoniam tu Domine ſuavis, & mitis, &
multæ miſericordiæ omnibus invocantibus te.
B 6 Auribus percipe Domine orationem meam :
& intende voci deprecationis meæ.
7 In die tribulationis meæ clamavi ad te : quia
exaudiſti me.
8 Non eſt ſimilis tui in diis Domine : & non
eſt ſecundùm opera tua.
9 Omnes gentes quaſcumque feciſti, venient,
& adorabunt coram te Domine:& glorificabunt
nomen tuum.
C 10 Quoniam magnus es tu,& faciens mirabi-
lia : tu es Deus ſolus.
11 Deduc me Domine in via tua,& ingrediar
in veritate tua : lætetur cor meum ut timeat no-
men tuum.
12 Confitebor tibi Domine Deus meus in to-
to corde meo, & glorificabo nomen tuum in
æternum :
13 Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me:
& eruiſti animam meam ex inferno inferiori.
D 14 Deus, iniqui inſurrexerunt ſuper me,& ſy-
nagoga potentium quæſierunt animam meam :
& non propoſuerunt te in conſpectu ſuo.
15 Et tu Domine Deus miſerator & miſeri-
cors, patiens, & multæ miſericordiæ & verax,
16 Reſpice in me, & miſerere mei, da impe-
rium tuum puero tuo:& ſalvum fac filium ancil-
læ tuæ.
17 Fac mecum ſignum in bonum, ut videant
qui oderunt me, & confundantur : quoniam tu
Domine adjuviſti me, & conſolatus es me.

1 Filiis Core, Pſalmus Cantici.
LXXXVI.

A FUndamenta ejus in montibus ſanctis : 2 dili-
git Dominus portas Sion ſuper omnia taber-
nacula Jacob.
3 Glorioſa dicta ſunt de te, civitatis Dei.
4 Memor ero Rahab & Babylonis ſcientium me. B
Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Æthio-
pum, hi fuerunt illic.
5 Numquid Sion dicet : Homo,& homo natus
eſt in ea : & ipſe fundavit eam Altiſſimus ?
6 Dominus narrabit in ſcripturis populorum ;
& principum ; horum, qui fuerunt in ea.
7 Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te.

Canticum Pſalmi,
1 Filiis Core, in finem, pro Maheleth ad reſ-
pondendum, intellectus Eman
Ezrahitæ. LXXXVII.

2 DOmine Deus ſalutis meæ,in die clamavi,& A
nocte coram te.
3 Intret in conſpectu tuo oratio mea : inclina
aurem tuam ad precem meam :
4 Quia repleta eſt malis anima mea : & vita
mea inferno appropinquavit.
5 Æſtimatus ſum cum deſcendentibus in la-
cum : factus ſum ſicut homo ſine adjutorio, 6 in-
ter mortuos liber,
Sicut vulnerati dormientes in ſepulchris, quo-
rum non es memor ampliùs : & ipſi de manu tua
repulſi ſunt.
7 Poſuerunt me in lacu inferiori:in tenebroſis, B
& in umbra mortis.
8 Super me confirmatus eſt furor tuus : & om-
nes fluctus tuos induxiſti ſuper me.
9 Longè feciſti notos meos à me : poſuerunt
me abominationem ſibi.
Traditus ſum, & non egrediebar : 10 oculi
mei languerunt præ inopia.
Clamavi ad te Domine tota die : expandi ad te
manus meas.
11 Numquid mortuis facies mirabilia:aut me- C
dici ſuſcitabunt,& confitebuntur tibi ?
12 Numquid narrabit aliquis in ſepulchro mi-
ſericordiam tuam,& veritatẽ tuam in perditione?
13 Numquid cognoſcentur in tenebris mira-
bilia tua, & juſtitia tua in terra oblivionis ?
14 Et ego ad te Domine clamavi : & manè
oratio mea præveniet te.
15 Ut quid Domine repellis orationem meam:
avertis faciem tuam à me ?
16 Pauper ſum ego,& in laboribus à juventute D
mea : exaltatus autem,humiliatus ſum & contur-
batus.
17 In me tranſierunt iræ tuæ : & terrores tui
conturbaverunt me.
18 Circumdederunt me ſicut aqua tota die :
circumdederunt me ſimul.
19 Elongaſti à me amicum, & proximum, &
notos meos à miſeria.

1 Intellectus Ethan Ezrahitæ.
LXXXVIII.

2 MIſericordias Domini in æternum cantabo. A
In generationem & generationem an-
nuntiabo veritatem tuam in ore meo.
3 Quoniam dixiſti:In æternũ miſericordia ædi-
ficabitur in cælis : præparabitur veritas tua in eis.
4 Diſpoſui teſtamentum electis meis, * juravi * 2. Reg. 7. b. 12.
David ſervo meo: 5 uſque in æternum præpara-
bo ſemen tuum.

Et

Et ædificabo in generationem & generationem
ſedem tuam.
6 Confitebuntur cæli mirabilia tua Domine:
etenim veritatem tuam in eccleſia ſanctorum.
B 7 Quoniam quis in nubibus æquabitur Do-
mino: ſimilis erit Deo in filiis Dei?
8 Deus, qui glorificatur in conſilio ſanctorum:
magnus & terribilis ſuper omnes qui in circuitu
ejus ſunt.
9 Domine Deus virtutum quis ſimilis tibi? po-
tens es Domine, & veritas tua in circuitu tuo.
10 Tu dominaris poteſtati maris: motum au-
tem fluctuum ejus tu mitigas.
11 Tu humiliaſti ſicut vulneratum, ſuperbum:
in brachio virtutis tuæ diſperſiſti inimicos tuos.
*Gen.1.a.1. 12 * Tui ſunt cæli, & tua eſt terra, orbem terræ
& plenitudinem ejus tu fundaſti: 13 aquilonem
C & mare tu creaſti.
Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt:
14 tuum brachium cum potentia.
Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua:
15 juſtitia & judicium præparatio ſedis tuæ.
Miſericordia & veritas præcedent faciem tuam:
16 Beatus populus, qui ſcit jubilationem.
Domine in lumine vultus tui ambulabunt,
17 & in nomine tuo exultabunt tota die: & in
juſtitia tua exaltabuntur.
18 Quoniam gloria virtutis eorum tu es: & in
beneplacito tuo exaltabitur cornu noſtrum.
19 Quia Domini eſt aſſumptio noſtra, & ſancti
Iſraël regis noſtri.
20 Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis, &
dixiſti: Poſui adjutorium in potente: & exaltavi
electum de plebe mea.
*1.Reg.16.a.1.c.2. Act 13.d.22. 21 * Inveni David ſervum meum: oleo ſancto
meo unxi eum.
22 Manus enim mea auxiliabitur ei: & bra-
D chium meum confortabit eum.
23 Nihil proficiet inimicus in eo, & filius ini-
quitatis non apponet nocere ei.
24 Et concidam à facie ipſius inimicos ejus:
& odientes eum in fugam convertam.
25 Et veritas mea, & miſericordia mea cum
ipſo: & in nomine meo exaltabitur cornu ejus.
26 Et ponam in mari manum ejus, & in flumi-
nibus dexteram ejus.
27 Ipſe invocabit me: Pater meus es tu: Deus
meus, & ſuſceptor ſalutis meæ:
28 Et ego primogenitum ponam illum excel-
ſum præ regibus terræ.
29 In æternum ſervabo illi miſericordiam
meam: & teſtamentum meum fidele ipſi.
E 30 Et ponam in ſæculum ſæculi ſemen ejus, &
thronum ejus ſicut dies cæli.
31 Si autem dereliquerint filij ejus legem
meam: & in judiciis meis non ambulaverint:
32 Si juſtitias meas profanaverint: & mandata
mea non cuſtodierint:
33 Viſitabo in virga iniquitates eorum: & in
verberibus peccata eorum.
34 Miſericordiam autem meam non diſpergam
ab eo: neque nocebo in veritate mea:
35 Neque profanabo teſtamentum meum: &
quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita.

36 Semel juravi in ſancto meo, ſi David men-
tiar: 37 ſemen ejus in æternum manebit.
38 Et * thronus ejus ſicut Sol in conſpectu *2.Reg.7.c.16.
meo, & ſicut Luna perfecta in æternum: & te- F
ſtis in cælo fidelis.
39 Tu verò repuliſti & deſpexiſti: diſtuliſti
Chriſtum tuum.
40 Evertiſti teſtamentum ſervi tui: profanaſti
in terra Sanctuarium ejus.
41 Deſtruxiſti omnes ſepes ejus: poſuiſti fir-
mamentum ejus formidinem.
42 Diripuerunt eum omnes tranſeuntes viam:
factus eſt opprobrium vicinis ſuis.
43 Exaltaſti dexteram deprimentium eum:
lætificaſti omnes inimicos ejus.
44 Avertiſti adjutorium gladij ejus: & non es G
auxiliatus ei in bello.
45 Deſtruxiſti eum ab emundatione: & ſedem
ejus in terram colliſiſti.
46 Minoraſti dies temporis ejus: perfudiſti eum
confuſione.
47 Uſquequò Domine avertis in finem: exar-
deſcet ſicut ignis ira tua?
48 Memorare quæ mea ſubſtantia: numquid
enim vanè conſtituiſti omnes filios hominum.
49 Quis eſt homo, qui vivet, & non videbit
mortem: eruet animam ſuam de manu inferi?
50 Ubi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ Domi- *2.Reg.7.b.12.
ne, * ſicut juraſti David in veritate tua.
51 Memor eſto Domine opprobrij ſervorum
tuorum (quod continui in ſinu meo) multarum
gentium.
52 Quod exprobraverunt inimici tui Domine,
quod exprobraverunt commutationem Chriſti
tui.
53 Benedictus Dominus in æternum: fiat, fiat.

1 Oratio Moyſi hominis Dei.

LXXXIX.

DOmine, refugium factus es nobis, à genera- A
tione in generationem.
2 Priuſquam montes fierent, aut formaretur
terra, & orbis, à ſæculo & uſque in ſæculum tu
es Deus.
3 Ne avertas hominem in humilitatem; & di-
xiſti: Convertimini filij hominum.
4 Quoniam mille anni ante oculos tuos, tam-
quam dies heſterna, quæ præteriit.
Et cuſtodia in nocte, 5 quæ pro nihilo haben-
tur, eorum anni erunt.
6 Manè ſicut herba tranſeat, manè floreat, & B
tranſeat: veſperè decidat, induret, & areſcat.
7 Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo
turbati ſumus.
8 Poſuiſti iniquitates noſtras in conſpectu tuo,
ſæculum noſtrum in illuminatione vultus tui.
9 Quoniam omnes dies noſtri defecerunt: &
in ira tua defecimus.
Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur: 10 * C
dies annorum noſtrorum in ipſis, ſeptuaginta *Eccli.18.a.8.
anni.
Si autem in potentatibus, octoginta anni: &
amplius eorum, labor & dolor.
Quoniam ſupervenit manſuetudo, & corri-
piemur.

11 Quis

Digitized by Google

11 Quis novit poteſtatem iræ tuæ,& præ timo-
re tuo iram tuam 12 dinumerare?
Dexteram tuam ſic notam fac, & eruditos cor-
de in ſapientia.
13 Convertere Domine uſquequò? & depre-
cabilis eſto ſuper ſervos tuos.
D 14 Repleti ſumus manè miſericordia tua: &
exultavimus, & delectati ſumus omnibus die-
bus noſtris.
15 Lætati ſumus pro diebus, quibus nos hu-
miliaſti; annis, quibus vidimus mala.
16 Reſpice in ſervos tuos, & in opera tua: &
dirige filios eorum.
17 Et ſit ſplendor Domini Dei noſtri ſuper nos,
& opera manuum noſtrarum dirige ſuper nos:&
opus manuum noſtrarum dirige.

Laus Cantici David. XC.

A 1 QUi habitat in adjutorio Altiſſimi, in prote-
ctione Dei cæli commorabitur.
2 Dicet Domino: Suſceptor meus es tu,& re-
fugium meum: Deus meus ſperabo in eum.
3 Quoniam ipſe liberavit me de laqueo ve-
nantium, & à verbo aſpero.
4 Scapulis ſuis obumbrabit tibi: & ſub pennis
ejus ſperabis.
B 5 Scuto circundabit te veritas ejus:non time-
bis à timore nocturno,
6 A ſagitta volante in die, à negotio peram-
bulante in tenebris, ab incurſu, & dæmonio me-
ridiano.
7 Cadent à latere tuo mille, & decem mil-
lia à dextris tuis: ad te autem non appropinqua-
bit.
8 Verumtamen oculis tuis conſiderabis:& re-
tributionem peccatorum videbis.
C 9 Quoniam tu es Domine ſpes mea: Altiſſi-
mum poſuiſti refugium tuum.
10 Non accedet ad te malum:& flagellum non
appropinquabit tabernaculo tuo.
* Matt. 4.a.6. Luca. 4. b. 10. 11 * Quoniam angelis ſuis mandavit de te: ut
cuſtodiant te in omnibus viis tuis.
12 In manibus portabunt te: ne fortè offendas
ad lapidem pedem tuum.
D 13 Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis:&
conculcabis leonem & draconem.
14 Quoniam in me ſperavit, liberabo eum:
protegam eum,quoniam cognovit nomen meum.
15 Clamabit ad me, & ego exaudiam eum:
cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum, &
glorificabo eum.
16 Longitudine dierum replebo eum:& oſten-
dam illi ſalutare meum.

1 Pſalmus Cantici,
In die ſabbati. XCI.

A 2 BOnum eſt confiteri Domino,& pſallere no-
mini tuo Altiſſime;
3 Ad annuntiandum manè miſericordiam
tuam, & veritatem tuam per noctem;
4 In decachordo, pſalterio; cum cantico, in
cithara.
5 Quia delectaſti me Domine in factura tua:
B & in operibus manuum tuarum exultabo.
6 Quàm magnificata ſunt opera tua Domine:
nimis profundæ factæ ſunt cogitationes tuæ.
7 Vir inſipiens non cognoſcet: & ſtultus non
intelliget hæc.
8 Cùm exorti fuerint peccatores ſicut fœnum:
& apparuerint omnes, qui operantur iniquita-
tem:
Ut intereant in ſæculum ſæculi: 9 tu autem
Altiſſimus in æternum Domine.
10 Quoniam ecce inimici tui Domine, quo-
niam ecce inimici tui peribunt: & diſpergentur
omnes, qui operantur iniquitatem.
11 Et exaltabitur ſicut unicornis cornu meum: C
& ſenectus mea in miſericordia uberi.
12 Et deſpexit oculus meus inimicos meos: &
in inſurgentibus in me malignantibus audiet au-
ris mea.
13 Juſtus, ut palma florebit: ſicut cedrus Liba-
ni multiplicabitur.
14 Plantati in domo Domini, in atriis domus
Dei noſtri florebunt.
15 Adhuc multiplicabuntur in ſenecta uberi;
& benè patientes erunt, 16 ut annuntient:
Quoniam rectus Dominus Deus noſter: &
non eſt iniquitas in eo.

Laus Cantici ipſi David in die ante ſabbatum,
quando fundata eſt terra.
XCII.

1 DOminus regnavit, decorem indutus eſt: A
indutus eſt Dominus fortitudinem,& præ-
cinxit ſe.
Etenim firmavit orbem terræ,qui non commo-
vebitur.
2 Parata ſedes tua ex tunc: à ſæculo tu es.
3 Elevaverunt flumina Domine: elevaverunt
flumina vocem ſuam.
Elevaverunt flumina fluctus ſuos, 4 à vocibus
aquarum multarum.
Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis
Dominus.
5 Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis:
domum tuam decet ſanctitudo Domine in longi-
tudinem dierum.

Pſalmus ipſi David,
Quarta ſabbati.
XCIII.

1 DEus ultionum Dominus: Deus ultionum A
liberè egit.
2 Exaltare qui judicas terram: redde retribu-
tionem ſuperbis.
3 Uſquequò peccatores Domine, uſquequò
peccatores gloriabuntur:
4 Effabuntur, & loquentur iniquitatem: lo-
quentur omnes, qui operantur injuſtitiam?
5 Populum tuum Domine humiliaverunt: &
hereditatem tuam vexaverunt.
6 Viduam & advenam interfecerunt: & pu-
pillos occiderunt.
7 Et dixerunt: Non videbit Dominus, nec in- B
telliget Deus Jacob.
8 Intelligite inſipientes in populo: & ſtulti ali-
quando ſapite.
9 Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui
finxit oculum, non conſiderat?
10 Qui corripit gentes, non arguet: qui docet
hominem ſcientiam?

Digitized by Google

11 Dominus ſcit cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt.
12 Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum:
C 13 Ut mitiges ei à diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea.
14 Quia non repellet Dominus plebem ſuam: & hereditatem ſuam non derelinquet.
15 Quoadusque juſtitia convertatur in judicium:& qui juxta illã omnes qui recto ſunt corde.
16 Quis conſurget mihi adverſus malignantes? aut quis ſtabit mecum adverſus operantes iniquitatem?
17 Niſi quia Dominus adjuvit me: paulominùs habitaſſet in inferno anima mea.
D 18 Si dicebam: Motus eſt pes meus: miſericordia tua Domine adjuvabat me.
19 Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificaverunt animam meam.
20 Numquid adhæret tibi ſedes iniquitatis: qui fingis laborem in præcepto?
21 Captabunt in animam juſti: & ſanguinem innocentem condemnabunt.
22 Et factus eſt mihi Dominus in refugium, & Deus meus in adjutorium ſpei meæ.
23 Et reddet illis iniquitatem ipſorum: & in malitia eorum diſperdet eos: diſperdet illos Dominus Deus noſter.

Laus Cantici ipſi David. XCIV.

A 1 Venite, exultemus Domino: jubilemus Deo ſalutari noſtro.
2 Præoccupemus faciem ejus in confeſſione: & in pſalmis jubilemus ei.
3 Quoniam Deus magnus Dominus: & Rex magnus ſuper omnes deos.
4 Quia in manu ejus ſunt omnes fines terræ: & altitudines montium ipſius ſunt.
5 Quoniam ipſius eſt mare, & ipſe fecit illud: & ſiccam manus ejus formaverunt.
6 Venite adoremus, & procidamus: & ploremus ante Dominum, qui fecit nos.
B 7 Quia ipſe eſt Dominus Deus noſter: & nos populus paſcuæ ejus, & oves manus ejus.
*Heb. 3. b. 7. 4. b. 7. 8 * Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra;
9 Sicut in irritatione ſecundùm diem tentationis in deſerto: ubi tentaverunt me patres veſtri, probaverunt me, & viderunt opera mea.
*Num. 14 f. 4. 10 * Quadraginta annis offenſus fui generationi illi, & dixi: Semper hi errant corde.
Heb 4. a. 3. 11 Et iſti non cognoverunt vias meas: ut juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam.

Canticum ipſi David,
1 Quando domus ædificabatur poſt captivitatem. (1. *Par.* 15.) XCV.

A Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.
2 Cantate Domino, & benedicite nomini ejus: annuntiate de die in diem ſalutare ejus.
3 Annuntiate inter Gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.
4 Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis: terribilis eſt ſuper omnes deos.
5 Quoniam omnes dij Gentium dæmonia: Dominus autem cælos fecit.
6 Confeſſio & pulchritudo in conſpectu ejus: B
ſanctimonia & magnificẽtia in ſãctificatione ejus.
7 Afferte Domino patriæ gentium, afferte Domino gloriam & honorem: 8 afferte Domino gloriam nomini ejus.
Tollite hoſtias, & introite in atria ejus: 9 adorate Dominum in atrio ſancto ejus.
Commoveatur à facie ejus univerſa terra: 10 C
dicite in Gentibus quia Dominus regnavit.
Etenim correxit orbem terræ qui non commovebitur: judicabit populos in æquitate.
11 Lætentur cæli, & exultet terra, commoveatur mare, & plenitudo ejus: 12 gaudebunt campi, & omnia quæ in eis ſunt.
Tunc exultabunt omnia ligna ſilvarum 13 à
facie Domini, quia venit: quoniam venit judicare terram.
Judicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate ſua.

Huic David,
1 Quando terra ejus reſtituta eſt. XCVI.

Dominus regnavit, exultet terra: lætentur inſulæ multæ. A
2 Nubes, & caligo in circuitu ejus; juſtitia, & judicium correctio ſedis ejus.
3 Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus.
4 Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ: vidit, & commota eſt terra.
5 Montes, ſicut cera fluxerunt à facie Domini; à facie Domini omnis terra.
6 Annuntiaverunt cæli juſtitiam ejus: & viderunt omnes populi gloriam ejus.
7 * Confundantur omnes, qui adorant ſculptilia: & qui gloriantur in ſimulachris ſuis. B *Exod. 20. a. 4. Lev. 26. a. 1. Deut. 5. a. 8.
* Adorate eum omnes angeli ejus: 8 audivit, & lætata eſt Sion. *Heb. 1. b. 6.
Et exultaverunt filiæ Judæ, propter judicia tua Domine.
9 Quoniam tu Dominus altiſſimus ſuper omnem terram: nimis exaltatus es ſuper omnes deos. *Amos 5. d. 15. Rom. 12. b. 9.
10 * Qui diligitis Dominum, odite malum: cuſtodit Dominus animas ſanctorum ſuorum, de manu peccatoris liberabit eos.
11 Lux orta eſt juſto, & rectis corde lætitia.
12 Lætamini juſti in Domino: & confitemini memoriæ ſanctificationis ejus.

1 Pſalmus ipſi David. XCVII.

Cantate Domino canticum novum: quia mirabilia fecit. A
Salvavit ſibi dextera ejus, & brachium ſanctum ejus.
2 Notum fecit Dominus ſalutare ſuum: in conſpectu gentium revelavit juſtitiam ſuam.
3 Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ, & veritatis ſuæ domui Iſraël.
* Viderunt omnes termini terræ ſalutare Dei noſtri. *Iſa. 52. c. 10. Luc. 3. b. 6.
4 Jubilate Deo omnis terra: cantate, & exultate, & pſallite.
5 Pſallite Domino in cithara, in cithara & voce pſalmi: 6 in tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ.
Jubilate

Digitized by Google

Jubilate in conſpectu regis Domini: 7 moveatur mare, & plenitudo ejus orbis terrarum, & qui habitant in eo.

8 Flumina plaudent manu, ſimul montes exultabunt 9 à conſpectu Domini: quoniam venit judicare terram.

Judicabit orbem terrarum in juſtitia, & populos in æquitate.

1 Pſalmus ipſi David. XCVIII.

A Dominus regnavit, iraſcantur populi; qui ſedet ſuper cherubim, moveatur terra.

2 Dominus in Sion magnus: & excelſus ſuper omnes populos.

3 Confiteantur nomini tuo magno: quoniam terribile, & ſanctum eſt: 4 & honor regis judicium diligit.

Tu paraſti directiones: judicium & juſtitiam in Jacob tu feciſti.

5 Exaltate Dominum Deum noſtrum, & adorate ſcabellum pedum ejus: quoniam ſanctum eſt.

B 6 Moyſes & Aaron in ſacerdotibus ejus: & Samuel inter eos, qui invocant nomen ejus:

Invocabant Dominum, & ipſe exaudiebat eos: 7 in columna nubis loquebatur ad eos.

Cuſtodiebant teſtimonia ejus, & præceptum quod dedit illis.

8 Domine Deus noſter tu exaudiebas eos: Deus tu propitius fuiſti eis, & ulciſcens in omnes adinventiones eorum.

9 Exaltate Dominum Deum noſtrum, & adorate in monte ſancto ejus: quoniam ſanctus Dominus Deus noſter.

1 Pſalmus in confeſſione. XCIX.

A 2 Jubilate Deo omnis terra: ſervite Domino in lætitia.

Introite in conſpectu ejus, in exultatione.

3 Scitote quoniam Dominus ipſe eſt Deus: ipſe fecit nos, & non ipſi nos.

Populus ejus, & oves paſcuæ ejus: 4 introite portas ejus in confeſſione, atria ejus in hymnis: confitemini illi.

B Laudate nomen ejus: 5 quoniam ſuavis eſt Dominus, in æternum miſericordia ejus, & uſque in generationem & generationem veritas ejus.

1 Pſalmus ipſi David. C.

A Miſericordiam, & judicium cantabo tibi Domine:

Pſallam, 2 & intelligam in via immaculata, quando venies ad me.

Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.

3 Non proponebam ante oculos meos rem injuſtam: facientes prævaricationes odivi.

Non adhæſit mihi 4 cor pravum: declinantem à me malignum non cognoſcebam.

B 5 Detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar.

Superbo oculo, & inſatiabili corde, cum hoc non edebam.

6 Oculi mei ad fideles terræ ut ſedeant mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabat.

7 Non habitabit in medio domus meæ qui facit ſuperbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conſpectu oculorum meorum.

8 In matutino interficiebam omnes peccatores terræ: ut diſperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

1 Oratio pauperis, Cùm anxius fuerit, & in conſpectu Domini effuderit precem ſuam. CI.

2 Domine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat. A

3 Non avertas faciem tuam à me: in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacumque die invocavero te, velociter exaudi me:

4 Quia defecerunt ſicut fumus dies mei: & oſſa mea ſicut cremium aruerunt.

5 Percuſſus ſum ut fœnum, & aruit cor meum: quia oblitus ſum comedere panem meum.

6 A voce gemitus mei adhæſit os meum carni meæ.

7 Similis factus ſum pellicano ſolitudinis: factus ſum ſicut nycticorax in domicilio.

8 Vigilavi, & factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto. B

9 Tota die exprobrabant mihi inimici mei: & qui laudabant me, adverſum me jurabant.

10 Quia cinerem tamquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miſcebam.

11 A facie iræ & indignationis tuæ: quia elevans alliſiſti me.

12 Dies mei ſicut umbra declinaverunt: & ego ſicut fœnum arui.

13 Tu autem Domine in æternum permanes: & memoriale tuum in generationem & generationem.

14 Tu exurgens miſereberis Sion: quia tempus miſerendi ejus, quia venit tempus. C

15 Quoniam placuerunt ſervis tuis lapides ejus: & terræ ejus miſerebuntur.

16 Et timebunt Gentes nomen tuum Domine, & omnes reges terræ gloriam tuam.

17 Quia ædificavit Dominus Sion: & videbitur in gloria ſua.

18 Reſpexit in orationem humilium: & non ſprevit precem eorum.

19 Scribantur hæc in generatione altera: & populus, qui creabitur, laudabit Dominum:

20 Quia proſpexit de excelſo ſancto ſuo: Dominus de cælo in terram aſpexit:

21 Ut audiret gemitus compeditorum: ut ſolveret filios interemptorum:

22 Ut annuntient in Sion nomen Domini: & laudem ejus in Jeruſalem. D

23 In conveniendo populos in unum, & reges ut ſerviant Domino.

24 Reſpondit ei in via virtutis ſuæ: Paucitatem dierum meorum nuntia mihi.

25 Ne revoces me in dimidio dierum meorum: in generationem & generationem anni tui.

26 Initio tu Domine terram fundaſti: & opera manuum tuarum ſunt cæli.

27 Ipſi peribunt, tu autem permanes: & omnes ſicut veſtimentum veteraſcent.

Et ſicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur:

Digitized by Google

28 tu autem idẽ ipſe es,& anni tui non deficiẽt.
29 Filij ſervorum tuorum habitabunt : & ſe-
men eorum in ſæculum dirigetur.

1 Ipſi David. CII.

A BEnedic anima mea Domino: & omnia, quæ
intra me ſunt, nomini ſancto ejus.
2 Benedic anima mea Domino : & noli obli-
viſci omnes retributiones ejus.
3 Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis:
qui ſanat omnes infirmitates tuas.
4 Qui redimit de interitu vitam tuam:qui co-
ronat te in miſericordia & miſerationibus.
5 Qui replet in bonis deſiderium tuum : reno-
vabitur ut aquilæ juventus tua.
B 6 Faciens miſericordias Dominus, & judicium
omnibus injuriam patientibus.
7 Notas fecit vias ſuas Moyſi, filiis Iſraël vo-
luntates ſuas.
* Exod. 34. 6. Num. 14. c. 18. 8 * Miſerator, & miſericors Dominus : lon-
ganimis, & multùm miſericors.
9 Non in perpetuum iraſcetur : neque in æter-
num comminabitur.
10 Non ſecundùm peccata noſtra fecit nobis:
neque ſecundùm iniquitates noſtras retribuit
nobis.
11 Quoniam ſecundùm altitudinem cæli à terra,
corroboravit miſericordiam ſuã ſuper timentes ſe.
C 12 Quantum diſtat Ortus ab Occidente : lon-
gè fecit à nobis iniquitates noſtras.
13 Quomodo miſeretur pater filiorum, miſer-
tus eſt Dominus timentibus ſe: 14 quoniam ipſe
cognovit figmentum noſtrum.
Recordatus eſt quoniam pulvis ſumus: 15 ho-
mo, ſicut fœnum dies ejus, tamquam flos agri ſic
efflorebit.
16 Quoniam ſpiritus pertranſibit in illo,& non
ſubſiſtet : & non cognoſcet ampliùs locum ſuum.
17 Miſericordia autem Domini ab æterno, &
uſque in æternum ſuper timentes eum.
D Et juſtitia illius in filios filiorum, 18 his qui
ſervant teſtamentum ejus :
Et memores ſunt mandatorum ipſius, ad facien-
dum ea.
19 Dominus in cælo paravit ſedem ſuam : &
regnum ipſius omnibus dominabitur.
20 Benedicite Domino omnes angeli ejus : po-
tentes virtute,facientes verbum illius,ad audien-
dam vocem ſermonum ejus.
21 Benedicite Domino omnes virtutes ejus :
miniſtri ejus,qui facitis voluntatem ejus.
22 Benedicite Domino omnia opera ejus : in
omni loco dominationis ejus, benedic anima mea
Domino.

1 Ipſi David. CIII.

A BEnedic anima mea Domino : Domine Deus
meus magnificatus es vehementer.
Confeſſionem, & decorem induiſti: 2 amictus
lumine ſicut veſtimento : .
Extendens cælum ſicut pellem : 3 qui tegis
aquis ſuperiora ejus.
Qui ponis nubem aſcenſum tuum : qui ambu-
las ſuper pennas ventorum.
* Heb. 1. c. 7. 4 * Qui facis angelos tuos, ſpiritus ; & mini-
ſtros tuos, ignem urentem.
5 Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam:
non inclinabitur in ſæculum ſæculi.
6 Abyſſus, ſicut veſtimentum, amictus ejus:
ſuper montes ſtabunt aquæ.
7 Ab increpatione tua fugient:à voce tonitrui
tui formidabunt.
8 Aſcendunt montes, & deſcendunt campi, in
locum quem fundaſti eis.
9 Terminum poſuiſti,quem non tranſgredien- B
tur : neque convertentur operire terram.
10 Qui emittis fontes in convallibus:inter me-
dium montium pertranſibunt aquæ.
11 Potabunt omnes beſtiæ agri : expectabunt
onagri in ſiti ſua.
12 Super ea volucres cæli habitabunt : de me-
dio petrarum dabunt voces.
13 Rigans montes de ſuperioribus ſuis:de fru-
ctu operum tuorum ſatiabitur terra :
14 Producens fœnum jumentis,& herbam ſer-
vituti hominum :
Ut educas panem de terra : 15 & vinum læti-
ficet cor hominis:
Ut exhilaret faciem in oleo: & panis cor ho-
minis confirmet.
16 Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani,
quas plantavit: 17 illic paſſeres nidificabunt.
Herodij domus dux eſt eorum: 18 montes ex-
celſi cervis: petra refugium herinaciis.
19 Fecit lunam in tempora : ſol cognovit occa- C
ſum ſuum.
20 Poſuiſti tenebras,& facta eſt nox: in ipſa
pertranſibunt omnes beſtiæ ſilvæ.
21 Catuli leonum rugientes, ut rapiant, &
quærant à Deo eſcam ſibi.
22 Ortus eſt ſol, & congregati ſunt : & in cu-
bilibus ſuis collocabuntur.
23 Exibit homo ad opus ſuum,& ad operatio-
nem ſuam uſque ad veſperum.
24 Quàm magnificata ſunt opera tua Domine!
omnia in ſapientia feciſti : impleta eſt terra poſ-
ſeſſione tua.
25 Hoc mare magnum,& ſpatioſum manibus:
illic reptilia, quorum non eſt numerus.
Animalia puſilla cum magnis: 26 illic naves
pertranſibunt.
Draco iſte, quem formaſti ad illudendum ei:27 D
omnia à te expectant ut des illis eſcam in tempore.
28 Dante te illis, colligent : aperiente te ma-
num tuam, omnia implebuntur bonitate.
29 Avertente autem te faciem, turbabuntur:
auferes ſpiritum eorum, & deficient,& in pulve-
rem ſuum revertentur.
30 Emittes ſpiritum tuum, & creabuntur : &
renovabis faciem terræ.
31 Sit gloria Domini in ſæculum : lætabitur
Dominus in operibus ſuis :
32 Qui reſpicit terram,& facit eam tremere :
qui tangit montes, & fumigant.
33 * Cantabo Domino in vita mea : pſallam * Inf. 145. a. 2.
Deo meo quamdiu ſum.
34 Jucundum ſit ei eloquium meum : ego verò
delectabor in Domino.
35 Deficiant peccatores à terra,& iniqui ita ut
non ſint : benedic anima mea Domino.
Alleluia.

Digitized by Google

Alleluia. (1. *Par.* 16.8.)

CIV.

A
1. *Par.* 16.*a.* 8. *Iſa.*12.*b.* 4. 1 CONfitemini Domino, & invocate nomen
ejus: annuntiate inter Gentes opera ejus.
2 Cantate ei, & pſallite ei: narrate omnia mi-
rabilia ejus.
3 Laudamini in nomine ſancto ejus: lætetur
cor quærentium Dominum.
4 Quærite Dominum, & confirmamini: quæ-
rite faciem ejus ſemper.
5 Mementote mirabilium ejus,quæ fecit: pro-
digia ejus, & judicia oris ejus.
6 Semen Abraham, ſervi ejus: filij Jacob ele-
cti ejus.
7 Ipſe Dominus Deus noſter:in univerſa ter-
ra judicia ejus.
8 Memor fuit in ſæculum teſtamenti ſui; ver-
bi,quod mandavit in mille generationes:
9 * Quod diſpoſuit ad Abraham: & juramen-
* *Gen.* 22.*c.*16. ti ſui ad Iſaac:
10 Et ſtatuit illud Jacob in præceptum:& Iſraël
in teſtamentum æternum:
11 Dicens: Tibi dabo terram Chanaan, funi-
culum hereditatis veſtræ.
12 Cùm eſſent numero brevi, pauciſſimi &
incolæ ejus:
B
13 Et pertranſierunt de gente in gentem, &
de regno ad populum alterum:
14 Non reliquit hominem nocere eis: & cor-
ripuit pro eis reges.
15 * Nolite tangere Chriſtos meos: & inp ro-
*1 *Reg.* 3.*c.*14. 1. *Par.* 16.*a.*22. phetis meis nolite malignari.
16 Et vocavit famem ſuper terram: & omne
firmamentum panis contrivit.
17 Miſit ante eos * virum: in ſervum venum-
* *Gen.* 37.*g.*36. datus eſt Joſeph.
18 * Humiliaverunt in compedibus pedes
* *Gen.* 39.*d.*20 ejus, ferrum pertranſiit animam ejus, 19 donec
veniret verbum ejus.
Eloquium Domini inflammavit eum:
20 * Miſit rex,& ſolvit eum;princeps populo-
* *Gen.* 41.*b.*14. rum, & dimiſit eum.
21 Conſtituit eum dominum domus ſuæ: &
principem omnis poſſeſſionis ſuæ.
22 Ut erudiret principes ejus ſicut ſemetipſum:
C
& ſenes ejus prudentiam doceret.
* *Gen.* 46.*a.*6. 23 * Et intravit Iſraël in Ægyptum: & Jacob
accola fuit in Terra Cham.
* *Exod.* 1.*a.*7. *Act.*7.*e.*17. 24 * Et auxit populum ſuum vehementer: &
firmavit eum ſuper inimicos ejus.
25 Convertit cor eorum ut odirent populum
ejus: & dolum facerent in ſervos ejus.
* *Exod.* 3.*c.*10. 4.*g.*29. 26 * Miſit Moyſen ſervum ſuum;Aaron,quem
elegit ipſum.
* *Exod.* 7.*b.*10. 27 * Poſuit in eis verba ſignorum ſuorum, &
prodigiorum in Terra Cham.
* *Exod.* 10.*f.*21. 28 * Miſit tenebras,& obſcuravit:& non exa-
cerbavit ſermones ſuos.
* *Exod.* 7.*d.*20. 29 * Convertit aquas eorum in ſanguinem: &
occidit piſces eorum.
* *Exod.* 8.*b.*6. 30 * Edidit terra eorum ranas in penetralibus
regum ipſorum.
* *Exod.* 8.*d.*16. *f.*24. 31 * Dixit, & venit cœnomyia: & cinifes in
omnibus finibus eorum.
32 Poſuit pluvias eorum grandinem, ignem
comburentem in terra ipſorum.
33 Et percuſſit vineas eorum, & ficulneas eo-
rum: & contrivit lignum finium eorum.
34 * Dixit,& venit locuſta, & bruchus, cu- * *Exod.* 10.*d.*12.
jus non erat numerus:
D
35 Et comedit omne fœnum in terra eorum:
& comedit omnem fructum terræ eorum.
36 * Et percuſſit omne primogenitum in terra * *Exod.* 12.*e.*29.
eorum: primitias omnis laboris eorum.
37 * Et eduxit eos cum argento & auro: & * *Exod.* 12.*a.*35.
non erat in tribubus eorum infirmus.
38 Lætata eſt Ægyptus in profectione eorum:
quia incubuit timor eorum ſuper eos.
39 * Expandit nubem in protectionem eorum, * *Exod.* 13.*d.*21.
& ignem ut luceret eis per noctem. *Pſal.*77.*b.* 14. 1. *Cor.* 10.*a.*1.
40 * Petierunt,& venit coturnix: & pane cæ-
li ſaturavit eos. * *Exod.* 16.*e.*13.
41 * Dirupit petram, & fluxerunt aquæ: abie-
runt in ſicco flumina; * *Num.* 20.*b.*11.
42 * Quoniam memor fuit verbi ſancti ſui, * *Gen.* 17.*a.*7.
quod habuit ad Abraham puerum ſuum.
43 Et eduxit populum ſuum in exultatione,&
electos ſuos in lætitia.
44 Et dedit illis regiones Gentium: & labores
populorum poſſederunt:
45 Ut cuſtodiant juſtificationes ejus, & legem
ejus requirant.

Alleluia. (*Judith* 13 21.) CV.

A
1 COnfitemini Domino quoniam bonus:quo- *Judith.* 13.*c.*21
niam in ſæculum miſericordia ejus.
2 * Quis loquetur potentias Domini, auditas * *Eccli.* 13.*d.*35.
faciet omnes laudes ejus?
3 Beati, qui cuſtodiunt judicium, & faciunt
juſtitiam in omni tempore.
4 Memento noſtri Domine in beneplacito po-
puli tui: viſita nos in ſalutari tuo:
5 Ad videndum in bonitate electorum tuorum,
ad lætandum in lætitia gentis tuæ: ut lauderis
cum hereditate tua.
6 * Peccavimus cum patribus noſtris: injuſtè * *Judith* 7.*d.*19.
egimus, iniquitatem fecimus.
7 Patres noſtri in Ægypto non intellexerunt
B
mirabilia tua: non fuerunt memores multitudi-
nis miſericordiæ tuæ.
Et irritaverunt aſcẽdentes in mare,Mare rubrũ.
8 Et ſalvavit eos propter nomen ſuum: ut no-
tam faceret potentiam ſuam.
9 * Et increpuit Mare rubrum, & exiccatum * *Exod.* 14.*e.*21.
eſt: & deduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto.
10 Et ſalvavit eos de manu odientium:& rede-
mit eos de manu inimici.
11 * Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex * *Exod.* 14.*f.*27.
eis non remanſit.
12 Et crediderunt verbis ejus: & laudaverunt
laudem ejus.
13 Citò fecerunt, obliti ſunt óperum ejus, &
non ſuſtinuerunt conſilium ejus.
14 * Et concupierunt concupiſcentiam in de- * *Exod.* 17.*a.*2.
ſerto: & tentaverunt Deum in inaquoſo.
C
15 * Et dedit eis petitionem ipſorum: & miſit * *Num.* 11.*g.*31.
ſaturitatem in animas eorum.
16 Et irritaverunt Moyſen in caſtris, Aaron
ſanctum Domini.

Digitized by Google

* Num. 16.a.32. 17 * Aperta eſt terra, & deglutivit Dathan : & operuit ſuper congregationem Abiron.

18 Et exarſit ignis in ſynagoga eorum : flamma combuſſit peccatores.

* Exod. 32.a.4. 19 * Et fecerunt vitulum in Horeb : & adoraverunt ſculptile.

20 Et mutaverunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum.

21 Obliti ſunt Deum, qui ſalvavit eos, qui fe-
cit magnalia in Ægypto, 22 mirabilia in Terra
Cham : terribilia in mari rubro.

* Exod. 32.c.10. 23 * Et dixit ut diſperderet eos : ſi non Moy-
D ſes electus ejus ſteriſſet in confractione in conſ-
pectu ejus :

Ut averteret iram ejus ne diſperderet eos : 24
& pro nihilo habuerunt terram deſiderabilem :

Non crediderunt verbo ejus, 25 & murmura-
verunt in tabernaculis ſuis : non exaudierunt vo-
cem Domini.

* Num. 14.e.32. 26 * Et elevavit manum ſuam ſuper eos : ut proſterneret eos in deſerto :

27 Et ut dejiceret ſemen eorum in Nationibus : & diſpergeret eos in regionibus.

28 Et initiati ſunt Beelphegor : & comederunt ſacrificia mortuorum.

29 Et irritaverunt eum in adinventionibus ſuis : & multiplicata eſt in eis ruina.

E

* Num. 25.b.7. 30 * Et ſtetit Phinees, & placavit : & ceſſavit quaſſatio.

31 Et reputatum eſt ei in juſtitiam, in generationem & generationem uſque in ſempiternum.

* Num. 20.b.10 32 * Et irritaverunt eum ad Aquas contradi-
ctionis : & vexatus eſt Moyſes propter eos : 33
quia exacerbaverunt ſpiritum ejus.

Et diſtinxit in labiis ſuis : 34 non diſperdide-
runt gentes, quas dixit Dominus illis.

35 Et commiſti ſunt inter gentes, & didicerunt
opera eorum : 36 & ſervierunt ſculptilibus eo-
rum : & factum eſt illis in ſcandalum.

37 Et immolaverunt filios ſuos, & filias ſuas dæmoniis.

F 38 Et effuderunt ſanguinem innocentem : ſanguinem filiorum ſuorum & filiarum ſuarum, quas ſacrificaverunt ſculptilibus Chanaan.

Et infecta eſt terra in ſanguinibus, 39 & con-
taminata eſt in operibus eorum : & fornicati ſunt
in adinventionibus ſuis.

40 Et iratus eſt furore Dominus in populum ſuum : & abominatus eſt hereditatem ſuam.

41 Et tradidit eos in manus gentium : & dominati ſunt eorum qui oderunt eos.

42 Et tribulaverunt eos inimici eorum, & hu-
miliati ſunt ſub manibus eorum : 43 ſæpè libe-
ravit eos.

Ipſi autem exacerbaverunt eum in conſilio ſuo : & humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis.

44 Et vidit cùm tribularentur : & audivit orationem eorum.

* Deut. 30.a.1. 45 * Et memor fuit teſtamenti ſui : & pœnituit eum ſecundùm multitudinem miſericordiæ ſuæ.

G 46 Et dedit eos in miſericordias in conſpectu omnium qui ceperant eos.

47 Salvos nos fac Domine Deus noſter : & congrega nos de Nationibus :

Ut confiteamur nomini ſancto tuo : & gloriemur in laude tua.

48 Benedictus Dominus Deus Iſraël à ſæculo & uſque in ſæculum : & dicet omnis populus : Fiat, fiat.

Alleluia. (*Judith* 13, 21.) CVI.

1 Confitemini Domino quoniam bonus : quoniam in ſæculum miſericordia ejus. A

2 Dicant qui redempti ſunt à Domino, quos redemit de manu inimici : & de regionibus congregavit eos,

3 A ſolis ortu, & occaſu ; ab aquilone, & mari.

4 Erraverunt in ſolitudine in inaquoſo : viam civitatis habitaculi non invenerunt,

5 Eſurientes, & ſitientes : anima eorum in ipſis defecit.

6 Et clamaverunt ad Dominum cùm tribularentur : & de neceſſitatibus eorum eripuit eos.

7 Et deduxit eos in viam rectam : ut irent in civitatem habitationis.

8 Confiteamur Domino miſericordiæ ejus : & mirabilia ejus filiis hominum.

9 Quia ſatiavit animam inanem : & animam eſurientem ſatiavit bonis.

10 Sedentes in tenebris, & umbra mortis : vinctos in mendicitate, & ferro.

11 Quia exacerbaverunt eloquia Dei : & conſilium Altiſſimi irritaverunt.

12 Et humiliatum eſt in laboribus cor eorum : infirmati ſunt, nec fuit qui adjuvaret.

13 Et clamaverunt ad Dominum cùm tribula- B
rentur : & de neceſſitatibus eorum liberavit eos.

14 Et eduxit eos de tenebris, & umbra mortis : & vincula eorum diſrupit.

15 Confiteantur Domino miſericordiæ ejus : & mirabilia ejus filiis hominum.

16 Quia contrivit portas æreas : & vectes ferreos confregit.

17 Suſcepit eos de via iniquitatis eorum : propter injuſtitias enim ſuas humiliati ſunt.

18 Omnem eſcam abominata eſt anima eorum : & appropinquaverunt uſque ad portas mortis.

19 Et clamaverunt ad Dominum cùm tribularentur : & de neceſſitatibus eorum liberavit eos.

20 Miſit verbum ſuum, & ſanavit eos : & eripuit eos de interitionibus eorum.

21 Confiteantur Domino miſericordiæ ejus : & C
mirabilia ejus filiis hominum :

22 Et ſacrificent ſacrificium laudis : & annuntient opera ejus in exultatione.

23 Qui deſcendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis.

24 Ipſi viderunt opera Domini, & mirabilia ejus in profundo.

25 Dixit, & ſtetit ſpiritus procellæ : & exaltati ſunt fluctus ejus.

26 Aſcendunt uſque ad cælos, & deſcendunt uſque ad abyſſos : anima eorũ in malis tabeſcebat.

27 Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius : & omnis ſapientia eorum devorata eſt.

28 Et clamaverunt ad Dominum cùm tribularentur, & de neceſſitatibus eorum eduxit eos.

29 Et ſtatuit procellam ejus in auram : & ſiluerunt fluctus ejus.

30 Et

Digitized by Google

30 Et lætati ſunt quia ſiluerunt: & deduxit eos
in portum voluntatis eorum.
31 Confiteantur Domino miſericordiæ ejus: &
mirabilia ejus filiis hominum.
32 Et exaltent eum in eccleſia plebis: & in ca-
thedra ſeniorum laudent eum.
33 Poſuit flumina in deſertum, & exitus aqua-
rum in ſitim;
D 34 Terram fructiferam in ſalſuginem, à mali-
tia inhabitantium in ea.
35 Poſuit deſertum in ſtagna aquarum: & ter-
ram ſine aqua in exitus aquarum.
36 Et collocavit illic eſurientes: & conſtitue-
runt civitatem habitationis.
37 Et ſeminaverunt agros, & plantaverunt vi-
neas: & fecerunt fructum nativitatis.
38 Et benedixit eis, & multiplicati ſunt nimis:
& jumenta eorum non minoravit.
39 Et pauci facti ſunt: & vexati ſunt à tribula-
tione malorum, & dolore.
40 Effuſa eſt contemptio ſuper principes: &
errare fecit eos in invio, & non in via.
41 Et adjuvit pauperem de inopia: & poſuit
ſicut oves familias.
*Iob. 22. c. 19. 42 * Videbunt recti, & lætabuntur: & omnis
iniquitas oppilabit os ſuum.
43 Quis ſapiens & cuſtodiet hæc? & intelliget
miſericordias Domini?

1 Canticum Pſalmi ipſi David.
(*Sup.* 56. 8.) CVII.

A 2 PAratum cor meum Deus, paratum cor
meum: cantabo, & pſallam in gloria mea.
3 Exurge gloria mea, exurge pſalterium & ci-
thara: exurgam diluculo.
4 Confitebor tibi in populis Domine: & pſal-
lam tibi in nationibus.
5 Quia magna eſt ſuper cælos miſericordia tua:
& uſque ad nubes veritas tua.
6 Exaltare ſuper cælos Deus, & ſuper omnem
terram gloria tua: 7 ut liberentur dilecti tui.
Salvum fac dextera tua, & exaudi me:
B 8 Deus locutus eſt in ſancto ſuo:
Exultabo, & dividam Sichimam, & convallem
tabernaculorum dimetiar.
9 Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes: &
Ephraim ſuſceptio capitis mei.
Juda rex meus: 10 Moab lebes ſpei meæ.
In Idumæam extendam calceamentum meum:
mihi alienigenæ amici facti ſunt.
11 Quis deducet me in civitatem munitam?
quis deducet me uſque in Idumæam?
12 Nónne tu Deus, qui repuliſti nos, & non
exibis Deus in virtutibus noſtris?
13 Da nobis auxilium de tribulatione: quia
vana ſalus hominis.
14 In Deo faciemus virtutem: & ipſe ad nihi-
lum deducet inimicos noſtros.

1 In finem, Pſalmus David.
CVIII.

A 2 DEus laudem meam ne tacueris: quia os pec-
catoris, & os doloſi ſuper me apertum eſt.
3 Locuti ſunt adverſum me lingua doloſa, &
ſermonibus odij circumdederunt me: & expu-
gnaverunt me gratis.
4 Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi:
ego autem orabam.
5 Et poſuerunt adverſum me mala pro bonis:
& odium pro dilectione mea.
6 Conſtitue ſuper eum peccatorem: & diabolus
ſtet à dextris ejus.
7 Cùm judicatur, exeat condemnatus: & ora-
tio ejus fiat in peccatum.
8 Fiant dies ejus pauci: & epiſcopatum ejus
accipiat alter.
9 Fiant filij ejus orphani: & uxor ejus vidua.
10 Nutantes transferantur filij ejus, & mendi- B
cent: & ejiciantur de habitationibus ſuis.
11 Scrutetur fœnerator omnem ſubſtantiam
ejus: & diripiant alieni labores ejus.
12 Non ſit illi adjutor: nec ſit qui miſereatur
pupillis ejus.
13 Fiant nati ejus in interitum: in generatione
una deleatur nomen ejus.
14 In memoriam redeat iniquitas patrum ejus
in conſpectu Domini: & peccatum matris ejus
non deleatur.
15 Fiant contra Dominum ſemper, & diſpereat
de terra memoria eorum: 16 pro eo quòd non
eſt recordatus facere miſericordiam.
17 Et perſecutus eſt hominem inopem, & men-
dicum, & compunctum corde mortificare.
18 Et dilexit maledictionem, & veniet ei: & C
noluit benedictionem, & elongabitur ab eo
Et induit maledictionem ſicut veſtimentum, &
intravit ſicut aqua in interiora ejus, & ſicut oleum
in oſſibus ejus.
19 Fiat ei ſicut veſtimentum, quo operitur; &
ſicut zona, qua ſemper præcingitur.
20 Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud
Dominum: & qui loquuntur mala adverſus ani-
mam meam.
21 Et tu Domine, Domine, fac mecum pro-
pter nomen tuum: quia ſuavis eſt miſericordia
tua.
Libera me, 22 quia egenus & pauper ego ſum:
& cor meum conturbatum eſt intra me.
23 Sicut umbra cùm declinat, ablatus ſum: &
excuſſus ſum ſicut locuſtæ.
24 Genua mea infirmata ſunt à jejunio: & caro
mea immutata eſt propter oleum.
25 Et ego factus ſum opprobrium illis: vide- D
runt me, & moverunt capita ſua.
26 Adjuva me Domine Deus meus: ſalvum me
fac ſecundùm miſericordiam tuam.
27 Et ſciant quia manus tua hæc: & tu Domi-
ne feciſti eam.
28 Maledicent illi & tu benedices: qui inſur-
gunt in me, confundantur: ſervus autem tuus læ-
tabitur.
29 Induantur qui detrahunt mihi, pudore: &
operiantur ſicut diploide confuſione ſua.
30 Confitebor Domino nimis in ore meo: &
in medio multorum laudabo eum.
31 Quia aſtitit à dextris pauperis, ut ſalvam
faceret à perſequentibus animam meam.

1 Pſalmus David. CIX.

DIxit Dominus Domino meo: Sede à dextris A
meis: *Matth. 22. d. 44.*

Digitized by Google

* Donec ponam inimicos tuos , ſcabellum pe-
* 1.Cor. 15.d.25. Hebr. 1. d.13.10. c. 13. dum tuorum.
2 Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex
Sion : dominare in medio inimicorum tuorum.
3 Tecum principium in die virtutis tuæ in
ſplendoribus ſanctorum:ex utero ante luciferum
genui te.
B 4 Juravit Dominus , & non pœnitebit eum : *
* Ioan. 12.e.34. Heb 5. b.6.7. c. 17. Tu es ſacerdos in æternum ſecundùm ordinem
Melchiſedech.
5 Dominus à dextris tuis,confregit in die iræ
ſuæ reges.
6 Judicabit in nationibus,implebit ruinas:con-
quaſſabit capita in terra multorum.
7 De torrente in via bibet : propterea exaltabit
caput.

Alleluia. CX.

A 1 Confitebor tibi Domine in toto corde meo;
in conſilio juſtorum, & congregatione.
2 Magna opera Domini : exquiſita in omnes
voluntates ejus.
3 Confeſſio & magnificentia opus ejus:& juſti-
tia ejus manet in ſæculum ſæculi.
4 Memoriam fecit mirabilium ſuorum,miſeri-
cors & miſerator Dominus: 5 eſcam dedit ti-
mentibus ſe.
Memor erit in ſæculum teſtamenti ſui : 6 vir-
tutem operum ſuorum annuntiabit populo ſuo :
B 7 Ut det illis hereditatem gentium:opera ma-
nuum ejus, veritas & judicium.
8 Fidelia omnia mandata ejus : confirmata in
ſæculum ſæculi,facta in veritate & æquitate.
9 Redemptionem miſit populo ſuo : mandavit
in æternum teſtamentum ſuum.
* Prov. 1.a.7.9. c. 10. Eccli. 1. c. 16. Sanctum & terribile nomen ejus: 10 * initium
ſapientiæ timor Domini.
Intellectus bonus omnibus facientibus eum :
laudatio ejus manet in ſæculum ſæculi.

Alleluia, Reverſionis Aggæi, &
Zachariæ. CXI.

A 1 Beatus vir,qui timet Dominum:in mandatis
ejus volet nimis.
2 Potens in terra erit ſemen ejus:generatio re-
ctorum benedicetur.
3 Gloria , & divitiæ in domo ejus : & juſtitia
ejus manet in ſæculum ſæculi.
4 Exortum eſt in tenebris lumen rectis : miſe-
ricors , & miſerator, & juſtus.
B 5 Jucundus homo qui miſeretur & commodat,
diſponet ſermones ſuos in judicio: 6 quia in
æternum non commovebitur.
7 In memoria æterna erit juſtus : ab auditione
mala non timebit.
Paratum cor ejus ſperare in Domino, 8 con-
firmatum eſt cor ejus : non commovebitur donec
deſpiciat inimicos ſuos.
9 Diſperſit, dedit pauperibus : juſtitia ejus ma-
net in ſæculum ſæculi : cornu ejus exaltabitur in
gloria.
10 Peccator videbit,& iraſcetur, dentibus ſuis
fremet & tabeſcet:deſideriũ peccatorum peribit.

Alleluia. CXII.

A 1 Laudate pueri Dominum : laudate nomen
Domini.
2 Sit nomen Domini benedictum,ex hoc nunc
& uſque in ſæculum.
3 * A ſolis ortu uſque ad occaſum , laudabile * Malac. 1.c. 11.
nomen Domini.
4 Excelſus ſuper omnes gentes Dominus,& ſu-
per cælos gloria ejus.
5 Quis ſicut Dominus Deus noſter,qui in altis
habitat, 6 & humilia reſpicit in cælo & in terra?
7 Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore eri- B
gens pauperem.
8 Ut collocet eum cum principibus, cum prin-
cipibus populi ſui.
9 Qui habitare facit ſterilem in domo,matrem
filiorum lætantem.

Alleluia. CXIII.

1 In exitu Iſraël de Ægypto, domus Jacob de A
populo barbaro. * Exod. 13.a.
2 Facta eſt Judæa ſanctificatio ejus,Iſraël pote-
ſtas ejus.
3 Mare vidit, & fugit : Jordanis converſus eſt
retrorſum.
4 Montes exultaverunt ut arietes : & colles ſi-
cut agni ovium.
5 Quid eſt tibi mare quòd fugiſti : & tu Jor-
danis, quia converſus es retrorſum ?
6 Montes exultaſtis ſicut arietes,& colles ſicut
agni ovium.
7 A facie Dñi mota eſt terra,à facie Dei Jacob.
8 Qui convertit petram in ſtagna aquarum,&
rupem in fontes aquarum.
1 Non nobis Domine , non nobis : ſed B
nomini tuo da gloriam.
2 Super miſericordia tua , & veritate tua:ne-
quando dicant Gentes : Ubi eſt Deus eorum ?
3 Deus autem noſter in cælo : omnia quæcum-
que voluit, fecit.
4 * Simulachra gentium argentum & aurum, * Inf. 134. c. 15.
opera manuum hominum.
5 * Os habent, & non loquentur : oculos ha- * Sap. 15.c.15.
bent, & non videbunt.
6 Aures habent,& non audient:nares habent ,
& non odorabunt.
7 Manus habent,& non palpabunt : pedes ha-
bent, & non ambulabunt:non clamabunt in gut-
ture ſuo.
8 Similes illis fiant qui faciunt ea : & omnes
qui confidunt in eis.
9 Domus Iſraël ſperavit in Domino : adjutor C
eorum & protector eorum eſt.
10 Domus Aaron ſperavit in Domino:adjutor
eorum & protector eorum eſt.
11 Qui timent Dominum, ſperaverunt in Do-
mino : adjutor eorum & protector eorum eſt.
12 Dominus memor fuit noſtri : & benedixit
nobis.
Benedixit domui Iſraël:benedixit domui Aarõ.
13 Benedixit omnibus,qui timent Dominum ,
puſillis cum majoribus.
14 Adjiciat Dominus ſuper vos; ſuper vos, &
ſuper filios veſtros.
15 Benedicti vos à Domino,qui fecit cælum & D
terram.
16 Cælum cæli Domino : terram autem dedit
filiis hominum.

17 * Non

Digitized by Google

*Baruch 2.d.17. 17 * Non mortui laudabunt te Domine: neque
omnes, qui deſcendunt in infernum.
18 Sed nos qui vivimus, benedicimus Domino,
ex hoc nunc & uſque in ſæculum.

Alleluia. CXIV.

A 1 DIlexi, quoniam exaudiet Dominus vocem
orationis meæ.
2 Quia inclinavit aurem ſuam mihi: & in die-
bus meis invocabo.
3 Circumdederunt me dolores mortis: & peri-
cula inferni invenerunt me.
Tribulationem & dolorem inveni: 4 & nomen
Domini invocavi.
B O Domine libera animam meam: 5 miſeri-
cors Dominus, & juſtus, & Deus noſter miſeretur.
6 Cuſtodiens parvulos Dominus: humiliatus
ſum, & liberavit me.
7 Convertere anima mea in requiem tuam:
quia Dominus benefecit tibi.
8 Quia eripuit animam meam de morte, ocu-
los meos à lacrymis, pedes meos à lapſu.
9 Placebo Domino in regione vivorum.

Alleluia. CXV.

A 10 CRedidi, propter quod locutus ſum: ego au-
1. Cor. 4. c. 13. tem humiliatus ſum nimis.
* Rom. 3.a.4. 11 Ego dixi in exceſſu meo: * Omnis homo
mendax.
12 Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ
retribuit mihi?
13 Calicem ſalutaris accipiam: & nomen
Domini invocabo.
14 Vota mea Domino reddam coram omni po-
B pulo ejus: 15 pretioſa in conſpectu Domini mors
Sanctorum ejus.
16 O Domine quia ego ſervus tuus: ego ſervus
tuus, & filius ancillæ tuæ.
Dirupiſti vincula mea: 17 tibi ſacrificabo
hoſtiam laudis, & nomen Domini invocabo.
18 Vota mea Domino reddam in conſpectu
omnis populi ejus: 19 in atriis domus Domi-
ni, in medio tui Jeruſalem.

Alleluia. CXVI.

A 1 LAudate Dominum omnes Gentes: laudate
Rom. 15. c. 11. eum omnes populi.
2 Quoniam confirmata eſt ſuper nos miſeri-
* Joan. 12.d.34. cordia ejus: * & veritas Domini manet in æter-
num.

Alleluia. CXVII.

A 1 COnfitemini Domino quoniam bonus: quo-
niam in ſæculum miſericordia ejus.
2 Dicat nunc Iſraël quoniam bonus: quoniam
in ſæculum miſericordia ejus.
3 Dicat nunc domus Aaron: quoniam in ſæcu-
lum miſericordia ejus.
4 Dicant nunc qui timent Dominum: quo-
niam in ſæculum miſericordia ejus.
5 De tribulatione invocavi Dominum: &
exaudivit me in latitudine Dominus.
6 Dominus mihi adjutor: non timebo quid fa-
ciat mihi homo.
* Heb. 13.a.6. 7 * Dominus mihi adjutor: & ego deſpiciam
inimicos meos.
8 Bonum eſt confidere in Domino, quàm con-
fidere in homine.
9 Bonum eſt ſperare in Domino, quàm ſperare
in principibus.
10 Omnes gentes circuierunt me: & in no-
mine Domini quia ultus ſum in eos.
11 Circumdantes circumdederunt me: & in
nomine Domini quia ultus ſum in eos.
12 Circumdederunt me ſicut apes, & exarſe-
runt ſicut ignis in ſpinis: & in nomine Domini
quia ultus ſum in eos.
13 Impulſus everſus ſum ut caderem: & Do-
minus ſuſcepit me.
14 * Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & * Exod. 15.a.2.
factus eſt mihi in ſalutem.
15 Vox exultationis & ſalutis, in tabernaculis
juſtorum.
16 Dextera Domini fecit virtutem: dextera
Dñi exaltavit me, dextera Domini fecit virtutem.
17 Non moriar, ſed vivã: & narrabo opera Dñi.
18 Caſtigans caſtigavit me Dominus: & morti
non tradidit me.
19 Aperite mihi portas juſtitiæ, ingreſſus in eas
confitebor Domino: 20 hæc porta Domini, ju-
ſti intrabunt in eam.
21 Confitebor tibi quoniam exaudiſti me: &
factus es mihi in ſalutem.
22 * Lapidem quem reprobaverunt ædifican- * Iſa. 28 d. 16.
tes, hic factus eſt in caput anguli. Matt.
23 A Domino factum eſt iſtud: & eſt mirabile 21.d.42 Luc. 20.
in oculis noſtris. c. 17. Act. 4.
24 Hæc eſt dies, quam fecit Dominus: exulte- b. 11.
mus, & lætemur in ea. Rom. 9. g. 33.
25 O Domine ſalvum me fac, ô Domine benè 1. Pet. 2 b. 7.
proſperare: 26 benedictus qui venit in nomine
Domini.
Benediximus vobis de domo Domini: 27 Deus
Dominus, & illuxit nobis.
Conſtituite diem ſollemnem in condenſis, uſque
ad cornu altaris.
28 Deus meus es tu, & confitebor tibi: Deus
meus es tu, & exaltabo te.
Confitebor tibi quoniam exaudiſti me: & fa-
ctus es mihi in ſalutem.
29 Confitemini Domino quoniam bonus: quo-
niam in ſæculum miſericordia ejus.

Alleluia. CXVIII.

ALEPH.

1 BEati immaculati in via: qui ambulant in le- A
ge Domini.
2 Beati, qui ſcrutantur teſtimonia ejus: in toto
corde exquirunt eum.
3 Non enim qui operantur iniquitatem, in viis
ejus ambulaverunt.
4 Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis.
5 Utinam dirigantur viæ meæ, ad cuſtodiendas
juſtificationes tuas.
6 Tunc non confundar, cùm perſpexero in
omnibus mandatis tuis.
7 Confitebor tibi in directione cordis, in eo
quòd didici judicia juſtitiæ tuæ.
8 Juſtificationes tuas cuſtodiam: non me dere-
linquas uſquequaque.

BETH.

9 In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam? in B
cuſtodiendo ſermones tuos.

Digitized by Google

10 In toto corde meo exquiſivi te: ne repellas me à mandatis tuis.

11 In corde meo abſcondi eloquia tua: ut non peccem tibi.

12 Benedictus es Domine: doce me juſtificationes tuas.

13 In labiis meis pronuntiavi omnia judicia oris tui.

14 In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus divitiis.

15 In mandatis tuis exercebor: & conſiderabo vias tuas.

16 In juſtificationibus tuis meditabor: non obliviſcar ſermones tuos.

GIMEL.

C 17 Retribue ſervo tuo, vivifica me: & cuſtodiam ſermones tuos.

18 Revela oculos meos: & conſiderabo mirabilia de lege tua.

19 Incola ego ſum in terra: non abſcondas à me mandata tua.

20 Concupivit anima mea deſiderare juſtificationes tuas, in omni tempore.

21 Increpaſti ſuperbos: maledicti qui declinant à mandatis tuis.

22 Aufer à me opprobrium, & contemptum: quia teſtimonia tua exquiſivi.

23 Etenim ſederunt principes, & adverſum me loquebantur: ſervus autem tuus exercebatur in juſtificationibus tuis.

24 Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt: & conſilium meum juſtificationes tuæ.

DALETH.

25 Adhæſit pavimento anima mea: vivifica
D me ſecundùm verbum tuum.

26 Vias meas enuntiavi, & exaudiſti me: doce me juſtificationes tuas.

27 Viam juſtificationum tuarum inſtrue me: & exercebor in mirabilibus tuis.

28 Dormitavit anima mea præ tædio: confirma me in verbis tuis.

29 Viam iniquitatis amove à me: & de lege tua miſerere mei.

30 Viam veritatis elegi: judicia tua non ſum oblitus.

31 Adhæſi teſtimoniis tuis Domine: noli me confundere.

32 Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum.

HE.

E 33 Legem pone mihi Domine viam juſtificationum tuarum: & exquiram eam ſemper.

34 Da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam: & cuſtodiam illam in toto corde meo.

35 Deduc me in ſemitam mandatorum tuorum: quia ipſam volui.

36 Inclina cor meum in teſtimonia tua, & non in avaritiam.

37 Averte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua vivifica me.

38 Statue ſervo tuo eloquium tuum, in timore tuo.

39 Amputa opprobrium meum, quod ſuſpicatus ſum: quia judicia tua jucunda.

40 Ecce concupivi mandata tua: in æquitate tua vivifica me.

VAU.

41 Et veniat ſuper me miſericordia tua Domi- F
ne: ſalutare tuum ſecundùm eloquium tuum.

42 Et reſpondebo exprobrantibus mihi verbum: quia ſperavi in ſermonibus tuis.

43 Et ne auferas de ore meo verbum veritatis uſquequaque: quia in judiciis tuis ſuperſperavi.

44 Et cuſtodiam legem tuam ſemper, in ſæculum & in ſæculum ſæculi.

45 Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquiſivi.

46 Et loquebar in teſtimoniis tuis in conſpectu regum: & non confundebar.

47 Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.

48 Et levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: & exercebar in juſtificationibus tuis.

ZAIN.

49 Memor eſto verbi tui ſervo tuo, in quo mihi G
ſpem dediſti.

50 Hæc me conſolata eſt in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificavit me.

51 Superbi iniquè agebant uſquequaque: à lege autem tua non declinavi.

52 Memor fui judiciorum tuorum à ſæculo Domine: & conſolatus ſum.

53 Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.

54 Cantabiles mihi erant juſtificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.

55 Memor fui nocte nominis tui Domine: & cuſtodivi legem tuam.

56 Hæc facta eſt mihi: quia juſtificationes tuas exquiſivi.

HETH.

57 Portio mea Domine, dixi, cuſtodire legem H
tuam.

58 Deprecatus ſum faciem tuam in toto corde meo: miſerere mei ſecundùm eloquium tuum.

59 Cogitavi vias meas: & converti pedes meos in teſtimonia tua.

60 Paratus ſum, & non ſum turbatus: ut cuſtodiam mandata tua.

61 Funes peccatorum circumplexi ſunt me: & legem tuam non ſum oblitus.

62 Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi, ſuper judicia juſtificationis tuæ.

63 Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua.

64 Miſericordia tua Domine plena eſt terra: juſtificationes tuas doce me.

TETH.

65 Bonitatem feciſti cum ſervo tuo Domine, I
ſecundùm verbum tuum.

66 Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.

67 Priuſquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum cuſtodivi.

68 Bonus es tu: & in bonitate tua doce me juſtificationes tuas.

69 Multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſuperborum: ego autem in toto corde meo ſcrutabor mandata tua.

70 Coagulatum

Digitized by Google

70 Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum : ego verò legem tuam meditatus ſum.

71 Bonum mihi quia humiliaſti me : ut diſcam juſtificationes tuas.

72 Bonum mihi lex oris tui, ſuper millia auri & argenti.

JOD.

K 73 Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaverunt me : da mihi intellectum, & diſcam mandata tua.

74 Qui timent te videbunt me, & lætabuntur : quia in verba tua ſuperſperavi.

75 Cognovi Domine quia æquitas judicia tua : & in veritate tua humiliaſti me.

76 Fiat miſericordia tua ut conſoletur me, ſecundùm eloquium tuum ſervo tuo.

77 Veniant mihi miſerationes tuæ, & vivam : quia lex tua meditatio mea eſt.

78 Confundantur ſuperbi, quia injuſtè iniquitatem fecerunt in me : ego autem exercebor in mandatis tuis.

79 Convertantur mihi timentes te, & qui noverunt teſtimonia tua.

80 Fiat cor meum immaculatum in juſtificationibus tuis, ut non confundar.

CAPH.

L 81 Defecit in ſalutare tuum anima mea : & in verbum tuum ſuperſperavi.

82 Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes : Quando conſolaberis me ?

83 Quia factus ſum ſicut uter in pruina : juſtificationes tuas non ſum oblitus.

84 Quot ſunt dies ſervi tui ? quando facies de perſequentibus me judicium ?

85 Narraverunt mihi iniqui fabulationes : ſed non ut lex tua.

86 Omnia mandata tua veritas : iniquè perſecuti ſunt me, adjuva me.

87 Paulominùs conſummaverunt me in terra : ego autem non dereliqui mandata tua.

88 Secundùm miſericordiam tuam vivifica me : & cuſtodiam teſtimonia oris tui.

LAMED.

M 89 In æternum Domine, verbum tuum permanet in cælo.

90 In generationem & generationem veritas tua : fundaſti terram, & permanet.

91 Ordinatione tua perſeverat dies : quoniam omnia ſerviunt tibi.

92 Niſi quòd lex tua meditatio mea eſt : tunc fortè periiſſem in humilitate mea.

93 In æternum non obliviſcar juſtificationes tuas : quia in ipſis vivificaſti me.

94 Tuus ſum ego, ſalvum me fac : quoniam juſtificationes tuas exquiſivi.

95 Me expectaverunt peccatores ut perderent me : teſtimonia tua intellexi.

96 Omnis conſummationis vidi finem : latum mandatum tuum nimis.

MEM.

N 97 Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea eſt.

98 Super inimicos meos prudentem me feciſti mandato tuo : quia in æternum mihi eſt.

99 Super omnes docentes me intellexi : quia teſtimonia tua meditatio mea eſt.

100 Super ſenes intellexi : quia mandata tua quæſivi.

101 Ab omni via mala prohibui pedes meos : ut cuſtodiam verba tua.

102 A judiciis tuis non declinavi : quia tu legem poſuiſti mihi.

103 Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo !

104 A mandatis tuis intellexi : propterea odivi omnem viam iniquitatis.

NUN.

105 Lucerna pedibus meis verbum tuum, & O
lumen ſemitis meis.

106 Juravi, & ſtatui cuſtodire judicia juſtitiæ tuæ.

107 Humiliatus ſum uſquequaque Domine : vivifica me ſecundùm verbum tuum.

108 Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine : & judicia tua doce me.

109 Anima mea in manibus meis ſemper : & legem tuam non ſum oblitus.

110 Poſuerunt peccatores laqueum mihi : & de mandatis tuis non erravi.

111 Hereditate acquiſivi teſtimonia tua in æternum : quia exultatio cordis mei ſunt.

112 Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternum, propter retributionem.

SAMECH.

113 Iniquos odio habui : & legem tuam dilexi. P

114 Adjutor, & ſuſceptor meus es tu : & in verbum tuum ſuperſperavi.

115 Declinate à me maligni : & ſcrutabor mandata Dei mei.

116 Suſcipe me ſecundùm eloquium tuum, & vivam : & non confundas me ab expectatione mea.

117 Adjuva me, & ſalvus ero : & meditabor in juſtificationibus tuis ſemper.

118 Spreviſti omnes diſcedentes à judiciis tuis : quia injuſta cogitatio eorum.

119 Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ : ideò dilexi teſtimonia tua.

120 Confige timore tuo carnes meas : à judiciis enim tuis timui.

AIN.

121 Feci judicium & juſtitiam : non tradas me Q
calumniantibus me.

122 Suſcipe ſervum tuum in bonum : non calumnientur me ſuperbi.

123 Oculi mei defecerunt in ſalutare tuum : & in eloquium juſtitiæ tuæ.

124 Fac cum ſervo tuo ſecundùm miſericordiam tuam : & juſtificationes tuas doce me.

125 Servus tuus ſum ego : da mihi intellectum, ut ſciam teſtimonia tua.

126 Tempus faciendi Domine : diſſipaverunt legem tuam.

127 Ideò dilexi mandata tua, ſuper aurum & topazion.

128 Propterea ad omnia mandata tua dirigebar : omnem viam iniquam odio habui.

PHE.

129 Mirabilia teſtimonia tua : ideò ſcrutata R
eſt anima mea.

130 Declaratio

Digitized by Google

130 Declaratio ſermonum tuorum illuminat:
& intellectum dat parvulis.
131 Os meum aperui, & attraxi ſpiritum: quia
mandata tua deſiderabam.
132 Aſpice in me, & miſerere mei, ſecundùm
judicium diligentium nomen tuum.
133 Greſſus meos dirige ſecundùm eloquium
tuum: & non dominetur mei omnis injuſtitia.
134 Redime me à calumniis hominum: ut cu-
ſtodiam mandata tua.
135 Faciem tuam illumina ſuper ſervum tuum:
& doce me juſtificationes tuas.
136 Exitus aquarum deduxerunt oculi mei:
quia non cuſtodierunt legem tuam.

SADE.

S 137 Juſtus es Domine: & rectum judicium
tuum.
138 Mandaſti juſtitiam teſtimonia tua: & ve-
ritatem tuam nimis.
139 Tabeſcere me fecit zelus meus: quia obliti
ſunt verba tua inimici mei.
140 Ignitum eloquium tuum vehementer: &
ſervus tuus dilexit illud.
141 Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus:
juſtificationes tuas non ſum oblitus.
142 Juſtitia tua, juſtitia in æternum: & lex tua
veritas.
143 Tribulatio & anguſtia invenerunt me:
mandata tua meditatio mea eſt.
144 Æquitas teſtimonia tua in æternum: in-
tellectum da mihi, & vivam.

COPH.

T 145 Clamavi in toto corde meo, exaudi me Do-
mine: juſtificationes tuas requiram.
146 Clamavi ad te, ſalvum me fac: ut cuſto-
diam mandata tua.
147 Præveni in maturitate, & clamavi: quia
in verba tua ſuperſperavi.
148 Prævenerunt oculi mei ad te diluculo: ut
meditarer eloquia tua.
149 Vocem meam audi ſecundùm miſericor-
diam tuam Domine: & ſecundùm judicium
tuum vivifica me.
150 Appropinquaverunt perſequentes me ini-
quitati: à lege autem tua longè facti ſunt.
151 Propè es tu Domine: & omnes viæ tuæ
veritas.
152 Initio cognovi de teſtimoniis tuis: quia in
æternum fundaſti ea.

RES.

V 153 Vide humilitatem meam, & eripe me: quia
legem tuam non ſum oblitus.
154 Judica judicium meum, & redime me: pro-
p[illegible]ium tuum vivifica me.
155 Longè à peccatoribus ſalus: quia juſtifica-
tiones tuas non exquiſierunt.
156 Miſericordiæ tuæ multæ Domine: ſecun-
dùm judicium tuum vivifica me.
157 Multi qui perſequuntur me, & tribulant
me: à teſtimoniis tuis non declinavi.
158 Vidi prævaricantes, & tabeſcebam: quia
eloquia tua non cuſtodierunt.
159 Vide quoniam mandata tua dilexi Domi-
ne: in miſericordia tua vivifica me.
160 Principium verborum tuorum, veritas: in
æternum omnia judicia juſtitiæ tuæ.

SIN.

161 Principes perſecuti ſunt me gratis: & à X
verbis tuis formidavit cor meum.
162 Lætabor ego ſuper eloquia tua: ſicut qui
invenit ſpolia multa.
163 Iniquitatem odio habui, & abominatus
ſum: legem autem tuam dilexi.
164 Septies in die laudem dixi tibi, ſuper ju-
dicia juſtitiæ tuæ.
165 Pax multa diligentibus legem tuam: &
non eſt illis ſcandalum.
166 Expectabam ſalutare tuum Domine: &
mandata tua dilexi.
167 Cuſtodivit anima mea teſtimonia tua: &
dilexit ea vehementer.
168 Servavi mandata tua, & teſtimonia tua:
quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo.

TAU.

169 Appropinquet deprecatio mea in conſpe- Y
ctu tuo Domine: juxta eloquium tuum da mihi
intellectum.
170 Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo: ſe-
cundùm eloquium tuum eripe me.
171 Eructabunt labia mea hymnum, cùm do-
cueris me juſtificationes tuas.
172 Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum:
quia omnia mandata tua æquitas.
173 Fiat manus tua ut ſalvet me: quoniam
mandata tua elegi.
174 Concupivi ſalutare tuum Domine: & lex
tua meditatio mea eſt.
175 Vivet anima mea, & laudabit te: & judi-
cia tua adjuvabunt me.
176 Erravi, ſicut ovis quæ periit: quære ſervum
tuum, quia mandata tua non ſum oblitus.

Canticum graduum. CXIX.

1 AD Dominum cùm tribularer clamavi: & A
exaudivit me.
2 Domine libera animam meam à labiis ini-
quis, & à lingua doloſa.
3 Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad
linguam doloſam?
4 Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus de-
ſolatoriis.
5 Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus B
eſt: habitavi cum habitantibus Cedar: 6 mul-
tum incola fuit anima mea.
7 Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus:
cùm loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum. CXX.

1 LEvavi oculos meos in montes, unde veniet A
auxilium mihi. 2. Par. 20. 12
2 Auxilium meum à Domino, qui fecit cælum
& terram.
3 Non det in commotionem pedem tuum: ne-
que dormitet qui cuſtodit te.
4 Ecce non dormitabit neque dormiet, qui cu-
ſtodit Iſraël.
5 Dominus cuſtodit te, Dominus protectio tua, B
ſuper manum dexteram tuam.
6 Per diem ſol non uret te, neque luna per no-
ctem.

7 Dominus

Digitized by Google

7 Dominus cuſtodit te ab omni malo: cuſtodiat
animam tuam Dominus.
8 Dominus cuſtodiat introitum tuum, & exi-
tum tuum: ex hoc nunc, & uſque in ſæculum.

1 Canticum graduum. CXXI.

A LÆtatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi: in
domum Domini ibimus.
2 Stantes erant pedes noſtri, in atriis tuis Jeru-
ſalem.
3 Jeruſalem, quæ ædificatur ut civitas: cujus
participatio ejus in idipſum.
4 Illuc enim aſcenderunt tribus, tribus Domi-
ni, teſtimonium Iſraël ad confitendum nomini
Domini.
5 Quia illic ſederunt ſedes in judicio, ſedes ſu-
per domum David.
B 6 Rogate quæ ad pacem ſunt Jeruſalem: &
abundantia diligentibus te.
7 Fiat pax in virtute tua: & abundantia in
turribus tuis.
8 Propter fratres meos, & proximos meos, lo-
quebar pacem de te:
9 Propter domum Domini Dei noſtri, quæſivi
bona tibi.

1 Canticum graduum. CXXII.

A AD te levavi oculos meos, qui habitas in
cælis.
2 Ecce ſicut oculi ſervorum, in manibus domi-
norum ſuorum,
Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ: ita
oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec
miſereatur noſtri.
3 Miſerere noſtri Domine, miſerere noſtri: quia
multum repleti ſumus deſpectione:
4 Quia multùm repleta eſt anima noſtra: op-
probrium abundantibus, & deſpectio ſuperbis.

1 Canticum graduum. CXXIII.

A NIſi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc
Iſraël: 2 niſi quia Dominus erat in no-
bis;
Cùm exurgerent homines in nos, 3 fortè vi-
vos deglutiſſent nos:
Cùm iraſceretur furor eorum in nos, 4 forſi-
tan aqua abſorbuiſſet nos.
5 Torrentem pertranſivit anima noſtra: forſi-
tan pertranſiſſet anima noſtra aquam intolera-
bilem.
B 6 Benedictus Dominus, qui non dedit nos in
captionem dentibus eorum.
7 Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo
venantium: Laqueus contritus eſt, & nos liberati
ſumus.
8 Adjutorium noſtrum in nomine Domini, qui
fecit cælum & terram.

1 Canticum graduum. CXXIV.

A QUi confidunt in Domino, ſicut mons Sion:
non commovebitur in æternum, qui habitat
2 in Jeruſalem.
Montes in circuitu ejus: & Dominus in circui-
tu populi ſui, ex hoc nunc & uſque in ſæculum.
3 Quia non relinquet Dominus virgam pecca-
torum ſuper ſortem juſtorum: ut non extendant
juſti ad iniquitatem manus ſuas.
4 Benefac Domine bonis, & rectis corde.
5 Declinantes autem in obligationes, adducet
Dominus cum operantibus iniquitatem: pax ſu-
per Iſraël.

1 Canticum graduum. CXXV.

IN convertendo Dominus captivitatem Sion: A
facti ſumus ſicut conſolati;
2 Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum: &
lingua noſtra exultatione.
Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Do-
minus facere cum eis.
3 Magnificavit Dominus facere nobiſcum: fa-
cti ſumus lætantes.
4 Converte Domine captivitatem noſtram, ſi-
cut torrens in Auſtro.
5 Qui ſeminant in lacrymis, in exultatione
metent.
6 Euntes ibant & flebant, mittentes ſemina
ſua.
Venientes autem venient cum exultatione;
portantes manipulos ſuos.

1 Canticum graduum Salomonis.
CXXVI.

NIſi Dominus ædificaverit domum, in vanum A
laboraverunt qui ædificant eam.
Niſi Dominus cuſtodierit civitatem, fruſtrà vi-
gilat qui cuſtodit eam.
2 Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere: ſurgite
poſtquam ſederitis, qui manducatis panem doloris.
Cùm dederit dilectis ſuis ſomnum: 3 ecce he-
reditas Domini, filij; merces, fructus ventris.
4 Sicut ſagittæ in manu potentis: ita filij ex-
cuſſorum.
5 Beatus vir qui implevit deſiderium ſuum ex
ipſis: non confundetur cùm loquetur inimicis
ſuis in porta.

1 Canticum graduum. CXXVII.

BEati omnes, qui timent Dominum, qui am- A
bulant in viis ejus.
2 Labores manuum tuarum quia manducabis:
beatus es, & benè tibi erit.
3 Uxor tua ſicut vitis abundans, in lateribus B
domus tuæ.
Filij tui ſicut novellæ olivarum, in circuitu
menſæ tuæ.
4 Ecce ſic benedicetur homo, qui timet Do-
minum.
5 Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas
bona Jeruſalem omnibus diebus vitæ tuæ.
6 Et videas filios filiorum tuorum; pacem ſu-
per Iſraël.

1 Canticum graduum. CXXVIII.

SÆpè expugnaverunt me à juventute mea, di- A
cat nunc Iſraël.
2 Sæpè expugnaverunt me à juventute mea:
etenim non potuerunt mihi.
3 Supra dorſum meum fabricaverunt peccato-
res: prolongaverunt iniquitatem ſuam.
4 Dominus juſtus concidit cervices peccato-
rum: 5 confundantur & convertantur retrorſum
omnes, qui oderunt Sion.
6 Fiant ſicut fœnum tectorum: quod priuſ- B
quam evellatur, exaruit:
7 De quo non implevit manum ſuam qui me-
tit, & ſinum ſuum qui manipulos colligit:

Digitized by Google

8 Et non dixerunt qui præteribant: Benedictio
Domini ſuper vos: benediximus vobis in nomi-
ne Domini.

1 Canticum graduum, CXXIX.

A DE profundis clamavi ad te Domine: 2 Do-
mine exaudi vocem meam,
Fiant aures tuæ intendentes, in vocem depre-
cationis meæ.
3 Si iniquitates obſervaveris Domine: Domi-
ne quis ſuſtinebit?
4 Quia apud te propitiatio eſt: & propter le-
gem tuam ſuſtinui te Domine.
Suſtinuit anima mea in verbo ejus: 5 ſperavit
anima mea in Domino.
6 A cuſtodia matutina uſque ad noctem, ſperet
Iſraël in Domino.
7 Quia apud Dominum miſericordia: & co-
pioſa apud eum redemptio
8 Et ipſe redimet Iſraël ex omnibus iniquita-
tibus ejus.

1 Canticum graduum David. CXXX.

A DOmine non eſt exaltatum cor meum: neque
elati ſunt oculi mei.
Neque ambulavi in magnis, neque in mirabili-
bus ſuper me.
2 Si non humiliter ſentiebam: ſed exaltavi
animam meam:
Sicut ablactatus eſt ſuper matre ſua, ita retribu-
tio in anima mea.
3 Speret Iſraël in Domino, ex hoc nunc & uſ-
que in ſæculum.

1 Canticum graduum. CXXXI.

A MEmento Domine David, & omnis manſue-
tudinis ejus.
2 Sicut juravit Domino, votũ vovit Deo Jacob.
* 2. Reg. 7. a. 2. 3 * Si introiero in tabernaculum domus meæ,
ſi aſcendero in lectum ſtrati mei.
4 Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris
meis dormitationem.
5 Et requiem temporibus meis: donec inve-
niam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.
6 Ecce audivimus eam in Ephrata: invenimus
eam in campis ſilvæ.
B 7 Introibimus in tabernaculum ejus: adorabi-
mus in loco, ubi ſteterunt pedes ejus.
* 2. Par. 6. g. 41. 8 * Surge Domine in requiem tuam, tu & arca
ſanctificationis tuæ.
9 Sacerdotes tui induantur juſtitiam: & ſancti
tui exultent.
C 10 Propter David ſervum tuum, non avertas
faciem Chriſti tui.
11 Juravit Dominus David veritatem, & non
* 2. Reg. 7. b. 12. Luc. 1. f. 35. Act. 2. e. 30. fruſtrabitur eam: * de fructu ventris tui ponam
ſuper ſedem tuam.
12 Si cuſtodierint filij tui teſtamentum meum,
& teſtimonia mea hæc, quæ docebo eos.
Et filij eorum uſque in ſæculum, ſedebunt ſuper
ſedem tuam.
D 13 Quoniam elegit Dominus Sion: elegit eam
in habitationem ſibi.
14 Hæc requies mea in ſæculum ſæculi: hîc
habitabo quoniam elegi eam.
15 Viduam ejus benedicens benedicam: pau-
peres ejus ſaturabo panibus.
16 Sacerdotes ejus induam ſalutari: & ſancti
ejus exultatione exultabunt.
17 * Illuc producam cornu David, paravi lu- * Mal. 4. 1. Luc. 1. g. 69.
cernam Chriſto meo.
18 Inimicos ejus induam confuſione: ſuper ip-
ſum autem efflorebit ſanctificatio mea.

1 Canticum graduum David. CXXXII.

ECce quàm bonum, & quàm jucundum, ha- A
bitare fratres in unum:
2 Sicut unguentum in capite, quod deſcendit
in barbam, barbam Aaron.
Quod deſcendit in oram veſtimenti ejus: 3 ſi-
cut ros Hermon, qui deſcendit in montem Sion.
Quoniam illic mandavit Dominus benedictio-
nem, & vitam uſque in ſæculum.

1 Canticum graduum. CXXXIII.

ECce nunc benedicite Dominum, omnes ſer-
vi Domini:
Qui ſtatis in domo Domini, in atriis domus
Dei noſtri.
2 In noctibus extollite manus veſtras in ſancta,
& benedicite Dominum.
3 Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cæ-
lum & terram.

1 Alleluia. CXXXIV.

LAudate nomen Domini, laudate ſervi Do- A
minum.
2 Qui ſtatis in domo Domini, in atriis domus
Dei noſtri.
3 Laudate Dominum, quia bonus Dominus:
pſallite nomini ejus, quoniam ſuave.
4 Quoniam Jacob elegit ſibi Dominus, Iſraël
in poſſeſſionem ſibi.
5 Quia ego cognovi quòd magnus eſt Domi-
nus, & Deus noſter præ omnibus diis.
6 Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit B
in cælo, in terra, in mari, & in omnibus abyſſis.
7 * Educens nubes ab extremo terræ: fulgura * Ierem. 10. b. 13.
in pluviam fecit.
Qui producit ventos de theſauris ſuis: 8 * qui * Exod. 12. d. 29
percuſſit primogenita Ægypti ab homine uſque
ad pecus.
9 Et miſit ſigna & prodigia in medio tui Ægy-
pte; in Pharaonem, & in omnes ſervos ejus.
10 * Qui percuſſit gentes multas: & occidit * Ioſ. 12 a. 1. c. 7.
reges fortes.
11 * Sehon regem Amorrhæorum, & Og re- * Num. 21. d. 24. g. 35.
gem Baſan, & omnia regna Chanaan.
12 Et dedit terram eorum hereditatem, heredi- C
tatem Iſraël populo ſuo.
13 Domine nomen tuum in æternum: Domine
memoriale tuum in generationem & generationẽ.
14 Quia judicabit Dominus populum ſuum:
& in ſervis ſuis deprecabitur.
15 * Simulachra Gentium argentum & au- * Sap. 113. b. 4
rum, opera manuum hominum.
16 * Os habent, & non loquentur: oculos ha- * Sap. 15. c. 15.
bent, & non videbunt.
17 Aures habent, & non audient: neque enim
eſt ſpiritus in ore ipſorum.
18 Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes
qui confidunt in eis.
19 Domus Iſraël benedicite Domino: domus
Aaron benedicite Domino.

20 Domus

Digitized by Google

20 Domus Levi benedicite Domino: qui ti-
metis Dominum, benedicite Domino.
21 Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat
in Jeruſalem.

1 Alleluia. CXXXV.

A CONfitemini Domino quoniam bonus: quo-
niam in æternum miſericordia ejus.
2 Confitemini Deo deorum: quoniam in æter-
num miſericordia ejus.
3 Confitemini Domino dominorum: quoniam
in æternum miſericordia ejus.
4 Qui facit mirabilia magna ſolus: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
*Gen. 1. a. 1. 5 * Qui fecit cælos in intellectu: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
6 Qui firmavit terram ſuper aquas: quoniam
in æternum miſericordia ejus.
7 Qui fecit luminaria magna: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
B 8 Solem in poteſtatem diei: quoniam in æter-
num miſericordia ejus.
9 Lunam & ſtellas in poteſtatem noctis: quo-
niam in æternum miſericordia ejus.
* Exod. 12. e. 29. 10 * Qui percuſſit Ægyptum cum primogeni-
tis eorum: quoniã in æternum miſericordia ejus.
* Exod. 13. c. 17. 11 * Qui eduxit Iſraël de medio eorum: quo-
niam in æternum miſericordia ejus.
12 In manu potenti, & brachio excelſo: quo-
niam in æternum miſericordia ejus.
13 Qui diviſit Mare rubrum in diviſiones:
quoniam in æternum miſericordia ejus.
14 Et eduxit Iſraël per medium ejus: quoniam
in æternum miſericordia ejus.
C 15 * Et excuſſit Pharaonem, & virtutem ejus
* Exod. 14. g. 28. in Mari rubro: quoniam in æternum miſericor-
dia ejus.
16 Qui traduxit populum ſuum per deſertum:
quoniam in æternum miſericordia ejus.
17 Qui percuſſit reges magnos: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
* Num. 21. d. 24. 18 * Et occidit reges fortes: quoniam in æter-
num miſericordia ejus.
19 Sehon regem Amorrhæorum: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
* Num. 21. g. 33. 20 * Et Og regem Baſan: quoniam in æter-
num miſericordia ejus.
* Joſ. 13. b. 7. 21 * Et dedit terram eorum hereditatem: quo-
niam in æternum miſericordia ejus.
D 22 Hereditatem Iſraël ſervo ſuo: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
23 Quia in humilitate noſtra memor fuit no-
ſtri: quoniam in æternum miſericordia ejus.
24 Et redemit nos ab inimicis noſtris: quoniam
in æternum miſericordia ejus.
25 Qui dat eſcam omni carni: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
26 Confitemini Deo cæli: quoniam in æternum
miſericordia ejus.
Confitemini Domino dominorum: quoniam in
æternum miſericordia ejus.

Pſalmus David, Jeremiæ.
CXXXVI.

A 1 SUper flumina Babylonis, illic ſedimus & fle-
vimus: cùm recordaremur Sion:
2 In ſalicibus in medio ejus, ſuſpendimus orga-
na noſtra.
3 Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos
duxerunt nos, verba cantionum:
Et qui abduxerunt nos: Hymnum cantate no-
bis de canticis Sion.
4 Quomodo cantabimus canticum Domini in
terra aliena?
5 Si oblitus fuero tui Jeruſalem, oblivioni de-
tur dextera mea.
6 Adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi non B
meminero tui:
Si non propoſuero Jeruſalem, in principio læti-
tiæ meæ. 7 Memor eſto Domine filiorum Edom,
in die Jeruſalem.
Qui dicunt: Exinanite, exinanite uſque ad
fundamentum in ea.
8 Filia Babylonis miſera: beatus, qui retribuet
tibi retributionem tuam, quam retribuiſti nobis.
9 Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos
ad petram.

1 Ipſi David. CXXXVII.

CONfitebor tibi Domine in toto corde meo: A
quoniam audiſti verba oris mei.
In conſpectu angelorum pſallam tibi: 2 adora-
bo ad templum ſanctum tuum, & confitebor no-
mini tuo.
Super miſericordia tua, & veritate tua: quoniam
magnificaſti ſuper omne, nomen ſanctum tuum.
3 In quacumque die invocavero te, exaudi me:
multiplicabis in anima mea virtutem.
4 Confiteantur tibi Domine omnes reges ter-
ræ: quia audierunt omnia verba oris tui:
5 Et cantent in viis Domini: quoniam magna B
eſt gloria Domini.
6 Quoniam excelſus Dominus, & humilia reſ-
picit: & alta à longè cognoſcit.
7 Si ambulavero in medio tribulationis, vivi-
ficabis me: & ſuper iram inimicorum meorum
extendiſti manum tuam, & ſalvum me fecit dex-
tera tua.
8 Dominus retribuet pro me: Domine miſeri-
cordia tua in ſæculum: opera manuum tuarum
ne deſpicias.

1 In finem, Pſalmus David.
CXXXVIII.

DOmine probaſti me, & cognoviſti me: 2 tu A
cognoviſti ſeſſionem meam, & reſurrectio-
nem meam.
3 Intellexiſti cogitationes meas de longè: ſe-
mitam meam, & funiculum meum inveſtigaſti.
4 Et omnes vias meas prævidiſti: quia non eſt
ſermo in lingua mea.
5 Ecce Domine tu cognoviſti omnia, noviſſima
& antiqua: tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me
manum tuam.
6 Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: con-
fortata eſt, & non potero ad eam.
7 Quò ibo à ſpiritu tuo? & quò à facie tua fu-
giam?
8 * Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcen- B
dero in infernum, ades. * Amos 9. a. 2.
9 Si ſumpſero pennas meas diluculo, & habita-
vero in extremis maris:

Digitized by Google

10 Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.

11 Et dixi: Forſitan tenebræ conculcabunt me: & nox illuminatio mea in deliciis meis.

12 Quia tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur; ſicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.

C 13 Quia tu poſſediſti renes meos: ſuſcepiſti me de utero matris meæ.

14 Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, & anima mea cognoſcit nimis.

15 Non eſt occultatum os meum à te, quod feciſti in occulto: & ſubſtantia mea in inferioribus terræ.

16 Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur: dies formabuntur, & nemo in eis.

17 Mihi autem nimis honorificati ſunt amici tui, Deus: nimis confortatus eſt principatus eorũ.

18 Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc ſum tecum.

D 19 Si occideris Deus peccatores: viri ſanguinum declinate à me:

20 Quia dicitis in cogitatione: Accipient in vanitate civitates tuas.

21 Nónne qui oderunt te Domine, oderam: & ſuper inimicos tuos tabeſcebam?

22 Perfecto odio oderam illos: & inimici facti ſunt mihi.

23 Proba me Deus, & ſcito cor meum: interroga me, & cognoſce ſemitas meas.

24 Et vide, ſi via iniquitatis in me eſt: & deduc me in via æterna.

1 In finem, Pſalmus David. CXXXIX.

A 2 ERipe me Domine ab homine malo: à viro iniquo eripe me.

3 Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota die conſtituebant prælia.

4 * Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentis: venenum aſpidum ſub labiis eorum.

* Sup 5. c. 11. Rom. 3. b. 13.

5 Cuſtodi me Domine de manu peccatoris: & ab hominibus iniquis eripe me.

Qui cogitaverunt ſupplantare greſſus meos:
6 abſconderunt ſuperbi laqueum mihi:

Et funes extenderunt in laqueum: juxta iter ſcandalum poſuerunt mihi.

7 Dixi Domino: Deus meus es tu: exaudi Domine vocem deprecationis meæ.

B 8 Domine, Domine virtus ſalutis meæ: obumbraſti ſuper caput meum in die belli:

9 Ne tradas me Domine à deſiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me, ne derelinquas me, ne fortè exaltentur.

10 Caput circuitus eorum: labor labiorum ipſorum operiet eos.

11 Cadent ſuper eos carbones, in ignem dejicies eos: in miſeriis non ſubſiſtent.

12 Vir linguoſus non dirigetur in terra: virum injuſtum mala capient in interitu.

13 Cognovi quia faciet Dominus judicium inopis, & vindictam pauperum.

14 Verumtamen juſti confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cum vultu tuo.

1 Pſalmus David. CXL.

DOmine clamavi ad te, exaudi me: intende voci meæ, cùm clamavero ad te. A

2 Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo: elevatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum.

3 Pone Domine cuſtodiam ori meo: & oſtium circumſtantiæ labiis meis.

4 Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis.

Cum hominibus operantibus iniquitatem, & non communicabo cum electis eorum.

5 Corripiet me juſtus in miſericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. B

Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis
eorum: 6 abſorpti ſunt juncti petræ judices eorum.

Audient verba mea quoniam potuerunt: 7 ſi-
cut craſſitudo terræ erupta eſt ſuper terram.

Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernum: 8 quia
ad te Domine, Domine oculi mei: in te ſperavi, non auferas animam meam.

9 Cuſtodi me à laqueo, quem ſtatuerunt mihi: & à ſcandalis operantium iniquitatem.

10 Cadent in retiaculo ejus peccatores: ſingulariter ſum ego donec tranſeam.

1 Intellectus David,
Cùm eſſet in ſpelunca, oratio.
(1. *Reg.* 24.) CXLI.

2 VOce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Dominum deprecatus ſum: A

Sup. 76. *a.* 2.

3 Effundo in conſpectu ejus orationem meam, & tribulationem meam ante ipſum pronuntio.

4 In deficiendo ex me ſpiritum meum, & tu cognoviſti ſemitas meas.

In via hac, qua ambulabam, abſconderunt laqueum mihi.

5 Conſiderabam ad dexteram, & videbam: & non erat qui cognoſceret me. B

Periit fuga à me, & non eſt qui requirat animam meam.

6 Clamavi ad te Domine, dixi: Tu es ſpes mea, portio mea in terra viventium.

7 Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus ſum nimis.

Libera me à perſequentibus me: quia confortati ſunt ſuper me.

8 Educ de cuſtodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant juſti, donec retribuas mihi.

Pſalmus David,
1 Quando perſequebatur eum Abſalom filius ejus. (2. *Reg.* 17.) CXLII.

DOmine exaudi orationem meam: auribus percipe obſecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua juſtitia. A

2 Et non intres in judicium cum ſervo tuo: quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.

3 Quia perſecutus eſt inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.

Collocavit me in obſcuris ſicut mortuos ſæculi:
4 & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus, in me turbatum eſt cor meum.

5 Memor

5 Memor fui dierum antiquorum, meditatus
ſum in omnibus operibus tuis: in factis manuum
tuarum meditabar.
B 6 Expandi manus meas ad te:anima mea ſicut
terra ſine aqua tibi:
7 Velociter exaudi me Domine:defecit ſpiri-
tus meus.
Non avertas faciem tuam à me: & ſimilis ero
deſcendentibus in lacum.
C 8 Auditam fac mihi manè miſericordiam
tuam: quia in te ſperavi.
Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia
ad te levavi animam meam.
9 Eripe me de inimicis meis Domine, ad te
confugi: 10 doce me facere voluntatem tuam,
quia Deus meus es tu.
Spiritus tuus bonus deducet me in terram re-
ctam: 11 propter nomen tuum Domine vivifi-
cabis me, in æquitate tua.
Educes de tribulatione animam meam: 12 &
in miſericordia tua diſperdes inimicos meos.
Et perdes omnes, qui tribulant animam meam:
quoniam ego ſervus tuus ſum.

1 Pſalmus David,
Adverſus Goliath. CXLIII.

A BEnedictus Dominus Deus meus, qui docet
manus meas ad prælium, & digitos meos ad
bellum.
2 Miſericordia mea, & refugium meum:ſuſce-
ptor meus, & liberator meus:
Protector meus, & in ipſo ſperavi: qui ſubdit
populum meum ſub me.
B 3 Domine quid eſt homo, quia innotuiſti ei?
aut filius hominis, quia reputas eum?
* Job 8. b. 9 14. a. 1. 4 Homo vanitati ſimilis factus eſt: * dies ejus
ſicut umbra prætereunt.
5 Domine inclina cælos tuos,& deſcende:tan-
ge montes, & fumigabunt.
6 Fulgura coruſcationem, & diſſipabis eos:
emitte ſagittas tuas, & conturbabis eos.
7 Emitte manum tuam de alto, eripe me, & li-
bera me de aquis multis; de manu filiorum alie-
norum.
C 8 Quorum os locutum eſt vanitatem:& dexte-
ra eorum, dextera iniquitatis.
9 Deus canticum novum cantabo tibi:in pſal-
terio, decachordo pſallam tibi.
10 Qui das ſalutẽ regibus: qui redemiſti Da-
vid ſervum tuum de gladio maligno: 11 eripe me.
Et erue me de manu filiorum alienorum, quo-
rum os locutum eſt vanitatem.& dextera eorum
dextera iniquitatis:
12 Quorum filij, ſicut novellæ plantationes in
juventute ſua.
Filiæ eorum compoſitæ:circumornatæ ut ſimi-
litudo templi.
D 13 Promptuaria eorum plena,eructantia ex hoc
in illud.
Oves eorum fœtoſæ, abundantes in egreſſibus
ſuis: 14 boves eorum craſſæ.
Non eſt ruina maceriæ,neque tranſitus, neque
clamor in plateis eorum. 15 Beatum dixerunt
populum,cui hæc ſunt:beatus populus, cujus Do-
minus Deus ejus.

1 Laudatio ipſi David. CXLIV.

EXaltabo te Deus meus rex: & benedicam A
nomini tuo in ſæculum, & in ſæculum ſæ-
culi.
2 Per ſingulos dies benedicam tibi:& laudabo
nomen tuum in ſæculum, & in ſæculum ſæculi.
3 Magnus Dominus & laudabilis nimis:& ma-
gnitudinis ejus non eſt finis.
4 Generatio & generatio laudabit opera tua:&
potentiam tuam pronuntiabunt.
5 Magnificentiam gloriæ ſanctitatis tuæ lo-
quentur.& mirabilia tua narrabunt.
6 Et virtutem terribilium tuorum dicent:& B
magnitudinem tuam narrabunt.
7 Memoriam abundantiæ ſuavitatis tuæ eru-
ctabunt: & juſtitia tua exultabunt.
8 Miſerator & miſericors Dominus:patiens,&
multùm miſericors.
9 Suavis Dominus univerſis: & miſerationes
ejus ſuper omnia opera ejus.
10 Confiteantur tibi Domine omnia opera tua:
& ſancti tui benedicant tibi.
11 Gloriam regni tui dicent: & potentiam
tuam loquentur:
12 Ut notam faciant filiis hominum potentiam C
tuam: & gloriam magnificentiæ regni tui.
13 Regnum tuum regnum omnium ſæculo-
rum: & dominatio tua in omni generatione &
generationem.
Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis: & ſan-
ctus in omnibus operibus ſuis.
14 Allevat Dominus omnes, qui corruunt: &
erigit omnes eliſos.
15 Oculi omnium in te ſperant Domine:& tu
das eſcam illorum in tempore opportuno.
16 Aperis tu manum tuam: & imples omne
animal benedictione.
17 Juſtus Dominus in omnibus viis ſuis: &
ſanctus in omnibus operibus ſuis.
18 Propè eſt Dominus omnibus invocantibus
eum:omnibus invocantibus eum in veritate.
19 Voluntatem timentium ſe faciet, & depre-
cationem eorum exaudiet: & ſalvos faciet eos.
20 Cuſtodit Dominus omnes diligentes ſe: &
omnes peccatores diſperdet.
21 Laudationem Domini loquetur os meum:
& benedicat omnis caro nomini ſancto ejus in
ſæculum, & in ſæculum ſæculi.

1 Alleluia, Aggæi, & Zachariæ.
CXLV.

2 LAuda anima mea Dominum, * laudabo * Sup. 144. a. 2.
Dominum in vita mea: pſallam Deo meo
quamdiu fuero.
Nolite confidere in principibus; 3 in filiis
hominum, in quibus non eſt ſalus.
4 Exibit ſpiritus ejus, & revertetur in terram
ſuam: in illa die peribũt omnes cogitationes eorũ.
5 Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, ſpes
ejus in Domino Deo ipſius: 6 * qui fecit cælum * Actor. 14. b. 14. Apoc 14. b. 7.
& terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt.
7 Qui cuſtodit veritatem in ſæculũ, facit judi-
cium injuriam patientibus:dat eſcam eſuriẽtibus.
Dominus ſolvit compeditos: 8 Dominus illu-
minat cæcos.

Digitized by Google

Dominus erigit eliſos, Dominus diligit juſtos.
9 Dominus cuſtodit advenas, pupillum & viduam
ſuſcipiet: & vias peccatorum diſperdet.
10 Regnabit Dominus in ſæcula, Deus tuus
Sion in generationem & generationem.

Alleluia. CXLVI.

A 1 LAudate Dominum, quoniam bonus eſt pſalmus:
Deo noſtro ſit jucunda, decoráque laudatio.
2 Ædificans Jeruſalem Dominus: diſperſiones
Iſraëlis congregabit.
3 Qui ſanat contritos corde: & alligat contritiones
eorum.
4 Qui numerat multitudinem ſtellarum: &
omnibus eis nomina vocat.
5 Magnus Dominus noſter, & magna virtus
ejus: & ſapientiæ ejus non eſt numerus.
6 Suſcipiens manſuetos Dominus: humilians
autem peccatores uſque ad terram.
B 7 Præcinite Domino in confeſſione: pſallite
Deo noſtro in cithara.
8 Qui operit cælum nubibus, & parat terræ
pluviam.
Qui producit in montibus fœnum, & herbam
ſervituti hominum.
9 Qui dat jumentis eſcam ipſorum, & pullis
corvorum invocantibus eum.
10 Non in fortitudine equi voluntatem habebit:
nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.
11 Beneplacitum eſt Domino ſuper timentes
eum: & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia
ejus.

Alleluia. CXLVII.

A 12 LAuda Jeruſalem Dominum: lauda Deum
tuum Sion.
13 Quoniam confortavit ſeras portarum tuarum:
benedixit filiis tuis in te.
14 Qui poſuit fines tuos pacem: & adipe frumenti
ſatiat te.
15 Qui emittit eloquium ſuum terræ: velociter
currit ſermo ejus.
B 16 Qui dat nivem ſicut lanam: nebulam ſicut
cinerem ſpargit.
17 Mittit cryſtallum ſuam ſicut buccellas: ante
faciem frigoris ejus quis ſuſtinebit?
18 Emittet verbum ſuum, & liquefaciet ea: flabit
ſpiritus ejus, & fluent aquæ.
19 Qui annuntiat verbum ſuum Jacob: juſtitias
& judicia ſua Iſraël.
20 Non fecit taliter omni nationi: & judicia
ſua non manifeſtavit eis. Alleluia.

Alleluia. CXLVIII.

A 1 LAudate Dominum de cælis: laudate eum in
excelſis.
2 Laudate eum omnes angeli ejus: laudate eum
omnes virtutes ejus.
3 Laudate eum ſol & luna: laudate eum omnes
ſtellæ, & lumen.
4 * Laudate eum cæli cælorum: & aquæ omnes, * Dan. 3.59.
quæ ſuper cælos ſunt, 5 laudent nomen Domini. 60.
Quia ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandavit,
& creata ſunt.
6 Statuit ea in æternum, & in ſæculum ſæculi: B
præceptum poſuit, & non præteribit.
7 Laudate Dominum de terra, dracones & omnes
abyſſi.
8 Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum:
quæ faciunt verbum ejus.
9 Montes, & omnes colles: ligna fructifera, &
omnes cedri.
10 Beſtiæ, & univerſa pecora: ſerpentes, & volucres
pennatæ:
11 Reges terræ, & omnes populi: principes, &
omnes judices terræ.
12 Juvenes, & virgines: ſenes cum junioribus
laudent nomini Domini: 13 quia exaltatum eſt
nomen ejus ſolius.
14 Confeſſio ejus ſuper cælum & terram: &
exaltavit cornu populi ſui.
Hymnus omnibus ſanctis ejus: filiis Iſraël, populo
appropinquanti ſibi. Alleluia.

Alleluia. CXLIX.

1 CAntate Domino canticum novum: laus ejus A
in eccleſia ſanctorum.
2 Lætetur Iſraël in eo, qui fecit eum: & filij
Sion exultent in rege ſuo.
3 Laudent nomen ejus in choro: in tympano
& pſalterio pſallant ei:
4 Quia beneplacitum eſt Domino in populo
ſuo: & exaltabit manſuetos in ſalutem.
5 Exultabunt ſancti in gloria: lætabuntur in
cubilibus ſuis.
6 Exaltationes Dei in gutture eorum: & gladij B
ancipites in manibus eorum:
7 Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes
in populis.
8 Ad alligandos reges eorum in compedibus:
& nobiles eorum in manicis ferreis.
9 Ut faciant in eis judicium conſcriptum: gloria
hæc eſt omnibus ſanctis ejus. Alleluia.

Alleluia. CL.

1 LAudate Dominum in ſanctis ejus: laudate A
eum in firmamento virtutis ejus.
2 Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum
ſecundùm multitudinem magnitudinis ejus.
3 Laudate eum in ſono tubæ: laudate eum in B
pſalterio, & cithara.
4 Laudate eum in tympano, & choro: laudate
eum in chordis, & organo.
5 Laudate eum in cymbalis beneſonantibus:
laudate eum in cymbalis jubilationis: 6 omnis
ſpiritus laudet Dominum. Alleluia.

LIBER

Digitized by Google

LIBER PROVERBIORUM, QUEM HEBRÆI MISLE APPELLANT.

CAPUT PRIMUM.

Parabolarum utilitas: audiens ſapientia commendatur: filius admonetur ne peccatorum ſequatur blanditias: ſapientia ad ſui amplexum invitat, & contemptoribus minatur exitium.

A 1 PARABOLÆ Salomonis, filij David, regis Iſraël.

2 Ad ſciendam ſapientiam, & diſciplinam:

3 Ad intelligenda verba prudentiæ, & ſuſcipiendam eruditionem doctrinæ, juſtitiam, & judicium, & æquitatem:

4 Ut detur parvulis aſtutia, adoleſcenti ſcientia, & intellectus.

5 Audiens ſapiens, ſapientior erit: & intelligens, gubernacula poſſidebit.

6 Animadvertet parabolam, & interpretationem, verba ſapientum, & ænigmata eorum.

* Pſ. 110 b. 10. Eccli. 1. c. 16. 7 * Timor domini, principium ſapientiæ. Sapientiam, atque doctrinam ſtulti deſpiciunt.

8 Audi fili mi, diſciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ:

9 Ut addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo.

10 Fili mi, ſi te lactaverint peccatores, ne acquieſcas eis.

11 Si dixerint: Veni nobiſcũ, inſidiemur ſanguini, abſcondamus tendiculas contra inſonté fruſtrà:

B 12 Deglutiamus eum ſicut infernus viventem, & integrum quaſi deſcendentem in lacum.

13 Omnem pretioſam ſubſtantiam reperiemus, implebimus domos noſtras ſpoliis.

14 Sortem mitte nobiſcum, marſupium unum ſit omnium noſtrũm.

15 Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à ſemitis eorum.

* Iſa. 59 a. 7. 16 * Pedes enim illorum ad malum currunt, & feſtinant ut effundant ſanguinem.

17 Fruſtrà autem jacitur rete ante oculos pennatorum.

18 Ipſi quoque contra ſanguinem ſuum inſidiantur, & moliuntur fraudes contra animas ſuas.

19 Sic ſemitæ omnis avari, animas poſſidentium rapiunt.

20 Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam:

C 21 In capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba ſua, dicens:

22 Uſquequò parvuli diligitis infantiam, & ſtulti ea, quæ ſibi ſunt noxia, cupient, & imprudentes odibunt ſcientiam?

23 Convertimini ad correptionem meam: en proferam vobis ſpiritum meum, & oſtendam vobis verba mea.

24 * Quia vocavi, & renuiſtis: extendi manum meam, & non fuit qui aſpiceret. * Iſa. 65 b. 12. 66 b. 4. Ierem. 7. c. 13.

25 Deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis.

26 Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cùm vobis id, quod timebatis, advenerit.

27 Cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit: quando venerit ſuper vos tribulatio, & anguſtia: D

28 Tunc invocabunt me, & non exaudiam: manè conſurgent, & non invenient me:

29 Eò quòd exoſam habuerint diſciplinam, & & timorem Domini non ſuſceperint,

30 Nec acquieverint conſilio meo, & detraxerint univerſæ correptioni meæ.

31 Comedent igitur fructus viæ ſuæ, ſuiſque conſiliis ſaturabuntur.

32 Averſio parvulorum interficiet eos, & proſperitas ſtultorum perdet illos.

33 Qui autem me audierit, abſque terrore requieſcet, & abundantia perfruetur, timore malorum ſublato.

CAPUT II.

Sapientiæ acquiſitio quanta bona conferat, & quanta mala avertat, cũ qua Dei dóna veniunt, & ſine qua ubique erratur.

1 FIli mi, ſi ſuſceperis ſermones meos, & mandata mea abſconderis penes te, A

2 Ut audiat ſapientiam auris tua: inclina cor tuum ad cognoſcendam prudentiam.

3 Si enim ſapientiam invocaveris, & inclinaveris cor tuum prudentiæ:

4 Si quæſieris eam quaſi pecuniam, & ſicut theſauros effoderis illam:

5 Tunc intelliges timorem Domini, & ſcientiam Dei invenies:

6 Quia Dominus dat ſapientiam: & ex ore ejus prudentia, & ſcientia.

7 Cuſtodiet rectorum ſalutem, & proteget gradientes ſimpliciter,

8 Servans ſemitas juſtitiæ, & vias ſanctorum cuſtodiens. B

9 Tunc intelliges juſtitiam, & judicium, & æquitatem, & omnem ſemitam bonam.

10 Si intraverit ſapientia cor tuum, & ſcientia animæ tuæ placuerit:

11 Conſilium cuſtodiet te, & prudentia ſervabit te,

12 Ut eruaris à via mala, & ab homine, qui perverſa loquitur: C

13 Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebroſas:

14 Qui lætantur cùm malefecerint, & exultant in rebus peſſimis:

Mm 4 15 Quorum

15 Quorum viæ perverſæ ſunt, & infames greſſus eorum.

16 Ut eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ mollit ſermones ſuos,

17 Et relinquit ducem pubertatis ſuæ,

D 18 Et pacti Dei ſui oblita eſt, inclinata eſt enim ad mortẽ domus ejus, & ad inferos ſemitæ ipſius.

19 Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur, nec apprehendent ſemitas vitæ.

20 Ut ambules in via bona: & calles juſtorum cuſtodias.

21 Qui enim recti ſunt, habitabunt in terra, & ſimplices permanebunt in ea.

* Iob.18 d.17. 22 * Impij verò de terra perdentur: & qui iniquè agunt, auferentur ex ea.

CAPUT III.

Sapientia vitam prolongat: miſericordia & veritas non deſerenda: fiducia in Deum: timor Dei: honorandus Deus: correctio Dei cum lætitia ferenda: ſapientiæ laus: ſapientiam ſequentibus omnia proſpera: amico ſtatim dandum, nec ei maleficiendum: non contendendum: iniqui non imitandi. impiorum perditio, & piorum benedictio.

A 1 FIlli mi, ne obliviſcaris legis meæ, & præcepta mea cor tuum cuſtodiat.

2 Longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.

3 Miſericordia & veritas te non deſerant, circumda eas gutturi tuo, & deſcribe in tabulis cordis tui:

4 Et invenies gratiam, & diſciplinam bonam, coram Deo & hominibus.

5 Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ.

6 In omnibus viis tuis cogita illum, & ipſe diriget greſſus tuos.

* Rom. 12.d.16. 7 * Ne ſis ſapiens apud temetipſum: time

B Deum, & recede à malo:

8 Sanitas quippe erit umbilico tuo, & irrigatio oſſium tuorum.

* Tob.4. b.7. Luc.14. c.13. 9 * Honora Dominum de tua ſubſtantia, & de primitiis omnium frugum tuarum da ei:

10 Et implebuntur horrea tua ſaturitate, & vino torcularia tua redundabunt.

* Heb. 12.b.5. Apoc.3. d.19. 11 * Diſciplinam Domini, fili mi, ne abjicias: nec deficias cùm ab eo corriperis:

12 Quem enim diligit Dominus corripit: & quaſi pater in filio complacet ſibi.

13 Beatus homo, qui invenit ſapientiam, & qui affluit prudentia.

14 Melior eſt acquiſitio ejus negotiatione argenti, & auri primi & puriſſimi fructus ejus:

15 Pretioſior eſt cunctis opibus: & omnia, quæ deſiderantur, huic non valent comparari.

16 Longitudo dierum in dextera ejus, & in ſiniſtra illius divitiæ, & gloria.

17 Viæ ejus viæ pulchræ, & omnes ſemitæ illius pacificæ.

C 18 Lignum vitæ eſt his, qui apprehenderint eam: & qui tenuerit eam, beatus.

19 Dominus ſapientia fundavit terram, ſtabilivit cælos prudentia.

20 Sapientia illius eruperunt abyſſi, & nubes rore concreſcunt.

21 Fili mi, ne effluant hæc ab oculis tuis: Cuſtodi legem atque conſilium:

22 Et erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis.

23 Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impinget:

24 Si dormieris, non timebis: quieſces, & ſuavis erit ſomnus tuus.

25 Ne paveas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum.

26 Dominus enim erit in latere tuo, & cuſtodiet pedem tuum ne capiaris.

27 Noli prohibere benefacere eum, qui poteſt: D
ſi vales, & ipſe benefac.

28 Ne dicas amico tuo: Vade, & revertere: cras dabo tibi: cùm ſtatim poſſis dare.

29 Ne moliaris amico tuo malum, cùm ille in te habeat fiduciam.

30 Ne contendas adverſus hominem fruſtrà, cùm ipſe tibi nihil mali fecerit.

31 * Ne æmuleris hominem injuſtum, nec * Pſal. 36.a.1.
imiteris vias ejus:

32 Quia abominatio Domini eſt omnis illuſor, & cum ſimplicibus ſermocinatio ejus.

33 Egeſtas à Domino in domo impij: habitacula autem juſtorum benedicentur.

34 Ipſe deludet illuſores, & manſuetis dabit gratiam.

35 Gloriam ſapientes poſſidebunt: ſtultorum exaltatio, ignominia.

CAPUT IV.

Sapiens ſuo exemplo hortatur quærere ſapientiam, cujus explicat utilitates: via impiorum declinanda, & juſtorum amplectenda: de cuſtodia cordis, oris, & greſſuum.

1 AUdite filij diſciplinam patris, & attendite A
ut ſciatis prudentiam.

2 Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis.

3 Nam & ego filius fui patris mei, tenellus, & unigenitus coram matre mea:

4 Et docebat me, atque dicebat: Suſcipiat verba mea cor tuum, cuſtodi præcepta mea, & vives.

5 Poſſide ſapientiam, poſſide prudentiam: ne obliviſcaris, neque declines à verbis oris mei.

6 Ne dimittas eam, & cuſtodiet te: dilige eam, & conſervabit te.

7 Principium ſapientiæ poſſide ſapientiam, & B
in omni poſſeſſione tua acquire prudentiam:

8 Arripe illam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cùm eam fueris amplexatus.

9 Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & corona inclyta proteget te.

10 Audi fili mi, & ſuſcipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitæ.

11 Viam ſapientiæ monſtrabo tibi, ducam te per ſemitas æquitatis:

12 Quas cùm ingreſſus fueris, non arctabuntur greſſus tui, & currens non habebis offendiculum.

13 Tene diſciplinam, ne dimittas eam: cuſtodi illam, quia ipſa eſt vita tua.

14 Ne delecteris in ſemitis impiorum, nec tibi C
placeat malorum via.

15 Fuge ab ea, nec tranſeas per illam: declina, & deſere eam.

16 Non enim dormiunt niſi malefecerint: & rapitur ſomnus ab eis niſi ſupplantaverint.

17 Comedunt

Digitized by Google

17 Comeduntpanem impietatis,& vinum iniquitatis bibunt.

18 Juſtorum autem ſemita,quaſi lux ſplendens, procedit & creſcit uſque ad perfectam diem.

19 Via impiorum tenebroſa:neſciunt ubi corruant.

20 Fili mi,auſculta ſermones meos, & ad eloquia mea inclina aurem tuam.

21 Ne recedant ab oculis tuis,cuſtodi ea in medio cordis tui:

22 Vita enim ſunt invenientibus ea,& univerſæ carni ſanitas.

23 Omni cuſtodia ſerva cor tuum, quia ex ipſo vita procedit.

D 24 Remove à te os pravum,& detrahentia labia ſint procul à te.

25 Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos.

26 Dirige ſemitam pedibus tuis,& omnes viæ tuæ ſtabilientur.

27 Ne declines ad dexteram, neque ad ſiniſtram: averte pedem tuum à malo.vias enim,quæ à dextris ſunt, novit Dominus: perverſæ verò ſunt quæ à ſiniſtris ſunt. Ipſe autem rectos faciet curſus tuos, itinera autem tua in pace producet.

CAPUT V.

Vitare jubet meretricem: & ne labores & anni perdantur: propria uxor diligatur, & fugiatur aliena.

A 1 Fili mi,attende ad ſapientiam meam, & prudentiæ meæ inclina aurem tuam,

2 Ut cuſtodias cogitationes, & diſciplinam labia tua conſervent.Ne attendas fallaciæ mulieris.

3 Favus enim diſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur ejus:

B 4 Noviſſima autem illius amara quaſi abſynthium, & acuta quaſi gladius biceps.

5 Pedes ejus deſcendunt in mortem,& ad inferos greſſus illius penetrant.

6 Per ſemitam vitæ non ambulant, vagi ſunt greſſus ejus, & inveſtigabiles.

7 Nunc ergo fili mi audi me, & ne recedas à verbis oris mei.

8 Longè fac ab ea viam tuam,& ne appropinques foribus domus ejus.

9 Ne des alienis honorem tuum,& annos tuos crudeli.

10 Ne forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui ſint in domo aliena,

C 11 Et gemas in noviſſimis,quando conſumpſeris carnes tuas, & corpus tuum, & dicas:

12 Cur deteſtatus ſum diſciplinam, & increpationibus non acquievit cor meum,

13 Nec audivi vocem docentium me, & magiſtris non inclinavi aurem meam?

14 Pænè fui in omni malo, in medio Eccleſiæ & ſynagogæ.

15 Bibe aquam de ciſterna tua,& fluenta putei tui:

16 Deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide.

17 Habeto eas ſolus,nec ſint alieni participes tui.

18 Sit vena tua benedicta,& lætare cum muliere adoleſcentiæ tuæ:

D 19 Cerva chariſſima, & gratiſſimus hinnulus. ubera ejus inebrient te in omni tempore,in amore ejus delectare jugiter.

20 Quare ſeduceris fili mi ab aliena, & foveris in ſinu alterius?

21 * Reſpicit Dominus vias hominis, & omnes greſſus ejus conſiderat. * Job 14. b. 16. 31. a. 4. 14. c. 12.

22 Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.

23 Ipſe morietur,quia non habuit diſciplinam, & in multitudine ſtultitiæ ſuæ decipietur.

CAPUT VI.

Sponſori ut fidem datam liberet laborandum:pigrum formica exéplo excitat ad laborem:apoſtatam deſcribit: ſex quæ Dominus odit:exhortatur ad legis cuſtodiam, útque mulieris pulchritudinem non concupiſcas,ſed conſortium vitet adulteræ.

1 Fili mi, ſi ſpoponderis pro amico tuo, defixiſti apud extraneum manum tuam. A

2 Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis ſermonibus.

3 Fac ergo quod dico fili mi, & temetipſum libera: quia incidiſti in manum proximi tui.Diſcurre, feſtina, ſuſcita amicum tuum:

4 Ne dederis ſomnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ.

5 Eruere quaſi damula de manu, & quaſi avis de manu aucupis.

6 Vade ad formicam ô piger, & conſidera vias ejus, & diſce ſapientiam:

7 Quæ cùm non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem,

8 Parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe quod comedat.

9 Uſquequò piger dormies?quando conſurges è ſomno tuo?

10 * Paululum dormies,paululum dormitabis, paululum conſeres manus,ut dormias: * Inf. 24. d. 33.

11 Et veniet tibi quaſi viator, egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus. Si verò impiger fueris, veniet ut fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te. B

12 Homo apoſtata, vir inutilis, graditur ore perverſo,

13 Annuit oculis, terit pede, digito loquitur,

14 Pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia ſeminat.

15 Huic extemplò veniet perditio ſua, & ſubitò conteretur, nec habebit ultrà medicinam.

16 Sex ſunt, quæ odit Dominus, & ſeptimum deteſtatur anima ejus:

17 Oculos ſublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium ſanguinem,

18 Cor machinans cogitationes peſſimas, pedes veloces ad currendum in malum, C

19 Proferentem mendacia,teſtem fallacem, & eum qui ſeminat inter fratres diſcordias.

20 Conſerva fili mi præcepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ.

21 Liga ea in corde tuo jugiter, & circumda gutturi tuo.

22 Cùm ambulaveris, gradiantur tecum: cùm dormieris, cuſtodiant te, & evigilans loquere cum eis.

23 Quia mandatum lucerna eſt, & lex lux, & via vitæ increpatio diſciplinæ:

24 Ut

Digitized by Google

24 Ut cuſtodiant te à muliere mala, & à blan-
da lingua extraneæ.
25 Non concupiſcat pulchritudinem ejus cor
tuum, nec capiaris nutibus illius:
26 Pretium enim ſcorti vix eſt unius panis:
mulier autem viri pretioſam animam capit.
D 27 Numquid poteſt homo abſcondere ignem
in ſinu ſuo, ut veſtimenta illius non ardeant?
28 Aut ambulare ſuper prunas, ut non com-
burantur plantæ ejus?
29 Sic qui ingreditur ad mulierem proximi
ſui, non erit mundus cùm tetigerit eam.
30 Non grandis eſt culpa, cùm quis furatus
fuerit: furatur enim ut eſurientem impleat ani-
mam.
31 Deprehenſus quoque reddet ſeptuplum, &
omnem ſubſtantiam domus ſuæ tradet.
32 Qui autem adulter eſt, propter cordis ino-
piam perdet animam ſuam:
33 Turpitudinem & ignominiam congregat ſi-
bi, & opprobrium illius non delebitur:
34 Quia zelus & furor viri non parcet in die
vindictæ,
35 Nec acquieſcet cujuſquam precibus, nec
ſuſcipiet pro redemptione dona plurima.

CAPUT VII.

Hortatur adoleſcentem ad ſapientiæ amplexum, & mandatorum cuſtodiam: útque ſcortorum blanditias, quas latè deſcribit, evitet.

A 1 FIlli mi, cuſtodi ſermones meos, & præcepta
mea reconde tibi. Fili
2 Serva mandata mea, & vives: & legem meam
quaſi pupillam oculi tui:
3 Liga eam in digitis tuis, ſcribe illam in tabu-
lis cordis tui:
4 Dic ſapientiæ, ſoror mea es: & prudentiam
voca amicam tuam,
5 Ut cuſtodiat te à muliere extranea, & ab alie-
na, quæ verba ſua dulcia facit.
6 De feneſtra enim domus meæ per cancellos
proſpexi,
7 Et video parvulos, conſidero vecordem juvenē,
B 8 Qui tranſit per plateam juxta angulum, &
prope viam domus illius, graditur
9 In obſcuro, adveſperaſcente die, in noctis
tenebris, & caligine.
10 Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretri-
cio, præparata ad capiēdas animas: garrula & vaga,
11 Quietis impatiens, nec valens in domo
conſiſtere pedibus ſuis,
12 Nunc foris, nunc in plateis, nunc juxta an-
gulos inſidians.
13 Apprehenſúmque deoſculatur juvenem, &
procaci vultu blanditur, dicens:
14 Victimas pro ſalute vovi, hodie reddidi vota
mea.
C 15 Idcircò egreſſa ſum in occurſum tuum, deſi-
derans te videre, & reperi.
16 Intexui funibus lectulum meum, ſtravi ta-
petibus pictis ex Ægypto.
17 Aſperſi cubile meum myrrha, & aloë, &
cinnamomo.
18 Veni, inebriemur uberibus, & fruamur
cupitis amplexibus, donec illuceſcat dies.
19 Non eſt enim vir in domo ſua, abiit via
longiſſima.
20 Sacculum pecuniæ ſecum tulit: in die ple-
næ lunæ reverſurus eſt in domum ſuam.
21 Irretivit eum multis ſermonibus, & blandi-
tiis labiorum protraxit illum.
22 Statim eam ſequitur quaſi bos ductus ad vi- D
ctimam, & quaſi agnus laſciviens, & ignorans
quòd ad vincula ſtultus trahatur,
23 Donec transfigat ſagitta jecur ejus: velut ſi
avis feſtinet ad laqueum, & neſcit quòd de peri-
culo animæ illius agitur.
24 Nunc ergo fili mi, audi me, & attende ver-
bis oris mei.
25 Ne abſtrahatur in viis illius mens tua: ne-
que decipiaris ſemitis ejus.
26 Multos enim vulneratos dejecit, & fortiſſi-
mi quique interfecti ſunt ab ea.
27 Viæ inferi domus ejus, penetrantes in in-
teriora mortis.

CAPUT VIII.

Sapientia ad ſui amplexū invitat, ſe quoque multis modis commēdat, quódque ſit Deo coæterna, cum ipſo cuncta cōponens: quā quærentes, beati; ſpernentes verò, miſeri tandem evadent.

1 NUmquid non ſapientia clamitat, & pru- A
dentia dat vocem ſuam?
2 In ſummis excelſíſque verticibus ſupra viam,
in mediis ſemitis ſtans,
3 Juxta portas civitatis in ipſis foribus, loqui-
tur, dicens:
4 O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios
hominum.
5 Intelligite parvuli aſtutiam, & inſipientes
animadvertite.
6 Audite, quoniam de rebus magnis locutura
ſum: & aperientur labia mea, ut recta prædicent.
7 Veritatem meditabitur guttur meum, & la-
bia mea deteſtabuntur impium.
8 Juſti ſunt omnes ſermones mei, non eſt in
eis pravum quid, neque perverſum.
9 Recti ſunt intelligentibus, & æqui invenien-
tibus ſcientiam.
10 Accipite diſciplinam meam, & non pecu- B
niam: doctrinam magis, quàm aurum eligite.
11 Melior eſt enim ſapientia cunctis pretioſiſſi-
mis: & omne deſiderabile ei non poteſt cōparari.
12 Ego ſapientia habito in conſilio, & erudi-
tis interſum cogitationibus.
13 Timor Domini odit malum: arrogantiam &
ſuperbiam: & viam pravā, & os bilingue deteſtor.
14 Meum eſt conſilium, & æquitas, mea eſt
prudentia, mea eſt fortitudo.
15 Per me reges regnant, & legum conditores
juſta decernunt:
16 Per me principes imperant & potentes de-
cernunt juſtitiam.
17 Ego diligentes me diligo: & qui manè vi-
gilant ad me, invenient me.
18 Mecum ſunt divitiæ, & gloria, opes ſuper-
bæ, & juſtitia.
19 Melior eſt enim fructus meus auro, & lapi- C
de pretioſo, & genimina mea argento electo.
20 In viis juſtitiæ ambulo, in medio ſemita-
rum judicij,

21 Ut

Digitized by Google

21 Ut ditem diligentes me,& theſauros eorum repleam.

22 Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum, antequam quidquam faceret à principio.

23 Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis antequam terra fieret.

24 Nondum erant abyſſi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant:

25 Necdum montes gravi mole conſtiterant: ante colles ego parturiebar:

26 Adhuc terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis terræ.

D 27 Quando præparabat cælos, aderam: quando certa lege, & gyro vallabat abyſſos:

28 Quando æthera firmabat ſurſum, & librabat fontes aquarum.

29 Quando circumdabat mari terminum ſuū, & legem ponebat aquis, ne tranſirent fines ſuos: quando appendebat fundamenta terræ.

30 Cum eo eram cuncta componens: & delectabar per ſingulos dies, ludens coram eo omni tempore;

31 Ludens in orbe terrarum: & deliciæ meæ, eſſe cum filiis hominum.

32 Nunc ergo filij audite me: Beati, qui cuſtodiunt vias meas.

33 Audite diſciplinam, & eſtote ſapientes, & nolite abjicere eam.

34 Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obſervat ad poſtes oſtij mei.

35 Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino:

36 Qui autem in me peccaverit, lædet animam ſuam. Omnes, qui me oderunt, diligunt mortem.

CAPUT IX.

Sapientia domo ſibi ædificata omnes ad ſe allicit, vitā prorogat, & à muliere ſtulta ac vaga liberat: porrò eruditionē & correptionē non ſuſcipiet impius ac deriſor, ſed juſtus & ſapiēs.

A 1 Sapientia ædificavit ſibi domum, excîdit columnas ſeptem.

2 Immolavit victimas ſuas, miſcuit vinum, & propoſuit menſam ſuam.

3 Miſit ancillas ſuas ut vocarent ad arcem, & ad mœnia civitatis:

4 Si quis eſt parvulus, veniat ad me. Et inſipientibus locuta eſt:

B 5 Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis.

6 Relinquite infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentiæ.

7 Qui erudit deriſorem, ipſe injuriam ſibi facit: & qui arguit impium, ſibi maculam generat.

8 Noli arguere deriſorem, ne oderit te. Argue ſapientem, & diliget te.

C 9 Da ſapienti occaſionem, & addetur ei ſapientia. Doce juſtum, & feſtinabit accipere.

* Pſ. 110 b. 10. Sup. 1. a. 7. 10 * Principium ſapientiæ, timor Domini: & ſcientia ſanctorum, prudentia.

* Eccli. 1. c. 16. 11 Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.

12 Si ſapiens fueris, tibimetipſi eris: ſi autem illuſor, ſolus portabis malum.

13 Mulier ſtulta & clamoſa, plenáque illecebris, & nihil omnino ſciens,

14 Sedit in foribus domus ſuæ ſuper ſellam in excelſo urbis loco, D

15 Ut vocaret tranſeuntes per viam, & pergentes itinere ſuo:

16 Qui eſt parvulus, declinet ad me. Et vecordi locuta eſt:

17 Aquæ furtivæ dulciores ſunt, & panis abſconditus ſuavior.

18 Et ignoravit quòd ibi ſint gigantes, & in profundis inferni convivæ ejus.

PARABOLÆ SALOMONIS.

CAPUT X.

Alternat ſermonem de filio ſapiente & ſtulto, juſto & impio, operante & otioſo, ſimplici & pravo: de charitate & odio: de bono linguæ, ejúſque malo.

1 Filius ſapiens lætificat patrem: filius verò ſtultus mœſtitia eſt matris ſuæ. A

2 * Nil proderunt theſauri impietatis: juſtitia verò liberabit à morte. * Inf. 11. a. 4.

3 Non affliget Dominus fame animam juſti, & inſidias impiorum ſubvertet.

4 Egeſtatem operata eſt manus remiſſa: manus autem fortium divitias parat.

Qui nititur mendaciis, hic paſcit ventos; idem autem ipſe ſequitur aves volantes.

5 Qui congregat in meſſe, filius ſapiens eſt: qui autem ſtertit æſtate, filius confuſionis.

6 Benedictio Domini ſuper caput juſti: os autem impiorum operit iniquitas.

7 Memoria juſti cum laudibus: & nomen impiorum putreſcet. B

8 Sapiens corde præcepta ſuſcipit: ſtultus cæditur labiis.

9 Qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter: qui autem depravat vias ſuas, manifeſtus erit.

10 * Qui annuit oculo, dabit dolorem: & ſtultus labiis verberabitur. * Eccli. 27. c. 25.

11 Vena vitæ, os juſti: & os impiorum operit iniquitatem.

12 Odium ſuſcitat rixas: * & univerſa delicta operit charitas. * 1. Cor. 13. b. 4. 1. Petr. 4. b. 8.

13 In labiis ſapientis invenitur ſapientia: & virga in dorſo ejus qui indiget corde.

14 Sapientes abſcondunt ſcientiam: os autem ſtulti confuſioni proximum eſt.

15 Subſtantia divitis, urbs fortitudinis ejus: pavor pauperum, egeſtas eorum. C

16 Opus juſti ad vitam: fructus autem impij ad peccatum.

17 Via vitæ, cuſtodienti diſciplinam: qui autem increpationes relinquit, errat.

18 Abſcondunt odium labia mendacia: qui profert contumeliam, inſipiens eſt.

19 In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia ſua prudentiſſimus eſt.

20 Argentum electum, lingua juſti: cor autem impiorum pro nihilo.

21 Labia juſti erudiunt plurimos: qui autem indocti ſunt, in cordis egeſtate morientur.

22 Benedictio Domini divites facit, nec ſociabitur eis afflictio.

23 Quaſi per riſum ſtultus operatur ſcelus: ſapientia autem eſt viro prudentia.

24 Quod

Digitized by Google

24 Quod timet impius, veniet ſuper eum: deſiderium ſuum juſtis dabitur.

25 Quaſi tempeſtas tranſiens non erit impius: juſtus autem quaſi fundamentum ſempiternum.

26 Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, ſic piger his qui miſerunt eum.

27 Timor Domini apponet dies: & anni impiorum breviabuntur.

28 Expectatio juſtorum lætitia: ſpes autem impiorum peribit.

29 Fortitudo ſimplicis via Domini: & pavor his, qui operantur malum.

30 Juſtus in æternum non commovebitur: impiĳ autem non habitabunt ſuper terram.

31 Os juſti parturiet ſapientiam: lingua pravorum peribit.

32 Labia juſti conſiderant placita: & os impiorum perverſa.

Caput XI.

Æquitatis & juſtitia ceterarúmque virtutum commoda, & vitiorum ac vanarum divitiarum incommoda.

A 1 STatera doloſa, abominatio eſt apud Dominum: & pondus æquum, voluntas ejus.

2 Ubi fuerit ſuperbia, ibi erit & contumelia: ubi autem eſt humilitas, ibi & ſapientia.

3 Simplicitas juſtorum diriget eos: & ſupplantatio perverſorum vaſtabit illos.

* sup. 10. a. 2. 4 * Non proderunt divitiæ in die ultionis: juſtitia autem liberabit à morte.

5 Juſtitia ſimplicis diriget viam ejus: & in impietate ſua corruet impius.

6 Juſtitia rectorum liberabit eos: & in inſidiis ſuis capientur iniqui.

7 Mortuo homine impio, nulla erit ultrà ſpes: & expectatio ſolicitorum peribit.

B 8 Juſtus de anguſtia liberatus eſt: & tradetur impius pro eo.

9 Simulator ore decipit amicum ſuum: juſti autem liberabuntur ſcientia.

10 In bonis juſtorum exultabit civitas: & in perditione impiorum erit laudatio.

11 Benedictione juſtorum exaltabitur civitas: & ore impiorum ſubvertetur.

12 Qui deſpicit amicum ſuum, indigens corde eſt: vir autem prudens tacebit.

13 Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis eſt animi, celat amici commiſſum.

14 Ubi non eſt gubernator, populus corruet: ſalus autem, ubi multa conſilia.

15 Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo: qui autem cavet laqueos, ſecurus erit.

16 Mulier gratioſa inveniet gloriam: & robuſti habebunt divitias.

C 17 Benefacit animæ ſuæ vir miſericors: qui autem crudelis eſt, etiam propinquos abjicit.

18 Impius facit opus inſtabile: ſeminanti autem juſtitiam merces fidelis.

19 Clementia præparat vitam: & ſectatio malorum mortem.

20 Abominabile Domino cor pravum: & voluntas ejus in iis, qui ſimpliciter ambulant.

21 Manus in manu non erit innocens malus: ſemen autem juſtorum ſalvabitur.

22 Circulus aureus in naribus ſuis, mulier pulchra & fatua.

23 Deſiderium juſtorum omne bonum eſt: præſtolatio impiorum furor.

24 Alĳ dividunt propria, & ditiores fiunt: alĳ rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt.

25 Anima, quæ benedicit, impinguabitur: & qui inebriat, ipſe quoque inebriabitur.

26 Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem ſuper caput vendentium. D

27 Benè conſurgit diluculo qui quærit bona: qui autem inveſtigator malorum eſt, opprimetur ab eis.

28 Qui confidit in divitiis ſuis, corruet: juſti autem quaſi virens folium germinabunt.

29 Qui conturbat domum ſuam, poſſidebit ventos: & qui ſtultus eſt, ſerviet ſapienti.

30 Fructus juſti lignum vitæ: & qui ſuſcipit animas, ſapiens eſt.

31 Si juſtus in terra recipit: quantò magis impius & peccator? 1. Pet. 4. d. 18.

Caput XII.

Viciſſim loquitur de diligente diſciplinam & eam odiente, de impio & juſto, operante & otioſo, ſtulto & ſapiente, & de bonis ac malis linguæ.

1 QUi diligit diſciplinam, diligit ſcientiam: qui autem odit increpationes, inſipiens eſt. A

2 Qui bonus eſt, hauriet gratiam à Domino: qui autē confidit in cogitationibus ſuis, impiè agit.

3 Non roborabitur homo ex impietate: & radix juſtorum non commovebitur.

4 Mulier diligens, corona eſt viro ſuo: & putredo in oſſibus ejus, quæ confuſione res dignas gerit.

5 Cogitationes juſtorum judicia: & conſilia impiorum fraudulenta.

6 Verba impiorum inſidiantur ſanguini: os juſtorum liberabit eos.

7 Verte impios, & non erunt: domus autem juſtorum permanebit. B

8 Doctrina ſua noſcetur vir: qui autem vanus & excors eſt, patebit contemptui.

9 * Melior eſt pauper & ſufficiens ſibi, quàm glorioſus & indigens pane. * Eccli. 10. d. 30

10 Novit juſtus jumentorum ſuorum animas: viſcera autem impiorum crudelia.

11 * Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur panibus: qui autem ſectatur otium, ſtultiſſimus eſt. * Eccli. 20. d. 30.

Qui ſuavis eſt in vini demorationibus, in ſuis munitionibus relinquit contumeliam.

12 Deſiderium impĳ munimentum eſt peſſimorum: radix autem juſtorum proficiet.

13 Propter peccata labiorum ruina proximat malo: effugiet autem juſtus de anguſtia.

14 De fructu oris ſui unuſquiſque replebitur bonis, & juxta opera manuū ſuarum retribuetur ei. C

15 Via ſtulti recta in oculis ejus: qui autem ſapiens eſt, audit conſilia.

16 Fatuus ſtatim indicat iram ſuam: qui autem diſſimulat injuriam, callidus eſt.

17 Qui quod novit loquitur, index juſtitiæ eſt: qui autem mentitur, teſtis eſt fraudulentus.

18 Eſt qui promittit, & quaſi gladio pungitur conſcientiæ: lingua autem ſapientium ſanitas eſt.

19 Labium

Digitized by Google

19 Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem teſtis eſt repentinus, concinnat linguam mendacij.

20 Dolus in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt conſilia, ſequitur eos gaudium.

21 Non contriſtabit juſtum quidquid ei acciderit: impij autem replebuntur malo.

D 22 Abominatio eſt Domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt, placent ei.

23 Homo verſutus celat ſcientiam:& cor inſipientium provocat ſtultitiam.

24 Manus fortium dominabitur: quæ autem remiſſa eſt, tributis ſerviet.

25 Mœror in corde viri humiliabit illum, & ſermone bono lætificabitur.

26 Qui negligit damnum propter amicum, juſtus eſt: iter autem impiorum decipiet eos.

27 Non inveniet fraudulentus lucrum:& ſubſtantia hominis erit auri pretium.

28 In ſemita juſtitiæ, vita: iter autem devium ducit ad mortem.

Caput XIII.

De filio ſapiente: de oris cuſtodia, & inconſiderato ad loquendum: de paupere divite, & divite paupere, lucerna impiorum, ſubſtantia feſtinata & dilatione ſpei: omnia cum conſilio agenda, & cum ſapientibus gradiendum: de parcente virga, & inſaturabili ventre impij.

A 1 Filius ſapiens, doctrina patris: qui autem illuſor eſt, non audit cùm arguitur.

2 De fructu oris ſui homo ſatiabitur bonis: anima autem prævaricatorum iniqua.

3 Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam: qui autem inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala.

4 Vult & non vult piger: anima autem operantium impinguabitur.

5 Verbum mendax juſtus deteſtabitur: impius autem confundit, & confundetur.

6 Juſtitia cuſtodit innocentis viam: impietas autem peccatorem ſupplantat,

7 Eſt quaſi dives, cùm nihil habeat: & eſt quaſi pauper, cùm in multis divitiis ſit.

8 Redemptio animæ viri, divitiæ ſuæ: qui autem pauper eſt, increpationem non ſuſtinet.

9 Lux juſtorum lætificat: lucerna autem impiorum extinguetur.

10 Inter ſuperbos ſemper jurgia ſunt: qui autem agunt omnia cum conſilio, reguntur ſapientia.

11 Subſtantia feſtinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.

12 Spes, quæ differtur, affligit animam: lignum vitæ deſiderium veniens.

C 13 Qui detrahit alicui rei, ipſe ſe in futurum obligat: qui autem timet præceptum, in pace verſabitur.

Animæ doloſæ errant in peccatis: juſti autem miſericordes ſunt, & miſerantur.

14 Lex ſapientis fons vitæ, ut declinet à ruina mortis.

15 Doctrina bona dabit gratiam: in itinere contemptorum vorago.

16 Aſtutus omnia agit cum conſilio: qui autem fatuus eſt, aperit ſtultitiam.

17 Nuntius impij cadet in malum: legatus autem fidelis ſanitas.

18 Egeſtas, & ignominia ei qui deſerit diſciplinam: qui autem acquieſcit arguenti, glorificabitur. D

19 Deſiderium ſi compleatur, delectat animam: deteſtantur ſtulti eos, qui fugiunt mala.

20 Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: amicus ſtultorum ſimilis efficietur.

21 Peccatores perſequitur malum: & juſtis retribuentur bona.

22 Bonus relinquit heredes filios, & nepotes: & cuſtoditur juſto ſubſtantia peccatoris.

23 Multi cibi in novalibus patrum: & aliis congregantur abſque judicio.

24 Qui parcit virgæ, odit filium ſuum: qui autem diligit illum, inſtanter erudit.

25 Juſtus comedit, & replet animam ſuam: venter autem impiorum inſaturabilis.

Caput XIV.

Sapientiæ & ſtultitiæ variæ conditiones: prudentia quivis ſtatus debitè regulatur, qua quis ad miſericordiam movetur, & affectiones moderatur: vitia autem perdunt homines.

1 Sapiens mulier ædificat domum ſuam: inſipiens extructam quoque manibus deſtruet. A

2 Ambulans recto itinere, & timens Deum, * deſpicitur ab eo, qui infami graditur via. * Job. 12.a.4.

3 In ore ſtulti virga ſuperbiæ: labia autem ſapientium cuſtodiunt eos.

4 Ubi non ſunt boves, præſepe vacuum eſt: ubi autem plurimæ ſegetes, ibi manifeſta eſt fortitudo bovis.

5 Teſtis fidelis non mentitur: profert autem mendacium doloſus teſtis.

6 Quærit deriſor ſapientiam, & non invenit: doctrina prudentium facilis.

7 Vade contra virum ſtultum, & neſcit labia prudentiæ.

8 Sapientia callidi eſt intelligere viam ſuam: & imprudentia ſtultorum errans.

9 Stultus illudet peccatum, & inter juſtos morabitur gratia.

10 Cor quod novit amaritudinem animæ ſuæ, in gaudio ejus non miſcebitur extraneus. B

11 Domus impiorum delebitur: tabernacula verò juſtorum germinabunt.

12 Eſt via, quæ videtur homini juſta: noviſſima autem ejus deducunt ad mortem.

13 Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat.

14 Viis ſuis replebitur ſtultus, & ſuper eum erit vir bonus.

15 Innocens credit omni verbo: aſtutus conſiderat greſſus ſuos.

Filio doloſo nihil erit boni: ſervo autem ſapienti proſperi erunt actus, & dirigetur via ejus.

16 Sapiens timet, & declinat à malo: ſtultus tranſilit, & confidit.

17 Impatiens operabitur ſtultitiam: & vir verſutus odioſus eſt. C

18 Poſſidebunt parvuli ſtultitiam, & expectabunt aſtuti ſcientiam.

19 Jacebunt mali ante bonos: & impij ante portas juſtorum.

Digitized by Google

24 Quod timet impius, veniet ſuper eum: deſiderium ſuum juſtis dabitur.

25 Quaſi tempeſtas tranſiens non erit impius: juſtus autem quaſi fundamentum ſempiternum.

26 Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, ſic piger his qui miſerunt eum.

27 Timor Domini apponet dies: & anni impiorum breviabuntur.

28 Expectatio juſtorum lætitia: ſpes autem impiorum peribit.

29 Fortitudo ſimplicis via Domini: & pavor his, qui operantur malum.

30 Juſtus in æternum non commovebitur: impij autem non habitabunt ſuper terram.

31 Os juſti parturiet ſapientiam: lingua pravorum peribit.

32 Labia juſti conſiderant placita: & os impiorum perverſa.

Caput XI.

Æquitatis & juſtitia ceterarúmque virtutum commoda, & vitiorum ac vanarum divitiarum incommoda.

A 1 Statera doloſa, abominatio eſt apud Dominum: & pondus æquum, voluntas ejus.

2 Ubi fuerit ſuperbia, ibi erit & contumelia: ubi autem eſt humilitas, ibi & ſapientia.

3 Simplicitas juſtorum diriget eos: & ſupplantatio perverſorum vaſtabit illos.

* sup.10 a. 2. 4 * Non proderunt divitiæ in die ultionis: juſtitia autem liberabit à morte.

5 Juſtitia ſimplicis diriget viam ejus: & in impietate ſua corruet impius.

6 Juſtitia rectorum liberabit eos: & in inſidiis ſuis capientur iniqui.

7 Mortuo homine impio, nulla erit ultrà ſpes: & expectatio ſolicitorum peribit.

B 8 Juſtus de anguſtia liberatus eſt: & tradetur impius pro eo.

9 Simulator ore decipit amicum ſuum: juſti autem liberabuntur ſcientia.

10 In bonis juſtorum exultabit civitas: & in perditione impiorum erit laudatio.

11 Benedictione juſtorum exaltabitur civitas: & ore impiorum ſubvertetur.

12 Qui deſpicit amicum ſuum, indigens corde eſt: vir autem prudens tacebit.

13 Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis eſt animi, celat amici commiſſum.

14 Ubi non eſt gubernator, populus corruet: ſalus autem, ubi multa conſilia.

15 Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo: qui autem cavet laqueos, ſecurus erit.

16 Mulier gratioſa inveniet gloriam: & robuſti habebunt divitias.

C 17 Benefacit animæ ſuæ vir miſericors: qui autem crudelis eſt, etiam propinquos abjicit.

18 Impius facit opus inſtabile: ſeminanti autem juſtitiam merces fidelis.

19 Clementia præparat vitam: & ſectatio malorum mortem.

20 Abominabile Domino cor pravum: & voluntas ejus in iis, qui ſimpliciter ambulant.

21 Manus in manu non erit innocens malus: ſemen autem juſtorum ſalvabitur.

22 Circulus aureus in naribus ſuis, mulier pulchra & fatua.

23 Deſiderium juſtorum omne bonum eſt: præſtolatio impiorum furor.

24 Alij dividunt propria, & ditiores fiunt: alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt.

25 Anima, quæ benedicit, impinguabitur: & qui inebriat, ipſe quoque inebriabitur.

26 Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem ſuper caput vendentium. D

27 Benè conſurgit diluculo qui quærit bona: qui autem inveſtigator malorum eſt, opprimetur ab eis.

28 Qui confidit in divitiis ſuis, corruet: juſti autem quaſi virens folium germinabunt.

29 Qui conturbat domum ſuam, poſſidebit ventos: & qui ſtultus eſt, ſerviet ſapienti.

30 Fructus juſti lignum vitæ: & qui ſuſcipit animas, ſapiens eſt.

31 Si juſtus in terra recipit: quantò magis impius & peccator? 1.Pet.4. d.18.

Caput XII.

Viciſſim loquitur de diligente diſciplinam & eam odiente; de impio & juſto, operante & otioſo, ſtulto & ſapiente, & de bonis ac malis lingua.

1 Qui diligit diſciplinam, diligit ſcientiam: qui autem odit increpationes, inſipiens eſt. A

2 Qui bonus eſt, hauriet gratiam à Domino: qui autẽ confidit in cogitationibus ſuis, impiè agit.

3 Non roborabitur homo ex impietate: & radix juſtorum non commovebitur.

4 Mulier diligens, corona eſt viro ſuo: & putredo in oſſibus ejus, quæ confuſione res dignas gerit.

5 Cogitationes juſtorum judicia: & conſilia impiorum fraudulenta.

6 Verba impiorum inſidiantur ſanguini: os juſtorum liberabit eos.

7 Verte impios, & non erunt: domus autem juſtorum permanebit. B

8 Doctrina ſua noſcetur vir: qui autem vanus & excors eſt, patebit contemptui.

9 * Melior eſt pauper & ſufficiens ſibi, quàm glorioſus & indigens pane. * Eccli. 10.d.30

10 Novit juſtus jumentorum ſuorum animas: viſcera autem impiorum crudelia.

11 * Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur panibus: qui autem ſectatur otium, ſtultiſſimus eſt. * Eccli. 20.d.30.

Qui ſuavis eſt in vini demorationibus, in ſuis munitionibus relinquit contumeliam.

12 Deſiderium impij munimentum eſt peſſimorum: radix autem juſtorum proficiet.

13 Propter peccata labiorum ruina proximat malo: effugiet autem juſtus de anguſtia.

14 De fructu oris ſui unuſquiſque replebitur bonis, & juxta opera manuũ ſuarum retribuetur ei. C

15 Via ſtulti recta in oculis ejus: qui autem ſapiens eſt, audit conſilia.

16 Fatuus ſtatim indicat iram ſuam: qui autem diſſimulat injuriam, callidus eſt.

17 Qui quod novit loquitur, index juſtitiæ eſt: qui autem mentitur, teſtis eſt fraudulentus.

18 Eſt qui promittit, & quaſi gladio pungitur conſcientiæ: lingua autem ſapientium ſanitas eſt.

19 Labium

Digitized by Google

19 Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem teſtis eſt repentinus, concinnat linguam mendacij.

20 Dolus in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt conſilia, ſequitur eos gaudium.

21 Non contriſtabit juſtum quidquid ei acciderit: impij autem replebuntur malo.

D 22 Abominatio eſt Domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt, placent ei.

23 Homo verſutus celat ſcientiam: & cor inſipientium provocat ſtultitiam.

24 Manus fortium dominabitur: quæ autem remiſſa eſt, tributis ſerviet.

25 Mœror in corde viri humiliabit illum, & ſermone bono lætificabitur.

26 Qui negligit damnum propter amicum, juſtus eſt: iter autem impiorum decipiet eos.

27 Non inveniet fraudulentus lucrum: & ſubſtantia hominis erit auri pretium.

28 In ſemita juſtitiæ, vita: iter autem devium ducit ad mortem.

CAPUT XIII.

De filio ſapiente: de oris cuſtodia, & inconſiderato ad loquendum: de paupere divite, & divite paupere, lucerna impiorum, ſubſtantia feſtinata & dilatione ſpei: omnia cum conſilio agenda, & cum ſapientibus gradiendum: de parcente virga, & inſaturabili ventre impij.

A 1 Filius ſapiens, doctrina patris: qui autem illuſor eſt, non audit cùm arguitur.

2 De fructu oris ſui homo ſatiabitur bonis: anima autem prævaricatorum iniqua.

3 Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam: qui autem inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala.

4 Vult & non vult piger: anima autem operantium impinguabitur.

5 Verbum mendax juſtus deteſtabitur: impius autem confundit, & confundetur.

6 Juſtitia cuſtodit innocentis viam: impietas autem peccatorem ſupplantat.

7 Eſt quaſi dives, cùm nihil habeat: & eſt quaſi pauper, cùm in multis divitiis ſit.

8 Redemptio animæ viri, divitiæ ſuæ: qui autem pauper eſt, increpationem non ſuſtinet.

9 Lux juſtorum lætificat: lucerna autem impiorum extinguetur.

10 Inter ſuperbos ſemper jurgia ſunt: qui autem agunt omnia cum conſilio, reguntur ſapientia.

11 Subſtantia feſtinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.

12 Spes, quæ differtur, affligit animam: lignum vitæ deſiderium veniens.

C 13 Qui detrahit alicui rei, ipſe ſe in futurum obligat: qui autem timet præceptum, in pace verſabitur.

Animæ doloſæ errant in peccatis: juſti autem miſericordes ſunt, & miſerantur.

14 Lex ſapientis fons vitæ, ut declinet à ruina mortis.

15 Doctrina bona dabit gratiam: in itinere contemptorum vorago.

16 Aſtutus omnia agit cum conſilio: qui autem fatuus eſt, aperit ſtultitiam.

17 Nuntius impij cadet in malum: legatus autem fidelis ſanitas.

18 Egeſtas, & ignominia ei qui deſerit diſciplinam: qui autem acquieſcit arguēti, glorificabitur. D

19 Deſiderium ſi compleatur, delectat animam: deteſtantur ſtulti eos, qui fugiunt mala.

20 Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: amicus ſtultorum ſimilis efficietur.

21 Peccatores perſequitur malum: & juſtis retribuentur bona.

22 Bonus relinquit heredes filios, & nepotes: & cuſtoditur juſto ſubſtantia peccatoris.

23 Multi cibi in novalibus patrum: & aliis congregantur abſque judicio.

24 Qui parcit virgæ, odit filium ſuum: qui autem diligit illum, inſtanter erudit.

25 Juſtus comedit, & replet animam ſuam: venter autem impiorum inſaturabilis.

CAPUT XIV.

Sapientia & ſtultitia varia conditiones: prudentia quivis ſtatus debitè regulatur, qua quis ad miſericordiam movetur, & affectiones moderatur: vitia autem perdunt homines.

1 Sapiens mulier ædificat domum ſuam: inſipiens extructam quoque manibus deſtruet. A

2 Ambulans recto itinere, & timens Deum,* deſpicitur ab eo, qui infami graditur via. *Job. 12.a.4.

3 In ore ſtulti virga ſuperbiæ: labia autem ſapientium cuſtodiunt eos.

4 Ubi non ſunt boves, præſepe vacuum eſt: ubi autem plurimæ ſegetes, ibi manifeſta eſt fortitudo bovis.

5 Teſtis fidelis non mentitur: profert autem mendacium doloſus teſtis.

6 Quærit deriſor ſapientiam, & non invenit: doctrina prudentium facilis.

7 Vade contra virum ſtultum, & neſcit labia prudentiæ.

8 Sapientia callidi eſt intelligere viam ſuam: & imprudentia ſtultorum errans.

9 Stultus illudet peccatum, & inter juſtos morabitur gratia.

10 Cor quod novit amaritudinem animæ ſuæ, in gaudio ejus non miſcebitur extraneus. B

11 Domus impiorum delebitur: tabernacula verò juſtorum germinabunt.

12 Eſt via, quæ videtur homini juſta: noviſſima autem ejus deducunt ad mortem.

13 Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat.

14 Viis ſuis replebitur ſtultus, & ſuper eum erit vir bonus.

15 Innocens credit omni verbo: aſtutus conſiderat greſſus ſuos.

Filio doloſo nihil erit boni: ſervo autem ſapienti proſperi erunt actus, & dirigetur via ejus.

16 Sapiens timet, & declinat à malo: ſtultus tranſilit, & confidit.

17 Impatiens operabitur ſtultitiam: & vir verſutus odioſus eſt. C

18 Poſſidebunt parvuli ſtultitiam, & expectabunt aſtuti ſcientiam.

19 Jacebunt mali ante bonos: & impij ante portas juſtorum.

20 Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit: amici verò divitum multi.

21 Qui deſpicit proximum ſuum, peccat: qui autem miſeretur pauperis, beatus erit.

Qui credit in Domino, miſericordiam diligit.

22 Errant qui operantur malum: miſericordia & veritas præparant bona.

23 In omni opere erit abundantia: ubi autem verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas.

24 Corona ſapientium, divitiæ eorum: fatuitas ſtultorum, imprudentia.

25 Liberat animas teſtis fidelis: & profert mendacia verſipellis.

26 In timore Domini fiducia fortitudinis, & filiis ejus erit ſpes.

D 27 Timor Domini fons vitæ, ut declinent à ruina mortis.

28 In multitudine populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis.

29 Qui patiens eſt, multa gubernatur prudentia: qui autem impatiens eſt, exaltat ſtultitiam ſuam.

30 Vita carnium, ſanitas cordis: putredo oſſium, invidia.

* Inf. 17 a. 5. 31 * Qui calumniatur egentem, exprobrat factori ejus: honorat autem eum, qui miſeretur pauperis.

32 In malitia ſua expelletur impius: ſperat autem juſtus in morte ſua.

33 In corde prudentis requieſcit ſapientia, & indoctos quoſque erudiet.

34 Juſtitia elevat gentem: miſeros autem facit populos peccatum.

35 Acceptus eſt regi miniſter intelligens: iracundiam ejus inutilis ſuſtinebit.

Caput XV.

Reſponſio mollis: lingua ſapientis, & immoderata: fortitudo domus juſti: victima impiorum ingrata: omnia Deo nota: cor gaudens. dies pauperis mali: ſecura mens: vocari ad olera: vir iracundus & rixoſus: laus patientis: iter pigrorum: domus ſuperborum: fide & miſericordia purgantur peccata: de abjiciente diſciplinam: laus timoris Domini & humilitatis.

A Inf. 25. c. 15. 1 REſponſio mollis frangit iram: ſermo durus ſuſcitat furorem.

2 Lingua ſapientium ornat ſcientiam: os fatuorum ebullit ſtultitiam.

3 In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos.

4 Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ autem immoderata eſt, conteret ſpiritum.

5 Stultus irridet diſciplinam patris ſui: qui autem cuſtodit increpationes, aſtutior fiet.

In abundanti juſtitia virtus maxima eſt: cogitationes autem impiorum eradicabuntur.

6 Domus juſti plurima fortitudo: & in fructibus impij conturbatio.

B 7 Labia ſapientium diſſeminabunt ſcientiam: cor ſtultorum diſſimile erit.

* Inf. 21 d. 27. Eccli. 34 c. 21. 8 * Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota juſtorum placabilia.

9 Abominatio eſt Domino via impij: qui ſequitur juſtitiam, diligitur ab eo.

10 Doctrina mala deſerenti viam vitæ: qui increpationes odit, morietur.

11 Infernus, & perditio coram Domino: quantò magis corda filiorum hominum?

12 Non amat peſtilens eum, qui ſe corripit: nec ad ſapientes graditur.

13 * Cor gaudens exhilarat faciem: in mœrore animi dejicitur ſpiritus. * Inf. 17 d. 22.

14 Cor ſapientis quærit doctrinam: & os ſtultorum paſcitur imperitia.

15 Omnes dies pauperis, mali: ſecura mens quaſi juge convivium.

16 Melius eſt parum cum timore Domini, quàm theſauri magni & inſatiabiles.

17 Melius eſt vocari ad olera cum charitate, C quàm ad vitulum ſaginatum cum odio.

18 Vir iracundus provocat rixas: qui patiens eſt, mitigat ſuſcitatas.

19 Iter pigrorum quaſi ſepes ſpinarum: via juſtorum abſque offendiculo.

20 Filius ſapiens lætificat patrem: & ſtultus homo deſpicit matrem ſuam.

21 Stultitia gaudium ſtulto: & vir prudens dirigit greſſus ſuos.

22 Diſſipantur cogitationes ubi non eſt conſilium: ubi verò ſunt plures conſiliarij, confirmãtur.

23 Lætatur homo in ſententia oris ſui: & ſermo opportunus eſt optimus.

24 Semita vitæ ſuper eruditum, ut declinet de inferno noviſſimo.

25 Domum ſuperborum demolietur Dominus: D & firmos faciet terminos viduæ.

26 Abominatio Domini cogitationes malæ: & purus ſermo pulcherrimus firmabitur ab eo.

27 Conturbat domum ſuam qui ſectatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet.

* Per miſericordiam & fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis à malo. * Inf. 16 a. 6.

28 Mens juſti meditatur obedientiam: os impiorum redundat malis.

29 Longè eſt Dominus ab impiis: & orationes juſtorum exaudiet.

30 Lux oculorum lætificat animam: fama bona impinguat oſſa.

31 Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio ſapientium commorabitur.

32 Qui abjicit diſciplinam, deſpicit animam ſuam: qui autem acquieſcit increpationibus, poſſeſſor eſt cordis.

33 Timor Domini, diſciplina ſapientiæ. & gloriam præcedit humilitas.

Caput XVI.

Homo animam præparat, Deus ſpirituum ponderator, linguam viáſque hominum dirigit, omnia propter ſeipſum operans, cui abominatio eſt omnis arrogans: miſericordia redimuntur peccata: pondus & ſtatera Dei judicia: indignatio & clementia regis: laus ſapientiæ, prudentiæ, eruditi, ac dulcis in verbo, & patientis: vituperatur inſipiens & perverſus: ſortes à Domino temperantur.

1 HOminis eſt animam præparare: & Domini gubernare linguam. A

2 * Omnes viæ hominis patent oculis ejus: ſpirituum ponderator eſt Dominus. * Inf. 21 a. 2.

3 Revela Domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.

4 Univerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus;

Digitized by Google

Dominus; impium quoque ad diem malum.

5 Abominatio Domini eſt omnis arrogans:etiã ſi manus ad manum fuerit, non eſt innocens.

Initium viæ bonæ, facere juſtitiam: accepta eſt autem apud Deum magis, quàm immolare hoſtias.

cap. 15 d. 27. 6 * Miſericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore Domini declinatur à malo.

7 Cùm placuerint Domino viæ hominis,inimicos quoque ejus convertet ad pacem.

B 8 Melius eſt parum cum juſtitia, quàm multi fructus cum iniquitate.

9 Cor hominis diſponit viam ſuam:ſed Domini eſt dirigere greſſus ejus.

10 Divinatio in labiis regis, in judicio non errabit os ejus.

11 Pondus & ſtatera judicia Domini ſunt: & opera ejus omnes lapides ſacculi.

12 Abominabiles regi qui agunt impiè: quoniam juſtitia firmatur ſolium.

13 Voluntas regum labia juſta: qui recta loquitur, diligetur.

14 Indignatio regis, nuntij mortis: & vir ſapiens placabit eam.

15 In hilaritate vultus regis,vita: & clementia ejus quaſi imber ſerotinus.

C 16 Poſſide ſapientiam, quia auro melior eſt: & acquire prudentiam,quia pretioſior eſt argento.

17 Semita juſtorum declinat mala: cuſtos animæ ſuæ ſervat viam ſuam.

18 Contritionem præcedit ſuperbia:& ante ruinam exaltatur ſpiritus.

19 Melius eſt humiliari cum mitibus,quàm dividere ſpolia cum ſuperbis.

20 Eruditus in verbo reperiet bona:& qui ſperat in Domino,beatus eſt.

21 Qui ſapiens eſt corde,appellabitur prudens: & qui dulcis eloquio,majora percipiet.

22 Fons vitæ eruditio poſſidentis:doctrina ſtultorum fatuitas.

23 Cor ſapientis erudiet os ejus: & labiis ejus addet gratiam.

24 Favus mellis, compoſita verba:dulcedo animæ, ſanitas oſſium.

D 25 Eſt via quæ videtur homini recta: & noviſſima ejus ducunt ad mortem.

26 Anima laborantis laborat ſibi, quia compulit eum os ſuum.

27 Vir impius fodit malum, & in labiis ejus ignis ardeſcit.

28 Homo perverſus ſuſcitat lites: & verboſus ſeparat principes.

29 Vir iniquus lactat amicum ſuum: & ducit eum per viam non bonam.

30 Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia ſua perficit malum.

31 Corona dignitatis ſenectus, quæ in viis juſtitiæ reperietur.

32 Melior eſt patiens viro forti: & qui dominatur animo ſuo,expugnatore urbium.

33 Sortes mittuntur in ſinum, ſed à Domino temperantur.

Caput XVII.

Buccella ſicca cum gaudio: ſervus ſapiens: Dominus corda probat: deſpiciens pauperem: gaudens de alterius ruina: corona ſenum: celans delictum: fatuus in ſtultitia confidens: ſtulto inutiles divitiæ: altam faciens domum ſuam: omni tempore diligit amicus: animus gaudens,& ſpiritus triſtis: ſtultus tacens.

1 Melior eſt buccella ſicca cum gaudio,quàm domus plena victimis cum jurgio. A

2 * Servus ſapiens dominabitur filiis ſtultis, & inter fratres hereditatem dividet. * Eccli. 10. d. 28

3 Sicut igne probatur argentum, & aurum camino: ita corda probat Dominus.

4 Malus obedit linguæ iniquæ,& fallax obtemperat labiis mendacibus.

5 * Qui deſpicit pauperem, exprobrat factori ejus: & qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus. * Sup. 14. d. 31.

6 Corona ſenum filij filiorum:& gloria filiorum patres eorum.

7 Non decent ſtultum verba compoſita; nec principem labium mentiens.

8 Gemma gratiſſima, expectatio præſtolantis: quocumque ſe vertit, prudenter intelligit. B

9 Qui celat delictum, quærit amicitias:qui altero ſermone repetit,ſeparat fœderatos.

10 Plus proficit correptio apud prudentem, quàm centum plagæ apud ſtultum.

11 Semper jurgia quærit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eum.

12 Expedit magis urſæ occurrere raptis fœtibus,quàm fatuo confidenti in ſtultitia ſua.

13 * Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus. * Rom. 12. d. 17. 1 Theſ. 5 c. 15. 1 Pet. 3. b. 9.

14 Qui dimittit aquam,caput eſt jurgiorum: & antequam patiatur contumeliã judicium deſerit.

15 * Qui juſtificat impium, & qui condemnat juſtum abominabilis eſt uterque apud Deum. * Iſai. 5 c. 23. C

16 Quid prodeſt ſtulto habere divitias,cùm ſapientiam emere non poſſit?

Qui altam facit domum ſuam, quærit ruinam: & qui evitat diſcere,incidet in mala.

17 Omni tempore diligit qui amicus eſt:& frater in anguſtiis comprobatur.

18 Stultus homo plaudet manibus, cùm ſpoponderit pro amico ſuo.

19 Qui meditatur diſcordias, diligit rixas: & qui exaltat oſtium, quærit ruinam.

20 Qui perverſi cordis eſt, non inveniet bonum:& qui vertit linguam,incidet in malum. D

21 Natus eſt ſtultus in ignominiam ſuam: ſed nec pater in fatuo lætabitur.

22 * Animus gaudens ætatem floridam facit: ſpiritus triſtis exiccat oſſa. * Sup. 15. b. 13

23 Munera de ſinu impius accipit,ut pervertat ſemitas judicij.

24 * In facie prudentis lucet ſapientia: oculi ſtultorum in finibus terræ. * Eccle. 2. c. 14. 8. a. 1.

25 Ira patris, filius ſtultus: & dolor matris quæ genuit eum.

26 Non eſt bonum damnum inferre juſto: nec percutere principem,qui recta judicat.

27 * Qui moderatur ſermones ſuos, doctus & prudens eſt: & pretioſi ſpiritus vir eruditus. * Jacob. 1 c. 19.

Digitized by Google

28 Stultus quoque ſi tacuerit, ſapiens reputabi-
tur: & ſi compreſſerit labia ſua, intelligens.

CAPUT XVIII.

De receſſu ab amico; de incorrigibili: non deviandum à veritate: os ſtulti: juſtus ſe accuſans: frater juvans fratrem: fructus oris: mulier bona & mala: locutio divitis & pauperis: vir amicabilis.

A 1 OCcaſiones quærit qui vult recedere ab ami-
co: omni tempore erit exprobrabilis.
2 Non recipit ſtultus verba prudentiæ: niſi ea
dixeris quæ verſantur in corde ejus.
3 Impius, cùm in profundum venerit peccato-
rum, contemnit: ſed ſequitur eum ignominia &
opprobrium.
4 Aqua profunda verba ex ore viri: & torrens
redundans fons ſapientiæ.
5 Accipere perſonam impij non eſt bonum, ut
declines à veritate judicij.
B 6 Labia ſtulti miſcent ſe rixis: & os ejus jurgia
provocat.
7 Os ſtulti contritio ejus: & labia ipſius, ruina
animæ ejus.
8 Verba bilinguis, quaſi ſimplicia: & ipſa per-
veniunt uſque ad interiora ventris.
Pigrum dejicit timor: animæ autem effemina-
torum eſurient.
9 Qui mollis & diſſolutus eſt in opere ſuo, fra-
ter eſt ſua opera diſſipantis.
10 Turris fortiſſima, nomen Domini: ad ipſum
currit juſtus, & exaltabitur.
11 Subſtantia divitis urbs roboris ejus, & quaſi
murus validus circumdans eum.
12 Antequam conteratur, exaltatur cor homi-
nis: & antequam glorificetur, humiliatur.
C 13 * Qui priùs reſpondet quàm audiat, ſtultum
* Eccli. 11. a. 8. ſe eſſe demonſtrat, & confuſione dignum.
14 Spiritus viri ſuſtentat imbecillitatem ſuam:
ſpiritum verò ad iraſcendum facilem quis poterit
ſuſtinere?
15 Cor prudens poſſidebit ſcientiam: & auris
ſapientium quærit doctrinam.
16 Donum hominis dilatat viam ejus, & ante
principes ſpatium ei facit.
17 Juſtus, prior eſt accuſator ſui: venit amicus
ejus, & inveſtigabit eum.
18 Contradictiones comprimit ſors, & inter
potentes quoque dijudicat.
19 Frater, qui adjuvatur à fratre, quaſi civitas
firma: & judicia quaſi vectes urbium.
D 20 De fructu oris viri replebitur venter ejus: &
genimina labiorum ipſius ſaturabunt eum.
21 Mors, & vita in manu linguæ: qui diligunt
eam, comedent fructus ejus.
22 Qui invenit mulierem bonam, invenit bo-
num: & hauriet jucunditatem à Domino.
Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum:
qui autem tenet adulteram, ſtultus eſt & impius.
23 Cum obſecrationibus loquetur pauper: &
dives effabitur rigidè.
24 Vir amabilis ad ſocietatem, magis ami-
cus erit, quàm frater.

CAPUT XIX.

Pauper ambulans in ſimplicitate: divitiæ addunt amicos: verba ſectans: falſus teſtis: non decent ſtultum deliciæ: doctrina per patientiam probatur: ira & hilaritas regis: mulier litigioſa: uxor prudens datur à Deo: pigritia: præcepti cuſtodia: miſericordia in pauperem: eruditio filij: acceptio conſilij: vir mendax: timor Domini: pigritia: peſtilens: inobediens parentibus: teſtis iniquus: deriſores.

1 MElior eſt pauper, qui ambulat in ſimplici- A
tate ſua, quàm dives torquens labia ſua, &
inſipiens.
2 Ubi non eſt ſcientia animæ, non eſt bonum:
& qui feſtinus eſt pedibus, offendet.
3 Stultitia hominis ſupplantat greſſus ejus: &
contra Deum fervet animo ſuo.
4 Divitiæ addunt amicos plurimos: à paupere
autem & hi, quos habuit, ſeparantur.
5 * Teſtis falſus non erit impunitus: & qui * Dan. 13 f. 16.
mandacia loquitur, non effugiet.
6 Multi colunt perſonam potentis, & amici ſunt B
dona tribuentis.
7 Fratres hominis pauperis oderunt eum: in-
ſuper & amici procul receſſerunt ab eo.
Qui tantùm verba ſectatur, nihil habebit: 8 qui
autem poſſeſſor eſt mentis, diligit animam ſuam,
& cuſtos prudentiæ inveniet bona.
9 Falſus teſtis non erit impunitus: & qui loqui-
tur mendacia, peribit.
10 Non decent ſtultum deliciæ, nec ſervum
dominari principibus.
11 Doctrina viri per patientiam noſcitur: &
gloria ejus eſt iniqua prætergredi.
12 Sicut fremitus leonis, ita & regis ira: & ſicut
ros ſuper herbam, ita & hilaritas ejus.
13 Dolor patris, filius ſtultus: & tecta jugiter
perſtillantia, litigioſa mulier.
14 Domus, & divitiæ dantur à parentibus: à
Domino autem propriè uxor prudens.
15 Pigredo immittit ſoporem, & anima diſſolu- C
ta eſuriet.
16 Qui cuſtodit mandatum, cuſtodit animam
ſuã: qui autem negligit viam ſuam, mortificabitur.
17 Fœneratur Domino qui miſeretur pauperis:
& viciſſitudinem ſuam reddet ei.
18 Erudi filium tuum, ne deſperes: ad interfe-
ctionem autem ejus ne ponas animam tuam.
19 Qui impatiens eſt, ſuſtinebit damnum: &
cùm rapuerit, aliud apponet.
20 Audi conſilium, & ſuſcipe diſciplinam, ut
ſis ſapiens in noviſſimis tuis.
21 Multæ cogitationes in corde viri: voluntas D
autem Domini permanebit.
22 Homo indigens miſericors eſt: & melior eſt
pauper, quàm vir mendax.
23 Timor Domini ad vitam: & in plenitudine
commorabitur, abſque viſitatione peſſima.
24 * Abſcondit piger manum ſuam ſub aſcel- * Inf. 26. c. 15.
la, nec ad os ſuum applicat eam.
25 * Peſtilente flagellato ſtultus ſapientior erit: * Inf. 21. b. 11.
ſi autem corripueris ſapientem, intelliget diſci-
plinam.
26 Qui affligit patrem, & fugat matrem, igno-
minioſus eſt & infelix.

27 Non

Digitized by Google

27 Non ceſſes fili audire doctrinam, nec ignores ſermones ſcientiæ.

28 Teſtis iniquus deridet judicium: & os impiorum devorat iniquitatem.

29 Parata ſunt deriſoribus judicia: & mallei percutientes ſtultorum corporibus.

CAPUT XX.

Luxurioſa res vinum: de peccante in regem, & relinquendis contentionibus: piger propter frigus non laborans: rex in ſolio: nemo poteſt dicere mundum ſe habere cor: pondus & pondus: ſomnus non diligendus: Malum eſt, dicit emptor: panis mendacij: revelans myſteria: non reddendum malum pro malo: devorare ſanctos: feſtinata hereditas: miſericordia, veritas & clementia roborant thronum regis.

A 1 LUxurioſa res, vinum, & tumultuoſa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit ſapiens.

2 Sicut rugitus leonis, ita & terror regis: qui provocat eum, peccat in animam ſuam.

3 Honor eſt homini, qui ſeparat ſe à contentionibus: omnes autem ſtulti miſcentur contumeliis.

4 Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æſtate, & non dabitur illi.

5 Sicut aqua profunda, ſic conſilium in corde viri: ſed homo ſapiens exhauriet illud.

6 Multi homines miſericordes vocantur: virum autem fidelem quis inveniet?

7 Juſtus, qui ambulat in ſimplicitate ſua, beatos poſt ſe filios derelinquet.

B 8 Rex, qui ſedet in ſolio judicij, diſſipat omne malum intuitu ſuo.

[* 3. Reg. 8. c. 46. 2. Par. 6. f. 36. Eccle. 7. e. 21. 1. Ioan. 1. d. 8.] 9 * Quis poteſt dicere: Mundum eſt cor meum, purus ſum à peccato?

[* Sup. 11 a. 1. Inf. d. 23] 10 * Pondus & pondus, menſura & menſura: utrumque abominabile eſt apud Deum.

11 Ex ſtudiis ſuis intelligitur puer, ſi munda & recta ſint opera ejus.

12 Aurem audientem, & oculum videntem, Dominus fecit utrumque.

13 Noli diligere ſomnum, ne te egeſtas opprimat: aperi oculos tuos, & ſaturare panibus.

C 14 Malum eſt, malum eſt, dicit omnis emptor: & cùm receſſerit, tunc gloriabitur.

15 Eſt aurum, & multitudo gemmarum: & vas pretioſum labia ſcientiæ.

[* Inf. 27 c. 13.] 16 * Tolle veſtimentum ejus, qui fidejuſſor extitit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo.

17 Suavis eſt homini panis mendacij: & poſteà implebitur os ejus calculo.

18 Cogitationes conſiliis roborantur: & gubernaculis tractanda ſunt bella.

19 Ei, qui revelat myſteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia ſua, ne commiſcearis.

[* Exod. 21 c. 17. Lev. 20. b. 9. Matt. 15 a. 4.] 20 * Qui maledicit patri ſuo, & matri, extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris.

21 Hereditas, ad quam feſtinatur in principio, in noviſſimo benedictione carebit.

D [* Rom. 12. d. 17. 1. Theſſ. 5 c. 15. 1. Pet. 3. b. 9.] 22 * Ne dicas: Reddam malum: expecta Dominum, & liberabit te.

23 Abominatio eſt apud Dominum pondus & pondus: ſtatera doloſa non eſt bona.

24 A Domino diriguntur greſſus viri: quis autem hominum intelligere poteſt viam ſuam?

25 Ruina eſt homini devorare ſanctos, & poſt vota retractare.

26 Diſſipat impios rex ſapiens, & incurvat ſuper eos fornicem.

27 Lucerna Domini ſpiraculum hominis, quæ inveſtigat omnia ſecreta ventris.

28 Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem, & roboratur clementia thronus ejus.

29 Exultatio juvenum, fortitudo eorum: & dignitas ſenum, canities.

30 Livor vulneris abſterget mala: & plagæ in ſecretioribus ventris.

CAPUT XXI.

Cor regis in manu Domini, cui miſericordia, & judicium magis placent quam victima: iniquè theſaurizans: melius eſt ſedere in angulo domatis quàm, &c. obturant aurem pauperi, &c. diligens epulas: pro juſto dabitur impius: qui cuſtodit os ſuum: deſideria occidunt pigrum: non eſt ſapientia contra Dominum: equus paratur ad bellum; &c.

1 SIcut diviſiones aquarum, ita cor regis in manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud. A

2 * Omnis via viri recta ſibi videtur: appendit autem corda Dominus. [* Sup. 16 a. 2.]

3 Facere miſericordiam & judicium, magis placet Domino, quàm victimæ.

4 Exaltatio oculorum eſt dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum.

5 Cogitationes robuſti ſemper in abundantia: omnis autem piger ſemper in egeſtate eſt.

6 Qui congregat theſauros lingua mendacij, vanus & excors eſt, & impingetur ad laqueos mortis.

7 Rapinæ impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere judicium.

8 Perverſa via viri, aliena eſt: qui autem mundus eſt, rectum opus ejus.

9 * Melius eſt ſedere in angulo domatis, quàm cum muliere litigioſa, & in domo communi. B [* Inf. 25 d. 24.]

10 Anima impij deſiderat malum, non miſerebitur proximo ſuo.

11 Mulctato peſtilente ſapientior erit parvulus: & ſi ſectetur ſapientem, ſumet ſcientiam.

12 Excogitat juſtus de domo impij, ut detrahat impios à malo.

13 Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis, & ipſe clamabit, & non exaudietur.

14 Munus abſconditum extinguit iras, & donum in ſinu indignationem maximam.

15 Gaudium juſto eſt facere judicium, & pavor operantibus iniquitatem. C

16 Vir, qui erraverit à via doctrinæ, in cœtu gigantum commorabitur.

17 Qui diligit epulas, in egeſtate erit: qui amat vinum, & pinguia, non ditabitur.

18 Pro juſto datur impius: & pro rectis iniquus.

19 * Melius eſt habitare in terra deſerta, quàm cum muliere rixoſa & iracunda. [* Eccli. 25. c. 23.]

20 Theſaurus deſiderabilis, & oleum in habitaculo juſti: & imprudens homo diſſipabit illud.

21 Qui ſequitur juſtitiam & miſericordiam, inveniet vitam, juſtitiam, & gloriam.

22 Civitatem fortium aſcendit ſapiens, & deſtruxit robur fiduciæ ejus.

23 Qui cuſtodit os ſuum, & linguam ſuam, cuſtodit ab anguſtiis animam ſuam.

Digitized by Google

24 Superbus & arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur ſuperbiam.

25 Deſideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus ejus operari:

26 Tota die concupiſcit & deſiderat: qui autem juſtus eſt, tribuet, & non ceſſabit.

* Sup. 15. b. 8. Eccli 34. c. 21. 27 * Hoſtiæ impiorum abominabiles, quia offeruntur ex ſcelere.

28 Teſtis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriam.

29 Vir impius procaciter obfirmat vultum ſuum: qui autem rectus eſt, corrigit viam ſuam.

30 Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.

31 Equus paratur ad diem belli: Dominus autem ſalutem tribuit.

Caput XXII.

Laus boni nominis: callidus videns malum: adoleſcens juxta viam ſuam: ſeminans iniquitatem: deriſorem ejice: diligens cordis munditiam: dicit piger, Leo, &c. os aliena: ſtultitia in corde pueri: calumnians pauperem: audienda eſt ſapientia: vitandi ſponſores: termini antiqui ſervandi: velox in opere ſuo, &c.

A Eccle. 7. a. 2. 1 MElius eſt nomen bonum, quàm divitiæ multæ: ſuper argentũ & aurũ gratia bona.

2 Dives & pauper obviaverunt ſibi: utriuſque operator eſt Dominus.

3 Callidus vidit malum, & abſcondit ſe: innocens pertranſiit, & afflictus eſt damno.

4 Finis modeſtiæ timor Domini, divitiæ & gloria & vita.

5 Arma & gladij in via perverſi: cuſtos autem animæ ſuæ longè recedit ab eis.

6 Proverbium eſt: Adoleſcens juxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.

7 Dives pauperibus imperat: & qui accipit mutuum, ſervus eſt fœnerantis.

8 Qui ſeminat iniquitatem, metet mala, & virga iræ ſuæ conſummabitur.

* Eccli. 31. c. 18. B 9 * Qui pronus eſt ad miſericordiam, benedicetur: de panibus enim ſuis dedit pauperi.

Victoriam & honorem acquiret qui dat munera: animam autem aufert accipientium.

10 Ejice deriſorem, & exibit cum eo jurgium, ceſſabúntque cauſæ & contumeliæ.

11 Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum ſuorum, habebit amicum regem.

12 Oculi Domini cuſtodiunt ſcientiam: & ſupplantantur verba iniqui.

13 Dicit piger: Leo eſt foris, in medio platearum occidendus ſum.

14 Fovea profunda os alienæ: cui iratus eſt Dominus, incidet in eam.

C 15 Stultitia colligata eſt in corde pueri, & virga diſciplinæ fugabit eam.

16 Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias ſuas, dabit ipſe ditiori, & egebit.

17 Inclina aurem tuam, & audi verba ſapientium: appone autem cor ad doctrinam meam.

18 Quæ pulchra erit tibi, cùm ſervaveris eam in ventre tuo, & redundabit in labiis tuis:

19 Ut ſit in Domino fiducia tua, unde & oſtendi eam tibi hodie.

20 Ecce deſcripſi eam tibi tripliciter, in cogitationibus & ſcientia:

21 Ut oſtenderem tibi firmitatem, & eloquia veritatis, reſpondere ex his illis qui miſerunt te.

22 Non facias violentiam pauperi, quia pauper eſt: neque conteras egenum in porta: D

23 Quia judicabit Dominus cauſam ejus, & configet eos, qui confixerunt animam ejus.

24 Noli eſſe amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioſo:

25 Ne fortè diſcas ſemitas ejus, & ſumas ſcandalum animæ tuæ.

26 Noli eſſe cum his, qui defigunt manus ſuas, & qui vades ſe offerunt pro debitis:

27 Si enim non habes unde reſtituas, quid cauſæ eſt ut tollat operimentum de cubili tuo?

28 Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui.

29 Vidiſti virum velocem in opere ſuo, coram regibus ſtabit, nec erit ante ignobiles.

Caput XXIII.

Quomodo ſit edendum cum principe: non appetendæ divitiæ, nec cibi invidorum: non opprimendi pupilli: caſtigandus puer: quærenda ſapientia: fugiendi peccatores & gulæ dediti: honorandi parentes: fugienda meretrix & ebrietas.

1 QUando ſederis ut comedas cum principe, diligenter attende quæ appoſita ſunt ante faciem tuam: A

2 Et ſtatue cultrum in gutture tuo, ſi tamen habes in poteſtate animam tuam,

3 Ne deſideres de cibis ejus, in quo eſt panis mendacij.

4 Noli laborare ut diteris: ſed prudentiæ tuæ pone modum.

5 Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere: quia facient ſibi pennas quaſi aquilæ, & volabunt in cælum.

6 Ne comedas cum homine invido, & ne deſideres cibos ejus:

7 Quoniam in ſimilitudinem arioli & conjectoris, æſtimat quod ignorat.

Comede & bibe, dicet tibi: & mens ejus non eſt tecum.

8 Cibos, quos comederas, evomes: & perdes pulchros ſermones tuos.

9 In auribus inſipientium ne loquaris: quia deſpicient doctrinam eloquij tui.

10 Ne attingas parvulorum terminos: & agrum pupillorum ne introëas. B

11 Propinquus enim illorum fortis eſt: & ipſe judicabit contra te cauſam illorum.

12 Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, & aures tuæ ad verba ſcientiæ.

13 * Noli ſubtrahere à puero diſciplinam: ſi enim percuſſeris eum virga, non morietur. * Sup. 13. d. 24. Eccli. 30. a. 1.

14 Tu virga percuties eum: & animam ejus de inferno liberabis.

15 Fili mi, ſi ſapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum:

16 Et exultabunt renes mei, cùm locuta fuerint rectum labia tua.

17 * Non æmuletur cor tuum peccatores: ſed in timore Domini eſto tota die: * Inf. 24. a. 1.

18 Quia habebis ſpem in noviſſimo, & præſtolatio tua non auferetur.

19 Audi

Digitized by Google

19 Audi fili mi, & eſto ſapiens: & dirige in
via animum tuum.
C 20 Noli eſſe in conviviis potatorum, nec in co-
meſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum
conferunt.
21 Quia vacantes potibus, & dantes ſymbola
conſumentur, & veſtietur pannis dormitatio.
22 Audi patrem tuum, qui genuit te: & ne con-
temnas cùm ſenuerit mater tua.
23 Veritatem eme, & noli vendere ſapientiam,
& doctrinam, & intelligentiam.
24 Exultat gaudio pater juſti: qui ſapientem
genuit, lætabitur in eo.
25 Gaudeat pater tuus, & mater tua, & exul-
tet quæ genuit te.
26 Præbe fili mi cor tuum mihi: & oculi tui
vias meas cuſtodiant.
27 Fovea enim profunda eſt meretrix: & pu-
teus anguſtus, aliena.
28 Inſidiatur in via quaſi latro, & quos incau-
tos viderit, interficiet.
D 29 Cui væ? cujus patri væ? cui rixæ? cui fo-
veæ? cui ſine cauſa vulnera? cui ſuffuſio oculo-
rum?
30 Nónne his qui commorantur in vino, &
ſtudent calicibus epotandis?
31 Ne intuearis vinum quando flaveſcit, cùm
ſplenduerit in vitro color ejus: ingreditur blandè,
32 Sed in noviſſimo mordebit ut coluber, &
ſicut regulus venena diffundet.
33 Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum
loquetur perverſa.
34 Et eris ſicut dormiens in medio mari, &
quaſi ſopitus gubernator, amiſſo clavo:
35 Et dices: Verberaverunt me, ſed non dolui:
traxerunt me, & ego non ſenſi: quando evigila-
bo, & rurſus vina reperiam?

Caput XXIV.

*Æmulatio malorum: ſapientia & eruditio: cogitatio ſtul-
ti: eruendi oppreſſi: doctrina ut melle utendum: non inſi-
diandum juſto: caſus inimici: detractores: juſtè judicandum:
nullus verbis lactandus, nec malum malo reddendum: ager
pigri: dormitanti pigro venit egeſtas.*

A 1 NE æmuleris viros malos, nec deſideres eſſe
Sup. 23. b. 17. cum eis:
2 Quia rapinas meditatur mens eorum, & fràu-
des labia eorum loquuntur.
3 Sapientia ædificabitur domus, & prudentia
roborabitur.
4 In doctrina replebuntur cellaria, univerſa
ſubſtantia pretioſa & pulcherrima.
5 Vir ſapiens, fortis eſt: & vir doctus, robu-
ſtus & validus.
6 Quia cum diſpoſitione initur bellum: & erit
ſalus ubi multa conſilia ſunt.
7 Excelſa ſtulto ſapientia, in porta non aperiet
os ſuum.
8 Qui cogitat mala facere, ſtultus vocabitur.
9 Cogitatio ſtulti peccatum eſt: & abominatio
hominum detractor.
10 Si deſperaveris laſſus in die anguſtiæ: im-
minuetur fortitudo tua.
* Pſ. 81. a. 4. 11 * Erue eos, qui ducuntur ad mortem: &
qui trahuntur ad interitum liberare ne ceſſes.
12 Si dixeris: Vires non ſuppetunt: qui inſpe- B
ctor eſt cordis, ipſe intelligit, & ſervatorem animæ
tuæ nihil fallit, reddétque homini juxta opera ſua.
13 Comede, fili mi, mel, quia bonum eſt, &
favum dulciſſimum gutturi tuo.
14 Sic & doctrina ſapientiæ animæ tuæ: quam
cùm inveneris, habebis in noviſſimis ſpem, &
ſpes tua non peribit.
15 Ne inſidieris, & quæras impietatem in do-
me juſti, neque vaſtes requiem ejus.
16 Septies enim cadet juſtus, & reſurget: im-
pij autem corruent in malum.
17 Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, &
in ruina ejus ne exultet cor tuum:
18 Ne fortè videat Dominus, & diſpliceat ei, C
& auferat ab eo iram ſuam.
19 Ne contendas cum peſſimis, nec æmuleris
impios:
20 Quoniam non habent futurorum ſpem ma-
li, & lucerna impiorum extinguetur.
21 Time Dominum, fili mi, & regem: & cùm
detractoribus non commiſcearis:
22 Quoniam repentè conſurget perditio eó-
rum: & ruinam utriuſque quis novit?
23 Hæc quoque ſapientibus: * Cognoſcere * Levi. 19. c. 15.
perſonam in judicio non eſt bonum. Deut. 1. c. 17. 16.
24 Qui dicunt impio: Juſtus es: maledicent eis d. 19.
populi, & deteſtabuntur eos tribus. Eccli. 42 a. 1.
25 Qui arguunt eum, laudabuntur: & ſuper
ipſos veniet benedictio.
26 Labia deoſculabitur, qui recta verba reſ-
pondet.
27 Præpara foris opus tuum, & diligenter exer-
ce agrum tuum: ut poſteà ædifices domum tuã.
28 Ne ſis teſtis fruſtrà contra proximum tuum:
nec lactes quemquam labiis tuis.
29 * Ne dicas: Quomodo fecit mihi, ſic fa- * Sup. 20. d. 22.
ciam ei: reddam unicuique ſecundùm opus ſuũ.
30 Per agrum hominis pigri tranſivi, & per vi-
neam viri ſtulti:
31 Et ecce totum repleverant urticæ, & ope-
ruerant ſuperficiem ejus ſpinæ, & maceria lapi-
dum deſtructa erat.
32 Quod cùm vidiſſem, poſui in corde meo, &
exemplo didici diſciplinam.
33 Parum, inquam, dormies, modicum dor-
mitabis, pauxillum manus conſeres, ut quieſcas:
34 Et veniet tibi quaſi curſor egeſtas, & men-
dicitas quaſi vir armatus.

Caput XXV.

*Gloria Dei & regum: cor regis: rubigo quæ & impietas
eſt: ne te exaltes: ne detrahas: ſecreta tua ſerva: mala aurea, &
inauris aurea: frigus in meſſe: nubes ſine pluvia: lingua mol-
lis: mel inventum: ſagitta acuta: dens putridus: acetum: ti-
nea: benefac inimico: angulus domatis: aqua frigida: fons
turbatus: multum mellis comeſtum: urbs abſque muro.*

1 HÆ quoque parabolæ Salomonis, quas tran- A
ſtulerunt viri Ezechiæ regis Juda.
2 Gloria Dei eſt celare verbum, & gloria re-
gum inveſtigare ſermonem.
3 Cælum ſurſum, & terra deorſum, & cor re-
gum inſcrutabile.

Digitized by Google

4 Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas puriſſimum.

5 Aufer impietatem de vultu regis, & firmabitur juſtitia thronus ejus.

6 Ne glorioſus appareas coram rege, & in loco magnorum ne ſteteris.

7 Melius eſt enim ut dicatur tibi: Adſcende huc; quàm ut humilieris coram principe.

B 8 Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in jurgio citò: ne poſteà emendare non poſſis, cùm dehoneſtaveris amicum tuum.

9 Cauſam tuam tracta cum amico tuo, & ſecretum extraneo ne reveles:

10 Ne fortè inſultet tibi cùm audierit, & exprobrare non ceſſet.

Gratia & amicitia liberant: quas tibi ſerva, ne exprobrabilis fias.

11 Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore ſuo.

12 Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit ſapientem, & aurem obedientem.

13 Sicut frigus nivis in die meſſis, ita legatus fidelis ei, qui miſit eum, animam ipſius requieſcere facit.

14 Nubes, & ventus, & pluviæ non ſequentes, vir glorioſus, & promiſſa non complens.

C 15 Patientia lenietur princeps, * & lingua mollis confringet duritiam. *Sup. 15.a.1.

16 Mel inveniſti, comede quod ſufficit tibi, ne fortè ſatiatus evomas illud.

17 Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, nequando ſatiatus oderit te.

18 Jaculum, & gladius, & ſagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum ſuum falſum teſtimonium.

19 Dens putridus, & pes laſſus, qui ſperat ſuper infideli in die anguſtiæ,

20 Et amittit pallium in die frigoris.

Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi peſſimo.

Sicut tinea veſtimento, & vermis ligno: ita triſtitia viri nocet cordi.

*Rom. 12.d.20 21 * Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi

D ſitierit, da ei aquam bibere:

22 Prunas enim congregabis ſuper caput ejus, & Dominus reddet tibi.

23 Ventus aquilò diſſipat pluvias, & facies triſtis linguam detrahentem.

*Sup. 21.b.9. 24 * Melius eſt ſedere in angulo domatis, quàm cum muliere litigioſa, & in domo communi.

25 Aqua frigida animæ ſitienti, & nuntius bonus de terra longinqua.

26 Fons turbatus pede, & vena corrupta, juſtus cadens coram impio.

27 Sicut qui mel multum comedit, non eſt ei bonum: * ſic qui ſcrutator eſt majeſtatis, opprimetur à gloria. *Eccli. 3.c.22.

28 Sicut urbs patens & abſque murorum ambitu, ita vir qui non poteſt in loquendo cohibere ſpiritum ſuum.

CAPUT XXVI.

Gloria in ſtulto: avis volans: flagellum equo: reſpondere ſtulto: nuntius ſtultus: parabola ſtulti: honor inſipientis: imponens ſtulto ſilentium: canis ad vomitum: ſapiens proprio judicio: commiſceri rixæ: nocens amico: ſuſurro: iracundus: labia tumentia: inimicus operiens odium: fodiens foveam: lingua fallax.

1 QUomodo nix in æſtate, & pluviæ in meſſe: ſic indecens eſt ſtulto gloria. A

2 Sicut avis ad alia tranſvolans: & paſſer quò libet vadens: ſic maledictum fruſtrà prolatum in quempiam ſuperveniet.

3 Flagellum equo, & camus aſino, & virga in dorſo imprudentium.

4 Ne reſpondeas ſtulto juxta ſtultitiam ſuam, ne efficiaris ei ſimilis.

5 Reſponde ſtulto juxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens eſſe videatur.

6 Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium ſtultum.

7 Quomodo pulchras fruſtrà habet claudus tibias: ſic indecens eſt in ore ſtultorum parabola. B

8 Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurij: ita qui tribuit inſipienti honorem.

9 Quomodo ſi ſpina naſcatur in manu temulenti: ſic parabola in ore ſtultorum.

10 Judicium determinat cauſas, & qui imponit ſtulto ſilentium, iras mitigat.

11 * Sicut canis, qui revertitur ad vomitum ſuum, ſic imprudens, qui iterat ſtultitiam ſuam. *2.Pet. 2.d.22.

12 Vidiſti hominem ſapientem ſibi videri? magis illo ſpem habebit inſipiens.

13 Dicit piger: Leo eſt in via, & leæna in itineribus:

14 Sicut oſtium vertitur in cardine ſuo, ita piger in lectulo ſuo.

15 * Abſcondit piger manum ſub aſcella ſua, & laborat ſi ad os ſuum eam converterit. *Sup. 19.d.24. C

16 Sapientior ſibi piger videtur ſeptem viris loquentibus ſententias.

17 Sicut qui apprehendit auribus canem, ſic qui tranſit impatiens, & cõmiſcetur rixæ alterius.

18 Sicut noxius eſt qui mittit ſagittas, & lanceas in mortem:

19 Ita vir, qui fraudulenter nocet amico ſuo: & cùm fuerit deprehenſus, dicit: Ludens feci.

20 Cùm defecerint ligna, extinguetur ignis: & ſuſurrone ſubtracto, jurgia conquieſcent.

21 Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, * ſic homo iracundus ſuſcitat rixas. *Sup. 15.a.18. D

22 Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa perveniunt ad intima ventris.

23 Quomodo ſi argento ſordido ornare velis vas fictile, ſic labia tumentia cum peſſimo corde ſociata.

24 Labiis ſuis intelligitur inimicus, cùm in corde tractaverit dolos.

25 Quando ſubmiſerit vocẽ ſuam, ne credideris ei: quoniam ſeptem nequitiæ ſunt in corde illius.

26 Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia ejus in concilio.

27 Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui volvit lapidem, revertetur ad eum.

28 Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas.

*CAPUT

Digitized by Google

Caput XXVII.

Non gloriandum in craſtinum: ne te ipſum laudaveris: ira ſtulti quàm ſit gravis: manifeſta correctio: vulnera diligentis: anima ſaturata: vicinus juxtà: ſpondens pro extraneo: litigioſa mulier: infernus inſatiabilis: probatur homo ore laudantis: ſtultus contuſus: vultum pecoris agnoſce: lac caprarum in cibū.

A 1 NE glorieris in craſtinum, ignorans quid ſuperventura pariat dies.

2 Laudet te alienus, & non os tuum; extraneus, & non labia tua.

* Eccli. 22.b.18. 3 * Grave eſt ſaxum, & oneroſa arena: ſed ira ſtulti utroque gravior.

4 Ira non habet miſericordiam, nec erumpens furor: & impetum concitati ferre quis poterit?

5 Melior eſt manifeſta correptio, quàm amor abſconditus.

6 Meliora ſunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oſcula odientis.

* Iob. 6. b. 7. 7 * Anima ſaturata calcabit favum: & anima eſuriens etiam amarum pro dulci ſumet.

B 8 Sicut avis tranſmigrans de nido ſuo, ſic vir qui derelinquit locum ſuum.

9 Unguento & variis odoribus delectatur cor: & bonis amici conſiliis anima dulcoratur.

10 Amicum tuum, & amicum patris tui ne dimiſeris: & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuæ.

Melior eſt vicinus juxtà, quàm frater procul.

11 Stude ſapientiæ fili mi, & lætifica cor meum: ut poſſis exprobranti reſpondere ſermonem.

12 Aſtutus videns malum, abſconditus eſt: parvuli tranſeuntes ſuſtinuerunt diſpendia.

C * Sup. 20.c.16 13 * Tolle veſtimentum ejus, qui ſpopondit pro extraneo: & pro alienis, aufer ei pignus.

14 Qui benedicit proximo ſuo voce grandi, de nocte conſurgens maledicenti ſimilis erit.

* Sup. 19.b.13. 15 * Tecta perſtillantia in die frigoris, & litigioſa mulier comparantur:

16 Qui retinet eam, quaſi qui ventum teneat, & oleum dexteræ ſuæ vocabit.

17 Ferrum ferro exacuitur, & homo exacuit faciem amici ſui.

18 Qui ſervat ficum, comedet fructus ejus: & qui cuſtos eſt domini ſui, glorificabitur.

19 Quomodo in aquis reſplendent vultus proſpicientium, ſic corda hominum manifeſta ſunt prudentibus.

* Eccl. 14.b.9. 20 Infernus & perditio numquam implentur: ſimiliter & * oculi hominum inſatiabiles.

* Sup. 17.a.3. 21 * Quomodo probatur in conflatorio argentum, & in fornace aurum; ſic probatur homo ore laudantis.

D Cor iniqui inquirit mala, cor autem rectum inquirit ſcientiam.

22 Si contuderis ſtultum in pila quaſi ptiſanas feriente deſuper pilo, non auferetur ab eo ſtultitia ejus.

23 Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuóſque greges conſidera:

24 Non enim habebis jugiter poteſtatem: ſed corona tribuetur in generationem & generationem.

25 Aperta ſunt prata, & apparuerunt herbæ virentes, & collecta ſunt fœna de montibus.

26 * Agni ad veſtimentum tuum: & hœdi, ad agri pretium. * 1. Tim. 6. b.

27 Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in neceſſaria domus tuæ, & ad victū ancillis tuis.

Caput XXVIII.

De fuga impij & ſecuritate juſti: propter peccata terræ multi principes ejus: pauper pauperem calumnians: pauper ſupplex, & dives pravus: nolens audire legem: exultatio juſtorum: abſcondens ſcelera ſua: beatus ſemper pavidus: princeps impius ut leo: dux indigens prudentia: terram ſuam operans: à patre ſubtrahens.

1 FUgit impius, nemine perſequente: juſtus autem quaſi leo confidēs, abſque terrore erit. A

2 Propter peccata terræ multi principes ejus: & propter hominis ſapientiam, & horum ſcientiam quæ dicuntur, vita ducis longior erit.

3 Vir pauper calumnians pauperes, ſimilis eſt imbri vehementi, in quo paratur fames.

4 Qui derelinquunt legem, laudant impium: qui cuſtodiunt, ſuccenduntur contra eum.

5 Viri mali non cogitant judicium: qui autem inquirunt Dominum, animadvertunt omnia.

6 * Melior eſt pauper ambulans in ſimplicitate ſua, quàm dives in pravis itineribus. * Sup. 19.a.1

7 Qui cuſtodit legem, filius ſapiens eſt: qui autem comeſſatores paſcit, confundit patrem ſuum. B

8 Qui coacervat divitias uſuris & fœnore, liberali in pauperes congregat eas.

9 Qui declinat aures ſuas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.

10 Qui decipit juſtos in via mala, in interitu ſuo corruet: & ſimplices poſſidebunt bona ejus.

11 Sapiens ſibi videtur vir dives: pauper autem prudens ſcrutabitur eum.

12 In exultatione juſtorum multa gloria eſt: regnantibus impiis ruinæ hominum.

13 Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur.

14 Beatus homo, qui ſemper eſt pavidus: qui verò mentis eſt duræ, corruet in malum.

15 Leo rugiens, & urſus eſuriens, princeps impius ſuper populum pauperem.

16 Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam: qui autem odit avaritiam, longi fient dies ejus. C

17 Hominem, qui calumniatur animæ ſanguinem, ſi uſque ad lacum fugerit, nemo ſuſtinet.

18 Qui ambulat ſimpliciter, ſalvus erit: qui perverſis graditur viis, concidet ſemel.

19 * Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur panibus: qui autem ſectatur otium, replebitur egeſtate. * Sup. 12.b.11. Eccli. 20. d. 30.

20 Vir fidelis multùm laudabitur: * qui autem feſtinat ditari, non erit innocens. * Sup. 11. b.11.20. c.21.

21 Qui cognoſcit in judicio faciem, non benefacit: iſte & pro buccella panis deſerit veritatem.

22 Vir, qui feſtinat ditari, & aliis invidet, ignorat quòd egeſtas ſuperveniet ei. D

23 Qui corripit hominem, gratiam poſteà inveniet apud eum, magis quàm ille, qui per linguæ blandimenta decipit.

24 Qui ſubtrahit aliquid à patre ſuo, & à matre:

Digitized by Google

tre: & dicit hoc non eſſe peccatum, particeps homicidæ eſt.

25 Qui ſe jactat, & dilatat, jurgia concitat: qui verò ſperat in Domino, ſanabitur.

26 Qui confidit in corde ſuo, ſtultus eſt: qui autem graditur ſapienter, ipſe ſalvabitur.

27 Qui dat pauperi, non indigebit: qui deſpicit deprecantem, ſuſtinebit penuriam.

28 Cùm ſurrexerint impij, abſcondentur homines: cùm illi perierint, multiplicabuntur juſti.

Caput XXIX.

Non audiens corripientem: multiplicatio juſtorum: amor ſapientiæ: rex juſtus: blandus amicus: peſtilentes: contendere cum ſtulto: viri ſanguinum: totum proferens ſpiritum: verba mendacij: pauper & creditor: rex juſtus: correctio: multiplicatio impiorum: erudi filium: prophetia: velox ad loquendum: delicatè ſervum nutriens: iracundus: ſuperbus: cum fure participans: timens hominem: juſti abominantur impium, & è diverſò.

A 1 VIro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei ſuperveniet interitus: & eum ſanitas non ſequetur.

2 In multiplicatione juſtorum lætabitur vulgus: cùm impij ſumpſerint principatũ, gemet populus.

3 Vir, qui amat ſapientiam, lætificat patrem ſuum: * qui autem nutrit ſcorta, perdet ſubſtantiã. (* Luc. 15.c.13.)

4 Rex juſtus erigit terram, vir avarus deſtruet eam.

5 Homo, qui blandis fictíſque ſermonibus loquitur amico ſuo, rete expandit greſſibus ejus.

6 Peccantem virum iniquum involvet laqueus: & juſtus laudabit atque gaudebit.

B 7 Novit juſtus cauſam pauperum: impius ignorat ſcientiam.

8 Homines peſtilentes diſſipant civitatem: ſapientes verò avertunt furorem.

9 Vir ſapiens, ſi cum ſtulto contenderit, ſive iraſcatur, ſive rideat, non inveniet requiem.

10 Viri ſanguinum oderunt ſimplicem: juſti autem quærunt animam ejus.

11 Totum ſpiritum ſuum profert ſtultus: ſapiens differt, & reſervat in poſterum.

12 Princeps, qui libenter audit verba mendacij, omnes miniſtros habet impios.

13 Pauper & creditor obviaverunt ſibi: utriuſque illuminator eſt Dominus.

14 Rex qui judicat in veritate pauperes, thronus ejus in æternum firmabitur.

C 15 Virga atque correptio tribuit ſapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntati ſuæ, confundit matrem ſuam.

16 In multiplicatione impiorum multiplicabuntur ſcelera: & juſti ruinas eorum videbunt.

17 Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ.

18 Cùm prophetia defecerit, diſſipabitur populus: qui verò cuſtodit legem, beatus eſt.

19 Servus verbis non poteſt erudiri: quia quod dicis intelligit, & reſpondere contemnit.

20 Vidiſti hominem velocem ad loquendum? ſtultitia magis ſperanda eſt, quàm illius correptio.

21 Qui delicatè à pueritia nutrit ſervum ſuum, poſteà ſentiet eum contumacem.

D 22 Vir iracundus provocat rixas: & qui ad indignandum facilis eſt, erit ad peccandum proclivior.

23 * Superbum ſequitur humilitas: & humilem ſpiritu ſuſcipiet gloria. (* Iob. 22 a.29.)

24 Qui cum fure participat, odit animam ſuam: adjurantem audit, & non indicat.

25 Qui timet hominem, citò corruet: qui ſperat in Domino, ſublevabitur.

26 Multi requirunt faciem principis: & judicium à Domino egreditur ſingulorum.

27 Abominantur juſti virum impium: & abominantur impij eos, qui in recta ſunt via.

Verbum cuſtodiens filius, extra perditionẽ erit.

Caput XXX.

Homo Deo vicinus judicat ſe inſipientem, & opera Dei incomprehenſibilia: ſermo Dei ignitus, cui nihil addendum: deprecatur vanitatem, verba mendacij, mendicitatem & divitias: non accuſandus ſervus apud dominum ſuum: aliquot generationes execrabiles: duæ ſanguiſugæ: tria inſaturabilia: oculus patrem ſubſannãs: tria difficilia: per tria movetur terra: quattuor minima terræ: tria bene gradientia: vehementer emungens.

1 VErba Congregantis filij Vomentis. A

Viſio, quam locutus eſt vir, cum quo eſt Deus, & qui Deo ſecum morante confortatus, ait:

2 Stultiſſimus ſum virorum, & ſapientia hominum non eſt mecum.

3 Non didici ſapientiam, & non novi ſcientiam ſanctorum.

4 Quis aſcendit in cælum atque deſcendit? quis continuit ſpiritum in manibus ſuis? quis colligavit aquas quaſi in veſtimento? quis ſuſcitavit omnes terminos terræ? quod nomen eſt ejus, & quod nomen filij ejus, ſi noſti?

5 * Omnis ſermo Dei ignitus, clypeus eſt ſperantibus in ſe: (* Pſ. 17 b. 7.)

6 * Ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inveniaríſque mendax, (* Deut. 4.a. 2. 12.d.32.)

7 Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar. B

8 Vanitatem, & verba mendacia longè fac à me.

Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi: tribue tantùm victui meo neceſſaria:

9 Ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis eſt Dominus? aut egeſtate compulſus furer, & perjurem nomen Dei mei.

10 Ne accuſes ſervum ad dominum ſuum, ne fortè maledicat tibi, & corruas.

11 Generatio, quæ patri ſuo maledicit, & quæ matri ſuæ non benedicit.

12 Generatio, quæ ſibi munda videtur, & tamen non eſt lota à ſordibus ſuis.

13 Generatio, cujus excelſi ſunt oculi, & palpebræ ejus in alta ſurrectæ.

14 Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molaribus ſuis, ut comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus.

15 Sãguiſugæ duæ ſunt filiæ, dicẽtes: Affer, Affer. C

Tria ſunt inſaturabilia, & quartum, quod numquam dicit: Sufficit.

16 Infernus, & os vulvæ, & terra, quæ non ſatiatur aqua: ignis verò numquam dicit: Sufficit.

17 Oculum, qui ſubſannat patrem, & qui deſpicit partum matris ſuæ, effodiant eum corvi

de

Digitized by Google

de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ.
18 Tria ſunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro:
19 Viam aquilæ in cælo, viam colubri ſuper petram, viam navis in medio mari, & viam viri in adoleſcentia.
20 Talis eſt & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os ſuum dicit: Non ſum operata malum.
21 Per tria movetur terra, & quartum non poteſt ſuſtinere:
22 Per ſervum cùm regnaverit: per ſtultum cùm ſaturatus fuerit cibo:
23 Per odioſam mulierem cùm in matrimonio fuerit aſſumpta: & per ancillam cùm fuerit heres dominæ ſuæ.
D 24 Quattuor ſunt minima terræ,& ipſa ſunt ſapientiora ſapientibus:
25 Formicæ, populus infirmus, qui præparat in meſſe cibum ſibi:
26 Lepuſculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile ſuum:
27 Regem locuſta non habet, & egreditur univerſa per turmas ſuas:
28 Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis.
29 Tria ſunt quæ benè gradiuntur, & quartum, quod incedit feliciter:
30 Leo fortiſſimus beſtiarum, ad nullius pavebit occurſum:
31 Gallus ſuccinctus lumbos: & aries: nec eſt rex, qui reſiſtat ei.
32 Eſt qui ſtultus apparuit poſtquam elevatus eſt in ſublime: ſi enim intellexiſſet, ori ſuo impoſuiſſet manum.
33 Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum: & qui vehementer emungit, elicit ſanguinem: & qui provocat iras, producit diſcordias.

CAPUT XXXI.

Exhortatur ne mulieribus dederis ſubſtantiam tuam, nec regibus vinum, ſed mœrentibus: aperi os tuum muto: vindica inopē: laus & raritas mulieris fortis: pulchritudo fallax gratia.

A 1 VErba Lamuelis regis. Viſio, qua erudivit eum mater ſua.
2 Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum?
3 Ne dederis mulieribus ſubſtantiam tuam, & divitias tuas ad delendos reges.
4 Noli regibus, ô Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum ſecretum eſt ubi regnat ebrietas.
5 Et ne fortè bibant, & obliviſcantur judiciorum, & mutent cauſam filiorum pauperis.
6 Date ſiceram mœrentibus, & vinum his qui amaro ſunt animo:
7 Bibant, & obliviſcantur egeſtatis ſuæ, & doloris ſui non recordentur ampliùs.
8 Aperi os tuum muto, & cauſis omnium filiorum qui pertranſeunt:
9 Aperi os tuum, decerne quod juſtum eſt, & judica inopem & pauperem.
10 Mulierem fortem quis inveniet? procul, & B
de ultimis finibus pretium ejus.
11 Confidit in ea cor viri ſui, & ſpoliis non indigebit.
12 Reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vitæ ſuæ.
13 Quæſivit lanam, & linum, & operata eſt conſilio manuum ſuarum.
14 Facta eſt quaſi navis inſtitoris, de longè portans panem ſuum.
15 Et de nocte ſurrexit, deditque prædam domeſticis ſuis, & cibaria ancillis ſuis.
16 Conſideravit agrum, & emit eum: de fructu manuum ſuarum plantavit vineam.
17 Accinxit fortitudine lumbos ſuos, & roboravit brachium ſuum.
18 Guſtavit & vidit quia bona eſt negotiatio ejus: non extinguetur in nocte lucerna ejus.
19 Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti ejus C
apprehenderunt fuſum.
20 Manum ſuam aperuit inopi, & palmas ſuas extendit ad pauperem.
21 Non timebit domui ſuæ à frigoribus nivis: omnes enim domeſtici ejus veſtiti ſũt duplicibus.
22 Stragulatam veſtem fecit ſibi: byſſus & purpura indumentum ejus.
23 Nobilis in portis vir ejus, quando ſederit cum ſenatoribus terræ.
24 Sindonem fecit, & vendidit, & cingulum tradidit Chananæo.
25 Fortitudo & decor indumentum ejus, & ridebit in die noviſſimo.
26 Os ſuum aperuit ſapientiæ, & lex clementiæ in lingua ejus.
27 Conſideravit ſemitas domus ſuæ, & panem D
otioſa non comedit.
28 Surrexerunt filij ejus, & beatiſſimam prædicaverunt; vir ejus, & laudavit eam.
29 Multæ filiæ congregaverunt divitias: tu ſupergreſſa es univerſas.
30 Fallax gratia, & vana eſt pulchritudo: mulier timens Dominum, ipſa laudabitur.
31 Date ei de fructu manuum ſuarum: & laudent eam in portis opera ejus.

ECCLESIASTES,

Digitized by Google

ECCLESIASTES, QVI AB HEBRÆIS COHELETH APPELLATUR.

Caput Primum.

Omnia vana, & nihil ſub ſole novum: cunctarum quoque rerum difficilem eſſe inquiſitionem, eámque vanam, & ſpiritus afflictionem.

A 1 VERBA Eccleſiaſtæ, filij David,
regis Jeruſalem.
2 Vanitas vanitatum, dixit Ec-
cleſiaſtes: vanitas vanitatum, &
omnia vanitas.
3 Quid habet amplius homo de
univerſo labore ſuo, quo laborat ſub ſole?
B 4 Generatio præterit, & generatio advenit:
terra autem in æternum ſtat.
5 Oritur ſol, & occidit, & ad locum ſuum re-
vertitur: ibíque renaſcens,
6 Gyrat per Meridiem, & flectitur ad Aquilo-
nem: luſtrans univerſa in circuitu pergit ſpiritus,
& in circulos ſuos revertitur.
7 Omnia flumina intrant in mare, & mare non
redundat: ad locum, unde exeunt flumina, rever-
tuntur ut iterùm fluant.
8 Cunctæ res difficiles: non poteſt eas homo
explicare ſermone. Non ſaturatur oculus viſu, nec
auris auditu impletur.
C 9 Quid eſt quod fuit? ipſum quod futurum
eſt: quid eſt quod factum eſt? ipſum quod facien-
dum eſt.
10 Nihil ſub ſole novum, nec valet quiſquam
dicere: Ecce hoc recens eſt: jam enim præceſſit
in ſæculis, quæ fuerunt ante nos.
11 Non eſt priorum memoria: ſed nec eorum
quidem, quæ poſteà futura ſunt, erit recordatio
apud eos, qui futuri ſunt in noviſſimo.
12 Ego Eccleſiaſtes fui rex Iſraël in Jeruſalem,
13 Et propoſui in animo meo quærere & inve-
ſtigare ſapienter de omnibus, quæ fiunt ſub ſole.
Hanc occupationem peſſimam dedit Deus filiis
hominum, ut occuparentur in ea.
D 14 Vidi cuncta, quæ fiunt ſub ſole, & ecce uni-
verſa vanitas, & afflictio ſpiritus.
15 Perverſi difficilè corriguntur, & ſtultorum
infinitus eſt numerus.
16 Locutus ſum in corde meo, dicens: Ecce
magnus effectus ſum, & præceſſi omnes ſapien-
tia, qui fuerunt ante me in Jeruſalem: & mens
mea contemplata eſt multa ſapienter, & didici.
17 Dedíque cor meum ut ſcirem prudentiam,
atque doctrinam, erroréſque & ſtultitiam: & ag-
novi quòd in his quoque eſſet labor, & afflictio
ſpiritus:
18 Eò quòd in multa ſapientia, multa ſit indig-
natio: & qui addit ſcientiam, addit & laborem.

Caput II.

In affluentia deliciarum, divitiarum, ædificiorum, & in horum labore eſt vanitas & afflictio ſpiritus: dicit etiam quanta ſit vanitatis congregare futuro heredi, qui qualis futurus ſit ignoratur.

1 DIxi ego in corde meo: Vadam, & affluam A
deliciis, & fruar bonis. Et vidi quòd hoc
quoque eſſet vanitas.
2 Riſum reputavi errorem: & gaudio dixi:
Quid fruſtrà deciperis?
3 Cogitavi in corde meo abſtrahere à vino car-
nem meam, ut animum meum transferrem ad ſa-
pientiam, devitarémque ſtultitiam, donec vide-
rem quid eſſet utile filiis hominum: quo facto
opus eſt ſub ſole numero dierum vitæ ſuæ.
4 Magnificavi opera mea, ædificavi mihi do-
mos, & plantavi vineas,
5 Feci hortos, & pomaria, & conſevi ea cun-
cti generis arboribus,
6 Et extruxi mihi piſcinas aquarum, ut irriga-
rem ſilvam lignorum germinantium,
7 Poſſedi ſervos & ancillas, multámque fami- B
liam habui, armenta quoque, & magnos ovium
greges, ultra omnes qui fuerunt ante me in Jeru-
ſalem:
8 Coacervavi mihi argentum, & aurum, &
ſubſtantias regum, ac provinciarum: feci mihi
cantores, & cantatrices, & delicias filiorum homi-
num, ſcyphos & urceos in miniſterio ad vina
fundenda:
9 Et ſupergreſſus ſum opibus omnes, qui ante
me fuerunt in Jeruſalem: ſapientia quoque perſe-
veravit mecum.
10 Et omnia, quæ deſideraverunt oculi mei,
non negavi eis: nec prohibui cor meum quin om-
ni voluptate frueretur, & oblectaret ſe in his, quæ
præparaveram: & hanc ratus ſum partem meam,
ſi uterer labore meo.
11 Cúmque me convertiſſem ad univerſa ope-
ra, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in
quibus fruſtrà ſudaveram, vidi in omnibus vani-
tatem & afflictionem animi, & nihil permanere
ſub ſole.
12 Tranſivi ad contemplandam ſapientiam er- C
roréſque & ſtultitiam (quid eſt, inquam, homo,
ut ſequi poſſit regem Factorem ſuum?)
13 Et vidi quòd tantum præcederet ſapientia
ſtultitiam, quantum differt lux à tenebris.
14 * Sapientis oculi in capite ejus: ſtultus in * Prov. 17. d. 24
tenebris ambulat: & didici quòd unus utriuſque inf. 8.
eſſet interitus. a. 1.
15 Et dixi in corde meo: Si unus & ſtulti &
meus

Digitized by Google

meus occaſus erit,quid mihi prodeſt quòd majo-
rem ſapientiæ dedi operam?Locutúſque cum mẽ-
te mea,animadverti quòd hoc quoq; eſſet vanitas.
16 Non enim erit memoria ſapientis ſimiliter
ut ſtulti in perpetuum, & futura tempora obli-
vione cuncta pariter operient : moritur doctus
ſimiliter ut indoctus.
D 17 Et idcircò tæduit me vitæ meæ, videntem
mala univerſa eſſe ſub ſole, & cuncta vanitatem
& afflictionem ſpiritus,
18 Rurſus deteſtatus ſum omnem induſtriam
meam, qua ſub ſole ſtudioſiſſimè laboravi habi-
turus heredem poſt me,
19 Quem ignoro, utrùm ſapiens an ſtultus fu-
turus ſit,& dominabitur in laboribus meis,quibus
deſudavi & ſolicitus fui.& eſt quidquã tam vanũ?
20 Unde ceſſavi,renuntiavítque cor meum ul-
trà laborare ſub ſole.
21 Nam cùm alius laboret in ſapientia, & do-
ctrina, & ſolicitudine,homini otioſo quæſita di-
mittit: & hoc ergo vanitas, & magnum malum.
22 Quid enim proderit homini de univerſo la-
bore ſuo, & afflictione ſpiritus, qua ſub ſole cru-
ciatus eſt?
23 Cuncti dies ejus doloribus & ærumnis ple-
ni ſunt,nec per noctem mente requieſcit:& hoc
nónne vanitas eſt?
24 Nónne melius eſt comedere & bibere, &
oſtendere animæ ſuæ bona de laboribus ſuis? &
hoc de manu Dei eſt.
25 Quis ita devorabit,& deliciis affluet ut ego?
26 Homini bono in conſpectu ſuo dedit Deus
ſapientiam, & ſcientiam, & lætitiam : peccatori
autem dedit afflictionem,& curam ſuperfluam,ut
addat, & congreget,& tradat ei qui placuit Deo:
ſed & hoc vanitas eſt, & caſſa ſolicitudo mentis.

Caput III.

Quòd omnia ſuo proveniant tempore & tranſeant,quódque in nullis hic fluxis ſit mentis quies ; unus quoque ſit hominis ac jumentorum interitus.

A 1 Omnia tempus habent,& ſuis ſpatiis tranſ-
eunt univerſa ſub cælo.
2 Tempus naſcendi, & tempus moriendi.
Tempus plantandi, & tempus evellendi quod
plantatum eſt.
3 Tempus occidendi, & tempus ſanandi.
Tempus deſtruendi,& tempus ædificandi.
4 Tempus flendi, & tempus ridendi.
Tempus plangendi, & tempus ſaltandi.
5 Tempus ſpargendi lapides, & tempus colli-
gendi.
Tempus amplexandi, & tempus longè fieri ab
amplexibus.
B 6 Tempus acquirendi, & tempus perdendi.
Tempus cuſtodiendi, & tempus abjiciendi.
7 Tempus ſcindendi, & tempus conſuendi.
Tempus tacendi, & tempus loquendi.
8 Tempus dilectionis, & tempus odij.
Tempus belli, & tempus pacis.
9 Quid habet amplius homo de labore ſuo?
10 Vidi afflictionem, quam dedit Deus filiis
hominum, ut diſtendantur in ea.
11 Cuncta fecit bona in tempore ſuo,& mun-
dum tradidit diſputationi eorum,ut non inveniat
homo opus,quod operatus eſt Deus ab initio uſ-
que ad finem.
12 Et cognovi quòd non eſſet melius niſi læta-
ri, & facere benè in vita ſua.
13 Omnis enim homo,qui comedit & bibit,& C
videt bonum de labore ſuo, hoc donum Dei eſt.
14 Didici quòd omnia opera,quæ fecit Deus,
perſeverent in perpetuum : non poſſumus eis
quidquam addere, nec auferre, quæ fecit Deus
ut timeatur.
15 Quod factum eſt,ipſum permanet:quæ fu-
tura ſunt,jam fuerũt:& Deus inſtaurat quod abiit.
16 Vidi ſub ſole in loco judicij impietatem,&
in loco juſtitiæ iniquitatem.
17 Et dixi in corde meo : Juſtum & impium
judicabit Deus,& tempus omnis rei tunc erit.
18 Dixi in corde meo de filiis hominũ,ut pro-
baret eos Deus, & oſtenderet ſimiles eſſe beſtiis.
19 Idcircò unus interitus eſt hominis & ju- D
mentorum,& æqua utriuſque conditio:ſicut mo-
ritur homò,ſic & illa moriuntur : ſimiliter ſpirant
omnia, & nihil habet homo jumento amplius:
cuncta ſubjacent vanitati,
20 Et omnia pergunt ad unum locum:de terra
facta ſunt, & in terram pariter revertuntur.
21 Quis novit ſi ſpiritus filiorum Adã aſcendat
ſurſum,& ſi ſpiritus jumentorũ deſcendat deorſũ?
22 Et deprehendi nihil eſſe melius quàm lætari
hominem in opere ſuo,& hanc eſſe partem illius.
Quis enim eũ adducet,ut poſt ſe futura cognoſcat?

Caput IV.

Vanitatem hujus vitæ arguit ſapiens ex innocentum oppreſſione,& quòd induſtria humana ſit invidiæ obnoxia: item quòd ſtultus ſecurè in otio agit, alio qui heredem non habet theſaurizante:explicat commoda ſocietatis, regum regnorúmque vanitatem,& obedientiam præfert ſtultorum victimis.

1 Verti me ad alia, & vidi calumnias,quæ ſub
ſole geruntur,& lacrymas innocentium, & A
neminem conſolatorem : nec poſſe reſiſtere eo-
rum violentiæ,cunctorum auxilio deſtitutos.
2 Et laudavi magis mortuos,quàm viventes:
3 Et feliciorem utroque judicavi, qui necdum
natus eſt, nec vidit mala quæ ſub ſole fiunt.
4 Rurſum contemplatus ſum omnes labores
hominum, & induſtrias animadverti patere in-
vidiæ proximi: & in hoc ergo vanitas, & cura
ſuperflua eſt.
5 Stultus complicat manus ſuas, & comedit
carnes ſuas, dicens:
6 Melior eſt pugillus cum requie, quàm plena B
utraque manus cum labore, & afflictione animi.
7 Conſiderãs reperi & aliam vanitatẽ ſub ſole:
8 Unus eſt,& ſecundum non habet,non filium,
non fratrem, & tamen laborare non ceſſat, nec
ſatiantur oculi ejus divitiis:nec recogitat,dicens:
Cui laboro, & fraudo animam meam bonis? in
hoc quoque vanitas eſt, & afflictio peſſima.
9 Melius eſt ergo duos eſſe ſimul,quàm unum:
habent enim emolumentum ſocietatis ſuæ:
10 Si unus ceciderit,ab altero fulcietur.væ ſoli: C
quia cùm ceciderit, non habet ſublevantem ſe.
11 Et ſi dormierint duo, fovebuntur mutuò:
unus quomodo calefiet?
12 Et ſi quiſpiam prævaluerit contra unum,duò

Digitized by Google

reſiſtunt ei: funiculus triplex difficilè rumpitur.

13 Melior eſt puer pauper & ſapiens, rege ſene & ſtulto, qui neſcit prævidere in poſterum.

14 Quòd de carcere cateníſque interdum quis egrediatur ad regnum: & alius natus in regno, inopia conſumatur.

D 15 Vidi cunctos viventes, qui ambulant ſub ſole cum adoleſcente ſecundo, qui conſurget pro eo.

16 Infinitus numerus eſt populi omniũ, qui fuerunt ante eum: & qui poſteà futuri ſunt, non lætabũtur in eo, ſed & hoc vanitas & afflictio ſpiritus.

17 Cuſtodi pedem tuum ingrediens domum Dei, & appropinqua ut audias.* Multò enim melior eſt obedientia, quàm ſtultorum victimæ, qui neſciunt quid faciunt mali.

*1. Reg. 15. c. 22. Oſee 6. c. 6.

CAPUT V.

Nil temerè de Deo & ejus providentia loquendũ: vota reddenda: non mirandũ de egenorũ oppreſſione, cum iniqui judicem habeant: itẽ quàm ſit miſera conditio avari nunquã impleti & divitiis coacervantis divitias, in proprium nonnumquam malũ.

A 1 NE temerè quid loquaris, nequé cor tuum ſit velox ad proferendum ſermonem coram Deo. Deus enim in cælo, & tu ſuper terram: idcircò ſint pauci ſermones tui.

2 Multas curas ſequuntur ſomnia, & in multis ſermonibus invenietur ſtultitia.

3 Si quid voviſti Deo, ne moreris reddere: diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio, ſed quodcumque voveris, redde:

B 4 Multóque melius eſt non vovere, quàm poſt votum promiſſa non reddere.

5 Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non eſt providentia: ne fortè iratus Deus contra ſermones tuos, diſſipet cuncta opera manuum tuarum.

6 Ubi multa ſunt ſomnia, plurimæ ſunt vanitates, & ſermones innumeri: tu verò Deum time.

7 Si videris calumnias egenorum, & violenta judicia, & ſubverti juſtitiã in provincia, non mireris ſuper hoc negotio: quia excelſo excelſior eſt alius, & ſuper hos quoque eminentiores ſunt alij,

8 Et inſuper univerſæ terræ rex imperat ſerviẽti.

C 9 Avarus non implebitur pecunia. & qui amat divitias, fructum non capiet ex eis, & hoc ergo vanitas.

10 Ubi multæ ſunt opes, multi & qui comedunt eas. Et quid prodeſt poſſeſſori, niſi quòd cernit divitias oculis ſuis?

11 Dulcis eſt ſomnus operanti, ſive parum, ſive multum comedat: ſaturitas autem divitis non ſinit eum dormire.

12 * Eſt & alia infirmitas peſſima, quam vidi ſub ſole: divitiæ conſervatæ in malum domini ſui.

*Iob. 20. 6. 20.

13 Pereunt enim in afflictione peſſima: generavit filium, qui in ſumma egeſtate erit.

14 * Sicut egreſſus eſt nudus de utero matris ſuæ, ſic revertetur, & nihil auferet ſecũ de labore ſuo.

*Iob. 1. d. 21. 1. Tim. 6 b. 7.

15 Miſerabilis prorſus infirmitas: quo modo venit, ſic revertetur. Quid ergo prodeſt ei quòd laboravit in ventum?

16 Cunctis diebus vitæ ſuæ comedit in tenebris & in curis multis, & in ærumna atque triſtitia.

17 Hoc itaque viſum eſt mihi bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur lætitia ex labore ſuo, quo laboravit ipſe ſub ſole, numero dierum vitæ ſuæ, quos dedit ei Deus: & hæc eſt pars illius.

18 Et omni homini, cui dedit Deus divitias, atque ſubſtantiam, poteſtatémque ei tribuit ut comedat ex eis, & fruatur parte ſua, & lætetur de labore ſuo: hoc eſt donum Dei.

19 Non enim ſatis recordabitur dierum vitæ ſuæ, eò quòd Deus occupet deliciis cor ejus.

CAPUT VI.

Miſera eſt avari vanitas, qui ne in neceſſariis quidem audet partis uti.

1 EST & aliud malum, quod vidi ſub ſole, & quidem frequens apud homines: A

2 Vir cui dedit Deus divitias, & ſubſtantiam, & honorem, & nihil deeſt animæ ſuæ, ex omnibus quæ deſiderat: nec tribuit ei poteſtatem Deus ut comedat ex eo, ſed homo extraneus vorabit illud. hoc vanitas, & miſeria magna eſt.

3 Si genuerit quiſpiam centum liberos, & vixerit multos annos, & plures dies ætatis habuerit, & anima illius non utatur bonis ſubſtantiæ ſuæ, ſepulturáque careat: de hoc ego pronuntio quòd melior illo ſit abortivus. B

4 Fruſtrà enim venit, & pergit ad tenebras, & oblivione delebitur nomen ejus.

5 Non vidit ſolem, neque cognovit diſtantiam boni & mali: C

6 Etiam ſi duobus millibus annis vixerit, & non fuerit perfruitus bonis: nónne ad unum locum properant omnia?

7 Omnis labor hominis in ore ejus: ſed anima ejus non implebitur.

8 Quid habet amplius ſapiens à ſtulto? & quid pauper, niſi ut pergat illuc, ubi eſt vita?

9 Melius eſt videre quod cupias, quàm deſiderare quod neſcias. ſed & hoc vanitas eſt, & præſumptio ſpiritus. D

10 Qui futurus eſt, jam vocatum eſt nomen ejus: & ſcitur quòd homo ſit, & non poſſit contra fortiorem ſe in judicio contendere.

11 Verba ſunt plurima, multámque in diſputando habentia vanitatem.

CAPUT VII.

Vanum eſt altiora ſe quærere, & inter multa quæ quibus magis ſint eligenda, ſic & ſapientia utilior eſt cum divitiis: dies malus præcavendus: ne plus quàm oportet ſapiens aut juſtus ſis: quàm ſit mulieris conſortium amarum & periculoſum: quódque homo ſit à Deo creatus rectus.

1 QUid neceſſe eſt homini majora ſe quærere cùm ignoret quid conducat ſibi in vita ſua, numero dierum peregrinationis ſuæ, & tempore quod velut umbra præterit? Aut quis ei poterit indicare quid poſt eum futurum ſub ſole ſit? A

2 * Melius eſt nomen bonum, quàm unguenta pretioſa; & dies mortis die nativitatis. *Prov. 22. a. 1.

3 Melius eſt ire ad domum luctus, quàm ad domum convivij: in illa enim finis cunctorũ admonetur hominum, & vivẽs cogitat quid futurum ſit.

4 Melior eſt ira riſu: quia per triſtitiam vultus, corrigitur animus delinquentis.

5 Cor ſapientium ubi triſtitia eſt, & cor ſtultorum ubi lætitia.

6 Melius eſt à ſapiente corripi, quàm ſtultorum adulatione decipi.

7. Quia

Digitized by Google

7 Quia ſicut ſonitus ſpinarum ardentium ſub olla, ſic riſus ſtulti: ſed & hoc vanitas.

8 Calumnia conturbat ſapientem, & perdet robur cordis illius.

9 Melior eſt finis orationis, quàm principium. Melior eſt patiens arrogante.

10 Ne ſis velox ad iraſcendum: quia ira in ſinu ſtulti requieſcit.

B 11 Ne dicas: Quid putas cauſæ eſt quòd priora tempora meliora fuere quàm nunc ſunt? ſtulta enim eſt hujuſcemodi interrogatio.

12 Utilior eſt ſapientia cum divitiis, & magis prodeſt videntibus ſolem.

13 Sicut enim protegit ſapientia, ſic protegit pecunia. hoc autem plus habet eruditio & ſapientia, quòd vitam tribuunt poſſeſſori ſuo.

14 Conſidera opera Dei, quòd nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit.

15 In die bona fruere bonis, & malum diem præcave. ſicut enim hanc, ſic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum juſtas querimonias.

16 Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ: Juſtus perit in juſtitia ſua, & impius multo vivit tempore in malitia ſua.

17 Noli eſſe juſtus multùm: neque plus ſapias quàm neceſſe eſt, ne obſtupeſcas.

C 18 Ne impiè agas multùm: & noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo.

19 Bonum eſt te ſuſtentare juſtum, ſed & ab illo ne ſubtrahas manum tuam: quia qui timet Deum, nihil negligit.

20 Sapientia confortavit ſapientem ſuper decem principes civitatis.

21 * Non eſt enim homo juſtus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.

* 3.Reg. 8.c.46. 2.Par.6. f.36. Prov.20 b.9. 1.Ioan.1 d.8.

22 Sed & cunctis ſermonibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum: ne fortè audias ſervum tuum maledicentem tibi.

23 Scit enim conſcientia tua, quia & tu crebrò maledixiſti aliis.

24 Cuncta tentavi in ſapientia. Dixi: Sapiens efficiar: & ipſa longiùs receſſit à me

25 Multò magis quàm erat: & alta profunditas, quis inveniet eam?

26 Luſtravi univerſa animo meo, ut ſcirem, &

D conſiderarem, & quærerem ſapientiam, & rationem: & ut cognoſcerem impietatem ſtulti, & errorem imprudentium.

27 Et inveni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum eſt, & ſagena cor ejus, vincula ſunt manus illius. qui placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator eſt, capietur ab illa.

28 Ecce hoc inveni, dixit Eccleſiaſtes, unum & alterum, ut invenirem rationem,

29 Quam adhuc quærit anima mea, & non inveni. Virum de mille unum reperi, mulierem ex omnibus non inveni.

30 Solummodò hoc inveni, quòd fecerit Deus hominem rectum, & ipſe ſe infinitis miſcuerit quæſtionibus Quis talis ut ſapiens eſt? & quis cognovit ſolutionem verbi?

CAPUT VIII.

In vultu lucet ſapientia: à Dei mandatis non recedendum: homo novit tantum præſentia, neque mortem poteſt evadere: impij ob Dei indulgentiam liberius peccant: vaniſſimum videtur quòd juſtis & impiis ſimilia hic eveniunt: & operum Dei ratio non eſt inveſtiganda.

1 SApientia hominis lucet in vultu ejus, & potentiſſimus faciem illius commutabit. A *Sup.1.c. 14.*

2 Ego os regis obſervo, & præcepta juramenti Dei.

3 Ne feſtines recedere à facie ejus, neque permaneas in opere malo: quia omne, quod voluerit, faciet:

4 Et ſermo illius poteſtate plenus eſt: nec dicere ei quiſquam poteſt: Quare ita facis?

5 Qui cuſtodit præceptum, non experietur quidquam mali. Tempus & reſponſionem cor ſapientis intelligit.

6 Omni negotio tempus eſt, & opportunitas, & multa hominis afflictio:

7 Quia ignorat præterita, & futura nullo ſcire poteſt nuntio.

8 Non eſt in hominis poteſtate prohibere ſpiritum, nec habet poteſtatem in die mortis, nec ſinitur quieſcere ingruente bello, neque ſalvabit impietas impium. B

9 Omnia hæc conſideravi, & dedi cor meum in cunctis operibus, quæ fiunt ſub ſole. Interdum dominatur homo homini in malum ſuum.

10 Vidi impios ſepultos: qui etiam cùm adhuc viverent, in loco ſancto erant, & laudabantur in civitate quaſi juſtorum operum, ſed & hoc vanitas eſt.

11 Etenim quia non profertur citò contra malos ſententia, abſque timore ullo filij hominum perpetrant mala. C

12 Attamen peccator ex eo quòd centies facit malum, & per patientiam ſuſtentatur, ego cognovi quòd erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem ejus.

13 Non ſit bonum impio, nec prolongentur dies ejus, ſed quaſi umbra tranſeant qui non timent faciem Domini.

14 Eſt & alia vanitas, quæ fit ſuper terram. ſunt juſti, quibus mala proveniunt, quaſi opera egerint impiorum: & ſunt impij, qui ita ſecuri ſunt, quaſi juſtorum facta habeant. ſed & hoc vaniſſimum judico. D

15 Laudavi igitur lætitiam, quòd non eſſet homini bonum ſub ſole, niſi quòd comederet, & biberet, atque gauderet: & hoc ſolum ſecum auferret de labore ſuo, in diebus vitæ ſuæ quos dedit ei Deus ſub ſole.

16 Et appoſui cor meum ut ſcirem ſapientiam, & intelligerem diſtentionem quæ verſatur in terra: eſt homo, qui diebus & noctibus ſomnum non capit oculis.

17 Et intellexi, quòd omnium operum Dei nullam poſſit homo invenire rationem, eorum quæ fiunt ſub ſole: & quantò plus laboraverit ad quærendum, tantò minùs inveniat: etiam ſi dixerit ſapiens ſe noſſe, non poterit reperire.

Digitized by Google

CAPUT IX.

Nemo ſcit an Dei odio vel amore ſit dig nus: quòd eadem cunctis hic e.eniunt: & cum poſt hanc brevem & incertam vit..m non reſtet tempus operandi, monet nunc operibus inſtanter incumbendum: & licet ſapientia præſtet fortitudini, in paupere tamen non æſtimatur.

A 1 OMnia hæc tractavi in corde meo, ut curio-
ſè intelligerem: ſunt juſti atque ſapientes,
& opera eorum in manu Dei: & tamen neſcit
homo, utrùm amore an odio dignus ſit:
2 Sed omnia in futurum ſervantur incerta, eò
quòd univerſa æquè eveniãt Juſto & impio, bono
& malo, mundo & immundo, immolanti victi-
mas, & ſacrificia contemnenti. ſicut bonus, ſic &
peccator: ut perjurus, ita & ille qui verum dejerat.
B 3 Hoc eſt peſſimum inter omnia, quæ ſub ſole
fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. unde & corda
filiorum hominum implentur malitia, & contem-
ptu in vita ſua, & poſt hæc ad inferos deducentur.
4 Nemo eſt qui ſemper vivat, & qui hujus rei
habeat fiduciam: melior eſt canis vivus leone
mortuo.
5 Viventes enim ſciunt ſe eſſe morituros, mor-
tui verò nihil noverunt amplius, nec habent ul-
tra mercedem: quia oblivioni tradita eſt memo-
ria eorum.
6 Amor quoque, & odium, & invidiæ ſimul
perierunt, nec habent partem in hoc ſæculo, &
in opere quod ſub ſole geritur.
C 7 Vade ergo & comede in lætitia panem
tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: quia
Deo placent opera tua.
8 Omni tempore ſint veſtimenta tua candida,
& oleum de capite tuo non deficiat.
9 Perfruere vita cum uxore, quam diligis, cun-
ctis diebus vitæ inſtabilitatis tuæ, qui dati ſũt tibi
ſub ſole omni tempore vanitatis tuæ: hæc eſt enim
pars in vita, & in labore tuo, quo laboras ſub ſole.
10 Quodcumque facere poteſt manus tua, in-
ſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec ſapiẽ-
tia, nec ſcientia erũt apud inferos, quò tu properas.
11 Verti me ad aliud, & vidi ſub ſole, nec ve-
locium eſſe curſum, nec fortium bellum, nec ſa-
pientium panem, nec doctorum divitias, nec arti-
ficum gratiam; ſed tempus, caſúmque in omnibus.
12 Neſcit homo finem ſuum: ſed ſicut piſces
capiuntur hamo, & ſicut aves laqueo comprehen-
duntur, ſic capiuntur homines in tempore malo,
cùm eis extemplò ſupervenerit.
13 Hanc quoque ſub ſole vidi ſapientiam, &
probavi maximam:
D 14 Civitas parva, & pauci in ea viri: venit con-
tra eam rex magnus, & vallavit eam, extruxítque
munitiones per gyrum, & perfecta eſt obſidio.
15 Inventúſque eſt in ea vir pauper & ſapiens,
& liberavit urbem per ſapientiam ſuam, & nullus
deinceps recordatus eſt hominis illius pauperis.
16 Et dicebam ego, meliorem eſſe ſapientiam
fortitudine: quomodo ergo ſapientia pauperis
contempta eſt, & verba ejus non ſunt audita?
17 Verba ſapientium audiuntur in ſilentio,
plus quàm clamor principis inter ſtultos.
18 Melior eſt ſapientia, quàm arma bellica: &
qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

CAPUT X.

Sapientis à ſtulto differentia: tentationibus potentis ſpiritus reſiſtendum: de ſtulto ac ſervo elevatis, & divite ac principe humiliatis: occultus detractor ſerpenti comparatur: de rege puero, & principibus manè comedentibus: neque regi, neque diviti detrahendum.

1 MUſcæ morientes perdunt ſuavitatem un- A
guenti. Pretioſior eſt ſapientia & gloria,
parva & ad tempus ſtultitia.
2 Cor ſapientis in dextera ejus, & cor ſtulti in
ſiniſtra illius.
3 Sed & in via ſtultus ambulans, cùm ipſe in-
ſipiens ſit, omnes ſtultos æſtimat.
4 Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſu-
per te, locum tuum ne dimiſeris: quia curatio fa-
ciet ceſſare peccata maxima.
5 Eſt malum quod vidi ſub ſole, quaſi per erro-
rem egrediens à facie principis:
6 Poſitum ſtultum in dignitate ſublimi, & di-
vites ſedere deorſum.
7 Vidi ſervos in equis, & principes ambulan-
tes ſuper terram quaſi ſervos.
8 * Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui B
diſſipat ſepem, mordebit eum coluber. * *Prov.* 26. *d.* 27.
9 Qui transfert lapides, affligetur in eis: & qui *Eccli.*
ſcindit ligna, vulnerabitur ab eis. 27. *d.* 29
10 Si retuſum fuerit ferrum, & hoc non ut
priùs, ſed hebetatum fuerit, multo labore exacue- C
tur, & poſt induſtriam ſequetur ſapientia.
11 Si mordeat ſerpens in ſilentio, nihil eo mi-
nus habet qui occultè detrahit.
12 Verba oris ſapientis gratia: & labia inſi-
pientis præcipitabunt eum:
13 Initium verborum ejus ſtultitia, & noviſſi-
mum oris illius error peſſimus.
14 Stultus verba multiplicat. Ignorat homo,
quid ante ſe fuerit: & quid poſt ſe futurum ſit,
quis ei poterit indicare?
15 Labor ſtultorum affliget eos, qui neſciunt
in urbem pergere.
16 Væ tibi terra, cujus rex puer eſt, & cujus
principes manè comedunt.
17 Beata terra, cujus rex nobilis eſt, & cujus D
principes veſcuntur in tempore ſuo, ad reficien-
dum, & non ad luxuriam.
18 In pigritiis humiliabitur contignatio, & in
infirmitate manuum perſtillabit domus.
19 In riſum faciunt panem, & vinum ut epu-
lentur viventes: & pecuniæ obediunt omnia.
20 In cogitatione tua regi ne detrahas, & in ſe-
creto cubiculi tui ne maledixeris diviti: quia &
aves cæli portabunt vocem tuam, & qui habet
pennas annuntiabit ſententiam.

CAPUT XI.

Monet noſtra aliis impartiri, & ſemper benè eſſe operandum: quòd hominis judicium poſt obitum ſit immutabile; futuri quoque judicij memoriam retinendam, in quo de omnibus judicandi ſumus: iram & malitiam à corde auferendam.

1 MItte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas: A
quia poſt tempora multa invenies illum.
2 Da partem ſeptem, necnon & octo: quia ig-
noras quid futurum ſit mali ſuper terram.
3 Si repletæ fuerint nubes, imbrem ſuper terrã
effundent. Si ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad
Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.

4 Qui

4 Qui obſervat ventum, non ſeminat: & qui conſiderat nubes, numquam metet.

B 5 Quomodo ignoras quæ ſit via ſpiritus, & qua ratione compingantur oſſa in ventre prægnantis; ſic neſcis opera Dei, qui fabricator eſt omnium.

6 Manè ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet manus tua: quia neſcis quid magis oriatur, hoc aut illud; & ſi utrumque ſimul, melius erit.

7 Dulce lumen, & delectabile eſt oculis videre ſolem.

C 8 Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis, & dierum multorum qui cùm venerint, vanitatis arguentur præterita.

D 9 Lætare ergo juvenis in adoleſcentia tua, & in bono ſit cor tuum in diebus juventutis tuæ, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: & ſcito quòd pro omnibus his adducet te Deus in judicium.

10 Aufer iram à corde tuo, & amove malitiam à carne tua. Adoleſcentia enim & voluptas vana ſunt.

CAPUT XII.

Deum præ oculis habeto in juventute, priuſquam ſuccedat moleſta ſenectus, tandémque noviſſima mors: cúmque omnia ſint vanitas, Dei præcepta obſerva; nam de omnibus eſt reddenda ratio.

A 1 MEmento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquent anni, de quibus dicas. Non mihi placent:

2 Antequam tenebreſcat ſol, & lumen, & luna, & ſtellæ, & revertantur nubes poſt pluviam:

B 3 Quando commovebuntur cuſtodes domus, & nutabunt viri fortiſſimi, & otioſæ erunt molentes in minuto numero, & tenebreſcent videntes per foramina:

4 Et claudent oſtia in platea, in humilitate vocis molentis, & conſurgent ad vocem volucris, & obſurdeſcent omnes filiæ carminis.

5 Excelſa quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locuſta, & diſſipabitur capparis: quoniam ibit homo in domum æternitatis ſuæ, & circuibunt in platea plangentes.

6 Antequam rumpatur funiculus argenteus, & recurrat vitta aurea, & conteratur hydria ſuper fontem, & confringatur rota ſuper ciſternam,

7 Et revertatur pulvis in terram ſuam unde erat, C & ſpiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

8 Vanitas vanitatum, dixit Eccleſiaſtes, & omnia vanitas.

9 Cúmque eſſet ſapientiſſimus Eccleſiaſtes, docuit populum, & enarravit quæ fecerat: & inveſtigans compoſuit parabolas multas.

10 Quæſivit verba utilia, & conſcripſit ſermones rectiſſimos, ac veritate plenos.

11 Verba ſapientium ſicut ſtimuli, & quaſi D clavi in altum defixi, quæ per magiſtrorum conſilium data ſunt à paſtore uno.

12 His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus eſt finis: frequénſque meditatio, carnis afflictio eſt.

13 Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, & mandata ejus obſerva: hoc eſt enim omnis homo:

14 Et cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in judiciũ pro omni errato, ſive bonum, ſive malum illud ſit.

CANTICUM CANTICORUM SALOMONIS, QUOD HEBRAICE DICITUR SIR HASIRIM.

CAPUT PRIMUM.

Hoc canticum totum eſt myſticum, pleniſſimum incomprehenſibilis amoris Chriſti erga ſponſam ſuam, ac viciſſim ſponſa erga Chriſtum ſponſum.

A 1 OSCULETUR me oſculo oris ſui: quia meliora ſunt ubera tua vino,

2 Fragrantia unguentis optimis. Oleum effuſum nomen tuum: ideò adoleſcentulæ dilexerunt te.

3 Trahe me: poſt te curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria ſua: exultabimus & lætabimur in te, memores uberum tuorum ſuper vinum: recti diligunt te.

B 4 Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Jeruſalem, ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis.

5 Nolite me conſiderare quòd fuſca ſim, quia decoloravit me ſol: filij matris meæ pugnaverunt contra me, poſuerunt me cuſtodem in vineis: vineam meam non cuſtodivi.

6 Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi paſcas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum.

7 Si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi poſt veſtigia gregum, & paſce hœdos tuos juxta tabernacula paſtorum.

8 Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilavi te amica mea. C

9 Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis: collum tuum ſicut monilia.

10 Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.

Digitized by Google

11 Dum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea
dedit odorem ſuum.
D 12 Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, in-
ter ubera mea commorabitur.
13 Botrus cypri dilectus meus mihi, in vineis
Engaddi.
14 Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pul-
chra es, oculi tui columbarum.
15 Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus.
Lectulus noſter floridus:
16 Tigna domorum noſtrarum cedrina, laquea-
ria noſtra cypreſſina.

CAPUT II.

A 1 EGo flos campi, & lilium convallium.
2 Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea
inter filias.
3 Sicut malus inter ligna ſilvarum, ſic dilectus
meus inter filios. Sub umbra illius, quem deſide-
raveram, ſedi: & fructus ejus dulcis gutturi meo.
4 Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit
in me charitatem.
5 Fulcite me floribus, ſtipate me malis: quia
amore langueo.
6 Læva ejus ſub capite meo, & dextera illius
amplexabitur me.
B 7 Adjuro vos filiæ Jeruſalem, per capreas cer-
vóſque camporum, ne ſuſcitetis, neque evigilare
faciatis dilectam, quoadúſque ipſa velit.
8 Vox dilecti mei, ecce iſte venit ſaliens in
montibus, tranſiliens colles:
9 Similis eſt dilectus meus capreæ, hinnulóque
cervorum. en ipſe ſtat poſt parietem noſtrum: reſ-
piciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos.
C 10 En dilectus meus loquitur mihi: Surge, pro-
pera amica mea, colũba mea, formoſa mea, & veni.
11 Jam enim hiems tranſiit, imber abiit, & re-
ceſſit.
12 Flores apparuerunt in terra noſtra, tempus
putationis advenit: vox turturis audita eſt in ter-
ra noſtra:
13 Ficus protulit groſſos ſuos: vineæ florentes
dederunt odorem ſuum. Surge, amica mea, ſpecio-
ſa mea, & veni:
D 14 Columba mea in foraminibus petræ, in ca-
verna maceriæ, oſtende mihi faciem tuam, ſonet
vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, &
facies tua decora.
15 Capite nobis vulpes parvulas, quæ demo-
liuntur vineas: nam vinea noſtra floruit.
16 Dilectus meus mihi, & ego illi, qui paſcitur
inter lilia.
17 Donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ.
Revertere: ſimilis eſto, dilecte mi, capreæ, hin-
nulóque cervorum ſuper montes Bether.

CAPUT III.

A 1 IN lectulo meo per noctes quæſivi quem diligit
anima mea: quæſivi illum, & non inveni.
2 Surgam, & circuibo civitatem: per vicos &
plateas quæram quem diligit anima mea: quæſivi
illum, & non inveni.
B 3 Invenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt civita-
tem: Num quem diligit anima mea, vidiſtis?
4 Paululum cùm pertranſiſſem eos, inveni
quẽ diligit anima mea: tenui eum; nec dimittam,
donec introducam illum in domum matris meæ,
& in cubiculum genitricis meæ.
5 Adjuro vos filiæ Jeruſalem, per capreas cer- C
vóſque camporum, ne ſuſcitetis, neque evigilare
faciatis dilectam, donec ipſa velit.
6 Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum, ſi-
cut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris,
& univerſi pulveris pigmentarij?
7 En lectulum Salomonis ſexaginta fortes am-
biunt ex fortiſſimis Iſraël:
8 Omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſi-
mi: uniuſcujuſque enſis ſuper femur ſuum propter
timores nocturnos.
9 Ferculum fecit ſibi rex Salomon de lignis Li-
bani:
10 Columnas ejus fecit argenteas, reclinato- D
rium aureum, aſcenſum purpureum: media cha-
ritate conſtravit propter filias Jeruſalem:
11 Egredimini & videte filiæ Sion regem Salo-
monem in diademate, quo coronavit illum mater
ſua in die deſponſationis illius, & in die lætitiæ
cordis ejus.

CAPUT IV.

1 QUàm pulchra es amica mea, quàm pulchra A
es! Oculi tui columbarum, abſque eo quod
intrinſecus latet. Capilli tui ſicut greges capra-
rum, quæ aſcenderunt de monte Galaad.
2 Dentes tui ſicut greges tonſarum, quæ aſcen-
derunt de lavacro, omnes gemellis fœtibus, & ſte-
rilis non eſt inter eas.
3 Sicut vitta coccinea, labia tua: & eloquium B
tuum, dulce. Sicut fragmen mali punici, ita ge-
næ tuæ, abſque eo quod intrinſecus latet.
4 Sicut turris David collum tuum, quæ ædifi-
cata eſt cum propugnaculis: mille clypei pendent
ex ea, omnis armatura fortium.
5 Duo ubera tua, ſicut duo hinnuli capreæ
gemelli, qui paſcuntur in liliis,
6 Donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ,
vadam ad montem myrrhæ, & ad collem thuris.
7 Tota pulchra es amica mea, & macula non
eſt in te.
8 Veni de Libano ſponſa mea, veni de Liba- C
no, veni: coronaberis de capite Amana, de verti-
ce Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de
montibus pardorum.
9 Vulneraſti cor meum ſoror mea ſponſa, vul-
neraſti cor meum in uno oculorum tuorum, & in
uno crine colli tui.
10 Quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ ſoror mea
ſponſa: pulchriora ſunt ubera tua vino, & odor
unguentorum tuorum ſuper omnia aromata.
11 Favus diſtillans labia tua ſponſa, mel & lac
ſub lingua tua: & odor veſtimentorum tuorum
ſicut odor thuris.
12 Hortus concluſus ſoror mea ſponſa, hortus
concluſus, fons ſignatus.
13 Emiſſiones tuæ paradiſus malorum punico- D
rum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo,
14 Nardus & crocus, fiſtula & cinnamomum
cum univerſis lignis Libani, myrrha & aloë cum
omnibus primis unguentis.
15 Fons hortorum: puteus aquarum viventium,
quæ fluunt impetu de Libano.

16 Surge

Digitized by Google

16 Surge Aquilo, & veni Auſter, perfla hortum meum, & fluant aromata illius.

CAPUT V.

A 1 VEniat dilectus meus in hortum ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum. Veni in hortum meum ſoror mea ſponſa, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis: comedi favũ cũ melle meo, bibi vinũ meum cum lacte meo: comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi.

B 2 Ego dormio, & cor meum vigilat: vox dilecti mei pulſantis: Aperi mihi ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium.

3 Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?

4 Dilectus meus miſit manum ſuam per foramen, & venter meus intremuit ad tactum ejus.

5 Surrexi, ut aperirem dilecto meo: manus meæ ſtillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatiſſima.

6 Peſſulum oſtij mei aperui dilecto meo: at ille declinaverat, atque tranſierat. Anima mea liquefacta eſt, ut locutus eſt: quæſivi, & non inveni illum: vocavi, & non reſpondit mihi.

C 7 Invenerunt me cuſtodes qui circumeunt civitatem: percuſſerunt me, & vulneraverunt me: tulerunt pallium meum mihi cuſtodes murorum.

8 Adjuro vos filiæ Jeruſalem, ſi inveneritis dilectum meum, ut nuntietis ei quia amore langueo.

9 Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierum? qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, qu[illegible] adjuraſti nos?

10 Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus.

11 Caput ejus aurum optimum: Comæ ejus ſicut elatæ palmarum, nigræ quaſi corvus.

12 Oculi ejus ſicut columbæ ſuper rivulos aquarum, quæ lacte ſunt lotæ, & reſident juxta fluenta pleniſſima.

13 Genæ illius ſicut areolæ aromatum conſitæ à pigmentariis. Labia ejus lilia diſtillantia myrrham primam.

D 14 Manus illius tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis. Vẽter ejus eburneus, diſtinctus ſapphiris.

15 Crura illius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ ſunt ſuper baſes aureas. Species ejus ut Libani, electus ut cedri.

16 Guttur illius ſuaviſſimum, & totus deſiderabilis: talis eſt dilectus meus, & ipſe eſt amicus meus, filiæ Jeruſalem.

17 Quò abiit dilectus tuus, ô pulcherrima mulierum? quò declinavit dilectus tuus? & quæremus eum tecum.

CAPUT VI.

A 1 DIlectus meus deſcendit in hortum ſuum ad areolam aromatum, ut paſcatur in hortis, & lilia colligat.

2 Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi, qui paſcitur inter lilia.

3 Pulchra es amica mea, ſuavis, & decora ſicut Jeruſalem: terribilis ut caſtrorum acies ordinata.

B 4 Averte oculos tuos à me, quia ipſi me avolare fecerunt. Capilli tui ſicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad.

5 Dentes tui ſicut grex ovium, quæ adſcenderunt de lavacro, omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in eis.

6 Sicut cortex mali punici, ſic genæ tuæ abſque occultis tuis.

7 Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentularum non eſt numerus.

8 Una eſt columba mea, perfecta mea, una eſt C
matris ſuæ, electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ, & beatiſſimam prædicaverunt, reginæ & concubinæ, & laudaverunt eam.

9 Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens, pulchra ut luna, electa ut ſol, terribilis ut caſtrorum acies ordinata?

10 Deſcendi in hortum nucum, ut viderem D
poma convallium, & inſpicerem ſi floruiſſet vinea, & germinaſſent mala punica.

11 Neſcivi: anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab.

12 Revertere, revertere Sulamitis: revertere, revertere, ut intueamur te.

CAPUT VII.

1 QUid videbis in Sulamite, niſi choros caſtro- A
rum? Quàm pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis, filia principis! Juncturæ femorum tuorum, ſicut monilia quæ fabricata ſunt manu artificis.

2 Umbilicus tuus crater tornatilis: numquam indigens poculis. Venter tuus ſicut acervus tritici, vallatus liliis.

3 Duo ubera tua, ſicut duo hinnuli gemelli B
capreæ.

4 Collum tuum ſicut turris eburnea. Oculi tui ſicut piſcinæ in Heſebon, quæ ſunt in porta filiæ multitudinis. Naſus tuus ſicut turris Libani, quæ reſpicit contra Damaſcum.

5 Caput tuum ut carmelus: & comæ capitis tui, ſicut purpura regis vincta canalibus.

5 Quàm pulchra es, & quàm decora chariſſima, in deliciis!

7 Statura tua aſſimilata eſt palmæ, & ubera tua botris.

8 Dixi: Aſcendam in palmam, & apprehendam C
fructus ejus: & erunt ubera tua ſicut botri vineæ: & odor oris tui ſicut malorum.

9 Guttur tuum ſicut vinum optimum, dignum D
dilecto meo ad potandum, labiiſque & dentibus illius ad ruminandum.

10 Ego dilecto meo, & ad me converſio ejus.

11 Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.

12 Manè ſurgamus ad vineas, videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt, ſi floruerunt mala punica: ibi dabo tibi ubera mea.

13 Mandragoræ dederunt odorem. In portis noſtris omnia poma: nova & vetera, dilecte mi, ſervavi tibi.

CAPUT VIII.

1 QUis mihi det te fratrem meum ſugentem A
ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deoſculer te, & jam me nemo deſpiciat?

2 Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ: ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & muſtum malorum granatorum meorũ.

Digitized by Google

3 Læva ejus ſub capite meo, & dextera illius
amplexabitur me.
4 Adjuro vos filiæ Jeruſalem, ne ſuſcitetis, ne-
que evigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit.
B 5 Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto, deliciis
affluens, innixa ſuper dilectum ſuum? Sub arbo-
re malo ſuſcitavi te: ibi corrupta eſt mater tua,
ibi violata eſt genitrix tua.
6 Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum, ut
ſignaculum ſuper brachium tuum: quia fortis eſt
ut mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio:
lampades ejus, lampades ignis atque flammarum.
C 7 Aquæ multæ non potuerunt extinguere cha-
ritatem, nec flumina obruent illam: ſi dederit ho-
mo omnem ſubſtantiam domus ſuæ pro dilectio-
ne, quaſi nihil deſpiciet eam.

8 Soror noſtra parva, & ubera non habet: quid
faciemus ſorori noſtrę in die quādo alloquēda eſt?
9 Si murus eſt, ædificemus ſuper eum propug-
nacula argentea: ſi oſtium eſt, compingamus il-
lud tabulis cedrinis.
10 Ego murus: & ubera mea ſicut turris, ex D
quo facta ſum coram eo quaſi pacem reperiens.
11 Vinea fuit pacifico in ea, quæ habet popu-
los: tradidit eam cuſtodibus, vir affert pro fru-
ctu ejus mille argenteos.
12 Vinea mea coram me eſt. Mille tui pacifi-
ci, & ducenti his, qui cuſtodiunt fructus ejus.
13 Quæ habitas in hortis, amici auſcultant:
fac me audire vocem tuam.
14 Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ hinnu-
lóque cervorum ſuper montes aromatum.

LIBER SAPIENTIÆ.

Caput Primum.

Iudices ſint juſti: Dominus invenitur ſi ſimplici corde & fide quæratur; fugit autem à peccatoribus & vanis cogitationibus: cúmque omnia repleat, nihil eum latere poteſt: murmuratio, detractio, & mendacium deteſtanda: omnia fecit Deus ad vitam, non mortem intendens, quam ſibi peccatores accerſierunt.

A 1 DILIGITE * juſtiam, qui judi-
* 1.Reg. 3.b.9. Iſai.56.a.1. catis terram. Sentite de Domino
in bonitate, & in ſimplicitate cor-
dis quærite illum:
* 2.Par. 15.a.2. 2 * Quoniam invenitur ab
his, qui non tentant illum: apparet autem eis,
qui fidem habent in illum.
3 Perverſæ enim cogitationes ſeparant à Deo:
probata autem virtus corripit inſipientes.
B 4 Quoniam in malevolam animam non introi-
bit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito
peccatis.
5 Spiritus enim ſanctus diſciplinæ effugiet
fictum, & auferet ſe à cogitationibus, quæ ſunt
ſine intellectu, & corripietur à ſuperveniente ini-
quitate.
* Gal.5.d.22. 6 * Benignus eſt enim ſpiritus ſapientiæ, &
* Ier.17 b.10. non liberabit maledicum à labiis ſuis: * quoniam
renum illius teſtis eſt Deus, & cordis illius ſcru-
tator eſt verus, & linguæ ejus auditor.
* Iſa.6.b.3. 7 * Quoniam ſpiritus Domini replevit orbem
terrarum: & hoc, quod continet omnia, ſcientiam
habet vocis.
8 Propter hoc qui loquitur iniqua, non poteſt
latere, nec præteriet illum corripiens judicium.
9 In cogitationibus enim impij interrogatio
erit: ſermonum autem illius auditio ad Deum ve-
niet, ad correptionem iniquitatum illius.
C 10 Quoniam auris zeli audit omnia, & tumul-
tus murmurationum non abſcondetur.
11 Cuſtodite ergo vos à murmuratione, quæ
nihil prodeſt, & à detractione parcite linguæ,
quoniam ſermo obſcurus in vacuum non ibit:
os autem, quod mentitur, occidit animam.

12 Nolite zelare mortem in errrore vitæ veſtræ,
neque acquiratis perditionem in operibus ma-
nuum veſtrarum.
13 * Quoniam Deus mortem non fecit, nec * Ezech 18.g.32 33.c.11.
lætatur in perditione vivorum.
14 Creavit enim, ut eſſent omnia: & ſanabiles D
fecit nationes orbis terrarum: & non eſt in illis
medicamentum exterminij, nec inferorum reg-
num in terra.
15 Juſtitia enim perpetua eſt, & immortalis.
16 Impij autem manibus & verbis accerſierunt
illam, & æſtimantes illam amicam, defluxerunt,
& ſponſiones poſuerunt ad illam: quoniam digni
ſunt qui ſint ex parte illius.

Caput II.

Omnis impiorum vita futuræ ſpem non habentium ſcopus eſt frui hujus vitæ voluptatibus, ideóque juſtum qui diverſum reſpicit finem ferre nequeunt, ſed ad mortem uſque perſequuntur: ſicut & diaboli invidia homo à Deo creatus immortalis, factus eſt mortalis.

1 DIxerunt enim cogitantes apud ſe non rectè: A
* Exiguum, & cum tædio eſt tempus vi- * Iob 7.a.1.14.a.1.
tæ noſtræ, & non eſt refrigerium in fine homi-
nis, & non eſt qui agnitus ſit reverſus ab inferis:
2 Quia ex nihilo nati ſumus, & poſt hoc eri-
mus tanquam non fuerimus: quoniam fumus fla-
tus eſt in naribus noſtris: & ſermo ſcintilla ad
commovendum cor noſtrum:
3 Qua extincta, cinis erit corpus noſtrum, &
ſpiritus diffundetur tamquam mollis aer, & tran-
ſibit vita noſtra tamquam veſtigium nubis, & ſi-
cut nebula diſſolvetur, quæ fugata eſt à radiis ſo-
lis, & à calore illius aggravata:
4 Et nomen noſtrum oblivionem accipiet per
tempus, & nemo memoriam habebit operum no-
ſtrorum.
5 * Umbræ enim tranſitus eſt tempus noſtrum, * 1.Par. 29.d.15.
& non eſt reverſio finis noſtri: quoniam conſi-
gnata eſt, & nemo revertitur.

6 * Venite

Digitized by Google

* *Iſai.* 22.*d.*13 6 * Venite ergo,& fruamur bonis quæ ſunt,&
56.*d.*12 utamur creatura tamquam in juventute celeriter.
1 *Cor.* 15.*d.*32. 7 Vino pretioſo & unguentis nos impleamus:
& non prætereat nos flos temporis.

8 Coronemus nos roſis,antequam marceſcant: nullum pratum ſit quod non pertranſeat luxuria noſtra.

9 Nemo noſtrûm exors ſit luxuriæ noſtræ:ubique relinquamus ſigna lætitiæ: quoniam hæc eſt pars noſtra, & hæc eſt ſors.

10 Opprimamus pauperem juſtum,& non parcamus viduæ, nec veterani revereamur canos multi temporis.

11 Sit autem fortitudo noſtra lex juſtitiæ:quod enim infirmum eſt, inutile invenitur.

C 12 Circumveniamus ergo juſtum, quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius eſt operibus noſtris,& improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ.

* *Matth.* 27.*e.*43. 13 * Promittit ſe ſcientiam Dei habere, & fi-
* *Ioan.* 7.*a.*7. lium Dei ſe nominat.
14 * Factus eſt nobis in traductionem cogitationum noſtrarum.

15 Gravis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſſimilis eſt aliis vita illius, & immutatæ ſunt viæ ejus.

16 Tamquam nugaces æſtimati ſumus ab illo, & abſtinet ſe à viis noſtris tamquam ab immunditiis, & præfert noviſſima juſtorum, & gloriatur patrem ſe habere Deum.

D 17 Videamus ergo ſi ſermones illius veri ſint,& tentemus quæ ventura ſunt illi, & ſciemus quæ erunt noviſſima illius.

* *Pſalm.* 21.*a.*9. 18 * Si enim eſt verus filius Dei, ſuſcipiet illum, & liberabit eum de manibus contrariorum.

19 Contumelia & tormento interrogemus eum, ut ſciamus reverentiam ejus,& probemus patientiam illius.

* *Ier.* 11. *d.* 19. 20 * Morte turpiſſima condemnemus eum: erit enim ei reſpectus ex ſermonibus illius.

21 Hæc cogitaverunt,& erraverunt:excæcavit enim illos malitia eorum.

22 Et neſcierunt ſacramenta Dei, neque mercedem ſperaverunt juſtitiæ,nec judicaverunt honorem animarum ſanctarum.

23 * Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem ſimilitudinis ſuæ fecit illum.

* 1 *Gen.* 1.*d.*27. 24 * Invidia autem diaboli mors introivit in
2.*a.*7. 5. *a.* 1. orbem terrarum:
Eccli. 17.*a.*1. 25 Imitātur autem illum qui ſunt ex parte illius.
* *Gen.* 3. *a.* 1.

Caput III.

De felicitate juſtorum,qui in hac vita ab impiis contempti, tentationibus à Deo probati fuerunt:& de infelicitate impiorum: item de caſtitatis & bonorum operum mercede,ac infelicitate filiorum adulterorum.

A 1 IUſtorum autem animæ in manu Dei ſunt, &
Deut. 33 *a.* 3. non tanget illos tormentum mortis.
Inf. 5. *a.* 4. 2 Viſi ſunt oculis inſipientium mori: & æſtimata eſt afflictio exitus illorum;

3 Et quod à nobis eſt iter, exterminium: illi autem ſunt in pace.

4 Et ſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum immortalitate plena eſt.

5 In paucis vexati,in multis benè diſponentur: quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos ſe.

6 Tamquam aurum in fornace probavit illos, & quaſi holocauſti hoſtiam accepit illos, & in tempore erit reſpectus illorum.

7 * Fulgebunt juſti, & tamquam ſcintillæ in * *Matth.* 13.*f.*43.
arundineto diſcurrent. * 1 *Cor.* 6.*a.*2.
8 * Judicabunt nationes,& dominabuntur po- B
pulis,& regnabit Dominus illorum in perpetuum.

9 Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: & fideles in dilectione acquieſcent illi: quoniam donum & pax eſt electis ejus.

10 Impij autem ſecundùm quæ cogitaverunt, correptionem habebunt:qui neglexerunt juſtum, & à Domino receſſerunt.

11 Sapientiam enim, & diſciplinam qui abji- C
cit, infelix eſt:& vacua eſt ſpes illorum, & labores ſine fructu, & inutilia opera eorum.

12 Mulieres eorum inſenſatæ ſunt, & nequiſſimi filij eorum.

13 Maledicta creatura eorum, quoniam felix eſt ſterilis: & incoinquinata, quæ neſcivit thorum in delicto, habebit fructum in reſpectione animarum ſanctarum:

14 * Et ſpado, qui non operatus eſt per manus * *Iſa.* 56. *b.* 3.
ſuas iniquitatem, nec cogitavit adverſus Deum D
nequiſſima: dabitur enim illi fidei donum electum, & ſors in templo Dei acceptiſſima.

15 Bonorum enim laborum glorioſus eſt fructus, & quæ non concidat radix ſapientiæ.

16 Filij autem adulterorum in inconſummatione erunt,& ab iniquo thoro ſemē exterminabitur.

17 Et ſi quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur,& ſine honore erit noviſſima ſenectus illorum.

18 Et ſi celeriùs defuncti fuerint, non habebunt ſpem,nec in die agnitionis allocutionem.

19 Nationis enim iniquæ diræ ſunt conſummationes.

Caput IV.

Caſta generatio in multis ab adulterina diſſidet:de refrigerio juſti morte præoccupati:quæ ſit ſenectus venerabilis, & quòd juſti ſæpius in mundo tolluntur à Deo ne ab impiis ſeducantur, & quantum finis utrorumque diſtet.

1 O Quàm pulchra eſt caſta generatio cū cla- A
ritate: immortalis eſt enim memoria illius: quoniā & apud Deum nota eſt,& apud homines.

2 Cùm præſens eſt, imitantur illam: & deſiderant eam cùm ſe eduxerit,& in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum præmium vincens.

3 Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, & ſpuria vitulamina non dabunt radices altas, nec ſtabile firmamentum collocabunt.

4 * Et ſi in ramis in tempore germinaverint, * *Ierem.* 17.*a.* 6.
infirmiter poſita, à vento commovebuntur, & à *Matth.*
nimietate ventorum eradicabuntur. 7.*d.* 27.
5 Confringentur enim rami inconſummati, & B
fructus illorum inutiles, & acerbi ad manducandum, & ad nihilum apti.

6 Ex iniquis enim ſomnis filij qui naſcuntur, teſtes ſunt nequitiæ adverſus parentes in interrogatione ſua.

7 Juſtus

Digitized by Google

3 Læva ejus ſub capite meo, & dextera illius
amplexabitur me.

4 Adjuro vos filiæ Jeruſalem, ne ſuſciteris, ne-
que evigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit.

B 5 Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto, deliciis
affluens, innixa ſuper dilectum ſuum? Sub arbo-
re malo ſuſcitavi te: ibi corrupta eſt mater tua,
ibi violata eſt genitrix tua.

6 Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum, ut
ſignaculum ſuper brachium tuum: quia fortis eſt
ut mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio:
lampades ejus, lampades ignis atque flammarum.

C 7 Aquæ multæ non potuerunt extinguere cha-
ritatem, nec flumina obruent illam: ſi dederit ho-
mo omnem ſubſtantiam domus ſuæ pro dilectio-
ne, quaſi nihil deſpiciet eam.

8 Soror noſtra parva, & ubera non habet: quid
faciemus ſorori noſtrę in die quādo alloquēda eſt?

9 Si murus eſt, ædificemus ſuper eum propug-
nacula argentea: ſi oſtium eſt, compingamus il-
lud tabulis cedrinis.

10 Ego murus: & ubera mea ſicut turris, ex D
quo facta ſum coram eo quaſi pacem reperiens.

11 Vinea fuit pacifico in ea, quæ habet popu-
los: tradidit eam cuſtodibus, vir affert pro fru-
ctu ejus mille argenteos.

12 Vinea mea coram me eſt. Mille tui pacifi-
ci, & ducenti his, qui cuſtodiunt fructus ejus.

13 Quæ habitas in hortis, amici auſcultant:
fac me audire vocem tuam.

14 Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ hinnu-
lóque cervorum ſuper montes aromatum.

LIBER SAPIENTIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Judices ſint juſti: Dominus invenitur ſi ſimplici corde & fide quæratur; fugit autem à peccatoribus & vanis cogitationibus: cúmque omnia repleat, nihil eum latere poteſt: murmuratio, detractio, & mendacium deteſtanda: omnia fecit Deus ad vitam, non mortem intendens, quam ſibi peccatores accerſierunt.

A 1 DILIGITE * juſtiam, qui judi-
catis terram. Sentite de Domino
in bonitate, & in ſimplicitate cor-
dis quærite illum:

2 * Quoniam invenitur ab
his, qui non tentant illum: apparet autem eis,
qui fidem habent in illum.

* 3. Reg. 3. b. 9. Iſai. 56. a. 1.

* 2. Par. 15. a. 2.

3 Perverſæ enim cogitationes ſeparant à Deo:
probata autem virtus corripit inſipientes.

B 4 Quoniam in malevolam animam non introi-
bit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito
peccatis.

5 Spiritus enim ſanctus diſciplinæ effugiet
fictum, & auferet ſe à cogitationibus, quæ ſunt
ſine intellectu, & corripietur à ſuperveniente ini-
quitate.

6 * Benignus eſt enim ſpiritus ſapientiæ, &
non liberabit maledicum à labiis ſuis: * quoniam
renum illius teſtis eſt Deus, & cordis illius ſcru-
tator eſt verus, & linguæ ejus auditor.

* Gal. 5. d. 22.

* Ier. 17. b. 10.

7 * Quoniam ſpiritus Domini replevit orbem
terrarum: & hoc, quod continet omnia, ſcientiam
habet vocis.

* Iſa. 6. b. 3.

8 Propter hoc qui loquitur iniqua, non poteſt
latere, nec præteriet illum corripiens judicium.

9 In cogitationibus enim impij interrogatio
erit: ſermonum autem illius auditio ad Deum ve-
niet, ad correptionem iniquitatum illius.

C 10 Quoniam auris zeli audit omnia, & tumul-
tus murmurationum non abſcondetur.

11 Cuſtodite ergo vos à murmuratione, quæ
nihil prodeſt, & à detractione parcite linguæ,
quoniam ſermo obſcurus in vacuum non ibit:
os autem, quod mentitur, occidit animam.

12 Nolite zelare mortem in errore vitæ veſtræ,
neque acquiratis perditionem in operibus ma-
nuum veſtrarum.

13 * Quoniam Deus mortem non fecit, nec
lætatur in perditione vivorum.

* Ezech. 18. g. 32. 33. c. 11.

14 Creavit enim, ut eſſent omnia: & ſanabiles D
fecit nationes orbis terrarum: & non eſt in illis
medicamentum exterminij, nec inferorum reg-
num in terra.

15 Juſtitia enim perpetua eſt, & immortalis.

16 Impij autem manibus & verbis accerſierunt
illam, & æſtimantes illam amicam, defluxerunt,
& ſponſiones poſuerunt ad illam: quoniam digni
ſunt qui ſint ex parte illius.

CAPUT II.

Omnis impiorum vitæ futuræ ſpem non habentium ſcopus eſt frui hujus vitæ voluptatibus, ideóque juſtum qui diverſum reſpicit finem ferre nequeunt, ſed ad mortem uſque perſequuntur: ſicut & diaboli invidia homo à Deo creatus immortalis, factus eſt mortalis.

1 DIxerunt enim cogitantes apud ſe non rectè: A
* Exiguum, & cum tædio eſt tempus vi-
tæ noſtræ, & non eſt refrigerium in fine homi-
nis, & non eſt qui agnitus ſit reverſus ab inferis:

* Iob 7. a. 1. 14. a. 1.

2 Quia ex nihilo nati ſumus, & poſt hoc eri-
mus tanquam non fuerimus: quoniam fumus fla-
tus eſt in naribus noſtris: & ſermo ſcintilla ad
commovendum cor noſtrum:

3 Qua extincta, cinis erit corpus noſtrum, &
ſpiritus diffundetur tamquam mollis aer, & tran-
ſibit vita noſtra tamquam veſtigium nubis, & ſi-
cut nebula diſſolvetur, quæ fugata eſt à radiis ſo-
lis, & à calore illius aggravata:

4 Et nomen noſtrum oblivionem accipiet per
tempus, & nemo memoriam habebit operum no-
ſtrorum.

5 * Umbræ enim tranſitus eſt tempus noſtrum,
& non eſt reverſio finis noſtri: quoniam conſi-
gnata eſt, & nemo revertitur.

* 1. Par. 29. d. 15.

6 * Venite

Digitized by Google

* Iſai. 22.d.13 56.d.12 1.Cor. 15.d.32. 6 * Venite ergo,& fruamur bonis quæ ſunt,& utamur creatura tamquam in juventute celeriter.

7 Vino pretioſo & unguentis nos impleamus: & non prætereat nos flos temporis.

8 Coronemus nos roſis,antequam marceſcant: nullum pratum ſit quod non pertranſeat luxuria noſtra.

9 Nemo noſtrûm exors ſit luxuriæ noſtræ:ubique relinquamus ſigna lætitiæ: quoniam hæc eſt pars noſtra, & hæc eſt ſors.

10 Opprimamus pauperem juſtum,& non parcamus viduæ, nec veterani revereamur canos multi temporis.

11 Sit autem fortitudo noſtra lex juſtitiæ:quod enim infirmum eſt, inutile invenitur.

C 12 Circumveniamus ergo juſtum, quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius eſt operibus noſtris,& improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ.

* Matth. 27.e.43. * Ioan. 7.a.7. 13 * Promittit ſe ſcientiam Dei habere, & filium Dei ſe nominat.

14 * Factus eſt nobis in traductionem cogitationum noſtrarum.

15 Gravis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſſimilis eſt aliis vita illius, & immutatæ ſunt viæ ejus.

16 Tamquam nugaces æſtimati ſumus ab illo, & abſtinet ſe à viis noſtris tamquam ab immunditiis, & præfert noviſſima juſtorum, & gloriatur patrem ſe habere Deum.

D 17 Videamus ergo ſi ſermones illius veri ſint,& tentemus quæ ventura ſunt illi, & ſciemus quæ erunt noviſſima illius.

* Pſalm 21.a.9. 18 * Si enim eſt verus filius Dei, ſuſcipiet illum, & liberabit eum de manibus contrariorum.

19 Contumelia & tormento interrogemus eum, ut ſciamus reverentiam ejus,& probemus patientiam illius.

* Ier.11. d. 19. 20 * Morte turpiſſima condemnemus eum: erit enim ei reſpectus ex ſermonibus illius.

21 Hæc cogitaverunt,& erraverunt:excæcavit enim illos malitia eorum.

22 Et neſcierunt ſacramenta Dei, neque mercedem ſperaverunt juſtitiæ,nec judicaverunt honorem animarum ſanctarum.

23 * Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem ſimilitudinis ſuæ fecit illum.

* 1 Gen. 1.d.27. 2.a.7. 5.a.1. Eccli. 17.a.1. * Gen. 3. a. 1. 24 * Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum:

25 Imitātur autem illum qui ſunt ex parte illius.

Caput III.

De felicitate juſtorum,qui in hac vita ab impiis contempti, tentationibus à Deo probati fuerunt:& de infelicitate impiorum: item de caſtitatis & bonorum operum mercede,ac infelicitate filiorum adulterorum.

A Deut. 33.a.3. Inf.5.a.4. 1 IUſtorum autem animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum mortis.

2 Viſi ſunt oculis inſipientium mori: & æſtimata eſt afflictio exitus illorum;

3 Et quod à nobis eſt iter, exterminium: illi autem ſunt in pace.

4 Et ſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum immortalitate plena eſt.

5 In paucis vexati,in multis benè diſponentur: quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos ſe.

6 Tamquam aurum in fornace probavit illos, & quaſi holocauſti hoſtiam accepit illos, & in tempore erit reſpectus illorum.

7 * Fulgebunt juſti, & tamquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent. * Matth. 13.f.43. * 1 Cor. 6.a.2.

8 * Judicabunt nationes,& dominabuntur populis,& regnabit Dominus illorum in perpetuum. B

9 Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: & fideles in dilectione acquieſcent illi: quoniam donum & pax eſt electis ejus.

10 Impij autem ſecundùm quæ cogitaverunt, correptionem habebunt:qui neglexerunt juſtum, & à Domino receſſerunt.

11 Sapientiam enim, & diſciplinam qui abjicit, infelix eſt:& vacua eſt ſpes illorum, & labores ſine fructu, & inutilia opera eorum. C

12 Mulieres eorum inſenſatæ ſunt, & nequiſſimi filij eorum.

13 Maledicta creatura eorum, quoniam felix eſt ſterilis: & incoinquinata, quæ neſcivit thorum in delicto, habebit fructum in reſpectione animarum ſanctarum:

14 * Et ſpado, qui non operatus eſt per manus ſuas iniquitatem, nec cogitavit adverſus Deum nequiſſima: dabitur enim illi fidei donum electum, & ſors in templo Dei acceptiſſima. * Iſa.56. b. 3. D

15 Bonorum enim laborum glorioſus eſt fructus, & quæ non concidat radix ſapientiæ.

16 Filij autem adulterorum in inconſummatione erunt,& ab iniquo thoro ſemē exterminabitur.

17 Et ſi quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur,& ſine honore erit noviſſima ſenectus illorum.

18 Et ſi celeriùs defuncti fuerint, non habebunt ſpem, nec in die agnitionis allocutionem.

19 Nationis enim iniquæ diræ ſunt conſummationes.

Caput IV.

Caſta generatio in multis ab adulterina diſſidet:de refrigerio juſti morte præoccupati,itaque ſit ſenectus venerabilis, & quòd juſti ſæpius in mundo tolluntur à Deo ne ab impiis ſeducantur, & quantum finis utrorumque diſtet.

1 O Quàm pulchra eſt caſta generatio cū claritate: immortalis eſt enim memoria illius: quoniā & apud Deum nota eſt,& apud homines. A

2 Cùm præſens eſt, imitantur illam: & deſiderant eam cùm ſe eduxerit,& in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum præmium vincens.

3 Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, & ſpuria vitulamina non dabunt radices altas, nec ſtabile firmamentum collocabunt.

4 * Et ſi in ramis in tempore germinaverint, infirmiter poſita, à vento commovebuntur, & à nimietate ventorum eradicabuntur. * Ierem. 17.a.6. Matth. 7.d.27.

5 Confringentur enim rami inconſummati, & fructus illorum inutiles, & acerbi ad manducandum, & ad nihilum apti. B

6 Ex iniquis enim ſomnis filij qui naſcuntur, teſtes ſunt nequitiæ adverſus parentes in interrogatione ſua.

7 Juſtus

Digitized by Google

7 Juſtus autem ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.

8 Senectus enim venerabilis eſt non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem ſunt ſenſus hominis,

9 Et ætas ſenectutis vita immaculata.

* Heb. 11.a.5. 10 * Placens Deo factus eſt dilectus, & vivens
C inter peccatores tranſlatus eſt.

11 Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.

12 Faſcinatio enim nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſvertit ſenſum ſine malitia.

13 Conſummatus in brevi explevit tempora multa:

14 Placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum: populi autem videntes, & non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia.

D 15 Quoniam gratia Dei, & miſericordia eſt in ſanctos ejus, & reſpectus in electos illius.

16 Condemnat autem juſtus mortuus vivos impios, & juventus celeriùs conſummata, longam vitam injuſti.

17 Videbunt enim finem ſapientis, & non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, & quare munierit illum Dominus.

18 Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus irridebit.

19 Et erunt poſt hæc decidentes ſine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam diſrumpet illos inflatos ſine voce, & commovebit illos à fundamentis, & uſque ad ſupremum deſolabuntur: & erunt gementes, & memoria illorum peribit.

20 Venient in cogitatione peccatorum ſuorum timidi, & traducent illos ex adverſo iniquitates ipſorum.

CAPUT V.

Impii in judicio admirantes gloriam juſtorum quos hic contempſerant, deflent ſuam miſeriam, quódque tota eorum felicitas fuerit momentanea: juſtorum autem erit perpetua: porrò Deus, tum per creaturas, tum per ſe armatur ad puniendos impios.

A 1 TUnc ſtabunt juſti in magna conſtantia, adverſus eos qui ſe anguſtiaverunt, & qui abſtulerunt labores eorum:

2 Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis,

3 Dicentes intra ſe, pœnitentiã agentes, & præ anguſtia ſpiritus gemẽtes: Hi ſunt quos habuimus aliquando in deriſũ, & in ſimilitudinẽ improperij.

* Cap.3.a.2. 4 * Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore:

5 Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt.

6 Ergo erravimus à via veritatis, & juſtitiæ lumen non luxit nobis, & Sol intelligentiæ non eſt ortus nobis.

7 Laſſati ſumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus.

8 Quid nobis profuit ſuperbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis?

9 * Tranſierunt omnia illa tamquam umbra, * 1.Par. 29.d.15. Sup.2.b.
& tanquam nuntius percurrens,

10 * Et tamquam navis, quæ pertranſit fluctuantem aquam: cujus, cùm præterierit, non eſt veſtigium invenire, neque ſemitam carinæ illius in fluctibus: * Prov. 30.c.19.

11 Aut tamquam avis, quæ tranſvolat in aëre, B
cujus nullum invenitur argumentum itineris, ſed tantùm ſonitus alarum verberans levem ventum, & ſcindens per vim itineris aërem: commotis alis tranſvolavit, & poſt hoc nullum ſignum invenitur itineris illius:

12 Aut tamquam ſagitta emiſſa in locum deſtinatum, diviſus aër continuò in ſe recluſus eſt, ut ignoretur tranſitus illius:

13 Sic & nos nati continuò deſivimus eſſe: & virtutis quidem nullum ſignum valuimus oſtendere: in malignitate autem noſtra conſumpti ſumus.

14 Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverũt:

15 * Quoniam ſpes impij tanquam lanugo eſt, * Pſal.1.a.4.
quæ à vento tollitur: & tamquam ſpuma gracilis, Prov.10.d.18.11.
quæ à procella diſpergitur: & tanquam fumus, a.7.
qui à vento diffuſus eſt: & tamquam memoria C
hoſpitis unius diei prætereuntis.

16 Juſti autem in perpetuum vivent, & apud Dominum eſt merces eorum, & cogitatio illorum apud Altiſſimum.

17 Ideò accipient regnum decoris, & diadema ſpeciei de manu Domini: quoniam dextera ſua teget eos, & brachio ſancto ſuo defendet illos.

18 * Accipiet armaturam zelus illius, & arma- * Pſal. 17.d.40 Eph.6.c.
bit creaturam ad ultionem inimicorum.

19 Induet pro thorace juſtitiam, & accipiet pro 11.
galea judicium certum.

20 Sumet ſcutum inexpugnabile æquitatem:

21 Acuet autem duram irã in lanceam, & pug- D
nabit cum illo orbis terrarum contra inſenſatos.

22 Ibunt directè emiſſiones fulgurum, & tamquam à benè curvato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum inſilient.

23 Et à petroſa ira plenæ mittentur grandines, excandeſcet in illos aqua maris, & flumina concurrent duriter.

24 Contra illos ſtabit ſpiritus virtutis, & tamquam turbo venti dividet illos: & ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum, & malignitas evertet ſedes potentium.

CAPUT VI.

Reges & judices ad ſapientiam & juſtitiam ſectandam exhortatur: oſtendens quàm grave maneat injuſtis rectoribus ſupplicium, item quàm ſit obvia ſapientia quærentibus eam: quódque ejus acquiſitio ſit utilis, cujus capax non eſt invidus.

1 MElior eſt ſapientia quàm vires: & vir pru- A
dens quàm fortis. Eccl.9.d.18.

2 Audite ergo reges, & intelligite, diſcite judices finium terræ.

3 Præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum:

4 * Quoniam data eſt à Domino poteſtas vo- * Rom. 13.a.1.
bis, & virtus ab Altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur:

5 Quoniam cùm eſſetis miniſtri regni illius, non rectè judicaſtis nec cuſtodiſtis legem juſtitiæ,

Digitized by Google

tiæ,neque ſecundùm voluntatem Dei ambulaſtis.

6 Horrendè & citò apparebit vobis:quoniam judicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet.

B 7 Exiguo enim conceditur miſericordia: potentes autem potenter tormenta patientur.

8 * Non enim ſubtrahet perſonam cujuſquam Deus, nec verebitur magnitudinem cujuſquam: quoniam puſillum & magnum ipſe fecit,& æqualiter cura eſt illi de omnibus.

9 Fortioribus autem fortior inſtat cruciatio.

10 Ad vos ergo reges ſunt hi ſermones mei,ut diſcatis ſapientiam, & non excidatis.

11 Qui enim cuſtodierint juſta juſtè,juſtificabuntur:& qui didicerint iſta,invenient quid reſpondeant.

* Deut. 1 d. 17. 2. Par. 19 b. 7. Eccl. 35 b. 5. Act. 10 e. 34. Rom. 2. b. 11. Gal. 2. b. 6. Eph. 6. b. 9 Col. 3. d. 25. 1. Pet. 1. c. 17.

12 Concupiſcite ergo ſermones meos, diligite illos, & habebitis diſciplinam.

C 13 Clara eſt, & quæ numquam marceſcit ſapientia,& facilè videtur ab his qui diligunt eam, & invenitur ab his qui quærunt illam.

14 Præoccupat qui ſe concupiſcunt, ut illis ſe prior oſtendat.

15 Qui de luce vigilaverit ad illam, non laborabit:aſſidentem enim illam foribus ſuis inveniet.

16 Cogitare ergo de illa,ſenſus eſt conſummatus: & qui vigilaverit propter illam,citò ſecurus erit.

17 Quoniam dignos ſe ipſa circuit quærens,& in viis oſtendit ſe illis hilariter,& in omni providentia occurrit illis.

18 Initium enim illius, veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcentia.

19 Cura ergo diſciplinæ,dilectio eſt: & dilectio, cuſtodia legum illius eſt: cuſtoditio autem legum, conſummatio incorruptionis eſt:

20 Incorruptio autem facit eſſe proximum Deo.

D 21 Concupiſcentia itaque ſapientiæ deducit ad regnum perpetuum.

22 Si ergo delectamini ſedibus & ſceptris,ô reges populi,diligite ſapientiam, ut in perpetuum regnetis.

23 Diligite lumen ſapientiæ omnes qui præeſtis populis.

24 Quid eſt autem ſapientia, & quemadmodum facta ſit referam: & non abſcondam à vobis ſacramenta Dei, ſed ab initio nativitatis inveſtigabo, & ponam in lucem ſcientiam illius,& non præteribo veritatem:

25 Neque cum invidia tabeſcente iter habebo: quoniam talis homo non erit particeps ſapientiæ;

26 Multitudo autem ſapientium ſanitas eſt orbis terrarum:& rex ſapiens ſtabilimentum populi eſt.

27 Ergo accipite diſciplinam per ſermones meos, & proderit vobis.

CAPUT VII.

Cùm unus ſit omnibus introitus ad vitam,& ſimilis exitus: ſupra omnibus eligenda eſt ſapientia: adferens ſecum cuncta bona, habens ſecum ſpiritum intelligentiæ multiplicem;& quæ hîc mirum in modum extollitur,quámque abundè auctor fuerat aſſecutus.

A 1 SUm quidem & ego mortalis homo, ſimilis omnibus,& ex genere terreni illius,qui prior factus eſt,& in ventre matris figuratus ſum caro,

2 Decem menſium tempore * coagulatus ſum in ſanguine, ex ſemine hominis,& delectamento ſomni conveniente.

* Iob. 10 b. 10.

3 Et ego natus accepi communem aërem,& in ſimiliter factam decidi terram,& primam vocem ſimilem omnibus emiſi plorans.

4 In involumẽtis nutritus ſum,& curis magnis.

5 Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium.

6 * Unus ergo introitus eſt omnibus ad vitam, & ſimilis exitus.

* Iob. 1. d. 21. 1. Tim 6 b. 7.

7 Propter hoc optavi, & datus eſt mihi ſenſus: & invocavi, & venit in me ſpiritus ſapientiæ:

8 Et præpoſui illam regnis & ſedibus,& divitias nihil eſſe duxi in comparatione illius.

9 * Nec comparavi illi lapidem pretioſum: quoniam omne aurum in comparatione illius, arena eſt exigua,& tamquam lutum æſtimabitur argentum in conſpectu illius.

* Iob. 28 c 15. Prov. 8. b. 11.

10 Super ſalutem & ſpeciem dilexi illam, & propoſui pro luce habere illam:quoniam inextinguibile eſt lumen illius. B

11 * Venerunt autẽ mihi omnia bona pariter cũ illa, & innumerabilis honeſtas per manus illius,

* 3. Reg. 3. c 11. Matth. 6 d. 33.

12 Et lætatus ſum in omnibus: quoniam antecedebat me iſta ſapientia,& ignorabam quoniam horum omnium mater eſt.

13 Quam ſine fictione didici, & ſine invidia communico, & honeſtatem illius non abſcondo.

14 Infinitus enim theſaurus eſt hominibus: quo qui uſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei, propter diſciplinæ dona commendati.

15 Mihi autem dedit Deus dicere ex ſententia, & præſumere digna horum quæ mihi dantur: quoniam ipſe ſapientiæ dux eſt, & ſapientium emendator:

16 In manu enim illius,& nos,& ſermones noſtri, & omnis ſapientia, & operum ſcientia, & diſciplina.

17 Ipſe enim dedit mihi horum, quæ ſunt, ſcientiam veram: ut ſciam diſpoſitionem orbis terrarum, & virtutes elementorum,

18 Initium, & conſummationem,& medietatem temporum, viciſſitudinum permutationes,& commutationes temporum, C

19 Anni curſus,& ſtellarum diſpoſitiones,

20 Naturas animalium, & iras beſtiarum,vim ventorum,& cogitationes hominum,differentias virgultorum, & virtutes radicum,

21 Et quæcumque ſunt abſconſa & improviſa, didici:omnium enim artifex docuit me ſapientia.

22 Eſt enim in illa ſpiritus intelligentiæ, ſanctus, unicus,multiplex,ſubtilis, diſertus,mobilis, incoinquinatus,certus,ſuavis,amans bonum,acutus, quem nihil vetat, benefaciens,

23 Humanus, benignus, ſtabilis, certus, ſecurus,omnem habens virtutem,omnia proſpiciens, & qui capiat omnes ſpiritus: intelligibilis, mundus, ſubtilis.

24 Omnibus enim mobilibus mobilior eſt ſapientia:attingit autem ubique propter ſuam munditiam.

25 Vapor eſt enim virtutis Dei, & emanatio quædam eſt claritatis omnipotentis Dei ſincera: D

Digitized by Google

ra: & ideò nihil inquinatum in eam incurrit.

* Heb.1 a.3. 26 * Candor eſt enim lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula Dei majeſtatis, & imago bonitatis illius.

27 Et cùm ſit una, omnia poteſt: & in ſe permanens omnia innovat, & per nationes in animas ſanctas ſe transfert: amicos Dei & prophetas conſtituit.

28 Neminem enim diligit Deus, niſi eum, qui cum ſapientia inhabitat.

29 Eſt enim hæc ſpecioſior ſole, & ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum, luci comparata invenitur prior.

30 Illi enim ſuccedit nox, ſapientiam autem non vincit malitia.

Caput VIII.

Cùm ſapientiam comitentur omnia deſiderabilia, ſummè ambienda eſt, & à Deo petenda, à quo ſolo datur continentia.

A 1 Attingit ergo à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter.

2 Hanc amavi, & exquiſivi à juventute mea, & quæſivi ſponſam mihi eam aſſumere, & amator factus ſum formæ illius.

3 Generoſitatem illius glorificat, contubernium habens Dei: ſed & omnium Dominus dilexit illam.

4 Doctrix enim eſt diſciplinæ Dei, & electrix operum illius.

5 Et ſi divitiæ appetuntur in vita, quid ſapientia locupletius, quæ operatur omnia?

6 Si autem ſenſus operatur: quis horum, quæ ſunt, magis quàm illa eſt artifex.

B 7 Et ſi juſtitiam quis diligit: labores hujus magnas habent virtutes: ſobrietatem enim, & prudentiam docet, & juſtitiam, & virtutem, quibus utilius nihil eſt in vita hominibus.

8 Et ſi multitudinem ſcientiæ deſiderat quis, ſcit præterita, & de futuris æſtimat: ſcit verſutias ſermonum, & diſſolutiones argumentorum: ſigna & monſtra ſcit antequam fiant, & eventus temporum & ſæculorum.

9 Propoſui ergo hanc adducere mihi ad convivendum: ſciens quoniam mecum communicabit de bonis, & erit allocutio cogitationis & tædij mei.

C 10 Habebo propter hanc claritatem ad turbas & honorem apud ſeniores juvenis:

11 Et acutus inveniar in judicio, & in conſpectu potentium admirabilis ero, & facies principum mirabuntur me:

12 Tacentem me ſuſtinebunt, & loquentem me reſpicient, & ſermocinante me plura, manus ori ſuo imponent.

13 Prætereà habebo per hanc, immortalitatem: & memoriam æternam his, qui poſt me futuri ſunt, relinquam.

14 Diſponam populos: & nationes mihi erunt ſubditæ.

15 Timebunt me audientes reges horrendi: in multitudine videbor bonus, & in bello fortis.

D 16 Intrans in domum meam, conquieſcam cum illa: non enim habet amaritudinem converſatio illius, nec tædium convictus illius, ſed lætitiam & gaudium.

17 Hæc cogitans apud me, & commemorans in corde meo: quoniam immortalitas eſt in cognatione ſapientiæ,

18 Et in amicitia illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honeſtas ſine defectione, & in certamine loquelæ illius ſapientia, & præclaritas in communicatione ſermonum ipſius: circuibam quærens, ut mihi illam aſſumerem.

19 Puer autem eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam.

20 Et cùm eſſem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum.

21 Et ut ſcivi quoniã aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapientiæ ſcire cujus eſſet hoc donũ: adij Dominũ, & deprecatus ſum illum, & dixi ex totis præcordiis meis.

Caput IX.

Oratio ſapientis cum agnitione propriæ imbecillitatis, ad impetrandam à Domino ſapientiam: quæ cùm omnibus neceſſaria ſit, potiſſimùm tamen rectoribus populorum; incerta eſt enim humana ſapientia.

1 Deus patrum meorum, & Domine miſericordiæ, qui feciſti omnia verbo tuo, A 1.Reg.3. b.9.

2 Et ſapientia tua conſtituiſti hominem, ut dominaretur creaturæ, quæ à te facta eſt,

3 Ut diſponat orbem terrarum in æquitate & juſtitia, & in directione cordis judicium judicet:

4 Da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam, & noli me reprobare à pueris tuis:

5 * Quoniam ſervus tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis, & minor ad intellectum judicij & legum. * Pſ. 115. b. 16. B

6 Nam & ſi quis erit conſummatus inter filios hominum, ſi ab illo abfuerit ſapientia tua, in nihilum computabitur.

7 * Tu elegiſti me regem populo tuo, & judicem filiorum tuorum, & filiarum: * 1. Par. 28. a. 4. 5.

8 Et dixiſti me ædificare templum in monte ſancto tuo, & in civitate habitationis tuæ altare, ſimilitudinem tabernaculi ſancti tui, quod præparaſti ab initio: 2. Par. 1. c. 9.

9 * Et tecum ſapientia tua, quæ novit opera tua, quæ & affuit tunc cùm orbem terrarum faceres, & ſciebat quid eſſet placitum oculis tuis, & quid directum in præceptis tuis. * Prov. 8. c. 22. d. 27. Ioan. 1. a. 1. C

10 Mitte illam de cælis ſanctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ, ut mecum ſit & mecum laboret, ut ſciam quid acceptum ſit apud te:

11 Scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis ſobriè, & cuſtodiet me in ſua potentia.

12 Et erunt accepta opera mea, & diſponã populum tuum juſtè, & ero dignus ſediũ patris mei.

13 * Quis enim hominum poterit ſcire conſilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus? * Iſa. 40. c. 13. Rom. 11. d. 34. 1. Cor. 2. d. 16.

14 Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ providentiæ noſtræ.

15 Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. D

16 Et difficilè æſtimamus quæ in terra ſunt: & quæ in proſpectu ſunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis ſunt quis inveſtigabit?

17 Senſum

Digitized by Google

17 Senſum autem tuum quis ſciet, niſi tu de-
deris ſapientiam, & miſeris ſpiritum ſanctum
tuum de altiſſimis:
18 Et ſic correctæ ſint ſemitæ eorum qui ſunt
in terris, & quæ tibi placent didicerint homines?
19 Nam per ſapientiam ſanati ſunt quicum-
que placuerunt tibi Domine à principio.

CAPUT X.

Commendatur ſapientia quòd ſervaverit & à malis libera-verit Adam, Noë, Abraham, Lot, Iacob, Ioſeph, Moyſen, per quem filios Iſraël de Ægypto duxit per Mare rubrum, demerſis in eo Ægyptiis.

A Gen. 1. d. 27. 1 HÆc illum, qui primus formatus eſt à Deo
pater orbis terrarum, cùm ſolus eſſet crea-
tus, cuſtodivit,
* Gen. 2. a. 7. 2 * Et eduxit illum à delicto ſuo, & dedit illi
virtutem continendi omnia.
* Gen. 4. b. 8. 3 * Ab hac ut receſſit injuſtus in ira ſua, per
* Gen. 7. d. 21. iram homicidij fraterni deperiit.
4 * Propter quem, cùm aqua deleret terram,
ſanavit iterùm ſapientia, per contemptibile lig-
num juſtum gubernans.
* Gen. 11. a. 2. 5 * Hæc & in conſenſu nequitiæ cùm ſe na-
tiones contuliſſent, ſcivit juſtum, & conſervavit
ſine querela Deo, & in filij miſericordia fortem
cuſtodivit.
* Gen. 19. d. 7. e. 22. 6 * Hæc juſtum à pereuntibus impiis liberavit
fugientem, deſcendente igne in pentapolim:
B 7 Quibus in teſtimonium nequitiæ fumiga-
bunda conſtat deſerta terra, & incerto tempore
fructus habentes arbores, & incredibilis animæ
memoria ſtans figmentum ſalis.
8 Sapientiam enim prætereuntes, non tantùm
in hoc lapſi ſunt ut ignorarent bona, ſed & inſi-
pientiæ ſuæ reliquerunt hominibus memoriam, ut
in his, quæ peccaverunt, nec latere potuiſſent.
9 Sapientia autem hos, qui ſe obſervant, à dolo-
ribus liberavit.
* Gen. 28. a. 5. b. 10. 10 * Hæc profugum iræ fratris juſtum deduxit
per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei, & de-
dit illi ſcientiam ſanctorum: honeſtavit illum in
laboribus, & complevit labores illius.
11 In fraude circumvenientium illum affuit il-
li, & honeſtum fecit illum.
C 12 Cuſtodivit illum ab inimicis, & à ſeducto-
ribus tutavit illum, & certamen forte dedit illi ut
vinceret, & ſciret quoniam omnium potentior
eſt ſapientia.
* Gen. 37. f. 28. 13 * Hæc venditum juſtum non dereliquit, ſed
à peccatoribus liberavit eum: deſcendítque cum
illo in foveam,
* Gen. 41. d. 40. Act. 7. b. 9. 14 * Et in vinculis non dereliquit illum, donec
afferret illi ſceptrum regni, & potentiam adver-
ſus eos, qui eum deprimebant: & mendaces
oſtendit, qui maculaverunt illum, & dedit illi
claritatem æternam.
* Exod. 1. b. 13. 15 * Hæc populum juſtum, & ſemen ſine quere-
la, liberavit à nationibus, quæ illum deprimebant.
16 Intravit in animam ſervi Dei, & ſtetit con-
tra reges horrendos in portentis & ſignis.
D 17 Et reddidit juſtis mercedem laborum ſuo-
rum, & deduxit illos in via mirabili: & fuit illis
in velamento diei, & in luce ſtellarum per no-
ctem:
18 * Tranſtulit illos per Mare rubrum: & tran- * Exod. 14. e. 22. Pſ. 77. b. 13.
vexit illos per aquam nimiam.
19 Inimicos autem illorum demerſit in mare,
& ab altitudine inferorum eduxit illos.* Ideò ju- * Exod. 12. e. 35.
ſti tulerunt ſpolia impiorum,
20 * Et decantaverunt Domine nomen ſan- * Exod. 15. a. 1.
ctum tuum, & victricem manum tuam laudave-
runt pariter:
21 Quoniam ſapientia aperuit os mutorum, &
linguas infantium fecit diſertas.

CAPUT XI.

Sapientia filios Iſraël per deſertum deduxit, devictis ini-micis, dati que è petra aquis: punitis autem multiplici fla-gello idololatris Ægyptiis: cùm tamen Deus omnium qua-rens ſalutem, longanimiter toleret peccatores, ut reſipiſcant, quos univerſos ſolo ſuo nutu continuò perdere poſſet.

1 DIrexit opera eorum in manibus prophetæ A
ſancti. Exod. 16. a. 1.
2 Iter fecerunt per deſerta, quæ non habita-
bantur: & in locis deſertis fixerunt caſas.
3 * Steterunt contra hoſtes, & de inimicis ſe * Exod. 17. d. 13.
vindicaverunt. * Num. 20. b. 11.
4 * Sitierunt, & invocaverunt te, & data eſt
illis aqua de petra altiſſima, & requies ſitis de la-
pide duro.
5 Per quæ enim pœnas paſſi ſunt inimici illo-
rum, à defectione potus ſui, & in eis, cùm abun-
darent filij Iſraël, lætati ſunt;
6 Per hæc, cùm illis deeſſent, benè cum illis
actum eſt.
7 Nam pro fonte quidem ſempiterni fluminis,
humanum ſanguinem dediſti injuſtis.
8 Qui cùm minuerentur in traductione infan-
tium occiſorum, dediſti illis abundantem aquam
inſperatè,
9 Oſtendẽs per ſitim, quæ tunc fuit, quemadmo-
dũ tuos exaltares, & adverſarios illorum necares.
10 Cùm enim tentati ſunt, & quidẽ cum miſe- B
ricordia diſciplinã accipientes, ſcierunt quemad-
modũ cum ira judicati impij tormenta paterentur.
11 Hos quidem tamquam pater monens pro-
baſti: illos autem tamquam durus rex interrogans
condemnaſti.
12 Abſentes enim & præſentes ſimiliter tor-
quebantur.
13 Duplex enim illos acceperat tædium, & ge-
mitus cum memoria præteritorum.
14 Cùm enim audirent per ſua tormenta benè
ſecum agi, commemorati ſunt Dominum, ad-
mirantes in finem exitus.
15 Quem enim in expoſitione prava projectum
deriſerunt, in finem eventus mirati ſunt, non ſi-
militer juſtis ſitientes.
16 Pro cogitationibus autem inſenſatis iniqui- C
tatis illorum, * quòd quidam errantes colebant * Num. 21. d. 14.
mutos ſerpentes, & beſtias ſupervacuas, immiſiſti
illis multitudinẽ mutorum animaliũ in vindictã:
17 Ut ſcirent, quia per quæ peccat quis, per
hæc & torquetur.
18 Non enim impoſſibilis erat omnipotens ma-
nus tua, quæ creavit orbem terrarum ex materia
inviſa,* immittere illis multitudinem urſorum, * Lev. 26. d. 22.
aut audaces leones,
19 Aut novi generis ira plenas ignotas beſtias,

aut vaporem ignium ſpirantes, aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis ſcintillas emittentes:

20 Quarum non ſolùm læſura poterat illos exterminare, ſed & aſpectus per timorem occidere.

D 21 Sed & ſine his uno ſpiritu poterant occidi perſecutionem paſſi ab ipſis factis ſuis, & diſperſi per ſpiritum virtutis tuæ: ſed omnia in menſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti.

22 Multum enim valere, tibi ſoli ſupererat ſemper: & virtuti brachij tui quis reſiſtet?

23 Quoniam tamquam momentum ſtateræ, ſic eſt ante te orbis terrarum, & tamquam gutta roris antelucani, quæ deſcendit in terram.

24 Sed miſereris omnium, quia omnia potes, & diſſimulas peccata hominū propter pœnitentiam:

25 Diligis enim omnia quæ ſunt, & nihil odiſti eorum quæ feciſti: nec enim odiens aliquid conſtituiſti, aut feciſti.

26 Quomodo autem poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes? aut quod à te vocatum non eſſet, conſervaretur?

27 Parcis autem omnibus: quoniam tua ſunt Domine, qui amas animas.

Caput XII.

Oſtendit quanta clementia & longanimitate Deus corripuerit peccatores terræ ſanctæ incolas, non ſubitò eos delens, cùm non illos tantùm, ſed & omnes nationes, nulli illata injuria, tamquam ſolus omnium Dominus perdere poſſet: hac videlicet erga inimicos clementia electos ſuos de ſe ſuáque bonitate bene ſperare faciens, eóſque à peccatis revocans.

A 1 O Quàm bonus & ſuavis eſt Domine ſpiritus tuus in omnibus!

2 Ideóque eos, qui exerrant, partibus corripis: & de quibus peccant, admones & alloqueris: ut relicta malitia, credant in te Domine.

3 * Illos enim antiquos inhabitatores terræ ſanctæ tuæ, quos exhorruiſti, [* Deut. 9.a.1.2. d.29.18 c.12.]

4 Quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamina, & ſacrificia injuſta,

5 Et filiorum ſuorum necatores ſine miſericordia, & comeſtores viſcerum hominum, & devoratores ſanguinis à medio ſacramento tuo,

6 Et auctores parentes animarū inauxiliatarū, perdere voluiſti per manus parentum noſtrorum,

7 Ut dignam perciperent peregrinationē puerorum Dei, quæ tibi omnium charior eſt terra.

8 Sed & his tamquam hominibus pepercisti, & miſiſti anteceſſores exercitus tui veſpas, ut illos paulatim exterminarent.

B 9 Non quia impotens eras in bello ſubjicere impios juſtis, aut beſtiis ſævis, aut verbo duro ſimul exterminare:

10 * Sed partibus judicans dabas locum pœnitentiæ, non ignorans, quoniam nequam eſt natio eorum, & naturalis malitia ipſorum, & quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuū. [* Exod. 23.f.30. Deut.7. d.22.]

11 Semen enim erat maledictum ab initio: nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.

12 Quis enim dicet tibi: Quid feciſti? aut quis ſtabit contra judicium tuum? aut quis in conſpectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, ſi perierint nationes, quas tu feciſti?

13 Non enim eſt alius Deus quàm tu, * cui cura eſt de omnibus, ut oſtendas quoniam non injuſtè judicas judicium. [* 1. Pet. 5.b.7.]

14 Neque rex neque tyrannus in conſpectu tuo inquirent de his quos perdidiſti.

15 Cùm ergo ſis juſtus, juſtè omnia diſponis: ipſum quoque, qui non debet puniri, condemnare, exterum æſtimas à tua virtute.

16 Virtus enim tua juſtitiæ initium eſt: & ob hoc quòd omnium Dominus es, omnibus te parcere facis. C

17 Virtutem enim oſtendis tu, qui non crederis eſſe in virtute conſummatus, & horum, qui te neſciunt, audaciam traducis.

18 Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate judicas, & cum magna reverentia diſponis nos: ſubeſt enim tibi, cùm volueris, poſſe.

19 Docuiſti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet juſtum eſſe & humanum, & bonæ ſpei feciſti filios tuos: quoniam judicans das locum in peccatis pœnitentiæ.

20 Si enim inimicos ſervorum tuorum, & debitos morti, cum tanta cruciaſti attentione, dans tēpus & locum, per quæ poſſent mutari à malitia;

21 Cum quanta diligentia judicaſti filios tuos, quorum parentibus juramenta & conventiones dediſti bonarum promiſſionum?

22 Cùm ergo das nobis diſciplinam, inimicos noſtros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus judicantes: & cùm de nobis judicatur, ſperemus miſericordiam tuam. D

23 Unde & illis, qui in vita ſua inſenſatè & injuſtè vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, dediſti ſumma tormenta.

24 * Etenim in erroris via diutiùs erraverunt, deos æſtimantes hæc, quæ in animalibus ſunt ſupervacua, infantium inſenſatorum more viventes. [* Sup. 11.c.16. Rom. 1. c.23.]

25 Propter hoc tanquam pueris inſenſatis judicium in deriſum dediſti.

26 Qui autem ludibriis & increpationibus non ſunt correcti, dignum Dei judicium experti ſunt.

27 In quibus enim patientes indignabantur, per hæc quos putabant deos, in ipſis cùm exterminarentur videntes, illum, quem olim negabant ſe noſſe, verum Deum agnoverunt: propter quod & finis condemnationis eorum venit ſuper illos.

Caput XIII.

Vani quidem ſunt qui ex creaturis Deum non agnoſcentes, ipſas potiùs creaturas pro diis coluerunt: at illi longè ſtultiores qui opus artificis Deum dicunt, ab inſenſato idolo futura interrogantes.

1 VAni autem ſunt omnes homines, in quibus non ſubeſt ſcientia Dei: & de his quæ videntur bona, non potuerunt intelligere eum qui eſt, neque operibus attendentes agnoverunt quis eſſet artifex: A [Rom 1. c.18.]

2 * Sed aut ignem, aut ſpiritum, aut citatum aërē, aut gyrum ſtellarùm, aut nimiam aquam, aut ſolē & lunam, rectores orbis terrarum deos putaverūt. [* Deut. 4.c.19. 17.a.3.]

3 Quorum ſi ſpecie delectati, deos putaverunt: ſciant quantò his dominator eorum ſpecioſior eſt. ſpeciei enim generator hæc omnia conſtituit.

4 Aut ſi virtutem & opera eorum mirati ſunt, intelligant ab illis, quoniam qui hæc fecit, fortior eſt illis:

5 à magnitu

Digitized by Google

à magnitudine enim ſpeciei & creaturæ, cognoſcibiliter poterit creator horum videri.

B 6 Sed tamen adhuc in his minor eſt querela. Et hi enim fortaſſe errant, Deum quærentes, & volentes invenire.

* Rom. 1 c. 11. 7 * Etenim cùm in operibus illius converſentur, inquirunt: & perſuaſum habent quoniam bona ſunt quæ videntur.

8 Iterùm autem nec his debet ignoſci.

9 Si enim tantùm potuerunt ſcire, ut poſſent æſtimare ſæculum: quomodo hujus Dominum non faciliùs invenerunt?

10 Infelices autem ſunt, & inter mortuos ſpes illorum eſt, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum & argentum, artis inventionem, & ſimilitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antiquæ.

* Iſa. 44 b. 12. Ier. 10. a. 3. 11 * Aut ſi quis artifex faber de ſilva lignum rectum ſecuerit: & hujus doctè eradat omnem

C corticem, & arte ſua uſus, diligenter fabricet vas utile in converſationem vitæ,

12 Reliquiis autem ejus operis, ad præparationem eſcæ abutatur:

13 Et reliquum horum, quod ad nullos uſus facit, lignum curvum, & vorticibus plenum, ſculpat diligenter per vacuitatem ſuam, & per ſcientiam ſuæ artis figuret illud, & aſſimilet illud imagini hominis,

14 Aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica, & rubicundum faciens fuco colorem illius, & omnem maculam, quæ in illo eſt, perliniens:

15 Et faciat ei dignam habitationem, & in pariete ponens illud, & confirmans ferro,

D 16 Ne fortè cadat, proſpiciens illi, ſciens quoniam non poteſt adjuvare ſe: imago enim eſt, & opus eſt illi adjutorium.

17 Et de ſubſtantia ſua, & de filiis ſuis, & de nuptiis votum faciens, inquirit. Non erubeſcit loqui cum illo, qui ſine anima eſt:

18 Et pro ſanitate quidem infirmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adjutorium inutilem invocat:

19 Et pro itinere petit ab eo, qui ambulare non poteſt: & de acquirendo, & de operando, & de omnium rerum eventu petit ab eo, qui in omnibus eſt inutilis.

CAPUT XIV.

Vtilis inventio navis, qua etiam tempore diluvij ſemen humanum ſervatum eſt: idolum autem maledictum eſt cum ſuo fabricatore, & quod fuerit idolorum idololatriſque exordium ac progreſſus, item quæ mala ex idololatria procedant.

A 1 ITerùm alius navigare cogitans, & per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante ſe, fragilius lignum invocat.

2 Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, & artifex ſapientia fabricavit ſua.

* Exod. 14. c. 22. 3 Tua autem, Pater, providentia gubernat: * quoniam dediſti & in mari viam, & inter fluctus ſemitam firmiſſimam,

4 Oſtendens quoniam potens es ex omnibus ſalvare, etiam ſi ſine arte aliquis adeat mare.

5 Sed ut non eſſent vacua ſapientiæ tuæ opera; propter hoc etiam & exiguo ligno credunt homines animas ſuas, & tranſeuntes mare per ratem liberati ſunt:

6 * Sed & ab initio cùm perirent ſuperbi gigantes, ſpes orbis terrarum ad ratem confugiens, remiſit ſæculo ſemen nativitatis, quæ manu tua erat gubernata. * Gen. 6 a. 4. 7. b. 7.

7 Benedictum eſt enim lignum, per quod fit juſtitia.

8 * Per manus autem quod fit idolum, maledictum eſt & ipſum, & qui fecit illud: quia ille quidem operatus eſt: illud autem cùm eſſet fragile, deus cognominatus eſt. * Pſ. 113 Baruc. 6. a. 3.

9 Similiter autem odio ſunt Deo impius & impietas ejus.

10 Etenim quod factum eſt, cum illo, qui fecit, tormenta patietur.

11 Propter hoc & in idolis nationum non erit reſpectus: quoniam creaturæ Dei in odium factæ ſunt, & in tentationem animabus hominum, & in muſcipulam pedibus inſipientium. B

12 Initiũ enim fornicationis eſt exquiſitio idolorum: & adinventio illorum corruptio vitæ eſt.

13 Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum.

14 Supervacuitas enim hominum advenit in orbem terrarum, & ideò brevis illorum finis eſt inventus.

15 Acerbo enim luctu dolens pater, citò ſibi rapti filij fecit imaginem: & illum, qui tunc quaſi homo mortuus fuerat, nunc tanquam deum colere cœpit, & conſtituit inter ſervos ſuos ſacra & ſacrificia.

16 Deinde interveniente tempore, convaleſcente iniqua conſuetudine, hic error tamquam lex cuſtoditus eſt, & tyrannorum imperio colebantur figmenta.

17 Et hos quos in palàm homines honorare non poterant, propter hoc quòd longè eſſent, è longinquo figura eorum allata, evidentẽ imaginem regis quem honorare volebant, fecerunt, ut illũ, qui aberat, tamquam præſentem colerent ſua ſolicitudine.

18 Provexit autem ad horum culturam & hos qui ignorabant, artificis eximia diligentia.

19 Ille enim volens placere illi, qui ſe aſſumpſit, elaboravit arte ſua, ut ſimilitudinem in melius figuraret.

20 Multitudo autem hominum abducta per ſpeciem operis, eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum æſtimaverunt. C

21 Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio: quoniam aut affectui, aut regibus deſervientes homines, incommunicabile nomen lapidibus & lignis impoſuerunt.

22 Et non ſuffecerat erraſſe eos circa Dei ſcientiam, ſed & in magno viventes inſcientiæ bello, tot & tam magna mala pacem appellant.

23 * Aut enim filios ſuos ſacrificantes, aut obſcura ſacrificia facientes, aut inſaniæ plenas vigilias habentes, * Deut. 18 b. 10. Ier. 7. b. 6.

24 Neque vitam, neque nuptias mundas jam cuſtodiunt, ſed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans contriſtat:

25 Et omnia commiſta ſunt, ſanguis, homicidiũ, furtum & fictio, corruptio & infidelitas, turba-

Digitized by Google

tio & perjurium, tumultus bonorum,

26 Dei immemoratio, animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptiarum inconſtantia, inordinatio mœchiæ & impudicitiæ.

27 Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali cauſa eſt, & initium & finis.

28 Aut enim dum lætantur, inſaniunt: aut certè vaticinantur falſa, aut vivunt injuſtè, aut pejerant citò.

29 Dū enim confidunt in idolis, quæ ſine anima ſunt, malè jurantes noceri ſe non ſperant.

30 Utraque ergo illis evenient dignè, quoniam malè ſenſerunt de Deo, attendentes idolis, & juraverunt injuſtè, in dolo contemnentes juſtitiam.

31 Non enim juratorum virtus, ſed peccantium pœna perambulat ſemper injuſtorum prævaricationem.

CAPUT XV.

Vox fidelium ſuavitatem & miſericordiam Dei commendantium, cujus gratia ab idololatria ſunt ſervati: mirè quoque ſubſannat idolorum artifices ac cultores.

A 1 TU autem Deus noſter, ſuavis & verus es, patiens, & in miſericordia diſponens omnia.

2 Etenim ſi peccaverimus, tui ſumus, ſcientes magnitudinem tuam: & ſi non peccaverimus, ſcimus quoniam apud te ſumus computati.

3 Noſſe enim te, conſummata juſtitia eſt: & ſcire juſtitiam, & virtutem tuam, radix eſt immortalitatis.

4 Non enim in errorem induxit nos hominum malæ artis excogitatio, nec umbra picturæ labor ſine fructu, effigies ſculpta per varios colores,

5 Cujus aſpectus inſenſato dat concupiſcentiam, & diligit mortuæ imaginis effigiem ſine anima.

6 Malorum amatores, digni ſunt qui ſpem habeant in talibus, & qui faciunt illos, & qui diligunt, & qui colunt.

* Rom. 9.e.21. 7 * Sed & figulus mollem terram premens, laborioſè fingit ad uſus noſtros unumquodque vas,
B & de eodem luto fingit quæ munda ſunt in uſum vaſa, & ſimiliter quæ his ſunt contraria: horum autem vaſorum quis ſit uſus, judex eſt figulus.

8 Et cùm labore vano deum fingit de eodem luto, ille qui paulò antè de terra factus fuerat, & poſt puſillum reducit ſe unde acceptus eſt, repetitus animæ debitum quam habebat.

9 Sed cura eſt illi, non quia laboraturus eſt, nec quoniam brevis illi vita eſt, ſed concertatur aurificibus & argentariis: ſed & ærarios imitatur, & gloriam præfert, quoniam res ſupervacuas fingit.

C 10 Cinis eſt enim cor ejus, & terra ſupervacua ſpes illius, & luto vilior vita ejus:

11 Quoniam ignoravit qui ſe finxit, & qui inſpiravit illi animam quæ operatur, & qui inſufflavit ei ſpiritum vitalem.

12 Sed & æſtimaverunt luſum eſſe vitam noſtram, & converſationem vitæ compoſitam ad lucrum, & oportere undecumque etiam ex malo acquirere.

13 Hic enim ſcit ſe ſuper omnes delinquere, qui ex terræ materia fragilia vaſa, & ſculptilia fingit.

14 Omnes enim inſipientes, & infelices ſupra modum animæ ſuperbi, ſunt inimici populi tui, & imperantes illi:

15 Quoniam omnia idola nationum deos æſtimaverunt,* quibus neque oculorum uſus eſt ad * Pſ. 113.b.c.
videndum, neque nares ad percipiendum ſpiritum, 134.c.16
neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum, ſed & pedes eorum pigri ad ambulandum.

16 Homo enim fecit illos: & qui ſpiritum mutuatus eſt, is finxit illos. Nemo enim ſibi ſimilem homo poterit Deum fingere. D

17 Cùm enim ſit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim eſt ipſe his quos colit, quia ipſe quidem vixit, cùm eſſet mortalis, illi autem numquam.

18 Sed & animalia miſerrima colunt: inſenſata enim comparata his, illis ſunt deteriora.

19 Sed nec aſpectu aliquis ex his animalibus bona poteſt conſpicere. Effugerunt autem Dei laudem, & benedictionem ejus.

CAPUT XVI.

Ægyptiis ob idololatriam digna paſſis, Hebræi eſcam à Deo acceperunt: caſtigati tamen aliquantum morſu ſerpentum, erecto ſerpente æneo ſanati ſunt à Deo: impij verò morte conſumpti per locuſtas, muſcas, ignémque grandini miſtum: cùm illi accepto manna, ſatiati ſint & confortati.

1 PRopter hæc, & per his ſimilia paſſi ſunt dignè tormenta, & per multitudinem beſtiarum exterminati ſunt. A

2 Pro quibus tormentis benè diſpoſuiſti populum tuum,* quibus dediſti concupiſcentiam de- * Num. 11.g.31
lectamenti ſui, novum ſaporem, eſcam parans eis ortygometram:

3 Ut illi quidem concupiſcentes eſcam propter ea, quæ illis oſtenſa & miſſa ſunt, etiam à neceſſaria concupiſcentia averterentur. Hi autem in brevi inopes facti, novam guſtaverunt eſcam.

4 Oportebat enim illis ſine excuſatione quidem ſupervenire interitum exercentibus tyrannidem: his autem tantùm oſtendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur.

5 * Etenim cùm illis ſupervenit ſæva beſtia- * Num. 21.b.6.
rum ira, morſibus perverſorum colubrorum exterminabantur.

6 Sed non in perpetuum ira tua permanſit, ſed ad correptionem in brevi turbati ſunt, ſignum habentes ſalutis ad commemorationem mandati legis tuæ.

7 Qui enim converſus eſt, non per hoc, quod videbat, ſanabatur, ſed per te omnium ſalvatorem:

8 In hoc autem oſtendiſti inimicis noſtris, quia B
tu es, qui liberas ab omni malo.

9 * Illos enim locuſtarum & muſcarum occide- * Exod. 10.b.4.
runt morſus, & non eſt inventa ſanitas animæ il- 8.f.24.
lorū: quia digni erant ab hujuſmodi exterminari. Apoc. 9.b.7.

10 Filios autem tuos, nec draconum venenatorum vicerunt dentes: miſericordia enim tua adveniens ſanabat illos.

11 In memoria enim ſermonum tuorum examinabantur, & velociter ſalvabantur, ne in altam incidentes oblivionem, non poſſent tuo uti adjutorio.

12 Etenim neque herba, neque malagma ſanavit eos, ſed tuus, Domine, ſermo, qui ſanat omnia.

13 * Tu

Digitized by Google

* Deut. 32. f. 39. 1. Reg. 2. b. 6. Tob. 13. a. 2.

13 * Tu es enim, Domine, qui vitæ & mortis habes poteſtatem, & deducis ad portas mortis, & reducis:

C

14 Homo autem occidit quidem per malitiam, & cùm exierit ſpiritus, non revertetur, nec revocabit animam quæ recepta eſt:

15 Sed tuam manum effugere impoſſibile eſt.

* Exod. 9. e. 23.

16 * Negantes enim te noſſe impij, per fortitudinem brachij tui flagellati ſunt: novis aquis, & grandinibus, & pluviis perſecutionem paſſi, & per ignem conſumpti.

17 Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ omnia extinguit, plus ignis valebat: vindex eſt enim orbis juſtorum.

18 Quodam enim tempore, manſuetabatur ignis, ne comburerentur quæ ad impios miſſa erant animalia: ſed ut ipſi videntes ſcirent, quoniam Dei judicio patiuntur perſecutionem.

19 Et quodam tempore in aqua ſupra virtutem ignis, exardeſcebat undique, ut iniquæ terræ nationem exterminaret.

* Exod. 16. d. 14 Num. 11 b. 7. Pſ. 77. c. 25. Joan. 6. d. 31.

20 * Pro quibus angelorum eſca nutriviſti populum tuum: & paratum panem de cælo præſtitiſti illis ſine labore, omne delectamentum in ſe habentem, & omnis ſaporis ſuavitatem.

21 Subſtantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, oſtendebat: & deſerviens uniuſcujuſque voluntati, ad quod quiſque volebat, convertebatur.

* Exod. 9. e. 24.

22 * Nix autem & glacies ſuſtinebant vim ignis, & non tabeſcebant: ut ſcirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine & pluvia coruſcans.

D

23 Hic autem iterùm ut nutrirentur juſti, etiam ſuæ virtutis oblitus eſt.

24 Creatura enim tibi Factori deſerviens, exardeſcit in tormentum adverſus injuſtos: & lenior fit ad benefaciendum pro his, qui in te confidunt.

25 Propter hoc & tunc in omnia transfigurata, omnium nutrici gratiæ tuæ deſerviebat, ad voluntatem eorum, qui à te deſiderabant:

* Deut. 8. a. 3. Matt. 4. a. 4.

26 Ut ſcirent filij tui, quos dilexiſti Domine, * quoniam non nativitatis fructus paſcunt homines, ſed ſermo tuus hos, qui in te crediderint, cōſervat.

27 Quod enim ab igne non poterat exterminari, ſtatim ab exiguo radio ſolis calefactum tabeſcebat:

28 Ut notum omnibus eſſet, quoniam oportet prævenire ſolem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te adorare.

29 Ingrati enim ſpes tamquā hybernalis glacies tabeſcet, & diſperiet tamquam aqua ſupervacua.

CAPUT XVII.

Ægyptij triduanas paſſi ſunt invincibiles tenebras, cum incredibili timore & horrore: reliqua orbis parte illuſtrata lumine.

A

1 MAgna ſunt enim judicia tua Domine, & inenarrabilia verba tua: propter hoc indiſciplinatæ animæ erraverunt.

* Exod. 10. f. 23.

2 * Dum enim perſuaſum habent iniqui poſſe dominari nationi ſanctæ: vinculis tenebrarum & longæ noctis compediti, incluſi ſub tectis, fugitivi perpetuæ providentiæ jacuerunt.

3 Et dū putant ſe latere in obſcuris peccatis, tenebroſo oblivionis velamento diſperſi ſunt, paventes horrendè, & cū admiratione nimia perturbati.

4 Neque enim quæ continebat illos ſpelunca, ſine timore cuſtodiebat: quoniam ſonitus deſcendens perturbabat illos, & perſonæ triſtes illis apparentes pavorem illis præſtabant.

5 Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere, nec ſiderum limpidæ flammæ illuminare poterant illam noctem horrendam.

6 Apparebat autem illis ſubitaneus ignis, timore plenus: & timore perculſi illius, quæ non videbatur, faciei, æſtimabant deteriora eſſe quæ videbantur: B

* Exod. 7. d. 22. 8. b. 7.

7 Et * magicæ artis appoſiti erant deriſus, & ſapientiæ gloriæ correptio cum contumelia.

8 Illi enim qui promittebant timores & perturbationes expellere ſe ab anima languente, hi cum deriſu pleni timore languebant.

9 Nam etſi nihil illos ex monſtris perturbabat: tranſitu animalium & ſerpentium ſibilatione cōmoti, tremebundi peribant: & aërem, quem nulla ratione quis effugere poſſet, negantes ſe videre.

10 Cùm ſit enim timida nequitia, dat teſtimonium condemnationis: ſemper enim præſumit ſæva, perturbata conſcientia. C

11 Nihil enim eſt timor niſi proditio cogitationis auxiliorum.

12 Et dum ab intus minor eſt expectatio, majorem computat inſcientiam ejus cauſæ, de qua tormentum præſtat.

13 Illi autem qui impotentem verè noctem, & ab infirmis, & ab altiſſimis inferis ſupervenientem, eumdem ſomnum dormientes,

14 Aliquando monſtrorum exagitabātur timore, aliquando animæ deficiebāt traductione ſubitaneus enim illis & inſpiratus timor ſupervenerat.

15 Deinde ſi quiſquam ex illis decidiſſet, cuſtodiebatur in carcere ſine ferro recluſus.

16 Si enim ruſticus quis erat, aut paſtor, aut agri laborum operarius præoccupatus eſſet, ineffugibilem ſuſtinebat neceſſitatem. D

17 Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive ſpiritus ſibilans, aut inter ſpiſſos arborum ramos avium ſonus ſuavis, aut vis aquæ decurrentis nimiùm,

18 Aut ſonus validus præcipitatarum petrarum, aut ludentium animalium curſus inviſus, aut mugientium valida beſtiarum vox, aut reſonans de altiſſimis montibus Echo; deficientes faciebant illos præ timore.

19 Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, & non impeditis operibus continebatur.

20 Solis autem illis ſuperpoſita erat gravis nox, imago tenebrarum, quæ ſuperventura illis erat. Ipſi ergo ſibi erant graviores tenebris.

CAPUT XVIII.

Hebræi luce gaudent, & ducatum columnæ ignis accipiunt: occiduntur omnia Ægypti primogenita ab Angelo: Hebræi in ſeditione Core iram Dei provocant: ſed in medio incendij liberantur, offerente Aaron incenſum, & pro multitudine deprecante.

1 SAnctis autem tuis maxima erat lux, & horum quidem vocem audiebant, ſed figuram A

Exod. 13. f. 21. e. 1.

ram non videbant. Et quia non & ipſi eadem
paſſi erant, magnificabant te.
2 Et qui antè læſi erant, quia non lædebantur,
gratias agebant: & ut eſſet differentia, donum
petebant.
* Exod. 14.f.24. Pſ. 77.b.14. 104.d.39. 3 * Propter quod ignis ardentem columnam
ducem habuerunt ignotæ viæ, & ſolem ſine læ-
ſura boni hoſpitij præſtitiſti.
4 Digni quidem illi carere luce, & pati carce-
rem tenebrarum, qui incluſos cuſtodiebant filios
tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen
ſæculo dari.
* Exod. 1.c.16. * Exod. 2.a.3. * Exod. 14.f.27. 5 * Cùm cogitarent juſtorum occidere infan-
tes: & * uno expoſito filio, & liberato, in traductio-
nem illorum, multitudinem filiorum abſtuliſti, &
* pariter illos perdidiſti in aqua valida.
B
6 Illa enim nox antè cognita eſt à patribus no-
ſtris, ut verè ſcientes quibus juramentis credide-
runt, animæquiores eſſent.
7 Suſcepta eſt autem à populo tuo ſanitas qui-
dem juſtorum, injuſtorum autem exterminatio.
8 Sicut enim læſiſti adverſarios: ſic & nos pro-
vocans magnificaſti.
9 Abſconsè enim ſacrificabant juſti pueri bo-
norum, & juſtitiæ legem in concordia diſpoſue-
runt: ſimiliter & bona & mala recepturos juſtos,
patrum jam decantantes laudes.
10 Reſonabat autem inconveniens inimico-
rum vox, & flebilis audiebatur planctus plorato-
rum infantium.
* Exod. 12.e.29. 11 * Simili autem pœna ſervus cum domino
afflictus eſt, & popularis homo regi ſimilia paſſus.
12 Similiter ergo omnes, uno nomine mortis,
mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad
ſepeliendum vivi ſufficiebant: quoniam uno mo-
mento, quæ erat præclarior natio illorum, exter-
minata eſt.
13 De omnibus enim non credentes propter
veneficia, tunc verò primùm cùm fuit exterminiũ
primogenitorum, ſpoponderunt populum Dei eſſe.
C
14 Cùm enim quietum ſilentium contineret
omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet,
15 Omnipotens ſermo tuus de cælo à regalibus
ſedibus, durus debellator in mediam exterminij
terram proſilivit,
16 Gladius acutus inſimulatum imperium tuum
portans, & ſtans replevit omnia morte, & uſque
ad cælum attingebat ſtans in terra.
17 Tunc continuò viſus ſomniorũ malorũ tur-
baverunt illos, & timores ſupervenerunt inſperati.
18 Et alius alibi projectus ſemivivus, propter
quam moriebatur, cauſam demonſtrabat mortis.
19 Viſiones enim, quæ illos turbaverunt, hæc
præmonebant, ne inſcij, quare mala patiebantur,
perirent.
20 Tetigit autem tunc & juſtos tentatio mor-
tis, & commotio in eremo facta eſt multitudinis:
ſed non diu permanſit ira tua.
* Num. 16.g.46. 21 * Properans enim homo ſine querela depre-
D
cari pro populis, proferens ſervitutis ſuæ ſcutum,
orationem & per incenſum deprecationem alle-
gans, reſtitit iræ, & finem impoſuit neceſſitati,
oſtendens quoniam tuus eſt famulus.
22 Vicit autem turbas, non in virtute corporis,
nec armaturæ potentia, ſed verbo illum, qui ſe
vexabat, ſubjecit, juramenta parentum, & teſta-
mentum commemorans.
23 Cùm enim jam acervatim cecidiſſent ſuper
alterutrum mortui, interſtitit, & amputavit impe-
tum, & diviſit illam quæ ad vivos ducebat viam.
24 * In veſte enim poderis, quam habebat, * Exod. 28.b.6.
totus erat orbis terrarum: & parentum magnalia
in quattuor ordinibus lapidum erant ſculpta, &
magnificentia tua in diademate capitis illius ſcul-
pta erat.
25 His autem ceſſit qui exterminabat, & hæc
extimuit, erat enim ſola tentatio iræ ſufficiens.

CAPUT XIX.

Hebræos perſequentes Ægyptij, mari abſorpti ſunt, muſcis & ranis antea vexati; Hebræis verò concupitas carnes accipientibus, impij inhoſpitales percutiuntur cæcitate: elemẽta Deo ſerviunt in afflictione malorum, & obſequio bonorum.

1 IMpiis autem uſque in noviſſimum ſine miſe- A
ricordia ira ſupervenit. Præſciebat enim & fu-
tura illorum:
2 Quoniam cùm ipſi permiſiſſent ut ſe educe-
rent, & cum magna ſolicitudine præmiſiſſent il-
los, conſequebantur illos pœnitentia acti.
3 * Adhuc enim inter manus habentes luctum, * Exod. 14.b.5.
& deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam
ſibi aſſumpſerunt cogitationem inſcientiæ: &
quos rogantes projecerant, hos tamquam fugitivos
perſequebantur:
4 Ducebat enim illos ad hunc finem digna ne-
ceſſitas: & horum, quæ acciderant, commemo-
rationem amittebant, ut quæ deerant tormentis,
repleret punitio:
5 Et populus quidem tuus mirabiliter tranſiret:
illi autem novam mortem invenirent.
6 Omnis enim creatura ad ſuum genus ab ini- B
tio refigurabatur, deſerviens tuis præceptis, ut
pueri tui cuſtodirentur illæſi.
7 Nam nubes caſtra eorum obumbrabat, & ex
aqua quæ antè erat, terra arida apparuit, & in
mari rubro via ſine impedimento, & campus ger-
minans de profundo nimio:
8 Per quem omnis natio tranſivit, quæ tegeba-
tur tua manu, videntes tua mirabilia & monſtra.
9 Tamquam enim equi depaverunt eſcam, &
tamquam agni exultaverunt, magnificantes te
Domine, qui liberaſti illos.
10 Memores enim erant adhuc eorum, quæ in
incolatu illorum facta fuerant, quemadmodũ pro
natione animaliũ eduxit terra muſcas, & pro piſ-
cibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.
11 * Noviſſimè autem viderunt novam crea- * Exod. 16.c.13. Num. 11.g.31. Sup. 16.a.2.
turam avium, cùm adducti concupiſcentia poſtu-
laverunt eſcas epulationis.
12 In allocutione enim deſiderij, aſcendit illis C
de mari ortygometra: & vexationes peccatoribus
ſupervenerunt, non ſine illis, quæ antè facta erant,
argumentis per vim fulminum: juſtè enim patie-
bantur ſecundùm ſuas nequitias.
13 Etenim deteſtabiliorem inhoſpitalitatem
inſtituerunt: alij quidem ignotos non recipiebant
advenas, alij autem bonos hoſpites in ſervitutem
redigebant.
14 Et non ſolùm hæc, ſed & alius quidam reſ-
pectus

Digitized by Google

pectus illorum erat : quoniam inviti recipiebant
extraneos.
15 Qui autem cum lætitia receperunt hos,
qui eiſdem uſi erant juſtitiis, ſæviſſimis afflixerunt
doloribus.
* Gen. 19.c.11. 16 Percuſſi ſunt autem cæcitate : ſicut * illi in
D foribus juſti, cùm ſubitaneis cooperti eſſent tene-
bris, unuſquiſque tranſitum oſtij ſui quærebat.
17 In ſe enim elementa dum convertuntur, ſi-
cut in organo qualitatis ſonus immutatur, & om-
nia ſuum ſonum cuſtodiunt : unde æſtimari ex
ipſo viſu certò poteſt.
18 Agreſtia enim in aquatica convertebantur:
& quæcumque erant natantia, in terram tranſi-
bant.
19 Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem,
& aqua extinguentis naturæ obliviſcebatur.
20 Flammæ econtrariò, corruptibilium anima-
lium non vexaverunt carnes coambulantium,
nec diſſolvebant illam, quæ facilè diſſolvebatur
ſicut glacies, bonam eſcam. In omnibus enim ma-
gnificaſti populum tuum Domine, & honoraſti,
& non deſpexiſti, in omni tempore, & in omni
loco aſſiſtens eis.

IN ECCLESIASTICUM JESU FILII SIRACH PROLOGUS.

MULTORUM nobis, & magnorum, per legem & prophetas, alióſque qui ſecuti ſunt illos, ſapientia demonſtrata eſt : in quibus oportet laudare Iſraël doctrinæ & ſapientiæ cauſa : quia non ſolùm ipſos loquentes neceſſe eſt eſſe peritos, ſed etiam extraneos poſſe & dicentes & ſcribentes doctiſſimos fieri. Avus meus Jeſus, poſtquam ſe ampliùs dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus noſtris traditi ſunt, voluit & ipſe ſcribere aliquid horum, quæ ad doctrinam & ſapientiam pertinent; ut deſiderantes diſcere, & illorum periti facti, magis magíſque attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Horror itaque venire vos cum benevolentia, & attentiori ſtudio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videmur, ſequentes imaginem ſapientiæ, deficere in verborum compoſitione. Nam deficiunt verba Hebraïca, quando fuerint tranſlata ad alteram linguam. Non autem ſolùm hæc, ſed & ipſa lex, & prophetæ, ceteráque aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter ſe dicuntur. Nam in octavo & trigeſimo anno temporibus Ptolemæi Evergetis regis, poſtquam perveni in Ægyptum, & cùm multum temporis ibi fuiſſem, inveni ibi libros relictos, non parvæ neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & neceſſarium putavi & ipſe aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum iſtum : & multa vigilia attuli doctrinam in ſpatio temporis, ad illa quæ ad finem ducunt, librum iſtum dare, & illis qui volunt animum intendere, & diſcere quemadmodum oporteat inſtituere mores, qui ſecundùm legem Domini propoſuerint vitam agere.

ECCLESIASTICUS.

CAPUT PRIMUM.

Sapientia incomprehenſibilis & in creaturis relucens, ab æterno originem à ſolo Deo omnipotente trahit, quam dat diligentibus ac timentibus ipſum: nam timor Domini, qui hic multipliciter commendatur, non ſolùm ſapientiam, ſed & reliquas ſecum affert virtutes : ſimplici autem corde ad Deum accedendum eſt.

A 1 OMNIS ſapientia à Domino Deo
3 Reg. 3 6. 9. 4.4.19. eſt, & cum illo fuit ſemper, & eſt
ante ævum.
2 Arenam maris, & pluviæ guttas,
& dies ſæculi quis dinumeravit? Al-
titudinem cæli, & latitudinem terræ, & profun-
dum abyſſi quis dimenſus eſt?
3 Sapientiam Dei præcedentem omnia quis
inveſtigavit?
4 Prior omnium creata eſt ſapientia, & intel-
lectus prudentiæ ab ævo.
5 Fons ſapientiæ verbum Dei in excelſis, &
ingreſſus illius mandata æterna.
6 Radix ſapientiæ cui revelata eſt, & aſtutias
illius quis agnovit?
7 Diſciplina ſapientiæ cui revelata eſt, & ma-
nifeſtata? & multiplicationem ingreſſus illius
quis intellexit?
8 Unus eſt altiſſimus Creator omnipotens, &
Rex potens, & metuendus nimis, ſedens ſu-
per thronum illius, & dominans Deus.
9 Ipſe creavit illam in Spiritu ſancto, & B

Digitized by Google

vidit, & dinumeravit, & menſus eſt.
10 Et effudit illam ſuper omnia opera ſua, &
ſuper omnem carnem ſecundùm datum ſuum,&
præbuit illam diligentibus ſe.
11 Timor Domini gloria,& gloriatio,& lætitia,
& corona exultationis.
12 Timor Domini delectabit cor, & dabit læ-
titiam,& gaudium, & longitudinem dierum.
13 Timenti Dominum benè erit in extremis,
& in die defunctionis ſuæ benedicetur.
14 Dilectio Dei honorabilis ſapientia.
15 Quibus autem apparuerit in viſu,diligunt
eam in viſione,& in agnitione magnalium ſuorũ.
* Pſ.110 d.10. 16 * Initium ſapientiæ,timor Domini,& cum
Prov.1. fidelibus in vulva cõcreatus eſt,cum electis femi-
a.7. 9.c. 10. nis graditur,& cum juſtis & fidelibus agnoſcitur.
C 17 Timor Domini,ſcientiæ religioſitas.
18 Religioſitas cuſtodiet & juſtificabit cor,ju-
cunditatem atque gaudium dabit.
19 Timenti Dominum benè erit: & in diebus
conſummationis illius benedicetur.
20 Plenitudo ſapientiæ eſt timere Deum, &
A plenitudo à fructibus illius.
21 Omnem domum illius implebit à generatio-
nibus, & receptacula à theſauris illius.
22 Corona ſapientiæ, timor Domini, replens
pacem, & ſalutis fructum:
23 Et vidit,& dinumeravit eam:utraque autem
ſunt dona Dei.
24 Scientiam, & intellectum prudentiæ ſapien-
tia compartietur:& gloriam tenentium ſe,exaltat.
25 Radix ſapientiæ eſt timere Dominum:& ra-
mi illius longævi.
26 In theſauris ſapientiæ intellectus, & ſcien-
tiæ religioſitas: execratio autem peccatoribus
ſapientia.
27 Timor Domini expellit peccatum:
28 Nam qui ſine timore eſt, non poterit juſti-
ficari: iracundia enim animoſitatis illius,ſubver-
ſio illius eſt.
29 Uſque in tempus ſuſtinebit patiens, & po-
ſteà redditio jucunditatis.
D 30 Bonus ſenſus uſque in tempus abſcondet
verba illius, & labia multorum enarrabunt ſen-
ſum illius.
31 In theſauris ſapiẽtiæ ſignificatio diſciplinæ,
32 Execratio autem peccatori, cultura Dei.
33 Fili concupiſcens ſapientiam, conſerva ju-
ſtitiam,& Deus præbebit illam tibi.
34 Sapientia enim & diſciplina timor Domi-
ni: & quod beneplacitum eſt illi,
35 Fides, & manſuetudo, & adimplebit the-
ſauros illius.
36 Ne ſis incredibilis timori Domini: & ne
acceſſeris ad illum duplici corde.
37 Ne fueris hypocrita in conſpectu homi-
num, & non ſcandalizeris in labiis tuis.
38 Attende in illis, ne fortè cadas,& adducas
animæ tuæ inhonorationem,& revelet Deus abſ-
conſa tua, & in medio ſynagogæ elidat te:
39 Quoniam acceſſiſti malignè ad Dominum,
& cor tuum plenum eſt dolo & fallacia.

Caput II.

Deo ſerviturus ſtet in juſtitia, Dei timore & patientia; timentes verò Deum credant,fidántque in illum, & maximos hinc fructus accipient: væ autem incredulis & impatientibus: effectus quoque divini timoris explicantur.

1 Fili accedens ad ſervitutem Dei, ſta in juſti- A
tia, & timore, & præpara animam tuam ad Matt.4. a.1.
tentationem. 2.Tim.3 c.12.
2 Deprime cor tuum, & ſuſtine: inclina au-
rem tuam, & ſuſcipe verba intellectus: & ne fe-
ſtines in tempore obductionis.
3 Suſtine ſuſtentationes Dei:conjungere Deo,
& ſuſtine,ut creſcat in noviſſimo vita tua.
4 Omne, quod tibi applicitum fuerit, accipe:
& in dolore ſuſtine,& in humilitate tua patien-
tiam habe:
5 * Quoniam in igne probatur aurum & ar- * Sap.3. a.6.
gentum, homines verò receptibiles in camino
humiliationis.
6 Crede Deo,& recuperabit te: & dirige viam B
tuam, & ſpera in illum.
Serva timorem illius,& in illo veteraſce.
7 Metuentes Dominum ſuſtinete miſericor-
diam ejus: & non deflectatis ab illo ne cadatis.
8 Qui timetis Dominum, credite illi: & non
evacuabitur merces veſtra.
9 Qui timetis Dominum, ſperate in illum: &
in oblectationem veniet vobis miſericordia.
10 Qui timetis Dominum,diligite illum, & il-
luminabuntur corda veſtra.
11 Reſpicite filij nationes hominum:& ſcitote
quia nullus ſperavit in Domino, & confuſus eſt.
12 * Quis enim permanſit in mandatis ejus,& * Pſ.30. a.1.
derelictus eſt?aut quis invocavit eum, & deſpe-
xit illum?
13 Quoniam pius & miſericors eſt Deus,& re- C
mittet in die tribulationis peccata: & protector
eſt omnibus exquirentibus ſe in veritate,
14 Væ duplici corde, & labiis ſceleſtis, & ma-
nibus malefacientibus, & peccatori * terram in- * 3.Reg. 18.d.21
gredienti duabus viis.
15 Væ diſſolutis corde, qui non credunt Deo:
& ideò non protegentur ab eo.
16 Væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiam, &
qui dereliquerunt vias rectas, & diverterunt in
vias pravas.
17 Et quid facient, cùm inſpicere cœperit Do-
minus?
18 Qui timent Dominum,non erunt incredi-
biles verbo illius: & * qui diligunt illum,conſer- * Joan. 14.c.23.
vabunt viam illius.
19 Qui timent Dominum, inquirent quæ be- D
neplacita ſunt ei: & qui diligunt eum,replebun-
tur lege ipſius.
20 Qui timent Dominum, præparabunt corda
ſua,& in cõſpectu illius ſanctificabũt animas ſuas.
21 Qui timent Dominum,cuſtodiunt mandata
illius,& patientiam habebunt uſque ad inſpectio-
nem illius,
22 Dicentes: Si pœnitentiam non egerimus,
incidemus in manus Domini, & non in manus
hominum.
23 Secundùm enim magnitudinem ipſius, ſic
& miſericordia illius cum ipſo eſt.

Caput

Digitized by Google

Caput III.

Honor parentum multiplicem Dei meretur benedictionem, & inhonoratio maledictionem: modeſtia animi laudatur contra curioſitatem: & cor durum, nequam & ſuperbum vituperatur, laudato ſapiente & eleemoſynam tribuente.

A 1 Filij ſapientiæ, eccleſia juſtorum: & natio illorum, obedientia & dilectio.

2 Iudicium patris audite filij, & ſic facite ut ſalvi ſitis.

3 Deus enim honoravit patrem in filiis, & judicium matris exquirens, firmavit in filios.

4 Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, & continebit ſe ab illis, & in oratione dierum exaudietur.

5 Et ſicut qui theſaurizat, ita & qui honorificat matrem ſuam.

6 Qui honorat patrem ſuum, jucundabitur in filiis, & in die orationis ſuæ exaudietur.

B 7 Qui honorat patrem ſuum, vita vivet longiore: & qui obedit patri, refrigerabit matrem.

8 Qui timet Dominum, honorat parentes, & quaſi dominis ſerviet his, qui ſe genuerunt.

* Exod. 20. c. 12. Deut. 5. b. 16 Matt. 15. a. 4. Mar. 7. b. 10. Eph. 6. a. 2. 9 * In opere & ſermone, & omni patientia honora patrem tuum,

10 Ut ſuperveniat tibi benedictio ab eo, & benedictio illius in noviſſimo maneat.

* Gen. 27. d. 27. 49. a. 2. 11 * Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem* matris eradicat fundamenta.

12 Ne glorieris in contumelia patris tui: non enim eſt tibi gloria, ejus confuſio.

13 Gloria enim hominis ex honore patris ſui, & dedecus filij pater ſine honore.

14 Fili ſuſcipe ſenectam patris tui, & non contriſtes eum in vita illius:

15 Et ſi defecerit ſenſu, veniam da, & ne ſpernas eum in virtute tua: eleemoſyna enim patris non erit in oblivione.

16 Nam pro peccato matris reſtituetur tibi bonum,

17 Et in juſtitia ædificabitur tibi, & in die tribulationis commemorabitur tui: & ſicut in ſereno glacies, ſolventur peccata tua.

18 Quàm malæ famæ eſt, qui derelinquit patrem: & eſt maledictus à Deo, qui exaſperat matrem.

C 19 Fili in manſuetudine opera tua perfice, & ſuper hominum gloriam diligêris.

* Phil. 2. a. 3. 20 * Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam:

21 Quoniam magna potentia Dei ſolius, & ab humilibus honoratur.

* Prov. 25. d. 27. 22 * Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris: ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper, & in pluribus operibus ejus ne fueris curioſus.

23 Non eſt enim tibi neceſſarium, ea quæ abſcondita ſunt, videre oculis tuis.

24 In ſupervacuis rebus noli ſcrutari multipliciter, & in pluribus operibus ejus nõ eris curioſus.

25 Plurima enim ſuper ſenſum hominum oſtenſa ſunt tibi.

26 Multos quoque ſupplantavit ſuſpicio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus illorum.

27 Cor durum habebit malè in noviſſimo: & qui amat periculum, in illo peribit.

28 Cor ingrediens duas vias, non habebit ſucceſſus, & pravus corde in illis ſcandalizabitur. D

29 Cor nequam gravabitur in doloribus, & peccator adjiciet ad peccandum.

30 Synagogæ ſuperborum non erit ſanitas: frutex enim peccati radicabitur in illis, & non intelligetur.

31 Cor ſapientis intelligitur in ſapientia, & auris bona audiet cum omni concupiſcentia ſapientiam.

32 Sapiẽs cor & intelligibile abſtinebit ſe à peccatis, & in operibus juſtitiæ ſucceſſus habebit.

33 * Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis: * Dan. 4. e. 24.

34 Et Deus proſpector eſt ejus qui reddit gratiam: meminit ejus in poſterum, & in tempore caſus ſui inveniet firmamentum.

Caput IV.

Ad opera miſericordiæ & ſapientiam multipliciter hortatur, hujus oſtendens utilitates: confuſio bona & mala: non occultanda ſapientia, nec veritati contradicendum, pro juſtitia certandum: verbo tuo opus reſpondeat: ſis humanus erga ſubditos, & non avarus.

1 Filli eleemoſynam pauperis ne defraudes, & A
oculos tuos ne tranſvertas à paupere. Tob. 4. b. 7.

2 Animam eſurientem ne deſpexeris: & non exaſperes pauperem in inopia ſua.

3 Cor inopis ne afflixeris, & non protrahas datum anguſtianti.

4 Rogationem contribulati ne abjicias: & non avertas faciem tuam ab egeno.

5 Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram & nõ relinquas quærẽtibus tibi retrò maledicere:

6 Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum, qui fecit illum.

7 Congregationi pauperum affabilem te facito, & presbytero humilia animam tuam, & magnato humilia caput tuum.

8 Declina pauperi ſine triſtitia aurem tuam, & B
redde debitum tuum, & reſponde illi pacifica in manſuetudine.

9 Libera eum, qui injuriam patitur de manu ſuperbi: & non acidè feras in anima tua.

10 In judicando eſto pupillis miſericors ut pater, & pro viro matri illorum:

11 Et eris tu velut filius Altiſſimi obediens, & miſerebitur tui magis quàm mater.

12 Sapientia filiis ſuis vitam inſpirat, & ſuſcipit inquirentes ſe, & præibit in via juſtitiæ.

13 Et qui illam diligit, diligit vitam: & qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem ejus.

14 Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: & quò introibit, benedicet Deus.

15 Qui ſerviunt ei, obſequentes erunt ſancto, & eos, qui diligunt illam, diligit Deus,

16 Qui audit illam, judicabit Gentes: & qui intuetur illam, permanebit confidens.

17 Si crediderit ei, hereditabit illam, & erunt in confirmatione creaturæ illius.

18 Quoniam in tentatione ambulat cum eo, & C
in primis eligit eum.

19 Timorem

Digitized by Google

19 Timorem & metum, & probationem inducet ſuper illum: & cruciabit illum in tribulatione doctrinæ ſuæ, donec tentet eum in cogitationibus ſuis, & credat animæ illius.

20 Et firmabit illum, & iter adducet directum ad illum, & lætificabit illum,

21 Et denudabit abſconſa ſua illi, & theſaurizabit ſuper illum ſcientiã & intellectum juſtitiæ.

22 Si autem oberraverit, derelinquet eum, & tradet eum in manus inimici ſui.

23 Fili conſerva tempus, & devita à malo.

24 Pro anima tua ne confundaris dicere verũ.

25 Eſt enim confuſio adducens peccatum, & eſt confuſio adducens gloriam & gratiam.

26 Ne accipias faciem adverſus faciem tuam, nec adverſus animam tuam mendacium.

27 Ne reverearis proximum tuum in caſu ſuo:

D 28 Nec retineas verbum in tempore ſalutis. Non abſcondas ſapientiam tuam in decore ſuo.

29 In lingua enim ſapientia dignoſcitur: & ſenſus, & ſcientia, & doctrina in verbo ſenſati, & firmamentum in operibus juſtitiæ.

30 Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confundere.

31 Non confundaris confiteri peccata tua, & ne ſubjicias te omni homini pro peccato.

32 Noli reſiſtere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvij.

33 Pro juſtitia agonizare pro anima tua, & uſque ad mortem certa pro juſtitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos.

34 Noli citatus eſſe in lingua tua, & inutilis, & remiſſus in operibus tuis.

35 Noli eſſe ſicut leo in domo tua, evertens domeſticos tuos, & opprimens ſubjectos tibi.

36 Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum. & ad dandum collecta.

Caput V.

Non permanendum in peccato ob confidentiam divitiarum, juventutis, fortitudinis aut miſericordiæ Domini: ne ſis vagus, ſed firmus & manſuetus in via Domini, & cordatus in verbis: ne ſis ſuſurro aut bilinguis.

A 1 NOli attendere ad poſſeſſiones iniquas, & ne dixeris: Eſt mihi ſufficiens vita: nihil enim proderit in tempore vindictæ & obductionis.

2 Ne ſequaris in fortitudine tua concupiſcentiam cordis tui:

3 Et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me ſubjiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit.

B 4 Ne dixeris: Peccavi, & quid mihi accidit triſte? Altiſſimus enim eſt patiens redditor.

5 De propitiato peccato noli eſſe ſine metu, neque adjicias peccatum ſuper peccatum.

6 Et ne dicas: Miſeratio Domini magna eſt, multitudinis peccatorum meorum miſerebitur.

* Prov. 10.16. 7 * Miſericordia enim & ira ab illo citò proximant, & in peccatores reſpicit ira illius.

8 Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.

9 Subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.

10 * Noli anxius eſſe in divitiis injuſtis: non enim proderunt tibi in die obductionis & vindictæ. C * Prov. 11.a.4. d.28.

11 Non ventiles te in omnem ventum, & non eas in omnem viam, ſic enim omnis peccator probatur in duplici lingua.

12 Eſto firmus in via Domini, & in veritate ſenſus tui & ſcientia, & proſequatur te verbum pacis & juſtitiæ.

13 Eſto manſuetus ad audiendum verbum, ut intelligas: & cum ſapientia proferas reſponſum verum.

14 Si eſt tibi intellectus, reſponde proximo: ſin autem, ſit manus tua ſuper os tuum, ne capiaris in verbo indiſciplinato, & confundaris. D

15 Honor & gloria in ſermone ſenſati, lingua verò imprudentis ſubverſio eſt ipſius.

16 Non appelleris ſuſurro, & lingua tua ne capiaris, & confundaris.

17 Super furem enim eſt confuſio & pœnitentia, & denotatio peſſima ſuper bilinguem: ſuſurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia.

18 Juſtifica puſillum, & magnum ſimiliter.

Caput VI.

Proximi dilectionem repellunt improperium, invidia, ac ſerpcitas: quam juvant dulcedo in verbis & pacifica converſatio: multiplices ſunt amici, ſed verus amicus non poteſt ſatis æſtimari: quantum diligenda & conſervanda ſit ſapientia: quærenda eſt prudentium ſocietas, & ſervanda Dei præcepta.

1 NOli fieri pro amico inimicus proximo: improperium enim & contumeliã malus hereditabit, & omnis peccator invidus & bilinguis. A

2 * Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus: ne fortè elidatur virtus tua per ſtultitiam, * Rom. 12.d.16. Phil.2.a.3.

3 Et folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo.

4 Anima enim nequam diſperdet qui ſe habet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in ſortem impiorum.

5 Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis in bono homine abundat.

6 Multi pacifici ſint tibi, & conſiliarius ſit tibi unus de mille.

7 Si poſſides amicum, in tentatione poſſide eum, & ne facilè credas ei.

8 Eſt enim amicus ſecundùm tempus ſuum, & non permanebit in die tribulationis. B

9 Et eſt amicus qui convertitur ad inimicitiam: & eſt amicus qui odium & rixam & convitia denudabit.

10 Eſt autem amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die neceſſitatis.

11 Amicus ſi permanſerit fixus, erit tibi quaſi coæqualis, & in domeſticis tuis fiducialiter aget:

12 Si humiliaverit ſe contra te, & à facie tua abſconderit ſe, unanimem habebis amicitiam bonam.

13 Ab inimicis tuis ſeparare, & ab amicis tuis attende.

14 Amicus fidelis, protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit theſaurum.

15 Amico fideli nulla eſt comparatio, & non eſt digna

Digitized by Google

digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius.

16 Amicus fidelis,medicamentum vitæ & immortalitatis: & qui metuunt Dominum, invenient illum.

17 Qui timet Deum,æquè habebit amicitiam bonam: Quoniam ſecundùm illum erit amicus illius.

18 Fili à juventute tua excipe doctrinam,& uſque ad canos invenies ſapientiam.

19 Quaſi is qui arat,& ſeminat,accede ad eam, & ſuſtine bonos fructus illius.

C 20 In opere enim ipſius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus illius.

21 Quàm aſpera eſt nimiùm ſapientia indoctis hominibus, & non permanebit in illa excors.

22 Quaſi lapidis virtus probatio erit in illis, & non demorabuntur projicere illam.

23 Sapientia enim doctrinæ ſecundùm nomen eſt ejus, & non eſt multis manifeſta: quibus autem cognita eſt, permanet uſque ad conſpectum Dei.

24 Audi fili, & accipe conſilium intellectus, & ne abjicias conſilium meum.

25 Injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum:

26 Subjice humerum tuum, & porta illam, & ne acedieris vinculis ejus.

27 In omni animo tuo accede ad illam, & in omni virtute tua conſerva vias ejus.

28 Inveſtiga illam, & manifeſtabitur tibi, & continens factus ne derelinquas eam:

29 In noviſſimis enim invenies requiem in ea, & convertetur tibi in oblectationem.

D 30 Et erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, & baſes virtutis, & torques illius in ſtolam gloriæ:

31 Decor enim vitæ eſt in illa, & vincula illius alligatura ſalutaris.

32 Stolam gloriæ indues eam,& coronam gratulationis ſuperpones tibi.

33 Fili, ſi attenderis mihi,diſces: & ſi accommodaveris animum tuum, ſapiens eris.

34 Si inclinaveris aurem tuam,excipies doctrinam: & ſi dilexeris audire, ſapiens eris.

*Inf. 8. b. 9. 35 * In multitudine presbyterorum prudentium ſta, & ſapientiæ illorum ex corde conjungere, ut omnem narrationem Dei poſſis audire,& proverbia laudis non effugiant à te.

36 Et ſi videris ſenſatum, evigila ad eum, & gradus oſtiorum illius exterat pes tuus.

*Pſal. 1. a. 2. 37 * Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius maximè aſſiduus eſto:& ipſe dabit tibi cor, & concupiſcentia ſapientiæ dabitur tibi.

Caput VII.

Abſtinendum à malis: vetantur ambitio, præſumptio, puſillanimitas, mendacium, verboſitas coram presbyteris, & præſumptio in oblationibus: laus agriculturæ, bona mulieris & ſervi frugi: parentes filios erudiant, & filias elocent: filij honorent parentes: Deus ac ſacerdotes ipſius honorandi: ad opera miſericordiæ hortatur, & ad memoriam noviſſimorum.

A 1 NOli facere mala, & non te apprehendent.

2 Diſcede ab iniquo,& deficiêt mala abs te.

3 Fili, non ſemines mala in ſulcis injuſtitiæ: & non metes ea in ſeptuplum.

4 Noli quærere à domino ducatum, neque à rege cathedram honoris.

5 * Non te juſtifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipſe eſt: & penes regem noli velle videri ſapiens. *Iob. 9. a. 21. 20. Pſal. 142. a. 2. Eccl. 7. b. 17. Luc. 18. c. 11.

6 Noli quærere fieri judex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne fortè extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in æquitate tua.

7 Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in populum.

8 * Neque alliges duplicia peccata, nec enim in uno eris immunis. *Inf. 12. b. 7.

9 Noli eſſe puſillanimis in animo tuo:

10 Exorare, & facere eleemoſynam ne deſpicias.

11 Ne dicas: In multitudine munerum meorum reſpiciet Deus, & offerente me Deo altiſſimo, munera mea ſuſcipiet. B

12 Non irrideas hominem in amaritudine animæ: *eſt enim qui humiliat & exaltat, circumſpector Deus. *1. Reg. 2. b. 7.

13 Noli arare mendacium adverſus fratrem tuum: neque in amicum ſimiliter facias.

14 Noli velle mentiri omne mendacium: aſſiduitas enim illius non eſt bona.

15 Noli verboſus eſſe in multitudine presbyterorum, & non iteres verbum in oratione tua.

16 Non oderis laborioſa opera,& ruſticationem creatam ab Altiſſimo.

17 Non te reputes in multitudine indiſciplinatorum.

18 Memento iræ, quoniam non tardabit.

19 Humilia valdè ſpiritum tuum: quoniam vindicta carnis impij, ignis & vermis.

20 Noli prævaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem chariſſimum auro ſpreveris.

21 Noli diſcedere à muliere ſenſata & bona, quam ſortitus es in timore Domini: gratia enim verecundiæ illius ſuper aurum. C

22 * Non lædas ſervum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam ſuam. *Levit. 19. c. 13.

23 Servus ſenſatus ſit tibi dilectus quaſi anima tua, non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum.

24 Pecora tibi ſunt? attende illis: & ſi ſunt utilia, perſeverent apud te.

25 Filij tibi ſunt? erudi illos, & curva illos à pueritia illorum.

26 Filiæ tibi ſunt? ſerva corpus illarum,& non oſtendas hilarem faciem tuam ad illas.

27 Trade filiam, & grande opus feceris,& homini ſenſato da illam.

28 Mulier ſi eſt tibi ſecundùm animam tuam, non projicias illam: & odibili non credas te. In toto corde tuo

29 * Honora patrem tuum, & gemitus matris tuæ ne obliviſcaris. *Tob. 4. a. 3.

D 30 Memento quoniam niſi per illos natus non fuiſſes: & retribue illis, quomodo & illi tibi.

31 In tota anima tua time Dominum,& ſacerdotes illius ſanctifica.

32 In

Digitized by Google

32 In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: & miniſtros ejus ne derelinquas.

* Deut. 11.c.18. 33 * Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica ſacerdotes, & propurga te cum brachiis.

* Levit. 2.a.3. Num. 18.c.15 34 Da illis partem,* ſicut mandatum eſt tibi, primitiarum & purgationis:& de negligentia tua purga te cum paucis.

35 Datum brachiorum tuorum & ſacrificium ſanctificationis offeres Domino, & initia ſanctorum:

36 Et pauperi porrige manum tuam,ut perficiatur propitiatio & benedictio tua.

37 Gratia dati in conſpectu omnis viventis, & mortuo non prohibeas gratiam.

* Rom. 12.c.15. * Matt. 25.c.36. 38 * Non deſis plorantibus in conſolatione, & cum lugentibus ambula.

39 * Non te pigeat viſitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis.

40 In omnibus operibus tuis memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis.

Caput VIII.

Non contendendum cum potente,locuplete, linguato, indocto: non deſpiciendus pœnitens, nec ſenex:de mortuo inimico ne gaudeas:audiendi ſeniores, arguendi peccatores & contumelioſi: fœnerari:ſpondere:contra judicem:cum audace: cum iracundo: cum fatuis: cum extraneo.

A 1 NOn litiges cum homine potente, ne fortè incidas in manus illius.

* Matt. 15.c.25. * Inf.31. a.6. 2 * Non contendas cum viro locuplete,ne fortè contra te conſtituat litem tibi.

3 * Multos enim perdidit aurum & argentum, & uſque ad cor regum extendit & convertit.

4 Non litiges cum homine linguato, & non ſtrues in ignem illius ligna.

5 Non communices homini indocto, ne malè de progenie tua loquatur.

* 2.Cor. 2.b.6. Gal. 6. a.1. * Lev. 19.f.32. 6 Ne deſpicias hominem avertentem ſe à peccato, * neque improperes ei. memento quoniam omnes in correptione ſumus.

7 * Ne ſpernas hominem in ſua ſenectute: etenim ex nobis ſeneſcunt.

8 Noli de mortuo inimico tuo gaudere: ſciens quoniam omnes morimur; & in gaudium nolumus venire.

B

* Sup.6. d.35. 9 * Ne deſpicias narrationem presbyterorum ſapientium, & in proverbiis eorum converſare.

10 Ab ipſis enim diſces ſapientiam, & doctrinam intellectus,& ſervire magnatis ſine querela.

11 Non te prætereat narratio ſeniorum: ipſi enim didicerunt à patribus ſuis:

12 Quoniam ab ipſis diſces intellectum, & in tempore neceſſitatis dare reſponſum.

13 Non incendas carbones peccatorum arguens eos, & ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.

14 Ne contra faciem ſtes contumelioſi, ne ſedeat quaſi inſidiator ori tuo.

* Inf. 29.a.4. 15 * Noli fœnerari homini fortiori te:quòd ſi fœneraveris,quaſi perditum habe.

C

16 Non ſpondeas ſuper virtutem tuam:quòd ſi ſpoponderis, quaſi reſtituens cogita.

17 Non judices contra judicem: quoniam ſecundùm quod juſtum eſt judicat.

* Gen.4. b.8. 18 * Cum audace non eas in via, ne fortè gravet mala ſua in te: ipſe enim ſecundùm voluntatem ſuam vadit,& ſimul cum ſtultitia illius peries.

19 * Cum iracundo non facies rixam, & cum audace non eas in deſertum:quoniam quaſi nihil eſt ante illum ſanguis,& ubi non eſt adjutorium, elidet te. * Prov. 22.d.24. D

20 Cum fatuis conſilium non habeas:non enim poterunt diligere niſi quæ eis placent.

21 Coram extraneo ne facias conſilium: neſcis enim quid pariet.

22 Non omni homini cor tuum manifeſtes:ne fortè inferat tibi gratiam falſam, & convitietur tibi.

Caput IX.

Quàm ſit prudenter cum mulieribus agendum, & quàm ſit ſocietas & affectus earum viris pericloſa: amicus antiquus ſervandus:peccatoris gloria non zelanda:abſis ab homine poteſtatem occidendi habente: cum ſapientibus tractandum, & Deus præ oculis habendus.

1 NOn zeles mulierem ſinus tui, ne oſtendat ſuper te malitiam doctrinæ nequam. A

2 Non des mulieri poteſtatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, & confundaris.

3 Ne reſpicias mulierem multivolam: ne fortè incidas in laqueos illius.

4 Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis: nec audias illam,ne fortè pereas in efficacia illius.

5 * Virginem ne conſpicias, ne fortè ſcandalizeris in decore illius. * Gen.6. a.2.

6 * Ne des fornicariis animam tuam in ullo:ne perdas te,& hereditatem tuam. * Prov. 5.a.2.

7 Noli circumſpicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius.

8 * Averte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam. * Gen. 34.a.2. 2.Reg. 11.a.4. 11.a.1. Matth. 5.d.28.

9 Propter ſpeciem mulieris multi perierunt:& ex hoc concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit.

10 Omnis mulier, quæ eſt fornicaria, quaſi ſtercus in via conculcabitur. B

11 Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti ſunt. colloquium enim illius quaſi ignis exardeſcit.

12 Cum aliena muliere ne ſedeas omnino,nec accumbas cum ea ſuper cubitum:

13 Et non alterceris cum illa in vino, ne fortè declinet cor tuum in illam,& ſanguine tuo labaris in perditionem.

14 Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit ſimilis illi. C

15 Vinum novum, amicus novus: veteraſcet, & cum ſuavitate bibes illud.

16 * Non zeles gloriam & opes peccatoris:non enim ſcis quæ futura ſit illius ſubverſio. * Iudic. 9.a. 2.Reg. 15.b.10

17 Non placeat tibi injuria injuſtorum, ſciens quoniam uſque ad inferos non placebit impius.

18 Longè abeſto ab homine poteſtatem habēte occidendi,& non ſuſpicaberis timorem mortis.

19 Et ſi acceſſeris ad illum, noli aliquid committere, ne fortè auferat vitam tuam.

20 Communionem mortis ſcito: quoniam in medio laqueorum ingredieris,& ſuper dolentium arma ambulabis. D

21 Secundùm virtutem tuam cave te à proximo tuo,& cum ſapientibus & prudentibus tracta.

22 Viri

Digitized by Google

22 Viri juſti ſint tibi convivæ, & in timore Dei ſit tibi gloriatio,

23 Et in ſenſu ſit tibi cogitatus Dei, & omnis enarratio tua in præceptis Altiſſimi.

24 In manu artificum opera laudabuntur, & princeps populi in ſapientia ſermonis ſui, in ſenſu verò Seniorum verbum.

25 Terribilis eſt in civitate ſua homo linguoſus: & temerarius in verbo ſuo odibilis erit.

CAPUT X.

Sapiens judex, utilis; inſipiens, pernicioſus: rectorem ſubditi imitantur: omnia in manu Dei: injuria obliviſcendum: deteſtatio ſuperbia, injuſtitia, contumelia, avaritia: homo brevis vita poſt mortem vermis: diſceſſus à Deo cauſa eſt ſuperbia: gentes ob ſuperbiam à Deo perdita: laus timoris Dei: non deſpiciendus pauper juſtus, nec dives peccator honorandus: anima in manſuetudine ſervanda.

A 1 JUdex ſapiens judicabit populum ſuum, & principatus ſenſati ſtabilis erit.

* Prov. 29.b.14. 2 * Secundùm judicem populi, ſic & miniſtri ejus: & qualis rector eſt civitatis, tales & inhabitantes in ea.

* 3.Reg. 12.c.13. 3 * Rex inſipiens perdet populum ſuum: & civitates inhabitabuntur per ſenſum potentium.

4 In manu Dei poteſtas terræ: & utilem rectorem ſuſcitabit in tempus ſuper illam.

5 In manu Dei proſperitas hominis, & ſuper faciem ſcribæ imponet honorem ſuum.

* Levi. 19.c.13. 6 Omnis injuriæ proximi ne memineris, * & nihil agas in operibus injuriæ.

7 Odibilis coram Deo eſt & hominibus ſuperbia: & execrabilis omnis iniquitas gentium.

* Dan. 4.c.14. 8 * Regnum à gente in gentem transfertur propter injuſtitias, & injurias, & contumelias, & diverſos dolos.

9 Avaro autem nihil eſt ſceleſtius. Quid ſuperbit terra & cinis?

B 10 Nihil eſt iniquius quàm amare pecuniam. hic enim & animam ſuam venalem habet: quoniam in vita ſua projecit intima ſua.

11 Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum.

12 Brevem languorem præcidit medicus: ſic & rex hodie eſt & cras morietur.

13 Cùm enim morietur homo, hereditabit ſerpentes, & beſtias, & vermes.

14 Initium ſuperbiæ hominis, apoſtatare à Deo:

15 Quoniam ab eo, qui fecit illum, receſſit cor ejus. quoniam initium omnis peccati eſt ſuperbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, & ſubvertet eum in finem.

C 16 Propterea exhonoravit Dominus conventus malorum, & deſtruxit eos uſque in finem.

17 Sedes ducum ſuperborum deſtruxit Deus, & ſedere fecit mites pro eis.

18 Radices gentium ſuperbarum areſecit Deus, & plantavit humiles ex ipſis gentibus.

19 Terras gentium evertit Dominus, & perdidit eas uſque ad fundamentum.

20 Areſecit ex ipſis, & diſperdidit eos, & ceſſare fecit memoriam eorum à terra.

21 Memoriam ſuperborum perdidit Deus, & reliquit memoriam humilium ſenſu.

22 Non eſt creata hominibus ſuperbia; neque iracundia nationi mulierum.

23 Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum: ſemen autem hoc exhonorabitur, quod præterit mandata Domini.

24 In medio fratrum rector illorum in honore: & qui timent Dominum, erunt in oculis illius.

25 Gloria divitum, honoratorum, & pauperum, timor Dei eſt:

26 Noli deſpicere hominem juſtum pauperem, & noli magnificare virum peccatorem divitem.

27 Magnus, & judex, & potens eſt in honore: D
& non eſt major illo, qui timet Deum.

28 * Servo ſenſato liberi ſervient: * & vir prudens & diſciplinatus non murmurabit correptus, & inſcius non honorabitur. * Prov. 17.a.2. * 2.Reg. 12.c.13.

29 Noli extollere te in faciendo opere tuo, & noli cunctari in tempore anguſtiæ.

30 * Melior eſt qui operatur, & abundat in omnibus, quàm qui gloriatur, & eget pane. * Prov. 12.b.9.

31 Fili in manſuetudine ſerva animam tuam, & da illi honorem ſecundùm meritum ſuum.

32 Peccantem in animam ſuam quis juſtificabit? & quis honorificabit exhonorantem animam ſuam?

33 Pauper gloriatur per diſciplinam & timorem ſuum: & eſt homo qui honorificatur propter ſubſtantiam ſuam.

34 Qui autem gloriatur in paupertate, quantò magis in ſubſtantia? & qui gloriatur in ſubſtantia, paupertatem vereatur.

CAPUT XI.

Sapientia humiliati: ex ſpecie nemo judicandus: de veſtitu & honore non gloriandum: de re interrogandum ante judicium: non cumulanda temporalia, nec in illis fidendum aut gloriandum: bona & mala à Deo: & bonorum & malorum memor ſis: in domum non quivis inducendus, & ab inſidiis doloſi cavendum.

1 SApientia humiliati exaltabit caput illius, & A
in medio magnatorum cõſedere illum faciet. Gen. 41. e. 40. Dan. 6. a. 3. Joan. 7. c. 18.

2 Non laudes virum in ſpecie ſua, neque ſpernas hominem in viſu ſuo.

3 Brevis in volatilibus eſt apis, & initium dulcoris habet fructus illius.

4 * In veſtitu ne glorieris umquam, nec in die honoris tui extollaris: quoniam mirabilia opera Altiſſimi ſolius, & glorioſa, & abſconſa, & inviſa opera illius. * Act. 12.d.21. 22.

5 Multi tyranni ſederunt in throno, & inſuſpicabilis portavit diadema.

6 * Multi potentes oppreſſi ſunt validè, & glorioſi traditi ſunt in manus alterorum. * 1.Reg. 15.f.28. Eſth.6. b.7.

7 Priuſquam interroges, ne vituperes quemquam: & cùm interrogaveris, corripe juſtè.

8 * Priuſquam audias, ne reſpondeas verbum: & in medio ſermonum ne adjicias loqui. * Prov. 18.b.13

9 De ea re, quæ te non moleſtat, ne certeris: B
& in judicio peccantium ne conſiſtas.

10 Fili ne in multis ſint actus tui: & * ſi dives fueris, non eris immunis à delicto. ſi enim ſecutus fueris, non apprehendes: & non effugies, ſi præcucurreris. * 1.Tim. 6.b.9.

11 * Eſt homo laborans, & feſtinans, & dolens impius, & tantò magis non abundabit. * Eccle. 4.b.8.

12 Eſt homo marcidus egens recuperatione,

Digitized by Google

plus deficiens virtute, & abundans paupertate :
* Iob.42. c.10. 13 * Et oculus Dei reſpexit illum in bono, &
erexit eum ab humilitate ipſius, & exaltavit caput ejus:& mirati ſunt in illo multi,& honoraverunt Deum.
* Iob.1. c.10. 14 * Bona & mala, vita & mors, paupertas & honeſtas à Deo ſunt.
15 Sapientia & diſciplina,& ſcientia legis apud Deum. Dilectio, & viæ bonorum apud ipſum.
16 Error & tenebræ peccatoribus concreata ſunt : qui autem exultant in malis, conſeneſcunt in malo.
17 Datio Dei permanet juſtis, & profectus illius ſucceſſus habebit in æternum.
18 Eſt qui locupletatur parcè agendo, & hæc eſt pars mercedis illius
* Luc. 12.c.19. 19 In eo quod dicit:* Inveni requiem mihi:&
C nunc manducabo de bonis meis ſolus:
20 Et neſcit quòd tempus præteriet, & mors appropinquet,& relinquat omnia aliis, & morietur.
21 Sta in teſtamento tuo,& in illo colloquere, & in opere mandatorum tuorum veteraſce.
22 Ne manſeris in operibus peccatorum.Confide autem in Deo, & mane in loco tuo.
23 Facile eſt enim in oculis Dei ſubitò honeſtare pauperem.
24 Benedictio Dei in mercedem juſti feſtinat, & in hora veloci proceſſus illius fructificat.
25 Ne dicas : Quid eſt mihi opus,& quæ erunt mihi ex hoc bona ?
26 Ne dicas : Sufficiens mihi ſum : & quid ex hoc peſſimabor ?
* Inf.18. c.25. 27 * In die bonorum ne immemor ſis malorum : & in die malorum ne immemor ſis bonorum.
28 Quoniam facile eſt coram Deo in die obitus retribuere unicuique ſecundùm vias ſuas.
D 29 Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magnæ, & in fine hominis denudatio operum illius.
30 Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis ſuis agnoſcitur vir.
31 Non omnem hominem inducas in domum tuam : multæ enim ſunt inſidiæ doloſi.
32 Sicut enim eructant præcordia fœtentium, & ſicut perdix inducitur in caveam,& ut caprea in laqueum : ſic & cor ſuperborum,& ſicut proſpector videns caſum proximi ſui.
33 Bona enim in mala convertens inſidiatur,& in electis imponet maculam.
34 A ſcintilla una augetur ignis,& ab uno doloſo augetur ſanguis : homo verò peccator ſanguini inſidiatur.
35 Attende tibi à peſtifero, fabricat enim mala : ne fortè inducat ſuper te ſubſannationem in perpetuum.
36 Admitte ad te alienigenam, & ſubvertet te in turbine, & abalienabit te à tuis propriis.

CAPUT XII.

Benefaciendum juſto,impij verò & peccatores non ſuſcipiendi:difficile eſt amicos ab inimicis dignoſcere,nec inimicis umquam fidendum, quantumvis amicitiam ſimulent.

A 1 SI benefeceris,ſcito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa.
2 Benefac juſto, & invenies retributionem magnam : & ſi non ab ipſo, certè à Domino.
3 Non eſt enim ei benè qui aſſiduus eſt in malis, & eleemoſynas non danti : quoniam & Altiſſimus odio habet peccatores, & miſertus eſt pœnitentibus.
4 * Da miſericordi , & ne ſuſcipias peccatorem:& impiis & peccatoribus reddet vindictam, * Gal.6. c.10.
cuſtodiens eos in diem vindictæ.
5 Da bono, & non receperis peccatorem.
6 Benefac humili, & non dederis impio : prohibe panes illi dari, ne in ipſis potentior te ſit :
7 Nã duplicia mala invenies in omnibus bonis, B
quæcũque feceris illi:quoniam & Altiſſimus odio habet peccatores, & impiis reddet vindictam.
8 Non agnoſcetur in bonis amicus,& non abſcondetur in malis inimicus.
9 In bonis viri, inimici illius in triſtitia : & in malitia illius, amicus agnitus eſt.
10 Non credas inimico tuo in æternum : ſicut enim æramentum, æruginat nequitia illius :
11 Et ſi humiliatus vadat curvus, adjice animum tuum , & cuſtodi te ab illo
12 Non ſtatuas illum penes te, nec ſedeat ad C
dexteram tuam , ne fortè converſus in locum tuum, inquirat cathedram tuam:& in noviſſimo agnoſcas verba mea, & in ſermonibus meis ſtimuleris.
13 Quis miſerebitur incantatori à ſerpente percuſſo,& omnibus,qui appropiant beſtiis ? & ſic qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus eſt in peccatis ejus.
14 Una hora tecum permanebit : ſi autem declinaveris, non ſupportabit.
15 * In labiis ſuis indulcat inimicus:& in corde ſuo inſidiatur ut ſubvertat te in foveam. * Ier.41. b.6. D
16 In oculis ſuis lacrymatur inimicus : & ſi invenerit tempus, non ſatiabitur ſanguine :
17 Et ſi incurrerint tibi mala, invenies eum illic priorem.
18 In oculis ſuis lacrymatur inimicus, & quaſi adjuvans ſuffodiet plantas tuas.
19 Caput ſuum movebit, & plaudet manu, & multa ſuſurrans commutabit vultum ſuum.

CAPUT XIII.

Periculoſa ſunt conſortia cum ſuperbo, divite,& potentiore:dilige Deum ac proximum : non convenit diviti cum paupere , & hoc deſpectio ille honoratur.

1 QUi tetigerit picem, inquinabitur ab ea: * A
& qui communicaverit ſuperbo, induet ſuperbiam. * Sap.7. a.1.
2 Pondus ſuper ſe tollet,qui honeſtiori ſe communicat. Et ditioti te ne ſocius fueris.
3 Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint, confringetur.
4 Dives injuſtè egit, & fremet : pauper autem læſus tacebit.
5 Si largitus fueris,aſſumet te:& ſi non habueris, derelinquet te.
6 Si habes,convivet tecum, & evacuabit te, & ipſe non dolebit ſuper te.
7 Si neceſſarius illi fueris, ſupplantabit te , & ſubridens ſpem dabit, narrans tibi bona,& dicet: Quid opus eſt tibi?

8 Et

Digitized by Google

8 Et confundet te in cibis ſuis, donec te exi-
naniat bis,& ter: & in noviſſimo deridebit te:&
poſteà videns derelinquet te,& caput ſuum mo-
vebit ad te.
9 Humiliare Deo, & expecta manus ejus.
10 Attende ne ſeductus in ſtultitiã humilieris.
11 Noli eſſe humilis in ſapientia tua, ne hu-
miliatus in ſtultitiam ſeducaris.
B 12 Advocatus à potentiore diſcede: ex hoc
enim magis te advocabit.
13 Ne improbus ſis, ne impingaris: & ne lon-
gè ſis ab eo, ne eas in oblivionem.
14 Ne retineas ex æquo loqui cum illo: nec
credas multis verbis illius. ex multa enim loquela
tentabit te, & ſubridens interrogabit te de abſ-
conditis tuis.
15 Immitis animus illius conſervabit verba tua:
& non parcet de malitia, & de vinculis.
16 Cave tibi,& attende diligenter auditui tuo:
quoniam cum ſubverſione tua ambulas.
17 Audiens verò illa quaſi in ſomnis vide, &
vigilabis.
C 18 Omni vita tua dilige Deum,& invoca illum
in ſalute tua.
19 Omne animal diligit ſimile ſibi: ſic & omnis
homo proximum ſibi.
20 Omnis caro ad ſimilem ſibi conjungetur,&
omnis homo ſimili ſui ſociabitur.
21 Si communicabit lupus agno aliquando, ſic
peccator juſto.
* 2.Cor. 6.c.14. 22 * Quæ communicatio ſancto homini ad ca-
nem? aut quæ pars diviti ad pauperem?
23 Venatio leonis, onager in eremo: ſic & paſ-
cua divitum ſunt pauperes.
24 Et ſicut abominatio eſt ſuperbo humilitas:
ſic & execratio divitis pauper.
D 25 Dives commotus confirmatur ab amicis
ſuis: humilis autem cùm ceciderit, expelletur &
à notis.
26 Diviti decepto multi recuperatores: locutus
eſt ſuperba, & juſtificaverunt illum.
27 Humilis deceptus eſt, inſuper & arguitur:
locutus eſt ſensatè, & non eſt datus ei locus.
28 Dives locutus eſt, & omnes tacuerunt, &
verbum illius uſque ad nubes perducent.
29 Pauper locutus eſt, & dicunt: Quis eſt hic?
& ſi offenderit, ſubvertent illum.
30 Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt peccatum
in conſcientia: & nequiſſima paupertas in ore
impij.
31 Cor hominis immutat faciem illius, ſive in
bona, ſive in mala.
32 Veſtigium cordis boni, & faciem bonam
difficilè invenies, & cum labore.

CAPUT XIV.

*Beatus qui non eſt verbo lapſus: avaro & livido pernicio-
ſa divitiæ,& de utriuſque miſeriis: de ſubſtantia benefacien-
dum ante mortem quæ non tardat: de hominis fragilitate:
beatus ſapientia & juſtitia ſtudioſus.*

A 1 BEatus vir, qui non eſt lapſus verbo ex ore
Inf 19. c.17. ſuo,& non eſt ſtimulatus in triſtitia deli-
cti.
2 Felix, qui non habuit animi ſui triſtitiam, &
non excidit à ſpe ſua.
3 Viro cupido & tenaci ſine ratione eſt ſub-
ſtantia, & homini livido ad quid aurum?
4 Qui acervat ex animo ſuo injuſtè, aliis con-
gregat, & in bonis illius alius luxuriabitur.
5 Qui ſibi nequam eſt, cui alij bonus erit? &
non jucundabitur in bonis ſuis.
6 Qui ſibi invidet, nihil eſt illo nequius,& hæc
redditio eſt malitiæ illius:
7 Et ſi benè fecerit, ignoranter, & non volens
facit: & in noviſſimo manifeſtat malitiam ſuam.
8 Nequam eſt oculus lividi:& avertens faciem B
ſuam, & deſpiciens animam ſuam.
9 Inſatiabilis oculus cupidi in parte iniquita-
tis: non ſatiabitur donec conſumat arefaciens
animam ſuam.
10 Oculus malus ad mala:& nõ ſatiabitur pane,
ſed indigens & in triſtitia erit ſuper menſã ſuam.
11 Fili ſi habes, benefac tecum,& Deo dignas
oblationes offer.
12 Memor eſto quoniam mors non tardat, &
teſtamentũ inferorũ quia demonſtratum eſt tibi:
teſtamentum enim hujus mundi, morte morietur.
13 * Ante mortem benefac amico tuo,& ſecun- * Tob.4. b.7.
dùm vires tuas exporrigens da pauperi. Sup.4.a.1.
14 Non defrauderis à die bono, & particula Luc.16.
boni doni non te prætereat. b.9.
14 Nónne aliis relinques dolores & labores
tuos in diviſione ſortis?
16 Da, & accipe,& juſtifica animam tuam.
17 Ante obitum tuum operare juſtitiam: quo- C
niam non eſt apud inferos invenire cibum.
18 * Omnis caro ſicut fœnum veteraſcet, & * Iſa.40 b.6.
ſicut folium fructificans in arbore viridi. Iac.1.b 10.
19 Alia generantur,& alia dejiciuntur: ſic ge- 1.Pe.1.
neratio carnis & ſanguinis, alia finitur, & alia d.24.
naſcitur.
20 Omne opus corruptibile in fine deficiet:&
qui illud operatur, ibit cum illo.
21 Et omne opus electum juſtificabitur:& qui
operatur illud, honorabitur in illo.
22 * Beatus vir, qui in ſapientia morabitur,& * Pſal 1 a.1.
qui in juſtitia ſua meditabitur,& in ſenſu cogita-
bit circumſpectionem Dei.
23 Qui excogitat vias illius in corde ſuo, & in D
abſconditis ſuis intelligens, vadens poſt illam qua-
ſi inveſtigator, & in viis illius conſiſtens:
24 Qui reſpicit per feneſtras illius, & in januis
illius audiens:
25 Qui requieſcit juxta domum illius,& in pa-
rietibus illius figens palum ſtatuet caſulam ſuam
ad manus illius,& requieſcent in caſula illius bo-
na per ævum:
26 Statuet filios ſuos ſub tegmine illius, & ſub
ramis ejus morabitur.
27 Protegetur ſub tegmine illius à fervore, &
in gloria ejus requieſcet.

CAPUT XV.

*Beatus qui in timore Dei aptat ſe ad ſapientiam, quã ſtulti
& mendaces non aſſequentur: peccata Deo non ſunt adſcriben-
da, ſed homini qui ab illo conditus eſt libero arbitrio, propoſi-
tis præceptis quæ ſervare poterat: Dei oculis omnia nuda ſunt.*

1 QUi timet Deum, faciet bona: & qui A
continens eſt juſtitiæ, apprehendet il-
lam,

Digitized by Google

2 Et obviabit illi quaſi mater honorificata, & quaſi mulier à virginitate ſuſcipiet illum.

* Ioan.4 b. 10. 3 Cibabit illum pane vitæ & intellectus, * & aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum:& firmabitur in illo, & non flectetur:

4 Et continebit illum, & non confundetur: & exaltabit illum apud proximos ſuos,

5 Et in medio Eccleſiæ aperiet os ejus,& adimplebit illum ſpiritu ſapientiæ & intellectus,& ſtola gloriæ veſtiet illum.

B 6 Jucunditatem & exultationem theſaurizabit ſuper illum,& nomine æterno hereditabit illum.

7 Homines ſtulti non apprehendent illam, & homines ſenſati obviabunt illi,homines ſtulti non videbunt eam: longè enim abeſt à ſuperbia & dolo.

8 Viri mendaces non erunt illius memores:& viri veraces invenientur in illa, & ſucceſſum habebunt uſque ad inſpectionem Dei.

9 Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris:

C 10 Quoniam à Deo profecta eſt ſapientia. ſapientiæ enim Dei aſtabit laus, & in ore fideli abundabit, & dominator dabit eam illi.

11 Non dixeris: Per Deum abeſt: quæ enim odit ne feceris.

12 Non dicas: Ille me implanavit: non enim neceſſarij ſunt ei homines impij.

13 Omne execramentum erroris odit Dominus, & non erit amabile timentibus eum.

14 Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilij ſui.

15 Adjecit mandata & præcepta ſua.

* Matt. 19.b.17 16 * Si volueris mandata ſervare,conſervabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere.

17 Appoſuit tibi aquam & ignem:ad quod volueris, porrige manum tuam.

* Ier 21 c 8. 18 * Ante hominem vita & mors, bonum &
D malum: quod placuerit ei, dabitur illi:

19 Quoniam multa ſapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes ſine intermiſſione.

* Pſal 33 c.16. * Heb.4 d.13. 20 * Oculi Domini ad timentes eum,& ipſe * agnoſcit omnem operam hominis.

21 Nemini mandavit impiè agere, & nemini dedit ſpatium peccandi.

22 Non enim concupiſcit multitudinem filiorum infidelium & inutilium.

CAPUT XVI.

Non exultandum in filiis impiis: de ira Dei in malos & miſericordia in bonos: magna ſunt operum miſericordia merita: Dei cognitioni ac judicio nemo ſe poteſt ſubtrahere, cujus opera ſunt ab homine inſcrutabilia.

A 1 NE jucunderis in filiis impiis,ſi multiplicentur: nec oblecteris ſuper ipſos, ſi non eſt timor Dei in illis.

2 Non credas vitæ illorum, & ne reſpexeris in labores eorum.

3 Melior eſt enim unus timens Deum, quàm mille filij impij.

4 Et utile eſt mori ſine filiis, quàm relinquere filios impios.

5 Ab uno ſenſato inhabitabitur patria, tribus impiorum deſeretur.

6 Multa talia vidit oculus meus,& fortiora horum audivit auris mea.

7 * In ſynagoga peccantium exardebit ignis,& in gente incredibili exardeſcet ira. * Iſa.21. b.10.

8 * Non exoraverunt pro peccatis ſuis antiqui gigantes, qui deſtructi ſunt confidentes ſuæ virtuti: * Gen. 6.a.4.

9 Et non pepercit peregrinationi Lot, & execratus eſt eos præ ſuperbia verbi illorum.

10 Non miſertus eſt illis, gentem totam perdens, & extollentem ſe in peccatis ſuis. B

11 * Et ſicut ſexcenta millia peditum, qui congregati ſunt in duritia cordis ſui: & ſi unus fuiſſet cervicatus, mirum, ſi fuiſſet immunis. * Nu. 14.d 23. 24.26.f. 31.

12 Miſericordia enim & ira eſt cum illo.Potens exoratio,& effundens iram:

13 Secundùm miſericordiam ſuam, ſic correptio illius hominem ſecundùm opera ſua judicat.

14 Non effugiet in rapina peccator,& non retardabit ſufferentia miſericordiam facientis.

15 Omnis miſericordia faciet locum * unicuique ſecundùm meritum operum ſuorum, & ſecundùm intellectum peregrinationis ipſius. * Rom. 2.a.6.

16 Non dicas: A Deo abſcondar,& ex ſummo quis mei memorabitur? C

17 In populo magno non agnoſcar: quæ eſt enim anima mea in tam immenſa creatura?

18 Ecce cælum, & cæli cælorum, abyſſus, & univerſa terra, & quæ in eis ſunt, in conſpectu illius commovebuntur,

19 Montes ſimul, & colles,& fundamenta terræ: cùm conſpexerit illa Deus, tremore concutientur.

20 Et in omnibus his inſenſatum eſt cor: & omne cor intelligitur ab illo:

21 Et vias illius quis intelligit, & procellam, quam nec oculus videbit hominis?

22 Nam plurima illius opera ſunt in abſconſis: ſed opera juſtitiæ ejus quis enuntiabit? aut quis ſuſtinebit? Longè enim eſt teſtamentum à quibuſdam, & interrogatio omnium in conſummatione eſt.

23 Qui minoratur corde,cogitat inania: & vir imprudens & errans, cogitat ſtulta. D

24 Audi me fili, & diſce diſciplinam ſenſus,& in verbis meis attende in corde tuo,

25 Et dicam in æquitate diſciplinam, & ſcrutabor enarrare ſapientiam, & in verbis meis attende in corde tuo, & dico in æquitate ſpiritus virtutes, quas poſuit Deus in opera ſua ab initio, & in veritate enuntio ſcientiam ejus.

26 In judicio Dei opera ejus ab initio,& ab inſtitutione ipſorum diſtinxit partes illorum, & initia eorum in gentibus ſuis.

27 Ornavit in æternum opera illorum,nec eſurierunt, nec laboraverunt, & non deſtiterunt ab operibus ſuis.

28 Unuſquiſque proximum ſibi non anguſtiabit uſque in æternum.

29 Non ſis incredibilis verbo illius.

30 Poſt hæc Deus in terram reſpexit,& implevit illam bonis ſuis.

31 Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipſius, & in ipſam iterùm reverſio illorum.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XVII.

Creatio primorum parentum, donáque ipſis collata ac præcepta propoſita, diſtinctio generis humani in varias nationes, quibus rectores præpoſuit, illóſque & ipſorum opera univerſa perpetuò intuetur: virtus eleemoſynæ: exhortatur peccatores ad pœnitentiam dum ſani ſunt, propoſita Dei miſericordia.

A 1 DEus creavit de terra hominem, & ſecun-
dùm * imaginem ſuam fecit illum. *Gen. 1. d. 27. & 5. a. 1.
2 Et iterùm convertit illum in ipſam, & ſecun-
dùm ſe veſtivit illum virtute.
3 Numerum dierum & tempus dedit illi, & de-
dit illi poteſtatem eorum quæ ſunt ſuper terram.
4 Poſuit timorem illius ſuper omnem carnem,
& dominatus eſt beſtiarum & volatilium.
*Gen. 2. e. 18. 5 * Creavit ex ipſo adjutorium ſimile ſibi:
conſilium, & linguam, & oculos, & aures, & cor
dedit illis excogitandi: & diſciplina intellectus
replevit illos.
6 Creavit illis ſcientiam ſpiritus, ſenſu imple-
vit cor illorum, & mala & bona oſtendit illis.
7 Poſuit oculum ſuum ſuper corda illorum,
oſtendere illis magnalia operum ſuorum,
B 8 Ut nomen ſanctificationis collaudent, & glo-
riari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent
operum ejus.
9 Addidit illis diſciplinam, & legem vitæ hæ-
reditavit illos.
10 Teſtamentum æternum conſtituit cum il-
lis, & juſtitiam & judicia ſua oſtendit illis.
11 Et magnalia honoris ejus vidit oculus illo-
rum, & honorem vocis audierunt aures illorum,
& dixit illis: Attendite ab omni iniquo.
12 Et mādavit illis unicuique de proximo ſuo.
13 Viæ illorum coram ipſo ſunt ſemper, non
ſunt abſconſæ ab oculis ipſius.
*Rom. 13. a. 1. 14 * In unamquamque gentem præpoſuit re-
ctorem:
15 Et pars Dei, Iſraël facta eſt manifeſta.
C 16 Et omnia opera illorum velut ſol in conſ-
pectu Dei: & oculi ejus ſine intermiſſione inſpi-
cientes in viis eorum.
17 Non ſunt abſconſa teſtamenta per iniquita-
tem illorum, & omnes iniquitates eorum in conſ-
pectu Dei.
*Sup. 29. b. 16. 18 * Eleemoſyna viri quaſi ſignaculum cum
ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſer-
vabit:
*Matth. 25. c. 35. 19 * Et poſteà reſurget, & retribuet illis retri-
butionem, unicuique in caput ipſorum, & con-
vertet in interiores partes terræ.
20 Pœnitentibus autem dedit viam juſtitiæ, &
confirmavit deficientes ſuſtinere, & deſtinavit
illis ſortem veritatis.
21 Convertere ad Dominum, & relinque pec-
cata tua:
22 Precare ante faciem Domini, & minue of-
fendicula.
23 Revertere ad Dominum, & avertere ab in-
juſtitia tua, & nimis odito execrationem:
D 24 Et cognoſce juſtitias & judicia Dei, & ſta
in ſorte propoſitionis, & orationis altiſſimi Dei.
*Pſal. 6. b. 6. & 113. d. 19. 25 In partes vade ſæculi ſancti, * cum vivis &
dantibus confeſſionem Deo.
26 Non demoreris in errore impiorū, ante mor-
tē confitere. A mortuo quaſi nihil, perit confeſſio.
27 Confiteberis vivens, vivus & ſanus confi-
teberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in mi-
ſerationibus illius.
28 Quàm magna miſericordia Domini, & pro-
pitiatio illius, convertentibus ad ſe!
29 Nec enim omnia poſſunt eſſe in homini-
bus, quoniam non eſt immortalis filius hominis,
& in vanitate malitiæ placuerunt.
30 Quid lucidius ſole? & hic deficiet. Aut
quid nequius quàm quod excogitavit caro & ſan-
guis? & hoc arguetur.
31 Virtutem altitudinis cæli ipſe conſpicit: &
omnes homines terra & cinis.

CAPUT XVIII.

Dei magnalia homini inſcrutabilia: hominis miſeria; & Dei erga illum miſeratio: proximo miſerendum: quomodo infirmus ſe habere debeat: quomodo ſit orandum: conſiderandum Dei judicium, & à propriis concupiſcentiis diſcedendum.

1 QUi vivit in æternum, creavit omnia ſimul. A
Deus ſolus juſtificabitur, & manet invictus Gen. 1. a. 1.
rex in æternum.
2 Quis ſufficit enarrare opera illius?
3 Quis enim inveſtigabit magnalia ejus?
4 Virtutē autē magnitudinis ejus quis enun-
tiabit? aut quis adjiciet enarrare miſericordiā ejus?
5 Non eſt minuere, neque adjicere, nec eſt in-
venire magnalia Dei.
6 Cùm conſummaverit homo, tunc incipiet: &
cùm quieverit, aporiabitur.
7 Quid eſt homo, & quæ eſt gratia illius? &
quid eſt bonum, aut quid nequam illius?
8 * Numerus dierum hominum ut multum cē- *Pſal. 89. a. 10.
tum anni: quaſi gutta aquæ maris deputati ſunt: &
ſicut calculus arenæ, ſic exigui anni in die ævi.
9 Propter hoc patiens eſt Deus in illis, & effun- B
dit ſuper eos miſericordiam ſuam.
10 Vidit præſumptionem cordis eorum quo-
niam mala eſt, & cognovit ſubverſionem illorum
quoniam nequam eſt.
11 Ideò adimplevit propitiationem ſuam in il-
lis, & oſtendit eis viam æquitatis.
12 Miſeratio hominis circa proximum ſuum:
miſericordia autem Dei ſuper omnem carnem.
13 Qui miſericordiam habet, docet, & erudit
quaſi paſtor gregem ſuum.
14 Miſeretur excipientis doctrinam miſeratio-
nis, & qui feſtinat in judiciis ejus.
15 Fili in bonis non des querelam, & in omni
dato non des triſtitiam verbi mali.
16 Nónne ardorem refrigerabit ros? ſic & ver-
bum melius quàm datum.
17 Nónne ecce verbum ſuper datum bonum?
ſed utraque cum homine juſtificato.
18 Stultus acriter improperabit: & datus indiſ-
ciplinati tabeſcere facit oculos.
19 Ante judicium para juſtitiam tibi, & ante-
quam loquaris diſce.
20 Ante languorem adhibe medicinam, * & an- *1. Cor. 11. f. 28.
te judicium interroga teipſum, & in conſpectu C
Dei invenies propitiationem.
21 Ante languorem humilia te, & in tempore
infirmitatis oſtende converſationem tuam.
22 * Non impediaris orare ſemper, & ne ve- *Luc. 18. a. 1.

1. Theſſ. 5. c. 17. rearis uſque ad mortem juſtificari : quoniam merces Dei manet in æternum.

23 Ante orationem præpara animam tuam : & noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum.

* Sup. 7. b. 18. * Sup. 11. c. 27. 24 * Memento iræ in die conſummationis, & tempus retributionis in converſatione faciei.

25 * Memento paupertatis in tempore abundantiæ, & neceſſitatum paupertatis in die divitiarum.

D 26 A manè uſque ad veſperam immutabitur tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei.

27 Homo ſapiens in omnibus metuet, & in diebus delictorum attendet ab inertia.

28 Omnis aſtutus agnoſcit ſapientiam, & invenienti eam dabit confeſſionem.

29 Senſati in verbis & ipſi ſapienter egerunt : & intellexerunt veritatem & juſtitiam, & impluerunt proverbia & judicia.

* Rom. 6. b. 12. 13. d. 13. 14. 30 * Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere.

31 Si præſtes animæ tuæ concupiſcentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.

32 Ne oblecteris in turbis nec in modicis : aſſidua enim eſt commiſſio illorum.

33 Ne fueris medioccris in contentione ex fœnore, & eſt tibi nihil in ſacculo : eris enim invidus vitæ tuæ.

Caput XIX.

De vino, luxuria, loquacitate, citò credente, gaudente ſuper iniquitate, odiente correptionem, exultante in malitia, diſcretione in verbis ſervanda, correptione, ficta humilitate, & laude tacentis.

A 1 OPerarius ebrioſus non locupletabitur : & qui ſpernit modica, paulatim decidet.

* Gen. 19. f. 33. 3. Reg. 11. a. 1. 2 * Vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes, & arguent ſenſatos :

3 Et qui ſe jungit fornicariis, erit nequam : putredo & vermes hereditabunt illum, & extolletur in exemplum majus, & tolletur de numero anima ejus.

* Ioſ. 9. c. 15. 22. c. 11. 4 * Qui credit citò, levis corde eſt, & minorabitur : & qui delinquit in animam ſuam, inſuper habebitur.

5 Qui gaudet iniquitate, denotabitur : & qui odit correptionem, minuetur vita : & qui odit loquacitatem, extinguit malitiam.

B 6 Qui peccat in animam ſuam, pœnitebit : & qui jucundatur in malitia, denotabitur.

7 Ne iteres verbum nequam & durum, & non minoraberis.

8 Amico & inimico noli narrare ſenſum tuum : & ſi eſt tibi delictum, noli denudare.

9 Audiet enim te, & cuſtodiet te, & quaſi defendens peccatũ odiet te, & ſic aderit tibi ſemper.

10 Audiſti verbum adverſus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.

11 A facie verbi parturit fatuus, tamquam gemitus partus infantis.

12 Sagitta infixa femori carnis, ſic verbum in corde ſtulti.

* Levi. 19. e. 17. Matth. 18. b. 15. 13 * Corripe amicum, ne fortè non intellexerit, & dicat : Non feci : aut ſi fecerit, ne iterùm addat facere.

14 Corripe proximum, ne fortè non dixerit : & ſi dixerit, ne fortè iteret. Luc. 17. a. 3.

15 Corripe amicum : ſæpè enim fit commiſſio. C

16 Et non omni verbo credas. eſt qui labitur lingua, ſed non ex animo.

17 * Quis eſt enim qui non deliquerit in lingua ſua? Corripe proximum antequam commineris. * Iac. 3. c. 8.

18 Et da locum timori Altiſſimi : quia omnis ſapientia timor Dei, & in illa timere Deum, & in omni ſapientia diſpoſitio legis.

19 Et non eſt ſapientia nequitiæ diſciplina : & non eſt cogitatus peccatorum prudentia.

20 Eſt nequitia, & in ipſa execratio : & eſt inſipiens qui minuitur ſapientia.

21 Melior eſt homo, qui minuitur ſapientia, & deficiens ſenſu in timore, quàm qui abundat ſenſu, & tranſgreditur legem Altiſſimi.

22 Eſt ſolertia certa, & ipſa iniqua.

23 Et eſt qui emittit verbum certum enarrans veritatem. D Eſt qui nequiter humiliat ſe, & interiora ejus plena ſunt dolo :

24 Et eſt qui ſe nimiùm ſubmittit à multa humilitate : & eſt qui inclinat faciem ſuam, & fingit ſe non videre quod ignoratum eſt :

25 Et ſi ab imbecillitate virium vetetur peccare, ſi invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.

26 Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus.

27 Amictus corporis, & riſus dentium, & ingreſſus hominis enuntiant de illo.

28 Eſt correptio mendax in ira contumelioſi : & eſt judicium, quod non probatur eſſe bonum : & eſt tacens, & ipſe eſt prudens.

Caput XX.

De correptione, & correpti pœnitentia : de tacente, & loquace : de dono ſapientis, & fatui : de falſa promiſſione & mendacio : de ſapiente qui placet magnatis : de donis non accipiendis, & ſapientia abſcondita.

1 QUàm bonum eſt arguere, quàm iraſci, & confitentem in oratione non prohibere! A

2 Concupiſcentia ſpadonis devirginabit juvenculam :

3 Sic qui facit per vim judicium iniquum.

4 Quàm bonum eſt correptum manifeſtare pœnitentiam! ſic enim effugies voluntarium peccatum.

5 Eſt tacens, qui invenitur ſapiens : & eſt odibilis, qui procax eſt ad loquendum.

6 Eſt tacens non habens ſenſum loquelæ : & eſt tacens ſciens tempus aptum.

7 Homo ſapiens tacebit uſque ad tempus : laſcivus autem & imprudens non ſervabunt tempus.

8 Qui multis utitur verbis, lædet animam ſuam : & qui poteſtatem ſibi ſumit injuſtè, odietur. B

9 Eſt proceſſio in malis viro indiſciplinato, & eſt inventio in detrimentum.

10 Eſt datum, quod non eſt utile : & eſt datum, cujus retributio duplex.

11 Eſt propter gloriam minoratio : & eſt qui ab humilitate levabit caput.

12 Eſt

Digitized by Google

12 Eſt qui multa redimat modico pretio, & reſtituens ea in ſeptuplum.

13 Sapiens in verbis ſeipſum amabilem facit: gratiæ autem fatuorum effundentur.

14 Datus inſipientis non erit utilis tibi: oculi enim illius ſeptemplices ſunt.

15 Exigua dabit, & multa improperabit: & apertio oris illius inflammatio eſt.

16 Hodie fœneratur quis, & cras expetit: odibilis eſt homo hujuſmodi.

17 Fatuo non erit amicus, & non erit gratia bonis illius.

C 18 Qui enim edunt panem illius, falſæ linguæ ſunt. Quoties, & quanti irridebunt eum?

19 Neque enim quod habendum erat, directo ſenſu diſtribuit: ſimiliter & quod non erat habendum.

20 Lapſus falſæ linguæ, quaſi qui in pavimento cadens: ſic caſus malorum feſtinanter veniet.

21 Homo acharis quaſi fabula vana, in ore indiſciplinatorum aſſidua erit.

22 Ex ore fatui reprobabitur parabola: non enim dicit illam in tempore ſuo.

23 Eſt qui vetatur peccare præ inopia, & in requie ſua ſtimulabitur.

24 Eſt qui perdet animam ſuam præ confuſione, & ab imprudenti perſona perdet eam: perſonæ autem acceptione perdet ſe.

25 Eſt qui præ confuſione promittit amico, & lucratus eſt eum inimicum gratis.

26 Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indiſciplinatorum aſſiduè erit.

D 27 Potior fur quàm aſſiduitas viri mendacis: perditionem autem ambo hereditabunt.

28 Mores hominum mendacium ſine honore: & confuſio illorum cum ipſis ſine intermiſſione.

29 Sapiens in verbis producet ſeipſum, & homo prudens placebit magnatis.

30 Qui operatur terram ſuam, inaltabit acervum frugum: & qui operatur juſtitiam, ipſe exaltabitur: qui verò placet magnatis, effugiet iniquitatem.

* Exod. 23. b. 8. Deut. 16 d. 19. 31 * Xenia & dona excæcant oculos judicum, & quaſi mutus in ore avertit correptiones eorum.

* Inf. 41 c. 17. 32 * Sapientia abſconſa & theſaurus inviſus; quæ utilitas in utriſque?

33 Melior eſt qui celat inſipientiam ſuam, quàm homo qui abſcondit ſapientiam ſuam.

CAPUT XXI.

Docet fugiendum peccatum: primùm in genere, deinde in ſpecie productis variis peccatis.

A 1 Fili peccaſti? non adjicias iterùm: ſed & de priſtinis deprecare ut tibi dimittantur.

2 Quaſi à facie colubri fuge peccata: & ſi acceſſeris ad illa, ſuſcipient te.

3 Dentes leonis, dentes ejus, interficientes animas hominum.

4 Quaſi rhomphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius non eſt ſanitas.

5 Objurgatio & injuriæ annullabunt ſubſtantiam: & domus quæ nimis locuples eſt, annullabitur ſuperbia, ſic ſubſtantia ſuperbi eradicabitur.

6 Deprecatio pauperis ex ore uſque ad aures ejus perveniet, & judicium feſtinatò adveniet illi.

7 Qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris: & qui timet Deum, convertetur ad cor ſuum.

8 Notus à longè potens lingua audaci: & ſenſatus ſcit labi ſe ab ipſo.

9 Qui ædificat domum ſuam impendiis alienis; quaſi qui colligit lapides ſuos in hieme. B

10 * Stuppa collecta ſynagoga peccantium, & conſummatio illorum flamma ignis. * Sup. 16 a. 7.

11 Via peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ.

12 Qui cuſtodit juſtitiam, continebit ſenſum ejus.

13 Conſummatio timoris Dei, ſapientia & ſenſus.

14 Non erudietur, qui non eſt ſapiens in bono.

15 Eſt autem ſapientia, quæ abundat in malo: & non eſt ſenſus ubi eſt amaritudo.

16 Scientia ſapientis tamquam inundatio abundabit, & conſilium illius ſicut fons vitæ permanet.

17 Cor fatui quaſi vas confractum, & omnem ſapientiam non tenebit.

18 Verbum ſapiens quodcumque audierit ſcius, laudabit, & ad ſe adjiciet: audivit luxurioſus, & diſplicebit illi, & projiciet illud poſt dorſum ſuum. C

19 Narratio fatui quaſi ſarcina in via: nam in labiis ſenſati invenietur gratia.

20 Os prudentis quæritur in eccleſia, & verba illius cogitabunt in cordibus ſuis.

21 Tamquam domus exterminata, ſic fatuo ſapientia: & ſcientia inſenſati inenarrabilia verba.

22 Compedes in pedibus, ſtulto doctrina, & quaſi vincula manuum ſuper manum dextram.

23 Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir autem ſapiens vix tacitè ridebit. D

24 Ornamentum aureum prudenti doctrina, & quaſi brachiale in brachio dextro.

25 Pes fatui facilis in domum proximi: & homo peritus confundetur à perſona potentis.

26 Stultus à feneſtra reſpiciet in domum: vir autem eruditus foris ſtabit.

27 Stultitia hominis auſcultare per oſtium: & prudens gravabitur contumelia.

28 Labia imprudentium ſtulta narrabunt: verba autem prudentium ſtatera ponderabuntur.

29 In ore fatuorum cor illorum: & in corde ſapientium os illorum.

30 Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipſe animam ſuam.

31 Suſurro coinquinabit animam ſuam, & in omnibus odietur: & qui cum eo manſerit, odioſus erit: tacitus & ſenſatus honorabitur.

CAPUT XXII.

De lapidatione pigri, filio indiſciplinato, filiáque fatua; muſica in luctu, docente fatuum, mortuo plorando: cum ſtulto non loquendum: de corde ſtulti ac timidi: de ſervanda fide cum amico, & oris cuſtodia.

1 In lapide luteo lapidatus eſt piger, & omnes loquentur ſuper aſpernationem illius. A

Digitized by Google

2 De ſtercore boum lapidatus eſt piger: & omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus.

3 Confuſio patris eſt de filio indiſciplinato: filia autem in deminoratione fiet.

4 Filia prudens hereditas viro ſuo. nam quæ confundit, in contumeliam fit genitoris.

5 Patrem & virum confundit audax, & ab impiis non minorabitur: ab utriſque autem inhonorabitur.

6 Muſica in luctu importuna narratio: flagella & doctrina in omni tempore ſapientia.

7 Qui docet fatuum, quaſi qui conglutinat teſtam.

8 Qui narrat verbum non audienti, quaſi qui excitat dormientem de gravi ſomno.

9 Cum dormiente loquitur qui enarrat ſtulto ſapientiam: & in fine narrationis dicit: Quis eſt hic?

* Inf. 38.6.16. 10 * Supra mortuum plora, defecit enim lux ejus: & ſupra fatuum plora, deficit enim ſenſus.

11 Modicum plora ſupra mortuum, quoniam requievit.

12 Nequiſſimi enim nequiſſima vita ſuper mortem fatui.

* Gen. 50.b.10. 13 * Luctus mortui ſeptem dies; fatui autem & impij, omnes dies vitæ illorum.

B 14 Cum ſtulto ne multum loquaris, & cum inſenſato ne abieris.

15 Serva te ab illo, ut non moleſtiam habeas, & non coinquinaberis peccato illius.

16 Deflecte ab illo, & invenies requiem, & non acediaberis in ſtultitia illius.

17 Super plumbum quid gravabitur? & quod illi aliud nomen quàm fatuus?

* Prov. 27.a.3. 18 * Arenam, & ſalem, & maſſam ferri facilius eſt ferre, quàm hominem imprudentem, & fatuum, & impium.

19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificij non diſſolvetur: ſic & cor confirmatum in cogitatione conſilij.

20 Cogitatus ſenſati in omni tempore, metu non depravabitur.

C 21 Sicut pali in excelſis, & cæmenta ſine impenſa poſita contra faciem venti non permanebunt:

22 Sic & cor timidum in cogitatione ſtulti contra impetum timoris non reſiſtet.

23 Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tempore non metuet, ſic & qui in præceptis Dei permanet ſemper.

24 Pungens oculum deducit lacrymas: & qui pungit cor, profert ſenſum.

25 Mittens lapidem in volatilia, dejiciet illa: ſic & qui convitiatur amico, diſſolvit amicitiam.

26 Ad amicum etſi produxeris gladium, non deſperes: eſt enim regreſſus. Ad amicum

27 Si aperueris os triſte, non timeas: eſt enim concordatio: excepto convitio, & improperio, & ſuperbia, & myſterij revelatione, & plaga doloſa: in his omnibus effugiet amicus.

28 Fidem poſſide cum amico in paupertate illius, ut & in bonis illius læteris.

D 29 In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut & in hereditate illius coheres ſis.

30 Ante ignem camini vapor, & fumus ignis inaltatur: ſic & ante ſanguinem maledicta, & contumeliæ, & minæ.

31 Amicum ſalutare non confundar, à facie illius non me abſcondam: & ſi mala mihi evenerint per illum, ſuſtinebo.

32 Omnis qui audiet, cavebit ſe ab eo.

33 * Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum, ut non cadam ab ipſis, & lingua mea perdat me? * Pſalm. 140.a.3.

Caput XXIII.

Oratio adverſus ſuperbiam, gulam & luxuriam: conſuetudo jurandi vitanda, & indiſciplinatus ſermo adferens improperium: duo genera in peccato abundantia, & tertium adducens iram: confutatio hominis ad peccandum ſe hortantis: de peccatis in adulterio concurrentibus, & laude timoris Domini.

1 DOmine pater, & dominator vitæ meæ, ne derelinquas me in conſilio eorum: nec ſinas me cadere in illis. A

2 Quis ſuperponet in cogitatu meo flagella, & in corde meo doctrinam ſapientiæ, ut ignorationibus eorum non parcant mihi, & non appareant delicta eorum,

3 Et ne adincreſcant ignorantiæ meæ, & multiplicentur delicta mea, & peccata mea abundent, & incidam in conſpectu adverſariorum meorum, & gaudeat ſuper me inimicus meus?

4 Domine pater, & Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum.

5 Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, & omne deſiderium averte à me.

6 Aufer à me ventris concupiſcentias, & concubitus concupiſcentiæ ne apprehendant me, & animæ irreverenti & infrunitæ ne tradas me.

7 Doctrinam oris audite filij, & qui cuſtodierit illam, non periet labiis, nec ſcandalizabitur in operibus nequiſſimis.

8 In vanitate ſua apprehenditur peccator, & ſuperbus & maledicus ſcandalizabitur in illis.

9 * Jurationi non aſſueſcat os tuum, multi enim caſus in illa. * Exod. 20.b.7. Matth. 5.e.33.

10 Nominatio verò Dei non ſit aſſidua in ore tuo, & nominibus Sanctorum non admiſcearis: quoniam non eris immunis ab eis. B

11 Sicut enim ſervus interrogatus aſſiduè, à livore non minuitur: ſic omnis jurans, & nominans, in toto à peccato non purgabitur.

12 Vir multum jurans implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga.

13 Et ſi fruſtraverit, delictum illius ſuper ipſum erit: & ſi diſſimulaverit, delinquit dupliciter:

14 Et ſi in vacuum juraverit, non juſtificabitur: replebitur enim retributione domus illius.

15 Eſt & alia loquela contraria morti, non inveniatur in hereditate Jacob.

16 Etenim à miſericordibus omnia hæc auferentur, & in delictis non volutabuntur.

17 Indiſciplinatæ loquelæ non aſſueſcat os tuum: eſt enim in illa verbum peccati.

18 Memento patris & matris tuæ, in medio enim magnatorum conſiſtis:

19 Ne fortè obliviſcatur te Deus in conſpectu illorum, & aſſiduitate tua infatuatus, improperium patiaris, & maluiſſes non naſci, & diem nativitatis tuæ maledicas.

20 * Homo

Digitized by Google

* 1 Reg. 16.b.7. 20 * Homo aſſuetus in verbis improperij, in
C omnibus diebus ſuis non erudietur.
21 Duo genera abundant in peccatis, & ter-
tium adducit iram, & perditionem.
22 Anima calida quaſi ignis ardens, non ex-
tinguetur donec aliquid glutiat:
23 Et homo nequam in ore carnis ſuæ, non de-
ſinet donec incendat ignem.
24 Homini fornicario omnis panis dulcis, non
fatigabitur tranſgrediens uſque ad finem.
25 Omnis homo qui tranſgreditur lectum
* Iſa. 29.c 15. ſuum, contemnens in animam ſuam, & dicens:*
Quis me videt?
26 Tenebræ circumdant me, & parietes coope-
riunt me, & nemo circumſpicit me: quem vereor?
delictorum meorum non memorabitur Altiſſimus.
27 Et non intelligit quoniam omnia videt ocu-
lus illius, quoniam expellit à ſe timorem Dei hu-
juſmodi hominis timor, & oculi hominum timen-
tes illum:
28 Et non cognovit quoniam oculi Domini mul-
tò plus lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpiciē-
tes omnes vias hominum, & profundum abyſſi, &
hominum corda intuentes in abſconditas partes.
D 29 Domino enim Deo antequam crearentur,
omnia ſunt agnita: ſic & poſt perfectum reſpicit
omnia.
30 Hic in plateis civitatis vindicabitur, &
quaſi pullus equinus fugabitur: & ubi non ſpera-
vit, apprehendetur.
31 Et erit dedecus omnibus, eò quòd non in-
tellexerit timorem Domini.
* Levit. 20.b.10 Deut. 22.c.22. 32 * Sic & mulier omnis relinquens virū ſuum,
& ſtatuens hereditatem ex alieno matrimonio:
33 Primò enim in lege Altiſſimi incredibilis
fuit: ſecundò in virum ſuum deliquit: tertiò in
adulterio fornicata eſt, & ex alio viro filios ſtatuit
ſibi.
34 Hæc in eccleſiam adducetur, & in filios
ejus reſpicietur.
35 Non tradent filij ejus radices, & rami ejus
non dabunt fructum.
36 Derelinquet in maledictum memoriam ejus,
& dedecus illius non delebitur.
37 Et agnoſcent qui derelicti ſunt, quoniam ni-
hil melius eſt quàm timor Dei: & nihil dulcius,
quàm reſpicere in mandatis Domini.
38 Gloria magna eſt ſequi Dominum, longitu-
do enim dierum aſſumetur ab eo.

Caput XXIV.

Sapientia multiplices ſuas laudes & originem deſcribit, & mirè ad ſui amplexum invitat, omnia ſuæ doctrinæ ſplendore illuſtrans.

A 1 Sapientia laudabit animam ſuam, & in Deo
honorabitur, & in medio populi ſui gloria-
bitur,
2 Et in eccleſiis Altiſſimi aperiet os ſuum, & in
conſpectu virtutis illius gloriabitur,
3 Et in medio populi ſui exaltabitur, & in ple-
nitudine ſancta admirabitur,
4 Et in multitudine electorum habebit lau-
dem, & inter benedictos benedicetur, dicens:
5 Ego ex ore Altiſſimi prodivi, primogenita an-
te omnem creaturam.
6 Ego feci in cælis ut oriretur lumen indefi-
ciens, & ſicut nebula texi omnem terram:
7 Ego in altiſſimis habitavi, & thronus meus in
columna nubis.
8 Gyrum cæli circuivi ſola, & profundum
abyſſi penetravi, in fluctibus maris ambulavi,
9 Et in omni terra ſteti: & in omni populo,
10 Et in omni gente primatum habui:
11 Et omnium excellentium & humilium cor-
da virtute calcavi: & in his omnibus requiem
quæſivi: & in hereditate Domini morabor.
12 Tunc præcepit, & dixit mihi Creator om-
nium: & qui creavit me, requievit in taberna-
culo meo,
13 Et dixit mihi: In Jacob inhabita, & in Iſ-
raël hereditare, & in electis meis mitte radices.
14 * Ab initio, & ante ſæcula creata ſum, & * Prov. 8.c.22.
uſque ad futurum ſæculum non deſinam, & in ha- B
bitatione ſancta coram ipſo miniſtravi.
15 Et ſic in Sion firmata ſum, & in civitate
ſanctificata ſimiliter requievi, & in Jeruſalem
poteſtas mea.
16 Et radicavi in populo honorificato, & in par-
te Dei mei hereditas illius, & in plenitudine ſan-
ctorum detentio mea.
17 Quaſi cedrus exaltata ſum in Libano, &
quaſi cypreſſus in monte Sion:
18 Quaſi palma exaltata ſum in Cades, & quaſi
plantatio roſæ in Jericho:
19 Quaſi oliva ſpecioſa in campis, & quaſi pla-
tanus exaltata ſum juxta aquam in plateis.
20 Sicut cinnamomum & balſamum aromati-
zans odorem dedi: quaſi myrrha electa dedi ſua-
vitatem odoris:
21 Et quaſi ſtorax & galbanus, & ungula, &
gutta, & quaſi Libanus non inciſus vaporavi ha-
bitationem meam, & quaſi balſamum non miſtum
odor meus.
22 Ego quaſi terebinthus extendi ramos meos,
& rami mei honoris & gratiæ.
23 Ego quaſi vitis fructificavi ſuavitatem odo- C
ris: & flores mei fructus honoris & honeſtatis.
24 Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris,
& agnitionis, & ſanctæ ſpei.
25 In me gratia omnis viæ & veritatis, in me
omnis ſpes vitæ & virtutis.
26 Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis
me, & à generationibus meis implemini:
27 Spiritus enim meus ſuper mel dulcis, & he-
reditas mea ſuper mel & favum:
28 Memoria mea in generationes ſæculorum.
29 * Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bi- * Ioan. 6.d.35.
bunt me, adhuc ſitient.
30 Qui audit me, non confundetur: & qui ope-
rantur in me, non peccabunt.
31 Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.
32 Hæc omnia liber vitæ, & teſtamentum Al-
tiſſimi, & agnitio veritatis.
33 Legem mandavit Moyſes in præceptis juſti-
tiarum, & hereditatem domui Jacob & Iſraël pro-
miſſiones.
34 Poſuit David puero ſuo excitare regem ex
ipſo fortiſſimum, & in throno honoris ſedentem
in ſempiternum.

35 * Qui

Digitized by Google

* Gen. 2.b.11. 35 * Qui implet quaſi Phiſon ſapientiam, & ſicut Tigris in diebus novorum.

* Joſ. 3.d.15. 36 Qui adimplet quaſi Euphrates ſenſum: * qui multiplicat quaſi Jordanis in tempore meſſis.

37 Qui mittit diſciplinam ſicut lucem, & aſſiſtens quaſi Gehon in die vindemiæ.

38 Qui perficit primus ſcire ipſam, & infirmior non inveſtigabit eam.

D 39 A mari enim abundavit cogitatio ejus, & conſilium illius ab abyſſo magna.

40 Ego ſapientia effudi flumina.

41 Ego quaſi trames aquæ immenſæ de fluvio, ego quaſi fluvij Dioryx, & ſicut aquæductus exivi de paradiſo.

42 Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum.

43 Et ecce factus eſt mihi trames abundans, & fluvius meus appropinquavit ad mare:

44 Quoniam doctrinam quaſi antelucanum illumino omnibus, & enarrabo illam uſque ad longinquum.

45 Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.

46 Adhuc doctrinam quaſi prophetiam effundam, & relinquam illam quærentibus ſapientiam, & non deſinam in progenies illorum uſque in ævum ſanctum.

* Inf. 33 c.18. 47 * Videte quoniam non ſoli mihi laboravi, ſed omnibus exquirentibus veritatem.

CAPUT XXV.

Tria quæ Domino placent, & tria quæ odit: novem inſuſpicabilia: laus timoris Dei: mulieris nequam mira deteſtatio: à muliere initium peccati & mortis: mulieris dominium non ferendum.

A 1 IN tribus placitum eſt ſpiritui meo, quæ ſunt probata coram Deo & hominibus:

2 Concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier benè ſibi conſentientes.

3 Tres ſpecies odivit anima mea, & aggravor valdè animæ illorum:

4 Pauperem ſuperbum: divitem mendacem: ſenem fatuum & inſenſatum.

5 Quæ in juventute tua non congregaſti, quomodo in ſenectute tua invenies?

6 Quàm ſpecioſum canitiei judicium, & preſbyteris cognoſcere conſilium!

7 Quàm ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſis intellectus, & conſilium!

8 Corona ſenum multa peritia, & gloria illorum timor Dei.

B 9 Novem inſuſpicabilia cordis magnificavi, & decimum dicam in lingua hominibus:

10 Homo, qui jucundatur in filiis, vivens & videns ſubverſionem inimicorum ſuorum.

* Inf. 26 a.1. * Sup. 14.a.1. 19.c.16. Iac.3.a.8. 11 * Beatus qui habitat cum muliere ſenſata, * & qui lingua ſua non eſt lapſus, & qui non ſervivit indignis ſe.

12 Beatus, qui invenit amicum verum, & qui enarrat juſtitiam auri audienti.

13 Quàm magnus, qui invenit ſapientiam, & ſcientiam! ſed non eſt ſuper timentem Dominum.

14 Timor Dei ſuper omnia ſe ſuperpoſuit:

15 Beatus homo, cui donatum eſt habere timorem Dei: qui tenet illum, cui aſſimilabitur?

16 Timor Dei initium dilectionis ejus: fidei autem initium agglutinandum eſt ei.

17 Omnis plaga, triſtitia cordis eſt: & omnis malitia, nequitia mulieris.

18 Et omnem plagam, & non plagam videbit cordis: C

19 Et omnem nequitiam, & non nequitiam mulieris:

20 Et omnem obductum, & non obductum odientium:

21 Et omnem vindictam, & non vindictam inimicorum.

22 Non eſt caput nequius ſuper caput colubri:

23 Et non eſt ira ſuper iram mulieris. * Commorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam. * Prov. 21.c.19.

24 Nequitia mulieris immutat faciem ejus: & obcæcat vultum ſuum tamquam urſus: & quaſi ſaccum oſtendit. In medio proximorum ejus

25 Ingemuit vir ejus, & audiens ſuſpiravit modicum.

26 Brevis omnis malitia ſuper malitiam mulieris, ſors peccatorum cadat ſuper illam.

27 Sicut aſcenſus arenoſus in pedibus veterani, ſic mulier linguata homini quieto.

28 * Ne reſpicias in mulieris ſpeciem, & non concupiſcas mulierem in ſpecie. * Inf. 42 a.6. D

29 Mulieris ira, & irreverentia, & confuſio magna.

30 Mulier ſi primatum habeat, contraria eſt viro ſuo.

31 Cor humile, & facies triſtis, & plaga cordis, mulier nequam.

32 Manus debiles, & genua diſſoluta, mulier quæ non beatificat virum ſuum.

33 * A muliere initium factum eſt peccati, & per illam omnes morimur. * Gen. 3 a.6.

34 Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum; nec mulieri nequam veniam prodeundi.

35 Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conſpectu inimicorum.

36 A carnibus tuis abſcinde illam, ne ſemper te abutatur.

CAPUT XXVI.

Proponit viciſſim laudes bonæ mulieris, & vituperia malæ ac zelotypæ: filia cuſtodienda: tria timenda: duo contriſtantia, & duo periculoſa.

1 MUlieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illius duplex. A

2 Mulier fortis oblectat virum ſuum, & annos vitæ illius in pace implebit.

3 Pars bona, mulier bona, in parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis:

4 Divitis autem & pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris.

5 A tribus timuit cor meum, & in quarto facies mea metuit:

6 Delaturam civitatis, & collectionem populi,

7 Calumniam mendacem, ſuper mortem omnia gravia:

8 Dolor cordis & luctus, mulier zelotypa.

6 In

Digitized by Google

9 In muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.

B 10 Sicut boum jugum, quod movetur, ita & mulier nequam: qui tenet illam, quaſi qui apprehendit ſcorpionem.

11 Mulier ebrioſa ira magna: & contumelia, & turpitudo illius non tegetur.

12 Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoſcetur.

* Inf. 42. c. 11. 13 * In filia non avertente ſe, firma cuſtodiam: ne inventa occaſione utatur ſe.

14 Ab omni irreverentia oculorum ejus cave, & ne mireris ſi te neglexerit.

15 Sicut viator ſitiens, ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bibet, & contra omnem palum ſedebit, & contra omnem ſagittam aperiet pharetram donec deficiat.

C 16 Gratia mulieris ſedulæ delectabit virum ſuum, & oſſa illius impinguabit.

17 Diſciplina illius, datum Dei eſt.

18 Mulier ſenſata & tacita, non eſt immutatio eruditæ animæ.

19 Gratia ſuper gratiam, mulier ſancta & pudorata.

20 Omnis autem ponderatio non eſt digna continentis animæ.

21 Sicut Sol oriens mundo in altiſſimis Dei, ſic mulieris bonæ ſpecies in ornamentũ domus ejus.

22 Lucerna ſplendens ſuper candelabrum ſanctum, & ſpecies faciei ſuper ætatem ſtabilem.

D 23 Columnæ aureæ ſuper baſes argenteas, & pedes firmi ſuper plantas ſtabilis mulieris.

24 Fundamenta æterna ſupra petram ſolidam, & mandata Dei in corde mulieris ſanctæ.

25 In duobus contriſtatum eſt cor meum, & in tertio iracundia mihi advenit:

26 Vir bellator deficiens per inopiam: & vir ſenſatus contemptus:

27 Et qui tranſgreditur à juſtitia ad peccatum, Deus paravit eum ad romphæam.

28 Duæ ſpecies difficiles & periculoſæ mihi apparuerunt, difficilè exuitur negotians à negligentia: & non juſtificabitur caupo à peccatis labiorũ.

CAPUT XXVII.

Ob inopiam & amorem divitiarum multi delinquunt: timor Domini conſtanter ſervandus: tentatio probat eum qui tentatur: ſequenda juſtitia: inconſtantia ſtulti, & modeſtia in verbis ſervanda: ſecreta amici non revelanda: de annuente oculo & inſidioſo.

A 1 PRopter inopiam multi deliquerunt: & qui quærit locupletari, avertit oculum ſuum.

2 Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, ſic & inter medium venditionis & emptionis anguſtiabitur peccatum.

3 Conteretur cum delinquente delictum.

4 Si non in timore Domini tenueris te inſtanter, citò ſubvertetur domus tua.

5 Sicut in percuſſura cribri remanebit pulvis, ſic aporia hominis in cogitatu illius.

6 Vaſa figuli probat fornax, & homines juſtos tentatio tribulationis.

7 Sicut ruſticatio de ligno oſtendit fructum illius, ſic verbum ex cogitatu cordis hominis.

8 Ante ſermonem non laudes virum: hæc enim tentatio eſt hominum.

9 Si ſequaris juſtitiam, apprehendes illam; & indues quaſi podêrem honoris, & inhabitabis cum ea, & proteget te in ſempiternum, & in die agnitionis invenies firmamentum.

10 Volatilia ad ſibi ſimilia conveniunt: & veritas ad eos, qui operantur illam, revertetur. B

11 Leo venationi inſidiatur ſemper; ſic peccata operantibus iniquitates.

12 Homo ſanctus in ſapientia manet ſicut ſol: nam ſtultus ſicut luna mutatur.

13 In medio inſenſatorum ſerva verbum tempori: in medio autem cogitantium aſſiduus eſto.

14 Narratio peccantium odioſa, & riſus illorum in deliciis peccati.

15 Loquela multum jurans, horripilationem capiti ſtatuet: & irreverentia ipſius obturatio aurium.

16 Effuſio ſanguinis in rixa ſuperborum: & maledictio illorum auditus gravis.

17 Qui denudat arcana amici, fidem perdit, & non inveniet amicum ad animum ſuum. C

18 Dilige proximum, & conjungere fide cum illo.

19 Quòd ſi denudaveris abſconſa illius, non perſequêris poſt eum.

20 Sicut enim homo, qui perdit amicum ſuum, ſic & qui perdit amicitiam proximi ſui.

21 Et ſicut qui dimittit avem de manu ſua, ſic dereliquiſti proximum tuum, & non eum capies.

22 Non illum ſequaris, quoniam longè abeſt: effugit enim quaſi caprea de laqueo: quoniam vulnerata eſt anima ejus.

23 Ultrà eum non poteris colligare. Et maledicti eſt concordatio:

24 Denudare autem amici myſteria, deſperatio eſt animæ infelicis.

25 Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abjiciet:

26 In conſpectu oculorum tuorum condulcabit os ſuum, & ſuper ſermones tuos admirabitur: noviſſimè autem pervertet os ſuum, & in verbis tuis dabit ſcandalum. D

27 Multa odivi, & non coæquavi ei, & Dominus odiet illum.

28 Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput ejus cadet: & plaga doloſa, doloſi dividet vulnera.

29 Et qui foveam fodit, incidet in eam: & qui ſtatuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alij ponit, peribit in illo.

30 Facienti nequiſſimum conſilium, ſuper ipſum devolvetur, & non agnoſcet unde adveniat illi.

31 Illuſio, & improperium ſuperborum, & vindicta ſicut leo inſidiabitur illi.

32 Laqueo peribunt qui oblectantur caſu juſtorum: dolor autem conſumet illos antequam moriantur.

33 Ira & furor, utraque execrabilia ſunt, & vir peccator continens erit illorum.

CAPUT

Digitized by Google

Caput XXVIII.

Non quærenda vindicta, ſed offenſa remittenda: ab ira ac lite ceſſandum: mala lingua & pericula ipſius, & de tertia lingua: aures ſepiendæ adverſus linguam nequam, orique frænum imponendum.

A 1 QUi vindicari vult, à Domino inveniet vin-
Deu. 32. c. 35. Mat. 6. b. 14. Mar. 11. c. 25. Rom. 12. d. 19.
dictam, & peccata illius ſervans ſervabit.
2 Relinque proximo tuo nocenti te: & tunc
deprecanti tibi peccata ſolventur.
3 Homo homini reſervat iram, & à Deo quæ-
rit medelam?
4 In hominem ſimilem ſibi non habet miſeri-
cordiam, & de peccatis ſuis deprecatur?
5 Ipſe cùm caro ſit, reſervat iram, & propitiatio-
nem petit à Deo? quis exorabit pro delictis illius?
6 Memento noviſſimorum, & deſine inimicari:
7 Tabitudo enim & mors imminent in man-
datis ejus.
8 Memorare timorem Dei, & non iraſcaris pro-
ximo.
9 Memorare teſtamentum Altiſſimi, & deſpice
ignorantiam proximi.
10 Abſtine te à lite, & minues peccata:
B 11 Homo enim iracundus incendit litem, &
vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem
habentium immittet inimicitiam.
12 Secundùm enim ligna ſilvæ ſic ignis exar-
deſcit: & ſecundùm virtutem hominis, ſic iracun-
dia illius erit, & ſecundùm ſubſtantiam ſuam
exaltabit iram ſuam.
13 Certamen feſtinatum incendit ignem, & lis
feſtinans effundit ſanguinem: & lingua teſtificans
adducit mortem.
14 Si ſufflaveris in ſcintillam, quaſi ignis exar-
debit: & ſi exſpueris ſuper illam, extinguetur:
utraque ex ore proficiſcuntur.
15 Suſurro & bilinguis maledictus: multos
enim turbabit pacem habentes.
16 Lingua tertia multos commovit, & diſperſit
illos de gente in gentem.
C 17 Civitates muratas divitum deſtruxit, & do-
mos magnatorum effodit.
18 Virtutes populorum concîdit, & gentes for-
tes diſſolvit.
19 Lingua tertia mulieres viratas ejecit, & pri-
vavit illas laboribus ſuis.
20 Qui reſpicit illam, non habebit requiem,
nec habebit amicum, in quo requieſcat.
21 Flagelli plaga livorem facit: plaga autem
linguæ comminuet oſſa.
22 Multi ceciderunt in ore gladij: ſed non ſic
quaſi qui interierunt per linguam ſuam.
23 Beatus qui tectus eſt à lingua nequam, qui
in iracundiam illius non tranſivit, & qui non at-
traxit jugum illius, & in vinculis ejus non eſt li-
gatus:
24 Jugum enim illius, jugum ferreum eſt: &
vinculum illius vinculum æreum eſt.
25 Mors illius, mors nequiſſima: & utilis potiùs
infernus quàm illa.
D 26 Perſeverantia illius non permanebit: ſed
obtinebit vias injuſtorum: & in flamma ſua non
comburet juſtos.
27 Qui relinquunt Deum, incident in illam, &
exardebit in illis, & non extinguetur, & immitte-
tur in illos quaſi leo, & quaſi pardus lædet illos.
28 Sepi aures tuas ſpinis, linguam nequam no-
li audire, & ori tuo facito oſtia & ſeras.
29 Aurum tuum & argentum tuum conſla, &
verbis tuis facito ſtateram, & frænos ori tuo rectos:
30 Et attende ne fortè labaris in lingua, & ca-
das in conſpectu inimicorum inſidiantium tibi, &
ſit caſus tuus inſanabilis in mortem.

Caput XXIX.

Per mutuum ſubveniendum proximo, fidéſque mutuanti ſervanda: & quamquam multi fidem fallant, non tamen ob id ceſſandum ab eleemoſyna, cujus laudes deſcribit: fidejuſſori gratia habenda eſt, fidéſque ſervanda: in quibus conſiſtat initium vitæ hominis differit, & de vagis & ingratis hoſpitibus.

1 QUi facit miſericordiam, fœneratur proximo A
ſuo: & qui prævalet manu, mandata ſervat.
2 Fœnerare proximo tuo in tempore neceſſi-
tatis illius, & iterùm redde proximo in tempore
ſuo.
3 Confirma verbum, & fideliter age cum illo:
& in omni tempore invenies quod tibi neceſſa-
rium eſt.
4 Multi quaſi inventionem æſtimaverunt fœ-
nus, & præſtiterunt moleſtiam his qui ſe adjuve-
runt.
5 Donec accipiant, oſculantur manus dantis, &
in promiſſionibus humiliant vocem ſuam:
6 Et in tempore redditionis poſtulabit tempus,
& loquetur verba tædij & murmurationum, &
tempus cauſabitur:
7 Si autem potuerit reddere, adverſabitur, ſo-
lidi vix reddet dimidium, & computabit illud
quaſi inventionem:
8 Sin autem, fraudabit illum pecunia ſua, & B
poſſidebit illum inimicum gratis:
9 Et convitia, & maledicta reddet illi, & pro
honore & beneficio reddet illi contumeliam.
10 Multi non cauſa nequitiæ non fœnerati ſunt,
ſed fraudari gratis timuerunt.
11 Verumtamen ſuper humilem animo fortior
eſto, & pro eleemoſyna non trahas illum.
12 Propter mandatum aſſume pauperem: & pro-
pter inopiam ejus ne dimittas eum vacuum.
13 Perde pecuniam propter fratrem & amicum
tuum: & non abſcondas illam ſub lapide in per-
ditionem.
14 Pone theſaurum tuum in præceptis Altiſſi-
mi, & proderit tibi magis quàm aurum.
15 * Conclude eleemoſynam in corde paupe- * Tob. 4. b. 11. Sup. 17. c. 18.
ris, & hæc pro te exorabit ab omni malo.
16 Super ſcutum potentis, & ſuper lanceam,
adverſus inimicum tuum pugnabit.
17 Vir bonus fidem facit pro proximo ſuo: &
qui perdiderit confuſionem, derelinquet ſibi.
18 Gratiam fidejuſſoris ne obliviſcaris: dedit
enim pro te animam ſuam.
19 Repromiſſorem fugit peccator & immundus.
20 Bona repromiſſoris ſibi aſcribit peccator: & C
ingratus ſenſu derelinquet liberantem ſe.
21 Vir repromittit de proximo ſuo: & cùm
perdiderit reverentiam, derelinquetur ab eo.
22 Repromiſſio nequiſſima multos perdidit di-
rigentes, & commovit illos quaſi fluctus maris.
23 Viros

Digitized by Google

25 Viros potentes gyrans migrare fecit, & vagati ſunt in gentibus alienis.

26 Peccator tranſgrediens mandatum Domini, incidet in promiſſionem nequam: & qui conatur multa agere, incidit in judicium.

27 Recupera proximum ſecundùm virtutem tuam, & attende tibi ne incidas.

* Inf. 39. c. 31. 28 * Initium vitæ hominis, aqua & panis, & veſtimentum & domus protegens turpitudinem.

D 29 Melior eſt victus pauperis ſub tegmine aſſerum, quàm epulæ ſplendidæ in peregrè ſine domicilio.

30 Minimum pro magno placeat tibi, & improperium peregrinationis non audies.

31 Vita nequam hoſpitandi de domo in domum: & ubi hoſpitabitur, non fiducialiter aget, nec aperiet os.

32 Hoſpitabitur, & paſcet, & potabit ingratos, & ad hæc amara audiet.

33 Tranſi hoſpes, & orna menſam: & quæ in manu habes, ciba ceteros.

34 Exi à facie honoris amicorum meorum: neceſſitudine domus meæ hoſpitio mihi factus eſt frater.

35 Gravia hæc homini habenti ſenſum: Correptio domus, & improperium fœneratoris.

Caput XXX.

Filij in diſciplina educandi, & quàm ſit pernicioſū illis indulgere: corporis ſanitas præſtat divitiis: & quàm ſit noxia & fugienda homini triſtitia, cordis verò jucūditas quàm ſit utilis.

A Prov. 13. d. 24. 23. b. 13. 1 QUi diligit filium ſuum, aſſiduat illi flagella, ut lætetur in noviſſimo ſuo, & non palpet proximorum oſtia.

2 Qui docet filium ſuum, laudabitur in illo, & in medio domeſticorum in illo gloriabitur.

* Deut. 6. b. 7. 3 * Qui docet filium ſuum, in zelum mittit inimicum, & in medio amicorum gloriabitur in illo.

4 Mortuus eſt pater ejus, & quaſi non eſt mortuus: ſimilem enim reliquit ſibi poſt ſe.

5 In vita ſua vidit, & lætatus eſt in illo: in obitu ſuo non eſt contriſtatus, nec confuſus eſt coram inimicis.

6 Reliquit enim defenſorem domus contra inimicos, & amicis reddentem gratiam.

B 7 Pro animabus filiorū colligabit vulnera ſua, & ſuper omnē vocem turbabuntur viſcera ejus.

8 Equus indomitus evadit durus, & filius remiſſus evadet præceps.

9 Lacta filium, & paventem te faciet: lude cum eo, & contriſtabit te.

10 Non corrideas illi, ne doleas, & in noviſſimo obſtupeſcent dentes tui.

11 Non des illi poteſtatem in juventute, & ne deſpicias cogitatus illius.

* Sup. 7. c. 25. 12 * Curva cervicem ejus in juventute, & tunde latera ejus dum infans eſt, ne fortè induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ.

13 Doce filium tuum, & operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.

14 Melior eſt pauper ſanus, & fortis viribus, quàm dives imbecillis & flagellatus malitia.

C 15 Salus animæ in ſanctitate juſtitiæ, melior eſt omni auro & argento; & corpus validum, quàm cenſus immenſus.

16 Non eſt cenſus ſuper cenſum ſalutis corporis: & non eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium.

17 Melior eſt mors quàm vita amara; & requies æterna quàm languor perſeverans.

18 Bona abſcondita in ore clauſo, quaſi appoſitiones epularum circumpoſitæ ſepulchro.

19 * Quid proderit libatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit: * Dan. 14. b. 6.

20 Sic qui effugatur à Domino, portans mercedes iniquitatis:

21 Videns oculis, & ingemiſcens, ſicut ſpado complectens virginem, & ſuſpirans. D

22 * Triſtitiam non des animæ tuæ, & non affligas temetipſum in conſilio tuo. * Prov. 12. d. 25. 15. b. 13. 17. d. 22.

23 Jucunditas cordis hæc eſt vita hominis, & theſaurus ſine defectione ſanctitatis: & exultatio viri eſt longævitas.

24 Miſerere animæ tuæ placens Deo, & contine: congrega cor tuum in ſanctitate ejus, & triſtitiam longè repelle à te.

25 * Multos enim occidit triſtitia, & non eſt utilitas in illa. * 2. Cor. 7. c. 10.

26 Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus ſenectam adducet cogitatus.

27 Splendidum cor, & bonum in epulis eſt: epulæ enim illius diligenter fiunt.

Caput XXXI.

Vigilia honeſtatis: cogitatus præſcientiæ: labor divitis & pauperis: diligens aurum: multi caſus in auro: laus divitis, ſine macula: modeſtia in menſa ſervanda: laus ſobrietatis, & vituperatio gulæ: laus uſus modici vini, & vituperatio immodici.

1 VIgilia honeſtatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet ſomnum. A

2 Cogitatus præſcientiæ avertit ſenſum, & infirmitas gravis ſobriam facit animam.

3 Laboravit dives in congregatione ſubſtantiæ, & in requie ſua replebitur bonis ſuis.

4 Laboravit pauper in diminutione victus, & in fine inops fit.

5 Qui aurum diligit, non juſtificabitur: & qui inſequitur conſumptionem, replebitur ex ea.

6 * Multi dati ſunt in auri caſus, & facta eſt in ſpecie ipſius perditio illorum. * 5. p. s. 4. 3.

7 Lignum offenſionis eſt aurum ſacrificantium: væ illis qui ſectantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo.

8 Beatus dives, qui inventus eſt ſine macula: & qui poſt aurum non abiit, nec ſperavit in pecunia & theſauris.

9 Quis eſt hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita ſua.

10 Qui probatus eſt in illo, & perfectus eſt, erit illi gloria æterna: qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus; facere mala, & non fecit:

11 Ideò ſtabilita ſunt bona illius in Domino, & eleemoſynas illius enarrabit omnis Eccleſia ſanctorum. B

12 Supra menſam magnam ſediſti? non aperias ſuper illam faucem tuam prior.

13 Non dicas ſic: Multa ſunt, quæ ſuper illam ſunt:

14 Memento quoniam malus eſt oculus nequā.

15 Nequius oculo quid creatum eſt? ideò ab

Digitized by Google

omni facie ſua lacrymabitur, cùm viderit,

16 Ne extendas manum tuam prior,& invidia contaminatus erubeſcas.

17 Ne comprimaris in convivio.

18 Intellige quæ ſunt proximi tui ex te ipſo:

19 Utere quaſi homo frugi his, quæ tibi apponuntur:ne,cùm manducas multum,odio habearis.

20 Ceſſa prior cauſa diſciplinæ:& noli nimius eſſe, ne fortè offendas.

C 21 Et ſi in medio multorũ ſediſti,prior illis ne extendas manum tuam,nec prior poſcas biberet.

22 Quàm ſufficiens eſt homini erudito vinum exiguum,& in dormiendo non laborabis ab illo, & non ſenties dolorem.

23 Vigilia,cholera,& tortura viro infrunito:

24 Somnus ſanitatis in homine parco dormiet uſque manè,& anima illius cũ ipſo delectabitur.

25 Et ſi coactus fueris in edendo multum, ſurge è medio,evome:& refrigerabit te, & non adduces corpori tuo infirmitatem.

26 Audi me fili,& ne ſpernas me:& in noviſſimo invenies verba mea.

27 In omnibus operibus tuis eſto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi.

28 Splendidum in panibus benedicent labia multorum, & teſtimonium veritatis illius fidele.

29 Nequiſſimo in pane murmurabit civitas,& teſtimonium nequitiæ illius verum eſt.

(margin: * Iudith 13.a.4.) 30 Diligentes in vino noli provocare:* multos enim exterminavit vinum.

D 31 Ignis probat ferrum durum:ſic vinum corda ſuperborum arguet in ebrietate potatum.

32 Æqua vita hominibus,vinum in ſobrietate: ſi bibas illud moderatè,eris ſobrius.

33 Quæ vita eſt ei, qui minuitur vino?

34 Quid defraudat vitam? Mors.

(margin: * Pſ. 103. b. 15.) 35 * Vinum in jucunditatem creatum eſt, & non in ebrietatem, ab initio.

36 Exultatio animæ & cordis,vinum moderatè potatum.

37 Sanitas eſt animæ & corporis ſobrius potus.

(margin: * Prov. 31.a.4.) 38 * Vinum multum potatum, irritationem, & iram, & ruinas multas facit.

39 Amaritudo animæ vinum multum potatum.

40 Ebrietatis animoſitas,imprudentis offenſio, minorans virtutem,& faciens vulnera.

41 In convivio vini non arguas proximum:& non deſpicias eum in jucunditate illius:

42 Verba improperij non dicas illi:& non premas illum in repetendo.

CAPUT XXXII.

Officium boni rectoris: major natu loquatur:tacendum ubi non eſt qui audiat: jucunditas muſica in convivio:adoleſcenti tacendum:laus taciturnitatis:diſcutienda propria domus:laus timoris Domini: peccator vitat correptionem:abſque conſilio nihil agendum.

A 1 RECtorem te poſuerunt? noli extolli: eſto in illis quaſi unus ex ipſis.

2 Curam illorum habe,& ſic conſide, & omni cura tua explicita recumbe:

3 Ut læteris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias coronam,& dignationem conſequatis corrogationis.

4 Loquere major natu: decet enim te.

5 Primum verbum diligenti ſcientia, & non impedias muſicam.

6 Ubi auditus non eſt,non effundas ſermonem, & importunè noli extolli in ſapientia tua.

7 Gemmula carbunculi in ornamento auri, & comparatio muſicorum in convivio vini.

8 Sicut in fabricatione auri ſignum eſt ſmaragdi,ſic numerus muſicorum in jucundo & moderato vino. B

9 Audi tacens, & pro reverentia accedet tibi bona gratia.

10 Adoleſcens loquere in tua cauſa vix.

11 Si bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum.

12 In multis eſto quaſi inſcius, & audi tacens ſimul & quærens.

13 In medio magnatorum non præſumas:& ubi ſunt ſenes, non multum loquaris.

14 Ante grandinem præibit coruſcatio:& ante verecundiam præibit gratia, & pro reverentia accedet tibi bona gratia.

15 Et hora ſurgendi non te trices:præcurre autem prior in domum tuam,& illic avocare,& illic lude, C

16 Et age conceptiones tuas, & non in delictis & verbo ſuperbo.

17 Et ſuper his omnibus benedicito Dominum, qui fecit te, & inebriantem te ab omnibus bonis ſuis.

18 Qui timet Dominum, excipiet doctrinam ejus: & qui vigilaverint ad illum, invenient benedictionem.

19 Qui quærit legem,replebitur ab ea: & qui inſidioſè agit, ſcandalizabitur in ea.

20 Qui timent Dominum,invenient judicium juſtum, & juſtitias quaſi lumen accendent.

21 Peccator homo vitabit correptionem, & D
ſecundùm voluntatem ſuam inveniet comparationem.

22 Vir conſilij non diſperdet intelligentiam, alienus & ſuperbus non pertimeſcet timorem:

23 Etiam poſtquam fecit cum eo ſine conſilio, & ſuis inſectationibus arguetur.

24 Fili ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.

25 In via ruinæ non eas,& non offendes in lapides:nec credas te viæ laborioſæ, ne ponas animæ tuæ ſcandalum:

26 Et à filiis tuis cave,& à domeſticis tuis attende.

27 In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc eſt enim conſervatio mandatorum.

28 Qui credit Deo, attendit mandatis: & qui confidit in illo, non minorabitur.

CAPUT XXXIII.

Laudantur timens Dominum & ſapiens:inconſtantia præcordiorum fatui:amicus ſubſannator:dies & tempora à Deo ſunt,qui & reliqua omnia creavit ac diſponit, in cujus manu eſt homo ut lutum in manu figuli:malum contra bonum: poſſeſſio non in vita ſed in morte diſtribuenda aliis:& quomodo ſervi ſint tractandi.

1 TImenti Dominum non occurrent mala, ſed in tentatione Deus illum conſervabit & liberabit à malis. A

2 Sapiens

Digitized by Google

2 Sapiens non odit mandata & juſtitias, & non illidetur quaſi in procella navis.

3 Homo ſenſatus credit legi Dei, & lex illi fidelis.

4 Qui interrogationem manifeſtat, parabit verbum, & ſic deprecatus exaudietur, & conſervabit diſciplinam, & tunc reſpondebit.

* Sup. 21.b.17. 5 * Præcordia fatui quaſi rota carri: & quaſi axis verſatilis cogitatus illius.

6 Equus emiſſarius, ſic & amicus ſubſannator: ſub omni ſupraſedente hinnit.

7 Quare dies diem ſuperat, & iterùm lux lucem, & annus annum à ſole?

8 A Domini ſcientia ſeparati ſunt, facto ſole, & præceptum cuſtodiente.

B 9 Et immutavit tempora, & dies feſtos ipſorũ, & in illis dies feſtos celebraverunt ad horam.

10 Ex ipſis exaltavit & magnificavit Deus, & ex ipſis poſuit in numerum dierum. Et omnes homines de ſolo, * & ex terra, unde creatus eſt Adam. * Gen. 2.a.7.

11 In multitudine diſciplinæ Dominus ſeparavit eos, & immutavit vias eorum.

12 Ex ipſis benedixit, & exaltavit: & ex ipſis ſanctificavit, & ad ſe applicavit: & ex ipſis maledixit, & humiliavit, & convertit illos à ſeparatione ipſorum.

* Rom. 9.e.21. 13 * Quaſi lutum figuli in manu ipſius, plaſmare illud & diſponere.

14 Omnes viæ ejus ſecundùm diſpoſitionem ejus: ſic homo in manu illius, qui ſe fecit, & reddet illi ſecundùm judicium ſuum.

15 Contra malum bonum eſt, & contra mortem vita: ſic & contra virum juſtum peccator. Et ſic intuere in omnia opera Altiſſimi: Duo & duo, & unum contra unum.

16 Et ego noviſſimus evigilavi, & quaſi qui colligit acinos poſt vindemiatores.

C 17 In benedictione Dei & ipſe ſperavi: & quaſi qui vindemiat, replevi torcular.

* Sup. 24.d.47 18 * Reſpicite quoniam non mihi ſoli laboravi, ſed omnibus exquirentibus diſciplinam.

19 Audite me magnates, & omnes populi, & rectores Eccleſiæ auribus percipite.

20 Filio & mulieri, fratri & amico, non des poteſtatem ſuper te in vita tua: & non dederis alij poſſeſſionem tuam: ne fortè pœniteat te, & depreceris pro illis.

21 Dum adhuc ſuperes & aſpiras, non immutabit te omnis caro.

22 Melius eſt enim ut filij tui te rogent, quàm te reſpicere in manus filiorum tuorum.

23 In omnibus operibus tuis præcellens eſto.

24 Ne dederis maculam in gloria tua. In die conſummationis dierum vitæ tuæ, & in tempore exitus tui diſtribue hereditatem tuam.

25 Cibaria, & virga, & onus aſino: panis, & diſciplina, & opus ſervo.

D 26 Operatur in diſciplina, & quærit requieſcere: laxa manus illi, & quærit libertatem.

27 Jugum & lorum curvant collum durum, & ſervum inclinant operationes aſſiduæ.

28 Servo malevolo tortura & compedes, mitte illum in operationem, ne vacet:

29 Multam enim malitiam docuit otioſitas.

30 In opera conſtitue eum: ſic enim condecet illum. Quod ſi non obaudierit, curva illum compedibus, & non amplifices ſuper omnem carnem: verùm ſine judicio nihil facias grave.

31 * Si eſt tibi ſervus fidelis, ſit tibi quaſi anima tua: quaſi fratrem ſic eum tracta: quoniam in ſanguine animæ comparaſti illum. * Sup. 7.e.23.

32 Si læſeris eum injuſtè, in fugam convertetur:

33 Et ſi extollens diſceſſerit, quem quæras, & in qua via quæras illum, neſcis.

CAPUT XXXIV.

Vanitas ſomniorum, divinationum, augurij, mendaciorum: laus expertorum: beatitudo timentium Deum: oblationes iniquorum: fraudans pauperem: unus ædificans, & alter deſtruens: faciens pœnitentiam, & non abſtinens à peccatis.

1 VAna ſpes, & mendacium viro inſenſato: & ſomnia extollunt imprudentes. A

2 Quaſi qui apprehendit umbram, & perſequitur ventum: ſic & qui attendit ad viſa mendacia.

3 Hoc ſecundùm hoc viſio ſomniorum: ante faciem hominis ſimilitudo hominis.

4 Ab immundo quid mundabitur? & à mendace quid verum dicetur?

5 Divinatio erroris, & auguria mendacia, & ſomnia malefacientium, vanitas eſt.

6 Et ſicut parturientis, cor tuum phantaſias patitur, niſi ab Altiſſimo fuerit emiſſa viſitatio, ne dederis in illis cor tuum:

7 Multos enim errare fecerunt ſomnia, & exciderunt ſperantes in illis. B

8 Sine mendacio conſummabitur verbum legis, & ſapientia in ore fidelis complanabitur.

9 Qui non eſt tentatus, quid ſcit? Vir in multis expertus, cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum.

10 Qui non eſt expertus, pauca recognoſcit: qui autem in multis factus eſt, multiplicat malitiam.

11 Qui tentatus non eſt, qualia ſcit? qui implanatus eſt, abundabit nequitia.

12 Multa vidi errando, & plurimas verborum conſuetudines.

13 Aliquoties uſque ad mortem periclitatus ſum horum cauſa, & liberatus ſum gratia Dei.

14 Spiritus timentium Deum quæritur, & in reſpectu illius benedicetur.

15 Spes enim illorum in ſalvantem illos, & oculi Dei in diligentes ſe.

16 Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipſe eſt ſpes ejus. C

17 Timentis Dominum beata eſt anima ejus.

18 Ad quem reſpicit, & quis eſt fortitudo ejus?

19 * Oculi Domini ſuper timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani, * Ps. 33. c.16.

20 Deprecatio offenſionis, & adjutorium caſus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans ſanitatem, & vitam, & benedictionem.

21 * Immolantis ex iniquo oblatio eſt maculata, & non ſunt beneplacitæ ſubſãnationes injuſtorũ. * Prov. 21.d.27.

22 Dominus ſolus ſuſtinentibus ſe in via veritatis & juſtitiæ.

Digitized by Google

* Prov. 15. b. 8.
23 * Dona iniquorum non probat Altiſſimus, nec reſpicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.

D

24 Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia pauperum, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris ſui.

25 Panis egentium vita pauperum eſt: qui defraudat illum, homo ſanguinis eſt.

26 Qui aufert in ſudore panem, quaſi qui occidit proximum ſuum.

* Deut. 24. c. 14. Sup. 7. c. 22.
27 Qui effundit ſanguinem,* & qui fraudem facit mercenario, fratres ſunt.

28 Unus ædificans, & unus deſtruens: quid prodeſt illis niſi labor?

29 Unus orans, & unus maledicens: cujus vocem exaudiet Deus?

30 Qui baptizatur à mortuo, & iterùm tangit eum, quid proficit lavatio illius?

* 2. Pet. 2. d. 21.
31 * Sic homo qui jejunat in peccatis ſuis, & iterùm eadem faciens, quid proficit humiliando ſe? orationem illius quis exaudiet?

CAPUT XXXV.

Verum & acceptum Deo ſacrificium: non appareas coram eo vacuus: primitiæ & oblationes hilari animo tribuenda: ſacrificium injuſtum: pauperem læſum, pupillum & viduam lacrymantem exaudit Dominus: orationes juſtorum, & potiſſimùm ſe humiliantium audit Deus, liberans ab affligentibus, & cuique reddens juxta opera ſua.

A

* 1. Reg 15. d. 22.
1 QUi conſervat legem, multiplicat oblationem.

2 Sacrificium ſalutare eſt attendere mandatis, & diſcedere ab omni iniquitate.

3 Et propitiationem litare ſacrificij ſuper injuſtitias, & deprecatio pro peccatis, recedere ab injuſtitia.

4 Retribuet gratiam, qui offert ſimilaginem: & qui facit miſericordiam, offert ſacrificium.

* Jer. 7. a. 3. 26. d. 13.
5 * Beneplacitum eſt Domino recedere ab iniquitate: & deprecatio pro peccatis recedere ab injuſtitia.

* Exod. 23. c. 15. 34. c. 20. Deut. 16. d. 16
6 * Non apparebis ante conſpectum Domini vacuus.

7 Hæc enim omnia propter mandatum Dei fiunt.

8 Oblatio juſti impinguat altare, & odor ſuavitatis eſt in conſpectu Altiſſimi.

B

9 Sacrificium juſti acceptum eſt, & memoriam ejus non obliviſcetur Dominus.

10 Bono animo gloriam redde Deo: & non minuas primitias manuum tuarum.

* 2. Cor. 9. b. 7.
11 * In omni dato hilarem fac vultum tuum, & in exultatione ſanctifica decimas tuas.

* Tob. 4. b. 9.
12 * Da Altiſſimo ſecundùm datum ejus, & in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum:

13 Quoniam Dominus retribuens eſt, & ſepties tantum reddet tibi.

* Lev. 22. c. 21. Deut. 15. d. 21.
14 * Noli offerre munera prava, non enim ſuſcipiet illa.

* Deut. 10. d. 17. 2. Par. 19. b. 7.
15 Et noli inſpicere ſacrificium injuſtum, quoniam Dominus judex eſt, & * non eſt apud illum gloria perſonæ.

C

Job. 34. b. 19. Sap. 6. b. 8. Act. 10. e. 34. Rom. 2. b. 11. Gal. 2. b. 6. Col. 3. d. 25. 1. Pet. 1. c. 17.
16 Non accipiet Dominus perſonam in pauperem, & deprecationem læſi exaudiet.

17 Non deſpiciet preces pupilli; nec viduam, ſi effundat loquelam gemitus.

18 Nónne lacrymæ viduæ ad maxillam deſcendunt, & exclamatio ejus ſuper deducentem eas?

19 A maxilla enim aſcendunt uſque ad cælum, & Dominus exauditor non delectabitur in illis.

20 Qui adorat Deũ in oblectatione, ſuſcipietur, & deprecatio illius uſque ad nubes propinquabit.

21 Oratio humiliantis ſe, nubes penetrabit: & donec propinquet non conſolabitur: & non diſcedet donec Altiſſimus aſpiciat.

22 Et Dominus non elongabit, ſed judicabit juſtos, & faciet judicium: & Fortiſſimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorſum ipſorum: D

23 Et Gentibus reddet vindictam, donec tollat plenitudinem ſuperborum, & ſceptra iniquorum contribulet:

24 Donec reddat hominibus ſecundùm actus ſuos, & ſecundùm opera Adæ, & ſecundùm præſumptionem illius:

25 Donec judicet judicium plebis ſuæ, & oblectabit juſtos miſericordia ſua.

26 Speciosa miſericordia Dei, in tempore tribulationis, quaſi nubes pluviæ in tempore ſiccitatis.

CAPUT XXXVI.

Super Iſraël & civitatem Ieruſalem invocat Dei miſericordiam; ſuper gentes verò alienas Dei timorem eiúſque manuum, ut ipſius potentia glorificetur, ipſóque ſolus Deus agnoſcatur: cor inſenſatum & cor pravum: ſpecies mulieris faciem viri exhilarat: bona mulieris poſſeſſio.

1 MIſerere noſtri Deus omnium, & reſpice nos, & oſtende nobis lucem miſerationum tuarum: A

2 Et immitte timorem tuum ſuper Gentes, quæ non exquiſierunt te, ut cognoſcant quia non eſt Deus niſi tu, & enarrent magnalia tua.

3 Alleva manum tuam ſuper Gentes alienas, ut videant potentiam tuam.

4 Sicut enim in conſpectu eorum ſanctificatus es in nobis, ſic in conſpectu noſtro magnificaberis in eis,

5 Ut cognoſcant te, ſicut & nos cognovimus quoniam non eſt Deus præter te Domine.

6 Innova ſigna, & immuta mirabilia.

7 Glorifica manum, & brachium dextrum.

8 Excita furorem, & effunde iram.

9 Tolle adverſarium, & afflige inimicum.

10 Feſtina tempus, & memento finis, ut enarrent mirabilia tua.

11 In ira flammæ devoretur qui ſalvatur: & qui peſſimant plebem tuam, inveniant perditionem. B

12 Contere caput principum inimicorum, dicentium: Non eſt alius præter nos.

13 Congrega omnes tribus Jacob: ut cognoſcant quia non eſt Deus niſi tu, & enarrent magnalia tua: & hereditabis eos, ſicut ab initio.

14 Miſerere plebi tuæ, ſuper quam invocatum eſt nomen tuum; & Iſraël,* quem coæquaſti primogenito tuo. * Exod 4. d. 22.

15 Miſerere civitati ſanctificationis tuæ Jeruſalem, civitati requiei tuæ.

16 Reple

Digitized by Google

16 Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, & C gloria tua populum tuum.

17 Da teſtimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ ſunt, & ſuſcita prædicationes, quas locuti ſunt in nomine tuo prophetæ priores.

18 Da mercedem ſuſtinentibus te: ut prophetæ tui fideles inveniantur: & exaudi orationes ſervorum tuorum

19 * Secundùm benedictionem Aaron de populo tuo, & dirige nos in viam juſtitiæ, & ſciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conſpector ſæculorum.

* Num. 6.d.14.

20 Omnem eſcam manducabit venter, & eſt cibus cibo melior.

21 Fauces contingunt cibum feræ, & cor ſenſatum verba mendacia.

22 Cor pravum dabit triſtitiam, & homo peritus reſiſtet illi.

23 Omnem maſculum excipiet mulier: & eſt D filia melior filia.

24 Species mulieris exhilarat faciem viri ſui, & ſuper omnem concupiſcentiam hominis ſuperducit deſiderium.

25 Si eſt lingua curationis, eſt & mitigationis & miſericordiæ: non eſt vir illius ſecundùm filios hominum.

26 Qui poſſidet mulierem bonam, inchoat poſſeſſionem: adjutorium ſecundùm illum eſt, & columna ut requies.

27 Ubi non eſt ſepes, diripietur poſſeſſio: & ubi non eſt mulier, ingemiſcit egens.

28 Quis credit ei, qui non habet nidum, & deflectens ubicumque obſcuraverit, quaſi ſuccinctus latro exiliens de civitate in civitatem?

Caput XXXVII.

Deteſtatio ficti amici; veri amici ne obliviſcaris: diſcretio in captandis conſiliis, & cum quibus conſulas, & quibus te & conſilium tuum occultes: laus ſententiæ viri ſancti: verbum nequam: quattuor ex corde oriuntur: laus viri periti & ſapientis: qui ſophiſticè loquitur, odibilis eſt: tenta animam tuam; & ſi ſit nequam, non des illi poteſtatem: pernicies crapulæ.

A 1 OMnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi: ſed eſt amicus ſolo nomine amicus. Nónne triſtitia ineſt uſque ad mortem?

2 Sodalis autem & amicus ad inimicitiam convertentur.

3 O præſumptio nequiſſima, unde creata es cooperire aridam malitia, & doloſitate illius?

4 Sodalis amico conjucundatur in oblectationibus, & in tempore tribulationis adverſarius erit.

5 Sodalis amico condolet cauſa ventris, & contra hoſtem accipiet ſcutum.

6 Non obliviſcaris amici tui in animo tuo, & non immemor ſis illius in opibus tuis.

7 Noli conſiliari cum eo qui tibi inſidiatur, & à zelantibus te abſconde conſilium.

8 Omnis conſiliarius prodit conſilium, ſed eſt conſiliarius in ſemetipſo.

B 9 A conſiliario ſerva animam tuam; priùs ſcito quæ ſit illius neceſſitas: & ipſe enim animo ſuo cogitabit:

10 Ne fortè mittat ſudem in terram, & dicat tibi:

11 Bona eſt via tua; & ſtet è contrario videre quid tibi eveniat.

12 Cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate, & cum injuſto de juſtitia, & cum muliere de ea quæ æmulatur cum timido de bello, cum negotiatore de trajectione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratiis agendis,

13 Cum impio de pietate, cum inhoneſto de honeſtate, cum operario agrario de omni opere,

14 Cum operario annuali de conſummatione anni, cum ſervo pigro de multa operatione: non attendas his in omni conſilio.

15 Sed cum viro ſancto aſſiduus eſto, quemcumque cognoveris obſervantem timorem Dei,

16 Cujus anima eſt ſecundùm animam tuam: & C qui, cùm titubaveris in tenebris, condolebit tibi.

17 Cor boni conſilij ſtatue tecum: non eſt enim tibi aliud pluris illo.

18 Anima viri ſancti enuntiat aliquando vera, quàm ſeptem circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum.

19 Et in his omnibus deprecare Altiſſimum ut dirigat in veritate viam tuam.

20 Ante omnia opera verbum verax præcedat te, & ante omnem actum conſilium ſtabile.

21 Verbum nequam immutabit cor: ex quo partes quattuor oriuntur, bonum & malum, vita & mors: & dominatrix illorum eſt aſſidua lingua. Eſt vir aſtutus multorum eruditor, & animæ ſuæ inutilis eſt.

22 Vir peritus multos erudivit, & animæ ſuæ ſuavis eſt.

23 Qui ſophiſticè loquitur, odibilis eſt: in omni re defraudabitur.

24 Non eſt illi data à Domino gratia: omni enim ſapientia defraudatus eſt.

25 Eſt ſapiens, animæ ſuæ ſapiens: & fructus D ſenſus illius laudabilis.

26 Vir ſapiens plebem ſuam erudit, & fructus ſenſus illius fideles ſunt.

27 Vir ſapiens implebitur benedictionibus, & videntes illum laudabunt.

28 Vita viri in numero dierum: dies autem Iſraël innumerabiles ſunt.

29 Sapiens in populo hereditabit honorem, & nomen illius erit vivens in æternum.

30 Fili in vita tua tenta animam tuam: & ſi fuerit nequam, non des illi poteſtatem:

31 Non enim omnia omnibus expediunt, & non omni animæ omne genus placet.

32 Noli avidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper omnem eſcam:

33 In multis enim eſcis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit uſque ad choleram.

34 Propter crapulam multi obierunt: qui autem abſtinens eſt, adjiciet vitam.

Caput XXXVIII.

Honora medicum: à Deo data eſt homini medicina: quomodo ægrotus ſe habebit erga Deum & medicum: mortuus plorandus, temperandum autem à triſtitia quæ mortuo non prodeſt & tibi obeſt: ſed memineris te etiam moriturum: quiſque artifex conſiderat ea in quibus operatur: & hi neceſſarij quidem ſunt in communitate, ſed in ea non præeminent dignitate vel ſapientia.

1 HOnora medicum propter neceſſitatem: ete- A nim illum creavit Altiſſimus.

2 A Deo eſt enim omnis medela, & à rege accipiet donationem.

3 Diſciplina medici exaltabit caput illius, & in conſpectu magnatorum collaudabitur.

4 Altiſſimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa.

* Exod. 15.d.5. 5 * Nónne à ligno indulcata eſt aqua amara?

6 Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus ſcientiam Altiſſimus, honorari in mirabilibus ſuis.

7 In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta ſuavitatis, & unctiones conficiet ſanitatis, & non conſummabuntur opera ejus.

8 Pax enim Dei ſuper faciem terræ.

* Iſa. 38. a.3. 9 * Fili in tua infirmitate ne deſpicias te ipſum, ſed ora Dominum, & ipſe curabit te.

10 Averte à delicto, & dirige manus, & ab omni delicto munda cor tuum.

11 Da ſuavitatem & memoriam ſimilaginis, & impingua oblationem, & da locum medico:

B 12 Etenim illum Dominus creavit: & non diſcedat à te, quia opera ejus ſunt neceſſaria.

13 Eſt enim tempus quando in manus illorum incurras:

14 Ipſi verò Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & ſanitatem, propter converſationem illorum.

15 Qui delinquit in conſpectu ejus qui fecit eum, incidet in manus medici.

16 Fili in mortuum produc lacrymas, & quaſi dira paſſus incipe plorare, & ſecundùm judicium contege corpus illius, & non deſpicias ſepulturam illius.

17 Propter delaturam autem amarè fer luctum illius uno die, & conſolare propter triſtitiam,

18 Et fac luctum ſecundùm meritum ejus uno die, vel duobus propter detractionem.

* Prov. 15.b.13. 17.d.22. 19 * A triſtitia enim feſtinat mors, & cooperit virtutem, & triſtitia cordis flectit cervicem.

20 In abductione permanet triſtitia: & ſubſtantia inopis ſecundùm cor ejus.

21 Ne dederis in triſtitia cor tuum, ſed repelle eam à te: & memento noviſſimorum,

22 Noli oblivîſci: neque enim eſt converſio, & huic nihil proderis, & te ipſum peſſimabis.

23 Memor eſto judicij mei: ſic enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie.

* 1.Reg. 12.e.21. 24 * In requie mortui requieſcere fac memoriam ejus, & conſolare illum in exitu ſpiritus ſui.

C 25 Sapientia ſcribæ in tempore vacuitatis: & qui minoratur actu, ſapientiam percipiet: qua ſapientia replebitur

26 Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in jaculo, ſtimulo boves agitat, & converſatur in operibus eorum, & enarratio ejus in filiis taurorum.

27 Cor ſuum dabit ad verſandos ſulcos, & vigilia ejus in ſagina vaccarum.

28 Sic omnis faber & architectus, qui noctem tamquam diem tranſigit, qui ſculpit ſignacula ſculptilia, & aſſiduitas ejus variat picturam: cor ſuum dabit in ſimilitudinem picturæ, & vigilia ſua perficiet opus.

29 Sic faber ferrarius ſedens juxta incudem, & conſiderans opus ferri: Vapor ignis uret carnes ejus, & in calore fornacis concertatur:

30 Vox mallei innovat aurem ejus, & contra ſimilitudinem vaſis oculus ejus:

31 Cor ſuum dabit in conſummationem operum, & vigilia ſua ornabit in perfectionem. D

32 Sic figulus ſedens ad opus ſuum, convertens pedibus ſuis rotam, qui in ſolicitudine poſitus eſt ſemper propter opus ſuum, & in numero eſt omnis operatio ejus.

33 In brachio ſuo formabit lutum, & ante pedes ſuos curvabit virtutem ſuam.

34 Cor ſuum dabit ut conſummet linitionem, & vigilia ſua mundabit fornacem.

35 Omnes hi in manibus ſuis ſperaverunt, & unuſquiſque in arte ſua ſapiens eſt.

36 Sine his omnibus non ædificatur civitas.

37 Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, & in eccleſiam non tranſilient.

38 Super ſellam judicis non ſedebunt, & teſtamentum judicij non intelligent, neque palàm facient diſciplinam & judicium, & in parabolis non invenientur:

39 Sed creaturam ævi confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes animam ſuam, & conquirentes in lege Altiſſimi.

CAPUT XXXIX.

Studium ſapientis, ipſiúſque præclara opera & nominis perpetuitas: Deus benedicendus in operibus ſuis, cui nihil occultum eſt: benedictio Dei in bonos, & ira in malos: bonis omnia in bonum cedunt, malis in malum: ad quos puniendos & cetera ſunt creata.

1 SApientiam omnium antiquorum exquiret ſapiens, & in prophetis vacabit. A

2 Narrationem virorum nominatorum conſervabit, & in verſutias parabolarum ſimul introibit.

3 Occulta proverbiorum exquiret, & in abſconditis parabolarum converſabitur.

4 In medio magnatorum miniſtrabit, & in conſpectu præſidis apparebit.

5 In terram alienigenarum gentium pertranſiet: bona enim & mala in hominibus tentabit.

6 Cor ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conſpectu Altiſſimi deprecabitur.

7 Aperiet os ſuum in oratione, & pro delictis ſuis deprecabitur.

8 Si enim Dominus magnus voluerit, ſpiritu intelligentiæ replebit illum:

9 Et ipſe tamquam imbres mittet eloquia ſapientiæ ſuæ, & in oratione confitebitur Domino:

10 Et ipſe diriget conſilium ejus, & diſciplinam, & in abſconditis ſuis conſiliabitur. B

11 Ipſe palàm faciet diſciplinam doctrinæ ſuæ, & in lege teſtamenti Domini gloriabitur.

12 Collaudabunt multi ſapientiam ejus, & uſque in ſæculum non delebitur.

13 Non recedet memoria ejus, & nomen ejus requiretur à generatione in generationem.

14 Sapientiam ejus enarrabunt gentes, & laudem ejus enuntiabit eccleſia.

15 Si permanſerit, nomen derelinquet plus quàm mille: & ſi requieverit, proderit illi.

16 Adhuc

Digitized by Google

16 Adhuc conſiliabor, ut enarrem: ut furore
enim repletus ſum.
17 In voce dicit:Obaudite me divini fructus,
& quaſi roſa plantata ſuper rivos aquarum fructi-
ficate.
18 Quaſi Libanus odorem ſuavitatis habete.
19 Florete flores quaſi lilium,& date odorem,
& frondete in gratiam, & collaudate canticum,
& benedicite Dominum in operibus ſuis.
20 Date nomini ejus magnificentiam, & con-
fitemini illi in voce labiorum veſtrorum, & in
canticis labiorum, & citharis, & ſic dicetis in
confeſſione:
*Gen. 1. d. 31. 21 * Opera Domini univerſa bona valdè.
Marc. 7. d. 37. 22 * In verbo ejus ſtetit aqua ſicut congeries:
& in ſermone oris illius ſicut exceptoria aquarũ:
*Gen. 8. a. 1. 23 Quoniam in præcepto ipſius placor fit; &
C non eſt minoratio in ſalute ipſius.
24 Opera omnis carnis coram illo, & non eſt
quidquam abſconditum ab oculis ejus.
25 A ſæculo uſque in ſæculum reſpicit, & ni-
hil eſt mirabile in conſpectu ejus.
26 Non eſt dicere: Quid eſt hoc,aut quid eſt
iſtud?omnia enim in tempore ſuo quærentur.
27 Benedictio illius quaſi fluvius inundavit.
* Gen. 7. d. 21. 28 * Quomodo cataclyſmus aridã inebriavit;
ſic ira ipſius gentes,quæ non exquiſierunt eum,
hereditabit.
* Exod. 14. f. 21. 29 * Quomodo convertit aquas in ſiccitatem,
& ſiccata eſt terra:& viæ illius viis illorum dire-
ctæ ſunt:ſic peccatoribus offenſiones in ira ejus.
30 Bona bonis creata ſunt ab initio,ſic nequiſ-
ſimis bona & mala.
*Sap. 19 d. 18. 31 * Initium neceſſariæ rei vitæ hominũ,aqua,
ignis,& ferrum,ſal,lac, & panis ſimilagineus, &
mel,& botrus uvæ, & oleum,& veſtimentum.
D 32 Hæc omnia ſanctis in bona, ſic & impiis &
peccatoribus in mala convertentur.
33 Sunt ſpiritus,qui ad vindictam creati ſunt,
& in furore ſuo confirmaverunt tormenta ſua:
34 In tempore conſummationis effundent vir-
tutem: & furorem ejus,qui fecit illos, placabunt.
35 Ignis,grando,fames, & mors omnia hæc ad
vindictam creata ſunt;
36 Beſtiarum dentes,& ſcorpij,& ſerpentes,&
rhomphæa vindicans in exterminium impios.
37 In mandatis ejus epulabuntur,& ſuper ter-
ram in neceſſitatem præparabuntur, & in tempo-
ribus ſuis non præterient verbum.
38 Proptereà ab initio confirmatus ſum,& con-
ſiliatus ſum,& cogitavi,& ſcripta dimiſi.
*Gen. 1. d. 31. 39 * Omnia opera Domini bona,& omne opus
Mar. 6. hora ſua ſubminiſtrabit.
7. d. 37. 40 Non eſt dicere:Hoc illo nequius eſt: om-
nia enim in tempore ſuo comprobabuntur.
41 Et nunc in omni corde & ore collaudate,&
benedicite nomen Domini.

CAPUT XL.

*Occupationi magna,jugo gravi,ac variis miſeriis homo ob-
noxius:omnia caduca:iniqui cum ſuis divitiis citò delendi: laus
vitæ ſibi ſufficientis: varios binarios commendat,quibus tamen
alia anteponit: laus timoris Domini: fac ne indigeas,nec in alie-
nã mẽſã reſpicias,à quo vir diſciplinatus & eruditus ſe ſervat.*

A 1 OCcupatio magna creata eſt omnibus homi-
nibus, & jugum grave ſuper filios Adam,
à die exitus de ventre matris eorum, uſque in
diem ſepulturæ, in matrem omnium.
2 Cogitationes eorum,& timores cordis,adin-
ventio expectationis, & dies finitionis:
3 A reſidente ſuper ſedem glorioſam, uſque ad
humiliatum in terra & cinere:
4 Ab eo qui utitur hyacintho, & portat coro-
nam, uſque ad eum qui operitur lino crudo: fu-
ror,zelus, tumultus, fluctuatio, & timor mortis,
iracundia perſeverans, & contentio,
5 Et in tempore refectionis in cubili ſomnus
noctis immutat ſcientiam ejus.
6 Modicum tamquam nihil in requie,& ab eo
in ſomnis, quaſi in die reſpectus.
7 Conturbatus eſt in viſu cordis ſui, tamquam B
qui evaſerit in die belli. In tempore ſalutis ſuæ
exurrexit,& admirans ad nullum timorem:
8 Cum omni carne,ab homine uſque ad pecus,
& ſuper peccatores ſeptuplum.
9 * Ad hæc mors,ſanguis,contentio, & rhom- * Sup. 19 d. 15. 16.
phæa,oppreſſiones,fames,& contritio, & flagella:
10 Super iniquos creata ſunt hæc omnia, * & * Gen 7 b 10.
propter illos factus eſt cataclyſmus. * Inf. 41 b. 11.
11 * Omnia, quæ de terra ſunt,in terram con- * Eccle. 1. b 7.
vertentur,* & omnes aquæ in mare revertentur.
12 Omne munus,& iniquitas delebitur, & fi-
des in ſæculum ſtabit.
13 Subſtantiæ injuſtorum ſicut fluvius ſicca-
buntur, & ſicut tonitruum magnum in pluvia
perſonabunt.
14 In aperiendo manus ſuas lætabitur:ſic præ-
varicatores in conſummatione tabeſcent.
15 Nepotes impiorum non multiplicabunt ra- C
mos, & radices immundæ ſuper cacumen petræ
ſonant.
16 Super omnem aquam viriditas, & ad oram
fluminis ante omne fœnum evelletur.
17 Gratia ſicut paradiſus in benedictionibus,
& miſericordia in ſæculum permanet.
18 Vita ſibi ſufficientis operarij condulcabitur,
& in ea invenies theſaurum.
19 Filij,& ædificatio civitatis confirmabit no-
men, & ſuper hæc mulier immaculata computa-
bitur.
20 Vinum & muſica lætificant cor: & ſuper
utraque dilectio ſapientiæ.
21 Tibiæ & pſalterium ſuavem faciunt melo-
diam, & ſuper utraque lingua ſuavis.
22 Gratiam & ſpeciem deſiderabit oculus tuus,
& ſuper hæc virides ſationes.
23 Amicus & ſodalis in tempore convenientes, D
& ſuper utroſque mulier cum viro.
24 Fratres in adjutorium in tempore tribulatio-
nis, & ſuper eos miſericordia liberabit.
25 Aurum & argentum eſt conſtitutio pedum:
& ſuper utrumque conſilium beneplacitum.
26 Facultates & virtutes exaltant cor, & ſuper
hæc timor Domini.
27 Non eſt in timore Domini minoratio,& non
eſt in eo inquirere adjutorium.
28 Timor Domini ſicut paradiſus benedictio-
nis,& ſuper omnem gloriam operuerunt illum.
29 Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas:melius
eſt enim mori, quàm indigere.

30 Vir

Digitized by Google

30 Vir reſpiciens in menſam alienam, non eſt vita ejus in cogitatione victus. alit enim animam ſuam cibis alienis.

31 Vir autem diſciplinatus & eruditus cuſtodiet ſe.

32 In ore imprudentis condulcabitur inopia, & in ventre ejus ignis ardebit.

Caput XLI.

Memoria mortis cui eſt amara, & cui non: mortem non metuas, ſed præteritorum & futurorum memento, contentus divina diſpoſitione circa te: maledictio manens impios: cura boni nominis: ſapientia & theſaurus abſconditi inutiles: qualiter ſit de peccatis erubeſcendum: ne faciem avertas à proximo, nec reſpicias mulierem alterius, neque improperes poſt datum.

A 1 O Mors quàm amara eſt memoria tua, homini pacem habenti in ſubſtantiis ſuis;

2 Viro quieto, & cujus viæ directæ ſunt in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum!

3 O mors, bonum eſt judicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus,

4 Defecto ætate, & cui de omnibus cura eſt, & incredibili, qui perdit patientiam!

5 Noli metuere judicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, & quæ ſuperventura ſunt tibi, hoc judicium à Domino omni carni.

6 Et quid ſuperveniet tibi in beneplacito Altiſſimi? ſive decem, ſive centum, ſive mille anni.

7 Non eſt enim in inferno accuſatio vitæ.

B 8 Filij abominationum fiunt filij peccatorum, & qui converſantur ſecus domos impiorum.

9 Filiorum peccatorum periet hereditas, & cum ſemine illorum aſſiduitas opprobrij.

10 De patre impio queruntur filij, quoniam propter illum ſunt in opprobrio.

11 Væ vobis viri impij, qui dereliquiſtis legem Domini Altiſſimi.

12 Et ſi nati fueritis, in maledictione naſcemini: & ſi mortui fueritis, in maledictione erit pars veſtra.

* Sup. 40.b.11. 13 * Omnia, quæ de terra ſunt, in terram convertentur; ſic impij à maledicto in perditionem.

14 Luctus hominum in corpore ipſorum, nomen autem impiorum delebitur.

C 15 Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille theſauri pretioſi & magni.

16 Bonæ vitæ numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in ævum.

* Sup. 20.d.32 17 Diſciplinam in pace conſervate filij. * ſapientia enim abſcondita, & theſaurus inviſus, quæ utilitas in utriſque?

18 Melior eſt homo qui abſcondit ſtultitiam ſuam, quàm homo qui abſcondit ſapiētiam ſuam.

19 Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt de ore meo.

20 Non eſt enim bonum omnem reverentiam obſervare: & non omnia omnibus benè placent in fide.

21 Erubeſcite à patre & à matre de fornicatione: & à præſidente & à potente de mendacio:

22 A principe & à judice de delicto: à ſynagoga & plebe de iniquitate:

D 23 A ſocio & amico de injuſtitia: & de loco in quo habitas,

24 De furto, de veritate Dei, & teſtamento: de diſcubitu in panibus, & ab obfuſcatione dati & accepti:

25 A ſalutantibus de ſilentio: à reſpectu mulieris fornicariæ: & ab averſione vultus cognati.

26 Ne avertas faciem à proximo tuo, & ab auferendo partem & non reſtituendo.

27 * Ne reſpicias mulierem alieni viri, & ne * Matt. 5.d.28.
ſcruteris ancillam ejus, neque ſteteris ad lectum ejus.

28 Ab amicis de ſermonibus improperij: & cùm dederis, ne improperes.

Caput XLII.

Secretum non revelandum: à reſpectu perſonarum & aliis plerisque vitiis hic enumeratis abſtinendum: datum & acceptum ſcribendum: de ſolicita cuſtodia filiæ; & ſuper luxurioſam firmanda cuſtodia: commorari mulieri periculoſum: melior eſt autem iniquitas viri quàm mulier benè faciens: opera Domini, qui omnia videt etiam occulta cordium, ſunt perfecta & deſiderabilia.

1 NOn duplices ſermonem auditus de revelatione ſermonis abſconditi, & eris verè ſine confuſione, & Invenies gratiam in conſpectu omnium hominum: ne pro his omnibus confundaris, * & ne accipias perſonam ut delinquas. A
* Lev. 19.c.15. Deut. 1.c.17.16.d.19. Prov. 24.f.23. Iac. 2.a.1.

2 De lege Altiſſimi, & teſtamento, & de judicio juſtificare impium,

3 De verbo ſociorum & viatorum, & de datione hereditatis amicorum,

4 De æqualitate ſtateræ & ponderum, de acquiſitione multorum & paucorum,

5 De corruptione emptionis & negotiatorum, & de multa diſciplina filiorum, & ſervo peſſimo latus ſanguinare.

6 Super mulierem nequam bonum eſt ſignum.

7 Ubi manus multæ ſunt, claude; & quodcumque trades, numera, & appende: datum verò, & acceptum omne deſcribe.

8 De diſciplina inſenſati & fatui, & de ſenioribus, qui judicantur ab adoleſcentibus: & eris eruditus in omnibus, & probabilis in conſpectu omnium vivorum. B

9 Filia patris abſcondita eſt vigilia, & ſolicitudo ejus aufert ſomnum, ne fortè in adoleſcentia ſua adulta efficiatur, & cum viro commorata odibilis fiat:

10 Nequando polluatur in virginitate ſua, & in paternis ſuis gravida inveniatur: ne fortè cum viro commorata tranſgrediatur, aut certè ſterilis efficiatur.

11 Super filiam luxurioſam confirma cuſtodiam: ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis, à detractione in civitate, & objectione plebis, & confundat te in multitudine populi. C

12 Omni homini noli intendere in ſpecie: & in medio mulierum noli commorari:

13 De veſtimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.

14 Melior eſt enim iniquitas viri, quàm mulier benefaciens, & mulier confundens in opprobrium.

15 Memor ero igitur operum Domini, & quæ vidi annuntiabo. In ſermonibus Dñi opera ejus.

16 Sol illuminans per omnia reſpexit, & gloria Domini plenum eſt opus ejus.

17 Nónne

Digitized by Google

17 Nónne Dominus fecit ſanctos enarrare omnia mirabilia ſua, quæ confirmavit Dominus omnipotens ſtabiliri in gloria ſua?

18 Abyſſum, & cor hominum inveſtigavit: & in aſtutia eorum excogitavit.

D 19 Cognovit enim Dominus omnem ſcientiam, & inſpexit in ſignum ævi, annuntians quæ præterierunt, & quæ ſuperventura ſunt, revelans veſtigia occultorum.

20 Non præterit illum omnis cogitatus, & non abſcondit ſe ab eo ullus ſermo.

21 Magnalia ſapientiæ ſuæ decoravit: qui eſt ante ſæculum & uſque in ſæculum, neque adjectum eſt,

22 Neque minuitur, & non eget alicujus conſilio.

23 Quàm deſiderabilia omnia opera ejus, & tamquam ſcintilla, quæ eſt conſiderare!

24 Omnia hæc vivunt, & manent in ſæculum, & in omni neceſſitate omnia obaudiunt ei.

25 Omnia duplicia, unum contra unum, & non fecit quidquam deeſſe.

26 Uniuſcujuſque confirmavit bona. Et quis ſatiabitur videns gloriam ejus?

CAPUT XLIII.

Eminentia Creatoris relucet in cælorum ornatu & pulchritudine: nempe in cælo, luna, ſtellis, iride, nive, grandine, nubibus, tonitru, gelu ab aquilone, pruina, & mari, in quo ſunt plurima genera belluarum: denique nemo ad Deum laudandum ſufficit.

A 1 Altitudinis firmamentum pulchritudo ejus eſt, ſpecies cæli in viſione gloriæ.

2 Sol in aſpectu annuntians in exitu, vas admirabile opus Excelſi.

3 In meridiano exurit terram, & in conſpectu ardoris ejus quis poterit ſuſtinere? Fornacem cuſtodiens in operibus ardoris:

4 Tripliciter ſol exurens montes, radios igneos exufflans, & refulgẽs radiis ſuis obcæcat oculos.

5 Magnus Dominus qui fecit illum, & in ſermonibus ejus feſtinavit iter.

6 Et luna in omnibus in tempore ſuo, oſtenſio temporis, & ſignum ævi.

7 A luna ſignum diei feſti, luminare quod minuitur in conſummatione.

8 Menſis ſecundùm nomen ejus eſt, creſcens mirabiliter in conſummatione.

9 Vas caſtrorum in excelſis, in firmamento cæli reſplendens glorioſè.

B 10 Species cæli gloria ſtellarum, mundum illuminans in excelſis Dominus.

11 In verbis ſancti ſtabunt ad judicium, & non deficient in vigiliis ſuis.

*Gen 9. b.13. 12 Vide arcum, & benedic eum * qui fecit illum: valdè ſpecioſus eſt in ſplendore ſuo.

13 Gyravit cælum in circuitu gloriæ ſuæ, manus Excelſi aperuerunt illum.

14 Imperio ſuo acceleravit nivem, & accelerat coruſcationes emittere judicii ſui.

15 Propterea aperti ſunt theſauri, & evolaverunt nebulæ ſicut aves.

16 In magnitudine ſua poſuit nubes, & confracti ſunt lapides grandinis.

17 In conſpectu ejus commovebuntur montes, & in voluntate ejus aſpirabit Notus.

18 Vox tonitrui ejus verberabit terram, tempeſtas aquilonis, & congregatio ſpiritus:

19 Et ſicut avis deponens ad ſedendũ, aſpergit nivem, & ſicut locuſta demergens deſcenſus ejus.

20 Pulchritudinem candoris ejus admirabitur oculus, & ſuper imbrem ejus expaveſcet cor. C

21 Gelu ſicut ſalem effundet ſuper terram: & dum gelaverit, fiet tamquam cacumina tribuli.

22 Frigidus ventus aquilo flavit, & gelavit cryſtallus ab aqua, ſuper omnem congregationem aquarũ requieſcet, & ſicut lorica induet ſe aquis.

23 Et devorabit montes, & exuret deſertum, & extinguet viride, ſicut igne.

24 Medicina omnium in feſtinatione nebulæ: & ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum.

25 In ſermone ejus ſiluit ventus, & cogitatione ſua placavit abyſſum, & plantavit in illa Dominus inſulas.

26 Qui navigant mare, enarrent pericula ejus: & audientes auribus noſtris admirabimur.

27 Illic præclara opera, & mirabilia; varia beſtiarum genera, & omnium pecorum, & creatura belluarum.

28 Propter ipſum confirmatus eſt itineris finis, & in ſermone ejus compoſita ſunt omnia. D

29 Multa dicemus, & deficiemus in verbis: conſummatio autem ſermonum, ipſe eſt in omnibus.

30 Gloriantes ad quid valebimus? ipſe enim omnipotens ſuper omnia opera ſua.

31 Terribilis Dominus, & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipſius.

32 Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, ſupervalebit enim adhuc, & admirabilis magnificentia ejus.

33 Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum poteſtis: major enim eſt omni laude.

34 Exaltantes eum replemini virtute. ne laboretis: non enim comprehendetis.

35 Quis videbit eum, & enarrabit? & * quis magnificabit eum ſicut eſt ab initio? *Pſ. 105.a.2.

36 Multa abſcondita ſunt majora his: pauca enim vidimus operum ejus.

37 Omnia autem Dominus fecit, & piè agentibus dedit ſapientiam.

CAPUT XLIV.

Laus priorum patrum ac ſeminis eorum: primùm in genere, deinde nominatim laudantur Enoch, Noë, Abraham cui facta ſunt promiſſiones, Iſaac, & Jacob.

1 Laudemus viros glorioſos, & parentes noſtros in generatione ſua. A

2 Multam gloriam fecit Dominus magnificentia ſua à ſæculo.

3 Dominantes in poteſtatibus ſuis, homines magni virtute, & prudentia ſua præditi, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum,

4 Et imperantes in præſenti populo, & virtute prudentiæ populis ſanctiſſima verba.

5 In peritia ſua requirentes modos muſicos, & narrantes carmina ſcripturarum.

6 Homines divites in virtute, pulchritudinis ſtudium habentes: pacificantes in domibus ſuis.

7 Omnes iſti in generationibus gentis ſuæ gloriam adepti ſunt, & in diebus ſuis habentur in laudibus.

8 Qui de illis nati ſunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum:

B 9 Et ſunt quorum non eſt memoria: perierunt quaſi qui non fuerint: & nati ſunt, quaſi non nati, & filij ipſorum cum ipſis.

10 Sed illi viri miſericordiæ ſunt, quorum pietates non defuerunt:

11 Cum ſemine eorum permanent bona,

12 Hereditas ſancta nepotes eorum, & in teſtamentis ſtetit ſemen eorum:

13 Et filij eorum propter illos uſque in æternum manent: ſemen eorum & gloria eorum non derelinquetur.

14 Corpora ipſorum in pace ſepulta ſunt, & nomen eorum vivit in generationẽ & generationẽ.

15 Sapientiam ipſorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet eccleſia.

C

* Gen. 5. e. 24. Heb. 11. a. 5.

16 * Henoch placuit Deo, & tranſlatus eſt in paradiſum, ut det gentibus pœnitentiam.

* Gen. 9. b. 9.

17 * Noë inventus eſt perfectus, juſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio.

18 Ideò dimiſſum eſt reliquum terræ, cùm factum eſt diluvium.

* Gen. 6 f. 14. 7. a. 1. Heb. 11. b. 7.

19 * Teſtamenta ſæculi poſita ſunt apud illum, ne deleri poſſit diluvio omnis caro.

* Gen. 12. a. 2. 15. b. 5. 17. a. 4.

20 * Abraham magnus pater multitudinis gentium, & non eſt inventus ſimilis illi in gloria, qui conſervavit legem Excelſi, & fuit in teſtamento cum illo.

D

* Gen. 17. b. 10. Gal. 3. a. 6. * Gen. 22. a. 1.

21 * In carne ejus ſtare fecit teſtamentum, & * in tentatione inventus eſt fidelis.

22 Ideò jurejurando dedit illi gloriam in gente ſua, creſcere illum quaſi terræ cumulum,

23 Et ut ſtellas exaltare ſemen ejus, & hereditare illos à mari uſque ad mare, & à flumine uſque ad terminos terræ.

24 Et in Iſaac eodem modo fecit propter Abraham patrem ejus.

25 Benedictionem omnium Gentium dedit illi Dominus, & teſtamentum confirmavit ſuper caput Jacob.

26 Agnovit eum in benedictionibus ſuis, & dedit illi hereditatem, & diviſit illi partem in tribubus duodecim.

27 Et conſervavit illi homines miſericordiæ, invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

CAPUT XLV.

De laudibus Moyſi, Aaron, & Phinees: de congregatione Core intercempta.

A

* Exod. 11 a. 3.

1 Dilectus Deo & hominibus Moyſes: cujus memoria in benedictione eſt.

2 Similem illum fecit in gloria ſanctorum, & magnificavit eum in timore inimicorum, & in verbis ſuis monſtra placavit.

* Exod. 6. 7. 8.

3 * Glorificavit illum in conſpectu regum, & juſſit illi coram populo ſuo, & oſtendit illi gloriam ſuam.

* Num. 12. a. 3. b. 7. Heb. 3. a. 2. b. 5.

4 * In fide & lenitate ipſius ſanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne.

5 Audivit enim eum, & vocem ipſius, & induxit illum in nubem.

6 Et dedit illi coràm præcepta, & legem vitæ & diſciplinæ, docere Jacob teſtamentum ſuum, & judicia ſua Iſraël.

7 Excelſum fecit Aaron fratrem ejus, & ſimilem ſibi de tribu Levi:

8 Statuit ei teſtamentum æternum, & dedit illi ſacerdotium gentis: & beatificavit illum in gloria,

9 Et circumcinxit eum zona gloriæ, & induit eum ſtolam gloriæ, & coronavit eum in vaſis virtutis.

10 Circumpedes, & femoralia, & humerale poſuit ei, & cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro, B

* Exod. 28. f. 35.

11 * Dare ſonitum in inceſſu ſuo, auditum facere ſonitum in templo, in memoriam filiis gentis ſuæ.

12 Stolam ſanctam, auro, & hyacintho, & purpura, opus textile, viri ſapientis, judicio & veritate præditi:

13 Torto cocco opus artificis, gemmis pretioſis figuratis in ligatura auri, & opere lapidarij ſculptis, in memoriam ſecundùm numerum tribuum Iſraël.

14 Corona aurea ſuper mitram ejus expreſſa ſigno ſanctitatis, & gloria honoris: opus virtutis & deſideria oculorum ornata.

15 Sic pulchra ante ipſum non fuerunt talia uſque ad originem.

16 Nón eſt indutus illa alienigena aliquis, ſed tantùm filij ipſius ſoli, & nepotes ejus per omne tempus. C

17 Sacrificia ipſius conſumpta ſunt igne quotidie.

* Levit. 8. b. 12.

18 * Complevit Moyſes manus ejus, & unxit illum oleo ſancto.

19 Factum eſt illi in tèſtamentum æternum, & ſemini ejus ſicut dies cæli, fungi ſacerdotio, & habere laudem, & glorificare populum ſuum in nomine ejus.

20 Ipſum elegit ab omni vivente, offerre ſacrificium Deo, incenſum, & bonum odorem, in memoriam placare pro populo ſuo:

21 Et dedit illi in præceptis ſuis poteſtatem, in teſtamentis judiciorum, docere Jacob teſtimonia, & in lege ſua lucem dare Iſraël.

* Num. 16. a. 1.

22 * Quia contra illum ſteterunt alieni, & propter invidiam circumdederunt illum homines in deſerto, qui erant cum Dathan & Abiron, & congregatio Core in iracundia.

23 Vidit Dominus Deus, & non placuit illi, & conſumpti ſunt in impetu iracundiæ.

24 Fecit illis monſtra, & conſumpſit illos in flamma ignis.

25 Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi hereditatem, & primitias frugum terræ diviſit illi.

26 Panem ipſis in primis paravit in ſatietatem: nam & ſacrificia Domini edent, quæ dedit illi & ſemini ejus. D

27 Ceterùm in terra gentes non hereditabit, & pars non eſt illi in gente: ipſe eſt enim pars ejus, & hereditas.

* Num. 25. b. 7. 1. Mach. 2. e. 26. f. 54.

28 * Phinees filius Eleazari tertius in gloria eſt, imitando eum in timore Domini:

29 Et ſtare in reverentia gentis: in bonitate

&

Digitized by Google

& alacritate animæ ſuæ placuit Deo pro Iſraël.

30 Ideò ſtatuit illi teſtamentum pacis, principem ſanctorum & gentis ſuæ, ut ſit illi & ſemini ejus ſacerdotij dignitas in æternum.

31 Et teſtamentum David regi filio Jeſſæ de tribu Juda, hereditas ipſi & ſemini ejus,ut daret ſapientiam in cor noſtrum judicare gentem ſuam in juſtitia, ne abolerentur bona ipſorum, & gloriam ipſorum in gentem eorum æternam fecit.

CAPUT XLVI.

Laudes Ieſue, Caleb, & Samuelis.

A 1 FOrtis in bello Jeſus Nave, ſucceſſor Moyſi in prophetis, qui fuit magnus ſecundùm nomen ſuum,

2 Maximus in ſalutem electorum Dei, expugnare inſurgentes hoſtes, ut conſequeretur hereditatem Iſraël.

3 Quam gloriam adeptus eſt in tollendo manus ſuas, & jactando contra civitates rhomphæas?

4 Quis ante illum ſic reſtitit? Nam hoſtes ipſe Dominus perduxit.

* Ioſ.10 6.14. 5 * An non in iracundia ejus impeditus eſt ſol, & una dies facta eſt quaſi duo?

6 Invocavit Altiſſimum potentem in oppugnando inimicos undique, & audivit illum magnus & ſanctus Deus in ſaxis grandinis virtutis valdè fortis.

7 Impetum fecit contra gentem hoſtilem, & in deſcenſu perdidit contrarios,

B 8 Ut cognoſcant gentes potentiam ejus, quia contra Deum pugnare non eſt facile. Et ſecutus eſt à tergo potentis:

* Num. 14.a.6. 9 * Et in diebus Moyſi miſericordiam fecit ipſe, & Caleb filius Jephone, ſtare contra hoſtem, & prohibere gentem à peccatis, & perfringere murmur malitiæ.

10 Et ipſi duo conſtituti à periculo liberati ſunt à numero ſexcentorum millium peditum, inducere illos in hereditatem, in terram quæ manat lac & mel.

11 Et dedit Dominus ipſi Caleb fortitudinem, & uſque in ſenectutem permanſit illi virtus, ut aſcenderet in excelſum terræ locum,& ſemen ipſius obtinuit hereditatem:

12 Ut viderent omnes filij Iſraël,quia bonum eſt obſequi ſancto Deo.

C 13 Et judices ſinguli ſuo nomine, quorum non eſt corruptum cor:qui non averſi ſunt à Domino,

14 Ut ſit memoria illorum in benedictione, & oſſa eorum pullulent de loco ſuo,

15 Et nomen eorum permaneat in æternum, permanens ad filios illorum, ſanctorum virorum gloria.

16 Dilectus à Domino Deo ſuo Samuel propheta Domini, renovavit imperium, & unxit principes in gente ſua.

17 In lege Domini congregationem judicavit, & vidit Deus Jacob, & in fide ſua probatus eſt propheta.

18 Et cognitus eſt in verbis ſuis fidelis,quia vidit Deum lucis:

D 19 Et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hoſtes circumſtantes undique, in oblatione agni inviolati.

20 Et intonuit de cælo Dominus, & in ſonitu magno auditam fecit vocem ſuam,

21 Et contrivit principes Tyriorum, & omnes duces Philiſthiim:

22 Et ante tempus finis vitæ ſuæ & ſeculi, teſtimoniũ præbuit in conſpectu Dominĩ, & Chriſti: pecunias & uſque ad calceamenta ab omni carne non accepit,& non accuſavit illum homo.

23 Et poſt hoc dormivit, & notum fecit regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ,& exaltavit vocem ſuam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

CAPUT XLVII.

Laudes Nathan, Davidis, & Salomonis.

1 POſt hæc ſurrexit Nathan propheta in diebus David. A 2. Reg. 12. a. 1

2 Et quaſi adeps ſeparatus à carne, ſic David à filiis Iſraël.

3 * Cum leonibus luſit quaſi cum agnis: & in urſis ſimiliter fecit ſicut in agnis ovium, in juventute ſua. * 1. Reg. 17.e.34.

4 * Numquid non occidit gigantem, & abſtulit opprobrium de gente? * 1. Reg. 17.g.49.

5 In tollendo manum,ſaxo fundæ dejecit exultationem Goliæ:

6 Nam invocavit Dominum omnipotentem,& dedit in dextera ejus tollere hominem fortem in bello,& exaltare cornu gentis ſuæ.

7 * Sic in decem millibus glorificavit eum, & laudavit eum in benedictionibus Domini, in offerendo illi coronam gloriæ: * 1. Reg. 18.b.7.

8 Contrivit enim inimicos undique,& extirpavit Philiſthiim contrarios uſque in hodiernum diem:contrivit cornu ipſorum uſque in æternum.

9 In omni opere dedit confeſſionem Sancto,& Excelſo in verbo gloriæ. B

10 De omni corde ſuo laudavit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum:& dedit illi contra inimicos potentiam:

11 Et ſtare fecit cantores contra altare, & in ſono eorum dulces fecit modos.

12 Et dedit in celebrationibus decus, & ornavit tempora uſque ad conſummationem vitæ, ut laudarent nomen ſanctum Domini, & amplificarent manè Dei ſanctitatem.

13 * Dominus purgavit peccata ipſius,& exaltavit in æternum cornu ejus: & dedit illi teſtamentum regni, & ſedem gloriæ in Iſraël. * 2. Reg. 12.e.13.

14 Poſt ipſum ſurrexit filius ſenſatus: & propter illũ dejecit omnem potentiam inimicorum.

15 * Salomon imperavit in diebus pacis,cui ſubjecit Deus omnes hoſtes, ut conderet domum in nomine ſuo, & pararet ſanctitatem in ſempiternum:quemadmodũ eruditus es in juventute tua, * 3. Reg. 4.a.1.

16 * Et impletus es, quaſi flumen ſapientia, & terram retexit anima tua. * 3. Reg. 4.d.31.

C 17 Et repleſti in comparationibus ænigmata:ad inſulas longè divulgatum eſt nomen tuum,& dilectus es in pace tua.

18 In cantilenis, & proverbiis, & comparationibus, & interpretationibus, miratæ ſunt terræ,

19 Et in nomine Dominĩ Dei, cui eſt cognomen, Deus Iſraël.

Digitized by Google

* 3.Reg. 10.d.17 20 * Collegiſti quaſi aurichalcum aurum, &
ut plumbum compleſti argentum,
21 Et inclinaſti femora tua mulieribus: poteſtatem
habuiſti in corpore tuo,
22 Dediſti maculam in gloria tua,& profanaſti
ſemen tuum inducere iracundiam ad liberos
tuos,& incitari ſtultitiam tuam,
* 3.Reg. 12.d.16 23 Ut faceres imperium bipartitum, * & ex
D Ephraim imperare imperium durum.
24 Deus autem non derelinquet miſericordiam
ſuam,& non corrumpet nec delebit opera ſua,neque
perdet à ſtirpe nepotes electi ſui: & ſemen
ejus, qui diligit Dominum, non corrumpet.
25 Dedit autem reliquum Jacob, & David de
ipſa ſtirpe.
26 Et finem habuit Salomon cum patribus ſuis.
27 Et dereliquit poſt ſe de ſemine ſuo, gentis
ſtultitiam, & imminutum à prudentia, Roboam,
qui avertit gentem conſilio ſuo:
* 3.Reg. 12.g.28 29 * Et Jeroboam filium Nabat,qui peccare fecit
Iſraël, & dedit viam peccandi Ephraim, &
plurima redundaverunt peccata ipſorum.
30 Valdè averterunt illos à terra ſua.
31 Et quæſivit omnes nequitias, uſque dum
perveniret ad illos defenſio, & ab omnibus peccatis
liberavit eos.

Caput XLVIII.

Laudes Eliæ, Eliſæi, Ezechiæ, & Iſaiæ, quorum oratione Deus liberavit Iſraël ab exercitu Sennacherib.

A 1 ET ſurrexit Elias propheta, quaſi ignis, &
3 Reg. 17.a.1. verbum ipſius quaſi facula ardebat.
2 Qui induxit in illos famem, & irritantes illum
invidia ſua pauci facti ſunt. non enim poterant
ſuſtinere præcepta Domini.
* 3.Reg. 17.a.1. 4.Reg.1.c.10.12. 3 * Verbo Domini continuit cælum, & dejecit
de cælo ignem ter.
4 Sic amplificatus eſt Elias in mirabilibus ſuis.
Et quis poteſt ſimiliter ſic gloriari tibi?
* 3.Reg. 17.d.22 5 * Qui ſuſtuliſti mortuum ab inferis de ſorte
mortis in verbo Domini Dei.
6 Qui dejeciſti reges ad perniciem, & confregiſti
facilè potentiam ipſorum,& glorioſos de lecto
ſuo.
7 Qui audis in Sina judicium, & in Horeb judicia
defenſionis.
8 Qui ungis reges ad pœnitentiam.& prophetas
facis ſucceſſores poſt te.
* 4.Reg. 2.b.11. 9 * Qui receptus es in turbine ignis, in curru
B equorum igneorum.
10 Qui ſcriptus es in judiciis temporum lenire
* Malac. 4.b.6. iracundiam Domini;* conciliare cor patris ad filium,
& reſtituere tribus Jacob.
11 Beati ſunt,qui te viderunt, & in amicitia tua
decorati ſunt.
12 Nam nos vita vivimus tantùm, poſt mortem
autem non erit tale nomen noſtrum.
* 4.Reg. 2.b.11. 13 * Elias quidem in turbine tectus eſt, & in
Eliſeo completus eſt ſpiritus ejus: in diebus ſuis
non pertimuit principem,& potentia nemo vicit
illum.
* 4.Reg. 13.d.21 14 Nec ſuperavit illum verbum aliquod, * &
mortuum prophetavit corpus ejus.
15 In vita ſua fecit monſtra,& in morte mirabilia
operatus eſt.
16 In omnibus iſtis non pœnituit populus, & C
non receſſerunt à peccatis ſuis, uſque dum ejecti
ſunt de terra ſua, & diſperſi ſunt in omnem terram:
17 Et relicta eſt gens perpauca,& princeps in
domo David.
18 Quidam ipſorum fecerunt quod placeret
Deo: alij autem multa commiſerunt peccata.
19 Ezechias munivit civitatem ſuam,& induxit
in medium ipſius aquam,& fodit ferro rupem,
& ædificavit ad aquam puteum.
20 * In diebus ipſius aſcendit Sennacherib, & * 4.Reg. 18.d.13.
miſit Rabſacen, & ſuſtulit manum ſuam contra
illos,& extulit manum ſuam in Sion,& ſuperbus
factus eſt potentia ſua.
21 Tunc mota ſunt corda, & manus ipſorum:
& doluerunt quaſi parturientes mulieres.
22 Et invocaverunt Dominum miſericordem,
& expandentes manus ſuas,extulerunt ad cælum: D
& ſanctus Dominus Deus audivit citò vocem
ipſorum.
23 Non eſt commemoratus peccatorum illorum,
neque dedit illos inimicis ſuis, ſed purgavit
eos in manu Iſaiæ ſancti prophetæ.
24 * Dejecit caſtra Aſſyriorum, & contrivit * 4.Reg. 19.g.35
illos Angelus Domini. Tob.1.c.21. Iſai. 37.g.36.
25 Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, & 1.Mach. 7.f.41.
fortiter ivit in via David patris ſui, quam mandavit 2.Mach. 8.e.19.
illi Iſaias propheta magnus, & fidelis in
conſpectu Dei.
26 * In diebus ipſius retrò rediit Sol & addidit * 4.Reg. 20.b.11 Iſai.38.b.8.
regi vitam.
27 Spiritu magno vidit ultima, & conſolatus
eſt lugentes in Sion. Uſque in ſempiternum
28 Oſtendit futura, & abſcondita antequam
evenirent.

Caput XLIX.

De Ioſia, & quòd omnes reges Iuda, præter David, Ezechiã, & Ioſiã, fuerunt peccatores: de Ieremia, Ezechiele. & Zorobabel, Ieſu filio Ioſedec, Nehemia, Enoch, Ioſeph, Seth, & Sem.

1 MEmoria Joſiæ in compoſitionem odoris facta A
opus pigmentarij. 4.Reg. 22.a.1.
2 In omni ore quaſi mel indulcabitur ejus memoria,
& ut muſica in convivio vini.
3 Ipſe eſt directus divinitus in pœnitentiam
gentis, & tulit abominationes impietatis.
4 Et gubernavit ad Dominum cor ipſius, & in
diebus peccatorum corroboravit pietatem.
5 Præter David, & Ezechiam, & Joſiam, omnes
peccatum commiſerunt:
6 Nam reliquerunt legem Altiſſimi reges Juda,
& contempſerunt timorem Dei.
7 Dederunt enim regnum ſuum aliis, & gloriam B
ſuam alienigenæ genti.
8 * Incenderunt electam ſanctitatis civitatem, * 4.Reg. 25.b.9.
& deſertas fecerunt vias ipſius in manu Jeremiæ.
9 Nam malè tractaverunt illum, qui à ventre
matris conſecratus eſt Propheta,evertere,& eruere,
& perdere,& iterùm ædificare, & renovare.
10 * Ezechiel qui vidit conſpectum gloriæ, * Ezech. 1.b.4.
quam oſtendit illi in curru Cherubim.
11 Nam commemoratus eſt inimicorũ in imbre,
benefacere illis qui oſtenderunt rectas vias.
12 Et duodecim prophetarum oſſa pullulent de
loco

Digitized by Google

loco ſuo: nam corroboraverunt Jacob, & redemerunt ſe in fide virtutis.

* 1. Eſd. 3. a. 2. Agg. 1. a. 1. d. 14. 2. a. 3. 5. a. 21. 24. * Zach. 3. a. 1.

13 * Quomodo amplificemus Zorobabel? nam & ipſe quaſi ſignum in dextera manu;

14 * Sic & Jeſum filium Joſedech? qui in diebus ſuis ædificaverunt domum, & exaltaverunt templum ſanctum Domino, paratum in gloriam ſempiternam.

D

15 Et Nehemias in memoria multi temporis, qui erexit nobis muros everſos, & ſtare fecit portas & ſeras, qui erexit domos noſtras.

16 Nemo natus eſt in terra qualis Henoch: nam & ipſe receptus eſt à terra.

* Gen. 41. c. 40. 42. a. 3. 46. b. 5. 50. d. 20.

17 * Neque ut Joſeph, qui natus eſt homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, ſtabilimentum populi:

18 Et oſſa ipſius viſitata ſunt, & poſt mortem prophetaverunt.

* Gen. 4. d. 25. * Gen. 5. d. 31.

19 * Seth & * Sem apud homines gloriam adepti ſunt; & ſuper omnem animam in origine Adã.

Caput L.

Simonis pontificis filij Oniæ præconia narrantur celeberrima: duæ gentes odio habitæ, & tertia ſtulta: de Ieſu filio Sirach hujus libri auctore.

A

1. Mac. 12. b. 7. 2. Mach 3. a. 4.

1 SImon Oniæ filius, Sacerdos magnus, qui in vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus ſuis corroboravit templum.

2 Templi etiam altitudo ab ipſo fundata eſt, duplex ædificatio & excelſi parietes templi.

3 In diebus ipſius emanaverunt putei aquarum, & quaſi mare adimpleti ſunt ſupra modum.

4 Qui curavit gentem ſuam, & liberavit eam à perditione.

5 Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus eſt gloriam in converſatione gentis: & ingreſſum domus & atrij amplificavit.

6 Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi luna plena in diebus ſuis lucet.

7 Et quaſi ſol refulgens, ſic ille effulſit in templo Dei.

8 Quaſi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quaſi flos roſarum in diebus vernis, & quaſi lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ, & quaſi thus redolens in diebus æſtatis.

B

9 Quaſi ignis effulgens, & thus ardens in igne.

10 Quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo.

11 Quaſi oliva pullulans, & cypreſſus in altitudinem ſe extollens, in accipiendo ipſum ſtolam gloriæ, & veſtiri eum in conſummationẽ virtutis.

12 In aſcenſu altaris ſancti, gloriam dedit ſanctitatis amictum.

13 In accipiendo autem partes de manu ſacerdotum, & ipſe ſtans juxta aram. Et circa illum corona fratrum: quaſi plantatio cedri in monte Libano,

14 Sic circa illum ſteterunt quaſi rami palmæ, & omnes filij Aaron in gloria ſua.

15 Oblatio autem Domini in manibus ipſorum, coram omni ſynagoga Iſraël: & conſummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelſi regis.

16 Porrexit manum ſuam in libatione, & libavit de ſanguine uvæ.

17 Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelſo principi.

18 Tunc exclamaverunt filij Aaron, in tubis productilibus ſonuerunt, & auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo. C

19 Tunc omnis populus ſimul properaverunt, & ceciderunt in faciem ſuper terram, adorare Dominum Deum ſuum, & dare preces omnipotenti Deo excelſo.

20 Et amplificaverunt pſallentes in vocibus ſuis, & in magna domo auctus eſt ſonus ſuavitatis plenus.

21 Et rogavit populus Dominum excelſum in prece, uſquedum perfectus eſt honor Domini, & munus ſuum perfecerunt.

22 Tunc deſcendens, manus ſuas extulit in omnem congregationem filiorum Iſraël dare gloriam Deo à labiis ſuis, & in nomine ipſius gloriari:

23 Et iteravit orationem ſuam, volens oſtendere virtutem Dei.

24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra, qui auxit dies noſtros à ventre matris noſtræ, & fecit nobiſcum ſecundùm ſuam miſericordiam: D

25 Det nobis jucunditatem cordis, & fieri pacẽ in diebus noſtris in Iſraël per dies ſempiternos;

26 Credere Iſraël nobiſcum eſſe Dei miſericordiam, ut liberet nos in diebus ſuis.

27 Duas gentes odit anima mea: tertia autem non eſt gens, quam òderim:

28 Qui ſedent in monte Seir, & Philiſthiim, & ſtultus populus qui habitat in Sichimis.

29 Doctrinam ſapientiæ & diſciplinæ ſcripſit in codice iſto Jeſus filius Sirach Jeroſolymita, qui renovavit ſapientiam de corde ſuo.

30 Beatus, qui in iſtis verſatur bonis: qui ponit illa in corde ſuo, ſapiens erit ſemper.

31 Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei veſtigium ejus eſt.

Caput LI.

Dei laus, exaltatio, & gratiarum actio.

1 ORatio Jeſu filij Sirach: Confitebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum ſalvatorem meum. A

2 Confitebor nomini tuo: quoniam adjutor & protector factus es mihi,

3 Et liberaſti corpus meum à perditione, à laqueo linguæ iniquæ, & à labiis operantium mendacium, & in conſpectu aſtantium factus es mihi adjutor.

4 Et liberaſti me ſecundùm multitudinem miſericordiæ nominis tui à rugientibus, præparatis ad eſcam,

5 De manibus quærentium animam meam, & de portis tribulationum quæ circumdederũt me:

6 A preſſura flammæ quæ circumdedit me, & in medio ignis nòn ſum æſtuatus:

7 De altitudine ventris inferi, & à lingua coinquinata, & à verbo mendacij, à rege iniquo, & à lingua injuſta:

8 Laudabit uſque ad mortem anima mea Dominum,

9 Et vita mea appropinquans erat in inferno deorſum.

Digitized by Google

B 10 Circumdederunt me undique, & non erat qui adjuvaret. Reſpiciens eram ad adjutorium hominum, & non erat.

11 Memoratus ſum miſericordiæ tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ à ſæculo ſunt:

12 Quoniam eruis ſuſtinentes te Domine, & liberas eos de manibus gentium.

13 Exaltaſti ſuper terram habitationem meam, & pro morte defluente deprecatus ſum.

14 Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ, & in tempore ſuperborum ſine adjutorio.

15 Laudabo nomen tuum aſſiduè, & collaudabo illud in confeſſione, & exaudita eſt oratio mea.

16 Et liberaſti me de perditione, & eripuiſti me de tempore iniquo.

17 Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini Domini.

C 18 Cùm adhuc junior eſſem, priuſquam oberrarem, quæſivi ſapientiam palàm in oratione mea.

19 Ante templum poſtulabam pro illa, & uſque in noviſſimis inquiram eam. Et effloruit tanquam præcox uva,

20 Lætatum eſt cor meum in ea Ambulavit pes meus iter rectum, à juventute mea inveſtigabam eam.

21 Inclinavi modicè aurem meam, & excepi illam.

22 Multam inveni in meipſo ſapientiam, & multùm profeci in ea.

23 Danti mihi ſapientiam, dabo gloriam.

24 Conſiliatus ſum enim ut facerem illam: zelatus ſum bonum, & non confundar.

25 Colluctata eſt anima mea in illa, & in faciendo eam confirmatus ſum.

26 Manus meas extendi in altum, & inſipientiam ejus luxi.

27 Animam meam direxi ad illam, & in agnitione inveni eam.

28 Poſſedi cum ipſa cor ab initio: propter hoc non derelinquar.

29 Venter meus conturbatus eſt quærendo illam: propterea bonam poſſidebo poſſeſſionem. D

30 Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: & in ipſa laudabo eum.

31 Appropiate ad me indocti, & congregate vos in domum diſciplinæ.

32 Quid adhuc retardatis? & quid dicitis in his? animæ veſtræ ſitiunt vehementer.

33 Aperui os meum, & locutus ſum: Comparate vobis ſine argento,

34 Et collum veſtrum ſubjicite jugo, & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam: in proximo eſt enim invenire eam.

35 Videte oculis veſtris, quia modicum laboravi, & inveni mihi multam requiem.

36 Aſſumite diſciplinam in multo numero argenti, & copioſum aurum poſſidete in ea.

37 Lætetur anima veſtra in meſericordia ejus, & non confundemini in laude ipſius.

38 Operamini opus veſtrum ante tempus, & dabit vobis mercedem veſtram in tempore ſuo.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

Digitized by Google